

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Oplossing van de
woningnood

(Zie pag. 3)

KIEZEN EN KWETSEN

Juist op de valreep voor het Nieuwe Jaar heeft Minister Toxopeus een wetsontwerp tot wijziging van de kieswet ingediend. Hoofdzakelijk daarvan is het voorstel, de kiesgerechtigde leeftijd te brengen van 23 op 21 jaar. Ook achten wij het belangrijk - want efficiënt - dat voor de gemeenten de mogelijkheid wordt geopend gebruik te maken van stemmachines.

De verlaging van de stemgerechtigde leeftijd is een uitvloeisel van de wijziging, een jaar geleden, van de Grondwet. Algemeen gevoelde men toen, dat het onlogisch is de staatkundige en burgerlijke meerderjarigheid niet te doen samenvallen. Wie men in civiele en maatschappelijke zaken rijp genoeg oordeelt om handelend op te treden, die moet niet handelings onbevoegd zijn als het op stemmen aan komt. Bovendien zullen het stemrecht annex opkomstplicht belangstelling in politieke zaken aankweken bij de twee jaarklassen, die thans van hun staatkundige onmondigheid zullen worden verlost. Blijkt trouwens niet uit instituten als het jeugdparlement en tal van politieke groeperingen van jongeren, dat de politiek voor hen een waarachtige betekenis heeft? Sommige vergrijsde en verzuurde ouderen, die via gewoontevorming zichzelf geleerd hebben te smalen op „de politiek”, kunnen van deze jongeren misschien leren, dat politiek een redelijke activiteit is, niet „hoger” of „lager” dan andere menselijke bedrijvigheden. En dat er in de politiek niet meer gekonkeld of met ellebogen wordt gewerkt dan op andere terreinen van het maatschappelijk leven.

De vraag die soms gesteld wordt, of de 21- en 22-jarigen oud genoeg zijn om zich een politiek en staatkundig oordeel te vormen, is dan ook ongerijmd. Er zijn lieden van middelbare leeftijd en ouder, die het nooit tot een werkelijk oordeel des onderscheids zullen brengen. Dit geldt dan op elk gebied. Toch hebben zij allen een stem. Terecht. Want 't „wegen” van stemmen is nu eenmaal een even ondoenlijke als onrechtvaardige zaak. In ieder geval: de jaarklassen van 21 tot 23 zullen — als Minister Toxopeus en vele anderen hun zin krijgen — ter stembus kunnen tiggelen. Een „tiggerschap” dat past in onze moderne tijd.

Het weekblad Panorama, dat — de naam duidt het reeds aan — waarde hecht aan een wijde blik, heeft een wijds initiatief genomen. Het heeft een drietal zeer goed bekend staande heren van levensbeschouwelijk verschillend gekleurde pluimage bereid gevonden op te treden als college van Ombudsmannen. Deze mannen zullen, via een secretariaat onder leiding van een Amsterdams jurist, klachten behandelen van lieden, die zich gegriefd of onjuist behandeld achten door de overheid. Hun zal dan van geval tot geval worden aangeraden met de „bestuurlijke instanties” de zaak in der minnen te schikken. Of ook zal hun steun en bijstand worden verleend om te komen tot procedures bij rechter of Kroon. Bovendien is het weekblad desgewenst bereid de gewraakte overheidsdaad in de publiciteit te brengen via het eigen orgaan.

Dit gehele, in ieder geval originele plan is geënt op het Scandinavisch instituut van de Ombudsman. De zeer nuttige raadsman fungeert als „beschermheer” van de burger. Met name de VVD is voorstander van een dergelijke raadsman ook in Nederland. Het panoramistisch voorproefje — zij het dat de proef slechts voor één jaar zal gelden — kunnen wij niet zonder scepsis bezien. Men wil hier extra service aan het publiek verschaffen. Maar 't hoofdmotief zal stellig niet bestaan in het verlangen hulp te brengen aan geplaagde landgenoten. Wel in de wens naar een versterkte publiciteit. Ons bezwaar is verder, dat deze privé-Ombudsmannen, hoe eenzaam ook, ongrijpbaar zullen zijn. Of zij te hard of niet hard genoeg van stapel

lopen, kan op zijn hoogst voorwerp worden van een theoretische discussie in het Parlement. Veel en veel meer gevoelen wij dan ook voor de officiële Ombudsman die wij kennen uit Scandinavië. Hoezeer wij ook voorstander zijn van het particulier initiatief, dit speciale initiatief schijnt ons te particulier en singulier. De gedachte komt bij ons op aan de oude fabel van de sergentsmajoor, die bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd begiftigd werd met een tweede hands mitrailleur en een vestinggrachtje om „voor zichzelf te beginnen”. Er zijn nu eenmaal zaken, die zich moeilijk laten inpassen in de particuliere sfeer.

* * *

Nederlandse Gedachten”, het „Nederlandsche Gedachten”, het weekblad van de ARP, heeft het nuttig geoordeeld zich te keren tegen de houding door mr. Geertsema en mevrouw Van Someren-Downer aangenomen bij het laatste omroepdebat. Onze partijgenote zou hebben gesmaald op het „heilig getal”. „Maar er zijn andere getallen” — aldus het AR-orgaan — „waarvoor de liberalen meer respect hebben”. En dan komt het. „Hun opvatting van een open radio- en televisie-bestel wil de weg openen voor degenen die met grote „kapitalen via de moderne massamedia nog grotere bedragen willen verdienen”.

Deze manipulaties van het AR-blad met het „heilig getal” vinden wij een onheilige zaak. Want ook Nederlandse Gedachten kan één ding niet wegpraten: 't opleggen van gelijke getalsnormen aan nieuwelin-

gen in de aether zou volmaakt mis zijn, omdat de zuilen bij hun ontstaan hun getalsnormen onder geheel andere omstandigheden hebben bereikt. En omdat bovendien een groot gedeelte der leden der omroepverenigingen slechts abonnées op de programma-bladen zijn.

De adepten der zuilen klampen zich à tort et à travers aan hun monopolie-positie. Monopolie, dat gezien de vermindering van het ledenaantal, zelfs een deel der eigen aanhangers moede is.

De VVD-vrijheid — zo gaat het blad voort — is „de vrijheid van hen die voor geld alles denken te kunnen kopen, die de liberalen zo dierbaar is”. Echter, gemakshalve wordt hier verzuimd te vermelden, dat de VVD een televisie-systeem voorstaat, waarbij de leiding van de eigen programma's en van de commerciële mededelingen streng gescheiden zijn. Maar nog veel erger achten wij de ultra-caricaturale voorstelling van de liberale vrijheid. Een der kernbeginselen van de gehele liberale politiek wordt hier besmeurd. De kringen waartoe de ARP behoort, plegen nogal eens te spreken over „zedenkwetensd”. Wij achten het zedekwetensd dat het AR-weekblad hier onze diepste liberale beginselen attackeert op een wijze, die in strijd met de waarheid is.

L. M.

PARTIJ-ACTIVERING

In het kader van de door het Hoofdbestuur besloten partij-activering, heeft vrijdag 18 december j.l. in Hotel Telkamp te Tiel een tweede bespreking plaats gehad met de afdelingsbesturen van Culemborg, Geldermalsen, Maurik, Tiel en Zaltbommel.

De vergadering stond onder voorzitterschap van het lid van het Dagerlijks Bestuur, de heer H. J. L. Vonhoff, terwijl voorts aanwezig waren het Hoofdbestuurlid ir. J. N. Kooij uit Apeldoorn en de organisator-propagandist der Partij, de heer L. van Vlaardingen.

Na uitvoerige discussies over verschillende mogelijkheden om tot een actiever Partijleven in de betrokken afdelingen te komen, werd besloten, dat de regionale propaganda-commissie onder voorzitterschap van de heer J. Kok te Est, plannen zal uitwerken voor het houden van een grote regionale propaganda-avond welke zal worden belegd te Geldermalsen.

Nadere mededelingen over de regionale bijeenkomst, welke naar het zich laat aanzien medio februari zal worden gehouden, zullen de verschillende afdelingsbesturen zo spoedig mogelijk aan hun leden doen toekomen.

Luistert naar

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

op DONDERDAG, 21 JANUARI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

LET OP DE ZENDERWISSELING !!!

VOOR DE TOEKOMST

Voor de vele ontvangen goede wensen hartelijk dank.
Ook dezerzijds de beste wensen voor 1965, persoonlijk en politiek.
Op deze plaats betreffen onze politieke toekomstwensen vooral onze VVD. Die is in een overgangstijd. Er werkt reeds een nieuwe organisatie en een vernieuwd beginselprogramma is in wording. Wat wij met ons allen daarin leggen is mede bepalend voor de toekomst.
Eén ding is daarbij nodig, om alle detailuitleezingen te verbinden en te doorlichten: een grote visie. J. H. S.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

CURSUS IN FRIESLAND

Ook in Friesland gaat een oriënteringscursus voor de vrouwelijke V.V.D. leden starten. De cursus bestaat uit vier bijeenkomsten, in de maanden januari en februari te houden in het Oranjehotel te Leeuwarden. Gekozen zijn twee algemene onderwerpen, n.l. „De beginselprogramma's van de V.V.D. en andere partijen”, te behandelen door mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott en „Structuur en organisatie van de V.V.D.”, te behandelen door de heer O. Tammens en daarnaast twee bijzondere onderwerpen, n.l. „Het maatschappelijk werk en de Bijstandwet” met als inleidster mej. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra en „De industrialisatie van Friesland en het industriepreidingsbeleid”, met als inleider mr. E. Foppes.

De deelnemers krijgen tevoren enige documentatie toegezonden. Een excursie naar een bejaardencentrum ligt in het voornemen.

Deze cursus is iets nieuws voor Friesland. Bij de voorbereiding bleek er al veel belangstelling voor te bestaan. De organisatrices hopen dan ook op de aanmelding van veel deelnemers. De convocaties werden eind december verzonden. Mocht u er onverhoopt geen hebben ontvangen, wendt u zich dan tot de centrale-vertegenwoordigster, mev. mr. E. Veder-Smit, Harlingerstraatweg 35, Leeuwarden. E. V.-S.

ZEIST

Nadat te Zeist in november mevrouw E. Veder-Smit het woord voerde over „Beeld en werkelijkheid in de VVD” zal de volgende bijeenkomst zijn op donderdag 14 januari om 2.30 uur bij mev. A. M. A. Schoehuizen-Folkersma, Home-

ruslaan 16. Spreken zal mej. mr. B. Snel, inspectrice van politie over „Het kind en de politie”.

Verder vindt het bestuur van de vrouwengroep Zeist het van groot belang, dat ieder op de hoogte is van de Individuele Zelfbescherming, d.w.z. hoe men in tijd van nood moet handelen. Er zullen daartoe twee middagbijeekommen gehouden worden, buiten de gewone maandelijkse bijeenkomsten om. Aanmelden bij mev. A. Borkhuis-Carels, Platolaan 49, Zeist, tel. 17906.

In februari zullen de vragenlijsten over koopgewoonten en middenstand worden behandeld.

Het bestuur verzoekt ieder vooral het mededelingenblad van de afdeling te lezen. Wij voegen er bij: en deze rubriek.

APELDOORN

Wij kregen het jaarverslag 1963—1964 van de vrouwengroep Apeldoorn helaas te laat om in ons algemene jaarverslag te verwerken. Men blijkt er actiever te zijn dan wij wisten. Zo hield mev. A. Colijn-Waanders een lezing over het Zonnebloemwerk (ontwikkeling en ontspanning werkende jeugd), werden onder leiding van mev. Dr. A. Wibaut-van Gastel de beginselprogramma's van verschillende politieke partijen besproken en ging men gezamenlijk naar de „maquette” zaal voor het uitbreidingsplan van Apeldoorn.

Er was in het algemeen goede belangstelling.

Het bestuur bestaat thans uit: mev. Lourens-Schagen, pres.; mev. M. C. Mars-Boll, Jachthoornlaan 1 secr.; mev. Couzy-Fortanier, penningm. en de dames Colijn-Waanders, Bottinga-Kunze en Nijholt.

**CONFERENTIE
OVER DE EUROPESE EENHEID**

's-GRAVENHAGE — 16 JANUARI 1965

Pulchri Studio - Lange Voorhout 15 - Aanvang 10.30 v.m.

Op deze conferentie, die wordt georganiseerd door de Kamercentrales Dordrecht, 's-Gravenhage, Leiden en Rotterdam, zal worden gesproken en gediscussieerd over

„DE HOUDING VAN NEDERLAND IN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN EN DE LIBERALE KIJK DAAROP”.

Praeadviseurs:

Mr. H. R. NORD,

Secretaris-Generaal van het Europees Parlement.

Mr. Dr. C. BERKHOUWER,

Lid van de Tweede Kamer,
Lid van het Europees Parlement.

Toespraak van

Zijne Excellentie J. REY,

Lid van de Commissie van de E.E.G.

Deze conferentie staat onder voorzitterschap van

Mevrouw Mr. J. M. STOFFELS-VAN HAAFTEN,

Lid van de Tweede Kamer,

Voorzitster Raadgevende Interparlementaire Benelux-Raad,

Lid van de raadgevende vergadering van de Raad van Europa en West-Europese Unie.

PROGRAMMA

- 10.30 uur: Verwelkoming door de Kamercentrale 's-Gravenhage.
- 10.35 uur: Openingswoord van mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haaften.
- 10.45 uur: Toespraak van zijne excellentie J. Rey.
- 11.30 uur: Inleiding van mr. H. R. Nord.
- 12.00 uur: Inleiding van mr. dr. C. Berkhouwer.
- 12.30—13.30 uur: Lunchpauze.
- 13.30—15.00 uur: Behandeling der onderwerpen door discussiegroepen. (Indeling der discussiegroepen zal ter plaatse worden bekend gemaakt.)
- 15.00—17.00 uur: Verslag van de rapporteurs, discussie, slotbespreking.
Forumleden: mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haaften
zijne excellentie J. Rey
mr. H. R. Nord
mr. dr. C. Berkhouwer.
- 17.00 uur: Sluiting.

De deelnemers, die zich opgeven aan het Secretariaat van de Afdeling 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 13, Telefoon (070) 39 30 52 - na kantoortijd (070) 36 05 05, zullen tijdig de praeadvies ontvangen. De kosten van de conferentie bedragen f 8.50 (inclusief lunch); voor hen, die niet deelnemen aan de lunch (lunchtijd 12.30 tot 13.30 uur) bedragen de kosten f 3.50.

Op te zenden aan het Secretariaat Afdeling 's-Gravenhage.

Ondergetekende ..... De kosten ad f 8.50 of f 3.50 zijn overgemaakt op postrekening 7112 van de Algemene Bank Nederland N.V., Kantoor 's-Gravenhage ten gunste van de rekening: „V.V.D.-Conferentie”.
Adres .....
Lid van Afdeling ..... Handtekening
meldt zich aan voor deelneming aan de conferentie op 16 januari 1965. ....

Deze Burger

dankt de vele duizenden, die hem fraaie kaarten met goede wensjes hebben gezonden, recht hartelijk voor hun zorgen voor zijn welbevinding.

Met name de heren De Gaulle, Wilson, Johnson, Oe Thant, Toxopeus, Marjinen, Volkskrants Wandelganger, Kenyatta, Tsjombe, Bot en de kruidenier. Hun allen van ganser harte geheel van 't zelfde en dat zij een nóg betere wereld, dan die waarin wij reeds leven, tot stand zullen brengen, in onverzuild oecumenisch denken en doen.

Mij, mijne dierb'ren, zijt gij - tegen welke zuil gij ook geleund staat - even lief. En kusjes-terug voor de freule en nicht Haya, voor Ten Broecke Hoekstra, Lk. Taylor, Brigitte en de niet-onaardige dame van de overkant. 't Was prettig uw aller kleurige kaarten te mogen ontvangen. Mijn bescheiden huis heeft geen schoorsteenmantels en vleugelplano's genoeg gehad. Ook en zelfs het penantkastje - dat erfstuk van wijlen tante Truida - stond gebukt onder uw aller zegewensjes. Met al deze in mijn knapzak zal het waerachtig wel gaen. Hun gezamenlijke zwaarte zal mijn voetreis door de jungle van 1965 ongetwijfeld lichter maken.

En dus ook: al het goede voor u.
Voor Charles een stevig Europa en een dito Nato.
Voor Wilson een dito sterling.
Voor good old Lyndon een vredig Vietnam.
Voor Bot een dito aether.
Voor Wandelganger bevrijding van zijn anti-liberale jeugd-trauma.
Voor de kruidenier, alle lampjesfabrikanten, wisselaars in de tempel, blokkenbouwers, loyale tewaterlaters, naarstige land-edellieden, strijdmachtaanvoerders, bewindvoerders, deurwaarders, landmeters, slaggers, ijkers, chef-van-dienst, kattenmeppers en inspecteurs der betonningen en bebakingen, loodsen en vuurtorenwachters - saluut! - veel heil en zegen en moge 1965 u geven wat gij ervan verwacht: vrede onder uwe onderzaten, volgelingen, partijgenoten en ondergeschikten; een fraaie nieuwe wagen voor uw deur; status; volop ontbijtkoek en chocolade-hagel; begrip voor uw zorgen bij allen die bed en tafel met u delen; regelmatige hartslag; soepele aderen; smeuge maagwanden; studiereizen; uitsmijters ros; een glimlach van de mooiertjes, die uw steile pad naar de top kruiden; griesmeelpudding met bessensap en erkenning van uw goede diensten jegens medemens en gemeenschap.

Vooral: verwerkelijking van al uw goede voornemens voor het nieuwe jaar. Dit alles - vriendinnen, vrienden - wordt u uit het diepst van zijn, voor u zo warm kloppende hart, toegewenst door

Deze Burger

TWEE BEKENDE MERKEN

SNIK

JONGE EN OUDE GENEVER

GIRAF

N.V. SCHIEDAMSCH E DISTILLEERDERIJEN
WESTVEST 49 - SCHIEDAM
TELEFOON 010 - 68106 - 68095 - 62588

H.P.G.

H.P.G. Gelderman & zonen n.v.
OLDENZAAL HOLLAND

SPINNERIJ
WEVERIJ
VERVERIJ

KATOEN
SAYON
RAYONVEZEL

„BEGLUREN”

★ ★ In „Liberaal Reveil” van december 1964 wordt felle kritiek geleverd op „Mensen van Morgen”. Deze (tijdelijk?) uit de roulatie genomen film wordt eenvoudig neergesabeld, omdat het „begluren” van anderen van „slechte smaak” getuigt. Deze kritiek is apodictisch en ongenueanceerd. Want ten eerste bevat in onze niet „glurende” ogen dit filmisch document een rijkdom aan psychologisch materiaal. Ten tweede wisten de jonge mensen zeer wel, dat zij medewerkten aan een film, die niet voor besloten kring was bestemd. En ten derde heeft de maker en raskunstenaar Kees Brusse zijn personen blijkbaar met reserve en uiterst delicaat benaderd. Het resultaat was een sober werkstuk, waaruit men in anderhalf uur tijd meer en vooral meer constructiefs kon leren over onze moderne jeugd, dan uit kilometers lange, zwaarwichtige verhandelingen. Wij hebben zonder „gluren” dit gedurfd experiment, dat natuurlijk niet kan worden herhaald, zeer dankbaar aanvaard.

ONVERDIEND

★ ★ Een Amsterdamse hofmeester kwam vorige week uit Spanje in ons land terug met een verhaal, dat via de dagbladen de algemene verontwaardiging opwekte. De man zou — ten onrechte verdacht van moord — dertien dagen in een cel te Valencia opgesloten hebben gezeten en vervolgens een moeizame tocht van het ene consulaat naar het andere door Spanje, Frankrijk en België hebben moeten maken om, platzak als hij was, thuis te kunnen komen.

Het ministerie van buitenlandse zaken, dat een blaam op zich geworpen voelde, stelde direct een onderzoek in. Dit wees uit, de de Spaanse politie nog nooit van deze hofmeester had gehoord en dat ook de gewraakte consulaten — voor zover deze al bestonden — van niets wisten. Het is zeer spijtig, dat Spaanse politie en ministerie door een ongeverifieerd verhaal onverdiend in opspraak zijn gekomen.

GETERUM CENSEO

★ ★ De gladheid heeft de afgelopen dagen een groot aantal verkeersslachtoffers geeist. Zo verloren op Oud-en-Nieuw niet minder dan veertien personen bij ongelukken het leven. Temidden van de droeve berichten daarover in de kranten stond echter ook: Op Oudejaarsavond kwamen tussen Linschoten en Oudenrijn zes auto's in de vangrail terecht. Daarbij deden zich geen persoonlijke ongelukken voor.

Het is niet voor het eerst dat in deze kolom voor meer vangrails op onze rijkswegen wordt gepleit. Het is echter te hopen, dat het anderzijds niet nodig zal zijn iedere week het zinnetje af te drukken: En verder ben ik van oordeel, dat er nog meer aan de middenbermbeveiliging moet worden gedaan.

VERGADERING COMMISSIE OMROEPBESTEL

In verband met het optreden tegen het z.g. Rem-eiland en het debat in de Tweede Kamer over het omroepbestel, heeft de door het Hoofdbestuur der Partij ingestelde Commissie Omroepbestel onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhoff ten kantore van het Algemeen Secretariaat verschillende facetten van deze ingewikkelde materie uitvoerig besproken.

Oplossing van de woningnood

DOORSTROMING EN VERBETERING VAN NIEUWBOUW

(Van een medewerker)

Indien het water breed is en de jonkvrouw aan de overkant er dan bovendien nog weinig aantrekkelijk uitziet, is begrijpelijkerwijs de animo om de sprong naar de overkant te wagen niet bijster groot. Dit beeld tekent de situatie van vandaag op het stuk van de volkshuisvesting. Er is een kloof tussen de huren van bestaande voorraad en nieuwbouw en tot overmaat van ramp geeft de kwaliteit van de nieuwbouw ook nog onvoldoende reden tot juichen. Voor het huidige geslacht levert dit allerlei moeilijkheden op, doch het nageslacht zal zulks al bijzonder kortzichtig vinden. Fouten bij investeringen op lange termijn wreken zich namelijk vele generaties lang”.

Op bovenstaande kernachtige wijze heeft de minister van volkshuisvesting en bouwnijverheid, drs. P. C. W. M. Bogaers, in de brief die hij op 17 november jl. aan de leden van de Tweede Kamer deed toekomen, het probleem geschetst dat naast de produktie van zoveel mogelijk woningen de gemoederen steeds meer gaat bezighouden: een rechtvaardiger en doelmatiger verdeling van de voorraad oude en nieuwe woningen over de verschillende inkomenscategoriën.

Daarbij klinkt het vooral de liberalen als muziek in de oren, dat er nu eindelijk een minister is, die twee dingen duidelijk vaststelt:

1. de kwaliteit van de nieuwbouw laat veel te wensen over en moet dus worden verbeterd;

2. het écart tussen de huren van de bestaande woningvoorraad en van de nieuwbouw is zo groot, dat het niet door een verschil in kwaliteit kan worden gemotiveerd.

Sinds jaar en dag is immers van VVD-zijde in de Staten-Generaal gepleit voor de bouw van betere (en dus duurere) woningen en voor het optrekken van de huren van de bestaande woningvoorraad tot een redelijk peil.

Wat het eerste punt betreft was daarbij de moeilijkheid, dat de huren door kwaliteitsverbetering zo hoog zouden kunnen worden, dat zij zelfs voor geschoolde arbeiders niet meer te betalen zouden zijn. Hoewel het de vraag is, waar in dit opzicht de grens ligt (er zijn hier vele subjectieve factoren in het spel) kan men aan het bezwaar in zijn algemeenheid niet zonder meer voorbijgaan. De minister heeft dit dan ook niet gedaan en hij heeft met betrekking tot de huren denkbeelden ontwikkeld, die zeer nauw aansluiten bij die welke drs. J. P. A. Gruijters, lid van de VVD-fractie in de Amsterdamse gemeenteraad, hieromtrent naar voren heeft gebracht bij de behandeling van de gemeentebegroting 1964 (in de raadsvergadering van 12 december 1963). Later heeft de heer Gruijters zijn plannen nog eens uiteengezet in een radiopraatje en daarvan is op 28 mei jl. een verslag verschenen in dit blad. Achtereenvolgens zullen wij de oplossing van drs. Bogaers en van het raadslid Gruijters beknopt weergeven, zodat een vergelijking en wellicht een synthese mogelijk wordt.

De minister is van mening, dat huur- en subsidiepolitiek elkaar bij de oplossing van het probleem van de doorschuiving tegemoet dienen te komen. Dit betekent volgens hem aan de ene kant een forse huurverhoging (maximaal 15 à 20 pct.), aan de andere kant een verhoging van de initiële woningwetbijdrage en van het initiële subsidie voor de particuliere - gesubsidieerde - bouw. De huurverhoging dient, zoals duidelijk zal zijn, om het écart tussen „oude” en „nieuwe” huren te verminderen en daarmee de doorstroming te bevorderen, de verhoging van de aanvangssubsidies heeft ten doel het bouwen van woningen met toekomstwaarde te stimuleren, hetgeen eveneens bevorderlijk is voor de doorschuiving.

Uit een oogpunt van subsidietechniek acht de minister het daarbij weinig doelmatig, dat het huidige systeem alle moeilijkheden cumuleert bij het voor het eerst verhuren van de woning en de inkomensontwikkeling nadien volkomen negeert. Hij wil daarom tot een andere verdeling van het subsidie in de tijd komen. Op grond van deze - op zichzelf gezonde - gedachte, denkt de minister aan een herzieningsmechanisme, dat de algemene ontwikkeling van de inkomens op de voet volgt. Zolang de woningen worden gesubsidieerd wil hij telkens aan het begin van het nieuwe jaar de huur verhogen - en het subsidie dienovereen-

komstig verlagen - met het gemiddelde percentage waarmee de nominale lonen in het afgelopen jaar zijn gestegen.

„Als het gaat om een goed, dat duidelijk beneden kostprijs beschikbaar wordt gesteld, kan men er toch in gemoede geen bezwaar tegen hebben, dat bij het stijgen van de lonen de huur zodanig wordt aangepast, dat althans de relatieve positie van de woning in het budget ongewijzigd blijft,” zo schrijft de minister en wij zijn het daar volledig mee eens.

Evenals minister Bogaers nam de heer Gruijters op 12 december 1963 tot uitgangspunt, dat de kwaliteit van de nieuwbouw aanzienlijk moet worden verbeterd. Hij nam aan, dat het voldoen aan minimale eisen van comfort als centrale verwarming, liften enz. een huur tot gevolg zou hebben, die de lagere inkomensgroepen nu nog niet betalen kunnen, maar waar zij wel naar toe kunnen groeien. Om die groepen te helpen zal volgens hem in de eerste jaren van de bewoning een huurprijs moeten worden aangeboden, die gebaseerd is op de „oncomfortabele woning van dit moment”.

In een periode van b.v. vijf jaar, mede afhankelijk van de mate van welvaartsstijging, kunnen de huren dan worden opgevoerd tot het rendabele exploitatiepeil. Ook hier dus een gedachte, die men bij de minister terugvindt: als de welvaart stijgt, moeten ook de huren stijgen. In de genoemde periode van 5 jaar ontstaan van jaar tot jaar dalende exploitatie-verliezen. Deze verliezen wil de heer Gruijters kapitaliseren en met passende renteberekening toevoegen aan de oorspronkelijke oprichtingskosten. Bij een levensduur van de woning van 50 jaar betekent dit, dat gedurende de laatste 45 jaar een huur zal worden berekend, die ligt boven het peil, dat zou gelden indien onmiddellijk zou zijn gestart met een rendabele huur.

Het voornaamste verschil tussen het systeem-Bogaers en het systeem-Gruijters blijkt dus van technische aard te zijn: in het eerstgenoemde stelsel wordt gewerkt met van jaar tot jaar kleiner wordende subsidies, de heer Gruijters daarentegen denkt aan „opvoedingshuren” met geleidelijk dalende exploitatieverliezen, die later worden ingelopen. Het is duidelijk dat men zowel op de ene als op de andere manier de bouw van duurere huizen kan stimuleren en dat men in beide gevallen zodoende tevens de noodzakelijke doorstroming bevordert.

Hoe noodzakelijk deze laatste is, heeft het liberale Eerste Kamerlid mr. J. de Wilde op 10 dec. jl. in een radio-uitzending nog eens treffend onder woorden gebracht: „Op het ogenblik leven we in de onmogelijke situatie, dat een jong gezin bij ouders moet intrekken dan wel een voor het gezinsbudget veel te dure nieuwbouwwoning moet betrekken. De genen die oudere kinderen hebben en een groter gezinsinkomen, betalen in hun oudere woning veel minder huur. De ouderen vinden geen plaats in bejaardentehuizen of in woningen voor bejaarden-alleenstaanden, omdat voor deze categorie onvoldoende wordt gebouwd en zij in hun te grote oudere woningen een huur betalen, die zij nog net kunnen opbrengen.”

Het is geen wonder, dat mr. De Wilde van mening bleek te zijn, dat de tweede nota van minister Bogaers voor de oplossing van de woningnood „veel belangrijker” is dan de veelbesproken Bouwnota.

**FABLO
COMMODORE
WHITE**
U slaagt
uitstekend bij
GERRITZEN
HERENMODES
Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG . TEL. 33 64 18

Massief kartonnen
DOZEN

★

voor export en
binnenlands
gebruik

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h
E. Free & Co.
H.W. STRAAT 20-22,
OUDE PEKELA
Afd. Kartonnage
Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.
Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

Bokma het allerbeste!
Oude genever • Bessenrood • Citroen genever

„Maak de V.V.D. sterk!!”

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Schrijfmachines

V.N.K.

Franco
levering

Boekhoudmachines
ADMINISTRATIE SYSTEMEN
TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-5 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

SINDS 1892

*in het hart
van Amsterdam*

COMPLETE
INTERIEURVERZORGING

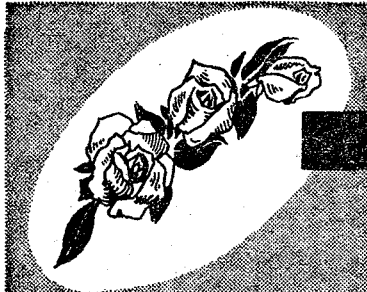
DESKUNDIGE
ADVIEZEN

FRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND

Brandsteder

MEUBELN

Vijzelstraat 115-119 - AMSTERDAM - Telefon 24 87 16

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwrichting
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructieverven
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland,
Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of front-
besturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie.
Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R.
Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig
aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste
methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

FIRMA PAUL & VAN WEELE

's-Gravenweg 350 - Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 841 (3 lijnen)

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expe-
diteurs, beëdigde makelaars voor het
kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444

ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TEL. 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

De stand van ons partijwezen (1)

Politiek-radicalisme heeft maar weinig trekkracht

V OOR regering en volksvertegenwoordiging was 1964 zeker geen „rustig” jaar.

De Irene-kwestie, die in het begin van dat jaar ons volk beroerde, de strijd om lonen en prijzen, de sociale en de belastingpolitiek, de radio- en televisievraagstukken, de nog altijd niet opgeloste woningnood, de verkeers- en vervoersproblemen en de op het internationale terrein liggende vraagstukken der Europese en Atlantische samenwerking zorgden er wel voor, dat er van rust geen sprake was.

Partij-organisatorisch gezien was die rust er wel, in zoverre 1964 geen verkiezingsjaar was (ook niet voor staten en gemeenteraden); geen jaar dus, met al de extra zorgen voor de samenstelling der verkiezingsprogramma's, voor het opstellen der kandidatenlijsten en voor het voeren van reclame-acties.

Vandaar dat in de gebruikelijke jaaroverzichten der dagbladen wel aandacht werd besteed aan de bovengenoemde problemen en aan de politieke spanningen, welke daardoor mogelijk waren opgeroepen, doch weinig of niet aan de interne organisatorisch-politieke verhoudingen binnen de partijen.

Toch is er wel aanleiding, ook deze eens nader te beschouwen, al zijn zij dan minder spectaculair, gezien tegen de achtergrond van het dagelijkse nationale en internationale gebeuren.

* * *

Z OUDEN wij voor 1964 de stemming in het politieke kamp in enkele woorden moeten typeren, dan geldt voor de meeste partijen wel dat deze werd beheerst door een vrij sterke mate van onzekerheid en aarzelende vernieuwingsdrang.

Het is ondertussen moeilijk te zeggen, waar deze gevoelens van onzekerheid zich het sterkst doen gelden: bij de Partij van de Arbeid en de aan haar linkerflank opererende kleine partijen als de PSP en de CPN, dan wel bij de confessionele groeperingen.

De oorzaken van deze wat gecamoufleerde malaisestemming zijn, naar het ons voorkomt, voor beide kampen niet geheel identiek.

Voor de Partij van de Arbeid zullen zij vooral gezocht moeten worden in de gewijzigde maatschappelijke omstandigheden. Voor de confessionele partijen in de toenemende twijfel in het zich steeds verjongende kiezerscorps aan de juistheid van de confessionele basis voor partijvorming, terwijl de tot nu toe gebleken onmacht om op deze basis tot een christen-democratisch eenheidsfront te komen, weer anderen teleurstelt en afstoot.

* * *

B EZIEN wij thans in de eerste plaats de Partij van de Arbeid, dan moet gezegd, dat voor een zekere malaisestemming, zuiver objectief gezien, in deze tijd wel reden bestaat.

Verkiezingsuitslagen, mits men die over een langere termijn over-schouwt, vormen wel het meest objectieve criterium om de tendens der politieke ontwikkeling af te lezen.

Dat die tendens de Partij van de Arbeid wel enige zorgen baart, is begrijpelijk. Eén verkiezingsnederlaag behoeft voor geen enkele partij alarmerend te zijn. Maar wanneer zulk een achteruitgang zich vier jaar later, bij een volgende Kamerverkiezing, in versterkte mate blijkt te hebben voortgezet en, over een langere reeks van jaren gezien, het eindpunt nog iets ligt beneden het beginpunt van die periode, dan is er voor bezinning toch wel alle reden.

En zo is voor de Partij van de Arbeid inderdaad de situatie.

Na de verkiezingen van 1963 hebben wij al eens aangetoond, welk een onstabiele lijn de verkiezingsresultaten, uitgedrukt in zeteltallen der Tweede Kamer, voor de socialisten sedert de eerste na-oorlogse Kamerverkiezing (die van 1946 dus) vertonen.

Voor de periode tot 1956, omgerekend naar een Kamer van 150 leden, vertoonden de verkiezingsuitslagen voor deze partij het volgende beeld:

1946	1948	1952	1956	1959	1963
44	41	45	50	48	43

Sedert het topjaar 1956, toen de PvdA 50 zetels behaalde en daarmee, gedurende één vierjarige periode, de sterkste partij werd (de KVP behaalde toen 49 zetels), vertoonde zij dus een achteruitgang van zeven zetels, waarvan er twee in 1959 en vijf in 1963 verloren gingen.

Typerend voor de vastgelopen positie van de Partij van de Arbeid noemden wij het toen ook reeds, dat zij in 1963 was aangekomen op een punt, dat nog iets lag beneden haar „start” van 1946.

* * *

D ES te opvallender was deze ontwikkeling in het licht van de voortdurende achteruitgang van de CPN, die van 15 zetels (eveneens gerekend naar een Kamer van 150) in 1946 terugliep tot 4 zetels in 1963.

Hoewel moet worden aangenomen, dat de overgrote meerderheid van de communistische stemmen is overgegaan naar de PvdA, is het uiteindelijke resultaat voor deze partij nochtans geweest, dat zij aan het einde der periode 1946-1963 geen stap verder was gekomen dan in het begin daarvan.

Billijkheidshalve moet naast de achteruitgang der communisten worden gesteld de opkomst van de Pacifistisch-socialistische Partij (PSP), die in 1963 4 zetels wist te halen, tegen 2 in 1959, toen zij haar intrede in de Kamer deed.

Tenminste even belangwekkend is ondertussen het beeld, dat verkregen wordt door naast de 59 zetels (wederom: gerekend naar een Kamer van 150), welke de Partij van de Arbeid (44) en de CPN (15) in 1946

te zamen behaalden, te stellen de 51 zetels, die de PvdA (43), de CPN (4) en de PSP (eveneens 4) in 1963 gezamenlijk verkregen.

Een aanmerkelijke daling dus van het politieke radicalisme in Nederland.

NOTITIES VAN EEN INSIDER

D E verklaring voor deze opvallende tendens zal o.i. gezocht moeten worden in de maatschappelijke ontwikkeling.

Het is ook door een aantal commentatoren in het socialistische kamp erkend, dat de gemiddelde arbeider in de „welvaartsstaat” zich niet meer de „proletariër” voelt, die van zijn „ketenen” moet worden bevrijd. De traditionele vijandschap tegenover het bestaande produktiesysteem, dat hem thans meer en meer doet delen in de stijgende welvaart, is verdwenen. Zijn sociale positie is door een sluitend systeem van sociale verzekering tegen calamiteiten als ziekte, invaliditeit en werkloosheid veilig gesteld en de oudedag behoeft ook voor hem geen schrikbeeld meer te vormen.

Het ontgaat ook de arbeider niet, dat de grote mate van vrijheid en van relatieve welstand, waarin hij in de „kapitalistische” westerse democratie leeft, wel bijzonder gunstig afsteekt tegenover die van zijn collega's in de landen, waar de ondernemingsgewijze produktie heeft plaats gemaakt voor de staatseconomie en de parlementaire democratie voor de leugen der „volksdemocratie”.

De drang om warm te lopen voor radicale stromingen, gericht op een totale wijziging van de maatschappelijke structuur, is verdwenen.

De jaarlijkse strijd om het percentage van loonstijging als aandeel in het groeiende nationale inkomen wordt — terecht — niet meer in de eerste plaats als een politieke strijd ervaren. De praktijk heeft bewezen, dat het succes daarvan minder afhankelijk is van de politieke constellatie dan van de economische mogelijkheden.

En bewust of onbewust is bij velen ook het besef gegroeid, dat een regering, die naar alle zijden een evenwichtig beleid tracht te voeren, voor het voortbestaan van die economie,

als bron van alle welvaart, de beste waarborg vormt.

Het Nederlandse socialisme heeft moeten ervaren en het heeft tenslotte ook wel als realiteit aanvaard, dat in deze geheel gewijzigde omstandigheden voor de oude massa-methoden en voor het aanwakkeren van de „klassenstrijd-gedachte” geen plaats meer is. Zelfs voor de viering van de één-meidag in de oude vorm is onvoldoende belangstelling meer en moet een andere doelstelling worden gezocht.

* * *

H ET was dan ook niet voor niets, dat in het najaar van 1964 onder de leus: „De Partij van de Arbeid gaat zich vernieuwen”, door het partijsecretariaat de brochure „De partij van morgen” werd uitgegeven, waarin door een aantal organisatorische vernieuwingen aansluiting bij de nieuwe na-oorlogse ontwikkeling wordt gezocht. Wij zullen daar in een volgend artikel enige nadere aandacht aan wijden.

Het was ondertussen, eveneens nog juist in het thans geëindigde jaar, dat „Het Vrije Volk” (31 december) een gesprek weergaf met de Europese super-socialist oud-minister Mansholt (thans vice-voorzitter van de Europese Commissie), waarin deze, in het kader van zijn stellig belangwekkende gedachten over de Europese politiek, enige pijnlijke opmerkingen meende te moeten maken over de situatie van het huidige socialisme.

Zo schetste hij het Britse Labour-kabinet (in Europese zaken) als „anti-Europees, conservatief en nationalistisch” en weinig opbeurender voor de socialisten van de oude stempel, die er toch nog altijd zijn, was zijn bittere constatering: „... het internationalisme in het socialisme is bijna dood. De socialistische internationale speelt bijna geen rol meer. Aan het totstand komen van de grotere gemeenschap levert het internationale socialisme praktisch geen bijdrage”.

FRANS RESTAURANT - BAR - TERRAS

DE RONDE VENEN

Uniek uitzicht over de plassen. Ruime parkeergelegenheid. De juiste, rustige sfeer voor Uw zakenlunch of -diner.

Groenlandsekade 73 - Vinkeveen - Tel. 02949-251

PES ZONDAGS GESLOTEN

UIT DE PARTIJ

Prof. OUD SPREEKT IN HILVERSUM

De afdeling Hilversum belegt op maandag 1 februari a.s. een grote openbare vergadering, waarin de beginselen van de VVD aan de orde zullen worden gesteld.

Dit onderwerp wordt eerst behandeld door de heer R. A. Heyting, voorzitter van het Hoofdbestuur van de JOVD en prof. mr. P. J. Oud, minister van Staat en ere-voorzitter van onze Partij.

De avond wordt gehouden in de grote zaal van „Het Hof van Holland” te Hilversum. Aanvang 8 uur

NIUWJAARSVISITE IN HOOGEVEEN

De afdeling Hoogeveen houdt op 11 januari a.s. haar traditionele Nieuwjaarsvisite met medewerking van de heer Hans Heyting

DISCUSSIE-AVOND IN DOESBURG

De afdeling Doesburg belegt op woensdag 13 januari a.s. opnieuw een discussieavond. Ditmaal worden diverse financieel-economische vraagstukken aan de orde gesteld. Discussieleider is de heer J. N. Kooy uit Apeldoorn.

Mr. H. VAN RIEL SPRAK IN WINTERSWIJK

Voor de afdeling Winterswijk werd het woord gevoerd door mr. H. van Riel over diverse actuele politieke vraagstukken.

Het was een bijzonder boeiend betoog, dat na de pauze gevolgd werd door uit-

voerige beantwoording van vele vragen, waarvoor aan het slot voorzitter Baretta de spreker hartelijk dank bracht.

BESTUUR AFDELING STEENBERGEN

Het bestuur van de afdeling Steenbergen en omstreken werd als volgt samengesteld:

Voorzitter A. A. Rijstenbil, secretaris A. L. Teerink, Dinteloordseweg 78, Steenbergen, penningmeester J. P. W. Vogelaar, leden H. van Nieuwenhuyzen, J. de Visser, J. A. Klompe en mevr. I. van Nieuwenhuyzen-Klapwijk.

RECTIFICATIE AFDELING DRACHTEN

In tegenstelling tot hetgeen vermeld werd in ons weekblad van 17 december j.l., zal Ir. L. G. Oldenbanning niet op 15 januari, doch op 22 JANUARI a.s. te Drachten spreken.

GESLAAGDE BIJENKOMST IN DE KRIMPENERWAARD

De afdeling Krimpenerwaard belegde dezer dagen een druk bezochte vergadering.

De voorzitter, de heer Nobel kon in zijn openingswoord de prettige mededeling doen, dat jongeren van drie gemeenten uit de Krimpenerwaard, nl. Goudesak, Ouderkerk a.d. IJssel en Berkewoude een afdeling van de JOVD hadden opgericht.

Hij gaf aan de heer van Arrel uit Gouda gelegenheid de JOVD bij het talrijke publiek uit de Krimpenerwaard in de belangstelling aan te bevelen. De heer Van Arrel vroeg aan de secretarissen van de plaatselijke afdelingen, adressen van jongeren, waarmee contact zou kunnen worden opgenomen, om ook in die gemeenten de mogelijkheid tot het oprichten van een afdeling van de JOVD te onderzoeken.

Hierna werd het woord gegeven aan

de sprekers: mevr. mr. J. M. Stoffels van Haften en mr. dr. C. Berkhouwer.

Mevr. Stoffels van Haften besprak een aantal actuele politieke kwesties o.a.: wegenfonds en weggeld, Bijlmermeer, televisiebestel, enz. Mevr. Stoffels ging hierbij ook even in op de werkwijze van de Tweede Kamer, zoals de openbare zitting van de commissies.

De heer Berkhouwer plaatste de binnenlandse politiek tegen een Europese achtergrond. De ingewikkeldheid van vele onderwerpen, die aan de leden van de Kamers worden voorgelegd, eist vaak specialisatie van de Kamerleden. Mede hierdoor dreigt een kloof te groeien tussen geregeerden en volksvertegenwoordiging enerzijds en de kiezers anderzijds. Om die kloof enigszins overbrugd te houden achtte spreker avonden als deze zo belangrijk.

De mondeling en schriftelijk gestelde vragen werden door de sprekers niet al-

leen bekwaam, maar ook met eerlijkheid en zorgvuldigheid beantwoord.

Na afloop van de vergadering bleven velen nog enige tijd gezellig bijeen. Hierbij werden nieuwe leden boeket en kwam de oprichting van een afdeling VVD in Bergambacht ter sprake.

BESTUURSMUTATIE IN VOORSCHOTEN

In de ledenvergadering van de afdeling Voorschoten werd mr. H. B. Koetsier herbenoemd als bestuurslid wegens aftreden van de heer H. Olthuis, die benoemd is tot gemeenteraadslid.

Na de pauze hield de voorzitter van de raadsfractie, de heer A. de Groot, een boeiende inleiding over de vele aspecten van de invoering van aardgas in de gemeente. Hierop ontstond een geanimeerde discussie, waarbij ook enkele andere belangrijke kwesties ter sprake kwamen.

V.V.D. VRIJDAG 5 FEBRUARI 1965 V.V.D.

GELDERSE LANDBOUWDAG

Sonsbeekpaviljoen — Arnhem

Sprekers:

10.45 uur Mr. W. J. GEERTSEMA
Politiek op kort en lang zicht

1.30 uur Ir. A. FRANKE
Ruilverkeveling en recreatie

Aanvang: 10.30 uur

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

•

WONINGBOUW

Voor Uw was
NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

Coulance

VERHUIZINGEN en TRANSPORTEN door
GEHEEL EUROPA
ISOTHERM VERVOER
VERPAKKINGEN voor OVERZEE

STADIONWEG 121 — TELEFOON 7.2.1.6.2.3 — AMSTERDAM

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

Vettewinkel étappe systeem

betekent: regelmatig verdeeld werk

Vraag ons
alle bijzonderheden
over het
Vettewinkel étappesysteem.

(Postb. 175, A'dam -
Tel. 020-240362).

Verf Van Vettewinkel

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher.
Adres: Gooiergracht 163, Laren.
(N.H.) Telefoon (02953) 35 63.

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 134 25

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro no.
245103, ten name van de Penning-
meester van de Stichting „Vrijheid
en Democratie” te Amersfoort.

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

De ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid

De Katholieke Radio Omroep vergastte zijn luisteraars op de eerste zaterdagavond in het nieuwe jaar op een vraaggesprek met de voorzitter van de KVP-fractie in de Tweede Kamer, drs. W. K. N. Schmelzer.

De vragen en antwoorden hadden weinig om het lijf, ze waren er duidelijk op gericht om de voortreffelijke samenwerking in de fractie en de noodzaak van de confessionele partij vast te stellen. Een misschien noodzakelijk stukje propaganda, zonder wezenlijke inhoud en daarom weinig indrukwekkend. Slechts één opmerking van de heer Schmelzer kon ons tot enig nadenken brengen.

De voorzitter van de KVP-fractie constateerde, dat de welvaart, weliswaar nog niet bij iedereen, maar toch bij zeer velen, zover is gevorderd, dat naast en na de materiële voorzieningen, de behoefte groter wordt aan kansen tot „persoonlijke ontplooiing”. De heer Schmelzer dacht hierbij met name aan de recreatie, aan de ontspanning in de toegenomen vrije tijd en aan de langere vakanties. Op dit gebied, zo meende hij, moeten er voorzieningen komen.

Inderdaad, maar wanneer wij — en in onze kring is dat wat meer (en al wat langer) gebruik dan in die van de heer Schmelzer — denken aan ontplooiingskansen voor de mens, dan gaan onze gedachten niet allereerst uit naar de recreatie, hoe belangrijk die ook is. Wij denken allereerst aan de mogelijkheden voor de mens om zich maatschappelijk, economisch en geestelijk te ontplooiën naar aanleg en ambitie. En de mogelijkheden zijn ons nog niet groot genoeg.

Bij ons nadenken over de uitlating van de aanvoerder van de rk-parlementariërs kwam ons een bericht in het Algemeen Handelsblad in herinnering, waarin verslag wordt gedaan van de voorlopige bevindingen van een wetenschappelijk onderzoek, verricht onder leiding van de Leidse socioloog prof. dr. F. van Heek. Die voorlopige bevindingen zijn niet zo bemoedigend.

Wil de mens zich naar aanleg en ambitie kunnen ontplooiën, dan is goed onderwijs een eerste vereiste. Anders gezegd, wil men de mens de kansen geven, die hem toekomen, dan moet hij allereerst dat onderwijs kunnen volgen, dat hij qua intelligentie kan bijbenen (waarbij hij natuurlijk wel op zijn tenen mag lopen).

Veel mogelijkheden

Materieel zijn er in onze tijd voor de jonge mens op dit gebied gelukkig heel veel mogelijkheden. Wie kan en wil en... thuis in zijn stre-

ven wordt gesteund, kan er komen. De welvaart biedt „thuis” de kans om het streven van het kind te steunen, tenminste bijna overal en allengs meer. Er zijn niettemin belemmeringen. De belangrijkste, die tot dusver viel waar te nemen was het gebrek aan steun bij het streven, in het eigen milieu. Door kortzichtigheid, door eigenbelang (thuis profiteerde men dadelijk van inkomsten van het kind), door gevoelens van minderwaardigheid (straks kijkt hij ons niet meer aan) zijn heel wat kansen en dus levens verknoeid.

Uit het Leidse onderzoek is echter gebleken, dat er een nog grotere moeilijker te overwinnen belemmering is (bij de overgang van lagere naar middelbare school, waarover we het in feite hebben). Slechts vijf procent van de kinderen uit het sociaal lagere milieu komt op een middelbare (juister gezegd: voorbereidend wetenschappelijke) school terecht, tegen 68 procent uit de middelbare lagen en 85 uit de hogere lagen. Niet omdat de kinderen uit de lagere milieus minder intelligent zijn, maar doordat zij van huis uit over een geringer vermogen beschikken om zich uit te drukken, om te zeggen wat zij weten en begrijpen, om genuanceerd te spreken en... te verstaan. Dit sociaal bepaalde verschil in verbaal vermogen, aldus een conclusie uit de onderzoeking, wordt op de lagere school groter in plaats van kleiner.

Dit betekent, dat de moeilijkheden bij 't onderwijs schuilen bij het

lager (beter gezegd basis-) onderwijs en niet, zoals men algemeen aanneemt, bij het middelbare onderwijs. Men zal moeten pogen om al op de lagere school, en zo mogelijk zelfs al op de kleuterschool, het verschil weg te werken en daarmee de kansen voor de kinderen uit de zgn. lagere milieus te vergroten. De Nederlandse Onderwijzers Vereniging is trouwens al met 'n studie terzake begonnen. Of het mogelijk zal zijn om methodes, die wel zullen moeten neerkomen op een meer individuele aanpak, te vinden die de verschillen kunnen wegwerken is een vraag, die wij niet graag beantwoorden, maar in ieder geval zal het veel tijd en veel moeite kosten en dus veel geld vergen. Wat het resultaat ook moge zijn, er moet terwille van de sociale rechtvaardigheid ernstig naar betere onderwijsmethodes voor het basis-onderwijs worden gezocht!

Het gaat om de mens

Naast dit, wat we toch mogen noemen principiële motief is er nog een zakelijke reden om met kracht te zoeken naar betere vormen van onderwijs, waarmee het mogelijk is de gesignaleerde belemmering om de talenten te ontwikkelen, weg te nemen. Nationaal-economisch kunnen wij ons nl. niet veroorloven talenten ongebruikt te laten. Het eerste motief is evenwel belangrijker dan het tweede, het gaat om de mens!

De (voorlopige) resultaten van het onderzoek van prof. van Heek c. s. verrassen ons niet. Zij bevestigen, dachten wij, dat emancipatie een zaak van lange adem is. Het is uiterst moeilijk, zo niet ondoenlijk om in één generatie een familie of een lid daarvan volkomen op een hoger maatschappelijk, economisch en geestelijk vlak te brengen. Dit geldt trouwens ook voor groepen en volkeren. Natuurlijk zijn er uitzonderingen, individuele mensen met uitzonderlijke gaven van hoofd en hart genieën wellicht, die zich geheel uit hun milieu kunnen opwerken. Die uitzonderingen zijn zeer schaars en kennen ze bovendien geen spanningen?

Gelijke kansen voor allen! Een bij uitstek liberaal ideaal, dat wij in

onze maatschappij-inrichting moeten trachten te verwezenlijken. Daarin zijn we al een flink eind gevorderd. Maar er is een ding waaraan we niet alles kunnen doen. Dat is aan hetgeen de mens van huis uit meekrijgt aan geestelijke bagage. In de onmogelijkheid om een zeker gebrek aan geestelijke bagage (dat is meer dan intelligentie, werkkracht e.d.) te compenseren ligt de begrenzing van de gelijkheid van kansen. Het is goed zich dat te realiseren, zowel bij het etaleren van het ideaal als bij het kritiseren van de maatschappij.

Zoals gezegd, emancipatie is een zaak van lange adem, zij vergt meer dan één geslacht. Dat is geen somber stemmende realiteit, maar een hoopgevende. Het volgende geslacht (van een familie, van een groep, van een volk) kan het verder brengen: maatschappelijk, economisch, geestelijk. Mits aan de opgang wordt gewerkt, collectief en individueel

Recreatie

Tot deze arbeid — gericht op de ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid — zijn wij, allen tezamen en elk van ons voor zich, in het jaar dat thans voor ons ligt weer opgeroepen. Bij deze arbeid zullen wij zo nu en dan de behoefte gevoelen om ons te recreëren, te herscheppen, dat is (of moet zijn) zich door even te ontspannen, opnieuw opmaken voor het werk, dat nooit gereed zal kunnen zijn, maar waarmee wij wel steeds verder komen. Deze recreatie is heel wat anders dan het tweede deel van het bekende „brood (welvaart) en spelen” waaraan een groot en machtig rijk ten onder is gegaan.

Het zou onvriendelijk en vooral ook onrechtvaardig zijn om de heer Schmelzer ervan te beschuldigen, dat hij de recreatie in die nare betekenis aanbeveelt. Maar het wordt misschien voor de politici in het algemeen wel tijd om het (kiezersvolk duidelijk te maken, dat „brood en spelen” niet op zichzelf staan, maar (moeten) passen in een groter kader. Dat besef gaat, dachten wij, nl. wat verloren. Een schone taak voor 1965!

dBo.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

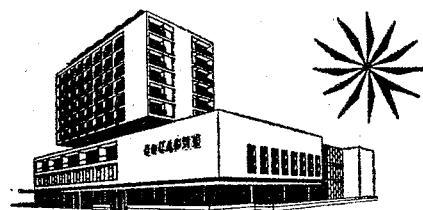
HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFÉ-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BARGEOPEND TOT 0200 UUR

★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

★★★
Le Maire
DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER

★★★

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

hotel atlanta

ROTTERDAM

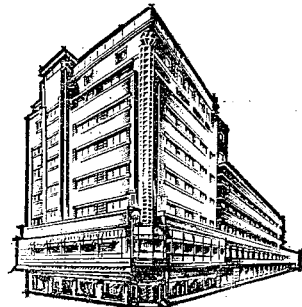
Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Van dorp tot stad

(Zie pag. 3)

Uit de radiorede van mr. F. Portheine

BELASTINGEN

BEURTZANG IN MINEUR

De burgemeesters van onze drie grote steden hebben zich met een anders niet altijd voorhanden eensgezindheid tegen de Rijks-overheid gekeerd. Hun beurtzang in mineur betrof vooral de geldelijke noden der gemeenten. Zij meenden immers, dat in de financiële verhouding tussen Rijk en Gemeenten de laatste aan het denkbaar kortste eind trekken. De Haagse burgervader sprak van een „houdgreep”, waarin primaire groepsbelangen zijn beklemd geraakt. Zijn Amsterdamse ambtgenoot gewaagde van een financiële „dwangbuis”, terwijl de scheidende burgemeester van Rotterdam meende te moeten constateren, dat de gemeentelijke autonomie tot een „caricatuur wordt verlaagd”.

* * *

De hoofdklacht van de gemeenten komt hierop neer dat, terwijl het Rijk investeringen kan financieren uit eigen middelen, de gemeenten hun toevlucht moeten nemen tot leningen. Hetgeen een zware last van rente en aflossing betekent. Daarbij komt, dat door de Wetkapitaalsuitgaven van publiekrechtelijke lichamen een bepaald „leningsplafond” is ingesteld. De gemeenten, met name Rotterdam, zuchten nu onder investeringsvoorzieningen, waartoe vóór de instelling van dit plafond besloten werd. Bovendien zijn er de verhoogde gemeente-kosten, b. v. voor het onderwijs. En het nieuwe geprojecteerde landelijk snelwegennet zal ook de gemeenten dwingen tot verruiming van de gemeentelijke wegen, die voor de doorstroming onontbeerlijk zijn.

* * *

Ziehier dus een bundel van bezwaren. Zij zijn vrijwel alle terug te voeren tot de klacht, dat een bepaalde financieel-economische norm, destijds ingesteld door het Kabinet-De Quay, niet meer hanteerbaar zou zijn. Volgens deze norm nu moeten de overheidsuitgaven gelijk blijven met (of iets minder zijn dan) de stijging van het nationale inkomen. Deze verstandige norm wordt thans door sommigen — volgens onze mening ten onrechte — aangevochten. Want tot nog toe hebben wij geen dwingende argumenten voor aantasting van dit

op zichzelf zeer gezonde principe gehoord. Om een juist evenwicht te handhaven tussen de overheidsuitgaven en de algemene economie schijnt ons deze grondnorm nog steeds relevant. Het is gemakkelijk door onverantwoorde uitzetting der overheidsuitgaven, de publieke huishouding in de war te brengen. Dat daardoor de nationale economie als geheel genomen zou worden geschaad, is zonneklaar.

Een andere vraag is, of niet de financiële verhouding tussen Rijk en Gemeenten een nadere beschouwing verdient. Daarop heeft de Regering reeds een antwoord gegeven. Want zij heeft toegezegd een onderzoek in te stellen, of niet bij de verdeling van de volgens de „norm” gestegen uitgaven, de verhouding tussen de ontvangsten van Rijk en van Gemeenten herziening behoeft. Verder heeft de Regering nadere dus genaamde „verfijningsmaatregelen” in de financiële verhouding tussen Rijk en Gemeente in uitzicht gesteld. Dit alles onder de belofte, dat hieromtrent uiterlijk bij de begroting van 1966 uitsluitel zal worden verstrekt.

Wat verder de ten dele gerechtvaardigde gemeentelijke klachten betreft, moet men niet vergeten dat een ieder graag bezuiniging, niet door zichzelf maar door de „anderen” wenst. Ook is het de vraag, of alle gemeenten wel een uiterste betrachten aan efficiency. Er zijn bepaalde voorzieningen, bijv. de bouw van een nieuw stadhuis, die door sommige van onze plm. 1000 gemeenten als een soort status-symbool wordt opgevat. „Wenn man kein Geld hat, soll man nicht bauen”, heet het letterlijk en overdrachtelijk in een niet-Nederlands, maar Weens spraakgebruik. ...

Eén punt bij deze Nieuwjaars-rei der burgervaders heeft onze speciale aandacht getrokken. Burgemeester Van Hall heeft immers gemeend Minister Witteveen aan zijn „liberale voorganger” minister Pierson te moeten herinneren. De heer Pierson noemde — aldus Burgemeester Van Hall — belastingverlaging „onoordeelkundig” als daarvoor uitgaven voor „verstandelijke ontwikkeling, verbetering van de verkeersmiddelen, van de sociale toestanden en van de weerbaarheid” achterwege moesten blij-

ven. Daartegenover kan men stellen 1e. Mr. N. G. Pierson had als liberaal Minister van Financiën in het Ministerie-Van Tienhoven (1891—1894) de taak tegen veler oppositie een nieuw democratisch belastingstelsel te verdedigen. Daarin was verlaging van belasting niet op zijn plaats. 2e. De PvdA, de partij waartoe mr. Van Hall behoort, heeft niet tégen maar vóór Minister Witteveen's koene belastingverlaging gestemd.

* * *

Nu wij toch bij historische voorbeelden zijn beland, mogen wij besluiten met hetgeen een ander liberaal staatsman, en wel mr. J. R. Thorbecke in 1853 in de Kamer tegen de begroting van het ministerie Van Hall-Donker Curtius heeft te berde gebracht. „Wij moeten het” (belastingstelsel) — aldus mr. Thorbecke — „hervormen, zo, dat het de produktie vrij late en de mededinging noch binnen- noch buitenlandse belemmere. Een noodzakelijkheid, die mij zó gebiedend schijnt, dat met die hervorming, al scheen zij voor de schatkist bedenkelijk, niettemin een begin zou moeten worden gemaakt.” En verder: „Hoe vrijer men het beginsel van productie maakt, des te groter zal de oogst, ook voor de schatkist zijn. En dat arbeid een beginsel van produktie is, erkent ieder.” En ten slotte: „Men mag voor de publieke behoefte niet meer van de ingezetenen eisen dan nodig is. Het recht om belasting te heffen houdt op waar de inkomst niet nodig of de druk, die zij op de ingezetenen legt, sterker is dan de behoefte der schatkist.”

Aldus in 1853 een eveneens liberaal staatsman, die als „voorbeeld” kan dienen voor Minister Witteveen.

L. M.

(Vervolg op pagina 3)

Luistert naar

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

op DONDERDAG, 21 JANUARI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

LET OP DE ZENDERWISSELING !!!

BAR EN BOOS

★ ★ De gemeenteraad van Heerenveen nam in 1954 zonder hoofdelijke stemming een politieverordening aan, waarbij de aanwezigheid van barkrukken in café's werd verboden. Geen enkel raadslid wijdde toen ook maar één opmerking aan dit punt van een meer omvattend voorstel.

Argeloos hebben de caféhouders van Heerenveen de afgelopen jaren toch krukken aangeschaft en voor hun bars geplaatst. Het is begrijpelijk dat zij nu boos zijn, omdat de politie hun heeft opgedragen deze zetels te verwijderen.

Vóór dit een voldongen feit is, krijgt de gemeenteraad echter maandag nog eens de gelegenheid zich over deze kwestie uit te spreken. Het zou een wijs en nuchter besluit zijn als het verbod dan werd ingetrokken. Handhaving van de verordening is bar en boos.

WATERNOOD

★ ★ Het Waterleidingbedrijf Mid-Nederenland doet weinig om zijn naam een prettige klank bij het publiek te laten houden. Het heeft in de eerste plaats de tarieven met maar liefst 35 procent verhoogd. De aangesloten gemeenten waren van dit voornemen niet op de hoogte gebracht en moesten het nieuws uit de kranten vernemen.

Bovendien heeft het bedrijf de leidingen van vijf gezinnen in Groenekan afgesloten, die de hun aangeboden kwitanties niet binnen veertien dagen hadden betaald. Terecht heeft de heer Copijn (VVD) in de gemeenteraad van Maartensdijk het feit gelaakt dat zo snel tot afsluiting werd overgegaan, ook daar waar de nota al wel per giro was voldaan, maar de overschrijving nog niet in Utrecht was ontvangen.

Van een bedrijf dat een dergelijk onmisbaar produkt levert, mag men meer consideratie verwachten. Watersnood is een ramp, waternood kan dat ook zijn.

MARATHON

★ ★ Ministers zijn veelgeplaagde mensen. Wie dit nog niet wist, kon het ervaren uit een rede welke drs. J. W. de Pous, de voorzitter van de Sociaal Economische Raad naar aanleiding van de jaarwisseling heeft gehouden. „Wij moeten niet alleen lief zijn voor Luns, maar ook zuinig zijn op Biesheuvel en Andriessen". Hij was verder van mening, dat ook een minister recht op „enigszins redelijke arbeidsvoorwaarden" heeft. Wat daarvan gemeenlijk in Den Haag terecht komt, kan hij verklaren, die het voorrecht genoot eens een ministers buurman te zijn geweest. Hij kon nooit zo laat thuiskomen, of er was nog licht in het excellente werkvertrek.

Overigens zijn de marathon-zittingen in Brussel een bespotting van ministeriële efficiency. De eindeloos gerekte vergaderingen fungeren daar immers als stok achter de deur, om per se tot resultaten te komen. Wij kunnen het ministeriële Brusselse nachtleven slechts als een uitwas zien.

DAGELIJKS BESTUUR VERGADERDE

Zaterdagochtend 9 januari j.l. heeft het Dagelijks Bestuur te Den Haag vergaderd.

Deze vergadering werd in de namiddag gevolgd door een zeer nuttige en aangename gedachtenwisseling met het Dagelijks Bestuur van het Liberaal Democratisch Centrum

VAN DORP TOT STAD

Wat goede samenwerking vermag

Waar een wil is, is een weg. Ten aanzien van de uitbreiding van het landelijke Zoetermeer tot een stad van 100.000 inwoners, zou men deze zegswijze bijna letterlijk kunnen nemen. Men heeft immers een weg gevonden, waarop Den Haag de kleine gemeente Zoetermeer heeft gevonden. En dit in een sfeer van harmonieuze samenwerking. Dat wil in dit geval zeggen zonder het politieke gekrakeel — flink in sentiment gedoopt — zoals we dat in de afgelopen jaren van Amsterdam met betrekking tot de Bijlmermeer hebben beleefd. Zoetermeer heeft met de publikatie van haar structuurplan waargemaakt, dat het een kleine gemeente mogelijk is een stad te bouwen, die groter zal worden dan Dordrecht thans. Het Zoetermeerse gemeentebestuur met zijn liberale burgemeester H. G. J. baron van Tuyl van Serooskerken aan het hoofd, heeft het hoofdstedelijke argument, dat een kleine gemeente niet het bestuurlijke en technische apparaat bezit om iets groots tot stand te brengen, volkomen gelogenstraft.

Wie met de achtergronden van de uitbreidingsplannen van Zoetermeer bekend is, weet, dat de gemeentebesturen van de Haagse agglomeratie aanvankelijk een andere oplossing voor ogen heeft gestaan, daarbij geleid door het Haagse gemeentebestuur. Men wilde een volkomen nieuwe stad (Wilsveen) stichten en daarover een districtsbestuur stellen. Allerlei redenen, die nu verder niet ter zake doen, schoven het bestuurlijke probleem met betrekking tot de oplossing van het gebrek aan bouwgrond van Den Haag, terzijde; het ruimtelijke probleem bleef en daarvoor is tenslotte in gemeen overleg tussen alle Haagse agglomeratiegemeenten. Zoetermeer, het Rijk en het provinciaal bestuur, thans een zeer geslaagde oplossing gevonden. Zoetermeer zal de Haagse „overloop" binnen haar grenzen de nodige ruimte geven.

Eind 1962 werd een kleine groep architecten en stedenbouwkundigen opdracht gegeven een structuurplan voor Zoetermeer te maken. De vorige week heeft het gemeentebestuur van Zoeter-

meer dit structuurplan aan de publieiteit prijs gegeven. Daarbij kwam de goede samenwerking die er met name tussen Zoetermeer en Den Haag bestaat, wel bijzonder duidelijk tot uitdrukking. Naast burgemeester Van Tuyl was de Haagse socialistische wethouder van stadsontwikkeling, de heer Hijlkema gezeten en de persconferentie - waarvoor een enorme belangstelling bestond - was voorbereid en georganiseerd door het bureau Publiciteit van het Haagse stadhuis!

Over het structuurplan heeft men in de dagbladen uitvoerig kunnen lezen en daarom zullen we hier niet op de details ingaan. Genoeg is hier op te merken, dat het team, dat het plan ontwierp, bewust ervan is uitgegaan, dat Zoetermeer een voorbeeld van een moderne stad moet worden. Men ontwierp wat de architect Hein Fledderus noemde, een „compactstad", d.w.z. een stad, waarin hoogbouw minstens 60% van de totale bebouwing zal uitmaken. Torenflats van 20 of meer verdiepingen zullen niet worden geschuwd. Ofschoon hiertegen wel bezwaren worden aangevoerd voor gezinnen met kinderen, zal hiertegenover als zeer belangrijk voordeel staan, dat er bijzonder degelijk en wat de verdeling van de

woonruimte betreft, efficiënt zal worden gebouwd, facetten, die men in de naoorlogse woningbouw nogal eens heeft gemist.

Met behoud van de oude dorpskern, waaromheen thans reeds een moderne uitbreiding naar stedelijke begrippen gaande is, is een viertal wijken (drie woonwijken en een industriegebied) ontworpen, waarvan de „city" niet alleen centraal is gesitueerd, maar bovendien aangeleund komt te liggen tegen de oude dorpskern. Voor het interne verkeer heeft het team een logisch wegennet ontworpen, waarbij rekening is gehouden met openbaar vervoer in de vorm van een ringlijn, die de bewoners van groot-Zoetermeer zal verzekeren, dat zij in elk geval niet verder dan 500 m daarvan verwijderd zullen zijn.

Een van de belangrijkste, zo niet de belangrijkste vraag is ongetwijfeld hoe Zoetermeer dit plan denkt te financieren. Het zal ca. 1,3 miljard gaan kosten! Op een desbetreffende vraag liet burgemeester van Tuyl een vaag antwoord horen, maar hij zei wel, dat institutionele beleggers grote belangstelling tonen en dat het Rijk Zoetermeer tot de klasse-gemeente heeft verklaard, hetgeen verplichtingen voor het Rijk schept.

Nu reeds zijn in Zoetermeer 850 woningen in aanbouw. In tien jaar hoopt men plaats te hebben voor 50.000 mensen (thans 11.000). Deze prestatie zal o.m. geleverd kunnen worden door het feit, dat het Haagse deel van het agglomeratie-contingent woningen, binnen enkele jaren geheel aan Zoetermeer zal toevalen, omdat Den Haag dan geen bouwgrond meer beschikbaar heeft. Dit zal in volkomen overeenstemming met Den Haag gebeuren, evenals de toewijzing van woningen voor Haagse werkers en toewijzing van grond aan Haagse industrieën die als gevolg van de sanering uit Den Haag worden verdreven.

Gebrek aan plaatsruimte dwingt ons tot deze enkele notities bij het structuurplan van Zoetermeer, dat andere gemeenten ten voorbeeld kan worden gesteld. Op één onderdeel gingen we niet in, n.l. het wegennet, dat groot Zoetermeer straks met de agglomeratie zal moeten verbinden. Dat vormt een hoofdstuk apart, waarover wellicht binnenkort nog een korte beschouwing.

v. d. W.

SPREEKBEURTEN

PERIODE 15 JANUARI TOT EN MET 15 FEBRUARI 1965

15 januari	- Vinkeveen	- Mr. F. Porthoine
16 januari	- 's-Gravenhage (Conferentie Europ. Eenheid)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
18 januari	- Baarn	- Mr. Dr. C. Berkhouwer
21 januari	- Amsterdam	- Mr. H. van Riel
22 januari	- Drachten	- Mevr. H. v. Someren-Downer
28 januari	- Leeuwarden (Vrouwenorganisatie)	- Ir. L. G. Oldenbanning
29 januari	- Molenaarsgraaf	- Mej. Mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra
	- Vlissingen	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Rockanje	- Sidney J. van den Bergh
	- Utrecht (Intern. Stud. Congres)	- J. C. Corver
		- Mr. W. J. Geertsema
30 januari	- Ruurlo	- Th. H. Joekes
1 februari	- Epe (middenstandsforum)	- Mr. F. Porthoine
		- M. Visser
3 februari	- Hoekse Waard	- Mevr. H. v. Someren-Downer
5 februari	- Schiedam	- Th. H. Joekes
	- Arnhem (Gelderse Landbouwdag)	- Mr. W. J. Geertsema
6 februari	- Emmen (JOVD)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
		- Mevr. H. v. Someren-Downer
8 februari	- Hoogeveen	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
	- Geldermalsen	
		- H. J. L. Vonhoff
10 februari	- Terschelling	- R. Zegering Hadders
11 februari	- Steenwijk	- Ir. D. S. Tuijnman
12 februari	- Meppel	- Th. H. Joekes
	- Emmen	- Ir. L. G. Oldenbanning
	- Schouwen/Duiveland	- Mr. W. J. Geertsema
	- Diemen	- Mr. F. Porthoine
15 februari	- Den Helder	- Mr. W. J. Geertsema

N.B. IN DEZE AGENDA ZIJN NIET OPGENOMEN DE SPREEKBEURTEN, WELKE BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ DOOR DE SPREKERS(STERS) WORDEN GEHOUDEN.

BELASTINGEN

(Vervolg van pagina 1)

Deze waarschuwig breng ik daarom, omdat er nog zoveel, opnoemelijk veel te doen blijft op het terrein van de verlaging van de directe belastingen. Ik heb in de Kamer gesproken over de noodzaak permanent de belastingdruk aan te passen aan de geldontwaarding. Ook de progressie, die langzamerhand aan betekenis verliest, dient voor verdere afzwakking in aanmerking te komen. Ook dient er op gelet te worden dat de verhouding tussen directe en indirecte belastingen ook na de verlaging het rechtvaardige cijfer 50-50 nog niet heeft gehaald. Wij zullen daarover nog eens kunnen spreken als de Tweede Kamer de nota zal behandelen over de harmonisatie van de omzetbelasting.

Terwijl er nog veel te wensen blijft, heeft de Regering zo juist een wetsontwerp ingediend dat o.m. beoogt de particuliere pensioenen van weduwen en wazen vrij te stellen van successierecht, voorstellen die ook weer belastingverlaging van ettelijke miljoenen inhouden.

Zo werkt de VVD in en buiten de Regering aan het ideaal dat ik zo zou willen omschrijven: het geven aan de individuele mens van meer beschikkingsmacht over de vrucht van zijn harde werken.

De strijd daarvoor is zwaar, daarom: sta achter de VVD. Ge ziet het: Indien we eensgezind samenstrijden kunnen we

„Maak de V.V.D. sterk!!”

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN
VUURVASTE ISOLATIESTENEN
ZUURVASTE STENEN
„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUKTEN
LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE-STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

**UNITED
DAIRY-
MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

N.V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

**BETONFABRIEK
MIJNLIEFF**

Postbus 14 - DRUTEN - Tel. 08870 - 2050

Voor: **BIMSBETONDAKEN
VLOER- EN WANDPLATEN
TRILBETON ELEMENTEN
SIERBETON
GLOOIINGEN
PREFABBOUW**

**Indien hier
uw advertentie had
gestaan dan...**

zouden 28.000 geestverwanten alsmede
hun huisgenoten deze hebben gelezen.

Inlichtingen
en
advertentie-
tarieven
worden gaarne
verstrek
door onze
administratie,
postbus 43
Amersfoort,
tel. 0.3490-1 34 25

**Het Kabinet-Marijnen
en de V.V.D.**

(Vervolg van pagina 2)

het wegverkeer als geheel de betrekkelijk
kleine verhoging zal kunnen opbrengen. Over
„billijk” of „onbillijk” van bepaalde belastingen
zullen de meningen altijd wel blijven ver-
schillen.

De geachte inzender vergelijkt de Neder-
landse motorisering met die van de „ons om-
ringende landen”. Maar als wij toch gaan
vergelijken met het buitenland, denken wij
ook aan de omvang van het wegennet. Met
name de automobilisten in België, Frankrijk
en Engeland zouden zeer tevreden zijn, als
zij met iets hogere lasten in het bezit zouden
komen van een snelwegennet, dat thans —
vergeleken met Nederland — een grote ach-
terstand vertoont.

Voor de opheffing van de vrijstelling van
textielgoederen voor omzetbelasting heeft ons
Kamerlid, de heer Joekes, reeds in zijn ma-
denspeech op 5 nov. 1963 gepleit. Met het
oog op de zeer moeilijke concurrentiepositie
van de Nederlandse textielindustrie heeft de
regering aan dit voorstel voorshands geen
gehoor willen geven. Overigens staat het nog
te bezien of minister Witteveen hier „geen
budgettaire bezwaren kan laten gelden”, zo-
als de geachte brievenbode wat schamper
opmerkt. De extra OB-inkomsten zouden wel
eens gedeeltelijk of geheel kunnen wegvallen
tegen de verminderde opbrengst van de Ven-
nootschapsbelasting, die van de ondergang
van zelfs maar een deel van onze textiel-
industrie het gevolg zou zijn!

(Red. Vrijheid en Democratie).

**WAARNEMING
SECRETARIAAT
KAMER-CENTRALE
DORDRECHT**

In verband met de benoeming
van de heer J. H. Ph. de Wilde
te Numansdorp tot burgemees-
ter van de gemeente Zuidzande
in Zeeland, zal het secretari-
aat van de Kamer-Centrale
Dordrecht voorlopig worden
waargenomen door de waar-
nemend secretaris dezer Cen-
trale, de heer Sch. Overwater,
Nieuwestraat 39 te Strijen.
Tel. 01854-442. Alle post, be-
stemd voor dit secretariaat
dient derhalve aan de heer
Overwater te worden gezon-
den.

**ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.**

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

**STAAL
CONSTRUCTIES
voor elk
project**

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJÉ

N.V. LATUMERBO

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

De stand van ons partijwezen (II)

NUCHTERE OVERWEGINGEN VAN EEN SOCIALISTISCH RAPPORT

De Partij van de Arbeid heeft twee achtereenvolgende verkiezingsnederlagen geleden. Bij de Kamerverkiezing van 1959 verloor zij twee zetels en bij de verkiezing van 1963, ondanks vier jaar oppositie tegen het Kabinet-De Quay, nog eens vijf zetels.

Dit betekende, dat zij nog iets was gedaald onder haar na-oorlogse uitgangspunt: de Kamerverkiezing van 1946.

Ondanks het nog respectabele aantal van 43 zetels en haar positie als tweede partij in de sterkteverhoudingen, is zulk een achteruitgang-insuccessie toch wel een reden voor bezinning. Dat men zich op de oorzaken daarvan is gaan beraden en dat men middelen is gaan zoeken om de kansen te doen keren, is alleszins begrijpelijk.

Zoals wij in ons vorig artikel reeds schreven, zien wij die oorzaken vooral gelegen in de verbeterde maatschappelijke omstandigheden en in het (mede daardoor) sedert het einde van de tweede wereldoorlog sterk gewijzigde levenspatroon, vooral in de kringen van de geschoolde en beter betaalde arbeiders.

Wie de jaren tussen zo plm. 1920 en 1935 heeft meegemaakt, zal zich herinneren, hoe „de partij” voor tienduizenden aanhangers van de toenmalige SDAP een soort levensvervulling was. Hij zal zich eveneens nog herinneren, welk een plaats de optochten en demonstraties, de „meetings” en hoogtijdagen als de eerste mei en de „rode dinsdag” (zo noemde men toen in die kring de derde dinsdag van september) in veler leven innamen.

De verbeterde levensomstandigheden, de toegenomen behoefte aan (en ook mogelijkheden van) recreatie en de verschijning van de televisie, hebben daar grote veranderingen in gebracht.

* * *

Ook in leidende socialistische kringen is men tot de erkenning van deze feiten gekomen.

In het geschrift „De partij van morgen”, opgesteld door de secretaris-penningmeester de heer E. Meester, waarin plannen tot vernieuwing van de organisatievorm van de Partij van de Arbeid worden aangekondigd, worden de gewijzigde omstandigheden en de gevolgen daarvan voor het politieke leven in het algemeen, maar toch wel voor de Partij van de Arbeid in het bijzonder, thans zonder omwegen erkend.

De groei van de materiële welvaart, „hoe ongelijk ook gespreid over de verschillende bevolkingsgroepen” — zo kan men daarin lezen — heeft de mensen in het algemeen individualistischer, mobieler, onkritischer en ongeïnteresseerder ten opzichte van de politiek gemaakt

en veel meer vatbaar voor allerlei prikkels en beïnvloeding van buitenaf.

Men heeft niet alleen veel meer vrije tijd gekregen, maar men heeft ook veel meer tijd nodig: voor reizen, voor sport, voor allerlei hobby's, voor het onderhoud van de eigen woning, het autootje, de scooter, de boot, de volkstuin, e.d.

De politiek, vroeger voor velen een houvast, in vele gevallen zelfs een levensdoel in een armzalig bestaan, gaat zich veel meer afspelen aan de periferie van het belangstellingsveld. Pers, radio, televisie, reclame en film dirigeren steeds dwingerder de belangstelling naar andere levensterreinen en er is vrijwel niemand, die zich daaraan kan onttrekken.

NOTITIES VAN EEN INSIDER

Het socialistische geschrift meent te kunnen constateren, dat er in het algemeen een malaise is in het politieke bedrijf. De ledentallen van de politieke partijen in ons land blijven vrij stabiel of nemen weinig toe.

Er is te weinig medewerking voor het partijwerk, het kader dreigt te verouderen, de geschooldheid wordt geringer, vergaderingen worden slecht bezocht.

Openbare vergaderingen worden vrijwel niet meer gehouden en de bereidheid om het partijkiezen in het openbaar te demonstreren, vermindert. Ook de innerlijke samenhang binnen een politieke partij wordt duidelijk losser.

Deze verschijnselen, zo meent het socialistische rapport, manifesteren zich in alle politieke groeperingen.

Voor wat de Partij van de Arbeid betreft wordt gesteld, dat de socialistische partij vroeger een „zorgvuldig gekoesterd en beschermd stuk organisatie” was. Thans is zij geworden tot een gebruiksvoorwerp. Er zijn nog wel affecties voor het socialisme als beginsel, maar in veel mindere mate voor de partij als organisatie.

* * *

In vroegere analyses van de verkiezingsuitslagen hebben wij er in dit weekblad al eens op gewezen, dat men bij de beoordeling van de verkiezingscijfers en van de „winsten en verliezen” niet uitsluitend moet denken aan verschuivingen binnen het kiezerskorps, maar ook aan de nieuwe lichten jonge kiezers, die er bij iedere verkiezing bijkomen.

Het leek ons duidelijk — en het is ook op andere wijze gebleken; wij

komen daar in een later artikel nog vanzelf op terug — dat de constante opgaande lijn van de VVD (met een uitschieter in 1959, die in 1963 echter werd gehalveerd) voor een niet onbelangrijk deel moet worden verklaard uit het verhoudingsgewijs grote percentage stemmen dat de VVD in die jaren uit de nieuwe, jonge lichten heeft gekregen.

Die „jonge kiezersmassa” zal vooral in 1967 een rol spelen, omdat dan door de verlaging van de leeftijdsgrens voor het actieve kiesrecht tot 21 jaar, een extra contingent jongeren zal aantreden.

Ook in het socialistische geschrift is men zich daarvan bewust. „Bij de verkiezingen van 1967 gaat een miljoen jongeren voor het eerst naar de stembus. Jonge mensen, die de vooroorlogse situatie niet hebben gekend die daar vandaag ook geen belangstelling voor hebben. Na-oorlogse jonge mensen, die voor het eerst naar de stembus gaan en rond 25 Tweede-Kamerzetels gaan kiezen.”

De Partij van de Arbeid heeft de bedoeling, de houding van de partij ten aanzien van de actuele vraagstukken in de vorm van z.g. „strijdpunten” te stellen en deze „op duidelijke en moderne wijze te presenteren”.

Het socialistische rapport meent, dat de aangeduide ontwikkeling ten aanzien van de verminderde politieke belangstelling niet is te keren. Het zou fout zijn wanneer men alleen maar terug zou willen zien naar het verleden, hoe het toen was en hoe toen werd gedemonstreerd. Er zal offerbereidheid moeten zijn

om oude vormen en gedachten los te laten.

Enigszins in tegenspraak met de zojuist geciteerde visie omtrent de „niet te keren verminderde politieke belangstelling” lijkt de eveneens in deze brochure gedane uitspraak, dat de „Partij van morgen” zal moeten zijn een politiek „service-instituut ten behoeve van miljoenen kiezers, gevormd door honderdduizenden direct meelevende en medeverantwoordelijkheid dragende partijleden”.

Een der conclusies is, dat de verenigingsstructuur, „ook van de Partij van de Arbeid”, verouderd is. Die structuur is weldoerwrocht, maar tijdrovend in gebruik en weinig boeiend wat de vergadertechniek betreft.

De organisatie zal gemoderniseerd, maar vooral vereenvoudigd moeten worden. Er moet gestreefd worden naar minder organisatie en minder administratie. Het gehele organisatie-apparaat zal onder de loupe worden genomen. Anderzijds zal het lidmaatschap van de partij interessanter moeten worden.

Het socialistische geschrift laat daar echter direct op volgen, dat het lidmaatschap „niet de morele verplichting met zich mee moet blijven brengen tot het verrichten van allerlei organisatorische werkzaamheden”.

Het noemt dit laatste „bepaald een rem op het toetreden van jonge mensen tot de partij”. Men heeft het gevoel, „dat men meteen wordt ingekapseld en voor een aantal taken wordt gesteld”.

De partij moet geen eisen oplegen, die de moderne mens van vandaag niet meer aanvaardt, omdat hij meent voor allerhande werkzaamheden niet meer de tijd te hebben, zo luidt hier de nuchtere en veelzeggende conclusie.

(Wordt vervolgd)

Met leedwezen maken wij melding van het overlijden van

Prof. mr. G. DE GROOTH,
oud-lid van de Eerste Kamer.

In het volgend nummer van ons blad komen wij hierop nader terug.

BEJAARDENPROBLEMEN

De vrouwengroep Rotterdam heeft al enige jaren discussiegroepjes. Aan de hand van boeken of brochures wordt een bepaald onderwerp bestudeerd en aan het eind van het seizoen komen de groepjes samen in een bijeenkomst waarvoor dan ook een deskundige spreker of spreker wordt uitgenodigd om het onderwerp nader toe te lichten en vragen te beantwoorden. Het is een serieuze werk-

Men kan het van ons te leen krijgen om punt voor punt samen in eigen kring met het oog op de eigen omgeving, te bekijken en dan te zien tot welke conclusies de Rotterdamse dames kwamen.

Het kan leiden tot plaatselijke initiatieven! Op deze wijze kwam b.v. voor de oorlog door een bespreking in de Haarlemse Liberale vrouwengroep een crèche tot stand. Over bejaardenproblemen piekerden wij toen nog niet!

HARLINGEN

Het Noorden komt de laatste tijd veel in deze rubriek voor. Zo krijgen wij nu mededelingen over Harlingen, waar de vrouwengroep in oktober en november bijeenkomsten hield bij een der leden aan huis. Op de oktobervergadering sprak mev. mr. E. Veder-Smit over „De VVD, wat lijkt zij en wat is zij”.

In november sprak ir. G. J. A. Bouma van Kimsward, bestuurslid van de Kamercentrale Leeuwarden, over „Schweizer Heimatwerk”, een niet politiek onderwerp dus.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

wijze, die ongetwijfeld goede resultaten geeft. Of het overal elders ook in deze omvang mogelijk zal zijn, is de vraag, maar van samen iets bespreken steekt men stellig meer op, dan van passief zitten luisteren. Men zou het in eenvoudiger vorm kunnen doen.

Vaak worden door de Rotterdamse groepjes rapporten opgesteld en zo'n rapport werd ons toegestuurd. Het betreft bejaardenproblemen, problemen, die steeds meer voorkomen en steeds urgenter zijn.

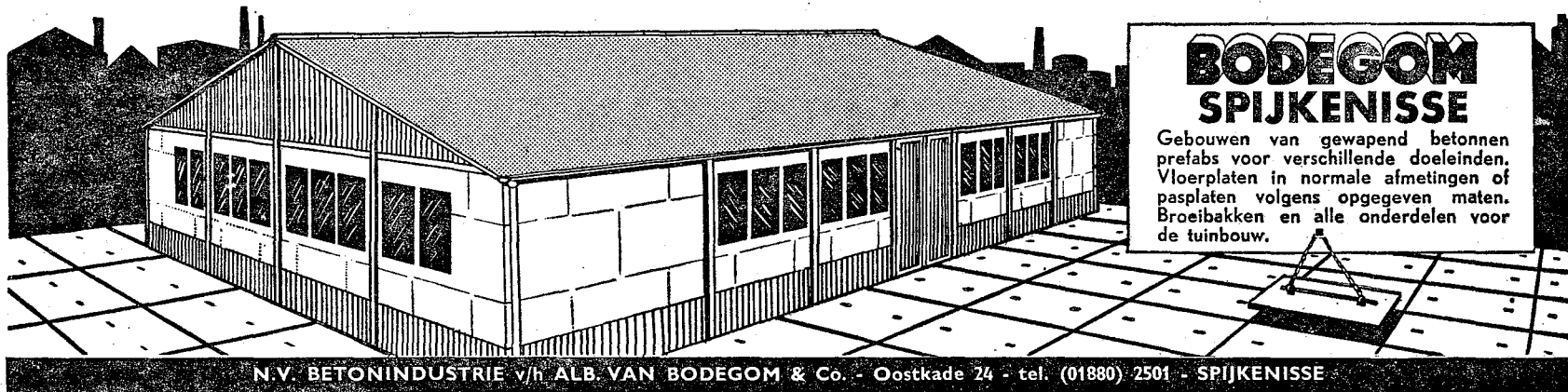

STALEN MEUBELEN

GISPEN
CULEMBORG

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

„Houdt de Vrijheid hoog!”

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

HBU **HBU**

Safe-loketten

De HBU heeft voor haar rekeninghouders tegen een matige vergoeding safe-loketten beschikbaar. Hierin kunnen stukken, die speciale waarde hebben, veilig worden opgeborgen.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart

**CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN**

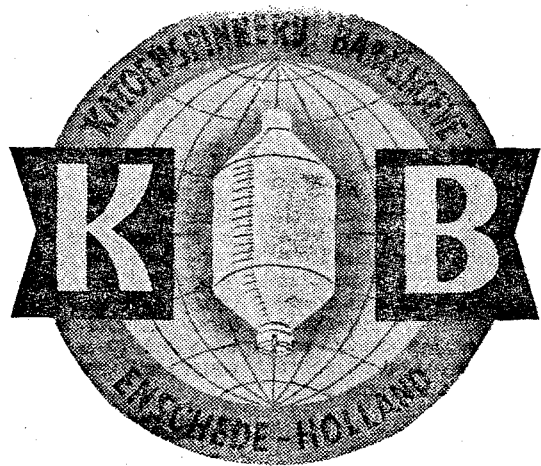
Schiedamsevest 91-93   telef. 116400 (4 lijnen)
ROTTERDAM   telex 22153 (2 lijnen)

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.
EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Rotterdam

PANDBRIEVEN
EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

Van onze Leestafel

EEN INLEIDING TOT HET SOCIOLOGISCH DENKEN

Dr. H. Hoefnagels s.j. „De problemen van het menselijk samenleven”. J. J. Romen & Zonen. Uitgeverij Roermond en Maaseik '64.

Pater Hoefnagels bedoelt met deze „Inleiding tot het sociologisch denken” zeer bepaald niet een inleiding tot de sociologie in de gebruikelijke zin te geven. Op een vraag „wat dan wel?” antwoorde de auteur in zijn „voorwoord”: het begrip van de lezer voor de sociale werkelijkheid te verruimen, door voor hem de samenleving, waaraan hij deelneemt, inzichtelijk te maken. Dr. Hoefnagels heeft hiertoe een eigen methode moeten zoeken, die slechts door één regel wordt beheerst: het sociologisch denken moet zich aanpassen aan de eisen, die het objekt stelt, het moet zo zijn, dat het vat geeft op de menselijke sociale werkelijkheid.

Sociale werkelijkheid

Ook wie, als wij, neigt tot de mening, dat hiermede nog niet zo heel veel concreets over Hoefnagels methode gezegd is, zal bij bestudering van dit werk moeten erkennen, dat het toch wel enig in zijn soort mag heten, al dadelijk omdat het de sociale werkelijkheid veelzijdiger benadert dan veelal in de sociologie geschiedt. Het gaat - zouden wij willen zeggen - uit van psychologische en anthropologische zienswijzen, die aan de sociologie breder achtergrond en wijder perspectieven verlenen. Maakt de auteur daarbij aanvaardbaar soms de indruk, tussen bepaalde „Scylla en Charybdis” door te zeilen, alras bemerkt men, dat hij met vaste hand koers houdt en op alle verschijnselen waarlangs zijn weg hem voert, een eigen licht werpt. De sociologisch niet geschoolde lezer krijgt daarbij al een aardig inzicht in de vastheid van opvattingen, waarin zich ook deze tak van wetenschap praktisch opgesplitst heeft en de vakman leert er wellicht uit, dat er meer dingen tussen hemel en aarde zijn dan hij op zijn studeerkamer meende te zien.

Dr. Hoefnagels heeft zijn stof verdeeld over vijftien hoofdstukken, elk onderverdeeld in doorgaans uit slechts enkele bladzijden bestaande paragrafen.

Het werk laat zich vlot lezen, waar-

bij ons intussen de opmerking van het hart moet, dat we soms over germanismen struikelen als we van een zo helder denkend en schrijvend man niet zouden verwachten (een gedachte, welke geen „aanklank” vond, pag. 18; tot tweemaal toe op een bladzijde een woord „kultuurwetenschappen” en aldus iets als „overstijgen”).

Maatschappelijk evenwicht

Typierend voor schrijvers kijk op het sociale probleem is zijn (berekenend) geloof in een maatschappelijk evenwicht, dat als vanzelf bereikt wordt. Op den duur convergeren z.i. de uiteenlopende opvattingen naar een enkele, door allen aanvaard. Hier zou men zelfs van een zekere dialectiek kunnen spreken: groepen, die oorspronkelijk gezamenlijke opvattingen hadden, raken op bepaalde punten verdeeld en deze verdeeldheid „overstijgen” zij weer doordat zij een nieuwe, door allen aanvaarde, gemeenschappelijke, opvatting ontwikkelen. Op het ogenblik, dat de opvattingen weer gekonvergeerd zijn, blijkt dan dat er op andere punten opnieuw divergentie is ontstaan en dat de mensen voor de opgave staan, ook daar weer langzamerhand tot nieuwe gemeenschappelijke opvattingen te komen.

In het laatste hoofdstuk „Vrijheid en sociale gebondenheid” spitst de auteur zijn denk- en betoogtrant toe op een tegen elkaar afwegen van neo-liberalisme en neo-socialisme om dan te komen tot een conclusie, die nogal vaag lijkt. Het leven zelf, zo lezen we — „zocht de weg naar een menselijk leefbare samenleving, door aan de samenleving een structuur te geven, die de ontplooiing van de typische sociale vrijheid mogelijk moest maken”. Zo groeide een geleiding der samenleving, die natuurlijk allerlei lacunes vertoont.

„Op tal van punten ontbreekt haar ook de bewegelijkheid, die nodig is om zich snel genoeg aan te passen aan de telkens veranderende behoeften van het maatschappelijk leven. Daardoor gebeurt het meer dan eens, dat zij eerder een dwangbuis lijkt dan een hulp voor de ontplooiing der menselijke vrijheid. Maar dit alles doet hier niet ter zake”.

Het doet voor de schrijver niet ter zake, omdat het enige, dat z.i. hier duidelijk gemaakt moest worden is, dat de sociale vrijheid een structurering der samenleving vraagt, dat de vrijheid in de samenleving alleen gewaarborgd wordt, wanneer sociale verbindingen voorkómen, dat de menselijke betrekkingen zuiver anoniem worden.

Men kan in het hier gezegde

waarheid erkennen en nochtans van mening blijven, dat het vaag is. Waarmee intussen niet gezegd wil zijn, dat wij pater Hoefnagels boek niet een verdienstelijke inleiding tot het denken over de problemen van het menselijk samenleven zouden achten. Dat toch doen we zeer bevestigt wel en daarom bevelen wij lezing ervan gaarne aan.

d. R

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer. Adres: Gooiergracht 163, Laren. (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103, ten name van de Penningmeester van de Stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort.

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

VRIJDAG 22 JANUARI 8 uur

Hotel Hamdorff - Laren

Op een bijeenkomst, georganiseerd tesamen met de VVD-afdeling Laren/Blaricum, zullen

MR. W. J. GEERTSEMA

fractieleider van de VVD in de Tweede Kamer

en

DE HEER J. G. SUURHOFF

oud-minister en voorzitter van de Partij v. d. Arbeid

debatteren over:

ACTUELE POLITIEK

De JOVD-afdeling Gooi en Omstreken richt via dit bulletin een uitnodiging tot bijwoning van deze unieke avond aan alle Gooise JOVD-leden en aan de besturen en leden van alle andere afdelingen.

Ook de andere jongerenorganisaties in het Gooi hopen wij - met een zo groot mogelijke afvaardiging - te kunnen begroeten.

Tot 22 januari in Hotel Hamdorff te Laren

Tevoren, om 19.00 uur, gezamenlijk koffiedrinken in het café van Hamdorff.

ALLERHANDE

AANPASSING

DE stormachtige ontwikkeling van natuurwetenschappen en techniek in deze eeuw, plaatst de mensheid voor grote problemen. De

aanpassing van de menselijke geest aan de fundamentele wijzigingen in het wereldbeeld, die zich thans voltrekken, stuit op grote moeilijkheden omdat de ontwikkeling van de geest ver is achtergebleven bij die van de verworven kennis. Een beangstigend vraagstuk dat ieders aandacht verdient.

(Zwingli)

"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

ANNO 1774

DEVIEZENBANK

*

PARKLAAN 32-34 - TEL. 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

CREDIT- EN EFFECTENBANK N.V.
KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) - 15851 - POSTGIRO 75651

FORUM-BANK
AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

**Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.**

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN ROTTERDAM
U. EMMIUSSINGEL 59 WESTERSINGEL 93

MINDER BELASTING BETALEN

De inkomstenbelasting wordt nog niet verlaagd.

Toch kunt U reeds nu belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 1 70 43 *

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Conferentie
„Europese eenheid”
(Zie pag. 7)

BEZINNING OP EUROPA

Niets nieuws onder de zon. Ook de wens naar een groter Europese eenheid is niet van „gisteren”. Karel de Grote heeft haar in feite voorgestaan. En Napoleon zag in het „grote” Europa de vervulling van een machtsdroom, die overigens slechts luttele jaren zou standhouden.

Als een der voorvechters van de Europese gedachte moet stellig Graaf Coudenhove Kalergi gelden. Deze aristocraat - zelf door zijn afstamming een mengeling van vele nationaliteiten - hebben wij als de stuwende kracht gezien van het grote Pan-Europa-Congres, dat in 1928 te Wenen werd gehouden. Dit was ook de tijd van de geest van Locarno, van Briand en Stresemann. Toen, in de Oostenrijkse hoofdstad, meende men temidden van luisterrijke ontvangsten een leer bescheiden grondslag te hebben gelegd voor de eenheid van een gefedereerd Europa. Een tiental jaren later was er te Wenen slechts de nazi-eenheid, die Oostenrijk met Duitsland tezamen bond.

* * *

Jongstleden zaterdag heeft men over deze Europese eenheid - maar dan getransponeerd naar het heden - in Den Haag op boeiende wijze van gedachten gewisseld. De V.V.D.-Kamercentrales in Zuid-Holland kunnen met voldoening op deze goed georganiseerde en geslaagde conferentie terugzien. Daar waren pittige inleidingen door de heer Jean Rey, lid van de uitvoerende commissie van het Europese Parlement, door mr. H. R. Nord, secretaris-generaal van het Europese Parlement en door

mr. dr. C. Berkhouwer, V.V.D.-Tweede Kamerlid en eveneens lid van het Europese Parlement.

De presidente, mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haaften, heeft deze vergadering efficiënt en met vaste hand geleid. Toen zij aan het slot van deze „bezinning op Europa” constateerde, dat over een aantal punten - zo b.v. over het uitdragen van de liberale Europese gedachte - overeenstemming bleek te bestaan, had zij het stellig bij het rechte eind.

De conferentie had een vlot verloop. Lof daarvoor komt zeker toe aan mr. J. Haring, die als secretaris van de Kamercentrale Den Haag hier een belangrijke taak te vervullen had. Eveneens aan de besturen der andere Zuidhollandse Kamercentrales. Mr. K. Staab, voorzitter van „Rotterdam” besloot het gehele congres met een kort maar krachtig woord van dank.

* * *

Bij de veelheid der behandelde onderwerpen moeten wij met enkele grepen volstaan. Zo heeft men zich uitvoerig beziggehouden met de vraag, door welke landen in het Europees verband moet worden samengewerkt. Het is immers mogelijk dat de bestaande, nog geenszins voltooid integratie, zich vooralsnog binnen de zes landen der Europese Economische Gemeenschap voltrekt. Dit mag echter nooit de eind-phase zijn. Liberalen voelen uit de aard der zaak voor een open gemeenschap. Toch kunnen wij er geen nut in zien, het aantal der medewerkende landen te forceren. Al was het slechts omdat van zulk een geforceerde poging

geen enkel gunstig resultaat te verwachten is.

Een andere vraag is, of het aantal der met de E.E.G. geassocieerde landen (die dus geen lidmaatschap zullen verkrijgen) kan worden uitgebreid. Dit zal, dunkt ons, afhangen van de aard der met ieder land apart te sluiten associatie-overeenkomst. Elk geval moet hier op zichzelf worden beschouwd.

Dat men moet komen tot uitbreiding van de bevoegdheden van het Europese Parlement daaromtrent waren vrijwel allen het eens. Vooralsnog heeft dit Parlement in hoofdzaak adviserende bevoegdheden. Een controlerende taak ten opzichte van de Executieve behoort echter tot het wezen van een Parlement. Daartoe zal men - zo meende mr. Nord - ook de bevoegdheden der Executieve moeten verdiepen. Terecht. Want een Europees Parlement met verruimde bevoegdheden, maar zonder behoorlijke tegenspeler hangt gedeeltelijk in de lucht.

* * *

Hoe moet de verhouding van „Europa” zijn met de verdere wereld, en met name met Amerika? Ziehier vragen, waaromtrent tussen de verschillende landen veel meningsverschillen bestaan. Mr. Berkhouwer vergeleek de Middellandse Zee, de „Mare Nostrum” van de oude Romeinen, met de Atlantische Oceaan, anno 1965. Ten slotte behoort de beschaving van het Westen tot de landen rondom deze Atlantische Oceaan.

Enigszins in tegenstelling tot mr. Nord ziet mr. Berkhouwer een gevaar in het gesprek over de befaam-

de Politieke Unie. De heer Nord is van oordeel, dat aan een op gang komen van een dergelijk gesprek geen grote risico's verbonden zijn. Wij houden het in deze op de heer Berkhouwer: „Nederland behoort in een gesloten front op te trekken tegen het mystieke Franse nationaïsme”. Thans te spreken over een Politieke Unie is irrationeel. Men denkt dan aan een gemeenschappelijke buitenlandse politiek en een gemeenschappelijk defensie-beleid. Daarvoor moet echter op zijn minst een begin van overeenstemming bestaan tussen de verschillende partijen. En dit begin, wij zien dit evenmin als ons liberale Tweede Kamerlid. Trouwens, wat defensie betreft, reeds uit het oogpunt van onze fysieke veiligheid behoort de Atlantische alliantie voorop te staan.

* * *

Op verheugende wijze kwam bij alle inleiders en ook bij de Presidente de wens naar voren, om tot een hechter samengaan te komen van de liberale groepen in de „zes” en andere Europese landen. Dankbaar, doch niet voldaan, constateerde men het werk van de Liberale Internationale, waarvan, zoals bekend, ook een Nederlandse groep bestaat. Maar deze liberale internationale contacten moeten nog meer dan tot nog toe systematisch worden versterkt. Liberalisering van Europa - de naam duidt het reeds aan - is een bij uitstek liberale gedachte. En wij wensen met mr. Berkhouwer „een zo geïntegreerd mogelijk Europa, dat de vrijheid van de individuele burger waarborgt”. Inderdaad, de Europese gemeenschap behoort niet slechts een economisch vrijhandelsinstituut, maar bovenal een rechtsgemeenschap te zijn.

* * *

Ten slotte, bij al dit moeizaam streven naar een groter Europese eenheid zal het karakter der verschillende nationaliteiten zo veel mogelijk intact moeten blijven. Onze moderne wereld toont door haar sterk gebruik van massa-media en vooral in haar bouwkunst een tendenz naar monotone gelijkvormigheid. Maar het eigen „gezicht” der nationaliteiten zal niet verloren mogen gaan.

In de wereld van morgen behoort men een goed Nederlander en een goed Europeaan te kunnen zijn.

L. M.

**JAARVERGADERING
AFDELING ZWIJNDRECHT**

De afdeling Zwijndrecht hield op 6 januari jl. haar algemene ledenvergadering.

Volgens periodiek aftreden nam de heer P. Teunisse afscheid van het bestuur, dat hij 15 jaar had gediend. Als mede-oprichter van de afdeling werd hij tot lid van verdienste benoemd. De afdeling schonk hem een boekenbon. De heer S. P. J. Ch. Boudet van Dam trad af als penningmeester maar werd herkozen als bestuurslid. Als penningmeester werd gekozen de heer M. Visser. Het bestuur is thans als volgt samengesteld: Voorzitter: W. F. G. L. van Smoelen, secretaris: A. N. v. d. Plank, Lindelaan 153, telefoon 26804; penningmeester: M. Visser; Vrouwen in de V.V.D.: Mevrouw mr. S. Wiegand-t Hart, bestuursleden: S. P. J. Ch. Boudet van Dam en I. v. d. Berg. Als afgevaardigden naar de Jaarlijkse Algemene Vergadering van de Partij werden gekozen W. F. G. L. v. Smoelen en A. N. v. d. Plank.

**ALLERHANDE
DISCRIMINATIE**

ZOU men 'n willekeurig iemand die men zo op straat tegenkwam vragen wat hij denkt over het bestaan van discriminatie in Nederland, dan zou tien tegen één het antwoord een half-verontwaardigd „nee, hoe kom je erbij” zijn.

Maar het is misschien deze zelfde man of vrouw, die een Surinaamse student, die bij hem om kamers kwam, zou proberen wijs te maken, dat de kamer „al verhuurd” was.

Het blijkt steeds meer, dat naast de algemene moeilijkheden, die studenten als gevolg van de kamernood ondervinden, bepaalde categorieën studenten op moeilijkheden stuiten, die bijna uitsluitend verband houden met hun herkomst en/of uiterlijk. Wij hebben hier vooral de Antilliaanse en Surinaamse studenten op het oog, maar het geldt o.i. evenzeer voor andere, Afrikaanse en Aziatische studenten.

(Demokrater)

De gemiddelde leeftijdsgrens van 65 jaar

Uit de verschillende reacties welke ik op mijn kort artikel over de leeftijdsgrens van 65 heb ontvangen, blijkt mij, dat men in het algemeen er wel voor voelt om de leeftijdsgrens, die bij onze partij 70 jaar is, voor hen die in de vertegenwoordigende colleges zitting hebben, te verlagen tot 65 jaar. Wel zijn er ook sommigen, die dat niet verplicht willen stellen, maar die althans bij het stellen van kandidaturen het noodzake-

lijk vinden, dat daarmee ernstig rekening wordt gehouden.

Interessant is een lijstje, dat de heer H. G. van Zwijndrecht te Den Haag mij deed toekomen over de gemiddelde leeftijd van de leden van de Eerste en Tweede Kamer, opgemaakt onmiddellijk na de verkiezingen van 1963 voor de verschillende partijen, waaruit blijkt, dat wij in dat opzicht nog niet zo'n slecht figuur slaan.

Ik laat hier het overzicht van de heer Van Zwijndrecht volgen.

Eerste Kamer	Tweede Kamer
K.V.P. 56 1/2	K.V.P. 50 3/4
P.v.d.A. 56 7/8	P.v.d.A. 51 1/4
V.V.D. 54 1/2	V.V.D. 47 3/4
A.R.P. 58	A.R.P. 58
C.H.U. 55	C.H.U. 47
	S.G.P. 62 1/3
C.P.N. 50	C.P.N. 48
P.S.P. 43 1/2	P.S.P. 47 1/2
	B.P. 47 1/3
	G.P.V. 54

D. W. D.

**CULTURELE
BELANGSTELLING**

De vorige week werd door gebrek aan plaatsruimte onze copy helaas tot de helft ingekort. Wij hebben begrip voor redactionele zorgen, maar het was wel jammer. Ten eerste tegenover de spreker in Harlingen, ir. G. J. A. Bouma, die zelf veel geijverd heeft om de Friese volkskunst naar voren te halen en toen vertelde, wat er in Zwitserland dienaangaande gebeurt. Dit was geen politiek onderwerp. Maar in onze statuten komt de zinsede voor: „zij (onze organisatie) bevordert.... het medewerken aan alles wat aan het culturele leven van het Nederlandse volk dienstig kan zijn”.

Als het op onze weg komt, willen wij ook het onze bijdragen om culturele vervlaking (of erger) tegen te gaan. Daarom is het ook niet zo gek, dat er de volgende uitnodiging kwam.

**CENTRUM VOOR
INDUSTRIËLE VORMGEVING**

Dit centrum beoogt het propageren van gebruiksartikelen, die zowel doelmatig als esthetisch verantwoord zijn. Strijd tegen Kitsch! Het is gevestigd in het Beursgebouw aan het Damrak in Amsterdam. Men kan er doorlopend kosteloos kijken, ideeën opdoen en adressen en prijzen noteren (niet kopen). Zeer aan te bevelen.

Deze keer waren er keukens. Eén onzer leden ging er voor ons heen en schrijft

het volgende: „Er zijn vijf kant en klare keukens geëxposeerd tot begin (?) februari. Voor iedere vrouw een lust om te zien. Elk onderdeel is apart geprijsd en apart verkrijgbaar. Een uitzondering maakte de niet geprijsde serveerwagen met onder het schuifbare formica bovenblad een diepe bak van wit plastic voor allerlei doeleinden. Een zeer begerenswaardig en praktisch meubel. Verder laten wij aan U over achter menig deurtje de verrassing aan ingebouwde outillage te ontdekken, de geraffineerde afwerking en montering te bewonderen”.

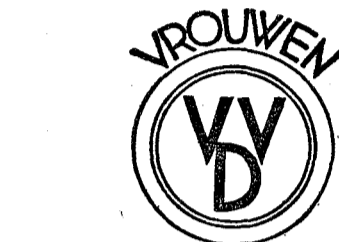
Het spijt ons, dat door de vertraagde plaatsing, de tijd om er heen te gaan verkort is, maar tijd is er nog wel! En het is altijd de moeite waard.

J. H. S.

**DE VROUW IN EEN
BESTUURSCOLLEGE**

Op woensdag 16 december trad voor de vrouwengroep Oegstgeest/Warmond als spreker op mevrouw mr. C. M. 's Jacob-des Bouvrie, de nieuwe vrouwelijke burgemeester van Leersum met als onderwerp: „De vrouw in een bestuurscollege”. Daar deze middag was belegd als een regionale bijeenkomst, waren er belangstellenden uit Leiden, Leidsendam, Voorhout, Wassenaar, Leiderdorp en Alphen. Ter inleiding speelde mej. Birgitte Schaadtler enkele pianowerken van Bach en Mozart.

Mevrouw 's Jacobs vertelde over haar eigen ervaringen in Wassenaar als VVD-raadslid en wethouder en gaf daarna een uitvoerige uiteenzetting over de taken van

Copie voor deze rubriek te zenden aan: **Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.**

B. en W. in een kleinere gemeente, waar bij zij sprak over het woningbeleid, speciaal wat betreft woningwet- en premiewoningen, de gemeentebegroting, uitbreidingsplannen, ook wel het meewerken aan een streekplan en het instellen van verschillende raadscommissies, alsmede de onderwijs- en sportaangelegenheden.

Uit hetgeen spreker vertelde, bleek dat hier ook voor de vrouw een belangrijke taak kan zijn weggelegd. In Leersum had zij bij een vliegtuigongeluk al direct voor het feit gestaan, dat een vrouwelijke burgemeester als hoofd van de politie en de brandweer op moest treden.

De belangstelling waarmee deze cause-rie gevolgd werd, bleek uit de vele vragen die aan het einde gesteld werden. De voorzitter, mevrouw P. H. Smits-Witvliet, sloot deze interessante middag met enkele woorden van dank.

I. M. v. H.-S. Th.

Deze Burger

heeft met gemengde gevoelens, doch intense belangstelling, kennis genomen van het voorstel om in de Tweede Kamer het voorlezen van redevoeringen te verbieden en (aldus gedaan hebbende) de dames en heren te dwingen hun zegjes uit het hoofd te zeggen.

Om het een weinig oneigenlijk uit te drukken: op het eerste gezicht laat zich dit goed aanhoren en is er alles vóór te zeggen. Niets is vervelender dan naar de dreun van een leesstem te luisteren. GOED voorlezen is zo kwaad nog niet, doch deze kunst wordt slechts door weinigen beoefend.

Maar welsprekendheid.... Hoeveel van de honderdvijftig verstaan DIE kunst? En wat is erger het hakkelen van de spreker-uit-het-hoofd of dat van de dreunder-van-papier?

En wat heeft méér waarde: een goede gedachte-op-papier of fraseologie van de welspreker, die zich gaarne laat gaan op de golven van zijn kunst? Ik ken er die zó verliefd zijn op eigen stem en woordkeus, dat zij moeilijk kunnen ophouden naar zichzelf te luisteren. Met de sluizen der welsprekendheid wordt de mogelijkheid tot fraseologie wijd geopend en op de brede stroom van 't spraakwater worden veelal words... words... words... meegesleurd.

„Weest niet de slaaf van woorden”, heeft oude Thomas Carlyle uitgeroepen en wijlen T. S. Eliot beklagde zich over „de onverdraaglijke worsteling met het woord en zijn betekenis”.

Vrienden, ge onderschat, terecht, de schoonheid der welsprekendheid niet, doch rekent gij ook met het GEVAAR van dezelve?

Beseft gij wel, dat het woord het krachtigste verdovingsmiddel is, dat de mensheid kent en dat welsprekendheid wereldrampen heeft ontketend?

Paul Verlaine, die nooit van Hitler, Fidel Castro en Marcus Bakker heeft vernomen, schreef (in „L'Art Poétique”): „PRENDS L'ELOQUENCE ET TORDS - LUI SON COU!”

Breek haar de nek!

En zo staat gij, leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, voor een niet geringe beslissing: tussen de gevaarlose onwelsprekendheid van 't geduldig papier, dat uw geduld op de proef stelt, en de gevaarlijke welsprekendheid uit het blote hoofd, die u verblindt, verdooft en met stomheid slaat, u meevoerend naar hoogten en diepten waar ge een willoos werktuig van de spreker zult zijn.

Gij staat voor een moeilijke keuze. Gij zijt gewaarschuwd door

Deze Burger

SPREEKBEURTEN

PERIODE 22 JANUARI TOT EN MET 22 FEBRUARI 1965

- 22 januari - Laren NH (Debatavond - Mr. W. J. Geertsema afd. + JOVD)
- Drachten - Ir. L. G. Oldenbanning
- 28 januari - Leeuwarden (Vrouwen-organisatie) - Mej. Mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra
- 29 januari - Molenaarsgraaf - Mevr. H. v. Someren-Downer
- Vlissingen - Sidney J. van den Bergh
- Rockanje - J. C. Corver - Mevr. ir. A. Kuijper-Struyck
- Utrecht (Intern. Stud. Congres) - Mr. W. J. Geertsema
- 30 januari - Ruurlo - Th. H. Joeke
- 1 februari - Epe (middenstandsforum) - Mr. F. Portheine
- M. Visser
- 3 februari - Hoekse Waard - Mevr. H. v. Someren-Downer
- 5 februari - Schiedam - Th. H. Joeke
- Arnhem (Gelderse Landbouwdag) - Mr. W. J. Geertsema
- Leeuwarden (Lib. Sociëteit) - Mr. G. C. van Dijk
- 6 februari - Emmen (JOVD) - Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
- 8 februari - Hoogeveen - Mevr. H. v. Someren-Downer
- Geldermalsen - Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
- 10 februari - Terschelling - H. J. L. Vonhoff
- 11 februari - Steenwijk - R. Zegering Hadders
- 12 februari - Meppel - Ir. D. S. Tuijnman
- Emmen - Th. H. Joeke
- Schouwen/Duiveland - Ir. L. G. Oldenbanning
- Diemen - Mr. W. J. Geertsema
- 15 februari - Den Helder - Mr. F. Portheine
- 18 februari - Winterswijk - Mr. W. J. Geertsema
- Zutphen (studiegroep) - Mevr. H. v. Someren-Downer
- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haaften
- 19 februari - Wageningen - Mr. W. J. Geertsema
- Gorredijk - Dr. K. van Dijk
- Amsterdam (middenstandsforum) - Mr. F. Portheine
- Stellendam - M. Visser
- J. C. Corver

N.B. IN DEZE AGENDA ZIJN NIET OPGENOMEN DE SPREEKBEURTEN, WELKE BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ DOOR DE SPREKERS(STERS) WORDEN GEHOUDEN.

DEMOCRATIE

★ ★ Het jongeren-parlement heeft vorige week vrijdag tijdens een zitting in de vergaderzaal van de Tweede Kamer een motie aangenomen, waarin als oordeel wordt uitgesproken dat ook aan de CPN zendtijd voor radio en TV moet worden toegekend. Een democratie, die zich sterk voelt, moet dit aandurven, zo vond de overgrote meerderheid.

De VVD is reeds lang deze mening toegedaan en heeft dit ook bij herhaling naar buiten verkondigd. De meeste andere partijen hebben jaren gearzeld, maar worden thans door hun jongerenorganisaties onder druk gezet.

Minister Bot heeft bij de behandeling van zijn begroting toegezegd het punt van zendtijd voor de CPN in overweging te nemen. Terwille van de democratie moet worden gehoopt, dat dit niet te lang zal duren en een positief resultaat tot gevolg zal hebben.

VROEG

★ ★ De ontvanger van accijnzen te Amsterdam heeft blijkbaar onder het motto „beter vroeg dan nooit” bij de vervolgaangiften van de motorrijtuigenbelasting reeds een „verhoogd” bedrag vermeld. Het bedrag namelijk dat zal gelden nadat de Eerste Kamer het desbetreffende wetsontwerp zal hebben aanvaard. Een wissel op de toekomst dus. In een folder-tje werd één en ander uiteen gezet en werd tevens medegedeeld, dat de belastingplichtige natuurlijk vrij blijft het oude bedrag te betalen. Een woordvoerder van het belastingkantoor verklaarde, dat het alles een proef was om „extra geloof” te voorkomen.

Al zijn wij voor ambtelijke efficiency, deze doortastendheid ligt ons helemaal niet. Hier toonde de ambtelijke molen voor één maal een teveel aan snelheid. En vooral een gemis aan eerbied voor de Eerste Kamer die, los van de dienst der accijnzen een door ons gewaardeerde taak heeft in ons staatsbestel.

WEG WEG

★ ★ In Veenendaal is onlangs de Verlengde Sandbrinkstraat aangelegd. Hetgeen hier niet vermeld zou worden als dit stuk weg thans niet weer weg zou moeten. Ter plaatse is namelijk na overleg met de stedenbouwkundige het nieuwe raadhuis gepland.

Het college van B. en W. heeft toegegeven voor deze fout verantwoordelijk te zijn en zich bereid verklaard alle gevolgen voor zijn rekening te nemen. Het valt evenwel te betreuren dat er in eerste instantie zoveel geheimzinnigheid is betracht. De raadsleden kregen een vertrouwelijke nota. De pers — en dus het publiek — werd niet direct ingelicht.

Het is te begrijpen dat de raad van Veenendaal slechts schoorvoetend het voorstel heeft aangenomen om de straat weer af te breken.

Na het heengaan van prof. dr. Geert de Grooth

Een scherpe geest en een beminlijk mens.

Dat was de indruk, die wij behielden, nadat wij in oktober 1956 met professor Geert de Grooth voor „Vrijheid en Democratie” een gesprek hadden mogen voeren in zijn werkkamer in een vriendelijke villa aan de periferie van Leiden.

De aanleiding was zijn benoeming tot lid van de Eerste Kamer na de uitbreiding van het ledental dier Kamer, welke ook onze Eerste-Kamerfractie een welkome versterking bracht.

Lang heeft deze Kamer helaas niet van diens juridisch vernuft en van zijn sprankelende geest kunnen genieten, want in februari 1958 verliet hij haar weer. De reden voor zijn aftreden was echter een volkomen acceptabele en zeer eervolle. Op prof. De Grooth was de keus gevallen om deel uit te maken van het driemanschap voor de voorzetting der voorbereiding van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, dat na prof. Meijers' overlijden was gevormd.

Dertig jaar lang (van 1918 tot 1948) had dr. De Grooth in Rotterdam, waaraan hij zich sterk verbonden voelde, een bloeiende advocatenpraktijk uitgeoefend, welke hij na zijn hoogleraarsbenoeming in 1947, had opgegeven.

In de dagbladen heeft men reeds kunnen lezen, hoeveel publikaties over onderwerpen als het huwelijksgoederenrecht, afbetaling en huurkoop, het pachtrecht, de rekening-courant en de compensatie en talrijke andere, van zijn hand zijn verschenen, nadat hij in 1918 in Leiden was gepromoveerd op een gedegen proefschrift over „De schuldbekentenis”.

Ondertussen waren zijn belangstelling voor het praktische politieke leven en zijn bereidheid om zich daarvoor ook persoonlijk in te zetten, reeds gebleken. Toen hij, enkele jaren voor de tweede Wereldoorlog, naar Wassenaar was verhuisd, werd hij daar, als vrijzinnig-democraat, lid van de gemeenteraad. Hij heeft daar ook nog in de na-oorlogse „noodgemeenteraad” gezeten.

Vrijzinnig-democraat was dr. De Grooth geworden onder invloed van de latere politicus dr. Bos, die leraar is geweest in Winschoten, de geboorteplaats van de heer De Grooth. Na de oorlog behoorde prof. De Grooth tot degenen, die zich, zoals hij ons zelf vertelde, met de heer Oud weinig content konden voelen over de door een meerderheid van de Vrijz.-Dem. Bond doorgedreven overgang naar de nieuwe Partij van de Arbeid.

Met overtuiging heeft hij zich, als sterk voorstander o.a. van het particulier ini-

tiafief in het economisch en maatschappelijk leven, met een aantal oude geestverwanten geschaard achter de kort daarna opgerichte VVD.

Op 7 januari j.l. is hij, na thuiskomst uit het ziekenhuis en ogenschijnlijk herstellende van een ernstige ziekte, op 72-jarige leeftijd ten slotte nog onverwacht overleden.

De velen, ook in onze kring, die het voorrecht hebben gehad prof. De Grooth te leren kennen, zullen hem met eerbied en dankbaarheid blijven gedenken.

A. W. A.

IN MEMORIAM D. J. JENSEMA

Dokter D. J. Jensema, die 36 jaar huisarts in Hoogezand-Sappemeer is geweest, is Eerste Kerstdag plotseling overleden. Hij is 64 jaar geworden.

Dokter Jensema had om gezondheidsredenen juist zijn praktijk overgedaan en Hoogezand-Sappemeer had zich er net op ingesteld het na al die jaren zonder zijn (bekwame) medische hulp te moeten doen. Aan het rustige leven dat hij zich voorgesteld had te gaan leiden, is dokter Jensema eigenlijk niet toegekomen.

Op 2 september 1900 werd dokter Jensema in Dordrecht geboren als zoon van de latere Groninger RHBS-directeur dr. E. Jensema. Hij studeerde in Groningen, waar hij senator is geweest van het Groninger Studentenkorps Vindicat atque Polit. Enkele maanden nadat hij tot arts was bevorderd, vestigde hij zich, op 15 oktober 1928 in Hoogezand, waar hij ook gemeentearts werd. Hij volgde dr. P. W. Koppius op, die districtarts van het provinciale Groen Kruis was geworden.

Sinds 1943 was dokter Jensema bestuurslid van het Groen Kruis Hoogezand en bijna 22 jaar is hij hier voorzitter van geweest. Ook was hij enkele jaren bestuurslid van de plaatselijke afdeling van de VVD.

De crematie heeft in stilte plaats gevonden.

Vergadering Radio- en Televisie-commissie

Onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhoff kwam ten kantore van het Algemeen Secretariaat der Partij op woensdag, 13 januari j.l. de radio- en televisie-commissie bijeen.

Na de verschillende radio-uitzendingen en de televisie-uitzending van 21 december 1964 te hebben besproken, werd het programma voor de komende radio-uitzendingen vastgesteld.

UIT DE PARTIJ

RUILING VAN SPREEKBEURTEN IN DE STATENCENTRALE HEERENVEEN

In tegenstelling tot hetgeen werd vermeld in het weekblad dd. 17 december j.l., zal dr. K. van Dijk op 19 februari a.s. niet spreken te Wolvega, doch te Gorredijk. De spreekbeurt welke mev. H. v. Someren-Downer op 19 maart te Gorredijk zou vervullen, komt te vervallen. Zij zal, eveneens op 19 maart, spreken te Wolvega.

GRAAFSCHAP VERGADERT IN RUURLO

De regionale Contactcommissie voor de Graafschap van de VVD belegt, ten behoeve van de politieke meningsvorming onder de leden, een bijeenkomst op: Zaterdag 30 januari a.s. te 14.00 uur in Hotel Avenarius in Ruurlo. Het lid van onze Tweede Kamerfractie, de heer Th. H. Joekes, is bereid gevonden daar een inleiding te houden over het onderwerp: Lonen en Prijzen.

Daarna zal er gelegenheid zijn voor discussie. Alle leden uit het gebied van de Graafschap worden opgewekt deze bijeenkomst bij te wonen.

SOCIËTEITSAVOND FRANEKER

Het bestuur van de Statencentrale Franeker wekt leden en belangstellenden op tot het bezoeken van de tweede sociëteitsavond van dit seizoen, die zal worden gehouden op woensdag 27 januari a.s. in Hotel „De Valk” te Franeker.

Ir. J. Baas zal spreken over „Eén jaar werkzaamheid in het Europese parlement”, een onderwerp, dat in verband met de ontwikkelingen in de landbouw t.a.v. de komende EEG-samenleving van groot belang is.

OP SOCIALISTEN, SLUIT DE RIJEN!

„Vrijheid en Democratie” vermoedt dat slechts weinig lezers van ons weekblad behoord hebben tot die leden van de VARA, die pas in de periode, waarin de anti-Remwet werd behandeld, aanleiding zagen voor deze omroepvereniging te bedanken.

Aangezien deze lezers van ons weekblad daardoor verstoken zijn gebleven van het proza, dat de VARA toezond aan de leden, die in deze periode wel voor het lidmaatschap van genoemde omroepvereniging hebben bedankt, laat de redactie hieronder de tekst volgen van de brief, die het VARA-bestuur aan deze leden toezond. Om misverstand te voorkomen voegt de redactie hier nog aan toe, dat het vrijwel zeker de bedoeling van het VARA-bestuur was op deze wijze leden terug te winnen.

U bedankt als lid-abonnee van de VARA in verband met de kwestie rond de REM.

Wij zien dit als een onbillijkheid tegenover de VARA en daarom willen we u gaarne even met enkele argumenten lastig vallen.

A. Noch de VARA noch een andere omroepvereniging heeft de REM verboden of daarvoor geageerd.

B. Golfengten worden verdeeld op internationale conferenties. Kanaal 11 (met beperkte reikwijdte) is toegewezen aan de Nederlandse luchtvaart. Bovendien aan Duitsland en België. Gebruik van dit kanaal is de omroepverenigingen verboden.

C. Een miljonair heeft het evenwel gepikt. Waar gaat het heen als ieder, die over geld beschikt maar zijn eigen gang

gaat? Een autobezitter, arm of rijk, moet zich aan de regels van het verkeer houden. Een staatsburger, miljonair of loontrekker moet zich onderwerpen aan de „verkeersregels” van het nationale en internationale „verkeer, dus ook meneer Verolme, de geldman achter en in de REM.

D. De bedoeling van de REM is duidelijk: GELD, VEEL GELD VERDIENEN. De programma's zijn het middel, niet het doel. De REM was er niet voor u, maar voor Verolme en zijn aandeelhouders. U als consument mag de reclame betalen.

E. De VARA wil grote vrijheid in de ether; zij is voorstandster van een open bestel. Mevrouw Van Someren mag dan op de van haar bekende demagogische wijze voor de camera onlangs „voorlichten”, dat zij de eerste is die het open bestel uitvond (waaronder zij dan evenwel ondernemerstelevisie verstaat) en dat anderen plotseling volgen, maar deze VVD-dame zit er wel meer naast.

F. De VARA is al sinds jaren voorstandster van een open bestel, waarover in ons rapport uit 1946 reeds o.a. het volgende gesteld:

„.....in elk geval dient men zich niet gebonden te achten aan de vooroorlogse groepering. Wanneer dus in bepaalde stromingen veranderingen optreden, nieuwe stromingen opkomen of oude aan betekenis verrijzen, kan door een gewijzigde zendtijverdeling de omroep weer in overeenstemming worden gebracht met deze ontwikkeling”.

G. De VARA is de omroep van het vrije

woord. De VARA-programma's mogen tot de beste gerekend worden. De VARA ijvert als progressieve omroep voor Vrede, Vrijheid en Welvaart voor allen.

De winst op de Radio-TV-gids wordt besteed aan studiobouw en programmavoorzorging en verdwijnt dus niet in de zakken der ondernemers.

Dit alles overwegend moet het u niet moeilijk zijn de weg naar de VARA terug te vinden en dus de beslissing te nemen lid-abonnee te blijven van een omroep waar u zich het best thuis zult voelen. Ten slotte kunt u toch onze duidelijke objectieve Radio-TV-gids ook niet missen. Mogen wij op een gunstig antwoord (voor u en voor ons) rekenen?

Hoogachtend,
(w.g.) J. MULDER,
secretaris-penningmeester.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

„Houdt de Vrijheid hoog!”

WEGENBOUW
TE SIEPE
 ZWOLLERKERSPEL

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:

**NAUTISCHE INSTRUMENTEN
 MANOMETERS, THERMOMETERS,
 PYROMETERS, TACHOMETERS.**

Agenten voor Zeekaarten en
 Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

L. E. Hofkes & Co, N.V.

Ververij

WIERDEN (O)

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

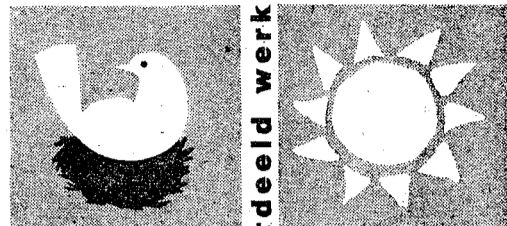
autolakken vernissen
 industrielakken
 scheepsverf
 constructieverf
 muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, cyprus, denemarken, Duitsland,
 Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

Vettewinkel étappe systeem

betekent: regelmatig verdeeld werk

Vraag ons
 alle bijzonderheden
 over het

Vettewinkel étappesysteem.
 (Postb. 178, A'dam -
 Tel. 020-240362).

Verf Van Vettewinkel

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
 's-GRAVENWEG 264, TEL. 11.40.60

Fabrikanten van:

**SISAL- EN MANILLATOUWWERK
 STAALKABELS
 HERCULESTOUW - PYTHONTOUW**

En van de vloerbedekking onder de merken:

**JABO
 VERTO-HAARBOUCLE**

tevens van:

COCOS VLOERBEDEKKING

HOFLEVERANCIERS
 VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
 WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of front-
 besturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie.
 Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R.
 Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig
 aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste
 methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

**CARROSSERIEFABRIEK
 FIRMA PAUL & VAN WEELDE**
 's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
 Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 841 (3 lijnen)

De stand van ons partijwezen (III)

PARTIJ VAN DE ARBEID WIL TRACHTEN HAAR SCHADE IN TE HALEN

ER zijn in de VVD, naar men zich zal herinneren, wel eens stemmen opgegaan om, in navolging van de PvdA, te komen tot protestants-christelijke en rooms-katholieke werkgemeenschappen binnen de partij.

Zeer terecht o.i. heeft prof. Oud zich, tijdens zijn voorzitterschap van de VVD, daar altijd tegen verzet. De VVD heeft talrijke orthodox-protestanten en rooms-katholieken onder haar leden (en nog veel meer onder haar kiezers). Dat zijn echter volwaardige leden, die het program, zoals ieder lid, in grote lijnen onderschrijven en in overgrote meerderheid geen behoefte hebben om toch weer een zekere gescheidenheid op levensbeschouwelijke grondslag te demonstrenen.

Een van de eerste reorganisatiemaatregelen van de PvdA gaat nu in dezelfde richting. Hoewel numeriek de belangstelling voor de werkgemeenschappen nooit bijzonder groot is geweest (te zamen niet meer dan omstreeks 10% van het totale leden-tal), durft men in socialistische kring een officiële en volledige opheffing kennelijk toch nog niet aan, maar het lijkt duidelijk, dat het toch wel die richting opgaat.

* * *

DE socialistische brochure „De Partij van morgen”, waarin de aanhangers op de reorganisaties worden voorbereid, drukt het wel heel voorzichtig uit, maar voor hen, die in de dagelijkse praktijk van het politieke leven wat meer thuis zijn, toch wel duidelijk genoeg.

De „doorbraak”, zo wordt daarin vastgesteld, behoort volledig tot het „gezicht” van de Partij van de Arbeid. Het gevaar bestaat niet meer, dat men de partij van de zijde der tegenstanders zou kunnen of willen aanwrijven, „dat hetzij de katholieken, hetzij de protestanten, in de partij wel geduld worden, maar geen volwaardig lid zijn. Er is niemand meer die daaraan twijfelt of er een punt van maakt”.

En dan volgt het belangrijkste: „Onder die omstandigheden is de vraag op haar plaats of het moment niet gekomen is om de organisatievorm en het werk van de gemeenschappen in de partij te reorganiseren en aan te passen aan gewijzigde omstandigheden. De vraag kan ook worden gesteld of op dezelfde wijze als tot nu toe moet worden doorgegaan met de uitgave van maandbladen van de werkgemeenschappen”.

Vooruitlopend op het in de naaste toekomst te houden partijcongres, heeft men reeds enige reorganisaties doorgevoerd. Een daarvan is de reorganisatie van het dagelijks bestuur. Van de vijf bezoldigde secretarissen, die de partij telde, werden er tot nu toe drie aangewezen resp. uit de protestants-christelijke werkgemeenschap (de heer Scheps), de katholieke werkgemeenschap (de heer Willems) en de humanistische werkgemeenschap (de heer Meester).

Deze indeling wordt opgeheven en de heren Scheps en Willems verdwijnen in deze functies van het toneel.

Wel zullen er drie ((onbezoldigde) uit de werkgemeenschappen afkomstige vice-voorzitters in het partijbestuur blijven.

NOTITIES VAN EEN INSIDER

EEN andere maatregel, die ondertussen ook reeds is doorgevoerd, betreft de oprichting van een geheel nieuw 14-daags orgaan, „Opinie” geheten, dat het tot voor kort bestaande partij- of kaderblad „Paraat” vervangt.

Dat „Paraat” was een voor een zo grote partij opvallend onooglijk blad van klein formaat. Het heeft nu het formaat van „Vrijheid en Democratie” gekregen, maar heeft, als veertiendaags orgaan, vier pagina's meer dan (in het algemeen) ons weekblad, namelijk 12 pagina's. Met de eindredactie is belast de journaliste mevrouw Gerda Brautigam, die tevens lid is van de Tweede Kamer.

De N.R.Crt. schreef naar aanleiding van het eerste nummer: „Al is het partijblad „Opinie” nieuw, qua inhoud biedt het niets verrassends”. Hetzelfde Rotterdamse blad merkte tevens op, dat voor zover de redactie (van „Opinie”) zich tegen anderen afzet, het altijd en alleen de VVD is, die het moet ontgelden.

Die opmerking is juist, maar wij beschouwen dat graag als een goed teken: de redactie van het socialistische partij-orgaan acht dat kennelijk nodig.

De humanistische en de katholieke werkgemeenschappen hebben zich de boven geciteerde opmerking uit de brochure ook reeds ter harte genomen en hebben hun resp. maandbladen inmiddels opgeheven. De protestantse werkgemeenschap aarzelt kennelijk echter nog.

* * *

TER bevordering van het contact met de leden zijn „gespreksgroepen” in voorbereiding, zomede een cursus voor een 40-tal instructeurs voor gespreksgroepenleiders, die ieder op hun beurt in de 15 stedelijke en gewestelijke federaties voorlichting zullen geven aan degenen, die een gespreksgroep willen leiden.

De brochure vermeldt, dat velen van oordeel zijn, dat tot nu toe het partijwerk schade heeft ondervonden van de televisie. Men moet met het beleggen van bijeenkomsten, e.d. ernstig rekening houden met talrijke uitzendingen. Zij meent, dat overwogen zou kunnen worden of „de televisie niet dienstbaar kan worden gemaakt aan de politieke participatie”. Televisie kan de politieke informatie en belangstelling bevorderen, „maar daardoor wordt de behoefte tot meepraten, eventueel tegenspreken, ook groter”.

Gesuggereerd wordt om de behoefte tot gesprek over televisie-informatie in de partij te versterken

door het instellen van „televisieclubs”. Kleine clubs, die bepaalde categorieën televisie-uitzendingen gezamenlijk volgen en deze daarna bespreken. Als voorbeeld worden genoemd: uitzendingen van de politieke partijen, actualiteitenrubrieken, forumdiscussies, documentaires, opinie-vormende programma's gelijk „Zo is het...”, Kamervergaderingen, enz.

Terloops vestigen wij er de aandacht op, dat in deze socialistische brochure de steeds weerkerende televisie-uitzending „Zo is het...” dus als een „opnievormend programma” wordt geëtaleerd. Het is nuttig dat te onthouden.

* * *

G econstateerd wordt vervolgens, dat de afstand tussen de kiezers en de gekozenen te groot is en dat het Nederlandse kiesstelsel met zijn evenredige vertegenwoordiging en het lijstensysteem de directe relatie tussen kiezer en gekozene „ook bestlist niet bevordert”.

Om die relatie te verbeteren, zal het land worden ingedeeld in districten — op basis van de 73 wettelijk vastgestelde statenkieskringen — alwaar de Kamerleden, de statenleden en de binnen het district woonachtige raadsleden dan dichter tot de kiezers zullen worden gebracht.

De 68 Eerste- of Tweede-Kamerleden van de Partij van de Arbeid krijgen ieder een of twee districten toegewezen. Het districts-Kamerlid zal streven naar een persoonlijke relatie met het partijkader, met de leden en — in een wijder verschiets — met de kiezers.

Voorts wordt nog gedacht aan een organisatie „Oog en Oor” (een naam die herinneringen oproept aan een — mislukt — officieel instituut uit de tijd van minister-president Schermerhorn), waarvoor circa 3000 actieve partijleden nodig zullen zijn.

Die „oog en oor”-functie vereist dan „het op de juiste plaats en op de juiste tijd spreken, dus door middel van het persoonlijk gesprek informatie geven aan mensen waartussen men woont en werkt”. Anderzijds zullen die „oog en oor”-lieden ook aan de partijleiding en de Kamerleden snel reacties uit het land moeten overbrengen op bepaalde gebeurtenissen, enz.

Een werkgroep „kiezersonderzoek en presentatie” is ingesteld en de heer J. van Os van den Abeelen, een vroeger parlementaire journalist, is de afdeling Voorlichting van de Partij van de Arbeid komen versterken

in een functie op het gebied van de interne en externe betrekkingen, waaronder begrepen de publiciteit in de ruimste zin.

Tenslotte zal heel de propaganda, ook via radio en televisie, worden gericht op de ledenuitbreiding. Als doel zal worden nagestreefd, in de drie werkseizoenen, die ons nog scheiden van de verkiezingen van 1967, het thans bestaande ledental van de Partij van de Arbeid van 144.000 op te voeren tot 175.000.

OP papier is dit alles te zamen een formidabele opzet. Als buitenstaander vragen wij ons alleen af, hoe dit alles te verwezenlijken zal zijn met het in ons vorige artikel uit hetzelfde geschrift geciteerde doeleinde: „minder organisatie en minder administratie” en met de waarschuwing, dat men als lid toetredende (jonge) mensen niet het gevoel moet geven, dat „men meteen wordt ingekapseld en voor een aantal taken gesteld”.

Maar dat is tenslotte niet onze zorg.

(Wordt vervolgd)

Rörink & Van den Broek N.V.

ENSCHEDÉ

HET ADRES VOOR AL UW

Kranen en Staalconstructies

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Democratie en „schaalvergroting”

Democratie, dat wil zeggen een goede wisselwerking tussen volk en overheid, is geen eenvoudige zaak. Met een via algemeen kiesrecht en op basis van een evenredige vertegenwoordiging gekozen parlement en met gemeenteraden en staten in de provincies, is men er niet. Er moet met name een nauw contact, een elkaar over en weer beïnvloeden bestaan tussen de diverse (belangen)groeperingen in de maatschappij en de verschillende overheden. Ook tussen het bedrijfsleven en de overheid, plaatselijk zowel als regionaal en landelijk. De voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amersfoort en Omstreken, de heer G. van Nieuwenhuizen, heeft in dit verband gewezen op een paradoxale ontwikkeling, die naar ons inzicht de moeite van het overdenken waard is.

In zijn nieuwjaarstoespraak constateerde de heer Van Nieuwenhuizen dat het de ondernemer moeilijker wordt om zijn rol te spelen in de lokale, gewestelijke of landelijke gemeenschap. De „schaalvergroting” van zijn onderneming en de bedrijfsproblemen van deze tijd vragen meer dan vroeger de inzet van zijn gehele persoonlijkheid waardoor zijn bewegingsvrijheid buiten de onderneming beperkt wordt.

De invloed van de kleinere en grotere „captains of industry” op het tot stand komen van een bij de ontwikkeling in het bedrijfsleven passende maatschappelijke ordening, die zoals de heer Van Nieuwenhuizen het uitdrukte „een groter slagvaardigheid in toenemende mate vraagt tot welstand van de ondernemingen en daarmee van de gemeenschap” neemt daardoor af naarmate de noodzaak van die invloed groter wordt. De heer van Nieuwenhuizen noemt deze ontwikkeling ook paradoxaal gezien vanuit de overheid. In de ontwikkeling van het economisch leven schuilt immers het gevaar van te kunnen uitgroeien tot een voor de gemeenschap schadelijk collectivisme, door de „schaalvergroting” met zijn fusies en andere samenwerkingsvormen. Dat moet worden voorkomen en dat dwingt de overheid tot een bredere dialoog met het bedrijfsleven.

Negatieve benadering

Uiteraard moet de overheid in deze dialoog het bedrijfsleven positief benaderen. Het vervelende is dat ze het eerder negatief doet tot nu toe. Meer regelt dan overlegt en vooral regelt wat, waar en hoe het niet mag. Men denke maar aan de eindeloze reeks van instanties van bouw- en woningtoezicht, van rijksgoedkeuringen, van schoonheidscommissies, van brandweerautoriteiten, van stedenbouwkundige en planologische diensten, waarmee de ondernemer wordt geconfronteerd wanneer hij expansie zoekt.

Er is nog iets. Bij de overheden, en dan speciaal bij de gemeentelijke, komt de „schaalvergroting” nog maar beschei-

den op gang. Daardoor kan het voorkomen, zoals onlangs het geval was, dat een gemeente een onderneming ten stelligste ontraadt om een noodzakelijke uitbreiding te zoeken op aanliggende gronden van een buurgemeente. Zeker, wat de bedrijfsvoering betreft zou het efficiënt zijn, maar het zou beslist voor de onderneming heilloze grensconflicten tussen de beide gemeenten opleveren

Het wordt dus tijd om de gemeentelijke indeling drastisch te herzien? De voorzitter van de Amersfoortse K. van K. bepleit dat niet. Dat is ook niet nodig, want hij heeft de indruk - en wij hebben die met hem - dat de ontwikkeling zal gaan in de richting van wat hij dan noemt „grotere gemeentelijke eenheden”.

Gemeentelijke indeling

De gemeentelijke indeling stamt uit 1815, zij was een reactie op de in de Franse tijd gediceerde grotere gebieds-eenheden. Daar zitten we nu mee. Het heeft een goede kant. Het is aan de zijde van de overheid een rem op het vormen van te grote collectiviteiten. De gemeentelijke grenzen zullen evenwel moeten worden aangepast aan de eisen des tijds, dat wil zeggen een einde maken aan het statische karakter van deze grenzen. Men kan (en moet) daarbij de kansen

aangrijpen om de bestuurlijke voorzieningen als „maatwerk” aan te passen bij de plaatselijke en gewestelijke behoeften. Daarbij ontkomt men aan landelijke „confectie”-regelingen, hetgeen de democratie bevordert

„Schaalvergroting” Ook de overheid en in het bijzonder de gemeentelijke zal daar niet aan ontkomen. In het bedrijfsleven wordt deze ontwikkeling niet alleen gekenmerkt door fusies enz., maar ook door specialisering bij de kleinere bedrijven, die als toeleveringsbedrijven van grotere nieuwe mogelijkheden vinden. Doen zich voor kleinere gemeenten geen analoge mogelijkheden voor ten opzichte van het centrum van het gewest? d.B.

AMSTERDAMSE DELEGATIE NAAR INDONESIE

Uit Amsterdam, Nederlands grootste industriestad, tweede havenstad van ons land vanwaar meer dan drie en een halve eeuw geleden (1595) de „eerste schipvaart naar Indië werd ondernomen, bloeiend cultureel en wetenschappelijk centrum, is vrijdag 8 januari een met zeer veel zorg samengestelde delegatie naar Indonesië vertrokken.

Terecht zeide de leider van het gezelschap, dr. P. J. Koets, loco-burgemeester van de hoofdstad, speciaal belast met de zorg voor onderwijs, jeugdwerk sport, volksontwikkeling, openbare gezondheid en ziekenhuiswezen, dat wij er als stad natuurlijk belang bij hebben de goede verhouding met Indonesië verder uit te bouwen en te versterken. Dit be-

zoek was al maandenlang gepland en het is een tegenbezoek als antwoord op een bezoek, dat een Indonesische delegatie het vorige jaar aan Amsterdam heeft gebracht.

Wij gaan geen speciale onderhandelingen voeren, maar wij hopen vooral Amsterdam als financieel-economisch centrum, als handelsstad en als cultureel en wetenschappelijk middelpunt van Nederland in Djakarta te presenteren.

De delegatie is veelzijdig samengesteld en zij hoopt de oude banden tussen Djakarta en speciaal Amsterdam te verstevigen; ook de culturele aspecten zullen naar voren worden gebracht, w.o. de vele mogelijkheden, die de hoofdstad biedt op het gebied van wetenschappelijke opleidingen. Behalve delegatieleider wethouder Koets maken deel uit van de missie de heren drs. J. M. den Uyl, wethouder voor de openbare werken, stadsontwikkeling, havens en handelsinrichtingen en economische aangelegenheden; de heer J. G. van Marle, ondervoorzitter van Amsterdams Kamer van Koophandel en Fabrieken, is beherend venoot van de handelsvereniging van Dudok de Wit en Co, directeur van de Oosterse Handel en rederijen, commissaris van de Nederlandse Overzee Bank N.V. en commissaris van de N.V. Hollandse Stoomboot Maatschappij. De heer mr. J. F. Voûte, die reeds eerder als lid van een Nederlandse delegatie Djakarta bezocht, is lid van de K. v. K., advocaat te Amsterdam en secretaris van de vereniging van Importeurs van Indonesische produkten, de heer Voûte is vice-voorzitter van de VVD afdeling Amsterdam. Drs. H. J. W. Brouwer, vice-voorzitter van de vereniging De Amsterdamse Haven is directeur van de N.V. Blaauwhoed en lid van de Kamer van Koophandel en Fabrieken.

Namens de Universiteit Amsterdam maakt prof. mr. G. J. Scholten deel uit van de delegatie. De hoogleraar doceert handelsrecht en hij is bestuurslid van de vereniging van verzekeringswetenschap.

Mr. C. Nagtegaal vertegenwoordigt het Kon. Instituut voor de Tropen in de delegatie; hij is algemeen secretaris van de raad van beheer van deze instelling. De heer C. P. G. van den Handel is hoofd van de afdeling Publiciteit van de dienst der Havens en Handelsinrichtingen, tevens gedelegeerde van het bestuur van de vereniging De Amsterdamse Haven.

Een zeer gevarieerde samenstelling dus waardoor de delegatie zeer vele aspecten van Amsterdam vertegenwoordigt. Zondagmiddag is het gezelschap door president Soekarno ontvangen; delegatieleider dr. P. J. Koets heeft aan de president een schilderij aangeboden van de hand van de bekende Indonesische schilder Raders Salch; het doek stelt een geleerde voor en dateert uit 1838.

Het zeer drukke programma, dat Amsterdams goodwill missie afwerkt, vermeldt o.a. ontvangsten door de ministers van buitenlandse zaken, van handel en het centrale bankwezen, de ministers van scheepvaart, onderwijs en wetenschappen. Ook het Antjal project wordt bezocht. In Bandung wordt o.a. de Botanische tuin, het landbouwkundig instituut en de technische hogeschool bezocht evenals de Universiteit van Parahyangan.

Een bezoek van twee dagen zal aan Bali worden gebracht; de delegatie wordt donderdag 21 januari op Schiphol terug verwacht.

V.V.D.

VRIJDAG 5 FEBRUARI 1965

V.V.D.

GELDERSE LANDBOUWDAG

Sonsbeekpaviljoen — Arnhem

Spreekers:

10.45 uur Mr. W. J. GEERTSEMA

Politiek op kort en lang zicht

1.30 uur Ir. A. FRANKE

Ruilverkaveling en recreatie

Aanvang: 10.30 uur

Maakt de V.V.D. sterk

„De Europese eenheid”

Geslaagde conferentie van Zuidhollandse Kamercentrales

Bezielend woord van Jean Rey

„Het zouden de liberalen moeten zijn, die de Europese gedachten het meest bevorderen. In een geïntegreerd Europa zijn immers onbelemmerde contacten mogelijk en dat geeft het individu de kans op een volledige ontplooiing van zijn persoonlijkheid. De liberalen zijn evenwel tot dusver weinig dynamisch geweest, dat wil zeggen er was weinig samenspel tussen de liberalen in de zes landen van de Europese gemeenschappen. Het kan allemaal veel systematischer. Dat het tot meer samenwerking komt tussen de liberale groeperingen is mijn wens voor 1965”.

Met deze woorden besloot onze Belgische geestverwant, de heer Jean Rey, lid van de uitvoerende commissie van de Europese Economische Gemeenschap, zijn inleiding tot de conferentie over „De Europese eenheid”, die de Kamercentrales van de VVD in Zuid-Holland zaterdag j.l. in de Haagse Pulchri Studio hielden.

De heer Rey sprak voor een aandachtig en groot gehoor. Onder de aanwezigen zagen wij min. Toxopeus en staatssecretaris Den Toom, de voorzitter van onze partij ir. K. van der Pols, de dagelijks bestuursleden mr. E. Korthals Altes en de heer H. J. L. Vonhoff, alsmede de Kamerleden mr. W. J. Geertsema, mej. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra, de heer J. H. Couzy, mr. F. Portheine en ir. D. S. Tuijnman. Het middagge-deelte werd verder bijgewoond door prof. mr. C. W. de Vries.

Voordat de heer Rey tot zijn „vermaning” kwam schetste hij in grote trekken de algemene problemen waarmee de Europese gemeenschap vandaag de dag worstelt. Hij zag daarbij af van de sterk controversiële punten. In weerwil van de oorspronkelijke vrees, aldus het Belgische lid van de Europese Commissie, zijn de eerste zeven jaren van de overgangperiode van de EEG alleszins bevredigend geweest. De douane-unie heeft een liberaal karakter. Er is een vertrouwenwekkende coördinatie op conjunctureel en monetair gebied. Er wordt wat aan de inflatiebestrijding gedaan (hetgeen iemand onder het gehoor zachtjes deed opmerken: „Zou het daar zonder dan nog erger hebben kunnen zijn?”). Op 15 december 1964 is de beslissing gevallen over de „graanprijs”, de eerste belangrijke maatregel van politieke aard, voordien werd „slechts” het instrumentarium opgebouwd.

De Europese eenwording is niet meer terug te dringen, zo beklemtoonde spreker, het is een grote - politieke - constructie. Maar er zijn ook grote - algemene - problemen, dat wil zeggen er liggen taken voor de naaste toekomst, voor dit jaar. Allereerst moet er worden gewerkt aan de politieke „persoonlijkheid” van de gemeenschap en dan niet in de richting van een „unie” à la De Gaulle. Wat er moet gebeuren, op dit moment, is het uitwerken van hetgeen het Ver-

drag van Rome ons voorschrijft. We moeten beginnen met het verwezenlijken van de fusie tussen de uitvoerende organen van de drie gemeenschappen: EGKS, EEG en Euratom.

De heer Rey noemde verder de betrekking met „derde landen”. Het uitgangspunt is, moet in ieder geval zijn, de verbondenheid van Europa met de Verenigde Staten en de andere vrije volkeren. Wij moeten in Europa, aldus de heer Rey, de verdediging niet zoeken buiten de Atlantische samenwerking. En we moeten goed beseffen dat de integratie ook betekent de integratie van de nationale defensies.

De heer Rey noemde de handelspolitieke perspectieven gunstig. In het kader van de „Kennedy-onderhandelingen” (die wel zwaar zullen zijn) moeten we echter niet alleen denken aan de belemmeringen door de verschillen in tarieven. Bij deze zaken moeten we ook het wereldvoedselprobleem - van de toekomst - in gedachten houden.

Het is naar het inzicht van de heer Rey van wezenlijk belang, dat het Europese beleid in overeenstemming is met de wensen van de Europese volkeren. Daarom moeten de bevoegdheden van het Europese Parlement worden vergroot. Er is een opleving van de nationale gevoelens. Daarom juist moeten de politieke groeperingen in de leden-staten hun stem laten horen, hun standpunten vergelijken en trachten tot één standpunt te komen. Vooral de liberale partijen hebben hun rol te vervullen. Men bedenke dat de eenwording thans in het derde stadium is beland: dat van de politieke beslissingen!

Een warm applaus was het loon van de heer Rey. De voorzitter van de conferentie, mev. mr. J. M. Stoffels-van Haaften, lid van de Tweede Kamer en in Europese parlementaire kringen ook lang geen onbekende, merkte op dat de Nederlands-Belgische liberalen op deze dag al de

standpunten aan het vergelijken waren en dat zulks dan precies op tijd geschiedde. De heer Rey protesteerde een weinig en vond het kennelijk wat aan de late kant. Hoe dat zij, dat de standpunten in althans het Belgische en het Nederlandse liberale kamp niet zo ver uit elkaar liggen, bleek uit hetgeen de twee andere inleiders, mr. H. R. Nord, secretaris-generaal van het Europese Parlement en mr. dr. C. Berkhouwer, Tweede-Kamerlid en lid van het Europese Parlement, in het midden brachten. Er waren wel nuances en er was tussen de heren Nord en Berkhouwer zelfs een groot verschil van inzicht met betrekking tot het gesprek over de politieke samenwerking.

Mr. Nord aan het woord

De heer Nord, die de „unie” afwees en het „supra-nationale” karakter van de samenwerking aanbeval, meende dat het geen kwaad kon om over die roemruchte politieke samenwerking alvast wat te praten. De heer Berkhouwer vond dat gevaarlijk. Men moet, zo meende hij, niet praten over zaken waarover men het radicaal niet eens is. Met praten over deze kwestie lopen we de kans tot politieke opportuniteitsbeslissingen te komen, die we nooit meer ongedaan kunnen maken. Aan het slot van de middag sprak de heer Berkhouwer, toen de drie inleiders zich tot een forum hadden geformeerd, over een psychose, de psychose dat er nu op staande voet iets op politiek gebied moet gebeuren. Er is al zoveel dat een politieke betekenis heeft, aldus de heer Berkhouwer. We moeten een gesloten front vormen tegen het mystieke Franse nationalisme.

De heer Nord wees er op dat de term supra-nationaal eigenlijk niet juist is. Het gaat niet om iets dat de bestaande organen van de ledenstaten moet vervangen, het gaat om organen naast en onafhankelijk van de bestaande. Ook de uitdrukking „l'Europe des patries” is niet juist, beter is te spreken van „l'Europe des états”, van het Europa der staten, overigens, zo voegde de heer Nord er aan toe, een verkeerde conceptie omdat zij een

anti-liberale verafgoding van de staat inhoudt.

De heer Berkhouwer gebruikte een nieuwe jaartelling naar Frans voorbeeld). Hij sprak van het jaar 7 (1964), het zevende jaar van de EEG, dat met succes is afgesloten. De heer Berkhouwer waarschuwde voorts tegen het geschermd met het begrip cultuur wanneer men over de Europese integratie spreekt. De Europese cultuur houdt niet op bij Dante en Erasmus, zij omvat ook Shakespeare en ook Dowstojewski. 't Zou beter zijn wanneer de Europese gemeenschap de Europese universiteit verwezenlijkte, waartoe het Euratom-verdrag de ruimte biedt. Men kan überhaupt binnen de verdragen nog zoveel verder komen. Een belangrijke zaak vond de heer Berkhouwer nog de „schaalvergroting” in het economische leven, die onontkoombaar, maar noodzakelijk is. De kartelwetgeving mag daaraan wel eens worden aangepast.

Rede van mr. dr. Berkhouwer

De heer Berkhouwer besloot met te stellen dat de strijd om het recht te laten zegevieren in Europa nog niet ten einde is. Het recht van de macht is nog niet vervangen door de macht van het recht. Het gaat primair om de menselijke persoonlijkheid, om de burger van het Europa der zes, zeven, dertien of meer. De heer Berkhouwer zag een sterker worden van de liberale stromingen in Engeland en in Italië bij de jongste verkiezingen in die landen als een hoopvol teken en als een bron van inspiratie voor ons allen.

Na de lunchpauze verdeelden de conferentiegangers zich in zeven groepen om met elkaar aan de hand van pre-adviezen van de heren Berkhouwer en Nord een aantal vrij concrete vragen te beantwoorden. Daarvan werd in een plenaire zitting verslag uitgebracht, de aanwezigen kregen de kans nog een zegje te doen en daarna beantwoordde het forum de opmerkingen en de vragen. Ook bij dit alles bleek weinig van tegengestelde meningen, wel van nuances. De heer Rey merkte naar aanleiding van de vragen nog op, dat naar zijn inzicht de Franse president De Gaulle wel zal willen toestemmen in een uitbreiding van de bevoegdheden van het Europese Parlement in ruil voor een „politieke unie”.

Al met al mogen de organisatoren, namens welke mr. J. Haring het welkomstwoord sprak en mr. K. Staub het laatste woord had, op een geslaagde dag terug zien. De Europese problemen zijn niet opgelost, maar, om met het motto te spreken dat de heer Berkhouwer aan Cicero ontleend aan zijn pre-advies meefat: „de (door de moeizame Europese weg omhoog) vermoeide geesten hebben zich verfrist door luisteren of bewonderen”. dBo.

LUISTERT NAAR

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

op DONDERDAG, 4 FEBRUARI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

zoekt voor haar Algemeen Secretariaat

EEN JONGE VROUW,

liefst academisch gevormd, voor een staffunctie, waarvan de vervulling vóór alles geschiktheid tot omgang met mensen en persoonlijke toewijding vraagt.

Leeftijd bij voorkeur tussen 25 en 30 jaar.

Salaris nader overeen te komen.

Brieven te richten aan mejuffrouw mr. M. M. F. van Everdingen, Laan van Meerdervoort 52 (flat 4), Den Haag.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT

GROTE TERRASSEN

BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

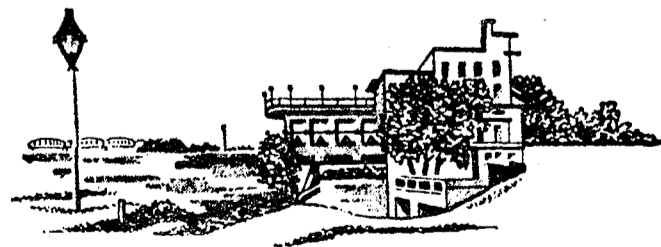
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

★★★
Le Maire
DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER

★★★

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Gesprek met
drs. G. J. Staal

(zie pag. 3)

Churchill

Met meer nog dan de gewone praal en luister, die kenmerkend is voor het traditie getrouwe Britse Rijk, zal men hem nationale dank betuigen in een staatsbegraffenis. Vorsten, regeringshoofden staatslieden, zullen zijn baar volgen. Niet om hem de „laatste” eer te bewijzen. Want deze man was van het kaliber, waarvan de eer zal voortleven in de annalen der historie.

In zijn zeer jonge jaren — hij schrijft het zelf in dat kostelijke boekje „My early life” — achtte men hem te „dom” om een rechtenstudie te beginnen. Zijn militaire loopbaan was een noodsprong. Toch was het als jong luitenant in het oude Brits-Indië, dat het geheim der letteren voor hem openging. Later zou hij deze letteren, eerst als journalist, toen als historicus, op magistrale wijze beoefenen. Zijn geschiedkundige werken en vooral zijn oorlogsmemoires zijn in hun trefzeker en gebeeldhouwd proza van een dwingende overtuigingskracht.

* * *

Toen de mare van zijn verscheiden de wereld was ingezonden, hield de mensheid even de adem in. Zij moest wel „stil staan” bij het heengaan van een man, die in zo sterke mate het lot van miljoenen en miljoenen thans vrije mensen mede heeft bepaald. Reeds bij zijn leven werd hij tot legende. Een legende van niet te schokken vertrouwen en onversaagbare moed.

Wie, die het gehoord heeft, herinnert zich niet het timbre van die toen wat hese stem, die de Jobstijding bracht: „Singapore has fallen” Maar, die een ogenblik later metaalhard aankondigde, dat de strijd met hernieuwde kracht werd voortgezet.

* * *

Churchill was de door het Lot en door zijn volk verkoren oorlogsleider. Op de 10de mei 1940, toen hij aan het hoofd kwam te staan van het nieuwe Britse oorlogskabinet, had hij het „gevoel, dat zijn gehele eerdere leven slechts één

voorbereiding was geweest voor dit uur en voor deze beproeving”. Hij was toen 65 jaar.

Sir Winston Churchill was een in waarheid groot man, wien niets menselijks vreemd was. Hij was een geboren vechtersbaas. Een parlementariër bij uitnemendheid.

Zijn redevoeringen, die ons in de Tweede Wereldoorlog schraagden met steeds nieuwe moed, vormen nu reeds een historisch monument. Hier was een redenaarskunst, die, gedragen door machtige impulsen, de Engelse taal hanteerde met een klassiek meesterschap.

Zijn visie als staatsman deed hem vroeg inzien, dat er een IJzeren Gordijn zou vallen, dwars door ons werelddeel. Hij was het Churchill, die na de oorlog de weg wees naar een Verenigd Europa.

De man, die dacht in continenten, werd als politicus verslagen, nadat hij als staatsman met visie zijn grootste overwinning had behaald. Maar juist aan deze nederlaag dankt de mensheid zijn onvolprezen oorlogsgedenkschriften, die voor een ander een levenswerk zouden hebben betekend.

Zijn figuur zal niet meer weg te denken zijn in de historie der mensheid. Hoe vele Nederlanders en hoe vele miljoenen op deze aarde zullen hem dankbaar rust en vrede toewensen. Een ontembaar man werd thans — maar niet door mensenhand — getemd.

L. M.

Uit een radiorede van Ir. L. G. Oldenbanning:

STRIJD OM DE RUIMTE

„De strijd om de ruimte is in volle gang. De Verenigde Staten en Rusland wedijveren om de grote ruimte rond de aardbol te verkennen en te veroveren. Zij doen dat op spectaculaire wijze om de mensen onder de indruk te brengen van hun prestaties.

Ook in Nederland is een strijd om de ruimte gaande. Het gaat hier natuurlijk om een andere ruimte, veel minder spectaculair, maar wellicht nog meer gericht op de directe belangen van de samenleving. Maar ook hier ontkomt men veelal niet aan de overdrijving. Ik doel op de strijd om de grond, die van de zijde van de Contact-Commissie voor Natuur- en landschapsbescherming wordt gevoerd ten behoeve van de recreatie.

Men wil meer grond beschikbaar hebben voor recreatie. Dit klinkt nogal sterk in een land met een dichte en steeds groeiende bevolking; in een land waar de stedelijke agglomeraties zich steeds uitbreiden; waar de welvaart stijgt en de vrije tijd voor velen steeds toeneemt. Men mag daaraan niet zonder meer voorbij gaan. Het is een vraagstuk dat de aandacht vraagt en heeft: ook van onze partij.

Maar het probleem stellen is niet vol-

doende. Het gaat om de omvang en de aard van de recreatie-behoefte. Het is merkwaardig dat de commissie die de strijd om de ruimte voert een aantal doet op de grond hierover niets kan zeggen. Want men zal toch eerst moeten weten hoe de moderne stadsmens zich wenst te recreëren. Wenst die te wandelen in grote bossen of op heidevelden? De rust die daar alom heerst wijst er niet op. Wenst die te fietsen of te rijden langs wegen omgeven met natuurschoon en af en toe aan de rand te verpozen? Wenst men te vissen, te zwemmen, te roeien of te zeilen in zee, meren of plassen? Of geeft de meerderheid de voorkeur aan het bijwonen van een voetbalwedstrijd? En op welke afstand van de woonplaats is dit alles nog mogelijk?

Kortom men zal meer moeten weten over de behoeften van de stedeling alvorens men ruimte gaat claimen. Vooral als men geld en grond van anderen wenst. Gelukkig is door het Ministerie van O.K. en W. een onderzoek in gang gezet. Hierbij kon wel eens blijken dat de vorm van meer belang is dan de omvang. Mooie wegen en fietspaden door een omzoomd agrarisch gebied met af en toe een behoorlijke plaats ter verpozing kunnen

wel eens meer aantrekkingskracht hebben dan grote bossen of natuurlakten. In de bestaande bossen kan men nog tal van voorzieningen treffen. Maar dat zal wellicht uit het onderzoek — mits het op de praktijk gericht is — tevoorschijn komen. Het lijkt mij dan ook voorbarig om nu reeds een grootscheepse aanval op de grond in te zetten.

Immers die grond heeft een veelzijdige functie. Hij vormt voor de agrariërs een bestaansmogelijkheid. Aantasting ervan kan voor een aantal van hen verlies van bestaans- en levensgeluk betekenen. Daar bij komt dat vele landbouwers streven naar vergroting van hun bedrijf.

Ook voor woningbouw, industrievestiging e.d. is grond nodig. Gemeentelijke uitbreidingsplannen, maar ook wegen en waterlopen slokken steeds meer op. Voor al deze doeleinden is de grond beslist noodzakelijk. Men zal dan wel met goed gerichte argumenten moeten komen om meer grond en geld voor recreatie op te eisen. Dit is mijn eerste bezwaar tegen de actie van de Contact-Commissie Natuur- en Landschapsbescherming. Mijn hoofdbezwaar geldt echter de wijze waarop men aan die grond wil komen. Men ij-

(Vervolg op pagina 2)

VUIST(JE)

★ ★ In zijn AVRO-TV-programma
★ „Voor de vuist weg” heeft Willem Duys vorige week vrijdag ook politieke paden betreden. Hij zal daarbij hebben geleerd, dat deze glibberig kunnen zijn.

De heer Duys interviewde mr. Pierre Koot — de voorman van de Partij voor Volkswil en Referendum — op een wijze die verried dat hij ten aanzien van diens ideeën onvoldoende was geïnformeerd. Hij liet zich tenminste door het verwarde betoog van zijn „slachtoffer” danig in de war brengen.

Mr. Koot zal na afloop beslissen in zijn vuistje hebben gelachen. De heer Duys zal hebben begrepen dat politiek niet „voor de vuist weg” wordt bedreven.

HYPNOSE

★ ★ In diezelfde „vuist”-uitzending,
★ die in het algemeen stellig ook positieve amusements-kanten bezit, werden wij onaangenaam getroffen door een hypnotisch slotakkoord. Daar was een vroegere Nederlander, thans Nieuw-Zeelander, met een tiental „objecten” in de weer. Op voor niet-ingewijden verbluffende wijze slaagde hij er in, zijn bonte rij dames en heren op zeer korte termijn in slaap te brengen. En hen bovendien enkele handelingen, als bv. neuswrijven, te laten verrichten. Alles onder hypnose. Bovendien werd te kennen gegeven, dat er van afspraken of „schijnbewegingen” geen sprake was.

Het is ons zeer wel bekend, dat het toepassen van hypnose in sommige gevallen medisch verantwoord en nuttig is. Wij vinden het echter smakeloos, dat een hypnose als publieke — en door de TV wel zeer publieke — gemakelijkheid wordt misbruikt. De slachtoffers van deze hypnose zaten er voor ons gevoel naar een gangbaar spraakgebruik voor „schut” en voor „aap”. Wij vinden dat bij deze „schut”-tersmaaltijd de „ape”kool, lees sensatie, al te rijkelijk werd geserveerd.

„VOETSTOOTS”

★ ★ Prof. mr. J. P. A. François,
★ voorzitter van de Vereniging voor internationaal recht, heeft zich op de jaarvergadering te Arnhem gereserveerd getoond ten opzichte van opinie-onderzoek. En dit in het bijzonder, wanneer het „volk” zich moet uitspreken over onderwerpen, waarover het Parlement later te beslissen heeft. Hij vreest, dat men al te vaak de resultaten van dergelijke opinie-peilingen voetstoots als juist aanneemt. Deze scepsis schijnt ons niet zonder reden. Men kan nl. door „gerichte” vraagstelling de ondervraagden sterk in een bepaalde richting beïnvloeden. Of dan de „waarheid” uit de bus komt, is een tweede. Dit alles, inclusief een recente enquête over de houding van ons volk tegenover het Parlement, is een nadere beschouwing waard.

PROEF

★ Staatssecretaris Van den Berge
★ van Financiën zet een interessante proef op touw. Hij laat namelijk op drie plaatsen een experiment nemen met een vereenvoudigd biljet van de Inkomstenbelasting 1964. Bepaalde technische vragen als specificatie van de opbrengst van effecten en van roerende en onroerende goederen zullen daarbij worden weggelaten. Wij hopen, dat de proef zal slagen. Hoe velen zijn er niet, voor wie het vertoeven in de doolhof van onze belastingbiljetten telkenjare geen proef, maar een beproeving is. Hoe meer men in het dichte struikgewas der vragen besnoeien kan, des te meer kans zal er zijn, dat ook eenvoudigen van geest het biljet zonder hulp van buiten zullen kunnen invullen. In zijn tegenwoordige vorm wekt het associaties aan een sterk verzwaarde examen-opgave.

In gesprek met drs. G. J. Staal

Zoals er vele wegen naar Rome leiden, zo zijn er ook talloze paden, die naar de liberale politiek voeren. Dat van drs. Geert Jan Staal, lid van het hoofdbestuur van de VVD voor de rijkskieskring Utrecht, ging via Spanje. Niet dat de heer Staal op een gegeven moment zijn afkeer van het niet direct liberale regiem van Franco afreageerde met een briefje aan Koninginnegracht 61. Het verliep wat gezelliger.

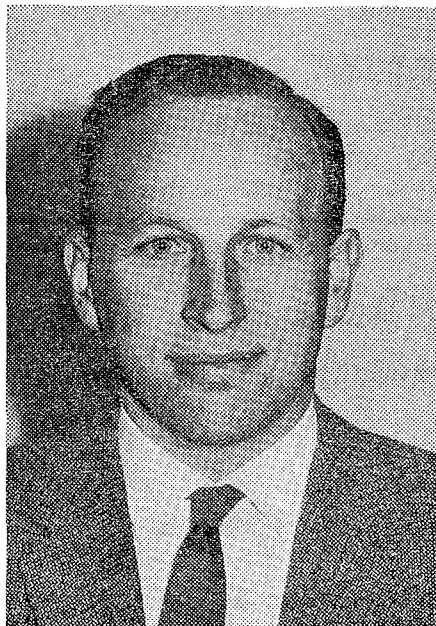
Op een Spaans caféterras zat in een heerlijk zonnetje toevallig een landgenoot, die altijd een notitieboekje en een ballpoint gereed heeft om zijn partij numeriek te versterken. De heer Staal werd doodgewoon, zij het niet tegen zijn wil, lid gemaakt, tussen twee slokken koffie door. Dat gebeurde een jaar of acht geleden.

Maar laat ons bij het begin beginnen. De heer Staal werd op 6 juni 1925 in Utrecht geboren, groeide in de Domstad op en deed er eindexamen HBS-B aan de De Munnik. Dat was in de jaren, dat de bezetters gaarne Nederlandse jongemannen inzetten. De jonge Staal moest gaan „arbeiten” ergens in Zuid-Duitsland, niet ver van de Zwitserse grens. Van die arbeid is niet veel terecht gekomen. De heer Staal verdween over de Zwitserse grens om te worden geïnterneerd. Na enige tijd mocht hij naar Frankrijk vertrekken om zich te melden bij het daar in 1944 opgerichte eerste bataljon Jagers.

Van Frankrijk trok het bataljon in tweede linie op met de geallieerden en de soldaat Staal vierde de bevrijding mee in o.a. Philipsland, Bergen op Zoom en Steenbergen. Hij werd voor een officiersopleiding naar Engeland gezonden en verliet de dienst in 1946 als tweede luitenant. Inmiddels is hij kapitein, reserve-officier bij de verbindingdienst.

De heer Staal hoefde niet lang naar een bestemming te zoeken. Zijn familie is geïnteresseerd in de Utrechtse firma in tandheelkundige benodigdheden G. J. en D. Tholen N.V. Een studie in de economie — in Amsterdam — was een goede voorbereiding voor een functie in de zaak. Maar de praktische vorming mocht niet worden verwaarloosd en daarom onderbrak de heer Staal de studie na het candidaatsexamen voor een verblijf van drie jaren in het buitenland. In Londen, Parijs en Marseille leerde hij de talen, de omstandigheden en de relaties kennen.

Deze onderbouw voor de carrière die intussen met een doctoraal examen en een directeursplaats in de familie-n.v. is bekroond, liet geen tijd voor politieke activiteiten, niet voor de JOVD, niet voor de LSVa en niet voor de VVD. „De hersens moesten bij het werk blijven”. Tijd voor ontspanning bleef er natuurlijk wel: paardrijden, cricket, badminton en vooral voetbal. Nu komt het er niet meer van. „Ik moet er weer eens wat aan doen”, maar dat klinkt eerlijk gezegd niet overtuigend. De paardensport wordt overigens nog gediend, als ruitersconsul van de ANWB.

Recht enthousiast wordt de heer Staal als hij over zijn kriekippen praat. Die fokt hij met tentoonstellingssuccessen. Het laatste werd ons overigens verteld door zijn echtgenote, een fabrikantendochter uit Oost-Groningen. De heer en mevrouw Staal hebben twee zoons.

Politieke maidenspeech

Acht jaar geleden dus lid van de VVD geworden. Actief sinds het begin van de organisatorische heroriëntering, die zich in onze partij voltrokken heeft of, zo u wilt nog voltrekt. Ook in Zeist, waar de heer Staal met zijn gezin riant woont aan de Oranje-Nassaulaan, was de afdeling aan verjonging toe. Die is zonder „revolutie” verlopen, waar-

bij de heer Staal — in 1963 — voorzitter werd. Bij de laatstgehouden raadsverkiezingen stond hij op de lijst en moest hij zijn politieke maidenspeech houden in de buurtschap Austerlitz. „Zeer leerzaam!”. De centrale Utrecht, nog aan de reorganisatie bezig, bestemde de nieuwe voorzitter van Zeist voor het hoofdbestuur.

Onze eerste vraag, toen wij de heer Staal onlangs opzochten, was dan ook, welke zijn ervaringen tot nu toe in het HB zijn. Hij aarzelde geen moment. „Allerplezierigst, de sfeer is hartelijk, prettig”. De heer Van der Pols heeft op een bedaarde manier de touwtjes in handen, maar geeft op een plezierige manier in de levendige discussie ieder het zijne”.

De heer Staal haastte zich eraan toe te voegen, dat hij veel bewondering heeft voor het werk van het dagelijks bestuur. „Daar wordt bijzonder hard en bijzonder positief gewerkt. En dat geldt voor de gehele VVD-top”.

Bij de volgende vraag kwam het antwoord iets aarzelder. „Waarom”, zo wilden wij graag weten, „liet u zich in Spanje op de terras overhalen en waarom doet u dit werk?” Er moest eerst een nieuw blok op het open haardvuur, een pijp moest worden gestopt en de hond moest naar zijn mand worden verwezen. De heer Staal spreekt niet graag over zichzelf. Met aarzeling dus het antwoord. „Dat is, geloof ik, een karakterkwesie, een gevoelszaak. t Ja, het is een verantwoordelijkheidsgevoel, voor ons staatsbestel”.

De heer Staal gewaagde van het economische neo-liberalisme. „Wel vraag en aanbod, maar niet op het laag niveau van de dertiger jaren. De economische paragraaf is belangrijk. De VVD ontleent hieraan zijn kracht. Het gaat om een spel met spelregels, maar een spel, dat in vrijheid tot zijn recht komt!”

Ook voor de heer Staal is het liberalisme geen zaak van economie alleen. Maar de economie is belangrijk. „Het gaat erom, dat de welvaart door iedereen wordt meebeleefd”. De bezitsvorming is daarom de kern van de zaak. Dat is iets anders dan de „winstdeling”, waarover zoveel te doen is. Men moet gebruik maken van de mogelijkheden, die er liggen om de onmiskenbare achterstand van de werknemers op dit punt weg te werken. Aan het eigen huis moet de hoogste prioriteit worden verleend. In het eigen bedrijf heeft de heer Staal ervaren, dat het vaak geen financiële kwestie is, maar een mentale. Men moet de mensen over een soort drempelvrees heen helpen, ze attent maken op de mogelijkheden. Dat neemt niet weg, dat er faciliteiten nodig zijn.

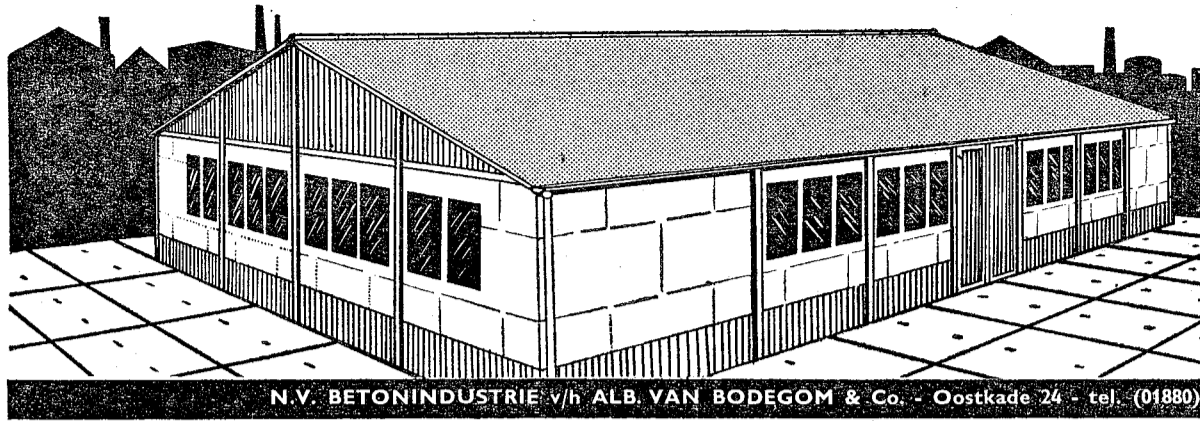
(Vervolg op pagina 6)

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen genever

Ziek van de „Woningnood”? Wij ook!

Jong Nederlands-Engels echtpaar, onlangs teruggekeerd uit Centraal Afrika, nu CBH geregistreerd met groene urgentieverklaring, zoekt 3-kamer woning in Amsterdam te huur (tot f 225,—) of te koop (f 15.000,— contant beschikbaar). Alle bonafide suggesties, adviezen en aanbiedingen hartelijk welkom per telefoon 020-12 99 12 overdag of per brief, Van Dam, Lomanstraat 31, Amsterdam.

BODEGOM SPIJKENISSE
 Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

N.V. FABER'S
Fabrieken voor Houtbewerking

HOOFDVAARTSWEG 74
 ASSEN - TEL. 05920 - 2132

Uw adres voor vaten/hout, kratten en kisten, containers en pallets.

L. SMIT & Zn.

KINDERDIJK

Scheepsbouwers sinds 1687

SNIKKERS' HANDEL MIJ. N.V.

ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

★

Buizen - FITTINGS - Flenzen

<ul style="list-style-type: none"> „ASCOT” Gaswandketels „KLAFRESTRÖM”-gietijzeren ketels „MARK”-radiatoren „N.S.K SALLAND”-ketels „THERMIA”-warmwaterboilers „FLAMCO”-ophangstropen „FLEXCON”-expansievaten 	<ul style="list-style-type: none"> OLIESTANDMETERS OLIETANKS AFSLUITERS PLINTVERWARMING „MARK”-BUIGMACHINES VLOERHULZEN LASBOCHTEN
---	---

en verdere artikelen op het gebied van de
CENTRALE VERWARMING

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
 NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN
 NIEUWE GASPIJPEN
 GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
 REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271a — HENDRIK IDO AMBACHT
 TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75
 NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
 (30) 26828

Spinners en Twijners
 van
 Weef- en Tricotgarens

BELGISCHE GROEP LIBERALE INTERNATIONALE HIELD STUDIE-WEEKEND

Op 23 en 24 januari heeft de Belgische Groep van de Liberale Internationale in Brussel een studie-weekend gehouden over de economische en de politieke perspectieven van de zes (EEG) en de zeven (EFTA) onder presidium van mevrouw dr. M. Jadot.

Er waren vertegenwoordigers uit 14 landen.

Van Nederlandse zijde waren aanwezig minister E. H. Toxopeus en de heer D. W. Dettmeijer.

LEERSUM KOOS NIEUWE SECRETARIS

De afdeling Leersum benoemde drs. J. A. M. Verbeek tot secretaris als opvolger van de heer W. Bontenbal, die op grond van het besluit der algemene vergadering te Leeuwarden wegens overschrijding van de daarbij vastgestelde leeftijdsgrens aftrad.

LIBERAAL REVEIL

Het januari-nummer van Liberaal Reveil bevat de volgende artikelen:
 Staten-Generaal en Maatschappelijke Structuur I - Prof. mr. P. J. Oud
 Pleidooi voor een glimlach naar links - Dr. B. W. Kranenburg
 Geheimtaal - Dr. E. Nordlohne
 Nog lang geen tijd voor een MLF - J. H. Couzy
 Europa en Amerika

ALGEMEEN SECRETARIAAT
 V.V.D.

Koninginnegracht 61
 's-Gravenhage
 Telefoon (070) 60 48 03
 (3 lijnen)
 Giro 67880

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
 TELEFOON 25242 - DELFT

De stand van ons partijwezen (IV)

DE LABIELE POSITIE VAN HET UITERST LINKSE POLITIEKE FRONT

Numeriek heeft het communisme in Nederland nimmer een wezenlijk gevaar gevormd. Voor zover er van gevaar sprake is, ligt dat niet in de omvang van zijn aanhang, maar in de onrust, welke het bij dreigende arbeidsconflicten tracht te zaaien, in zijn contacten met nog gevaarlijker communistische bewegingen in het buitenland en in de gecamoufleerd-communistische zogenaamde vredes-comité's e.d., waarmee het meer of minder naïeve geesten achter zijn acties weet te krijgen.

Communistische groeperingen hebben het bij ons weten vóór de oorlog te zamen nooit verder gebracht dan drie tot vijf zetels in de Kamer van honderd.

Toen Nederland in 1940 in de oorlog werd betrokken, telde de Communistische Partij slechts drie leden in de Tweede Kamer. Met ruim 32000 steuners waren de revolutionair-socialisten er net niet in geslaagd een zetel te behalen.

Na de oorlog leek de kans voor de „Communistische Partij Nederland”, zoals zij zich was gaan noemen, heel wat gunstiger. Met haar tien zetels in de Kamer van honderd was zij de vierde partij in de sterkteverhoudingen geworden, waarbij zij de Christelijk-Historische Unie met acht zetels en de liberale Partij van de Vrijheid met zes zetels achter zich liet.

Dat was zuivere „oorlogswinst”, die echter met de geleidelijke liquidatie van de oorlogsgevolgen als sneeuw voor de zon verdween.

Om de afgang nog eens duidelijk aan te tonen volgen hier haar zeteltallen bij de verschillende na-oorlogse Kamerverkiezingen van de vergelijking omgerekend naar de Kamer van honderdvijftig zoals wij die thans kennen:

1946	1948	1952	1956	1959	1963
15	12	9	7	3	4

* * *

Met de vier zetels, waarover de CPN thans beschikt, heeft zij haar „normale” sterkte wel ongeveer bereikt.

Vanouds, helaas, is het vooral Amsterdam, waar de communistische invloed nog van betekenis is. Van de totaal 173.325 stemmen, welke de CPN in 1963 in geheel Nederland verkreeg, leverde alleen Amsterdam er 61.028, tegen 16.566 communistische stemmen in Rotterdam en 9175 in Den Haag.

Het zal voorlopig nog wel zo blijven, dat in de onderste lagen van de arbeidersbevolking der grote steden, in bepaald kunstenaarsmilieu en bij een aantal „wereldvreemde” intellectuelen altijd wel een zeker percentage lieden zal worden gevonden die, versterkt met een niet te onderschatten aantal notoire querulanten en maatschappelijke mislukkelingen, hun heil menen te moeten zoeken bij het communisme.

Dat het communisme in ons land numeriek nochtans weinig betekent en sedert 1948 volledig op zijn retour is geraakt, is een onderdeel van de totale terugloop van het politiek-radicalisme ten onzent, waarop wij in een onzer vorige artikelen reeds konden wijzen.

Voor zover het in het bijzonder de CPN betreft, is deze achteruitgang echter stellig medeveroorzaakt door de aan het politiek-communisme kennelijk inherente persoonlijke tegenstellingen en permanent gevoerde machtsstrijd, waarin de heer Paul de Groot ten koste van vele ongetwijfeld bekwaamere krachten, nog steeds wist te zegevieren.

En naar het voorbeeld van de Sowjet-Unie (vooral in de Stalinperiode) werden voor de partijleiding de opgekamde kameraden van de ene dag de „verraders” van de volgende dag. We behoeven de namen maar te noemen van de in de loop der jaren in objectief oordeel, vrijwel allen als parlementariërs stukken bekwaamere waren dan partijdictator Paul de Groot: Koejemans, mr. Stokvis, Henk Gortzak, Gerben Wagenaar, Hoogcarspel en mevrouw Lips-Odinot.

Een enkele, zelfs als mr. Stokvis, heeft zich na zijn uittreden uit de CPN, naar wij menen, aangesloten bij de Partij van de Arbeid; anderen, als de heren Gortzak, Wagenaar, Hoogcarspel en mevrouw Lips hebben, in januari 1960, een eigen partijje opgericht (of zich daar later bij aangesloten), de „Socialistische Werkers Partij”, die het orgaan „De Brug” uitgeeft.

Veel succes schijnt deze communistische dissidenten-partij tot nu toe echter niet te hebben.

NOTITIES VAN EEN INSIDER

De communistische vakbeweging onderging ondertussen een nog slechter lot dan de politieke organisatie. Ook daar voortdurend tegenstellingen en achteruitgang, welke zelfs tot volledige opheffing leidde.

Telde de na de oorlog opgerichte en sterk onder communistische invloed staande Eenheidsvakcentrale (EVC) in de eerste na-oorlogse jaren omstreeks 180.000 leden, in 1948 begon reeds de afbrokkeling, doordat de Rotterdamse afdeling zich afscheidde.

Ernstiger nog was, eind 1957, een heftig conflict met de CPN, dat uitliep op het uittreden uit de partij van een aantal leidende bestuursleden van de EVC en de algehele afscheiding van de „oude EVC”, die zich aan de invloed van Paul de Groot trachtte te onttrekken.

De CPN richtte toen de EVC-1958 op, die echter op het eind januari 1960 te Amsterdam gehouden buitengewoon congres werd opgeheven. De leden werden opgeroepen, zich als lid aan te melden bij het NVV (cellenbouwers?) en een „centrale van propaganda voor eenheid en klassenstrijd in de vakbeweging” werd opgericht.

Dat z.g. „eenheidsstreven” was trouwens een naar buiten naarstig bereden stokpaard, dat echter voor lieden, die zelf nooit anders dan uiterlijke tegenstellingen hebben uit te vechten, wel wat zonderling aan doet.

Bij alle haan, die bij tijd en wijle

over de „verburgerlijkte” Partij van de Arbeid werd uitgestort, werd er toch vrijwel nooit een partijcongres van de CPN gehouden zonder de gebruikelijke oproep om „de eenheid van alle socialistische en communisten” te verwezenlijken.

De oude EVC onderging tenslotte hetzelfde lot als de EVC-1958 en werd op 1 augustus 1964 ontbonden. Van de 180.000 leden van weleer waren er nog maar enkele duizenden overgebleven.

* * *

De positie van de CPN werd en wordt nog extra bemoeilijkt door de Sowjet-Unie en Communistisch China. Leider Paul de Groot had al zijn equilibristische vermogens nodig om in het diepgaande geschil tussen de twee communistische grootmachten in de wereld geen al te duidelijke keuze te maken.

Na de val van Chroesjtsjov zei de heer Paul de Groot in de openbare vergadering van de begrotingscommissie voor Buitenlandse Zaken uit de Tweede Kamer tot aller verrassing, dat de CPN „vooral in de laatste jaren een bijzonder wantrouwen tegen Nikita Chroesjtsjov aan de dag had gelegd en dat dit door de feiten is bevestigd”. Een uittaling, die minister Luns aanleiding gaf tot de echt Lunsiaanse opmerking, dat „de heer De Groot en zijn politieke vrienden dit dan wel zeer goed verborgen hadden weten te houden, ook voor hun niet-politieke vrienden”.

Ondertussen heeft het Russisch-Chinese geschil weer nieuwe tegenstellingen in de CPN opgeroepen tussen hen, die de Sowjet-Unie trouw blijven en degenen, wier sympathie naar de Chinees-communistische leerstellingen uitgaan.

De CPN mag zich gelukkig prijzen, dat zij in de heer Marcus Bakker in de Tweede Kamer een stellig intelligente en gewiekste fractievoorzitter bezit. Velen vragen zich echter af, hoe lang het nog zal duren, alvorens ook deze het lot van Wagenaar, Gortzak en anderen zal gaan delen...

* * *

Een ernstige concurrent, zowel voor de Partij van de Arbeid als voor de Communistische Partij Nederland, vormt de Pacifistisch-socialistische Partij (PSP), die op 26 januari 1957 in Amsterdam werd opgericht. Haar principiële „antimilitarisme” en haar strijd „tegen de atoombom” moest wel een aantal principiële eenzijdige-ontwapenaars sterk aanspreken. Dat een dergelijke eenzijdige ontwapening het einde zou betekenen van alle vrijheden en menselijke waarden, die de westerse democratieën zich hebben verworven, aanvaarden zij blijkbaar als een minder kwaad dan het in het bezit gebruiken van nucleaire wapens.

Het zijn niet alleen de principiële ontwapenaars, maar het is ook menige volkomen onpolitieke eenvoudige huisvrouw, die in haar onschuld meent met vrucht tegen „de oorlog” te kiezen door haar stem aan de PSP te geven.

Dat een dergelijke groepering voor de Partij van de Arbeid, die zich de

les van de jaren na 1933 en wat daarop is gevolgd wel ter harte heeft genomen (met uitzondering van een enkel fractielid als de heer Franssen), een zeker concurrentievervalsysteem oplevert, staat vast. Zij zal er niet aan ten gronde gaan, maar dat de PSP haar enige zetels afhandig heeft gemaakt, mag wel worden aangenomen.

De PSP, heel klein begonnen, heeft een zeker succes gehad, maar op de jongste algemene vergadering kwam toch wel teleurstelling naar voren. In het algemeen leeft toch wel het gevoel, dat zij, als links-socialistische groepering (want haar program spreekt in dit opzicht duidelijke taal) tussen socialistische en communisten, een zeer bescheiden plaats zal blijven innemen, die weinig verdere perspectieven lijkt te bieden.

Daarbij komt, dat zij onder haar vertegenwoordigers wel als mens respectabele lieden telt, maar geen enkele boven de middelmaat uitstekende politieke figuur, die enigermate tot de verbeelding van het uiterst linkse milieu te spreken.

In maart 1958 kwam de PSP bij de Statenverkiezingen alleen in Noord-Holland uit en behaalde daar met ruim 35.000 stemmen 2 zetels. Bij de Kamerverkiezing van maart 1959 behaalde zij 1,84% van het totale aantal landelijk uitgebrachte geldige stemmen, hetgeen haar twee zetels opleverde. Bij de Statenverkiezingen van 1962 behaalde zij met een landelijk percentage van 3,01 over het gehele land in totaal 13 Staten-zetels.

De jongste Kamerverkiezing tenslotte — die van 1963 — bracht haar percentage op 3,02 (189.020 stemmen) en kwam haar zeteltal in de Kamer van twee op vier. Datzelfde jaar deed zij met twee zetels haar intrede in de Eerste Kamer.

Het zou ons niet verwonderen, wanneer de PSP met deze resultaten haar limiet wel ongeveer zou hebben bereikt.

(Wordt vervolgd)

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en
binnenlands
gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22.

OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.

Tx. nr. 53251

STALEN
MEUBELEN

GISPEN

CULEMBORG

LANDELIJKE MIDDENSTANDSCOMMISSIE ONTPLOOIT VERHEUGENDE ACTIVITEIT

Het is zeker van belang om weer eens aandacht te schenken aan de werkzaamheden van onze Landelijke Middenstandscmissie, die onder leiding van haar nieuwe voorzitter, mr. H. P. Talsma, weer een grote activiteit ontwikkelt.

Een der eerste zorgen was het completeren van de commissie zelf, waarin een aantal vacatures was ontstaan, die inmiddels grotendeels op voordracht van de LMC door het hoofdbestuur zijn aangevuld.

Tot lid werden benoemd de heren S. Minco te Hilversum, R. J. van Strien te Middelburg, H. Roeland jr. te Hillegom, A. Heij te Arnhem, J. Boom te Almelo en J. Lammerts te Assen; tot plaatsvervangend lid de heren H. J. Edzes te Haren (Gr.), H. J. Jonker te Elst (OB), J. H. van Ossakoppele te Apeldoorn, A. van Ligtenberg te Utrecht, F. Breijer te Hilversum, R. G. H. Steinberg te Amsterdam en J. van Brandwijk te Krimpen a/d IJsc

De commissie heert zich in een viertal vergaderingen met een reeks actuele sociaal-economische en politieke vraagstukken beziggehouden. In de eerste plaats werd het voornemen van de bewindslieden van Economische Zaken om tot generieke onverbindendverklaring van collectieve verticale prijsbindingsregelingen en tot een overeenkomstige maatregel voor individuele verticale prijsbinding ten aanzien van bepaalde artikelen over te gaan, in beschouwing genomen. De commissie kwam eenstemmig tot de volgende conclusies:

1e. Deze maatregelen betekenen een aantasting van de contractvrijheid en het recht van de ondernemer om over de zelf voortgebrachte goederen te beschikken.

2e. In de rechtsstaat dient de overheid alleen dan in de vrijheid van de burgers in te grijpen, wanneer het algemeen belang zulks vordert en deze noodzaak is in concreto niet aangetoond.

3e. Hier te lande wordt — ook door de wetgever — het standpunt gehuldigd dat bij ingrijpen in de economische mededinging behoort te worden uitgegaan van het beginsel van de misbruikwetgeving. Voor een verbodswetgeving bestaat alleen rechtvaardiging, indien vaststaat, dat een bepaald misbruik zo algemeen voorkomt en in strijd is met het algemeen belang, dat een maatregel van algemene gelding daartegen is vereist. Hiervan is in casu geen sprake en de bewindslieden zijn dan ook in gebreke gebleven het bewijs voor het tegendeel te leveren.

4e. De getroffen maatregelen berusten op een onzorgvuldige wetstoepassing, zodat moet worden betwijfeld of zij rechtskracht bezitten.

5e. Zouden de maatregelen effectief zijn dan veroorzaken zij een bedrijfseconomisch niet te verantwoorden verstoring van de produktie- en afzetplanning en van de rendabiliteit der ondernemingen zonder dat enig reëel voordeel voor de consument wordt verkregen. In de hui-

dige fase van de sociaal-economische ontwikkeling, gekenmerkt door voortdurende stijging van de bedrijfskosten en structurele veranderingen — in het bijzonder in de detailhandel — moet veeleer worden verwacht, dat vrijlaten van de ondernemers in de prijsstelling tot verhoging van de publieksprijzen zal leiden.

6e. De maatregelen zijn in strijd met een positief middenstandsbeleid. De commissie heeft zowel aan de Tweede Kamerfractie als aan het hoofdbestuur in een uitvoerige nota van haar gevoelen doen blikken.

Fiscale werkgroep

De fiscale werkgroep heeft met de betrokken leden van de Tweede Kamerfractie nauw contact onderhouden over de technische herziening van de vermogens-, loon- en inkomstenbelasting. Verschillende suggesties vonden een willig oor. Het strekt tot voldoening, dat daaruit wezenlijke verbeteringen zijn voortgevloeid. Mr. Portheine heeft zich hiervoor zeer beijverd.

Met ons Kamerlid Visser besprak de commissie de verhoging der PTT-tarieven, in het bijzonder de voor het bedrijfsleven uiterst ongelukkige datum van ingang in het midden van het jaar, waardoor o.a. tijdige doorberekening in de abonnementsprijzen van tijdschriften onmogelijk was. Voorts werd gewezen op het steeds meer tekortschietende dienstbetoon van het staatsbedrijf.

De huurverhoging voor bedrijfspanden werd eveneens onder ogen gezien. Mede naar aanleiding van een brief van de heer Repko wijdde de commissie aandacht aan het regionale industrie-spreidingsbeleid, dat in het kader van de streekontwikkeling ook voor het midden- en kleinbedrijf van belang is. De abrupte veranderingen, welke de staatssecretaris van Economische Zaken in zijn nota had aangekondigd ontmoetten dan ook bij de commissie veel weerstand.

Uitvoerig is gesproken over de noodzakelijkheid van een redelijke compensatie voor de zelfstandigen met het oog op de aanzienlijke verzwaren der sociale lasten als gevolg van de invoering van het sociale minimum voor de AOW- en AWW-uitkeringen op 1 januari a.s.

Men bleef op het standpunt staan, dat vervoegde invoering van de belastingverlaging de meest doelmatige oplossing zou zijn. Daartoe zal weerstand moeten worden geboden aan een loonontwikkeling in 1965, welke de daartoe benodigde ruimte zou aantasten.

De commissie verklaarde zich tegen een verhoging van de bijdrage uit de algemene middelen ten behoeve van verlaging van de premielast. Als alternatief gaf zij de voorkeur aan:

1e. Optrekking van de grenzen van het inkomen, beneden welke men geen of een gedeeltelijke premie voor AOW en AWW moet betalen, in elk geval met tenminste 15 procent in verband met de waardevermindering van de gulden sedert 1 januari 1957 toen de inkomensgrenzen laatstelijk werden vastgesteld;

2e. Optrekking van de kinderbijslag voor kleine zelfstandigen, waarbij gedacht zou kunnen worden aan een verhoging van de inkomensgrenzen tot f 5.200, zulks naar analogie van het minimum inkomen van de werknemers.

De commissie heeft verder in uitvoerige nota's haar standpunt bepaald ten aanzien van het door de staatssecretaris van Economische Zaken beoogde Ontwikkelingsfonds voor het midden- en kleinbedrijf en het veel omstreden Wegenfonds, annex wegweld.

Met betrekking tot het eerstgenoemde onderwerp is de LMC tot de conclusie gekomen, dat de resultaten van een door de staatssecretaris ingestelde commissie naar de oorzaken van het veelvuldig voorkomen van zeer kleine ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf en naar eventuele middelen tot verbetering moet worden afgewacht, alvorens tot een gedegen oordeel te kunnen komen. In elk geval acht men het treffen van saneringsmaatregelen, o.a. door uitkopen of bedrijfssluiting met genot van een periodieke uitkering tot de 85-jarige leeftijd uit overheidsgeld, voorbarig. Een vergelijking met 't agrarisch bedrijf gaat niet op. Het dan onvermijdelijke invoeren van het behoefte-element acht men ongewenst. Wel zou men kunnen meegaan met voorzieningen ter verheffing van de kleine ondernemingen voor zo ver deze daarvoor geschikt zijn.

Rijkswegenfonds

Tegen het oorspronkelijk ¹⁾ ontwerp tot instelling van een rijkswegenfonds heeft

de LMC verschillende bezwaren ontwikkeld. Als alternatief heeft zij gepleit voor een algemeen wegenfonds, waarin de wegenfinanciering wordt gecentraliseerd en dat wordt gevoed uit een bijdrage uit de algemene middelen en de opbrengst van het (verhoogde) bijzonder invoerrecht op brandstof voor motorrijtuigen. De Motorrijtuigenbelasting zou moeten vervallen, waardoor een zeer eenvoudige heffingsmethode (aan de bron) kan worden toegepast en controle overbodig wordt. In het beheer van het fonds zou de minister van Verkeer en Waterstaat dienen te worden bijgestaan door 'n raad van advies waarin naast de lagere publiekrechtelijke lichamen ook de organisaties van het wegvervoer vertegenwoordigd zouden moeten zijn.

De commissie heeft zich ook beziggehouden met middenstandsangelegenheden, welke in het kader van de begroting van Economische Zaken aan de orde waren, zoals de verbetering van de credietvoorzieningen, de herziening van het vestigingsbeleid, de voorgenomen centralisatie van de middenstandsinstituten en consumentenbelangen. Het beleid van staatssecretaris Bakker vond weinig waardering. Niettemin zag men geen oplossing in de aandrang van confessionele middenstandszijde tot instelling van een ministerie voor de middenstand. Men moet vrezzen daarmee van de wal in de sloot te geraken.

Maatregelen zullen worden voorbereid voor activering van de plaatselijke middenstandscmissies en voor een landelijke middenstandsdag in het najaar van 1965.

De voorzitter belastte zich met het overbrengen van de wens aan het hoofdbestuur inzake het opnemen van het middenstandselement in daarvoor in aanmerking komende partijcommissies, zoals die voor de propaganda en de voorbereiding van werk- en verkiezingsprogramma's.

Met voldoende nam de LMC kennis van de benoeming van haar leden, de heren Minco en v. d. Leeuw, in de sociaal-economische commissie van de partij.

Al met al kan de LMC op een vruchtbare arbeidsperiode terugzien en is zij zeer ingenomen met de prettige, tactvolle leiding van haar voorzitter, mr. H. P. Talsma.

Men is voornemens in dit nieuwe jaar het werk voort te zetten.

v. d. L.

¹⁾ Het desbetreffende wetsontwerp is inmiddels ook door de Eerste Kamer aangevaard.

BRANDBLUSAPPARATEN

Officieel goedgekeurd
Tarijke attesten.

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6—8 - TEL. 3344* (01850)

In gesprek met ars. G. J. Staal

(Vervolg van pagina 3)

Hegere produktie

Sprekend over huizen komt men, hoe kan het anders, op de ellende van de woningbouw terecht. De heer Staal is er kort over: „Dit beleid is bijzonder ongunstig voor de middenklasse van ons volk”.

Een ander knelpunt bleef, ook, dat kan niet anders, evenmin onbesproken: het omroepbeleid. Ook hierover maakte de Stichtse HB-er niet veel woorden vuil: „Een vreemde zaak, die niet past in het beeld van de (werkelijke) maatschappelijke ontwikkeling! Misbruik van wetgeving! „Een ander actueel punt is de belastingverlaging. De heer Staal wees op de complicaties van de belastingharmonisatie, die ons in EEG-verband te wachten staat. Waar het zijn inziens omgaat is om „een eerlijk tarief, waarbij extra inspanning niet wordt gestraft”.

Traditioneel, bij interviews in deze serie is de vraag, of het „slachtoffer” bepaalde politieke stokpaardjes heeft. De heer Staal haptte gretig toe. „Aan de produktiviteit in ons land zal iets moeten worden gedaan”, zo meende hij. Hij zei met nadruk voorstander te zijn van de uitbouw van onze sociale wetgeving maar hij meende, dat ook andere dingen evenveel aandacht nodig hebben: de communicatie (het wegen-net, enz.) met name.

Er is, aldus de heer Staal, verder aanzienlijk meer overleg nodig bij allerlei cultuurtechnische werken. Aan de behoefte aan recreatie moet tegemoet worden gekomen. De recreatie moet ruim worden gezien, het genieten van landschapsschoon behoort daar bepaald bij. De ruilverkaveling laat zo vaak een geschoren terrein achter, waar alle karakteristiek verdwenen is. Dat is echt niet nodig. Men kan toch een be-

hoorlijk deel van het gebied niet-landbouwgrond laten? Nederland moet een „leefbaar” land blijven!

Het onderwijs houdt de gedachten van de heer Staal ook bezig. Hij is bang voor een te grote hang naar perfectionisme. Het hoger onderwijs zal minder star moeten worden, dat zal het rendement van de studie vergroten en dat is dringend nodig. „Wat de middelbare scholen betreft is de heer Staal huiverig voor scholen (gemeenschappen) met 800 en meer leerlingen.

Drs. Staal is voorstander van democratisering van het onderwijs, dus voor gelijke onderwijskansen voor alle lagen der bevolking.

Men vergete niet, dat het toemenen van studenten uit werknemerskringen voor ons land ook een absolute noodzaak is.

Ten slotte meent de heer Staal, dat wij in ons land met de welvaart achterliggen bij onze partners in de EEG, bv. Dat zal ons tot aanpassingen dwingen. In het grotere kader van de Europese integratie hoopt de heer Staal overigens wel, dat Nederland Nederland kan blijven.

Onjuiste tegenstelling

De lezer vorme zich thans een beeld van de hoofdbestuurder uit de rijkskieskring Utrecht. Hij zelf meent binnen de liberale beweging noch rechts, noch links te staan. De tegenstelling zelf is hem, dachten wij, onsympathiek, omdat zij onjuist is. Gevraagd naar zijn religieuze overtuiging, zei de heer Staal dat hij vrijzinnig protestant is, oudbestuurslid van de NPB-afdeling, „dus met vrij veel tolerantie”. Een karaktertrek, zoals ook de politieke keuze uit zijn karakter, uit hetzelfde karakter voortkomt.

Men vergis zich echter niet. Drs. G. J. Staal is een tolerant man, maar geen man, die alles over zich heen laat gaan. Hij is integendeel vol dynamiek. Zijn tolerantie staat hem niet toe om staatkundige dogmata te belijden — al heeft hij naar eigen zeggen stokpaardjes — doch dwingt hem de zaken pragmatisch te benaderen, evenwel uitgaande van het principe van het spel, dat met spelregels in vrijheid tot zijn recht komt!

dBo

Het gevaarlijke precedent

Op 16 december 1964 ramde in de Amsterdamse Kinkerstraat een auto een tram, waarop de tram ontspoorde en een bakkerswinkel binnenreed, hetgeen zoals zich laat denken een flinke ravage opleverde. De bakker zit met de brokken. Het ongeluk werd veroorzaakt door de automobilist, maar die was niet voor zijn wettelijke aansprakelijkheid verzekerd en hij bleek een kikker waarvan geen veren zijn te plukken. De trambestuurder trof geen schuld en de gemeentelijke tramdienst was derhalve voor het gebeurde niet verantwoordelijk. De gemeente Amsterdam gaf de bakker dan ook een nul op het request om schadeloosstelling.

Terecht, zo meent de juridische medewerker van het „Algemeen Handelsblad” van 2 januari j.l. Er zou voor de gemeente slechts wettelijke aansprakelijkheid bestaan als de trambestuurder ook eenig verantwoordelijk was geweest. Men kan van de gemeente moeilijk verlangen, dat zij onverplicht tot vergoeding van de schade zal overgaan. Dat zou een gevaarlijk precedent scheppen! Aldus nog steeds de juridische medewerker van het „Algemeen Handelsblad”, die nog opmerkt, dat de bakker zich via een zg. uitgebreide opstalpolis had kunnen dekken tegen schade aan zijn winkel door aanrijdingen veroorzaakt en die de bakker als troost biedt, dat pechgevallen als de zijne nu — na 1 januari 1965 door de verplichte WA-verzekering en het Waarborgfonds — tot het verleden behoren.

Dit commentaar is waterdicht, er is juridisch geen speld tussen te krijgen. Niettemin bevredigt het ons allerminst. Men kan inderdaad van een gemeente niet eisen — in de formeel-juridische betekenis van dat woord — dat zij onverplicht een schade vergoedt. Maar kan men daarom ook niet verwachten, in die zin dus verlangen, dat zulks wel gebeurt? Waarom niet?

Is het — van de gedupeerde bakker en van ons — zo geudeacht, dat de gemeente begint de schade te vergoeden die een van haar trams, zij het dan onbedoeld en zonder schuld, toebrengt aan de winkelpui van een harer burgers en daarna poogt die schade te verhalen bij de werkelijke schuldenaar en laat dat blijkt niet te kunnen, de zaak laat zij is; een strop voor de tram? Waarom moet een burger en niet de gemeenschap deze tegenslag opvangen?

Waarom had de bakker zich maar beter moeten verzekeren? De gemeente is (nemen wij aan) bij schadevergoeding, dat wil zeggen, schadevergoeding waartoe zij verplicht is, betaalt zij uit eigen zak. Dat is te zeggen, uit de zakken der burgers. Kan de gemeente het niet verhalen van schadeposten door derden veroorzaakt ook niet — bij zichzelf — verzekeren?

Wezen der democratie

Wij werpen alleen maar vragen op. Maar vragen, die nauw verband houden met het wezen van de democratie, met de verhouding tussen gemeenschap en de leden daarvan. Zou het niet wezenlijker democratisch zijn om onverplicht een schade als de hier in het geding zijnde te vergoeden dan om zich te beroepen op het juridisch „de handen in onschuld kunnen wassen”.

Een gevaarlijk precedent! Waarom precedent en waarom gevaarlijk? Rijden er zoveel trams door auto's geraamd, bakkerswinkels binnen? Geeft het een precedent, dat de gemeente Amsterdam een schade overneemt van een burger, veertien dagen voordat de wetgever dit soort zaken heeft geregeld? Beseft men wel, dat ieder prece-

dent, dat toch vooral niet mag worden geschapen, ook een precedent schept, in het negatieve. Amsterdam deed het toen en toen en daar niet, dus ..... Inderdaad, een gevaarlijk precedent, dat een gemeente laat zitten op formele

gronden! Een gevaarlijk precedent, dat een gemeente tegenover haar burger niets onverplicht doet!

Men begrijpe ons goed, wij bepleiten niet, dat de wet geweld wordt aangedaan. Integendeel, wij menen, dat de wet moet worden toegepast, maar naar de geest! Wij menen, dat de interpretatie van de wet naar de geest daarvan gewichtiger is dan de starre toepassing naar de letter, die geen interpretatie toelaat.

Belangrijke zaak

Het gaat hier om een belangrijke zaak. Helas is het gebeurd in Am-

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr L. Meijer

Redactie-secretaris: G. Stempfer.
Adres: Gooiergracht 163, Laren.
(N.H.) Telefoon (02953) 35 63

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel 1 34 25

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro no
245103 ten name van de Penning-
meester van de Stichting „Vrijheid
en Democratie” te Amersfoort.

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie

sterdam geen uitzondering. Er zijn ettelijke overheids- en semi-overheidsinstanties en..... particuliere, die zich in alle mogelijke bochten wringen om via de wet van de wet aan de geest van de wet te ontkomen. dBo.

Van onze Leestafel

Gamma-reeks, Uitg. van J. A. Boom en Zoon C.V. Meppel.

De firma Boom ontwikkelt een grote activiteit op het gebied van uitgaven van politieke en sociologische aard. Zo laat zij, naast de Egel-reeks waarvan wij reeds enkele delen bespraken, thans een Gamma-reeks verschijnen, waarvan ons reeds drie delen werden toegezonden. Als afzonderlijke uitgave ontvingen wij dan nog van dezelfde firma „Mensen in de koude oorlog” door dr. P. Valkenburgh, een uitvoerige studie die alle aandacht verdient, ook omdat zij min of meer gezand mag worden als een zelfstandig complement op de Polemologische Studiën van de Groninger Universiteit.

Wij stellen ons voor op dr. Valkenburghs boek eerlang terug te komen en beperken ons thans tot de Gamma-reeks.

Als eerste ontmoeten we hierin „Volk in veelvoud” van dr. J. Bak. De schrijver wil zijn werk beschouwd zien als een inleiding tot de demografie. Verdient het, zo bezien, alle waardering, wij achten de waarde ervan meer nog gelegen in de beschouwingen, waartoe zijn uiteenzetting van methoden en resultaten der demografie hem aanleiding geven. Zo bijv. waar hij in het laatste hoofdstuk „Bedreiging of opdracht” ten slotte ook de vraag behandelt, in hoeverre er ook in Nederland sprake is van een bevolkingsvraagstuk. Ruimtelijke sociologische en economische aspecten, zo betoogt hij, werken interdependent en behoren daarom in onderling verband te worden bezien. Wijzende op de z.g. welvaarts-welzijnsspanning geeft de auteur aan, dat vanuit een ruimtelijk en sociologisch perspectief men geneigd zal zijn het criterium voor de aanwezigheid van overbevolking te leggen in het welzijnsaspect, d.i. het geestelijke welbehagen van de mens. Hiertegenover juist een uit het economisch aspect beklemtoond. De kern van het bevolkingsvraagstuk ligt feitelijk in een verstoring van het evenwicht tussen welvaart en welzijn.

Voorzichtig uitgedrukt meent schrijver dat voor Nederland het welvaarts optimum nog niet is bereikt. Zelfs niet in het overbevolkte verstedelijkte westen des lands, waar hij echter het welzijns optimum reeds overschreden acht. Dit stelt z.i. in het bijzonder voor de Overheid de opdracht om met alle middelen te streven naar een nieuw evenwicht tussen welvaart en welzijn.

De lezer zal uit hetgeen wij hier beknopt weergeven wel de indruk krijgen dat men met dr. Baks Studie iets meer ontvingt dan een simpele inleiding tot de demografie.

Als n. 3 in de Gamma-reeks verschijnt „Het vierde biljard” van Y. Lacoste. De schrijver is lector aan de Sosbonne, belast met het onderzoek van de problematiek der ontwikkelde landen.

Ook in deze studie neemt het bevolkingsvraagstuk een belangrijke plaats in. In dit opzicht lijkt het ons gepast, haar hier te vermelden, onmiddellijk na no. 1 van deze reeks „Het vierde biljard” (waarnaar zich het wereldbevolkingscijfer beweegt) zich dan bepaaldelijk op het probleem van de mogelijkheden voor ontwikkeling

van de achtergebleven gebieden. Hierbij wijst hij in 't bijzonder op de experimenterende China.

In de vertaling van C. Cool liet de fa. Boom als no. 2 in de Gamma-reeks uitkomen Maurice Duverger's „Les régimes politiques”, in het Nederlands: De overheden, panorama der politieke stelsels.

„De meeste thans bestaande politieke stelsels worden voorgesteld als democratisch, als ontsproten aan de soevereine wil des volks. Wat hiervan zij, hoe de bewijzen al dan niet door de werkelijkheid van het politieke bedrijf worden gestaafd, toont het heldere relaas van de schrijver van dit boekje”, aldus lezen we het op de omslag.

Helder is ook naar onze bevinding inderdaad, het in zijn onomwonden afwijzing van het totalitarisme. Waar hij critiek oefent op verschillende democratische systemen leiden deze critiek tot die bezinning.

Zonder welke geen enkel systeem zijn levenskrachten behouden kan bevindt ze in Duvergers boek in de geest zoals we die wel kennen uit Le Monde. Tot welks medewerkers de auteur behoort.

V.V.D.

VRIJDAG 5 FEBRUARI 1965

V.V.D.

GELDERSE LANDBOUWDAG

Sonsbeekpaviljoen — Arnhem

Spreekers:

10.45 uur Mr. W. J. GEERTSEMA

Politiek op kort en lang zicht

1.30 uur Ir. A. FRANKE

Ruilverkaveling en recreatie

Aanvang: 10.30 uur

„Maak de V.V.D. sterk!!”

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein
Rotterdam

FORUM-BANK

AMSTERDAM

STAAL
CONSTRUCTIES
voor elk
project

Garages   Fabrieksgebouwen   Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ   DIRECTEUR: A. CALJÉ

N.V. LATUMERBO   TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

N.V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

HIER IS DRENTHE

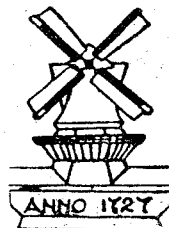
Ontdek Drenthe in weekeinde of vakantie.

U vindt daar rust, ruimte en ongerept natuurschoon.

Lees eerst de toeristische uitgave van „HIER IS DRENTHE”.

Gireer f 2.25 + f 0.35 verzendkosten op nr. 871786 van de Drentse- en Asser Courant, Assen.

ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN

KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100

TELEFOON 0 10 - 3 54 00

'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5

TELEFOON 0 4100 - 3 20 55

HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek

TELEFOON 0 1883 - 2677

MINDER BELASTING BETALEN

De inkomstenbelasting wordt nog niet verlaagd.

Toch kunt U reeds nu belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) - 15851   POSTGIRO 75651

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Parlement en
opinie

(Zie pag. 3)

Verkiezingen, Vrijheid en Democratie (1)

Aangezien mij gebleken is, dat men zich hier en daar in de Partij afvraagt of het door het kabinet ingediende voorstel tot wijziging van de kieswet wel op alle punten in overeenstemming is met de liberale beginselen, meen ik er goed aan te doen - temeer, omdat minister Toxopeus de eerste onder-tekenaar is van dit voorstel - enkele onderdelen daarvan van een aantal kanttekeningen te voorzien.

Het betreft hier twee zaken: de verhoging van de maximum van de geldboete voor diegenen, die niet voldeden aan hun opkomstplicht bij de stemming en de verhoging van de waarborgsom, die gestort moet worden bij het indienen van een kandidatenlijst.

Allereerst zou ik een opmerking willen maken over de opkomstplicht in het algemeen. Behoren wij liberalen niet altijd tot de eersten, die de mensen voorhouden, dat zij niet alleen rechten hebben, maar ook plichten? Aan het Nederlands staatsburgerschap ontleent men vele rechten. Ik ga daar verder niet op in. Iedereen kent ze en ze worden merendeels door de grondwet gegarandeerd.

Daartegenover staan eveneens verplichtingen, verplichtingen, die hun basis vinden in de noodzaak tot bescherming van de democratie. Het moderne liberalisme huldigt niet het beginsel van de absolute vrijheid, maar dat van de vrijheid in gebondenheid. De mens is voorbestemd om als vrije persoonlijkheid in gemeenschap te leven. Het is het belang van de gemeenschap, die de gebondenheid met zich meebrengt.

Onze democratie moet beschermd worden tegen de gevaren, die haar bedreigen als die kiezers, die met de gang van zaken wel eens zijn uit lauwheid niet zouden opkomen en daardoor aan de ontevreden met de gang van zaken, een onevenredige invloed op het regeringsbeleid zouden geven. Het is daarom, dat de staatsburger niet de vrijheid kan krijgen om zelf uit te maken of hij al dan niet bij de verkiezingen zal opkomen. Zijn plicht jegens de gemeenschap brengt mee, dat hij verschijnt. Deze plicht moet echter niet zo ver gaan, dat men hem ook zou

moeten kunnen dwingen om te stemmen. Dat zou hem in strijd kunnen brengen met zijn geweten (Jehova-getuigen e.d.). Vandaar, dat wij slechts de opkomstplicht kennen en niet de stemplicht.

Ik weet, dat ik door de zaken zo te stellen, een groot woord gelaten uitspreek. Staatsrechtelijk theoretisch is de opkomstplicht moeilijk te verklaren. Een rechtsgrond is niet eenvoudig aan te geven.

Voor de liberalen vloeit een en ander echter m.i. uit hun beginsel voort. Wanneer wij er nu vanuit gaan, dat de opkomstplicht bestaat en dat het in onze ogen ook goed is, dat deze bestaat, dan behoort zij ook gehandhaafd te worden.

Van tweeën één. Of men stelt het niet opkomen strafbaar en dan moet men er ook een adequate sanctie op stellen, of men stelt het niet strafbaar.

Een adequate sanctie wil zeggen, dat de straflandse staatsburger zich

door Mr. W. J. GEERTSEMA,
V.V.D.-fractievoorzitter in de
Tweede Kamer.

gaat afvragen wat voor hem zwaarder weegt: het ongemak of ongenoege, dat hij ondervindt bij het voldoen aan zijn opkomstplicht, dan wel het financieel nadeel, dat hij zal lijden bij niet verschijnen. Dat bete-

Mr. W. J. GEERTSEMA

kent, dat de maximum geldboete een bedrag moet vormen, dat voor de gemiddelde staatsburger van enige betekenis is.

Het bedrag van f 5,—, dat uit 1948 stamt, is naar de mening van de regering te gering om hem nog te deze afweging van belangen te brengen.

Ik deel die mening en ben van oordeel, dat een bedrag van f 25,— inderdaad het doel beter benadert. Of de regeling nu ook in de praktijk zal functioneren, zal afhangen van de beantwoording van de vraag of enerzijds de burgemeesters in de toekomst, meer dan in het verleden het geval was, aangifte zullen doen van

de gevallen waarin kiezers zonder geldige reden, niet aan hun opkomstplicht hebben voldaan en of anderszijds — en dat hangt met het eerste punt samen — de kantonrechters meer dan in het verleden geneigd zullen zijn, terwille van het te beschermen belang, ook de maximum geldboete op te leggen.

Tenslotte rest mij nog te constateren, dat het in Nederland met de opkomst der kiezers in het algemeen niet slecht gesteld is. Bij de vier laatste verkiezingen voor de Tweede Kamer heeft rond 95% van de kiezers aan zijn verplichtingen voldaan, terwijl natuurlijk nog een groot aantal van de overigen geldige redenen van verhindering had.

In 1963 werd ruim 11% van de niet verschenen kiezers uitgenodigd zich te verantwoorden en eveneens 11% daarvan werd ter berechting naar de kantonrechter verwezen. In totaal 3775 personen. Alhoewel de juiste gegevens mij nog niet bekend zijn, vermoed ik, dat ik er niet zo ver naast ben als ik stel, dat in niet meer dan 20% van deze gevallen een betaling ter voorkoming van strafvervolg of een schuldig verklaring zal hebben plaatsgevonden.

In de tweede plaats dan de verhoging van de waarborgsommen, die gestort moet worden bij het indienen van een kandidatenlijst.

Beperken we ons tot de verkiezingen voor de Tweede Kamer, dan is de voorgestelde hoogte van de waarborgsom f 1000,— tegen f 500,— tot op heden.

Dat betekent, dat een partij, die in alle kieskringen een kandidatenlijst wil indienen en tot op dat moment nog geen vertegenwoordiger in de Tweede Kamer heeft, in totaal f 18.000,— moet storten. Ik zou er op willen wijzen, dat het voorstel een vergemakkelijking inhoudt voor de zittende partijen. In tegenstelling tot vroeger, zullen zij namelijk in de toekomst geen waarborgsom meer hoeven te betalen.

Betekent nu echter voor de andere partijen de voorgestelde verhoging een wezenlijke belemmering in hun mogelijkheden om zich toegang tot de Tweede Kamer te verschaffen?

Dit is een zaak, waar men niet lichtvaardig overheen mag stappen. Er is helaas overheen in Nederland een toenemende neiging om kleine partijen de toegang tot de Tweede Kamer te bemoeilijken. Ik acht dit streven volstrekt in strijd met onze democratische beginselen, die toch immers mede inhouden, dat ook minderheidsgroeperingen van enige omvang hun geluid in de Tweede Kamer moeten kunnen laten horen.

Het is duidelijk, dat wij hiermede voor het eerste probleem worden gesteld. Groeperingen van enige omvang! Hoe groot moet die omvang zijn? Dit is het kernpunt van de strijdsvraag, waarover regering en parlement zich in de afgelopen jaren herhaaldelijk gesteld zagen.

(Wordt vervolgd)

KIJKT EN LUISTERT....

TELEVISIE-UITZENDING

MAANDAG, 15 FEBRUARI a.s., van 20.20—20.30 uur, televisie-net Nederland 1.
Spreekster: SIDNEY J. VAN DEN BERGH, lid van het Dagelijks Bestuur.
Onderwerp: „HULP AAN ONTWIKKELINGSLANDEN”

RADIO-UITZENDING

DONDERDAG, 18 FEBRUARI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).
Spreekster: mevrouw mr. J. M. STOFFELS-VAN HAAFTEN, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

MIJN OPINIE IS . . . .

VER EN RUIM ZIEN

Onder bovenstaande titel schreef de redactie van dit weekblad haar laatste artikel in het jaar 1964. Schrijvende over ons radio- en televisiebestel werd daar in o.m. de vraag aan de orde gesteld of het wel juist was, dat de brief over dit onderwerp van premier Marijnen en minister Bot alleen was gericht tot de fractievoorzitters van de regeringspartijen. Het mag, aldus de redactie, dan al „een unicum in deze parlementaire geschiedenis“ (formulering Marijnen) zijn dat in een brief aan de Kamer gesproken wordt van overleg tussen regering en fractieleiders, des heren Vondelings verzet was ongegrond. Mr. Geertsema heeft dat duidelijk aangetoond. Tot zo ver dan de redactie.

Nu kan men er iets voor voelen, dat mr. Geertsema zich in zijn betoog heeft beroepen op het akkoord van Wassenaar waardoor de regeringspartijen werden gebonden, maar dit neemt toch niet weg dat deze opvatting volkomen in strijd is met onze parlementaire beginselen. De fractieleider van de VVD heeft namelijk vergeten, dat de ministers dienaren zijn van de Kroon en dat zij bij de uitoefening van hun taak niets te maken hebben met afspraken tussen bepaalde politieke partijen. Als Hare Majesteits Regering schriftelijk overleg wil plegen met de volksvertegenwoordigers dan mag zij niet een gedeelte daarvan uitsluiten.

Ver en ruim zien, aldus luidt de titel van het artikel van de redactie. Daar kan inderdaad weinig tegen worden ingebracht. Gouverner c'est prévoir, zeggen de Fransen. Toch is dit slechts ten dele waar.

Regeren is niet alleen vooruitzien, maar ook terugkijken. Immers, uit het verleden groeit het heden en uit het nu wat worden zal. Een terugblik is daarom noodzakelijk opdat de mens zich niet twee maal aan dezelfde steen zal stoten. Want dan zou hij nog dommer zijn dan de ezel.

In verband hiermee wil ik dan ook herinneren aan onze voormalige fractievoorzitter, professor Oud, die een ware meester is in onze parlementaire historie. Hij zou er in de Kamer ongetwijfeld aan hebben herinnerd, dat hij in 1956 met zijn gehele fractie de Kamer is uitgelopen, omdat in een kwestie over het huurbeleid destijds toch reeds alles door de regering en de toenmalige regeringspartijen was geregeld. Tegenstemmen had immers geen enkele zin meer. Ik ben er dan ook van overtuigd, dat prof. Oud zich wel achter het standpunt van prof. Vondeling had geplaatst.

Nu valt er in een terugblik over het afgelopen jaar ook nog wel het een en ander aan te merken op het gevoerde beleid van sommige ministers. Hierop wil ik echter niet nader ingaan, omdat ik dan slechts in herhaling zou treden van wat door anderen reeds is gezegd. Wel meen ik hieruit enige conclusies te moeten trekken.

De eerste daarvan is, dat de VVD zich onmogelijk kan binden aan afspraken met andere politieke partijen. Het is in strijd met haar liberale beginselen. Bovendien kan geen mens voorzien wat er precies in vier jaren kan gebeuren. De plotselinge loonexploisie aan het eind van 1963 is daarvan wel het beste bewijs.

Mijn tweede conclusie is, dat er in het huidige kabinet weinig homogeniteit bestaat. Elke minister handelt blijkbaar op zijn eigen houtje. Het gevolg hiervan is, dat minister Witteveen onmogelijk zijn plannen tot een directe belastingverlaging kon doorvoeren. Dit is te begrijpen, omdat de minister van financiën uiteindelijk de middelen die in de schatkist vloeien weer over de verschillende mini-

steries moet verdelen. Dat de financiële politiek van onze geestverwant breed wordt uitgemeten over de VVD, die altijd voor belastingverlaging heeft geijverd, is vanzelfsprekend. Al zijn de woorden van onze politieke tegenstanders: „doet wel naar mijn woorden, maar niet naar mijn daden“, dan ook zuivere demagogie.

Minister Marijnen

De oorzaak van het gebrek aan samenwerking in 't huidige kabinet moet echter m.i. in hoofdzaak worden geweten aan onze minister-president. Dit blijkt reeds uit de gezonden brief over het radio- en televisiebeleid aan de regeringsfracties.

Er zijn echter in het afgelopen jaar nog veel groter bezwaren tegen het beleid van deze premier aan het licht gekomen. Met alle respect voor zijn bekwaamheden, hebben alle fracties toch langzamerhand wel de indruk gekregen, dat hij niet de man is, die het gehele complex van regeringsmaatregelen, en hoe deze inelkaar grijpen, weet te overzien. Hij komt bovendien maar heel weinig in de Kamer, hetgeen de heer Koekoek aanleiding gaf tot de scherpsende vraag of wij feitelijk nog wel een minister-president hebben.

Een ander groot bezwaar tegen zijn beleid blijkt de kwestie-Irene te zijn geweest. Hierdoor is een groot deel van ons volk van ons Vorstenhuis vervreemd. Het heeft geen zin daar langer over te zwijgen. En dat is al heel erg.

Bovendien schijnt de NTS zo weinig respect voor onze premier te hebben, dat zij een interview met hem voor de televisie maar over het tweede net heeft uitgezonden, terwijl zij weet, dat dit net door een groot deel van ons volk nog niet kan worden ontvangen.

Ver en ruim zien. Inderdaad, maar dat kunnen maar heel weinigen. De profeten van het oude Israël konden het. Jezus, van Nazareth kon het ook, want Hij heeft alle verschikkingen die de Nazi's de joden hebben aangedaan, voorspeld. En in onze tijd was het Churchill. Maar toch konden ook zij alleen niets doen. Daar is een hechte samenwerking met anderen voor nodig. En deze ontbreekt in het huidige kabinet.

O. SIETINGA

Ook na het betoog van de geachte inzender blijven wij bij onze mening. Het is staatsrechtelijk niet ongeoorloofd, dat in een uitzonderlijk, speciaal geval de minister-president feitelijke mededelingen doet aan de leiders van de fracties, die men in de huidige constellatie als regeringspartijen pleegt te bestempelen. Uitzonderlijk. Dat wil dus zeggen, dat wij het in het algemeen met de regel: geen afzonderlijke mededelingen slechts aan de fractieleiders, wel eens zijn.

Hoe kan de geachte inzender verder weten, dat er in het huidige kabinet geen homogeniteit zou bestaan? Volgens de goede regels van het staatsrecht, dat inzender terecht zo zeer ter harte gaat, kan dat nooit naar buiten blijken.

De kritiek tenslotte op de minister-president schijnt ons sterk overtrokken en niet billijk. Met name wat de kwestie-Prinses Irene betreft, zijn vriend en vijand het er toch wel over eens, dat de premier deze moeilijke en delicate aangelegenheid met uiterste tact en vastbeslotenheid heeft behandeld. (Red Vrijheid en Democratie).

PARTIJBELEID EN HET KABINET

Ingezonden stukken zijn meestal kritisch van toon en inhoud. Het schrijven van prijzende stukjes (bijv. over het partijbeleid) is een wat zoetsappige bezig-

heid, die men liever achterwege laat.

In enkele recente nummers van Vrijheid en Democratie hebben enige partijgenoten ernstige kritiek laten horen op de daden van het kabinet-Marijnen en op de houding van de VVD daartegenover.

Om nu te voorkomen, dat de indruk ontstaat, dat het partijbeleid ten opzichte van dit kabinet op algemene kritiek van de partijleden zou stuiten, meen ik, dat het zin heeft om te zeggen, dat er toch ook veel partijgenoten zijn, die met het partijbeleid kunnen instemmen.

Als ik nog kritiek zou willen laten horen, dan zou ik zeggen, dat het sociale gezicht van de VVD best nog wat kan worden opgeknapt. Ik geloof, dat dit echter meer een kwestie van presentatie dan van politiek beleid is.

Men kan natuurlijk van mening zijn, dat de VVD een principiële conservatief-liberale koers moet varen. Dat is zeker niet mijn overtuiging, maar het is wel een respectabel standpunt.

Men moet zich dan echter wel realiseren, dat er dan voor de VVD op het politieke toneel alleen de plaats overblijft van een kleine, misschien principiële, maar in elk geval machteloze oppositiepartij. Men kan dan wel denken gelijk te hebben, maar daar heeft men niet veel aan. De situatie waarin de liberale partij in Italië zich bevindt, is in dit verband wel illustratief.

Chronische ontevredenheid

Op grond van de verkiezingsuitslagen kan men zeggen, dat de winst voor de VVD links moet liggen, alleen al omdat er aan de conservatieve kant toch nauwelijks een fatsoenlijk alternatief is. Het zou trouwens helemaal geen ramp zijn als enkele groepjes kiezers, die meer conservatief dan liberaal zijn, de partij in de steek zouden laten...

Ik doel hier niet op partijleden, maar op kiezers, die sukkelen met een chronische ontevredenheid en vaak ook nogal willekeurig omspringen met hun politieke gunsten.

Het kabinet-Marijnen — en daar wilde ik het hier: toch over hebben — maakt een bekwame indruk.

De moeilijkheid voor onze minister Witteveen is, dat het voeren van een goede conjunctuurpolitiek in tijden van overspanning van de economie hoe prettig de hoogconjunctuur op zichzelf ook mag zijn, geen eenvoudige zaak is, omdat men anders dan in een periode van neergang, maatregelen moet nemen, die sterke weerstanden oproepen en om andere redenen ook wel bezwaarlijk kunnen zijn. De bouwstop voor de universiteiten is hiervan wel een voorbeeld.

Politiek is de kunst van het mogelijke en misschien ook wel eens de kunst van het onmogelijke. Daardoor is het altijd mogelijk om op detailpunten kritiek te hebben. Wie echter zou vinden, dat het partijbeleid niet deugt, moet ook aanmerkelijk maken, dat een ander beleid een haalbare zaak is. Het gaat in de politiek niet alleen om de kwaliteit van de gedachte, maar vooral ook wel om de kwantiteit van de stemmen, in het parlement.

Ondertussen kan men over diverse in deze regeringsperiode verrichte daden toch zeer tevreden zijn.

De verhoging van de AOW uitkeringen, bijvoorbeeld. Veelal ook door de grote maatschappelijke veranderingen door de waardedaling van het geld, die, hoezeer ook betreurd en bestreden, toch als feit geaccepteerd moet worden. Zouden vele mensen zonder behoorlijke AOW-uitkeringen niet in staat geweest zijn om voor de oude dag te zorgen.

Het fiscale beleid van minister Witteveen gaat in de goede richting. Het ambtenarenbeleid van minister Toxopeus is lofwaardig. De boeren (en bij deze vrije ondernemers ligt toch een flink stuk van onze liberale sympathie) zijn nogal tevreden over minister Biesheuvel, en insiders weten, dat dit wel iets zegt.

En wat de VVD betreft, tot aan het kabinet de Quay werd door onze tegenstanders allerwegen verteld, dat de VVD de éénmanstram van Oud, zoals mr. Burger smaalde, een negatieve oppositiepartij was, die de verantwoordelijkheid voor constructief werk niet aandurfde. Maar zo is het niet en daaraan hoeft thans niemand meer te twijfelen.

Veendam

J. RENSEMA

Hoofdbestuur vergaderde

Op zaterdag, 30 januari jl., heeft het Hoofdbestuur 's ochtends en 's middags te Utrecht vergaderd. Na een uitvoerige gedachtenwisseling over politieke vraagstukken, stelde het Hoofdbestuur de voorstellen tot wijziging van de Statuten en Reglementen van de Partij, die op de jaarlijkse Algemene Vergadering op 9 en 10 april a.s. zullen worden behandeld, vast.

Terzake van deze wijzigingsvoorstellen was aan het Hoofdbestuur advies uitgebracht door de op 23 mei 1964 ingestelde adviescommissie tot herziening van de Statuten en Reglementen van de VVD, waarin zitting hadden de assessoren mevrouw mr. E. Veder-Smit, mr. F. Korthals Altes (voorzitter-rapporteur) en H. J. L. Vonhoff alsmede de heren drs. A. van Boven te 's-Gravenhage en O. Tammens te Zuidlaren.

In het volgende nummer van dit blad zullen de wijzigingsvoorstellen en toelichtingen daarop ter kennis van de leden worden gebracht.

TWEË BEKENDE MERKEN

SNIK

JONGE EN OUDE GENEVER

GIRAF

N.V. SCHIEDAMSCH-DE DISTILLERDERIJEN
NIEUWESTRAAT 46, SCHIEDAM
TELEFOON 010 68106 - 68093 - 62588

FABLO
COMMODORE
WHITE

U slaagt uitstekend bij

GERRITZEN

HERENMODES

Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG - TEL. 33 64 18

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

BROOD

★ ★ Hoewel het ditmaal niet haar politieke overtuiging betreft, zijn wij het volmaakt oneens met mevrouw Gerda Brautigam. Het PvdA Tweede Kamerlid vindt het brood in Nederland smakeloos en een oninteressant fabrieksprodukt. Gezien haar uitlating tijdens de behandeling van de begroting van Landbouw en Visserij zou dit zo onmisbare volksvoedsel de vergelijking met het buitenland niet kunnen doorstaan.

Van bakkerszijde is tegen dit alles protest aangetekend. Eén van deze nijvere producenten heeft mevrouw Brautigam zelfs uitgenodigd op een broodmaaltijd. Hij zal bij die gelegenheid stellig als gewoonlijk uitnemen: de en geen zoete broodjes bakken. Waarschijnlijk hoopt hij onder het motto „Wiens brood men eet...”, mevrouw Brautigam van haar dwaalingen te genezen.

Voor ons staat het „proef”-onderzoek vast: het Nederlandse brood is uitstekend, ook in vergelijking met het buitenland. Zo ziet men: zelfs over smaak kan men redetwisten.

SPELEN

★ ★ Dat er op de vaderlandse voetbalvelden ruwer gespeeld wordt dan vroeger, staat vast. Scheldpartijen, die tegengesteld zijn aan sportiviteit en het spel-element in de sport, komen blijkbaar bij herhaling voor. Tegen deze euvelen neemt de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond maatregelen. Of zij voldoende zijn, is voorwerp van voorzichtige twijfel.

De strafcommissie van de afdeling Arnhem van diezelfde bond is in een bepaald geval zeer „straf” te werk gegaan. Zij heeft de doelman van de geheelonthoudersclub Abstinencia wegens het slaan van de scheidsrechter tot 25 december 1974 geschorst. Daarna zal hij zich hopelijk „onthouden” van onbeheerst uitvallen. Men moet er intussen niet aan denken, wat er gebeurd zou zijn, indien deze doelman — quod non — ook nog onder de invloed van geestrijke dranken zou hebben gestaan.

SPIJT

★ ★ Vijftien van de 51 Turken, die naar huis werden gestuurd omdat zij in staking waren gegaan, hebben de N.V. Indeco Coignet geschreven, dat zij spijt hebben van hun gedrag. Zij betreuren het, dat zij zich hebben laten meeslepen door hun ontvreden aanvoeders, die het conflict op de spits dreven. Het liefst zouden zij naar Nederland terugkeren en hun werk in Zaandam hervatten.

Het is begrijpelijk, dat de Indeco Coignet aarzeland tegenover deze gedachte staat, te meer omdat de consequenties daarvan niet direct te overzien zijn. Het is echter duidelijk, dat de verschillende instanties de zaken indertijd verkeerd hebben aangepakt. Zij hebben de stakers te veel als een eensgezinde groep beschouwd. Als men met elk van hen afzonderlijk had gesproken, waren er beslist minder dan 51 Turken naar Ankara teruggevlogen. Er is dan ook voor meer dan vijftien personen reden om spijt te hebben.

DUBIEUS

★ ★ Nederland heeft in de loop der tijden duizenden hectaren land op de zee veroverd. Bij Cadzand wordt echter terrein verloren: hevige is daar de duinafslag.

Ged. Staten van Zeeland hebben de ernst van deze situatie reeds lang onderkend. In september 1963 werd een plan aangenomen ter bestrijding van de gevaren. Rijksgoedkeuring is echter steeds niet verleend.

Dit verdriet vooral de eigenaar van een hotel in Cadzand. Toen dat indertijd werd gebouwd, lag het op enkele honderden meters van zee. Nu bevindt het zich op nog slechts tien meter van het water en elke storm brengt de afgrond naderbij. Het is maar een dubieuze eer het dichtst aan zee gelegen hotel van Nederland te bezitten.

PARLEMENT EN OPINIE

Is ons Parlement in discredit? Was de volksvertegenwoordiging vroeger beter dan nu? Is er onbehagen over de parlementaire wijze van werken? Ziehier een drietal vragen, die sinds korte tijd een zekere actualiteit bezitten.

Aanleiding tot dit alles was een enquête van het Instituut voor Psychologisch Markt- en Motievenonderzoek. De resultaten waren geenszins rooskleurig. Want bij een peiling van 1200 personen verklaarden slechts 22% positief te staan tegenover het parlement. 52% bleken negatief. 26% had geen duidelijk oordeel.

Neemt men aan, dat deze cijfers corresponderen met de „ware” verhoudingen in het Nederlandse volk, dan zou het parlement door een kleine meerderheid zijn „gewogen en te licht” bevonden. Laat ons voorop stellen, dat wij deze pessimistische conclusie niet als juist beschouwen. En dit om de simpele reden, dat wij aan het onderzoek slechts betrekkelijke waarde toekennen.

Ten eerste — onze partijgenoot drs. J. Gruijters heeft dit in De Groene Amsterdammer zeer duidelijk uiteengezet — heeft men bij deze enquête het parlement als instelling en de leden van het parlement dooreengehutseld. Dit is niet slechts van theoretisch belang. Want het is zeer wel mogelijk — er zijn Nurksen genoeg — dat men al onze 225 parlementariërs in zijn gefrustreerde brein als „nullen” beschouwt. En dat men niettemin met de herinnering aan het tweemanschap Mussolini-Hitler een voorstander is van een democratisch gekozen volksvertegenwoordiging.

Bovendien menen wij, dat de vragen en hun formulering niet met een overdaad aan objectiviteit zijn opgesteld. Wij hebben er het enquête-formulier op nagelezen. Wat te denken van een schijnbaar „positieve” formulering: „Als men let op het werk, dat kamerleden doen, krijgt men het idee, dat het kamerlidmaatschap een makkelijk en goed betaald baantje is”? Of die andere, eveneens quasi positieve these: „Het werk dat in de Tweede Kamer wordt gedaan, is zeer belangrijk voor de welvaart van ons land”. Hier gaat de stelling aan het voorname doel der volksvertegenwoordiging voorbij: er voor waken, dat het land zo behoorlijk en doeltreffend mogelijk wordt geregeerd.

Wij achten dus de waarde van deze speciale enquête zeer betrekkelijk. Al zal niemand beweren, dat ons parlement de populariteit geniet van een Anton Geesink of Wim Kan.

Intussen heeft prof. mr. J. P. A. Francois voor de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht, wat het Handelsblad noemt, een „opzienbarende” rede gehouden. Dit opzien werd dan gewekt, omdat deze zeer scherpzinnige volkenrechtsgeleerde de gehele waarde van het opinie-onderzoek in twijfel trekt. Daarop is de heer J. Stapel, de directeur van het Nederlandse Instituut voor Publieke Opinie, in de pen geklommen. Zijn geharnast verweer, dat de hooggeleerde opponent gemakkelijk kon van-

gen op één beschuldiging — gemis aan objectiviteit door de „baatzucht van het onderzoeksinstituut — verloor niettemin een aantal hoofdzaken uit het oog. Die hoofdzaken bestaan hierin, dat een opinie-peiling nooit meer dan een steekproef op een tamelijk smalle basis kan zijn. En dat verder alles staat en valt met de absolute objectiviteit der gestelde vragen. Wij hebben overigens de indruk, dat het NIPO het op dit laatste punt zeer ver heeft gebracht. Waar prof. Francois in onze ogen gelijk in heeft, is, dat de problemen van 's lands bestuur dermate ingewikkeld en onoverzichtelijk zijn geworden, dat de gemiddelde proefpersoon, als zulk een wezen inderdaad bestaat, onbelangrijke onderdelen gaat aanzien voor het grote geheel. Wie wel eens een blauwdruk van een technisch complexe machine heeft gezien, vindt daar een wirwar van knopjes, raderen en geleidingen. Maar de leek is geneigd de machine af te keuren, omdat de vorm van de alarmbel hem niet bevalt. Getransponeerd naar het parlement betekent dit, dat de buitenstaanders dikwijls „alarm” slaan over bijkomstigheden, die met de kern van de zaak niets te maken hebben.

Wil dit zeggen, dat wij vooral de werkwijze van onze vertegenwoordigende lichamen ideaal en niet voor verbetering vatbaar achten? Integendeel. Klachten zoals o.m. oud-minister Cals ze verleden jaar heeft geuit, moeten de volle aandacht krijgen. Trouwens, mr. F. J. F. M. van Thiel, de tegenwoordige kamervoorzitter, alsook zijn voorganger dr. L. G. Kortenhorst zijn en waren op verbetering van de werkwijze der kaner bij voortdurend bedacht.

Of daarbij een absoluut verbod van het voorlezen van geschreven redevoeringen noodzakelijk is, blijft voor ons een punt van twijfel. Dat men, als goed parlementariër, moet kunnen „spreken”: de naam parlement duidt het al aan. Maar er zijn nu eenmaal redevoeringen, die niet alleen zeer grondig moeten worden voorbereid, maar waar het bovendien aankomt op de juiste keuze van vrijwel ieder woord.

Hoe dit ook zij, wanneer men er iets op weet te vinden om gesproken redevoeringen tot een statussymbool van een goed kamerlid te maken, zou reeds veel gewonnen zijn.

Het „onbehagen” over onze volksvertegenwoordiging werd ook — en dan zeer kort en zeer krachtig — behandeld in een vraaggesprek, dat één onzer omroepverenigingen met de ministers van Staat prof. mr. P. J. Oud en dr. W. Drees

gehouden heeft. Beide heren, voor wie na jarenlange bijzonder eervolle dienst, het Binnenhof geen geheimen meer heeft, waren het op vele punten eens, De verzuchting dat de volksvertegenwoordiging van vroeger op hoger peil stond dan die van heden, is oud als de democratie zelf. Al weten wij niet, of men in het oude Griekenland Demosthenes heeft verweten, dat hij een veel minder vlot spreker was dan Pericles, vaststaat, dat men bijvoorbeeld in 1887 volop geklaagd heeft over het „verminderde” peil van het Parlement. Zo herinnerde prof. Oud, hoe minister Ruys de Beerenbrouck kort na zijn optreden als premier uitlatingen in mineur van de staatsrechtgeleerde mr. J. T. Buys kon citeren. In 1887 en eveneens in de jaren na de eerste wereldoorlog waren de klachten over het peil van de volksvertegenwoordiging niet van de lucht.

Iets anders is of het parlement zelf door verstandige maatregelen niet iets kan doen om groter weerklank te wekken bij het volk als geheel. Prof. Oud deed in diezelfde tv-uitzending een waardevolle suggestie. Waarom niet geregeld een beknopt- tv-verslag van de kamervergaderingen? Inderdaad. Ondanks het zo genaamde verminderde peil der parlementaire welsprekendheid is er immers een voldoende aantal kamerleden, dat dan „de visu et de auditu” dus voor oog en oor der kijkers-luisteraars, de zeepbel-legende der „ondeskundige praterij” doorprieken kan.

Ook de opinies over het parlement en zijn werkwijze zijn persoonlijk en dus verschillend. Voor ons staat één ding vast. Waren wij niet in het bezit van dit nuttig instrument van democratische controle, het zou ijlings moeten worden uitgevonden. L.M.

FRANK RIJSDIJK HOLLAND N.V.

HENDRIK-IDO-AMBACHT

TELEFOON:
01858 - 2045
010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in:

oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte
scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van:
nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjabloon snijwerk

VERHUUR DRIJVENDE BOKKEN

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

„Maak de V.V.D. sterk!!”

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444
ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TEL. 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk

N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h W. P. DE VRIES en CO.

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten

inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter

geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter

geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

SINDS 1892
*in het hart
van Amsterdam*

COMPLETE
INTERIEURVERZORGING

DESKUNDIGE
ADVIEZEN

FRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND

Brandsteder

MEUBELN

Vijzelstraat 115-119 - AMSTERDAM - Telefon 24 87 16

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructieverven
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

Voor Uw was

NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 - Rotterdam - Telefoon 32631-36235

Scheepswerf & Machinefabriek

v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT - TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW - MACHINEFABRIEK - KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

Cowlance

VERHUIZINGEN en TRANSPORTEN door
GEHEEL EUROPA
ISOTHERM VERVOER
VERPAKKINGEN voor OVERZEE

STADIONWEG 121 - TELEFOON 7.2.1.6.2.3 - AMSTERDAM

V.V.D.-INVLOED OP HET REGERINGSBELEID

Er wordt in de eigen kring nog wel eens geklaagd, dat er zo weinig verwezenlijkt wordt van de praktische doeleinden, welke de VVD zich in haar verkiezingsprogramma heeft gesteld.

Alle partijen hebben haar programma's — ook verkiezingsprogramma's — en aangezien het in ons land nu eenmaal niet mogelijk is anders dan in coalitieverband te regeren, is het vanzelfsprekend ook niet mogelijk, dat één partij, welke dan ook, door de regering verwezenlijkt ziet hetgeen de partij, zo zij alléén over de (absolute) meerderheid beschikte, op regeringsniveau zou pogen volledig tot stand te brengen.

Dat nochtans in niet- en anti-liberale kringen over de liberale invloed op het regeringsbeleid anders wordt geoordeeld dan door sommigen in de eigen kring, bleek nog eens bij het debat in de Eerste Kamer over het wetsontwerp tot instelling van een Rijkswegenfonds.

Zo merkte de PSP'er de heer Van Pelt op, dat het, objectief gezien, „bijzonder interessant" is te kunnen constateren, dat „een betrekkelijk kleine partij" als de VVD erin slaagt „zo duidelijk haar stempeel te drukken op het regeringsbeleid".

Hij doelde hier blijkens zijn nadere toelichtingen op het tot stand komen van een wegenfonds dat in het verkiezingsmanifest 1963 van de VVD was verlangd, en voor het politieke klimaat in ons land achtte hij het typerend, dat op dezelfde dag, dat in de Tweede Kamer dat wegenfonds (met 'n belangrijk amendement van de VVD'er Joekes) was aanvaard, tevens de door de VVD nagestreefde aanzienlijke verlaging van de loon- en inkomstenbelasting was goedgekeurd.

Ook onze geestverwant, de heer Sydney van den Bergh, herinnerde in de Eerste Kamer aan dit verlangen uit ons verkiezingsprogramma. Hij noemde het dus begrijpelijk dat de fractie welwillend stond tegenover dit wetsontwerp. Zij kon dit te meer doen, omdat op initiatief van de heer Joekes aan de overkant van het Binnenhof het weggeld uit het oorspronkelijke wetsontwerp was verwijderd.

Op talrijke bedrijfsauto's op onze wegen hebben we enige tijd geleden stroken kunnen zien met het opschrift: „Wegenfonds ja, weggeld neen"; een Nederlandse nabootsing van een politiek propagandasysteem, dat zich, naar de heer Van den Bergh meende, ontwikkeld heeft in Cuba en dat thans voor allerlei doeleinden in Zuid-Amerika, gebruikt wordt met „si" en „no".

Toch blijft een deel van de weggebruikers bezwaren maken tegen de verhoogde wegenbelasting. De heer Van den Bergh verklaarde naar aanleiding hiervan, „Wij kunnen die bezwaren voor een deel onderschrijven. Maar wij menen toch, met de minister, dat verloren tijd op de weg zo kostbaar is, dat, indien door de betere wegenbouw deze wachttijden kunnen worden verkort of opgeheven, men de extra-belasting weer spoedig zal kunnen terug verdienen".

Wel bepleitte de heer Van den Bergh, met anderen, om voor de auto's, die door hun beperkte maximumsnelheid de rijks-

wegen niet mogen gebruiken (of in de toekomst niet zullen mogen gebruiken) een uitzondering te maken. Dat pleidooi is niet zonder succes gebleven, want inderdaad zijn deze (kruip)auto's inmiddels

van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting vrijgesteld.

De heer Van den Bergh gaf minister Van Aartsen ook nog een advies van psychologische aard. Hij had in het buitenland, vooral in de Verenigde Staten, herhaaldelijk op grote borden die bij werken van wegaanleg geplaatst worden (vooral als het verkeer door die wegaanleg tijdelijk gehinderd en omgeleid moet worden) gelezen: „Hier wordt te uwen behoeve „weg zo en zo" uit het Wegenfonds aangelegd". Hij zou de minister in overweging willen geven, iets dergelijks ook voor Nederland uit te werken. De weggebruiker — aldus onze woordvoerder — krijgt dan het prettige gevoel, hier wordt gewerkt, hier wordt iets goeds tot stand gebracht, waar ook ik aan heb meebetaald.

Ondertussen is nu juist enkele dagen geleden ook het voorstel tot verlaging

van de loon- en inkomstenbelasting in de Eerste Kamer aanvaard.

A.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Meij. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

UIT HET LANDELIJK BESTUUR

In de bestuursvergadering van de Organisatie „Vrouwen in de VVD" op 22 januari jl. zijn o.a. de volgende besluiten genomen:

Tot tweede vice-voorzitter is benoemd mevrouw mr. E. Veder-Smit, lid van het D. B. van de VVD.

Als kandidaten voor een plaats in het HB van de partij namens de vrouwenorganisatie zijn aangewezen:

1. Mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi, aftredend en herkiesbaar.
2. Mevrouw H. A. A. L. de Vries-van der Hardt Aberson, Hengelo (O).

TELEVISIE

Wij kregen het verzoek de aandacht te vestigen op het volgende:

Opgericht is de Stichting Teleac (Televisie Academie) die zich ten doel stelt om instructieve en wetenschappelijk informatieve programma's te verzorgen.

Op woensdag 10 februari a.s. van 19 tot 19.30 uur begint, de eerste les (van de 16) van een cursus „Eerste hulp in en om de woning", steeds herhaald op zaterdag d.a.v. van 10-10.30 uur.

Deze cursus zal stellig van belang zijn voor huisvrouwen en vooral voor moeders.

INDIA EN SOEST

De vrouwengroep Soest/Soesterberg hield een bijeenkomst waar mevrouw G. Huese-Laming een lezing hield over de All India Women's Conference, die zij bijwoonde als afgevaardigde van de Nationale Vrouwen Raad. Zij gaf een zeer goed beeld van deze bijeenkomst en vertelde boeiend over alles wat zij daar gehoord en gezien heeft. Een van de hoofdpunten van deze conferentie was „Family planning" wat voor India met de grote voedseltekorten een zeer belangrijk, maar moeilijk onderwerp is.

De opkomst in Soest was zeer goed en de stemming prettig. Een van onze nieuwe leden belde na afloop van deze middag

op om te zeggen, dat zij het zo heerlijk bij onze groep vindt en dat ze blij is dat zij zich bij ons aangesloten heeft.

G. G. A. ALTING-AMBROSIUS

GEEN AFDELING

In Alkmaar zijn enkele enthousiaste dames erin geslaagd een V.V.D.-vrouwengroep op te richten. Zij begonnen met 17 leden. Als die allemaal enthousiast zijn, zal het daar wel niet bij blijven. Wij wensen haar veel succes.

Het voorlopige bestuur bestaat uit de dames: M. T. van der Wilk-Molenaar, presidente; T. Olthof-Kuiper, I. penlaan 18, secretaresse; M. A. W. Gastman-Rooyen, penningmeesteresse.

Naar aanleiding van dit bericht willen

wij nog eens naar voren brengen dat wij deze groep geen afdeling noemen. Dat woord laten wij over aan de partijafdelingen, anders geeft het maar verwarring. Onlangs kwam er een brief, waaruit niet op te maken viel, waarover het ging: over een vrouwengroep of over een afdeling van de V.V.D.

Er zij nog eens aan herinnerd: wij zijn in de eerste plaats lid van de VVD en dus van de plaatselijke afdeling. Pas dan verenigen wij ons, al of niet (maar liever wel) in een plaatselijke vrouwen-groep.

Tot de Organisatie „Vrouwen in de VVD" behoren wij allemaal, alle vrouwelijke VVD-leden, ongeacht of wij ons aangesloten hebben bij een plaatselijke vrouwengroep, die organisatorisch geheel vrij is.

SPREEKBEURTEN

PERIODE VAN 5 FEBRUARI TOT EN MET 5 MAART 1965

5 februari	- Schiedam	- Th. H. Joekes
	- Arnhem (Gelderse Landbouwdag)	- Mr. W. J. Geertsema
	- Leeuwarden (Lib. Sociëteit)	- Ir. A. Franke
	- Haarlem (studie commissie)	- Mr. G. C. van Dijk
6 februari	- Emmen (JOVD)	- Mr. Dr. C. Berkhouwer
		- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
8 februari	- Hoogeveen	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Geldermalsen	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
		- I. J. L. Vonhoff
10 februari	- Terschelling	- R. Zegering Hadders
11 februari	- Steenwijk	- Ir. D. S. Tuijnman
12 februari	- Meppel	- Th. H. Joekes
	- Emmen	- Ir. L. G. Oldenbanning
	- Schouwen/Duiveland	- Mr. W. J. Geertsema
	- Diemen	- Mr. F. Portheine
15 februari	- Den Helder	- Mr. W. J. Geertsema
18 februari	- Winterswijk	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Zutphen (studiegroep)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haaften
		- R. Zegering Hadders
19 februari	- Dwingeloo	- Mr. W. J. Geertsema
	- Wageningen	- Dr. K. van Dijk
	- Gorredijk	- Mr. F. Portheine
	- Amsterdam (middenstandsforum)	- M. Visser
	- Stellendam	- J. C. Corver
22 februari	- Zeist	- Mevr. Mr. E. Veder-Smit
		- Th. H. Joekes
24 februari	- Zuidlaren (afd. + JOVD)	- R. Zegering Hadders
25 februari	- Geleen	- Mr. J. Drijber
26 februari	- Goeree/Overflakkee	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Leiden (afd. + Liberale Studentenverg. Leiden)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haaften
		- Mevr. H. v. Someren-Downer
4 maart	- Almelo	- Ir. D. S. Tuijnman
	- Broek in Waterland	- M. Visser
		- Th. H. Joekes
5 maart	- Leeuwarden (Lib. Sociëteit)	- Mr. F. Portheine
	- Den Burg (Texel) - leerl. Rijks-HBS	

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BIJ HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

VERZORGINGSFLAT IN HET GOOI TE KOOP en op korte termijn leeg te aanvaarden

Ind.: entree, woon-eetkamer plm. 40 m², slaapkamer plm. 16 m², compl. badkamer, keuken en toilet, groot beschut balkon op het Zuiden. Telefoon 05400 - 14928.

UIT DE PARTIJ

Mr. VAN RIEL IN BAARN

Voor een volle zaal sprak op 18 januari mr. Van Riel op een openbare bijeenkomst van de afdeling Baarn over „De Toekomst van de VVD”. Als belangrijke gegevens, waarop een politiek voor de toekomst gegrondvest dient te worden, noemde spr. naast het voortduren van de internationale spanningen in het bijzonder de sterke groei van de Nederlandse bevolking. Ons land zal over 20 à 25 jaar een inwonertal van 18 miljoen hebben. We zullen daarom moeten rekenen met een strenge ruimtelijke ordening door de overheid. Dit is niet in strijd met de vrijheid. Deze vrijheid is immers niet bedoeld voor enkelen. Aan allen moet de mogelijkheid tot vrijheidsbeleving worden geboden. We zullen ons niet alleen bij deze maatregelen moeten neerleggen, doch mee moeten spreken, hoe alles gebeuren moet. Er is nog nooit een partij groot geworden door „aanleggen” achter anderen.

Een verder gegeven is, dat de staatsuitgaven steeds de tendentie zullen hebben tot stijgen: er zullen meer voorzieningen nodig worden, méér scholen, méér wegen, méér universiteiten. Dit is een realiteit, waarmede rekening moet worden gehouden. Er zal steeds meer op overheidskosten gestudeerd worden. De heer Van Riel acht het uit liberaal standpunt juist, dat een ieder die de studie kan betalen, ook mag studeren, maar wil aan hen, die minder draagkrachtig zijn geen hogere eisen stellen. De beursaal moet niet achterstaan bij het kind uit beter milieu en gelijke kansen hebben om te studeren onder dezelfde materiële omstandigheden. Dit zal enorm veel gaan kosten. Mr. Van Riel betoonde zich een voorstander van indirecte belastingen, aangezien deze een keuzevrijheid laten.

Spr. pleitte verder voor duidelijke lijnen in de politiek. Bij verkiezingen dienen de partijen tevoren de kaarten op tafel te leggen, zodat de kiezer weet, wat hij aan een partij heeft. Spr. had groot vertrouwen in de jeugd, die reëel is en niet van camouflage houdt.

Na deze rede volgden vele vragen waarbij uitvoerig van gedachten werd gewisseld over de omstrede Baarnse „woonruimte-verordening”.

GRONINGEN BEHANDELDE APARTHEIDSPOLITIEK

Op 18 januari hielden de afdelingen Groningen en Haren wederom hun maandelijks sociëteitsavond.

Drs. H. J. Brinkman, verbonden aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, sprak over Zuid-Afrikaans samenleven.

Hij wees er o.m. op hoe in 1948 de Nationale Partij aan de regering kwam (Verwoerd). Daarmee werd het rassenvraagstuk actueel. De regering zette n.l. de „apartheidspolitiek” in. Deze gaat vermenging van blanken en Bantoe's tegen (gemengde huwelijken zijn bijv. verboden), maar bevordert wel degelijk de ontwikkeling van de Bantoe's. Echter van de Bantoe's als groep „apart”: er zijn Bantoe-scholen en Bantoe-uiversiteiten.

Het doel is tot op zekere hoogte de territoriale scheiding te herstellen en blanke gebieden af te bakenen, waarin uitsluitend blanken burgerschapsrechten zullen hebben en Bantoe-gebieden, waarin alleen Bantoe's politieke rechten zullen bezitten. Zo is in 1963 Transkei als Ban-

toe-gebied — min of meer — zelfstandig geworden.

Na de pauze gaf spr. in antwoord op vragen te kennen, de beoogde oplossing niet rechtvaardig te achten.

KAMERCENTRALE GRONINGEN KOOS NIEUWE VOORZITTER

Op de najaarsvergadering van de Kamercentrale Groningen is de heer J. H. Huisman uit Overschild benoemd tot voorzitter van de Kamercentrale, in de plaats van de heer mr. G. Loopstra.

Het reglement van de Kamercentrale werd gewijzigd in die voege, dat het Hoofdbestuurslid van de Partij, de fractievoorzitter van de Staten van Groningen en de vertegenwoordigster in de Adviesraad van de Organisatie Vrouwen in de VVD adviserend lid zijn van het bestuur van de Kamercentrale en niet uit anderen hoofde deel kunnen uitmaken van dit bestuur. In verband hiermee had de heer Loopstra zich niet herkiesbaar gesteld.

Aan het slot sprak mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer, over actuele politieke vraagstukken.

MINISTER SCHOUWENAAR-FRANSSSEN SPRAK IN LEIDEN

Op 25 januari j.l. belegde Leiden en omstreken een bijeenkomst, waar onze minister van maatschappelijk werk, dra. J. F. Schouwenaar-Franssen, een inleiding hield over maatschappelijk werk in deze tijd.

Een goed gevulde zaal volgde met belangstelling een historisch overzicht met betrekking tot armenzorg en maatschappelijk werk, uitlopende op de huidige Bijstandswet.

Na de pauze boeide de bewindsvrouw haar gehoor met de concrete beantwoording van vele vragen en de verdere ontvouwing van haar denkbeelden over modern maatschappelijk werk.

Na afloop overhandigde de voorzitter spreekster een vaas naar Grieks model welk geschenk door de klassieke vorm, mevrouw Schouwenaar bijzonder aansprak.

MEVROUW VEDER-SMIT IN HATTEM

Dezer dagen sprak voor de afdeling Hattem mevrouw mr. E. Veder-Smit over het onderwerp „De VVD: Beeld en werkelijkheid.”

De voorzitter mr. V. I. Ebbens kon behalve de spreekster en een groot aantal leden ook afgevaardigden van de afdelingen Ermelo, Heerde en Epe welkom heten.

In een helder betoog, dat met grote aandacht werd gevolgd, zette spreekster de tegenwoordige politieke problemen uiteen. Ten slotte volgde er een prettige gedachtenwisseling.

AMERSFOORT KOOS NIEUWE VOORZITTER

Op de jaarlijkse ledenvergadering van de afdelingen Amersfoort en Leusden werd de heer K. Buisman tot voorzitter gekozen. Mr. P. S. van der Lely trad als zodanig af wegens drukke werkzaamheden. De behandeling van de jaarverslagen gaf reden tot enig optimisme voor de toekomst. Ten slotte vond een uitvoerige gedachtenwisseling plaats tussen de leden en de raadsfractie over een aantal actuele gemeentelijke vraagstukken.

PLEIDOOI VOOR HERVORMING VAN DE EERSTE KAMER

Maandag 25 januari sprak de heer L. N. H. van Zutphen, voorzitter van de VVD-fractie in de Provinciale Staten van Gelderland, voor de afdeling Doetinchem over: politieke problemen in Gelderland. De belangstelling voor deze bijeenkomst was zeer bevredigend en met grote belangstelling werd deze rede gevolgd.

Boeiend aan het slot was de beschouwing van de spreker over enige actuele politieke vragen van algemene aard. Hij kwam daarbij tot de conclusie, dat onze huidige parlementaire democratie niet meer is aangepast aan de ontwikkelingen van onze tijd. Onze tijd heeft er vergeten bij 50 jaar geleden in het politieke leven een dimensie bijgekregen, n.l. de invloed van een enorm aantal maatschappelijke organisaties (werkgeversbonden, vakbonden, culturele organisaties als omroepverenigingen enz.) Spr. bepleitte de omvorming van de Eerste Kamer tot een vertegenwoordigend lichaam voor de maatschappelijke organisaties.

Vertegenwoordigers van deze organisaties behoren in deze maatschappelijke Kamer thuis, maar niet in een politieke

Tweede Kamer, waarin alleen maar politieke beslissingen in 's lands belang mogen vallen en geen besluiten, die door de achterban van maatschappelijke organisaties geforceerd zijn. Deze organisaties hebben recht van spreken, maar hun invloed moet duidelijk een openbaar karakter hebben en gekanaliseerd zijn in een aparte Kamer.

Voorts betoogde spreker, dat de huidige politieke partijen zich over het algemeen veel te veel met de actuele bestuursproblemen bezig houden, d.w.z. met de „maatschappij van vandaag”, inplaats van met de maatschappij van „morgen” die zich al aankondigt.

Op de actuele bestuursproblemen van vandaag heeft bijv. een partijafdeling niet de minste invloed, omdat de beslissing daarover in handen van de leden van Kamers, Staten en gemeenteraden is gelegd. Maar op de maatschappij van de toekomst heeft juist het partijleven alle invloed, omdat de politieke strategie van de partijen het kader aangeeft, waarbinnen de problemen van de toekomst moeten worden opgelost.

Een langdurige en geanimeerde gedachtenwisseling bewees, dat de behandelde onderwerpen bij de aanwezigen waren ingeslagen.

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huifconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK
FIRMA PAUL & VAN WEELDE
's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 841 (3 lijnen)

Bloemsierkunst
IMMINK DE LANGE
ANNO 1805
v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

J. H. PH. DE WILDE BURGEMEESTER VAN ZUIDZANDE

Op 16 januari j.l. is onder zeer grote belangstelling geïnstalleerd als burgemeester van Zuidzande de in onze kringen wel bekende heer J. H. Ph. de Wilde, ontvanger der gemeenten Mijnsheerenland en Westmaas. In de loop der jaren heeft de heer de Wilde in de liberale beweging met grote toewijding diverse functies vervuld. Voor de tweede wereldoorlog was hij respectievelijk secretaris, vice-voorzitter en voorzitter van de Rotterdamse afdeling van de Bond van Jong Liberalen. Hij organiseerde meermalen landdagen voor deze Bond.

Gedurende ongeveer 15 jaren is hij voorzitter van de afdeling Numansdorp van onze partij en secretaris van onze Staten-centrale Ridderkerk geweest. Tot aan zijn benoeming als Burgemeester was de heer De Wilde gedurende bijna 20 jaren secretaris van onze Kamer-centrale Dordrecht, welke ruim 70 afdelingen telt. Wij wensen de heer De Wilde en mevrouw de Wilde-Eigeman, die enige jaren een gewaardeerde medewerkster van ons Algemeen Secretariaat is geweest met bijzonder genoege en alleszins goede tijd in Zuidzande toe.

Verjaringstermijn van oorlogsmisdaden

Verklaring van de J.O.V.D.

Het Hoofdbestuur van de onafhankelijke liberale Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie heeft in de op zondag 24 januari 1965 te Amsterdam gehouden vergadering het vraagstuk van de verjaring van de oorlogsmisdaden besproken.

De J.O.V.D. is van mening, dat na het verstrijken van de thans geldende wettelijke verjaringstermijn van deze misdaden tegen de mensheid, in vele landen nog een belangrijk aantal delinquenten aan hun gerechtelijke vervolging zullen ontkomen.

Het Hoofdbestuur van de J.O.V.D. is van oordeel dat dit in strijd zou zijn met het heersende rechtsgevoel.

Het beveelt de nationale parlementen van de bij de Raad van Europa aangesloten landen dan ook aan, initiatieven te nemen, die een verlenging van deze verjaringstermijn kunnen bewerkstelligen.

De Rotterdamsche Droogdok Mij. N.V.

**VRIJHEID EN
DEMOCRATIE**

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer

Redactie - secretaris: G. Stempher.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (0 2953) 35 63

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie” te Amersfoort
Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

Ideaal, verwerkelijking, welvaart en toekomst

De voorzitter van de Nederlandse vereniging van Spoorweg-esperantisten, de heer J. J. Labordus in Utrecht, meent, dat de mens, doordat hij het thans beter heeft dan in de dertiger jaren, „typisch gedevalueerd” is, en daardoor minder „werkelijke culturele belangstelling” heeft dan toen. De heer Labordus leidt dit af, zo blijkt uit een interview in het Utrechtsch Nieuwsblad, uit het feit dat in de crisisjaren de arbeiders-esperantistenvereniging meer dan 6.000 leden telde en nu nog maar zo'n duizend. „De mensen kijken liever naar de televisie”, zo vulde de echtgenote van de ondervraagde er aan toe.

Wij lazten dit stuk in het Utrechtsch Nieuwsblad op ongeveer hetzelfde moment, dat de Eindhovense hoogleraar dr. J. Wemelsfelder bij de uitreiking van de Henri Sythoff-prijs den volke voorhield, dat (en wij citeren uit Sythoff's Financiële Dagblad) er, voorzover de professor bekend, „nog nimmer in de geschiedenis van de mensheid een periode (is) geweest waarin het vooruitgangsbegrip zo door en door materialistisch werd geïnterpreteerd en ervaren als thans”.

Ja, ja!
Dr. Zamenhoff, de Poolse oogarts, die in 1887 het esperanto samenstelde, wilde de mensheid één taal geven, waardoor het mogelijk zou zijn elkaar beter te verstaan - en dat niet alleen letterlijk - waardoor een wereld zou ontstaan, waarin vrede en gemeenschappelijke sociale vooruitgang een blijvende plaats hebben. Een nobel ideaal, zonder twijfel, maar een weinig reële, dachten wij. Het is niettemin begrijpelijk, dat de idee van dr. Zamenhoff in socialistische kringen weerklank vond. Een betere wereld met een andere welvaartsverdeling was het doel van het streven van de arbeidsbeweging en ieder middel om dat doel te verwezenlijken was welkom, ook het esperanto.

Sindsdien is er in de wereld een en ander verbeterd. Ere wie ere toekomt, mede door de activiteiten van de arbeidsbeweging. Maar niet alleen daardoor. De algemene maatschappelijke ontwikkeling is — met steun van velen niet in de laatste plaats met die van de liberalen - gegaan in de richting van meer welvaart en meer sociale rechtvaardigheid. Het esperantisme heeft daarbij geen praktische rol gespeeld, niet kunnen spelen. Met andere woorden: het is mogelijk gebleken de wereld te verbeteren zonder esperanto. Is het dan een wonder, dat de jongere mens zich van dit ideaal afwendt? Wij dachten van niet, integendeel. Dat is zeer begrijpelijk. Maar dan is het onheus te spreken van een typische devaluatie van de mens, omdat hij het beter heeft, minder werkelijk culturele belangstelling toont.

Uit de tijd

Met alle waardering voor de goede bedoelingen van de heer Labordus en zijn medestanders en met alle respect voor de werkkraft, die zij inzetten, geloven wij, dat het esperantisme uit de tijd is. Een lot, dat deze beweging overigens met meerdere „ismen” deelt. En nu komen we bij prof. Wemelsfelder, die in de genoemde rede opmerkt:

„Met het voortschrijden van de politieke en sociale ontwikkeling dreigen bepaalde partijen of organisaties veel van hun oude glanzende functie te verliezen, doordat hun belangrijkste wensen geheel of gedeeltelijk in vervulling gaan. Er ontstaat dan een vacuum, een luchtledig, voor de activiteit van de partij of organisatie. Men zoekt naar vulling van het vacuum, waardoor kunstmatig aandoende activiteiten ontstaan, die niet of nauwelijks van wezenlijk belang zijn. Er ontstaan dan wat men kan noemen „vacuumvullers” en „pseudo-activiteiten”. Dit slaat niet op een bepaalde partij of een bepaalde organisatie, maar is inherent aan het organisatieleven”.

Er zijn, zo zegt prof. Wemelsfelder, in onze tijd een aantal tendenties, waardoor onze maatschappij boordevol is met problemen, stellingnamen en suggesties voor veranderingen, maatregelen en ingrepen, waarvan men zich kan afvragen of het pseudo-problemen en pseudo-vragen zijn. Hebben zij het enorme gewicht, dat er in de stellingname aan wordt toegekend?

Hoe zwaar of licht wegen de gebezigde krachttermen? Waar treedt de verkleuring van de argumentatie op? Enz. enz. Zo is het. Of de oplossing van prof. Wemelsfelder, die een systematische aanpak wil via een onafhankelijk instituut voor maatschappijproblemen, dat losstaat van de invloed van overheid, politieke partijen, pressuregroepen enz., de ware is, is intussen een andere zaak. Een nogal rationeel, materialistische aanpak, dachten wij. En dat brengt ons tot de al veel gewraakte oplossing van de hooggeleerde redenaar over het materialistische vooruitgangsbegrip, waartegen spreker zich verzette.

De heer Wemelsfelder haalt onder anderen de filosofe Hannah Arend aan, die de maatschappij ziet verworpen tot een steriel vegeterend organisme, dat uitsluitend gericht is op materiële behoeftebevrediging. En Guardini, eveneens geciteerd, schildert het zo mogelijk nog somberder: een capitaluatie voor de machten van de barbaarsheid!

Geen nieuwe problemen

Wij geloven er niet in. En wij refereren daarvoor maar aan...prof Wemelsfelder. Het slot van diens rede luidt:

„Laten wij tenslotte vaststellen, dat aan de orde gestelde problemen wat hun wezen betreft, natuurlijk niet nieuw zijn. Wij hebben er alleen vaak minder oog en oor voor dan vroeger, nu het besef voor immateriële zaken in bepaalde opzichten naar de achtergrond schuift en vervangen wordt door een op materiële consumptie gericht normenstelsel”.

Juist. De vraagstukken waarmee de mens worstelt zijn in wezen niet veel veranderd, doch in onze tijd is de aandacht sterk eenzijdig gericht op de materiële kant van het leven.

Maar wie zegt, dat dat zo blijft? Alleen hij die in de mens, in de menselijk geest weinig vertrouwen heeft.

De mens heeft in een zeer korte tijd ontzaglijk veel meer materiële mogelijkheden gekregen, zowel in het algemeen als in zijn persoonlijk leven. Daaraan moet hij wennen. Hij moet leren met de grotere mogelijkheden, met de grotere welvaart te leven. Dat gaat niet ineens. Dat vergt tijd. Is het zo onbegrijpelijk, dat de mens - vooral, die mens, die vroeger minder profiteerde van de welvaartsvooruitgang dan in onze dagen - spanningen en daardoor ook 'n enkel deraileren kent bij het incorporeren van de grote welvaart in zijn leven? En dat wat voor het individu geldt, ook door de collectiviteit geldt? Het is best mogelijk, dat de welvaart nog niet genoeg is toegenomen om nu al de aanpassing van de mens aan de nieuwe- en gelukkig betere - omstandigheden te verkrijgen. Wij voor ons geloven dat het de menselijke geest zal gelukken t.z.t. ook de nieuwe materie te beheersen. T.z.t. op het juiste moment!

Prof. Wemelsfelder merkte terecht op, dat de grote vragen van de komende maatschappelijke orde veel minder sociaal en nog minder economisch van aard zijn, doch veeleer ethisch van karakter. Een waarheid die niet alleen voor de toekomst geldt, maar die ook in het verleden en thans actueel was en is. Maar dat

neemt niet weg, dat er sociale en ook economisch vragen zijn op dit moment en juist door de vergroting van de welvaart. Die vragen oplossen is allereerst een taak van de politieke groeperingen. En dat moet nu gebeuren. Daarop moet nu het accent vallen.

Het is tegenwoordig bon ton om te verwijzen naar de vragen van de toekomst. Natuurlijk moet men de toekomst in het oog houden en zich daarop alvast richten, maar men moet in de praktijk allereerst de vragen van vandaag beantwoorden en het is duidelijk, dat de politieke groeperingen daarover het meest (moeten spreken. Voor de regeringspartijen geldt dit sterker dan voor de oppositie. Concentratie op de problemen van de dag, houdt geen gebrek aan een visie op de toekomst in.

Liberales wens

De liberale beweging behoort niet tot de groeperingen, die hun glanzende func-

tie hebben verloren, omdat de belangrijkste wensen zijn verwezenlijkt. Men zou kunnen zeggen dat de liberale wens nooit is verwezenlijkt. Die wens is dan telkens weer om voor de mens de kansen te scheppen om zich te kunnen ontplooiën naar aanleg en ambitie. Telkens dus weer de omstandigheden en de wijzigingen daarin passend maken voor de mens. Hier ligt het grote verschil met de groeperingen, die voor de maatschappij een bepaalde oplossing hebben en die op een gegeven moment tot de ontdekking komen, dat hun oplossing door de feiten is achterhaald. Een bittere ervaring, die kan leiden tot het handhaven van achtergebleven idealen en tot het afgeven op hen, die de ontwikkeling volgen en op hen die ervan profiteren.

dBo.

Conferentie over de ontwikkelingshulp

LEIDEN — ZATERDAG 6 MAART 1965

Stadsgehoorzaal — Breestraat — Aanvang 10.30 uur v.m.

Op deze conferentie, die wordt georganiseerd door de Kamercentrale Leiden, zal worden gesproken en gediscussieerd over

PROBLEMATIEK VAN DE ONTWIKKELINGSHULP

Inleiders:

Ir. A. FRANKE

Directeur Ned. Heide Maatschappij

Prof. S. KORTEWEG

Hoogleraar in de economie aan de Rijksuniversiteit te Groningen,
Lid van de Nationale Adviesraad inzake hulpverlening
aan minder ontwikkelde gebieden,

Mr. H. VAN RIEL

Voorzitter van de Eerste-Kamerfractie der V.V.D.

De conferentie staat onder het voorzitterschap van

Prof. mr. C. H. F. POLAK

De deelnemers die zich tijdig opgeven aan het secretariaat van de Kamercentrale Leiden, Anna van Saksenstraat 25, Leiderdorp, zullen een week voor de conferentie de preadviezen ontvangen.

De kosten bedragen f 7.— (inclusief lunch);
zonder lunch (12.30—13.30) f 3.50.

Te zenden aan het secretariaat der Kamercentrale Leiden

Ondergetekende .....

Adres .....

Te .....

Meldt zich aan voor deelneming aan de conferentie op 6 maart 1965.
Hij/zij zal wel/niet deelnemen aan de gezamenlijke lunch.

De kosten kunnen ter conferentie voldaan worden.

Handtekening

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BARGEOPEND TOT 0200 UUR

★
ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

★★★
Le Maire
DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER

★★★

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

hotel atlanta
ROTTERDAM

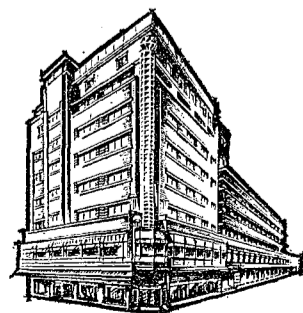
Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Voorstellen van
Hoofdbestuur

(Zie pag. 5, 6, 7 en 8)

Verkiezingen, Vrijheid en Democratie

(II)

Ik laat de vroegere geschiedenis nu maar rusten en begin bij de motie-Beernink, ingediend bij de behandeling in de Tweede Kamer van de begroting van Binnenlandse Zaken voor het jaar 1962.

In deze motie, die de stemmen kreeg van alle leden van de PvdA en alle CHU-ers, het overgrote deel van de leden van de KVP en de AR werd de minister uitgenodigd een voorstel in te dienen om de Kieswet zodanig te wijzigen, dat men 1½ maal de kiesdeler zal moeten halen, wil men in aanmerking komen voor een Kamer-zetel. Het spreekt voor mij vanzelf, dat de VVD zich bij monde van prof. Oud tegen deze motie heeft verklaard.

Wij hebben altijd op het standpunt gestaan — en wij doen dat nog — dat de enige objectieve maatstaf bij de beantwoording van de vraag of een partij tot de Tweede Kamer moet worden toegelaten, is, het al dan niet behalen van de kiesdeler, dat wil zeggen het aantal uitgebrachte geldige stemmen, gedeeld door het aantal beschikbare zetels. Zodra men van deze objectieve maatstaf afwijkt, vervalt men in de willekeur. Waarom wel 1½ maal de kiesdeler en niet 5 maal de kiesdeler, zoals in Duitsland al het geval is?

Overneming van de motie-Beernink — die overigens met 102 tegen 29 stemmen werd aanvaard — zou de eerste stap kunnen zijn op een bijzonder weinig democratische weg.

Het heeft ons dan ook deugd gedaan, dat minister Toxopeus na rijp beraad besloten heeft de motie-Beernink naast zich neer te leggen en dit standpunt, ook na veelvuldig kritiek in de latere jaren, volgehouden heeft.

Als een groepering kans ziet bij een verkiezing voldoende stemmen te behalen om daarmee één Kamerzetel te veroveren, dan moet zij ook het recht krijgen om die zetel door één van haar vertegenwoordigers te doen bezetten.

Het argument van de heer Beernink c.s., dat door een teveel aan kleine partijen de werkzaamheden van de Tweede Kamer worden belemmerd, spreekt mij niet aan. Men kan hier bepaald nog niet van een euvel spreken. Het aantal in de Tweede Kamer vertegenwoordigde

groeperingen heeft momenteel met 10 zijn naoorlogse top bereikt. Daarvoor waren het er afwisselend 7 of 8.

door Mr. W. J. GEERTSEMA,
V.V.D.-fractievoorzitter in de
Tweede Kamer.

De Tweede Kamer zal haar werkwijze dienen aan te passen aan het aantal partijen. Daartoe zijn voorlopig zeker nog mogelijkheden aanwezig.

Daarentegen begint het aantal aan de Kamer-verkiezingen deelnemende partijen wel verontrustend te worden. Van 1946 tot en met 1959 schommelde dit aantal tussen de 10 en 13. In 1963 bedroeg het 18. Het is overigens niet zozeer het aantal alleen, dat verontrust, het is vooral het aantal duidelijk niet serieuze kandidatenlijsten.

Ik durf te zeggen, dat een kandidatenlijst niet serieus is, wanneer men daarop nog geen duizend stemmen weet bijeen te brengen, zoals in 1963 in twee gevallen plaatsvond. Ook 1800 en zelfs 13.000 stemmen, vallen in het niet bij een kiesdeler van rond 42.000 stemmen.

Er moet een vrijheid bestaan om kandidatenlijsten in te dienen — wie zou er aan willen tornen — maar de meenschap mag eisen, dat deze vrijheid wordt gebruikt met besef van de verantwoordelijkheid, die men ook in dit opzicht draagt.

Elke extra lijst brengt een groot aantal administratieve besloemingen met zich mede en verhoogt de kans op het maken van fouten, zowel door de kiezers als door de stembureaus.

Ik geef gaarne toe, dat het verbinden van financiële consequenties aan het indienen van kandidatenlijsten geen absolute waarborg vormt voor 't aankweken van verantwoordelijkheidsbesef, maar het kan er toe bijdragen, dat men zich er nog eens op bezint, wat men eigenlijk doet.

Dat zal overigens uitsluitend het geval zijn als ook in dit opzicht het bedrag zodanig is, dat het ook voor de indieners van de lijst een rol van enige betekenis speelt. Dit was met het in 1951 vastgestelde bedrag van f 500,- blijkens de praktijk, nauwelijks meer het geval. Men verspeelt zijn waarborgsom overigens pas als men minder stemmen behaalt dan 3/4 van de kiesdeler, dus in 1963 minder dan rond 31.000 stemmen. Dit lot trof in 1963 zes partijen. Het is op grond van het bovenstaande, dat ook dit regeringsvoorstel mijn instemming heeft en dat ik zonder aarzelen durf te zeggen, dat het volstrekt in overeenstemming is met de liberale beginselen.

Voor enige bezorgdheid in de gederen van de Partij over het ontwerp van wet tot wijziging van de Kieswet is m.i. dus geen enkele reden.

Mogen deze kanttekeningen tot verheldering van deze zaak hebben bijgedragen.

Actuele kernpunten

De Europese politiek, de nog steeds voortdurende crisis in de Verenigde Naties en de ontwikkelingshulp vormden wel de hoofdpunten bij de plenaire behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken in de Tweede Kamer.

De motie van de begrotingscommissie voor Buitenlandse Zaken, die ons nummer van 17 december j.l. in de Insider-rubriek reeds woordelijk werd weergegeven en ook toegelicht, is volgens verwachting nu in de plenaire vergadering der Kamer met algemene stemmen aanvaard.

Zij is een ondersteuning van het vaste voornemen van minister Luns en staatssecretaris De Block om bij de eerste de beste gelegenheid dat Nederlands medewerking is vereist om een belangrijke EEG-aangelegenheid erdoor te krijgen, die Nederlandse medewerking afhankelijk te stellen van de toekenning van reële parlementaire bevoegdheden aan het Europese parlement.

In ieder geval zal dat moeten gebeuren wanneer men de Europese Gemeenschap het rechtstreekse eigen beheer verleent over het Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw.

Hebben we staatssecretaris De Block goed begrepen, dan zou die kans om de Nederlandse eis te stellen wellicht echter zich nog eerder kunnen voordoen, namelijk wanneer over de samenvoeging van de verschillende organen van de EEG moet worden beslist.

Minister Luns was het wel eens met onze geestverwant mr. Berkhouwer, dat er voor Nederland in het gesprek over een Europese Politieke Unie een moeilijke tijd gaat komen, gezien de huidige psychose van: „er moet iets gebeuren”. Ondertussen zag de heer Berkhouwer kansen dat Engeland zich als gesprekspartner zou aandienen en hij meende, dat voor de Nederlandse minister dan een nuttige functie was weggelegd om dan als trait d'union tussen Engeland en de Bondsrepubliek op te treden.

Nog altijd zitten we met de onaantvaardbare plannen van president De Gaulle voor een Politieke Unie. In Rambouillet hebben De Gaulle en Erhard de wens uitgesproken om nog in de zomer van dit jaar tot een „topconferentie” van de Zes te komen.

Minister Luns vatte het onveranderde Nederlandse regeringsstandpunt nog eens in een zevental punten samen, waar de Kamer zich zeer wel mee kon verenigen. In ieder geval blijft het Nederlandse beleid gericht op de totstandkoming van een geïntegreerd, open en democratisch Europa, met handhaving en versterking van de Atlantische samenwerking. En of een topconferentie zinvol zal zijn, moet afhankelijk worden gesteld van de mate van overeenstemming, welke de komende (dus aan de topconferentie voorafgaande) ministersconferentie over de doelstellingen van de politieke consultatie zal bereiken.

* * *

Terecht sprak mevrouw mr. Stoffels-Van Haften van de ernstige schade, welke de Verenigde Naties door de financiële crisis, welke deze organisatie doormaakte, zal lijden. Zij was verheugd over de interventie van de minister, toen deze in de algemene vergadering der Verenigde Naties had aangedrongen op het nemen van een beslissing.

Met het voortdurend verdagen der vergaderingen, waardoor alles lam wordt gelegd, komt men er niet. In ieder geval is te hopen, dat na de deze week wederom verwachte verdaging nu eindelijk een aanvaardbare oplossing zal worden gevonden.

(Vervolg op pagina 3)

KIJKT EN LUISTERT....

TELEVISIE-UITZENDING

MAANDAG, 15 FEBRUARI a.s., van 20.20—20.30 uur, televisie-net Nederland 1.

Spreker: SIDNEY J. VAN DEN BERGH, lid van het Dagelijks Bestuur.

Onderwerp: „HULP AAN ONTWIKKELINGSLANDEN”

RADIO-UITZENDING

DONDERDAG, 18 FEBRUARI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Spreekster: mevrouw mr. J. M. STOFFELS-VAN HAAFTEN, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

UITLAAT

★ ★ De VARA-leiding heeft vorige maand de uitzending van een radio-gesprek met redactieleden van het socialistische jongerenblad Links verboden. De uitzending zou in de rubriek Uitlaat de lucht in zijn gaan. „Wij willen eerst nog enkele achtergronden van het blad te weten komen alvorens een definitieve beslissing te nemen”, zo verklaarde de leiding van de VARA. Die achtergronden zijn dunkt ons duidelijk genoeg: Links staat links van de PvdA. Het wenst bijvoorbeeld socialisatie van de voornaamste produktiemiddelen en kijkt met een vriendelijker (linker) oog naar de communistische wereld. Het schijnt de VARA moeilijk te zijn dat nu eens nuchter te laten vaststellen. Vreemd, want anders is deze omroep nooit zo kieskeurig met wat zij via de rubriek Uitlaat ventileert.

BRANIES

★ ★ In Den Helder is de wens geuit dat het de wat oudere matrozen wordt toegestaan muts en braniekraag te verwisselen voor pet en jasje. Deze schepelingen - vaak technici, die niet meer als katten in het want klimmen - appreciëren het niet wanneer zij met vrouw en kinderen door de stad lopen en de jeugd dan „dag Jantje” tegen hen roept. Tegenwoordig is het zo, dat, wanneer een matroos tot korporaal is bevorderd, hij na zes jaar van rijkswege een uniform krijgt met de platte pet en het jasje van de onderofficier. Niet iedereen wordt echter bevorderd tot korporaal, zodat iemand van 35 of 40 jaar nog schepeling kan zijn. Misschien is het een goed idee om aan de braniekraag een maximum leeftijdsgrens te verbinden. Het begrip branie - durf, onverschrokkenheid en kranigheid - wordt dan een ereftitel voor de jonge matroos van de Marine.

HONDEN

★ ★ Voortaan zullen reizigers ook in de eerste klas compartimenten hun grote of kleine hond bij zich mogen houden. Ziehier een bericht, dat vele hondenliefhebbers met ons stellig heeft verblijd. De honden zullen in de eerste klas een reductietarief van vijftig procent „genieten”. Daar is niets tegen en veel voor.

Slechts moet men hopen, dat criticiasters in dit alles geen aanleiding tot vers venijn zullen zien. Want zij zouden kunnen redeneren, dat de nieuwe regel discriminerend en zelfs anti-democratisch werkt. Beschouwt men immers de zaak niet van de menselijke, maar van de „hondse” kant, dan zal het ook voor deze viervoeters een status-symbool worden om eerste klas te worden vervoerd. De aristocratische barzoi's en de sierlijke hazewinden zullen nog meer reden hebben met dédain naar te zien op hun ordinaire straat-collega's. De Nutsen kunnen wij echter toevoegen, dat ook honden recht hebben op hun aandeel in de welvaartstaat.

KWAAD

★ ★ Een in onze ogen charmant, althans volmaakt aanvaardbaar interview met Prinses Beatrix werd voor Het Parool aanleiding tot een zeer breedvoerig en zeer zuur hoofdartikel. Het komt op tegen de stijl van het werkstrak van een ANP-verslaggeefster, die „schoolmeisjestaal” gebruiken zou. Met het ANP kan men zich afvragen waarom het onafhankelijk dagblad aan een product, dat zozeer de toorn van de hoofdredactie wekte, niettemin een gehele pagina heeft gewijd. Wanneer het peil van een interview naar het oordeel van Het Parool, door „schuld” van de verslaggeefster niet door de beugel kon, had men het beter kunnen supprimeren. De mededeling achteraf maakt op ons de indruk van een theater-directeur, die in het programma van een première een uitvoerig betoog doet afdrücken omtrent de absolute noodzaak van het nieuwe stuk. Of was Het Parool die dag slechts in een kwaad humeur? Ook dan nog blijft het een kwaad geval.

Mejuffrouw mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra:

ALGEMENE BIJSTANDSWET GEEN GUNST, MAAR RECHT

Vorige week hield ons Tweede Kamerlid, mejuffrouw mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra, een radiorede over het onderwerp: *Algemene Bijstandswet.*

Aan deze rede ontleen wij het volgende:

1 januari 1965 is een gedenkwaardige dag in Nederland, omdat op die datum de Algemene Bijstandswet - het sluitstuk van onze sociale voorzieningen in werking is getreden.

Ik heb aan de totstandkoming van deze wet in de Tweede Kamer met overtuiging meegewerkt, omdat daarin wordt geregeld hetgeen de VVD in haar beginselprogramma onder meer uitdrukkelijk heeft gesteld, nl. dat onze partij er naar streeft, dat armoede en gebrek tengevolge van oorzaken, die de individuele mens niet kunnen worden toegerekend, door een doeltreffende organisatie van sociale verzorging behoren te worden gelenigd, waarbij moet voorkomen worden, dat het verantwoordelijkheidsbesef van de individuele mens wordt ondermijnd.

Artikel 1 van de Bijstandswet verplicht de gemeentelijke overheid aan iedere Nederlander, die hier te lande in zodanige omstandigheden verkeert of dreigt te geraken, dat hij niet over de middelen beschikt om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien, bijstand, d.w.z. financiële hulp te verlenen.

Vóór 1 januari jl. werd op grond van de toen geldende Armenwet ook hulp gegeven - we spraken toen van steun - maar de gemeentelijke overheid had pas de mogelijkheid tot hulpverlening, indien het kerkelijk en particulier initiatief en de wettelijke onderhoudsplichtigen niet in de nood voorzagen. Vandaar dat men zegt, dat door de Bijstandswet de hulpverlening voor de mens in nood van een gunst tot een recht geworden is!

Recht van beroep

Voortaan ook zullen afwijzingen van verzoeken om bijstand behoorlijk moeten worden gemotiveerd en schriftelijk aan de aanvragers worden medegedeeld. Ieder heeft dan het recht tegen de beslissing een bezwaarschrift in te dienen bij Burgemeester en Wethouders en eventueel later nog in beroep te gaan bij Gedeputeerde Staten en in hoogste instantie bij de Koningin. Op deze wijze zal dus de hulpverlening doeltreffender kunnen geschieden.

Heel belangrijk is ook de bepaling, dat de bijstand moet worden afgestemd zowel op de omstandigheden en mogelijkheden van persoon en gezin, alsook op het betoonde besef van verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan.

Bovendien dient deze bijstand er op gericht te zijn de persoon zo mogelijk in staat te stellen zelfstandig in zijn bestaan te voorzien. Daarom zullen als regel voorwaarden tot inschakeling in de arbeid aan de bijstand verbonden worden, tenzij redenen van medische, sociale of andere aard zich hiertegen verzetten.

Iemand, die werken kan, zal zich dus op het Arbeidsbureau moeten laten inschrijven. Het spreekt vanzelf, dat iedereen in de eerste plaats zelf verantwoordelijk is voor de voorziening in zijn bestaan, zodat zijn eigen inkomsten en bezit en die van zijn minderjarige gezinsleden bij de bijstandsverlening niet buiten beschouwing blijven. In beginsel zal de bijstand dus een aanvullend karakter hebben.

Sinds 1 januari 1965 werd ook het AOW-pensioen verhoogd tot een sociaal minimum. Voor vele bejaarden een grote vreugde, maar, helaas ook voor velen een grote teleurstelling, en wel voor al diegenen, die van de gemeentelijke sociale dienst vóór 1 januari elke maand een bepaald bedrag voor kolen, kleding, huishuur enz. bij hun AOW ontvingen.

Deze aanvullende bijstand krijgen de meeste zelfstandig levende bejaarden door de verhoging van de AOW niet meer. Maar hun verwachtingen waren na alles wat er over deze verhoging in de pers, radio en televisie is geschreven en gezegd, heel hoog gespannen. In deze voorlichting werd echter vergeten er op te wijzen, dat de duizenden bejaarden die van de gemeentelijke sociale diensten financiële hulp kregen slechts bij uitzondering in bijzondere gevallen aanspraak op bijstand konden maken. Jammer dat tengevolge van onvoldoende voorlichting teleurstelling en misverstand is ontstaan. Dit werpt een schaduw op een op zichzelf zo goede sociale maatregel.

Faiende voorlichting

Ik vraag mij ook af of in de gehele voorlichting over de Algemene Bijstandswet wel altijd voldoende uit de verf is gekomen dat elke burger in de aller-eerste plaats de plicht heeft alle mogelijkheden te benutten om voor zichzelf te zorgen, en dat juist het doel van de bijstand er op gericht is de aanvrager zoveel mogelijk in staat te stellen weer zelfstandig in zijn bestaan te voorzien, m.a.w. dat vele bijstandsbehoevenden wel degelijk ook plichten hebben.

Uit ervaring weet ik, dat ook hierdoor bij verschillende mensen een zeker onbehagen uit misverstand is ontstaan. Telkens blijkt nog, dat mensen, die werkelijk bijstand nodig hebben weigeren zich tot de gemeentelijke sociale diensten te wenden, omdat zij dit als onwaardig en vernederend beschouwen. Ik denk dan bv. aan diegenen, die de laatste jaren meer en meer in financiële moeilijkheden zijn gekomen, omdat hun pensioen niet toereikend is voor de steeds meer stijgende kosten van een bejaardentehuis.

Ik weet, dat het voor velen een moeilijk besluit zal zijn om bijstand te vragen, maar laten zij bedenken, dat de grote prijsverhogingen hun financiële mogelijkheden veroorzaken. Omstandigheden dus, waaraan zij zelf niets kunnen doen. Juist voor zulke gevallen kan de nieuwe Bijstandswet een uitkomst zijn, omdat daarin geen gunst maar een recht op financiële hulp is vastgelegd.

Actuele kernpunten

(Vervolg van pagina 1)

Ondanks de aanvullende begrotingspost van f 11 miljoen voor 1965, toonde men zich, vooral van de zijde van de PvdA, de KVP en de ARP, nog weinig tevreden over de totale Nederlandse bijdragen voor de ontwikkelingshulp. Staatssecretaris Diepenhorst stelde een geleidelijke verdere verhoging van onze bijdragen in het vooruitzicht, maar volkomen begrijpelijk kon hij voor het volgende begrotingsjaar toch nog geen concrete toezegging doen omtrent de omvang daarvan.

In dit opzicht bevond hij zich dus in precies dezelfde positie als minister Schouwenaar toen deze bij de behandeling van haar begroting hetzelfde standpunt moest innemen ten aanzien van de hogere subsidiëring van het maatschappelijk werk. Over de begroting 1966 moet het Kabinet zich uiteraard nog beraden

Uitvoering niet eenvoudig

De uitvoering van deze nieuwe wet zal niet eenvoudig zijn. Het is nu eenmaal altijd gemakkelijker een wet te maken dan toe te passen. Laten wij echter niet vergeten, dat vrijwel alle gemeentelijke sociale diensten al jarenlang ertoe overgegaan waren de oude Armenwet soepel toe te passen, ja zelfs stelselmatig ervan af te wijken, omdat strikte naleving niet meer in overeenstemming was met de opvattingen en mogelijkheden van de tijd.

Ik heb dan ook goede hoop, dat van de mogelijkheden van deze wet voor de mens in nood een verantwoord gebruik gemaakt zal worden. De tijd, na het inwerkingtreden verlopen, is nog veel te kort om daar thans een oordeel over te kunnen geven.

Wel wil ik tot slot er nog eens heel nadrukkelijk op wijzen, dat elk mens, die op zijn eigen benen kan staan zonder financiële hulp van de overheid, daar niet dankbaar genoeg voor kan zijn!

STALEN
MEUBELEN

GISPEN
CULEMBORG

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

zodat geen enkele minister zich op dit punt nog aan concrete cijfers kan binden.

Bij de bespreking van de medefinanciering van ontwikkelingsprojecten van Nederlandse particuliere organisaties in de ontwikkelingslanden stelde mevrouw Stoffels-Van Haaften de begrijpelijke eis dat die gelden niet uitsluitend ten goede zouden komen voor projecten van missie en zending, maar ook ter beschikking zullen worden gesteld aan andere particuliere activiteiten. Als voorbeeld noemde zij hetgeen de Vereniging voor Sexuele Hervorming in deze gebieden zou willen ondernemen.

Staatssecretaris Diepenhorst gaf de verzekering, dat bij de medefinanciering door de overheid, zeker geen discriminatie zal worden toegepast en dat die medefinanciering zich dus inderdaad niet tot ontwikkelingsprojecten van missie en zending zal beperken. A

„Houdt de Vrijheid hoog!”

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE-STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

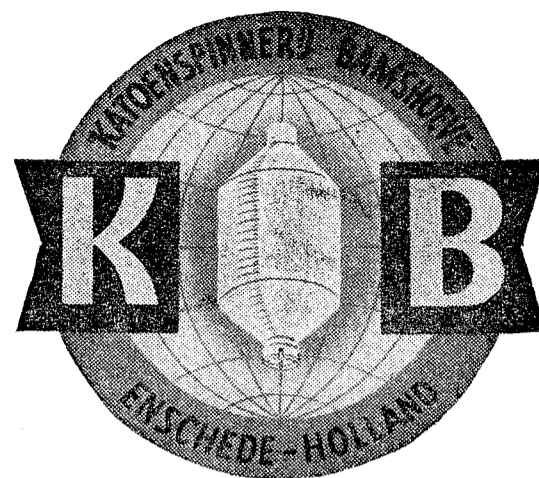
**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE-BOLNES

Spinners en Twijners

van

Weef- en Tricotgarens

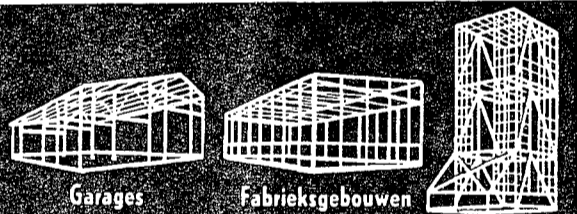
n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen

muurverven - konstruktieverven

scheepsverven - autolakken

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

STAAL

CONSTRUCTIES

voor elk
project

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJÉ

LATUMERBO

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Wij groeien vast.....

In tal, ja, niet in last, want; hoe meer zielen, hoe meer vreugd. Tot ons genoegen hebben wij nu ook een centrale-vertegenwoordigster in Limburg, nl. mevr. J. M. Kruidhof-Dicker, Houthemerweg 34, Valkenburg.

Dat opent weer nieuwe perspectieven. Wij wensen haar veel succes.

Van Valkenburg naar Terschelling. Daar hebben enige dames een paar bijeenkomsten belegd, waarop de vragenlijsten over koopgewoonten en middenstand behandeld werden. De bijeenkomsten vielen zeer in de smaak en anderen, die er van hoorden, willen een volgende keer ook graag van de partij zijn. Aldus schrijft mevrouw R. Luidenga-Bakker.

Daar gaat het dus ook best; wie weet waartoe het leidt.

Vragenlijsten

Naar aanleiding van het bovenstaande vestigen wij nog eens de aandacht op de vragenlijsten; de antwoorden komen nu langzamerhand binnen. Wij hebben de indruk, dat er heel verschillend over geoordeeld wordt. Maar stof tot praten geven ze in elk geval.

Hilversum-Laren-Blaricum

Daar gaat men die vragenlijsten op maandag 15 februari a.s. behandelen bij mevrouw M. H. Cool, Bergweg 29 B, Hilversum. Eerst wordt er, om 14 uur, de jaarvergadering gehouden; men hoopt op aller aanwezigheid.

Grond en aardgas

De afdeling, neen, de vrouwengroep Voorschoten hield de derde bijeenkomst van dit seizoen. Spreker voor deze avond was de fractievoorzitter van de VVD in de gemeenteraad, de heer A. de Groot. Deze gaf allereerst een uiteenzetting over het bestuur van een gemeente. Vervolgens werd nader ingegaan op de wijze waarop een uitbreidingsplan tot stand komt. Na de pauze besprak de heer De Groot verschillende problemen: verband houdende met het komende aardgas.

**Mr. J. J. VAN BOLHUIS
OVERLEDEN**

Op bijna 85-jarige leeftijd is in Den Haag overleden mr. J. J. van Bolhuis.

In de jaren vóór de tweede wereldoorlog, toen de strijd voor de liberale gedachte een zeer zware was, heeft mr. van Bolhuis door niet aflatende activiteit en door het uitdragen van liberale denkbeelden, zowel in zijn parlementaire overzichten in de Nieuwe Rotterdamse Courant, maar vooral door zijn arbeid als hoofdredacteur van het toenmalige weekblad „De Vrijheid”, orgaan van de Vrijheidsbond, er veel toe bijgedragen om de lampen brandende te houden.

Voor al hetgeen hij in die tijd gedaan heeft past het ook in ons weekblad woorden van dank te spreken en zijn nagedachtenis in dankbare herinnering te memoreren.

D. W. D.

kort de waarschijnlijke ontwikkelingsplannen van Voorne weer zoals dat in het Streekplan is vastgelegd.

De heer Koning betoogde, dat op 2 juni a.s. de vertegenwoordigers van Rijnmond worden gekozen. Hij wees op de taken van het nieuwe lichaam en stelde dat de wijze van besturen, zoals die uitgevoerd kan worden door Rijnmond, de kiezers dichter bij de gezagsdragers kan doen brengen. Hij wekte tenslotte, zoals ir. Kuiper-Struyk voor hem, allen op te ijveren voor succesvolle verkiezingsuitslagen voor de V.V.D. op 2 juni a.s., wanneer de vertegenwoordigers van Rijnmond worden gekozen.

Na afloop werd een groot aantal vragen gesteld.

**Executive Liberale
Internationale vergaderde**

De Executive van de Liberale Internationale heeft op 30 januari te Parijs vergaderd onder voorzitterschap van de heer Malagodi.

Verschuiven huishoudelijke en organisatorische zaken, alsmede de financiële toestand van de Liberale Internationale werden zeer uitvoerig besproken.

Van Nederlandse zijde was op deze vergadering de heer D. W. Dettmeijer aanwezig.

**Congres
Liberale Internationale
van 26—29 september
in Zweden**

De Executive van de Liberale Internationale heeft besloten dit jaar het congres van de Liberale Internationale te houden van 26 tot 29 september in Zweden in de omgeving van Stockholm.

Het thema voor dit congres zal zijn: „Sleutelprobleem van Atlantische betrekkingen”.

Activiteiten in Rockanje

De afdeling Rockanje van de V.V.D. hield vrijdagavond 29 januari j.l. in hotel De Dreef een zeer druk bezochte propaganda-bijeenkomst (ca. 120 personen).

De heer L. Hazelbalg kon als voorzitter van de plaatselijke afdeling de velen — niet alleen uit Rockanje, maar ook andere afdelingen hadden acte de présence gegeven — welkom heten en de beide sprekers inleiden: mevrouw ir. A. Kuiper-Struyk, lid van de Tweede Kamer en gemeenteraadslid van Rotterdam en de heer mr. H. E. Koning, secretaris van de V.V.D., afdeling Rotterdam, die het woord voerde in plaats van het aangekondigde Tweede Kamerlid J. C. Corver, die wegens ziekte verhinderd was. Mevrouw ir. Kuiper-Struyk gaf in het

De stand van ons partijwezen (V)

K.V.P. ALS PARTIJ EEN COALITIE OP ZICHZELF

ZOALS wij in ons eerste artikel in deze reeks hebben aange- toond, kenmerkt de lijn der na-oor- logse verkiezingsuitslagen voor de Partij van de Arbeid zich door een opvallende wisselvalligheid.

In tegenstelling daarmee is de po- sitie van de Katholieke Volkspartij, gemeten althans naar de verkiezings- resultaten, juist een bijzonder sta- biele.

Rekenen we de zeteltallen in de periode 1946-1956 ook hier reeds om naar de Kamer van honderdvijftig, dan waren voor de KVP de uitslagen als volgt:

1946	1948	1952	1956	1959	1963
48	48 (1)	45 (3)	49	49	50

De tussen haakjes geplaatste cijfers zijn de zetels voor de in 1948 afge- splitsde groep van de heer Welter, de Katholiek-nationale Partij, die zich in 1956 echter weer „in het gareel” schikte en bij de verkiezingen van 1948 en 1952 een aantal uiterst „rechtse” KVP-stemmen heeft opge- vangen.

* * *

DE stabiliteit moge voor de KVP op het eerste gezicht verblijvend zijn, zij heeft toch ook wel enige minder gunstige facetten. Gezien over de gehele periode 1946-1963 houdt zij immers slechts een vooruitgang van 48 op 50 zetels in.

In procenten uitgedrukt, behaalde de KVP in 1946 30,81% van het to- tale aantal geldige stemmen. In 1963 was dat 31,92% geworden.

Aan de hand van de uitslagen der volkstellingen valt duidelijk te con- stateren, dat deze groei toch wel op- vallend is achtergebleven bij de groei van het aantal katholieken in het kie- zerskorps.

In de reeks: „De cijfers spreken”, welke wij in de zomer 1963 aan de uitslagen van de jongste Kamerver- kiezing wijdden, konden wij er reeds op wijzen, dat ook blijkens de uitsla- gen in de typisch rooms-katholieke provincies Limburg en Noord-Bra- bant (maar óók in de overige delen van het land, al valt dit daar door de veel gemengder bevolking niet zo op) vele duizenden katholieke stem- men enerzijds naar de PvdA, ander- zijds naar de VVD gaan.

Wat de VVD betreft was het feit, dat bij de befaamde stemming onder de jeugd bij het VHMO bijna 10% der stemmen op de katholieke scholen op de VVD werd uitgebracht, trouwens wel een typerende aanwijzing.

* * *

SCHAEPMANS uitspraak van weleer: „Ik wil de katholie- ken tot een politieke macht in Neder- land maken” is stellig in vervulling gegaan. Het politieke catholicisme is inderdaad een „macht” in Nederland geworden.

Hoe gemengd van politieke samen- stelling en karakter de vele Kabi- netten sedert 1918 ook zijn geweest, de katholieke partij (vóór de oorlog de Rooms-Katholieke Staatspartij, na de oorlog de Katholieke Volkspartij)

heeft er haar aandeel steevast in ge- leverd.

Slechts eenmaal, in 1939, heeft Co- lijn gepoogd het zonder de katholie- ken te doen, maar op de derde dag na zijn optreden kwam het vijfde Kabinet-Colijn reeds ten val, door de aanvaarding in de Tweede Kamer van een motie van afkeuring, inge- diend door... de katholieke dr. Deckers.

In het Kabinet-De Geer, dat daarna werd gevormd, hebben dan voor de eerste maal in onze parle- mentaire geschiedenis socialistische minister zitting, maar óók wederom (drie) katholieke ministers.

In die bijkans een halve eeuw se- dert 1918, hebben de protestants- christelijken, de liberalen (vrijzin- nigen) en de socialisten in verschil- lende combinaties afwisselend gedu- rende een bepaalde periode wel en dan weer niet in de telkenmale ge- vormde Kabinetten gezeten. Alleen de KVP (RKSP) was, in een of meer ministers, al tijd aanwezig. Met uitzondering dan van die drie be- faamde dagen, gevolgd door een tien- tal dagen gedurende welke het vijfde en laatste Kabinet-Colijn, als gebrui- kelijk, demissionair aanbleef tot het volgende Kabinet was geformeerd.

NOTITIES VAN EEN INSIDER

ER valt nog een andere con- clusie uit dit opmerkenswaar- dige feit te trekken. En wel dat het politieke catholicisme ten onzent be- reid en in staat was en is, naar ge- lang van de omstandigheden met iedere andere partij of combinatie van partijen in een regering samen te werken.

Dat dit de katholieke partij zo ge- makkelijk afdraait, is wel verklaar- baar. Zij is een coalitie op zichzelf, een conglomeraat van politieke stromingen, bijeen gehouden — tot nu toe — door het ene gemeenschappelijke geloof.

Uitgaande van dit feitelijke gege- ven, is het ook niet zo slecht be- keken, zich niet aan vaste combina- ties of bepaalde regerings-beginselen te binden.

Iedere stroming in de partij en in de fractie, die op een bepaald ogen- blik met de dan bestaande samen- werking niet tevreden is, kan zich koesteren in de verwachting, dat na de volgende verkiezing ha a r voor- keur weer bevredigd zal worden.

Is er samenwerking met de socia- listen, dan is de anti-socialistische onderstroming duidelijk te onderken- nen en het meest luidruchtig. En in een periode als thans, waarin de so- cialisten in de oppositie zijn en (o.a.) met de liberalen wordt samenge- werkt, zijn degenen die graag een „rooms-rode” samenwerking zien, het meest actief. Men hoeft er „De Volkskrant” maar dagelijks op na te lezen om te weten, in welke richting de onderstroming in de KVP thans weer gaat en waar de hoop voor een volgende verkiezing naar toe gaat.

I N de periode 1948—1956 leid- de de samenwerking met de socialisten zelfs tot een tijdelijke afscheiding van de sterk anti-socia- listische groep-Welter.

Het was ook in deze periode, dat prof. Duynstee (in een hoofdartikel in „De Maasbode” van 14 april 1951) schreef over „het wezen der staat- kundige eenheid der Nederlandse ka- tholieken, zoals die gewenst werd door de Nederlandse bisschoppen en zoals die belichaamd werd in de KVP”.

Prof. Duynstee bekende zich (toen) eveneens als een voorstander van de „staatkundige, eenheid der katholie- ken”. Juist wegens de uitspraak der bisschoppen zag hij het echter als de plicht van de KVP om „binnen haar verband plaats in te ruimen voor die groepen, welke op verschillende be- langrijke praktische punten het ge- voerde beleid afkeuren”. Het resul- taat hiervan zou wezen, dat „de KVP bestaat uit twee vleugels, welke in vele zaken met elkander kunnen samenwerken, doch in zaken, samen- hangende met de punten van ver- schil, elkaar op loyale wijze be- strijden”.

Hier ziet men, tot welke merk- waardige conflicten en gedachten- constructies het streven naar poli- tieke partijvorming op confessionele grondslag kan leiden.

Op die wijze, zo meende, prof Duynstee, zou de rechtervleugel in- vloed bezitten, welke hem rechtens toekomt en zou de progressieve vleu- gel zijn werkelijke aanhang zuiver en duidelijk tot gelding (kunnen) bren- gen.

Deze gedachte verder uitwerkend, noemde prof. Duynstee in dat artikel de omzetting van de R.K. Staatspartij in de Katholieke Volkspartij „een der meest fatale vergissingen, welke niet alleen ons volksdeel, maar zelfs ons land getroffen hebben. Daarmee is de mogelijkheid geschapen om de „progressiviteit” als eenheidsstempel op het katholieke volksdeel te druk- ken”.

Massief kartonnen
DOZEN

☆

voor export en
binnenlands
gebruik

☆

N.V. Stroocartonfabriek v/h
E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20—22.
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage
Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

N.V. Houthandel

v.h. W. KUNST

☆

EEMSKANAAL Z.Z. 19

GRONINGEN

Telef. 05900 - 36541

Hij beklagde zich tenslotte ern- stig, dat „onder het motto der pro- gressiviteit” de loyale wil en bereid- heid van het katholieke volksdeel tot eenheid en samenwerking werd mis- bruikt tot versterking van „een be- leid, dat velen afkeuren, ja verderfe- lijk achten”.

(Wordt vervolgd)

N.V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

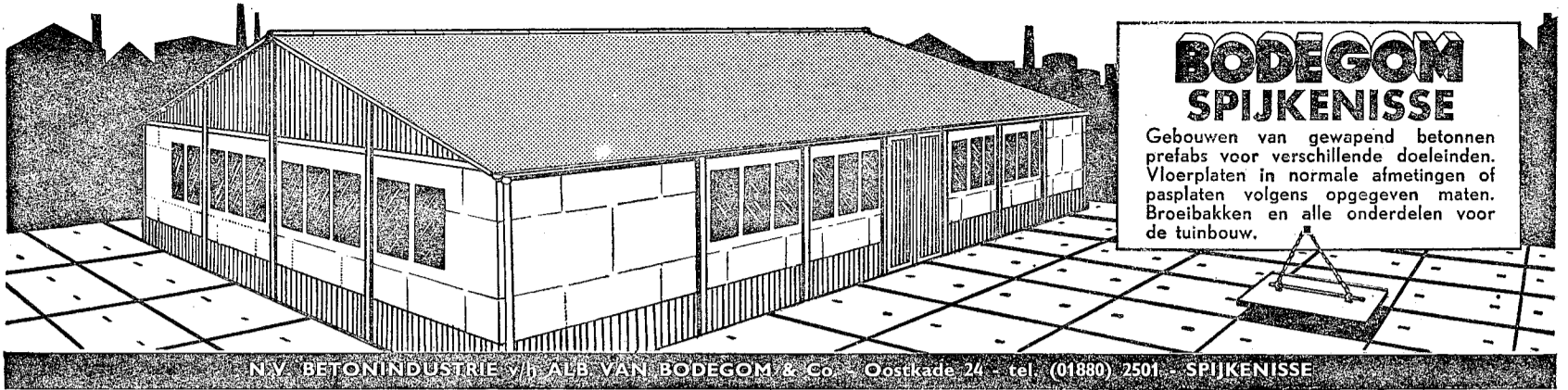
FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

„Maak de V.V.D. sterk!!”

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10
CAPELLE A. D. IJSSEL

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

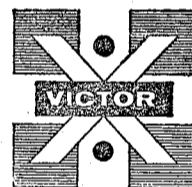
Safe-loketten

De HBU heeft voor haar rekeninghouders tegen een matige vergoeding safe-loketten beschikbaar. Hierin kunnen stukken, die speciale waarde hebben, veilig worden opgeborgen.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Franco
levering

Schrijfmachines

Boekhoudmachines

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

V.N.K.

ADMINISTRATIE SYSTEMEN

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-5 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart

**GARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN**

Schiedamsevest 91-93   telef. 116400 (4 lijnen)

ROTTERDAM

telex 22153 (2 lijnen)

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Rotterdam

PANDBRIEVEN

EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

GRIEP, PRODUKTIE, EFFICIENCY..... MENS!

De griep wint, zoals (bijna) elk jaar tegen het einde van de winter weer veld. Zoals meestal ook het geval is, trekt zij op vanuit het Oosten, vanuit Rusland ditmaal. Dat garandeert, dat we kunnen „genieten” van de enig ware, van de onvervalste griep. Het woord gaat immers terug tot het Russische chrip, hetgeen heesheid betekent. Dat leert ons tenminste het etymologisch woordenboek van De Vries.

De heer De Gaulle behoeft zich hiervan overigens niets aan te trekken, zoals van de Amerikaanse dollar. De onvolprezen Koenen-Endepols biedt hem kans op een eigen merk: griep komt van het Franse grippe.

De kranten staan er weer vol van en de radio en tv-zuilen haasten zich doktoren voor de luidspreker en de beeldbuis te halen, die den volke bijbrengen dat het beter is van influenza te spreken en die - dachten, althans hopen wij - den volke ook leren (zonder het te zeggen) zich niet bij voorbaat op te winden in het kielzog van de publiciteitsmedia, al is werkelijke griep niet voor de poes en sterft er - ook zonder epidemie - één op de drieduizend patiënten aan.

De inspecteur van de militaire geneeskundige dienst heeft alvast een maatregel getroffen en gelast, dat de Nederlandse, in West-Duitsland gelegerde troepen, 8.000 man sterk, worden „geprikt”. Er is dus een linie tegen de griep opgesteld. Deze soldaten zullen ons tijdens hun verlopen niet besmetten. Er is overigens in West-Duitsland nog geen Agriep. Zonodig zullen ook de in eigen land dienende Nederlandse militairen worden ingeënt.

Dat de doktoren terzake diligent zijn en de regering zal dat ook wel wezen, is natuurlijk prachtig. In de publiciteit rondom de griep maakt één ding ons echter toch wat huiverig. Dat is het argument van de schade, die de nationale economie van de griep kan leiden. Niet dat wij er geen begrip voor hebben, dat veel zieken het teruglopen van de produktie tot gevolg heeft. En dan hebben wij er natuurlijk ook begrip voor, dat getracht wordt de griep-epidemie te beperken door profylactische middelen, die door of vanwege het bedrijfsleven worden toegepast (de vitamine C-tabletten bij de koffie). Maar tegen zo sterk naar voren halen van deze kant van de zaak zoals tegenwoordig gebeurt, hebben wij bedenkingen.

Arts voor radio

Wanneer, zoals dezer dagen voor de radio een huisarts het argument van de teruggang in de produktie hanteert, dan begrijpen wij dat niet helemaal. Wat kan die huisarts dat

schelen? Het gaat hem toch zeker om zijn patiënten? We leven in een tijd waarin iedereen verplicht is sociaal te doen. Bij alles moet iedereen aan de maatschappelijke gevolgen denken, anders kan hij niet meer meedoen. Wij leven in een tijd van wouldbe maatschappelijkheid.

Als wij een ondernemer horen zeggen, en dat is ons al de nodige keren overkomen, dat al die zieken - in een bepaalde periode - het land grote schade berokkenen, dan heeft hij op zichzelf wel gelijk, maar hij bedoelt heel wat anders; hij bedoelt doodgewoon: ik heb er een strop aan! Laat hij dat dan ook zeggen en niet alles overgieten met het maatschappelijke saus. En laten in elk geval doktoren daaraan niet meedoen!

Overigens, die strop van die ondernemer valt natuurlijk nog wel wat mee. Iedere verstandige bedrijfsleider weet dat bij een bepaald personeelsbestand een zeker percentage zieken en ook anderszins afwezigen hoort. Daar houdt hij rekening mee en in zijn organisatieschema en in zijn calculatie. Met normale „griep-epidemieën” in het winterseizoen wordt heus rekening gehouden. Zo is het ook in het grote geheel, zo moet het althans zijn. Geef de mensen ook de kansen om eens ziek te zijn, om eens uit te zieken. Dat is - al zijn we geen medicus durven we dat toch wel te zeggen - niet alleen een lichamelijk, maar ook een geestelijk reinigingsproces.

Controle

Wij hebben in onze maatschappij de zgn. sociale geneeskunde bijzonder goed georganiseerd. Dat is een groot goed, een belangrijk stuk vooruitgang. Maar de „patiënt” merkt van de sociale geneeskunde vooral de „controle”. Wat hij vooral ervaart is het zoeken door controlerende instanties naar die bepalingen - in de kleine lettertjes - die het mogelijk maken te beknibbelen op wat in beginsel moet worden gewaarborgd. Wat de patiënt ervaart is het niet meer zijn dan een nummer, dat op-

geroepen wordt voor controles, longonderzoek, enz., enz. En niet alleen hij ook zijn vrouw en kinderen. Wat hij ervaart is, dat hij toch vooral moet worden beschermd tegen ziektes, ook voor hem zelf, zeker, maar vooral omdat de maatschappij geen schade mag leiden, niet in de dalende produktiviteit en niet in de uitkeringen die moeten worden gedaan.

Deze keerzijde van de medaille wordt teveel gebagatelliseerd. Het individu dat zich hier tegen verzet wordt gauw een chicaneur, een - en dat is het summum van veroordeelen - on-sociaal wezen!

Het kan heus wel anders. Dat is een

**VRIJHEID EN
DEMOCRATIE**

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer

Redactie - secretaris: G. Stempher.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (0 2953) 35 63

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

kwestie van willen. In ieder geval kan de toon heel wat prettiger worden. De sfeer kan worden afgestemd op de mens en niet op het produktie-apparaat en de „maatschappij”. In wezen is de remedie simpel: even stilstaan bij wat nu werkelijk de verhouding is tussen mens, maatschappij en produktie!

dBo.

Conferentie over de ontwikkelingshulp

LEIDEN — ZATERDAG 6 MAART 1965

Stadsgehoorzaal — Breestraat — Aanvang 10.30 uur v.m.

Op deze conferentie, die wordt georganiseerd door de Kamercentrale Leiden, zal worden gesproken en gediscussieerd over

PROBLEMATIEK VAN DE ONTWIKKELINGSHULP

Inleiders:

Ir. A. FRANKE

Directeur Ned. Heide Maatschappij

Prof. S. KORTEWEG

Hoogleraar in de economie aan de Rijksuniversiteit te Groningen,
Lid van de Nationale Adviesraad inzake hulpverlening
aan minder ontwikkelde gebieden,

Mr. H. VAN RIEL

Voorzitter van de Eerste-Kamerfractie der V.V.D.

De conferentie staat onder het voorzitterschap van

Prof. mr. C. H. F. POLAK

De deelnemers die zich tijdig opgeven aan het secretariaat van de Kamercentrale Leiden, Anna van Saksenstraat 25, Leiderdorp, zullen een week voor de conferentie de preadviezen ontvangen.

De kosten bedragen f 7.— (inclusief lunch);
zonder lunch (12.30—13.30) f 3.50.

Te zenden aan het secretariaat der Kamercentrale Leiden

Ondergetekende .....

Adres .....

Te .....

Meldt zich aan voor deelneming aan de conferentie op 6 maart 1965.
Hij/zij zal wel/niet deelnemen aan de gezamenlijke lunch.

De kosten kunnen ter conferentie voldaan worden.

Handtekening

Brochure dr. K. van Dijk

Van de brochure „Vitaliteit en perspectief van de liberale gedachte” van de hand van het lid onzer Tweede Kamerfractie dr. K. van Dijk is nog een beperkt aantal exemplaren verkrijgbaar.

De prijs bedraagt f 0.75 per exemplaar.

Bestellingen gelieve men te doen door het betreffende bedrag over te schrijven op giro nr. 882461 ten name van de Administratrice van de afd. Groningen van de VVD te Groningen.

"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

ANNO 1774

DEVIEZENBANK

PARKLAAN 32-34 · TEL 110320 (7 lijnen) · TELEX 21170

ROTTERDAM

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.
KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) 15851 · POSTGIRO 75651

FORUM-BANK

AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

**Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.**

Alle Bankzaken

HOGE RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN   ROTTERDAM
U. EMMIUSSINGEL 59   WESTERSINGEL 93

MINDER BELASTING BETALEN

De inkomstenbelasting wordt nog niet verlaagd.
Toch kunt U reeds nu belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938**

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43*

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Gesprek met
Ir. J. N. Kooy

(Zie pag. 3)

MINISTERS, DEMAGOGIE EN DEMOCRATIE

Prof. dr. J. Zijlstra is hardop aan het mijmeren geslagen. Daar de oud-minister, gelijk Odysseus, een veel-ervaren en verstandig man is, was het resultaat van zijn overpeinzingen de vermelding waard. Hij klaagde er nl. op de studentenconferentie van de Arjos over, dat de afzonderlijke ministers te weinig tijd hebben voor het trekken van beleidslijnen op lange termijn. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat zijn zij in de weer om kleine probleempjes op te lossen: een krantenbericht, een TV-uitzending, vragen van Kamerleden en zo voort, en zo voort.

Vooropstellend, dat de Kamerleden door de aard van het vragenrecht zelf, tot het vragen van inlichtingen omtrent bepaalde „gevallen” worden genoopt, moet men erkennen, dat de ministeriële dagtaak door duizend-en-één zaken van groot maar ook klein belang wordt gevuld. Een minister is een veelgeplaagd mens. Hij wordt voor alles-en-nog-wat ter verantwoording geroepen. En zelfs, de nuttige taakafplitsing via staatssecretarissen heeft niet voorkomen, dat het alles voor één man of vrouw veel te veel is.

Onontbeerlijk is natuurlijk het vermogen om doeltreffend aan anderen te kunnen delegeren. De quasi-krachtfiguur, die elk détail zelf wil regelen, deugt niet voor het ministersmétier. Trouwens evenmin voor menig ander vak.

* * *

Prof. Zijlstra legt verder een sterke nadruk op het dualistisch karakter van ons parlementair-democratisch regeringsstelsel. Dat veronderstelt, om op zijn best te functioneren, een sterke positie zowel van de regering als van het parlement. „Natuurlijk moet de regering elke dag ter verantwoording geroepen kunnen worden, maar daarom hoeft dat nog niet iedere dag te gebeuren”. Waaruit duidelijk blijkt, dat de hooggeleerde oud-minister voorstander van matiging bij dit ter verantwoording roepen is.

Zeer juist ook vonden wij zijn opmerking over de „bredere en smalere kloof tussen overheid en achterban in de politiek”. Inderdaad — en dit geldt niet slechts voor de AR, maar voor alle partijen — is er dikwijls een „spanning tussen het algemeen welzijn op lange termijn en een groepsbelang op korte termijn”. Daarvan weet minister Witteveen

mee te praten. De kritiek op zijn leningsplafond richt zich immers vooral op het heden. Het eminente belang van een evenwichtsherstel op langere termijn wordt door sommige critici met soevereine zwier weggerwerkt.

* * *

Een schoolvoorbeeld van al te gemakkelijke kritiek kon men vinden in het Vrije Volk van de 10de februari. Onder de suggestieve titel „Regering dwingt steden tot een heilloze uitverkoop” werd daar tegen de „bestedingsbeperkingspolitiek” — zo stond het er — van de ministers Witteveen en Toxopeus een journalistieke cavalerie-charge uitgevoerd. Dat de aanval slaagde, zal niemand die niet perse oppositie voert, beweren.

Natuurlijk wordt bij deze kritiek in de eerste plaats Rotterdam — om in hippische stijl te blijven — als paradepaard naar voren gehaald. Drinkwatervoorziening, bouw van de métro, aanleg van sportvelden, dit alles moet worden uitgesteld. Niet wordt vermeld, dat de regering Rotterdam in zijn werkelijke noden aanzienlijk is tegemoetgekomen. Evenmin wordt de bescheiden vraag gesteld, of Rotterdam in zijn prijsens-

waardige dynamiek niettemin ietwat van de toekomstige hoge boom heeft geleefd.

Het Vrije Volk laat het overigens niet bij Rotterdam. Er zijn andere gemeenten, waar „zelfs de aanleg van riolering” (vooral in kleinere gemeenten) „op onoverkomelijke financiële bezwaren” blijkt te stuiten. Om van de bouw van schouwburgen maar niet te spreken”. Waarom deze laatste twee nuttige zaken in één adem worden genoemd, is ons niet duidelijk. Wel duidelijk is, dat men, demagogisch te werk gaande, tal van wensen kan opsommen, waarvan dan de niet-inwilliging als hemeltergend wordt gesuggereerd.

* * *

De enige oplossing die de regering ziet, is — altijd volgens Het Vrije Volk — de heilloze uitverkoop van „gemeentebezittingen, van grond, woningen, ziekenhuizen zelfs”. Maar weer wordt er niet bij verteld, dat er ook gemeente-investeringen zijn, waarbij het juist en rationeel is, dat er wordt teruggeschakeld van overheids- naar particuliere eigendom. Wanneer men echter van het, in onze ogen onjuiste standpunt uitgaat dat een groot aantal zaken die daarvoor niet geëigend

zijn aan de gemeenschap moeten komen of blijven, houdt natuurlijk alles op. Terugkomend op prof. Zijlstra bij deze sterk overtrokken socialistische kritiek: Hier blijkt bij Het Vrije Volk een tekort aan inzicht in politiek op lange termijn. Tevens een aanzienlijk teveel aan kritiek in felle schrille kleuren, die tot een caricatuur wordt van het werkelijk beleid.

* * *

Een parlementaire missie, waarvan ook onze partijgenoot de heer Th. H. Joekes deel zou uitmaken, naar Zuid-Afrika, heeft, terecht, voor de eer van het bezoek bedankt. Bedoeling was, dat onze vijf parlementariërs zich ter plaatse zouden kunnen oriënteren over de toestand in dat land. Maar na gebleken gemis aan medewerking van de Zuid-Afrikaanse regering hebben zij het nut van hun reis zeer sterk in twijfel getrokken. Zo was het hun blijkbaar niet veroorloofd de Nobelprijswinnaar Loethoeli te ontmoeten. Dit past kwalijk bij de objectieve voorlichting, die toch als essentieel punt van de reis was gesteld.

Wij betreuren het, dat de Zuid-Afrikaanse regering hier geen ruimer standpunt heeft ingenomen. Wij zijn overtuigd en fel tegenstander van de apartheid. Toch weten wij zeer wel, dat de problemen ter plaatse in Zuid-Afrika minder eenvoudig en minder ongecompliceerd liggen, dan mening beoordelaar hier te lande denkt. Een genuanceerd, objectief oordeel wordt ons nu onthouden.

Dat is spijtig. Voor Nederland. Maar ook voor Zuid-Afrika.

L. M.

Conferentie over de ontwikkelingshulp

LEIDEN — ZATERDAG 6 MAART 1965

Stadsgehoorzaal — Breestraat
Aanvang 10.30 uur v.m.

Op deze conferentie, die wordt georganiseerd door de Kamercentrale Leiden, zal worden gesproken en gediscussieerd over

PROBLEMATIEK VAN DE ONTWIKKELINGSHULP

Inleiders:

Ir. A. FRANKE,

Directeur Ned. Heide Maatschappij

Prof. S. KORTEWEG,

Hoogleraar in de economie aan de Rijksuniversiteit te Groningen,

Lid van de Nationale Adviesraad inzake hulpverlening aan minder ontwikkelde gebieden,

Mr. H. VAN RIEL,

Voorzitter van de Eerste-Kamerfractie der V.V.D.

De conferentie staat onder het voorzitterschap van
Prof. mr. C. H. F. POLAK.

De deelnemers die zich tijdig opgeven aan het secretariaat van de Kamercentrale Leiden, Anna van Saksenstrat 25, Leiderdorp, zullen een week voor de conferentie de preadviezen ontvangen.

De kosten bedragen f 7.— (inclusief lunch);
zonder lunch (12.30—13.30) f 3.50.

Te zenden aan het secretariaat der Kamercentrale Leiden

Ondergetekende .....

Adres .....

Te .....

Meldt zich aan voor deelneming aan de conferentie op 6 maart 1965.

Hij/zij zal wel/niet deelnemen aan de gezamenlijke lunch. De kosten kunnen ter conferentie voldaan worden.

Handtekening

UIT DE PARTIJ

Ir. Baas in Franeker:

Onze tuinbouw in gevaar

Voor een aandachtig gehoor hield ir. J. Baas voor de Liberale Sociëteit van de Statencentrale Franeker een causerie over zijn ervaringen gedurende een jaar als lid van het Europese Parlement.

In een kort overzicht schetste hij de doelstellingen van de drie Gemeenschappen EGKS, EEG en EURATOM en de taak en plaats van het Europese Parlement en de hieruit gevormde commissies waarbij spr. tot de conclusie kwam, dat de bevoegdheden van het Parlement dienen te worden uitgebreid.

Ook de politieke Gemeenschap vormt nog altijd een probleem en vooral op monetair gebied is een gemeenschappelijke politiek ten spoedigste noodzakelijk.

Mede in dit verband achtte hij de eenmaking van de graanprijs in de Gemeenschap nog te vroeg tot stand gekomen.

Voor de Nederlandse economie is het essentieel, dat naast een coördinatie met de Europese economie, terdege rekening wordt gehouden met de positie van onze havens met hun handelsbetrekkingen over de gehele wereld en de belangen van onze grote agrarische export.

De door de EEG-commissie voorgestelde verordening voor groente en fruit houdt voor de Nederlandse tuinbouw een groot gevaar in daar hierbij richtprijzen worden gehanteerd, welke boven de Italiaanse kostprijzen liggen hetgeen tot gevolg heeft, dat in dit land de produktie zoveel mogelijk zal worden opgevoerd en grote bedragen uit de EEG-fondsen zullen moeten worden betaald.

Als gevolg hiervan bestaat de mogelijkheid dat de EEG-commissie produktiebeperkingen zal opleggen en tot toewijzigingen zal overgaan, waarbij de Nederlandse tuinbouw in een moeilijke situatie zal komen. Spreker heeft dan ook tegen deze verordening gestemd. In een beschouwing over de verschillende in de opbouw van de kostprijzen van agrarische producten in de diverse landen binnen de Gemeenschap, achtte ir. Baas het noodzakelijk, dat een onderzoek wordt ingesteld teneinde een duidelijk inzicht te verkrijgen in de verhouding tussen gemiddelde produktie en inkomen van de boeren.

Een interessante discussie na deze inleiding maakte nog eens duidelijk welke grote problemen er nog opgelost zullen moeten worden.

Partij-activering in Geldermalsen

In het kader van de door het Hoofdbestuur opgezette activering

der Partij werd op maandag, 8 februari j.l., in hotel Stockey te Geldermalsen een openbare vergadering gehouden, belegd door de afdelingen Beusichem, Culemborg, Geldermalsen, Maurik, Tiel en Zaltbommel. Deze bijeenkomst stond onder leiding van de heer J. Kok te Est en Opijnen.

Na een kort propagandistisch woord van het lid van het Dagelijks Bestuur, de heer H. J. L. Vonhoff, sprak vóór de pauze mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haften, die er trots op was in deze streek geboren te zijn en die een gedeelte van haar inleiding uitsprak in Betuws dialect.

Na de pauze was er een forum onder leiding van de heer Vonhoff, waarvan verder deel uitmaakten mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haften en de Tweede Kamerleden, J. H. Couzy, ir. L. G. Oldenbanning en M. Visser.

Ter vergadering waren mede aanwezig de pas benoemde vrouwelijke burgemeester van Geldermalsen, mevrouw van der Wal, en de organisator-propagandist der Partij, de heer L. van Vlaardingen.

Oprichting Liberale Sociëteit te Enschede

Mr. Talsma besprak het rapport van de Commissie-Verdam.

Dezer dagen vond de eerste bijeenkomst van de Liberale Sociëteit te Enschede plaats. Een opmerkelijk groot aantal leden verzamelde zich in „Hermes” om op een ongedwongen wijze te praten over het rapport van de Commissie, die zich onder leiding van prof. Verdam had verdiept in de achtergronden van ons Nederlands vennootschapsrecht.

Het bestuur van de afdeling Enschede had een aantal jongere leden bereid gevonden als voorlopig bestuur met de Sociëteit een proef te nemen, die bijzonder geslaagd is. Mr. Korthals Altes opende de bijeenkomst met een woord van welkom, waarin hij speciaal de heer Talsma, wethouder Pen, bestuurs- en raadsleden onder de aanwezigen noemde.

Na een opwekkend woord van de afdelingsvoorzitter, de heer Haccou, begon mr. Talsma met zijn inleiding, waarin hij de ontwikkeling van het vennootschapsrecht in Nederland in het kort uiteenzette.

Het rapport geeft aanbevelingen voor uitbreiding en aanvulling van de bepalingen van de wet op de vennootschappen zoals uitbreiding van de verslaggeving, medezeggenschap verdere detaillering van de bestaande voorschriften, introductie van het recht van enquête, introductie van arbeiders-commissarissen, bespiegelingen over de structuur van de onderneming en een aantal andere zaken.

Nederland kende tot nu toe een zeer globale wetgeving op dit gebied, maar spreker trok een vergelijking met Duitsland, waar men al jaren ervaring heeft met zeer gedetailleerde voorschriften en arbeiderscommissarissen.

Het instituut van arbeiderscommissarissen is in Duitsland beslist niet overall een succes en ook hier wordt er verschillend over gedacht, zowel in werkgevers- als in werknemerskringen.

Hierna begaf het gezelschap zich aan

tafel, waarna de vragen los kwamen en een levendige discussie ontstond.

Mr. Korthals-Altes sloot de bijeenkomst precies op tijd, waarna een aantal leden nog gezellig bijeen bleven om in kleine kring het onderwerp nog dieper te benaderen.

De volgende bijeenkomst van de Liberale Sociëteit zal op maandag 1 maart a.s. plaatsvinden om 18.15 uur in „Hermes”

Aardgas in De Bilt/Bilthoven

De afdeling De Bilt-Bilthoven belegt op woensdag 24 febr. a.s. in Hotel Heidepark een openbare vergadering. Hier zal het woord worden gevoerd door ir. J. A. van Dijk, directeur van het Gasbedrijf te Zeist, die het onderwerp: „aardgas” koos.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03

(3 lijnen)

Giro 67880

Vergadering Dagelijks Bestuur

Op zaterdag, 13 februari j.l., kwam het Dagelijks Bestuur der Partij ten kantore van het Algemeen Secretariaat in vergadering bijeen.

Verschillende huishoudelijke en organisatorische zaken werden uitvoerig besproken.

OPENBAAR MIDDENSTANDSFORUM

VRIJDAG 19 FEBRUARI 1965

I.C.C.-Paviljoen Vondelpark - Amsterdam - Aanvang 20 u.

Forumleden:

Dr. J. ALERS - F. L. VAN DER LEEUW - Mr. F. PORTHEINE - M. VISSER

SPREEKBEURTEN

PERIODE 19 FEBRUARI TOT EN MET 19 MAART 1965

19 februari	- Wageningen	- Mr. W. J. Geertsema
	- Gorredijk	- Dr. K. van Dijk
	- Amsterdam (middenstandsforum)	- Mr. F. Portheine
	- Stellendam	- M. Visser
22 februari	- Amersfoort	- J. C. Corver
	(Jongeren Parlement)	- Mevr. H. van Someren-Downer
	- Zeist	- Mevr. Mr. E. Veder-Smit
		- Th. H. Joekes
24 februari	- Middelburg	- Ir. K. van der Pols
	- Zuidlaren (afd. + JOVD)	- R. Zegering Hadders
25 februari	- Geleen	- Mr. J. Drijber
	- Sneek	- M. Visser
26 februari	- Goeree/Overflakkee	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Leiden (afd. + Liberale Studentenver. Leiden)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften
	- Frederiksoord	- Ir. L. G. Oldenbanning
4 maart	- Almelo	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Doetinchem	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften
	- Broek in Waterland	- Ir. D. S. Tuijnman
		- M. Visser
5 maart	- Leeuwarden (Lib. Sociëteit)	- Th. H. Joekes
	- Den Burg (Texel) - leerl. Rijks-HBS	- Mr. F. Portheine
6 maart	- Arnhem	- H. J. L. Vonhoff
	- Leiden (Conferentie over ontwikkelingshulp)	- Ir. A. Franke
		- Prof. S. Korteweg
		- Mr. H. van Riel
8 maart	- Gouda	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften
	- Enschede	- Th. H. Joekes
10 maart	- Emmen	- Mevr. H. van Someren-Downer
12 maart	- Anna Paulowna	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften
	- Amersfoort	- Sidney J. van den Bergh
	- Haarlem	- Mr. H. van Riel
19 maart	- Wolvega	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Baarn	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften
	- Zutphen (huiskamerkring)	- Th. H. Joekes

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BIJ HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM

UITNODIGING

Het bestuur van het LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM heeft het genoegen u uit te nodigen tot het bijwonen van het openbare gedeelte van zijn derde VERGADERING VAN DEELNEMERS (jaarvergadering) op

ZATERDAG 13 MAART 1964 te 14.30 uur,
in Hotel „HET HOF VAN HOLLAND”,
Kerkbrink 1—7 - Hilversum.

Na een korte inleiding door de voorzitter van het Centrum, dr. E. NORDLOHNE, over de politieke ontwikkeling, zal

prof. dr. J. F. GLASTRA VAN LOON, te Leiden,

een voordracht houden onder de titel

KIEZEN OF DELEN,

waarin prof. Glastra van Loon een bijdrage zal leveren aan de discussie over ons democratisch stelsel.

Gelegenheid tot discussie.

De deelnemers van het Centrum herinneren wij eraan, dat het besloten huishoudelijke gedeelte van de vergadering aanvangt om 10.30 uur.

Dr. E. Nordlohne, voorzitter.
Toon Appel Hzn., secretaris.

HOOFDPIJN

★ ★ Sheriff Clark van de Amerikaanse stad Selma lijdt aan hoofdpijn. Ook is hij oververmoeid. Dat is begrijpelijk. Hij is nl. de man, die 160 negerkinderen een „strafmars” door zijn stad heeft laten maken. Dat geschiedde met elektrische veedrijversstokken. Ook zorgde hij ervoor, dat een zieke neger met ketens aan zijn bed werd vastgeklonken. De demonstratie der negers was, geheel zoals dat past in het door ds. King gepropageerd systeem, volmaakt vreedzaam. Het systeem van de heer Clark schijnt ons, even volmaakt, sadistisch. Wij wensen hem in het ziekenhuis waar hij, zonder ketens, wordt verpleegd, in elk opzicht beterschap toe.

DWANG

★ ★ Rotterdamse taxichauffeurs hebben gestaakt. Daar is juridisch geen bezwaar tegen in het vrije Nederland. Dat deze stakers met geweld een collega hebben verhinderd wél te werken, is ontoelaatbaar. In de Nederlandse rechtsstaat behoort daar streng tegen te worden opgetreden. Met klem, kracht en politieke dwang.

NULLEN

★ ★ Het plan-Nervi voor de sanering van het Spuikwartier in Den Haag is door de commissie van advies voor de uitbreidingsplannen in Zuid-Holland „desastreus” genoemd. Met name de bouw van een torengedebouwen van ten hoogste honderdveertig meter, kon geen genade vinden bij de commissie. Deze schatte namelijk het aantal woningen dat nodig zou zijn voor de huisvesting van het in het torengedebouwen te werk te stellen personeel op ongeveer 30.000. De commissie concludeerde daarbij dat dit aantal overeenkomt met de woningcapaciteit van bijna het gehele structuurplan-Zoetermeer. Thans is echter gebleken dat de commissie zich een 0 heeft vergist. In het gebouw zullen nog geen 3.000 personen werkzaam kunnen zijn. Bovendien is het niet waarschijnlijk dat al deze mensen een zelfstandige woning zouden behoeven te hebben, voor zover zij al niet in Den Haag wonen. Over nullen gesproken!

VOORBEELD

★ ★ Na afloop van de raadsvergaderingen in Dodewaard kunnen burgerij en journalisten tegenwoordig vragen stellen aan het college van B. en W. Het publiek mag tijdens het informele samenzijn nadere informatie inwinnen over de agendapunten, die al of niet uitvoerig zijn behandeld of als hamerstuk zijn afgedaan. Eventuele kritiek kan tot uiting worden gebracht, misverstanden kunnen uit de weg worden geruimd. Ziehier een lofelijk initiatief dat verdient elders in het land te worden nagevolgd. Niet alleen wordt met een dergelijk vragen-uurtje de belangstelling van de burgerij voor de politiek en de bestuursproblemen van de eigen gemeente versterkt, ook de verhouding tussen overheid en publiek kan op deze wijze worden verbeterd.

NIET PER AUTO

★ ★ Het bestuur van de Utrechtse Jaarbeurs heeft de bezoekers van de komende Voorjaarsbeurs geadviseerd, niet per auto, maar per trein naar de Domstad te komen. De gemeente Utrecht heeft in de omgeving van de Jaarbeurs maximaal voor 10.000 auto's plaats en men verwacht, dat men per dag 3 tot 4.000 parkeerplaatsen tekort zal komen. Een trieste zaak, waaruit duidelijk blijkt, dat het moderne verkeer ons over het hoofd groeit en dat wij op den duur de noodzaak zullen moeten accepteren, dat de centra van onze steden voor automobilisten worden gesloten. Een gunstige ontwikkeling overigens voor onze spoorwegen, die in het steeds toenemende wegverkeer een minder ernstige concurrent gaan zien.

Wij spraken met:

Ir. J. N. KOOY

In de Regentesselaan te Apeldoorn, dicht tegen het dorpse hart van de Veluwestad (112.000 inwoners!) aan, staat het huis van ir. J. N. Kooy. Een echt ruim Apeldoornse huis met veel vensters die op groen uitzien, veel bomen in de buurt, niettemin in het centrum van „alles” en derhalve „the right home for the right man”.

Jacobus Nicolaas Kooy is van geboorte (1922) een Apeldoornse maar als we met hem in gesprek komen openen zich perspectieven naar alle richtingen, uitzichten over interessen die zich wereldwijd uitstrekken. Het karakteristieke woordje „wel”, waarmee hij antwoordt op de hem gestelde vragen pleegt in te leiden, doet onmiddellijk een langdurig verblijf in Engels-sprekende landen vermoeden. Zo is het ook.

„Van de Apeldoornse hbs ben ik naar de technische hogeschool in Delft gegaan, tijdens de oorlog was ik ondergedoken in het „Oosten des lands”, zoals dat heet en begin 1947 studeerde ik af als scheikundig ingenieur. Daarna trouwden we en vertrokken in 1949 naar Engeland, waar ik tot begin 1957 voor een Amerikaanse firma heb gewerkt, de Monsanto Chemical Company. Eerst in Noord-Wales, bij Llangollen, u weet wel, die bekende plaats waar ieder jaar de grote culturele manifestatie (Eisteddfod) wordt gehouden. Daarna een jaar in Newport, Z-Wales, dicht bij Cardiff, landschappelijk veel minder interessant dan Llangollen”. („Maar we woonden er heerlijk”, zegt mevrouw Kooy, die het gesprek voor een kop koffie komt onderbreken, „in een hoog gelegen huis met uitzicht op het Kanaal van Bristol”). Vervolgens verhuisden zij naar Londen om daar nog eens vijf jaar te wonen.

Van Londen naar Den Haag

„In het laatste Londense jaar ben ik naar de Shell overgegaan en vandaar overgeplaatst naar het kantoor in Den Haag. Sindsdien is het Nederland gebleven. Den Haag, de stad waar mijn vrouw vandaan komt en mijn geboorteplaats Apeldoorn, in 1959. Ik was inmiddels lid van de directie van de Verenigde Pharmaceutische Fabrieken (Zwitsal) geworden, maar ook dit is weer ver-

leden tijd, want op het ogenblik ben ik zelfstandig, raadgevend ingenieur van verscheiden maatschappijen, hetgeen dan betekent dat ik mij vooral bezighoud met de bouw van fabrieken en financieel-economische organisatie-problemen”.

Met veel geestdrift spreken zowel ir. Kooy als mevrouw over hun Engelse jaren, over de vele vriendschappelijke relaties die hen aan het gastvrije land-aan-de-overkant blijven binden en over al die karakteristieke Engelse eigenschappen welke, vooral bij een langdurig verblijf aldaar, de niet-Engelsman op den duur tot een fervent anglofiel maken. Trouwens ook aan de Verenigde Staten, die ir. Kooy uit hoofde van zijn betrekkingen bezocht, behoudt hij de aangenaamste herinneringen.

Kort nadat hij zich in Apeldoorn gevestigd had - niet alleen de bekoorlijke geboorteplaats, ook een zeer gunstig gelegen centrum voor wie overal in den lande wezen moet - is ir. Kooy in contact met de VVD gekomen. Dit contact leidde al spoedig tot een partijfunctie: lid van de propagandacommissie; en daarna tot een zetel in de gemeenteraad. Apeldoorn - vóór de bestuursreorganisatie van de Noord-Oost-Polder de omvangrijkste gemeente van Nederland - neemt steeds in betekenis toe en de sterk gemêleerde bevolking met veel import uit het Westen vereist een veelzijdig bestuursapparaat.

Op verkeersgebied worden allerlei moderne voorzieningen getroffen. Het culturele leven, tot dusver karig bedeed, zal spoedig (in maart!) met de opening van een nieuwe schouwburg- en concertzaal (naar het voorbeeld van Tilburg en Nijmegen) een nieuwe stimulans krijgen en in de Van Rekumgalerij zal Apeldoorn binnenkort tentoon-

stellingen van beeldende kunst kunnen houden zoals die in een centraal gelegen plaats van zoveel inwoners toch eigenlijk onontbeerlijk zijn. Voor een man als ir. Kooy, wiens hobby schilderen is (aan de wand in zijn huiskamer hangt een zelfgeschilderd portret van zijn vrouw en een pittig „uitzicht uit ons huis in Llangollen”) is zoiets in elk geval!

Wolkenkrabbers

Het kan niet anders of het werk in de gemeenteraad van zulk een voortvarende stad, die het stadium van „groot dorp” wel definitief ontgroeid schijnt te zijn (wie weet hoe gauw we hier wolkenkrabbers hebben!), is een boeiende bezigheid. De VVD-fractie, waarvan hij voorzitter is, bestaat thans uit vijf leden; ook een wethouder (de heer Van der Tak) is van de partij.

„De onderlinge verhouding in de raad is bijzonder prettig”, zegt hij, „en het vele werk wordt met voortvarendheid gedaan. Inderdaad heel veel werk, u begrijpt dat er nogal wat tijd in gaat zitten”.

Ir. Kooy maakt deel uit van de sportraad en de culturele raad, voorts van de bouwcommissie voor de ziekenhuizen. Hij is regent van het Julianaziekenhuis. Bovendien sekretaris van de VVD-centrale Gelderland, maar in de naaste toekomst zal hij deze functie vaarwel moeten zeggen vanwege de al te grote cumulatie van ambten; het wordt te veel! Daarbij komt dan - last but not least - zijn werk in het hoofdbestuur, nadat hij vroeger in de reorganisatiecommissie zitting had gehad. „Dat betekent telkens een reisje naar Den Haag, maar ik bezoek de vergaderingen graag omdat ik vind dat daar zeer nuttig en efficiënt werk wordt gedaan en omdat er altijd zakelijkheid wordt betracht”.

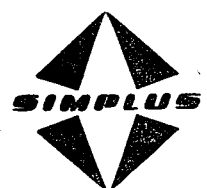
Ook mevrouw Kooy - mater familias in dit grote zonnige huis aan de Regentesselaan, moeder van een drietal schoolgaande jongens - werkt voor de partij; zij heeft zitting in het bestuur van de afdeling Apeldoorn. Met hart en ziel verenigt zij de behartiging van haar eigen huishouden met daadwerkelijke steun aan het veelomvattende werk van haar man. Beter kon het al niet!

Bslr.

LUISTERT NAAR

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

Radio-uitzending DONDERDAG, 4 MAART a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

BRANDBLUSAPPARATEN

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten.

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 - TEL. 3344* (01850)

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

**UNITED
DAIRY-
MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

WEGENBOUW
TE SIEPE
ZWOLLERKERSPEL

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
's-GRAVENWEG 264, TEL. 11.40.60

Fabrikanten van:

**SISAL- EN MANILLATOUWWERK
STAALKABELS
HERCULESTOUW - PYTHONTOUW**

En van de vloerbedekking onder de merken:

**JABO
VERTO-HAARBOUCLE**

tevens van:

COCOS VLOERBEDEKKING

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of front-
besturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie.
Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R.
Dekkleiden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig
aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste
mehtodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

FIRMA PAUL & VAN WEELEN

's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 841 (3 lijnen)

**VLAMOVEN
STRAAT
STEEN**

N.V. Steenfabriek v/h J. B. Mijnlieff

WAALBANDIJK - DRUTEN - POSTBUS 7

TELEFOON 08870-2060

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

De financiële en conjunctuurpolitiek van minister Witteveen

Minister Witteveen heeft parlementair bijzonder drukke, maar succesvolle weken achter de rug.

In de Eerste Kamer zag hij zijn grote belastingverlaging met ruim één miljard gld. (waarvan de eerste helft op 1 juli a.s. ingaat) nu ook met een behoorlijke meerderheid aangenomen (45 tegen 21 stemmen). In de Tweede Kamer werd de begroting van financiën aanvaard nadat de minister de mogelijkheid om in de IJsselmeerpolders naast pacht en erfpacht ook verkoop van domein- gronden mogelijk te maken, met succes had verdedigd en een daartegen gerichte socialistische motie was verworpen.

De eerste jaartermijn voor het leningplafond werd bekrachtigd en tenslotte zagen hij en zijn ambtgenoot minister Toxopeus na verwerking wederom van een socialistisch amendement ook de begroting van het Gemeentefonds voor 1965 aanvaard.

Wij verheugen ons van harte over die successen. In de eerste plaats omdat wij van oordeel zijn, dat de minister een consequente, maar waar mogelijk en noodzakelijk toch ook voldoende soepele politiek voert, die uiteindelijk tot het gewenste evenwichtsherstel zal leiden, waarbij heel ons volk belang heeft.

* * *

Onze verheugenis betreft echter ook de persoon van de bewindsman, die wij deze successen gaarne gunnen. Zij vormen een onmisbare steun in de rug voor wie — in een glazen huis — een zo verantwoordelijk, moeilijk en meestal ook weinig dankbaar ambt als dat van minister van financiën uitoefent.

Prof. Oud heeft zich eens in die zin uitgelaten, dat een minister van financiën in een tijd van economische depressie, het heel moeilijk heeft (en hij kan dat uit ervaring weten), maar dat wel aangenomen mag worden, dat de verantwoordelijke man op de Kneuterdijk het in een tijd van hoogconjunctuur en economische overspanning niet veel gemakkelijker, zo niet nog moeilijker heeft.

Leedvermaak doet in het algemeen weinig sympathiek aan. Men moet het ons maar vergeven, dat we nochtans enig leedvermaak voelen over de tegenstellingen en verwarring, welke door het belastingverlagingsvoorstel in socialistische gelederen is ontstaan.

Die verwarring kwam tot een min of meer dramatisch hoogtepunt toen de socialistische partijvoorzitter, de heer Suurhoff, en de vakbewegingsman dr. Umrath elkaar over die belastingverlaging in de haren vlogen en elkaar van „Goldwaterisme” beschuldigden. Waarbij de heer Suurhoff het stemmen voor die verlaging fel verdedigde, omdat toch ook en in de eerste plaats belastingbetalers met de eerste inkomens daardoor een welkome verlichting zullen krijgen.

En die verwarring in het PvdA-kamp is thans nog groter geworden, doordat de socialistische fractie in de Eerste Kamer nu is uiteengevallen in een tegenstemmende meerderheid (van 19 leden) en een voorstemmende minderheid (van 5 leden).

Wat de Partij van de Arbeid de kiezers t.z.t. dan ook voor kwaad over de politiek van het Kabinet-Marijnen mag trachten te vertellen, de belastingpolitiek zal zij in ieder geval niet als wapen in de verkiezingsstrijd kunnen hanteren.

NOTITIES VAN EEN INSIDER

Wij vragen ons ondertussen wel met enige zorg af wat ons aan drang tot hogere uitgaven en aan activiteiten van pressiegroepen te wachten staat wanneer het evenwichtsherstel, waarvan de eerste tekenen zich voor de toekomst beginnen te openbaren, inderdaad zal doorzetten.

Moties voor aanmerkelijk grotere Nederlandse overheidsbijdragen voor ontwikkelingshulp en voor subsidieverhogingen op het terrein van het maatschappelijk werk zijn al aanvaard. Meer geld voor de gemeenten, voor het hoger onderwijs, voor de defensie (o.a. normale bezoldiging voor de dienstplichtigen), voor de wegen, voor kunstsubsidies — om maar enkele verlangens te noemen — wordt gevraagd, tegelijk met verdere belastingverlaging, verdere verlichting van de fiscale druk voor ongetrouwden, enz., enz. En nu zwijgen wij nog maar over nieuwe verlangens op het gebied van de lonen en de sociale verzekeringen.

Dat een stormachtige drang zal loskomen, kan men — om het populair te zeggen — nu al met de klompen aanvoelen.

Nauwelijks had minister Witteveen zich in de Eerste Kamer ook maar iets optimistisch uitgelaten, of het begon al. Een geestverwant dagblad, dat de belastingverlaging graag nog een half jaar eerder had zien ingaan, schreef in een — overigens zeer vriendelijk tegenover minister Witteveen gesteld — hoofdartikel, dat men, zich baserend op te pessimistische prognoses, ook wel eens wat te voorzichtig kon zijn wat het schatten van toekomstmogelijkheden betreft.

Bij de kort na die Eerste-Kamervergadering aan de andere zijde van het Binnenhof gevoerde debatten over het Gemeentefonds en over het leningplafond werd daar gevraagd of het, gezien de uitlatingen van de bewindsman in de Eerste Kamer, werkelijk nog nodig was de beperkende (deflatoire) maatregelen te handhaven.

Wat echter had de minister in de Eerste Kamer betoogd? Hij had, terugziende op wat hij terecht noemde „het zo bewogen jaar 1964”, eraan herinnerd dat de Regering onmiddellijk, reeds toen de loononderhandelingen in het najaar van 1963 aan de gang waren, een program gemaakt en aan de Kamers voorgelegd had om op zo kort mogelijke termijn een tegenwicht te scheppen tegen de inflatoire elementen, die in onze economie aan het werk waren. Dat program is later, in begin 1964, toen de spanningen nog groter bleken dan was verwacht en de loonstijgingen nog meer bleken uit te lopen, nog verder versterkt.

De minister meende — en daarbij sloot hij zich geheel bij het betoog van onze geestverwant mr. De Wilde aan — dat het uit een oogpunt van conjunctuurpolitiek van grote betekenis is geweest, dat dit programma op zo korte termijn is klaar gemaakt en dat dus tegelijk met het in volle werking komen van deze inflatoire elementen ook al de deflatoire werking van dit programma geleidelijk voelbaar kan gaan werken.

In de eerste plaats is, mede dank zij de prijspolitiek, de typische spieël 1963 en begin 1964 dreigde, raalwerking van lonen en prijzen, die voorkomen. De prijsstijging van ca. 6% is ver gebleven beneden hetgeen velen vreesden. Een tweede zeer markant resultaat van de gevoerde conjunctuurpolitiek vormt de ontwikkeling van de betalingsbalans. Terwijl bij het indienen van de miljoenennota door het Planbureau werd uitgegaan van een betalingsbalans tekort op lopende rekening van f 1,25 miljard voor 1964, kan dat cijfer thans waarschijnlijk op nog iets minder dan f 900 miljoen worden gesteld, dank zij de verbetering, welke in het derde kwartaal is ingetreden en zich in het vierde kwartaal heeft voortgezet.

* * *

Daarnaast mag worden gezegd, dat de stijging van onze totale uitvoerwaarde van 18 tot 21 miljard gulden ((dat is met bijna 17%, terwijl het uitvoervolume waarschijnlijk met 12% is gestegen) een indicatie betekent, dat onze concurrentiepositie niet op al te gevaarlijke wijze door de loonexplosie is aangetast.

En tenslotte zijn er enige lichte

UW HAAR ZIT ONBERISPELIJK

van vroeg tot laat in weer en wind met **Sant** Haarcrème

INDOLA

Forse tube f 1,75.

aanwijzingen, dat wij althans het hoogtepunt van de spanning op de arbeidsmarkt voorbij zijn en dat de allerhoogste spanning, zoals wij die gekend hebben, iets aan het wijken is.

Dus toch optimistisch? Inderdaad, maar dan toch in die zin, dat de minister deze schets van de situatie besloot met de duidelijke waarschuwing: „In deze situatie staan wij nu. Het gaat er thans om, dat het aanpassingsproces, het proces van evenwichtsherstel, dat duidelijk begonnen is, in 1965 doorloopt. Het beleid van de Regering is daarop gericht...”

Met andere woorden dus: Wij zijn op weg in de richting van evenwichtsherstel, maar die weg zullen wij dan ook — met handhaving van de bestaande maatregelen — in 1965 moeten blijven volgen.

* * *

Bij de discussies in de Tweede Kamer over het leningplafond hield minister Witteveen de Kamer een duidelijk beeld voor, dat de Kamer kennelijk wel aansprak en waarmee wij hier willen besluiten.

Wanneer, zo zei hij, een medicus zijn patiënt voor het volgen van een kuur een bepaald geneesmiddel voorschrijft, moet deze daar niet onmiddellijk mee ophouden zodra een begin van herstel merkbaar wordt. Doet hij dat wel, dan zal dat herstel uitblijven of te lang op zich laten wachten.

Zo is het o.a. ook met dat leningplafond het geval. Hoe strikter dat thans gehandhaafd wordt, des te eerder kan (maar dan op verantwoorde wijze) de maatregel worden verzacht of geheel ingetrokken.

Zoals ook 's ministers ambtgenoot en geestverwant het uit de grond van zijn hart zei: „Hoe eerder we daar af kunnen, des te liever zal het ook ons zijn.”

STAND PARTIJWEZEN
Volgende week wordt de reeks: „De stand van ons Partijwezen” in deze rubriek weer voortgezet.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Tijdig posten

De postbezorging, vooral op zaterdag en maandag, maar ook op andere dagen, is tegenwoordig zodanig, dat er geen peil op te trekken valt. Zelfs het zenden per „expresse” helpt niet veel. Houdt daar rekening mee, als u een aankondiging in ons weekblad geplaatst wilt hebben.

Zo hebben wij tot onze spijt de aankondiging van een causerie van mevr. G. Huese-Laming in Utrecht niet kunnen opnemen. Zij zou spreken over haar reis naar de All India Women's Conference. Hopelijk was de opkomst toch goed.

Luxemburg en Straatsburg

Wie wil mee daarheen van 30 april tot 4 mei a.s. om het Europese parlement, de Raad van Europa en het Centre Européen te bezoeken?

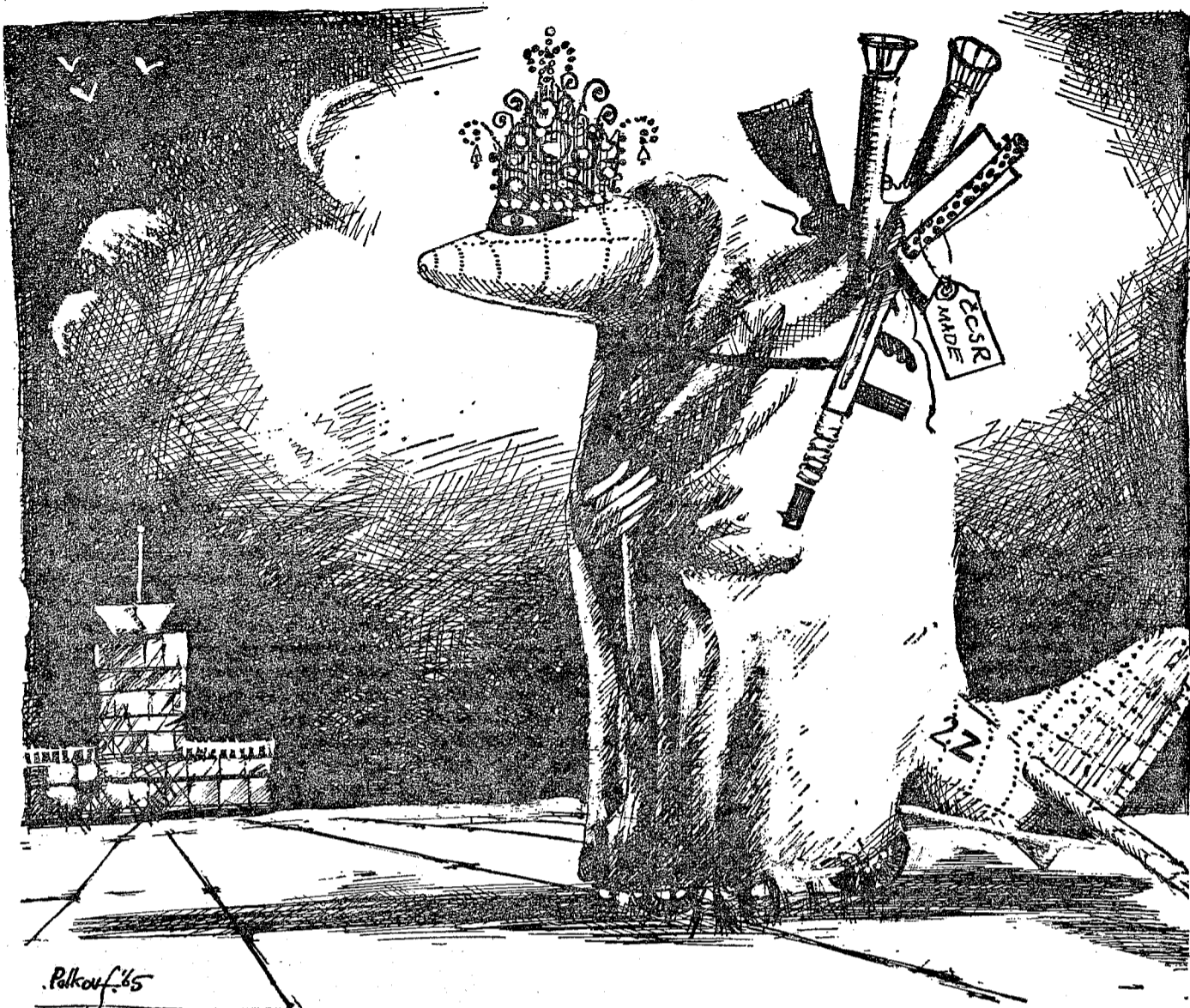
Deze busreis wordt georganiseerd door de Nationale Vrouwen Raad. De kosten zijn nog niet bekend, maar zullen door een subsidie gering zijn.

Snelle aanmelding is noodzakelijk.

Goed voorbeeld

Uit Heiloo kwam een jaarverslag, waaruit blijkt, dat daar een vrouwen-groep is, die avonden met een bijzonder prettige sfeer houdt. De opkomst is ongeveer tweederde. Behandeld werden gewone onderwerpen als vragenlijst, Pietersberg- en jaarverslag, en meermalen gemeentelijke zaken. Een wat ongewoner onderwerp was het wereldfederalisme, waarvoor mevr. H. Meijers-Kehrer uit Bergen N.H. een warm pleidooi hield. Haar toehoorders echter vonden het alles nog te theoretisch en nog lang niet praktisch uitvoerbaar.

Een mededeling uit het jaarverslag hebben wij dik aangestreept, n.l. de toezegging van het dagelijks bestuur van de afdeling om aan twee dames, die naar onze Pietersberg-conferentie gaan, per persoon f 25.— toe te kennen. Dit is zeer te waarderen. Wij weten, dat dit rubriekje ook door

Carnaval op Schiphol

mannen ingezien wordt; misschien kunnen zij eens met hun penningmeester overleggen, of iets dergelijks ook niet bij hun afdeling mogelijk is. De reis- en verblijfkosten stijgen voortdurend en veel vrouwen vinden dat bezwaarlijk. Toch is het van belang, dat alle hoeken van het land op onze landelijke bijeenkomsten vertegenwoordigd zijn.

De afdeling Heiloo heeft wel een voorwaarde gesteld, n.l. het uitbrengen van een verslag. Zo wordt meer bekendheid verkregen.

Landelijke bijeenkomsten

Dit jaar is onze tweedaagse conferentie op 9 en 10 oktober, maar veel eerder is de landdag, vermoedelijk op dinsdag 25 mei. Hiervoor hebben de Heiloo'se dames geen reissubsidie nodig, want deze landdag zal in Bergen N.H. worden gehouden.

Den Haag

Er kwamen nog meer jaarverslagen, uit Den Haag en Rotterdam. Den

Haag hield zich o.m. bezig met de toekomst van Europa (mevr. mr. Stoffels-van Haften) en met die van hun eigen tram. In verband met dit laatste woonde een groep een gemeenteraadszitting bij en later hield het gemeenteraadslid F. D. Bastet er een inleiding over.

De directeur van de keuringsdienst van waren hield een causerie over: „Warencontrole vroeger en nu” en de directeur van het Internationaal Documentatie- en Informatie Centrum sprak over „Toenemende Oost-West-contacten”.

★ ★ ★

Le Maire

DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER

★ ★ ★

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverf
constructieverf
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:

**NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS,
PYROMETERS, TACHOMETERS.**

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

HOFLEVERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON

WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

ONTSTAAT ER EEN NIEUWE „VERGETEN GROEP“?

Het is een liberaal ideaal, dat de mens zich kan ontplooiën naar aanleg en ambitie. Ieder mens, ook hij of zij die voortkomt uit wat men pleegt te noemen de „lagere milieus“ en juist deze! Nu is er op dit gebied in de jongste tijd gelukkig al één en ander bereikt, al zijn we nog niet waar we wezen moeten en al zijn er — zoals wij op 7 januari op deze pagina betoogden — ook belemmeringen „van binnen uit“. Dat meer kinderen dan voorheen die opleiding krijgen, die bij hun aanleg past, staat evenwel vast. Dat moet dus ook in zijn gevolgen zijn te meten. Wat is het gevolg voor, laten we dan maar even die nare term gebruiken, de arbeidersstand?

Het gevolg moet zijn, dat de (intellectuele) „bovenlaag“ van de arbeiders verdwijnt, anders gezegd, dat ze „gemiddeld“ dommer worden. Is dat zo? De psycholoog drs. J. H. Abbas heeft hiernaar zoals hij zelf bescheiden zegt een „onderzoekje“ ingesteld en daarvan verslag gegeven in Economisch-Statistische Berichten van 27 januari 1965 (pag. 84 e.v.).

De heer Abbas heeft in de jaren 1958 t.m. 1964 in een (Vlissings?) bedrijf 436 jongens psychologisch onderzocht, die zich opgaven om na het behalen van het LTS-diploma op de bedrijfsschool, nog een zgn. Bemeteldiploma te verwerven. Deze jongens waren geboren tussen 1 juli 1944 en 1 juli 1948. Er werden de jongens o.a. twee intelligentietests afgenomen, de ene veronderstelde de normale lagere schoolkennis, de andere niet en deze was ook niet aan een bepaalde tijdsduur gebonden.

In de periode 1957 t.m. 1964 werden voorts met dezelfde tests 104 mannen onderzocht, die bij het bedrijf wilden gaan werken of reeds bij het bedrijf werkten en zich meldden voor een interne vacature. Deze 104 mannen waren geboren tussen 1 juli 1924 en 1 juli 1928.

Bij de eerste groep waren er voor de eerst genoemde test (lagere schoolkennis veronderstellend) 32 (van de 436) met een ruwe score, die voor 15—16 jarige jongens overeenkwam met een Intelligentie Quotient van 115 of meer. Deze grens is genomen omdat een I.Q. van 115 ongeveer het gemiddelde van de ULO-school zal zijn. Bij de tweede groep waren er 36 van de 104 met een ruwe score welke overeenkomt met een I.Q. van 115 en meer. Bij de tweede test waren de uitkomsten 47, resp. 29 met een I.Q. van 115 en hoger.

Dit komt erop neer, dat in de groep jongens 7 procent een I.Q. had van 115 en meer en in de groep mannen 35 pct., wanneer men uitgaat van de eerste test. Uitgaande van de tweede test is het resultaat 11, resp. 28 pct.

Krentebrood

Met andere woorden, op basis van dit „onderzoekje“ kan worden gezegd, dat — om met de heer Abbas te spreken — het aanbod jonge arbeidskrachten (ongeschoolden, geoefenden en geschoolden) „vroeger een brood was met vele krenten en thans een brood met een enkel krentje en in de toekomst misschien een brood met een enkel verdwaald krentje“.

Nu is intelligentie natuurlijk niet 's mensens enige maatstaf, maar drs. Abbas heeft toch wel gelijk met zijn constatering, dat wat iemand presteert, in verreweg de meeste gevallen bepaald wordt door zijn verstandelijke capaciteiten. Voor het le-

veren van goede prestaties is naast een goede verstandelijke aanleg een goede opleiding van belang. Iemand wordt bv. alleen maar arts als hij er het verstand voor heeft en de universitaire opleiding krijgt. Voor goede prestaties op maatschappelijk en/of politiek terrein is het niet noodzakelijk om naast de verstandelijke aanleg een uitgebreide — hogere — opleiding te volgen, maar dat zal wel meer en meer het geval zijn.

Wat zijn nu de gevolgen van de ontwikkeling van de „arbeidersklasse“ (om nog een geladen term te hanteren) tot een groep, die — op een lager intellectueel niveau — steeds homogener van samenstelling wordt wat betreft de verstandelijke capaciteiten?

De heer Abbas meent, dat in het algemeen de onmondigheid zal toenemen en dat deze groep steeds meer zal worden bevoegd. De onmondigheid zal toenemen, in die zin, dat er steeds minder „monden“ zullen zijn, die in staat zijn goed te formuleren wat onder hen leeft en welke behoeften zij hebben. Degenen, die feitelijk tot de arbeiderklasse behoren, maar die er qua verstandelijke capaciteiten (ver) bovenuit komen, zullen het beste in staat zijn ze tot bepaalde activiteiten aan te sporen. En dezulken verdwijnen.

Bevoegding?

Wanneer door de toenemende onmondigheid eigen verlangens en wensen niet meer goed naar voren gebracht kunnen worden, treedt als het ware haast automatisch bevoegding op. De heer Abbas haalt hier als voorbeeld ten tonele de in het bekende vakbondsrappport over de vermogensaanwasdeling genoemde „sociale beleggingsgemeenschappen“. Men acht de arbeider niet in staat het ongetwijfeld toch klein beginnende vermogen zelf als zodanig te beheren en dwingt hem, daarom (in het voorstel) zijn geld bij de SBC's onder te brengen. Een veel betere naam zou daarom zijn: „sociale bevoegdings-gemeenschappen“.

Er zijn naast deze algemene gevolgen nog een paar bijzondere. Allereerst zal het voor de bedrijven steeds moeilijker worden om uit de groep arbeiders het nodige lagere technisch-administratieve personeel (calculatoren, werkvoorbereiders e. d.) en het nodige lagere leidinggevende personeel te halen. Trekt men

noodgedwongen voor deze functies mensen met andere opleidingen van buiten aan dan ontstaat er een grotere afstand tussen leidinggevend en geleiden en dan kan dus bevoegding optreden.

Ook zal het moeilijk worden om bv. voor de ondernemingsraad uit de groep arbeiders, die mensen te vinden, die op een behoorlijk niveau met de leiding kunnen praten. Nu al vervullen een aantal leden van de ondernemingsraad vaak de dubbele taak om te zeggen in de „taal“ van de leiding wat er onder de arbeiders leeft en in de „taal“ van de arbeiders wat er onder de leiding leeft.

Wanneer de vakbeweging ernaar streeft om aan de ondernemingsraad grotere, wezenlijker bevoegdheid te geven, dan zal zij er rekening mee moeten houden, dat de vertegenwoordigers van de arbeidersgroep in de ondernemingsraad steeds minder capabel zal worden om de steeds moeilijker wordende problemen goed op te lossen. Er ontstaat op den duur de paradoxale situatie, dat de leiding van vele bedrijven meer overleg wil, maar dat in de groep arbeiders de mensen ontbreken, die de communicatie kunnen verzorgen. De groep arbeiders wordt als het ware minder toegankelijk. Aldus drs. Abbas in de E.-S.B.

Ook voor de vakbeweging zelf zijn er gevolgen. Vele van de huidige functionarissen zijn hun carrière als arbeider begonnen. Thans en in de toekomst zijn veel minder arbeiders tot zulke prestaties in staat, waardoor de goede communicatie tussen leden en leiding wordt bemoeilijkt. Wat er onder de leden leeft zal met behulp van het sociaal wetenschappelijk onderzoek worden vastgesteld. In plaats van door uiteenzettingen in vergaderingen van de bonden, waarin mensen met goede capaciteiten op grond van hun ervaringen konden vertellen wat er onder hen leefde. Deze „beleeftde“ kennis is van andere aard dan de kennis op basis van wetenschappelijk onderzoek.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer

Redactie - secretaris: G. Stempher.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (0 2953) 35 63

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie“ te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

Menselijke vraagstukken

Zo ziet men. Een ontwikkeling die de mens tot zegen zal zijn, brengt op haar beurt weer problemen met zich. Opnieuw menselijke vraagstukken! De groep waarvan de heer Abbas het (toekomst) beeld schetste, zal moeten worden ingepast in een democratisch geheel. Hun gevoelens en verlangens mogen niet worden verwaarloosd (afgezien van het feit dat zulks politiek bijzonder gevaarlijk is). Maar we zullen wat onder hen leeft steeds minder goed kunnen aanvoelen, wel wetenschappelijk benaderen, doch dat is heel iets anders en net niet voldoende.

Hoe deze groep kan worden opgevangen „ingepast“? Moeilijk vrezend wij, maar dat is geen reden om voorlopig maar aan het vraagstuk voorbij te gaan. Denken we over deze zaak alvast (misschien is het al aan de late kant) niet eens na, dan lopen we de kans in de niet eens zo verre toekomst een nieuwe — nu niet materieel — „vergeten groep“ te scheppen. Vandaar het releveren op deze plaats van de resultaten van het „onderzoekje“.

dBo.

NOOT VAN DE REDACTIE:

Wij zijn onze medewerker dBo erkentelijk, dat hij ons in kennis heeft gesteld van de beweringen van drs. Abbas. Dit impliceert overigens niet, dat wij het met de heer Abbas eens zouden zijn. Integendeel! Wij hopen op een en ander spoedig nader terug te komen.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^{kroon} koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT

GROTE TERRASSEN

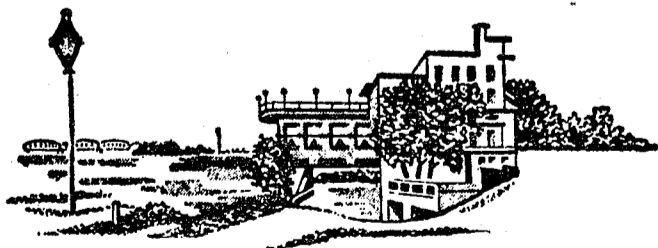
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

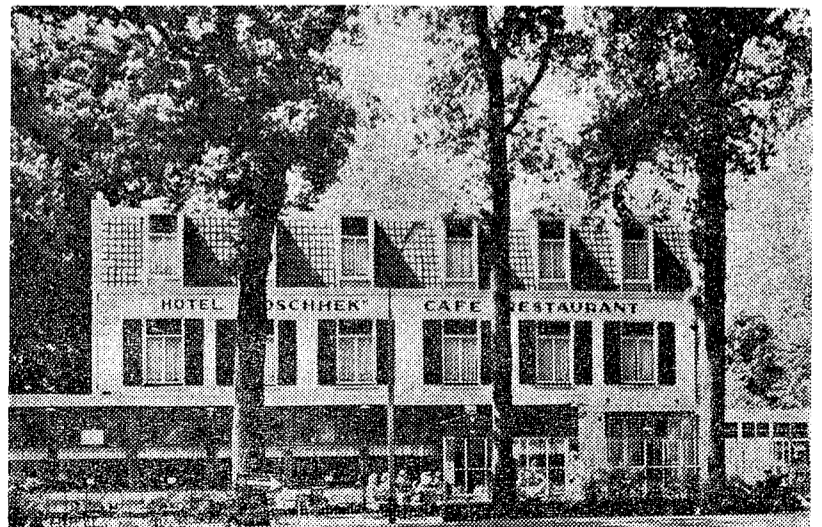
Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Beschrijvingsbrief

(Zie pag. 6)

Uit een radiorede van Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften

WERKWIJZE VAN PARLEMENT

Sprekend over de enquête van het Instituut voor Psychologisch Marktonderzoek, die als resultaat had, dat 52 pct. van onze bevolking negatief en 22 pct. positief zou staan tegenover het parlement, zei mevrouw Stoffels:

Nu moet mij wel van het hart dat ik de stellingen, die ter beantwoording aan de enquêteerden werden voorgelegd, bijzonder suggestief vond. Zo b.v. In de Tweede Kamer wordt te veel gepraat en te weinig gedaan; een andere stelling: De leden van de Tweede Kamer houden meestal meer rekening met hun partijbelangen dan met de belangen van ons land. Ook wel iets positievere geluiden: De politici, die deel uitmaken van de Tweede Kamer, zijn over het algemeen verstandige mensen.

Maar als men uit een dergelijke enquête, gehouden onder 1200 Nederlanders, de conclusie trekt dat 52 pct. van het Nederlandse volk negatief ingesteld is tegenover ons parlement, dan vraag ik me toch wel af, welke waarde we aan dit cijfer moeten hechten.

We mogen eerlijk zeggen dat de Kamerleden — en dat geldt echt niet alleen voor de liberalen — over het algemeen hard werken. Maar de materie, die wij te verstouwen krijgen, is dikwijls heel ingewikkeld. Al die wetsontwerpen — denkt u aan de belastingverlaging en de vraag hoe die over het Nederlandse volk moet worden verdeeld — denkt u aan verho-

ging van de AOW-uitkering tot een sociaal minimum en de vraag: hoe hoog moet dat sociale minimum zijn en hoe moet die verhoging gefinancierd, dan zijn dat allemaal onderwerpen die de Kamerleden ook, juist, achter de schermen bijzonder lang bezighouden, maar waarover je in het openbaar geen redevoeringen in cabaret-vorm kunt houden. Maar de uitkomst van alle overleg is van bijzonder groot belang voor het gehele Nederlandse volk.

Het is wel zo, dat aan de werkwijze van het parlement het een en ander verbeterd kan worden. Als men de technische outillage, die de Nederlandse Kamerleden ten dienste staat, vergelijkt met de service, die aan Kamerleden in het buitenland wordt verleend, dan is dat bij ons niet best en moet een Nederlands Kamerlid zelf te veel onderzoek doen van niet-politieke aard. Dit is een kwestie van de goedkoopst werkende, maar ik vraag me af of we daar trots op moeten zijn. Op het ogenblik houdt een commissie uit de Kamer zich bezig met een voorstel tot vernieuwing.

Toch wil ik, met alle praktische gebreken, die er aan ons bestel kleven, wel waarschuwen voor een al te negatieve houding tegenover het parlement. De parlementaire democratie is een groot goed. We zouden haar geen van allen willen

missen. Maar laten we haar dan niet door een al te negatieve kritiek afbreken. De geschiedenis is er om te leren wat er gebeurde in landen, waar het parlement was uitgeschakeld en de geschiedenis zal ons leren wat er gebeurt daar waar de parlementaire democratie op het ogenblik niet werkt.

Die enquête, waar ik echt niet te veel waarde aan hecht, heeft wel uitgewezen dat de jeugd veel minder negatief tegenover het parlement staat.

Als u het enthousiasme ziet, waarmee de jongeren organisatie Vrijheid en Democratie werkt, als je de liberale studentenverenigingen in actie ziet, dan krijg je vandaag de dag als liberaal parlementariër weer moed. De verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd tot 21 jaar, die bij de volgende verkiezingen zal werken, geeft trouwens de jongeren wel de verplichting zich iets meer in de achtergronden van het politiek gebeuren te verdiepen. Stemmen is een keuze doen!

Die keuze kan men alleen goed maken, als men de praktische politiek, dat is dus wat er in het parlement gebeurt, volgt. Niet de verkiezingsleuzen van een politieke partij zijn belangrijk, maar het gedrag van de politieke partij gedurende een parlementaire periode. Voorbeelden van dat gedrag liggen voor het oprapen.

(Vervolg op pagina 2)

MIDDENSTANDS-PROBLEMEN

Het middenstandsforum, georganiseerd door de afdeling Amsterdam van de VVD had een tweeledig belang. Want ten eerste vormt de middenstand een hard werkende en onmisbare groep in onze samenleving. En ten tweede zijn bij de zaken, die de middenstand behartigt, alle consumenten dus alle Nederlanders betrokken.

De Bijeenkomst in Amsterdam, strak en goed geleid door mr. J. van Someren, bracht een viertal deskundigen achter de forum-tafel. De Tweede Kamerleden, mr. F. Portheine en M. Visser, dr. J. Alers, lid van Provinciale Staten en de heer F. L. van de Leeuw, secretaris van de landelijke middenstandscommissie, waren tezamen een uiterst deskundig team. In onze ogen was het forum reeds daarom aantrekkelijk, omdat hier bij volmaakte afwezigheid van de beruchte BLA (lees: vaag gedaas) een aantal concrete vragen concreet werden beantwoord.

Spreekt men over de middenstand, dan komen de met elkaar verwante vragen van branchevervaging en vestigingseisen aan de orde. Deze vestigingseisen moet men inderdaad niet al te hoog opschroeven. Branche-vervaging - men koopt pocket-boeken bij de poelier en textiel bij de kruidenier — is, zoal niet in deze extreme vorm, inhaerent aan de dynamische vaart van onze moderne maatschappij. Deze opvatting, resultante van de mening der forumleden, is nauwelijks voor bestrijding vatbaar. Men moet immers niet vergeten, dat voor vele huisvrouwen deze „vervaging” een gemak betekent.

In hoeverre tegenover de grootwinkelbedrijven de detaillisten het hoofd boven water kunnen houden, is een tweede vraag. Uit het forum weerklonk de optimistische mening, dat bij de steeds stijgende welvaart er altijd vraag zal blijven bestaan naar speciaal-zaken, waar men met de wensen van de individuele klant rekening houdt. Dit optimisme werd door een ander forumlid niet gedeeld. Met alle gemak dat de grootwinkelbedrijven fourneren, zou het naar ons gevoel een verarming zijn, indien de goede speciaalzaken het leven onmogelijk zou worden gemaakt.

Parkeerproblemen, het wegzui- gen van klanten uit de grote stadskernen naar nieuwe wijken en nog vele andere zaken zijn bij deze bijeenkomst over de middenstand in vraag- en-antwoord-spel behandeld. Het was een voortreffelijk forum.

L. M.

Conferentie over de ontwikkelingshulp

LEIDEN — ZATERDAG 6 MAART 1965

Stadsgehoorzaal — Breestraat

Aanvang 10.30 uur v.m.

Op deze conferentie, die wordt georganiseerd door de Kamercentrale Leiden, zal worden gesproken en gediscussieerd over

PROBLEMATIEK VAN DE ONTWIKKELINGSHULP

Inleiders:

Ir. A. FRANKE,

Directeur Ned. Heide Maatschappij

Prof. S. KORTEWEG,

Hoogleraar in de economie aan de Rijksuniversiteit te Groningen,

Lid van de Nationale Adviesraad inzake hulpverlening aan minder ontwikkelde gebieden,

Mr. H. VAN RIEL,

Voorzitter van de Eerste-Kamerfractie der V.V.D.

De conferentie staat onder het voorzitterschap van

Prof. mr. C. H. F. POLAK.

De deelnemers die zich tijdig opgeven aan het secretariaat van de Kamercentrale Leiden, Anna van Sak- senstraat 25, Leiderdorp, zullen een week voor de conferentie de preadviezen ontvangen.

De kosten bedragen f 7.— (inclusief lunch);
zonder lunch (12.30—13.30) f 3.50.

Te zenden aan het secretariaat der Kamercentrale Leiden

Ondergetekende .....

Adres .....

Te .....

Meldt zich aan voor deelneming aan de conferentie op 6 maart 1965.

Hij/zij zal wel/niet deelnemen aan de gezamenlijke lunch. De kosten kunnen ter conferentie voldaan worden.

Handtekening

Rijnmond-verkiezing

Vraagt Uw steun

Op woensdag, 2 juni 1965, zal in Rotterdam en 23 andere gemeenten langs de Rijnmond een verkiezing worden gehouden voor de eerste Nederlandse Districtsraad, de z.g. Raad voor de Rijnmond.

Voor deze verkiezing zal 10 % van de Nederlandse kiezers naar de stemmen worden geroepen. Vanzelfsprekend zal deze verkiezing zeer belangrijk zijn, omdat zij nu reeds een indruk kan geven hoe het Nederlandse publiek over de huidige regeringscoalitie denkt.

Het is daarom, dat de door het Hoofdbestuur ingestelde landelijke propaganda-commissie, in nauwe samenwerking met de door het bestuur van de Districtscentrale Rijnmond ingestelde speciale propaganda-commissie voor deze Rijnmondverkiezing, heeft besloten tot het voeren van een intensieve verkiezingscampagne waarbij wij gebruik willen maken van de modernste reclame-media die ons ter beschikking staan.

Uw penningmeester heeft met vol-

ledige instemming zijn goedkeuring aan de plannen van deze beide propaganda-commissies gehecht. Echter, voor de uitvoering van een en ander is veel geld nodig.

Uw penningmeester doet daarom een dringend beroep op u allen om voor Rotterdam en de 23 andere gemeenten langs de Rijnmond een bijdrage voor onze verkiezingsactie op giro 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage over te maken.

Nog nimmer vroeg uw penningmeester u tevergeefs om speciale steun voor verkiezingsacties. Het belang van een goede uitslag van deze verkiezing zal u allen ongetwijfeld duidelijk zijn.

Verschaft u mij de middelen om, in samenwerking met de landelijke en de Rijnmond-propaganda-commissie een goede verkiezingsactie te kunnen voeren.

SIDNEY J. VAN DEN BERGH,
penningmeester.

WERKWIJZE VAN PARLEMENT

(Vervolg van pagina 1)

Bij de behandeling van de begroting van financiën in de Tweede Kamer zette onze liberale minister van Financiën nog eens uiteen wat de grote gevaren zijn van ons financieel economisch bestel en waarschuwde hij nog eens tegen inflatie, tegen het besteden van te veel geld, ook door de overheid; het geld wordt minder waard; we worden met z'n allen armer en het eerst worden daarvan de dupe diegenen, die van een klein inkomen moeten rondkomen. Het Rijk is zelf al begonnen zijn uitgaven te beperken; dat moeten nu ook de gemeenten doen. Het is niet altijd plezierig, maar wel noodzakelijk.

* * *

Nu is het bijzonder gemakkelijk om deze onplezierige maatregelen in een verkeerd daglicht te stellen en dat wordt dan ook gedaan. Maar daarom is het goed als men zich als kiezer ook in de achtergronden van deze maatregelen verdiept; waardoor het zover gekomen is.

Een andere zaak, die kort geleden

speelde. Het juiste voorstel van de regering om tot verkoop van een gedeelte van de domeingronden in de IJsselmeerpolders over te gaan. Het is een goed principe dat de Staat wanneer de tijd rijp is bezit, dat zij door bijzondere omstandigheden — in dit geval de inpoldering van de Zuiderzee — gekregen heeft, afstoot.

De PvdA wilde het maar allemaal in Staatshanden houden. Hier ziet men bepaalde principes, in de praktische politiek, om de hoek kijken.

Ik hoef u niet te zeggen dat onze spreker in dit debat, de heer Tuijnman, alsook de minister van Financiën duidelijk tegen deze zienswijze stelling namen. De verkoop van de gronden in de IJsselmeerpolders gaat dan ook door!

Stemmen is een keuze doen. Een keuze doen, nadat u gevolgd hebt en geïnformeerd bent over datgene wat van jaar tot jaar door uw volksvertegenwoordigers wordt gedaan. Er bestaat amusantere lectuur dan de Handelingen van de beide Kamers der Staten-Generaal!

Maar weet, dat de woorden, in het parlement gesproken, uw dagelijks leven direct beïnvloeden.

SPREEKBEURTEN

PERIODE 26 FEBRUARI TOT EN MET 26 MAART 1965

26 februari	- Goeree/Overflakkee	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Leiden (afd. + Liberale Studentenver. Leiden)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haaften.
	- Frederiksoord	- Ir. L. G. Oldenbanning
	- Zuidhorn	- Dr. K. van Dijk
1 maart	- Zutphen	- H. J. L. Vonhoff
4 maart	- Almelo	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Doetinchem	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haaften
	- Broek in Waterland	- Ir. D. S. Tuijnman
		- M. Visser
5 maart	- Eelde (cursus)	- Dr. K. van Dijk
	- Leeuwarden (Lib. Sociëteit)	- Th. H. Joekes
	- Ruinerwold (oriënteringsavond)	- R. Zegering Hadders
6 maart	- Arnhem	- H. J. L. Vonhoff
	- Leiden (Conferentie over ontwikkelingshulp)	- Ir. A. Franke
		- Prof. S. Korteweg
		- Mr. H. van Riel
8 maart	- Gouda	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haaften
	- Enschede	- Th. H. Joekes
	- Eindhoven	- Mr. F. Portheine
10 maart	- Emmen	- Mevr. H. van Someren-Downer
	- Dantumadeel	- Mevr. Mr. E. Veder-Smit
11 maart	- Odoorn	- R. Zegering Hadders
12 maart	- Anna Paulowna	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haaften
	- Amersfoort	- Sidney J. van den Bergh
	- Haarlem	- Mr. H. van Riel
	- Vries (cursus)	- Dr. K. van Dijk
15 maart	- Den Burg (Texel) - leerl. Rijks-HBS	- Mr. F. Portheine
16 maart	- Arnhem (JOVD)	- Dr. K. van Dijk
18 maart	- Havelte (oriënteringsavond)	- R. Zegering Hadders
19 maart	- Wolvega	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Baarn	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-Van Haaften
	- Zutphen (huiskamerkring)	- Th. H. Joekes
22 maart	- Haarlem (studiekring)	- Th. H. Joekes
25 maart	- 's Gravenhage (JOVD en Fed. Jongerengroepen PvdA)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
26 maart	- Delfzijl	- Th. H. Joekes
	- Peize (cursus)	- Dr. K. van Dijk

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

UIT DE PARTIJ

Logiescommissie

Algemene Vergadering

Afgevaardigden ter Algemene Vergadering op vrijdag 9 en zaterdag 10 april a.s. in de Buitensociëteit te Zwolle kunnen zich desgewenst voor logies wenden tot de door de afdeling Zwolle/Zwollerkerspel ingestelde logies-commissie, die bestaat uit de heren H. C. W. P. Korendijk, Hortensiastraat 99, tel. 16093 en A. J. Tom, notaris, Eekwal 18, tel. 15876, Zwolle.

Jaarvergadering Vereniging van Staten- en Raadsleden

De Vereniging van Staten- en Raadsleden van onze Partij houdt op zaterdag 20 maart a.s. haar jaarvergadering in het Minerva Paviljoen te Amsterdam.

De vergadering begint des ochtends om 11.00 uur met de behandeling van de gebruikelijke huishoudelijke zaken, benevens een voorstel tot enige reglements-wijzigingen.

Des namiddags zal minister mr. E. H. Toxopeus in strikt besloten vergadering een uiteenzetting geven over het onderwerp „Gemeentefinanciën”.

Partij-activering

Op vrijdag 19 februari j.l. vond in café „De Drie Snoeken” te Leksmond een vergadering plaats van de besturen van de afdelingen Hoornaar, Leksmond en Vianen. Deze vergadering stond onder leiding van het lid van het Dagelijks Bestuur, mr. F. Korthals Altes, die werd vergezeld door de organisator/propagandist der Partij, de heer L. van Vlaardingen.

Nadat verschillende politieke kwesties waren besproken, werd besloten tot het houden van een gezamenlijke propaganda-avond. Deze avond zal worden belegd te Meerkerk, terwijl

behalve aan leden en geestverwanten in Hoornaar, Leksmond, Vianen en Meerkerk, ook uitnodigingen zullen worden gezonden aan geestverwanten en sympathisanten in Arkel, Hoog-Blokland, Hei- en Boeikop en Ameide.

Ter vergadering werd een regionale propaganda-commissie benoemd, bestaande uit de heren A. de Jong te Hoornaar, D. B. Mollenvanger en H. de Vor te Leksmond, F. J. Bonk en C. v. d. Sloot te Vianen en de secretaris van de Staten-centrale Dordrecht, de heer J. Schrijver te Meerkerk.

Ruim 300 vergaderingbezoekers in Strijen

De onder-Centrale Hoekse Waard van de V.V.D. en de J.O.V.D. hebben in Hotel „Het wapen van Strijen” te Strijen een gemeenschappelijke propaganda-avond belegd, waar mevr. Haya van Someren-Downer het woord voerde.

Voor een gehoor van 340 personen besprak mevrouw Van Someren het radio- en televisie-beleid.

Mutatie Algemeen Secretariaat

De huidige adjunct-secretaresse der Partij, mejuffrouw T. Kist, zal in verband met haar aanstaand huwelijk haar functie per 1 maart a.s. neerleggen.

De plaats van mejuffrouw Kist zal worden ingenomen door mejuffrouw dra. I. Günther.

Kamerlid Joekes spreekt in Enschede

Op maandag 8 maart a.s. zal het Tweede Kamerlid Th. H. Joekes in café-restaurant De Gouden Pollepel, Markt 5 te Enschede spreken over het onderwerp: Belastingen, nu en straks. Aanvang der vergadering om 20.00 uur.

RAI

★ ★ De gouden RAI trekt ongehoorde belangstelling. Dat loopt in de vele tienduizenden. De ontwikkeling van het motorverkeer sinds de eerste RAI haar poorten opende, kent blijkbaar geen grenzen. De hoeveelheid glanzend lak, blinkend chroom en niet te vergeten de inwendige dynamische kracht vormen alle tezamen een prachtig status-symbool. Symbool, dat tegenwoordig, met gradaties, geldt zowel voor de grote als voor de kleine man. Bovenal: de auto is — wanneer men hem niet hoeft te parkeren — een gemakkelijk en knus vervoermiddel, waarbij men zichzelf van huis tot huis bezorgt.

Deze RAI had één bijzonderheid. Er waren busjes en miniatuurtreintjes van ver verwijderde parkeerplaatsen naar de tentoonstelling vice versa. Ziehier een symbolische, oplossing van het blijkbaar niet onoplosbare parkeerprobleem in het algemeen.

Overigens is het interessant zich af te vragen, hoe in 2015 de twee maal gouden RAI er zal uitzien. Zal dan het hoofdvervoermiddel noch een fiets, noch een auto, maar een „vestzak“-helicopter zijn? Vroede vaders, denkt nu reeds aan het toekomstig gedrag in de lucht.

INSINUATIE

★ ★ Naar aanleiding van de recente gebeurtenissen in Vietnam heeft het bestuur van de PSP een verklaring afgelegd en heeft de Tweede Kamerfractie van deze partij vragen gesteld aan minister Luns. De pers heeft daarvan weinig of geen melding gemaakt, over welk feit de redactie van het PSP-organon Bevrijding zich in het jongste nummer officieel beklagt.

„Is het zo onbelangrijk wat de PSP van deze zaken denkt? Of is er order gekomen van hogerhand dat een van de officiële afwijkende visie niet gewenst was op dit ogenblik?“, zo schrijft het blad.

Wat de eerste vraag betreft: de Nederlandse pers meldt alles wat zij „nieuws“ vindt. De verklaring van de PSP was dit kennelijk niet. Ten tweede: de Nederlandse pers is onafhankelijk en krijgt geen orders van hogerhand. De boude insinuatie dat dit wel het geval zou zijn, moet hier helaas als triest nieuws worden gesignaleerd.

BLUSSEN

★ ★ In Jisp hebben de leden van de vrijwillige brandweer per 15 april hun ontslag ingediend als gevolg van een conflict tussen hun commandant en een wethouder. In Heemstede hebben de brandweerlieden met ontslag bedreigd nadat er in de raad kritiek op hun bluswerk was geleverd. Deze gevallen staan niet alleen: de afgelopen jaren hebben zich soortgelijke conflicten in Kortgene, Enschede en Asten voorgedaan.

De conclusie dat de vrijwillige brandweerman licht ontvlambaar en snel aangetaan is, lijkt voor de hand te liggen. Zijn primair reageren biedt echter vooral voordelen: bij een brand aarzelt hij niet, maar grijpt direct in.

De plaatselijke overheden moeten deze vrijwilligers het vuur dan ook maar niet te na aan de schenen leggen. De veiligheid van huis en haard dient voorop te staan. Dat de brandweerlieden van Jisp bereid zijn ook na 15 april — indien nodig — in actie te komen, wettigt gelukkig de hoop dat ook dit brandje spoedig kan worden gelust.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

OPENBAAR MIDDENSTANDSFORUM

Belangrijk initiatief van afdeling Amsterdam van V.V.D.

Enige tientallen leden en belangstellenden luisterden 19 februari met veel belangstelling naar een forum, dat naar het ICC-paviljoen in het Amsterdamse Vondelpark was gekomen om daar onder leiding van mr. J. van Someren, voorzitter van de afdeling Amsterdam van de VVD, te discussiëren over middenstandsproblemen. De vier forumleden - de Tweede Kamerleden mr. F. Porthéine en de heer H. Visser en verder de secretaris van de middenstandscommissie van de VVD, de heer F. L. van der Leeuw en het lid van de provinciale staten van Zuid-Holland, dr. J. Alers - gaven blijk van grote kennis van de typische middenstandsproblemen.

De eerste vraag uit de zaal had betrekking op de Nederlandse consumentenbond, waarover de forumleden een gemengd oordeel bleken te hebben. Allereerst werd het recht van de consument om zich te verenigen erkend, maar er bestond nogal wat kritiek op de werkwijze van de consumentenbond. Dr. Alers haalde twee voorbeelden aan (het beruchte Lexington-onderzoek en een koffie-onderzoek, waarbij wel de prijzen maar niet de kwaliteiten werden vergeleken) van een minder gelukkig optreden van de consumentenbond. Mr. Porthéine voegde hieraan toe, dat het optreden van de consumentenbond, vooral in het verleden, nog wel eens werd gekenmerkt door een element van niet-erkenning van de middenstands-sector in het bedrijfsleven. Hij was echter van mening, dat dit de laatste jaren zeer was verbeterd.

De discussie over de consumentenbond werd aanleiding tot enig vrolijk heen en weer gepraat over een stelling van een der dames in de zaal, dat de moderne huisvrouw zou zijn gedoopt tot „slavernij“. Volgens de vragensteller was het voor een huisvrouw vrijwel onmogelijk haar huishoudbudget rationeel te besteden, daar zij werd overstroimd met speciale aanbiedingen, extra-koopjes, alle mogelijke zegel-stelsels e.d. Het forum bleek echter van mening, dat „de bewuste koopster geen slavenbestaan heeft“ zoals de heer Porthéine het formuleerde, terwijl dr. Alers onder instemmend geknik van het forum nog eens herhaalde: „De consument is in feite heerser“. De huisvrouwen willen de zegeltjes zelf, zo werd er gezegd, en achter de tafel hoorde men een instemmend juist mompelen.

Vestigingseisen

Een volgende vraag was gewijd aan het probleem van de vestigingseisen voor middenstanders en het vraagstuk van de zgn. branchevervaging, die het mogelijk maakt, dat men bijv. boeken koopt bij de sigarenwinkel en een diepvrieskip bij de groenteman. De heer Visser betoogde, dat stringente vestigingseisen nu minder noodzakelijk waren dan in het verleden, toen in de crisistijd honderden mensen „zo maar eens“ een winkeltje probeerden te beginnen. Hij hield dan ook een warm pleidooi voor een aanpassing van de vestigingseisen aan de huidige tijd en kon hieraan toevoegen, dat de staatssecretaris van economische zaken reeds bezig was met een zgn. „blokregeling“ betreffende vestigingseisen, die vereenvoudigend zal werken in het huidige oerwoud van vestigingseisen in de verschillende branches. De heer van der Leeuw toonde zich eveneens een voorstander van „blokbesluiten“, maar vreesde wel een verlies aan vak kennis, dat hij met na-

druk wenste te onderscheiden van warenkennis. Algemeen was het forum van mening, dat consument en middenstander het grootste belang hadden bij de vakbekwaamheid van de ondernemer en dat deze ook bij de eventuele nieuwe vestigingseisen gewaarborgd zou moeten worden.

Branche-vervaging

Na een korte pauze kwam het forum weer terug op het vraagstuk van de branche-vervaging. De heer van der Leeuw hield een boeiende uiteenzetting, waarin hij o.a. betoogde, dat deze branchevervaging of parallelisatie inhaerent was aan de ontwikkeling van het bedrijfsleven. Hij wilde dit proces liever niet tegenhouden. Hoe ver deze parallelisatie zou moeten gaan, wilde hij overlaten aan de ondernemers zelf, die op bedrijfseconomische gronden zelf op een bepaald be-

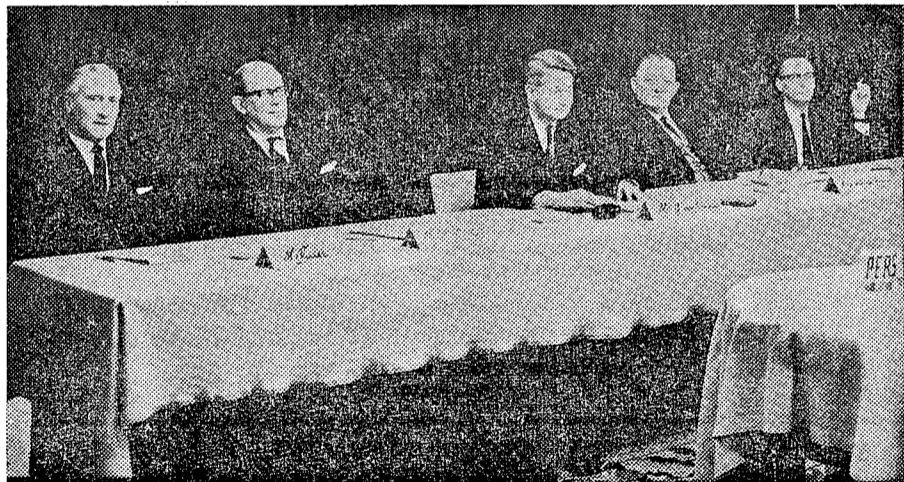
mende mate overgingen tot het inrichten van zelfbedieningszaken. De bedreiging van de „kleine“ middenstand lag volgens hem niet in de ontwikkeling van het grootwinkelbedrijf, maar in het sociaal-politieke vlak.

Hierop aansluitend kwam nog een vraag uit de zaal over een tendens tot branche-verkleining, die zich vooral bij handelszaken voordoeft. Volgens de heer Visser was er geen reden tot grote angst op dit punt. Hij gaf toe, dat vooral de nieuwbouw bijna alle beschikbare krachten op dit terrein „opslokt“ maar zei verder, dat de produktie van de scholen groot genoeg was om vrees voor een „uitsterven“ weg te nemen.

Parkeerruimte en middenstand

Na een kort debat over de subsidies aan verschillende voorlichtingsinstanties kwam het gesprek op de parkeerruimte in het centrum van onze steden. De grootste bijdrage aan deze geanimeerde discussie leverde het Amsterdamse raadslid drs. J. P. A. Gruyters, die het probleem als volgt samenvatte:

„De kern van de vraag is niet of er geparkeerd wordt maar wie er parkeert“. De heer Gruyters zei vervolgens, dat de middenstanders in het centrum het grootste belang hadden bij de bereikbaarheid van hun zaak, een bereikbaarheid, die

De vier forumleden temidden van voorzitter mr. Van Someren

sluit moeten nemen. Nu is het genoeg. De belangen van het publiek achtte hij met de branche-vervaging zeker gediend. Dr. Alers betoogde, dat de branchevervaging voort zou gaan als dit de wens van de consument was. De heer Visser sprak over de voorsprong van de middenstander op het grootwinkelbedrijf door zijn grotere mogelijkheden tot service en persoonlijke binding aan de consument. Bovendien geloofde hij, dat de kleine winkelier de tijd meehaalt, want: „De eigen kruidenier wordt in de welvaartsstaat een status-symbool“, Mr. Porthéine gaf als zijn visie, dat de kleinere bedrijven in Nederland de eisen van een dynamische maatschappelijke ontwikkeling hadden begrepen en bijv. zelf in toene-

vooral door de zgn. langparkeerders een onmogelijke zaak aan het worden is. Spreker hield dan ook een vurig betoog voor het scheppen van parkeergelegenheden voor de langparkeerders aan de rand van het centrum, waardoor de kortparkeerders, die even in de stad iets willen kopen, aan bod zouden kunnen komen.

Vijfdaagse werkweek

Het laatste onderwerp, dat op deze zeer geslaagde avond in het ICC aan bod kwam, was de vijfdaagse werkweek voor de detailhandel. Unaniem was het forum tegen een zaterdagsluiting. De zaterdagomzet maakt nog altijd 40 pct. van het totaal uit, zoals de heer van der Leeuw opmerkte. De personeelsmoeilijkheden werden algemeen onderkend, maar men was van mening, dat men niet te snel moest zwichten voor de aandrang van buiten, om de winkels zaterdag te sluiten. Men wees op de eventuele mogelijkheden van een roulatie-systeem, terwijl de heer van der Leeuw de middenstanders opriep zich aan te passen aan een modern personeelsbeleid, zonder de dienende functie van de middenstand uit het oog te verliezen.

LUISTERT NAAR

„DE STEM VAN DE V.V.D.“

Radio-uitzending DONDERDAG, 4 MAART a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

„Maak de V.V.D. sterk!!”

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein
Rotterdam

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

SNIKKERS' HANDEL MIJ. N.V.

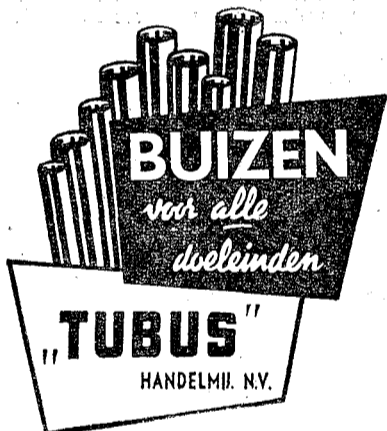
ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT” Gaswandketels	OLIESTANDMETERS
„KLAFRESTRÖM”-gietijzeren ketels	OLIETANKS
„MARK”-radiatoren	AFSLUITERS
„N.S.K. SALLAND”-ketels	PLINTVERWARMING
„THERMIA”-warmwaterboilers	„MARK”-BUIGMACHINES
„FLAMCO”-ophangstropen	VLOERHULZEN
„FLEXCON”-expansievaten	LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de
CENTRALE VERWARMING

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN
NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271a — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75

NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
(30) 26828

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10
CAPELLE A. D. IJSSEL

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

STAAL

CONSTRUCTIES
voor elk
project

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJÉ

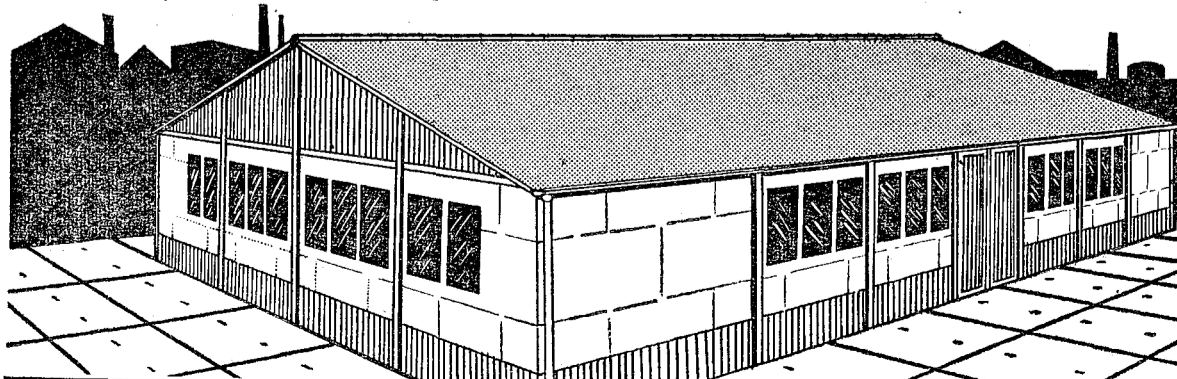
N.V. **LATUMERD**

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Mr. G. C. VAN DER WILLIGEN BURGEMEESTER VAN LEIDEN

Met ingang van 1 maart 1965 is benoemd tot burgemeester van Leiden mr. G. C. van der Willigen, tot die datum burgemeester van Haarlemmermeer.

Met bijzonder genoegen hebben ook wij, leden van de V.V.D., van deze benoeming kennis genomen.

De nieuwe Leidse magistraat is in

De heer Van der Willigen is officier in de Orde van Oranje-Nassau en bekleedt o.a. de volgende neven-functies: voorzitter van het Nederlands Instituut voor ruimtelijke ordening en volkshuisvesting ('s-Gravenhage), vice-voorzitter van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten ('s-Gravenhage), voorzitter van de stu-

(Foto Hoofddorpse Courant)

1907 in Zuid-Laren geboren, deed eind-examen H.B.S. te Oud-Beijerland en daarna staatsexamen, studeerde vervolgens rechten in Amsterdam en Leiden. Na zijn volontairschap ter secretarie van Eemnes kwam hij bij de afdeling binnenlands bestuur van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en aanvaardde in 1938 het ambt van burgemeester van Lekkerkerk. In 1958 bij het vertrek van de familie Van der Willigen naar Haarlemmermeer was het afscheid van de burgerij van Lekkerkerk een indrukwekkend betoog van dankbaarheid.

Haarlemmermeer heeft zeven jaar ten volle kunnen genieten van de bekwaamheden en de grote toewijding van deze burgervader. Zijn actie voor „beter wonen” in die gemeente is algemeen bekend. Het is alleszins begrijpelijk, dat de Haarlemmermeesters van de heer van der Willigen (volgens het Haagse dagblad Het Vaderland van 5 febr. II.) zeggen: „Een keiharde werker, vooruitstrevend, uiterst betrouwbaar, begiftigd met een kritische geest, een voortreffelijk regent”.

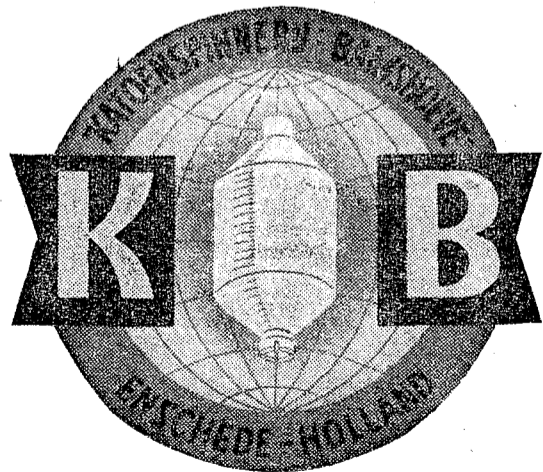
diegroep Efficiënte Woningbouw (Rotterdam), lid van de Museumcommissie van de Monumentenraad ('s-Gravenhage).

Mogen de heer en mevrouw Van der Willigen-Reddingius in alle opzichten een goede tijd in de Tweesleutelstad hebben!

STALEN
MEUBELEN

GISPEN
CULEMBORG

Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Herleving

In Heerenveen hield mevrouw mr. E. Veder-Smit voor een aandachtig vrouwelijk gehoor een inleiding over de vraag: „Kunnen wij de politiek nog langer links laten liggen?” Het antwoord van de dames was positief en ziet, de vrouwengroep Heerenveen was heropgericht. Nu definitief, hopen wij.

Presidentesecretaresse is mevrouw B. J. Vos-van der Ploeg en andere bestuursleden zijn de dames S. Wierda-Oppenhuizen, S. Vliegthart-Janzen en mej. T. Alma.

Uit jaarverslagen

Er kwamen jaarverslagen uit Den Haag, Rotterdam en Hilversum-Laren-Blaricum. Het meeste er uit is vroeg of laat al vermeld.

In Rotterdam is mevrouw E. H. Bierman-Vijfvinkel als secretaresse afgetreden en als zodanig opgevolgd door mevrouw mr. A. G. Verbeek-Ohr, Lindsingel 10. Mevrouw Bierman verving echter mevrouw J. H. van Houte-Balkestein in de vertrouwensraad voor de melksanering. Die functie in Hoogvliet bekleedt mevrouw M. G. C. Zaal-Haack.

Hilversum-Laren-Blaricum geven een lijstje van comité's en dergelijke, waarin zij zitting hebben. Genoemd worden Federatie Vrouwelijke Vrijwillige Hulpverlening, Bejaardensociëteiten, Nationaal Rheumafonds, Prinses Beatrix Poliofonds, Kon. Wilhelminafonds. Het verslag zegt: o.a. „dus blijkbaar zijn er nog meer deelnemingen in externe activiteiten.”

Den Haag vertelt (ook o.a.) over medewerking aan een cursus van „Vrouwenbelangen” die politieke scholing gaf. Door vertegenwoordigsters van de politieke organisaties werd het standpunt van hun partij ten opzichte van actuele kwesties uiteengezet, nl. bouwbeleid, bijstandswet, radio en televisie, ruimtelijke ordening, algemene beschouwingen. Ongetwijfeld zeer leerzaam.

Naar Pijnacker

De afdeling (ja, dit keer is het echt de afdeling) Pijnacker nodigt de vrouwelijke leden uit Pijnacker, Zoetermeer en Berkel-Rodenrijs, met eventueel introducties, op een ochtendbijeenkomst om 10.15 uur op dinsdag 2 maart in „Van ouds het Raadhuis”, Oostlaan 14, Pijnacker.

Mevrouw M. J. Daamen-Van Houte, raadslid in Pijnacker, zal een inleiding houden en er zal gelegenheid zijn om vragen te stellen en te discussiëren.

Het afdelingsbestuurslid, mevrouw M. J. van der Sluis-Beusekom, schrijft in de oproep, dat het prettig zou zijn om zo nu en dan contact te hebben en met elkaar iets te bespreken. Zij acht wel de genoemde afdelingen te klein voor een „vrouwengroep”, maar daarmee zijn wij het niet eens. Men moet zo'n vrouwen-groep niet te zwaarwichtig opvatten. Als er op deze bijeenkomst blijkt, dat er een kern van dames is, die er voor voelt af en toe samen te komen, dan is dat al een V.V.D. vrouwen-groepje.

Wij zien met belangstelling uit naar het resultaat van deze eerste samenkomst.

LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM

UITNODIGING

Het bestuur van het LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM heeft het genoegen u uit te nodigen tot het bijwonen van het openbare gedeelte van zijn derde VERGADERING VAN DEELNEMERS (jaarvergadering) op

ZATERDAG 13 MAART 1964 te 14.30 uur,
in Hotel „HET HOF VAN HOLLAND”,
Kerkbrink 1—7 - Hilversum.

Na een korte inleiding door de voorzitter van het Centrum, dr. E. NORDLOHNE, over de politieke ontwikkeling, zal

prof. dr. J. F. GLASTRA VAN LOON, te Leiden,

een voordracht houden onder de titel

KIEZEN OF DELEN,

waarin prof. Glastra van Loon een bijdrage zal leveren aan de discussie over ons democratisch stelsel.

Gelegenheid tot discussie.

De deelnemers van het Centrum herinneren wij eraan, dat het besloten huishoudelijke gedeelte van de vergadering aanvangt om 10.30 uur.

Dr. E. Nordlohne, voorzitter.
Toon Appel Hzn., secretaris.

**COPIJN
GROENEGAN**

REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIIP VOOR

*boomkwekerij-
produkten*

EN

tuinarchitectuur

TELEFOON 0 3401—1207

Massief kartonnen

DOZEN

*voor export en
binnenlands
gebruik*

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20—22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78—22 33.

Tx. nr. 53251

VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

BESCHRIJVINGSBRIEF

VOOR DE

JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING

te houden op **VRIJDAG 9** en **ZATERDAG 10 APRIL 1965**, in „DE BUITENSOCIËTEIT”, Stationsweg 4 te **ZWOLLE**

De vergadering zal beginnen op: **VRIJDAGAVOND** te 8.00 uur; **ZATERDAGMORGEN** te 10.00 uur.

AGENDA

Vrijdag 9 april des avonds 8.00 uur

OPENBARE VERGADERING

1. Opening door de Voorzitter.
2. Rede door de heer mr. W. J. Geertsema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie.
Deze toespraken zullen van 8.05—9.00 uur door de radio worden uitgezonden over Hilversum I (golflengte 402 m.).
In verband met deze uitzending wordt men verzocht te 8.00 uur precies in de zaal aanwezig te zijn.
3. Begroeting van de gasten.

HUISHOUDELIJKE VERGADERING

4. Verslag van de Commissie voor de Notulen van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 17 en 18 april 1964 te Eindhoven.
5. Benoeming van de Notulencommissie voor de vergadering van 9 en 10 april 1965.
6. Jaarverslag van de secretaris.
7. Rekening en Verantwoording en Jaarverslag van de penningmeester.
8. Verslag van de Commissie van Voorlichting over de Rekening en Verantwoording van de penningmeester over het jaar 1964.
9. Benoeming van een commissie van drie leden ter voorlichting van de Algemene Vergadering bij de behandeling van de Rekening en Verantwoording van de penningmeester over het jaar 1965.
10. Benoeming van een voorzitter van de Commissie van Beroep.
Aangezien de voorzitter van de Commissie van Beroep, prof. mr. R. P. Cleveringa, de wens te kennen heeft gegeven het voorzitterschap dezer commissie neer te leggen, biedt het Hoofdbestuur overeenkomstig artikel 2 van het Reglement voor de Commissie van Beroep de volgende aanbeveling aan voor deze te vervullen plaats:
  1. Prof. mr. C. H. F. Polak te Leiden,
  2. Mr. A. Blom te Rotterdam.
11. Bespreking van het beleid van het Hoofdbestuur.
12. Bespreking van het beleid van de redactie van „Vrijheid en Democratie”.
13. Rondvraag.
Afgevaardigden van afdelingen, die bij dit punt het woord wensen te voeren, gelieven hiervan vóór 2 april a.s. schriftelijk mededeling te doen aan het Algemeen Secretariaat, onder opgave van het ter sprake te brengen onderwerp.
14. Voorstellen van het Hoofdbestuur tot herziening van Statuten en Reglementen.
Toelichting: Deze voorstellen zijn gepubliceerd in het nummer van 11 februari 1965 van „Vrijheid en Democratie”. De afdelingen wordt verzocht eventuele amendementen schriftelijk in te dienen vóór 25 maart a.s., opdat deze nog tijdig ter kennis van de Partij kunnen worden gebracht. Vanzelfsprekend zullen ook nadien binnengekomen amendementen in behandeling worden genomen.

Zaterdag 10 april des morgens 10.00 uur

HUISHOUDELIJKE VERGADERING

15. Benoeming van een voorzitter.
Wegens periodieke aftreding van de heer ir. K. van der Pols te Rotterdam, die zich herkiesbaar heeft gesteld, moet in de vacature van het voorzitterschap worden voorzien.
Als enig kandidaat is gesteld: ir. K. van der Pols te Rotterdam.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.
16. Benoeming van een assessor.
Wegens periodieke aftreding van de heer H. J. L. Vonhoff te Amsterdam, die zich herkiesbaar heeft gesteld, moet in een vacature in het Dagelijks Bestuur worden voorzien.
Als enig kandidaat is gesteld: H. J. L. Vonhoff te Amsterdam.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

17. Benoeming van zeven leden van het Hoofdbestuur.
Aan de beurt van periodieke aftreding als lid van het Hoofdbestuur zijn: voor de Rijkskieskring 's-Hertogenbosch: mevrouw mr. C. H. J. H. J. de Vries - van Haften, Eindhoven.
voor de Rijkskieskring Arnhem: de heer ir. J. N. Kooij, Apeldoorn,
voor de Rijkskieskring Leiden: de heer mr. G. C. van Dijk, Wassenaar,
voor de Rijkskieskring Den Helder: de heer W. Franck, Bergen,
voor de Rijkskieskring Middelburg: de heer dr. ir. C. W. C. van Beekom, Goes,
voor de Rijkskieskring Leeuwarden: de heer mr. B. P. van der Veen, Leeuwarden,
voor de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D.: mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi, Haarlem.
Allen zijn terstond herkiesbaar.
De heren ir. J. N. Kooij, mr. G. C. van Dijk, W. Franck, dr. ir. C. W. C. van Beekom en mr. B. P. van der Veen en mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi hebben zich schriftelijk bereid verklaard een kandidatuur voor een herbenoeming te aanvaarden.
Van mevrouw mr. C. H. J. H. J. de Vries-van Haften is bericht ontvangen dat zij zich niet herkiesbaar stelt.
Candidaat gesteld voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur zijn:

voor de Rijkskieskring 's-Hertogenbosch:

Ir. L. Korver te Waalre, door de afdelingen Eindhoven en 's-Hertogenbosch.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Arnhem:

Ir. J. N. Kooy te Apeldoorn (aftredend), door de afdeling Arnhem.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Leiden:

Mr. G. C. van Dijk te Wassenaar (aftredend), door de afdelingen Voorburg en Voorschoten.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Den Helder:

W. Franck te Bergen (N.H.) (aftredend), door de afdelingen Alkmaar, Barsingerhorn, Bergen, Berkhout, Castricum/Limmen, Enkhuizen, Heiloo, Hoorn, Koog/Zaandijk, Langedijk, Midwoud/Oostwoud, Oostzaan, Opmeer, Purmerend, Schoorl, Texel, Twisk, Wieringerwaard, Zaandam en Zijpe.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Middelburg:

Dr. ir. C. W. C. van Beekom te Goes (aftredend), door de afdelingen Brouwershaven, Goes, 's Heer Arendskerke, Middelburg, Noord Beveland, Oud Vossemeer, Vlissingen en Westenschouwen.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Leeuwarden:

Mr. B. P. van der Veen te Leeuwarden (aftredend), door de afdeling Leeuwarden.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

door de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D.:

Mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi te Haarlem (aftredend), mevrouw H. A. A. L. de Vries-van der Hardt Aberson te Hengelo (O.).
Overeenkomstig art. 20, lid 5, van het Huishoudelijk Reglement, dat bepaalt dat de kandidaatstelling voor de door de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. te vervullen plaatsen in dier voege geschiedt, dat voor elke plaats 2 kandidaten worden gesteld, zal voor deze benoeming een stemming dienen te worden gehouden.

18. Voortzetting van de behandeling van de voorstellen tot herziening van Statuten en Reglementen.

Zaterdag 10 april des middags 2.00 uur

OPENBARE VERGADERING

19. Bespreking van het beleid der Kamerfracties.
Het verdient aanbeveling, dat afgevaardigden van afdelingen, die bij dit punt speciale onderwerpen ter sprake willen brengen, hiervan vóór 2 april a.s. mededeling doen aan het Algemeen Secretariaat, zodat de Kamerleden de gelegenheid hebben zich hierop voor te bereiden.
20. Sluiting door de voorzitter.

Het Hoofdbestuur van de V.V.D.,

K. VAN DER POLS, voorzitter

W. H. D. QUARLES VAN UFFORD, algemeen secretaris

BEDENKELIJKE THEORIEËN INZAKE EEN NIEUWE „VERGETEN GROEP”

In ons weekblad van 18 februari j.l. verscheen van de hand van onze vaste medewerker dBo een artikel, dat de naam droeg: Ontstaat er een nieuwe „vergeten groep”?

In een noot van de redactie merkten wij daarbij op, dat wij onze medewerker erkentelijk waren, dat hij ons met dit probleem had geconfronteerd, doch dat wij het met zijn zienswijze — en die van drs. Abbas, die hij veelvuldig citeerde — allerminst eens waren. Wij zegden daarbij voorts toe, dat wij op deze beschouwing graag zouden terugkomen. Welnu, wij doen dit thans bij deze.

Onze medewerker stelt allereerst, dat meer kinderen dan voorheen die opleiding krijgen, die bij hun aanleg past. Dat moet volgens hem ook in zijn gevolgen zijn te meten.

„Wat is het gevolg voor, laten we dan maar even die nare term gebruiken, de arbeidersstand?”, zo vraagt hij zich af. En hij antwoordt: „Het gevolg moet zijn, dat de (intellectuele) bovenlaag van de arbeiders verdwijnt, anders gezegd, dat ze gemiddeld dommer worden”.

Om deze stelling kracht bij te doen zetten, wijst hij voorts op een „onderzoekje”, dat door de psycholoog, drs. J. H. Abbas, werd ingesteld. Onze medewerker trof een verslag van dit „onderzoekje” aan in Economisch-Statistische Berichten.

Nu gaan wij er van uit, dat dBo de heer Abbas juist heeft geciteerd, want helaas was het ons niet mogelijk op korte termijn het betreffende exemplaar van ESB in handen te krijgen.

Wie het artikel van dBo goed heeft gelezen, moet wel in de eerste plaats tot de conclusie komen, dat drs. Abbas een voorzichtig man is, die zijn onderzoek meteen al relativeert met de benaming „onderzoekje”.

Maar juist daarom hadden hij — en ook dBo — wat voorzichtiger moeten zijn met het poneren van hun gevolgtrekkingen. Gevolgtrekkingen, die naar onze smaak soms zwak, en soms helemaal niet zijn gefundeerd. Gevolgtrekkingen ook, die alleen maar de schaduwkanten van het door drs. Abbas opgeworpen probleem laten zien en op grond daarvan bijzonder eenzijdig zijn.

Smalle basis

Het „onderzoekje” vond plaats in een (vermoedelijk Vliissing) bedrijf. Wij vragen ons af, of dit niet een veel te smalle basis is om tot de zo zeer gedurfde conclusies te komen als de heer Abbas doet. Conclusies, die kennelijk door dBo worden onderschreven, aangezien hij nergens van een afwijkende mening getuigt.

Wij willen thans enige uitspraken nader analyseren.

dBo schrijft: „Wat zijn nu de gevolgen van de ontwikkeling van de „arbeidersklasse” (om nog een geladen term te hanteren) tot een groep, die — op een lager intellectueel niveau — steeds homogener van samenstelling wordt wat betreft de verstandelijke capaciteiten?”

En hij antwoordde: „De heer Abbas meent, dat in het algemeen de onmondigheid zal toenemen en dat deze groep steeds meer zal worden bevoegd. De onmondigheid zal toenemen, in die zin, dat er steeds minder „monden” zullen zijn, die in staat zijn goed te formuleren wat onder hen leeft en welke behoeften zij hebben. Degenen, die feitelijk tot de arbeidersklasse behoren, maar die er qua verstandelijke capaciteiten (ver) bovengit komen, zullen het beste in staat zijn ze tot bepaalde activiteiten aan te sporen. En dezulken verdwijnen”.

Deze laatste uitspraak is volgens ons een onbewezen stelling. Er wordt namelijk geen enkel bewijs geleverd, dat het een wet van Meden en Perzen zou zijn, dat de meer ontwikkelden de „arbeidersklasse” zouden verlaten, laat staan, dat ze niet bereid zouden zijn de belangen van die klasse te verdedigen.

De na-oorlogse ontwikkeling van de vakbeweging in ons land bewijst zelfs het tegendeel. Men denke maar eens aan de academisch geschoolde voorzitter van het NVV, drs. Roemers, en andere bekwame vakbondsbestuurders. Vroeger was dat heel anders. Toen requireerden de vakbonden hun leiders uit de eigen rijen. Het waren de timmerlieden, de fabrieksarbeiders, de kleermakers, enz., enz., die geschoold door de praktijk in werkplaats en fabriek, opklommen tot de hogere functies in de vakbeweging. Dit is thans nog maar sporadisch het geval. Voorts is het ons te enenmale onbegrijpelijk, wat „mondigheid” met intelligentie heeft te maken.

Er zijn genoeg mensen, die niet overlopen van intelligentie, die zeer goed in staat zijn de belangen van de groep waartoe zij behoren te verdedigen en de wensen en noden van deze groep op eenvoudige, doch heldere wijze te formuleren.

Als „mondigheid” en intelligentie onverbrekkelijk met elkaar waren verbonden, zou het er trouwens met onze democratie bijzonder slecht uitzien. Wil men de kant van de heer Abbas op — door dBo kritiekloos bewonderd — dan zou de strijd voor het algemeen kiesrecht een vergeefse zaak zijn geweest. En dat is zij toch allerminst.

Stoot onder de gordel

Bepaald een stoot onder de gordel achtten wij het als de heer Abbas als voorbeeld ten tonele haalt de in het bekende vakbondsrapport over de vermogensaanwasdeling genoemde „sociale beleggingsgemeenschappen”. De heer Abbas zou van mening zijn, dat men de arbeider niet in staat acht, het ongetwijfeld toch klein beginnende vermogen, zelf als zodanig te beheren en men hem daarom zou dwingen zijn geld bij de SBG's onder te brengen. De heer Abbas voegt hieraan toe (aldus

weer dBo) dat men de SBG's beter „sociale bevoogdings gemeenschappen” zou kunnen noemen.

Welnu, dat vinden wij een staaltje demagogie van het zuiverste water.

Ook iemand met een niet al te groot I.Q. zal begrijpen, dat de vakbonden allereerst de drempelvrees van hun leden voor het beleggen willen overwinnen, waarbij ook de factor van de risicospreiding zeker een belangrijk woord meespreekt.

Weinig gefundeerd is ook het oordeel van dBo als hij stelt, dat „een ontwikkeling, die de mens tot zegen zal zijn, op haar beurt weer problemen met zich brengt”. Deze bewering is niet meer dan een slag in de lucht. Immers, ieder probleem, schept weer nieuwe problemen. Het zal toch ook dBo wel duidelijk zijn, dat in onze maatschappij het streven naar een soort Iulekkerland tot de volslagen onmogelijkheden behoort.

Bezien wij het artikel nogmaals in zijn geheel, dan komen wij tot de slotsom, dat zowel de heer Abbas, als onze medewerker, alleen maar tot negatieve conclusies komen.

Positieve kanten

Immers, is het waar (nogmaals) dat de arbeiders gemiddeld dommer worden?

Wij geloven er niets van. Wij denken daarbij o.m. aan de rol die radio en televisie in onze moderne samenleving spelen. Mag het waar zijn, dat met name televisie, in sommige gevallen tot vervlakking kan leiden, er zitten ook vele positieve kanten aan. Wij denken daarbij aan de klassieke muziekprogramma's, aan toneel en kunst. In het bijzonder denken wij aan de voortreffelijke voordrachten van Pierre Jansen over de beeldende kunst. Een programma, dat door zeer vele „arbeiders” wordt beluisterd en bekeken. Een programma ook, dat weten wij toevallig uit ervaring, waarvan vele „werknemers” getuigen, dat het hun de ogen heeft geopend voor de beeldende kunsten.

Daarbij komt, dat de toenemende vrije tijd veel meer gelegenheid tot ontwikkeling schept dan vroeger. Niet voor niets zijn Connie en Walter populaire televisiefiguren geworden. Niet voor niets is de eerste oplage van hun boekje reeds lang uitverkocht. Deze Engelse lessen zijn waarlijk niet bedoeld voor de intellectuele bovenlaag, doch juist voor hen, die naar meer kennis verlangen, om een reeds lang gevoelde tekortkoming te kunnen inhalen.

Plaatsgebrek belet ons om nader op het artikel van dBo in te gaan.

Wij bepaalden ons slechts tot enige hoofdpunten. En als wij dat deden dan geschiedde dit volkomen in de lijn van dBo's streven, aangezien hij aan het slot van zijn artikel schreef, dat „we alvast maar eens over de zaak moesten nadenken.”

Welnu, dat hebben wij dan gedaan. Het aangesneden probleem is dit ten volle waard. Doch dan moeten wij in onze benaderingswijze gefundeerd te werk gaan, hetgeen in het gewraakte

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer

Redactie - secretaris: G. Stempfer. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (0 2953) 35 63

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort. Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

artikel werd verzuimd. Wellicht kan uit deze redactionele aantekeningen nog een vruchtbare discussie voortvloeien. Bij voorkeur in plaatselijke bijeenkomsten, waar dit onderwerp zo volledig mogelijk zal kunnen worden uitgediept.

G. STEMPPER

ALLERHANDE

Verzuilde Moldau

MEN zou zo denken: het bestel in Hilversum zal zich er zo langzamerhand wel van bewust zijn, dat allerlei Simson-figuren à la Verolme bezig zijn te pogen de zuilen van de omroep omver te trekken. Men zou ook denken: de heren van Hilversum schrikken toch wel een beetje van de regelmatig terugkerende aanvallen en in ieder geval gaan zij over tot enig zelfonderzoek.

Wellicht, dat men er dan tot de conclusie komt, dat het toch niet allemaal honderd procent is in de Nederlandse omroepwereld. Wanneer gaat men bijvoorbeeld eens iets doen aan een redelijke coördinatie? Wie echter die vraag durft te stellen, krijgt onmiddellijk te horen, dat er voortreffelijk wordt gecoördineerd.

Af en toe evenwel struikelt men over zodanige voorbeelden van slecht vooroverleg, dat men zich verbaasd afvraagt: hoe lang nog? We hebben het onlangs op een zondag weer eens ervaren. Om twaalf uur vijftig gaf de K.R.O. een buitenlands commentaar door de (overigens voortreffelijke) heer H. J. Neuman, over de andere zender echter kon men zeventien minuten later luisteren naar AVRO's mr. G. B. J. Hiltermann. Een raadsel waarom twee zenders zo kort na elkaar een buitenlands commentaar moeten leveren: een functieverdeling tussen de beide zenders is blijkbaar te veel gevraagd. Als het daarmee nu was afgelopen, dan zou men nog kunnen betogen, dat het maken van bezwaren op dit stuk van zaken 'n beetje aan de overdreven kant is. We gaan echter verder: elf uur over Hilversum I zond de VARA Smetana's Moldau uit, twee en een half uur later, over dezelfde zender, ditmaal door de AVRO, opnieuw de Moldau. Wel ja, één keer Smetana op socialistische grondslag, één keer op — ja op wat? Op algemene grondslag zullen we maar zeggen. Dat kan allemaal in Hilversum. Ze verzuilen er op één dag zelfs de Moldau. Geen geringe prestatie.

(Provinciale Zeeuwse Courant)

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.
KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) 15851 POSTGIRO 75651

MINDER BELASTING BETALEN

De inkomstenbelasting wordt nog niet verlaagd.
Toch kunt U reeds nu belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K.
betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeids-
ongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw in-
komen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert
ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke
trek houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden
gaarne verstrekt door:

**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K.** van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 17043*

**FORUM-BANK
AMSTERDAM**

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

*industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken*

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

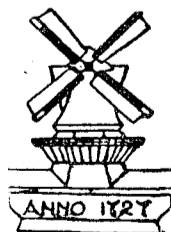
BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

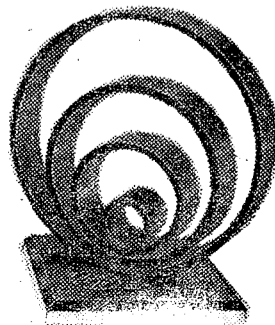
TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE-BOLNES

**ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN
KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.**

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 0 10 - 3 54 00
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 0 4100 - 3 20 55
HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 0 1883 - 2677

N. V. RIJNSTAAL
v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Rijnmond-
verkiezingen

(Zie pag. 3)

Om de vrijheid van meningsuiting

De beslissing is gevallen! Het besluit van de ministerraad, dat men het over het toekomstig omroepbestel niet eens kon worden, is immers, ondanks zijn ogenschijnlijk negatieve, wel degelijk een duidelijke beslissing.

Moeten wij, de leden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, deze beslissing betreuren?

Het antwoord op deze vraag is niet eenvoudig te geven, temeer niet, omdat wij niets weten — ook niet behoren te weten — over de loop van de zeer langdurige discussies in de ministerraad.

Het staat voor mij vast, dat de liberale bewindslieden zich tijdens deze discussies in grote lijnen op het standpunt zullen hebben gesteld, hetwelk de VVD sinds vele jaren in omroepzaken verdedigt. Wij moeten het betreuren, dat het Kabinet zich niet heeft kunnen verenigen met een oplossing in die geest.

De geluiden, die wij vooral gedurende de laatste maanden hier en daar in confessionele kringen konden beluisteren, hadden ons de hoop gegeven, dat een dergelijke oplossing bereikbaar zou zijn. Aan de andere kant doet het ons natuurlijk deugd, — ook de Partijraad heeft daaraan unaniem uitdrukking gegeven — dat onze geesverwante ministers niet bereid zijn geweest de hoge waarden, die hier op het spel stonden, op te offeren ter wille van een voortzetting van de tegenwoordige regeringscoalitie.

* * *

Het gaat er om — laten wij dat nimmer vergeten — de nu nog slechts in theorie bestaande vrijheid van meningsuiting tot een door een groot deel van het Nederlandse volk gewenste werkelijkheid te ma-

door Mr. W. J. GEERTSEMA,
V.V.D.-fractievoorzitter in de
Tweede Kamer.

ken. Dat vormt de inzet van de strijd om het gebruik van de ether, een strijd, die nu al vele jaren woedt.

Zal het bestaande feitelijke monopolie ten aanzien van het gebruik van radio en televisie worden gehandhaafd of zullen er eerlijke kansen worden geboden voor een wezenlijk andere structuur naast — niet in plaats van — de huidige?

Niet alleen de liberalen, maar ook al die Nederlanders, die het misschien niet in alle opzichten met de liberale opvattingen eens zijn, doch in deze strijd volledig aan onze zijde staan, zouden het niet begrepen hebben, indien de liberale ministers zich zouden hebben neergelegd bij een oplossing, waarin deze eerlijke kansen niet gegarandeerd zouden zijn geweest.

Het betreft hier een zo belangrijk

geestelijk goed, dat dit nimmer aan een politiek compromis kan worden opgeofferd.

* * *

Dat door de genomen beslissing aan het kabinet Marijnen een einde dreigt te komen, betreuren wij ten zeerste. Met het beleid van dit Kabinet hebben wij ons in het algemeen zeer goed kunnen verenigen.

Het is, op een enkele uitzondering na, steeds een — en nu gebruik ik het woord niet in zijn partijpolitieke betekenis — liberaal beleid geweest, niet in het minst — en wij constateren dat met voldoening — door de persoonlijke bekwaamheden van de ons geestverwante ministers en staatssecretarissen.

Een wijziging van dit beleid zou naar mijn overtuiging allerminst in het belang van het land zijn.

De prijs, welke voor de voorzetting van dit beleid zou moeten worden betaald, kan echter te hoog worden. Als deze zou moeten bestaan uit het opofferen van de door ons gewenste werkelijke vrijheid van meningsuiting in de ether, is hij zeker te hoog.

* * *

Van harte hoop ik, dat het tijdens de Kabinetsformatie, welke nu voor de deur staat, mogelijk zal blijken tot een zodanige synthese van de verschillende opvattingen over het toekomstig omroepbestel te geraken, dat alle regeringspartijen er mee akkoord kunnen gaan. Bij ons bestaat een volledige bereidheid tot medewerking aan constructieve oplossingen voor de nog hangende problemen, mits deze de vrijheid van meningsuiting geen geweld aan doen.

GRAANAKKOORD

door Ir. L. G. OLDENBANNING

Per 1 juli 1967 zal voor de EEG-landen één graanprijs gelden. Dat belangrijke besluit werd op 15 december 1964 in Brussel genomen. Het is te beschouwen als een basisovereenkomst voor het voeren van een gemeenschappelijke landbouwpolitiek.

Het is vooral voor Nederland te betreuren, dat de ingangsdatum niet vervroegd kon worden, aangezien elk uitstel de ontwikkeling van de landbouw in duurproducerende gebieden versnelt en de kans op sterke bescherming aan de buitengrens in de toekomst vergroot.

Maar 1 juli 1967 is al vroeger dan oorspronkelijk was overeengekomen, zodat wij niet ontevreden mogen zijn.

De betaling van ongeveer f 1.5 miljard aan Duitsland is een bittere pil, die nog verzaard wordt doordat België niet mee betaalt en Italië zijn totale EEG-bijdragen voor de eerste jaren zelfs lager gesteld kreeg. Dit zal Nederland in de komende 3 jaar wel een slordige f 100 miljoen kosten.

Basis van een
gemeenschappelijke
landbouwpolitiek

Een versnelde Europese melkprijs zou dit weer goed maken. Mogelijk, dat dit voorjaar hierover een afspraak kan worden gemaakt. Nu de graanprijs bekend is, kunnen de prijzen van alle dierlijke producten — ook voor de zuivel — immers worden berekend en vastgesteld. Het is van groot belang, dat dit snel gebeurt, Immers dan pas kan er één markt binnen de EEG ontstaan. Dan heeft men met nationale prijs- en kostenschommelingen niets meer te maken en behoeft men die niet telkens weer te verrekenen.

Dit voorkomt veel moeilijkheden en leidt niet tot een starre bevroren prijspolitiek.

Eén markt betekent een vrije concurrentie binnen de landbouw. Als dat het geval is zullen geen nieuwe onrendabele gebieden en bedrijven meer worden ontgonnen en gesticht. Dit alles mits het met de nationale, al of niet verkapte, directe of indirecte prijs-subsidies of aanmoedigingspremie ook gedaan is. Het lijkt er op, dat dit een nog minder eenvoudige zaak is.

Duitsland komt pas goed op gang en de lagere graanprijs zal de veeteelt bevorderen. Vermoedelijk kan de Nederlandse regering op dit gebied ook niet veel bereiken. Verder dan een enquête over de in elk land bestaande steunmaatregelen is men in EEG-verband niet kunnen komen. Alleen nieuwe maatregelen moeten worden aangemeld. Ook de Duitse!

Maar het scheppen van één prijs voor alle 6 landen zal de komst van gelijke concurrentievoorwaarden zeker bevorderen. Een spoedige invoering van een ge-

(Vervolg op pagina 2)

Conferentie over de ontwikkelingshulp

LEIDEN — ZATERDAG 6 MAART 1965

Stadsgehoorzaal — Breestraat

Aanvang 10.30 uur v.m.

Op deze conferentie, die wordt georganiseerd door de Kamercentrale Leiden, zal worden gesproken en gediscussieerd over

**PROBLEMATIEK VAN DE
ONTWIKKELINGSHULP**

Inleiders:

Ir. A. FRANKE,

Directeur Ned. Heide Maatschappij

Prof. S. KORTEWEG,

Hoogleraar in de economie aan de Rijksuniversiteit te Groningen,

Lid van de Nationale Adviesraad inzake hulpverlening aan minder ontwikkelde gebieden,

Mr. H. VAN RIEL,

Voorzitter van de Eerste-Kamerfractie der V.V.D.

De conferentie staat onder het voorzitterschap van

Prof. mr. C. H. F. POLAK.

Deelnemers kunnen zich nog opgeven aan het secretariaat van de Kamercentrale Leiden, Anna van Saksenstraat 25, Leiderdorp.

De kosten bedragen f 7.— (inclusief lunch); zonder lunch (12.30—13.30) f 3.50.

LIJN

★ ★ Het Vrije Volk van 24 februari vermeldde onder de kop: „VVD zal wel buigen bij etherbeleid” onder meer: „Na dit alles zal er in de partijraad van de VVD uiteraard hier en daar wat geprutteld worden. Maar er zal toch niet anders overblijven, dan het hoofd te buigen. Tenzij de raad een crisis in eigen partij wil riskeren. Maar wie gelooft daar-in?”

Het Vrije Volk van 27 februari verklaarde in een hoofdartikel: met minister Bot „heeft deze keer het Kabinet niet gebogen voor het liberale drijven. De plannen die er op zouden zijn neergekomen, dat radio en televisie zouden zijn uitgeleverd aan de grote monden en de dikke portefeuilles zijn verijdeld. De liberale aanval op de rechtsgelijkheid in Nederland is afgeslagen.....”

Vraag: staat in de gedachtegang van het socialistisch blad „het hoofd buigen” gelijk met „drijven”? Het Vrije Volk heeft het Kabinet-Marijnen steevast gebrek aan lijn verweten. Hoe bewonderenswaardig daarentegen is de „lijn”, gevolgd in het PvdA orgaan.

„OPENHARTIG”

★ ★ Vorige week is het jaarverslag over 1964 van de omroepvereniging Vara verschenen. 't Is minder „openhartig” dan de Partij van de Arbeid wel van haar bladen (men zie de lijfspreuk van Het Vrije Volk) wil doen geloven.

In het verslag staat namelijk op een opvallende plaats de enkelvoudige mededeling, dat de Vara op 31 december 1964 493.024 leden had, zonder dat daarbij vergelijkende cijfers over vorige jaren worden opgegeven. Voor wie het weten wil: eind 1962 had de Vara 543.350 leden en eind 1963 535.207.

Het afgelopen jaar heeft deze omroep dus meer dan 42.000 leden verloren. De oorzaak daarvan is overduidelijk: het open hart van de socialisten is niet open genoeg voor een open bestel.

NEGATIEF

★ ★ Terwijl Zuid-Nederland zich vorige week opmaakte om carnaval te gaan vieren namen twee Noordhollandse gemeenten maatregelen om orgiën van baldadigheid van de zijde van de jeugd te voorkomen. De burgemeester van Anna Paulowna verbood de intocht op zondag van een carnavalsvereniging uit Den Helder en een bal, dat daarop zou volgen. „Openbare danspartijen hebben hier steeds vaker tot grote wanorde-lijkheden geleid”, aldus het motief.

De burgemeester van Monnikendam kondigde aan, dat de politie op vastenavond krachtadig zou optreden wanneer de jeugd evenals in vorige jaren tot straatschenderijen zou overgaan. „We hebben zes jaar lijdelijk toegezien, maar het wordt te gek”, zo werd verklaard.

Het is begrijpelijk dat men uitwassen, zoals die zich in deze gemeenten hebben voorgedaan, wil bestrijden. De vraag lijkt echter gewettigd of dat met louter negatieve middelen moet gebeuren of dat men tegelijkertijd moet trachten de vitaliteit van de jeugd in andere banen te leiden.

De opdracht

Koningin Juliana heeft aan drs. W. K. N. Schmelzer een informatie-opdracht verleend. Dit geschiedde kennelijk, omdat de heer Schmelzer leider is van de grootste fractie in de Tweede Kamer.

Het is immers duidelijk, dat er bij de ontslaaanvraag van het Kabinet-Marijnen geen „schuldigen” zijn aan te wijzen. Feit, dat zelfs door „De Volkskrant” van woensdagochtend wordt erkend.

De opdracht past naar ons gevoel zeer wel op de politieke situatie van het ogenblik.

De informateur is door de bewoordingen — een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden om te geraken tot een spoedige oplossing van het in het Kabinet-Marijnen gerezen geschilpunt — aan nauwe grenzen gebonden.

De formule wijst duidelijk in de richting van handhaving, wellicht een kleine reconstructie, van het demissionnaire kabinet.

Of drs. Schmelzer, die zeer velen — en wij met hen — als man van tact en bekwaamheid hoogschatten, zal slagen, zal van de omstandigheden afhangen.

In ieder geval zal een constructieve oplossing met behoud van werkelijke beginselen niet gemakkelijk zijn.

L. M.

Nieuws van de Liberale Internationale

De Commissie voor Country and Town Planning van de Liberale Internationale heeft zaterdag 20 februari onder voorzitterschap van de heer D. W. Dettmeijer in Den Haag vergaderd met het oog op het uitbrengen van een rapport op het Congres van de Liberale Internationale in Zweden van 26 tot 29 september van dit jaar.

Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de verschillende vormen van eigendomsonttrekking in verscheidene landen.

Besloten werd ter vaststelling van het rapport nog een vergadering te houden op zondag 25 april te Brussel.

RIJNMOND-VERKIEZING

Hulde aan de afdeling Bloemendaal

Het beroep, dat ik vorige week op deze plaats op u deed, mij te willen helpen van de Rijnmond-verkiezing een groot succes te maken, werd door de afdeling Bloemendaal omgaand gehonoreerd met de toezegging voor dit speciale verkiezingsfonds f 1,— per lid te zullen afdragen.

Ik wist, dat ik op uw aller volle medewerking zou kunnen rekenen. Dat de afdeling Bloemendaal deze hulp zo spontaan en direct heeft willen verlenen heeft mij getroffen.

Na de Kabinetscrisis, welke vrijdag, 26 februari j.l. naar aanleiding van het radio- en televisiebestel in Nederland is ontstaan, zult u begrijpen, dat de Rijnmondverkiezing nog belangrijker zal worden dan zij reeds was. Juist nu immers zullen wij 10 pct. van het Nederlandse volk kunnen vragen hoe het oordeelt over het beleid van onze VVD.

Met uw hulp en steun willen wij van de dag van de Rijnmondverkiezing, woensdag 2 juni 1965, een grote dag voor onze Partij maken.

Wie snel helpt, helpt dubbel.

Daarom bravo Bloemendaal! Wie volg.

SIDNEY J. VAN DEN BERGH,
Penningmeester

MIJN OPINIE IS...

„Onbillijkheid”

Het januari-nummer van „De Wachter” het orgaan van de Algemene Bond van Gepensioneerden t.b.v. het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds, benevens Elseviers Weekblad bevatten het volgende artikel.

De AOW is een volkspensioen. Bij de invoering ervan is men van de juiste gedachte uitgegaan dat iedere Nederlander die 65 is, recht op een inkomen uit de AOW heeft, waarvoor hij trouwens een premie betaalt. Of men nu miljonair is of straatarm, het simpele feit van Nederlander te zijn boven 65 jaar, vormt de rechtsgrond van de aanspraak. Daarom vinden wij het onbillijk indien van ambtenarenpensioenen een deel van de AOW wordt ingehouden. Niet de ambtenaar ontvangt AOW, doch de Nederlander.

Dit artikel vertolkt algemeen de mening van de ± 146000 ambtenaren waar-

van de pensioenen opnieuw moeten worden berekend in verband met de inbouw van de AOW.

Door mij werden volgens de voorschriften van de Pensioenwet 1922 de dienstjaren voordien ingekocht en tot mijn pensionering op 1 maart 1950 werd steeds pensioenpremie ingehouden. Pensioen werd steeds beschouwd als uitgesteld loon en het is voor de gepensioneerden eerder evident, dat van dit uitgesteld loon een groot gedeelte niet wordt uitbetaald.

De korting en premies werden betaald met guldens, waarvan de koopkracht beduidend veel hoger is dan die, welke nu worden ontvangen.

Reden, waarom hij nogmaals verzoekt aan zijn wens tot opnemng van dit artikel te voldoen, teneinde alle partijleden op de hoogte te brengen van wat in de gepensioneerden leeft.

Capelle a.d. IJssel. P. D. DE JONG

Intelligentie is erfelijk

In het artikel van d. Bo., pag. 7 van Uw nummer van 7 jan j.l. komen twee stellingen voor: dat de kinderen uit z.g. lagere milieus door allerlei remmen (gebrek aan uitdrukkingvermogen, onvoldoende stimulering door ouders etc.) niet in voldoende mate doordringen tot het hoger onderwijs en dat dit niet komt, omdat de kinderen uit deze milieus minder intelligent zijn (2de kolom).

Het eerste is helaas waar, maar daar kunnen we wel iets aan doen. Het tweede is helaas niet waar. Intelligentie is in hoge mate erfelijk (ca. 80 procent) en dit betekent meteen, dat we met verbetering van de milieufactoren wel iets kunnen doen (20 procent) maar dat voor verhoging van het intelligentiepeil van een natie positieve eugenese bedreven moet worden. De geringe diplomatoeslagen uit onze CAO's en de kindertoeslag werken bijvoorbeeld disgenetisch. Wij borduren al een paar honderd jaar door op het patroon, dat het pasgeboren kind een onbeschreven blad is, waarop milieu en scholing alleen de verdere levensloop zullen schrijven (Marx), maar zodra we de erfelijkheid van intelligentie gaan erkennen en de wenselijkheid van verhoging van het intelligentiepeil, dan komt men tot een heel scala van vrome wensen, die ook wel in het programma van de VVD zouden passen. De huidige maatschappij vraagt steeds meer van de intelligentie van de mensen, bij disgenetische maatregelen is onze natie dus niet gebaat.

Kampen. J. J. VAN DER VEEN

LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM

UITNODIGING

Het bestuur van het LIBERAAL DEMOCRATISCH CENTRUM heeft het genoegen u uit te nodigen tot het bijwonen van het openbare gedeelte van zijn derde VERGADERING VAN DEELNEMERS (jaarvergadering) op

ZATERDAG 13 MAART 1964 te 14.30 uur,
in Hotel „HET HOF VAN HOLLAND”,
Kerkbrink 1—7 - Hilversum.

Na een korte inleiding door de voorzitter van het Centrum, dr. E. NORDLOHNE, over de politieke ontwikkeling, zal

prof. dr. J. F. GLASTRA VAN LOON, te Leiden,

een voordracht houden onder de titel

KIEZEN OF DELEN,

waarin prof. Glastra van Loon een bijdrage zal leveren aan de discussie over ons democratisch stelsel.

Gelegenheid tot discussie.

De deelnemers van het Centrum herinneren wij eraan, dat het besloten huishoudelijke gedeelte van de vergadering aanvangt om 10.30 uur.

Dr. E. Nordlohne, voorzitter.
Toon Appel Hzn., secretaris.

„Maak de V.V.D. sterk!!”

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

•

Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk

•

N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h **W. P. DE VRIES en CO.**

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

FIRMA PAUL & VAN WEEDELDE

's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

Brandsteder

MEUBELN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefon 24 87 16

N.V. FABER'S
Fabrieken voor Houtbewerking

HOOFDVAARTSWEG 74
ASSEN - TEL. 05920 - 2132

Uw adres voor vaten/hout, kratten
en kisten, containers en pallets.

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444
ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)
TEL. 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht
NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

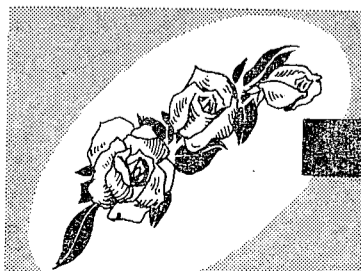
HIER IS DRENTHE

Ontdek Drenthe in weekeinde of vakantie.

U vindt daar rust, ruimte en ongerept natuurschoon.

Lees eerst de toeristische uitgave van „HIER IS DRENTHE”.

Gireer f 2.25 + f 0.35 verzendkosten op nr. 871786 van de Drentse- en Asser Courant, Assen.

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Holleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

De stand van ons partijwezen (VI)

KATHOLIEKE DOORBRAAK-TENDENZEN EN CDU-GEDACHTE

In mei 1963 kwam dr. W. L. P. M. de Kort, toen nog voorzitter van de Tweede-Kamerfractie van de KVP, in een rede te Eindhoven tot een opmerkelijke conclusie. Hij bevestigde, dat de KVP „evenzeer een doorbraakpartij is als de PvdA en de VVD”, omdat ook zij, volgens haar Algemeen Staatkundig Program, open staat voor alle Nederlanders.

Hij baseerde zich daarbij kennelijk op de eerste zinsnede van bedoeld program, volgens welke „de Katholieke Volkspartij is een vereniging, welke open staat voor alle Nederlanders en ten doel heeft het algemeen welzijn in het Koninkrijk der Nederlanden door deelneming aan het staatkundig leven te bevorderen.”

Die aanduiding „doorbraakpartij” voor de KVP was aardig gevonden van de heer De Kort, maar het was toch ook niet meer dan een aardigheid — een debat-handigheidje zo men wil — want de in bedoeld program daarop volgende zinsnede luidt: „Zij staat op de grondslag van de beginselen van de natuurlijke zedenwet en de Goddelijke Openbaring, waarbij zij de uitspraken van het Kerkelijk Leergezag aanvaardt.”

Het lijkt ons, dat de „openheid” (een veel gebruikt woord in deze tijd!), die dr. De Kort bij zijn partij constateerde, gezien deze tweede zinsnede en de toch ook voor geen tweeledige uitleg vatbaar zijnde naam: „Katholieke Volkspartij” nochtans weinig niet-katholieken zal verlokken zich bij de KVP aan te sluiten of aan deze partij bij verkiezingen hun stem te geven.

„De Volkskrant” keek daar dan ook nogal nuchter tegen aan en schreef naar aanleiding van deze uittaling in een hoofdartikel (op 9 mei 1963), dat die openheid voor alle Nederlanders vooralsnog niet bleek uit de samenstelling van de KVP, „die altijd een homogeen-katholieke partij” is. En het blad verwachtte, dat zij voorlopig zeker ook nog wel een partij van katholieke kiezers zou blijven.

* * *

De praktijk is juist andersom als de stelling van de heer De Kort zou doen veronderstellen. Behoudens wellicht een zeer uitzonderlijk geval (zo heeft de heer Welter tijdens het conflict met Indonesië wel eens wat niet-katholieke stemmen gekregen) zal geen niet-katholiek KVP stemmen. Daartegenover staat het vast (wij wezen daar in ons vorige artikel reeds op); dat tienduizenden katholieken op andere par-

tijen dan de KVP stemmen; zelfs lid zijn van een andere partij, met name van de PvdA of de VVD.

Ondertussen is op allerlei terrein in het katholicisme, religieus zowel als politiek, inderdaad het een en ander aan de gang.

Men vergelijk eens hetgeen thans in katholieke kringen openlijk gezegd en geschreven en ter discussie wordt gesteld met de overheersende mentaliteit in de voor-oorlogse periode van het „rijke roomse leven”.

Wij denken in dit verband aan de vrijheid van kritiek, welke men zich tegenwoordig in deze kring jegens uitspraken ook van katholieke gezagsdragers veroorlooft en aan de zich wijzigende opvattingen — grotendeels nog buiten de officiële leer om — omtrent de verhouding van man en vrouw in het huwelijk en de bewuste geboortenregeling.

NOTITIES VAN EEN INSIDER

Betreft het hier het terrein van religie en moraaltheorieën, ook op het politieke terrein is er duidelijk een beweging.

De statuten van het nieuwe Nederlands Katholiek Verbond (NKV), opvolger van de oude Katholieke Arbeidersbeweging (KAB), laten de mogelijkheid open, dat het NKV-bestuur statutair een besluit zou kunnen nemen tot oprichting van een afzonderlijke vereniging ter behartiging van de politieke belangen van zijn leden.

Toen bij de verlening van de bisschoppelijke goedkeuring van deze statuten kardinaal Alfrink opmerkte, dat goedkeuring van de nieuwe statuten niet gezien mocht worden als een gegeven toestemming ook voor zulk een besluit, verklaarde de KAB weliswaar dat zulks door de opstellers der nieuwe statuten ook niet was bedoeld, maar er werd niet ontkend, dat de mogelijkheid daarin toch kon worden gelezen.

Juist een jaar later, in september 1964, kwam de secretaris van het NKV, Mrs. Th. Coppes, betogen, dat grote groepen kiezers zich „in de formule van een confessionele partij niet meer thuis kunnen voelen”, omdat aldaar „in de boezem van de partij reeds noodgedwongen de compromissen tot stand moeten komen, die eigenlijk aan het parlement zijn voorbehouden”.

„Indien dergelijke partijen groot zijn, dan leggen zij van meet af aan een dood gewicht in de parlementaire schaal”, aldus de heer Coppes.

Reeds in juni 1964 deelde mgr. Bekkers, de bisschop van Den Bosch, aan „De Volkskrant” mede, dat het Nederlands Episcopaat zich intern beraadt over de vraag of het mandement van 1954 niet moet worden aangepast aan gewijzigde omstandigheden.

En juist dezer dagen is bekend gemaakt, dat de kerkelijke bezwaren tegen het lidmaatschap van de Rotary in die zin zijn opgeheven, dat men geen kerkelijke toestemming meer nodig heeft voor een toetreding.

* * *

Er is nog een opmerkwaaardig feit.

In december 1963 werd aan kardinaal Alfrink de laatste drie delen van het vijfdelige werk: „Welvaart, welzijn en geluk” aangeboden. Het initiatief tot deze uitgave was genomen door de Raad van overleg voor sociaal-economische aangelegenheden van de katholieke sociale organisaties.

In deel IV, onder redactionele leiding van dr. J. Ponsioen, wordt o.a. ook het onderwijsbeleid behandeld. Ook daarin treft men over kerk en school en over de verhouding bijvoorbeeld van het confessionele en het openbare onderwijs, zij het dan nog grotendeels in vragende vorm, opmerkingen aan, die duidelijk op een behoefte aan nieuwe bezinning op lange jaren als vaststaande stellingen beschouwde standpunten wijzen.

Zo wordt daar een vraagteken geplaatst achter de stelling van weleer, dat het isolement het beste klimaat is voor de totale katholieke opvoeding van de jeugd.

De wenselijkheid van de katholieke school wordt toch niet meer zo vanzelfsprekend gevonden als vroeger. Bezinning op de waarde en het wezen van de katholieke school wordt daar in ieder geval dringend nodig geacht.

Wij weten het: Eén zwaluw maakt nog geen zomer. Maar het aantal

zwaluwen is toch wel zo groot, dat hun aanwezigheid niet zonder betekenis kan worden geacht.

In hetgeen jarenlang, religieus en politiek, een gesloten kamp was, is thans in alle richtingen beweging ontstaan. In die zin is er in katholieke kringen inderdaad een duidelijke tendens naar een „doorbraak” aanwezig. De doorwerking van deze tendens wachten wij met belangstelling af.

* * *

Zou de duidelijke sympathie van vele KVP-leiders (Romme, Schmelzer, Cals) voor de gedachte om ook in Nederland te komen tot een „Christen-Democratische Unie” niet een poging zijn om die doorbraak-tendens in bepaalde — verruimd-confessionele — banen te leiden en deze aldus zo goed mogelijk op te vangen?

Het lijkt ons een aanvaardbare verklaring.

Om zulk een CDU te bereiken, is echter de volle medewerking van de anti-revolutionairen en de christelijk-historischen nodig.

Aan hen hopen wij ons volgende artikel in deze reeks te wijden.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

LUISTERT NAAR

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

Radio-uitzending DONDERDAG 18 MAART a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Uit de partij

Bloemendaal herkoos bestuur

Op vrijdag 19 februari hield de afdeling Bloemendaal haar jaarvergadering, onder voorzitterschap van mr. B. W. Stomps.

De aan de beurt van aftreden zijnde bestuursleden jhr. H. P. F. Coenen van den Oosterhoff (vice-voorzitter) J. K. Lan-ting (secretaris) mej. G. W. Selle en de heren M. Houbolt en H. Smuling werden bij acclamatie herkozen.

Na de pauze hield mr. H. B. Wildt Meyboom, oud-wethouder van Bloemendaal een causerie over: „De groei van de sociale wetgeving“

Opinie-onderzoek over het Koningschap

Op 15 februari kwamen de afdelingen Groningen en Haren weer in de „Liberale Sociëteit“ bijeen. Prof. mr. E. H. 's Jacob sprak over „De plaats van het koningshuis in de samenleving“.

Spreker vroeg zich af, of ons koningshuis zo „nationaal“ is als veelal gezegd wordt. Koning Willem I was in Nederland geboren, maar in Duitsland getogen. Hij kan niet nationaal genoemd worden. Koning Willem II heeft te kort geregeerd om een stempel te kunnen drukken op ons koningschap. Pas Willem III was volop Nederlander en nationaal. Zo ook Wilhelmina. Maar de mogelijkheid van een Duitse troonopvolger (Saksen-Weimar), was steeds aanwezig, totdat de grondwet in 1922 dergelijke aanspraken uitsloot en de opvolging beperkte tot nakomelingen van Wilhelmina.

Was het „nationale“ van ons koningschap soms gelegen in het protestant-zijn van de koning? Merkwaardig is in dit verband, dat een opinie-onderzoek door het NIPO in 1964 aantoonde, dat van ons katholieke

bevolkingsdeel 1 pct. bezwaar had tegen een R.K. koning, van de aanhang van de PvdA 28 pct., van de liberalen 47 pct. en van de AR/CH 63 pct.

Bij de discussie antwoordde prof. 's Jacob op een vraag, dat bij uitsterven van de Oranje's een koningskeuze door de Staten-Generaal kan plaatsvinden. Verplichtend is dit niet voorgeschreven. Kiest men geen koning en wil men een republiek, dan moet de grondwet veranderd worden.

Op de vraag, wat Europese integratie betekent t.a.v. de dynastieën, antwoordde spr. dat bij volledige politieke integratie — die dankzij De Gaulle voorshands niet te verwachten is — koningsschap niet mogelijk is.

Staten-Centrale Heerenveen organiseert schriftelijke politieke cursussen

De Statencentrale Heerenveen, die onlangs een enquête heeft ingesteld naar de politieke vorming van VVD-leden in de drie noordelijke provincies, heeft van talloze zijden enthousiaste adhesiebetuigingen ontvangen inzake de verdere aanpak van dit vraagstuk.

Als voornaamste taak ziet de Statencentrale een prettig leesbare brochure, waarin op populaire wijze de meest elementaire VVD-beginselen zouden zijn opgenomen.

Er is contact gezocht met diverse vooraanstaande VVD-leden in het noorden van het land en het stemt tot grote voldoening dat in de redactieraad bereid zijn zitting te nemen de heren mr. dr. K. van Dijk te Roden, R. Zegering-Hadders te Emmen en mr. D. F. Went te Leeuwarden, die op hun beurt deskundigen

zullen uitnodigen om de nodige bijdragen te leveren.

De uitgave zal in de vorm van een losbladig systeem worden uitgevoerd, behelzende een elementaire uiteenzetting van de beginselen der VVD en andere politieke partijen, alsmede de principiële politieke problemen. De brochure kost ca. f 10 met 8 à 16 afleveringen per jaar.

De bedoeling is dat in de loop der jaren een naslagwerk zal ontstaan.

Op regelmatige tijden zullen voorts enkele bijeenkomsten worden georganiseerd waar de verwerkte stof nader zal worden besproken, plm. 3 à 4 keer per jaar.

De eerste aflevering, waarin dr. Van Dijk een begin zal maken met het uiteenzetten van de politieke beginselen van de VVD en andere politieke partijen, zal binnenkort kunnen verschijnen. VVD-leden, die voor dit naslagwerk belangstelling koesteren, dienen voor 15 maart a.s. hiervan mededeling te doen aan het secretariaat van de Statencentrale Heerenveen, De Zool 36 te Drachten.

Forum over Landbouwschap

De afdeling Heerde heeft in samenwerking met de afdelingen Epe en Hattem een politiek forum gehouden, waarvan deel uitmaakten de heren mr. S. Willinge Gratama, advocaat en Statenlid, A. Nawijn, burgemeester van Olst; J. Q. G. Bastiaanse, adj. secr. van het Landbouwschap te Arnhem; L. Roodenburg, propagandist van de VVD voor Overijsel en Maten, raadslid te Heerde.

Gezien de deskundigheid van het forum op agrarisch gebied en het feit, dat de omgeving sterk op de landbouw is gericht, was de opkomst groot. Ook de plaatselijke bladen waren vertegenwoordigd.

Allereerst werd de PBO en het Landbouwschap aan de orde gesteld door enkele aanwezigen, die lieten blijken, deze onderwerpen zeer emotioneel te bezien.

Daartegenover stelden de forumleden een helder betoog, waarin duidelijk te verstaan werd gegeven, dat de VVD des-

tijds tegen de tot standkoming van het Landbouwschap stemde, omdat men de keuze van het bestuur van het schap (door middel van getrapte verkiezing, via bestaande organisaties) principieel verkeerd acht. Het forum was echter van oordeel, dat het Landbouwschap in zijn huidige vorm veelal op juiste wijze de zakelijke belangen van de boerenstand als geheel behartigt.

Wanneer men het Landbouwschap niet zou kennen, zouden deze belangen door een groep verzuilde organisaties ter land moeten worden genomen; de interne versnippering zou een efficiënte belangenbundeling in de weg staan.

Deze zakelijke uiteenzetting waaraan alle forumleden deelnamen miste haar uitwerking op de aanwezigen niet. De daarop volgende discussie gaf een veel redelijker benadering van de problemen te zien.

Een vraag naar de mogelijkheid tot verbetering van de verbindingen ter plaatse werd door de voorzitter behandeld in het licht van de ontwikkeling van de IJsselvallei, tussen Zutphen en Zwolle. Deze landstreek biedt vele mogelijkheden en is, achter de Veluwe gelegen, zeer geschikt voor nieuwe vestigingen. Daarnaast geven exacte verkeerstellingen nu reeds aan dat bepaalde verbindingen, zoals Apeldoorn—Zwolle nu al tekortschieten.

Tot slot werden diverse problemen met betrekking tot de onafhankelijke middenstand besproken. Onderstreept werd door het forum, dat de individuele middenstander altijd een onmisbare factor blijft in onze samenleving. Men dient er met name voor te waken, dat overheidsmaatregelen niet een andere richting kunstmatig bevorderen.

Aan de andere kant mag van de middenstander verwacht worden, dat deze zich aanpast aan de snelle verschuivingen die momenteel op het gebied van assortimentsbepaling en service-verlening op gang zijn gekomen door de welvaarts-toename. Later dan gebruikelijk sloot de voorzitter deze zeer geanimeerde bijeenkomst.

De Rotterdamsche Droogdok Mij. N.V.

Voor Uw was

NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

Scheepswerf & Machinefabriek

v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

Ankersmit's Textielfabrieken n.v.

DEVENTER

Spinnen

Verven

Weven

Bleken

Drukken

autolakken vernissen

industrielakken

scheepswerf

constructieverven

muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

Coulance

VERHUIZINGEN en TRANSPORTEN door
GEHEEL EUROPA
ISOTHERM VERVOER
VERPAKKINGEN voor OVERZEE

STADIONWEG 121

— TELEFOON 7.2.1.6.2.3

— AMSTERDAM

EMANCIPATIE EN WELVAART

Een onderzoek, uitgevoerd onder auspiciën van het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid, heeft uitgewezen, dat in ons land 300.000 huisvrouwen graag voor halve dagen buitenshuis willen gaan werken, maar dat niet doen, voornamelijk omdat hun man er tegen is.

Het onderzoek wees verder uit, dat de vrouwen, die wel een baantje buitenshuis aanvaardden, dit niet zozeer deden terwille van de verdiensten, maar om te ontkomen aan de minder gewaardeerde positie van (uitsluitend) huisvrouw. Het onderzoek wees tenslotte uit, dat de buitenshuis werkende vrouwen hun werk buitenshuis met plezier doen, maar niettemin door een soort schuldgevoel worden gehinderd in verband met het maatschappelijk vooroordeel tegen buitenshuis werkende huisvrouwen.

Het Algemeen Handelsblad voegt in een commentaar aan deze resultaten van het onderzoek toe, dat de emancipatie nog altijd een vraagstuk is, niet alleen voor de genoemde 300.000 vrouwen, maar ook voor hun „onmiddellijke omgeving, die hen via harde en verouderde vooroordelen in feite tot een vorm van onderwerping dwingt.”

Snelle of eenvoudige oplossingen voor deze vertraging in de emancipatie ziet het Handelsblad niet. Uit het onderzoek is ook gebleken, dat bij „welgestelden” en vrouwen met een hogere opleiding, het vraagstuk wat minder ernstig is. En tekorten in welstand en opvoeding, zijn vraagstukken, waarvan de oplossing jaren vraagt.

Het Algemeen Handelsblad meent, dat voor alles nodig is, dat 300.000 mannen met spoed beginnen aan een ernstig en grondig gewetensonderzoek. Wij stemmen daar van harte mee in, al zal naar onze mening het gewetensonderzoek zich ook tot de vrouwen moeten uitstrekken, met name tot die vrouwen, die ondanks de tegenzin van hun mannen (dat woord lijkt ons juist dan vooroordeel) toch buitenshuis werken.

Maar met het emancipatie-aspect van de zaak zijn we er niet. Dat in ons land betrekkelijk weinig gehuwde vrouwen, al dan niet met (jonge) kinderen, buitenshuis werken, hangt, dachten wij, ook samen met ons welvaartsbegrip. In ons land is hij welvarend, die voor vrouw en kinderen de kost en nog wat meer kan verdienen zonder dat zijn vrouw ook nog wat moet inbrengen. Vandaar het verzet van de mannen.

Aan deze welvaart is overigens nog niet ieder gezin toe. Er zijn nog altijd huisvrouwen, die werkvrouw moeten spelen, niet vanwege hun emancipatie, maar om het gezin relatief niet al te zeer achteraan te laten lopen, in materiële welstand (en in de mogelijkheid om de kinderen te laten leren!). Een enquête onder deze vrouwen zou wellicht andere ideeën over emancipatie naar voren brengen. In hun ogen kon een geëmancipieerde vrouw wel eens die vrouw zijn, die 's morgens om elf uur met vriendinnen koffie kan gaan drinken in een luxe-restaurant.

Zweden en Amerika

De Nederlanders moeten nog al eens horen, dat zij minder welvarend zijn, omdat er zo weinig vrouwen buitenshuis werken. Kijk naar Zweden en naar Amerika, daar kunnen de gezinnen zich veel meer permitteren. Inderdaad, maar dat wil nog niet zeggen, dat de Zweden en de Amerikanen, absoluut welvarender zijn. Zij kennen niet meer welvaart dan wij, maar een andere, een welvaart, die het buitenshuis werken van de huisvrouw eist.

Het zal in ons land waarschijnlijk ook meer en meer die kant uitgaan. Dat kan men een voordeel vinden, maar dan zit er ook een nadeel aan: onze „grottere(?)” welvaart zou mede worden betaald door arbeid van vrouwen, die — anders dan de 300.000 — geen behoefte hebben aan deze „emancipatie”, maar die niet anders kunnen, willen ze hun gezin relatief niet achterop brengen. Ons gezinsleven zou er radicaal door veranderen.

Het onderzoek vanwege het departement van Sociale Zaken en Volksgezondheid hangt samen met het tekort aan (vrouwelijke) arbeidskrachten en heeft met medelijden met de vrouw niet veel te maken. Al eerder is — ook van werkgeverszijde — de gedachte geopperd om gehuwde vrou-

wen (en gepensioneerden) in te schakelen. Minister Veldkamp heeft indertijd, heb-

ben wij het wel, in september 1963, al medegedeeld, dat de regering kan overwegen het werken buitenshuis van de gehuwde vrouw te vergemakkelijken, bijv. door verhoging van de beloning, door fiscale tegemoetkomingen, door aanpassing van de schooltijden voor de kinderen van werkende gehuwde vrouwen.

Overheid en gezin

Het is er nog niet van gekomen. Gelukkig niet. Want hiermee zou de overheid een structuurverandering in onze maatschappij stimuleren of zelfs forceren, en in ons gezinsleven waaraan de burger — of het nu de man is of de vrouw — nog niet toe is. En dat lijkt ons niet de taak van de overheid. Gaat het de richting uit van meer buitenshuis werkende huisvrouwen dan kan, dan moet de overheid de omstandigheden aanpassen (op fiscaal gebied is er terecht ook al een aanpas-

sing geweest), maar dat is iets anders dan het introduceren van een ander welvaart-begrip.

Nogmaals, wanneer 300.000 vrouwen zich in hun „gezinsisolement” achtergesteld voelen, dan is het voor 300.000 mannen inderdaad zaak hun geweten eens te onderzoeken, zoals het ook voor de vrouwen van die mannen, die het niet „leuk” vinden, dat hun vrouw thuis geen vrede vindt, zaak is hun geweten te onderzoeken. Maar laat het dan ook een gewetenszaak van echtelieden blijven, zonder lokmiddelen en onderzoeken van Sociale Zaken omwille van een krappe arbeidsmarkt. Het gaat hier om een principiële keuze van de burger en zijn burgeresse. d.Bo.

Pleidooi voor verandering van ons kiesstelsel

(Ingezonden)

De doorsnee Nederlander heeft maar matige belangstelling voor politiek. De vraagstukken, die aan de orde zijn laten hem onberoerd, en heel het politieke leven gaat volledig aan hem voorbij.

Deze volkomen ongeïnteresseerdheid vindt men in alle lagen van onze bevolking en het zou dan ook niet juist zijn de oorzaak te willen zoeken bij de welvaartsstijging. Natuurlijk speelt deze mede een rol bij de groep werknemers, die voorheen in de politiek een uitlaat vonden voor de verlangens naar betere sociale verhoudingen.

Nu op dit terrein meer is verkregen dan men met het grootste optimisme op zo korte termijn voor mogelijk hield, is ook hier een defaitisme ontstaan, die tot nadenken stemt.

In de „betere” kringen en zelfs bij studenten, die altijd nogal een wat rumoerige groepering vormden is doodse stilte ingetreden.

Men kent nauwelijks de namen van de ministers en als minister Luns daarop een uitzondering vormt, komt dit niet door de belangstelling, die men heeft voor zijn politiek beleid en de daarmee samenhangende problemen, maar om zijn succesvolle optreden voor radio en televisie. Met de constatering van dit feit, doen wij niets af van onze persoonlijke bewondering voor deze bekwame staatsman.

Met de constatering, dat 95 pct. van de kiezers trouw naar de stembus gaat zijn wij niet van dit probleem af. Het zou moeten betekenen, dat het regeringsbeleid de instemming had van althans dat deel van de volksvertegenwoordiging, dat verantwoordelijk is voor het gevoerde beleid. Wij behoeven maar te herinneren aan de REM-affaire om te weten, dat zij, die het niet eens zijn met het genoemde beleid eerder bij de honderd, dan bij de vijftig procent ligt.

Kamers en kiezers

Er is een grote afstand ontstaan tussen de volksvertegenwoordiging en de kiezers.

Het contact beperkt zich tot een schriftelijke uiteenzetting van standpunten, die de doorsneekiezer weinig interesseert en die hij ook vaak door de gecompliceerdheid van het onderwerp niet kan beoordelen. Een ander contact is, dat via radio en tv met redevoeringen, die al heel weinig in staat zijn enig enthousiasme te wekken.

Hoe is het dan mogelijk, dat er nog steeds 95 pct. van de kiezers naar de stembus gaan om een volksvertegenwoordiging te kiezen, waarmee men het in feite niet eens is. De stembus, die wij in

Nederland kennen, moet daarvoor als oorzaak worden gezien. Een stembus is het in feite niet, want de wet verplicht slechts tot de verschijning in het stemlokaal op straffe van een geldboete. Hij kan daar het stembiljet blanco in de bus werpen, maar men zal het met ons eens zijn, dat de kiezer, hoewel niet geïnteresseerd in de keuzelijst, die hem wordt voorgelegd, eenmaal ter plaatse toch maar een hokje rood maakt. De dan uitgebrachte stem wordt bepaald door traditie en maatschappelijke positie.

Wanneer hij tot de werknemersgroep behoort, zal hij uit traditie zijn stem uitbrengen op die partij, die zich aandient als de partij, die de belangen van de werknemers wil behartigen. Bij een verdere keus wordt het dan de partij, waarop ook zijn vader steeds zijn stem uitbracht „Van een principiële keuze is hier geen sprake.

De REM-affaire

Waar de verhoudingen zo liggen, is het duidelijk, dat de verkiezingen weinig belangstelling trekken. Het systeem maakt het onmogelijk uiting te geven aan zijn misnoegen over het regeringsbeleid, omdat de duidelijke scheidingslijnen ontbreken. Met alle waardering voor het optreden van de VVD bij de REM-affaire, gelooft men nu heus, dat er één kiezer zal zijn die straks op grond hiervan zijn stem op de VVD zal uitbrengen?

Men kan aanvoeren, dat het hier om een onderdeel van het totale beleid ging. Goed, maar dan toch een zodanig onderdeel, waar het gehele volk warm voor liep.

In feite is de REM-actie uitgelopen op een buiten-parlementaire actie. De krachten, die hierbij een rol spelen werken er toe mee, dat de democratie op ernstige wijze wordt ondermijnd, zoals ook ons tegenwoordig kiesstelsel weinig geschikt

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr L. Meijer

Redactie - secretaris: G. Stempfer.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (0 2953) 35 63

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

is, de massa duidelijk te maken, dat de democratie ons een overheid brengt, die wij zelf wensen.

Verandering van het kiesstelsel is een noodzakelijkheid om tot een gezonde basis te komen voor versteviging van de democratische gedachte. Opheffing van de stembus i.c. de verschijningsplicht zou daarvoor de eerste stap kunnen zijn. De, versluierde dwang, die hier toegepast wordt, is reeds volledig in strijd met de democratie en betekent een positieve beïnvloeding van de verkiezingsuitslag, door de uit traditie uitgebrachte stemmen, zonder politieke belangstelling. Stellig zou bij opheffing van de dwangpositie het percentage van 95 pct. dalen. De daling zou dan een „duidelijke aanwijzing zijn van de al of niet instemming van het kiezerskorps.

Deze graadmeter lijkt ons altijd nog beter dan de verrassing bij de laatste verkiezing toen tot ieders verbazing de partij van Koekoek met 5 zetels uit de bus kwam. Dat in Amsterdam 2 pct. van de kiezers op Koekoek stemde, is beangstigend, omdat het stemmen waren van kiezers die slechts op deze wijze in staat waren te demonstreren, dat men geen vertrouwen had in de overheid.

Referendum P.v.d.A.

Ook in kringen van de PvdA begint men zich zorgen te maken. Een ingestelde commissie is één dezer dagen met een rapport gekomen, dat wij hier slechts noemen, zonder er een oordeel over te kunnen vellen.

Het referendum is een ander middel om het overheidsbeleid af te stemmen op de verlangens van het volk.

Wij weten, dat het onderwerp, dat wij hier aansneden niet gemakkelijk is. Andere tijden, vragen andere middelen en wat goed was toen de huidige kieswet tot stand kwam, behoeft thans nu er zoveel veranderd is, per se niet meer goed te zijn. En wanneer men het er over eens is, dat er iets fout is, legt ons dit de plicht op te onderzoeken of er mogelijkheden zijn, de fouten te herstellen. Dat vraagt bestudering van de problemen. Zutphen. A. J. RASPE

Onderschrift van de redactie: Hoewel het tegenwoordige systeem stellig verbeterd kan worden, vragen wij ons toch af, of opheffing van de verschijningsplicht en instelling van een referendum, daartoe de meest geëigende middelen zijn. Wij plaatsen dit artikel als bijdrage tot nader onderzoek.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM
KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 0200 UUR

★

**ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN**

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.

Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

hotel atlanta

ROTTERDAM

Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

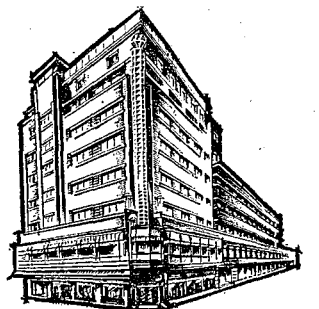
Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

*Wijziging
Dienstplichtwet*

(Zie pag. 2)

Vreugde

Op een stralende, vroege lentedag hebben Koningin Juliana en Prins Bernhard ons allen in eenvoudige, menselijke bewoordingen, in kennis gesteld van de verloving van Prinses Margriet en de heer Pieter van Vollenhoven.

En de beide jonge verloofden richtten zich tot ons, onopgesmukt en spontaan, als gold het slechts een familiefeest.

Uit het feit van deze verloving blijkt opnieuw hoe in het vorstelijk gezin van het Oranjehuis de gedachte van een democratisch koningschap tot een levende werkelijkheid is geworden.

Het Nederlandse volk is één in zijn vreugde over dit feestelijk gebeuren. De gelukwens, die bij ons opwelt, zal meer dan ooit waarachtig zijn.

L. M.

RONDOM DE KABINETS-CRISIS

Het klonk allemaal zo aannemelijk. Daar stond die arme dr. A. Vondeling met de handen in het haar. Hij moest H.M. de Koningin van advies dienen over de Kabinetscrisis en hij wist helemaal niet waar het over ging. Redenen waarom hij ten eerste de Voorzitter van de Tweede Kamer had verzocht een vergadering bijeen te roepen. En ten tweede er op aandrang, dat de Minister-President daarin opening van zaken zou geven. Of althans min of meer gedetailleerd zou mededelen, wat de oorzaak van de ontslag-aanvraag van het Kabinet-Marijnen was.

Het klonk allemaal zo aannemelijk. Maar het was het niet.

Laat ons één ding voorop stellen. In tegenstelling tot zijn uitlatingen op het P.v.d.A.-congres, waar hij zich te buiten ging aan ongebreidelde demagogie

ten opzichte van de liberalen, speelde dr. Vondeling zijn spel of spelletje tijdens de laatste Kamervergadering knap en met verve. Niemand zal hem kwalijk nemen, dat hij als principieel tegenstander van het Kabinet alles uit de gegeven situatie trachtte te halen, wat er te halen was. Ditmaal speelde dr. Vondeling de rol der bijna vermoorde onschuld. Of het ook zakelijk verantwoord was?

De kernvraag is of, en in hoeverre een demissionair Kabinet — of de Premier van een dergelijk Kabinet — verplicht is, de Kamer inlichtingen te verstrekken. Staatsrechtelijk menen wij deze vraag in het algemeen ontkennend te moeten beantwoorden. Een demissionaire Premier hoeft en kan zich niet tegenover het Parlement te verantwoorden over de redenen van een ontslag-aanvraag van zijn Kabinet. Behalve voor zeer dringende aangelegenheden is er immers geen „verkeer” meer tussen de Kamers en de demissionaire Ministers. Dit gestremde verkeer zien wij — anders dan de staatsrechtkundige dr. E. van Raalte — los van de bewoordingen, waarin na de kabinetscrisis het Staatshoofd de Ministers verzoekt 's lands zaken te blijven behartigen. Of nu de formule wordt gebruikt „de lopende zaken te behartigen”, of

dat de Koningin de Ministers verzoekt „al datgene te blijven verrichten, wat zij in belang van het Koninkrijk noodzakelijk achten”, het schijnt ons om het even. Bovenal staat vast, dat er staatsrechtelijk verschil bestaat tussen een „zittend” en een „demissionair” Minister. De laatste kan volgens onze mening niet ter verantwoording worden geroepen door de Kamer, omdat, wanneer de Kamer het niet eens is met zijn verantwoording, iedere sanctie ontbreekt. Nu kan men wel betogen, dat de Kamer van haar misnoegen kan doen blijken, door de demissionaire Minister te nopen à la minute ontslag te nemen. Maar zulks is geheel tegengesteld aan de goede conventies, welke daaromtrent gelden in ons parlementair bestel. Iemand, die reeds buiten de Kamer staat opnieuw tot heengaan te dwingen, schijnt ons overigens weinig rationeel.

* * *

Een andere vraag is of het demissionaire Kabinet b.v. door een kort communiqué niet iets meer licht op het ontstaan der crisis had kunnen doen schijnen dan thans is geschied. Was dit wel gebeurd, dan zou veel

(Vervolg op pagina 2)

LUISTERT NAAR

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

Radio-uitzending DONDERDAG 18 MAART a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

VOORGESTELDE WIJZIGING VAN DE DIENSTPLICHTWET

(Van onze militaire medewerker)

De Minister van Defensie heeft een voorstel tot wijziging van de dienstplichtwet ingediend, welke inhoudt, dat ingaande voor de lichte 1966 vrijstelling wegens broederdienst zal worden verleend aan de derde zoon. Hiermede komt de Minister tegemoet aan de wensen van de KVP, zijn partij, welke daarop sterk heeft aangedrongen. Op de onbillijkheid hiervan zal ik niet verder ingaan. In de laatste Driemaster heeft de heer Wagenmaker daartegen uitvoerig de bezwaren uiteengezet, welke bezwaren ik in grote trekken zeer wel kan onderschrijven. Wel wil ik nog opmerken, dat een verruiming van het vrijstellingsbeleid, waarbij op ruimer wijze dan tot heden vrijstelling zal worden verleend, nu eenmaal de onbillijke verhouding tussen hen die wel en die geen militaire dienst moeten verrichten vergroot. Het percentage van een lichte dat wel militaire dienst moet gaan verrichten, wordt daardoor opnieuw kleiner, zodat we al aardig op weg geraken naar de z.g. „selective service”. De dienstplichtigen zullen hoe langer hoe meer het gevoel krijgen, dat de maatschappelijke nadelen, welke het vervullen van de militaire dienst nu eenmaal mede-

brenge, op hen zijn komen te rusten, omdat zij niet tot een bepaalde (bevoorrechte) categorie behoren.

Naast de morele en psychologische factoren, dient nog een andere zijde van het verruimen der vrijstellingen onder de ogen te worden gezien. In de Memorie van Toelichting komt tot uiting, dat het verlenen van vrijstelling aan de derde zoon in 1966 zal leiden tot een tekort van 4000 man. Om dit tekort aan te vullen, zal dus weder vooruit moeten worden gegrepen op lichte 1967, waarna eerst daarna de vooruitgreep achterwege kan blijven. Bovendien blijkt, dat 1966 inderdaad een topjaar vormt voor wat betreft de aantallen ingeschrevenen (136.200) en oproepbaren (85.800), doch dat daarna deze aantallen weder geleidelijk aan afnemen om in 1970 onderscheidenlijk 112.800 en 71.100 te bedragen.

Echter wordt er volkomen aan voorbijgegaan, dat nog talloze onderdelen van het parate legerkorps onder de organische sterkte zijn, terwijl het legerkorps verschillende mobilisabele eenheden telt, welke toch bezwaarlijk als paraat kunnen worden aangemerkt. Ik vraag mij dan ook af,

of het niet juister zou wezen, de groter aantallen beschikbaar komende dienstplichtigen te bestemmen voor het op sterkte brengen van de parate onderdelen en het paraat maken van mobilisabele eenheden in plaats van het verruimen der vrijstellingen. Zo wordt in de achtereenvolgende begrotingen, alsook in de defensienota 1964 telkenmale weder vermeld, dat het streven er op blijft gericht, de 6de brigade, welke paraat dient te zijn, doch nu mobilisabel is, in de toekomst weder paraat te stellen. Indien echter de huidige oproepsterkte blijft gehandhaafd, zal dit streven nimmer kunnen worden verwezenlijkt.

Van tweeën één. Of men tracht zo goed mogelijk te voldoen aan de op zich genomen NAVO-verplichtingen, waartoe alle oproepbaren zijn benodigd of men handhaaft de huidige oproepsterkte om een ruimer vrijstellingsbeleid te kunnen voeren.

In het laatste geval dient men naast de daaraan verbonden morele en psychologische bezwaren ook te aanvaarden dat tot een organisatie van beperkte omvang wordt overgegaan, waarbij het inderdaad mogelijk zal zijn vier brigaden volledig bemand en uitgerust op de been te houden.

de publieke opinie die de gemiddelde Nederlander van nieuws moeten voorzien. Dat dit nieuws in het stadium, waarin de formatie zich in de eerste helft van deze week bevond, moeilijk was te krijgen, is duidelijk. De besprekingen zijn in volle gang en de politieke waarnemers moeten het met zeer weinig zeggende communiqués en met nog minder zeggende verklaringen der fractie-leiders doen.

Merkwaardig hierbij, hoe soms ook het tijdstip, waarop een verklaring of mededeling ter kennis van bepaalde personen komt, de berichtgever beïnvloedt. Zo kon, na de rede welke mr. Geertsema donderdag 4 maart voor de radio heeft gehouden, het algemene standpunt van de V.V.D.-fractieleider duidelijk zijn. Het door mr. Geertsema geschreven hoofdartikel in het laatste nummer van ons weekblad, werd echter door sommige der commentatoren, die

In memoriam P. H. van Essen

Op 63-jarige leeftijd is, tijdens een vakantieverblijf in Oostenrijk, onverwachts overleden de heer P. H. v. Essen, wethouder der gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude en lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland.

De heer Van Essen, mede-oprichter van de afdeling VVD Halfweg-Zwanenburg en een zeer geziene figuur in Halfweg en wijde omgeving, vervulde vele functies in het openbare leven, waarvan het wethouderschap hem wel zeer ter harte ging.

Hij was 30 jaar lang lid van de gemeenteraad, waarvan 25 jaar wethouder. Sinds 1958 was hij tevens lid van de provinciale staten van Noord-Holland.

Behalve op politiek terrein was de heer Van Essen in aannemerskringen een vooraanstaande figuur. Verder vervulde de heer Van Essen het voorzitterschap van het Waterschap „De Houtrakpolder”.

Deze polder, welke binnen afzienbare tijd zijn bestemming zal vinden voor de petro-chemische industrie, zal zijn steun niet missen.

Van Essen was een veelzijdig en bijzonder actief man, altijd geladen met nieuwe initiatieven, doorzetter, goed en sportief debater, kortom een figuur, die door vriend en politiek tegenstander werd gewaardeerd.

De afdeling verliest in hem een goed vriend een flinke man die altijd klaar stond om te helpen en voor de verkiezingen allen porde om aan de weg te timmeren.

Woensdag 3 maart 1965 hield het gemeentebestuur van Haarlemmerliede en Spaarnwoude een buitengewone openbare vergadering, gewijd aan de nagedachte-nis van de wethouder.

Ook hier bleek wederom dat de gemeente hem node zal missen.

Hij ruste in vrede.

daarvan blijkbaar maandag j.l. eerst kennis namen, ten onrechte als symptoom van een „nieuwe” en scherpe koers van de V.V.D.-fractie gesignaleerd. Dat dit alles in diezelfde eerste week van de crisis gezegd en geschreven werd, ontging hun blijkbaar ten enenmale.

Los van deze mis-interpretaties en los ook van alle onzekerheid in politieke kringen is het duidelijk, dat het beraad om tot een herstel van de breuk te geraken, zich op een aantal hoofdpunten concentreert. De toelatingseisen voor nieuwe zendgemachtigden. De verdeling van de reclame-gelden. De bewegingsvrijheid voor nieuwe gegadigden in een N.T.S. en N.R.U. nieuwe stijl, zodat men van een werkelijk open bestel kan spreken. Ziehier een aantal harde noten, die de betrokkenen blijkbaar vele zorgen verschaffen.

De uitkomst beschouwen wij met een zeker optimisme. Gezien de volledige bereidheid van de V.V.D. om nieuwe, constructieve oplossingen aan de hand te doen, wil het ons voorkomen, dat dit optimisme gerechtvaardigd is.

L. M.

RONDON DE KABINETS-CRISIS

(Vervolg van pagina 1)

onnodig misbaar van de kant der oppositie voorkomen zijn. Toch zouden in een dergelijk communiqué de verschillende standpunten ingenomen door afzonderlijke Ministers, geenszins voor publicatie vatbaar zijn geweest. Want zulks zou geheel tegengesteld zijn aan de regel, dat men geen mededelingen doet over intern Kabinetsberaad.

Dit alles houdt tegelijkertijd in, dat

het Kabinet bij zijn eventuele terugkomst — of ook een nieuw Kabinet — aan de Kamer voor zijn hernieuwde optreden, volledig verantwoording schuldig is.

* * *

Intussen hebben de befaamde politieke kringen in Den Haag geen gemakkelijke tijd. Tot die kringen behoren politici van diverse pluimage, maar ook de vertegenwoordigers van

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE-BOLNES

„WELKOM”

★ „Welkom op het congres van de Partij van de Arbeid”, zo stond in grote, rode letters op een spandoek bij het RAI-gebouw, waar de PvdA vorige week vrijdag en zaterdag congresseerde. Deze leuze bleek echter niet voor alles en iedereen bestemd. De heer Suurhoff verzocht namelijk de directeur van Vrij Nederland vriendelijk maar dringend af te zien van de verspreiding van de vijfhonderd exemplaren van zijn weekblad, die per auto naar de RAI waren gebracht. In enige kritische artikelen in dit nummer werd de PvdA o.a. verweten, dat zij de jongeren „links” laat liggen en dat zij lijdt aan een zekere verstarring. Als zelfs (het socialistische) VN op een PvdA-congres niet welkom is, is dat laatste in elk geval evident.

SIMPEL

★ De directeur van de Jaarbeurs, drs. J. H. van der Kwast, heeft een aardig rekensommetje gemaakt. In 1970 zullen er in Nederland twee en een half miljoen auto's zijn. Dat is anderhalf miljoen meer wagens dan op het ogenblik. Een auto kost gemiddeld 6.000 gulden. Dat komt dus totaal op 9 miljard. Voeg daarbij kosten aan belasting, benzine, dan is het alles tezamen — aldus de heer Van der Kwast — meer dan 10 miljard. In plaats van die auto's aan te schaffen moeten wij 500.000 nieuwe huizen bouwen. Dan is het fluks gedaan met de woningnood.

De frank en vrij fantaserende directeur van de Jaarbeurs ziet aan een paar feiten voorbij. De Nederlanders willen ook van 1965—1970 zelf uitmaken, hoe zij hun inkomen besteden. En in zijn „systeem” worden duizenden en duizenden lieden, die hun bestaan vinden in verkoop, reparatie en onderhoud van automobielen, heel of half broedeloos gemaakt. Drs. Van der Kwast redeneert al te simpel. Hij wenst de auto-bezitters van thans als beati possidentes (gelukkige bezitters) de weg te doen versperren voor nieuwe autobezitters. Een „autostop” die ons funest toeschijnt.

OPENBAAR

★ Het gemeentebestuur van Den Bosch maakt bijzonder veel haast met de verwezenlijking van een structuurplan, dat nog steeds door een waas van geheimzinnigheid is omgeven. Aan dit plan ligt de city-gedachte ten grondslag: in de binnenstad is slechts plaats voor winkels en kantoren, daarbuiten voor de woonhuizen.

Het middeleeuws stratenplan zal straks op twee plaatsen door vierbaans autowegen worden doorsneden. Bovendien komt er voor het stadsverkeer een „binnenstadsring”. Ten behoeve van dit alles zullen honderden oude panden, waaronder vele met historisch-architectonische waarde, moeten verdwijnen.

Krotopruijing is natuurlijk ook in Den Bosch geen overbodige luxe. Of aan de verkeersmoloch zoveel monumentale gebouwen ten offer mogen vallen, is een kwestie, waarover men van mening kan verschillen. Openbaarheid van de zijde van het gemeentebestuur is echter een eerste vereiste. Het is te gek, dat de bevolking nog niet tot in details is ingelicht over de inhoud van de plannen, waarbij zij zo nauw is betrokken.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Meer vrouwelijke steun

In Ezinge is, uiteraard, slechts een kleine vrouwengroep, maar zeer actief. Zijn er voor een bijeenkomst enkelen verhinderd, dan is het gezelschap nog kleiner, wat niet wegneemt, dat zo'n bijeenkomst toch zeer geanimeerd is. In februari werd vragenlijst XII behandeld. Op dezelfde vergadering werd gesproken over de activiteit van de vrouwelijke VVD leden in het algemeen.

Die activiteit moet groter worden, vinden de dames in Ezinge en zij denken vooral aan afdelingen waar de VVD zelf ten eerste gebaat zou zijn met steun van de vrouwen. „Hierbij werd speciaal geattendeerd op de door de VVD uitgeschreven vergaderingen, in welke in vele plaatsen de vrouwen juist altijd schitteren door afwezigheid”, aldus schrijft mevrouw H. L. J. Mulder-Boonstra.

Wij zijn het er mee eens, maar willen wel opmerken, dat er ook afdelingen zijn, waar de vrouwen veel belangstelling tonen, in een flink aantal opkomen en leven brengen in de enigszins matte afdelingsbrouwerij. Wat dan weer klopt met bovenvermelde mening, dat de VVD zelf zeer gebaat is met meer vrouwelijke steun.

Nationale Vrouwenraad

Zoals steeds ligt er weer een uitvoerig verslag van onze vertegenwoordigster mevrouw Huese-Laming. Wij zullen er maar een greep in doen.

Daar zijn om te beginnen de mogelijkheden van reizen: Die naar Luxemburg en Straatsburg hebben wij al aangekondigd. Voor 40 vrouwen is subsidie aangevraagd bij het Europese parlement.

Maar wij kunnen ook naar Rusland! Een retourtje kost plm. f 1000,- en Russische vrouwenorganisaties treden als gastvrouwen op. Een kritische instelling niet thuis laten!

RIJNMOND-VERKIEZING

Trots en dankbaar kan uw penningmeester deze week een reeks binnengekomen giften verantwoorden.

U zult begrijpen dat al deze goede geefsters en gevers mij met hun spontane reacties bijzonder veel genoegen hebben gedaan.

Op deze plaats betuig ik hen mijn oprechte dank voor de steun, die zij mij hebben willen geven.

Ik hoop, dat het voor al onze lezers nog eens een extra stimulans zal zijn om hun bijdrage voor de campagne voor de Rijnmond-verkiezing aan mij te doen toekomen.

Stort uw gave op giro 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage!

De Kabinetsscrisis, die, op het ogenblik dat ik dit schrijf, nog steeds voortduurt, maakt de komende Rijnmond-verkiezing op woensdag 2 juni zeer belangrijk. Wij zullen aan de 10 % stemgerechtigde Nederlanders, die dan ter stembus gaan, hun oordeel vragen over het beleid van onze Partij.

Een intensief gevoerde verkiezingscampagne is daarvoor een absolute noodzaak. Verschaff u mij de middelen deze campagne met alle ons ten dienste staande mogelijkheden te kunnen voeren.

SIDNEY J. VAN DEN BERGH
penningmeester

Afdeling Bloemendaal f 360,-; Ir. B. H. t. K. te H. f 250,-; C. V. te R. f 25,-; Mr. W. G. B. te 's-G. f 25,-; Drs. W. F. M. te S. f 5,-; R. B. te H. f 10,-; K. F. W. S. te R. f 25,-; J. v. d. B. te A. f 25,-; J. H. C. te A. f 50,-; Mevr. E. W. A. v. D.-K. te A. f 5,-; G. A. P. te 's-G. f 10,-; F. den H. te H. f 25,-; Mevr. G. H. D.-B. te S. f 10,-; C. v. B. te D. f 100,-; H. v. S. te S. f 5,-; Drs. H. J. M. te O. f 15,-; Dr. P. G. v. d. V. te H. f 50,-; Mevr. A. M. W. v. E. T. K.-M. te R. f 5,-; D. E. W. C. B. te A. f 10,-.

Verder werd over de vereniging tot bescherming van dieren een en ander verteld (trek- en kettinghonden; honden- en kattenhandel; bont; onnodige vivi-sectie; insectisiden).

En dan de toenemende vervuiling. Er is een stichting recreatie, waar men niet voelt voor beboeten, maar die uitsluitend wil opvoeden. Daaraan zouden de vrouwenorganisaties misschien kunnen meewerken, maar een vrouw zit nog niet in die stichting.

De Internationale Vrouwenraad heeft geldgebrek, en moeilijkheden door het

steeds toenemend aantal jonge leden, die komen meewerken, maar vaak heel anders tegenover het werk staan, dan de oudere, die meer ervaring hebben en een eind verder in ontwikkeling zijn.

Er is ook een Centre Européen (bodem-, lucht- en waterverontreiniging; equal pay).

De positie van de vrouwelijke predikant kwam ook aan de orde en er werd wat verteld over de bond van gescheiden vrouwen „Divortium”. Er was nog meer, maar daarover later.

Nationaal koningschap

(Ingezonden)

Wanneer iemand uit ons midden, die wij respecteren om zijn kennis en om zijn plaats in de maatschappij, een stelling verkondigt, die ons op het hart trapt, is een wederwoord plicht.

Prof. mr. E. H. 's Jacob heeft volgens een bericht in ons blad van de vorige week in een vergadering van de afdelingen Groningen en Haren het nationale karakter van ons Koningshuis in twijfel getrokken.

Zo ergens mijns inziens twijfel uitgesloten is, dan is het hier. Dan is het ten aanzien van het Oranjehuis, welks geworteldheid in de geschiedenis der Nederlanden teruggaat tot de dag, nu vier eeuwen geleden, waarop Willem de Zwijger zich met de Nederlandse zaak verbond.

Ons volk in zijn overgrote meerderheid vindt bij alle politieke en religieuze verdeeldheid zijn eenheid goddank juist in de historische verbondenheid met het Oranjehuis, hetgeen raakt aan de diepste sentimenten van ons volksleven.

Dat is geen „sentiment van de dag” maar een diep in onze historie gefundeerde verbondenheid met de nakomelingen van de eerste Willem van Oranje, wiens tolerantie en strijd voor de geestelijke vrijheid de grootsten van ons Oranjehuis, onder wie zeker niet in de laatste plaats Koningin Wilhelmina, zo zeer heeft geïnspireerd.

Een wegvallen van het Oranjehuis aan het hoofd der natie zou voor ons volk een nationale verarming betekenen, die onvoorstelbaar is. Een opzettelijke poging daartoe, van welke zijde ook ondernomen, zou stormen opwekken, die buitenlanders zonder voldoende kennis van onze historie, vermeld zou doen staan.

Met diepe eerbied gedenk ik nog altijd mijn jonge vriend uit mijn Amsterdamse tijd, mr. R. P. s'Jacob, wiens trouw aan Oranje en aan de nationale zaak hem tijdens de tweede wereldoorlog als een der eersten in bezettingstijd voor het vuurpeloton van de vijand heeft doen vallen.

Den Haag

A. W. ABSPOEL

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en
binnenlands
gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20—22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

STALEN
MEUBELEN

GISPEN
CULEMBORG

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

ONTWIKKELINGSHULP: zaak van mens en medemens

Belangrijke studieconferentie in Leiden

In de ontwikkelingshulp is de ontmoeting van mens tot mens het belangrijkste! Deze ervaring, opgedaan in praktisch ontwikkelingswerk in verschillende delen van de wereld, hield ir. A. Franke, directeur van de Nederlandse Heide Maatschappij, zaterdagmorgen 6 maart in de Leidse Stadsgehoorzaal een geboeid luisterende schare VVD-ers voor, die op uitnodiging van de Kamercentrale Leiden naar de Sleutelstad waren gekomen om te confereren over de „problematiek van de ontwikkelingshulp”.

De ondervoorzitter van de centrale, de heer L. A. P. Stoppelenberg, kon onder de talrijke conferentiegangers welkom heten het lid van de Raad van State, oud-minister drs. H. A. Korthals, de fractie-voorzitter mr. Geertsema, „die ondanks de bijzondere moeilijkheden toch gekomen was”, de Kamerleden mej. mr. Ten Broecke Hoekstra en mr. Portheine, de drie assessoren van het DB, mevr. mr. Veder-Smit en de heren Vonhoff en mr. Korthals Altes, de HB-leden mr. Van Someren en mr. G. C. van Dijk, voorts vertegenwoordigers van de centrales Den Haag, Noord-Brabant en Amsterdam, van het Liberaal Democratisch Centrum, van de J.O.V.D. en van de Leidse Liberale Studentenvereniging. De conferentie werd ook bijgewoond door de heer H. J. de Koster, voorzitter van het Verbond van Nederlandse Werkgevers, terwijl staatssecretaris Keijzer na de middag door zijn aanwezigheid blijk gaf van zijn belangstelling.

Een speciaal welkom richtte de heer Stoppelenberg tot mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haaften, die op korte termijn bereid was gevonden de plotseling door ziekte verhinderde voorzitter van de Liberale Eerste Kamerfractie, mr. H. van Riel, als spreker te vervangen.

De ontmoeting van mens tot mens dus als kernpunt. De heer Franke, die als tweede inleider het woord voerde, had zelf ervaren, dat het succes van een ontwikkelingsproject; waar dan ook, wordt bepaald door de menselijke aanpak. Dat is essentiëler dan een bundel plannen en berekeningen.

Een benadering van mens tot mens dus, Ja, maar — nog steeds de heer Franke vanuit zijn rijke ervaring — geen dicteren hoe het moet. De ontwikkelingslanden zijn vrije, onafhankelijke staten, en men wil er zelf bepalen hoe het zal gaan. Technisch kennis aandragen, helpen, maar niet zeggen zus en zo moet het. Voor ontwikkelingswerk is onderling begrip nodig, onderling menselijk begrip.

Een menselijke benadering wil zeggen, dat men er — in het Westen — met slogans niet komt. Wij weten het allemaal zo goed, hoe de sociale structuur eigenlijk zou moeten zijn. Benader deze soort problemen pragmatisch, aldus de heer Franke. Men spreekt over multilaterale of bilaterale (financiële) hulp. De laatste ligt volgens de heer Franke in het politieke vlak, waarbij zij duidelijk ave-rechts werkt. Als de Duitsers in Egypte of Syrië een fout maken, staat Rusland meteen klaar om de — politieke — zaak over te nemen. Maar ook de vraag: multilateraal of bilateraal, wilde de heer Franke beantwoorden vanuit de projecten waarom het gaat. Daar hanet het vanaf.

Met geld alleen zijn we er niet. Er moeten ook experts beschikbaar zijn en dat is een moeilijk punt. Er is een tekort en men ziet er tegenop om voor lange tijd het vreemde land te dienen, voor drie maanden is het leuk, maar voor tien jaar! Ook is de samenwerking tussen de verschillende instanties die deskundigen uitzenden niet al te best.

Op welke gebieden moet men helpen? Op het terrein van het onderwijs, natuurlijk, maar het vraagstuk is ingewikkelder dan het hier wordt gesteld. De ontwikkelingslanden zelf moeten prioriteiten tegen elkaar afwegen, onderwijs tegen... tegen iets dat — voor hen — belangrijker kan zijn. Maar bovendien, wanneer men de mensen schoolt, moet men de geschoolden ook werk kunnen geven dat overeenkomt met het geleerde. Hier schuilt een politiek, probleem: de geschoolden, die geen passend werk vinden worden de ontevreden. Scholing en „werkverschaffing” moeten hand in hand gaan, men kan ook te veel en te snel de mensen scholen. Aldus nog steeds de heer Franke.

Men zegt — hier — wel eens, dat het beter is voorzichtig te zijn met het verbeteren van de gezondheidszorg. Er zijn toch al teveel mensen. Inderdaad, maar tussen gezondheid en arbeidsproductiviteit bestaat een verband. Er zijn in die

landen veel kinderen, die niet ouder zullen worden dan twintig jaar. In die kinderen wordt voedsel „gestoken”, terwijl deze kinderen nooit produktief zullen worden. De gemiddelde leeftijd moet omhoog, dat is allereerst een eis van humaniteit, maar het is ook een economische noodzaak.

De bevolkingsgroei moet worden afgeremd, zo zegt men hier. Zeker, daar is veel voor te zeggen, zo meende de heer Franke. In India las hij in binnenlandse in de Engelse taal verschijnende kranten al hoofdartikelen over geboorteperking, toen dat woord hier nog niet eens bestond! Men vergisse zich niet, met name niet in de intelligentie van het volk in de ontwikkelingslanden.

Men moet industrialiseren. Natuurlijk. Maar ook dat kan gecompliceerder zijn dan men hier denkt. Syrië nodigde Philips uit een gloeilampenfabriek te stichten. Philips was daartoe graag bereid. Maar met de oudste produktiemethode, die dus de meeste arbeidskracht vergt, zou de fabriek in vier maanden genoeg kunnen maken om in de jaarlijkse binnenlandse behoefte te voorzien. De rest moest derhalve worden uitgevoerd. Waarheen? Ook Syrië heeft wel eens moeilijkheden met zijn bureu, met zijn eventuele potentiële kopers.

Wij vragen ons hier in het Westen wel eens af, aldus de heer Franke, of alle uitgaven wel verantwoord zijn. „Ik vraag u, zijn al uw uitgaven verantwoord? Zonder een zekere verspilling is er geen ontwikkeling, geen vooruitgang in de wereld mogelijk”.

Rede prof. Korteweg

Wanneer uw verslaggever aan de twee andere referaten en aan de discussie, want ook die mocht er wezen, evenveel aandacht — dat is ruimte — zou besteden als aan de inleiding van ir. Franke, dan zou hij de redactie dwingen tot besnoeien. Hij heeft gemeend het accent op het betoog van de heer Franke te moeten leggen, omdat — naar het woord van Multatuli — „het uitroeien van één vooroordeel meer waard is dan het bedenken van tien nieuwe stelsels”. De heer Franke heeft met zijn praktijkervaring een aantal misverstanden, de bronnen van vooroordelen, uit de weg geruimd. Zijn gehoor was hem daarvoor in het applaus zeer erkentelijk.

Niettemin zijn er de stelsels. En daarover spraken eerst prof. S. Korteweg, hoogleraar economie te Groningen, en — na de lunchpauze — mevr. Stoffels-Van Haaften. In het kort daarover dus nog iets.

Prof. Korteweg, die op het gebied van de internationale organisaties ervaring heeft, meende, dat het lamleggen van de werkzaamheden van de algemene verga-

dering der Verenigde Naties een onberekenbare schade heeft toegebracht aan de internationale samenwerking ten behoeve van de ontwikkelingslanden. Het handhaven van het gezag en het aanzien van de VN achtte hij de grootste dienst die de ontwikkelingslanden kan worden bewezen.

Prof. Korteweg was verder van oordeel, dat bij het verlenen van ontwikkelingshulp, zoveel mogelijk nadruk moet worden gelegd op het steunen en ontwikkelen van het autochtone, particuliere bedrijfsleven.

Mevrouw Stoffels aan het woord

Mevr. Stoffels-Van Haaften sprak, zoals zij zei, vanuit de volksvertegenwoordiging. Zij bezag het overheidsbeleid en de motieven daarvan. De politieke en de economische sloeg zij daarbij heel wat lager aan dan de humanitaire. Het humanitaire motief is al reden genoeg om ontwikkelingshulp te geven, zo meende zij.

juist voor liberalen geldt dit motief. Mevr. Stoffels zou graag wat meer coördinatie zien. Met de samenwerking tussen overheid, particuliere instanties en bedrijfsleven is te lang gewacht.

Uiteraard nam mevr. Stoffels de grootte van het bedrag dat wij, Nederland, aan de ontwikkelingshulp moeten besteden onder de loep. Zij vond het een wijs besluit van mr. Geertsema om indertijd tegen een blanco volmacht aan de regering te stemmen. Maar dat het bedrag omhoog moet, staat ook voor liberalen vast, de — nieuwe? — regering zal ruimhartig moeten zijn.

Mevr. Stoffels wilde wat voorzichtig wezen met de „jongeren vrijwilligersprogramma's”. De Amerikaanse resultaten in dit opzicht zijn niet bemoedigend. Jonge mensen gaan met enthousiasme weg, maar zonder ervaring. Na twee jaren verdwijnen ze, net als ze er wat van gaan begrijpen. En ze laten niets achter. Die twee jaren zijn verloren. Dit idealistische systeem werkt niet efficiënt. Het is zaak om echte deskundigen te sturen.

Conferentieleider, prof. mr. C. H. F. Polak, had in zijn korte inleiding geconstateerd, dat er bij veien de neiging bestaat deze problemen van zich af te schuiven. Ze hinderen ons eigenlijk in onze welvaartsstaat, zo drukte hij het uit. De vraagstukken waarover het hier gaat zijn evenwel niet alleen moeilijker, ze zijn ook belangrijker dan de tv-kwestie.

Wij geloven, dat prof. Polak door het verloop van de conferentie, die hij voortreffelijk leidde, wat het laatste betreft, gelijk heeft gekregen. In een tijd van een kabinetcrisis over een belangrijk binnenlands controversieel punt, bracht de VVD het op om aan deze grote wereldvragen aandacht te besteden. Een aandacht, die culmineerde in de bij allen levende idee, dat het hier gaat om de humaniteit, om de mens en zijn medemens! In Leiden beleefden wij een waarlijk liberale gedachtenwisseling.

dBo.

SPREEKBEURTEN

PERIODE 12 MAART TOT EN MET 12 APRIL 1965

12 maart	- Anna Paulowna	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haaften
	- Amersfoort	- Sidney J. van den Bergh
	- Haarlem	- Mr. H. van Riel
	- Vries (cursus)	- Dr. K. van Dijk
15 maart	- Den Burg (Texel) - leerl. Rijks-HBS	- Mr. F. Portheine
16 maart	- Arnhem (JOVD)	- Dr. K. van Dijk
18 maart	- Havelte (oriënteringsavond)	- R. Zegering Hadders
	- Utrecht (Jongerenparlement)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
19 maart	- Wolvega	- Mr. F. Portheine
	- Baarn	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Zutphen (huiskamerkring)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-Van Haaften
22 maart	- Haarlem (studiekring)	- Th. H. Joekes
	- Zeist	- Mr. F. Portheine
25 maart	- 's Gravenhage (JOVD en Fed. Jongerengroepen PvdA)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
	- Woerden	- J. C. Corver
	- Rolde	- R. Zegering Hadders
26 maart	- Delfzijl	- Th. H. Joekes
	- Peize (cursus)	- Dr. K. van Dijk
29 maart	- Gasselte (Middenstand)	- Dr. K. van Dijk
1 april	- Heerlen	- Mevr. H. v. Someren-Downer
	- Sneek	- Mevr. Mr. E. Veder-Smit
	- Bennekom (kadercursus PvdA)	- Ir. L. G. Oldenbanning
2 april	- Gorinchem	- Th. H. Joekes
3 april	- Alkmaar (JOVD)	- Mr. F. Portheine
5 april	- Norg	- Dr. K. van Dijk
6 april	- Roden	- R. Zegering Hadders
7 april	- Goes	- Mevr. H. van Someren-Downer
8 april	- Hillegom (forum)	- Th. H. Joekes

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAID VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN

De stand van ons partijwezen (VII)

DE POSITIE DER PROTESTANTS-CHRISTELIJKE PARTIJEN

Een debat over de financiële of de economische politiek zonder dat daarbij de begrippen conjunctureel en structureel worden gehanteerd, is in deze tijd welhaast ondenkbaar.

Ook in het bestaan van onze politieke partijen echter spelen zij een rol. Hoe en in welke mate dat het geval is, valt alleen af te lezen uit de verkiezingsresultaten over een reeks van jaren.

Een electoraal typisch conjunctuurgevoelige partij is de Partij van de Arbeid, zoals uit de voor haar in ons eerste artikel in deze reeks vermelde sterk wisselende uitslagen in de periode 1946-1963 duidelijk valt af te lezen.

Thans komend tot de protestants-christelijke partijen, zien wij als de tragiek van de Anti-revolutionaire Partij, dat bij haar de neergaande lijn in deze na-oorlogse jaren een zo constante is, dat van een duidelijk structureel verschijnsel moet worden gesproken.

Voor een juiste vergelijking ook voor de eerste jaren het zeteltal wederom omrekenend naar de verhoudingen in een Kamer van 150, vertonen voor de Anti-rev. Partij de uitslagen voor de Kamerverkiezingen in de periode 1946-1963 het volgende beeld:

1946	1948	1952	1956	1959	1963
20	20	18	15	14	13

* * *

De hoofdredacteur van „Trouw” zag deze tragiek reeds in 1956 duidelijk, toen hij daags na de stembus-uitspraak van dat jaar de debâcle van de Anti-rev. Partij toeschreef aan „een structurele ontwikkeling in het kiezersvolk” en daarbij vaststelde: De Anti-rev. Partij is met ere in de oppositie geweest en zij verloor. Zij is met ere in de regering geweest en... zij verloor eveneens.

Dr. Bruins Slot schreef dat in 1956. Sedertdien zijn — in 1959 en in 1963 — nog weer twee Kamerverkiezingen gevolgd en beide verkiezingen leverden voor de ARP nieuwe verliezen op.

Hier is geen sprake van door electoraal-conjuncturele omstandigheden nu eens een wat gunstiger, dan weer een wat ongunstiger klimaat. Duidelijk demonstreert zich hier over de gehele linie in de periode 1946-1963 een permanent afnemende aanhang in het kiezerskorps voor de anti-revolutionairen.

Noch de wat stug-principiële, maar toch niet onsympathieke oppositie van nu wijlen dr. Schouten, noch het „modern christelijk staatsmanschap” van de als minister destijds stellig bekwame prof. Zijlstra, noch de zwenkingstaktiek met in zijn laatste periode sterk linkse tendensen van dr. Bruins Slot, hebben deze lijn in gunstige zin vermogen om te buigen.

Opvallend is in vergelijking daarmee het relatief gunstige beeld voor de Christelijk-Historische Unie.

Wij schrijven met opzet „relatief” gunstig, want in vergelijking met de opgaande lijn van de VVD, die van 9 zetels in 1946 kwam tot 16 zetels in 1963 en de CHU dus een flink eind is voorbijgestreefd, is die lijn veel minder gunstig.

De zetelverdeling voor de CHU, op de gebruikelijke wijze voor de jaren tot 1956 omgerekend, verliep namelijk aldus:

1946	1948	1952	1956	1959	1963
12	13	13	13	12	13

Een permanente schommeling dus van het christelijk-historische zeteltal tussen 12 en 13. Maar in ieder geval hier geen afgang als bij de anti-revolutionairen. Zonder een merkbare vooruitgang te boeken over langere termijn, heeft de CHU zich in ieder geval weten te handhaven en dus bij het voortdurend in omvang toenemende kiezerskorps het stijgingspercentage weten bij te houden.

NOTITIES VAN EEN INSIDER

Dat zij dit te danken heeft aan handhaving van haar percentage ook onder de jaarlijkse toevoer van jonge kiezers, staat ondertussen geenszins vast. Eerder lijkt het ons aannemelijk, dat zij een gedeelte van de regelmatig afbrokkelende aanhang van de ARP heeft weten op te vangen.

Met dit beeld voor ogen is het ondertussen begrijpelijk, dat bij de leiding van de C.H. Unie de animo voor een samengaan in een nieuwe protestantse partij met de anti-revolutionairen veel minder groot is dan de aandrang tot samengaan in het anti-revolutionaire kamp.

* * *

De reeds jarenlang zich voortslepende discussie tussen anti-rev. voormannen als dr. Berghuis, prof. Diepenhorst en de heer Smalendbroek aan de ene kant en christ.-hist. kopstukken als mr. Beernink, mr. Van Gelder, e.a. aan de andere kant, zijn algemeen bekend.

De moeilijke positie van genoemde C.H.-voormannen, die de tijd daartoe nu in geen geval reeds rijp achten, is echter, dat men het, als in zoveel zaken, in deze kring ook hierover onderling geenszins eens is.

Uit de kring der C.H.-jongeren is meermalen sterke aandrang tot een

samengaan gebleken en zij weten zich gesteund o.a. door een man van gezag in deze kring als prof. Van Niftrik, lid van het dagelijks bestuur van de Unie.

Persoonlijk kunnen wij de sterke aarzeling van de heren Beernink en Van Gelder best begrijpen. Er zijn voor die aarzeling en zelfs voor vrij ernstige bezwaren, goede redenen aan te voeren. Wie de interne politieke verhoudingen kent, zal de juistheid moeten erkennen van een recente uitspraak van de Unieraad der CHU (op een vergadering te Utrecht van 10 oktober 1964), dat er tussen de CHU en de ARP verschillen bestaan „in sfeer, in mentaliteit, in klimaat, in waardering van beginselen en in benadering van politieke vraagstukken, die vaak duidelijk aan de dag treden”.

Wat dit laatste betreft zie men slechts de andere benadering door deze partijen van het radio- en televisievraagstuk.

Terecht, naar wij menen, is er ernstige vrees bij de christelijk-historischen voor een verloren gaan van de vele „randkiezers”, die bij een samengaan van beide partijen ten dele naar protestantse snipperpartijen, ten dele naar de VVD zouden kunnen overgaan.

Velen in de kring der CHU zijn er ook van overtuigd, dat bij een samenvoeging, of, zoals prof. Van Niftrik het propageert, bij een „nieuw begin” (door oprichting van een geheel nieuwe protestants-christelijke partij, waarin dan plaats zou moeten zijn voor vroegere anti-revolutionairen en vroegere christelijk-historischen) door dissidenten onmiddellijk weer ’n „Christelijk-historische Unie” zou worden opgericht.

In dit licht bezien is de „Christen-Democratische Partij”, waar zekere KVP-kopstukken van dromen, een nog vrij ver verwijderd droombeeld. De Staatkundig-Gereformeerde Partij van ir. Van Dis en het Gereformeerd Politiek Verbond van de heer Jongeling zouden er wel bij varen!

Voorlopig zal het contact zich wel blijven beperken tot een strikt plaatselijke samenwerking tussen ARP en CHU. In de gemeentepolitiek spelen principiële vraagstukken veel minder een rol. Het verschijnsel van één protestants-christelijke lijst voor anti-revolutionairen en christelijk-historischen zal zich bij gemeenteraadsverkiezingen geleidelijk wel veelvuldiger gaan voordoen.

In sommige gevallen heeft dit samengaan winst opgeleverd vergeleken bij het totale stemmental der vroeger gescheiden lijsten. In andere gevallen bleef dit totaal der eenheidslijsten daar echter beneden.

Het geheel overziende, lijkt voor de partijvorming op confessionele grondslag de hoogtij toch wel voorbij.

De nieuwe stromingen, welke zich in het katholieke kamp baanbreken en waarop wij in ons vorige artikel de aandacht vestigden, zowel als de discussies op het „protestantse erf”, vormen toch wel duidelijke aanwijzingen, dat wij ons in Nederland politiek in een overgangsfase bevinden.

Die overgangsfase kan van vrij lange duur zijn, maar zij kan, onder de druk van bepaalde omstandigheden, ook plotseling een stroomversnelling ondergaan.

Wij, van onze kant, zullen goed doen, deze ontwikkeling nauwegezet te blijven volgen.

Voor de VVD zal zij zeker geen structuurwijziging in organisatorische of politieke zin vereisen. Als liberale partij is in haar gelederen immers altijd plaats geweest voor allen, die politiek gelijk denken. Dat verschil van levensbeschouwing geenszins in de weg behoeft te staan aan gelijk inzicht aangaande het staatkundig beginsel, is onzerzijds altijd met nadruk voorop geplaatst.

Onze positie te midden van al de thans duidelijk te onderkennen politieke onderstromingen is daardoor principieel een bijzonder sterke.

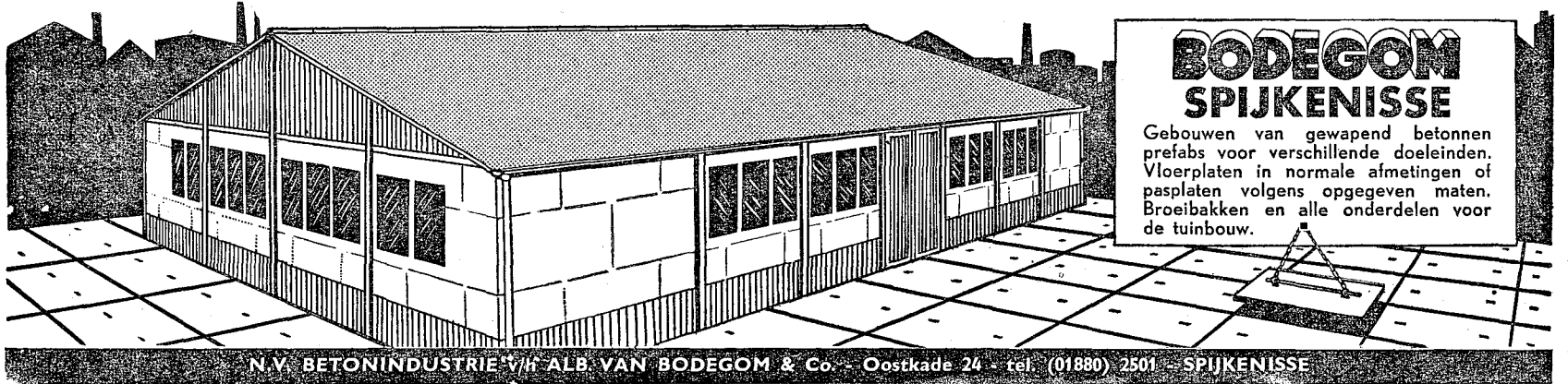
Organisatorische eenheid en duidelijkheid in ons politieke streven zullen deze gunstige positie in de komende jaren in nieuwe winst moeten omzetten

(Slot)

Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10
CAPELLE A. D. IJSSEL

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE-STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

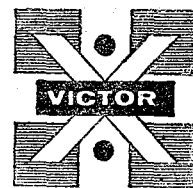

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Franco
levering

Schrijfmachines

Boekhoudmachines

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

V.N.K.

ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-5 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

N. V. RIJNSTAAL
v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.
EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Rotterdam

PANDBRIEVEN

EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJE

LATUMEBD

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

**STAAL
CONSTRUCTIES**
voor elk
project

"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

ANNO 1774

DEVIEZENBANK

*

PARKLAAN 32-34 - TEL 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

CREDIET-EN EFFECTENBANK N.V.
KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) 15851 POSTGIRO 75651

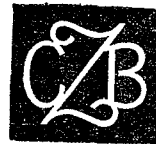
FORUM-BANK
AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

**Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.**

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN ROTTERDAM
U. EMMIUSSINGEL 59 WESTERSINGEL 93

MINDER BELASTING BETALEN

De inkomstenbelasting wordt nog niet verlaagd.
Toch kunt U reeds nu belangrijk minder belasting betalen.
Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K.
betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeids-
ongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw in-
komen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert
ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke
trek houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden
gaarne verstrekt door:

**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938**

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Schijnwerper op
Ned. Antillen

(Zie pag. 5)

NA DE LIJMPOT, DE TOVERSTAF?

Het is kabinetsinformatuur, Drs. Schmelzer, niet mogen gelukken de breuk in het Kabinet Marijnen te lijmen. Het zal de lezers van „Vrijheid en Democratie” na hetgeen ik in het nummer van 4 maart j.l. schreef, duidelijk zijn, dat ik deze mislukking uitermate betreur. Het Kabinet-Marijnen was een goed Kabinet en wij zien het slechts node gaan.

Moet de V.V.D. zich nu geen zelfverwijten maken? Heeft zij het niet aan zich zelf te wijten, dat de inhoud van Drs. Schmelzers lijmpot ontoereikend bleek? Ik durf deze vraag in alle oprechtheid ontkennend te beantwoorden.

Tot in de allerlaatste fase van het beslissend gesprek van de informateur met de vier fractievoorzitters heeft de V.V.D. haar volle bereidheid getoond aan constructieve oplossingen mede te werken. Ik heb mij onmiddellijk bereid verklaard het bemiddelingsvoorstel van de C.H.U. aan mijn fractie voor te leggen. Het heeft niet mogen baten. De K.V.P. en de A.R.P. bleven onwrikbaar op hun standpunt staan, even onwrikbaar als zij nieuwe wegen om tot een oplossing te geraken, welke ik in een eerdere fase van het informatie-gesprek naar voren bracht, zonder meer van de hand wezen.

Het grote goed van de voortzetting van de Regeringssamenwerking was voor de V.V.D. slechts te koop tegen de prijs van vrijwel volledige capitulatie voor de katholieke en anti-revolutionaire eisen. Voldoen aan deze eisen zou betekend hebben dat de bestaande geslotenheid van ons omroepbestel zou worden vervangen door een schijnopenheid, die geen enkele kans zou bieden voor een wezenlijke verandering in het radio- en televisiebeleid. Daaraan mede te werken zou verraad zijn geweest aan de idealen, die wij sinds lange jaren hoog houden. Niet hoog houden uit electorale overwegingen, want dan zouden het valse idealen zijn, maar hoog houden, omdat wij overtuigd zijn, dat alleen op die wijze de vrijheid van meningsuiting werkelijk tot haar recht kan komen. Tot dat verraad waren wij niet bereid!

door Mr. W. J. GEERTSEMA,
V.V.D.-fractievoorzitter in de
Tweede Kamer.

Wat zal er nu gaan gebeuren? Mr. Cals heeft van de koningin de opdracht gekregen een Kabinet te vormen, dat op een vruchtbare samenwerking met het parlement zal mogen rekenen. Zal hij aan deze opdracht kunnen voldoen? Zal hij een omroepbestel kunnen scheppen, waarin zowel de schijnopenheid van K.V.P. en A.R.P. is belichaamd, als

de werkelijke openheid van de C.H.U.? Of zal hij de eis van K.V.P.-voorzitter Aalberse, dat het beleid van het Kabinet Marijnen in grote trekken moet worden voortgezet, in overeenstemming weten te brengen met de eis van de P.v.d.A.-fractievoorzitter Vondeling, dat het beleid van dat Kabinet in belangrijke mate zal moeten worden omgebogen? Wanneer het hem niet gelukt het ogenschijnlijk onverzoenlijke te verzoenen, dan zal hij falen. Hier kan de lijmpot geen uitkomst meer brengen; hier helpt slechts de toverstaf. En tovenaars zijn schaars in de 20ste eeuw!

LANDBOUW-E.E.G.

VLOT NIET

De ontwikkeling van de samenwerking in de landbouw in EEG-verband vlot niet erg. Het kost veel moeite om tot een gemeenschappelijk beleid te komen en interne belemmeringen af te breken.

Komen er voorstellen, dan zijn deze vaak van ingrijpende en ingewikkelde aard. Op het gebied van de ontwikkeling van de landbouw is geen gecoördineerd beleid moge-

lijk en het handelsbeleid naar buiten kent ook vele klippen.

Het lange uitblijven van een geheel op elkaar afgestemd landbouwbeleid (zowel het marktprijs-, als het structuurbeleid) brengt juist onze landbouw in een moeilijke positie. Naar mijn mening dreigen er een aantal gevaren, waarop wij terdege moeten letten.

1e. Doordat het kostenpeil in Ne-

derland sneller stijgt dan in andere EEG-landen, komt onze landbouw in een steeds moeilijker concurrentiepositie.

2e. Doordat in de andere landen veel overheidssteun wordt gegeven voor de inrichting van individuele land- en tuinbouwbedrijven, maar ook voor gemeenschappelijke inrichtingen worden produktie en afzet daar uitgebreid en verbeterd. Nederland kent geen individuele subsidies en ook geen steun bij bouw van koelhuizen, veilingen, slachterijen e.d. Van een gecoördineerd structuur- of steunbeleid wil men (nog) niets weten. Er is dus een E.E.G. landbouwontwikkelingswedstrijd, op initiatief en met steun van nationale overheden gaande. Dit heeft tot gevolg dat ook in de minder gunstig gelegen gebieden een produktie op touw wordt gezet en een E.E.G.-overproduktie van sommige artikelen kan worden verwacht.

3e. Angst voor overproduktie of concurrentie maakt, dat hier en daar wordt gestreefd naar hoge heffingsmuren aan de buitengrens. Dat is voor ons land met grote exporten buiten het E.E.G.-gebied, maar ook voor de gehele ontwikkeling van de wereldeconomie, niet juist. De E.E.G. mag geen streng gesloten economisch blok worden. Vooral onze veredelingslandbouw (veehouderij) en onze tuinbouw hebben belang bij export naar buiten.

4e. Maar tevens heeft de angst voor overproduktie en dreigende concurrentie tot gevolg, dat regelingen voor produktieomvang en afzet worden opgesteld, die een evenwichtige en doelmatige ontwikkeling van de land- en tuinbouw belemmeren.

Nederland is waakzaam en heeft al vele dirigistische pogingen verhinderd of afgezwakt. Men kan echter verwachten, dat deze in steeds gro-

door ir. L. G. OLDENBANNING

tere mate zullen optreden, naarmate de landbouwproduktie in andere landen zich sterker ontwikkelt.

Wij waren het land met een - remmende - voorsprong op landbouwgebied. Andere landen gaan nu verdragings- en vernieuwingsacties doorvoeren. Zij kunnen sneller de achterstand inhalen dan wij de voorsprong kunnen vergroten. Dit zal moeilijkheden geven. Wij geloven echter niet, dat het hen zal gelukken in een klein aantal jaren een landbouwapparaat op te bouwen zoals de Nederlandse boer en tuinder hebben gedaan.

Concurrentie tegen overheidsmaatregelen is echter moeilijk. Daartegen heeft onze land- en tuinbouw in de na-oorlogse jaren steeds moeten strijden. Overal waren belemmeringen bij invoer. Die gaan binnen de E.E.G. langzaam aan verdwijnen. Nu zoekt men de concurrentie in steunmaatregelen. Nederland moet dus waakzaam blijven.

LUISTERT NAAR

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

Radio-uitzending DONDERDAG, 1 APRIL a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Uit de partij

Agenda

Afdelingen: Eelde, Vries, PEIZE EN Roden.

Uitnodiging voor het bijwonen van een aantal vergaderingen, welke onder de naam „Politieke Oriënteringscursus” zullen worden gehouden op:

Vrijdag 26 maart 1965: te Peize des avonds om 8.00 uur in café Ensing.

Spreeker: Dr. K. van Dijk over: Politieke Oriëntering.

Dinsdag 6 april 1965: te Roden, des avonds om 8.00 uur in hotel Zuiderveld. Spreeker: R. Zegering Hadders over: Landbouw en Politiek.

Aan de leden van de afdelingen wordt verzocht huisgenoten, vrienden en bekenden op te wekken deze vergaderingen te bezoeken.

De besturen van de afdelingen: Eelde, Vries, Peize en Roden.

Kamerlid Joekes spreekt in Haarlem

De afdelingen Haarlem, Bloemendaal, Heemstede, Zandvoort en Bennebroek houden op maandag 22 maart a.s. een openbare vergadering in hotel „Lion d'Or” aan de Kruisweg 36 te Haarlem.

Het woord zal worden gevoerd door het Tweede Kamerlid, Th. H. Joekes met als onderwerp: Financiën en belastingen. De bijeenkomst begint om 8 uur.

Forum-avond Kamercentrale Utrecht

VRIJDAG 19 MAART - 20 uur
Gebouw K. en W. - Mariaplaats - Utrecht

Onderwerp:

HET IMAGO (KENBEELD) VAN DE V.V.D. en zijn betekenis voor de propaganda voor de partij.

Forumleden:

drs. F. A. HOOGENDIJK,
adj. hoofdredacteur Elseviers Weekblad

drs. J. P. A. GRUYTERS,
gemeenteraadslid te Amsterdam

L. VAN VLAARDINGEN,
organisator/propagandist van de V.V.D.

Gespreksleider:

E. L. MUSQUETIER,
reclame-adviseur - bestuurslid V.V.D. Utrecht

Deze bijeenkomst is toegankelijk voor leden van alle V.V.D.-afdelingen in de provincie Utrecht en voor introducés.

Deze Burger

is verdrietig, niet een beetje, maar een heleboel. Als hij geen man van harde stam was, zou hij wenen als de jongens en meisjes van het Songfestival, of als een jonge bloem, in de knop gebroken. Maar nu houdt hij — manmoedig, dapper, onversaagd — zijn waterlanders binnen, al vloeien zij, in gestage stroom, doch onzichtbaar voor de buitenwereld, over zijn warme, liberale hart. Meneer Anne Vondeling heeft mij groot verdriet gedaan.

Meneer Anne Vondeling heeft gezegd, dat ik tot de bankiers, de grootkapitalisten en al die andere stinkend-rijke armekindertjes-eters behoor. Hij ziet mij zoals Albert Hahn, vroeger, in De Notenkraker, mijn vader en mijn grootvader heeft afgemaakt: een kwabbige, kolossaal-gebuikte heer in pandjesjas met hoge hoed en om die hoed een rand harde rijksdaalders en een zware, gouden ketting op de buik en allemaal ringen met vonkenschietende briljanten om de worstvingers. Ach heden....

Eén vriendelijke schrijvert, ontmaskerd als slippendrager van bankiers. Een stukjesdraaier tentoongesteld als grootkapitalist.... Ik, die meneer Patijn niet eens van uiterlijk ken en meneer Verolme alleen van zijn plaatjes in de krant en niet één aandeeltje van de N.V. Nederhorst & Co. Dacht, u dat ze ooit aan mij gedacht hebben als commissaris van de ijzer-vreters in Velsen?

Meneer Anne Vondeling heeft mij verdriet gedaan, héél véél verdriet om mij — als liberaal — te vereenzelvigen met de ploertige tollenaars van het Damrak, die zich de buiken nog onder vreten aan pasteien en venezoen, terwijl ik mijn broodje-halfom aan de toonbank verstouw met zondags een bami-bal of een endje warme worst uit het glazen doosje van de automaat. Ik een vuige kapitalist? Lamenielache door mijn tranen heen....

En de (vroegere) erenaam „Liberaal” mag ik niet meer dragen van meneer. Geen nazaat van Thorbecke, geen zoon van Van Marken, doch alleen maar een miezerige, smiechtige centjesverzamelaar, scheeflopend van de gouden dukaten in zijn rechterbroekzak.

Het is ellendig dat meneer Anne mij zó ziet. Ik ben er heel erg verdrietig om.

Ik, die gaarne bereid ben de armoede van de Patijntjes, de Nederhorstjes en al die andere anti-kapitalistische arme sloebers, te delen, het droge brood met hen te breken, ik die niet anders ben dan

Deze Burger

Mededelingen over de Algemene Vergadering 1965 te Zwolle

Logiescommissie. Afgevaardigden ter Algemene Vergadering op vrijdag 9 en zaterdag 10 april a.s. in de Buitensociëteit te Zwolle kunnen zich desgewenst voor logies wenden tot de door de afdeling Zwolle-Zwollerkerspel ingestelde logiescommissie, die bestaat uit de heren H. C. W. R. Korendijk, Hortensiastraat 99, tel. 16093, en A. J. Tom, notaris, Eekwal 18, tel. 15876, te Zwolle.

Parkeerruimte. In overleg met de leiding van de verkeerspolitie te Zwolle zullen de afgevaardigden van onze Partij-afdelingen, die per auto naar Zwolle reizen, parkeergelegenheid vinden in de tuin van de Buitensociëteit, waar onze Algemene Vergadering wordt gehouden.

Om tot de parkeerruimte in de tuin van de Buitensociëteit te worden toegelaten is het noodzakelijk, dat de auto's kenbaar zijn aan een speciaal parkeerembleem. Op de achterzijde van dit embleem is de route naar de Buitensociëteit duidelijk aangegeven.

Deze parkeeremblemen kunnen gratis bij het Algemeen Secretariaat worden aangevraagd. De toezending geschiedt in volgorde van binnenkomst der aanvragen.

Wij maken de afgevaardigden van onze Partij-afdeling er op attent, dat de Buitensociëteit is gelegen recht tegenover het station te Zwolle, zodat voor degenen, die per trein reizen, het vinden van de vergaderzalen geen moeilijkheden zal opleveren.

Ledenvergadering De Bilt/Bilthoven

De afdeling De Bilt-Bilthoven belegt op 24 maart a.s. in restaurant „De Biltse Hoek” te De Bilt een ledenvergadering, waar onder meer de beschrijvingsbrief aan de orde wordt gesteld.

Openbare school in de verdediging

Leek 't voor een aantal bezoekers aanvankelijk een teleurstelling in de zaal van het Cultureel Centrum te Almelo niet de aangekondigde mevrouw van Someren aan te treffen, maar een ander lid van onze Tweede Kamer-fractie: dr. K. van Dijk, na afloop van de vergadering was hiervan niets meer te bespeuren. Iedereen was vol lof over de wijze waarop de heer Van Dijk, geheel onvoorbered, op het allerlaatste moment ingeval-

len, deze avond het talrijke publiek wist te boeien.

Natuurlijk wilde men eerst iets vernemen over de kabinetscrisis, om daarna tot het eigenlijke onderwerp, de „schoolstrijd”, over te gaan. „De openbare school in de verdediging” zou men deze rede kunnen noemen, waarbij het voornaamste punt wel is, dat de volksvertegenwoordiging het „scholenplan” niet kent, dat door deskundigen is opgesteld en door de minister wordt gehanteerd bij de oprichting van scholen. Ook de leeftijdsverschillen, genoemd in de lageronderwijswet en de arbeidswet, veroorzaken nog wel eens kortsluiting bij de toepassing van deze wetten en de conclusie moet dan ook wel zijn, dat de in de eerste wet vermelde leeftijden nodig in overeenstemming met de arbeidswet gebracht moeten worden.

Ledenvergadering afdeling Ridderkerk

Op maandag 22 februari j.l. werd een ledenvergadering van de afd. Ridderkerk gehouden.

De heren C. L. Boogaart en W. de Snoo werden bij acclamatie herkozen als bestuurslid.

Vervolgens werd de kandidatenlijst opgesteld voor de verkiezing van de Raad van Rijnmond.

Bestuursmutaties Nijmegen

Op donderdag 4 maart j.l. heeft de afdeling Nijmegen de voorjaarsledenvergadering gehouden.

In deze vergadering werd het bestuur als volgt samengesteld:

Ir. W. van der Ham, voorzitter; F. F. F. Ketel, Meloenstraat 2, secretaris; Drs. J. Bos, penningmeester; mevr. A. Bergsma-Feenstra, lid; mej. H. E. M. Hörmann lid; W. van Dijk, lid; A. G. Companjen, lid; R. J. Hoevers, lid.

Het bestuur is met een lid uitgebreid met het oog op de verkiezingsactiviteiten volgend jaar.

Na het officiële gedeelte van de vergadering kregen mej. Blokker en de heer Israel van de JOVD uit Arnhem gelegenheid iets te vertellen over de JOVD. De bedoeling is deze jongerenorganisatie in Nijmegen weer op te richten. In verband hiermee zal drs. Gruyters uit Amsterdam op 25 maart a.s. een inleiding houden.

Winschoten koos nieuw bestuurslid

Op vrijdag 19 februari vond in Hotel Vrijheid te Winschoten de ledenvergadering plaats onder leiding van voorzitter A. van Rozen.

De bestuursleden M. A. E. Jonxis en mr. Wilke N. Veldhuis, werden herkozen en tot nieuw bestuurslid inplaats van het aftredende bestuurslid G. D. Muntinga werd gekozen de heer F. van Dijk.

Een zeer geanimeerde bespreking over het onderwerp gemeente-politiek volgde, waarbij de aanwezige raadsleden de vele gestelde vragen beantwoordden en het raadslid J. Blom verschillende aspecten van de uitbreidingsplannen van de gemeente bekeek.

SPREEKBEURTEN

PERIODE 19 MAART TOT EN MET 19 APRIL 1965

19 maart	- Wolvega	- Mevr. H. van Someren-Downer
	- Baarn	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haften
	- Zutphen (huiskamerkring)	- Th. H. Joekes
22 maart	- Haarlem (studiekring)	- Th. H. Joekes
	- Zeist	- Mr. F. Portheine
25 maart	- 's-Gravenhage (JOVD + Fed. Jongerengroepen PvdA)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haften
	- Woerden	- J. C. Corver
	- Rolde	- R. Zegering Hadders
26 maart	- Delfzijl	- Th. H. Joekes
	- Peize (cursus)	- Dr. K. van Dijk
29 maart	- Gasselte (middenstand)	- Dr. K. van Dijk
1 april	- Heerlen	- Mevr. H. van Someren-Downer
	- Sneek	- Mevr. Mr. E. Veder-Smit
	- Bennekom (kadercursus PvdA)	- Ir. L. G. Oldenbanning
2 april	- Gorinchem	- Th. H. Joekes
	- Groningen	- Mr. Dr. C. Berkhouwer
3 april	- Alkmaar (JOVD)	- Mr. F. Portheine
5 april	- Norg	- Dr. K. van Dijk
6 april	- 's-Gravenhage (Vrouwenorg.)	- Mevr. H. van Someren-Downer
	- Roden	- R. Zegering Hadders
7 april	- Goes	- Mevr. H. van Someren-Downer
8 april	- Hillegom (forum)	- Th. H. Joekes
14 april	- Voorhout	- Sidney J. van den Bergh
		- Ir. D. S. Tuijnman

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

„LEEFBAAR”

★ ★ Minister Bogaers heeft in Deventer ter verklarung, dat om dit dichtbewoonde land ook in de toekomst „leefbaar” te houden, de Nederlander met het oog op de ruimtelijke ordening, inschikkelijker moet zijn. Ook wat de beschikking over grond betreft. Dit moge zo zijn. Maar als de Minister ons voorrekent, dat Nederland over 15 jaar op 14 à 15 miljoen inwoners zal kunnen bogen, zal inschikkelijkheid niet voldoende zijn. In de jaren na de tweede wereldoorlog heeft het op één punt aan inzicht ontbroken. Het is onbegrijpelijk, dat men niet eerder tot de bouw van zeer hoge woningcomplexen is overgegaan. Ziehier een oplossing van het vraagstuk der ruimtelijke ordening, die stellig ook in het parlement „haalbaar” is.

„Leefbaar” en „haalbaar” zonder misbaar.

HERSENS

★ ★ De invalide, die zich om een hogere invaliditeitsuitkering te verkrijgen, niet aan een hoogst pijnlijk hersenonderzoek wilde onderwerpen, heeft onze sympathie. De administratie, die dwingt tot een dergelijk extreem onderzoek - dat voor 's mans gezondheid medisch blijkbaar niet nodig is - maakt het al te bont. Als de reglementen ertoe dwingen, dat iemand slechts voor een administratief onderzoek lucht in zijn hersens moet laten pompen is het hoog tijd dat men zijn hersens genen; veel hersens en wellicht een zweem van menselijkheid.

ONGEPAST

★ ★ Tijdens de cocktailparty op de Jaarbeurs te Utrecht heeft de minister van handel van Nordrhein-Westfalen de heer Gerhard Kienbaum zich een bijzonder scherpe politieke aanval op Oost-Duitsland veroorloofd. „Het beeld dat op deze beurs van de DDR wordt geboden is een drogbeeld. De Oostduitsers komen hier niet als onafhankelijke kooplieden maar als zandboden van een totalitair regime” zo zei hij onder meer, hoewel de jaarbeursdirectie, die een uur tevoren inzag had gekregen in de tekst van de rede, er op had aangedrongen de politieke passages daaruit te schrappen. Terecht hebben de Jaarbeursfunctionarissen dan ook de bijeenkomst verlaten toen bleek dat aan hun verzoek slechts zeer ten dele gevolg was gegeven. Het is zeer te betreuren dat minister Kienbaum politiek heeft bedreven in het neutrale huis van de Jaarbeurs. Bovendien is het ongepast als een Westduitse minister ons wil voorschrijven met welke landen wij handel mogen drijven.

ACH, TOE

★ ★ De toneelclub in Genemuiden (ja daar bij Staphorst) heeft vorige week vrijdag aan het slot van een uitvoering van de neutrale zangvereniging het blijspelletje „Een schoonmoeder uit duizend” van Henri van Daele op de planken gebracht. Dat gebeurde in het enig beschikbare zaaltje in het oude weeshuis. Evenals bij vorige gelegenheden had burgemeester Soetendal echter de tekst tevoren gecensureerd. Door de woorden „potdome” en „verdomme” waren dikke strepen gezet, de godganse dag werd veranderd in de hele dag, „God wat een narigheid” werd „Ach wat een narigheid”, en voor „jessus meid” schreef hij „toe meid” in de plaats. Zodat de zielen van de Genemuidenaren weer voor een jaar zijn gevrijwaard van de zonde. Ach, toe burgemeester.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

L.D.C. BESPRAK DE GEESTELIJKE VRIJHEID

HET Liberaal Democratisch Centrum heeft waardering voor de principiële houding van de Liberale Tweede-Kamerfractie en de geestverwante ministers inzake de kwestie van het omroepbestel, een zaak waarbij het gaat om de vrijheid. Aldus begon zaterdag jl. in hotel Het Hof van Holland te Hilversum de voorzitter van het LDC, dr. E. Nordlohne, zijn toespraak in het openbare middagedeelte van de derde vergadering van deelnemers van het LDC. Het centrum heeft op 27 februari van die waardering getuigd in telegrammen aan de bewindslieden en de fractie.

De omroepkwestie is een zaak van geestelijke vrijheid, van de vrijheid van meningsuiting in de ether, zo vervolgde de heer Nordlohne. Wat men ook van de liberalen allemaal wil of kan zeggen, dat geeft niet zoveel, als door de liberalen de hoofdzaak maar in het oog wordt gehouden. De hoofdzaak is de geestelijke vrijheid! De geestelijke vrijheid is een conflict (lees kabinetscrisis - red.) zeker waard.

Wij hebben ons in de afgelopen tijd meermalen zorgen gemaakt over zaken van geestelijke vrijheid, aldus de voorzitter van het LDC, bv. wanneer wij zagen hoe liberale volksvertegenwoordigers handelden bij aangelegenheden als het Lurelei-cabaret, het al dan niet mogen verschijnen van Vrij Nederland in kazernes en de uitzending „Zo is het toevallig ook nog eens een keer”. „Het is ons opgevallen, dat in rooms-katholieke kringen momenteel meer open wordt gesproken over het bevolkingsvraagstuk dan onder de liberalen. Wij betreuren het dat het in de discussie in de Eerste Kamer over de subsidie aan het literaire tijdschrift Tirade niet een liberaal senator was, die het opnam voor de geestelijke vrijheid maar dat de staatssecretaris Van Laar zulks moest doen”.

„Daarom doet het ons veel gencegen dat ten aanzien van het centrale punt de VVD duidelijk zo gaaf liberaal heeft gehandeld!” Aldus nog steeds dr. Nordlohne, voorzitter van het LDC, die, zoals in de besloten ochtendvergadering werd gezegd, wil zijn een „vereniging van kritisch ingestelde mensen”, een „s.o.s.-groep” maar beslist geen „criticastersclub”.

De heer Nordlohne had onder zijn gehoor de demissionaire ministers mev. Schouwenaar-Franssen en Toxopeus de uiteraard eveneens demissionaire staatssecretaris Keijzer, de Kamerleden mej. Ten Broecke Hoekstra en de heren Couzy en Portheine, de secretaris van de VVD jhr. Quarles van Ufford, mr. Asser als vertegenwoordiger van de Teldersstichting en deputaties van de „Vrouwen in de VVD” en de Liberale Studenten Vereniging Nederland.

De voorzitter merkte op, dat het LDC indertijd nogal wat aandacht heeft ge-

trokken en dat het daarna betrekkelijk stil is geworden, maar — zo zei hij „we slapen niet”. „We hebben eerst grond moeten veroveren en we zijn nu aan het bebouwen bezig. Er is al geploegd en er is al gezaaid”. De heer Nordlohne gewaagde hierbij van rapporten, over het nieuwe gemeenteprogramma, en met kennelijke voldoening sprak hij over de contacten met het dagelijks bestuur van de partij, waarbij bv. het onderwerp „ontwikkelingshulp” (waaraan op 6 maart in Leiden een VVD-conferentie werd gewijd, zie V en D. van de vorige week) werd aangesneden. Het LDC heeft binnen de VVD successen geboekt op organisatorisch gebied, die zullen leiden tot een betere meningsvorming binnen de partij.

De heer Nordlohne ging tot slot in op het artikel van dr. B. W. Kranenburg in Liberaal Reveil „Pleidooi voor een glimlach naar links”. Allereerst merkte hij op dat de beschouwingen in Liberaal Reveil niet veel reacties opwekken, maar éénmaal staat er een boutade in en de storm breekt los. Dit bewijst dat het door de heer Kranenburg aangesneden kenmerklijk past bij de problemen van deze tijd.

De voorzitter van het Liberaal Democratisch Centrum zei niet te geloven dat de Partij van de Arbeid en de VVD zo dicht bij elkaar liggen en naar elkaar toe groeien, integendeel, het zijn uit elkaar gaande stromingen.

Daarom is het artikel van de heer Kranenburg opportunistisch, maar dat wil nog niet zeggen, onbelangrijk.

De liberalen en de socialisten worden tegen elkaar uitgespeeld. Daarom wilde ook de heer Nordlohne wel pleiten voor een glimlach naar links, maar dan uitsluitend om te komen tot een beweeglijk politiek spel.

Kiezen of delen

Hierna was het woord aan de Leidse hoogleraar in de sociologie, dr. J. F. Glastra van Loon, die sprak over „KIEZEN OF DELEN”. Prof. Glastra van Loon ging uit van de moeilijkheden bij de kabinetsoormaties, die worden veroorzaakt door ons stelsel van evenredige vertegenwoordiging. Het belangrijkste nadelige effect van het op zichzelf natuurlijk democratische stelsel van de evenredige vertegenwoordiging achtte hij dat de invloed van de kiezer wordt geminimaliseerd, zowel op de samenstelling als op het beleid van de regering.

„Kamerontbinding geeft slechts een geringe mogelijkheid om de moeilijkheden van een kabinetscrisis op te lossen. Door de evenredige vertegenwoordiging heeft het ontbindingsrecht zijn betekenis grotendeels verloren”.

„Met de evenredige vertegenwoordiging is het systeem ingevoerd van de indirecte verkiezing van de regering. Een in directe verkiezing zou men voor de volksvertegenwoordiging, nooit hebben aangevaard.”

„Dit leidt tot desinteresse van het publiek, een desinteresse die wordt uitgebuit in die zin, dat de politiek niet anders zou zijn dan een onderonsje, waarop de kiezer toch geen wezenlijke invloed heeft”.

Deze citaten geven niet alleen (ongeveer) weer hetgeen prof. Glastra van Loon eerder over deze materie schreef maar ook hetgeen (zoals de inleider merkte nadat hij zijn artikel had gepubliceerd) de heer Kappeyne van de Copello al in 1927 schreef. De heer Kappeyne stelde al voor directe verkiezing van de minister-president.

(Vervolg op pagina 6)

RIJNMOND-VERKIEZING

Bravo Laren/Blaricum !

Terwijl de kabinetscrisis voortduurt, komt de datum van de Rijnmondverkiezing op woensdag 2 juni 1965 steeds dichterbij. 10 procent van de Nederlandse kiezers zullen wij dan een duidelijke uitspraak kunnen vragen over het beleid door de liberale ministers en Kamerfracties gevoerd.

Helpt u mij een verkiezingscampagne te voeren, die klinkt als een klok. Uw bijstand is voor mij daarbij onontbeerlijk!

Deze week staat bovenaan de erelijst van onze afdelingen de afdeling Laren-Blaricum, die het goede voorbeeld van de afdeling Bloemendaal heeft nagevolgd. Het bestuur maakte f 100 over voor ons Rijnmondverkiezingsfonds.

Verder ontving ik ook financiële bijdragen van een aantal leden en geestverwanten. Mijn grote dank gaat uit naar hen, die mij door hun gift helpen bij het voeren van deze verkiezingscampagne.

Ik hoop dat ook in de komende weken op giro 67880 ten name van de secretaris van de VVD te 's-Gravenhage wederom een groot aantal giften voor onze verkiezingsstrijd zal binnenkomen.

Uw penningmeester is u hiervoor bij voorbaat zeer dankbaar.

SIDNEY J. VAN DEN BERGH,
penningmeester

A. W. A. te 's-G. f 25.-; C. C. N. te 's-G. f 25.-; Mr. W. H. B. te R. f 10.-; Mej. A. C. v. H. te 's-G. f 1.-; C. R. te A. f 25.-; Mr. H. de L. te 's-G. f 10.-; Mej. Mr. J. J. Th. ten B. te 's-G. f 100; A. B. te N. f 2.50; A. F. K. te R. f 2.50; J. D. B. te A. f 25.-; J. M. H. te A. f 10.-; A. J. te H. f 25.-; Jhr. O. A. W. R. v. D. te B. f 5.-.

**FABLO
COMMODORE
WHITE**

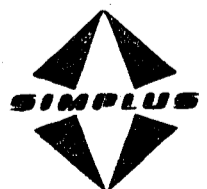
U slaagt
uitstekend bij

GERRITZEN

HERENMODES

Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG - TEL. 33 64 18

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten.

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (0 1850)

„Maak de V.V.D. sterk!!”

HOPLEVERANCIERS
VAN H.M. DE ROZINGEN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK
FIRMA PAUL & VAN WEELE
's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

BETONFABRIEK MIJNLIEFF

Postbus 14 - DRUTEN - Tel. 08870 - 2050

Voor: **BIMSBETONDAKEN**
VLOER- EN WANDPLATEN
TRILBETON ELEMENTEN
SIERBETON
GLOOIINGEN
PREFABBOUW

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS,
PYROMETERS, TACHOMETERS.

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

HBU

HBU

VEILIG...

in de nachtkluis van de HBU

Dat grote bedrag, die belangrijke stukken...
Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en
tijdens de week-ends niet in huis! De nachtkluis van de HBU brengt, voor haar rekeninghouders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

WEGENBOUW

TE SIEPE
ZWOLLERKERSPEL

***
Le Maire
DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER.

***

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

Schijnwerper op de Nederlandse Antillen

POLITIEKE EN ECONOMISCHE TOESTAND BLIJFT MOEILIJK

Het onlangs door onze Kroonprinses gebrachte bezoek aan de Rijksdelen in de West, nl. aan Suriname en de Nederlandse Antillen, heeft deze gebieden in Nederland weer in de schijnwerper geplaatst. Niet alleen door de verslagen in de pers en de radio is dit geschied.

Ongeveer gelijktijdig met het bezoek van de prinses zijn over de Nederlandse Antillen door de Radio Volksuniversiteit enige uitzendingen aan dit Rijksdeel gewijd (Belangstellenden in deze serie kunnen het april-nummer van de RVU waarin de lezingen zijn opgenomen bestellen; prijs f 1.-).

Behalve onze prinses heeft ook de minister-president kortgeleden een bezoek aan de genoemde Rijksdelen gebracht. Ook komen regelmatig ministers van daar naar ons land. Deze laatste bezoeken hebben veelal te maken met verzoeken om financiële steun, want met name de Nederlandse Antillen bevinden zich economisch gezien in zeer grote moeilijkheden.

Ook in politiek opzicht is het daar geen botertje tot de boom. Wanneer men, zoals ondergetekende, het voorrecht heeft gehad daar enige maanden werkzaam te zijn, dan ervaart men dat de politieke tegenstellingen zo scherp liggen, dat de problemen, welke in de financiële en de sociaal-economische sector liggen, schier onoplosbaar zijn.

Aan het slot van een destijds door mij uitgebracht rapport schreef ik: „Het zal er uiteindelijk om moeten gaan, dat dit land — deze „gordel van zes” zo zinnig gesymboliseerd door zijn vlag, een Antilliaanse volksgemeenschap, en daardoor wordt „een volk van zessen klaar”.

De achtergrond van deze ontboezeming was de politieke onverdraagzaamheid en nu ik na een jaar enige afstand heb kunnen nemen, meen ik dat, wil men de welvaart in dit land bevorderen, men het zoeken naar politieke spijkers op laag water zal moeten staken en dat men eendrachtig moet gaan samenwerken. Een pacificatie tussen politieke groeperingen zal m.i. echter niet van binnen uit kunnen worden bereikt; ook niet door de Nederlander, die in een of andere dienstverhouding tot een bestuursorgaan naar de Antillen zal gaan.

Om het volledige vertrouwen van alle groeperingen te kunnen verwerven denk ik ten deze aan het verlenen van goede diensten door iemand, die een nuchtere, zakelijke, hartelijke en eerlijke instelling moet hebben en over een inventieve geest beschikt. Deze figuur zou ook de coördinator moeten zijn van plannen, welke ter oplossing van sociaal-economische problemen ter tafel komen. Zou de bovenbedoelde pacificatie niet worden bereikt, dan verhoogt dit voor ons land alleen maar de zorgen, die toch al aan

de staatkundige constructie vastzitten, wanneer men let op de situatie van de 6 eilanden der Antillen in het Caraïbische gebied. Het intermediair van een persoon als door mij bedoeld, lijkt mij ook niet in strijd te zijn met het Statuut omdat hierin een vorm van (morele) bijstand is te zien.

Zou de pacificatie — ondanks gebleven bepaalde verschillen van inzicht uiteraard — verwezenlijkt worden dan is de basis gelegd voor een economische opbouw en het treffen van sociale voorzieningen. Voor financiële hulpverlening is m.i. dan ook een meer aanvaardbare argumentatie te vinden.

Geen Antillianen naar ons land

„Toen de minister-president uit de Antillen teruggekeerd was”, zo luidde dezer dagen het bericht van de radio-nieuwsdienst, „was de indruk gewekt, dat hij tewerkstelling op uitgebreide schaal van Antilliaanse arbeidskrachten in ons land voorstond. Deze opvatting is echter onjuist”.

Hiermee ben ik het volkomen eens. Antillianen zouden in ons land moeilijk kunnen aarden en een sterk verlangen naar hun eiland en de daar heersende sfeer, zou deze goede, doch ietwat emotionele mensen een ondraaglijk gevoel van heimwee geven. Wellicht zouden vrouwelijke arbeidskrachten, die nu in hotels werken hulp kunnen verlenen in huishoudelijke afdelingen van ziekenhuizen of bejaardencentra. De temperatuur in deze gebouwen zal hen wel bevallen. Voor goede interne huisvesting dient echter te worden gezorgd.

Dit onderwerp is echter ten aanzien van het grote werkloosheidsprobleem, dat in de Antillen aan de orde is, van ondergeschikt belang. Ongeveer 50 jaar heeft men daar in de weelde van de olie geleefd, zowel op Curacao als op Aruba. En nu zijn de „vette jaren” ineens voorbij. Een enorm zorgelijk probleem voor de regering van de Nederlandse Antillen doch niet minder voor Nederland zelf.

In de in het kader van de RVU gehouden radio-toespraak door dr. ir. Henriquez werd gewag gemaakt van het verbreden van de economische basis door bevordering van het toerisme; het oprichten van chemische industrieën en uitbreiding der fosfaatwinning. Alles heel belangrijk, maar zijn deze objecten voldoende arbeidsintensief zijn. Er zal niet alleen naar het heden, doch ook naar de toekomst moeten worden gekeken.

Van 1948 tot 1963 groeide de bevolking met 50 pct. van in totaal 138.000 naar rond 200.000 inwoners. Over 15 jaar kan men dus op 300.000 inwoners rekenen. Behalve het propageren van ideeën, die tot beperking van de bevolkingsaanwas kunnen leiden, zal men toch voor aanzienlijk meer mensen dan nu, werkgelegenheid moeten scheppen. De groot-industrie heeft het land nagenoeg de rug toegekeerd. Dit betekent bijna een economische knock-out.

Het toerisme is — mede gelet op de hotelprijzen een conjunctuurgevoelige gelegenheid. Ook ingeval van internationale spanningen zal het een wankel economische pijler blijken te zijn. De chemische industrieën zijn zo zeer geautomatiseerd, dat hier slechts weinig plaats is voor doorsnee-arbeidskrachten. Andere bodembewerkingen dan fosfaatontginningen zijn vanwege de bodemgesteldheid moeilijk denkbaar. Terugvallen naar een lagere levensstandaard kan desastreuze gevolgen hebben.

Op kleine en middelgrote industrieën, die voldoende arbeidsintensief zijn, zal m.i. daarom het oog moeten worden gericht.

Hierbij zie ik op dit moment echter twee grote problemen n.l. een monetair en een vakbekwaamheids- c.q. scholingprobleem.

UW HAAR ZIT ONBERISPELIJK

van vroeg tot laat
in weer en wind
met
Sant
Haarcrème

INDOLA

Forse tube f 1,75.

Het monetaire probleem betreft de valuta van de Antilliaanse gulden. Voor bijna twee Nederlandse gulden, ontvangt men 1 Antilliaanse gulden en voor bijna twee Antilliaanse gulden ontvangt men 1 dollar. Dat wil naar mijn mening zeggen, dat Nederlandse kleine en middelgrote industrieën, die in hoofdzaak op export gebaseerd zijn, in de Antillen geen bedrijven kunnen oprichten, omdat hun kostprijs door het verschil in valuta te ongunstig zou worden beïnvloed, tenzij bezuinigingen op vrachten, zomede op in- en uitvoerrechten in dit opzicht correctief zouden kunnen werken.

Gunstiger ligt m.i. de verhouding tot de Verenigde Staten. Het aantrekken van kleine en middelgrote Amerikaanse bedrijven biedt voor deze wellicht een betere concurrentie-mogelijkheid op hun binnenlandse markt. Scholing, herscholing en omscholing van de arbeidskrachten zal terdege dienen te worden bevorderd. Evenals dat in ons land plaats vond t.a.v. de rijkswerkplaatsen, zullen in de Antillen landswerkplaatsen zich met de herscholing en omscholing van oudere arbeiders moeten bezighouden. De jongeren zullen reeds van den beginne af in deze richting moeten worden geleid. Mogelijk kan dit ook dienen om een sociale misstand, die gelegen is in het overmatig gebruik van sterke drank te beugelen en een betere huisvesting van de arbeidende bevolking te bevorderen, zomede de inwoners op te voeden tot Antilliaanse landsburgers. Al zal met een en ander nog geruime tijd gemoeid zijn, de vrijheid en de democratie zullen hierdoor steeds meer kleur en inhoud krijgen.

F. VERSTEGEN

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverf
constructieverf
muurverven

Pieter Schoen
VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

L. E. Hofkes & Co, N.V.

Ververij

WIERDEN (O)

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

De vrouw in leger en vloot

EEN paar weken geleden namen wij van een ons toegezonden krantenknipsel een stukje over betreffende een lezing van mej. Couzy in Apeldoorn. Zo'n krantenstukje is uiteraard sterk samengehouden, wat gemakkelijk aanleiding kan geven tot misverstand. Er is ons nu verzocht, althans voor de Marva (Marine Vrouwen Afdeling) iets recht te zetten. De Marva nl werd bij KB van 30 oktober 1944 (let op het jaartal!) opgericht als geheel zelfstandig korps van de Koninklijke Marine met precies dezelfde rechten, plichten en betalingen als de mannen van de Koninklijke Marine hadden.

Met het VHK-onderdeel van het Roode Kruis was natuurlijk wel contact, maar dat was iets geheel anders.

Het komt ons voor, dat het bovenstaande ook weer aanleiding tot misverstand kan geven. Daarom wordt hieraan toegevoegd dat de Marva's een veel beperkter werkterrein hebben dan de Marine-mannen, by geen voet op een schip zetten en ongewapend zijn.

Aardige inleiding

DE Rotterdamse vrouwengroep heeft mevrouw M. J. A. Portheine-ter Kuile uit Leiden (Stationsplein 160) uitgenodigd

om een inleiding te houden over vragenlijst XIII over de Middenstand en deze groep heeft daar geen spijt van gehad. Integendeel „De Rotterdamse dames hebben zeer genoten van deze interessante inleiding, die op een heel aardige wijze werd gebracht en aanleiding gaf tot veel vragen en opmerkingen”

Wij nemen het verslag niet over om mevrouw Portheine niet het gras voor de voeten weg te maaien, want zij gaat misschien nog naar elders

„Het zou leuk en zeer de moeite waard zijn, wanneer meer vrouwengroepen mevr. Portheine als spreker uitnodigen”, aldus de raad van mevrouw mr. A. G. Verbeek-Ohr en het lijkt ons verstandig die raad op te volgen.

Plannen in Soest/Soesterberg

HIER heeft men de plannen voor april. Op 7 april om 14.30 uur in het Oranjestad hotel in Soestdijk zal mevrouw Buddingh-de Vries Lentsch uit Veenendaal spreken over Openlucht recreatie, een onderwerp, dat kortgeleden in de Provinciale Staten van Utrecht is behandeld.

Op 23 april is er een koffiemorgen-huisbijeenkomst bij mevrouw G. G. A. Alting-Ambrosius, Vredelhofstraat 12, Soestdijk; om half elf Dan worden de vragenlijsten behandeld. Geen convocaties, dus meteen in uw agenda noteren!

Amstelveen

IN Amstelveen heeft de vrouwengroep een zeer geslaagde avond gehouden ten huize van het raadslid mevr. M. Drijver-van den Burg.

Als spreker was uitgenodigd de heer F. X. A. Drilling, nestor van de VVD-fractie in de gemeenteraad. Gesproken werd o.m. over de samenstelling van de gemeenteraad, verkiezing wethouders, uitbreiding Amstelveen, woningbouw, cultureel centrum, enz.

Dit alles schrijft ons mevr. M. C. Bus-sink-ten Brink.

L.D.C. besprak de geestelijke vrijheid

(Vervolg van pagina 3)

Materieel, aldus prof. Glastra van Loon, is ons politiek systeem niet zo democratisch als wij theoretisch menen. Na 1927 is de moeilijkheid nog groter geworden omdat de overheid steeds meer taken heeft gekregen en daarom is het de vraag of het wenselijk is dat de regering slechts een afgeleid mandaat krijgt.

De oplossing is volgens prof. Glastra van Loon, de kiezer directe invloed te geven niet op de personen in de regering (dat zou het bestaan van de politieke partijen ontkenen), maar op de aanwijzing van de minister-president, zo u wilt de formateur.

Prof. Oud heeft indertijd dit denkbeeld van prof. Glastra van Loon scherp gekritiseerd, al was hij het er mee eens, dat we met het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging wel kamerzetels verdelen, maar geen regeringszetels. Prof. Oud meent, dat het systeem Glastra van Loon niet haalbaar is omdat het de „speelruimte” na de verkiezingen beknoot. Bovendien zou niet worden bereikt wat prof. Glastra van Loon wil, omdat de gekozen minister-president-formateur naar links en naar rechts zou kunnen gaan onderhandelen.

Prof. Glastra van Loon zag in de kritiek van prof. Oud, die hij overigens waardeerde, een innerlijke tegenstrijdigheid. Als de gekozen formateur nog kan praten naar links en naar rechts, is er na de verkiezing nog „speelruimte” genoeg. Met het verkiezen van de minister-president is er in ons stelsel iets we-

zenlijks veranderd: de kiezer heeft in spraak in de onderhandelingen over de regeringssamenstelling. De beperking van de speelruimte vanuit de kiezers is, aldus prof. Glastra van Loon, van levensbelang voor de kiezers. De inleider meende dan ook (iets afwijkend van hetgeen hij in zijn oorspronkelijk artikel naar voren bracht) dat er moet komen een tweeledige verkiezing, enerzijds op een partij, anderzijds van de minister-president.

Het politieke beeld wordt hierdoor voor de kiezer duidelijker. Het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging bestaat nu bijna 50 jaar. Dat lange bestaan mag geen belemmering zijn voor nieuwe ontwikkelingen (net zo min als een lang bestaande toestand de ontwikkeling in de radio- en tv-wereld mag „remmen”). In de politiek moeten wij terugkeren, zo besloot de inleider, naar de „physionomie humaine” tegenover de „physionomie doctrinaire” die wij nu kennen.

Er volgde een levendige discussie, met name over de praktische kanten van het denkbeeld van prof. Glastra van Loon.

Bestuursverkiezing

In de besloten huishoudelijke vergadering werd 's morgens het bestuur van het LDC aangevuld met mevr. M. van Rappard-Kobus en mr. C. H. A. van Vulpen terwijl mej. dra. H. van der Sluys het bestuur verliet. De algemene raad werd aangevuld met de heer H. J. L. Vonhoff assessor in het DB van de partij.

dBo

NOGMAALS: NATIONAAL KONINGSCHAP

De bijdrage van de heer A. W. Abspoel in het nummer van 11 dezer, welke teruggrijpt op een kort bericht over een voordracht, welke ik onlangs te Groningen heb gehouden over de plaats van het koningschap in onze samenleving, vraagt om een wederwoord teneinde misverstand te voorkomen.

Wij zijn het er niet alleen volmaakt over eens, dat ons koningschap nationaal is, wij zijn daarover ook verheugd. Ik stelde, en stel opnieuw dat dat koningschap nationaal is geworden. Voor zo'n nationaal koningschap is m.i. niet alleen nodig, dat er gesproken kan worden van een Nederlandse natie — pas aan het einde der 18e eeuw is dat het geval — maar ook dat de Koning geen vreemde kroon kan dragen, omdat dit niet verenigbaar is met de gedachte, dat vorst en volk één zijn.

In de dagen van Willem de Zwijger was van dat alles nog geen sprake. Hij was de leider en coördinator van een verzet tegen de landsheer, dat gevoerd werd door een aantal groepen, die aanvankelijk geen politieke bindingen met elkaar hadden. Onder de Unie van Utrecht hebben die groepen zich ontwikkeld tot zelfstandige politieke gemeenschappen, elk met zijn eigen stadhouder. Pas in 1748 is het stadhouderschap in één hand gekomen maar de stadhouder was nog geen vorst. Rechters was hij dienaar van zeven verschillende, in een verbond verenigde „heren”. Thans zien wij in Willem de Zwijger een grote nationale figuur, een grondlegger van onze zelfstandigheid, maar zijn tijdgenoten zagen hem anders. Dat laatste blijkt wel duidelijk uit het Wilhelmus, dat pas sedert betrekkelijk korte tijd ons volkslied is. In 1813 had men behoefte gehad voor-

al de eenheid van alle Nederlanders te bezingen met de woorden van het toen door Tollens gemaakte Wien Neerlands bloed.

De Erfprins, de latere Koning Willem I heeft in 1813 te Amsterdam wel de soevereiniteit aanvaard, maar niet het koningschap. Zijn gedachten gingen uit naar een koninkrijk, dat niet alleen het gebied ten Noorden van de lijn Antwerpen-Maastricht-Rijn, maar ook de wat zuidelijker gelegen Nassause landen, waarop hij als erfgenaam van een andere tak van zijn geslacht aanspraak maakte, zou omvatten. De zaken liepen wat anders.

Het Koninkrijk van 1815 is door de grote mogelijkheden gevormd. De bevolking miste een gemeenschappelijk verleden en een gemeenschappelijke blik op de toekomst. Deze niet-nationale staat viel spoedig uiteen, al heeft de Koning getracht dat te voorkomen. Na 1839 ontstond een situatie, welke veel gunstiger was voor de ontwikkeling van een waarlijk nationaal koningschap. Luxemburg vormde nog in zekere zin een beletsel, maar de personele unie met het hertogdom hield in 1890 op te bestaan. Voor de eerste wereldoorlog was een Duits vorst nog de tweede in de lijn van de troonopvolging. Na die oorlog zou zo'n opvolging onaanvaardbaar zijn geweest.

De grondwetsherziening van 1922 maakte een einde aan de, op onze grondwet berustende verwachtingen van al diegenen, die geen nakomelingen zouden zijn van Koningin Wilhelmina. Daarmede was ons koningschap ook grondwettelijk een instelling van onze democratische staatsgemeenschap geworden.

Naarmate de weg van heden naar verleden, de weg dus welke wij zien wanneer wij ons omwenden, langer wordt, verandert het uitzicht. Mensen, welke eertijds nog ver van elkaar afstonden zijn tot elkander gekomen en hebben een gemeenschappelijk verleden leren zien en leren waarderen. Volgende generaties zullen dat Nederlandse verleden wellicht te benepen achten, omdat zij willen terugzien op een Europees verleden. De geschiedenisboekjes, welke dan op de scholen zullen worden gebruikt zullen andere voorstellingen geven, dan die welke wij hebben gelezen. Laat ons daar echter niet verder op ingaan.

Vandaag mogen wij, in ieder geval, met vreugde gewagen van ons waarlijk nationaal koningschap en mogen wij ook al degenen, van wie achteraf gezegd kan worden, dat zij bouwstenen voor de opbouw van dat koningschap hebben aangedragen, eren, wat er ook zijn mag van de motieven, welke destijds hun houding hebben bepaald.

E. H. s'JACOB

Rörink & Van den Broek N.V.

ENSCHEDÉ

HET ADRES VOOR AL UW

Kranen en Staalconstructies

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Bokma het allerbeste!

Oude genever * Bessenrood * Citroen genever

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAÏNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

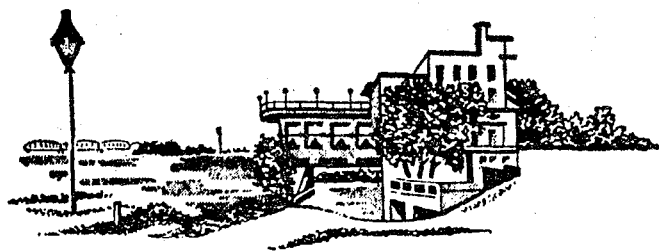
CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met steer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

„Beeld” van V.V.D.

(Zie pag. 3)

Radiorede van Mr. W. J. Geertsema V.V.D.-fractievoorzitter Tweede Kamer

KABINETS-CRISIS EN DE V.V.D.

Nu de Kabinetsinformatie Drs. Schmelzer geen kans heeft gezien de moeilijkheden, die er in het Kabinet-Marijnen waren gerezen over het toekomstig omroepbestel, op te lossen neem ik aan, dat U er prijs op stelt duidelijk van mij te horen wat nu precies het standpunt van de V.V.D. in deze gehele zaak is geweest en nog is.

Ik zou daarbij allereerst nog eens met nadruk willen vaststellen dat de V.V.D. een bijzonder grote waardering heeft gehad voor het beleid, dat het Kabinet-Marijnen in de afgelopen anderhalf jaar heeft gevoerd. Natuurlijk hebben wij wel eens op bepaalde punten van dit beleid kritiek gehad. Dat spreekt haast van zelf, als ministers van vier politieke richtingen in een Kabinet samenwerken. Maar in grote lijnen was het Regeringsbeleid zodanig, dat wij ons als liberalen daar volledig achter konden stellen.

Het zal U daarom duidelijk zijn, dat wij het uitermate betreuen, dat het Drs. Schmelzer niet is mogen gelukken een oplossing te vinden voor het conflict, dat in het Kabinet-Marijnen is gerezen over het radio- en televisiebeleid in de komende jaren.

Het feit, dat nu misschien een Regeringssamenwerking gaat worden verboden, die niet alleen door de betrokken politieke partijen, maar ook door een groot deel van het Nederlandse volk als vruchtbaar en in het belang van ons land werd beschouwd, omdat men het over één onderdeel van het beleid niet eens kan worden, is zo ernstig, dat het Nederlandse volk er recht op heeft, ons standpunt in deze volledig te kennen.

Wat zijn nu precies de feiten, die de partijen verdeeld houden? Zeer bepaald niet datgene, wat men hardnekkig commerciële radio en televisie pleegt te noemen. Dat is een vorm van aetherreclame, die men in Amerika kent, waarbij de adverteerder het programma niet alleen betaalt, maar ook bepaalt. Ik ken dat wil. Als men zegt, dat de V.V.D. geen zinnig mens in Nederland, die dat wil, dan is dat een volstrekte onwaarheid.

Het enige, dat de V.V.D. als wens naar voren heeft gebracht, is het scheppen van een gezonde concurrentieprikkel tussen de diverse orga-

nisaties, die radio- en televisieprogramma's maken door het leggen van een zeker verband tussen de verdeling van de opbrengst van bepaalde reclame-boodschappen en het maken van het programma, waarbinnen die reclame-boodschappen worden gebracht. Waarom hebben wij die wens geuit?

Uitsluitend en alleen, omdat wij het als een belang zagen voor de luisteraars en kijkers, dat er een prikkel zou bestaan voor alle organisaties om een zo goed mogelijk programma te brengen. Eerlijke concurrentie heeft nog altijd ten voordele gestrekt van het publiek.

Maar, laat ik nog eens duidelijk zeggen, dat het in het geheel niet dit verlangen van de V.V.D. is geweest, waarop de poging van Drs. Schmelzer is vastgelopen. Die poging heeft gefaald, omdat de K.V.P. en de A.R. niet bereid waren een nieuwe zendgemachtigde een eerlijke kans te geven. Met grote gerustheid laat ik het oordeel of de aangeboden kans eerlijk was, aan U over.

Een nieuwe zendgemachtigde, die minder dan 250.000 leden zou hebben, die bereid zijn f 5.— per jaar uitsluitend voor hun lidmaatschap te betalen (dus zonder programma-blad), zou slechts 2½ uur televisiezendtijd per week krijgen. Als deze nieuwe zendgemachtigde minder dan 100.000 leden à f 5.— zou hebben, dan zou hij slechts één uur zendtijd per week ter beschikking krijgen. Noemt U dat een eerlijke kans? Een eerlijke kans voor een nieuweling in de aether om een programma te brengen, dat zowel cultuur bevat, als informatie, als ontspanning? Is dat een redelijke kans bieden aan het „nieuwe” in de omroep? Is dat tegemoet komen aan het verlangen, dat naar onze vaste overtuiging leeft bij een heel groot aantal kijkers, om naast de programma's van de omroepverenigingen, die nu eenmaal voor een zeer

belangrijk deel steeds weer in het teken staan van een bepaalde godsdienstige of politieke overtuiging nu ook eens geregeld programma's te kunnen zien, die alleen maar ten doel hebben de bevolking gezonde en verantwoorde ontspanning te brengen, objectieve informatie te geven en in kennis te brengen met culturele prestaties van hoog niveau, zonder enige politieke of godsdienstige bijbedoeling?

Wij weten, dat dat verlangen leeft, ook leeft bij talloze mensen, die voor geen geld ter wereld zouden willen dat hun KRO, hun VARA of hun NCRV zouden verdwijnen.

Dat verlangen kan men niet zonder meer meten met het getal van zoveel leden à f 5.— Men kan het wel meten met de maatsaf van de kijkdichtheid. Het kost de PTT geen moeite om, nadat de nieuwe zendgemachtigde bijvoorbeeld twee jaar een redelijk aantal uren ter beschikking heeft gehad, te meten hoeveel kijkers nu de programma's van de verschillende zendgemachtigden bekeken.

Is het dan zo onredelijk om daarna de zendtijd opnieuw te verdelen, mede aan de hand van de gebleken belangstelling van het publiek voor het totale programma van de verschillende organisaties? Het schijnt onredelijk te zijn om met de belangstelling van het publiek rekening te houden, want toen ik dit voorstel aan Drs. Schmelzer voorlegde, werd het door de KVP en de AR als onaanvaardbaar van de tafel geveegd. Dat heeft mij oprecht gespeten, want ik vind het nog steeds een goed en een redelijk voorstel.

Zie hier, waarom het is gegaan en waarom het nog steeds gaat. Om een redelijk aantal zendingen voor de makers van een nieuw programma (niet 1 of 2½ uur wat de televisie betreft) en om het loslaten van het ledenaantal als de uitsluitende maatstaf om de verlangens van

het Nederlandse volk ten aanzien van radio en televisieprogramma's te meten.

Deze verlangens waren zo redelijk en zo weinig veeleisend, dat de VVD ze eenvoudig niet kon en niet mocht loslaten. Zelfs niet ter wille van het grote goed van de voortzetting van de huidige Regeringssamenwerking.

Wat de KVP en de AR willen is niet een waarlijk open bestel. Datgene wat zij willen toestaan, levert een kleine, kansloze, nieuwe omroeporganisatie op, die bij gebrek aan zenduren na betrekkelijk korte tijd weer ten onder zou gaan. Dan hebben de bestaande omroeporganisaties het rijk weer alleen.

Dat is wat de VVD schijnopenheid noemt en dat is het waaraan zij niet wilde meewerken.

Als dat er toe zou leiden dat de VVD in de komende twee jaren niet aan de Regering zou deelnemen, dan zouden wij dat in hoge mate betreuen, maar niemand mag van ons verlangen, dat wij dat zouden voorkomen door aan een schijnvertoning mee te werken.

Nog steeds staan wij open voor redelijke oplossingen, maar ze moeten dan ook waarlijk redelijk zijn.

Mededelingen over de Algemene Vergadering 1965 te Zwolle

LOGIESCOMMISSIE

Afgevaardigden ter Algemene Vergadering op vrijdag 9 en zaterdag 10 april a.s. in de Buitensociëteit te Zwolle kunnen zich desgewenst voor logies wenden tot de door de afdeling Zwolle-Zwollerkerspel ingestelde logies-commissie, die bestaat uit de heren H. C. W. R. Korendijk, Hortensiastraat 99, tel. 16093, en A. J. Tom, notaris, Eekwal 18, tel. 15876, te Zwolle.

PARKEERRUIMTE

In overleg met de leiding van de verkeerspolitie te Zwolle zullen de afgevaardigden van onze Partij-afdelingen, die per auto naar Zwolle reizen, parkeergelegenheid vinden in de tuin van de Buitensociëteit, waar onze Algemene Vergadering wordt gehouden.

Om tot parkeerruimte in de tuin van de Buitensociëteit te worden toegelaten is het noodzakelijk, dat de auto's kenbaar zijn aan een speciaal parkeerembleem. Op de achterzijde van dit embleem is de route naar de Buitensociëteit duidelijk aangegeven.

Deze parkeeremblemen kunnen gratis bij het Algemeen Secretariaat worden aangevraagd. De toezending geschiedt in volgorde van binnenkomst der aanvragen.

Wij maken de afgevaardigden van onze Partij-afdeling er op attent, dat de Buitensociëteit is gelegen recht tegenover het station te Zwolle, zodat voor degenen, die per trein reizen, het vinden van de vergaderzaal geen moeilijkheden zal opleveren.

LUISTERT EN KIJKT NAAR . . .

Radio-uitzending DONDERDAG, 1 APRIL a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Spreekster: Mevrouw HAYA VAN SOMEREN-DOWNER, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Televisie-uitzending MAANDAG, 12 APRIL a.s., van 20.20—20.30 uur, Nederland I (402 m).

BEHENDIG

★ ★ Een aantal stedelijke VVV-directeuren heeft zich in 'n Stichting verenigd. Ter bevordering van het vreemdelingenverkeer wensen zij het exploiteren van behendigheidspe- len — en eventueel bij de wet toege- laten kansspelen — aanvaardbaar te maken voor de Nederlandse bevol- king. Hun argumenten zijn redelijk genoeg. Het vreemdelingenverkeer vormt een belangrijke bate in ons economisch bestel. De groei van de toeristische industrie is gedurende de laatste 20 jaar spectaculair geweest. Eén der redenen daarvan waren de lage prijzen in ons land. Dit prijs- voordeel begint te verdwijnen. Rede- nen te over, om aan de toeristische attracties behendigheidspe- len en zelfs kansspelen toe te voegen. Dit hebben de VVV-deskundigen loffelijk en behendig bedacht.

Omtrent de behendigheidspe- len is 'n proefproces aan de gang. De laats'e ronde daarvan is nog niet ingezet. En op het stuk van de kansspelen is er een bepaalde politieke constellatie, die alles wat maar zweemt naar roulet- te, grondig verhinderd heeft. Of het ditmaal wel lukken zal?

VREEMD

★ ★ Op het allerlaatste ogenblik werd drs. J. Buitkamp aan de Rijks- universiteit te Groningen verhinderd te promoveren in de Semitistische ta- len. Het proefschrift van de heer Buit- kamp, die zijn examens met lof had afgelegd, was door de promotor goed gekeurd. De kink in de kabel ontstond, omdat de hoogleraar in het Duits ern- stige bezwaren had. Het proefschrift, dat nl. in het Duits gedrukt was, zou een 2.000 tal fouten in deze taal be- vatten. Van andere, blijkbaar even- eens bevoegde, zijde werd intussen la- ter verklaard, dat de fouten op één pagina errata konden worden vermeld. De gehele zaak is vreemd en pijn- lijk. Wij zijn er niet gerust op, dat het beroemde Nederlandse perfectio- nisme in deze zaak niet opnieuw zijn wilde rol heeft gespeeld. Met span- ning zien wij uit naar de resultaten van het onderzoek, dat de President- Curator van de Groningse Universi- teit — terecht — heeft bevolen.

1 MEI

★ ★ De Partij van de Arbeid gaat dit jaar het feest van de eer- ste mei op een andere wijze vieren. Lag vroeger het accent op de plaat- selijke activiteiten. Thans zal in Utrecht een landelijk festival worden gehouden. Enkele wetenswaardigheden: de PvdA organiseert dit feest los van het NVV, het wordt een vrolijke boel dankzij vele artiesten en de toespraken zullen kort zijn.

Een bijzonderheid is ook dat dit festival in de toekomst niet gebonden zal zijn aan de eerste mei. Men denkt vooraan als regel op de eerste zater- dag in mei bijeen te komen. (Toeval- lig is dat dit jaar de eerste mei). Wij zouden het echter zeer betreuren als de PvdA zich ook aan die eerste za- terdag zou houden, wanneer deze op 4 of 5 mei valt. Die twee dagen heb- ben een te nationaal karakter dan dat daarop het rood-wit-blauw door het rood mag worden verdrongen.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

„BEELD” VAN V.V.D.

Wat is het „beeld” - ofwel de „imago” - van de V.V.D.? Hoe be- invloeden wij dit beeld bij het Ne- derlandse volk? Moet zulks posi- tief, of ook negatief geschieden?

Ziehier een aantal vragen, die aan de orde zijn geweest bij het forum, dat de Kamercentrale Utrecht jl. vrijdag heeft georganiseerd.

Zoals bekend komt de gehele „beeld”-spraak voort uit de moder- ne reclame-wereld. De „image” of het „kenbeeld” dat het publiek zich maakt van een bepaald product of van een bepaald concern, is in hoge mate belangrijk voor de verkoop- resultaten. Reden waarom men, via marktonderzoek, waaruit voorkeur voor een bepaald soort artikel moet blijken, en daarna door reclame en propaganda, het publiek „kooprijp” tracht te maken.

Juist omdat „image” een mode- woord is, hebben wij er het Latijnse woordenboek onder het hoofd „ima- go” eens op nageslagen. Zo vonden wij voor imago onder meer: beeld, afbeelding, beeltenis. Maar ook: aan- blik, gestalte. En zelfs: droombeeld, voorspiegeling, schim en spook.

Laat ons vooropstellen dat het op de boeiende avond te Utrecht geens- zins „spookachtig” is toegegaan. On- der de straffe leiding van de recla-

me-adviseur, tegelijk bestuurslid V.V.D. Utrecht, de heer E. L. Mus- quetier hebben drs. F. A. Hoogen- dijk, adj. hoofdredacteur van Else- viers Weekblad, drs. J. P. Gruijters, gemeenteraadslid van Amsterdam en de heer L. van Vlaardingen, organi- sator-propagandist der V.V.D., dit beeldvraagstuk van vele zijden be- licht.

Het beeld, dat bij vele Nederlan- ders van de V.V.D. bestaat, is inder- daad eenzijdig. Nog altijd zijn er velen, die menen in de V.V.D., de partij slechts van de kapitaalcrach- tigen te moeten zien. Terwijl in we- zen de vrijzinnigheid en de vrijheid het geestesmerk vormen van onze partij.

Er is verschil tussen het beeld van een partij en de leuzen van een par- tij. Het eerste is belangrijker. Reden waarom dat beeld, en dan met posi- tieve middelen, moet worden be- invloed. Niet afhangen van hetgeen de tegenstander doet of zegt, maar zelf naar voren komen met positie- ve karakteristieken van de partij. Aldus drs. Gruijters in een stand- punt, dat in hoofdzaak gedeeld werd

door drs. Hoogendijk. De heer Van Vlaardingen daarentegen wilde het accent leggen op een veelheid van propaganda-middelen, die men moet hanteren van geval tot geval.

Wij voor ons verliezen, wat die positieve beïnvloeding betreft, niet uit het oog, dat de bestrijding van anderen in de praktische politiek niet kan worden gemist. En dit, om- dat die anderen ons wel dwingen tot een afweershouding. Hetgeen niet wil zeggen, dat het zin heeft op al- le slakken zout te leggen.

Van bijzonder gewicht bij de prop- aganda van iedere partij is de te- levisie, zoals men dit in aanschou- welijk onderwijs heeft kunnen waar- nemen in de verkiezingscampagne van 1963. Voortaan zal iedere partij er op bedacht moeten zijn, dat tot de deugden van een lijst-aanvoerder ook zijn uiterlijke verschijning op het beeldscherm moet behoren. Men denke slechts aan de TV-debatten tussen Nixon en Kennedy. En in on- ze eigen Nederlandse verhoudingen eveneens aan het debat Toxopeus - Vondeling.

Het is dus duidelijk, dat de zorgen van hen, die voor de „beeld”-vor- ming van een partij verantwoorde- lijk zijn, door de TV zijn vergroot.

Wat de algemene propaganda be- treft, bleken tijdens dit interessante forum de heren Gruijters en Hoo- gendijk de zaken vooral te benade- ren van de ideële kant, de heer Van Vlaardingen van de meer realistische kant. Een goede propaganda moet volgens onze mening een kleinste ge- mene veelvoud van ideeën en prac- tisch realisme zijn.

Het was een boeiende, zelfs „beel- dige” avond.

L.M.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

RIJNMOND-VERKIEZING

Dezer dagen ontving ik een schrijven van de heer A. J. Dunne- bier, penningmeester van de afdeling Arnhem. Ik wil niet nalaten deze brief in zijn geheel te Uwer kennis te brengen: „Hierbij kan ik U mededelen, dat het bestuur van de afdeling Arnhem in zijn vergadering van 16 maart j.l. besloot uit zijn niet zeer overvloedige middelen f 100 beschikbaar te stellen ten behoeve van de verkie- zingen Rijnmond. Het bedrag wordt met gelijke post op postreke- ning 67880 overgeschreven”. Het bestuur van de afdeling Arnhem dank ik zeer voor het feit, dat het van zijn bescheiden middelen f 100 voor ons Verkiezingsfonds heeft willen afstaan.

Ook de afdeling Bergen (N.H.) deed mij een gift van f 50 toeko- men. Ook deze afdeling hartelijk dank! Van de afdeling Wassenaar kwam een gift van f 500 binnen. Deze afdeling betuig ik eveneens mijn dank. Het aantal leden en geestverwanten, dat ook deze week aan mijn oproep gehoor gaf is gelukkig weer groter dan bij mijn vorige verantwoording. Ik dank U allen zeer voor de hulp, die gij mij wilt verlenen bij het voeren van een goede verkiezings- campagne voor de op woensdag 2 juni a.s. te houden Rijnmond-ver- kiezing.

Diegenen onder onze lezers, die zich reeds hadden voorgenomen mij financieel hun steun te geven, doch dit tot heden niet deden, zou ik willen zeggen: Doe het nu direct! Vul een girostrookje in met no. 67880 ten name van de Secretaris van de VVD te 's-Grav- enhage!

SIDNEY J. VAN DEN BERGH,
penningmeester

Mevr. C. v. D.-V. te B. f 10; Mej. Mr. J. L. M. T. P. te O. f 25; Ir. A. J. A. te B. f 10; J. J. A. W. v. P. te R. f 10; D. R. te A. f 15; H. O. te A. f 5; A. P. I. te H. f 10; Mevr. J. S.-L. te W. f 10; J. S. te 's-G. f 25; Prof. Ir. T. T. te N. f 500; J. K. te A. f 10; J. H. te H. f 10; W. T. K. te S. f 5; Mr. Th. F. R. te S. f 15; Fa- milie R. te U f 10; Mej. W. N. te 's-G. f 5; Drs. E. T. R. te C. f 10.-.

N.B. De moeilijke personeelssituatie op het Algemeen Secreta- riaat heeft het mij nog niet mogelijk gemaakt alle goede geefsters en gevers persoonlijk te bedanken. Ik hoop echter hiertoe op korte termijn in staat te zijn.

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en
binnenlands
gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22,

OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tx. nr. 53251,

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.

STALEN
MEUBELEN

GISPEN

CULEMBORG

**Politieke oriënteringscursus
provincie Friesland**

De gedachte van het organiseren van de oriënteringscursus voor de VVD-vrouwen in de donkere dagen na Kerstmis, blijkt een goede geweest te zijn: 40 dames verdeeld over de gehele provincie, hebben deze met veel interesse gevolgd.

De leiding was in de bekwame handen van mevrouw mr. E. Veder-Smit, de lezingen waren verdeeld over drie middagen en één avond.

Als eerste spreker hadden wij mejuffrouw mr. J. L. M. Toxopeus Pott, die het beginselprogramma van de VVD behandelde. Ze werd voorafgegaan door korte spreekbeurten van vier onzer eigen krachten, elk op haar eigen wijze - en vaak zeer origineel - het beginselprogramma behandelend van de KVP, AR, CHU en PvdA. Een levendige discussie volgde er, speciaal over het woord „christelijk” in ons programma.

Mejuffrouw mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra, Tweede Kamerlid heeft op de tweede bijeenkomst een wel zeer actueel onderwerp besproken: Het maatschappelijk werk en de bijstandswet. Zoals begrijpelijk kon zij alleen maar deze wet in theorie behandelen; zij had er veel waardering voor. Wel zag zij een gevaar voor het particulier initiatief en kans op

Copie voor deze rubriek te zenden aan: **Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.**

verzwakking van de persoonlijke verantwoordelijkheid. Na afloop hebben wij een excursie gemaakt naar het unieke pas geopende Dienstverleningscentrum van de Ned. Hervormde Gemeente te Leeuwarden. Bejaarden uit de nabije omgeving kunnen daar tegen geringe vergoeding gebruikmaken van bijv. pedicure, bad, douche en maaltijden.

Over de industrialisatie van Friesland sprak mr. E. Foppes, directeur van het ETIF te Leeuwarden. Sedert 1950 is de industrie in Friesland als gevolg van de spreiding enorm vooruitgegaan; enkele grote bedrijven hebben zich in onze pro-

vincie gevestigd. Spreker verwacht voor de volgende jaren dan ook een grotere bevolkingstoename.

Als laatste sprekers hadden wij mejuffrouw A. C. Hogendijk te Franeker, die de VVD speciaal in Friesland en de heer O. Tammens te Zuidlaren, die de organisatie en de structuur der partij behandelde; beiden lieten duidelijk uitkomen, hoe er door betrekkelijk weinigen veel werk wordt verricht!

Wij kunnen terugzien op een geslaagde cursus, waar wij op een boeiende (en opgewekte) manier veel geleerd en gediscussieerd hebben; zeker voor herhaling vatbaar in een volgend seizoen.

I. R.-H.

Landdag

Voor de landdagen kiezen wij altijd een uit-middelpuntige plaats en altijd een gewone weekdag, zodat ook zij, die een weekend bezwaarlijk vinden, aanwezig kunnen zijn.

Na Gieten in Drenthe verleden jaar gaan wij nu naar Bergen (N.H.) en het zal zijn op dinsdag 25 mei.

Men is al hard bezig aan een aantrekkelijk programma en hoopt beloond te worden door een grote opkomst.

Zal Gieten overtroffen worden?

J. H. S.

**Maart-nummer
Liberaal Reveil**

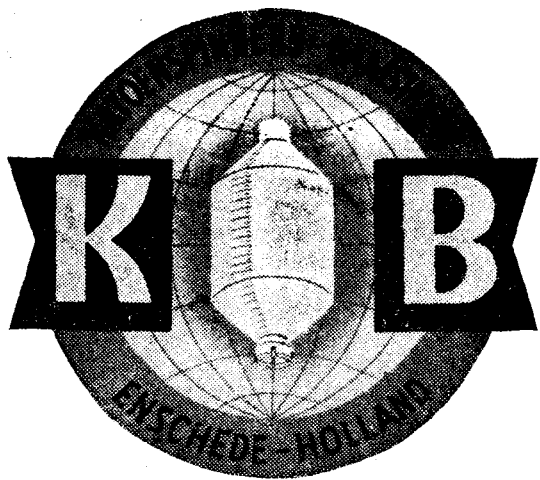
Het maartnummer van Liberaal Reveil bevat de volgende artikelen:

- Vakman voor Nederlands tuin gevraagd
- Staten-Generaal en Maatschappelijke Structuur II (Mr. P. J. Oud)
- Vertikale Prijsbinding - Enerzijds (Mr. F. Portheine)
- Vertikale Prijsbinding - Anderzijds (Dr. J. Groenendaal)
- Rommelende Democratie (Drs. W. Top)
- Onpolitieke Nederlanders? (Dr. E. Nordlohne)
- Glimlach en Imago (H. F. Heymans)
- Een antwoord aan dr. Kranenburg (Hans Wiegel)
- Nogmaals de Raad van State (Ir. A. Vondeling).

**Bestuur J.O.V.D.
afdeling Rotterdam**

Het bestuur van de afdeling Rotterdam van de JOVD werd als volgt samengesteld: drs. A. A. Ruitenbergh, voorzitter; J. van der Burg, secretaris en L. R. Boogaardt 't Hooft, penningmeester.

Het secretariaat blijft gevestigd: Werkersdijk 8 te Rhoon.

**Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens**

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

**Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart**

**CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN**

**Schiedamsevest 91-93   telef. 116400 (4 lijnen)
ROTTERDAM   telex 22153 (2 lijnen)**

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
's-GRAVENWEG 264, TEL. 11.40.60

Fabrikanten van:

**SISAL- EN MANILLATOUWWERK
STAALKABELS
HERCULESTOUW - PYTHONTOUW**

En van de vloerbedekking onder de merken:

**JABO
VERTO-HAARBOUCLE**

tevens van:

COCOS VLOERBEDEKKING

**UNITED
DAIRY-
MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

A. F. v. d. Steenhoven, Delft

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

Leveringen van zand, grind, grond, enz.
Massa transporten met 3-zijdige kipauto's.
Speciale machine trailers voor vervoer van draglines - bulldozers - ketels enz.

Werft leden voor de V.V.D.!

DE AFNEMENDE BELANGSTELLING VOOR CONFESSEONELE POLITIEK

„Confessionele partijen aan rand bankroet”.

Dat zou een prachtige sprekende kop zijn geweest boven het laatste artikel in onze reeks over de stand van het Nederlandse partijwezen, dat gewijd was aan de protestants-christelijke partijen en de CHU-gedachte.

Niet geheel ten onrechte echter zouden sommige lezers ons dan toch wel van enige neiging tot demagogie hebben verdacht en van het hanteren van een kop, die te ongenueanceerd was voor het betoog, dat daaronder volgde.

Maar hij stond dan ook niet boven een artikel in ons weekblad, maar als onderkop boven een verslag in het... anti-revolutionaire dagblad „Trouw”.

Dat verslag had betrekking op een rede van het bekende anti-rev. Eerste Kamerlid prof. Diepenhorst. Hij hield deze rede ter gelegenheid van de 47ste dies van de „Societas Studiosorum Reformatorum Roterodamensis” en betoogde daarbij met klem, dat „er één reformatische volkspartij zal moeten komen, die geheel nieuw is en waarin de ARP en de CHU volledig opgaan”.

Prof. Diepenhorst betoogde daar, dat het huidige politieke bestel „langzamerhand vervelend gaat worden” en hij vond (aldus het Trouw-verslag) van de confessionele partijen, dat „ze aan de rand van een bankroet staan”. De interesse in brede kringen voor christelijke politiek neemt af, zo zei hij, en het lijkt of alles is verstand.

Alliantie met de K.V.P.

In het verband van het streven naar internationale eenheid verklaarde prof. Diepenhorst zich voorstander van „een alliantie met de rooms-katholieke christenen, waarbij men het anti-papisme natuurlijk vaarwel moet zeggen”.

Prof. Diepenhorst meent, dat de ARP en de CHU gebonden zijn aan „ergerlijke historische misverstanden”. Wie weet er nog, dat jhr. De Savornin Lohman behoorde tot de Gereformeerde kerk, ontstaan uit de doleantie van 1886? En wie weet er, dat ongeveer 40% van de anti-rev. kiezers niet gereformeerd is?

Ook met andere argumenten meende prof. Diepenhorst te kunnen aantonen, dat de bezwaren tegen het samengaan van ARP en CHU „zinloos” zijn.

De ruzie tussen Kuyper en De Savornin Lohman kan naar zijn mening geen goed uitgangspunt meer zijn, evenmin als de kerkelijke verdeeldheid, die in feite alleen nog maar bestaat op politiek terrein.

Het CNV en de NCRV zijn volgens prof. Diepenhorst voorbeelden van algemene protestants-christelijke activiteit.

Van de afstand in sociale status tussen de leden van de ARP en de CHU is z.i. voorts weinig overgebleven. Hij meende, dat de weegschaal zelfs naar de andere kant is doorgeslagen: het is beslist niet meer zo, dat de ARP de partij is voor de

NOTITIES VAN EEN INSIDER

„kleine luyden” en de CHU voor de „mensen met de dubbele namen” Ook bestreed hij de stelling, dat de Vrije Universiteit het bolwerk van de Anti-rev. Partij zou zijn.

Dit betoog van prof. Diepenhorst is op zichzelf niet verrassend. In ons reeds eerder genoemde artikel in de reeks over onze politieke partijen noemden wij deze hoogleraar-senator reeds als een der anti-rev. kampioenen voor het in een nieuwe partij opgaan van de ARP en de CHU.

Verrassend is wel, dat prof. Diepenhorst in het openbaar zelfs gewaagde van de „rand van het bankroet”, waaraan de confessionele partijen staan en van het afnemen van „de interesse in brede kringen voor christelijke politiek”.

Prof. Diepenhorst is het dus eens met onze kijk op de ontwikkeling van de opvattingen en gevoelens in ons volk ten aanzien van de confessionele politiek, al drukt hij zich — merkwaardigerwijs — nog een stuk krasser uit dan wij hebben gedaan.

Wat wij nu echter niet begrijpen

is, dat prof. Diepenhorst blijkbaar verwacht, dat de kiezers zich anders (en welwillender) zouden opstellen tegenover de nieuwe „reformatische volkspartij”.

Ook deze zou dan toch immers weer een confessionele partij worden. En waarom zouden de kiezers, wanneer, zoals prof. Diepenhorst met ons meent, de interesse voor christelijke politiek afneemt, die christelijke politiek nu weer gaan steunen wanneer die nieuwe partij zou verschijnen?

Een aantal zou het zeker toejuichen wanneer uit twee kleinere protestants-christelijke partijen één grotere zou ontstaan. Maar dat zouden dan grotendeels kiezers zijn, die voordien toch reeds hetzij anti-revolutionair, hetzij christelijk-historisch stemden. Dat werkelijk veel nieuwe kiezers of afvalligen door een dergelijke fusie zouden worden aangetrokken, wagen wij te betwijfelen.

In ieder geval zouden daar tegenover zeker vele „randkiezers” hetzij naar de SGP, hetzij, voor zover zij zich confessioneel reeds weinig gebonden voelden, naar de VVD overgaan.

De vraag doet zich ook voor, of prof. Diepenhorst terecht wel zoveel vertrouwen kan hebben in het samengaan van twee partijen, die „bijna bankroet” zijn.

Maar hier zijn wij bereid in aan-

merking te nemen, dat deze hoogleraar-senator — het is een van zijn aantrekkelijke eigenschappen wanneer men het niet te zwaar neemt — altijd graag in wat krasse termen spreekt en stellingen poneert, die ook zijn medestanders het hart wel eens doen vasthouden.

COPIJN GROENEKAN

☆
REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIIP VOOR

boomkwekerij-
produkten

EN
tuinarchitectuur

☆
TELEFOON 0 3401-1207

MIJN OPINIE IS . . . .

Besteding Breedband-miljoenen

Geïnspireerd door de Breedbandmiljoenen vraag ik mij af, of deze gelden niet, althans voor een min of meer groot gedeelte, besteed kunnen worden voor belangrijke recreatieve doeleinden. Te denken ware hier aan de „groene zoom” langs de Oostrand van de Randstad Holland.

Zonder de meevaller van de Breedbandmiljoenen zou er voor deze groene zoom wel geen geld te vinden zijn en wanneer de groene zoom dank zij de bedoelde miljoenen tot stand zal komen, zullen tientallen generaties na de onze hun voorvaderen dankbaar zijn voor deze schepping.
J.G.F. CHARISIUS.

Ombudsman

In vrijheid en Democratie van 7 januari is opgenomen een artikel over het initiatief van het weekblad „Panorama” met betrekking tot de Ombudsman. In principe ben ik het geheel hiermee eens doch een andere vraag is of zelfs de officiële Ombudsman in ons land wel gewenst is.

Ik weet, dat in het Urgentieprogramma 1963 van de VVD onder punt 33 staat: Invoering van 't instituut van „beschermheer van de burger”.

Doch wat er de laatste tijd over dit instituut is geschreven en gesproken, alsmede mijn ervaring als ambtenaar bij de Tweede Kamer, hebben mij de overtuiging geschonken dat dit instiuit in ons land absoluut overbodig is.

De rechtszekerheid is in ons land toch

buitengewoon groot. We hebben het weer gezien sinds de inwerking treding van de wet „Beroep Administratieve Beschikkingen”. Wat verwachtte men niet een aantal zaken ter behandeling te krijgen. Getallen van 4 cijfers werden genoemd en het zijn er misschien enkele honderden geworden.

Alle beschouwingen-pro geven sterk de indruk dat men van het bestaan van commissies voor de verzoekschriften in de beide Kamers der Staten-Generaal niet afweet, o.g. niet met het werk van deze commissies op de hoogte is. Ook negeert men het feit, dat zij, die in de vertegenwoordigende lichamen zijn gekozen, voor de belangen van het volk moeten en ook willen opkomen.

Hetgeen men met een ombudsman denkt

te kunnen bereiken, kan worden en wordt ook bereikt door genoemde commissies en dan praktisch zonder kosten, terwijl men kan aannemen, dat met de instelling van een of meer vertrouwensmannen, een behoorlijk groot bedrag zal zijn gemoeid; salaris, assistentie, administratie, enz.

Het enige wat m.i. nog nuttig zou kunnen zijn is, de bevoegdheden van de commissies der Kamers enigszins uit te breiden, bijv. door deze in staat te stellen personen, onder ede te horen. Ik meen dan ook, dat de VVD, voordat zij in een of ander programma het benoemen van een beschermheer van de burgers handhaaft, deze kwestie nog eens aan een diepgaand onderzoek moet onderwerpen.
H. G. VAN ZWIJNDRECHT

„PARLEMENT IN OPSpraak”

OPENBAAR FORUM OP 5 APRIL 1965

Plaats: I.C.C. PAVILJOEN VONDELPARK te AMSTERDAM
(ingang Roemer Visscherstraat)

Aanvang: 20.00 uur.

Forumleden:

P. A. L. DEN ENGELSE (Het Vaderland, 's-Gravenhage)
H. GOEMAN BORGESIU (Telegraaf, Amsterdam)
H. LAMMERS (De Groene Amsterdammer)
Dr. E. NORDLOHNE (N.R.C., Rotterdam)
Drs. M. L. SNIJDERS (Wereldomroep, Hilversum)

Voorzitter: Mr. J. VAN SOMEREN

„Maak de V.V.D. sterk!!”

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

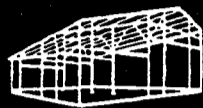

een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

STAAL

CONSTRUCTIES

voor elk
project

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJÉ

N.V. **LATUMEBD**

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

TELEFOON 25242 - DELFT

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

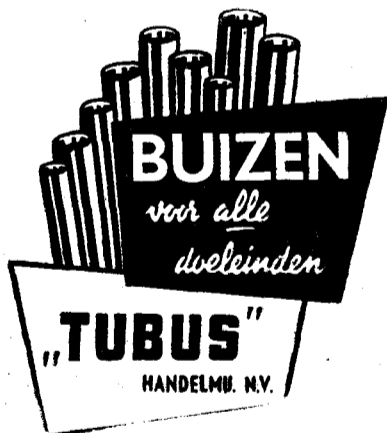
ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN

NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271a — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75

NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
(30) 26828

SNIKKERS' HANDEL MIJ. N.V.

ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

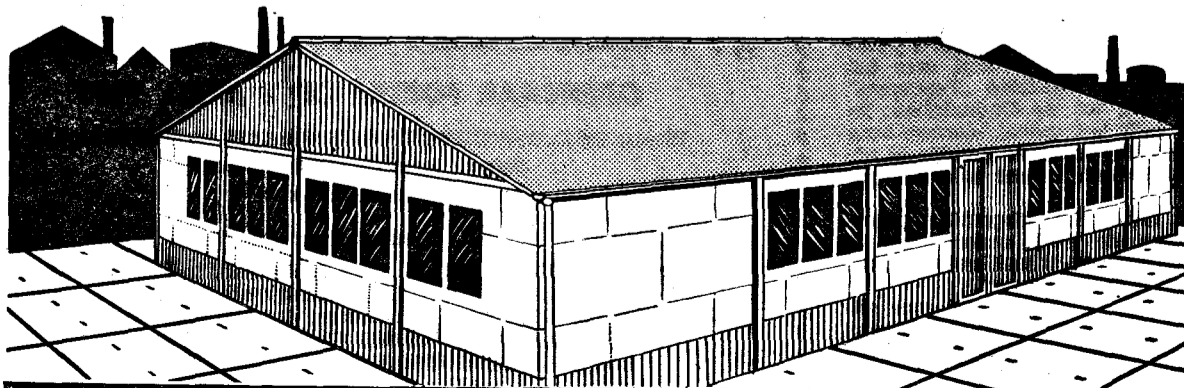
Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT” Gaswandketels
„KLAFRESTRÖM”-gietijzeren ketels
„MARK”-radiatoren
„N.S.K. SALLAND”-ketels
„THERMIA”-warmwaterboilers
„FLAMCO”-ophangstroppen
„FLEXCON”-expansievaten

OLIESTANDMETERS
OLIETANKS
AFSLUITERS
PLINTVERWARMING
„MARK”-BUIGMACHINES
VLOERHULZEN
LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de

CENTRALE VERWARMING

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen
prefabs voor verschillende doeleinden.
Vloerplaten in normale afmetingen of
pasplaten volgens opgegeven maten.
Broeibakken en alle onderdelen voor
de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.
KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) - 15851 POSTGIRO 75651

MINDER BELASTING BETALEN

De inkomstenbelasting wordt nog niet verlaagd.

Toch kunt U reeds nu belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstegarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstegarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstestijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstegarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938**

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

**FORUM-BANK
AMSTERDAM**

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

*industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken*

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

**ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN
KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.**

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 0 10 - 3 54.00
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 0 4100 - 3 20 55
HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 0 1883 - 2677

**N. V. RIJNSTAAL
v/h J. W. Oonk & Co.**

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Mededelingen over
Alg. Verg. Zwolle

(Zie pag. 2)

Radiorede Mevrouw H. van Someren-Downer

HET PLAN - CALS

Het is ons eindelijk duidelijk wat men in de kringen van PvdA, KVP en AR verstaat onder openheid in het omroepbestel. Die openheid zal volgens het plan-Cals bestaan uit het toelaten van nieuwe clubjes, nieuwe aspirant clubs die met 10.000 leden beginnend een uurtje T.V.-zendtijd krijgen en die dan in 2 jaar het huzarenstukje moeten uithalen om via dit uurtje zoveel goodwill te verwerven, dat zij aan de 100.000 leden toekomen. Dit gebeurt onder het mom van geen discriminatie tegenover de bestaande omroepen. Nu geloof ik niet, dat de huidige clubs onder dergelijke rigoureuze voorwaarden hebben moeten beginnen. Zij hebben hun honderdduizenden leden verworven in 40 jaar. Krijgt zo'n nieuwelings ook zo lang de tijd? Wel nee. Wel een stukje onrecht tegenover die nieuwelings dus.

Wat is bovendien het geheim van de aanhang van de huidige clubs, dat is het programmablad en de koppeling lid-abonné. Voelt U zich nu allemaal echt lid? Gebleken is dat in ieder geval niet de meerderheid van de huidige ledenabonnees zich werkelijk lid voelt, men heeft het omroepblad eenvoudig als een soort ether-spoorboekje. Er zijn nu eenmaal steeds minder mensen, die het logisch vinden dat ze voor het genieten van cultuurmedia als radio en TV in een club moeten. Dus rijst de vraag — en dat is van doorslaggevend belang bij de openheid Cals — is er nu nog wel een potentieel reservoir voor nieuwe clubs? Dat is op zijn minst te betwijfelen. Van de 3 miljoen gezinnen en 400.000 alleenstaanden is ongeveer 2 miljoen aangesloten bij een omroep, of beter gezegd abonné op een omroepblad. Er is dus een zeer grote groep, die er kennelijk niets voor voelt om na betaling van kijk- en luistergeld nog eens lid van een club te worden. We leven nu eenmaal niet meer in de 20-er jaren, de clubgedachte was in die tijd misschien logisch, in de huidige veel opener maatschappij neemt die snel af. Waarom zou men zich in clubs laten dwingen om naar de TV te kijken, om voorgelicht, geamuseerd te worden. Men wordt toch ook geen lid van een club om van andere cultuuruitingen te genieten. Dat is eenvoudig een anachronisme. Het is dan ook — en dat is erger — geen eerlijke poging tot het inslaan van nieuwe wegen, tot echte openheid. Met dit plan kan er heel misschien — niet eens zeker — een enkel onbeduidend clubje ontstaan,

een nieuw zuiltje. De omroepen kunnen dan hun handen in onschuld wassen en zeggen: Nu is de ether open en nu komt er bijna niemand of niemand.

* * *

Het is wel duidelijk, dat de VVD aan een dergelijke manoeuvre, een dergelijke schijnvertoning niet heeft willen meewerken. Wie echte openheid en vooral nieuwe wegen belooft, bedriegt eenvoudig zijn kiezers, als hij aan zo'n doorzichtige opzet meewerkt als nu gepresenteerd wordt. Dezer dagen zei de socialist Tans voor de VARA, dat de kater over de crisis er bij de VVD er al wel was. Ik kan hem geruststellen, men krijgt echt geen kater als men weigert aan schijnvertoningen mee te werken, als men weigert zijn principes op te geven. Voor ons is de geestelijke vrijheid, zijn nieuwe wegen bij de belangrijkste communicatiemiddelen van vandaag essentieel. In 1954 nam de liberale jongerenorganisatie al een resolutie aan voor een nieuw omroepbestel. De VVD heeft niet opgehouden te ijveren voor een ander bestel naast het bestaande. Als men het ons onmogelijk maakt hier ook maar iets van te verwezenlijken, dan passen wij. In Nederland zal er altijd geregeerd moeten worden door coalities, door combinaties van partijen. Dat betekent, dat deze partijen elkaar ergens moeten vinden, dat heet dan een compromis. Men kan niet eisen, dat zijn haan koning kraait, men moet bereid zijn de ander tegemoet te komen. Bij de besprekingen van het omroepvraagstuk weigerden de anderen eenvoudig ons ook maar iets tegemoet te

komen, er was geen ruimte voor een compromis, de heer Geertsema heeft dat duidelijk gezegd. Het is mij dan ook duister, hoe men ons van onredelijke veeleisendheid kan beschuldigen. De heer Geertsema was bereid een bemiddelingsvoorstel van de heer Beerink in zijn fractie te brengen, AR en KVP weigerden zelfs dat. Wie is er nu onredelijk?

* * *

En toch, het had zo mooi kunnen zijn, het had zo goed geregeld kunnen worden, zonder dat er iets te kort werd gedaan aan de rechten van de omroepverenigingen. Bij de enorme technische ontwikkelingen zou het juist nu mogelijk zijn geweest nieuwe wegen in te slaan. Naast het bestaande clubbestel, om het zo maar te noemen, zouden we een andere opzet hebben kunnen realiseren, noem het een BBC, in ieder geval een orgaan, dat rekening houdende met de behoeften en wensen van het publiek, ongeacht de levensbeschouwing, een programma had verzorgd. Om rekening te houden met Uw wensen en behoeften kan men betere maatstaven hanteren dan clubs. Het is vrij eenvoudig om een kijkdichtheid te meten. PTT heeft hiertoe de mogelijkheden. In Londen gebeurt dat geregeld. Men kan dan aan de weet komen, aan welke programma's de meeste behoefte bestaat. En dat zijn dan niet de platvloerse programma's waar U dames en heren, dat grote publiek — U weet wel — volgens insinuaties in Hilversum, het meeste van houdt. Men slaat Uw smaak daar nu eenmaal niet hoog aan. Uit geen enkele statistiek of enquête blijkt het, maar het wordt toch maar

beweerd. Wel blijkt er een grote behoefte te bestaan aan actuele voorlichting, documentaires, toneel, amusement van goed gehalte. Wie serieus met deze behoeften rekening houdt, kan een goed harmonieus programma opbouwen. Een programmabeleidsorgaan zal hier verantwoordelijk voor zijn, waarbij er tevens plaats zal zijn dat minderheidsgroepen met specifieke behoeften aan hun trekken komen. Op zo'n wijze dient men de culturele democratie, een democratie waarbij iedereen zo veel mogelijk deel heeft aan uitingen van cultuur. Het gaat om behoeften die dwars door de politieke partijen en godsdienstige groeperingen heen lopen. Wie radio en TV als verlengstukken wil zien van politieke partijen, zoals het op het ogenblik het overgrote deel der omroepen is, miskent de enorme mogelijkheden. Wie politiek denkt over de omroep, komt nu eenmaal niet toe aan de vraag, hoe deze mogelijkheden het beste gebruikt kunnen worden, hij komt niet verder dan het getal.

* * *

De VVD wil geen 6e of 7e zuiltje. Dat verergert alleen maar de opsplitsing en versnippering, die zo onwezenlijk zijn voor deze tijd. De VVD wil ook geen liberale zuil erbij, zoals wel eens beweerd wordt. Als we dat hadden gewild, hadden we het al lang gedaan. We willen een principiële andere aanpak, naast het bestaande, waarbij niemand iets te kort wordt gedaan. Indien men in de omroepwereld stelt, dat wij de omroepen naar het leven staan, dan heeft dat alles te maken met het slechte geweten en de angst daar, maar niets met onze bedoelingen.

Bij die angst hoort dan ook het verdacht maken van de voorstanders van het andere. „Zij willen via de reclame de omroep uitleveren aan de dikke portemonnaies”. Nu weet iedereen, die zich daarin verdiept heeft, dat goede TV enorm duur is, er zijn eenvoudig geen grote sommen mee te verdienen. Reclame moet er wel komen om aparte redenen, daar is men het trouwens over eens. Het voornaamste is — en ik heb dat altijd primair gesteld, zowel in de Kamer als er buiten — dat er goede TV gemaakt wordt, dat er met Uw behoeften rekening gehouden wordt, dat er naast de levensbeschouwelijke verpolitiekte omroepen waar men andersdenkenden dag-in, dag-uit zwart maakt, iets anders komt, waar dat niet gebeurt. Onze opzet is eerlijk en is te goed om te ruilen tegen de schijnopenheid van Cals. Nog geen 2 jaar geleden stond de heer Cals medeverantwoordelijk voor de nota-Scholten op een geheel ander standpunt dan thans. Toen metelde hij de ether niet dicht met het heilige getal. Nu wel. Bij de KVP is een dergelijke zwaai aan de rekstok kennelijk een kleinigheid. Wij passen daar voor.

LUISTERT EN KIJKT NAAR . . .

Radio-uitzending VRIJDAG, 9 APRIL a.s., van 20.05—21.00 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Openingsrede Algemene Vergadering, Buitensociëteit Zwolle, door mr. W. J. GEERTSEMA, voorzitter van de Tweede Kamerfractie.

Televisie-uitzending MAANDAG 12 APRIL a.s., van 20.20—20.30 uur Nederland I.

Spreekster: mevrouw HAYA VAN SOMEREN-DOWNER, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Radio-uitzending DONDERDAG 15 APRIL a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m): „DE STEM VAN DE V.V.D.”

IN GESPREK MET IR. W. VAN DER HAM

De afspraak was, dat wij hem zouden spreken te zijnen kantore, in het ingenieurs- en architectenbureau v.h. J. van Hasselt en De Koning, aan de Berg en Dalseweg te Nijmegen, maar ir. W. van der Ham gaf er bij nader inzien toch de voorkeur aan, het onderhoud in zijn woning te laten plaats vinden.

In zijn auto reden we door de ruime buitenwijken van de Keizer Karelstad tot aan de grens van de gemeente Groesbeek, waar zijn villa Camorta de indruk wekt van een echte 'refugio' temidden van boschages. Raadselachtige naam: Camorta. Maar het raadsel werd spoedig opgelost. In de antichambre, die de hall verbindt met de woonkamer, passeerde we een midden-19de-eeuws schilderij van een rank stoomschip op een romantisch golvende zee, het ss Camorta van kapitein Willem van der Ham.

„Het schip van mijn grootvader,” verklaarde onze gastheer. Gedurende het gesprek zou steeds weer blijken hoe sterk de band is die hem bindt aan ouders en familiegeschiedenis.

Argentijn

Op 9 augustus 1914 — kort na het uitbreken van de eerste wereldoorlog in Europa — werd Willem van der Ham te Buenos Aires, de Argentijnse hoofdstad, geboren. Zijn vader, een jurist, was daar administrateur van een maatschappij die land beheerde. Ofschoon er geen ander dan Hollands bloed door zijn aderen vloaide, werd hij toch — alleen vanwege het feit dat hij in Argentinië het levenslicht aanschouwde — geacht een Argentijn te zijn en slechts door bemiddeling van de Nederlandse consul gelukte het, de naam Willem (in plaats van het Spaanse Guillermo) in het geboorteregister te krijgen.

Drie jaar later kreeg vader Van der Ham heimwee naar het oude land en zo reisde het kleine gezin met een schip vol Duitsers - Zuid-Amerika had toen juist alle betrekkingen met het Duitse keizerrijk verbroken - Europawaarts. Voorlopig vestigde zich de Van der Hams in Amsterdam, waar de pater familias - van huis uit verbonden met alles wat naar marine en koopvaardij zweemde - een betrekking bij de Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij aanvaardde. Enkele jaren later verhuisde het gezin naar het rustiger Helmond.

In deze vooruitstrevende Brabantse industrieplaats heeft de zoon Willem zijn schooljaren doorgebracht. Op z'n

16de jaar deed hij met goed gevolg eindexamen en omdat hij nog te jong was voor de studie stuurde zijn vader hem naar een kostschool in Engeland, in een kleine plaats even ten noorden van Canterbury, waar hij één jaar verbleef. In 1932 begon de studie aan de Technische Hogeschool te Delft. Zeven jaar later was hij civiel ingenieur en begon — na een korte militaire diensttijd — als burger bij de Genie te werken.

Aan de Grebbelinie

Tot zijn eerste taken behoorde het verbouwen van de hele Grebbelinie met honderden kazematten.

Vervolgens was hij enige tijd werkzaam bij een ingenieursbureau te Groningen en kwam daarna — in volle oorlogstijd — bij de Gemeentelijke Drinkwaterleiding te Amsterdam die — als onontbeerlijke instelling — door de Duitse bezetter werd ontzien. Toch werd hij op zekere dag door de Duitsers gegrepen en in de Scheveningse strafgevangenis, het zgn. Oranjehotel, opgesloten. Het bleek echter, dat zijn ware illegale acties onbekend waren en dat men hem ten onrechte beschuldigde van

dingen die hij niet gedaan had, zodat hij na verloop van enige tijd op vrije voeten werd gesteld.

Met een zekere vertedering denkt de heer Van der Ham nog altijd terug aan de tijd die toen aanbrak: die vreemde tijd toen hij op de Prinsengracht woonde en zich opgenomen voelde in die gemeenschap van eensgezinden-in-'t-verzet, waarin iedereen om zich heen kon vertrouwen.

In december 1945 vertrok hij naar Nijmegen om werkzaam te zijn bij het architecten- en ingenieursbureau (dat in 1879 als waterbouwkundig bureau was opgericht), waar hij drie jaar later het compagnonschap zou aanvaarden, een betrekking die hij tot nu toe met grote energie heeft vervuld.

„Nijmegen,” aldus ir. Van der Ham, „is een bijzonder prettige plaats om er te werken en te wonen. Een stad die voor alles en allen openstaat en waar ook een echte stadsgeest heerst. Je hoeft je er nooit te vervelen, er is altijd wel iets belangrijks te doen.”

Politieke loopbaan

In Nijmegen werd ook de grondslag gelegd voor een politieke loopbaan. Van het begin af aan was ir. Van der Ham geïnteresseerd in het streven van de „Partij van de Vrijheid”. Het „liberale gevoel” zat er trouwens al in, want zijn vader had zitting voor „Gemeentebelangen” (de liberale partij) in de Helmondse gemeenteraad en thuis had hij dit beginsel leren aanhangen als 'de' voorwaarde voor een waarlijk-vrij-mens-zijn. Het duurde niet lang of hij nam zitting in het bestuur van de VVD, afdeling Nijmegen, waaraan de naam van mr. P. H. Beets — die jarenlang in de gemeenteraad een énmansfractie vormde — voor altijd als stimulerend element verbonden blijft. Zelf voelt ir. Van der Ham weinig behoefte om gemeenteraadslid te worden, ofschoon hij de grootste bewondering heeft voor wat de twee leden (voorheen drie), die in deze overwegend r.k. raad het liberale beginsel verdedigen, verrichten.

„Onze leden in de raad houden voortdurend contact met het afdelingsbestuur en vóór iedere gemeenteraadszitting komen wij, met nog enige belangstellenden (ook studenten van de Nijmeegse universiteit), bijeen om de agendapunten te bespreken; dit is altijd een bijzonder vruchtbaar contact gebleken, we zijn er heel blij mee.”

Twee jaar geleden werd ir. Van der Ham tot hoofdbestuurder van de VVD en als regionaal vertegenwoordiger van de kieskring Nijmegen gekozen, een belangrijk gebied dat zich zo ongeveer van Loevestein tot achter Winterswijk uitstrekt (enkele gedeelten, zoals Arnhem, niet meegerekend) en waarin heel veel liberalen wonen, die de zaak van de partij met enthousiasme voorstaan. Dit en het voorzitterschap van het afdelingsbestuur Nijmegen, geven ir. Van der Ham natuurlijk veel werk te doen. Daarbij wordt hij krachtig gesteund door mevrouw Van der Ham, die ook zelf, als hoofdbestuurder van Vrouwenbelangen, de liberale gedachte in brede kring uitdraagt zoals zij dit bij de opvoeding van haar twee schoolgaande jongens binnen de muren van het zonnige huis Camorta doet. „Mijn man en ik”, zei zij ons bij het afscheid nemen, „zijn ervan overtuigd, dat opvoeding van kinderen in liberale beginselen van het allergrootste nut is. Wij hebben zelf beiden van zo'n opvoeding mogen genieten en we zijn er altijd dankbaar voor geweest.”

MEDEDELINGEN OVER DE ALGEMENE VERGADERING 1965 TE ZWOLLE

FEESTAVOND

Na afloop van de vergadering van vrijdagavond 9 april zal door de Kamer-Centrale Zwolle, in samenwerking met de afdeling Zwolle, aan de afgevaardigden ter Algemene Vergadering een feestavond worden aangeboden.

Deze feestavond zal worden gehouden in de zalen van Hotel Wientjes, gelegen recht tegenover de Buitensociëteit.

LOGIESCOMMISSIE

Afgevaardigden ter Algemene Vergadering op vrijdag 9 en zaterdag 10 april a.s. in de Buitensociëteit te Zwolle kunnen zich desgewenst voor logies wenden tot de door de afdeling Zwolle-Zwollerkerspel ingestelde logies-commissie, die bestaat uit de heren H. C. W. R. Korendijk, Hortensiastraat 99, tel. 16093, en A. J. Tom, notaris, Eekwal 18, tel. 15876, te Zwolle.

PARKEERRUIMTE

In overleg met de leiding van de verkeerspolitie te Zwolle zullen de afgevaardigden van onze Partij-afdelingen, die per auto naar Zwolle reizen, parkeergelegenheid vinden in de tuin van de Buitensociëteit, waar onze Algemene Vergadering wordt gehouden.

Om tot parkeerruimte in de tuin van de Buitensociëteit te worden toegelaten is het noodzakelijk, dat de auto's kenbaar zijn aan een speciaal parkeerembleem. Op de achterzijde van dit embleem is de route naar de Buitensociëteit duidelijk aangegeven.

Deze parkeeremblemen kunnen gratis bij het Algemeen Secretariaat worden aangevraagd. De toezending geschiedt in volgorde van binnenkomst der aanvragen.

Wij maken de afgevaardigden van onze Partij-afdeling er op attent, dat de Buitensociëteit is gelegen recht tegenover het station te Zwolle, zodat voor degenen, die per trein reizen, het vinden van de vergaderzalen geen moeilijkheden zal opleveren.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

TIJD

★ ★ Wanneer men het tijdsein van de Radio vergelijkt met de klok van de Televisie, stuit men soms op twee minuten verschil. Gedurende deze Kabinetscrisis weet men het meer dan ooit: er zijn in Nederland grondige controversen omtrent het radio- en tv-beleid. Bij dit alles zijn beginnen in het geding. Los daarvan is het de hoogste tijd, dat er tenminste omtrent de tijd zelf eenheid bestaat.

2000

★ ★ In het jaar 2000 zal iedere volwassene Nederlander zijn eigen auto hebben. Dit heeft prof. ir. J. Volmuller verklaard tijdens het congres van het Ned. Instituut voor ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Om de chaos te voorkomen — aldus ongeveer de hoogleraar met de vooruitziende blik — moet men in het bijzonder aandacht schenken aan het zakelijk personenvervoer, dat vooral per auto geschiedt. Woon-werkvervoer, woon-winkelvervoer kan men onder bepaalde omstandigheden beter overlaten aan fiets, bromfiets en een goed geregeld openbaar vervoer. Dat is stellig juist. Ook zullen op korte termijn behoorlijke parkeervoorzieningen (parkeergarages) onontbeerlijk zijn om de stadscentra bereikbaar en berijdbaar te houden.

Over het jaar 2000, wanneer dus iedere volwassene gemotoriseerd zal zijn, maken wij ons wegentechnisch enige zorgen. Tienbaans-autowegen, zoals eveneens ten congresse bepleit, prachtig. Maar hebben wij daarvoor „ruimte” in Nederland?

Tot slot onze „eigen” voorspelling. In het jaar 3000 zal iedereen een heli-copter hebben. Vroede vaders, denkt nu reeds aan verkeersvoorzieningen bij deze speciale slag in de lucht.

BEVRIJDING

★ ★ Nederland begint zich op te maken het vierde lustrum van de 5e mei te vieren, nationaal en in elke gemeente afzonderlijk. Helaas wordt daarbij niet overal die eensgezindheid bereikt, waarvan zoveel in de oorlogsjaren hebben gedroomd. Zo heerst er in Rijssen grote verdeeldheid over de opvoering van het openluchtspel „Bazuinen van Jericho”, van Ben van Eysselstein.

„Waar haalt de Oranjevereniging het lef vandaan, om dit stuk met een Bijbelse naam op het programma te zetten?” zo fulmineerde de SGP-fractie in de gemeenteraad. „Er wordt nog in gevloekt ook.” Op het antwoord dat de regisseur de vloeken eruit had gehaald, kwam slechts als repliek: „Zie je wel, dat het een vies stuk is!”

De bazuinen zullen straks toch schallen in Rijssen, maar SGP-ers zullen daarbij niet aanwezig zijn. Misschien zijn die nog niet echt bevrijd.

STIJLLOOS

★ ★ Na de brandweer- en andere conflicten in vorige jaren heeft het Brabantse Asten zich dezer dagen opnieuw met een onverkwikkelijke affaire in het nieuws gebracht. Een jaar geleden ging in deze gemeente de secretaris met pensioen. De raad besloot toen, dat de man in zijn ambts-woning mocht blijven wonen. Vorige maand stelde het college van B. en W. plotseling voor, de voormalige gemeentesecretaris alsnog uit zijn woning te zetten. Terecht echter heeft thans de raad dit voorstel verworpen. Een van de leden noemde het een aanslag op het leven van de oud-secretaris, een ander meende, dat B. en W. een „vunzig spel” speelden. Deze terminologie voor rekening van de raadsleden latend, kunnen wij aan het optreden van Astens hoogste college zeker niet het predikaat „stijlvol” toe-kennen.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

HET PAASEI VAN MR. CALS

De kabinetsformateur mr. Cals heeft, daartoe geprest door journalisten, de hoop uitgesproken vóór Pasen met de formatie gereed te zullen zijn. Tegelijkertijd schatte hij zijn kansen van slagen op 25 procent. Vóór het aether-accord tussen de K.V.P., P.v.d.A. en A.R.-fracties gaf hij een veel lager percentage. In ieder geval kan men, althans op het ogenblik dat wij dit schrijven, de stand der formatie brengen onder de formule: één kwart Paasei.

Dat aan het plan-Cals betreffende de televisie- en radio-problemen, zoals dat dinsdag bekend werd gemaakt, werkelijke openheid ontbreekt, het is een ieder duidelijk, die niet behept met zuilige taboe's, dit gehele televisie- en radio-drama met objectiviteit beschouwt.

Geen wonder overigens, dat mr. Beernink en zijn C.H.-fractie zich in een vorig stadium der formatie zich niet hebben willen vastleggen op principiële beslissingen omtrent het netelige aether-vraagstuk. In hoeverre de C.H.-leider op het stuk van regie direct na het optreden van formateur mr. Cals een forsere houding had moeten aannemen, onttrekt zich aan onze beoordeling. Al is er een zeker vermoeden, dat op het stuk van bindingen, waarop de C.H.U. niet gebrand is, de fractie eerst later met een duidelijke mening naar voren is gekomen.

Wat het radio- en TV-compromis betreft, meende het Vrije Volk, dat het aether-probleem „zo snel mogelijk, zo royaal mogelijk, en zo zindelijk mogelijk” moet worden opgelost. De „zindelijkheid” wordt dan nader toegelicht. Het blad bedoelt daarmee, „dat niet elke nieuweling die zich aanmeldt onmiddellijk of over enige tijd een betere positie krijgt dan de organisaties die al tientallen jaren de steun van grote bevolkingsgroepen hebben.” Het Vrije Volk denkt blijkbaar: Beati possidentes, gelukkig zij die bezitten. Op zichzelf een vreemd standpunt voor een anti-kapitalistisch blad. Ook wil het ons voorkomen, dat de Hollandse deugd der zindelijkheid hier nauwelijks ter zake dienende is.

Nu de P.v.d.A. van zins is vaste voet te verkrijgen in het regeringskasteel, worden er van die zijde een aantal niet geringe eisen naar voren gebracht. Socialisatie van het verzekeringsbedrijf, van de banken en van de Hoogovens, inclusief Breedband. Ziehier een greep uit de verlangens, welke oud-minister Hofstra op een partijvergadering heeft geuit. De socialistische heer Hofstra vervult een leidende positie in het Verolme-concern. Of dat in een later stadium ook nog voor socialisatie in aanmerking komt? Maar in ernst, het is duidelijk, dat de P.v.d.A. niet voor spek en bonen wenst mee te doen in de nieuwe regeringsploeg.

Interessant is ook, dat eveneens in Het Vrije Volk gepleit wordt voor een „ander” beleid dan het Kabinet-Marijnen heeft gevoerd. Het socialistisch orgaan denkt bij de „grote koersverandering, waarbij de liberalen worden vervangen door de socia-

listen” zelfs aan nieuwe verkiezingen. Maar het meent, dat een beroep op de kiezers „weinig uitsluitel” zou hebben gegeven. Dat zou nog wel eens anders kunnen uitlopen, dan Het Vrije Volk denkt. Overigens begrijpen wij zeer goed, dat, nu er geen conflict was tussen regering en Kamer, nieuwe verkiezingen het laatste redmiddel zouden moeten zijn.

Wanneer er dus op de gewone wijze, dus over ongeveer twee jaar, eerst verkiezingen zullen zijn, is het interessant na te gaan, wat de positie van de A.R. bij de stembus zal zijn. Mocht het driepartijen-Kabinet van K.V.P., P.v.d.A. en A.R.P. tot stand komen, dan schijnt ons een nieuw zetelverlies voor die laatste partij ook zonder Delphisch orakel gemakkelijk te voorzien. Natuurlijk kan er in die twee jaren nog van „alles” gebeuren. Maar, zoals mr. Van Riel op een vergadering van de Liberale Studenten Vereniging Amsterdam met reden opmerkte: de A.R.P. vergeet in haar voorkeur voor samenwerking met de P.v.d.A., dat haar aanhang voornamelijk uit kleine zelfstandigen bestaat. En die zullen weinig gelukkig met een samenwerking met de socialisten zijn.

Ook zullen diegenen in de A.R.P., die dromen van één Protestants-Christelijke Partij de feitelijke scheiding tussen A.R. en C.H. met zeer lede ogen zien. Bovendien zal in het A.R. kiezersvolk stellig een verschuiving plaatsvinden ten voordele van de Staatkundig Gereformeerden en het Gereformeerd Politiek Verbond.

Intussen, dit alles is op het ogenblik voor de A.R. zeer sombere toekomstmuziek.

Zoals bekend heeft mr. Cals de formatie in verschillende fasen ingedeeld. Deze week moesten voor de drie fracties, die het eens waren omtrent de aether-problemen, de punten van het basis-programma aan de orde komen. Daarbij zullen zij stellig harde noten te kraken hebben gekregen. Men denke slechts aan hachelijke zaken als het huurbeleid, een eventuele prijsbeheersing van onroerend goed en eigenlijk de gehele sociaal-economische politiek.

Wanneer deze klippen gepasseerd zijn en het regeringsprogramma althans in grote lijnen is opgesteld, komt de moeilijke kwestie van de zetelverdeling. Daarop zijn in ons vaderland vele formaties gestrand. Mr. Cals is blijkbaar vóór alles van zins de vaart in deze formatie te houden.

Of het ook een behouden vaart zal zijn, zal men waarschijnlijk - vóór Pasen - weten.

L. M.

Discussie-avond
afdeling Utrecht

Maandag 5 april a.s. zal de afdeling Utrecht in het Domhotel aldaar, een discussie-avond houden, waartoe is uitgenodigd drs. J. Boersma, Soc.-Econ. medewerker bij het C.N.V.

Onderwerp: „Vermogensaanwasdeling”, terwijl uit onze afdeling mevr. mr. A. Blaauw, ir. G. Boschloo en de heer M. M. Broers aan het debat zullen deelnemen.

RIJNMOND-VERKIEZING

Mag ik u deze week, om te beginnen, een voorbeeld ter navolging aanbevelen! Van een mevrouw uit Hardinxveld, die op 2 juni a.s. 54 jaar wordt, ontving ik een bijdrage van f 54,-. Vanzelfsprekend wensen wij allen deze met onze Partij medelevende geestverwante een bijzonder geslaagde verjaardag toe. Ik hoop dat haar mooiste geschenk op de avond van de tweede juni een klinkende overwinning van onze Partij bij de Rijnmondverkiezing zal zijn.

Verder wil ik met grote dank wederom een aantal giften van onze Partijafdelingen vermelden. In de eerste plaats de afdeling Hummel/Keppel: f 50,-. Bravo! De afdeling Boskoop: f 50,-. Hartelijk dank! En onder het motto: Amsterdam helpt Rotterdam, ontving ik van onze Amsterdamse Partijafdeling een gift van f 2.000,-. Hieruit blijkt, dat ondanks sommige uitlatingen tussen de burgemeesters van deze beide steden de verhouding tussen onze Partijafdelingen bijzonder goed te noemen is.

Ook een aantal leden en geestverwanten deed mij deze week weer een gift toekomen. Ik ben allen, die mij financieel steunen om van de Rijnmond-verkiezing een succes te maken, buitengewoon dankbaar.

Ik doe een dringend beroep op al onze Partijleden waar mogelijk te helpen de tweede juni tot een onvergetelijke dag voor onze Partij te maken.

U weet het: op giro 67880 ten name van de Secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage kunt u uw gift voor dit goede doel kwijt.

SIDNEY J. VAN DEN BERGH
Penningmeester

Mr. M. V. te A. f 5,-; Mej. A. A. G. te E. f 25,-; Mej. M. J. A. R.-U. te A. f 10,-; L. A. te A. f 100,-; Mevr. Mr. L. J. B.-W. te A. f 25,-; G. J. L. R. te 's-G. f 5,-; W. A. P. F. L. D. te A. f 10,-; Drs. A. M. B. te N. f 10,-; G. R. te 's-G. f 25,-; Mevr. E. P.-R. te 's-G. f 25,-; Mevr. C. E. V.-V. te H. f 10,-; A. de V. te A. f 25,-; Th. C. B. te A. f 5,-; Drs. A. H. v. R. te B. f 10,-; Mevr. Ir. M. P.-B. te W. f 25,-; Mr. M. C. B. te W. f 25,-; D. W. K. te H. f 10,-; Ir. C. P. G. te G. f 10,-; Dr. S. K. te A. f 25,-; H. J. T. C. v. H. te H. f 1,-; J. A. W. U. te A. f 5,-; Mr. Dr. H. M. te R. f 25,-.

VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

BESCHRIJVINGSBRIEF

VOOR DE

JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING

te houden op **VRIJDAG 9** en **ZATERDAG 10 APRIL 1965**, in „DE BUITENSOCIËTEIT“, Stationsweg 4 te **ZWOLLE**

De vergadering zal beginnen op: **VRIJDAGAVOND** te 8.00 uur; **ZATERDAGMORGEN** te 10.00 uur.

A G E N D A

Vrijdag 9 april des avonds 8.00 uur

OPENBARE VERGADERING

1. Opening door de Voorzitter.
2. Rede door de heer mr. W. J. Geertsema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie.
Deze toespraken zullen van 8.05—9.00 uur door de radio worden uitgezonden over Hilversum I (golflengte 402 m.).
In verband met deze uitzending wordt men verzocht te 8.00 uur precies in de zaal aanwezig te zijn.
3. Begroeting van de gasten.

HUISHOUDELIJKE VERGADERING

4. Verslag van de Commissie voor de Notulen van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 17 en 18 april 1964 te Eindhoven.
5. Benoeming van de Notulencommissie voor de vergadering van 9 en 10 april 1965.
6. Jaarverslag van de secretaris.
7. Rekening en Verantwoording en Jaarverslag van de penningmeester.
8. Verslag van de Commissie van Voorlichting over de Rekening en Verantwoording van de penningmeester over het jaar 1964.
9. Benoeming van een commissie van drie leden ter voorlichting van de Algemene Vergadering bij de behandeling van de Rekening en Verantwoording van de penningmeester over het jaar 1965.
10. Benoeming van een voorzitter van de Commissie van Beroep.
Aangezien de voorzitter van de Commissie van Beroep, prof. mr. R. P. Cleveringa, de wens te kennen heeft gegeven het voorzitterschap dezer commissie neer te leggen, biedt het Hoofdbestuur overeenkomstig artikel 2 van het Reglement voor de Commissie van Beroep de volgende aanbeveling aan voor deze te vervullen plaats:
  1. Prof. mr. C. H. F. Polak te Leiden.
  2. Mr. A. Blom te Rotterdam.
11. Bespreking van het beleid van het Hoofdbestuur.
12. Bespreking van het beleid van de redactie van „Vrijheid en Democratie“.
13. Rondvraag.
Afgevaardigden van afdelingen, die bij dit punt het woord wensen te voeren, gelieven hiervan vóór 2 april a.s. schriftelijk mededeling te doen aan het Algemeen Secretariaat, onder opgave van het ter sprake te brengen onderwerp.
14. Voorstellen van het Hoofdbestuur tot herziening van Statuten en Reglementen.
Toelichting: Deze voorstellen zijn gepubliceerd in het nummer van 11 februari 1965 van „Vrijheid en Democratie“. De afdelingen wordt verzocht eventuele amendementen schriftelijk in te dienen vóór 25 maart a.s., opdat deze nog tijdig ter kennis van de Partij kunnen worden gebracht. Vanzelfsprekend zullen ook nadien binnengekomen amendementen in behandeling worden genomen.

Zaterdag 10 april des morgens 10.00 uur

HUISHOUDELIJKE VERGADERING

15. Benoeming van een voorzitter.
Wegens periodieke aftreding van de heer ir. K. van der Pols te Rotterdam, die zich herkiesbaar heeft gesteld, moet in de vacature van het voorzitterschap worden voorzien.
Als enig kandidaat is gesteld: ir. K. van der Pols te Rotterdam.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.
16. Benoeming van een assessor.
Wegens periodieke aftreding van de heer H. J. L. Vonhoff te Amsterdam, die zich herkiesbaar heeft gesteld, moet in een vacature in het Dagelijks Bestuur worden voorzien.
Als enig kandidaat is gesteld: H. J. L. Vonhoff te Amsterdam.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

17. Benoeming van zeven leden van het Hoofdbestuur.
Aan de beurt van periodieke aftreding als lid van het Hoofdbestuur zijn: voor de Rijkskieskring 's-Hertogenbosch: mevrouw mr. C. H. J. H. J. de Vries - van Haaften, Eindhoven.
voor de Rijkskieskring Arnhem: de heer ir. J. N. Kooij, Apeldoorn,
voor de Rijkskieskring Leiden: de heer mr. G. C. van Dijk, Wassenaar.
voor de Rijkskieskring Den Helder: de heer W. Franck, Bergen,
voor de Rijkskieskring Middelburg: de heer dr. ir. C. W. C. van Beekom, Goes,
voor de Rijkskieskring Leeuwarden: de heer mr. B. P. van der Veen, Leeuwarden,
voor de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D.: mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi, Haarlem.
Allen zijn terstond herkiesbaar.
De heren ir. J. N. Kooij, mr. G. C. van Dijk, W. Franck, dr. ir. C. W. C. van Beekom en mr. B. P. van der Veen en mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi hebben zich schriftelijk bereid verklaard een candidatuur voor een herbenoeming te aanvaarden.
Van mevrouw mr. C. H. J. H. J. de Vries-van Haaften is bericht ontvangen dat zij zich niet herkiesbaar stelt.
Candidaat gesteld voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur zijn:

voor de Rijkskieskring 's-Hertogenbosch:

Ir. L. Korver te Waalre, door de afdelingen Eindhoven en 's-Hertogenbosch.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Arnhem:

Ir. J. N. Kooy te Apeldoorn (aftredend), door de afdeling Arnhem.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Leiden:

Mr. G. C. van Dijk te Wassenaar (aftredend), door de afdelingen Voorburg en Voorschoten.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Den Helder:

W. Franck te Bergen (N.H.) (aftredend), door de afdelingen Alkmaar, Barsingerhorn, Bergen, Berkhout, Castricum/Limmen, Enkhuizen, Heiloo, Hoorn, Koog/Zaandijk, Langedijk, Midwoud/Oostwoud, Oostzaan, Opmeer, Purmerend, Schoorl, Texel, Twisk, Wieringerwaard, Zaandam en Zijpe.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Middelburg:

Dr. ir. C. W. C. van Beekom te Goes (aftredend), door de afdelingen Brouwershaven, Goes, 's Heer Arendskerke, Middelburg, Noord Beveland, Oud Vossemeer, Vlissingen en Westenschouwen.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Leeuwarden:

Mr. B. P. van der Veen te Leeuwarden (aftredend), door de afdeling Leeuwarden.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

door de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D.:

Mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi te Haarlem (aftredend), mevrouw H. A. A. L. de Vries-van der Hardt Aberson te Hengelo (O.).
Overeenkomstig art. 20, lid 5, van het Huishoudelijk Reglement, dat bepaalt dat de candidaatstelling voor de door de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. te vervullen plaatsen in dier voege geschiedt, dat voor elke plaats 2 kandidaten worden gesteld, zal voor deze benoeming een stemming dienen te worden gehouden.

18. Voortzetting van de behandeling van de voorstellen tot herziening van Statuten en Reglementen

Zaterdag 10 april des middags 2.00 uur

OPENBARE VERGADERING

19. Bespreking van het beleid der Kamerfracties.
Het verdient aanbeveling, dat afgevaardigden van afdelingen, die bij dit punt speciale onderwerpen ter sprake willen brengen, hiervan vóór 2 april a.s. mededeling doen aan het Algemeen Secretariaat, zodat de Kamerleden de gelegenheid hebben zich hierop voor te bereiden.
20. Sluiting door de voorzitter.

Het Hoofdbestuur van de V.V.D.,

K. VAN DER POLS, voorzitter

W. H. D. QUARLES VAN UFFORD, algemeen secretaris

MIJN OPINIE IS . . . .

Heeft de ruilverkaveling enig maatschappelijk nut?

In een tweetal artikelen in dit blad¹⁾ worden de huidige ruilverkavelings activiteiten hoog geprezen en de actie van de Contact-commissie Natuur en Landschaps bescherming die aan deze activiteiten ten bate van méér recreatie-grond paal en perk wil stellen als „overdreven” voorgesteld.

Het ware naar het mij voorkomt juist geweest de kritiek die de zo juist genoemde Contact-commissie op de ruilverkaveling heeft en die reeds door velen in den lande die het wél menen met het recreatieve-toerisme gedeeld wordt, beter tot haar recht te doen komen.

Laatstelijk heeft deze kritiek gestalte gekregen in een bekwaame en reële inleiding van drs. R. J. de Wit op 26 januari gehouden, onder de titel „Verstedelijking, Ruilverkaveling en Recreatie”

voor een groot aantal autoriteiten w.o. ook kamerleden. Het is in dit beperkte kader uiteraard ondoenlijk de inhoud van deze belangrijke rede weer te geven; een ieder die de recreatie van het Nederlandse volk een goed hart toedraagt worde aangeraden hiervan kennis te nemen, en waarin de werkelijke situatie ten voete uit wordt weer gegeven. Wellicht is het tevens mogelijk in een van de volgende afleveringen van dit blad hieromtrent een objectief resumé te geven.

Ter nadere overdenking moge aan de lezer alvast de volgende feiten en omstandigheden worden voorgelegd. In de jaren 1952 tot 1962 werden overeenkomstig de cijfers van de Cultuurtechnische dienst, 109.515 hectaren land in het kader der ruilverkavelingsactiviteit afgeleverd. De bemoeiingen hebben in die periode 837,3 miljoen gulden geveerd. Dat is alleen al f 7642,- per hectare. Uit de bijbehorende Rijksbegrotingen blijkt verder dat de administratieve kosten van

deze Dienst zelf nog eens met rond f 2500 per hectare op de ruilverkavelingen drukken. Eén hectare ruilverkavelingsgebied kost onze maatschappij zodoende ruim f 10.000,-.

Voor het komende jaar zijn volgens de Rijksbegroting 1965 nog aanzienlijk hogere bedragen voor het ruilverkavelingswerk uitgetrokken. Indien men zou menen dat dank zij al deze gelden voor de ruilverkavelingsgebieden en ten koste van de vernietiging van veel natuurschoon tenminste een rendabele exploitatie is bereikt, is men er naast. Vast staat daarentegen dat de aldus verkavelde boerderijen evengoed gesteund moeten worden als voordien en dat de Nederlandse landbouwprijzen thans niet minder dan 30 procent boven de wereldmarktprijzen zijn komen te liggen.

En dat zijn nu juist de punten die iedere staatsburger aangaan, maar vooral het Nederlandse bedrijfsleven; het wordt immers op de volgende essentiële punten bedreigd:

— te hoge kosten van levensonderhoud waardoor een te hoog kostprijs niveau van onze industriële produkten ontstaat, wier export niet op de wereldmarkt wordt beschermd en daardoor dreigt achter te blijven (zie bv. de scheepsbouw);

— te hoge belastingen en daardoor te weinig investeringsmogelijkheid;

— steeds minder recreatie mogelijkheden waardoor de „leefbaarheid” van de bevolking in het nauw dreigt te komen. Voorwaar geen vrolijk perspectief

MR. J. A. FRESEMAN GRATAMA

¹⁾ 28 januari 1965 „Strijd om de ruimte” en 11 februari „Ruilverkaveling óók van betekenis voor niet-agrariërs”.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Vragenlijsten

Alom houden de vrouwengroepen zich nu bezig met de vragenlijsten over Koopgewoonten en Middenstand en wij horen steeds meer over geanimeerde bijeenkomsten. Blijkbaar is met dit onderwerp in de roos van de belangstelling geschoten. En met de gesprekleidster, mevr. M. J. A. Portheine-ter Kuile, Stationsplein 160, Leiden, hebben wij het ook bijzonder getroffen.

Zo kwam er een verslagje van mevr. Stembord-Bertram uit Voorburg als volgt:

Voorburg

Er was 'n bijeenkomst ten huize van mevr. Crèvecoeur-Kos Koolhaarder, waar mevr. M. J. A. Portheine-ter Kuile als gesprekleidster optrad. Mevr. Portheine heeft met grote kennis van zaken de verschillende punten nader belicht en er was een zeer geanimeerde discussie. „Wij kunnen dan ook mede gezien de grote opkomst met genoeg teruggzien op een zeer geslaagde avond. Wij zouden ande-

re vrouwengroepen gaarne op deze waardevolle uiteenzetting van mevrouw Portheine attent willen maken”.

Utrecht

Op dinsdag 6 april a.s. houdt mevr. Portheine haar inleiding in Utrecht 's middags om 2.30 uur ten huize van mevrouw Jongbloed-Gerritsen, Breitnerlaan 16. Er wordt verzocht de vragen te voren te bestuderen. Gaarne vooraf bericht. Tel. 17079.

Drenthe

In Drenthe heeft men het zonder mevrouw Portheine moeten stellen, maar de middenstand op een avond uitgenodigd. „Levendige discussie; wij konden met moeite om kwart over elf stoppen”.

Wij hopen dat dit laatste niet afschrikt. Drenthe heeft nog meer op het programma. De laatste bijeenkomst van dit seizoen zal zijn op 23 april in Hoogeveen. Spreken zal mejuffrouw mr. J. L. M. Toxopeus Pott over de beginselprogramma's van de diverse politieke partijen. Dan zal het beslist ook levendig toegaan. 's Morgens is er een excursie naar de Drenthina Metaalwarenfabriek en daarna een gezamenlijke lunch. In Odoorn heeft mevrouw Roodzand-Huges op een bijeenkomst van de afdeling een goed woordje gesproken voor de vrouwenactiviteiten. Van de 48 aanwezigen waren 15 dames, dat komt, menen wij, zo ongeveer overeen met de verhouding in de partij.

Landdag

Staat de landdag op dinsdag 25 mei a.s. in Bergen (NH) al u Uw agenda?

Het Parool :

CONSERVATIEF PLAN

KVP, PvdA en AR zijn het eens geworden over een plan voor de toekomstige organisatie van de omroep. Zij menen daarmee een bijdrage te leveren tot „openheid van het radio- en televisiebestel”. Onder openheid verstaan de drie betrokken partijen klaarblijkelijk het scheppen van een, beperkte en aan allerlei stringente voorwaarden gebonden, mogelijkheid tot toelating van enkele nieuwe gegadigden tot de ether.

Wie onder „openheid” verstaat dat er naast de bestaande zuilen nog enkele nieuwe zuilen of zuiltjes moeten komen, zal met die oplossing wel ingenomen zijn.

Wie, zoals wij, heeft gedacht aan een radicale vernieuwing van de structuur van het omroepbestel in ons land, kan zich over „het omroepplan-Cals” bepaald niet verheugen. Kijkt men door de technische en organisatorische details heen, dan blijft over dat het zuilensysteem wordt gehandhaafd, geconsolideerd en op een enkel punt wat aangevuld. Bij de nogal stormachtige ontwikkeling van de techniek en de financieringsmogelijkheden, die uit de reclame ontstaan, zou het mogelijk geweest zijn iets geheel nieuws op te zetten. Men zou het eerste net aan de zuilen hebben kunnen laten, en op het tweede net een werkelijk concurrerende organisatie, gebaseerd op een nationale gedachte, hebben kunnen toelaten.

Dat is niet gebeurd. Gezien de bindingen van de gesprekspartijen KVP, PvdA,

en AR met respectievelijk KRO, VARA en NCRV lag dat ook niet voor de hand.

Voor de omroepverenigingen moet dit een nogal blij resultaat zijn. Zij hoeven nauwelijks echte concurrentie te vrezen, ze gaan delen in de opbrengsten van de „onzedelijke” reclame, zij zien hun politieke positie bevestigd — en dat alles tegen de geringe prijs van het in „de club” toelaten van een paar nieuwe gemachtigden, die om te beginnen niet veel meer dan een paar onbeduidende sprinkhanen zullen zijn.

Sommige optimisten zullen misschien menen dat dan toch maar de exclusiviteit van Hilversum en Bussum is aangetast en dat dus, nu men eenmaal een voet tussen de deur heeft, op den duur een verdergaande openheid zal kunnen worden geforceerd.

Dat lijkt een overdreven verwachting. Er mag dan met dit plan het een en ander worden veranderd — de fundamentele basis en de traditionele uitgangspunten van het bestel blijven geheel intact.

Het is interessant dat deze conservatieve oplossing tot stand kon komen door de steun en hartelijke medewerking van de PvdA, die toch gaarne het predicaat „progressief” voor zich opeist. In 1967 zal blijken hoe „de mensen van morgen” daarop reageren.

Commentaar overbodig.

SPREEKBEURTEN

PERIODE 2 APRIL TOT EN MET 2 MEI 1965

2 april	- Gorinchem - Groningen	- Th. H. Joekes - Mr. Dr. C. Berkhouwer
3 april	- Alkmaar (JOVD)	- Mr. F. Portheine
5 april	- Norg - Ezinge	- Dr. K. van Dijk - R. Zegering Hadders
6 april	- Assen (Liberale Club) - 's-Gravenhage (Vrouwenorg.) - Roden	- Assen (Liberale Club) - Assen (Liberale Club) - Mevr. H. van Someren-Downer
7 april	- Goes	- R. Zegering Hadders - Mevr. H. van Someren-Downer
8 april	- Hillegom (forum)	- Th. H. Joekes
14 april	- Voorhout	- Sidney J. van den Bergh - Ir. D. S. Tuijnman
21 april	- Velsen/Santpoort	- Mr. F. Portheine
22 april	- Groningen (afd. +JOVD) - Staten-Centrale Zaandam - Arkel	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften - Mr. W. J. Geertsema - J. C. Corver - Ir. W. Kooy - Mr. F. Portheine
23 april	- Delft	- Th. H. Joekes
27 april	- Epe - Bussum - Gouda (Vrouwenorg. + JOVD)	- R. Zegering Hadders - Mevr. Mr. E. Veder-Smit - Mevr. H. van Someren-Downer
28 april	- Haarlemmermeer	- Ir. D. S. Tuijnman

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

„PARLEMENT IN OPSpraak”

OPENBAAR FORUM OP 5 APRIL 1965

Plaats: I.C.C. PAVILJOEN VONDELPARK te AMSTERDAM
(ingang Roemer Visscherstraat)
Aanvang: 20.00 uur.

Forumleden:

P. A. L. DEN ENGELSE (Het Vaderland, 's-Gravenhage)
H. GOEMAN BORGESIUUS (Telegraaf, Amsterdam)
H. LAMMERS (De Groene Amsterdammer)
Dr. E. NORDLOHNE (N.R.C., Rotterdam)
Drs. M. L. SNIJDERS (Wereldomroep, Hilversum)

Voorzitter: Mr. J. VAN SOMEREN

„Maak de V.V.D. sterk!!”

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructieverven
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

•

Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk

•

**N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h W. P. DE VRIES en CO.**

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

FIRMA PAUL & VAN WEELDE

's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)

Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

HIER IS DRENTHE

Ontdek Drenthe in weekeinde of vakantie.

U vindt daar rust, ruimte en ongerept natuurschoon.

Lees eerst de toeristische uitgave van „HIER IS DRENTHE”.

Gireer f 2.25 + f 0.35 verzendkosten op nr. 871786 van de Drentse- en Asser Courant, Assen.

SINDS 1892

*in het hart
van Amsterdam*

COMPLETE
INTERIEURVERZORGING

DESKUNDIGE
ADVIEZEN

FRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND

Brandsteder

MEUBELN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefoon 24 87 16

Voor Uw was

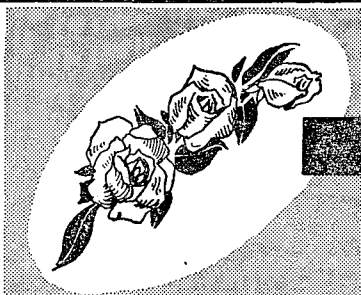
NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Holleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

EEN PAAR LIBERALE HOOFDLIJNEN

Ons Eerste Kamerlid, de heer Van den Bergh, heeft n.l. in een rede uiteengezet, hoe hij denkt over de verhouding bedrijfsleven—politiek. Wij geloven, dat het zin heeft uit die toespraak, tot de jaarvergadering van het Nederlands Centrum van Directeuren in het Kon. Instituut voor de Tropen te Amsterdam op 24 maart, een enkel woord aan te halen. Opdat een iegelijk nog eens weet, wat een liberaal daarvan vindt en van de verhouding „bedrijf—mens”, want die is natuurlijk nog belangrijker. Het lijkt ons goed dat te doen in een tijd van een kabinetscrisis, waarbij wij buiten staan en het nog gemakkelijker is geworden ons de schuld te geven van alle ellende, op wat voor gebied dan ook.

„Voor ons (de heer Van den Bergh werd aangekondigd als Eerste Kamerlid) moet het belang van het individu vóór het belang van de staat gaan,” aldus de inleider. „Voor ons komt de waardigheid en de vrijheid van de mens eerst en als wij blijven strijden voor deze vrijheid en de harmonische samenwerking tussen staat en bedrijf, tussen politiek en onderneming, dan zullen wij voor de mensheid de grootste welvaart en het grootste geluk bereiken”.

De heer Van den Bergh meende, dat de ondernemingswijze produktie de beste is, de enige tot heden uitgevundene, die de materiële welvaart van het mensdom kan opvoeren.

„De ondernemingen zijn de dragers van onze welvaart, waarvan wij allen direct of indirect afhankelijk, en het is de taak van de ondernemer om in een democratisch land aan de kiezers te doen bewijzen, dat dit zo is en in het

belang van allen zo moet blijven”.

Het is daarom naar zijn oordeel jammer, dat de ondernemers zo weinig van het overheidswerk weten en zo slecht vertegenwoordigd zijn in de openbare lichamen. En dat in een tijd waarin de invloed van de politiek op het bedrijfsleven zo krachtig is geworden. Aan de andere kant is er natuurlijk het samenspel in de Sociaal-Economische Raad, de Stichting van de

Arbeid, etc., een aspect dat niet door de heer Van den Bergh, maar door de demissionaire staatssecretaris, dr. J. F. de Meijer, werd belicht.

De open N.V.

De heer Van den Bergh stond stil bij de geleidelijke overgang van de familievenootschap naar de grotere onderneming, de open n.v. Deze ontwikkeling noemde hij niet alleen onvermijdelijk, maar ook gunstig. Men kan wel met tranen in de ogen terugverlangen naar de patriarchale verhouding tussen werkgever en arbeider uit vroegere tijden, maar dan vergeet men de misstanden uit diezelfde tijd.

„De moderne ondernemer ziet zijn bedrijf als een gemeenschap van medewerkers, waar een ieder naar de top kan komen, indien hij de bekwaamheid en de energie daartoe bezit” (in het bedrijf waarvan de heer Van den Bergh directeur is geweest, is dat in de praktijk bewezen en dan mocht men nog lid zijn van een niet-liberale politieke partij ook, en de Unilever is op dit punt niet het enige voorbeeld - dBo.)

Ondernemer—medewerker. Het is volgens de heer Van den Bergh belangrijk dat de directeur de medewerkers in begrijpelijke taal inlicht over de gang van zaken („zijn” bedrijf en andere geven een jaarverslag voor de medewerkers uit -dBo). Maar dat wil nog niet zeggen, dat het college van commissarissen moet worden uitgebreid met vertegenwoordigers van de „arbei-

ders”. Wel, dat ook commissarissen worden benoemd uit een andere maatschappelijke kring dan tot nu toe gebruikelijk was (zoals ook de Teldersstichting bepleit in „Open Ondernemerschap”). De ontwikkeling gaat overigens al in die richting. De heer Van den Bergh zou het bepaald toejuichen, wanneer meer vrouwen tot commissaris van n.v.'s zouden worden benoemd.

Tenslotte besprak de heer Van den Bergh de steun aan de ontwikkelingslanden. Hij zei er dit van:

Welvaart en honger

„Het is niet mogelijk dat een deel van de wereld in welvaart leeft, terwijl een ander deel op de grens van de honger moet voortbestaan!”

We zullen het hierbij laten. De heer Van den Bergh heeft in zijn Amsterdamse rede, dachten wij, een paar — niet alle — liberale hoofdlijnen getrokken. Lijnen die uiteraard in de praktijk al naar gelang de omstandigheden, een uitwerking vragen. Deze hoofdlijnen geven aan wat vriend en vijand van regerende of (noodgedwongen) opposerende liberalen kunnen verwachten. Allereerst en allerlaatst een zoeken naar wegen die de mens de kans geven om zich in zo groot mogelijke vrijheid naar aanleg en ambitie te ontplooiën in een gemeenschap waarin men niet aan zijn medemens voorbij kan gaan.

dBo.

Van onze Leestafel

Vakbeweging in Beweging” door I. P. van Leerdam, Dr. J. G. Lulofs, C. Poppe en H. Wallenburg. Egelreeks No. 1. Samengesteld onder redactie van H. Wallenburg. Uitg. J. A. Boom & Zoon, Meppel.

De verschijning van de Egel-reeks kondigden wij reeds eerder aan en voor enkele nummers vroegen wij reeds aandacht.

Dat in onze snel veranderende wereld alles beweegt en de vakbeweging daarop geen uitzondering vormt zal elk ook zonder expliciete bewijsvoering wel aannemen. Voor de auteurs valt alle nadruk op de vraag: beweegt de vakbeweging mee, of beweegt zij uit eigen kracht? Ons moet de verklaring van het hart, dat juist deze vraag in dit geschrift geen duidelijke beantwoording krijgt - gesteld dan al dat deze te geven zou zijn.

Dat de vakbeweging een belangrijke positie in onze hedendaagse samenleving inneemt staat voor alles wel vast. In allerlei opzicht — kan men zeggen — heeft zij die in gestage strijd verworven positie juist de laatste decennia weten te bevestigen. De welvaartstaat, waarvan zij grosso modo gesproken, een der krachtigste promotors is, brengt intussen ook voor de vakbeweging aan het licht de waarheid, door prof. Andriessen aangeduid in zijn hiervoor besproken bundel: De werkelijkheid is in de economische poli-

tiiek van dag tot dag weerbarstig en die realiteit wordt tevens beïnvloed door niet economische factoren. Daarvan komt (o.i. ietwat eufemistisch) iets tot uitdrukking in de alinea, waarmede de onderhavige publicatie besluit: „De apathie en de wrevel over de subjectief ervaren uitbuiting richt zich óók tegen de vakbeweging die als erkende institutie voor de doorsnee werknemer een steunpilaar is van de gevestigde orde. Onjuist personeelsbeleid doet ook iedere waardering voor de door de vakbeweging tot stand gebrachte arbeidsvoorwaarden, al zijn ze nog zo goed verdwijnen.” Hier speurt men iets van de zorg die de vakbondsleiding in het huidige stadium van de maatschappelijke ontwikkeling vervult, iets van de spanning ook welke het probleem der niet-aangesloten vervoorzaakt. Het gevaar van een kind met een waterhoofd te worden is heden ten dage voor de vakbeweging allerminst denkbeeldig, haar expansie, juist nu die haar ertoe drijft zich op telkens nieuwe arbeidsvoorwaarden te werpen, kon wel eens een tegendeel van interne kracht betekenen.

In deze bundel schrijft dr. J. G. Lulofs over „Industriële verhoudingen in de welvaartsstaat”, de heer H. Wallenburg over „Vakbeweging en beampten”, de heren I. P. van Leerdam en C. Poppe over „De verhouding tussen vakbeweging en be-

drijf. In het eerstgenoemde opstel keert de schrijver zich tegen het rapport „Open ondernemerschap” van de Telders Stichting, terwijl ook Prof. van Esvelde rede over „De toekomst van de vakbeweging” zijn kritiek opwekt. Het zij zo!

de R.

Prof. dr. J.E. Andriessen: „Economie in spiegelchrift”, uitg. H. E. Stenfert Kroeze NV, Leiden 1964 f 6,90 (peperboek).

In deze bundel heeft onze thans (tijdelijk?) demissionaire minister van Economische Zaken dertien artikelen uit zijn professorale verleden verzameld. Drie daarvan zijn beschouwingen over de Conjunctuur, vier zijn gewijd aan Inkomensverdeling en inkomensbesteding, drie handelend over Groei en Structuur, en in de laatste drie artikelen voert de auteur zijn lezers over de grenzen.

Het citaat uit Willem Elschots werk door de heer Andriessen in zijn „Tot verantwoording” aangehaald: „Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren” heeft sinds het verschijnen van deze bundel reeds enige vermaardheid gekregen doordat recensenten er gretig op afvloegen.

Klemmender en voor de economie als wetenschap o.i. ook belangrijker

is wat de auteur er zelf aan toevoegt: „... hoe weerbarstig is de werkelijkheid in de economische politiek van dag tot dag en hoe zeer wordt die realiteit tevens beïnvloed door niet-economische factoren”.

Gelukkig intussen hebben ministeriële ervaringen de heer Andriessen er niet van weerhouden zijn overwegend theoretische beschouwingen uit een recent verleden aan een groter publiek aan te bieden.

Hierin schuilt voor ons wel allermeeest de waarde van deze bundel: De niet-deskundige lezer ziet zich hier in aanraking gebracht met toch wel de voornaamste problemen van het hedendaagse economische leven. Dit op zichzelf lijkt ons van meer belang dan de vraag of er van enig economisch sociaal of politiek gezichtspunt uit misschien tegen enkele van prof. Andriessens beschouwingen geen bezwaren waren in te brengen.

Dat hij in deze bundel ook opnam artikelen als „Wending in de politiek?” en „Het sociaal en economisch program van de Christelijke Historische Unie” valt, gezien de ontwikkeling, die onze vaderlandse politiek doormaakte sinds deze artikelen werden geschreven, slechts te waarderen in de auteur, zelf zo nauw bij deze ontwikkeling betrokken.

d. R.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^{könig} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

- ★
Restaurant
- ★
Grillroom
- ★
American Bar
- ★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM
KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

**ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN**

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

hotel atlanta

ROTTERDAM

Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

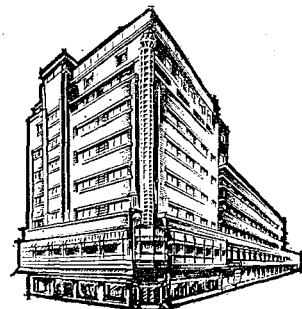
Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Alg. vergadering
Zwolle

(Zie pagina 4 en 5)

CRISIS EN PARLEMENT

Wat men ook van kabinetsformateur mr. Cals kan zeggen, niet dat hij geen vaart achter de oplossing van de crisis heeft gezet. Sterker nog: zijn methode van formeren schijnt ten dele gebaseerd op overrompelingstactiek. Blijkbaar dwingt hij zijn gespreksgenoten dermate tot spoed, dat de fracties, op wier steun hij meent te kunnen rekenen, nauwelijks tijd hebben op adem te komen.

Toen eenmaal de eerste hindernis - het TV- en radiobeleid - was genomen, moesten in een forse galop de andere obstakels worden overwonnen. Huurverhoging, prijsbeheersing van onroerend goed, het belastingen van speculatiewinsten en de hulp aan onderontwikkelde gebieden, om niet te spreken van het algemene sociale en financieel-economische beleid. Het is blijkbaar, althans naar verluidt, alles in recordtijd opgelost. De wil om per se te slagen, stond blijkbaar op de voorgrond.

* * *

Nadat men het blijkbaar eens is geworden over een ontwerp-regeringsprogramma, is de eerste helft van deze week de moeilijke kwestie van de zetelverdeling aan de orde gekomen. Moeilijk, omdat, zelfs wanneer er slechts drie partijen bij betrokken zijn, de gehele eindfase van de formatie een nauwkeurig passen en meten betekent. Zo kan er op het laatste ogenblik nog een kink in de kabel komen.

Los van de formatie-Cals kan men over het algemeen zeggen, dat zodra over de verdeling van de portefeuilles moet worden beslist, iedere formateur het midden moet houden tussen een goochelaar, een beroepspsycholoog en de leider van een geheime dienst. Ziet hij geen kans zijn polsingen en besprekingen zoveel mogelijk geheim te houden, dan kan dat voor de betrokken personen, maar niet minder voor hun „opvolgers” als tweede keus, bijzonder pijnlijk zijn. Zoekt de formateur sommige van zijn ministers-kandida-

ten niet uit het politieke maar uit het bedrijfsleven, dan is er de vraag op welke wijze hij zijn „captains of industry” of ook leiders van groot-landbouw-bedrijven uit hun werkring kan „losweken”. Het aanvaarden van een ministersportefeuille kan immers een riskante aangelegenheid zijn.

Dit alles moet dus, om niet nodeloos gevoeligheden te kwetsen, geschieden achter een rookgordijn van weinig-zeggende woorden, of met de simpele uitlating: geen commentaar.

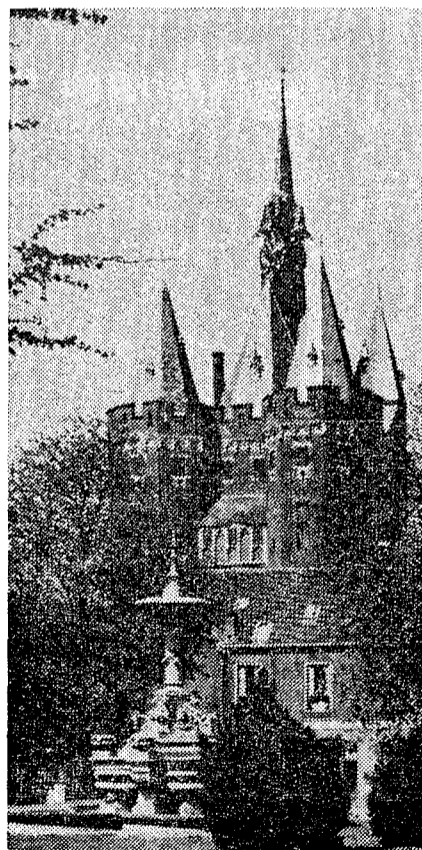
Overigens, als de telefoon niet bestond, zou dit instrument in het belang van de kabinetsformatie in Nederland moeten worden uitgevonden.

* * *

Prof. mr. F. Duynstee, die overigens in de Tijd-Maasbode het heengaan van het kabinet-Marijnen betreurt, vindt de kans groot, dat het optreden van een drie-partijen-kabinet, de KVP tot „nieuwe bindingen” niet slechts voor twee jaren maar ook voor langer termijn zal brengen. Dat hangt, dunkt ons, af van de Kamerverkiezingen in 1967. Dat met name de AR-partner in het nieuwe regeringskasteel zich omtrent die uitslag geen al te grote illusies moet maken, schijnt ons vrijwel zeker. In „Nederlandse Gedachten”, het weekblad van de ARP, wordt een aanval mop eer fronten tegen mr. H. van Riel ondernomen. De liberale fractieleider in de Eerste Kamer had nl. de blijkbaar euvele moed getoond een verlies van die ARP bij de Kamerverkiezingen te voorspellen.

Mogen wij het AR-blad geloven, dan is Van Riel's stelling, dat door het samengaan met socialistische vele AR-middenstanders niet meer AR

zullen stemmen, ten enenmale onjuist. „Nieuwe Gedachten” brengt daarbij „het grootbedrijf en de financiële concentraties aan wie de VVD zulk een bevoorrechte positie in de televisiewereld wil geven”, geforceerd ten tonele. Maar het laat tegelijkertijd opnieuw zien, dat het geen tittel of jota begrijpt, niet van een quasi-commercieel, maar van een werkelijk open bestel.

Zwolle, vergaderstad V.V.D.

Forum

Onder de prikkelende titel „Parlement in opspraak” heeft de afdeling Amsterdam van de VVD een forum georganiseerd. Gezien de grote opkomst staat het onderwerp in de belangstelling. Omstreeks een jaar geleden heeft de tegenwoordige kabinetsformateur, mr. J. M. L. Th. Cals, wensen omtrent verbetering en verfijning van ons parlementair systeem geuit. Een artikelenreeks over hetzelfde thema door de heer A. W. Abspoel in ons weekblad trok de aandacht.

Toelichtbaarheid van functies naast het Kamerlidmaatschap. Positie van Kamer tegenover Regering. Bindingen van fracties bij een Kabinetsformatie. Nu of onnut van een referendum. Zie hier een respectabel aantal vragen, waar het forum zich door heen moest werken*).

Onze persoonlijke mening gevend moeten wij vaststellen, dat klachten over de werking van het Parlement zo oud zijn als het Parlement zelf. Ook de vermeende „betere” kwaliteit van vroegere Kamerleden vergeleken met het niveau van heden, dateren reeds uit de vorige eeuw. Over het verbod om bepaalde functies te vervullen kan men van het tot ambt breedvoerige beschouwingen opzetten. In ieder geval leidt een teveel aan „specialisten” in de richting van een pure, of zo men wil, onpure, belangenvertegenwoordiging. Anderzijds behoort de eminent begaafde, all round afgevaardigde, die tevens een begenadigd spreker is, tot de uitzonderingen. Maar dat pleit nog niet tegen het algemene peil van onze hedendaagse volksvertegenwoordiging. Overigens menen wij, dat met een betere werkwijze - waaraan thans reeds veel gedaan wordt - vele klachten zullen verdwijnen. Het perfecte Parlement bestaat trouwens slechts op papier.

Het lid van het dagelijks bestuur van de VVD, de heer H. J. L. Vonhoff, die de plotseling verhinderde voorzitter mr. J. van Someren, vervang, toonde zich een vlot en pittig forumleider. Hij kon ten slotte constateren, dat men bij het Parlement zeker niet van een noodsituatie mag spreken. Wij voegen hieraan toe: parlementaire noodsituaties bestaan in quasi-democratische, dictatoriale systemen. Maar daar waagt geen sterveling het aan de noodrem te trekken.

L. M.

*) Men zie het verslag pagina 2.

LUISTERT EN KIJKT NAAR....

Radio-uitzending VRIJDAG, 9 APRIL a.s., van 20.05—21.00 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Openingsrede Algemene Vergadering, Buitensociëteit Zwolle, door mr. W. J. GEERTSEMA, voorzitter van de Tweede Kamerfractie.

Televisie-uitzending MAANDAG 12 APRIL a.s., van 20.20—20.30 uur Nederland I.

Spreekster: mevrouw HAYA VAN SOMEREN-DOWNER, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Radio-uitzending DONDERDAG 15 APRIL a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m):

REPORTAGE-FLITSSEN VAN ONZE ALG. VERGADERING 1965

Dagelijks Bestuur vergaderde

Op zaterdag, 3 april j.l., kwam het Dagelijks Bestuur der Partij te Den Haag in vergadering bijeen ter behandeling van een aantal huishoudelijke zaken.

„OPENHEID IN ZUILENLAND”

CONGRES op ZATERDAG 15 MEI 1965 in het Concertgebouw (kleine zaal) te Amsterdam.

Verdere gegevens op pagina 2.

Forum-discussie in Amsterdam:

„PARLEMENT IN OPSpraak”

(Van een medewerker)

De afdeling Amsterdam van de VVD heeft maandag een forumbijeenkomst belegd om te spreken over de bezwaren van de huidige parlementaire werkwijze en over de verhouding tussen kiezers, partijen en parlement. Een steeds weer actueel onderwerp, waarover de discussie ongeveer een jaar geleden in belangrijke mate is gestimuleerd, door de denkbeelden die mr. Cals erover uitte.

Het forum bestond uit vijf journalisten, die - zo werd uitdrukkelijk meegedeeld - niet hun krant vertegenwoordigden, maar „voor eigen verantwoording” spraken. Het waren de heer P. A. L. den Engelse van Het Vaderland, de heer H. Goeman Borgesius van De Telegraaf, de heer H. Lammers van De Groene Amsterdammer, dr. E. Nordlohne van de NRC en Drs. M. L. Snijders van de Wereldomroep. Het gesprek werd geleid door het hoofdbestuur lid van de VVD, de heer H. J. L. Vonhoff.

Cumulatie

Een van de eerste vragen die aan de orde kwam was hoe men dient te oordelen over het feit dat Kamerleden er vaak andere functies bij bekleden, waardoor zij de indruk vestigen meer bepaalde groepsbelangen te behartigen dan het z.g. landsbelang. Zulke cumulatie van functies wezen de forumleden in het algemeen af, zij het dat er enkele nuances in hun standpunten waren te bespeuren. Zo legden de heren Lammers en Nordlohne vooral het accent op het onmogelijke van de situatie als een Kamerlid tevens lid van de SER — of meer in het algemeen van een de regering adviserend college — is. Als Kamerlid heeft hij de taak controle uit te oefenen op een regering die hij anderzijds zelf adviseert.

De heer Snijders nam een wat afwijkend standpunt in. Hij zei het normaal te vinden, dat een Kamerlid bepaalde belangen vertegenwoordigt, want daar is hij voor gekozen. Bovendien, ieder Kamerlid is wel iets, al is het alleen maar consument en televisiekijker. „Het is ondenkbaar”, zo zei de heer Snijders, „om in de Kamer een soort abstracte figuren te hebben”.

Bindingen

Een tweede discussiepunt vormde de vraag, welke bindingen tussen de Kamerfracties en de regering nu eigenlijk gezond en welke af te wijzen zijn. De heer Lammers betoogde in dit verband dat hij alle waardering heeft voor de houding die de heer Beernink (CHU) heeft ingenomen bij de formatieopgaven van mr. Cals. „De heer Beernink wilde zich vrij houden tegenover de regering en dat is voor een Kamerlid principiëel de enig juiste houding,” aldus de heer Lammers. „Het parlement staat in onze conceptie tegenover de regering, uitdrukkelijk er tegenover; niet er naast of er boven of er onder, maar er tegenover”.
Ingaande op een pleidooi voor het re-

geren met wisselende parlementaire meerderheden, zei de heer Nordlohne dat hij dit een verderfelijk systeem acht. Op die manier wordt de regering de slaaf van de partij die haar wil steunen.

De heer Snijders was het er mee eens dat de Kamerfracties zich minder stringent behoren te binden aan een kabinetsakkoord. De heer Den Engelse vond dat de Kamer er niet zo gauw voor terug moet schrikken om één minister naar huis te sturen. Men is veel te bang voor de consequentie dat dan ook het hele kabinet heengaat, maar als het gehalte van de Kamerleden beter zou zijn, zou de neiging van een minister om het „on-aanvaardbaar” te laten horen en de neiging van het hele Kabinet om zich met zo'n minister solidair te verklaren, geringer zijn.

Ook de heer Goeman Borgesius betoogde dat de Kamer flinker moet zijn. De kiezers kunnen nooit een duidelijke uitspraak doen en raken daardoor steeds minder geïnteresseerd.

Referendum

Natuurlijk kwam in deze discussie ook het referendum ter sprake. De heer Goeman Borgesius zei dat een referendum in enkele gevallen — bijvoorbeeld in aanzien van het buitenlands beleid — zeer gevaarlijk kan zijn, maar bij andere zaken — bijvoorbeeld de radio- en TV-kwestie — heel wel mogelijk is.

De heer Den Engelse wees erop, dat in het buitenland wel is gebleken dat de kiezers bij een referendum vaak conservatiever reageren dan men had gedacht. Later lichtte de heer Nordlohne dit nog toe aan de hand van enkele Zwitserse voorbeelden. Verder constateerde de heer Den Engelse dat de vraagstelling bij een referendum een teer punt is en dat men natuurlijk een vrij groot aantal onderwerpen zou moeten uitsluiten. Een belastingverhoging bijvoorbeeld zou er bij geen enkel referendum doorkomen.

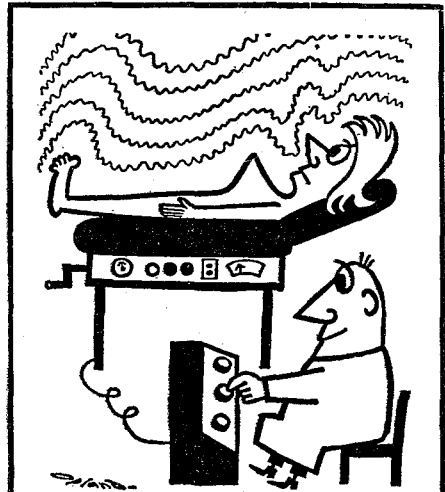
Men is voor een referendum als men het gevoel heeft te behoren tot een minderheidsgroep, die niet gehoord wordt”, aldus de heer Lammers. Hij zag meer in

het alternatief: verhoging van het gehalte van de Kamerleden. De heer Snijders voerde aan, dat wij met betrekking tot referenda eigenlijk alleen Zwitserland als voorbeeld hebben en daar is het systeem zoals de heer Nordlohne al had aangetoond, volkomen mislukt. „Elders is het referendum ontstaan”, zo zei de heer Snijders, „omdat de opportuniteit van een dictatuur of van een niet zo geslaagde democratie erom vroeg”.

„Ik dacht nu juist, dat het uitgangspunt is, dat de democratie in ons land niet zo geslaagd is”, repliceerde daarop de heer Den Engelse. „en als je dan zoekt naar wegen om dat te verbeteren, dan is het referendum één van de middelen. Dan krijgt de kiezer de gelegenheid zijn oordeel te geven over één bepaalde zaak, die overigens voor hem niet stembepalend is als hij bij de verkiezingen op een heel partijprogramma gaat stemmen”.

Ombudsman

Het laatste onderwerp dat ter tafel kwam was de Ombudsman, nadat eerst nog een discussie had plaats gehad over de positie en de taak van de pers. Er bestond bij de forumleden nauwelijks verschil van inzicht over het feit dat de Ombudsman er dient te komen. Zijn belangrijkste taak zag men in het wijzen van de weg aan burgers die in de knel

MASSAGE IS GEEN OVERBODIGE LUXE

Voor dit doel heb ik een inklapbare massagetafel laten maken, zodat de RELAX-MASSAGE aan huis mogelijk is. Nog enige uren onbezet. Ook 's avonds, Prima referenties. Maandag en donderdag in Heemstede en omstreken.

Woensdag, donderdag en zaterdag in het Gooi.

MASSEUR/YOGA-THERAPIST

FRED VAN BEEK

Sarphatipark 44 - Amsterdam-Zuid
Telefoon 73 39 48

N.B. Vraagt prospectus over mijn yoga-ademhaling-cursus.

gekomen zijn in het ambtelijke apparaat. Wel vroegen enkele forumleden zich af of men in Nederland bereid zal zijn de hoge autoriteit van een Ombudsman te erkennen en hoe zo'n instelling in ons land in de praktijk zou moeten werken.

Aan het slot van de discussie kon de heer Vonhoff vaststellen, dat het parlement inderdaad in opspraak is, maar dat dit nog niet een noodsituatie betekent. Daarover kan men immers pas spreken indien er over het parlement gezwegen wordt.

De Noord-Hollandse Kamercentrales organiseren op ZATERDAG 15 MEI 1965 een congres over „OPENHEID IN ZUILENLAND”, in het CONCERT-GEBOUW (kleine zaal) te AMSTERDAM. Aanvang 10.00 uur. Sluiting ongeveer 17.30 uur.

Deelnemers die zich vóór 23 april 1965 opgeven, krijgen de samenvattingen van de betogen van de inleiders van tevoren toegezonden en kunnen daarop schriftelijk reageren.

De kosten van het congres bedragen f 8.50 per persoon (inclusief lunch); zonder lunch f 3.—

Vóór 23 april 1965 op te zenden naar het bureau V.V.D., Herengracht 36, Amsterdam.

Ondergetekende .....

Adres .....

Lid van de V.V.D.-afdeling .....

meldt zich aan voor deelname aan het congres op 15 mei 1965 te Amsterdam.

De kosten ad f 8.50/f 3.— zijn overgemaakt op:

Postgiro 431370
Gemeentegiro V. 9925
Hollandsche Bank Unie N.V. te Amsterdam
Alle ten name van V.V.D. te Amsterdam

Handtekening:

Het Algemeen Secretariaat der Partij zal op Goede Vrijdag 16 april a.s. gesloten zijn.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

SPREEKBEURTEN

PERIODE 9 APRIL TOT EN MET 9 MEI 1965

14 april	- Voorhout	- Sidney J. van den Bergh
		- Ir. D. S. Tuijnman
21 april	- 's-Gravenhage (Vrouwenorg.)	- mevr. H. van Someren-Downer
22 april	- Groningen (afd. +JOVD)	- Mevr. Mr. J. M. Stoffels-v. Haaften
	- Staten-Centrale Zaandam	- Mr. W. J. Geertsema
	- Arkel	- J. C. Corver
		- Ir. W. Kooy
23 april	- Delft	- Mr. F. Portheine
	- Epe	- Th. H. Joekes
	- Bussum	- R. Zegeering Hadders
27 april	- Gouda	- Mevr. Mr. E. Veder-Smit
	(Vrouwenorg. + JOVD)	- Mevr. H. van Someren-Downer
28 april	- Haarlemmermeer	
7 mei	- 's-Gravenhage	- Ir. D. S. Tuijnman
		- mej. mr. J. J. Th. ten Broecke Hoekstra
		- J. C. Corver

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22,

OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tx. nr. 53251

Tel. nr. 059 78 - 22 33.

GROEI

★ ★ De vaste commissie voor verkeer en waterstaat uit de Tweede Kamer wenst een verkeersnota. Blijkbaar hebben de eerzame leden van deze commissie bedacht, dat wij met de voorzieningen, waarmede wij het verkeer te lijf gaan, telkens achter de feiten aanhollen. Die feiten zijn: een vroeger onvoorstelbare groei van het motorisch verkeer. Een samenvattend nota zal stellig nut hebben. Zij kan de stoot geven tot steeds nieuwe daden, die bij de niet te stuiten toename van autodichtheid in Nederland, onontbeerlijk zijn.

HEK

★ ★ De uitwijzing op grote schaal van vreemdelingen maakt op het eerste gezicht een onaangename indruk. De laatste weken werden groepen van 160 en 60 Portugezen en een zestal Pakistani bij de grens teruggestuurd of gedwongen het land te verlaten. In een land, dat eerbied voor de persoonlijke vrijheid als één zijner grootste deugden kent, schijnt dit een fout. Schijnt. Doch ook hier is het de schijn die bedriegt. De Portugezen waren immers hierheen gekomen zonder inreisdocumenten en zonder werkvergunning. Blijkbaar waren zij het slachtoffer geworden of van verkeerde voorlichting, of van een ronselaar. Met de Pakistani, die hier reeds werkten, was het anders. Zij bleken in Nederland te zijn onder valse naam en op een vals paspoort.

Hoe hard het ook is, wij hebben er begrip voor, dat de autoriteiten niet kunnen aanvaarden, dat de toelating van vreemdelingen tot een misplaatst kruip-door-sluip-door wordt gemaakt. Zonder de bestaande regels draconisch toe te passen zal men er toch de hand aan moeten houden. Anders is het hek van de dam.

KIPPIG

★ ★ De Partij van de Arbeid begint zich nu al een beetje zorgen te maken voor de verkiezingen van 1967. Dat mag dan ook wel, nu zij haar medewerking wil gaan verlenen aan een regeringsprogramma, waarvoor zij een aantal van haar principes even moet vergeten, en aan een „oplossing” van de ether-perikelen, waarvoor zelfs een onafhankelijk socialistisch dagblad als Het Parool weinig waardering heeft. Al te nadrukkelijk ging de heer Meijer Sluysers zaterdagavond in zijn politiek commentaar voor de radio in tegen degenen, die voorzien dat de PvdA over twee jaar opnieuw stemmen zal verliezen. „Dat weet nog geen kip”, zo zei hij fel. Inderdaad, kippen weten dat nog niet, evenmin als de rode Vara-haan. Maar degenen die niet zo kippig zijn en wat verder kunnen kijken, zouden wel eens gelijk kunnen krijgen.

EIGEN BELANG

★ ★ Vorige week is opgericht de Europese Federalistische Partij Nederland. Eén van de voormannen is de heer M. Lewin, die in 1958 de Nederlandse Volksbeweging stichtte en in 1962 de Nieuw-Democratische Partij. Voorts is hij oprichter en voorzitter van de Bond van Belastingbetalers.

In het bestuur van de EFP Nederland wordt hij o.m. vergezeld door mr. H. F. Heerman, die zowel secretaris is van de NDP als van de Bond van Belastingbetalers. De twee heren kunnen het dus goed met elkaar vinden, maar politieke successen hebben zij nog nooit geboekt. Zij willen dat thans eens met hun „inter-europese partij” bij de Rijnmondverkiezingen in juni a.s. proberen.

De oprichting van de EFP wordt gemotiveerd met de opmerking dat „de nationale partijen niet voldoende voor de eenwording van Europa kunnen doen omdat deze te veel rekening moeten houden met hun eigen partijbelangen”. Gevreesd moet echter worden, dat juist deze heren vooral op eigen belang uit zijn.

In gesprek met

DR. IR. A. W. G. KOPPEJAN

Ary Willem Gijsbert Koppejan, algemeen lid van het hoofdbestuur van de VVD, is van-huis-uit een Zeeuw. Hij werd 24 januari 1919 te Goes geboren en ofschoon hij al heel vroeg, op zijn derde jaar, met zijn ouders meeverhuisde naar Wageningen en verreweg het grootste deel van zijn leven buiten de zee-provincie sleet, is hij toch een echte Zeeuw gebleven. De kalme klaarte en het „wijde uitzicht” van zijn geboortelandje schijnen in zijn wezen verankerd.

Zijn liefde voor al wat leeft en groeit deed hem als hbs-er naar de studie van biologie verlangen. Toen hij echter zijn studie aan de Landbouwhogeschool begon, bleek dat er juist in die tijd, 1935, weinig toekomst in de biologie zat, zodat hij besloot zich toe te leggen op de Nederlandse akker- en weidebouw — een besluit, waar hij nooit spijt van heeft gehad. Vlot behaalde de student de ingenieurstitel (begin 1941) en al spoedig werd hij als schade-commissaris aangesteld. Het was nu zijn taak, de schade vast te stellen die in ons land ontstaan was als gevolg van defensieve maatregelen gedurende de mobilisatie en de oorlogsdagen in 1940. Niet alleen voerde hij deze taak nauwgezet uit ten bate van gedupeerde boerenbedrijven, maar meteen schreef hij een gedegen dissertatie over agrarische defensieschade, waarmee hij de doctorstitel verwierf. Hij was er „net op tijd mee klaar”, zoals hij ons met een glimlach van voldaanheid zei, „op het nippertje, in juli 1943”.

In die twee oorlogsjaren had hij aanvankelijk korte tijd in Den

Haag gewoond om zich in te werken en daarna was hij naar Kruiningen, op slechts korte afstand van zijn geboorteplaats, gegaan, waar hij in een (gevoerde) school, met zeven man personeel, rustig zijn gang kon gaan. In 1943 verhuisde hij weer naar Den Haag om bij de afdeling bedrijfseconomisch onderzoek aan het ministerie van landbouw werkzaam te zijn. Dit duurde tot 1951. In dat jaar ging hij over naar het Centraal Planbureau. Tot op de huidige dag is hij daar hoofd van de afdeling landbouw en voedingsmiddelenindustrie.

„De bijzondere attractie van deze betrekking”, aldus dr. ir. Koppejan „is dat ze zo veelzijdig is. Alles wat er op dit gebied gebeurt, concen-

treert zich op mijn bureau. Wij leven op het ogenblik in een periode waarin zich, met name in de landbouw — en vooral economisch gezien — allerlei veranderingen voltrekken. Het komt er op aan, zoveel mogelijk juiste prognoses te maken en, bij een voortdurende achteruitgang van het aantal landbouwbedrijven (er zijn er nu nog 160.000 in ons land en omstreeks 1980 zullen het er waarschijnlijk 130.000 of nog minder zijn), te letten op de handhaving van een behoorlijke bedrijfsstructuur.

Het gehele agrarische beeld van Nederland is zich aan het wijzigen. Technische verbeteringen door herverkaveling (Zeeland), vruchtbaarmaking van komgronden (Betuwe), ontsluiting (Geestmer Ambacht) en ontwatering (Friesland) leiden tot het koesteren van goede verwachtingen. Maar door de toenemende mechanisatie zijn er steeds minder mensen in de landbouw nodig; dit is natuurlijk een belangrijk probleem. Er zijn allerlei overgangsmoeilijkheden, maar als men mij vraagt of de toekomst voor de boer in Nederland goed is, zeg ik toch ja”.

De heer Koppejan is er overigens de man niet naar om alles van achter zijn schrijftafel te regelen. Hij reist heel het land door om zich met eigen ogen van de toestand te overtuigen. „Het spreekt vanzelf, dat ik ieder jaar in juli de oogstraming klaar moet hebben. Om precies te weten hoe de zaken staan, ga ik zelf kijken. Enigszins lastig is het wel, omdat men in juli nog niet altijd kan zeggen hoe de oogst van sommige produkten uitvalt, zoals bijvoorbeeld de oogst van erwten. Maar wat vlas — om maar iets te noemen — aangaat, durf ik met iedere vlasboer een discussie aan. Ik heb in Zeeland zoveel kijk op vlas gekregen dat ik gerust mag zeggen: ik vergis mij nooit en weet precies hoe de opbrengst daarvan is.”

Al pratende over de landbouw en de vraagstukken die zich daarbij voordoen, zouden we de politiek over het hoofd zien. Maar dr. ir. Koppejan is in en buiten zijn wetenschappelijk en economisch werk een fervent liberaal. „Eigenlijk ben ik dat altijd geweest, ik ben er in opgevoed”, vertelt hij. „Met de groep-Oud ben ik in 1948 in de partij gekomen. Vier jaar later werd ik bestuurslid van de Haagse afdeling. Sedert mijn benoeming in het hoofdbestuur heb ik echter het lidmaatschap van deze afdeling opgegeven ofschoon ik nog wel adviserend lid ben.”

„Om nog even op mijn liberale vorming terug te komen... weet u hoe ik eigenlijk tot mijn politieke ontplooiing ben gekomen? Ik dank die voornamelijk aan mijn Wageningse studiegenoot dr. Vondeling van de PvdA. In onze studententijd hebben we heftige discussies gevoerd. Vondeling was ook toen al een enorme spreker, die veel weerstand opwekte en de naam had dat hij zijn tegenstanders grif versloeg. Als er iemand was, die hem „aan” kon, kreeg deze een applaus. Welnu, ik heb die vol-doening mogen smaken en als ik er nu over nadenk, zeg ik, ja, aan Vondeling heb ik mijn ontplooiing als liberaal, als VVD-man te danken”.

Bslr

RIJNMOND-VERKIEZING

Wanneer U deze regels leest staan wij vlak voor onze jaarlijkse Algemene Vergadering, die wij dit keer in de Buitensociëteit te Zwolle zullen houden. Ik hoop dat wij met elkaar te Zwolle een goede vergadering zullen hebben.

Op het moment dat ik dit schrijf ziet het er naar uit, dat de heer Cals op korte termijn zijn rooms-rood-gereformeerde regering aan ons volk zal kunnen presenteren. Wij hebben er dringend behoefte aan, de heer Cals en de zijnen van onze kant een duidelijk antwoord te geven.

De eerste gelegenheid daarvoor is de Rijnmond-verkiezing op Woensdag 2 juni a.s. Een goede verkiezingscampagne is voor een succesvolle verkiezing onontbeerlijk.

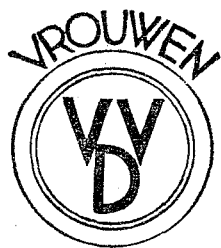
Grote dank breng ik daarom aan de afdelingen Haren (Gr.), Katwijk, Uithoorn en Soest, waarvan ik resp. f 100,-, f 25,-, f 20,- en f 25,- mocht ontvangen.

Het stemt mij tot grote vreugde dat ik ook deze week weer van een groot aantal geestverwanten van onze Partij een bijdrage mocht ontvangen.

Hartelijk dank aan allen, die aan mijn oproep tot steun gehoor hebben willen geven. Al diegenen, die reeds lang van plan waren op giro 67880 ten name van de Secretaris van de VVD te 's-Gravenhage een gift over te maken, maar dit tot nu toe verzuimden, zou ik willen zeggen: Doe het nu direct! Pak Uw vulpen en vul een girostrookje in!

SIDNEY J. VAN DEN BERGH,
Penningmeester.

J. A. M. te G. f 10,-; J. C. M. te R. f 10,-; J. J. K. te L. f 10,-; Mr. E. J. K. A. te W. f 10,-; Mej. N. v. B. te S. f 25,-; Br. B. te W. f 10,-; W. M. B. B. te M. f 5,-; Mr. J. A. O. te G. f 25,-; Mevr. B. V. B. te 's-G. f 25,-; C. M. H. te D. f 15,-; J. C. S. te A. f 15,-; I. J. te H. f 10,-; D. C. G. v. D. te 's-G. f 50,-; Mr. J. v. d. M. te W. f 100,-; Jhr. Mr. G. F. S. te M. f 25,-; S. M. te H. f 50,-; J. v. R. te D. f 100,-; L. S. te M. f 11,10; Mej. Mr. J. L. M. T. P. te D. f 25,-; J. D. te G. f 10,-; S. v. d. V. te B. f 50,-; L. N. B. te O. f 10,-; A. B. C. te D. f 25,-; W. v. d. L. te A. f 10,-; Mevr. H. v. d. S. - de K. te A. f 15,-; Mej. I. J. v. H. te S. f 5,-; K. L. te B. f 10,-; Mevr. E. R. R. - N. T. te A. f 10,-; Mevr. A. K. B. - K. te 's-G. f 25,-; N. N. te 's-G. f 25,-; A. H. te R. f 10,-.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Meij. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Nationale Vrouwenraad

Wij zouden nog wat meer overnemen uit het uitvoerige verslag dat mevrouw Huese-Laming stuurde over de laatste gehouden vergadering.

Er is o.a. gesproken over de positie van de vrouwelijke predikanten. Zowel van protestants-christelijke als van rijk zijde zijn allerlei openbare functies (tot minister toe) bekleed door vrouwen, maar als predikante en in de kerkelijke hiërarchie zijn zij nog niet (overal) toegelaten. Wel waren er vrouwen op de concilievergaderingen en zijn er in de kleinere kerkenootschappen doopsgezind, remonstrants en lutherse, reeds jaren vrouwelijke predikanten. De hervormde kerk en de gereformeerde kerken willen er nog niet aan en beroepen zich daarbij op bijbelse gronden. Er zijn echter ook bijbelteksten met een tegenovergestelde strekking aan te voeren.

De spreekster, mevrouw ds. Scholten-Van Iterson, had een conceptadres aan de generale synode van de ned. herv. kerk opgesteld om er op aan te dringen het ambt nu volledig voor vrouwen open te stellen. De vergadering ging eenstemmig ermee accoord, het in te zenden. Een heel ander onderwerp was de

Vertikale prijsbinding

Dit onderwerp was door de Vrouwen in de VVD ter tafel gebracht en werd nu in de Nat. Vr. Raad besproken door mevr. dra. J. Muller-Van der Wieden, presidente van de Ned. Vereniging van Huisvrouwen en de heer drs. A. G. Hilbrink, directeur van de Kon. Ned. Middenstandsbond.

Mevrouw Muller bekeek de zaak vanuit consumentenstandpunt. Zij noemde o.a. de volgende punten:

- 1) verbod van de fabrikant aan de winkelier lagere prijzen te berekenen;
- 2) tijdelijke prijsverlaging wordt niet doorgegeven;
- 3) prijsverhogingen knap gecamoufleerd door andere verpakking;
- 4) de prijs is zo vastgelegd, dat ook minder rendabele bedrijven het artikel kunnen voeren;
- 5) bij prijsverlaging door de winkelier volgt uitsluiting door de fabrikant.

De heer Hilbrink nam uiteraard een ander standpunt in. Hij vestigde de aandacht op het beschermende element voor de middenstand en vond dat de „prijsbewustheid” van de consument erdoor

gestimuleerd wordt. De vaste prijzen geven garantie voor de kwaliteit. Spreker hechtte veel waarde aan service en voorlichting, maar die moeten dan ook betaald worden.

Onze vertegenwoordigster, mevrouw Huese, kwam tot de conclusie, dat tussen de consument (mevr. Muller) die vanzelfsprekend gediend is met prijsverlaging, en de winkelier (de heer Hilbrink) die prijsverlaging als prijsbederf kwalificeert, geen overeenstemming mogelijk is. Tot schade van beide.

Zij vond dit onderwerp goed aansluiten bij onze beide vragenlijsten.

Onze organisatie had nog een ander onderwerp voorgesteld, nl. geboorteregeling. Dit voorstel vond bijval en de voorzitter zegde toe voor de volgende vergadering erover te zullen denken.

Landdag

Dinsdag 25 mei a.s. in Bergen (N.H.). Een afwisselend programma staat op stapel.

MEDEDELINGEN OVER DE ALGEMENE VERGADERING 1965 TE ZWOLLE

FEESTAVOND

Na afloop van de vergadering van vrijdagavond 9 april zal door de Kamer-Centrale Zwolle, in samenwerking met de afdeling Zwolle, aan de afgevaardigden ter Algemene Vergadering een feestavond worden aangeboden.

Deze feestavond zal worden gehouden in de zalen van Hotel Wientjes, gelegen recht tegenover de Buitensociëteit.

LOGIESCOMMISSIE

Afgevaardigden ter Algemene Vergadering op vrijdag 9 en zaterdag 10 april a.s. in de Buitensociëteit te Zwolle kunnen zich desgewenst voor logies wenden tot de door de afdeling Zwolle-Zwollerkerspel ingestelde logies-commissie, die bestaat uit de heren H. C. W. R. Korendijk, Hortensiastraat 99, tel. 16093, en A. J. Tom, notaris, Eekwal 18, tel. 15876, te Zwolle.

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

V. N. K. KANTOORMACHINES

schrijvende tel- en rekenmachines

TRIUMPH **Schrijfmachines** **V.N.K.**
ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN

Franco levering Boekhoudmachines
TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.
Beukelsdijk 160 - Tel. 010-5 10 52 - Rotterdam-6
OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”
v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht
NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:
Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

STAAL CONSTRUCTIES
voor elk project

Garages Fabrieksgebouwen Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ N.V. **LATUMEBD** DIRECTEUR: A. CALJÉ
TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

Spinners en Twijners van Weef- en Tricotgarens

FGH FRIESCH-GRONINGSCHHE HYPOTHEEKBANK N.V.
EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN
EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

BESCHRIJVINGSBRIEF

VOOR DE

JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING

te houden op **VRIJDAG 9** en **ZATERDAG 10 APRIL 1965**, in „DE BUITENSOCIËTEIT”, Stationsweg 4 te **ZWOLLE**

De vergadering zal beginnen op: **VRIJDAGAVOND** te 8.00 uur; **ZATERDAGMORGEN** te 10.00 uur.

A G E N D A

Vrijdag 9 april des avonds 8.00 uur
OPENBARE VERGADERING

1. Opening door de Voorzitter.
2. Rede door de heer mr. W. J. Geertsema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie.
Deze toespraken zullen van 8.05—9.00 uur door de radio worden uitgezonden over Hilversum I (golflengte 402 m.).
In verband met deze uitzending wordt men verzocht te 8.00 uur precies in de zaal aanwezig te zijn.
3. Begroeting van de gasten.

HUISHOUDELIJKE VERGADERING

4. Verslag van de Commissie voor de Notulen van de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 17 en 18 april 1964 te Eindhoven.
5. Benoeming van de Notulencommissie voor de vergadering van 9 en 10 april 1965.
6. Jaarverslag van de secretaris.
7. Rekening en Verantwoording en Jaarverslag van de penningmeester.
8. Verslag van de Commissie van Voorlichting over de Rekening en Verantwoording van de penningmeester over het jaar 1964.
9. Benoeming van een commissie van drie leden ter voorlichting van de Algemene Vergadering bij de behandeling van de Rekening en Verantwoording van de penningmeester over het jaar 1965.
10. Benoeming van een voorzitter van de Commissie van Beroep.
Aangezien de voorzitter van de Commissie van Beroep, prof. mr. R. P. Cleveringa, de wens te kennen heeft gegeven het voorzitterschap dezer commissie neer te leggen, biedt het Hoofdbestuur overeenkomstig artikel 2 van het Reglement voor de Commissie van Beroep de volgende aanbeveling aan voor deze te vervullen plaats:
  1. Prof. mr. C. H. F. Polak te Leiden,
  2. Mr. A. Blom te Rotterdam.

11. Bespreking van het beleid van het Hoofdbestuur.
12. Bespreking van het beleid van de redactie van „Vrijheid en Democratie”.
13. Rondvraag.
Afgevaardigden van afdelingen, die bij dit punt het woord wensen te voeren, gelieven hiervan vóór 2 april a.s. schriftelijk mededeling te doen aan het Algemeen Secretariaat, onder opgave van het ter sprake te brengen onderwerp.
14. Voorstellen van het Hoofdbestuur tot herziening van Statuten en Reglementen.

Toelichting: Deze voorstellen zijn gepubliceerd in het nummer van 11 februari 1965 van „Vrijheid en Democratie”. De afdelingen wordt verzocht eventuele amendementen schriftelijk in te dienen vóór 25 maart a.s., opdat deze nog tijdig ter kennis van de Partij kunnen worden gebracht. Vanzelfsprekend zullen ook nadien binnengekomen amendementen in behandeling worden genomen.

Zaterdag 10 april des morgens 10.00 uur

HUISHOUDELIJKE VERGADERING

15. Benoeming van een voorzitter.
Wegens periodieke aftreding van de heer ir. K. van der Pols te Rotterdam, die zich herkiesbaar heeft gesteld, moet in de vacature van het voorzitterschap worden voorzien.
Als enig kandidaat is gesteld: ir. K. van der Pols te Rotterdam.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.
16. Benoeming van een assessor.
Wegens periodieke aftreding van de heer H. J. L. Vonhoff te Amsterdam, die zich herkiesbaar heeft gesteld, moet in een vacature in het Dagelijks Bestuur worden voorzien.
Als enig kandidaat is gesteld: H. J. L. Vonhoff te Amsterdam.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.
17. Benoeming van zeven leden van het Hoofdbestuur.
Aan de beurt van periodieke aftreding als lid van het Hoofdbestuur zijn:

voor de Rijkskieskring 's-Hertogenbosch: mevrouw mr. C. H. J. H. J. de Vries - van Haften, Eindhoven.
voor de Rijkskieskring Arnhem: de heer ir. J. N. Kooij, Apeldoorn,
voor de Rijkskieskring Leiden: de heer mr. G. C. van Dijk, Wassenaar.
voor de Rijkskieskring Den Helder: de heer W. Franck, Bergen,
voor de Rijkskieskring Middelburg: de heer dr. ir. C. W. C. van Beekom, Goes,
voor de Rijkskieskring Leeuwarden: de heer mr. B. P. van der Veen, Leeuwarden,
voor de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D.: mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi, Haarlem.
Allen zijn terstond herkiesbaar.
De heren ir. J. N. Kooij, mr. G. C. van Dijk, W. Franck, dr. ir. C. W. C. van Beekom en mr. B. P. van der Veen en mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi hebben zich schriftelijk bereid verklaard een candidatuur voor een herbenoeming te aanvaarden.
Van mevrouw mr. C. H. J. H. J. de Vries-van Haften is bericht ontvangen dat zij zich niet herkiesbaar stelt.
Candidaat gesteld voor het lidmaatschap van het Hoofdbestuur zijn:

voor de Rijkskieskring 's-Hertogenbosch:

Ir. L. Korver te Waalre, door de afdelingen Eindhoven en 's-Hertogenbosch

Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Arnhem:

Ir. J. N. Kooy te Apeldoorn (aftredend), door de afdeling Arnhem.
Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Leiden:

Mr. G. C. van Dijk te Wassenaar (aftredend), door de afdelingen Voorburg en Voorschoten

Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Den Helder:

W. Franck te Bergen (N.H.) (aftredend), door de afdelingen Alkmaar, Barsingerhorn, Bergen, Berkhout, Castricum/Limmen, Enkhuizen, Heiloo, Hoorn, Koog/Zaandijk, Langedijk, Midwoud/Oostwoud, Oostzaan, Opmeer, Purmerend, Schoorl. Texel, Twisk, Wieringerwaard, Zaandam en Zijpe.

Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Middelburg:

Dr. ir. C. W. C. van Beekom te Goes (aftredend), door de afdelingen Brouwershaven, Goes, 's Heer Arendskerke, Middelburg, Noord Beveland, Oud Vossemeer, Vlissingen en Westenschouwen.

Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

voor de Rijkskieskring Leeuwarden:

Mr. B. P. van der Veen te Leeuwarden (aftredend), door de afdeling Leeuwarden.

Aangezien tegen-candidaten ontbreken, zal deze benoeming overeenkomstig art. 46 van het Huishoudelijk Reglement zonder stemming geschieden.

door de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D.:

Mevrouw mr. E. A. J. Scheltema-Conradi te Haarlem (aftredend), mevrouw H. A. A. L. de Vries-van der Hardt Aberson te Hengelo (O.).
Overeenkomstig art. 20, lid 5, van het Huishoudelijk Reglement, dat bepaalt dat de candidaatstelling voor de door de Stichting Organisatie Vrouwen in de V.V.D. te vervullen plaatsen in dier voege geschiedt, dat voor elke plaats 2 kandidaten worden gesteld, zal voor deze benoeming een stemming dienen te worden gehouden.

18. Voortzetting van de behandeling van de voorstellen tot herziening van Statuten en Reglementen

Zaterdag 10 april des middags 2.00 uur

OPENBARE VERGADERING

19. Bespreking van het beleid der Kamerfracties.
Het verdient aanbeveling, dat afgevaardigden van afdelingen, die bij dit punt speciale onderwerpen ter sprake willen brengen, hiervan vóór 2 april a.s. mededeling doen aan het Algemeen Secretariaat, zodat de Kamerleden de gelegenheid hebben zich hierop voor te bereiden.
20. Sluiting door de voorzitter.

Het Hoofdbestuur van de V.V.D.

K. VAN DER POLS, voorzitter

W. H. D. QUARLES VAN UFFORD, algemeen secretaris

Mr. F. Korthals Altes over de Kabinetscrisis en T.V.

Op 5 april j.l. hield de afdeling Voor- schoten van de VVD een geanimeerde ledenvergadering in het Cultureel Centrum. Naast de gebruikelijke jaarverslagen bestond het huishoudelijke gedeelte uit een gedachtenwisseling over op de komende Algemene Vergadering van de Partij naar voren te brengen punten. Doch pièce de résistance vormde de uit- muntende uiteenzetting door het Hoofd- bestuurslid, de heer mr. F. Korthals Altes, over de Kabinetscrisis en het open T.V. en radiobestel. Op zeer heldere wijze gaf spreker een overzicht van de ontwik- keling van de omroep politiek in Neder-

land en de factoren die tot de val van het Kabinet Marijnen hebben geleid. De levendige discussie, die daarna ontstond, bewees hoezeer het auditorium geboeid was door deze causerie.

Culturele Commissie vergaderde

Op dinsdag 30 maart vergaderde de Culturele Commissie. Zij besprak het radio- en televisievraagstuk en belichtte vooral de culturele aspecten.

STALEN
MEUBELN

GISPEN
CULEMBORG

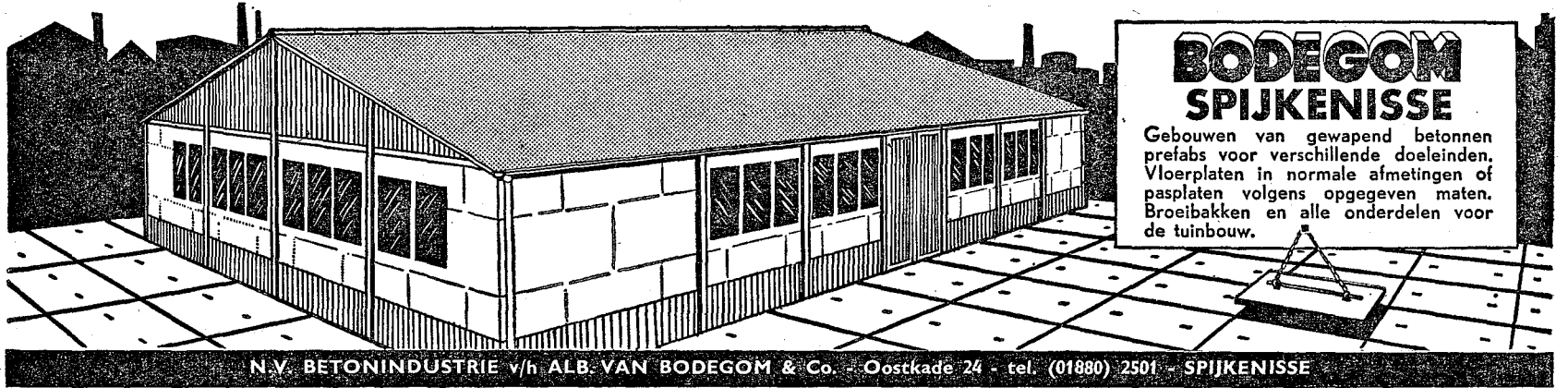
ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

„Maak de V.V.D. sterk!!”

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

•
Reparatie en nieuwbouw
•

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE-BOLNES

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

N. V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

—
Reders, cargadoors, bevrachters, expeditie-
diteurs, beëdigde makelaars voor het
kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444

ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TEL. 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

TELEFOON 25242 - DELFT

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

Landelijke Middenstandscommissie vergaderde

VERHOUDING OVERHEID- DETAILHANDEL BESPROKEN

De Landelijke Middenstandscommissie van de partij heeft zich in haar laatstgehouden vergadering met een aantal actuele onderwerpen bezig gehouden. Aan de hand van een notitie van haar lid, de heer S. Minco, heeft zij zich verdiept in de verhouding tussen overheid en detailhandel.

Tijdens de beraadslagingen bleek de wenselijkheid dit probleem ruimer te stellen door het gehele midden- en kleinbedrijf hierin te betrekken. Besloten werd aan een subcommissie, bestaande uit de heren Bastet, Lindeloo, Minco en v. d. Leeuw, op te dragen de notitie tot een rapport uit te werken, dat in een volgende vergadering zal worden behandeld.

Voorts werd aan de ontwikkeling van nieuwe koopcentra, waarover de secretaris een notitie had verschaft, bijzondere aandacht gewijd. In vele gemeenten is dit vraagstuk actueel, omdat de bevolkingsaanwas leidt tot de ontwikkeling van nieuwe woonwijken, waarin plaats is voor een winkelcentrum. Elders worden verouderde gedeelten van de bebouwde kom gesaneerd dan wel noopt de verkeerssituatie tot aanleg van nieuwe wegen met aantasting van bestaande bebouwing. Vrijwel steeds zijn daarbij bedrijven be-

trokken. Planologische, stedenbouwkundige, verkeerstechnische en bestuurlijke gezichtspunten komen hierbij aan de orde.

Het is van vitaal belang voor het betrokken bedrijfsleven, dat zijn organisaties van stonde af aan door het gemeentebestuur in de plannen worden gekend. Nieuwe koopcentra dienen bij voorkeur door samenwerking van de belanghebbende ondernemers te worden tot stand gebracht en geëxploiteerd.

Vermeden moet worden dat zij een

speculatie-object worden, waardoor de bedrijfslasten te hoog kunnen worden opgevoerd. Zulks behoort de overheid te voorkomen. Zij zal ook omtrent plaatsbepaling, omvang, brancheverdeling en bouwkundige structuur van het centrum tijdig overleg met de organisaties moeten plegen.

Uit de discussie bleek, dat de houding van de gemeentebesturen zeer verschillend is, zodat er naast tevredenheid ook teleurstelling en onbehagen bestaan.

Studieconferentie

Besloten werd de Vereniging van Staten- en Raadsleden te verzoeken bijzondere aandacht aan deze problematiek te besteden en haar met andere wensen op bestuurlijk terrein tijdens een studieconferentie aan de orde te stellen.

Vervolgens heeft de LMC opnieuw de overheidsmaatregelen tegen de verticale prijsbinding in beschouwing genomen. Zij heeft eerder een uitvoerige nota hierover

aan het hoofdbestuur uitgebracht. De reacties van enige hoofdbestuurleden hebben ertoe geleid, dat een afzonderlijke vergadering aan dit onderwerp is gewijd.

De heer Vonhoff werd daarmede gelegenheid geboden zijn afwijkende inzichten met de LMC te bespreken, hetgeen wederzijds verhelderend heeft gewerkt. Als gast was aanwezig mevrouw mr. Buschkens-Dijkgraaf, vertegenwoordigster van Vrouwen in de VVD, welke organisatie dit onderwerp ook in studie heeft genomen.

P.B.O.

In verband met de omstandigheid, dat de regering aan de SER opnieuw advies heeft gevraagd over de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, werd dit vraagstuk door de LMC aangesneden. Zij kwam na uitvoerige discussie tot de eenstemmige conclusie, dat de pbo in haar bestaande structuur moet worden afgewezen. Aan de eerder vermelde subcommissie werd opgedragen deze beginseluitspraak in een rapport nader te motiveren en een alternatieve oplossing aan de hand te doen.

De heer J. F. Repko uit Winschoten heeft wegens zakelijke omstandigheden als lid moeten bedanken, doch werd bereid gevonden als plaatsvervangend lid te fungeren. Als zijn opvolger werd de heer H. J. Edzes te Haren (Gr.) voorgedragen.

Te Harlingen is door de zorg van de heer Janzen een plaatselijke middenstandscommissie gevormd, bestaande uit de heren J. Kok, A. P. Kuiper en P. Overzet. Bravo! Ook te Assen is een commissie in wording.

Op 23 april om 12 uur komt de LMC opnieuw bijeen.

v.d.L.

HET GEMIDDELDE MENSDOM . . . .

(Ingezonden)

In het vorig nummer van ons weekblad wijdde de redactie een drie-sterretje aan de waakzaamheid van Genemuidens burgemeester, die zijn burgers en burgeressen vrijwaarde tegen de zonde door in een toneelstuk, dat de neutrale plaatselijke zangvereniging wilde opvoeren, een aantal in zijn ogen Zijn Heer lasterende uitdrukkingen om te zetten in andere.

Ach, toe burgemeester, verzuchtte de redactie en deden wij met haar. Was de schrijver van het onschuldige blijspelletje over „een schoonmoeder uit duizend” (dat moet een unicum wezen, zeggen ze), de heer Henri van Daele, nu werkelijk uit op opzettelijke godslastering, of gebruikte hij termen die allang zelfs geen onopzettelijke vloeken meer zijn? Kom nou, burgemeester!

Het had overigens erger gekund. artikel 221, lid 2 van de Gemeentewet gebiedt de burgemeester „te waken tegen het doen van met de openbare orde of zedelijkheid strijdige vertoningen”. Zelfstandig, in hoogste instantie en onafhankelijk van 's raads verordeningen kan hij vertoningen verbieden. Het argument daarbij is meestal, dat de inwoners der gemeente of een deel daarvan aanstoet kunnen nemen aan het stuk of er door kunnen worden gekrenkt in hun godsdienstige gevoelens.

De burgervader van Genemuiden is zover niet gegaan. Hij wist kennelijk en dat siert hem, dat „de wet de aanstoot van een deel der bevolking geenszins als criterium heeft gesteld en dat speciaal godsdienstige bezwaren zonder meer niet onder de bepaling kunnen worden gebracht”, zoals mr. J. Bool al leerde in zijn De Gemeentewet (van een hele tijd terug). Wat dit betreft dus hulde wie hulde toekomt: burgemeester Soetendaal.

Niet voor het eerst

Verbieden zou nl. niet voor het eerst zijn gebeurd. Er waren meer burgemeesters die beter dan de toneelschrijvers het leven kenden. Wij weten toevallig één voorbeeld. In 1947 deed de burgemeester van Uithuizermeeden „Onder één dak” van de eind vorig jaar overleden internationaal beroemde Nederlandse toneelschrijver Jan Fabricius (senior, de vader van de romancier Johan) in de ban. Waarom? Ja, waarom, maar hij deed het. Jan Fabricius reageerde erop in een brief aan een vriend met deze zinnen:

Die burgemeester heeft gelijk: als het stuk hem niet aanstaat en hij heeft de macht om het te verbieden, doet (spatiëring van J. F.) hij dat. Als ik burgemeester van Uithuizermeeden was en een even bekrompen varken was als

hij, zou ik precies zoo handelen. Maar wat te zeggen van de Besturen van dat toneelgezelschap Concordia uit Bedum en het Plaatselijk Nut te Uithuizermeeden, die niet het pietsie karakter hebben, dat nodig is om dat achterlijke burgemeestertje het hoofd te bieden! Wijlen professor Bolland was gewoon om zijn redevoeringen te openen met de woorden „Het gemiddelde mensdom is niet veel bijzonders”. Hij zal de Uithuizermeeders op het oog gehad hebben.

Zo is het. Wat te zeggen van het bestuur van de neutrale zangvereniging in Genemuiden? Want die bood de burgemeester het voor dit jaar uitverkoren stuk ongeveer v r a a g d ter lezing aan. Dat zei de burgemeester tenminste - na het verschijnen van het vorige nummer van V en D - in een interviewtje en er is geen reden om aan zijn woorden te twijfelen. Trouwens, ongevraagd of gevraagd doet er weinig toe. Wat te zeggen van dat bestuur dat de wijzigingen slikte en die schoonmoeder uit duizend toch op de planken zette?

De burgemeester heeft in het ter lezing geven een stilzwijgende vraag naar een mening gezien en hij heeft die metterdaad gegeven. Een bekrompen mening, zeker, maar toch een nuance verschil met censuur.

de verhoudingen en vanuit die onwetendheid begrijpelijk.

Gulden middenweg

Wat te zeggen van dat bestuur? Misschien dit. Dat het bij voorbaat de wind uit de zeilen wilde nemen van de niet-neutralen in Genemuiden: de burgemeester heeft het stuk gekeurd! En als dat zo is, dan is misschien die burgemeester niet eens zo bekrompen, maar dan is hij wellicht een man van de gulden middenweg, die zijn neutralen en niet-neutralen kent in Genemuiden. En die mogelijk daarom bij vroegere gelegenheden wel eens een stuk ter inzage heeft gevraagd.

Dus, wat te zeggen van de Genemuiders? Dat ze dicht bij de Staphorsters wonen. Ja, maar ook niet ver van de Canadezen, van wie het Nederlandse immigrantenechtpaar Bergsma, naar het Algemeen Handelsblad ons vertelt, het burgerrecht niet krijgt omdat het niet in God gelooft en het niet kan veinen en daarom de eed van trouw niet kan afleggen zoals de wet op het Canadese burgerschap dat voorschrijft. Het Canadese opperste gerechtshof heeft het nog eens bevestigd, in 1965 A.D.

Het gemiddelde mensdom. . . !??

"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

ANNO 1774

DEVIEZENBANK

PARKLAAN 32-34 - TEL 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.
KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) - 15851 - POSTGIRO 75651

FORUM-BANK

AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

**Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.**

Alle Bankzaken

HOGE RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN
U. EMMIUSSINGEL 59

ROTTERDAM
WESTERSINGEL 93

MINDER BELASTING BETALEN

Ook na de a.s. inkomstenbelastingverlaging kunt U belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K.** van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Nieuw kabinet

(Zie pag. 3)

Mr. Geertsema op V.V.D.-congres:

OMROEPBESTEL-CALS VERANDERT NIETS IN DE AETHER

TIDENS de Algemene Vergadering van de VVD die op 9 en 10 april te Zwolle werd gehouden hield de fractie-voorzitter van onze partij in de Tweede Kamer, mr. W. J. Geertsema, een grote politieke rede, die door het congres talloze malen door applaus werd onderbroken.

Mr. Geertsema sprak als volgt:

Excellenties, Dames en Heren, toen de VVD een jaar geleden bepaalde, dat de algemene vergadering 1965 op 9 en 10 april in Zwolle zou worden gehouden, kon zij onmogelijk beseffen, dat dat besluit haar fractievoorzitter in de Tweede Kamer enigermate in moeilijkheden zou brengen, zodanig zelfs, dat de laatste berichten van vijf minuten geleden nog wijziging van de toespraak nodig maakten.

Het is namelijk geen eenvoudige zaak de leden van een politieke partij toe te spreken op een tijdstip, waarop zowel de samenstelling van de regering, als het regeringsprogramma nog enigermate in duisternis zijn gehuld.

Het kabinet-Marijnen heeft zijn portefeuilles ter beschikking gesteld van Hare Majesteit de Koningin en formateur Cals is doende een nieuw kabinet te vormen.

Als wij, ondanks de zwijgzaamheid van de heer Smallegen - een hoogst ongebruikelijk feit - toch voorlopig maar aannemen dat de formatie zal slagen, dan moet ik toch constateren, dat wij op dit moment nog geen duidelijk beeld van het komende regeringsbeleid hebben.

Slechts over een onderdeel van dat beleid bestaat enige zekerheid, en wel over dat onderdeel, dat zich bezighoudt met ons toekomstige omroepbestel. Ik kom daarop straks nog terug.

Dit is overigens een uitermate belangrijk onderdeel, want het is daarover, dat in het kabinet-Marijnen geen overeenstemming bereikt kon worden, hetgeen leidde tot het demissionair worden van het kabinet.

Wanneer ik zeg, dat wij deze gang van zaken uitermate betreuren, dat het kabinet-Marijnen een goed kabinet was, dan weet ik, dames en heren, dat ik niet alleen spreek namens de leden en sympathiserenden van de VVD, maar tevens namens talloze anderen in den lande, die dit kabinet maar node zullen zien ver trekken (applaus).

Ik weet, dat er velen zijn die zich nog steeds afvragen, of dit alles nu niet te voorkomen zou zijn geweest, of het nu werkelijk nodig was, dat een kabinet, dat een goed beleid voerde, aftrad omdat het over één onderdeel van het regeringsbeleid geen overeenstemming kon bereiken. En dan is mijn antwoord, dames en heren: Ja! Wanneer dat ene onderdeel zo verweven is met de werkelijke beginselen van het liberalisme, dan is het ondenkbaar, dat liberale ministers rustig zouden blijven zitten, terwijl er door het kabinet een beleid zou worden gevoerd, dat lijnrecht tegen die beginselen ingaat. (Instemming).

Laat men zich bovendien geen enkele illusie maken, dat als onze ministers dit wel zouden hebben gedaan, hun positie in het kabinet even sterk zou zijn geweest als te voren. Denkt men nu werkelijk, dat als onze liberale bewindslieden, louter en alleen om de bestaande samenwerking in de regering te kunnen handhaven, op een voor het liberalisme zo essentieel punt volledig hadden gecapituleerd - en dat was het wat van hen werd geëist - men hen in een later stadium nog zou hebben geloofd, als zij met ontslag hadden gedreigd, b.v. omdat het kabinet onder de druk van de omstandigheden een inflatoire politiek wilde voeren?

Denkt men nu heus, dat ons in '67 zetels in het nieuwe kabinet zouden zijn aangeboden louter uit dankbaarheid voor de liberale capitulatie, nadat die capitulatie tot een onafwendbare, forse verkiezingsnederlaag in 1967 zou hebben geleid?

Men zou ons uitgelachen hebben over onze domheid en ons zonder meer aan de kant hebben geschoven, terwijl nu, als in 1967 blijkt, dat het Nederlandse volk onze beginselvastheid meer waardeert dan de politieke capriolen van andere partijen, de kabinetsformatie in dat jaar weer een volledig open zaak is. (applaus).

Laat ook de AR niet rekenen op enige politieke dankbaarheid, als blijkt - en ik acht dat zeker niet uitgesloten - dat zij een soort politieke zelfmoord heeft gepleegd door zich aan een beleid te verbinden, dat rechtstreeks ingaat tegen de maatschappelijke inzichten van een groot deel van haar aanhang.

Hij, die speculeert op politieke dankbaarheid, bouwt zijn huis op

het ijs. Overigens bewijst het geval van minister Bot, wiens omroepplan door Cals is overgenomen en die nu wordt gedegradéerd tot minister zonder portefeuille onder minister Luns,

te moeten afbreken. Te moeten afbreken op een moment, waarop men in het algemeen juist de resultaten begint te boeken van het voorbereidende werk in de eerste jaren.

Mr. W. J. Geertsema in ernstig gesprek met mr. E. H. Toxopeus tijdens de Algemene Vergadering in Zwolle.

dat ook politieke trouw een weinig voorkomend verschijnsel is, tenminste in de kringen van de KVP.

Hulde aan de liberale bewindslieden

Dames en heren, laat men toch ook vooral niet denken, dat onze ministers lichtvaardig tot hun besluit zijn gekomen.

Laat men toch beseffen, hoe moeilijk het een bewindsman moet vallen om een beleidslijn, die hij voor vier jaar heeft uitgezet, halverwege

Het is de zwaarte van de beslissing, die onze ministers met volledige instemming van onze staatssecretarissen hebben genomen, die ons eens te meer duidelijk maakt, hoezeer de plannen van minister Bot indruisten tegen de beginselen van het liberalisme, hoe weinig die plannen tegemoet kwamen aan het liberale ideaal van een werkelijke geestelijke vrijheid ook op het terrein van het omroepbestel.

IJS-EIS

★ ★ Met het zonnige weer zijn ook de eerste ijskarretjes weer op straat verschenen. Het publiek zal deze zomer wel weer ettelijke miljoenen ijsjes kopen. Met de kwaliteit van dit produkt is het echter niet altijd even gunstig gesteld. Zo zien de keuringsdiensten van waren zich jaarlijks gedwongen de nodige voorraden af te keuren. Terecht heeft prof. ir. E. A. Vos vorige week bij zijn aanvaarding van het ambt van hoogleraar in de zuivelbereiding en de melk- kunde aan de Landbouwhogeschool te Wageningen het veelvuldige kwaliteitsbederf van ijs aan de kaak gesteld. Hij hoopte zelfs dat de consumenten binnenkort daartegen in heftige opstand zullen komen. Het zou echter beter zijn als alle ijsbereiders hun verantwoordelijkheid zouden beseffen. Er is een fabrikant die zijn produkt het predikaat „veilig” meegeeft. Deze veiligheid dient aan alle in ons land verkochte ijsjes als eis te kunnen worden gesteld.

MAN EN PAARD

★ ★ In dezelfde week dat in ons land tientallen koeien op hun paasbest werden opgedoft om op de paasveetentoonstelling te Amsterdam te kunnen meedingen naar de titel miss rund 1965, werden 28 paarden gedurende 48 uur in een spoorwag- wagon aan hun lot overgelaten. Eén van de dieren stierf, een ander raakte onder het kadaver en werd gewond. Het betrof hier een transport van paarden uit Polen. De dieren bleven in Amersfoort een heel weekeinde zonder verzorging, mede tengevolge van gebrek aan communicatie tussen expediteurs en de N.S. Terwijl de politie het onderzoek nog voortzet, is het wellicht goed reeds maatregelen te nemen om herhaling te voorkomen. De paarden waren in Polen en Duitsland onder begeleiding vervoerd. Dat is in deze landen verplicht. Ook iets voor Nederland?

ZINLEDIG

★ ★ Men mag aannemen, dat de voetbalwedstrijd Nederland—Noord-Ierland door enige miljoenen landgenoten op de televisie werd gevolgd. Daarbij konden zij de enthousiaste kreten horen, waarmede de schare der supporters het nationale elftal tot grote daden trachtte aan te sporen. Ook claxons en andere geluids-instrumenten werden op spannende momenten ingezet. Er was echter een „solist”. Een individu met een drietoons-toeter heeft van zijn drang om zich te doen gelden, een overvloedig en irriterend geluid gemaakt. Zo konden een drie miljoen kijkers en toehoorders zich de gehele avond „verlustigen” in de geluidsdruft van één maniak. Er zijn dunkt ons weinig mogelijkheden, zulke storende, zinledige klanken te verhinderen. En dit te meer, daar wij overtuigd tegenstander van lynchen zijn.

MANIAKKEN

★ ★ Veel gevaarlijker dan onze geluidsaanbidders zijn de maniakken, die in het autoverkeer door inhaalmanoeuvres het leven van zichzelf en anderen in gevaar brengen. Kortgeleden werd door inhalen in een onoverzichtelijke bocht een tegenligger het slachtoffer van onbeheerste snelheidsdruft. In Zwitserland vindt men borden, waarop de waarschuwing is aangebracht: Haal nooit in in geval van twijfel. Het is ons niet bekend of die borden helpen. Toch zouden wij de Vereniging voor Veilig Verkeer willen vragen zeer speciale aandacht te vestigen op de fnuikende gevaren van onverantwoorde inhaalmethoden. Verkeerde rijbeslissingen zijn hier levensgevaarlijk.
Ook voor anderen.

NIEUW KABINET

Het Kabinet-Cals is door H.M. de Koningin beëdigd en zal zich weldra aan de Kamer presenteren. Het is tot stand gekomen in een - voor ons land gerekend - vrij snelle formatie. Zo zeer hechte de formateur, na zijn volte face bij het TV-beleid, aan snelheid, dat er voor de rit Den Haag-Soestdijk een heli- copter aan te pas is gekomen. Wij zullen de laatste zijn om de nieuwe premier, die weet wat public relations en spectaculaire daden zijn, deze vlucht te misgunnen. Wel is het duidelijk, dat men in de aanvang van deze week niet op een paar uurtjes gekeken heeft. De maandag gehouden en dinsdag voortgezette constituerende vergadering van het Kabinet-in- wording stond gelijk met een Mara- thon-zitting. Naar bekend wil de heer Cals tijdbommen, zoals die aan het Kabinet-Marijnen het leven hebben gekost, vermijden. Dat is bijzonder loffelijk. Maar het is in de parlemen- taire geschiedenis meer voorgeko- men, dat bommen als het ware uit de heldere hemel plotseling een Kabinet hebben geveld.

Desalniettemin bestaat er een vrij grote kans, dat het nieu- we ministerie de twee jaren die het scheiden van de volgende verkiezin-

gen, wel zal halen. Verondersteld tenminste, dat de drie fracties, die elkaar het driedelig ja-woord heb- ben gegeven, hun „eensgezindheid” zullen bestendigen. In ieder geval zal het voor dit Kabinet geen gemak- kelijke tocht zijn. Want men neemt nu reeds aan, dat bij de drie frac- ties, van wier steun het afhankelijk is, er meermalen lieden zijn, die — hoe vreemd het taalkundig ook moge klinken — van plan zijn uit de boot te vallen.

Op het stuk van de zetelverdeling is, na lange overweging, de formule 6—5—3 gekozen. Die zesde zetel is blijkbaar uitsluitend gere- eerd om mr. Bot in het Kabinet te houden. Men vond het kennelijk te gek, dat juist de Minister wiens plan voor radio en TV de crisis had ont- ketend en wiens denkbeelden in hoofdzaak terug te vinden zijn in het project-Cals in het ministerloze leven zou moeten terugkeren. De heer Bot schijnt zekere voorwaarden te hebben gesteld. Hij wenst aan zijn beharti- ging van hulp aan onderontwikkelde gebieden een zekere inhoud te geven. Dat is begrijpelijk. Toch moest deze zesde katholieke ministerspost vooral dienen om de legpuzzel der formatie

op te lossen. Welk wezenlijk lands- belang hiermee is gediend, ontgaat ons volledig.

Ten slotte de algemene richting, welke dit Kabinet zal willen inslaan. Voortzetting van de zo gun- stige financieel-economische lijn van het Kabinet-Marijnen is niet te ver- wachten. Want de PvdA zal niet voor „niets” de portefeuilles van Financiën en Economische Zaken willen beheren. In hoeverre de KVP en AR ministers hier kunnen bijdra- gen tot matiging bij de ombuiging van het beleid, is onzeker. Voor het ogenblik zien wij uit naar de rege- ringsverklaring van het nieuwe Ka- binet.

Hoe men de zaak ook wendt of draait, de kiezers die in 1963 voor een bepaald beleid hebben gestemd, wacht thans een nieuwe koers. Maar daarvoor zal op het laatst over twee jaar, de rekening worden gepresen- teerd.

L.M.

RIJNMOND-VERKIEZING

Vier afdelingen deze week bovenaan op onze erelijst: Strijen, Oud-Beijerland, Eindhoven en Middelburg met bijdragen van resp. f 35,—, f 50,—, f 50,— en f 50,—.

Uw penningmeester dankt deze afdelingen hartelijk voor hun steun.

Van de afdeling Doetinchem ontving ik het bericht dat haar kas de adering van een bijdrage voor de Rijnmond-verkiezing niet zou kunnen verdragen. Het bestuur heeft daarom besloten in een ledenvergadering een collecte voor deze verkiezing te hou- den, welke f 25,— heeft opgebracht.

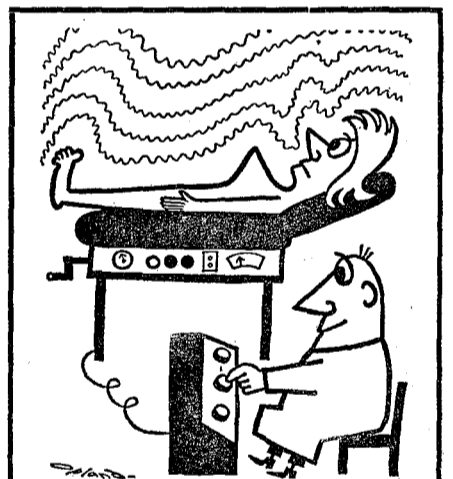
Grote dank ook aan alle goede geefsters en gevers, die een giro- biljet invulden met no. 67880 ten name van de Secretaris van de VVD te 's-Gravenhage en mij hun bijdrage voor de Rijnmond- verkiezing zonden.

Wanneer u deze regels leest zal een nieuwe Regering ongetwij- feld aan het Nederlandse volk gepresenteerd zijn.

Ik doe daarom een dringend beroep op u om de heer Cals en de zijnen op 2 juni a.s. op waardige wijze van antwoord te kun- nen dienen.

SIDNEY J. VAN DEN BERGH,
Penningmeester.

H. W. H. te A. f 25,—; A. E. J. M. te 's-G. f 10,—; H. S. te B. f 20,—; Mr. E. J. W. K. te S. f 5,—; T. H. H. te G. f 50,—; A. J. W. f 10,—; W. J. v. H. te 's-G. f 5,—; Ir. J. G. B. te A. f 25,—; Mevr. J. D.-B. te S. f 5,—; Mr. P. G. B. te A. f 25,—; Mej. B. v. d. L. te 's-G. f 5,—; L. de B. te V. f 7,—; P. B. D. te A. f 10,—; Mr. W. B. te N. f 10,—; W. P. te A. f 5,—; Mr. P. H. S. te 's-G. f 10,—; Dr. J. de B. te H. f 10,—; Ir. B. J. J. K. C. te R. f 15,—; Mevr. M. A. v. d. V.-V. te W. f 5,—; Mej. M. C. S. te H. f 5,—; J. K. te R. f 5,—; Ir. J. H. A. W. v. H. tot E. te H. f 10,—; J. F. B. T. 't L. te F. f 10,—; Mevr. R. M. v. d. K.-v. d. V. te U. f 10,—; Mej. A. C. T. te Z. f 5,—

MASSAGE IS GEEN OVERBODIGE LUXE

Voor dit doel heb ik een inklapbare massagetafel laten maken, zodat de RELAX-MASSAGE aan huis moge- lijk is. Nog enige uren onbezet. Ook 's avonds. Prima referenties. Maandag en donderdag in Heemstede en om- streken.

Woensdag, donderdag en zaterdag in het Gooi.

MASSEUR/YOGA-THERAPIST

FRED VAN BEEK

Sarphatipark 44 - Amsterdam-Zuid
Telefoon 73 39 48

N.B. Vraagt prospectus over mijn yoga-ademhaling-cursus.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast **k**oning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

C O C A G N E

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

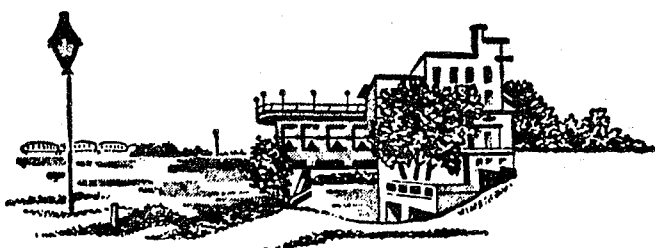
CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

Mevr. Haya van Someren-Downer in de t.v.-uitzending van maandag 12 april 1965

ZIELSVERHUIZING EN OFFERFEEST

Het Kabinet-Cals is vrijwel klaar. Het bestaat - en dat lijkt mij een goed ding - voor een groot deel uit bekende politici, oud-Kamerleden en oud-Ministers zelfs. Drie van de vier heren, die voor de formatie onderhandeld hebben, worden zelf minister.

De VVD, dames en heren, zal aan dit Kabinet niet deelnemen. Wij gaan dus nu in de oppositie en wij zullen die oppositie voeren, zoals de heer Van Riel zaterdag op onze grote jaarvergadering al gezegd heeft, onder de titels „De zielsverhuizing van Mr. Jozef Cals” en „Het offerfeest der beginselen”. En bij dat offerfeest treffen we dus enkele bekende gezichten aan. Wij treffen daar allereerst de katholieke Minister van Buitenlandse Zaken, de heer Luns. Er schijnt om zijn terugkeer nogal wat te doen te zijn geweest. Eerst zou hij niet terugkeren en ik heb de indruk dat er nogal een hoge prijs voor zijn terugkeer is betaald, nl. de prijs dat de socialistische Financien als Economische Zaken gaan bezetten. De heer Luns is dus een dure minister geworden. En kijken we nu naar Financien, dan treffen we daar aan de heer Vondeling, de heer Vondeling die de zware taak krijgt om twee hooggeleerde vaklieden als Prof. Zijlstra en Prof. Witteveen op te volgen. Trouwens, de heer Vondeling krijgt het op meer punten moeilijk. Hij zal misschien blij zijn dat voor het onderwerp, dat hij zo belangrijk vindt, ontwikkelingshulp - ik ben het overigens met hem eens

dat dat belangrijk is - een apart ministerie is gecreëerd. Dit laatste vind ik wat overdreven, maar het is een belangrijk onderwerp. En nu moet de heer Vondeling op dat ministerie aantreffen - dulden zou ik bijna zeggen - de heer Bot, nu juist een van de vier, die op het zwarte lijstje van de heer Vondeling zijn gezet. Hij was helemaal onbekwaam, U herinnert zich dat misschien wel, en nu zit hij op dat belangrijke onderwerp. Dat is niet leuk voor de heer Vondeling.

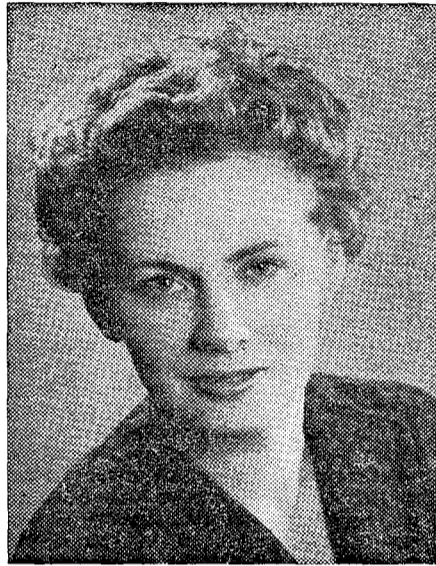
Verder treffen we aan, en dat valt dan weer onder de zielsverhuizing, Dr. Veldkamp, tot voor enkele weken een fel voorstander van een geheel ander omroepbestel. Die komt nu terug in dit Kabinet, dat wel met een iets ander omroepplan uit de bus komt dan hij zich altijd heeft voorgesteld.

Het aantal departementen is dus weer uitgebreid. Ik geloof niet dat dat een ongelukkige zaak is, maar het getal heeft bij deze hele formatie een enorme rol gespeeld en niet altijd een even gelukkige rol. Want datgene wat nu definitief bekend is van het beleid van het nieuwe Kabinet is het omroepplan, het bewuste plan-Cals, en daar speelt ook het getal een geweldige rol. Nu zou ik dat plan de titel mee willen geven „De bedriegertjes”. U hoeft voor de bedriegertjes voortaan niet meer naar de schone omstreken van Arnhem alleen. U kunt die ook aantreffen in Den Haag, want wat is het geval.

Volgens dat plan-Cals mag je met 10.000 leden - dus een betrekkelijk klein clubje - een uur zendtijd in de week krijgen, nog geen 9 minuten per dag. En wat moet je dan gaan presteren: dan moet je een algemeen programma verzorgen en dan moet je in twee jaar zoveel goodwill verworven hebben met goede programma's, dat je dan 100.000 leden hebt en dan kan je 2½ uur zendtijd krijgen.

Nu lijkt me dat een huzarenstukje en vrijwel niet te volvoeren. Zeker niet als men bedenkt - en dan hoeft je alleen maar volgens Bartjes te redeneren - dat het aantal mensen, dat het logisch vindt dat je in een club moet gaan om van een omroep te genieten, nu eenmaal heel duidelijk terugloopt. Dat was in de twintiger jaren misschien normaal, tegenwoordig is het dat lang niet meer. Van alle gezinnen en alleenstaanden in Nederland is maar iets meer dan de helft aangesloten en van al die aangesloten voelen zeer velen zich voornamelijk abonnee op de gids en niet bewust lid.

Het is toch wel een beetje irreal, om het vriendelijk te zeggen, om alleen via nieuwe clubs, clubjes van 10.000, het omroepbestel open te maken. En dat is te vreemder als men bedenkt dat dit gedekt wordt door een man als Cals, die nog maar zo kort geleden enthousiast heeft medeverdedigd de nota-Scholten, waarvoor hij als minister medeverantwoordelijk was, die voorzag in een

ander bestel naast het bestaande club-bestel. En nu ineens is de aether potdicht, want dat is uiteindelijk het resultaat. Die nieuwe clubs krijgen geen reële kansen. En dat is nu eigenlijk wat wij zo erg vinden, dat de aether zo dicht is, dat er niet wordt geëxperimenteerd met 'n nieuwe opzet, een nieuwe opzet naast de bestaande, op nationale grondslag. Neem bijvoorbeeld een BBC, een dergelijke structuur zou denkbaar zijn, waarin men nu eens rekening gaat houden met uw speciale behoeften. Enerzijds amusement en dan behoorlijk amusement - dat hoeft helemaal niet platvloers te zijn zoals altijd geïnsinueerd wordt, zo slecht is uw smaak niet - aan de andere kant televisie van hoog gehalte. Nog nooit heeft de mensheid eigenlijk een medium in handen gehad als televisie, dat zo gebruikt kan worden voor volksovervoeding in de breedste zin van het woord, voor een culturele democratie, waarbij iedereen deel heeft aan de uitingen van kunst.

Deze kansen kan men nooit volledig benutten met steeds teruglopende clubs. Wij vinden het zo jammer, dat het niet eens geprobeerd is. Maar nog veel erger vinden wij het - en daar gaat het om - dat er een schijnvertoning wordt opgevoerd. Want de heer Cals is te intelligent en heeft te goede gedachten om dit nu ineens te gaan geloven. Iemand mag het gerust met ons oneens zijn. Dat is helemaal niet erg. Ik heb respect voor ieders mening en ik ga er van uit, dat hij het goede bedoelt, maar ik heb geen respect voor een dergelijke zwaai aan de rekstok, voor een dergelijke zielsverhuizing

van een man, die zo goed blijkt te weten hoe het wel zou kunnen, hoe het wel zou moeten. Daar hebben de liberalen het allergrootste bezwaar tegen.

Men zegt wel eens: de parlementaire democratie is in opspraak. Nu wordt dat ook wel overdreven, maar door dergelijke schijnvertoningen brengt men inderdaad de parlementaire democratie in opspraak en maakt men mensen kopschuw voor de politiek. En dat vind ik nog veel erger, dames en heren, dan het nog iets langer voort blijven duren van het monopolie van een paar verenigingen. Dat vinden wij zo bijzonder ernstig. Die echte openheid komt er toch, daar staat eenvoudig de techniek zelf borg voor. Maar dat deze politiek bedreven wordt, deze schijn wordt opgevoerd door de PvdA, met achter zich de VARA, de KVP met achter zich de KRO, de AR met achter zich de NCRV, wat de drie zuilen hiermee presteren vinden wij erg en dat dit onder leiding van Cals gaat nog erger.

Ook hebben de liberalen er niet voor gevoeld hun principes voor 100 procent op te geven, want dat werd ons gevraagd. Van onze gedachten kon geen millimeter gerealiseerd worden. Dat vonden wij niet redelijk in een coalitie-regering waar men nu eenmaal rekening met elkaar moet houden. Hadden de liberalen dit gedaan, het Nederlandse volk had hen terecht niet meer au sérieux genomen. Wellicht hadden vele anderen het prettig gevonden als het dan meteen gedaan was geweest met die grote liberale partij, maar voor de liberale gedachte en voor de toekomst van ons land hebben wij daarvoor bedankt. Dit kon eenvoudig niet.

En wat gaat er nu gebeuren? Het offerfeest der beginselen. Wij horen het al: de heer Vondeling zal het wetsontwerp, dat hij met zoveel tamtam heeft ingediend - zijn eigen initiatief - moeten terugtrekken. Er zal een huurverhoging komen, waar de socialistische zo geweldig tegen gefulmineerd hebben, in twee etappes, dat gaat allemaal gebeuren. Men moet verder zelf weten wat men aan beginselen verloochent. Wij wensen dat niet.

Maar wat is nu het verdrietige van deze hele gang van zaken? De heer Geertsema heeft het op onze jaarvergadering in Zwolle eigenlijk zo juist gezegd:

„Het Nederlandse volk, dat zich in 1963 duidelijk heeft uitgesproken voor voortzetting van de huidige regeringscoalitie, is naar mijn vaste overtuiging de grote verliezer bij deze Kabinetsformatie. Dames en heren, wij zullen nu vooruit moeten gaan kijken. De VVD wordt oppositiepartij. Ons wacht een moeilijke periode. Zonder enige steun van radio en televisie zullen wij onze strijd moeten voeren voor het behoud van de geestelijke en de materiële vrijheid in Nederland. Wij realiseren ons, dat dat een moeilijke strijd zal worden, maar wij zijn er voor klaar”.

Wij zijn er voor klaar, dames en heren. Wij zullen deze oppositie voeren, loyaal en zoals we U vanavond gezegd hebben.

Wij verwachten U op ons grote demonstratief congres op 29 mei in Rotterdam, waar wij dit alles met elkaar zullen bespreken. Tot ziens allemaal!

TWEE BEKENDE MERKEN

SNIK

JONGE EN OUDE GENEVER

GIRAF

N.V. SCHIEDAMSCH- DISTILLEERDERIJEN
WESTVEST 46
SCHIEDAM
TELEFOON 010- 69700- 68092- 62988

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten.

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (0 1850)

LUISTERT NAAR...

DE STEM VAN DE V.V.D.

Radio-uitzending op DONDERDAG, 29 april a.s., van 18.20—18.30 uur,
over de zender Hilversum I (402 m)

Mr. Geertsema op V.V.D.-congres:

OMROEPBESTEL-CALS VERANDERT NIETS IN DE AETHER

(Vervolg van pagina 1)

Met grote waardering hebben wij er kennis van genomen, dat onze liberale vrienden in het kabinet pal gestaan hebben voor onze gemeenschappelijke idealen, zonder daarbij hun persoonlijke belangen ook maar in enig opzicht te laten meetellen. Zij hebben daarvoor onze grote dank verdiend. (Daverend applaus).

Zij hebben die dank eveneens verdiend door het voortreffelijk beleid, dat zij in de afgelopen jaren hebben gevoerd. Zelfs voor de meest oppervlakkige beoordelaar was het bovendien duidelijk, dat de liberale bewindslieden een belangrijk stempel drukten op het beleid van het kabinet als geheel, een beleid in uiterst moeilijke omstandigheden, dat het land tot zegen heeft gestrekt.

Het is nimmer een opportunistisch beleid geweest, geen beleid, dat uit was op gemakkelijk te behalen successen.

Het kabinet besefte, dat alleen een strak en ingetogen beleid ons land zou kunnen behoeden voor de grote gevaren, die onze economie bedreigden.

Het is altijd dankbaarder, als men met milde hand de miljoenen kan uitdelen voor allerlei op zichzelf onbetwistbaar nuttige doeleinden.

Het is de grote verdienste van dit kabinet geweest en bovenal van de minister van Financiën aan deze verleiding weerstand te hebben geboden. (Instemming.)

Strak heeft het kabinet vastgehouden aan het kernpunt van het Akkoord van Wassenaar, om de netto uitgaven van het Rijk procentueel niet meer te laten stijgen dan de stijging van het nationale inkomen. Alleen daardoor is het mogelijk geweest de monetaire ontwikkeling weer in juiste banen te leiden en tegelijkertijd een bijzonder evenwichtig en sociaal rechtvaardig beleid te voeren. Het is op dit laatste, dat ik speciaal de nadruk zou willen leggen. Een bijzonder evenwichtig beleid, waarbij aan alle groepen uit de maatschappij recht werd gedaan. Een beleid, dat, om maar eens enkele groepen te noemen, ruime aandacht besteedde aan middenstanders, zowel als aan agrariërs. Een beleid, dat zowel een aanzienlijke opbrekking van de AOW- en AWW uitkeringen omvatte, als een belastingverlaging van meer dan een miljard gulden. Een verlaging, die door ieder weldenkend mens, behalve dan door een groot aantal socialistische Eerste Kamerleden, als absoluut rechtvaardig en dwingend noodzakelijk werd gezien. De naam van minister Witteveen zal onlosmakelijk aan deze belastingverlaging verbonden blijven, evenals die van minister Toxopeus aan een zesjarig amb-

tenarenbeleid, waarbij aan de belangrijke functie van deze groep in de maatschappij volledig recht werd gedaan. (Applaus). Ook de gemeenten zullen wellicht nog wel eens met weemoed terugdenken aan de man, die, hoewel hij gedwongen was een restrictief beleid te voeren, steeds weer bewees, welk een grote waarde hij hechtte aan de onafhankelijkheid van de lagere publiekrechtelijke lichamen, de man, die in de laatste dagen van zijn ministerschap in het GO overeenstemming bereikte over de opheffing van twee van de vier gemeenteklassen een lang gekoesterde liberale wens.

Wij prijzen ons gelukkig, dat wij in de persoon van mevrouw Schouwenaar-Franssen een bijzonder goede bewindsvrouw gevonden hadden, die kans heeft gezien het maatschappelijk werk een richting te geven, waarmee wij ons als liberalen volledig konden verenigen.

Tezamen met de staatssecretaris Keyzer, die zich in het bijzonder grote verdiensten heeft verworven bij het met succes weer op gang brengen van het gesprek over het Europese vervoersbeleid, en de staatssecretaris den Toom, aan wiens brein de regeling voor de diensttijd-verkorting bij de luchtmacht is ontsproten en die bovendien kans heeft gezien de uiterst moeilijke financiering van het Starfighter-project in een verantwoord militair beleid in te passen, hebben zij een voortreffelijk team gevormd en ik wil daarom nogmaals herhalen: Excellenties, heel, heel hartelijk dank voor de wijze, waarop u niet alleen ons land, maar ook de liberale beginselen hebt gediend. Van ganser harte hoop ik, dat u allen bereid zult zijn u ook in de toekomst voor de politiek in te zetten. (daverend applaus).

Weer oppositiepartij

En nu zal dan een nieuw kabinet de taak van het vorige gaan overnemen en zal de VVD voor het eerst na zes jaren weer oppositiepartij worden.

Ik hecht er aan reeds nu te verklaren, dat wij deze oppositie met grote loyaliteit zullen voeren, gelijk de VVD, dat in de na-oorlogse jaren onder de eminente leiding van prof. Oud ook steeds heeft gedaan.

Als de regering met goede voorstellen komt, zullen wij die van ganser harte steunen, maar wij zullen geen ogenblik aarzelen slechte voorstellen ook uitermate duidelijk als zodanig aan de kaak te stellen. Ik ontveins mij geen ogenblik, dat het voeren van een goede oppositie een heel moeilijke taak is. Het falen van de Partij van de Arbeid in de jaren

1959—1963 bewijst dit. Er zal veel van de fractie worden gevergd in de komende twee jaar, maar wij durven het aan, omdat wij ons geruggesteund weten door het overduidelijk gebleken vertrouwen van de partij en de sympathie van zeer velen daarbuiten. (Applaus).

Formatie-capriolen

Het is nog te vroeg om een oordeel te vellen over het toekomstige beleid van de regering, die op het punt staat geboren te worden, al wil ik niet verhehlen, dat datgene wat daarover naar buiten is gekomen mij wel uitermate heeft verbaasd. Pas nu beseffen wij ten volle hoe ongelukkig de PvdA zich als oppositiepartij heeft gevoeld, nu wij zien met welk een nonchalant gemak zij een zeer groot deel van haar eisen uit het nabije verleden, die evenveel beloften inhielden aan haar kiezers, op het altaar van de regeringsdeelneming wil offeren. (Instemming).

Pas nu beseffen wij eveneens ten volle hoe dodelijk beangst de KVP en de AR waren voor een mogelijke doorbreking van het zuilenmonopolie, nu blijkt welke, dan nog niet geofferde, socialistische eisen men wenst te accepteren, om toch maar vooral de werkelijke openheid van het omroepbestel te kunnen verhinderen. Ik denk daarbij b.v. aan de speculatie-winst-belasting.

Hoe deze drie partijen dat alles aan hun kiezers duidelijk denken te maken is mij een raadsel, maar gelukkig een raadsel, dat ik niet behoef op te lossen. (Gelach).

Bij dit alles moet men dan nog bedenken, dat niet alleen het programma van een nieuw kabinet belangrijk is. Tenminste even belangrijk, zo niet belangrijker, zijn de personen, die dat programma moeten gaan uitvoeren, de zetels, die zij bezetten en bovenal de geest, waarmee zij zijn bezield.

Als de geruchten, die daarover tot ons zijn doorgedrongen, waarheid bevatten, dan is het juist over deze zaken, dat wij ons de meeste zorgen moeten maken. Niet alleen hebben KVP en AR twee uiterst belangrijke Departementen, n.l. Financiën en Economische Zaken als rijpe appels in de schoot van de PvdA laten vallen, maar bovendien geeft de definitieve lijst van toekomstige ministers, die ik zojuist van het ANP vernam, mij toch wel het gevoel dat het op zijn minst ongelooftwaardig is, dat dit nieuwe kabinet zal voldoen aan de eis, welke KVP-voorzitter Aalberse heeft gesteld, n.l. voortzetting van het beleid van het kabinet-Marijnen.

Alles tegen elkaar afgewende kom ik tot de conclusie, dat de PvdA toch wel eens aan het langste eind zou kunnen hebben getrokken bij de kabinetsformatiestrijd. Het Nederlandse volk, dat zich in 1963 duidelijk uitsprak voor een voortzetting van de bestaande regerings-samenwerking is vast en zeker de verliezer. (Instemming).

Voorts is het enige, dat ik zeker weet dit, dat de heren Schmelzer, Vondeling en Smallenbroek en niet te vergeten formateur Cals, de voormalige kampioen van het open bestel op een politieke olympiade hoge ogen zullen gooien in het nummer reuzenzwaai. (Gelach).

De VVD, dames en heren, wilde voor dit nummer niet inschrijven. Evenmin als de liberale bewindslieden waren de VVD-kamerfracties bereid datgene, wat zij jarenlang als haar ideaal aan de kiezers voor ogen hadden gehouden, met één pennestreek volstrekt te verloochenen. Hoe groot die verloochening zou zijn geweest wordt — beter dan welke verklaring mijnerzijds ooit zou kunnen doen — bewezen door het gepubliceerde plan-Cals, dat aanvaard is door PvdA, KVP en AR.

Geen waarlijk open bestel

Zelfs hen, die ooit enig vertrouwen in de oprechte bedoelingen hebben gekoesterd van woordvoerders van deze partijen, die pleitten voor de openheid van het omroepbestel, moeten nu toch wel de schellen van de ogen zijn gevallen. Dit is niet het moment om dit plan uitvoerig te bespreken, maar een enkel punt wil ik er toch uitlichten, omdat het een stuitend beeld geeft van de methoden, waarvan men zich bedient, om tot elke prijs het eigen belang te behartigen.

Ik vertel u geen nieuws, dames en heren, als ik u zeg, dat het plan-Cals voor de verdeling van de zendtijd het ledental van de omroeporganisaties als enige maatstaf aanvaardt.

Nu ben ik eens in de geschiedenis gedoken van de huidige Telegraaf- en Telefoonwet.

Daarin is voor het eerst in 1928 een bepaling opgenomen over de verdeling van de zendtijd. Dit is geschied bij amendement, ingediend door het AR-Kamerlid van Dijk, met steun van de RKSP en de CHU. Dat amendement luidde oorspronkelijk, dat de zendtijdsverdeling zou plaatsvinden naar evenredigheid.

Minister v. d. Vegte vroeg hem toen: „Naar evenredigheid waarvan? Toch zeker niet naar evenredigheid van het aantal leden van de omroeporganisaties, want dan komt er een evenredigheid, die niet uw instemming zal hebben”. Geschrokken wijzigde de AR van Dijk zijn amendement, zodat het daarna luidde, dat de zendtijd naar billijkheid verdeeld moet worden.

Allicht KRO en NCRV waren in die dagen nog niet zo sterk, dat zij de getalsnorm konden aanvaarden.

Verdeling naar billijkheid dus. Dit staat heden ten dage nog in de Telegraaf- en Telefoonwet!

Op 11 maart 1965 doet de heer Beer-nink een bemiddelingsvoorstel, waarin hij de minister van OK en W. wil machtigen, indien de billijkheid dit vordert van de getalsnorm af te wijken.

Onaanvaardbaar voor de AR en de KVP De huidige norm van de wet, erin gebracht door een amendement van o.a. AR en RKSP, onaanvaardbaar. Ja, natuurlijk onaanvaardbaar, want inmiddels zijn KRO en NCRV groot geworden en moet elke concurrentie worden geweerd.

En de leiders van AR en KVP zijn het dan, die met een stalen gezicht durven beweren: gelijke monniken, gelijke kappen. Dezelfde voorwaarden voor oude en nieuwe gegadigden.

Dames en heren, voor dit soort methoden past alleen maar een ongeclausuleerde felle afkeuring. (Applaus).

Het plan-Cals

Maar hoe dan ook, in het omroepbestel-Cals zal de haan van het getal koning kraaien.

Het zal de enige basis zijn voor de verdeling van de zendtijd en een absolute voorwaarde voor de toelating tot de aether.

Moge dan de toelatingsdrempel van 10.000 leden voor de televisie nog te overkomen zijn, wat kan men beginnen met één mager zenduurtje in de week, waarin men dan een evenwichtig programma moet brengen van cultuur, informatie en ontspanning? Een programma, waarvan dan een zodanige wervende kracht moet uitgaan, dat men in twee jaar tijd het aantal leden op minstens 100.000 weet te brengen, waarna men in het bezit komt van zegge en schrijve twee en een half uur zendtijd in de week!

De demissionaire Excellenties zijn welgemoed. Van links naar rechts de Staatssecretarissen Den Toom en Keyzer en de Ministers Toxopeus, Mevr. Schouwenaar-Franssen en Witteveen.

HOKJES, VAKJES EN ZUILEN

Wij zijn een sterk verdeeld volk. Nu zijn wij zelf al wat aan die situatie gewend, maar buitenlanders begrijpen ons „stelsel” in het geheel niet. Zowel kerkelijk, politiek, als in de vak- en standsorganisaties trekken wij gescheiden op. Ons verenigingsleven is sterk gesplitst. Onze propaganda en voorlichting gaat van deze verdeeldheid uit, ja is er veelal op gericht.

De hokjes, vakjes of zuilen hebben deze in handen en voeden die verdeeldheid. Alleen grote feesten en rampen schijnen wij samen te kunnen beleven maar dan nog alleen door tijdelijke samenwerking der groepen.

Wij zijn dan een eenheid vanuit de verdeeldheid en voor zover de groepen dit toelaten.

Is dat de wens van het volk of van

een groot deel der Nederlanders? Ik geloof het niet, maar wij zijn er in opgegroeid en vastgeroest. Nu zou ik graag iedere groep zijn eigen leven willen laten leiden, maar er moet ook ruimte zijn voor de mensen die dit wensen. Er moet ook een algemene beleving mogelijk zijn voor hen die zich niet op elk terrein willen laten indelen. En ik meen dat deze gedachte steeds meer veld wint. Hoe wil men denken, spreken en ijveren voor een Europese gemeenschap, voor Europese integratie... zonder die in eigen volk te bevorderen of zelfs toe te laten. Dat is mijns inziens de kern van het vraagstuk waarvoor wij thans bij de radio en tv staan. Maar heus niet alleen daar. Ook bij de stands- en vakorganisaties gaat het daarom. Wij strijden voor de grondwettelijk vast-

gelegde vrijheden van pers, vereniging en vergadering. Ieder is ook vrij om algemeen of om niet georganiseerd te zijn... Onze voorlichting moet niet op de verdeling maar mag ook wel op het samengaan gericht zijn.

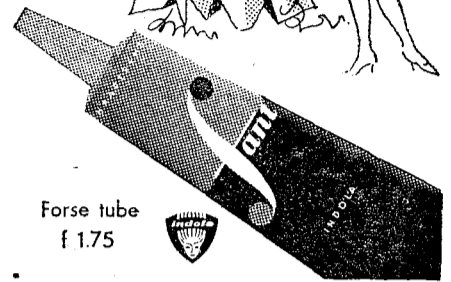
Mensen die dat wensen moeten ook de vrijheid en de middelen hebben daarvoor op te komen of zich niet aan te sluiten. Ik geloof dat dit juist in deze tijd wel eens gezegd mag worden. Niet de hokjes, de vakjes of de zuilenmensen hebben het alléénrecht, ook zij die dat niet willen moeten over middelen en de media beschikken om hun idealen uit te dragen of te beleven. Het is logisch dat juist de liberalen daarvoor strijden. Het is een van de grondbeginselen der vrijheid.

Ir. L. G. OLDENBANNING

fant
haarcrème

'n fantastisch geschenk

voor Moeder

De vragenlijst „koopgewoonten en middenstand” was het hoofdprobleem waarover de aanwezige dames levendig van gedachten wisselden en waarbij al spoedig bleek, dat de meningen over de diverse vragen nogal verdeeld waren. Vrijwel unaniem was men van mening, dat op de diverse daarvoor in aanmerking komende scholen aan de jeugd betere voorlichting over dit schema moet worden gegeven.

Luxemburg/Straatsburg

De reis hierheen onder auspiciën van de Nationale Vrouwen Raad is uitgesteld tot 18—22 oktober a.s.

Drenthe

Drenthe gaat op vrijdag 23 april a.s. de laatste bijeenkomst van dit seizoen houden en wel in Hogeveen, hotel Homan om half elf 's Morgens is er een excursie naar de Drenthina Metaalwarenfabriek en na de gezamenlijke lunch zal mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott spreken over de beginselprogramma's van de diverse politieke partijen. Dat wordt stellig ook een allerplezierigste middag.

De vragenlijsten

Antwoorden op de vragenlijsten over koopgewoonten en middenstand komen nu van alle kanten binnen, behalve uit Groningen, dat ons alleen het volgende verslagje stuurde:

Groningen

Onder leiding van haar presidente, mevrouw S. A. v. d. Laan-Koppius, kwamen in café-restaurant de „Bolderij” de Vrouwen in de VVD uit de afdeling Groningen tijdens een gezellig koffieuurtje bijeen.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Gevonden

Na afloop van de vergadering op vrijdagmiddag j.l. in hotel Van Gijtenbeek in Zwolle, werd een agenda gevonden, waarin geen naam en adres op de daarvoor bestemde plaats ingevuld zijn.

Wel staan achterin ons zeer bekende namen genoteerd, o.a. het adres waar de agenda terug te krijgen is: Alexanderstraat 16, Haarlem!

Soest/Soesterberg

Koffiemorgen op 23 april a.s. om 10.30 uur ten huize van mevrouw G. G. A. Alting-Ambrosius, Vredenhofstraat 12, Soestdijk. De vragenlijsten zullen dan behandeld worden, waarmede o.a. De Bilt-Bilthoven een „allerplezierigste middag” had. Er worden geen convocaties gezonden! Dat is een experiment.

**FABLO
COMMODORE
WHITE**

U slaagt uitstekend bij

GERRITZEN

HERENMODES

Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG . TEL. 33 64 18

N.V. Steenfabriek v/h J. B. Mijnlieff

WAALBANDIJK - DRUTEN - POSTBUS 7

TELEFOON 08870-2060

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

HOFLEVERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

HBU **HBU**

VEILIG...

In de nachtkluis van de HBU

Dat grote bedrag, die belangrijke stukken...
Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en
tijdens de week-ends niet in huis! De nacht-
kluis van de HBU brengt, voor haar rekening-
houders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw
geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

★★★
Le Maire
DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER

★★★
JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

WEGENBOUW

TE SIEPE
ZWOLLERKERSPEL

STM SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070 - 98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructie-
muurverven

Pieter Schoen
VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: belgië, cyprus, denemarken, duitland,
engeland, finland, frankrijk, italië, japan, pakistan, spanje, zweden.

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM — VASTELAND 30 — TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS,
PYROMETERS, TACHOMETERS.

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

**Scheepswerf & Machinefabriek
v.h. H. J. KOOPMAN N.V.**

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ
NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING
INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

VRIJHEID EN VREDE

West-Europa maakt zich op om het vierde lustrum van de overwinning op Hitler en zijn nazi-trawanten te herdenken en te vieren. Ook ons land. Op 5 mei leggen we het werk een dag neer om feest te vieren, nadat we de avond daarvoor letterlijk hebben stilgestaan om hen te eren die voor Vrijheid en Vrede het hoogste offer brachten: het Leven, en om hen in onze herinnering terug te halen die werden uitgemoord omdat hun ras en hun diepste overtuiging niet pasten in het wereldbeeld van de „Uebersch”. „Uebersch”.

Herdenken en vieren. Weten we er eigenlijk wel weg mee? Ons herdenken bestaat voor het overgrote deel uit het in woord en beeld reconstrueren van wat is geschied om daarna huiverend te verzuchten: dat nooit meer!

De stroom boeken en boekjes, tv- en radioprogramma's over de beestachtigheden en de helfdhaftigheden (die in een enkel geval niet eens zover van elkaar liggen) is opvallend groot. Wij weten daar persoonlijk eerlijk gezegd niet goed raad mee. Natuurlijk, deze „geschiedenis” mag niet in de vergetelheid worden prijsgegeven; iedereen en vooral de jonge generatie moet kunnen weten waartoe een mens kan verworden.

Maar heeft deze vorm van herdenken en daarmee het vieren van de „Bevrijding” effect? Huiveren wij niet elke dag opnieuw over wat mensen medemensen aandoen met fraaie leuzen, die der vrijheid niet in de laatste plaats, als rechtvaardiging? Heeft de mens geleerd, zal de mens ooit leren dat de „moderne oorlog de wereld enkel kan verminken, maar geen vrede brengen, omdat de geest der volken zo algeheel is gemobiliseerd en tevens zo vergiftigd dat elke oorlog een ontzaglijk gestegen quantum haat moet achter laten”? (prof. J. Huizinga in 1935, „In de schaduwen van morgen”).

Is het herdenken door reconstructie van wat geschiedde geen symbool van onmacht? Vijf jaar lang snakten wij van mei tot mei naar de Vrede die ons de Vrijheid zou hergeven. Dat verlangen is nu twintig jaar geleden vervuld voor West-Europa. Maar hebben wij ons alle zonder twijfel welgemeende, maar vaak niet meer dan rethorische redevoeringen op 4 en 5 mei-dagen ten spijt, wel afgevraagd wat de woorden vrijheid en vrede werkelijk, letterlijk inhouden, waartoe zij verplichten?

Laten wij eens te rade gaan bij een geestverwant taalkundige, wijlen dr. Jan Naarding, die in begin augustus 1945 in Het Kerkkrantje, dat onze — politieke — geestverwant ds. H. van Lunzen uitgeeft voor de Ned. Herv. Gemeente Odoorn-Valthermond, daarover o.m. het volgende schreef.

Vrijheid is: de toestand van vrijzijn. Niet: vrij van plichten en banden, want dan zou vrijheid hetzelfde zijn als bandeloosheid, een toestand, die geen zedelijk levend mens aanvaardt.

Oud werkwoord

Vrij staat in verband met een oud werkwoord, dat liefhebben betekent; ons werkwoord vrijen beweert daaraan een wat verschoven en alledaags platte herinnering. Iemand, die werkt is werkend, zo is hij, die vrij is vriend, of in oudere vorm... vriend. Nu is vriend een aanduiding van een persoon op wie

we in alle omstandigheden des levens kunnen steunen; in een nog oudere taal betekent het. de bloedverwant, de naaste.

Vrij is dus alleen diegene, die vriend is, d.w.z. die de naaste is van al zijn medemensen en deze als zijn naaste verwanten beschouwt en behandelt.

De vrijheid eist dus van ons dat we zijn als de barmhartige Samaritaan, terwijl sociale gerechtigheid onze maatschappelijke leidraad moet zijn. Want in een samenleving waar niet alle leden beschouwd worden als naasten en behandeld als broeder en zuster, in een maatschappij, waar het ene lid geen vriend is van het andere, daar bestaat geen vrijheid in de ware zin des woords.

En vrede dan? De Duitse vorm

Frieden verraadt het nauwe verband met vrij. Maar 't Drentse vrede betekent omheining, omrastering. Vrede wil dan ook zeggen: de toestand van vrij-zijn, de vrijheid binnen de vaste omheining. Waar geen hek de hof beschermt wordt het gewas gemakkelijk vertrapt en de oogst bedorven. Zo gaat het ook in de maatschappij. Ook daar kan vrijheid alleen bestaan binnen de vaste „vrede”, d.i. binnen de sterke omheining van wet en recht.

Vrijheid, het vriend zijn van alle medemensen, eist dus een sterke, krachtige wetgeving, die als een „vrede” de „vrijheid” kan behouden. Vrijheid zonder vrede is onbestaanbaar, maar een vrede zonder vrijheid is als een schoon hek om een dorre tuin. Gelukkig die maatschappij, waar de vrede wast in de harten der leden.

Tot zover de taalkundige.

Gelukkig die maatschappij, waar de vrede wast in de harten der leden! Het lijkt er nog niet op. Zeker ook niet in het welvarende, zich tot het feest opmakende West-Europa, waarin de meerderheid der burgers Vietnam ver van hun bed wanen. Maar het moet kunnen. Het moet! Wij moeten de ganse wereldhof omheinen opdat het gewas niet vertrapt wordt en ieder zijn deel krijgt.

Roosevelt

De vrede moet wassen in de harten der mensen. Maar de staatslieden moeten de „vreding” vorm ge-

ven. Wij schrijven deze overpeinzing op een gedenkwaardige dag, op 12 april, de sterfdag van Franklin Delano Roosevelt, nu twintig jaar geleden. Roosevelt heeft in de dertiger jaren zijn volk uit de apathie verheven met een „New Deal”, die weerstanden opwekte bij hen die de vrede des harten nog niet kenden, wel het eigenbelang. Toen de wereld in brand stond, dacht deze Amerikaanse president meer dan wie ook aan de toekomst. Op 2 november 1940 sprak hij een rede uit, die de mensheid vandaag nog de weg wijst.

„Wij mogen geen plannen maken om deze geslagen wereld tijdelijke remedies aan de hand te doen. Wij zoeken blijvende oplossingen. Wij bouwen aan een nieuwe wereld. Indien die wereld een plaats wil zijn waar vrede zal heersen, dan moet hij meer levensmogelijkheden bieden voor alle volken. Er zijn te veel mensen in deze wereld die nog nooit voldoende zijn gevoed en gekleed en behuisd. Door aan deze mensen een behoorlijke levensstandaard te verschaffen zou de vrije wereld voor zichzelf volledige werkgelegenheid voor alle mannen en vrouwen, die werken willen, kunnen verschaffen. Waarlijke individuele vrijheid kan alleen maar bestaan als er economische zekerheid en onafhankelijkheid is. Democratie is geen statisch iets. Het is een voortdurend op mars zijn.”

Voorwaarts mars na een avond herdenken en een dag feestvieren!

dBo.

Van onze Leestafel

ECONOMIE IN THEORIE EN PRAKTIJK, door dr. J. E. Andriessen. Uitg. Agon, Elsevier, Amsterdam/Brussel.

Prof. Andriessen heeft nog gedurende zijn ministerschap de tijd en energie gevonden het manuscript te voltooien van zijn boekwerk „Economie in theorie en praktijk”, dat bij Agon Elsevier te Amsterdam-Brussel is verschenen. Deze voltooiing tijdens een in het algemeen goede vervulling van het hoge ambt wijst reeds op frisheid en geestelijke spankracht. Eigenschappen, waaraan het deze excellente hooggeleerde blijkbaar niet ontbreekt.

De belofte, in het voorwoord gegeven,

theorie en praktijk voortdurend aan elkaar te verbinden, wordt door de auteur stellig ingelost. Om ons tot een enkel voorbeeld te bepalen: Het moeilijke vraagstuk van een vrije en geleide economie, gekoppeld aan het probleem van de houding van de overheid in een geïntegreerde economie, wordt zowel principieel als feitelijk glashelder belicht.

De inleidingshoofdstukken geven verder een goed inzicht — ook historisch — in het brede terrein, dat door de economie bestreken wordt. De zeer systematische behandeling van de stof maakt het de lezer iets gemakkelijker, om de zware of althans „halfzware mélange” — uitdrukking van prof. Andriessen — te verteren, die hier geboden wordt.

Belangrijk achten wij het ook, dat de auteur in het slotdeel uitvoerige aandacht geeft aan de plaats van de volkshuishouding in de wereldeconomie. Hierbij komen o.m. onderwerpen als de internationale economische samenwerking en de integratie aan de orde. Dat de moderne studie der economie zich naast woordteksten rijkelijk van formules, grafieken en tabellen bedient, blijkt eens te meer uit dit veel omvattende werk, dat zowel voor economie studerende als belangstellende leken zeer waardevol materiaal betekent.

De geenzins „dor-professorale” schrijver verstaat het zich uit te drukken in een duidelijk Nederlands, waarbij hij een kleurige en zelfs leutige beeldspraak niet heeft versmaad.

L. M.

„Maak de V.V.D. sterk!!”

* De 12 beroemdste Amerikaanse tekenaars zeggen:

* Wij zoeken mensen die graag tekenen

Houdt u van tekenen? Dan wil de school van de 12 beroemdste Amerikaanse tekenaars u graag helpen te ontdekken of u er uw beroep van kunt maken. Enige tijd geleden zijn wij er achter gekomen, dat veel mannen en vrouwen, die van tekenen hun beroep hadden kunnen maken, dat nooit hebben gedaan. Sommigen waren niet zeker van hun talent. Anderen konden geen vak-kundige tekenopleiding krijgen zonder daarvoor hun baan te moeten opgeven.

Een plan om anderen te helpen

Wij besloten daar iets aan te doen. Wij bundelden de uitgebreide tekenkennis en de vele beroepsgeheimen, opgedaan in onze succesvolle carrières. Wij illustreerden deze kennis met 5000 speciale tekeningen, organiseerden een serie lessen, die elk aspect van tekenen en schilderen bevatten .... lessen die iedereen thuis in zijn vrije tijd kon volgen.

Daarna ontwikkelden wij een bijzonder persoonlijke en doeltreffende methode van beoordeling van de tekeningen en schilderijen van de studenten.

Onze opleiding heeft duizenden op weg naar het succes geholpen. Gertrude Vander Poel had nog nooit getekend voordat zij bij ons inschreef. Nu worden haar schilderijen verkocht in een belangrijke kunsthandel in New York.

Ook in Nederland ligt die weg naar succes nu voor u open

Nu kunt u óók in Nederland profiteren van precies dezelfde veelzijdige tekenopleiding. En de interessante

werkgelegenheden waaruit u na uw opleiding zult kunnen kiezen zijn vele! Wist u bijvoorbeeld, dat een groot deel van alle illustraties die u in de Nederlandse dag- en weekbladen tegenkomt door buitenlandse illustratoren moet worden gemaakt? Dat reclamebureaus zitten te springen om goede commerciële tekenaars?

Famous Artists Schools in Amsterdam helpt u uw talent ontwikkelen, uw richting bepalen. Profiteer van die mogelijkheid.

Ontdek - zoals zoveel anderen - dat u van uw hobby een goedbetaald beroep kunt maken.

Visser doet goede vangst met ploed en penseel

De heer H. Veltman heeft een visserijbedrijf in Harlingen. De heer Veltman vroeg onze Talent Test aan. Na enige tijd maakte hij zijn eerste schilderij: het schip waarmee hij elke ochtend vroeg de haven van Harlingen uitvaart. Nu schrijft de heer Veltman ons: „Het resultaat hiervan: 17 opdrachten van schipper-eigenaars om hun schepen te schilderen. Dankzij F.A.S., die mij de techniek en de durf leerde om te schilderen, leid ik nu in de dubbele zin van het woord een rijker leven.”

Vraag Gratis Talent Test aan

Wij stelden een speciale Talent Test samen die aantoonde of u voldoende talent heeft om van tekenen uw beroep te kunnen maken.

Het is een boekje met een aantal tekenopgaven, die u rustig thuis kunt uitwerken. Wij geven u dan gratis en vrijblijvend een objectief oordeel omtrent uw talent en artistiek gevoel. Vraag ons om de Talent Test - vandaag!

Erkend door de I.S.O. met medewerking van het Ministerie van O.K. en W.

fa Famous Artists Schools
Baden Powellplein 1 Amsterdam-Osd.

fa Famous Artists Schools
Baden Powellplein 1 Amsterdam-Osdorp

Ik ben serieus geïnteresseerd en wil graag weten of ik mijn tekenaanleg verder kan ontwikkelen. Ik verzoek u mij vrijblijvend de Famous Artists Schools Talent Test toe te zenden.

Mevr./Mej./De Heer: .....

Straat: .....

Plaats: ..... Geboortedatum: .....

- alleen voor personen boven 16 jaar - Vermeld of u militair bent. Wij hebben een regeling met Dienst-Welzijnszorg.

Studio 5566

Albert Dorne

Norman Rockwell

Al Parker

Jon Whitcomb

Austin Briggs

Ben Stahl

Fred Ludekens

Robert Fawcett

Harold von Schmidt

George Giusti

Peter Helck

Stevan Dohanos

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUKTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE-STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

CABINES

op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

FIRMA PAUL & VAN WEELDE

's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Jaarvergadering
Zwolle

(Zie pag. 4 en 5)

BEGIN MET HINDERNISSEN

Nauwelijks waren de acht Ministers beëdigd, of reeds bleken er hindernissen voor het Kabinet-Cals. Als zodanig tenminste beschouwen wij de verstoordheid in een deel van eigen Katholieke kring, die de Premier zich op de hals heeft gehaald. De leiding van de KVP organisatie toonde zich nl. „ernstig teleurgesteld” over de benoeming van enkele staatssecretarissen. Zij kon het vooral moeilijk verkroppen, dat de AR-onderminister Bakker op het Departement van Economische Zaken gehandhaafd is. Aan de authenticiteit van dit bericht valt des te minder te tornen, daar het door de — Katholieke — Volkskrant werd verschaft.

De KVP nu had het Tweede Kamerlid, de midden- en medestander Nelissen op deze post gewenst. Op deze wijze zou immers een klein tegenwicht zijn bereikt tegen de bezetting van de departementen, zowel van Financiën als van Economische Zaken door leden van de PvdA. Het heeft niet mogen zijn.

Bedenkt men verder, dat de heer Cals — al heeft zijn snelle, voortvarende formatie veel veranderd — toch al niet persona grata was bij een deel der KVP Tweede Kamerfractie, dan zal inderdaad de nieuwe Premier soms op weerstanden kunnen rekenen ook in eigen kring. En dan laten wij nog buiten beschouwing, dat er in het „Zuiden” vele KVP-ers zijn, die niets moeten hebben van het samengaan van Katholieken met socialisten in het nieuwe Kabinet.

* * *

Twee fracties die door het optreden van het Ministerie-Cals werden ont„hoofd”, hebben inmiddels alweer orde op zaken gesteld. Zo koos de PvdA Tweede Kamerfractie drs. G. M. Nederhorst tot haar voorzitter. Naar men algemeen aanneemt ging dat zonder moeilijkheden. Hetgeen men niet kan zeggen van de nek-aan-nek-race, die in de AR-fractie tussen de heren B. Roolvink en P. Chr. Elfferich gehouden werd. Dat oudstaatssecretaris Roolvink ook buiten de kringen van de AR populariteit geniet, staat vast. Hij is scherpzinnig, een fel en slag-

vaardig debater. En om zijn gehele persoonlijkheid hangt een sfeer van frisheid en in toom gehouden, brutale onverschrokkenheid, die vriend en vijand weet te boeien. Hij staat ervoor bekend, dat hij geen voorstander van een samengaan van confessionelen en socialisten is. Niettemin heeft hij na zijn verkiezing als fractievoorzitter in een rede te Haarlem verklaard, dat hij geen voorkeur heeft voor de VVD of de PvdA. Ook heeft hij zijn instemming betuigd met het onzalige TV-plan van mr. Cals.

Of de heer Roolvink, die thans aan het hoofd van een geenszins homogene fractie staat, het nieuwe ministerie con amore wil steunen, zal moeten blijken. Om daarover nu te oordelen, zou men in zijn hart moeten zien. Een even moeilijke als onbescheiden bezigheid.

* * *

Wat de PvdA betreft, heeft dr. Vondeling verklaard, dat hij op het stuk van concessies „niet te ver” was gegaan. Wel waren er de twee fikse huurverhogingen en het voorlopig laten schieten van zijn eigen Prijzenwet, die hem blijkbaar niet aanstonden. Maar filosofisch verklaarde dr. Vondeling dat men niet in alles zijn zin kan krijgen. Wij moeten, zo zei hij verder, maar wachten op de regeringsverklaring. Daar is niets tegen in te brengen. Maar dat diezelfde dr. Vondeling — inmiddels tot Minister van Financiën beëdigd — in een radio-schakeluitzending het oirbaar vond te spreken van „een prachtoverwinning op het nihilisme en op het onbeschaamde kapitalisme” gaat ons

iets te ver. Zelfs rijkelijk ver. Of meende de PvdA Minister nu reeds een „fakkeldragersdag” te moeten voorkomen?

Wanneer men het gehele nieuwe Kabinet overziet, is het duidelijk, dat het vele sterke persoonlijkheden bevat. Dat is toe te juichen. Gezien de kwaliteit van de fractie-leiders der oppositie, de heren Geertsema en Beernink, kan men tussen Kamer en Regering in de naaste toekomst een flink en fors onderling tegenspel verwachten.

Los van de politieke samenstelling van dit ministerie hebben wij één groot bezwaar. Mr. Cals is blijkbaar niet in staat geweest of heeft niet gewild, de goede traditie voort te zetten van een vrouwelijke Minister in de regeringsploeg. Dit is kortweg een fout. Wij kunnen niet inzien, waarom in een toch reeds overwegende mannenmaatschappij, het ministersteam in het moderne Nederland het vernuft, de tact en misschien de charme van een vrouw moet ontberen.

* * *

Velen vragen zich af wat de positie van mr. Luns zal zijn in het nieuwe Kabinet. Gedurende de lange jaren van zijn ministerschap had hij een ruime armslag bij zijn behartiging van het buitenlandse beleid. Zal hem iets van die ruimte worden ontnomen? Geheel los van het optreden van het nieuwe Kabinet zijn er buitenlandse problemen, die van iedere Minister op B.Z. een gespannen, niet aflatende aandacht vragen. Daar is de politieke Unie voor West-Europa, waaraan President de Gaulle blijkbaar zijn hart en

zeker zijn staatsmanseer heeft verpand. Het is uit den treure gezegd, maar daarom niet minder waar: met een Europa, waar Frankrijk de hegemonie uitoefent, is het Nederlandse belang zeer slecht gediend. Uitbreiding van de bevoegdheden van het Europese Parlement. En tenslotte Soekarno's aankondiging, dat hij — ondanks uitdrukkelijke vroegere verbintenissen — niet bereid is tot het doen houden van een volksstemming op Nieuw-Guinea. Het zijn even zovele nijpende vraagstukken, waartegenover een vaste en weloverwogen Nederlandse buitenlandse koers dwingend noodzakelijk is.

Er zijn vele redenen om aan te nemen dat de vice-premier mr. Biesheuvel steeds meer eigen denkbeelden heeft omtrent het Nederlandse buitenlandse beleid. Voor dr. Vondeling, die aanvankelijk zijn blikken op B.Z. had gericht, kan hetzelfde gelden. En van mr. Cals tenslotte verwacht men, dat hij meer dan zijn voorgangers, actieve supervisie zal uitoefenen op de algemene buitenlandse politiek.

Alles tezamen wachten wij zowel op binnenlands als buitenlands gebied met spanning op de regeringsverklaring van dinsdag de 27e april.

L. M.

De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginzelen

De rede, door mr. W. J. Geertsema, de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, op onze Algemene Vergadering te Zwolle uitgesproken, is in brochure-vorm uitgegeven onder de titel: De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginzelen.

De prijs van deze brochure bedraagt f 0.25 per exemplaar.

Bestellingen liefst per giro no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, onder vermelding: Rede Geertsema.

LUISTERT NAAR....

DE STEM VAN DE V.V.D.

Radio-uitzending op DONDERDAG, 29 april a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m)

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

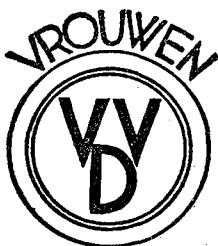
Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Harlingen

In maart hield de vrouwengroep Harlingen een bijeenkomst ten huize van een der leden. Door de dames Leeuw en Blanksma werd verslag uitgebracht van de door haar bijgewoonde vier lezingen, gehouden te Leeuwarden op de politieke oriënteringscursus voor VVD-vrouwen. Een en ander gaf aanleiding tot een levendige gedachtenwisseling en heel prettig onderling contact.

Tot slot werd nog een vragenlijst beantwoord.

Aldus mevrouw Blanksma-Westra.

Apeldoorn

Uit Apeldoorn schrijft mevrouw Mars-Boll:

De vrouwengroep van de afdeling Apeldoorn van de VVD heeft 1 april een openbare bijeenkomst gehouden in het Cultureel Centrum.

Als spreekster was uitgenodigd mevrouw mr. C. H. Verstegen-Kettlitz, die een zeer interessante causerie hield over het streven naar gelijkwaardigheid van man en vrouw, onder de titel: Het doornige pad der gelijkwaardigheid. Ondanks

het feit, dat door de in 1957 in werking getreden wet op de opheffing van de handlingsonbekwaamheid der vrouw en gevolgd in 1960 door de wet op de nationaliteit der gehuwde vrouw, de vrouw op het ogenblik volkomen gelijkgesteld is aan de man, betoogde de spreekster, dat er in werkelijkheid nog wel het een en ander aan ontbreekt.

Dat de vrouw hier zelf, voor een belangrijk deel, schuldig aan is, wist zij met voorbeelden te illustreren.

Verantwoordelijkheid, waardigheid en zelfrespect, dit zullen de vrouwen zich moeten aanmeten, om inderdaad de gelijkwaardige van de man te worden. Een zeer geslaagde avond, dank zij de boeiende voordracht van de spreekster.

Zeist

Mevrouw Borkhuis - Carels stuurde een rapportje over de activiteiten van de vrouwengroep Zeist. Men komt daar zoveel mogelijk maandelijks bijeen (behalve 's zomers en in december) en doet dit al jaren en jarenlang. Er wordt dan geluisterd naar een inleiding op politiek of sociaal gebied. Verder werden de vragenlijsten behandeld. De formulieren werden de dames toegestuurd met het verzoek ze in clubjes van 5 te behandelen, het resultaat werd besproken op een der bijeenkomsten en daarna opgestuurd.

Van de lezingen zijn de meeste hier al eerder vermeld, maar op de volgende wordt hier nog eens de aandacht gevestigd.

Amerika

Hierover spreken ir. en mevrouw Klay-Lancée uit Bilthoven (Hobbemalaan 11) met kleurendia's. Doordat dit geschiedt in samenwerking met de Holland—Amerika Lijn zijn de kosten beperkt en men zegt dat het zeer de moeite waard is.

Mededeling vereniging van Staten- en Raadsleden

In vriendschappelijk overleg met onze directeur van het bureau gemeentepolitiek, de heer K. H. Brandt, deel ik hierbij mede, dat deze gedurende enkele weken wegens familie-aangelegenheden buiten Den Haag moet verblijven. In verband hiermede zende men alle correspondentie, ook over artikelen in Provincie en Gemeente, aan: Bureau voor Gemeentepolitiek VVD te 's-Gravenhage (Koninginnegracht 61).

In spoedeisende aangelegenheden kan men ondergetekende raadplegen dagelijks (behalve zondags) telefonisch tussen 9 en 10 uur (070-nr. 241905).

D. W. DETTMEIJER,

Voorzitter Vereniging Staten- en Raadsleden.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61 's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03 (3 lijnen)

Giro 67880

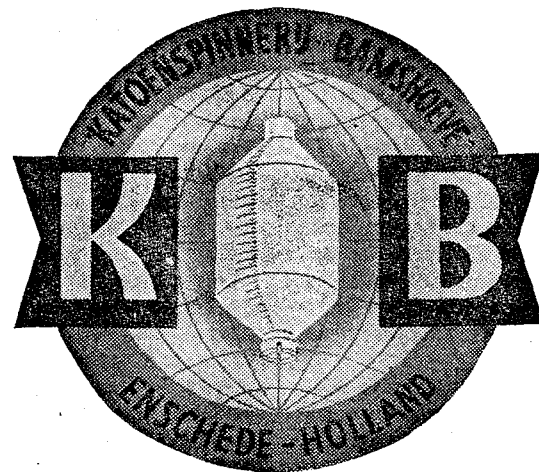
STALEN MEUBELN

GISPEN
CULEMBORG

UNITED DAIRY-MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

Spinners en Twijners van Weef- en Tricotgarens

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen kleine en grote handelsvaart

CARGADOORS BEVRACHTINGSAGENTEN

Schiedamsevest 91-93 ROTTERDAM

telefoon 116400* telex 22153 (2 lijnen)

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM 's-GRAVENWEG 264, TEL. 11.40.60

Fabrikanten van:

SISAL- EN MANILLATOUWWERK
STAALKABELS
HERCULESTOUW - PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO
VERTO-HAARBOUCLE

tevens van:

COCOS VLOERBEDEKKING

JAARVERGADERING GETUIGDE VAN EENDRACHT EN VASTBESLOTENHEID

Alleen reeds de massale opkomst van afgevaardigden en belangstellenden naar de jaarlijkse algemene vergadering van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie in de grote zaal van de Buitensociëteit te Zwolle, welke op vrijdag 9 en zaterdag 10 april j.l. werd gehouden, leverde het duidelijke bewijs, dat liberaal Nederland door de zonderlinge gang van zaken bij de kabinetsformatie en in het bijzonder rond het omroepbestel allerminst uit het veld is geslagen, doch integendeel geladen en vol strijdust de toekomst als oppositiepartij tegemoet ziet.

De boeiende politieke rede van de voorzitter van de Tweede Kamerfractie, mr. W. J. Geertsema, vormde een sprankelende ouverture. Geen wonder, dat zijn scherpe analyse van de politieke toestand herhaaldelijk grote bijval ontlokte.

De voorzitter, ir. K. van der Pols, had er in zijn openingswoord al op gewezen, dat de partij onder alle omstandigheden zichzelf zou blijven. Welnu, dat is tijdens de Zwolse toogdagen wel gebleken.

Zelfs de wel wat langdradige, tijdrovende behandeling van de herziening van statuten en huishoudelijk reglement werd met aller medewerking tot een goed einde gebracht. De overige huishoudelijke werkzaamheden hadden een vlot verloop. Daarop komen wij in het volgende nummer terug om nu alle aandacht te wijden aan de politieke beschouwingen, die in openbare zitting werden gehouden.

Op het toneel hadden het dagelijks bestuur, de ere-voorzitter prof. mr. P. J. Oud en de beide fractievoorzitters plaatsgenomen. Op de eerste rijen zaten alle demissionaire ministers en staatssecretarissen van de VVD de leden van de beide Kamers der Staten-Generaal en de leden van het hoofdbestuur.

Bespreking van het beleid der Kamerfracties

Volgens gebruik wordt in de namiddag van de tweede dag het beleid van de beide Kamerfracties in het openbaar besproken. Ook op zaterdag 10 april is dit in Zwolle geschied. Verscheidene afgevaardigden hebben de gelegenheid aangegrepen om over dat beleid opmerkingen te maken en wensen te uiten.

Vreemdelingenbeleid

De eerste spreker, de heer mr. H. E. de Koning (Rotterdam) besprak de toelating van vreemdelingen. Hij bepleitte ruime hantering van het asylrecht, omdat Nederland traditioneel gastvrij is. Opmerkelijk is, dat de laatste jaren de rechterlijke macht dikwijls in deze zaken werd betrokken. Degenen, die wegens hun politieke instelling of geloofsovertuiging elders in hun vrijheidsrechten worden bedreigd, mogen niet te gemakkelijk uit ons land worden geweerd.

Buitenparlementaire activiteit

De heer H. H. Jacobse (Amsterdam) herinnerde aan de druk, welke op onze Kamerleden in de algemene vergadering te Eindhoven is uitgeoefend om niet aan buitenparlementaire acties deel te nemen. Naar zijn mening moet men niet te veel betuttelen. Ook ten aanzien van de apartheidspolitiek van Zuid-Afrika moet men de Kamerleden vrijlaten. Wie heeft er indertijd aanstoot aan genomen, dat het Kamerlid Oud zich op wierp als voorvechter voor staatspensioenering?

Europees parlement

De heer P. G. J. Westerlaken (Amsterdam) wees op de verschuiving van belangrijke beleidselementen van Den Haag naar Brussel. Daaraan zijn gevaren verbonden, zoals wel blijkt t.a.v. het Europees oriëntatie- en ontwikkelingsfonds voor de landbouw in de EEG, waarin enorme bedragen omgaan zonder dat het Europese parlement daarover iets te zeggen heeft, want het kan het ministerscomité slechts adviseren. Wezenlijke controle bestaat niet. Weest daarom op uw hoede!

Studentenbelangen

De heer L. van Leeuwen (Rotterdam) vroeg de aandacht voor de recente ont-

wikkeling in de studentenwereld, in het bijzonder voor verruiming van de middelen voor het hoger onderwijs.

Economisch en buitenlands beleid

De heer dr. M. W. J. M. Broekmeijer (Voorburg) zeide, dat het economische en het buitenlandse beleid onbehagen schept. Ook de voorgestelde verhoging van collegegeld en schoolgeld voor het kleuteronderwijs, die gelukkig niet is doorgegaan, was in wezen weinig liberaal.

Het wegennet dient een algemeen economisch belang, want handel, industrie en toerisme kunnen daar niet buiten. Weliswaar is het weggeld er niet gekomen, maar wel is de Motorrijtuigenbelasting aanzienlijk verhoogd, hoewel het

juister zou zijn de wegen uit de algemene middelen te bekostigen. Nu moeten de weggebruikers, die toch al zwaar belast zijn, er weer voor opdraaien.

Waarom is de opbrengst van de Breedbandtransactie niet voor een deel in het Wegenfonds gestort? Wij zijn op weg naar het staatsocialisme. Waarom geen toewijzing aan kleine spaarders via de beurs?

Zware lasten drukken op gepensioneerden en zelfstandigen. De minister van Financiën, het Centraal Planbureau en de SER zien de economische ontwikkeling te optimistisch, vooral met betrekking tot de gevolgen van de loonexplosie. Nationaal-economisch ziet het er op langere termijn niet zo gunstig uit. Exportbevordering moet vooraan staan. Marginale bedrijven moet het niet nog moeilijker gemaakt worden. Het totaalbedrag der diepte-investeringen schijnt matig, maar is het niet. Deltawerken, aardgasvoorziening e.d. slokken enorme bedragen op, die niet de werkgelegenheid verbeteren.

Het is hoog tijd, de investeringen te bevorderen en daarom is het onbegrijpelijk, dat de fiscale faciliteiten zijn opgeheven. De scheepvaart verkeert in grote moeilijkheden, zowel door de stijgende arbeidskosten als door discriminatoire maatregelen van andere landen. Is het wonder, dat men dan schepen in Japan bestelt? De scheepsbouw vertegenwoordigde in 1957 nog 7 pct. van de export, nu nog maar 2,4 pct.! Ook de textielindustrie verkeert in moeilijkheden, sommige bedrijven hebben de deuren al moeten sluiten. De ruilvoet wordt ongunstiger. De EEG is niet zo voordelig voor ons land; met name de export naar ontwikkelingslanden gaat achteruit. Frankrijk tracht steeds te profiteren, ook van onze ontwikkelingshulp. Wat wij in Nederland doen is niet voldoende. De staat moet het bedrijfsleven met garanties voor de export steunen. De uitvoer naar Mexico is al gehalveerd.

Onze onderhandelingspositie in de EEG is zeer moeilijk.

Omroepbeleid

De heer R. M. Marcuse (Zaandam) begon met de opmerking, dat in het ka-

der van het buitenlandse beleid nog niet is gesproken over de misstanden in Spanje en Portugal, waar vrijheidsrechten ontbreken. Wat Zuid-Afrika betreft, mag men niet lijdelijk aanzien, dat de rechten van de mens worden vertrappt.

Komende tot het omroepbeleid zeide spr. dat in de eerste plaats gestreefd moet worden naar verruiming van het algemeen programma. De in het plan-Cals opgenomen registratieclausule, is belachelijk. Gezinsleden zouden zich niet bij verschillende omroepen kunnen aansluiten, omdat het toestel op één naam geregistreerd staat! De omroepverenigingen zullen ook een scheiding moeten maken tussen leden en abonnees op een programmablad. Komt er van de VVD een concreet alternatief voor het plan-Cals tegen 1967?

Burgerlijke rechten in autoritaire landen

De heer H. Wiegel (Laren/Blaricum), kon zich geheel aansluiten bij het pleidooi van de heer Geertsema voor prioriteit voor de ruimtelijke ordening. Maar hoe kan men zulks financieren? Wat de onvrijheid in andere landen betreft, kan spr. zich aansluiten bij de heer Marcuse. Hij is het ook eens met de medewerking van mevrouw van Someren aan de actie voor een democratisch Spanje.

Spr. diende vervolgens een motie in, waarin de partij zich uitspreekt voor het verlenen van burgerlijke rechten aan de ingezetenen van autoritair geregeerde landen.

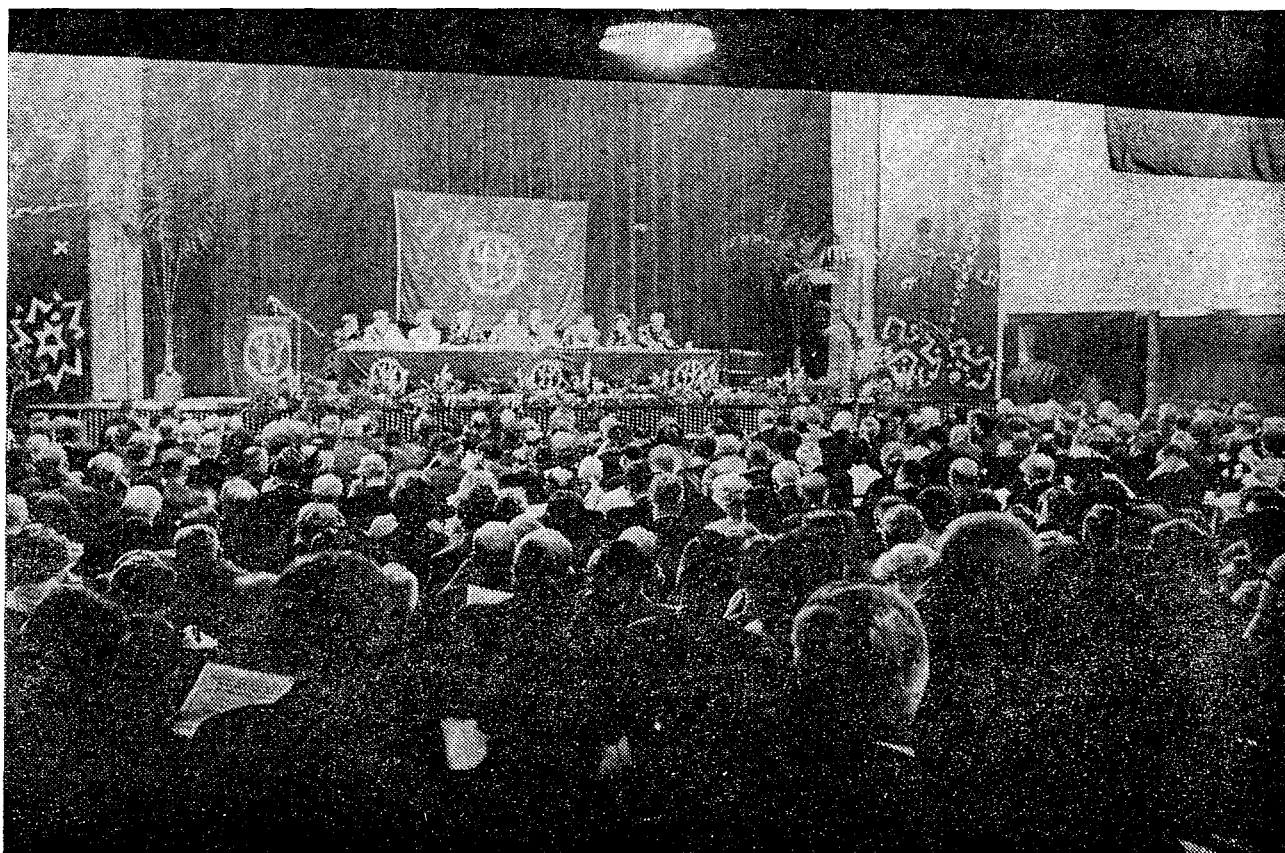
Hoe oppositie voeren

De heer W. Inden (Brummen) zou gaarne vernemen welke algemene lijn de partij bij het voeren van oppositie denkt te volgen.

Wettig R.E.M. en Veronica!

De heer M. D. Scheer (Heemstede) heeft zich, gelet op de radiorede van de

De zaal was voll!

„Maak de V.V.D. sterk!!”

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

★ *~~~~~* een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein
Rotterdam

Garages   Fabrieksgebouwen   Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ

N.V. LATUMEBD   DIRECTEUR: A. CALJÉ

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

STAAL CONSTRUCTIES
voor elk project

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Voor Buig- en Zetwerk

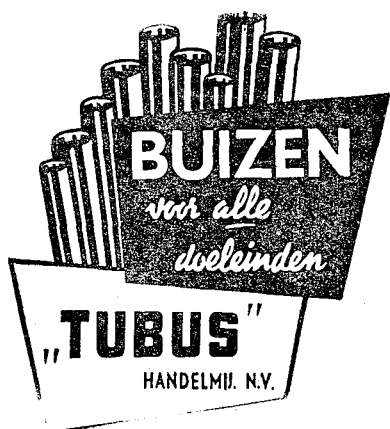
op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10
CAPELLE A. D. IJSSEL

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STAAL BUIZEN
NIEUWE GELASTE STAAL BUIZEN
NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271a   HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75

NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
(30) 71 38 28

SNIKKERS' HANDEL MIJ. N.V.

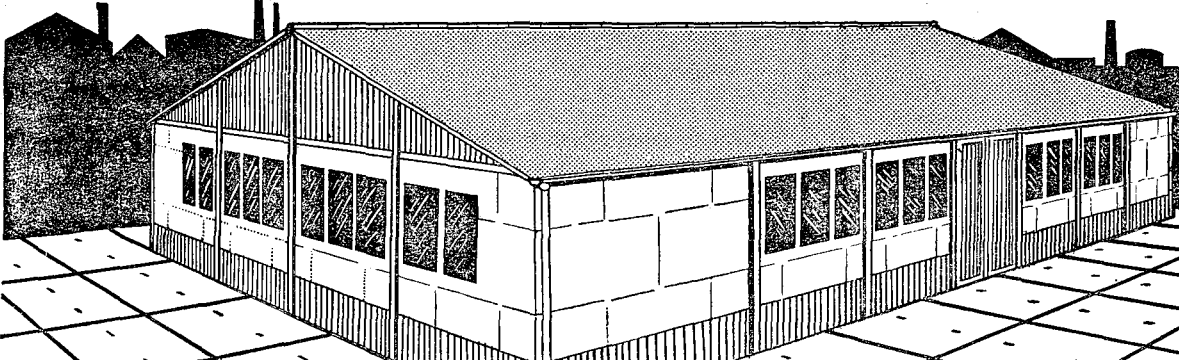
ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

★

Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT” Gaswandketels	OLIESTANDMETERS
„KLAFRESTR6M”-gietijzeren ketels	OLIETANKS
„MARK”-radiatoren	AFSLUITERS
„N.S.K. SALLAND”-ketels	PLINTVERWARMING
„THERMIA”-warmwaterboilers	„MARK”-BUIGMACHINES
„FLAMCO”-ophangstropen	VLOERHULZEN
„FLEXCON”-expansievaten	LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de
CENTRALE VERWARMING

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 tel. (01880) 2501 SPIJKENISSE

ONTWIKKELINGSHULP IN NIEUW STADIUM

In zijn congresrede te Zwolle heeft de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, mr. Geertsema, kort maar duidelijk het zijne gezegd over de „ontwikkelingshulp”. Terecht, het betreft immers een aangelegenheid, die ons allen aangaat, omdat zij bepalend is voor het leven van de minder goed bedeelde medemensen elders in onze wereld. De heer Geertsema wendde zich af van de wilde kreten, die gemeenlijk over de lippen komen van hen die in politieke bijeenkomsten terzake het woord voeren en hij bepleitte een pragmatische aanpak.

De pragmatiek heeft, dachten wij, trouwens al de studie-conferentie gekenmerkt, die de Kamercentrale Leiden op 6 maart jl. over de „ontwikkelingshulp” hield (zie V en D van 11 maart, pag. 4).

De Amerikanen hebben de meeste ervaring opgedaan met de „hulp”. Ook wij in Europa hebben er na de tweede wereldoorlog rijkelijk van geprofiteerd. Dankzij het Marshallplan kregen wij de kans er spoedig weer bovenop te komen, zodat wij ons verder zelf konden redden, en hoe. Veel ervaringen dus aan Amerikaanse kant.

Het heeft daarom zin om wanneer men de pragmatiek in het oog wil houden juist bij de Amerikanen het oor te luisteren te leggen. De ervaringen van de VS zijn in vele opzichten wat bitter.

De dankbaarheid van bv. Soekarno en ook van Nasser en... De Gaulle is niet erg groot. Politiek voordeel is er weinig mee behaald. Maar daarover willen we het niet hebben. Deze aspecten vertroebelen de kern van hetgeen waarom het gaat: het helpen van medemensen, in die zin dat zij zich t.z.t. zelf kunnen helpen.

De Amerikanen hebben ook in zakelijker opzicht teleurstellingen moeten incasseren en moeten constateren, dat hun „hulp” niet dat effect had, dat zij er van verwachtten, ja, soms averechts werkte. Het zijn dan ook Amerikanen geweest, die hierover onlangs een interessant boek hebben geschreven: de gebroeders William en Paul Paddock. „Hungry Nations” is de titel van hun gezamenlijke arbeid, waarin zij op scherpe wijze de „ontwikkelingspolitiek” in de meeste „ontwikkelingslanden” kritiseren en waarmee zij naar ons inzicht een bijdrage leveren aan de pragmatische benadering van de problemen, zoals mr. Geertsema die aanbeval.

Te veel industrialisatie

De „ontwikkelingslanden” doen hun best om de economische groei te bevorderen, maar ze richten zich teveel op de industrialisatie, zo menen de heren Paddock en meer auteurs (vooral in de VS). Er wordt, om met de gebroeders te spreken, teveel een „prestige-politiek” gevoerd en niet genoeg aandacht besteed aan het ontwikkelen van de natuurlijke hulpbronnen, waarin juist het fundament moet liggen voor het verhogen van de levensstandaard. De schuld ligt niet alleen bij de regeringen in de ontwikkelingslanden, maar ook bij die van de „ontwikkelde landen”, die de „hulp” verstrekken, met name, zo zeggen de heren Paddock eerlijk, bij de Amerikaanse autoriteiten.

Een voorbarige industrialisatie, zo heet het in Hungry Nations, hindert de ontwikkeling in plaats van dat zij haar bevordert. De agrarische sector wordt er door verwaarloosd, en dat is de grootste sector! In hier moeilijk weer te geven bewoordingen ridiculiseren de broers de manier waarop vele arme naties het hoofd in deemoed buigen voor een staalfabriek: „het wonderbaarlijke symbool van een nieuwe religie!” De heren merken met onbehagen op hoe de meeste maatregelen op het gebied van de gezondheidszorg in wezen niet de nood lenigen, maar juist ellende scheppen en in stand houden, bv. door de gemiddelde leeftijd te verlengen in landen, die zich zelf niet kunnen voeden.

Ja, zal men zeggen, maar we sturen er toch zoveel voedsel heen. Inderdaad, in het kader van hun „vredeprogramma” doen de Amerikanen voor 1,8 miljard dollar levensmiddelen toekomen aan de „ontwikkelingslanden”, maar dat, aldus de heren Paddock, stelt die landen juist in de gelegenheid om hun eigen voedsel te verwaarlozen.

Het besef van de onjuiste handelswijze begint hier en daar overigens gelukkig door te breken. India, een land met een zeer snel groeiende bevolking, ziet in, dat het tijd wordt de agrarische hulpbronnen snel en sterk te ontwikkelen. Ook in Washington is de Agency for International Development tot de overtuiging gekomen, dat meer nadruk moet worden gelegd op de landbouw.

Gecomplieerd

De zaak is uiterst gecomplieerd. Afgezien van de groei van de bevolking in de ontwikkelingslanden (een kwestie waarop wij binnenkort op deze pagina in iets ander verband hopen te mogen terugkomen) zal de vraag naar voedingsmiddelen in de wat we dan toch maar zullen noemen „arme landen” blijven toenemen, omdat de voedingsgewoonten ook daar veranderen.

Het komt er op neer, dat met het toenemen van het inkomen (en dat neemt wat toe) de vraag naar graan kleiner en die naar vlees, eieren en melk groter wordt. Maar, zijn we wel geïnformeerd, dan is er meer graan nodig om de dieren te voeden, die de eieren, de melk en het vlees moeten opleveren. Er gaan zoiets van 6 tot 8 calorieën graan in 1 calorie vlees en iets minder in 1 calorie melk of eieren. Het verband met de ontwikkeling met de landbouw be-

hoeft geen verder betoog. Wordt de landbouw niet voldoende ontwikkeld, anders gezegd, offert men alles op het altaar van de industrie, dan wordt de economische groei geremd, allereerst omdat de invoer van voedingsmiddelen toeneemt, toe moet nemen, dat wil zeggen de agrarische sector een kapitaalverbruiker wordt in plaats van een kapitaalschepper (door uitvoer van bv. vezels).

De Amerikaanse Agency for International Development heeft zijn politiek dan ook al wat gewijzigd. De industrialisatieprojecten zijn natuurlijk niet overboord gezet, maar men wil het zwaartepunt verleggen naar de landbouw.

Het gaat hier niet alleen om technisch-economische zaken, maar ook om psychologisch-politieke. Toen de „ontwikkelingshulp” startte was het in de „ontwikkelingslanden” niet „verkoopbaar”, dat de agrarische sector een sterke stimulans moest krijgen. De „ontwikkelingslanden” hadden zichzelf of waren net ontdeaan van de koloniale banden met de moederlanden. Die landen waren groot en rijk geworden door hun industrieën....! Dus wij ook, zo rede-

neerde het „bevrijde” volk! Deze idee is nog niet uitgewerkt, maar er zijn tekenen dat de druk van de hongersnood een helderder inzicht doet doorbreken.

De al twee maal genoemde Amerikaanse Agency for International Development wil nu de „arme landen” helpen door wat dan heet „een algemene aanval op de landbouw”, dat is door verandering te brengen in het gehele complex van distributie, opleiding en gezondheidszorg.

Het gaat dus de goede kant op? De gebroeders Paddock zijn niet zo optimistisch. Zij menen, dat dit nieuwe programma ook niet veel meer is dan een leuze. Zij zijn van oordeel, dat de Amerikaanse gezagdragers de „landbouw-know-how” van hun deskundigen” overschatten en niet voldoende begrip hebben voor de noodzaak om tot een nieuwe research te komen voor betere produktiemethoden in tropische, subtropische en woestijnachtige gebieden. En als de ontwikkelde landen er op wachten tot de hongerige naties zelf de zaak kunnen aanpakken, zou het wel eens te laat kunnen zijn.....

dBo.

ALLERHANDE

Niet achter

MEN heeft nogal eens geklaagd over het achterblijven van de lonen in Nederland vergeleken bij de lonen in andere E.E.G.-landen.

Welnu, er zijn E.E.G.-cijfers gepubliceerd over de bruto-uurlonen over 1963 in de industrie. Ze volgen hier, afgerond tot op een kwartje: Luxemburg f 3,75, W.-Duitsland f 3,25, België f 2,75, Frankrijk f 2,50, Nederland f 2,50 en Italië f 2,—. Daar moet dan nu de loongolf van begin 1964 in Nederland bovenop.

Exacte cijfers over die golf zijn nog niet bekend, maar om meer dan tien procent gaat het zeker en in het omringende buitenland is die golf heel wat minder geweest. Wij mogen wel aannemen, dat Nederland nu gelijk ligt met België, dat uitsteekt boven Frankrijk... en dat Nederland voorlopig maar niet moet proberen ook nog de Westduitse en Luxemburgse koplopers in te halen!

Provinciale Zeeuwse Courant)

Frisse lucht

FRISSE, zuivere lucht vroeger een van de weinige onbetwiste geschenken van de hemel, is een kostbaar goed geworden, de toenemende vervuiling van de lucht is een van de grootste bedreigingen van onze gezondheid. Geven we er ons wel genoeg rekenschap van hoe belangrijk „lucht” is?

De mens kan, zij het met moeite en pijn, vijf weken zonder voedsel, hij kan hooguit vijf dagen zonder water, maar zonder lucht kan hij nog geen vijf minuten. En dus is de lucht het belangrijkste element voor de instandhouding van het leven, zo lezen we in een publicatie van de Wereldgezondheidsorganisatie, een orgaan, dat zich bezorgd maakt over de toenemende luchtvervuiling, die een van de grootste bedreigingen is van de moderne tijd.

(Denken en Doen)

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.
KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) 15851 POSTGIRO 75651

MINDER BELASTING BETALEN

Ook na de a.s. inkomstenbelastingverlaging kunt U belang-
rijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K.
betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeids-
ongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw in-
komen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert
ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke
tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden
gaarne verstrekt door:

**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938**

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

**FORUM-BANK
AMSTERDAM**

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

*industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken*

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

— TELEGR. BOELE-BOLNES

**ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN
KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.**

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 0 10 - 3 54 00
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 0 4100 - 3 20 55
HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 0 1883 - 2677

**N. V. RIJNSTAAL
v/h J. W. Oonk & Co.**

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Ondergang

(Zie pag. 3)

WENSEN EN WERKELIJKHEID

Als het waar is, dat zich in de beperking de meester toont, heeft Premier Cals met zijn regeringsverklaring geen meesterstuk geproduceerd. Want het nu eens gedegen, dan weer vage verhaal, hoe vlot en levendig voorgedragen, muntte allereerst uit door lengte.

Het was zeker niet de „hemelse lengte” die men toedicht aan een beroemde symphonie van Schubert, maar een zeer aardse lengte, die juist in haar uitvoerigheid menigmaal het doel voorbij schoot.

In den brede heeft de Minister-President de verschillende fasen der Kabinetsformatie de revue doen passeren. Dat op deze formatie de drie fractieleiders der K.V.P., P.v.d.A. en A.R.P. een grote invloed hebben uitgeoefend was bekend. Dat er zodoende een parlementair Kabinet met sterke bindingen uit de bus is gekomen, niet minder. Verder hoorde men in tal van toonaarden, hoezeer mr. Cals de houding van de C.H.-fractieleider mr. Beernink veroordeelde. Ook hier zou met meer zelfbeperking een beter effect zijn bereikt.

* * *

Een breed panorama van wensen, die passen bij een goed landsbestuur in deze tijd, heeft mr. Cals in deze regeringsverklaring aan de Kamerleden getoond. Aandacht voor woningbouw, ruimtelijke ordening, wegeaanleg, gezondheidszorg, beter onderwijs, het zijn inderdaad desiderata, die ieder zinnig mens zal onderschrijven. Het is echter de vraag, of in de nauwelijks twee jaren die ons scheiden van de verkiezingen in 1967, men een behoorlijke portie van die wensen in realiteit zal kunnen omzetten. En vooral, of dit alles zal kunnen geschieden met

handhaving van het financiële evenwicht.

Met belangstelling kon men vernemen, dat - evenals prof. Witteveen en het Kabinet-Marijnen in het nabije verleden - ook dit Ministerie er naar zal streven, de Rijksuitgaven te doen achterblijven bij de groei van het nationale inkomen. Maar het Kabinet kondigt nu reeds extra uitgaven aan. Zeker, daaronder zijn er, die ook wij begrijpelijk achten. Zo de aangekondigde 50 miljoen additionele middelen, voor de financieel zo zeer geplaagde gemeenten. Daar zijn verder de verhoogde investeringen - alleen al voor 1964 88,2 miljoen - voor het Hoger Onderwijs. En bovendien, wat te denken van een 33 miljoen voor extra ontwikkelingshulp, vooral nu dit blijkbaar slechts een eerste verhoging is, die door andere zal worden gevolgd. Maar bovenal wordt nu reeds te kennen gegeven, dat op de regel van het verband tussen rijksuitgaven en groei nationaal inkomen tijdelijk uitzonderingen onvermijdelijk zijn. Alles tesamen reden om met grote bezorgdheid af te wachten of het Kabinet-Cals bereid en in staat zal zijn het financiële evenwicht te handhaven, dat het vorig Kabinet zo zeer heeft gesierd.

* * *

Van de aangekondigde maatregelen is de belasting speculatiewinsten veelszins een slag in de lucht. In de lucht, omdat het uiterst moeilijk zal zijn, hier rechtvaardige criteria aan te leggen. De gehele belasting zal waarschijnlijk het beursmechanisme bemoeilijken en het vertrouwen van de beleggers ondermijnen. Overigens moet men het wetsontwerp afwachten. Daarentegen schijnen een wijziging van de successiewet met een ingebouwde vrijstelling voor bepaalde verervingen tus-

HULDE AAN ONZE JARIGE VORSTIN

sen echtgenoten, alsmede het „overwegen” - dat is nog geen aankondiging - van belastingverlaging voor ongetrouwden, schaarse winstpunten in het op papier zeer ambitieuze regeringsprogramma.

* * *

Ten slotte het radio- en TV-beleid, waaraan dit Kabinet-Cals zijn ontstaan dankt. Hier werd lippendienst gepleegd aan een vermeende openheid in de ether, waarbij - zo heette het tenminste - gelijke voorwaarden voor allen geschapen zouden worden. Wij hebben in uitzonderingsgevallen fabeltjes horen vertellen in het Parlement. Maar deze fabel had de strekking, de waarheid op zijn kop te zetten. En merkwaardigerwijze was dit lachspiegel-effect misschien niet eens opzettelijk bedoeld.

Anders gezegd: met de aangekondigde radio- en TV-nota wachten ons dus spijkers met koppen bij het omroepbestel. Jammer, dat het kennelijk zeer oude en zeer geroeste spijkers zijn.

L. M.

Mededeling vereniging van Staten- en Raadsleden

In vriendschappelijk overleg met onze directeur van het bureau gemeentepolitiek, de heer K. H. Brandt, deel ik hierbij mede, dat deze gedurende enkele weken wegens familie-aangelegenheden buiten Den Haag moet verblijven. In verband hiermede zende men alle correspondentie, ook over artikelen in Provincie en Gemeente aan: Bureau voor Gemeentepolitiek VVD te 's-Gravenhage (Koninginnegracht 61).

In spoedeisende aangelegenheden kan men ondergetekende raadplegen dagelijks (behalve zondags) telefonisch tussen 9 en 10 uur (070-nr. 241905).

D. W. DETTMEIJER,
Voorzitter Vereniging Staten- en Raadsleden.

De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginzelen

De rede, door mr. W. J. Geertsema, de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, op onze Algemene Vergadering te Zwolle uitgesproken, is in brochure-vorm uitgegeven onder de titel: De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginzelen.

De prijs van deze brochure bedraagt f 0,25 per exemplaar.

Bestellingen liefst per giro no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, onder vermelding: Rede Geertsema.

„OPENHEID IN ZUILENLAND”

CONGRES op
ZATERDAG 15 MEI 1965

in het
Concertgebouw (kleine zaal)
te Amsterdam.

Verdere gegevens op pagina 5.

LUISTERT NAAR....

DE STEM VAN DE V.V.D.

Radio-uitzending op DONDERDAG, 13 MEI a.s., van 18.20—18.30 uur,
over de zender Hilversum II (298 m).

LET OP DE ZENDERWISSELING!!!

ONDERGANG

* * Meer dan twintig jaren nadat de „Ondergang de vervolging en verdelgung van de Nederlandse Joden“ een onloochenbaar feit was geworden, komt dr. J. Presser met zijn historisch, minutieus verantwoord relaas van deze uitroeijing. Acher deze bijna mechanische maatregelen was een „systeem“, dat slechts tot einddoel had een zinloze slachting, die voor vorige generaties ondenkbaar was.

Dat dr. Presser dit werk kon schrijven met het keurend oog van de historicus, die zijn hart toch niet het zwijgen wilde opleggen, strekt hem tot dubbele eer. De uitzonderlijke belangstelling voor dit werk wijst erop, dat men ook in het „moderne“ Nederland de schok van deze vervolging nog altijd niet verwerkt heeft.

Voor de 100.000 vernietigde Joden schiep prof. Presser een monument, dat duurzamer is dan brons.

RUIMTE

* * Voor het vraagstuk der ruimtelijke ordening wordt terecht steeds meer aandacht gevraagd. Het gaat er namelijk om ons dichtbevolkte land met zijn kleine oppervlakte „leefbaar“ te houden, ook in de toekomst. Een speciaal aspect van het gemis aan ruimte vormt de zomerse congestie in vakantietijd. Propvolle hotels, propvolle campings en propvolle wegen maken, dat men in de top der vakantieperiodes nauwelijks meer van ruimte spreken mag.

Daarom is iedere, zelfs bescheiden poging om tot een spreiding der vakanties te geraken, de vermelding waard. Staatssecretaris Grosheide heeft nu de gemeente- en schoolbesturen verzocht, de zomervakantie één week eerder te laten beginnen. Zij zouden inderdaad wel doen, het goede voorbeeld der rijksscholen te volgen. Daar is de vakantiedatum vervoegd en gesteld op 9 juli. Natuurlijk is dit slechts een simpel begin. Toch kan het „lucht“ geven in een situatie, die op velen benauwend werkt.

NODIG

* * Tijdens het vorige week in Utrecht gehouden congres van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen hebben prof. ir. J. Th. Thijssse van de dienst Zuiderzeewerken en dr. H. L. Golterman, directeur van het hydrologisch laboratorium te Nieuwersluis, zeer veront- rustende mededelingen gedaan over de vervuiling van het water van de Loosdrechtse Plassen en het IJsselmeer. Naar de normen van het TNO is Loosdrecht in feite nu al niet meer geschikt te achten voor de zwemsport. Ook moet worden gevreesd dat het water van de toekomstige randmeren tussen Amsterdam en Nijkerk van te slechte kwaliteit zal zijn om er in te kunnen zwemmen. En dat terwijl juist deze gebieden de zo hoog nodig geachte recreatiemogelijkheden zouden moeten bieden voor de Randstad Holland. Een nieuwe wet tegen de waterverontreiniging (er ligt thans een ontwerp ter tafel) werd reeds algemeen wenselijk geacht. De noodzaak daarvan is nu overduidelijk geworden.

ONNODIG

* * Op de algemene vergadering van de Christelijk-Historische Unie heeft de afdeling Zwolle vrijdagavond het voorstel gedaan te bevorderen dat de Goede Vrijdag een algemeen erkende christelijke feestdag wordt. Het voorstel zal in het overleg tussen het uniebestuur en de kerken ter sprake worden gebracht, zo werd na een korte discussie besloten. Het lijkt ons ongewenst de vrijdag vóór Pasen tot een soort zondag te maken. Praktische bezwaren zouden er al gelegen zijn in een verplichte sluiting voor winkels en bedrijven. Bovendien: terwijl de intensiteit van de gedenking van de Goede Vrijdag in de ene christelijke kerk al minder is dan in de andere, is ook de discrepantie tussen christenen en niet-christenen op deze dag veel groter dan op de feestdagen van Kerstmis, Pasen en Pinksteren. Het is onnodig dit extra te accentueren. De bestaande gebruiken ten aanzien van het al of niet vrij zijn op Goede Vrijdag verdienen daarom de voorkeur.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Meij. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Heel wat bijeenkomsten worden er in deze tijd aangekondigd, teveel om alle uitvoerig te vermelden. Bovenaan staat onze

LANDDAG

Die is op dinsdag 25 mei in Bergen N.H. Wij beginnen om half elf in „De Rustende Jager“ en eindigen 's middags in de „Zwarte Schuur“ waar ons een aantrekkelijk programma is beloofd. Daar tussendoor maken wij een mooie wandeling en om half vijf gaan wij weer huiswaarts. Kosten f 8,— inclusief.

De convocaties zijn al bij de centrale-vertegenwoordigsters ter verspreiding. Deelnemers: hoe meer hoe liever, eventueel ook introducees. Maar aanmelden graag voor 20 mei en liever geen overrompelende toeloop op de dag zelf, zoals verleden jaar, want dat vergt wel erg veel van de organiserende personen.

Adres: mevrouw E. Dekker, Kennemerstraatweg 7H, Heiloo (post Alkmaar). Postgiro nr. 366273.

PROVINCIALE DAGEN

Zuid-Holland

Hier gaat men op dinsdag 11 mei naar Zwijndrecht, hotel Swindrecht. Kopje koffie vanaf 10 uur en na de middagthee bij de Verenigde Oliefabrieken, om 16.15 uur weer naar huis.

Onderwerpen: „Recreatieproblemen in Zuid-Holland“ door mev. mr. N. M. W. Dettmeijer-Labberton en (hoe kan het anders) „de a.s. Rijnmondverkiezingen“, spreker dr. J. Alers, lijststaanvoerder voor de VVD. Aanmelding door overschrijving van f 7,50 op postgiro 529706 t.n.v. penningmeester afd. Zwijndrecht van de VVD, te Zwijndrecht met vermelding „provinciale dag“. De f 7,50 moet op 6 mei ontvangen zijn.

Gelderland

Angemoedigd door het succes verleden jaar gaat men opnieuw een provinciale dag houden, weer in Sonsbeek te Arnhem en wel op woensdag 12 mei van 10.30—16 uur. Kosten koffiemaltijd f 4,60. Sprekers: mr. Toxopeus

en mev. mr. 's Jacob-des Bouvrie, burgemeester van Leersum. Aanbeveling overbodig!

REGIONALE BIJEENKOMST

Zo kunnen wij de bijeenkomst wel noemen, die de vrouwengroepen Bussum-Naarden-Huizen en Hilversum-Laren-Blaricum hebben gehouden op 27 april j.l. in de „Gooise Boer“. Het bericht kwam te laat voor het vorige nummer, maar wij willen het toch volledigheidshalve vermelden. Mevrouw mr. E. Veder-Smit sprak over „Vakbeweging en bedrijfsleven“ in het bijzonder in verband met de herziening van het ondernemingsrecht.

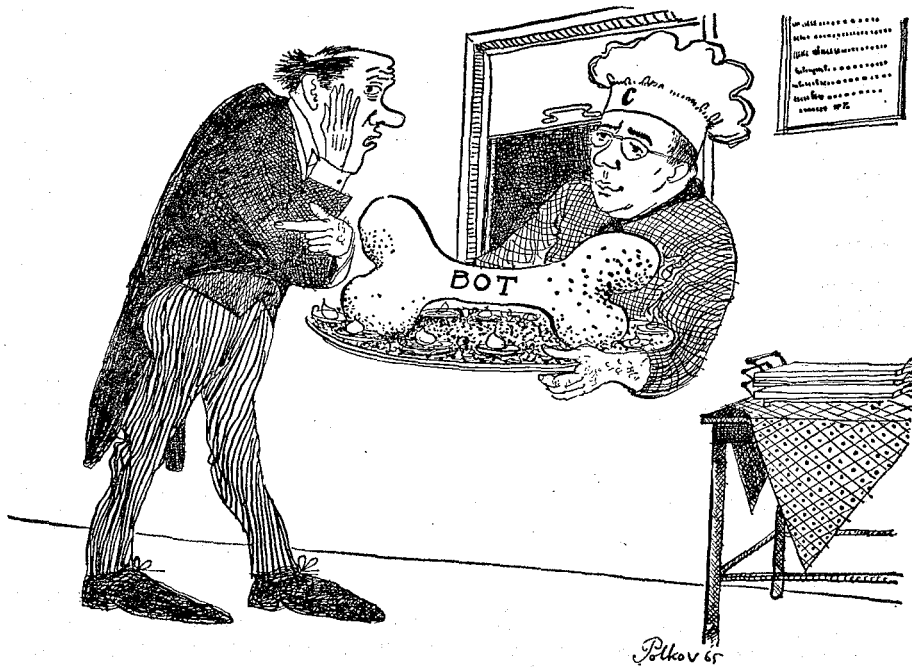
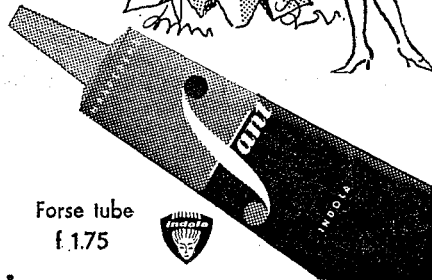
AMSTELVEEN

En dan ligt er nog de aankondiging van een plaatselijke bijeenkomst, n.l. in Amstelveen op 6 mei a.s. om 20 uur in gebouw Reveille. Onderwerpen: 1e. de Amstelveense Muziekschool, te bespreken door mev. M. G. Wittink-Boer en 2e. een discussie over Schooltijden, plaatselijk, landelijk en internationaal. Dit houdt verband met het vraagstuk van de werkende vrouw, welk vraagstuk in het volgende seizoen in de vrouwenorganisaties, ook de onze, ter discussie zal worden gesteld.

fant
haarerème

'n fantastisch
geschenk

voor
moeder &

De Heer Vonddeling zei nu wel „Ja“.

RIJNMOND-VERKIEZING

De erelijst van afdelingen, die mij steunden, wordt steeds groter. Deze week ontving ik van de afdelingen Rijswijk, Leiden, Smalingerland, Maasdam, Franeker, Leeuwarden, Westerschouwen, Mijnstreek, Aalten-Dinxperlo en Ede bijdragen van resp. f 60,—, f 100,—, f 50,—, f 25,—, f 50,—, f 100,—, f 100,—, f 15,—, f 25,— en f 50,—.

Hartelijk dank aan deze medelevende afdelingen!

Tot op heden mocht ik van 32 van de 450 afdelingen, die onze Partij telt, een bijdrage voor de Rijnmond-verkiezing ontvangen. Ik hoop, dat afdelingen, die tot nu toe niet hebben gereageerd op mijn dringende oproep, dit alsnog zo spoedig mogelijk zullen doen. Laten zij wel bedenken dat een gunstige uitslag van de Rijnmond-verkiezing mede van invloed zal zijn op de Staten- en Raadsverkiezingen van 1966. Het geld, door hen thans in de Rijnmond-actie geïnvesteerd, zal ongetwijfeld zijn rente in 1966 opbrengen!

Ook een groot aantal leden en geestverwanten zond mij deze week weer een bijdrage. Grote dank aan al deze gulle geefsters en gevers!

U weet het: giro 67880 ten name van de Secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage!

Doe het nu!!!

SIDNEY J. VAN DEN BERGH,
Penningmeester.

Mevr. K. de Z. te B. f 50,—; Ir. O. J. v. d. E. te 's-G. f 10,—; Mej. W. E. K. te 's-G. f 5,—; J. C. S. te N. f 10,—; Ir. M. K. J. J. ter K. te R. f 10,—; E. J. M. B. te R. f 10,—; Mej. T. H. te R. f 5,—; J. L. P. te O f 25,—; Dr. A. A. J. P. te 's-G. f 10,—; Mevr. M. E. A. P. te V. f 10,—; B. B. te Z. f 10,—; J. v. d. G. te R. f 25,—; Drs. C. M. A. H. te L. f 10,—; Ir. P. te W. f 15,—; G. W. te G. f 25,—; J. N. F. Ch. D. te H. f 10,—; Mevr. A. M. A. S.-F. te Z. f 10,—; J. W. v. B. te Z. f 25,—; Mevr. J. E. L.-B. M. te 's-G. f 10,—; Mevr. A. M. M. v. d. M.-v. d. E. te G. f 5,—; A. de V. te R. f 20,—; A. G. V. v. d. S. te A. f 25,—; Mr. D. A. D. te A. f 250,—; Mr. C. J. V. te L. f 100,—; Mevr. J. A. H.-v. B. te S. f 25,—; M. L. B. de la R. te Z. f 5,—; Mevr. Dr. W. J. V. v. E. te 's-G. f 25,—; Mevr. J. H.-W. te G. f 5,—.

Mr. Toxopeus en Prof. Witteveen

De Tweede-Kamerfractie van de VVD heeft in haar vergadering van 23 april gesproken over de mogelijke terugkeer van de heren Toxopeus en Witteveen in de Tweede Kamer. De fractie acht het voor de werking van het parlementaire stelsel juist, dat oud-ministers na het vervullen van hun ambtsperiode aan het Kamerwerk deelnemen, zoals zij ook voorstaat dat ministers uit de Kamer moeten kunnen worden gerecruiteerd.

Hiervan uitgaande sprak de fractie zich unaniem uit voor de wenselijkheid van de terugkeer van de heren Toxopeus en Witteveen in de fractie. Zij voorziet deze terugkeer bij het begin van de volgende zitting der Staten-Generaal in september. De heer Geertsema stelt zich voor het fractievoorzitterschap over te dragen aan mr. Toxopeus tijdens de algemenevergadering van de VVD in het volgend voorjaar.

Alle leden van de fractie zijn er zich van bewust, dat uit het voorgaande voortvloeit, dat twee hunner hun vierjarig mandaat tussentijds ter beschikking dienen te stellen. Zij beraden zich hierover en de fractie hoopt op zo kort mogelijke termijn het resultaat van dit beraad bekend te kunnen maken.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.
Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

Bravo voor de parlementaire werkwijze - commissie

Zelfs de oude Buys zou tevreden zijn

Bijna tachtig jaar geleden — om precies te zijn: in het jaar 1888 — omstreeks dezelfde tijd dus dat Frans Netscher het vele specialisme in de Kamer signaleerde schreef de befaamde liberale 19de eeuwse staatsrechtsgesleerde prof. Buys:

„Ik meen niet te overdrijven wanneer ik zeg, dat niets zoveel heeft bijgedragen om aan onze volksvertegenwoordiging hare populariteit te ontroven en hoofden en harten van haar te ontvreemden, dan de omhaal van haar werkzaamheden, dan de gerektheid van haar debatten dan de breedsprakerigheid van vele Kamerleden — een euvel waarvan ik hier ongaarne al het kwaad zou willen zeggen, dat ik werkelijk ervan denk”.

In Kamerstukken werkt men nu eenmaal niet met motto's, anders zou dit woord van Buys wel zeer toepasselijk zijn geweest boven het „witte stuk” nummer 8042, dat nu eens niet bij „Koninklijke Boodschap” is ingezonden met de handtekening van Koningin Juliana en de signatuur van een of meer ministers onder de memorie van toelichting.

De „begeleidende brief” bij dit stuk, dat getiteld is: „Voorstel van de Commissie Werkwijze der Kamer tot herziening van het Reglement van Orde” draagt ditmaal de handtekening van mr. F. J. F. M. van Thiel en de memorie van toelichting is versierd met de handtekening van hem en achttien medeleden der Kamer, te zamen vormend de genoemde commissie.

Het aan Buys ontleende citaat en de uitspraak van Netscher in zijn Schetsen uit de toenmalige Staten-Generaal vormen eigenlijk wel pikante herinneringen. Zij waarschuwen ons, toch niet alles te zien als een euvel speciaal van deze tijd en om ook het verleden niet altijd door een al te rooskleurige bril te bekijken.

De mening, dat de Kamer vroeger alleen maar bestond uit prominente allround politici, dat er alleen maar boeiende debatten werden gevoerd over onderwerpen van groot formaat en over diepgaande principiële tegenstellingen, is wijd verbreid, maar een vertekening van de werkelijkheid.

Zeker, ook toen waren er, als nu, hoogtepunten; waren er spannende dagen, waarin de leidende figuren tegenover elkander in het krijt traden. Ook toen waren er, als nu, momenten waarop een minister of zelfs een heel ministerie zijn politieke leven op het spel zette tegenover een weerspannige Kamer. Ook toen waren er moeilijk oplosbare Kabinetserises en Kamerontbindingen.

Maar er was in die dagen van weleer eveneens het parlementaire leven van alle dag, waarin het weinig spectaculaire maar toch noodzakelijke werk moest worden verricht. Er waren ook toen saai en langdradige sprekers, die, volgens het geestige woord van de begenadigde rede-naar, dr. Schaepman „niet alleen herhaalden wat zij al zo dikwijls gezegd hadden, maar ook zeiden wat zij al zo meermalen herhaald hadden”.

En ook toen waren er de begrotingsbehandelingen, die als het ware uitlokten tot het zich verdiepen in „klein goed”

De postbode ten plattelande

De behandeling van de begroting van (Verkeer en) Waterstaat heeft vanouds een zekere beruchttheid om de plaatselijke belangen, die hierbij aan de orde komen; om de bruggen, beken en kanalen, de onvoldoende spoorwegverbindingen de slechte plaatselijke wegen en wat niet al, dat hierbij aan de bewindsman wordt voorgelegd.

Kleingood inderdaad, maar wie zal ontkennen, dat deze zaken voor een gemeente, een streek, een provincie, niet van belang kunnen zijn en wie durft het eigenlijk een afgevaardigde euvel duiden wanneer hij althans eenmaal in het jaar, bij de begrotingsbehandeling, naar voren brengt hetgeen de kiezers uit de streek, waar hij vandaan komt, van hem verwachten?

Het is kostelijk, in een in 1901 onder het pseudoniem „Augur” geschreven boekje over de toenmalige gang van zaken op het Binnenhof het hoofdstuk te lezen, waarin een avondvergadering wordt beschreven en waarin minister Lely's toenmalige begroting van Waterstaat, Handel en Nijverheid werd behandeld. Een lid staat daarbij de belangen van de postbode ten plattelande wijdloepig aan te bevelen en de auteur eindigt zijn weergave daarvan met deze zinsnede: „De vriend der postbode ten plattelande heeft na een roerende peroratie er het zwijgen toe gedaan”.

Wie zich in deze finesse over onze parlementaire historie verdiept en niet de zo dikwijls gemaakte fout begaat om de typische hoogtepunten uit deze historie als de „dagelijkse kost” van de Kamer-uit-het-verleden te beschouwen, moet wel milder zijn in zijn oordeel over de Kamer — van-heden.

Maar alle mildheid en begrip sluiten er-

kenning van de noodzaak van vernieuwing niet uit. In tegendeel, ik geloof dat zij, die met kennis van zaken, en met een nuchter gevoel voor wat een volksvertegenwoordiging in deze tijd behoeft te werk gaan, meer bereiken en nuttiger werk doen dan betweterige stuurliu aan de wal, die met hun wilde kreten en negativisme de zaak alleen maar schaden.

Grondig werk

De commissie Werkwijze heeft grondig werk verricht. Zij heeft zelfs het hele reglement van Orde der Kamer opnieuw op stapel gezet. Het is, na de vele in de loop der jaren aangebrachte incidentele wijzigingen, thans in een ontwerp der commissie geheel nieuw geredigeerd, de systematiek is verbeterd, verouderde termen en ook verouderde instellingen zijn opgeruimd en nieuwe geïntroduceerd.

De instelling van een presidium der Kamer, de opheffing der afdelingen (dus ook van het afdelingsonderzoek en de centrale afdeling), de uitbreiding van het werk der commissies (met opheffing van het instituut van commissies van voorbereiding) en van de openbaarheid harer werkzaamheden, de instelling van een Algemene Begrotingscommissie (in de wandeling ABC te noemen) zodra het zover is dat alle begrotingshoofdstukken inderdaad in openbare commissievergaderingen kunnen worden voorbereid, het openen van de mogelijkheid van „openbare hearings” — het zijn stuk voor stuk maatregelen die wij kunnen toejuichen, omdat zij beantwoorden aan gebleken behoeften en aan de eisen, die aan een moderne volksvertegenwoordiging mogen en moeten worden gesteld.

Er zal nog wel gelegenheid zijn, t.z.t. eens op een of meer van deze voorstellen nader in te gaan. Ze zullen bovendien nog vóór het zomerreces in een openbare vergadering van de Kamer worden behandeld, want zo enigszins mogelijk is het de bedoeling, het nieuwe Reglement van Orde met de nieuwe, in september beginnende zitting der Kamer in werking te doen treden.

Geen redevoeringen meer voorlezen

Voor het ogenblik willen wij alleen graag iets zeggen over de voorgestelde nieuwigheid, die het grote publiek wel het meest zal aanspreken. Het is het voorgestelde verbod van het voorlezen van redevoeringen door de leden der Kamer.

Het staat er heel suggestief en concreet in artikel 55 van het ontwerp: „Geen lid leest een rede voor, tenzij de voorzitter hem hiertoe verlof geeft”.

De commissie is in deze (ook in een aantal andere zaken trouwens) niet eenstemmig.

Naar de mening van de meerderheid verliest een debat in sterke mate aan waarde, wanneer tevoren opgeschreven redevoeringen worden voorgelezen. De sprekers gaan dan doorgaans niet of nauwelijks op elkaars betogen in, doch praten langs elkaar heen of herhalen hetgeen door hun voorgangers reeds is gezegd. De enige methode om de vergaderingen der Kamer tot werkelijke gedachtenwisselingen te maken bestaat naar de mening van de meerderheid hierin, dat de mogelijkheid om redevoeringen voor te lezen drastisch wordt beperkt.

Natuurlijk zal het raadplegen van aantekeningen en het letterlijk voorlezen van citaten altijd geoorloofd zijn. De tekst beperkt zich tot het verbod (behoudens uitzonderingen) van het voorlezen van een rede in haar geheel; zij laat het voorlezen van enkele onderdelen toe. Bovendien zal de voorzitter voor onderwerpen van bijzonder technische of technisch-juridische aard te allen tijde het verbod kunnen opheffen.

Ik meen, dat dit een alleszins redelijke regeling is, waarmee men nu de proef inderdaad maar eens moet nemen. De minderheid heeft natuurlijk gelijk wanneer zij zegt, dat hiermee de rechten der leden „om op hun eigen wijze hun mening uit te spreken”, wat wordt beknut. Dat dit, gezien de soepele opzet daarvan, en de redelijkheid van onze Kamervoorzitter(s), werkelijk een „te sterke aantasting” zou zijn, zoals zij menen, geloof ik echter niet.

Een verbod om aantekeningen voor zich te hebben en daarvan gebruik te maken, is er niet. Bij de replieken blijkt telkens weer, dat ook Kamerleden, die hun redevoeringen altijd geheel plegen voor te lezen, dan zeer wel aan de hand van enige aantekeningen zich weten te weren. Het is meer een vastgeroeste gewoonte en een zekere gemakzucht van sommigen, dat zij alles maar staan voor te lezen. Dat men daar nu eens tegen ingaat, ook ter wille van de levendigheid van het debat, lijkt niet te veel „gevraagd”.

Het feit, dat men dan óók eerder geneigd zal zijn zich ten aanzien van bepaalde onderdelen bij een voorgaande spreker aan te sluiten zonder diens betoog nog weer eens te herhalen, is dan bovendien nog tijdswinst.

Alles te zamen geloof ik, dat wij mogen hopen, dat de meerderheid in de commissie van Thiel op dit punt ook een meerderheid in de Kamer zal betekenen en dat de minderheid wel zal ondervinden en erkennen, dat „aantasting van rechten” toch echt een te groot woord is voor het verlangen, dat wie zich voor het Kamerlidmaatschap beschikbaar stelt toch ook geacht mag worden in staat te zijn, aan de hand van de nodige aantekeningen zijn gedachten en verlangens op behoorlijke wijze tot uitdrukking te brengen.

A. W. ABSPOEL

CONGRES „OPENHEID IN ZUILENLAND”

AMSTERDAM 15 MEI 1965

CONCERTGEBOUW (kleine zaal)

AANVANG 10 UUR V.M.

op dit congres, georganiseerd door de Kamercentrales van Noord-Holland zal worden gesproken en gediscussieerd over

„DE VERZUILING IN ONS LAND EN DE LIBERALE KIJK DAAROP”

Inleiders:

DR. K. VAN DIJK

lid van de Tweede Kamer.

MR. F. PORTHEINE

lid van de Tweede Kamer.

H. J. L. VONHOFF

lid van het Hoofdbestuur van de V.V.D.

Congresleider: MR. J. VAN SOMEREN

op te zenden aan bureau V.V.D., Herengracht 36, Amsterdam.

Ondergetekende .....
Adres .....
Lid van de Afdeling .....
meldt zich voor deelneming aan het Congres op 15 mei 1965 te Amsterdam.

De kosten ad f 8.50/f 3.00 zijn overgemaakt op:

Postgiro 431470.
Gemeentegiro v. 9925.
Hollandsche Bank Unie N.V. te Amsterdam.
Alle ten name van V.V.D. te Amsterdam.

Handtekening: .....

„Maak de V.V.D. sterk!!”

SNIKKERS' HANDEL MIJ. N.V.

ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT" Gaswandketels
„KLAFRESTRÖM"-gietijzeren ketels
„MARK"-radiatoren
„N.S.K SALLAND"-ketels
„THERMIA"-warmwaterboilers
„FLAMCO"-ophangstroppen
„FLEXCON"-expansievaten

OLIESTANDMETERS
OLIETANKS
AFSLUITERS
PLINTVERWARMING
„MARK"-BUIGMACHINES
VLOERHULZEN
LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de
CENTRALE VERWARMING

Brandsteder

MEUBELEN

Vijzelstraat 115-119 - AMSTERDAM - Telefon 24 87 16

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK
FIRMA PAUL & VAN WEELDE
's-Gravenweg 350 - Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk

**N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h W. P. DE VRIES en CO.**

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructieverven
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

Voor Uw was

NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. **C. D. BORGH & Zn.**

Bellevoysstraat 75 - Rotterdam - Telefoon 32631-36235

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

Van onze Leestafel

Kennismaking met de demografie
Dr. L. Bak. Volk in Veelvoud. In-
leiding tot de demografie. Gam-
mareeks. Uitg. J. A. Boom en Zn.,
Meppel.

DEMOGRAFIE is een betrekkelijk jonge tak van wetenschap, die vooral na de Tweede Wereldoorlog meer algemene aandacht kreeg. Als hulpwetenschap voor de sterk naar voren getreden sociale wetenschappen, maar ook door behoeften van het bedrijfsleven (marktonderzoek e.d.) mag de demografie zich zelfs in een zekere populariteit verheugen. Ook voor aangelegenheden van bestuurlijke aard (bejaardenzorg, bevolkingsmigraties enz.) krijgt de demografie in toenemende mate betekenis.

In weerwil van deze tendenties - aldus de auteur in zijn voorwoord - is demografie toch nog altijd voor zeer velen een moeilijk toegankelijk terrein, gevolg mede van het feit, dat de desbetreffende literatuur fragmentarisch dan wel te gecompliceerd van karakter is.

De voor ons liggende inleiding beoogt in breder verband bekendheid te geven aan het kennisgebied van de demografie. Het richt zich derhalve niet op een speciale categorie lezers doch is bestemd voor allen die enigermate georiënteerd dienen te zijn met betrekking tot groei en samenstelling van de bevolking. Het kan daarom ook voor vele lezers van ons blad van enig nut zijn.

In achttien hoofdstukken - door de auteur van ietwat poëtische titels voorzien als „Van komen en gaan”, „Zij waren landgenoten”, „De toegemeten tijd”, „Het ontelbare geteld” enz.) - komen verschillende aspecten van de demografie aan de orde. De schrijver beperkt zich bijna geheel tot de vraagstukken die zich op dit gebied in Nederland voordoen. Het laatste hoofdstuk „Bedreiging of opdracht” houdt zich bezig met het zg. bevolkingsvraagstuk in enger zinn. Dit kan, zo lezen we, overal ontstaan, waar op een gegeven moment te veel of te weinig mensen aanwezig zijn in verhouding tot de beschikbare middelen of de te vervullen taken.

Dreigend wordt de situatie wanneer de bevolkingsaanwas zodanig is, dat op langere termijn geen correctie verwacht mag worden. Wat de wereldbevolking aangaat huldigt de schrijver in dit opzicht een optimistische beschouwingwijze. Wel - zo

zegt hij - lijkt in het wetenschappelijk denkschema de dreiging van een overbevolkte wereld onafwendbaar, maar z.i. kan men met zeker zo veel overtuiging daartegenover de stelling pomen, dat het ondenkbaar is, dat de Schepper een wereld zou hebben geschapen waarin voor zijn schepselen geen plaats is. Hier raken de dimensies van verstand en geloof elkaar en daarmee verdwijnt het vraagstuk niet, maar het krijgt wel een totaal andere inhoud.

De conclusie waartoe Dr. Bak op dit punt komt, vindt de lezer in de ti-

tel van dit hoofdstuk zoals aangeduid: De toeneming van de wereldbevolking is geen dreiging, maar opdracht. De drie essenties van die opdracht zijn: vertrouwen, liefde en arbeidzaamheid. Vertrouwen wil de schrijver aldus opgevat zien: wij moeten met onze wetenschappelijke denkschema's niet tornen aan de bedoelingen van de Schepper. Liefde ziet hij als aanvaarding van de medemens in de voller wordende wereld. Van deze liefde uit hebben wij onze plicht te doen t.a.v. mensen, die in onze wereld aan ontbering over-

geleverd zijn. En arbeidzaamheid betekent voor schrijver, dat wij geroepen zijn om ons gehele fysieke en psychische kunnen in te zetten voor de bewoonbaarheid van deze wereld.

Ten aanzien van het eigen land gaat de auteur dieper in op de verschillende aspecten van het bevolkingsvraagstuk. Ook hier handhaaft hij zijn optimistische zienswijze. Hij acht de conclusie onaanvechtbaar dat het bevolkingsvraagstuk te onzent bovenal de norm heeft van een welzijnstekort. Dit stelt, meent hij, de opdracht - in het bijzonder voor de overheid - om met alle middelen te streven naar een nieuw evenwicht tussen welvaart en welzijn.

Het komt te zelden voor dat men vraagstukken van maatschappelijk-technische aard ook van een religieus-filosofisch standpunt uit be licht vindt, dan dat wij ons niet zouden verheugen in een geschrift waarin het religieus-filosofische aspect tot gelding wordt gebracht. Ook wie het met de auteur van deze „Inleiding tot de Demografie” op dit punt niet eens zou zijn, zal o.i. goed doen van zijn beschouwingen kennis te nemen. deR.

EEN LANDBOUWPLAN

Wij liberalen zien de ontwikkeling van de maatschappij zo dynamisch dat we menen dat deze zich moeilijk in vooraf gemaakte plannen laat vastleggen. Onze bezwaren tegen het maken van algemene plannen zijn driedelig. In de eerste plaats heeft ervaring geleerd dat aan plannen, die eenmaal zijn op- of vastgesteld veelal star wordt vastgehouden, ook al is de situatie geheel veranderd.

In de tweede plaats leidt de opstelling van een plan vaak tot het sluiten van een compromis, waarvan men nog niet weet of dat wel nodig zal blijken, doch waaraan men zich later vasthoudt. Het is voor sommigen gelijk een verkregen recht. In de derde plaats kost het maken van plannen geld en energie van flinke mensen. Plannen maken kan dus tot verstarring, voortijdige vastlegging van rechten en tot verspilling leiden.

Toch zal men de ontwikkeling van de huidige maatschappij niet op zijn beloop kunnen laten, vandaar dat we zouden willen pleiten voor plannen die meer een richtsnoer, een

mogelijkheid of wenselijkheid voor de ontwikkeling, dan wel een feitelijke vastlegging ervan inhouden.

Naar mijn mening is daaraan wel behoefte. Ook in de landbouw.

Duitsland kent nu al 10 jaar lang zijn „Grüne Plan”. Een (te) dik

Landbouwrubriek

boekwerk, waarin de gang van zaken in het afgelopen jaar wordt overgegeven, de ontwikkeling van de toekomst en de middelen voor de verwezenlijking ervan voor het komende jaar worden geschetst. Bij ons geschiedt dit in de Memorie van toelichting op de Landbouwbegroting. Echter erg summier en op een wijze die de landbouw weinig houvast en de minister veel speelruimte geeft. Het landbouwverslag, dat veel te laat verschijnt, kan men gerust buiten beschouwing laten. Dit is een archiefstuk. Ik meen dat de boeren die hun eigen positie in het

geheel niet meer kunnen overzien, laat staan de toekomstige ontwikkeling, veel behoefte hebben aan een uiteenzetting van de situatie, de te verwachten ontwikkeling van de diverse takken van land- en tuinbouw in Nederland - maar ook in EEG en wereldverband - en de maatregelen die de overheid denkt te nemen om die ontwikkeling te stimuleren of af te remmen. Men vaart nu in den blinde, toch moet men doorvaren, d.w.z. bedrijven verbeteren, vergroten, ombouwen en veel investeren. En dat laatste wordt het klemmende punt van de toekomst. Enige vingerwijzing van de zijde van deskundigen over de ontwikkeling van produktie en consumptie op het gebied van land- en tuinbouw in de diverse landen zou wel welkom zijn. Ook een positievergelijking ware gewenst. We behoeven niet te wachten op de EEG, dan zijn we wellicht te laat. Een uiteenzetting zou voor later veel ellende en mogelijk ingrijpende maatregelen kunnen voorkomen.

Ir. L. G. OLDENBANNING

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

C O C A G N E

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

het Hof van Holland

HILVERSUM
KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 0200 UUR

★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos

hotel atlanta

ROTTERDAM

Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

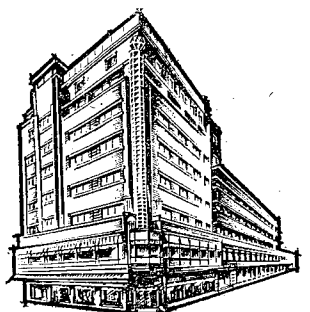
Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Radiorede van
Mr. W. J. Geertsema

(Zie pag. 3)

HARMONIE MET DISSONANTEN

Het Kabinet-Cals heeft dus de ambitie de teugels in handen te houden, ook na 1967. Dit was tenminste gemakkelijk af te leiden uit mr. Cals' verwachting, dat het beleid zó duidelijk zou zijn, dat de kiezer in 1967 een duidelijke uitspraak zou kunnen doen. Intussen, zo ver zijn wij, en ook het Kabinet nog niet. Dit Ministerie, hoezeer uit bekwame mannen samengesteld, zal stellig moeite genoeg hebben, ook gedurende de eerste twee jaren de innerlijke eenheid te handhaven. Bovendien ziet de Minister-President met zwierig gemak een paar moeilijkheden voorbij. De verkiezingen van 1963 hebben zonneklaar getoond, dat de PvdA en de ARP zich niet in een versterkte aanhang konden verheugen. Integendeel: die partijen zijn bij de stembus achteruit gegaan. De kiezer — zelfs bij de beperkte Rijmond-verkiezingen — van 1965 en later, vindt zich tegenover een nieuwe situatie geplaatst. Of die naar zijn „keuze” zal zijn, moet de nieuwe Regerings-combinatie maar afwachten. Ten tweede verliest de Premier bij zijn Kabinet-op-lange-duur uit het oog, dat geen van de vroegere regeringspartners de val van het Kabinet-Marijnen heeft gewenst. Het principieel meningsverschil op een bepaald belangrijk onderdeel liet de overeenstemming omtrent andere zaken intact.

Het eerste treffen met de Kamer zal het Kabinet geen onverdeelde vreugde hebben bereid. Drs. G. M. Nederhorst, in een overigens eerlijke maidenspeech als PvdA-fractieleider, had bij alle instemming het nodige voorbehoud (ontwikkelingshulp toevertrouwd aan een Minister in plaats van aan een staatssecretaris, bezwaar tegen twee huurverhogingen).

over het Kabinet van een aard, die onze Engelse vrienden als „bitter-sweet” bestempelen. Wij kunnen ook zuur-zoet zeggen als U dat liever is. Dat wij de uitlating van de heer Roolvink omtrent het televisie-beleid - critiek op de openheid van het plan-Cals is onhoudbaar - op onze beurt onhoudbaar achten, behoeft nauwelijks betoog.

Ten slotte toonde van de regeringspartijen eigenlijk slecht, de KVP-fractievoorzitter drs. W. K. N. Schmelzer zich van zijn vriende ijkste kant. Toch had ook deze milde criticus gaarne gezien, dat elk van de drie „regerings-fracties” een post in de financiële economische driehoek zou hebben bezet.

Was er dus voorbehoud bij degenen, op wier steun het Kabinet zal mogen rekenen, nog duidelijker bleek dat alle begin moeilijk is bij de strubbelingen tussen de heren onderling. De heer Nederhorst had terwille van de duidelijkheid het bestaansrecht van confessionele partijen ontkend. Daartegen kwam drs. Schmelzer in het geweer. Later maakte de heer Nederhorst een verschil tussen bestaansrecht en bestaansgrond. Een subtiel nuanceverschil, dat het twistpunt tussen de PvdA woordvoerder en de confessionele collega's intact liet.

Verder was drs. Nederhorst geenszins tevreden met de min of meer voorwaardelijke steun van de heer Roolvink aan dit nieuwe Ministerie, berustend op drie partijen. En de AR op haar beurt was weer niet tevreden met de PvdA, die „geen begrip” had voor „parlementair tegen-spel”. „Het zal alles wel wennen”, was de verzoenende noot, waarop al-

thans bij dit debat de regeringspartners elkaar hebben gevonden.

Van de kant van de oppositie kreeg het nieuwe Ministerie natuurlijk veel hardere noten te kraken. Mr. H. K. J. Beernink kwam namens de CHU met het centrale aanvalspunt tegen het Kabinet, dat tevoren de VVD-woordvoerder mr. W. J. Geertsema zo sterk had belicht. Hoe wil men alle nieuwe uitgaven voor wegenbouw, ontwikkelingshulp, universitair onderwijs en ruimtelijke ordening financieren zonder daarvoor in de gevaarlijke inflatie-spiraal te geraken?

In het eerste deel van wat toch betiteld werd als regeringsverklaring, was de premier ongewoon fel van leer getrokken tegen de CH-leider, die de spelregels der formatie niet in acht zou hebben genomen. Mr. Beernink, al toonde hij zich niet content sloeg een verzoenend accord aan door te verklaren, dat er misverstanden door verschil van interpretatie konden zijn. Niettemin toonde zijn fractie zich later „griegeld”. Toen waren de ruzie-poppen eerst recht aan het dansen. De premier achtte het oirbaar in 's Lands vergaderzaal alle persoonlijke strijdregisters uit te trekken. Zo kwam het, vooral van de zijde van de regering, tot een weinig verheffend schouwspel van gelijken-ongelijk, dat de vele TV-kijkers slechts zeer matig moet hebben gesticht.

Van geheel ander niveau dan deze agressieve, weinig „excellente” verontwaardiging waren de redevoeringen, zowel in eerste als tweede termijn, waarin de VVD-

fractievoorzitter, mr. Geertsema, zijn scherpe en ook zakelijk verantwoorde critiek heeft geuit. KVP en ARP, aldus de VVD-woordvoerder, die tot geen enkele concessie bereid bleken om het Kabinet-Marijnen te behouden, waren op ander gebied tot vrijwel iedere concessie bereid om het monopolie van de omroep in stand te houden.

Als speerpunt van de aanval op het Kabinet hanteerde de heer Geertsema zijn wantrouwen in de financiële gestie. Inderdaad, er is reden te over om het ambitieuze program — dat naar later bleek uit leningen zal worden gefinancierd — met wantrouwen gade te slaan. Het spook der inflatie zou helaas tot werkelijkheid kunnen worden. In het algemeen hebben wij het felle en toch hoffelijke betoog van de heer Geertsema - men denke ook aan zijn sarcastische opsomming van het bezetten van diverse Ministerposten - met bijzonder veel genoegen beluisterd. Zelfs Het Vrije Volk kon verklaren, dat de VVD-fractieleider goed op dreef was geweest.

Minister Cals heeft bij dit optreden als Premier, zich als altijd slagvaardig en bekwaam, maar soms ook vermoeiend door een te veel aan interrupties getoond. Het regeringsdebuut geeft aanleiding tot vele vragen. Laat ons niettemin de daden van het Kabinet afwachten. Bij dit eerste treffen was er een ietwat schuchtere harmonie tussen de regeringspartijen en het Ministerie.

Het was echter een harmonie met dissonanten.

L. M.

„OPENHEID IN ZUILENLAND”

CONGRES op
ZATERDAG 15 MEI 1965
in het
Concertgebouw (kleine zaal)
te Amsterdam.

Verdere gegevens op pagina 5.

De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginzelen

De rede, door mr. W. J. Geertsema, de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, op onze Algemene Vergadering te Zwolle uitgesproken, is in brochure-vorm uitgegeven onder de titel: De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginzelen.

De prijs van deze brochure bedraagt f 0.25 per exemplaar.

Bestellingen liefst per giro no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, onder vermelding: Rede Geertsema.

LUISTERT NAAR....

DE STEM VAN DE V.V.D.

Radio-uitzending op DONDERDAG, 13 MEI a.s., van 18.20—18.30 uur,
over de zender Hilversum II (298 m).

RIJMOND-VERKIEZING

Sprekers:

Dr. J. ALERS en Mevrouw Ir. M. C. ENDERT-BAYLÉ

TEN NADELE VAN ONS LAND

Zoals men in de dagbladen heeft kunnen lezen, heeft het Centraal Bureau van de Nederlandse Omroep een brief gezonden aan de buitenlandse bladen, waarin medegedeeld wordt, dat voortaan geen gegevens meer zullen worden verstrekt over de Nederlandse programma's voor radio en televisie. De reden waarom dit gebeurt, is bekend, men is bevreesd voor het te verwachten kosteloos programma-blad.

Daargelaten of er auteursrechten zijn voor een programmablad, waarover op 7 mei een uitspraak volgt, wordt hierbij aan Nederland in het buitenland schade toegebracht. In dat verband merkten wij goed te doen met een enkel citaat over te nemen uit het Belgische blad „Het Laatste Nieuws”, dat zeer pro-Nederlands getint is. „Hoezeer men ook begrip kan hebben voor de verhoudingen, zoals ze in de schoot van de Nederlandse omroep bestaan, is het toch minder te begrijpen, waarom een aantal buitenlandse bladen op een zeer onaangename manier worden betrokken in een geschil dat alleen de Nederlandse omroep en de gebeurlijke uitgever van het toekomstige Nederlandse programmablad betreft.

De vorige Nederlandse regering is aangevallen over het omroepbestel, wat aantoonde, hoe verdeeld men in Nederland zelf over deze vraagstukken is. De Belgische pers heeft tot plicht haar lezers in te lichten over wat er in Nederland op het gebied van radio en televisie gebeurt, vooral dat de Nederlandse uitzendingen in een groot deel van België worden ontvangen. Hopelijk vindt de Nederlandse

omroep voor dit pijnlijke vraagstuk in de eerstkomende dagen een realistische oplossing”.

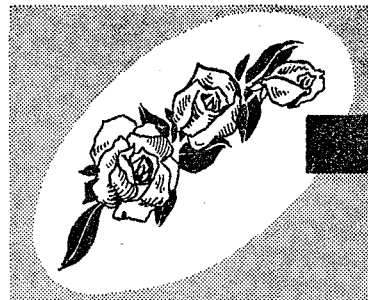
Als men een dergelijke uiting leest in een pro-Nederlands getint dagblad, dan zal een ieder het met ons eens zijn, dat hier ter wille van de zuilen schade wordt toegebracht en nadeel wordt berokkend aan Nederlands naam in het buitenland.
D.W.D.

Nieuws van de Liberale Internationale

De commissie voor Country and Town Planning van de Liberale Internationale heeft op 25 april onder voorzitterschap van de heer D. W. Dettmeijer te Brussel vergaderd.

Daar bleek, dat er reeds veel arbeid verzet was werd besloten om geen interim-rapport te laten verschijnen maar meteen een eindrapport samen te stellen, dat ter behandeling zal worden aangeboden aan het Congres van de Liberale Internationale dat in september in Zweden zal worden gehouden.

De Commissie zal in juni in haar besloten vergadering, welke waarschijnlijk te Londen zal worden gehouden, het definitieve rapport vaststellen.

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten

inclusief inbouw en revisie van motoren

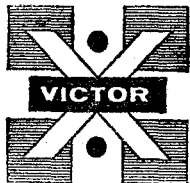
DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Schrijfmachines

V.N.K.

Franco
levering

Boekhoudmachines

ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-5 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

SPANJE

TE KOOP AANGEBODEN:

Perceel van ca. 2,8 ha, waarop reeds volledig ingericht restaurant en 22 gemeubileerde bungalows aanwezig.

Eigen water- en lichtvoorziening.

Mooi strand 38 km ten zuiden van Tarragona
40 km van luchthaven Reus.

Tekeningen en foto's ter inzage
en verdere bijzonderheden verkrijgbaar bij:

N.V. Technische Export Associatie

Dep. Jules Gerzon

Fonteinlaan 3 - Haarlem - Tel. (02500) 1 22 71
Na 7 uur 's avonds (02959) 1 63 90

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

N.V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN

GELASTE
STALEN BUIZEN

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Copie voor deze rubriek te zenden aan: **Mej. Joh. H. Springer**, Alexanderstraat 16, Haarlem.

WAT KOMEN GAAT

11 mei Prov. dag Zuid-Holland

van ruim 10 uur tot 16.15 uur in hotel Swindrecht te Zwijndrecht. Onderwerpen: Recreatieproblemen en de Rijnmondverkiezingen.

12 mei Prov. dag Gelderland

van ruim 10 uur tot 16 uur in het Sonsbeekpalaviljoen in Arnhem. Spreken zullen de oud-minister mr. E. H. Toxopeus en de burgemeester van Leersum, mevrouw mr. C. M. 's Jacob-des Bouvrie.

25 mei Landdag

van 10.30 uur in de Rustende Jager te Bergen NH tot 16.30 uur in de „Zwarte Schuur”.

's Morgens spreekt mevrouw mr. E. Veder-Smit over „de VVD temidden van de andere partijen” en 's middags in de „Zwarte Schuur” staat onder het motto van prof. J. Huizinga: „De grens tussen spel en ernst is nergens te trekken”. Welkom zijn zoveel mogelijk vrouwelijke partijleden met haar introducties.

WAT GEWEEST IS

Wassenaar

Een groep van ongeveer 50 dames (leden en belangstellenden) heeft in het kasteel Oud-Wassenaar met grote belangstelling geluisterd naar een zeer boeiend betoog van de heer S. J. van den Bergh

over China, waar spreker pas geweest was. Hij kwam tot de conclusie dat de enige weg voor het Westen is: handelscontacten en samenwerking. Na afloop werden een aantal zeer goede vragen gesteld. Tevoren had de voorzitter, mevrouw mr. Zeydner-Rempt, de aanwezige vrouwen haar medeverantwoordelijkheid voor de gang van zaken in de gemeenschap en in de wereld op het hart gedrukt. De toekomst van de democratie kan alleen verwezenlijkt worden door veel inspanning en met de hulp van zeer velen.

Soest

Hier was allereerst een zeer geanimeerde bijeenkomst, waarop mevrouw H. Buddingh-de Vries Lentsch, lid van provinciale Staten van Utrecht sprak over „Openluchtrecreatie”. De overheidsbemoeiingen in deze gaan verschrikkelijk veel geld kosten, maar weinig geld zal zo goed besteed zijn als dit, was de mening van de aanwezigen. Niet alleen de Utrechters genieten ervan, maar ook velen uit de steden in het Westen.

Verder was er een huiskamerbijeenkomst, waarvoor geen convocaties waren gezonden, maar die alleen in onze rubriek aangekondigd was (en misschien ook mondeling? J. S.). Het was een enorm succes. Dit soort bijeenkomsten blijkt in een behoefte te voorzien, tenminste in Soest. Misschien ook elders?

Besproken werd de vragenlijst over de middenstand. Dit alles uit een brief van mevrouw Alting-Ambrosius.

Groningen/Haren

In het Gorechthuis te Haren gaven de heer en mevrouw Fogteloo Hanje, voor een verassend groot aantal toehoorders, een levendig verslag van een, in het voorjaar 1964, door hen gemaakte reis naar Israel.

Aan de hand van een serie prachtige dia's en een filmpje lieten de heer en mevrouw Fogteloo hun gehoor meegenieten van diverse tochten door dit prachtige land. Zowel historische als meer moderne aspecten werden duidelijk belicht zodat men een goed beeld kreeg van dit boeiende land en zijn hardwerkende bevolking. Mevrouw Möller-Ahrens leidde de bijeenkomst.

P. P. v. d. W.

VERGADERING V.V.D. KAMER - CENTRALE DRENTE

Enkele maanden geleden stelde de Kamer-Centrale Drente, gevormd door de Drentse afdelingen van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) een nieuw reglement voor haar interne organisatie vast. Aanstonds daarna traden alle zittende bestuursleden af, teneinde de afdelingen in de gelegenheid te stellen volgens de regels van het nieuwe reglement een nieuw bestuur te verkiezen.

In een op 26 april te Assen gehouden vergadering kreeg de samenstelling van dit nieuwe bestuur nu haar beslag. Het ziet er als volgt uit:

Dagelijks bestuur: R. S. Hofstee Holthrop, Oosterhesselen, voorzitter, O. Tammens, Zuidlaren, secretaris; J. L. Nijsingh jr., de Wijk (Dr.), penningmeester.

Leden gekozen door de Staten-Centrale Assen: Ir. J. R. te Velde, Assen. T. E. Willems, Roden.

Leden gekozen door de Staten-Centrale Meppel: P. Mulder Czn., Dwingeloo, K. Smit, Havelte.

Leden gekozen door de Staten-Centrale Hoogeveen: Drs. J. P. Kuipers, Coevorden, mevrouw J. Luiting, Hoogeveen.

Leden gekozen door de Staten-Centrale Emmen: T. H. Hoenderken, Gieten, mevrouw J. P. Runsink-van der Werf, Emmen.

Leden gekozen door de Kamer-Centrale zelf: W. Blauw, Westerborg, J. Lanting, Valthermond, mevrouw F. Lier-Zandstra, Ruinerwold, M. F. Paul, Zuidlaren.

Als adviserende leden zijn aan het bestuur toegevoegd: Mr. Dr. H. K. de Langen, Meppel, als lid van het Hoofdbestuur van de VVD, Mr. J. W. Boonk, Emmen, als VVD fractie-voorzitter in de Staten en de beide Drentse leden van de Tweede Kamer, de heren R. Zegering Hadders, Emmen en Dr. K. van Dijk, Roden.

In de bedoelde vergadering, die zeer goed was bezocht en waarin het merendeel der afdelingen was vertegenwoordigd, werd rekening en verantwoording door de penningmeester afgelegd. De financiële positie van de centrale lijkt vrij gunstig. Op voorstel van de heer S. H. de Vries, Hoogeveen, lid van de Kascommissie, werd het bestuur decharge verleend.

Tot lid van de Partijraad van de VVD werd gekozen de scheidende Voorzitter, de heer F. Faber, Assen.

De Noordelijke Adviescommissie voor Verkeer en Economische Zaken werd aangevuld met de heren Mr. P. A. Charbon, Assen en K. de Boer, Hoogeveen.

De voorzitter deelde nog mede, dat in de herfst te Drachten een Noordelijk congres zal worden gehouden als inzet van de campagne, welke ten behoeve van de verkiezing van staten en raden in 1966 moet worden gevoerd. Gelet op het gebeurde ter gelegenheid van de recente kabinetsformatie, acht de Voorzitter de perspectieven voor de VVD bijzonder hoopgevend, mits alle afdelingen haar goede krachten blijven inzetten!

Aan het slot van de vergadering werden door de Voorzitter vriendelijke woorden gericht aan het adres van de heer J. Homan, die de VVD als lid van de Staten en ook als Gedeputeerde vele jaren heeft gediend en nu Drente metterwoon gaat verlaten.

Door de nieuwe voorzitter en de heer Willems werden woorden van dank gericht tot enkele niet terugkerende bestuursleden, speciaal tot de Voorzitter en de heer M. Tammens, Oosterhesselen, welke laatste wegens de benoeming van zijn zoon tot Secretaris der Centrale, gemeend heeft te moeten terugtreden uit het bestuur.

STALEN MEUBELEN

GISPEN
CULEMBORG

PROVINCIALE DAG GELDERLAND VOOR VROUWEN IN DE V.V.D.

Voor het geval U het nog niet mocht hebben genoteerd:

Provinciale dag voor de vrouwen in de V.V.D. te ARNHEM op WOENSDAG 12 MEI, van 10.30—16.00 uur, in SONS-BEEK te Arnhem.

Kosten koffie-maaltijd f 4.60.

Sprekers:

Mr. TOXOPEUS en

Mevr. Mr. 's JACOB-DES BOUVRIE.

Wij verwachten U.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

CONGRES „OPENHEID IN ZUILENLAND”

AMSTERDAM 15 MEI 1965

CONCERTGEBOUW (kleine zaal)

AANVANG 10 UUR V.M.

op dit congres, georganiseerd door de Kamercentrales van Noord-Holland zal worden gesproken en gediscussieerd over

„DE VERZUILING IN ONS LAND EN DE LIBERALE KIJK DAAROP”

Inleiders:

DR. K. VAN DIJK

lid van de Tweede Kamer.

MR. F. PORTHEINE

lid van de Tweede Kamer.

H. J. L. VONHOFF

lid van het Hoofdbestuur van de V.V.D.

Congresleider: MR. J. VAN SOMEREN

op te zenden aan bureau V.V.D., Herengracht 36, Amsterdam.

Ondergetekende .....

Adres .....

Lid van de Afdeling .....

meldt zich voor deelneming aan het Congres op 15 mei 1965 te Amsterdam.

De kosten ad f 8.50/f 3.00 zijn overgenomen aakt op:

Postgiro 431470.

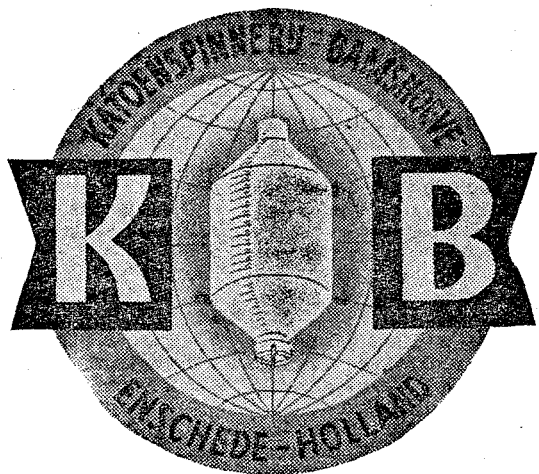
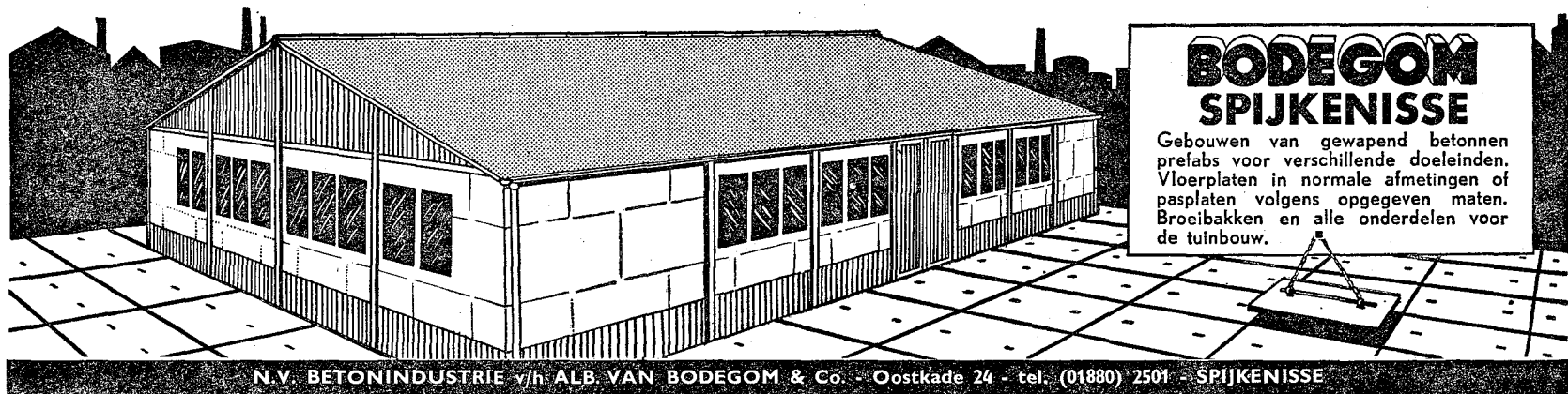
Gemeentegiro v. 9925.

Hollandsche Bank Unie N.V. te Amsterdam.

Alle ten name van V.V.D. te Amsterdam.

Handtekening: .....

„Houdt de Vrijheid hoog!”

Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444
ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TEL. 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN

EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

STAAL

CONSTRUCTIES

voor elk
project

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJÉ

N.V. **LATUMEBD**

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

DEFENSIEBELEID IN HET KABINET CALS

door lt. gen. b.d. J. H. COUZY

Bij het optreden van het kabinet Marijnen in 1963 keerde de staatssecretaris voor Marine uit het kabinet De Quay terug als minister van Defensie. Het eerste waartoe de nieuwe bewindsman overging was het reorganiseren van de structuur van zijn departement.

Land- en luchtmacht dienden te worden georganiseerd overeenkomstig de reeds jaren bestaande organisatie voor de Kon. Marine. In plaats van een verder doorgevoerde integratie der krijgsmachtdelen welke in alle andere landen zich aan het voltrekken was, werden de drie krijgsmachtdelen verticaal scherp gescheiden.

Een militaire organisatie werd op de politieke toegepast, hetgeen nog werd onderstreept door het huisvesten van de staatssecretarissen bij het hen betreffende krijgsmachtsdeel, waardoor nog duidelijker werd, dat zij praktisch als de militaire bevelhebber van hun krijgsmachtsdeel zouden fungeren.

Bij de algemeen politieke beschouwingen in oktober 1963 werd steeds door de woordvoerders van de PvdA, de VVD en de CHU de nodige twijfel geuit aangaande de juistheid der voorgenomen reorganisatie. Daar met november enkele belangrijke beslissingen met het oog op deze reorganisatie moesten worden genomen, vroeg het Kamerlid Wierda bij interpellatie uitstel van deze beslissingen tot dat de Kamer zich bij de begroting over de reorganisatie zou hebben uitgesproken.

Het gevraagde werd niet ingewilligd, aangezien de bewindsman dan verwarring vreesde, terwijl volgens hem een eventueel terugdraaien zonder veel moeilijkheden zou kunnen geschieden.

Kritiek genegeerd

Bij de behandeling van de begroting — waaraan een conflict met de toenma-

lige chef van de Generale Staf en het verzoek tot ontheffing uit zijn functie door die autoriteit juist was voorafgegaan — kreeg de nieuwe organisatie zeer sterke kritiek te verduren in het bijzonder van de woordvoerders van de PvdA en de VVD.

De eerste sprak o.m. van het leggen van de blauwdruk van de Kon. marine op de Kon. land- en luchtmacht, terwijl beiden scherp in het licht stelden, dat de reorganisatie op verouderde opvattingen steunde. Tevens werd de vaste verdelingsleutel tussen de krijgsmachten krachtig veroordeeld.

De bewindsman — zeker van voldoende steun uit de Kamer — herhaalde slechts hetgeen hij reeds in de Memorie van Antwoord had gesteld, waarbij hij geen enkel nieuw argument aanvoerde en zich niet de minste moeite gaf te trachten de ontvouwde bezwaren ook maar op enig punt te weerleggen. Toen dit verwijt bij de replieken evenmin tot

J. H. COUZY

enig resultaat leidde, bracht dit de PvdA er toe te stemmen tegen de begrotingspost voor de jaarwedde van de Minister om daarmee haar wantrouwen uit te spreken tegen het voorgenomen beleid.

Wat zien we nu anderhalf jaar daarna gebeuren. Bij de behandeling van de begroting 1965 in de Eerste Kamer worden verschillende eloges op de demissionaire

bewindsman gehouden, waarbij die van de woordvoerder van de PvdA, mr. Bur, verreweg de kroon spant.

Ommezwaai P.v.d.A.

Nu is de Minister van Defensie uit het kabinet-Marijnen als zodanig teruggekeerd in het kabinet-Cals, waarin vijf leden van de PvdA een ministerszetel bezetten. Men kan bezwaarlijk aannemen, dat bij de besprekingen van deze formatie geen enkel woord zou zijn gewisseld over defensie en de organisatie van dat departement. Evenmin kan worden aangenomen dat de minister van Defensie zou zijn teruggekeerd, indien hij zijn organisatie, welke nog steeds niet volledig is doorgewerkt, zou moeten verloochenen.

De conclusie is dus gewettigd, dat de PvdA de organisatie, waartegen zij in 1963 zodanige onoverkomelijke bezwaren koesterde, dat zij meende tegen het salaris van de bewindsman te moeten stemmen, thans heeft aanvaard. Sterker nog, want wanneer de minister zich houdt aan zijn opvatting, dat zijn staatssecretarissen dienen voort te komen uit de verschillende politieke partijen op welke het kabinet steunt, zal uit de PvdA tenminste één staatssecretaris moeten komen. We zouden het dan wellicht zien gebeuren, dat de woordvoerder van de PvdA die in 1963 geen goed woord over had voor de nieuwe organisatie, daarin thans een plaats gaat innemen. Het kan vreemd lopen in de politiek. Zei niet reeds Brero, dat het kan verkeren?

MIJN OPINIE IS...

Antwoord aan de heer Blekman

Met interesse heb ik kennis genomen van de reactie van de heer Blekman op mijn ingezonden stuk.

Ik ben het geheel met de redactie eens dat de politieke feiten, welke door mij zijn genoemd en waar de heer Blekman eveneens op in is gegaan, door de kabinetscrisis zijn achterhaald.

Destijds heeft de redactie van V en D in het naschrift op mijn stuk uitvoerig mijn argumentatie beantwoord en ik maak graag hierbij van de gelegenheid gebruik hun hiervoor mijn erkentelijkheid te betuigen.

Er zijn echter enkele gezichtspunten in het betoog van de heer Blekman, die mij zeer hebben getroffen en waarvan ik het op prijs stel, een repliek op te mogen geven.

Met mijn aanduiding „gewone” leden bedoel ik die groep leden van de VVD, die geheel passief blijven en hun opinie over de VVD slechts vormen uit hetgeen zij als eerste indruk opvangen uit de dagbladen, radio, tv en verkiezingsmanifesten. Deze houding is op zichzelf te betreuren, maar zo is het nu eenmaal.

Wanneer men bijv. verkiezingsleuzen samenstelt, dient men er m.i. rekening mee te houden, dat deze passieve leden-groep later op zeer directe wijze deze formuleringen zal toetsen aan daarop volgende uitspraken van VVD-vertegenwoordigers, zoals die hen uit de publieke nieuwsvoorziening bereiken.

Deze leden zijn weinig of niet bereikbaar voor een dieper gravende argumentatie.

Dan is er opmerking van de heer Blekman: „Het doel van elke politieke partij is... zijn doelstellingen zoveel mogelijk te verwezenlijken”. De heer Blekman trekt blijkbaar daaruit de conclusie, dat dit alleen te bereiken is door zoveel mogelijk regeringsverantwoordelijkheid te aanvaarden.

Daartegenover wil ik stellen, dat men

door nu niet in de regering bepaalde compromissen te aanvaarden, men later een veel sterker positie inneemt en dan veel meer van zijn doelstellingen verwezenlijkt kan zien.

Ik ben mij ervan bewust dat zelfs de meest actieve VVD-leden van standpunt kunnen verschillen wat de beste handwijze in een bepaalde politieke situatie is, maar steeds zal voor beide inzichten iets te zeggen zijn.

De zinsnede van de heer Blekman „... dat de minister juist door zijn eigen partijgenoten op dit punt wordt aangevalen zoals de heer Bisschop doet,” heeft mij bijzonder getroffen. Het is de heer Blekman blijkbaar ontgaan, dat mijn kritiek niet in de eerste plaats gericht was op het beleid van minister Witteveen, maar op de gemakkelijke wijze waarop de redactie van V en D bepaalde opmerkingen van de heer Oskam „afdeed”.

Wanneer een VVD-lid uit persstemmen sterk de indruk krijgt, dat een bepaalde zaak zich in een ongewenste richting ontwikkelt, is het bepaald onbevredigend een algemene geruststelling te vernemen die ervan uitgaat, zonder enige nadere argumentatie, dat juist het tegenovergestelde zich voordoet.

De voorlichting van leden is m.i. meer gebaat bij een erkenning dat de (politieke) wereld niet volmaakt is en bepaalde nadelen geaccepteerd moeten worden om bepaalde voordelen te bereiken, waar bij men vóór- en nadelen zo zakelijk mogelijk omschrijft. Ik ben mij ervan bewust, dat het voor de redactie van een blad ondoenlijk is alle ingezonden stukken uitvoerig geargumentiseerd te beantwoorden. Men kan de inzender bijvoorbeeld verwijzen naar kranten of tijdschriftartikelen, waarin de door hem aangevoerde zaken gedocumenteerd worden besproken.

Van iemand, die actief genoeg is om een ingezonden stuk te schrijven mag men verwachten, dat hij ook de moeite neemt van een betoog, dat zijn grieven behandelt, kennis te nemen.

Of men kan trachten te bewerkstelligen

dat een dergelijk verontrust lid zijn mening naar voren brengt in een plaatselijke ledenvergadering: dat zou m.i. de activiteit binnen de partij bevorderen.

Om op de laatsgenoemde opmerking van de heer Blekman terug te komen: ik vind het beslist niet redelijk een eigen minister te becritisieren, mits men dit in eerste instantie alleen doet binnen de ruimte die de eigen partij biedt, n.l. het partij-orgaan en/of ledenvergaderingen.

Ir. A. F. BISSCHOP

Ruilverkaveling

Als landbouwer heb ik een in Vrijheid en Democratie opgenomen bijdrage van mr. J. A. Freseman Gratama met belangstelling gelezen, doch het moet mij van het hart, dat de plaatsing van enige vraagtekens hierin, m.i. het enige was waaraan ik wel waarde kon hechten.

De kop van het artikel in V en D van 1-4-65 luidde als volgt: „Heeft ruilverkaveling enig maatschappelijk nut?”

Hierna volgde een betoog, dat ik voor de buitenstaander aanlokkelijk, doch voor de ingewijde absoluut onaantvaardbaar vond.

Het is een artikel geworden, waaraan de schrijver kennelijk zelf ook twijfelt, waarom anders een vraagteken in de aanvang? Het is dan ook te betreuren, dat alleen is getracht de ruilverkaveling als een kapitaalverslindende on-economische activiteit te bestempelen.

Het is overduidelijk, dat ruilverkavelen in zeer veel gevallen de leefbaarheid niet anders dan in gunstige zin aantast.

In al de gevallen zien we een zeer actief beleid betreffende de aanplant van groenstroken, ook worden vele meren gevormd, welke een recreatieve bestemming krijgen. Dit alles geschiedt in samenwerking met o.a. staatsbosbeheer. Vele gebieden worden door ruilverkaveling ontsloten en door velen ontdekt.

Dat men in deze gebieden minder schilderachtige oude bedrijfsjes en slingerende met knotwilgen versierde paden vindt, is economisch gezien voor de betrokken personen een groot geluk. Economisch gezien ook een geluk voor de consument (belastingbetaler). Het is immers dui-

delijk, dat de ondernemer van een goed verkaveld bedrijf met een lagere kostprijs werkt dan op een slecht verkaveld bedrijf.

Dat deze lage kostprijs de voedselvoorziening in zijn geheel ten goede komt is zeer zeker een der hoofdmotieven van dit landbouwbeleid.

Vele argumenten zijn er nog om aan te tonen welke voordelen een goed structuurbeleid met zich meebrengt.

Gaarne ben ik bereid om, indien gewenst, een gesprek met de geachte schrijver te organiseren om aan te tonen, dat ruilverkavelen niet geïdealiseerd moet worden, doch zeer zeker als een goede en verantwoorde activiteit van het landbouwbeleid moet worden gezien.

P. M. BLAUV
Heerhugowaard.

Algemeen Secretariaat

Door een overstelpend groot aantal aanvragen van de tekst van onze televisie-uitzending van maandag, 12 april en onze radio-uitzending van donderdag, 15 april j.l., en een stroom van aanmeldingen van nieuwe leden, welke moet worden verwerkt, is op het Algemeen Secretariaat der Partij een ernstige achterstand in de afhandeling van verschillende zaken ontstaan.

Wij verzoeken U enig geduld te willen betrachten. Al het mogelijke wordt gedaan de achterstand op de kortst mogelijke termijn in te topen.

Bij voorbaat dank voor uw clientie!

"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

ANNO 1774

DEVIEZENBANK

*

PARKLAAN 32-34 - TEL 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.
KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) 15851 POSTGIRO 75651

Binnenlands Beleggingsfonds „Vast Goed“
Directie: Gebr. Teixeira de Mattos

biedt uw geld een waardevast onderdak

Vraagt de zojuist verschenen folder
bij Uw commissionair of bank of bij het Fonds,
Herengracht 444-446 Amsterdam, tel. 020-64261.

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

**Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.**

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN
U. EMMIUSSINGEL 59

ROTTERDAM
WESTERSINGEL 93

MINDER BELASTING BETALEN

Ook na de a.s. inkomstenbelastingverlaging kunt U belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstentijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

**N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.
W.B.K. van 1938**

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Misbruikte vrijheid

(Zie pag. 3)

ZATERDAG 29 MEI ROTTERDAM

U KUNT LUISTEREN NAAR

Mr. E. H. Toxopeus   Dr. H. J. Witteveen   Mevr. Drs. J. F. Schouwenaar-Franssen   Mr. H. van Riel   Mr. W. J. Geertsema   Mevr. Haya van Someren-Downer

In verband met de op woensdag, 2 juni 1965, in het Rijnmond-gebied te houden verkiezing voor de Rijnmond-Raad zal op zaterdag 29 mei a.s., te Rotterdam een reeds eerder aangekondigde demonstratieve bijeenkomst van onze Partij worden gehouden.

Deze bijeenkomst vindt echter NIET plaats in de Blauwe Zaal van het Beursgebouw te Rotterdam maar aan boord van de salonboten

„VELUWE” en „J. H. D. KOPPE”

Aan boord van beide boten kunt U luisteren naar bovenaangekondigde spreeksters en sprekers, die halverwege de tocht door het Rijnmondgebied van boot zullen wisselen.

VERTREK 2 UUR PRECIES van de **SPIDO-STEIGER** aan het **WILLEMS-PLEIN** te **ROTTERDAM**. Men wordt verzocht uiterlijk 1.30 uur aanwezig te zijn. Wij varen door het Rijnmond-gebied naar Hoek van Holland en terug. Aankomst aan het Willemsplein te Rotterdam te circa 5 uur.

Gratis toegangsbewijzen aanvragen bij het Algemeen Secretariaat van de V.V.D., Koninginnegracht 61, 's-Gravenhage. Tel. (070) 60 48 03.

Diegenen, die reeds toegangsbewijzen aanvragen voor de bijeenkomst in de Blauwe Zaal, ontvangen automatisch toegangsbewijzen voor de salonboten en behoeven dus niet opnieuw kaarten aan te vragen.

NADERE BIJZONDERHEDEN IN ONS WEEKBLAD VAN 20 MEI A.S.

Kort Liberaal getuigenis anno 1965

Waarom ben ik te liberaal en is de V.V.D. de partij van mijn politieke keuze? Wat het eerste betreft, zowel wijsgerig als maatschappelijk is voor de liberaal die leeft in een wereld welke naar het jaar 2000 snelt, het liberaal zijn in zijn grondslagen een zaak van geestelijke instelling. In deze idee staat de menselijke persoon in het middelpunt van onze maatschappelijke werkzaamheid. Niet in de hovaardige zin dat de mens, als koel verstandswezen de maat van alle dingen zou zijn. Maar wel in die betekenis dat het, hoe dan ook, altijd om de mens gaat en op die mens zal blijven aankomen.

Zowel met de gaven als met de gebreken van zijn hart en zijn geest. De menselijke persoonlijkheid staat bij ons liberalen voorop. De burger bestaat niet om der wille van de overheid of bij de gratie van deze. De overheid is er om de mens in staat te stellen zich te ontwikkelen van stoffelijke ondeelbaarheid tot waarachtige menselijke persoonlijkheid.

Voor de bewerkstelling van dit doel achten wij voor onze en de komende tijd het moderne liberalisme onmisbaar. In het oude Rome betekende „liberalis” onder meer datgene wat een vrij man waardig is.

In wezen blijft het hier thans, na rond 2000 jaar, nog om gaan.

Onze politieke volkspartij wil voor alle leden van ons volk richting en gestalte geven aan een moderne en dynamische politieke vrijzinnigheid. Zonder deze zal onze, op steeds kleiner wordende ruimte, steeds groter wordende volksgemeenschap niet leefbaar zijn. Over enige tientallen jaren zullen wij gemiddeld 80 jaar oud worden. De voortplanting zal geregeld kunnen worden zowel door ingrepen bij de vrouw als bij de man. In doorsnee zal de gewone man niet langer werken dan ongeveer 35 jaar van zijn leven en 30 uur per week. Aldus leven wij in een overgangstijd van wereld omspannende stroomversnellingen en kortsluitingen. Stoffelijke noodzaken maken plaats voor wat men kan aanduiden als menselijke beschikbaarheid. In deze ontwikkeling wordt de geestelijke vulling en vervulling van de mens een van dag tot dag dringender uitdaging.

Eigen initiatief

Het gewicht der economische motieven in de samenleving verliezen wij niet uit het oog. Het eigen initiatief en daarop gegronde werkzaamheid achten wij onmisbaar voor de

ontwikkeling der stoffelijke grondslagen waarop de welvaart van allen dient te berusten. Ingrepen kunnen wij wettigen als zij ten doel hebben om elke staatsburger waarlijk vrij te doen zijn. De wet van de wildernis wijzen wij af. Deze sluit vrijheid voor ieder uit en bevestigt het recht van de sterkste. Wij zijn voor een maatschappelijke orde met spelregels, die voor ieder gelden - ook voor de overheid zelf in zijn verkeer met de onderdaan - („ombudsman”!) en met inachtneming waarvan elke vrije man zich moet kunnen ontwikkelen en ontplooiën.

Vanuit dezelfde visie stellen wij ons positief op tegenover sociale en

Onze partijgenoot mr. dr. C. Berkhouwer heeft op verzoek van het Centraal Instituut voor Christelijke Sociale Arbeid te Amsterdam in een vijf-minuten speech het liberale beginsel geformuleerd. De lezer vindt op deze pagina de integrale tekst.

collectieve voorzieningen. Wij kunnen allen getroffen worden door onheil en of andere evenementen die wij niet in onze macht hebben en ook niet bij machte zijn op eigen kracht te boven te komen. Aan gezamenlijke voorzieningen, daartegen willen wij gaarne mede doen. Mits uitgangspunt blijft een primaire eigen persoonlijke verantwoordelijkheid en de voorziening dienstig is aan een vorming der mogelijkheden voor de ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid.

LUISTERT NAAR...
DE STEM VAN DE V.V.D.
Radio-uitzending op DONDERDAG, 27 MEI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m).

Deze Burger

is, dat heb je of dat heb je niet (zoals de heer Gulbenkian-met-de-baard zeide, toen hij zijn vaderlijk erfdeel in z'n binnenzak stak) geen haastig man. Niet iemand die zich ademloos rent om de bus te halen, die staat te trappelen van ongeduld om te weten wie de gouden roos van Montreux heeft gekregen, of die al zijn nagels staat af te bijten wanneer het licht op rood staat. Vandaar dat ik nu nog een gedevalueerde duit in 't zakje doe over de fotograaf en de prinses. Een nare man — dat weten wij nu wel. Daarover is iedereen het ontroerend eens.

Maar wat naarder is dan de naaste naarstigaard, dat is het instrument waarmee hij zijn inbreuk op de goede zeden pleegde: de teelens — de loerder van verre, de sleutelgatkijsker, de halsrekkende „peeping Tom”, 't nieuwsgierig Aagje der fototechniek, de huisvredebreekster, de binnensluipster, de geheimzinnige pottenkijkster op vilten voetjes, het meisje-voor-alles, dat zich voor alles laat gebruiken, mits u daar maar genoeg centjes voor neertelt.

Zij staat niet alleen. Zij heeft een hele familie van allemaal ellendelingen: de gniepigerds van deze dagen; de wonderen der loer-en-luistertechniek, de gehoor-apparaatjes, de dingetjes, de ditjes en de datjes, de afliusteraars van telefoongesprekken, de met hun scherpe oortjes tegen de muur-leunders, de opvangsers van alles wat voor die oortjes niet bestemd is; ze zijn zelf stom, maar hun gehoor is zo scherp, dat het door de dikste wanden dringt. Venijnige microfoontjes, lekker onzichtbaar en afliusteren maar. Hele machtige overheidsapparaten hangen van hun schaamteloosheid af, hele staatkundige systemen steunen op hun welwillend dienstbetoon. Die oren en ogen zijn de oren en ogen van Big Brother, die de teugels, de zweepjes, de folterwerktuigen hanteert. Zijn macht berust op hun vaardigheid. Big Brother weet alles. Big Brother hoort alles. Big Brother is in uw huis, zonder dat u hem hoort of ziet. Wees heel voorzichtig met wat u zegt! Als Big Brother op duizend kilometer afstand, hoort dat u iets gezegd hebt, dat hem niet aanstaat, staan in een oogwenk zijn zware jongens met de knuppels en de handboeien voor de deur en de hemel zij u genadig. Daarbij vergeleken is zo'n akelig teelensfotograafje toch nog maar een héél onschuldig babytje-in-de-zonde.

Het is heel gemakkelijk over de ontwikkeling van deze ellendige inbreuk op de menselijke vrijheid droevige of verontwaardigde stukjes te schrijven, of er (zoals papa Anne vorig jaar gedaan heeft) er zijn verontrusting over uit te spreken; heel gemakkelijk met een onmachtig vuistje op tafel te slaan en te zeggen dat dit niet kan en niet mag en dat het — verdorie en verdikkeme — UIT moet zijn met dat afloeren en afliusteren.

Maar het is oneindig veel moeilijker en deze pessimist denkt: zelfs onmogelijk, er een eind aan te maken.

De ellendige teelensen en geheime microfoons ZIJN er, en een knappe jongen, die ze wég krijgt.

Ja, ja, lieve mensen, de techniek schrijdt voort en voort en niets of niemand die haar kan stuiten in haar vaart.

Zij zal zich zelfs steeds meer vervolmaken.

„My home my castle?”
Lamenielache, zegt

Deze Burger

Verdraagzaamheid

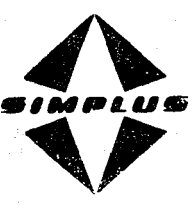
Laat ik hetgeen ons voor de toekomst beweegt samenvatten in een citaat ontleend aan de Italiaanse wijsgeer en politieke denker Benedetto Croce (Politiek en Moraal 1946): „de liberale idee is niet bedoeld voor de bedeesde, de daadschuwendende, maar zij beoogt de ambities en werken te vertolken van de moedige en de geduldige, van de felle en de milde geesten, die naarstig strijden voor de vooruitgang der mensheid”. Ik wil tot slot vanuit die mildheid komen tot het aanverwante beginsel dat ons hoogst dierbaar is, de verdraagzaamheid. Wij zien daarin het sluitstuk zonder hetwelk er op ons kleine grondgebied geen draaglijke samenleving kan bestaan. Alleen al uit ruimtelijke noodzaak zullen wij het schriftuurlijke gebod „verdraagt elkander” moeten eerbiedigen. Nog minder zullen onze geestelijke integriteit en grondwettelijke vrijheid van meningsuiting bestaanbaar blijken te zijn indien onze samenleving niet voldoende verdraagzaamheid opbrengt. Het zou wel eens kunnen zijn dat zij een der voornaamste, zo niet de voornaamste toetssteen zal worden, waarnaar wij de werken der politieke coalitie die begonnen is ons te gaan regeren in de nabije toekomst zullen moeten beoordelen.

De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginzelen

De rede, door mr. W. J. Geertsema, de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, op onze Algemene Vergadering te Zwolle uitgesproken, is in brochure-vorm uitgegeven onder de titel: De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginzelen.

De prijs van deze brochure bedraagt f 0.25 per exemplaar.

Bestellingen liefst per giro no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, onder vermelding: Rede Geertsema.

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten.

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (0 1850)

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.
Redactie-secretaris: G. Stempher.
Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort
Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

H.P.G.

H.P.G. Gelderman & zonen N.V.
OLDENZAAL HOLLAND

SPINNERIJ
WEVERIJ
VERVERIJ

KATOEN
RAYON
RAYONVEZEL

VRIJMOEDIG

★ ★ De Boerenpartij heeft het nuttig geoordeeld zelfs op een vergadering gehouden op de 5de mei tekeer te gaan tegen „de staatslavernij van de PBO”. In de zaal prijken leuzen als „Nog steeds niet bevrijdt!” (spelling niet van ons) en „Duitse tirannie heerst nog”.

Het kan voorkomen dat men als belangenpartij zijn „belang”stelling zeer eenzijdig richt. Het kan zelfs voorkomen, dat men, aldus doende, zichzelf van oogkleppen voorziet. Dat men op de dag, waarop Nederland juicht te zijn bevrijd van werkelijke slavernij, durft te spreken over „Nederlandse staatslavernij” gaat iets te ver. Het getuigt van een vrijmoedigheid, die elementaire begrippen én van goede smaak én van gezond verstand te buiten gaat.

MONUMENTEN

★ ★ Ook het heden is morgen historie. Dit lijkt quasi-diepzinnig. Toch is het een simpele waarheid, waaruit blijkt dat ook „modern” maar betrekkelijk is. Moderne gebouwen, mits van voldoende duurzaamheid en karakter, krijgen over een paar eeuwen historische waarde. Het is slechts te hopen, dat ook het nageslacht er zuinig op zal zijn. Dit alles is een argument voor onze tijd, niet roekeloos om te springen met brokken architectuur uit vroeger eeuwen, die waardig zijn gekeurd om op de monumentenlijst te worden geplaatst. Mr. R. Hotke, hoofdinspecteur van de Rijksdienst voor Monumentenzorg heeft kortgeleden op een Kasteleindag het bestaansrecht der monumenten met klem van argumenten verdedigd. Ook rekende hij af met het fabeltje dat zijn dienst alles zou willen behouden. Los hiervan merken wij op dat andere landen b.v. Amerika gelukkig zijn met ieder oud getuige dat uit hun betrekkelijk korte geschiedenis van ruim drie eeuwen bewaard is gebleven. Overigens, monumenten hebben één eigenaardigheid. Zij zijn onvervangbaar.

BROMMERS

★ ★ Het laatst verschenen nummer van „RAI” bracht belangrijke gegevens over de bromfiets in Nederland. Het getal van deze vehikels neemt toe met 75.000 stuks per jaar. Eind 1964 waren er in ons land 1.450.000 brommers. Sedert 1950 zijn er 2,4 miljoen bromfietsen aan binnenlandse kopers geleverd. Daarvan werden er 150.000 per jaar als versleten afgedankt.

Sommige jeugdige rijders zijn dol op opgesmukte bromvervoermiddelen, die door een felle acceleratie een grotere snelheid dan de toegestane 40 km per uur suggereren. Aldus „RAI” op het verschijnsel der brom-nozems, anders brozems genaamd, gaat het artikel uiteraard niet in. Deze moderne variant van roofrijders moet men trachten op daartoe geschikte plaatsen hun dynamische drift te doen uitleven. Misschien zou een speciaal circuit voor behendigheds-wedstrijden hier een goede „uitlaat” zijn.

NATIONAAL

★ ★ De leerlingen van de bijzondere lagere school in Sint Philipsland hebben geen bevrijdingsfeest mogen vieren. Het bestuur van deze school, die uitgaat van de gereformeerde en oud-gereformeerde gemeente is nl. gekant tegen volksspelen.

In voorgaande jaren werden de kinderen op feestdagen wel getraceerd en werden wel herinneringen uitgereikt, maar dit jaar liet het schoolbestuur de Oranjevereniging weten ook daar niet voor te voelen.

Arme kinderen en arme bestuurders, welke laatsten wel materieel, maar nog niet naar de geest zijn bevrijd.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

MISBRUIKTE VRIJHEID

RECHT of misbruik van recht. Dit is de kern van het probleem, dat in het begin van deze maand aan het Nederlandse volk werd voorgelegd. Uiterlijk begon het met een communiqué van de Regerings Voorlichtings Dienst. Daarin verklaarden Koningin en Prins, dat de berichten over een verloving van hun oudste dochter voorbarig waren. Bovendien deden zij een dringend beroep om „haar de rust en de tijd te gunnen in een aangelegenheid als deze een weloverwogen beslissing te nemen”.

Aan dit communiqué was één en ander voorafgegaan. Reeds weken hadden vooral in de buitenlandse pers geruchten omtrent een verloving de ronde gedaan. De N.T.S. had zelfs maatregelen genomen om, indien deze geruchten op waarheid zouden berusten, technisch voorbereid te zijn. En een Amsterdams fotograaf had, evenals trouwens andere collegae, de Lage Vuursche als hoofdkwartier gekozen en enige dagen omtrekkende bewegingen gemaakt rondom de residentie der prinses, het landgoed Drakesteyn. Toen hij op een bepaalde ochtend „succes” had, wilde hij zijn foto's aan de man brengen. Daarbij kwam het, wat het buitenland betreft, tot een verkoop aan de „Daily Express”. Blijkbaar om „erger” te voorkomen, vond men toen de uitweg van bovenvermeld, goed en ernstig bedoeld

communiqué. De vraag is, of men had kunnen voorzien, dat ook of juist na dit communiqué, dat de zaak tot zijn juiste proporties bracht, een bepaald soort publiciteit niet meer te stuiten zou zijn.

Het gevolg was, dat sommigen — ook in Nederland — het menselijk verzoek van Koningin en Prins eenvoudig naast zich hebben neergelegd. Daarin hebben zich o.a. De Volkskrant en Het Parool zich op kwalijke wijze onderscheiden. Want wat te denken van het publiceren van het R.V.D.-communiqué en daarnaast in grote opmaak de mededeling der „feiten”? Men begrijpe ons goed. Het communiqué maakte een zekere verklaring gewenst. Maar dat dit alles ook op discrete wijze kon worden behandeld, hebben gelukkig andere Nederlandse dagbladen getoond.

* * *

HET is helaas zo dat, gezien de stand van het publiciteitswezen, met het verkopen en publiceren van sensatie-foto's aanzienlijke sommen gelds zijn gemoeid. Wij menen echter, dat het bij vorstelijke personen toch reeds beperkte recht op „privacy” in dit geval met voeten getreden werd.

Godfried Bomans heeft in De Volkskrant dit alles voortreffelijk uit de doeken gedaan. Al strekt het

dat blad tot eer, dat het Bomans' protest in extenso opnam, het daarop volgend verweer was uitermate zwak en ging aan de hoofdzaak voorbij. Die hoofdzaak is, dat zelfs in onze tijd een fotografisch loeren en gluren in bepaalde gevallen gelijk staat met een gemis aan elementaire tact. Hier is een misbruik van de vrijheid van de visuele drukpers, dat bij velen in ons volk zeer sterke wrevet wekt.

L. M.

't Is ideaal wonen in een BG-bungalow

Ook voor u op korte termijn mogelijk in Ameide, Heenvliet, Meerkerk, Middelharnis, Westmaas en Zuidland.

Nadere inl. over uitvoering, ligging, kosten en financiering:

N.V. Bouwfonds Ned. Gemeenten
Nassauplein 13 - Den Haag
Telefoon (070) 63 69 10

Rörink & Van den Broek N.V.

ENSCHEDÉ

HET ADRES
VOOR AL UW

**Kranen
en
Staalconstructies**

**FABLO
COMMODORE
WHITE**

U slaagt
uistekend bij

GERRITZEN

HERENMODES
Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG . TEL. 33 64 18

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen genever

RIJNMOND-VERKIEZING

Uw dankbare penningmeester kan deze week weer 5 afdelingen aan de erelijst voor de Rijnmond-verkiezing toevoegen. Het zijn de afdelingen Naarden, Apeldoorn, Dordrecht, 's-Gravendeel en Enschede, met resp. f 100,—, f 75,—, f 100,—, f 25,— en f 50,—. Heel hartelijk dank!

Nog slechts 20 dagen scheiden ons van de verkiezingsdatum. Ons antwoord aan het Kabinet-Cals zal een duidelijk antwoord moeten zijn.

Door een zo groot mogelijk aantal stemmen op de V.V.D.-lijst te verenigen kunnen wij de nieuwe regeringsploeg duidelijk maken, dat het Nederlandse volk van zijn optreden niet is gediend. Maak het ons mogelijk een zo indrukwekkend mogelijk resultaat te bereiken op 2 juni a.s. Met uw steun zullen wij een verkiezingscampagne voeren, die klinkt als een klok!

De geestverwanten, die deze week aan mijn oproep gehoor gaven, breng ik grote dank. Diegenen onder u, die tot nu toe verzuimden mij hun bijdrage te doen toekomen, verzoek ik dringend dit thans per omgaande te doen.

U weet het gironummer: 6 7 8 8 0 ten name van de Secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage.

SIDNEY J. VAN DEN BERGH,
Penningmeester

L. C. L. te 's-G. f 20,—; Mevr. E. W.-P. te K. f 5,—; M. v. B. te V. f 10,—; Ir. W. H. te A. f 25,—; Mr. J. J. C. R. v. d. B. te P. f 25,—; Ir. K. C. K. te W. f 10,—; J. D. te H. f 25,—; Mevr. J. D. B. D. v. E.-Z: te A. f 25,—; G. v. d. Z. te N. f 10,—; E. M. te 's-G. f 10,—; G. de M. te D. f 10,—; Mevr. H. P. C.-U. te S. f 25,—; H. M. te Z. f 10,—; Mevr. C. E. P. R.-v. d. P. te R. f 25,—; F. M. S. te 'sG. f 10,—; J. L. U. te S. f 10,—; J. G. S. te R. f 10,—; D. H. v. G. te S. f 10,—; Mevr. G. J. E.-K. te A. f 5,—; Drs. J. J. te G. f 10,—; Mej. H. N. te A. f 10,—; Ir. R. W. G. te B. f 5,—; J. J. V. te D. f 10,—; J. H. R. te H. f 5,—; Mevr. E. N.-G. te 's-G. f 10,—; R. R. v. C. te B. f 2,50; Mr. H. B. T. N. te V. f 15,—; J. M. G. N. te Z. f 10,—; Mej. J. H. S. te H. f 15,—.

Uit de partij

Joekes spreekt in Bilthoven

De afdeling De Bilt-Bilthoven belegt een openbare vergadering op maandagavond 17 mei te 20 uur in Hotel Heidepark Jan Steenlaan te Bilthoven. Spreker: Th. H. Joekes, Lid der Tweede Kamer Onderwerp: De Regeringsverklaring. Deze vergadering wordt gehouden in samenwerking met de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD).

Forumavond in Arkel

Op 22 april j.l. werd in Arkel een goed geslaagde forumavond belegd, georganiseerd door de afd. Arkel in samenwerking met een aantal afdelingen in de oostelijke Ablasserwaard en de Vijf-Herenlanden. Als forumleden traden op de heren J. C. Corver, Mr. F. Porthoine en Ir. W. Kooy.

De heer Corver hield een inleiding over de algemene politieke toestand waarbij hij tevens enkele aspecten van de werkzaamheden der kamerleden belichtte. Hierna kreeg een afgevaardigde van de JOVD afd. Utrecht het woord, om werkwijze en doel van deze organisatie toe te lichten.

Na de pauze stelden de forumleden zich op om de op hen afgevuurde vragen te beantwoorden.

Tot de ter sprake gebrachte onderwerpen behoorden o.m. de cumulatie van functies van div. kamerleden. (speciaal die functies waarbij Kamerleden zitting hebben in advieslichamen van de regering).

Een ander uitvoerig besproken onderwerp was de werkgeversbijdrage aan de vakbonden. Dit streven werd door de forumleden unaniem als zeer kwalijk afgewezen.

Als uitvloeisel van bovengenoemde vraag werd door enkele aanwezigen nogmaals gepleit voor een liberale- of in ieder geval een Algemene vakorganisatie.

Tot slot werden nog enkele vragen gesteld over de soms grote verschillen tussen de producenten- en consumentenprijzen van sommige agrarische produkten.

De avond die door ongeveer 125 belangstellenden bezocht werd, werd besloten door een gezellig samenzijn.

GEZINSLEDEN

Een actief vrouwelijk lid van onze Partij in de afdeling Wassenaar verzocht ons er nog eens de aandacht op te vestigen, dat nog vele gezinsleden niet als lid van onze Partij staan genoteerd. Voor slechts f 5,— per jaar kan een gezinslid met volle rechten als lid der Partij worden ingeschreven.

Onze actieve geestverwante te Wassenaar smaakte reeds het genoeg acht nieuwe leden te kunnen aanbrengen.

Ledenvergadering Veendam

Wellicht in verband met de recente politieke gebeurtenissen bestond voor de ledenvergadering van de afdeling Veendam in „Veenlust” een goede belangstelling.

De jaarverslagen werden goedgekeurd en de heren A. C. Zuidenweg en Drs. W. L. Christiaanse werden als voorzitter en lid van het bestuur herkozen.

De secretaris bracht verslag uit van de grote jaarvergadering in Zwolle, waar in zeer opgewekte stemming in grote eensgezindheid de oppositie van de VVD werd ingeluid.

Uitvoerig werd gesproken over het beleid van de VVD-gemeenteraadsfractie. De vergadering was van oordeel dat de liberale gemeenteraadsleden in het algemeen een redelijk en zakelijk beleid voeren. Men acht dit voor de gemeente van veel belang.

Vele bekende punten kwamen weer aan de orde, zoals de demping van het Oosterdiep, de wegverbinding met Zuidlaren en de parkeerproblemen voor sommige ingezetenen. Eén van de leden hield een warm pleidooi voor wat hij de buitengewesten van Veendam noemde, een drietal dorpen die ook leefbaar moeten blijven.

Natuurlijk kwam ook de landspolitiek ter sprake. Het was vele leden reeds opgevallen, dat in de nieuwe regeringsverklaring wel met groot gemak nieuwe uitgaven worden aangekondigd, doch dat het antwoord op de vraag waaruit dat allemaal betaald moet worden, nog wat in de mist gebleven is.

Het bestuur is van plan in het najaar in samenwerking met de Ondercentrale Veenkoloniën een grote propaganda-avond te organiseren. Mevrouw Haya van Someren-Downer heeft reeds toegezegd daarvoor naar Veendam te zullen komen. In verband met de recente persberichten — die op zichzelf verheugend zijn — zal er nu wellicht een andere spreker worden uitgenodigd.

Ontwikkelingshulp nog niet volmaakt

Dezer dagen sprak mevrouw mr. J. M. Stoffels-Van Haften voor een gezamenlijke, openbare vergadering van de VVD en de JOVD te Groningen over „actuele politieke problemen”.

Volgens een recente enquête, aldus spreekster, ziet 52% van het Nederlandse volk niets meer in het parlement. Bij nadere beschouwing bleek de vraagstelling vrij suggestief te zijn geweest. Overigens bleek ook, dat de jongeren veel minder negatief tegenover het parlement staan dan de ouderen.

Spreekster wierp o.m. de vraag op, of de VVD-ministers de jongste kabinetserisis hadden moeten voorkomen. Mevrouw Stoffels achtte dit onmogelijk. Ortega y Gasset heeft gezegd „liberalisme is het recht, dat een meerderheid geeft aan een minderheid”. In ons land was hiervan in de ether niets te bespeuren. De VVD was te vinden voor een compromis, maar de KVP en ARP waren tot geen tegemoetkoming bereid.

Mevrouw Stoffels zei ten slotte de ontwikkelingshulp zeer belangrijk te vinden

en daarom betreurde zij het, dat verschillende departementen elkaar daarbij in de wielen rijden en dat de overheids- en de particuliere acties niet gecoördineerd zijn. Ook binnen de EEG bestaat terzake onvoldoende coördinatie. De Franse industrie profiteert overmatig van de gezamenlijk betaalde hulp. Wij zullen ons dus hier op bilaterale hulp moeten toelagen.

Secretariaat L.D.C.

In verband met vakantie van ondergetekende zal voor dringende gevallen het secretariaat van het L.D.C. gedurende de periode 15 mei t. m. 7 juni a.s. worden waargenomen door de heer D. H. Been, Rembrandtlaan 31, Baarn. Tel. 02954-4386.

TOON APPEL Hzn., secretaris

De Rotterdamsche Droogdok Mij. N.V.

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBACKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK
FIRMA PAUL & VAN WEELE
's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN
VUURVASTE ISOLATIESTENEN
ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN
LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast
VERENIGDE VUURVASTE-STEENFABRIEKEN
GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

L. E. Hofkes & Co, N.V.
Ververij
WIERDEN (O)

„Houdt de Vrijheid hoog!”

SPANJE

TE KOOP AANGEBODEN:

Perceel van ca. 2,8 ha, waarop reeds volledig ingericht restaurant en 22 gemeubileerde bungalows aanwezig.

Eigen water- en lichtvoorziening.

Mooi strand 38 km ten zuiden van Tarragona
40 km van luchthaven Reus.

Tekeningen en foto's ter inzage
en verdere bijzonderheden verkrijgbaar bij:

N.V. Technische Export Associatie

Dep. Jules Gerzon

FONTEINLAAN 3 - HAARLEM - TEL. (02500) 1 22 71

Na 7 uur 's avonds (02959) 1 63 90

N.V. W. A. HOEK's Machine- en Zuurstoffabriek

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecomprieeerde lucht
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

WEGENBOUW

TE SIEPE
ZWOLLERKERSPEL

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM - VASTELAND 30 - TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:

NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS,
PYROMETERS, TACHOMETERS.

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

BETONFABRIEK MIJNLIEFF

Postbus 14 - DRUTEN - Tel. 08870 - 2050

Voor: **BIMSBETONDAKEN**
VLOER- EN WANDPLATEN
TRILBETON ELEMENTEN
SIERBETON
GLOOIINGEN
PREFABBOUW

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructieverven
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland,
Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

SM SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

HOFLEVERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WUNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

ONTWIKKELINGSHULP EN EMIGRATIE

De blik gericht op Latijns-Amerika

In de discussie die schier overal aan de gang is over de „ontwikkelingshulp” heeft de directeur van de Intergouvernementele Commissie voor Europese Migratie, onze landgenoot mr. ir. B. W. Haveman (oud regering-commissaris voor de emigratie in Nederland) voor de gedelegeerden van de ICEM-leden (30 Westeuropese en overzeese landen) een paar opmerkingen gemaakt die de moeite van het kennismaken alleszins waard zijn.

De heer Haveman bepleitte op een conferentie van zijn organisatie in Genève een „selectieve migratie-politiek” in het belang van de ontwikkeling, sociaal en economisch, van Latijns-Amerika. De Latijnsamerikaanse landen, aldus mr. Haveman, hebben nu een punt bereikt, waarop een injectie met ervaren en gespecialiseerde mankracht van levensbelang is.

Financiële en technische hulpverlening hebben volgens de directeur van de ICEM nauwelijks waarde indien hieraan niet de zo noodzakelijke component: ervaren arbeidskrachten, wordt toegevoegd. Daar zonder is de kans groot dat de hulpverlenende landen hun pogingen zien verzan- den.

Het gevaar waarmee Latijns-Amerika op dit moment wordt bedreigd is een steeds groter wordend gebrek aan vakbekwame arbeidskrachten. Dat dit gevaar er is, wijt de heer Haveman aan het feit dat men zich in Europa onvoldoende realiseert hoe belangrijk een „selectieve immigratie” in het ontwikkelingsproces van deze landen is.

Het proces van ontwikkelingshulp begint meestal met het beschikbaar stellen van kapitaal en diensten van technici op korte termijn. De volgende stap is het verstrekken van leningen waarmee de genoemde „ontwikkelingslanden” technische bijstand op korte termijn kunnen betalen.

Er bestaat voldoende reden om ongerust te zijn dat juist deze tweede stap niet bevredigend werkt. Recente schattingen van de Wereldbank hebben aange- toond, dat in 1970 de kosten welke verband houden met het delgen van de schulden door deze ontwikkelingslanden een be- drag van 7 miljard dollar per jaar zullen belopen en dat bedrag is ongeveer zo groot als het thans aan deze ontwikke- lingslanden verschaft kapitaal.

Indien een gebrek aan gekwalificeerde arbeidskrachten de belangrijkste factor blijkt te zijn die de ontwikkeling tegen- houdt, zullen de volken die de hulp heb- ben gegeven en belangrijke investeringen hebben gedaan het verzoek krijgen de schulden te egaliseren, deel te nemen aan een programma van technische bijstand op langere termijn en leningen te ver- strekken of gelden te schenken aan in- stellingen voor vakopleiding van inheem- se arbeidskrachten.

Zo'n „crisistoestand” kan volgens de heer Haveman worden vermeden door een „selectieve migratie”. Maar dan moet voor de noodzaak daarvan begrip be- staan. Dan moeten met andere woorden de Westeuropese landen bereid zijn hun kwalitatief rijk arbeidspotentieel te delen met de Latijnsamerikaanse landen, die dan van hun kant ten volle zullen moeten meewerken om de vestigingsfaciliteiten te verlenen, opdat de beschikbaar komende mankracht zo goed mogelijk kan worden benut.

Tot zover de directeur van de ICEM, welke organisatie een en ander aan dit Latijnsamerikaanse probleem poogt te doen. Er is een programma om „gekwalificeerde arbeidskrachten” in Europa aan te trekken. Een aantal van 3.000 per jaar zal waarschijnlijk voldoende zijn om in de dringendste behoeften te voorzien. Of dat aantal gehaald wordt, weten wij niet, maar er wordt in ieder geval iets aan gedaan.

Dit ICEM-programma wordt gezien als een noodzakelijke aanvulling op de pro- gramma's en projecten van de Verenigde

Naties en andere internationale en na- tionale organisaties. Programma's en pro- jecten die stagneren door een gebrek aan vakbekwame arbeidskrachten in essen- tiële sectoren van het economisch leven in Latijns-Amerika.

Men schat dat elke gespecialiseerde vak- bekwame arbeidskracht die in deze ont- wikkelingslanden gaat werken na enige tijd arbeidsmogelijkheden schept voor tien tot vijftientig inheemse krachten, dit afhankelijk van de tak van bedrijf.

Ja, ja, zal de lezer zeggen, die in zijn dagblad dezer dagen kon lezen dat eind oktober vorig jaar in de zes landen van de Europese Economische Gemeenschap voor meer dan 800.000 banen geen men- sen waren te vinden. De Europese Com- missie, het uitvoerende orgaan van de EEG, die het heeft nageteld, is over deze problematiek weinig optimistisch. De spanning zal dit jaar misschien iets min- der groot zijn, maar toch niet veel min- der. De EEG-landen halen uit andere Europese landen arbeidskrachten binnen (Grieken, Spanjaarden) om het eigen te- kort een klein beetje aan te vullen. En dan per jaar 3.000 van de beste krachten laten emigreren! Toe maar.

Inderdaad, de vraagstukken rondom de „ontwikkelingshulp” zijn niet eenvoudig. Ze vragen offers. Wanneer de heer Have- man op grond van wat deskundigen hem hebben verteld en op grond van eigen waarnemingen tot de conclusie komt, dat de ontwikkelingshulp in Latijns-Amerika (meestal een stuk van de wereld waar- aan we niet het eerst denken wanneer er sprake is van ontwikkelingslanden)

vastloopt op een gebrek aan vakbekwame Westeuropese werkkrachten, die bereid zijn zich in die landen blijvend te vesti- gen, dan kunnen we met verzuchtingen niet onderuit. Dan zullen we het pro- gramma van de ICEM moeten steunen!

De benadering van mr. ir. Haveman laat ons opnieuw zien, zoals ook het boek van de gebroeders Paddock, dat wij op 22 april op deze pagina ter sprake brach- ten, dat de „ontwikkelingshulp” niet kan worden opgelost met kreten, als b.v. „één procent van het nationaal inkomen per jaar!” De vraagstukken liggen in alle ontwikkelingslanden niet gelijk. In Afrika en Zuid-Amerika zijn ze van (althans ten dele) andere aard en ze moeten dus stuk voor stuk pragmatisch worden benaderd, zoals onze partij uitdrukkelijk bepleitte bij monde van de fractievoorzitter in de Tweede Kamer.

De vraagstukken zijn hier en daar van andere aard, maar in wezen gaat het na- tuurlijk om één zaak: om de ontplooiings- kansen van de mens waar ook ter we- reld. En dat is een zaak die de liberalen hoog zit. dBo.

ALLER HANDE

ONZE tijd is er een van het massale. Concentraties van leven en werken; concentraties van alles wat slechts te verwezenlijken lijkt, door ergens van bovenaf opge- legde straffe en gemeenschappelijke inspanning.

Ook voor ons werk zijn tegen- woordig steeds grotere verbanden noodzakelijk, doordat de enkeling bij de grote concentraties ten achter blijft door het ontbreken van ont- plooiingsmogelijkheden. Daardoor zien we in steeds toenemende mate de overheid, als hoogste concentratie, taken van de particulier overnemen. Het valt daarbij ook niet te ontken- nen, dat omvangrijke vraagstukken als die van heden en toekomst, een groots initiatief eenvoudig niet kun- nen ontberen.

Ondanks deze erkenning is er een steeds groter wordend gevaar: de mens wordt steeds meer uit het oog verloren. De mensen dreigen eenza- men te worden; zij bestaan alleen nog maar als saldo van een optelling. Het lijkt er op, dat die mens bij allerlei gebeurtenissen persoonlijk steeds minder betrokken is. Het per-

soonlijk verantwoordelijkheidsgevoel wordt steeds minder onder druk van deze concentraties en daarbij dreigt het contact met de mensen geheel verloren te gaan.

Niemand zal kunnen ontkennen, dat de waarde als mens hierbij op het spel staat. Dat juist de persoon- lijke inzet het mogelijk maakt, dat ieder tot allerlei welstanden kan uit- groeien.

(Stimulans)

IEDERE cultuurperiode heeft haar eigen kenmerken. Ook de onze, al missen we de afstand ver- eist voor een oordeel, en leven we midden in het proces van verande- ring op alle gebieden van maatschap- pelijk leven. Onze cultuur is onzeker geworden - zij verkeert in nood.

Het meest sprekende element van een cultuur is de kunst. Zij brengt tot uiting wat leeft in de diepere la- gen van de geest van een samenle- ving. En de geest van onze cultuur, zoals die spreekt uit een roman en toneel, uit schilderkunst en sculp-

tuur, en niet het minst uit de film - deze geest toont uitgesproken nega- tieve tendenzen.

Zij verkondigt op allerlei wijzen dat het leven eigenlijk geen zin zou hebben, dat de mens een ongelukkig schepsel is, verdwaald in deze chao- tische wereld, waarin hij alleen staat, vol gevoelens van angst en eenzaam- heid. Het mens- en wereldbeeld is gebroken, een nieuw nog niet ge- vonden.

(Maatschappijbelangen)

DE maatschappelijke verande- ringen gaan snel. Onze maat- schappij is in één generatie van een agrarische in een industriële overge- gaan. De meningsvorming van het publiek past zich langzaam bij deze verandering aan.

Het is echter deze meningsvor- ming, die de politieke wilsuiting be- paalt en het is dáárom van zo emi- nent belang, dat diégenen, die aan deze wereld leiding geven, hiermede terdege rekening houden.

(Handel en Industrie)

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

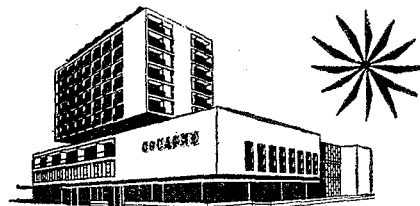
HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast **koning** is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

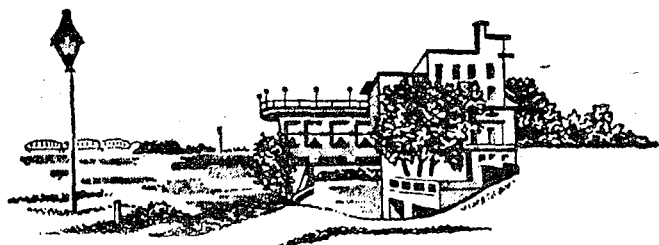
KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★
ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

VRUHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**Lof voor
mr. Toxopeus**
(Zie pag. 3)

Zaterdag 29 mei Rotterdam

VAREN IN DE RIJNMOND

VERDER KUNT U LUISTEREN NAAR

Dr. J. Alers, onze lijststaanvoerder bij de Rijnmond-verkiezing op 2 juni a.s., zal U aan boord welkom heten en een korte uiteenzetting geven van de betekenis van de verkiezing voor de Rijnmond-Raad.

Mr. E. H. Toxopeus

Dr. H. J. Witteveen

Mevr. Drs. J. F. Schouwenaar-Franssen

Mr. H. van Riel

Mr. W. J. Geertsema

Mevr. Haya van Someren-Downer

U zult alle spreeksters en sprekers, die zich bereid verklaard hebben, tweemaal het woord te voeren, kunnen beluisteren, ongeacht aan boord van welke boot U zich bevindt.

Wij varen door het Rijnmond-gebied naar Hoek van Holland en terug.

Indien mogelijk zullen de boten in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis en in de havens in Rotterdam-Zuid dicht aan de wal komen, zodat eventueel publiek op de oevers zal kunnen meeluisteren.

Aankomst aan de Spido-steiger aan het Willemsplein te Rotterdam circa 5 uur.

DE TOEGANGSBEWIJZEN
ONTVANGT U DEZER DAGEN.

Zaterdag 29 mei vertrekken van de Spido-steiger aan het Willemsplein te Rotterdam de salonboten „J. H. D. Koppe" en „Veluwe". Men wordt verzocht uiterlijk 1.30 uur aanwezig te zijn.

**VERKIEZING
RIJNMOND-RAAD
LIJST 6
ALERS**

RIJNMONDVERKIEZING TEGEN DE ACHTERGROND VAN DE LANDSPOLITIEK

Aan een radiorede, gehouden door mr. F. Korthals Altes, lid van het Dagelijks Bestuur van de VVD, dr. J. Alers, lijst-aanvoerder VVD Rijnmondverkiezing en mevrouw ir. M. C. Endert-Baylé, kandidate VVD Rijnmond-Raad is het volgende ontleend.

Mr. Korthals Altes: Bijna 1/10 deel van de Nederlandse kiezers gaat over drie weken - op woensdag 2 juni - naar de stembus. Het zijn de kiezers in het Rijnmondgebied, die dan voor het eerst hun districtsbestuur - de Rijnmondraad van 81 leden - gaan kiezen.

Bijna 1/10 deel van de Nederlandse kiezers kan dan beslissen welk bestuur zij in de Rijnmond willen; zij kunnen tevens laten weten wat zij denken van het Kabinet-Cals.

In 1963 nog spraken de kiezers zich uit voor de voortzetting van het beleid, dat door het Kabinet-De Quay was gevoerd. Het Kabinet-Marijnen, met drie liberale ministers, kwam tot stand en zette dat beleid ook voort. Nu, onder het Kabinet-Cals zien wij plotseling een ander beleid. De socialistische kregen een groot aantal zeer belangrijke departementen en de overheidsuitgaven zullen weer drastisch gaan stijgen.

Voor de Rijnmond is de verkiezing van de Rijnmondraad vanzelfsprekend van het grootste belang. Tot het district-Rijnmond behoren de 24 gemeenten langs de Nieuwe Waterweg van Krimpen aan de IJssel tot Hoek van Holland en op de eilanden IJsselmonde, Rozenburg en Voorne-Putten. Er komt een districtsbestuur, dat o.a. er voor moet zorgen dat op dit kleine gebied de belangen van bewoners, haven, industrie, landbouw en recreatie zo goed mogelijk worden behartigd.

Op dit kleine stuk grond vinden we de grootste haven ter wereld, de beste industriegrond van Europa en een van de vruchtbaarste landbouwgebieden. De vermeerdering van de welvaart voor allen is een liberale eis. Uitbreiding van de havens en de industrie kan die welvaartsvermeerdering voor tallozen bevorderen. Voor ons liberalen is echter ook een belangrijke eis, dat het Rijnmondgebied voor de bewoners leefbaar blijft: goede woningen, recreatie en zuivere lucht zijn voor de individuele mens noodzakelijk.

De lijst-aanvoerder dr. J. Alers van de Provinciale Staten van Zuid-Holland, zal nu zijn mening geven.

Dr. Alers: Met een variatie op een bekende slagzin zou ik willen zeggen: „De Rijnmondverkiezingen zijn belangrijker dan u denkt”. Waarom, zult u zich misschien afvragen. Wel, omdat het bij Rijnmond gaat om een gebied dat 10 procent van de Nederlandse bevolking omvat en omdat de grond in dit gebied buitengewoon schaars is. Er is eigenlijk te weinig grond voor woningbouw, voor industrie en recreatie en er is ook te weinig grond voor de agrariërs. Dat betekent dat de overheid die schaarse grond zo goed mogelijk zal moeten verdelen

voor de verschillende gebruiksmogelijkheden en dat betekent tevens dat de individuele burger soms in zijn gebruiksrechten zal worden gehinderd.

Ik acht het daarom van het grootste belang, dat die overheid, die hierover beslissen gaat, zo dicht mogelijk bij de bevolking zelf staat en dus kan Rijnmond dit beter regelen dan het Provinciaal Bestuur. Bovendien kan Rijnmond coördinerend optreden, opdat de gemeentelijke plannen goed op elkaar zullen zijn afgestemd. Maar als er dan burgers zijn, die nadeel ondervinden van die onvermijdelijke overheidsinmenging, dan zullen zij ook als slachtoffers van de ontwikkeling ruim schadeloos moeten worden gesteld. Ik wil dit graag met een voorbeeld verduidelijken: Een agrariër, die zijn grond kwijtraakt voor industrie, woningbouw of wegeaanleg, zal schadeloos gesteld moeten worden door een ruime geldelijke vergoeding of door vervangende grond in de IJsselmeerpolders, naar zijn eigen keuze.

Bedenkt u wel, dat de verkiezingsuitslag op 2 juni a.s. zonder enige twijfel in-

vloed zal uitoefenen op de landspolitiek. Als de VVD stemmenwinst zou boeken, dan kan dit zeker uitgelegd worden als een steun van de kiezers aan het beleid van de zo juist afgetreden VVD-ministers en van onze Eerste- en Tweede-Kamerfractie. In wezen bevestigt u dan met uw stem, dat u waardering heeft voor de grootste belastingverlaging sinds de bevrijding, tot stand gebracht door de liberale minister van financiën Witteveen en dat u het met ons eens bent, dat het monopolie van de oude omroepverenigingen nu eindelijk verbroken dient te worden ten gunste van echte, eerlijke openheid. Onder deze leuze: „Kies openheid, kies VVD” voeren wij onze verkiezingscampagne.

Mr. Korthals Altes: De eerste vrouwelijke kandidaat op de lijst is mevrouw ir. Endert-Baylé, die 4 jaar lid geweest is van de Rotterdamse gemeenteraad. Ook zij geeft in het kort haar visie.

Mevrouw Endert: Openheid is het motto waarmee wij deze verkiezingen ingaan. Wij willen een open samenleving, d.w.z.

wij willen niet dat ieder zich opsluit binnen zijn eigen groepering of belangengroep. Wij zijn tegen hokjesgeest, tegen verzuiling. Zo willen wij bijvoorbeeld openheid, ook in de ether.

Dat wij in onze strijd voor openheid bereid zijn offers te brengen is in de afgelopen maanden duidelijk gebleken. Wij hadden de samenwerking in het Kabinet-Marijnen graag voort willen zetten, maar wij waren niet bereid daarvoor onze principes te verloochenen.

Minister Cals van de KVP bleek daartoe wel bereid. Enkele jaren geleden stond hij als verantwoordelijk minister van Onderwijs achter 't plan-Scholten, dat werkelijke openheid in de ether voorstond. Nu heeft hij een kabinet gevormd, dat een slimme methode heeft bedacht om de deur voor nieuwe zendgemachtigden dicht te houden.

Wat bedoelen wij nu met openheid in Rijnmond? In het verleden is Rotterdam bij zijn ontwikkeling telkens weer gremd door de grenzen van de buurgemeenten. Dit heeft geleid tot een reeks van annexaties. Toen de nieuwste havenuitbreidingen zich in het Westen gingen uitstrekken tot aan zee en in het Oosten woningen voor Rotterdammers gebouwd moesten worden in Capelle aan de IJssel, ging men beseffen dat er een andere oplossing moest komen. Niet door annexatie de gemeentegrenzen in dit uitgestrekte gebied wegvagen, maar wel openingen aanbrenge in die grenzen. Gemeenschappelijke regelingen tot stand brengen, plannen op elkaar afstemmen, belemmerende bepalingen opruimen. Er is al veel door de gemeenten onderling bereikt. Rijnmond zal die ontwikkeling helpen bevorderen o.a. door het vaststellen van streekplannen en het geven van richtlijnen. De argwaan tussen Rotterdam en de omliggende gemeenten moet verdwijnen. Industrialisatie is belangrijk. Maar de gezondheid en het welzijn van de mens mogen er niet door in de knel raken. Het gebied van de Rijnmond moet voor alles leefbaar zijn en blijven.

KOEKOEK

Wij drukken hierbij af de correspondentie, gevoerd tussen een lid van onze afdeling Den Haag en de heer Koekoek van de Boerenpartij. Commentaar op een en ander lijkt ons overbodig.

De Hoogedelgestrenge Heer J. C. Koekoek, Bovenweg 18, BENNEKOM.

's-Gravenhage, 9 april 1965

Hoogedelgestrenge Heer,

Ter oriëntering tracht ik zoveel mogelijk te luisteren naar de radio-uitzendingen welke plaats vinden in het kader van door de Regering ter beschikking van politieke partijen gestelde zendtijd.

Zo luisterde ik dus ook deze week wederom naar uw radiopraatje. Bijzonder werd ik daarbij getroffen door uw mededeling, dat er verkiezingen zouden moeten worden gehouden (voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal) indien men er niet in slaagde BINNEN DRIE MAANDEN een nieuw Kabinet te formeren en dat DIT BERUST OP DE GRONDWET.

Dit was mij namelijk volkomen onbekend en ik ben dan ook getroffen door deze WERKELIJKE VOORLICHTING van de KIEZERS, daar hebben we nu wat aan, dacht ik zo.

Op mijn kantoor beweert men nu, dat u onwaarheid spreekt en dat dit niet in de grondwet staat; kunt u hoogedelgestrenge mij nu misschien mededelen in welk artikel het te vinden is (zelf heb ik geen grondwet).

Tevens zou ik graag ontvangen een exemplaar van uw partijreglement en een opgave van de leden van het hoofdbestuur van de Boerenpartij.

Vertrouwend, dat u - ondanks uw drukke werkzaamheden - gelegenheid zult vinden aandacht aan deze brief van een gewone Nederlander te besteden, teken ik

Met verschuldigde hoogachting,

J. R.

UIT DE PARTIJ

Bestuur afdeling Schagen

De afdeling Schagen meldt ons dat het bestuur na een kleine wijziging als volgt is samengesteld:

Voorzitter: G. E. Ris, secretaresse: mevr. De Boer-Becker; penningmeesteresse: mevrouw Dekker-Schuddeboom en leden: P. de Boer en A. Schouten.

Zandvoort boekte ledenwinst van 10 procent

De afd. Zandvoort hield een openbare vergadering, na afloop waarvan een ledenwinst kon worden geboekt van tien procent.

Tijdens deze zeer druk bezochte bijeenkomst heeft de voorzitter van de Liberale Eerste-Kamer-fractie mr. H. van Riel de wijze waarop de drie regeringspartijen het belastingvraagstuk willen regelen een bedenkelijke zaak genoemd.

„De tijd van gesloten groeperingen is voorbij” verklaarde Mr. van Riel. Men aanvaardt niet meer dat een omroepvereniging zijn gehele programma zo inricht dat het kijkerspubliek politiek en godsdienstig in een bepaalde richting wordt geïndoctrineerd.

De heer Van Riel legde er de nadruk op dat een partij die toekomst wil hebben een vooruitstrevende politiek zal moeten voeren. Hij meende dat de groep die zijn materiële verbetering vindt door promotie, eerder dan door de automatische jaarlijkse loonsverhogingen, steeds groter wordt. Het kantoorpersoneel van hoog tot laag ziet zijn kansen op de toekomst in de eerste plaats verwerkelijk door positieve verbetering. Deze mensen zoeken het in de individuele vrijheid en eigen prestaties om zich te verbeteren en niet in de strijd in groepsverband.

't Is ideaal wonen in een BG-bungalow

Ook voor u op korte termijn mogelijk in Ameide, Heenvliet, Meerkerk, Middelharnis, Westmaas en Zuidland.

Nadere inl. over uitvoering, ligging, kosten en financiering:

N.V. Bouwfonds Ned. Gemeenten Nassauplein 13 - Den Haag
Telefoon (070) 63 69 10

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort
Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wenden men zich tot de administratie.

Bennekom, 17-4-65
Geachte Heer,
Uw schrijven in dank ontvangen en zonder u ons beginselprogramma ma toe + een ex. van ons blad waarin de leden van het H.B. zijn aangestreept. Wat die betref van 3 maanden betreft is het niet in kwestie en dat het waar is bevestigd het feit dat ik nergens tegen sprak heb gekregen. Hoogachtend.
J. R.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Provinciale Dag Zuid-Holland

Deze dag, in Zwijndrecht gehouden, was bijzonder geslaagd, volgens het uitvoerige verslag van mevr. Buschens-Dijkgraaf, waaruit wij het volgende putten.

Allereerst besprak mevr. mr. N. M. W. Dettmeijer-Labberton, lid van de Prov. Staten, de Zuid-Hollandse recreatieproblemen. Tegenover 4500 m2 recreatie per persoon in Zwitserland heeft Zuid-Holland maar 42 m2, nog geen honderdste deel! Hierdoor ontstaan recreatie- en ook

verkeers- en parkeerproblemen. Maar er moet ook ruimte zijn voor wegen, land- en tuinbouw, weiland en woningen. Ter verduidelijking toonde de spreekster de „schrikkaart” waarop duidelijk te zien is hoe schrikbarend weinig „groen” er in deze provincie is.

Men zoekt naar een oplossing en denkt aan drie centra met uitlopers naar de steden. Een grote taak ligt hier voor de overheid i.c. de provincie. Er zijn verschillende streekplannen, al zijn die niet alleen voor de recreatie.

Politiek gesproken heeft de VVD begrip voor dit alles. Maar zij bezint zich ook op de enorme investeringen, die nodig zullen zijn. Het mag niet gaan ten koste van de particuliere eigenaar. Het beheer vergt eveneens grote bedragen; daarom wil de VVD dit beheer zo doelmatig mogelijk. En niet alles voor niets! De gebruikers zullen een redelijke bijdrage moeten geven. Misschien springen zij dan ook een beetje zorgzamer om met datgene waarvoor zij betaald hebben.

Dr J. Alers besprak daarna de a.s. Rijnmondverkiezing, die hij een hardloop met hindernissen voor de politieke partijen noemde. Er zijn 24 gemeenten en de Raad zal bestaan uit 81 leden, die nu allen rechtstreeks gekozen moeten worden voor één jaar, want daarna valt de verkiezing samen met die voor de gemeentera-

den. De voorzitter zal worden aangewezen door de Kroon en zal dus niet de burgemeester van Rotterdam ambtshalve zijn.

Tot de taken van de Raad behoort het vaststellen van een streekplan. Er moeten daarbij allerlei belangen behartigd worden; haven uitleg en mogelijkheden voor industrie; maar ook de mogelijkheid behoorlijk te kunnen leven (recreatie!).

Dit alles brengt beperking van eigendomsrechten mee, maar die acht de VVD alleen acceptabel, wanneer slachtoffers-agrariërs, die hun eigendom kwijtraken of een ruime schadeloosstelling krijgen, of naar keuze vervangende grond in de IJsselmeerpolders.

De Raad krijgt bevoegdheid aan de betrokken gemeenten richtlijnen te geven, al heeft minister Toxopeus het aantal bevoegdheden zo klein mogelijk gehouden. Voor de uitvoering denkt de VVD aan een klein select ambtenarenkorps bijgestaan door deskundigen.

Spreekster heeft een groot vertrouwen in de kandidatenlijst van de VVD. Hij bracht een compliment aan de afdeling Rotterdam, die van de eerste 10 kandidaten, 6 niet-Rotterdamers telde. In tegenstelling met vrijwel alle andere partijen is de lijstaanvoerder van de VVD (dr. J. Alers) een niet-Rotterdammer. Behalve een goede spreiding van de kandidaten over de betrokken gemeenten, is ook

gestreefd naar een goede spreiding naar kwaliteiten.

Op deze knappe weldoordachte uiteenzettingen volgde een interessante gedachtenwisseling. Na de gezamenlijke lunch was er een rondrit door de nieuwbouw van Zwijndrecht en werd een bezoek gebracht aan de Ver. Oliefabrieken Zwijndrecht.

De voorzitter, mevr. mr. S. Wiegand-'t Hart en haar dames uit Zwijndrecht en Ridderkerk mogen met voldoening terugzien op deze door haar voortreffelijk georganiseerde dag.

Aanwezig waren ook: de afdelingsvoorzitter, de heer Van Smaalen, de fractieleider, de heer De Man, de regionale propagandist, de heer Roodhuyzen en het bestuurslid van de landelijke vrouwenorganisatie: mevr. Vriesman-Gerde.

Landdag

Op dinsdag 25 mei vindt de Landdag in Bergen (NH) plaats. Het is nu hoog tijd u aan te melden bij mevr. E. Dekker-Dekker, Heiloo (post Alkmaar), Kennemerstraatweg 7H. Postgiro nr. 366273 - f 8.—

L. SMIT & Zoon
KINDERDIJK
 Scheepsbouw sinds 1687

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
 TELEFOON 25242 - DELFT

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.
 Reders en managers van zeeschepen
 kleine en grote handelsvaart

GARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN

Schiedamsevest 91-93   telefoon 116400*
ROTTERDAM   telex 22153 (2 lijnen)

★★★★

Le Maire
 DE BRANDY
 VAN DE
 BURGEMEESTER

★★★★

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

BUIZEN
 voor alle
 doeleinden

„TUBUS”
 HANDELMIJ. N.V.

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
 NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN
 NIEUWE GASPIJPEN
 GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
 REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271a   —   **HENDRIK IDO AMBACHT**
TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75

NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
 (30) 71 38 28

DE POLITIEKE HEMEL IS BEPAALD NIET ZONDER WOLKEN

Het nieuwe Kabinet is er een van „zware jongens”. Hun vele supporters in pers, radio en televisie hebben het tienvoudig herhaald en waarom zouden wij dan spelbrekers willen zijn?

Wij willen dat dan ook niet, maar een spits grappe in de hoofdredactionele kolom van het „Handelsblad” laat ons toch niet helemaal los. „Als het bootje van al die zwaarte maar niet zinkt”, zo lezen wij daar.

Een typisch Amsterdams spitsigheidje, waar toch meer in zit dan zo op het eerste gezicht zou kunnen lijken.

Een Kabinet moet in deze tijd namelijk óók een team vormen en in dat opzicht is er vooralsnog wel reden voor enige twijfel.

Voor zover het de zuilenpolitiek in het omroepvraagstuk betreft is dat natuurlijk wel in orde. Hier heeft men elkaar echt wel gevonden. Maar verder?

Wanneer wij denken aan de eerste politieke en financieel-economische schermutselingen tussen de anti-revolutionaire Roolvink en de socialist Nederhorst bij de debatten in de Tweede Kamer over de regeringsverklaring en aan die tussen de socialist Kloos en minister Veldkamp in de Eerste Kamer over de loonpolitiek, dan lijkt de politieke hemel niet zo blauw als sommige weergoden ons willen doen geloven.

Wolkenvelden

Wie goed kijkt, ziet zelfs heel wat donkere wolken naderen. Daar zijn, om maar een paar zaken te noemen:

- De kwestie van de loonpolitiek voor de naaste toekomst; de onrust bij een veel van haar zelfverzekerdheid verloren hebbende vakbeweging en de tot dicht bij het nulpunt gedaalde samenwerking in de Stichting van de Arbeid.

- Het huurvraagstuk, waarbij een progressief-katholieke minister de Partij van de Arbeid het mes op de keel heeft gezet.

- De wijze van financiering der honderden miljoenen, die het Kabinet van plan is meer te gaan uitgeven.

- De speculatiewinstbelasting en de onontkoombare noodzaak om het volgende jaar een aantal indirecte belastingen te verhogen, waarbij de socialistische minister van financiën in het regeringskamp een dr. Lucas aan de ene en prof. Zijlstra aan de andere kant van het Binnenhof van de juistheid van zijn politiek zal moeten overtuigen (om van de oppositie dan maar te zwijgen).

- De defensie, waarbij de reorganisatieplannen van minister De Jong voor de Partij van de Arbeid nog zó moeilijk lagen, dat zij bij de behandeling van de begroting voor 1964 in de Tweede Kamer zelfs tegen zijn salarispost stemden en bij die van de begroting voor 1965 nog steeds niet van voldoende vertrouwen konden spreken.

- De voetangels en klemmen bij 't voorgenomen beleid ten aanzien van het onroerend goed, het gemeentelijk voorkooprecht, de wijziging van de Onteigeningswet en de van socialistische zijde ongetwijfeld te ondernemen pogingen om de gedachte van het ingetrokken initiatiefvoorstel-Vondeling toch nog zoveel mogelijk te verwezenlijken.

- De socialistische stokpaarden ten aanzien van het energiebeleid en de gewenste deelneming van de Staat aan de exploratie van delfstoffen.

Wie dit lijstje bekijkt, ontwaart niet maar alleen wat onschuldige wolkjes, maar om in de taal van De Bilt te spreken, hele „overdrijvende wolkenvelden”, waarvan zal moeten worden afgewacht of zij inderdaad alleen maar zullen overdrijven. Het zou óók wel eens tot een flinke donderbui kunnen komen!

— Mr. Marijnen

Oud-premier mr. Marijnen is tijdens zijn minister-presidentschap vooral van zichzelf bij uitstek „progressief” noemde zijden bepaald niet verwend met loftuitingen. Integendeel, niets is nagelaten om het moeilijk te maken en zijn gezag te ondermijnen.

Na zijn aftreden echter werd hij plotse-ling van alle kanten om het hardst ge-

prezen omdat hij, als oud-premier, bereid was gevonden in de Kamerbanken plaats te nemen.

Dat was — en daar konden wij het ook mee eens zijn — nu eens een goed voorbeeld. Ministers dienen zoveel mogelijk uit het parlementaire milieu te worden gekozen en na hun heengaan is hun plaats bij voorkeur (weer) in de Kamer.

Maar zie: de loftuitingen waren nauwelijks verstomd of daar kwam het bericht van zijn benoeming tot voorzitter van de Rijnsmondraad, met de gelijktijdige mededeling dat in politieke kringen vrij algemeen wordt verwacht, dat de heer Marijnen in verband met deze benoeming wel als Kamerlid zal bedanken.

Dat goede voorbeeld is dan dus wel van heel korte duur geweest. Eén probleem is dan echter in ieder geval de wereld uit. De Telegraaf, die de intrede van de heer Marijnen in de Kamer eveneens toejuichte, wees namelijk terecht op de toch wel wat vreemde figuur, dat bij de volgende Kamerverkiezingen de heren Cals en Marijnen dan waarschijnlijk op een en dezelfde lijst zouden komen te staan. En wat, zo vroeg dit blad, doet dan de kiezer, die op de KVP-lijst stemt? Spreekt hij zich dan uit voor het beleid van minister Cals of bedoelt hij, zich uit te spreken voor het beleid van oud-premier Marijnen?

Een pikante vraag, maar een die zich bij partijvorming op confessionele grondslag geregeld voordoet. Dergelijke partijvormen nu eenmaal reeds coalities op zichzelf. En dat geldt wel in het bijzonder voor de KVP. Vandaar dat deze partij zonder moeite van de ene samenwerking naar de andere overstapt en van de ene dag op de andere, zonder nieuwe verkiezingen, het Akkoord van Wassenaar laat vallen en het Akkoord-Cals kan onderschrijven.

De KVP kan altijd alle kanten uit. Dat heeft zijn voordelen, bijvoorbeeld dat

men bij een Kabinetsformatie steevast „van de partij” kan zijn.

Het is alleen de vraag, hoe lang de kiezers dat nog zullen nemen.

Mr. Toxopeus

Toen op 9 april j.l. in het georganiseerd overleg in ambtenarenzaken tussen de toen reeds demissionaire minister en de ambtenarenvertegenwoordigers weer een aantal verbeteringen was overeengekomen schreef „De Volkskrant” de volgende ochtend: „Het is zo goed als zeker de laatste keer dat de liberale bewindman iets heeft gedaan voor de salarissen van de ambtenaren. Minister Toxopeus was in ieder geval voor het overheidspersoneel een belangrijk man; hij heeft de salarissen en anderen arbeidsvoorwaarden drastisch verbeterd.”

Niet minder duidelijk liet de voorzitter van de Vereniging van Inspecteurs van 's Rijks belastingen, de heer A. L. van Extel, zich uit op de op vrijdag 7 mei te Amsterdam gehouden vergadering dier vereniging, toen hij, de afgetreden minister lof toezwaaiend, opmerkte dat deze „alleen meer deed voor de Nederlandse ambtenaren dan hele rijen van zijn voorgangers”. De heer Van Extel wenste mr. Toxopeus veel succes toe in de oppositie en hoopte, dat deze „niet te vaak voor de ambtenaren in de bres zou moeten springen”.

Zelfs „Het Vrije Volk” had trouwens in een aan de afgetreden ministers gewijde beschouwing reeds erkend, dat „vele ambtenaren minister Toxopeus in ieder geval erkentelijk kunnen zijn”.

Die veelzijdige lof is alleszins verdiend. Zij vormt bovendien de bevestiging, dat, zoals ook in het particuliere bedrijfsleven herhaaldelijk blijkt, liberale werkgevers meestal niet de slechtsten zijn. Integendeel — gelukkig!

A. W. A.

SPREKBEURTEN

PERIODE 21 MEI TOT EN MET 21 JUNI 1965

21 mei	— Ridderkerk (Rijnmond)	— Dr. J. Alers B. J. Nugteren M. Visser
	— Hilversum	— Mr. E. H. Toxopeus
24 mei	— Spijkenisse (Rijnmond)	— Dr. J. Alers Mevr. Ir. M. C. Endert-Baylé
	— Assen (Liberale Club)	— Mr. F. Portheine
	— Utrecht (Jongerenparlement)	— Mr. dr. C. Berkhouwer
25 mei	— Schiedam (Rijnmond)	— Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften
	— Bergen (Vrouwenorg.)	— Dr. J. Alers
	— Gouda (in comb. met Vrouwenorg. en JOVD)	— Mr. W. M. Th. Adriaansens R. Zegering Hadders
10 juni	— Velsen/Sanpoort	— Mevr. Mr. E. Veder-Smit
14 juni	Zeist (Vrouwenorg.)	— Mr. W. J. Geertsema
17 juni	Heerenveen (Vrouwenorg.)	— Mr. F. Portheine
		— Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften
		— Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Massief kartonnen

DOZEN

☆

voor export en
binnenlands
gebruik

☆

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20—22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tx. nr. 53251

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.

N.T.S. OUDE EN NIEUWE STIJL

Onder het kopje NTS? bracht „De Volkskrant” van 1 mei het navolgende stukje, geschreven door een zekere Monitor:

Onder omroepfunctionarissen heerst enige verwondering over de inschakeling van drs. F. Hoogendijk bij de presentatie van de NTS-samenvatting over de parlementaire debatten deze week donderdag (de debatten over de regeringsverklaring, red.). De heer Hoogendijk is een bekwaam journalist en als zodanig een gewaardeerd televisiemedewerker. Maar dezelfde heer Hoogendijk is een fervent supporter van de Van Someren-idealen, waarvan hij onder AVRO-vlag regelmatig laat blijken. Niet bij uitstek de man, zo is de opvatting, om voorlichting te geven in een zaak, waarin deze idealen de positie van de VVD in zo sterke mate mede bepalen. Op zijn minst vormt zijn verschijnen in een NTS-programma een aanleiding tot begripsverwarring als hij in dezelfde zaken weer voor de AVRO optreedt. „We hadden hier een redacteur van het NTS-journaal moeten inzetten.” zo luiden enige commentaren.

Men wrijft zich wel even de ogen uit bij een dergelijke ondubbelzinnige erkenning van het recht van partijdigheid aan de kant van de zuilen. Wie een mening inzake omroep heeft, die afwijkt van die der zuilen, wordt (ondanks toegegeven journalistieke bekwaamheid) bij voorbaat gewantrouwd. Het bestaan van zuilen en NTS was bij de bewuste Kamerdebatten evenzeer — zo niet meer — in het geding als de VVD-idealen. Er bestaat echter bij voorbaat geen enkel bezwaar tegen commentaar van een vertegenwoordiger daarvan. Zuilen en NTS hebben immers het alleenrecht in de ether, een alleenrecht dat nog nooit zo beschermd werd als thans door de heer Cals.

Wie nog illusies mocht hebben over een NTS-nieuwe stijl, kan die nu wel vergeten.

De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginselen

De rede, door mr. W. J. Geertsema, de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, op onze Algemene Vergadering te Zwolle uitgesproken, is in brochure-vorm uitgegeven onder de titel: De Formatie-Cals of het Offersfeest der Beginselen.

De prijs van deze brochure bedraagt f 0.25 per exemplaar.

Bestellingen liefst per giro no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, onder vermelding: Rede Geertsema.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

„Houdt de Vrijheid hoog!”

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

★ een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein
Rotterdam

**UNITED
DAIRY-
MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

Spinners en Twijners
van

Weef- en Tricotgarens

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

*industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken*

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
S-GRAVENWEG 264, TEL. 11 40.60

Fabrikanten van:

SISAL- EN MANILLATOUWWERK
STAALKABELS
HERCULESTOUW - PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO
VERTO-HAARBOUCLE

tevens van

COCOS VLOERBEDEKKING

N. V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

A. F. v. d. Steenhoven, Delft

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

Leveringen van zand, grind, grond, enz.
Massa transporten met 3-zijdige kipauto's.
Speciale machine trailers voor vervoer
van draglines - bulldozers - ketels enz.

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

De economie van een oorlogvoerend land**ZUID-VIETNAM BETAALT ZWARE TOL**

Met angstige spanning volgt de mensheid het conflict in Vietnam. Zal het leiden tot een nieuwe wereldoorlog? Wij zullen die vraag niet trachten te beantwoorden, geen politieke en militaire analyse geven van de situatie en van de mogelijkheden om tot een oplossing te komen.

Wij willen ons eens verdiepen in de economische positie van Zuid-Vietnam. Dit vanwege het onmiskenbare verband tussen de krijgskansen en de economische toestand van een land. Een verval van de economie — en daarvan moet in Zuid-Vietnam worden gesproken — betekent een druk op het politieke en sociale leven en het verhaast de noodzaak van het bijleggen van het conflict; de onderhandelingspositie verslechtert er door.

Zuid-Vietnam is een „ontwikkelingsland”, dat wil zeggen een onderontwikkeld land, echter tegelijkertijd een betrekkelijk rijk land. In tegenstelling tot de meeste zuidoostaziatische landen en speciaal in tegenstelling tot Noord-Vietnam, kampt Zuid-Vietnam niet met het voedselprobleem.

Onder normale omstandigheden exporteert het land per jaar 1,5 miljoen ton rijst en dat zou veel meer kunnen zijn omdat er nog grote gebieden braak liggen. Zuid-Vietnam brengt verder rubber, peper, kokos, thee, koffie, vezels en suikerriet voort. Zonder hulp van buiten zou het Zuid-Vietnam niet moeilijk vallen de ontwikkeling van belangrijke industriën te financieren.

Amerikaanse steun

Vergeleken met Noord-Vietnam waren voor Zuid-Vietnam bij de deling van de oorspronkelijke republiek (na de conferentie van Genève in 1954) alle kansen voor een goede ontwikkeling van het land aanwezig. Temeer omdat de Amerikanen sinds de geboorte van Zuid-Vietnam, dus sedert 1954, voor minstens ruim drie miljard dollar aan steun hebben verleend aan dit land. Maar, en hier begint de moeilijkheid, die steun was voornamelijk van militaire aard en dan niet voldoende, want in 1963 (het laatste jaar waarover onze bron — het Franse tijdschrift *l'Economie* — exacte cijfers bezit) drukte de helft van de defensielasten op de Zuid-vietnamese begroting.

De belastingschroef werd daarvoor flink aangedraaid. Rond tachtig procent van het budget ging naar defensie. Een bedrag, dat bijna even groot was als de totale waarde van de gemiddelde jaarlijkse rijstproductie. Onder de militaire uitgaven rekent de regering van Zuid-Vietnam ook die voor de verbindingen: voor strategische verkeerswegen en vliegvelden b.v. Dat maakt de zaak wel iets gunstiger, maar wegen voor 30-tons vrachtwagens zijn natuurlijk evenmin noodzakelijk voor 's lands economie als het aanleggen en onderhouden van een honderd vliegvelden.

Slechte handelsbalans

De handelsbalans van Zuid-Vietnam ziet er weinig fraai uit en is sinds 1954/55 zienderogen achteruitgegaan. Het tekort op de handelsbalans wordt, aldus „*l'Economie*” niet veroorzaakt door een belangrijke import van voor de industrialisatie nodige of nuttige goederen, maar door die van consumptiegoederen en luxe artikelen. Tachtig procent van de totale invoer bestaat uit de beide genoemde categorieën van goederen. Het agrarische land Zuid-Vietnam voert graan, suiker, tabak, etc. in (tussen 16 en 24 pct. van de totale invoer). Zijde en katoen zijn

ationale producten, maar in 1962 b.v. voerde Zuid-Vietnam meer dan een miljard meter aan gewezen stof-

fen in, dat was voor een waarde, die overeenkomt met 20 pct. van het totale bedrag, dat met de invoer was gemoid. De import van suiker en van gewezen stoffen bedreigt de eigen industrie! Gewilde invoerartikelen zijn personenauto's, benzine, koelkasten, radio-toestellen, e.d.

Bijzonder kwalijk is het teruglopen van de uitvoer van rijst. De officiële cijfers wijzen op een grotere productie, maar gezien de kleinere uitvoer mag men aan de juistheid van de officiële productiecijfers twijfe-

Wat zijn de krijgskansen en de economische toestand in het verwarde Zuid-Vietnam? Amerikaanse mariniers, ten westen van Da Nang, op patrouille.

len. Dat de cijfers niet betrouwbaar zijn is wel begrijpelijk. Het grootste deel van de rijstvelden liggen immers in gebieden waar de Viet Cong heer en meester is.

In de industrie gaat het beter. Tot 1960 is er geen nieuwe fabriek van enige betekenis gebouwd en de enige moderne bedrijven, die er waren, stonden (nog steeds) onder Frans beheer. Sindsdien zijn er nieuwe Franse, Amerikaanse, Nationalistisch-Chinese, Japanse, Italiaanse en Westduitse bedrijven gekomen. Hieronder zijn een kolennij, een glasfabriek, enkele textiel-fabrieken, papierfabrieken en een cementfabriek. Japanse ondernemers bouwen een grote waterkrachtcentrale bij Danhim.

Maar men voelt het gemis aan een staalindustrie, machinefabrieken en een chemische industrie. Omdat het land tenslotte in een onzekere oorlogstoestand verkeert en dus voor buitenlandse investeerders niet zo aantrekkelijk is, zoeken de buitenlandse ondernemers het in Zuid-Vietnam vooral in bedrijven, die op korte termijn rendabel zijn.

Afhankelijk van derden

De conclusie uit dit alles is, dat Zuid-Vietnam vrijwel geen enkele basis-industrie kent en daardoor voor bijna de gehele industriële productie afhankelijk is van vreemden. De fabrieken die er zijn, bevinden zich dan ook nog in buitenlandse handen. Daarbij is de handelsbalans slecht, loopt de rijstproductie terug, moeten andere agrarische producten worden ingevoerd en legt de oorlog een zware belastingdruk op het volk. De invloed van dit alles op het politieke leven is moeilijk te meten. Maar dat ze er is, lijkt ons duidelijk en dat zij zich op een gegeven ogenblik in een bepaalde vorm zal uiten, eveneens.

dBo.

Weinig aandacht in regeringsverklaring voor de landbouw

In de lange regeringsverklaring van het nieuwe kabinet Cals is aan de landbouw weinig aandacht besteed. Landbouw en visserij kon in minder dan tweehonderd woorden worden afgedaan.

Versterking van de positie van de landbouw en de visserij, derhalve hoge prioriteit aan het structuurbeleid: maatregelen ter ontwikkeling en ter sanering zullen worden uitgebouwd. Het versterkte beleid ten aanzien van ruilverkavelingen en cultuurtechnische werken zal worden voortgezet. Bij een markt- en prijsbeleid, dat in toenemende mate in Europees verband wordt gedaan, zal de regering een verbetering van de levensomstandigheden der agrarische bevolking nastreven. Ook zal het beleid gericht zijn op verbetering van de interne bedrijfsstructuur: van de verwerking en van de afzet. Dat was alles.

Daarnaast is er wel aandacht besteed aan de grond, maar voor de landbouwer meer in negatieve dan in positieve zin door meer maatregelen om de grond aan de landbouw te

ontrekken dan om deze voor de cultuur te verbeteren.

Hoge prioriteit

Er wordt dus alleen gesproken over een hoge prioriteit voor het structuurbeleid. Dit is kennelijk bedoeld in het kader van het landbouwbeleid. Algemene prioriteiten zijn nog niet vastgesteld. Dat moet dus nog blijken. Zoals bekend genoot onder het vorige kabinet de land-

door ir. L. G. OLDENBANNING

bouw als geheel de derde prioriteit. Na woningbouw en belasting verlaaging kwam de landbouw. In de bouwstenen van Wassenaar stond reeds, dat de landbouw bij de rangordebepaling naar het oordeel van de fractievoorzitters bijzondere aandacht vroeg.

In de regeringsverklaring van het kabinet Marijnen werd aan de landbouw veel meer aandacht besteed.

De regering wilde een hoge prioriteit toekennen aan maatregelen ter verbetering van de situatie in de landbouw. De regering wilde streven naar redelijke opbrengstprizen voor de verschillende landbouwproducten. Daarmee zou tevens een bijdrage worden geleverd tot een snelle aanpassing van de agrarische productiestructuur.

Afwachten

De regering achtte het van groot belang, dat het agrarische bedrijfsleven in de gelegenheid werd gesteld alle mogelijkheden te benutten om de produktiviteit en de concurrentiekracht te verhogen. Hier ging men uit van een ondersteuning van de eigen kracht der ondernemers en streefde men naar een goed prijzenklimaat.

Zal de nieuwe regering het meer via overheidsmaatregelen willen spelen? We weten het nog niet. Men zegt weinig en heeft zodoende ook weinig te verantwoorden. Vooral in het EEG-spel is dit wel gemakkelijk. We moeten dus de daden afwachten.

„Maak de V.V.D. sterk!!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

AMSTERDAM • ROTTERDAM • DEN HAAG • UTRECHT

FORUM-BANK
AMSTERDAM

MINDER BELASTING BETALEN

Ook na de a.s. inkomstenbelastingverlaging kunt U belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstgarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstgarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstgarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

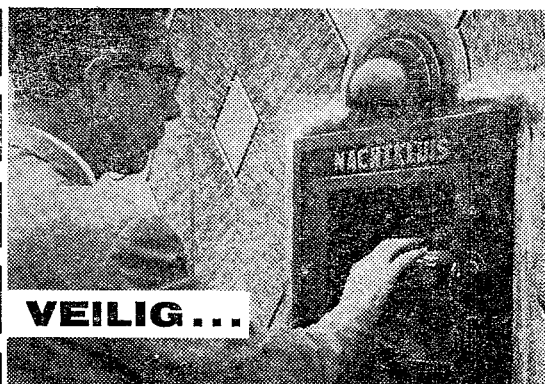
W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

HBU

HBU

VEILIG...

in de nachtkluis van de HBU

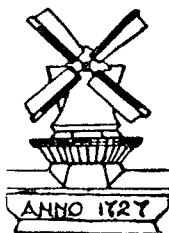
Dat grote bedrag, die belangrijke stukken... Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en tijdens de week-ends niet in huis! De nachtkluis van de HBU brengt, voor haar rekeninghouders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN

KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100

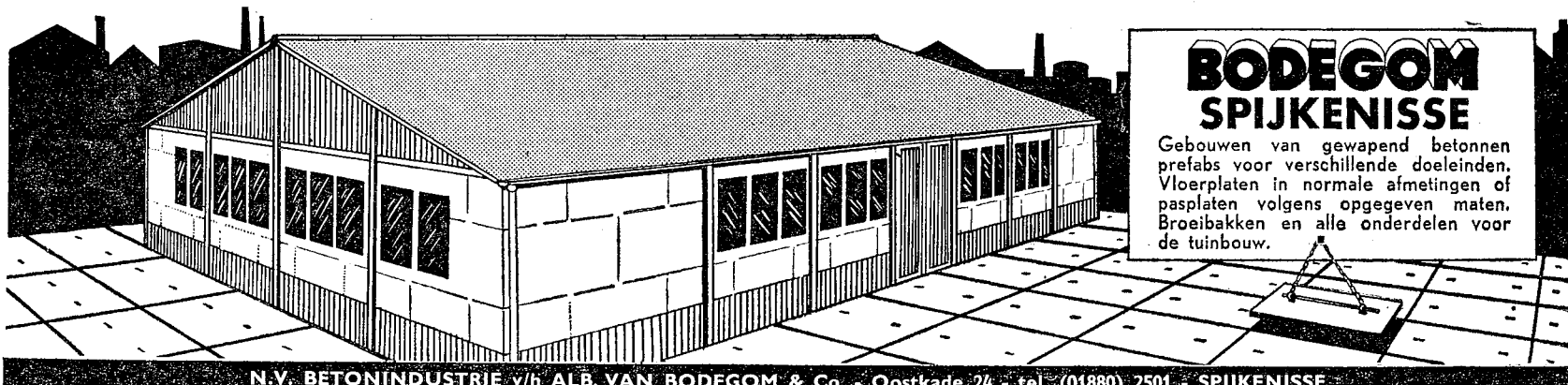
TELEFOON 010 - 354 00

'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5

TELEFOON 04100 - 320 55

HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek

TELEFOON 01883 - 2677

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend beton prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**Nieuwe impuls
voor Europa**

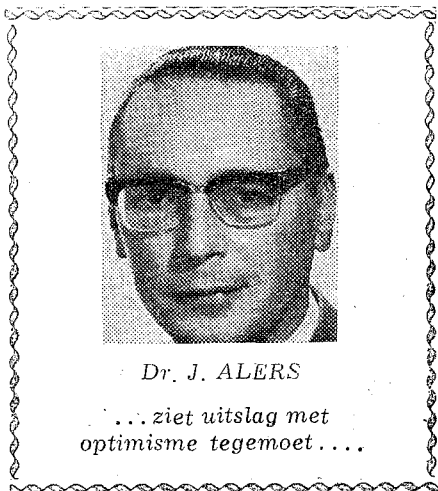
(Zie pag. 3)

MONDIGE RIJNMONDKIEZERS

De verkiezingen voor de Rijnmondraad moeten klinken als een klok. Zij hebben in de eerste plaats de bekoring van het nieuwe. Want het ongeveer tiende deel van de Nederlandse kiezers, dat de 2de juni ter stembus gaat, heeft een „primeur”. Het zal nl. voor het eerst het vertegenwoordigend lichaam van 81 leden samenstellen van een geheel nieuwe structuur: de Rijnmondraad. In de tweede plaats zal men aan deze „tussentijdse” verkiezingen waarde mogen toekennen voor de landspolitiek. Want het is ook de eerste maal sinds 1963 dat een deel van het kiezerscorps een zeker oordeel zal kunnen uitspreken over het algemene regeringsbeleid.

* * *

De taak van deze Rijnmondraad, die 24 gemeenten, inclusief Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Maassluis en Brielle omvat, is coördinerend. Bij deze Rijnmond wil men onmondigheid van het twee dozijn gemeenten grondig vermijden. Ook in een steeds meer samenvoegen van gemeenten ziet men geen heil, omdat dan noodloos zou worden ingegrepen in de gemeentelijke autonomie. Het nieuwe districtsorgaan moet men dan

Dr. J. ALERS

... ziet uitslag met optimisme tegemoet....

ook zien als een instituut, dat tussen gemeenten en provincie instaat. Maar uit dit experiment kan in ons dichtbevolkte land een staatsrechtelijke „persoonlijkheid” groeien met een eigen gezicht. Of en in hoeverre dit zal geschieden, zal mede afhangen van het nieuwe college, dat voor de ontwikkeling van de Rijnmond een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Ziehier dus een reden, waarom deze verkiezingen van een wezenlijk belang zijn, ook voor de toekomst.

Het wetsontwerp omtrent een openbaar lichaam voor de Rijnmond werd na een slagvaardige verdediging door Minister Toxopeus de 3de november 1964 door de Eerste Kamer aanvaard. Volgens deze wet behoort tot een van de voornaamste taken van de Rijnmondraad het ontwerpen van een streekplan. De ontwikkeling van het Rijnmonddistrict vraagt onder meer vergroting van havens, aanleg van industrieterreinen, aandacht voor de woningbouw en recreatie, bestrijding van lucht en waterverontreiniging, kortom alles waardoor, zoals dat in modern Nederlands heet, de „leefbaarheid” van dit district verbeterd wordt.

De Rijnmondwet kent verder het onderscheid tussen „richtlijnen” en „aanwijzingen”. De richtlijnen zijn niet bindend, zodat zij min of meer als een advies aan de betreffende gemeente te beschouwen zijn. Daarna kunnen echter aanwijzingen komen, die wel degelijk een bindend karakter dragen. Zij behoeven de goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Aldus juridisch-technisch enige bevoegdheden van deze nieuw te verkiezen Rijnmondraad.

Dat bij dit alles de belangen van een 1.035.000 mensen zijn gemoeid,

(Vervolg op pagina 5)

LIBERALE ZEGE

Onze Belgische geestverwanten hebben reden tot juichen. Zij boekten in de jongste verkiezingsstrijd een eclatante overwinning waardoor de ook daar vernieuwde en verjongde liberale partij van 20 op 48 zetels kwam.

Het is vanzelfsprekend uitermate moeilijk om hier een parallel te trekken met de politieke toestand in ons land, doch het is opvallend dat uit de grote liberale winst de tegenzin van het Belgische volk blijkt t.a.v. de rooms-rode coalitie die door de jongste electorale aardverschuiving in België haar twee-derde meerderheid heeft verloren.

Opvallend is evenzeer dat de Belgische liberalen veel socialistische stemmen hebben weten te trekken. Wij kunnen onze liberale vrienden in België dan ook van harte gelukwensen.

De Belgische verkiezingsuitslag heeft bewezen dat de liberale gedachte bij onze zuiderburen opnieuw tot leven is gewekt en zij heeft tevens geleerd hoe zinloos het is vast te houden aan kunstmatig instandgehouden regeringscoalities die niet door de kiezers worden geaccepteerd. Mogen de Nederlandse liberalen zich gesterkt voelen door de grote overwinning van hun Belgische geestverwanten.

S.

LAATSTE BERICHTEN RIJNMOND-TOCHT ZATERDAG 29 MEI

Om 2 uur precies vertrekken de salonboten „J. H. D. Koppe” en „Veluwe” van de Boompjes te Rotterdam, in de nabijheid van 't Koopvaardij-monument „De Boeg”.

U wordt dringend verzocht om half 2 op de boten aanwezig te zijn. In verband met de beschikbare plaatsruimte kan NIEMAND zonder toegangsbewijs worden toegelaten. Eén toegangsbewijs is slechts geldig voor één persoon.

DUS NIET VAN DE
SPIDO-STEIGER AAN
HET WILLEMSPLEIN

GESLAAGD LIBERAAL CONGRES OVER „OPENHEID IN ZUILENLAND“

II

Onder verzuiling, aldus dhr. Vonhoff, moet worden begrepen het organiseren van het maatschappelijke, politieke, culturele en economische leven aan de hand van opvattingen, die hun grondslag vinden in religieuze en filosofische dogmata, zonder dat die dogma voor de verwezenlijking van het organisatiedoel essentieel zijn. De verdeling op kerkelijk en filosofisch gebied kan niet als verzuiling worden aangemerkt.

Tegenover de verzuiling stelde hij de openheid, die de liberalen voorstaan. In de politiek betekent dit, dat gelijk inzicht leidt tot verwezenlijking van praktische doelen, ook als men persoonlijk een verschillende geestelijke achtergrond bezit. De grens tussen verzuiling en openheid kan verschillend worden getrokken. Enerzijds ziet men, dat voor het gehele leven en alle activiteiten bepaalde dogmata essentieel worden geacht, anderzijds wordt er onderscheid gemaakt naar object en doelmatigheid. Ook de socialistische organisaties, die geen duidelijke politieke taakstelling hebben, dienen als verzuild te worden beschouwd. Deze verzuiling belemmert het intermenselijke verkeer in de samenleving.

Het is dan ook in strijd met het liberale beginsel om zelf aan de verzuiling mede te werken door liberale omroep-, sociaal-economische en andere maatschappelijke verenigingen te stichten.

De verzuilde groeperingen verdwijnen van zelf, als zij geen eigen taak meer hebben te vervullen. De voornaamste hinderpaal vormt het eenmaal gevestigde belang. Zoals het ontstaan van deze organisaties historisch verklaarbaar is, zo ligt het verdwijnen er van onontkoombaar vast in de ontwikkeling van onze maatschappij. Dat zij in overeenstemming zijn met onze volksaard, geldt niet meer voor het heden. Steeds meer ontmoet de verzuiling verzet bij ons volk, dat meer waarde toekent aan hetgeen allen samenbindt. Daarbij komt, dat de zuilenorganisaties zich tot veler ongenoegen ook met de politiek inlaten, hetgeen de democratie en de zelfstandige beslissingsbevoegdheid van het parlement ondermijnt.

Het toenemende gevoel van eigenwaarde en het verdwijnen van maatschappelijke achterstand in confessionele en socialistische kring zal het verdwijnen van verzuilde organisaties ten gevolge hebben, zoals reeds blijkt. Wat het maatschappelijk werk betreft, verdedigde de heer Vonhoff de stelling, dat er op dit gebied evenmin plaats voor verzuiling dient te zijn als op het terrein der medische verzorging. Ook dit verschijnsel heeft een historische achtergrond. Men moet hier echter niet aan groepen, maar aan de mensen denken en dan is het onaanvaardbaar, dat b.v. in Amsterdam, waar 46 % der ingezetenen onkerkelijk is, niettemin 80 % van de subsidies naar confessionele organisaties gaat. Wij zullen dan ook op dit terrein grote activiteit moeten ontwikkelen, doch geen tegenorganisaties stichten.

Rede van de heer Van Dijk

De heer dr. K. van Dijk, lid van de Tweede Kamer, lichtte zijn discussienota inzake verzuiling in onderwijs, radio en televisie toe.

Aan de hand van een historische analyse kwam hij tot de conclusie, dat de verzuiling van het onderwijs voortspruit uit de beslotenheid van de opvoeding in het gezinsmilieu in een vroegere periode. Velerlei maatschappelijke factoren hebben daarin verandering gebracht en de afstand tot de andersdenkenden verkleind, zoals de massale migratie, de opkomst van liberalisme en socialisme, de scheiding tussen woon- en werkmilieu en later de invloed van pers, radio en televisie. Geleidelijk werken deze factoren door, maar niettemin is het onderwijs sedert de pacificatie volledig verzuild. Mede door het star hanteren van getalsnormen komt de openbare school als uitweg voor niet-confessionelen in gevaar. Het meest in socialistische, maar toch ook in liberale kring is de weerstand tegen de verdrukking van het openbare onderwijs verzwakt. Wij zullen daarvoor krachtiger in de bres moeten gaan staan.

Ons volk is politiek en sociaal opgedeeld en wederzijds met vooroordelen tegenover elkaar behept. Behalve door middel van het onderwijs tracht men dit te bestendigen door radio en televisie onder controle te houden. Met overheids gelden kan men zich sterk maken en andersdenkenden weren. Het is duidelijk, dat daardoor ook de politieke meningsvorming sterk beïnvloed wordt.

In de omroepwereld krijgen de confessionele groeperingen steun van de socialistische zuil, niettegenstaande het feit, dat de Partij van de Arbeid in haar beginselprogramma confessionele partijvorming schadelijk noemt, omdat zij een zuiver functioneren van de politieke wilsvorming belemmert. Dat ook omroeporganisaties zonder ledenbinding kunnen beantwoorden aan geestelijke, culturele en godsdienstige behoeften van het volk, bewijzen o.a. IKOR, Teleac en regionale omroep. Het plan-Cals, dat ook het getalscriterium hanteert, zal alleen verdere versnippering ten gevolge hebben en indirect de macht van de bestaande monopolies versterken. Van openheid noch van een onverdeeld alternatief is sprake en dat kunnen liberalen niet aanvaarden.

Inleiding van de heer Porthaine

De heer mr. F. Porthaine, lid van de Tweede Kamer, besprak de verzuiling op economisch terrein. Daar zijn de zuilenorganisaties evenzeer verweven met de politiek. Na ook zijnerzijds een historisch overzicht te hebben gegeven, waarin een verklaring van deze ontwikkeling is te vinden, wees de inleider erop, dat van vernieuwing na de bevrijding niets terecht is gekomen. Veeleer is de verzuiling nog versterkt door de wijze van zetelverdeling in publiekrechtelijke en privaatrechtelijke samenwerkingsorganen. De organisaties op algemene grondslag — ten onrechte als liberaal aangemerkt — komen, ondanks haar feitelijke betekenis, in het gedrang. De confessionele organisaties weten elkaar door allerlei dwarsverbindingen steeds te vinden en waar socialistische bonden bestaan, spelen zij dit spel mee. Spr. heeft zich dan ook zeer verbaasd over de uittaling van de heer Bosma, die het als voorzitter van een algemeen industrieel werkgeversverbond toejuicht, dat de Partij van de Arbeid weer in de regering zit en nu zal moeten meebeslissen over de loonpolitiek. Dat zou wel eens heel anders kunnen uitpakken dan de heer Bosma kennelijk verwacht.

Met de verdraagzaamheid, die de liberalen eigen is, zullen zij toch, waar daartoe de gelegenheid zich voordoet, hun opvattingen over het sociaal-economische beleid moeten uitdragen. Te weinig vrijzinnige ondernemers zijn zich van deze morele plicht bewust, te velen onthouden zich geheel van politieke activiteit en beseffen niet, dat zij daarvoor later de rekening gepresenteerd krijgen.

De inleider besprak vervolgens de huidige moeilijkheden in en met de vakbeweging. Zij ondervindt de nadelen van het vertegenwoordigen van een minderheid der werknemers, van ondermijnen de activiteiten van on- of anders-georganiseerden — vooral van de z.g. categorale bonden — en van het dragen van medeverantwoordelijkheid voor het centrale loonbeleid. Men tracht het onbehagen op de werkgevers af te reageren door onaanvaardbare eisen te stellen, zoals overnemering van een deel van de contributielast van de vakbondsleden. Ofschoon vele categorale organisaties de juiste bedding nog niet hebben gevonden, o.a. door centrale samenwerking te zoeken, is het toch onjuist haar te negeren. Het valt te betreuren, dat een krachtige algemene vakcentrale ontbreekt, omdat de niet-confessionele en niet-socialistische werknemers nu geen keuzemogelijkheid hebben. Aan een liberale vakbeweging bestaat geen behoefte, maar wanneer wij aan de verzuiling op dit terrein een halt willen toeroepen, dan zullen wij de vorming van een algemene centrale toch welwillend moeten begeleiden. Anderzijds zullen wij er voor moeten waken, dat pressiegroepen uit het bedrijfsleven de zeggenschap van het parlement gaan overvluugelen. Daarom zullen wij ons ook tegen bevoorrechtiging van de vakbeweging moeten verzetten, omdat deze de verzuiling versterkt.

Vrijheid en democratie zijn met bestendiging van de huidige situatie niet gediend.

Discussie

Nadat in plenaire zitting met de inleiders was gediscussieerd, zette men na de gemeenschappelijke koffiemaaltijd de gedachtenwisseling in vijf groepen voort, waarbij tien vragen als leidraad dienst deden.

Vervolgens brachten de rapporteurs verslag uit, waarop de inleiders reageerden en toen was het aan voorzitter Van Someren om de antwoorden op de vragen samen te vatten.

- Leidt naar uw mening de verzuiling, zoals wij deze in ons land kennen tot tegenstellingen, die in intermenselijke relaties verstoren of belemmeren? ja
- Soms wordt wel eens gevraagd om „liberale“ zuilen. Lijkt U dit een oplossing van het probleem? neen
- Acht U de verzuiling van het maatschappelijk werk nuttig, bijvoorbeeld in verband met veronderstelde grotere naastenliefde van de maatschappelijke werkers in levensbeschouwelijk georiënteerde organen van maatschappelijk werk? neen
- (Hier had een vrij grote minderheid een afwijkend oordeel)
- Uit liberale gezichtshoek staat de vrije schoolkeuze van de ouders voorop; meent U echter toch, dat het bezoek van de openbare school als ontmoetingschool voor kinderen van ouders met verschillende levensovertuiging krachtig gestimuleerd moet worden? ja
- Acht U het gewenst, dat de verzuilde omroeporganisaties blijven bestaan naast de door ons gewenste nieuwe structuur? ja
- (Mits er door een voldoende open bestel keuzemogelijkheid blijft)
- Acht men het wenselijk, dat in de omroepwetgeving dwingend het recht op antwoord van via radio en televisie aangevallen personen en groepen wordt geregeld? ja

V.V.D. wenst Belgen geluk

Aan de Belgische partij Voor Vrijheid en Vooruitgang is het volgende gelukstelegram verzonden:
De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie wenst u, onze Belgische zusterpartij, geluk met uw prachtige overwinning in geheel België bevochten op de regeringscombinatie. De V.V.D. hoopt op 2 juni bij de verkiezing van de Rijnmondraad dit goede voorbeeld te volgen.

VAN DER POLS,
voorzitter
VAN RIEL,
voorzitter, eerste kamerfractie
GEERTSEMA,
voorzitter, tweede kamerfractie

- Meent U, dat het rechtvaardig is dat in een komend omroepbestel voor toelating van zendgemachtigden andere normen dan de bestaande verenigingsnormen bij voorbaat worden uitgesloten? neen
- (Unaniem vond men dat onrechtvaardig)
- Is men van mening, dat de verzuiling oplossingen van de economische problematiek extra bemoeilijkt? ja
- (Een minderheid dacht hier anders over)
- Wordt, gezien het bestaande zuilenpatroon in het ondernemingsorganisatieleven de liberale sociaal-economische gedachtengang gediend met het oprichten van specifiek liberale organisaties van werkgevers en werknemers? neen
- Acht U het betrekken van andere dan verzuilde organisaties (b.v. categorale) bij het sociaal-economische overleg een stap in de richting van grotere democratie in het maatschappelijke leven? ja
- (Mits voldoende aan redelijke eisen van representativiteit)

N.B. De vragen 1 t.m. 3 betreffen de inleiding van de heer Vonhoff; 5 t.m. 8, van de heer Van Dijk; 9 t.m. 11 van de heer Porthaine.

Vraag 4 is vervallen (antwoord zie beginselprogramma).

Wij moeten — aldus de heer Van Someren — meer zoeken naar hetgeen ons bindt, dan ons blindstaren op hetgeen ons scheidt. Ook de liberalen falen te dikwijls in het aangeven van de mogelijkheden en het bevorderen van de verwezenlijking. Wij wensen geen monopolie voor het zuilensysteem, dat door zijn versnippering kostenverhogend werkt. Spr. gelooft, dat het afsterven van de confessionele partijen dichterbij komt, dan velen denken. Vooral de omstandigheid, dat radio en televisie tot de huiskamers doordringen, werkt daartoe mee. De verzuiling berust op angst voor het behoud van het bestaande. Wij staan openheid en vertrouwen in de ontmoeting van mens tot mens op elk terrein van het maatschappelijke leven voor en dat uitgangspunt wordt steeds sterker.

Sluiting

De heer H. W. Holsmuller, voorzitter van de Kamercentrale Den Helder, vond, dat het resultaat van de derde samenwerking der centrales zeer bevredigend is geweest. Hij bracht dank aan allen, in het bijzonder de Kamerleden en hoofdbestuursleden, die van hun belangstelling deden blijken. De inleiders, de rapporteurs en de groepsvoorzitters hebben het hunne tot het welzijn bijgedragen. Hij roemde voorts de uitstekende voorbereiding door het Amsterdamse secretariaat en de vlotte leiding van voorzitter Van Someren, welke lof de bezoekers met applaus ondersteunden.

Op 2 juni wordt de Rijnmondverkiezing gehouden, waarbij o.m. de verzuiling van het omroepbestel inzet is. Welnu, laat het kiezerskorps daarop een duidelijk neen doen horen door de VVD in haar strijd te steunen!

Het welgeslaagde studiecongres was hiermee ten einde. v. d. L.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer

Redactie-secretaris: G. Stempfer.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.) Telefoon (02953) 35 63.

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 134 25.

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie“ te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

VERSTANDIG

★ ★ De nieuwe bepalingen van het
★ Wegenverkeersreglement, die op 9 juni van kracht zullen worden, zijn ingegeven door het gezond verstand. Het verbod van stilhouden op vluchtstroken, anders dan in noodgevallen. Het verbod voor liftende voetgangers zich zonder noodzaak op autowegen te bevinden. Een betere bescherming van voetgangers op zebra's. Een sterke beperking naar getal en vooral naar werkingssfeer van de „kruipauto's". Aldus een losse greep uit de nieuwe bepalingen. Zij zijn alle ook te vinden in het ontwerp-reglement verkeersregels en verkeerstekenen, dat door prof. mr. A. D. Belinfante is voorbereid. Deze hoogleraar geniet een zekere vermaardheid door zijn vroegere, sympathieke medewerking aan de televisie-rechtbank. Zijn bemoeiingen op het terrein van het verkeersrecht komen ten goede aan alle deelnemers van het verkeer. Laat ons hopen, dat ook bij inhaalmanoeuvres en het afstand houden ter vermindering van kettingbotsingen dit gezonde verstand zich zal ristrekken over een steeds groter getal van weggebruikers.

BEHOUDZUCHT

★ ★ Een dame uit Woerden beschikte
★ na twee jaar over 230 tennisballen. Deze nuttige voorwerpen waren in haar bloemrijke tuin terecht gekomen door de activiteiten van een zeer naburige tennisclub. Het hek, dat de club van de aangrenzende tuin scheidt, is nl. te laag. Toen het perpetuum mobile van binnenvliegende ballen en op haar terrein zoekende tennisers de dame begon te vervelen, nam zij een kloek besluit: iedere haar bloemen beschadigende of anderszins haar terrein bereikende bal hield zij in. Dies bereikte zij het gemelde aantal in beslag genomen exemplaren in twee jaar. Na klacht van de club bij de politie heeft de kordate mevrouw nu alle 230 omstreden objecten moeten teruggeven. Hieraan was niet een beslissing gekoppeld, dat de club voor gepaste verhoging van het hek zou zorgen. Laat ons in het geheim mededelen: onze sympathie gaat geheel naar deze dame uit. Ziehier dan een geval van eigen richting, dat ons als strikste uitzondering aanvaardbaar voorkomt. Carmiggelt heeft eens verklaard dat dames vrouwen met pretentie zijn. Voor éénmaal zijn wij het niet met hem eens. De „pretentie" op privacy, inclusief haar „behoudzucht" op ballistisch gebied schijnt ons een rechtvaardige zaak.

MONSTER

★ ★ Heeft het eigenlijk wel zin de
★ jongere generatie te blijven confronteren met de gruwelen uit de jongste wereldoorlog?
Het is een vraag die de laatste tijd meermalen wordt gehoord. Velen beweren dat we nu al deze ellende eens dienen te vergeten. Tezelfder tijd lezen we echter dat in Londen een nazistische anti-joodse boekhandel is geopend, waarbij Hitlers portret hangt met het onderschrift „hij had gelijk". Engelse lagerhuisleden ontvangen dreigbrieven van nieuwe fascistische organisaties. In Zweden werd een fascistisch complot opgerold, dat zelfs contacten had in Zuid-Afrika.
In Antwerpen vechten bruinhemden op straat met de politie.
Daarom zullen wij onze jongere generatie blijvend voor het fascistische monster moeten waarschuwen.
Passiviteit in dit opzicht is levensgevaarlijk.

GEVAAR

★ ★ Volgens het Centraal Bureau
★ voor de Statistiek worden we trager en lui. Wij fietsen en wandelen minder en brengen steeds meer uren door bij onze T.V. Dat is een gevaarlijke ontwikkeling. Niet alleen voor onze lichamelijke, doch ook voor onze geestelijke gezondheid. Door deze ontwikkeling krijgen zij, die voor de T.V.-programma's verantwoordelijk zijn, wel een bijzonder zware last te dragen. Zij kunnen het geestelijk niveau van ons volk dermate beïnvloeden, dat het welhaast griezelig wordt om met een dergelijke verantwoordelijkheid te worden belast.
Zo schept de zich steeds sneller ontwikkelende techniek nieuwe problemen die wij niet mogen onderschatten. Een bezinning op bovengenoemd vraagstuk achten wij dringend geboden.

NIEUWE STRAATSBURGSE IMPULS VOOR EUROPA

De ontwikkeling van Europa's integratie kan men zien verlopen volgens een seismographische lijn. Telkens ervaart men daarin een schok naar boven en dan weer een meer of minder sterke naar beneden. Niettemin beweegt de lijn zich in haar geheel op lang zicht gezien in opwaartse richting. Een recente schok naar beneden was Frankrijks weigering om op 10 mei j.l. mee te doen aan een gesprek van de EEG ministers van buitenlandse zaken in Venetië over de politieke unie.

Frankrijk wees Italië's uitnodiging om daarover te praten even bruusk af als Frankrijk zelf steeds die Unie sterk bepleit had. Naar Frans model dan: een „Europees" Europa met eigen — Franse-atoomdefensie enz. En juist omdat de overige gesprekpartners niet bij voorbaat bereid waren een politieke Europese Unie naar Franse snit te aanvaarden, liet Frankrijk het maar afweten. Hetzelfde Frankrijk dat in de wat wij zouden willen noemen economische

door mr. dr. C. BERKHOUWER
lid van de Tweede Kamer

functionele sector telkens zelf de krachten in werking stelt, welke metterdaad het integratieproces intensificeren en versnellen.

Het is in dit opzicht van belang om vast te stellen hoe Frankrijk aan de ene kant een echte gemeenschappelijke politiek ter zake defensie en

buitenlandse zaken frusteert door een nationalistisch getinte solo-politiek, doch aan de andere kant zelf steeds weer komt met voorstellen welke de economische integratie en rechts-éénwording in feite zeer sterk stimuleren (al worden de betreffende initiatieven weliswaar in de meeste gevallen ontwikkeld waar Frankrijk zijn eigen belang het meest geëindacht).

Men vraagt zich wel eens af: ontgaat het de Fransen dan dat men dusdoende toch een werkzaamheid bedrijft met verreikende politieke gevolgen? De graanprijssaccorden van december 1964, waar Frankrijk zo op aandrong, betekenen evenzeer een hoogst belangrijk Europees politiek feit. Hun gevolgen reiken tot in de monetaire sector toe: eenzijdig wijzigen van wisselkoersen zou de balans van de eenheidsgraanprijzen al kunnen doen wankelen. Het kan natuurlijk ook zijn dat de Fransen in het achterhoofd hebben dat door al wat er gaande is op economisch terrein, op het gebied van eenmaking van het recht en in de sociale sector (men denke aan het vrijgekomen verkeer van werknemers in de EEG landen) het integratieproces zich „so wie so" steeds verder voltrekt. Bij verdragsgetrouwe uitvoering (door Nederland altijd te bepleiten!) der tractaten van Rome en Parijs is dit proces overigens niet te stuiten. In wezen is dit gehele proces echter een politieke evolutie. En dan zal eens ook voor de Fransen, de dag aan moeten breken, dat het besef doorbreekt volgens hetwelk ook de sluitstukken van de „echte" politiek, t.w. buitenlandse zaken en defensie niet langer behartigd kunnen worden volgens de grillige toonaarden van de diverse solo-partijen welke het huidige gouvernement van Frankrijk her en der ten beste geeft.

K I J K T E N L U I S T E R T N A A R

TELEVISIE-UITZENDING

DINSDAG, 8 JUNI a.s., Nederland I, van 20.20—20.30 uur.

Spreker: Mr. E. H. TOXOPEUS.

Onderwerp:

UITSLAG RIJNMOND-VERKIEZING

RADIO-UITZENDING

DONDERDAG, 10 JUNI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender

Hilversum II (298 m)

„DE STEM VAN DE V.V.D."

RIJNMOND-VERKIEZING

Wanneer u deze regelen leest scheiden ons nog 5 dagen van woensdag, 2 juni.

Op die dag gaat 10 pct. van de Nederlandse kiezers in het Rijnmondgebied naar de stembus en zal dan mede een oordeel uitspreken over het Kabinet-Cals.

Wij hopen en vertrouwen dat de uitslag van deze Rijnmond-verkiezing voor onze VVD een bijzonder gunstige zal zijn.

Onze verkiezingscampagne verloopt succesvol. Onze vergaderingen worden druk bezocht. Vorige week in Brielle b.v. werd de vergadering, waar onze lijststaanvoerder, dr. J. Afers, onze vierde kandidaat, de heer P. J. Bliëk, en onze fractie-voorzitter in de Tweede Kamer, mr. W. J. Geertsema, spraken, bezocht door ruim 200 mensen.

Al onze leden en geestverwanten buiten het Rijnmond-gebied kunnen ons bij deze verkiezing niet hun stem geven, maar wel hun steun.

Gireer v a n d a a g nog uw bijdrage voor de Rijnmondverkiezing op gironummer 67880 ten name van de Secretaris van de VVD te 's Gravenhage.

SIDNEY J. VAN DEN BERGH,
Penningmeester

Van de afdeling Ruinerwold kan een bijdrage van f 25 worden vermeld, van een aantal leden in de afdeling Zeist een bedrag van f 78.50.

Hiervoor mijn hartelijke dank, evenals aan de leden en geestverwanten, die mij deze week hun gift zonden.

Mevr. A. S. N. v. d. H. te E. f 25,—; Mevr. A. J.-P. te B. f 25,—; C. J. H. te Z. f 5,—; Mevr. M. C. v. N.-v. N. te Z. f 5,—; J. K. S. te H. f 10,—; Mej. Mr. J. L. M. T. P. te O. f 25,—; J. K. te H. f 10,—; Mej. A. C. v. H. te 's-G. f 5,—; W. G. B. te L. f 5,—; Mevr. H. v. d. S.-de K. te A. f 25,—; Ing. D. T. te 's-G. f 25,—; H. la G. te D. f 10,—; Dr. H. J. S. te 's-G. f 10,—; Mej. L. C. A. v. E. te A. f 50,—; P. V. te Z. f 10,—; J. A. D. te 's-G. f 10,—; Mej. Dr. C. H. K. te Z. f 25,—; A. T. v. d. L. te Z. f 10,—; Ir. K. v. d. L. te B. f 10,—; Mevr. A. F. B.-W. te M. f 10,—; Ir. E. E. K. te Z. f 10,—; Dr. J. P. H. te A. f 5,—; Mej. A. J. M. H. te A. f 10,—; L. M. te H. f 15,—; Mevr. C. A. A. Z.-B. te V. f 10,—; P. K. H. M. S. te B. f 10,—; Mevr. Ch. V. te H. f 5,—; J. W. P.-R. te U. f 10,—; B. G. te B. f 25,—; H. de J. te A. f 10,—; J. H. B. te R. f 25,—; J. J. G. M. te R. f 25,—; B. J. N. te S. f 10,—; U. v. d. T. te A. f 25,—; Mevr. A. J.-P. te B. f 25,—; Mr. M. J. v. E. B. te O. f 10,—; J. A. P. te B. f 25,—; W. F. J. O. te 's-G. f 5,—; A. K. te A. f 25,—; Dr. A. A. S. G. te Z. f 25,—; J. M. te H. f 10,—; een hotel in Arnhem f 10,—; Mevr. B. P.-R. te Z. f 25,—; J. C. J te G. f 100,—.

* * *

We hebben deze maand vele herdenkingen gewijd aan de bevrijding van de Europese landen. Helaas is 10 mei 1965 geen „peildatum" geworden voor een herleving van Europa op het niveau van het door Italië voorgestelde overleg tussen de regeringen. Onwillkeurig denken we aan die andere „peildatum" van 9 mei 1950, toen Robert Schuman zijn baanbrekend initiatief nam dat leidde tot de oprichting der Kolen- en Staalgemeenschap.

Laat tegenover de mislukte 10 mei 1965 de dag van 12 mei 1965 de geschiedenis in mogen gaan als de dag waarop het Straatsburgse parlement tezamen met de commissie Hallstein de grondslag legde voor de parlementaire democratisering van de EEG instellingen. Aanleiding tot een en ander vormde een bijzonder ingewikkeld samenstel van maatregelen voorgesteld door de EEG-commissie.

Ontaan van alle technische complicaties komt de zaak op het volgende neer: Per 1 juli 1967 moeten de diverse landbouwprodukten op een gemeenschappelijk prijspeil gebracht zijn, interne douanerechten worden afgeschaft en er komt een gemeenschappelijk buitentarief - eveneens per 1 juli 1965 - zowel op land-

(Vervolg op pagina 5)

Uit de partij

Kamercentrale Utrecht Nieuw bestuur

Dezer dagen hield de Kamercentrale Utrecht haar zeer druk bezochte (de zaal was stampvol) jaarvergadering. Nadat onder leiding van de aftredende voorzitter de heer L. M. van Voorene alle stukken betreffende 1964 waren goedgekeurd en voorlezing was gedaan van het schrijven van het Hoofdbestuur waarin het door de Centralevergadering van 26 februari j.l. aangenomen gewijzigde huishoudelijk reglement behoudens een kleine verandering werd goedgekeurd (waarmee de vergadering zich kon verenigen), was het ogenblik van de formele overdracht aan het op 26 febr. gekozen Centralebestuur aangebroken.

De heer v. Voorene droeg hierbij de leiding van de vergadering over aan zijn opvolger, de heer J. W. van der Ende. Deze aanvaardde het voorzitterschap met dank te brengen aan de aftredende bestuursleden, de heren L. M. van Voorene en H. M. Koornneef voor hetgeen zij tijdens hun bestuurslidmaatschap voor de Centrale hadden gedaan. Een speciaal woord richtte hij tot de heer Koornneef die vanaf de oprichting van de Centrale kort na de oorlog onafgebroken met het secretariaat belast is geweest.

Hij bood de scheidende secretaris onder applaus van de vergadering als blijk van waardering enige boekwerken aan.

Daarna gaf hij het woord aan de oud-minister van Binnenlandse Zaken, mr. E. H. Toxopeus. Deze gaf een heldere uiteenzetting van al hetgeen zich rondom de recente kabinetscrisis en de oplossing daarvan heeft afgespeeld, waarbij hij ten slotte de nadruk legde op het voornemen van de VVD om een loyale en constructieve oppositie te gaan voeren. Bovendien was hij benieuwd hoe de kiezers en vooral zij die in 1963 op de KVP hadden gestemd, zouden reageren op de reuzenzwaai van mr. Cals, die het tegengestelde beoogt van de uitspraak van de kiezers in 1963. Van de gelegenheid tot het stellen van vragen werd door een tiental aanwezigen gebruik gemaakt, die op vlotte wijze door de spreker werden beantwoord.

De samenstelling van het nieuwe bestuur van de Kamercentrale luidt: J. W. van der Ende te Driebergen, voorzitter; Drs. W. N. van de Stadt te Bilthoven, secretaris. Mr. C. Krusse te Amersfoort, penningmeester, D. J. Abercrombie te Amersfoort (rayon Oost); J. G. Alleman te Maarssen (rayon Vechtstreek); M. M. Broers Utrecht (Statencentrale Utrecht); J. J. Ebberts te Soesterberg (rayon Noord-oost), mevr. M. C. Engelberts-Jüngeling te Bilthoven (rayon Centrum-Noord); drs. G. C. de Haan te Doorn (rayon Centrum-Zuid); A. Jansen te Rhenen (rayon Zuid-oost); R. G. Koop te Harmelen (rayon West). Met raadgevende stem hebben zitting: drs. G. J. Staal te Zeist, gedelegeerd H. B. lid voor de Centrale Utrecht en mevr. G. S. Huese-Laming te Bilthoven voor de Vrouwen in de VVD.

H. P. J. van Ketwich Verschuur nam afscheid van De Bilt/Bilthoven

Zaterdagmiddag 15 mei ontvingen de heer en mevr. Van Ketwich Verschuur-Abbema vrienden en kennissen ten afscheid. Dit in verband met hun aanstaande vertrek naar Den Haag.

De heer H. P. J. van Ketwich Verschuur heeft als lid van de liberale fractie zeven jaar deel uitgemaakt van de gemeenteraad van De Bilt. Vele politieke vrienden bevonden zich dan ook onder de talrijke gasten, maar er waren ook mederaadsleden uit andere groeperingen. Burgemeester Fabius was eveneens aanwezig.

De Koninklijke Biltse Harmonie vertolkte met een serenade de dankbaarheid van de gemeentebambtenaren voor hetgeen de heer Van Ketwich Verschuur in het belang van de gemeente heeft gedaan. De heer Van Ketwich zal nog één raadsvergadering bijwonen, waarna zijn plaats wordt ingenomen door ir. O. B. H. Stärk.

Druk bezochte bijeenkomst van Statencentrale Heerenveen

De Statencentrale Heerenveen, omvatende de gemeenten Oost- en Weststellingwerf, Smallingerland, Heerenveen en Opsterland, heeft een succesvol winterhalfjaar achter de rug.

Nadat men vroegtijdig het winterprogramma voor de vijf aangesloten gemeenten had vastgesteld, is er goede propaganda gemaakt, met gevolg, dat de verschillende bijeenkomsten zeer goed bezocht zijn geweest.

Niet alleen burgemeester Roelen, die in Heerenveen de spits afbeet, ook dr. Klaas van Dijk in Gorredijk, ir. Oldenbanning in Drachten en de heer Visser in Oosterwolde, hadden een aandachtig gehoor.

Mevrouw Haya van Someren-Downer, die Wolvergga voor Drachten wisselde, heeft echter een record aantal bezoekers getrokken. Op het laatste moment moest hier zelfs de grote schouwburgzaal worden betrokken om alle bezoekers te herbergen.

De VVD-raadsleden in deze Statencentrale hadden hun eerste bijeenkomst in hotel Vreewijk in Drachten. Oud-burgemeester Bontekoe van Ooststellingwerf vestigde in een indrukwekkende rede de aandacht van de raadsleden op verschillende actuele problemen, terwijl de heer Koelma uit Drachten een zeer aandachtig gehoor had tijdens zijn causerie over de mogelijkheden van de computer.

Een uiterst leerzame avond, die waarschijnlijk het begin zal zijn van een intensief contact tussen de raadsleden in de Zuid-Oosthoek van Friesland.

Ook de door de Statencentrale te organiseren schriftelijke politieke cursus belooft een groot succes te worden. Deze

schriftelijk cursus kost plm. f 10,- met 8 à 9 afleveringen per jaar.

VVD-leden, die voor dit unieke naslagwerk belangstelling hebben en nog de eerste aflevering willen ontvangen, dienen voor 1 juni a.s. hiervan mededeling te doen aan het secretariaat, De Zool 36, te Drachten.

Wacht u echter niet te lang, want zeer binnenkort gaat de eerste aflevering in zee.

Mr. Korthals Altes waarschuwt voor inflatiegevaar

De afdeling Deventer belegde op 12 mei j.l. een openbare vergadering. Voor een zeer aandachtig gehoor heeft mr. F. Korthals Altes uit Rotterdam, uiteengezet welke rol de VVD als oppositiepartij zal hebben te spelen.

Een duidelijke uiteenzetting van de kabinetscrisis, als achtergrond van de te spelen rol, werd gevolgd door een uitvoerige bespreking van die punten waarbij de VVD op haar qui-vive zal moeten zijn. Bij de behandeling van tv- en radiobeeld zal de VVD de nadruk blijven leggen op de culturele criteria. Deze media moeten cultuur en ontwikkeling brengen en daarin niet gehinderd worden door een vaak te eng zuilenbeleid, maar evenmin door reclame die de programma's bepaalt. Reclame in de tv kan functioneren als advertenties in de kranten. Adverteerders hebben geen invloed op de krant als zodanig, reclame in de tv heeft evenmin invloed te hebben op de tv-programma's.

Als tweede belangrijk punt noemde de spreker de grote kans op inflatie in de nabije toekomst door de regeringsplannen. Dit zal de druk op de arbeidsmarkt vergroten met als gevolg hogere looneisen. Een loonexplosie is geen algemeen belang en dit moet steeds voor ogen gehouden worden.

Het positief gericht zijn op openheid van onze samenleving noemde spr. als belangrijk derde punt. Dit geldt zowel voor radio- en tv-organisaties als voor de totstandkoming van een verenigd Europa, waarbij andere landen steeds moeten kunnen aansluiten bij de oorspronkelijke Zes. Spreker wees ook op de belangrijke publicatie van de prof. Teldersstichting, „Open ondernemerschap”, waarin prof. Witteveen een belangrijk aandeel heeft gehad bij de samenstelling van dit werk. Ook bij de P.B.O.'s is openheid noodzakelijk. Niet georganiseerde bedrijfsgenoten moeten hierin wel kunnen meepraten en denken.

Nadat spreker nog op duidelijke wijze vragen van de aanwezigen had beantwoord besloot de voorzitter deze geslaagde bijeenkomst.

Een fantastisch geschenk voor **VADER!**

Commissie V.V.D.-gemeenteprogram 1966

Het Bestuur voor Vereniging van Staten- en Raadsleden van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie heeft een commissie ingesteld om het VVD-gemeenteprogram om de verkiezingen voor de gemeenteraden in 1966 voor te bereiden. Als voorzitter zal optreden prof. mr. D. Simons, Hoogleraar aan de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam.

Leden zijn: Mevr. M. van Rappard-Kobus, Lid van de Gemeenteraad van Haarlem; mr. G. C. van der Willigen, burgemeester van Leiden en vice-voorzitter van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten; ir. J. C. Buijze te Haarlem, Lid van de Sportcommissie van de VVD; F. L. van der Leeuw te 's-Gravenhage, Secretaris van de Landelijke Middenstandsc commissie van de VVD; mr. E. H. Toxopeus te 's-Gravenhage, oud-minister van Binnenlandse Zaken; K. H. Brandt te 's-Gravenhage, Directeur van het Bureau voor Gemeente-politiek en redacteur van „Provincie en Gemeente”; D. W. Deltmeijer, Voorzitter van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD en lid van de Gemeenteraad van Den Haag; A. Nawijn, Burgemeester van Olst, Hoofdbestuurslid van Volksonderwijs. Terwijl als secretaris zal optreden H. G. van Zwijndregt, medewerker aan het Bureau voor Gemeentepolitiek en aan de redactie van „Provincie en Gemeente” te Den Haag.

SPREEKBEURTEN

3 juni	— Asperen	— Ir. L. G. Oldenbanning J. C. Corver M. Visser
4 juni	— Hoofddorp	— Ir. D. S. Tuijnman
10 juni	— Velsen/Santpoort	Mr. F. Portheine
14 juni	— Zeist (Vrouwenorg.)	— Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften
17 juni	— Heerenveen (Vrouwenorg.)	— Mevr. Mr. J. M. Stoffels-van Haften

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Vakbeweging en bedrijfsleven

Dit onderwerp dat mevrouw mr. E. Veder-Smit behandelde voor de vrouwengroepen Naarden-Bussum-Huizen en Hilversum-Laren-Blaricum is een actueel vraagstuk, belangrijk in zijn menselijke verhoudingen.

Aan de ene kant de grote vakbewegingen: Chr. V. V., NVV, en Kath. V.V., die belangrijk en nuttig zijn als gesprekspartner met de Overheid, belangen behartigend van een grote bevolkingsgroep. Ze hebben constructief medegewerkt aan de opbouw van ons land en zijn uitgegroeid tot een machtige instelling, ver-

tegenwoordigd in de SER. Ook hebben ze macht via politieke partijen. Intern hebben ze grote problemen. De greep op hun leden, die minder geïnteresseerd zijn in moeilijke vraagstukken, is verzwakt. Ook zijn er veel te weinig vrouwelijke leden. Als concurrent hebben ze de federatie van categorale bonden, bonden van werknemers met speciale functies, meer onderlinge bonden van middelbaar niveau.

Het bedrijfsleven is na de oorlog enorm uitgegroeid. Daarom is het zo noodzakelijk, dat het ondernemingsrecht herzien wordt. Verschillende commissies zijn hiervoor ingesteld. De Teldersstichting onder leiding van prof. Verdam is voor open ondernemingsrecht. In die commissie zitten 9 profs die het voor een belangrijk deel unaniem eens zijn. De vorige regering stond er positief tegenover.

In ieder bedrijf kan een ondernemingsraad ingesteld worden. Inlichtingen kunnen door de werknemers worden gevraagd over de economie van het bedrijf. Ook is een van de wensen van de werknemers ingelicht te worden over structurele veranderingen in het bedrijf.

Ook de taak van de commissarissen wil men veranderd zien. Men wil ze meer bevoegdheden geven, die nu de aandeelhouders bezitten. Men wil ook een arbeidscommissaris aanstellen. De werknemer moet het beleid van de directie leren be-

grijpen en zijn arbeidsvreugde moet toe kunnen nemen.

Op boeiende wijze bracht mevrouw Veder uitvoerig deze onderwerpen ter sprake met tot slot een discussie.
M. J. COOPS-HAHN

Vechtstreek

Hier is een nieuwe vrouwengroep opgericht. Het bestuur bestaat uit: mevr. M. W. Alleman van der Lee te Maarssen, presidente; mevrouw F. M. van der Molen-Bossert, Straatweg 84, Breukelen, secretaresse en mevrouw Van der Horst-Boode, Loenen a. d. Vecht, penningmeesteresse. Wij wensen de groep groei en bloei toe!

Wethouder

Tot ons groot genoegen is er weer een vrouwelijke wethouder bijgekomen; mevrouw A. M. E. van der Zee-Mandersloot in Heiloo, Gefeliciteerd en veel succes!

Provinciale Dag Utrecht

Deze is op maandag 14 juni in Zeist (Boschlust). Spreeksters: mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haften en mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott.

COPIJN GROENEKAN

★

REEDS MEER DAN TWEE EEUWEN EEN BEGRIIP VOOR boomkwekerij- producten EN tuinarchitectuur

★

TELEFOON 0 3401-1207

NIEUWE STRAATSBURGSE IMPULS VOOR EUROPA

(Vervolg van pagina 3)

bouw- als industrieproducten. De landsdounanerechten worden geleidelijk gemeenschapsgelden, evenzeer als de heffingen op landbouwproducten die van buiten in de gemeenschap worden ingevoerd in de gemeenschapskas moeten vloeien, in plaats van in de zes afzonderlijke staatskassen gelijk tot dusverre. De gemeenschap als zodanig gaat dus eigen middelen krijgen.

En hier kwam in parlementair opzicht de kern van de zaak aan de orde. Hoe is het gesteld met de controle op het budget dat hier gevormd gaat worden en dat vele miljarden gulden zal belopen. Of in andere termen: er verdwijnt een nationale parlementaire controle op middelen, die niet meer vloeien in de eigen staatskas, doch in de EEG-kas vloeien. Rechtstreeks. De douaniers in Hamburg, Rotterdam en Genua kunnen over enige tijd wel hetzelfde uniform aantrekken (als de zaken in huidige vorm doorgaan!) want wat zij innen moet in één Europese kas terecht komen.

* * *

Wilde de zaak in haar geheel voor het Europese Parlement aanvaardbaar zijn, dan diende er

dus een behoorlijke parlementaire vervanging te zijn ingebouwd, welke in de plaats diende te komen van de onttrekking aan het landsbudgetrecht. In dit opzicht waren de voorstellen van de EEG commissies beneden de maat gebleven. De commissie had meer gedacht aan versterking van haar eigen positie tegenover die van de Raad van Ministers.

Dit college van afgevaardigden der zes regeringen zou het laatste woord op het stuk der penningen moeten blijven behouden. Wij hebben daarom bepleit dat als commissie en Raad aan hun positie denken het Europese Parlement hetzelfde diende te doen met betrekking tot zijn positie. Macht verkrijgt men nooit zonder verzet van degene die haar moet prijsgeven. Het ging hier om het parlementaire recht bij uitstek, het budgetrecht. Men heeft ons voorgehouden, dat een en ander geleidelijk moest verlopen, het Parlement nog niet rechtstreeks gekozen is enz. Ten onrechte. In wezen ging het om een eenvoudige zaak: uithollen van budgetrechten der nationale parlementen opvullen door een creatie van een gelijkwaardig budgetrecht op Europees niveau. Waartoe het bestaande EEG parlement de enig aangewezen instantie is, ongeacht de huidige wijze van samenstelling. Aldus werden speciaal van Nederlandse zijde de nodige initiatieven ontwikkeld om te komen tot een verbeterde budgettaire positie van het Europese Parlement. Het werd zelfs min of meer een „festival Neerlandais”. Gezamenlijk met hun fractievoorzitters Pohor (van de Christen democraten) mevrouw Stobel (van de socialisten) en de heer Plevin (voor de liberalen en aanverwanten) mochten onze landgenoten Blaisse en Vredeling tezamen met ondergetekende er, na het nodige beraad en overleg, in slagen het Parlement een resolutie voor te leggen die het Parlement een bevredigende positie biedt. Het slot van een nogal ingewikkelde budgettaire procedure is dat bij onenigheid tussen Raad, commissie en Parlement, uiteindelijk dit laatste ook inderdaad het laatste woord heeft.

De Hallsteincommissie enerzijds zelf gesterkt door het EEG parlement, staat nu voor de zeer zware opgave de zaak van het Parlement tot een goed einde te brengen bij de Regeringen der zes landen. Waar de schoen het sterkste wringt behoeft geen betoog. Bij hetzelfde land weer, dat het grootste eigen belang heeft in het ontvangen van gelden uit de gemene kas. Vooralsnog is deze zaak niet ten einde. Volgens het Verdrag van Rome moet de kwestie der eigen middelen geregeld worden in een tractaat dat goedgekeurd moet worden door elk der landen volgens ieders constitutionele procedure. Ten onzent zal dit welhaast zeker bij een goedkeuringswet moeten geschieden, waarvoor een tweederde meerderheid der leden van de Kamers zich uitsprekt. De vorige regering

is reeds op scherp gesteld door een unaniem aanvaarde Kamermotie. Het zal er thans op aan komen dat in elk der parlementen van de EEG landen van de regeringen verlangd wordt, dat zij naar voren komen met een verdrag waarin ten aanzien het budgetrecht van het Europese Parlement op zijn minst datgene is vastgelegd wat aanvaard is in de resolutie van het Europese Parlement dd. 12 dezer. Met een massale meerderheid. Zelfs de Gaullisten waren op één na, niet tegen, doch onthielden zich.

* * *

Voor wat betreft onze positie in het eigen nationale Parlement sinds we geen regeringspartij meer zijn is de zaak eenvoudig. Deze positie ten aanzien van de democratisering der Europese gemeenschappen blijft o.i. ongewijzigd. Onveranderd zullen wij dienen te blijven vasthouden aan de Kameruitspraak van 2 februari 1965: geen overdracht van middelen uit 's lands schatkist naar de kas van de Europese gemeenschappen indien aan het Europese parlement geen afdoende bewaking over die middelen geboden wordt.

MONDIGE RIJNMONDKIEZERS

(Vervolg van pagina 1)

geeft deze verkiezingen een apart gewicht. Zo kan men met een variant op Pirandello vaststellen: 24 gemeenten zoeken een nieuw bestuurspatroon.

* * *

Al is er dan slechts een tiende gedeelte van de Nederlandse kiezers en kiezeressen aan bod, toch mag men ook hier spreken van een graadmeter. Zeker, in dit grote Rijnmond-district behaalde bij de Kamerverkiezingen van 1963 de P.v.d.A. 46 procent van het totaal der stemmen. Daarbij komen dan nog de stemmen van PSP en van CPN. Men kan dus stellen, dat deze verkiezingen in ieder geval een rode of roze tint zullen verkrijgen. Tegenover het resultaat van 1963 was het percentage van onze VVD van 11,5 pct. naar verhouding van tamelijk bescheiden omvang. Maar het zou een schitterend resultaat zijn, als het totaal der VVD-stemmen ditmaal nadrukkelijk zou worden versterkt. Het zou tevens een aanwijzing geven hoe velen denken over de gedurende de laatste maanden vertoonde capriolen op het stuk van het landsbestuur. Vermelding van de recente politieke gebeurtenissen, is slechts promemorie noodzakelijk. De kiezers spraken zich in 1963 op markante wijze uit voor een voortzetting van het beleid gevoerd door het Kabinet-de Quay. Zij zagen tijdens het Kabinet-Marijnen de lang verwachte belastingverlaging een feit worden onder Minister Witteveen. Maar korte tijd geleden werd na het optreden van het Ministerie-Cals dit beleid omgebogen in socialistische richting. Een deel van de Nederlandse kiezers kan nu op de tweede juni over deze vreemdsoortige volte face zijn oordeel geven. Tevens kunnen zij doen blijken, hoe hun oordeel is over het verstarde omroepbeleid en over de caricatuur van een werkelijk open bestel, dat

door Minister-President Cals na vroeger geheel andere meningen te hebben gehuldigd, thans wordt gepresenteerd.

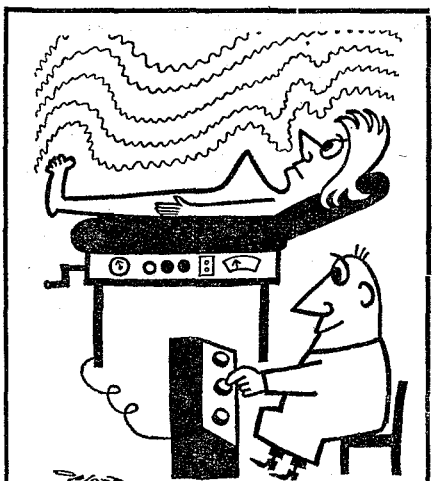
Zo wacht met onze bekwame lijst-aanvoerder dr. J. Alers, onder het motto „Kies openheid, stem V.V.D.” onze partij met optimisme de uitslag van deze verkiezingen af. De heer Alers kan, ondanks zijn 43 jaren reeds op een eerzame staat van dienst van 12 jaren bogen in de Provinciale Staten van Zuid-Holland”. Reden te meer dat men met zijn kundigheid en fris élan in de nieuwe functie van hem het allerbeste verwachten kan.

Zelfs of juist bij deze Rijnmondverkiezing zal het zaak zijn dat de kiezers op verantwoorde wijze hun keuze bepalen. Wat de jonge kiezers betreft zijn wij vol vertrouwen. Want het zijn juist vele jongeren die de laatste jaren hun weg naar de VVD en het liberalisme hebben gevonden. En de anderen, de vaste kern van onze liberale kiezers en kiezeressen, zullen stellig niet vergeten, dat voor een vooruitstrevend open beleid een vergroting der VVD stemmen de beste waarborg biedt. In het bijzonder onze kiezeressen zullen tevens bedenken, dat het zo genaamde vooruitstrevende Kabinet-Cals het onnodig oordeelde ook maar één vrouw een plaats te gunnen in zijn merkwaardig geheel. Van vooruitstrevendheid gesproken...

Ten slotte de weifelende, de zwevende kiezers, die het door een wikkende en wegende aanleg moeilijk valt een keuze te doen. Als iedere VVD'er in eigen kring in staat is deze aarzelenden kleur te doen be-kennen op de VVD, kan men zeker zijn van een uitnemend resultaat.

Zo mogen deze verkiezingen door „mondige” kiezers voor de Rijnmondraad „uitmonden” in een overwinning voor de VVD.

L. M.

MASSAGE IS GEEN OVERBODIGE LUXE

Voor dit doel heb ik een inklapbare massagetafel laten maken, zodat de RELAX-MASSAGE aan huis mogelijk is. Nog enige uren onbezet. Ook 's avonds. Prima referenties. Maandag en donderdag in Heemstede en omstreken.

Woensdag, donderdag en zaterdag in het Gooi.

MASSEUR/YOGA-THERAPIST

FRED VAN BEEK

Sarphatipark 44 - Amsterdam-Zuid
Telefoon 73 39 48

N.B. Vraagt prospectus over mijn yoga-ademhaling-cursus.

„Saunabad aan huis ook mogelijk”

't Is ideaal wonen in een BG-bungalow

Ook voor u op korte termijn mogelijk in Ameide, Heenvliet, Meerkerk, Middelharnis, Westmaas en Zuidland.

Nadere inl. over uitvoering, ligging, kosten en financiering:

N.V. Bouwfonds Ned. Gemeenten
Nassauplein 13 - Den Haag
Telefoon (070) 63 69 10

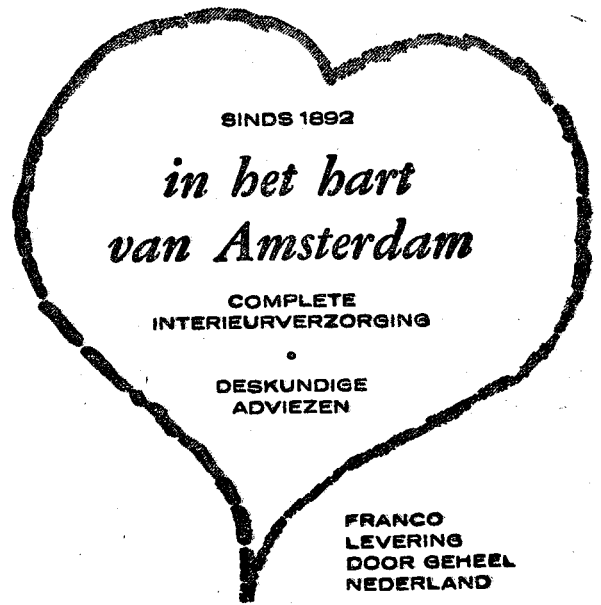
SM SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

„Maak de V.V.D. sterk!!”

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

Brandsteden

MEUBELN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefon 24 87 16

BETONKEIEN
en
BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

•
Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk
•

**N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h W. P. DE VRIES en CO.**

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

SNICKERS' HANDEL MIJ. N.V.
ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT” Gaswandketels	OLIESTANDMETERS
„KLAFRESTRÖM”-gietijzeren ketels	OLIETANKS
„MARK”-radiatoren	AFSLUITERS
„N.S.K. SALLAND”-ketels	PLINTVERWARMING
„THERMIA”-warmwaterboilers	„MARK”-BUIGMACHINES
„FLAMCO”-ophangstroppen	VLOERHULZEN
„FLEXCON”-expansievaten	LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de
CENTRALE VERWARMING

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

•
Reparatie en nieuwbouw
•

TELEFOON 195100 ROTTERDAM.

— TELEGR. BOELE-BOLNES

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverf
constructieverf
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland,
Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

Voor Uw was

NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

„HOUDT DE VRIJHEID HOOG!”

DE WERKGEVERSBIJDRAGE AAN DE VAKBEWEGING

In het Nederlands Verbond van Vakverenigingen, het NVV, rommelt het een beetje. Twee van de bij de socialistisch georiënteerde vakcentrale aangesloten bonden, de Algemene Nederlandse Metaalbedrijfsbond en de Algemene Bedrijfsgroepen Centrale, zijn elkaar in de haren gevlogen over de kwestie van de werkgeversbijdrage aan de contributie van de vakbondsleden. De ANMB is er, zo blijkt uit de pennestrijd in de organen van de beide bonden, tegen om een deel van de contributie direct door de werkgevers te laten betalen. De ABC zei daarop o.a. dat zij „zo nu en dan griezeld van het beleid dat bij de ANMB wordt gevoerd” (het NVV zit wel meer met de ANMB in de maag, dat bleek bv op de jongste bondsvergadering van de metaalbedrijfsbond uit een toespraak van NVV-vice-voorzitter Kloos).

Het streven van de bonden om de werkgevers te laten bijdragen in de vakbondscontributie hangt, zoals bekend, samen met het verschijnsel dat het aantal georganiseerde werknemers betrekkelijk gering is. Bovendien zijn de bonden (de ANMB is misschien een uitzondering) aan het eind van hun wervingslatijn. Er moeten nieuwe wegen worden gevonden om de bonden sterk te houden. Dit laatste wordt natuurlijk wel eens ontkend. Zo zei de nieuwe voorzitter van de Christelijke Metaalbedrijfsbond, de heer Lanser, dat de stelling, dat de bonden financieel moeilijk komen te zitten door de kleine ledenaanwas onjuist is.

De heer Lanser zei er overigens bij, en dat is wel interessant, „maar indien deze stelling juist zou zijn, wat dan nog?”. „De gehele werkgeversvakbeweging, zowel de sociale als de economische organisaties met al hun hebben en houden, worden immers ook gefinancierd door de ondernemingen. De werkgevers financieren de activiteiten van hun organisaties uit de middelen van de onderneming, maar die mogelijkheid wordt aan de werknemers onthouden. Dat is een vorm van discriminatie, die moet worden afgewezen”. Aldus nog steeds de heer Lanser.

Andere structuur

Het is aardig gevonden, maar niet-

temin lijkt ons deze stelling niet juist. De heer Lanser gaat ervan uit, dat de structuur van de werknemers organisaties dezelfde is als die van de werkgeversorganisaties en dat is toch niet het geval. De structuur, ook de „historie” van de vakbeweging is een andere dan die van de werkgeversbonden. In het overleg zijn de vakbeweging en de werkgeversverenigingen gelijkwaardige partners, dat moet zo zijn, wil het overleg werkelijk inhoud hebben en vruchtbaar wezen. Maar gelijkwaardigheid als partner wil nog lang niet zeggen gelijke in opbouw in structuur.

Afgezien hiervan begrijpen wij het streven van de vakbeweging niet helemaal. Er is een bekend en tegelijkertijd naargeestig vaderlands spreekwoord: Wiens brood men eet, diens woord men spreekt! Gelukkig hebben we ons in het dagelijks leven, in de verhouding werkgever-werknemer, een heel eind, zij het niet helemaal aan deze „waarheid” ontworsteld. Loopt de vakbeweging geen kans om met de werkgevers bijdrage in de contributies, met het brood om het zo te zeggen, ook het woord, dat is een zekere druk, een zekere zeggenschap van de werkgevers (weer) binnen te halen?

Wij beantwoorden deze vraag niet, wij stellen haar enkel. En wij vragen ons verder af of de vakbeweging niet aan zelfrespect inboet wanneer zij de hand gaat ophouden. Wat blijft er over van de inhoud

van het vakbondslichaam als de contributie geheel of voor een deel door de werkgever wordt betaald? Men kan ook tot een „closed shop” komen, maar past dat in onze verhoudingen, is dat in Nederlandse geest?

Met het opwerpen van deze vragen ontkennen wij natuurlijk niet, dat de vakbeweging hier met een probleem worstelt. Zij doet haar werk inderdaad ook mede ten bate van hen, die niet bij haar zijn aangesloten (de tegenkant is, dat zij ook voor de niet-aangeslotenen als representant optreedt en voor dezen bindende arbeidsvoorwaarden aangaat). Ook voor de vakbeweging wordt het organisatieleven duurder.

Vormingswerk

Nu is het deelnemen aan het centraal overleg over sociale en economische vraagstukken een zaak van algemeen belang en ook van ondernemingsbelang. Onze persoonlijke mening gevend zouden er dan ook geen bezwaar tegen hebben wanneer dit algemene werk, het deelnemen aan het centrale overleg dus, met een werkgevers- (lees ondernemings) -bijdrage zou worden gesteund. Niet geheel, maar voor een zeker deel. Evenzo ligt het met het „vormingswerk”, dat de bonden onder hun leden verrichten. Ook dat werk is van algemeen belang en van ondernemingsbelang. Dit scholingswerk komt dan ook zeker in aanmerking voor een bepaalde bijdrage van werkgevers/ondernemingszijde. Dit is trouwens ook de richting waarin de ANMB het zoekt.

De voorzitter Christelijke Agrarische Bedrijfsbond (aangesloten bij het CNV, dat niet veel voor de bijdrage aan de contributies schijnt te voelen), heeft op het congres van zijn bond het vrij duidelijk

en aanvaardbaar gezegd: „laat de werkgevers in een bepaalde bedrijfstak een klein percentage, bv. een half procent, van de totale loonsom bestemmen voor het algemene werk van de vakbeweging. Vanzelfsprekend verkleint dit de ruimte voor loonsverhogingen, zodat op deze indirecte wijze ook de ongeorganiseerden meebetalen aan de activiteiten waarvan ook zij profiteren”.

Dat lijkt ons de juiste weg: een bijdrage aan de kosten van het meedoen aan het centrale overleg en van het scholingswerk. Maar geen bijdrage aan de contributies. Geen binding, met andere woorden, aan het probleem van de geringe trekkracht van de vakbeweging. Dat is een zaak, die de vakbeweging zelf moet oplossen.

De voorzitter van het CNV, de heer Van Eibergen, heeft zijn leden er overigens op gewezen, dat zij zich op de betrekkelijk talrijke ongeorganiseerden niet blind moeten staren. „Er zijn belangrijker dingen en bovendien als de werfkracht van de vakbeweging afneemt, dient zij zich eerst af te vragen wat er aan haar zelf schort”. dat is reële taal.

dBo.

De Formatie-Cals of het Offerfeest der Beginselen

De rede, door mr. W. J. Geertsema, de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, op onze Algemene Vergadering te Zwolle uitgesproken, is in brochure-vorm uitgegeven onder de titel: De Formatie-Cals of het Offerfeest der Beginselen.

De prijs van deze brochure bedraagt f 0.25 per exemplaar.

Bestellingen liefst per giro no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, onder vermelding: Rede Geertsema.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM
KERKBRINK 1
TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFÉ-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

**ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN**

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OPEIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

accommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

hotel atlanta

ROTTERDAM

Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

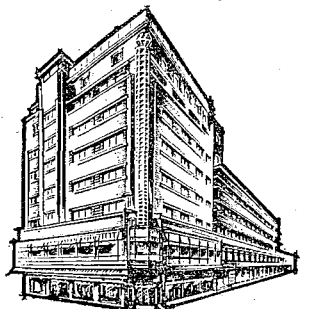
Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Plan Cals-Vrolijk

(Zie pagina 2)

Frisse vaart

Men kan smalen op de „poes-pas” en de kermisachtige spektakels die inhaerent plegen te zijn aan Amerikaanse verkiezingen. Wat daar ondanks de luidruchtige verkiezingstreinen, de toeters, de vanen en emblemen niet is weg te cijferen, is de intense belangstelling van het kiezersvolk. En zulks in het bijzonder van dat deel der kiezers — en dat zijn zeer velen — die bij de campagne betrokken zijn. Wij in Holland doen dit alles ingetogener. Een zolderschuit met verkiezingsleuzen. Een verkiezingstram. Braaf gerangschikte verkiezingsborden. Het zijn de uiterlijke en sobere kenmerken van electorale campagnes in ons vaderland.

Met des te meer vreugde hebben wij de boottocht meegemaakt, waarmee de V.V.D. op geheel eigen wijze propaganda heeft gedreven voor haar kandidaten bij de Rijnmond-verkiezingen. De gedachte, een varend congres te houden in het gebied zelf dat voor de eerste maal zijn districts-orgaan verkiezen zou, was origineel. Het feit, dat vele aspirant-vaargasten wegens overmaat van belangstelling geweigerd moesten worden, levert het bewijs, dat deze vergadering te water in goede „aarde” is gevallen.

De tocht door dit boeiende Rijnmondgebied kon in aanschouwelijk onderwijs opnieuw aantonen, dat het district, waarin de grootste haven ter wereld ligt, nog in volle ontwikkeling is. Ook kon de „vader” van dit district, oud-minister mr. Toxopeus, er met het volste recht op wijzen, dat het geenszins de bedoeling is, aan de Rijnmondgemeenten hun autonomie te ontnemen. Wij zouden hieraan willen toevoegen: het gehele experiment zal in de toekomst vastere en bredere vormen kunnen aannemen. En wellicht is het een voorbeeld, dat in andere gewesten tot navolging leidt.

Men moet — zie de Kabinet-crisis — „niet midden in de reis van paarden verwisselen,” (mr. Geertsema). „De tijd van horretjes en spionnetjes is voorbij,” (mevrouw dra. Schouwenaar-Franssen). „Door de aangekondigde verhoging der staatsuitgaven dreigt” — door

inflatie — „onze welvaart te worden aangetast,” (prof. Witteveen). „Een veel en schielijk interrumperende premier past niet in ons staatsbestel,” (mr. Van Riel). „Het plan-Cals voorziet in nog meer zuiltjes naast de zuilen,” (mevrouw Van Someren-Downer). Ziehier een aantal saillante uitspraken, genoteerd tijdens de frisse vaart van dit V.V.D.-congres.

Frisse vaart is ook de essentie van de brochure „Radio en Televisie, uitdaging en hulpmiddel”, welke zeer kortgeleden door het hoofdbestuur van de V.V.D. werd gepubliceerd. In deze beknopte en daarom suggestieve brochure wordt allereerst zeer duidelijk uit de doeken gedaan, welk een veelheid van menselijke bedrijvigheid door radio en televisie omsloten wordt. Het verbreiden van kennis en cultuur naast goede ontspanning, het betrekken van de burger bij het politieke gebeuren, zij vormen inderdaad pluspunten der moderne technieken, die aan miljoenen landgenoten ten voordeel komen. De brochure geselt opnieuw het misbruik, of beter de absurditeit, dat simpele abonnees der radio- en tv-gidsen geheel buiten hun wil tot leden der omroepverenigingen worden gebombardeerd. Slechts op die wijze is men immers gekomen tot de „mystiek” van het getal.

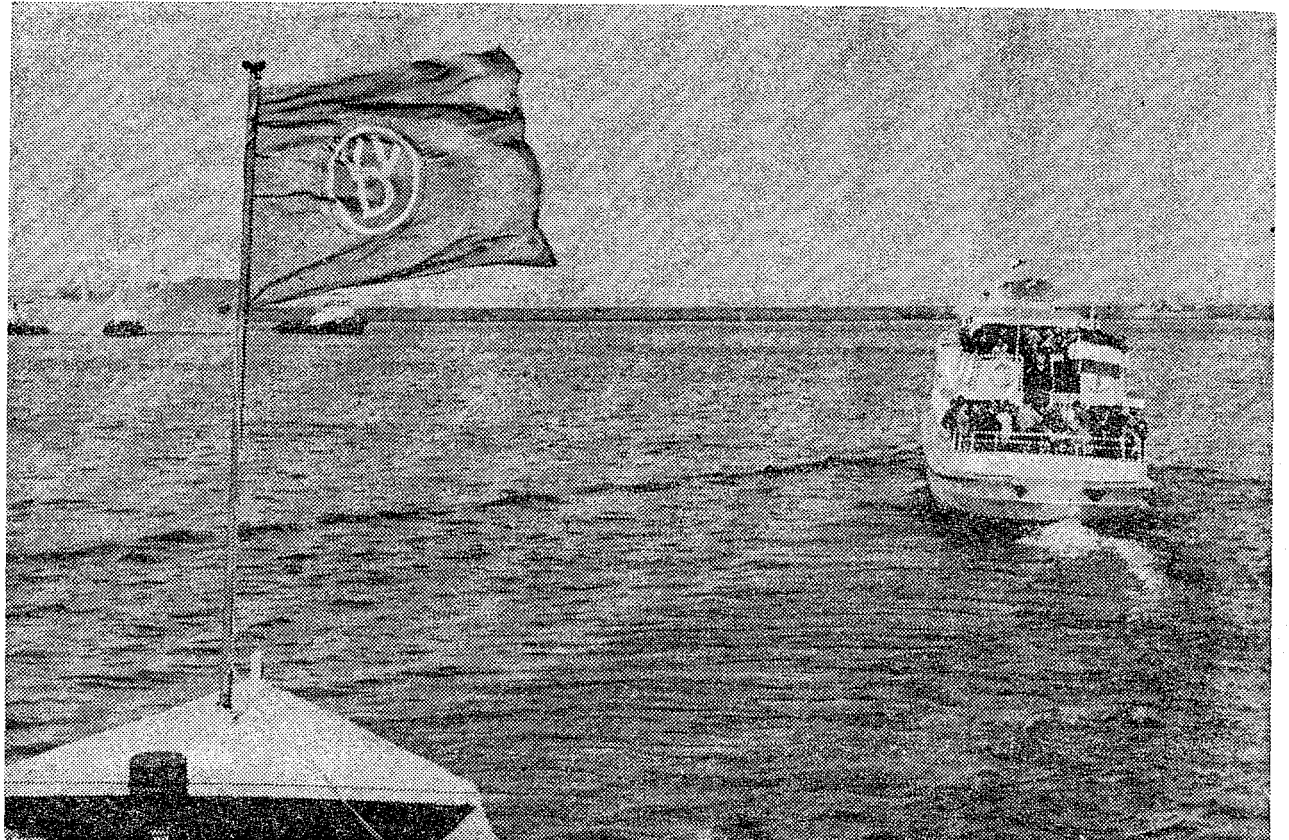
Kern van het V.V.D.-plan is de wens — met de B.B.C. als voorbeeld — tot stichting van een nationaal omroepbedrijf. Dat de V.V.D. verder tegen iedere vermenging van reclame en omroepprogramma's is,

wordt opnieuw duidelijk aangetoond. Slechts kwaadwilligen kunnen tot de conclusie komen, dat de V.V.D. invloed van de „commerce” op de programma's wenst.

Wat de gerechtvaardigde liberale eisen op radio- en tv-gebied betreft, heeft zonder enige grond dr. Berg-

huis op het AR-partij-convent te Zwolle, de V.V.D. „hovaardij” verweten. Zo hier van de kant van de A.R.P. zelf geen hovaardij in het spel was, in ieder geval ging de anti-revolutionaire voorzitter zich hier te buiten aan een tomeloze demagogie.

L. M.

Gezicht vanaf de „J. H. D. Koppe” op de „Veluwe”.

Rijnmond - première

Landverschuivingen komen in Nederland zelden of nooit voor op electoraal terrein. Dit werd opnieuw bevestigd bij de verkiezingen voor de Rijnmondraad. Wat sterk opvalt is, dat een 12 procent der kiezers in Rotterdam zijn stem eenvoudig niet heeft uitgebracht. Bewijs van gemis aan interesse in het nog onbekende Rijnmond-experiment, dat het tegelijkertijd moeilijk maakt uit het beperkte stemresultaat veel gevolgtrekkingen te maken voor de landspolitiek.

Zeker, er zijn nadrukkelijke winsten voor twee partijen van uiterst rechts en uiterst links. Maar die groepen, de Boerenpartij en de CPN, hebben zelfs - bien étonnés de se trouver ensembles - tezamen toch niet meer dan vijf van het totaal der 81 zetels behaald. Niettemin een teken aan de wand.

Vergeleken met de Kamerverkiezingen van 1963 is er een kleine winst voor de PvdA. Maar men mag niet vergeten dat die partij tot voor kort gedurende een aantal jaren uitbundig oppositie heeft gevoerd. Verder een verlies van ruim 1 procent voor de KVP. De mogelijkheid bestaat, dat voor sommige Katholieke kie-

zers de Kabinetwisseling een moeilijk verteerbare pil bleek te zijn. Het samengaan van ARP en CHU heeft die partijen geen winst gebracht. Ook hier zal de Kabinetwisseling - met gescheiden optrekken in de algemene politiek - de combinatie geen goed hebben gedaan.

Wat onze eigen VVD betreft, is er in percentage een te verwaarlozen teruggang van 11.06 op 10.59 procent. Beschouwt men het Rijnmond-resultaat op basis van de Kamerverkiezingen 1963, dan blijkt de VVD met 9 zetels in kracht te zijn gelijk gebleven. Hetgeen niet wegneemt, dat wij een iets gunstiger resultaat hadden verwacht. Hoopvol is intussen, dat juist in de randgemeenten, waar zeer veel jonge kiezers wonen, de VVD is vooruitgegaan.

Zo er één conclusie uit deze Rijnmondpremière is te trekken, is het déze: de ontevredenen hebben hun onbehagen in een keuze op extreme groepen geprojecteerd. Reden te meer voor de VVD om een constructieve oppositie te voeren. En om met meer kracht dan ooit te strijden voor een open en democratisch beleid.

L. M.

ONZE LANDDAG

Vele vrouwen uit alle delen van het land waren dinsdag jl. naar Bergen gekomen om de landdag bij te wonen van de Organisatie Vrouwen in de VVD.

In het gemoderniseerde café-restaurant van „de Rustende Jager” heette mevrouw G. Holzmüller-Teengs de aanwezigen welkom, waarna de vergadering werd geopend door de presidente, mevrouw mr. E. Scheltema-Conradi, die o.m. zei, zich te verheugen over de verkiezingsuitslag in België, waarbij de liberalen een aanzienlijke stemmenwinst behaalden ten koste van de katholieke en socialistische partijen.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Het woord was daarna aan de spreker van deze ochtend, mevrouw mr. E. Veder-Smit over het onderwerp „De VVD temidden van de andere partijen”.

Uit haar helder betoog kwam o.m. het volgende naar voren: In tegenstelling tot de KVP, PvdA en ARP heeft de VVD geen eigen omroep en geen eigen krant. Er zijn slechts een paar liberaal getinte bladen, die echter volkomen onafhankelijk zijn. Deze zaken worden door de VVD ook volstrekt niet geambieerd, daar zij de verzuiling slechts zouden doen toenemen, hetgeen tegen de principes is van de VVD. Zij wenst alleen een grotere

vrijheid voor andere schakeringen in de ether, omdat zeer velen er geen behoefte aan hebben, steeds met politiek volgegaten te worden. Na de kabinetscrisis is er een enorme toeloop van nieuwe leden geweest die nog steeds aanhoudt. De VVD en de PvdA zijn elkaars tegenpolen, ver-

tegenwoordigend de vrijheid en de onvrijheid. Daartussen in staan de christelijke partijen, die kiezen met wie zij in zee zullen gaan. Het offer, dat de VVD voor de geestelijke vrijheid gebracht heeft, was juist; zij heeft ruggegraat getoond en is een beginselpartij gebleken.

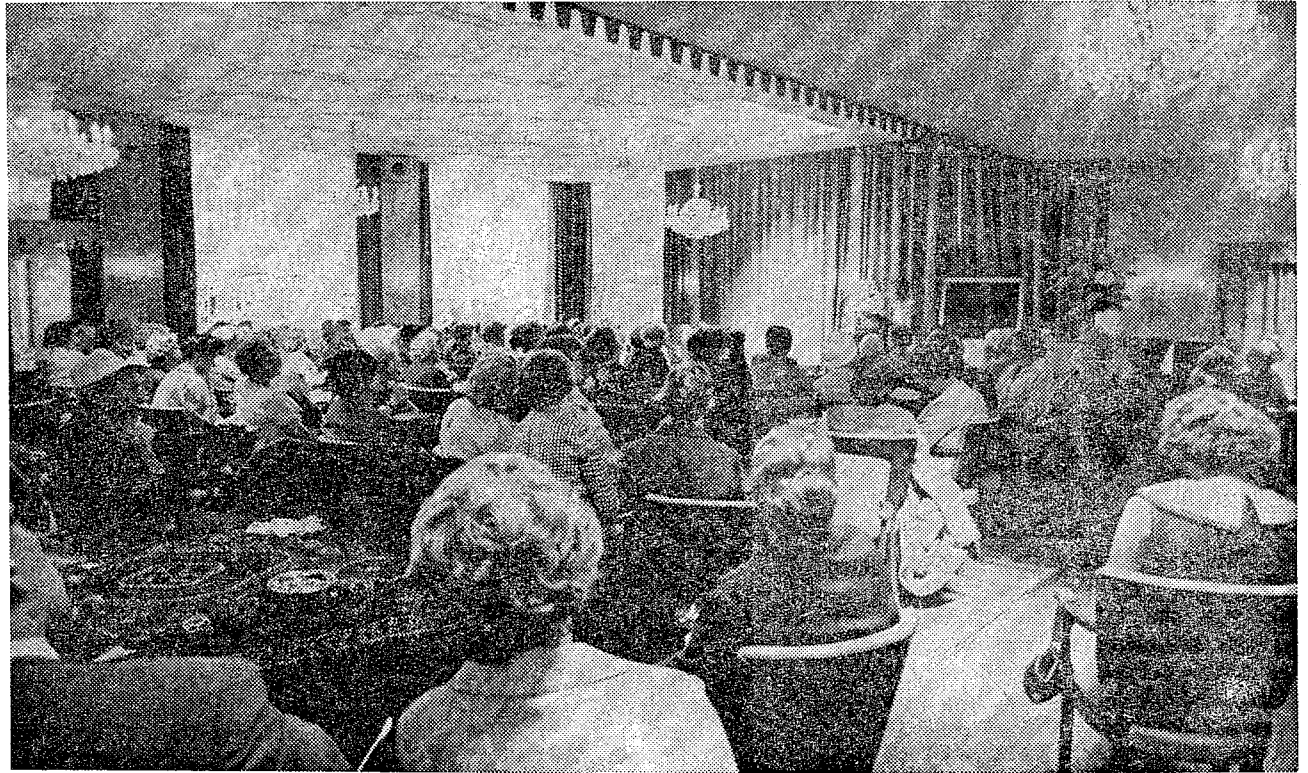
Aan het slot van haar zeer instructief betoog wekte de spreker de aanwezigen op, dit beginsel uit te dragen. Het liberalisme is een geestelijke zaak, belichaamd in de VVD.

Hierop volgde een discussie, waaraan o.a. mevrouw A. Fortanier-de Wit deelnam.

Na de lunch begaf het gezelschap zich naar de z.g. Zwarte Schuur. Mevrouw

mr. E. Broekman-Vriesman, wethouder der gemeente Bergen en lid van het dagelijks bestuur van de Volkshogeschool en van de Culturele Raad Noord-Holland heette hier de aanwezigen welkom en vertelde over het ontstaan van de Culturele Raad met als voornaamste doel het activeren, coördineren en stimuleren van het culturele leven in al zijn schakeringen. De enige man in dit gezelschap was de heer H. Wout Meyer, die trachtte de aanwezigen „Joodsch” te vormen door ze actief te laten deelnemen aan bepaalde vormen van kunst.

Na de theepauze vertelde mej. M. Geertsema over achtergrond en werk van de volkshogescholen. Het doel is een

Aandachtig gehoor voor Mevr. Veder-Smit....

Plan Cals-Vrolijk

LACHEN OF HUILEN

(Van een medewerker)

Men kan al naar zijn temperament of belangstelling lachen of huilen om het plan Cals-Vrolijk, dat deze week is gepubliceerd. Wie het zuilenbestel altijd al lichtelijk lachwekkend heeft gevonden, kan bij het verschijnen der Madurodam-zuultjes, waar het plan in voorziet, alleen maar lachen, wie de omroep altijd heeft gezien als het machtigste middel voor een cultuurbeleid, kan wel huilen. Het is beschamend, daar heeft de NRC gelijk in, dat een minister die als eerste het woord cultuur in zijn taakomschrijving voert, met een dergelijk plan durft te komen. Hoe kan een aspirant-concessionaris, die een enkel uurtje zendtijd krijgt, een algemeen programma van Corrie Brokken tot Euripides brengen. Het staat bij voorbaat vast dat zo'n programma een machteloze vertoning wordt.

Het enige lichtpuntje, het gezamenlijke programma, blijft wat betreft de nota in nevelen en wat betreft Hilversum in gekrakeel steken en het bestuur van het hele Nederlandse omroepwezen wordt zo mogelijk nog ingewikkelder dan het al is.

Dit „progressieve” kabinet heeft met dit plannetje een conservatisme bedreven, waarvoor men terug moet gaan tot de tijden van het ontwerp-Höppener. Alsof er niets verandert in de maatschappij, alsof de technische mogelijkheden en de behoefte aan kennis niet dagelijks toenemen, alsof er nooit een zekere heer Cals minister van O.K. en W. is geweest met naast zich een staatssecretaris Scholten, die een modern plan indiende. Het premierschap van de heer Cals moet - door ons allen - duur betaald worden.

Deze Burger

begint, vindt hij zelf, een beetje volwassen te worden. Hij heeft daar jaren en jaren over gedaan, maar nu, eindelijk, gaat hij, denkt hij, de mensen en de dingen die de mensen doen, in een recht-getrokken perspectief zien. Geen bolle of holle spiegel meer. Wel lachertjes en huilertjes, maar dan in hun juiste dosering en op de plaats waarop zij thuis behoren. Dat is misschien wel nuttig, maar niet plezierig. Meer op een afstand dan vroeger en daarom duidelijker. Het tafereel is niet zó, dat het je aanmoedigt om er een liedje bij te zingen of een deuntje bij te fluiten. Meer om het ernstig te bekijken, zonder glimlach en met de vinger op de lippen.

Vergis ik mij, wanneer ik meen te ontwaren, dat de mensheid in al haar onbeschrijflijke kwaadaardigheid, haar sadisme, haar blijkbare behoefte om te verwonden en te doden er óók véél kinderachtiger op geworden is?

Ik vergis mij. Zij is even kinderachtig en even moorddadig als zij altijd geweest is, alleen wordt het nu zicht- en hoorbaarder, alleen zien en horen wij het nu veel duidelijker, dank zij onze onvolprezen communicatiemiddelen en dank zij onze evenzeer onvolprezen welvaart, die miljarden mensen méér doet deelnemen aan- en invloed doet uitoefenen op het wereldbeeld van alle dag.

Nu wij met ons allen duidelijk en tastbaar het alledaagse wereldbeeld gaan beïnvloeden, treden wij, met ons allen, duidelijker in onze ware gedaante naar voren. Nu pas blijkt, wie wij altijd waren en wie wij nog steeds zijn; onbeschrijflijk en onbegrijpelijk kinderachtige wezens, die aan allerlei niet ter zake doende zaken ons kinderhartje hebben verpand en ons kinderhandje snel en tot ons genoegen doen vullen met allerhand knullig speelgoed waar de lommerd, genaamd De Eeuwigheid, geen halve stuiver voor geeft. En dit alles dan van het hoogste tot het platste niveau.

Is zo'n Britse Week met haar „echte” pub en haar „echte” Londense bobbies, met haar bolhoedjes en perrepluus, zelfs opgeluisterd door princelink bezoek van over het water, niet even kinderachtig als de kinderachtigste televisie-kwis?

Hoever staat de eer die wij onze grote mannen toedelen door middel van een lint en een ster, verwijderd van de gouden plaat die de Zingende Zus voor haar honderdduizendste liefdeslied krijgt?

Wat een dolle pret hebben wij gehad toen wij de versieringen van het Boekenbal van de muren mochten scheuren en met hoe groot plezier hebben wij gehoord en gezien hoe de gehele bevolking van een bloeiende provincie-stad de domste „opdrachten” van een willekeurige domme meneer uitvoerde.

De lieve Mies Bouwman doet het niet meer en de krant wijdt twee kolommen aan het schokkend feit (voor Van Mook waren twintig regels genoeg). En ene heer Timmermans, schepper van smartlappen, krijgt een volle pagina met portret op ware grootte. Schrijvers fungeren als marktkooplieden in kraampjes met hun eigen waar en toneelspelers en musici verkopen zich om per advertentie een hemd aan te prijzen.

Wij zien en horen, via de wonderen der techniek, hoe grote mannen de mensen knollen voor citroenen verkopen en met hun ernstigste gezicht sprookjes vertellen alsof het waarheden waren. Bommen ontploffen, mitrailleur ratelen, lijken rotten en welgemoed knippen wij linten door, luisteren naar domme liedjes en zeggen gemeenplaatsen aan de lopende band.

Dit alles tot heil der wereld, voor het geluk der mensheid en tot verbazing van

Deze Burger

ontmoetingscentrum te zijn voor Nederlanders en buitenlanders van verschillende ras, geloof, milieu en politieke en geestelijke achtergrond.

Aan het slot van haar interessante lezing sprak zij de hoop uit, dat deze dag heeft bijgedragen tot meer bekendheid met de volkshogescholen.

Als herinnering aan deze dag werd de dames een vaasje aangeboden, gemaakt door een Bergense aardewerkfabriek.

T.O.-K.

Internationale samenwerking

In juni zal in Scheveningen een nationale conferentie gehouden worden over „Perspectieven van Internationale Samenwerking”. Velen van ons zullen vooral belangstelling hebben voor de tweede dag, vrijdag 25 juni, waarop o.a. mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haften zal spreken over „Persoon en organisatie in wereldverband”.

's Middags is er een forum.

Plaats: Kurhaus Paviljoenzaal. Koffietafel f 2,50. Programma en aanmeldingskaarten zijn verkrijgbaar bij het conferentie-secretariaat Molenstraat 15a Den Haag (vooral vóór 14 juni).

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

Een positief antwoord aan Cals

Het Omroepplan van de partij

Nog nooit hebben de mensen zulke volmaakte middelen gehad om elkaar te bereiken als zij thans hebben met radio en televisie. Met radio en televisie kan men onder meer:

- Kennis verbreiden
- Goede ontspanning brengen
- Een cultuurbeleid voeren
- De burger betrekken bij het dagelijks gebeuren en de politieke discussie daarover
- Bevolkingsgroepen en volkeren tot elkaar brengen, die elkaar nog vreemd zijn.

Uitgangspunten

Dit zijn de uitgangspunten van het omroepplan en het is met het oog op deze mogelijkheden dat de VVD de oplossing zoekt. Die oplossing is dan niet te vinden in het stichten van nog enkele zultjes die alleen maar de versnippering in de hand werken, die geen alternatief bieden en die met elkaar nooit dat beleid kunnen voeren dat uit de genoemde mogelijkheden behoort voort te vloeien.

De VVD wenst niet de vernietiging van de bestaande omroepverenigingen, maar zij wenst een andere structuur naast de bestaande. Zij wenst echter wel dat eindelijk duidelijk wordt wie nu werkelijk het zogenaamde clubbestel wenst en wie niet. De huidige situatie is dank zij de koppeling lid-abonnee en dank zij het exclusieve vertoningsrecht van de programma-gegevens volstrekt ondoorzichtig. Het gevolg is dat men handelt in naam van een schijn democratie en een schijnmeerderheid. Op grond van deze schijn handelt het clubbestel. Als verenigingen met elkaar — bovendien voor een groot deel levensbeschouwelijk en/of politiek gekleurd — hebben de huidige omroepverenigingen een monopolie dat op geen enkel gebied geëvenaard wordt. Een dergelijk monopolie, juist op het gebied waar de vrijheid van meningsuiting zo'n grote rol behoort te spelen, acht de VVD onaanvaardbaar.

Mogelijkheden

Uitvoerig gaat de brochure in op al wat met radio en televisie gedaan kan worden. Er wordt gewezen op de snelle veroudering van kennis, op de behoefte aan bijscholing en met voorbeelden uit het buitenland wordt aangetoond hoe zeer onderwijs en omroepbeleid hand in hand behoren te gaan.

Het recht op goede ontspanning en de mogelijkheden daartoe worden in een apart hoofdstuk belicht, maar de nadruk valt op het voeren van een cultuurbeleid. „Cultuur zelf is het resultaat van individuele en gezamenlijke creativiteit. De omroep is het machtigste distributie-apparaat daarvan en kan tevens de beste promotor zijn. De omroep beschikt over grotere mogelijkheden dan plaatselijk in enig theater mogelijk zijn en zij kan gebruik maken van zeer gespreide tijden. Ook in het licht van dit belang en deze doelstelling van de omroep moet de VVD ten sterkste waarschuwen tegen de verdere versnippering van de eter over clubs en clubjes. Een doelbewust cultuurbeleid

kan men niet voeren met zoveel clubs gezamenlijk”.

De politieke discussie voor radio en televisie en het „droit de réponse”, onderwerpen die de VVD na aan het hart liggen, krijgen een uiterst acceptabele en logische oplossing via een soort „ombudsman voor de omroep”. Een democratisch gebruik van de eter betekent dat de verschillende politieke stromingen gelijkkelijk de kans moeten krijgen hun standpunten via radio en televisie toe te lichten. De beslissing van de ombudsman zal zo wordt gesteld, een arbitrair karakter dragen, maar deze nieuw te creëren situatie zal beter beantwoorden aan de bij een democratisch gebruik van de eter te stellen eisen dan de huidige situatie, die bij zeer velen terecht de indruk wekt dat enkele machthebbers in de eter ongestraft anderen verdacht kunnen maken, kunnen beschuldigen zonder dat deze zich op overeenkomstige wijze kunnen verdedigen.

Het plan staat uitvoerig stil bij de regionale en internationale taken van de omroep. Er wordt gewaarschuwd tegen een te eng nationaal denken. Enerzijds moeten de sterken met hun eigen geluiden doorklinken, anderzijds behoort een Nederlands beleid op den duur geïntegreerd te worden in een internationaal omroepbeleid. Er wordt voorts gewezen op de noodzaak van diepgaande studie van de betekenis die televisie kan hebben voor de ontwikkelingslanden.

Nieuwe structuur

Het spreekt wel vanzelf dat wie dergelijke taken ziet voor de omroep verder wenst te gaan dan de clubjes van Cals en de brochure komt dan ook uit op een nieuwe structuur die het beste te vergelijken is met de BBC, maar die niet tot resultaat heeft een staatsomroep zoals Frankrijk die kent met alle nadelen vanden. De produkten van nieuwe gegadigden zullen een kwalitatieve maatstaven

beoordeeld worden. In deze structuur is dan ook nog plaats voor regionale concessionarissen en er wordt gewezen op de nalatigheid van de overheid inzake de aanvragen van plaatselijke concessionarissen zoals enkele dagbladen.

Er wordt in alle redelijkheid de wens van coördinatie geuit, maar men is realistisch genoeg geweest om zich niet voor te stellen dat in de gegroeide of vergroeide situatie een gedwongen samenwerking met het huidige bestel zinvol is, daarvoor heeft men zich in Hilversum en Bussum tot nu toe te veel en te emotioneel afgezet tegen een andere structuur dan het geheiligde clubsysteem via de auteursrechten.

Reclame is geen politiek geschilpunt meer, wordt er in de brochure geconstateerd en voor de invoering wordt een praktische oplossing aan de hand gedaan. De pers moet in de gelegenheid zijn om deel te nemen in NV's die zich bezighouden met de vervaardiging van reclamespots. De VVD wenst ook op dit gebied geen enkel monopolie.

Een blik in de toekomst — Centraal Antennesysteem en Kleurentelevisie — besluit deze brochure, die door de NRC van eminent belang wordt genoemd. Het blad constateert: Het van visie getuigende plan van de VVD is helderder dan de vriendelijke projecten die de VPRO tot dusver het licht heeft doen zien. Het is concreter en principiëler dan het omroepplan van de partij van de Arbeid”.

Veel van dit plan is al heel lang bepleit door woordvoerders van de partij: met name mevrouw van Someren heeft als enige spreekster in de Tweede Kamer al jaren lang gepleit voor een omroepbeleid dat een onderdeel zal vormen van een totaal cultuurbeleid. Het is een goed ding dat argumenten die een rol hebben gespeeld in de debatten nu gebundeld zijn.

STIJL

★ ★ Kan een minister van de Kroon zich lenen voor propaganda bij plaatselijke verkiezingen? De Grondwet verbiedt het niet, een zeker gevoel voor stijl, dachten wij, wel. Wij keken wel even op toen we in enkele dagbladen dezer dagen een Rijnmond-advertentie van de Partij van de Arbeid tegenkwamen, waarin onze minister van Financiën bepaalde kandidaten aanpreeft. Kan de heer Vondeling hiermede nu niet beter wachten tot de volgende verkiezingen voor de Tweede Kamer, als het ook om de samenstelling van een nieuw kabinet gaat?

SLAP

★ ★ In de laatste uitzending van het seizoen van het overigens door ons zeer gewaardeerde Vara-forum „Bij nader inzien” heeft mevrouw Gerda Brautigam zondagavond geprobeerd alvast een (slap) excuus te vinden, voor een eventuele nederlaag van de Partij van de Arbeid bij de Rijnmondverkiezingen. Zij zei, dat de stemming wel eens zou kunnen worden beïnvloed door het feit dat er een loting heeft moeten plaats vinden ten behoeve van de lijstnummers van de verschillende partijen. De PvdA, die in Rotterdam als grootste partij nummer 1 pleegt te hebben, kreeg nu nummer 9 toebedeeld, hetgeen volgens mevrouw Brautigam verwarrend zou hebben kunnen werken. Uit haar opmerkingen blijkt in de eerste plaats dat zij maar weinig vertrouwen heeft in het gezond verstand van de kiezers. Bovendien is het opvallend dat de PvdA in geval van een nederlaag altijd naar externe in plaats van naar interne oorzaken zoekt.

KIJKT EN LUISTERT NAAR
TELEVISIE-UITZENDING
DINSDAG, 8 JUNI a.s., Nederland I, van 20.20—20.30 uur.

RADIO-UITZENDING
DONDERDAG, 10 JUNI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum II (298 m)
In beide uitzendingen zal
Mr. E. H. TOXOPEUS
spreken over de uitslag van de Rijnmond-verkiezing.

RIJNMOND-VERKIEZING

Deze week kan ik dankbaar een Kamercentrale en een aantal afdelingen vermelden, die mij hun gift voor de Rijnmondverkiezing deden toekomen.

Het zijn de Kamercentrale Haarlem en de afdelingen Sliedrecht, Alblasserdam, Ridderkerk, Winterswijk, Oosterbeek en Epe met resp. f 150,—, f 100,—, f 100,—, f 100,—, f 50,—, f 25,— en f 25,—. Tijdens een vergadering in het kader van de Rijnmondverkiezing, op 21 mei j.l., te Ridderkerk, werd een bedrag van f 45,50 bijeengebracht.

Mijn hartelijke dank aan al deze gulle geefsters en gevers! Ook de vele leden en geestverwanten, die mij hun bijdrage voor de Rijnmondverkiezing zonden, betuig ik hierbij grote dank!

Ten slotte nog dit: de verkiezing is nu achter de rug. U kent de uitslag! Nagekomen giften zijn nog van harte welkom op giro-rekening no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage.

SIDNEY J. VAN DEN BERGH
Penningmeester

J. A. D. te B. f 10,—; Mevr. H. W. M. G. D.-B. te 's-G. f 20,—; Mr. J. J. f 25,—; Prof. Dr. W. B. te 's-G. f 10,—; Mej. T. S. te A. f 10,—; W. S. te 's-G. f 25,—; Mej. B. C. te 's-G. f 20,—; W. A. K. te G. f 5,—; M. D. S. te H. f 5,—; N. H. S. v. B. te D. f 10,—; Mej. F. J. V. te 's-G. f 10,—; M. D. te S. f 5,—; Mej. C. L. M. te 's-G. f 5,—; R. P. S. te W. f 100,—; J. S. M. te Z. f 10,—; G. C. v. d. E. te G. f 25,—; Ir. G. L. M. te U. f 25,—; Dr. A. J. V. te B. f 10,—; Ir. P. de H. te 's-G. f 25,—; Joh. B. te S. f 50,—; W. S. te 's-G. f 25,—; Chr. E. te S. f 10,—; Th. J. C. A. B. te 's-G. f 10,—; A. M. K.-W. te B. f 10,—; B. B. v. I. te D. f 10,—; Mevr. A. C. H. te F. f 5,—; Mevr. Jac. R. N.-de R. te A. f 10,—; Mej. Mr. J. L. M. T. P. te O. f 25,—; Mej. E. S. B. te 's-G. f 5,—.

RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL

Door het Hoofdbestuur der Partij is uitgegeven een brochure, getiteld:

„RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL”,

benevens een folder

„OPENHEID IN ZUILENLAND”.

De prijs van de brochure bedraagt 30 cent per stuk en die van de folders 8 cent per stuk.

Bestellingen liefst per giro onder no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, met duidelijke vermelding waarvoor het bedrag bestemd is.

't Is ideaal wonen in een BG-bungalow

Ook voor u op korte termijn mogelijk in Ameide, Heenvliet, Meerkerk, Middelharnis, Westmaas en Zuidland.

Nadere inl. over uitvoering, ligging, kosten en financiering:

N.V. Bouwfonds Ned. Gemeenten
Nassauplein 13 - Den Haag
Telefoon (070) 63 69 10

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

HULDE EN DANK!

Elders in dit blad kunt u een verslag vinden over de geslaagde boottocht, die wij zaterdag, 29 mei j.l., in het gebied van de Nieuwe Waterweg, de z.g. Rijnmond, hebben gemaakt.

Het stralende weer en de uitstekende stemming, waarin de deelnemers aan de tocht zich bevonden, hebben dit uitstapje tot een vreugdevol festijn gemaakt.

Het slagen van deze tocht is zeker niet in de laatste plaats te danken geweest aan het voortreffelijke corps orde-commissarissen, dat zich beschikbaar had gesteld.

Het waren leden van de L.S.V.R. (Liberale Studenten Vereniging Rot-

terdam), die zich onder de uitmuntende leiding van de heer C. Niermeier, bestuurslid van de afdeling Rijswijk, buitengewoon verdienstelijk hebben gemaakt.

De heer Niermeier, die op dit terrein reeds grote ervaring had, gezien zijn leiding bij de V.V.D.-dagen, heeft ook thans weer door een straffe organisatie voor een perfecte uitvoering der verschillende ordemaatregelen zorg gedragen. Het embarkeren en debarkeren is, ondanks soms moeilijke situaties, uitstekend verlopen.

Hulde en dank aan deze medewerkers!

Mededeling Vereniging Staten- en Raadsleden

Zij die met urgente vragen zitten over de gemeentelijke en provinciale politiek, kunnen zich dagelijks (behalve zondags) tussen 9 en 10 uur telefonisch wenden tot de heer D. W. Dettmeijer, Van Mojalenlaan 14, Den Haag, tel. 070 24 19 05.

Landelijke Landbouwcommissie vergaderde

De Landelijke Landbouwcommissie kwam op dinsdag, 25 mei j.l., bijeen.

Zij liet haar gedachten gaan over de positie en de taak van de V.V.D. ten aanzien van het door de regering te voeren landbouwbeleid.

De regeringsverklaring van minister Cals werd ter sprake gebracht en aangekondigde maatregelen - zoals het verkooprecht van gemeenten, compensatie in natura bij onteigening, wijziging van de Onteigeningswet - ter discussie gesteld.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.
Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

STALEN
MEUBELEN

GISPEN
CULEMBORG

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63
WONINGBOUW

Uit de partij

Propaganda-avond Loosdrecht

Op vrijdag 9 juni a.s. om 8 uur houdt de afdeling Loosdrecht een propaganda-avond, waar als spreker zal optreden: mr. H. van Riel. De vergadering wordt gehouden in „de Magneet” (Ger. jeugdgeb.) Nw. Loosdr.dijk 2, om 20 uur.

Groningen hield het „luchtig”

Dezer dagen kwam de „Liberale Sociëteit” van de afdelingen Groningen en Haren voor de laatste maal in het seizoen '64-'65 bijeen.

Als eerste spreker trad op de heer P. J. J. Vogelzang directeur Havenmeester van de Luchthaven, die de geschiedenis van het vliegveld Eelde tot aan de tweede wereldoorlog schetste. Daarna werd per auto een rondrit gemaakt over het terrein.

Na terugkeer in het restaurant besprak de heer Vogelzang de gebeurtenissen na de bevrijding, waarbij de luchthaven zich ontwikkelde tot een — dankzij de aanwezigheid van de Rijksluchtvaartschool — ultra moderne.

Vervolgens sprak de heer J. G. Harke ma voorzitter van de Kamer van Koophandel, over het luchtverkeer in het algemeen, waarin hij de ontwikkeling van het luchtverkeer op Eelde schetste. Ten slotte deelde hij mede, dat binnenkort een busverbinding tussen het centrum van Groningen en de luchthaven zal worden ingesteld.

Een afscheid in Winterswijk

Het lag in de bedoeling tijdens de laatst gehouden ledenvergadering van de afdeling Winterswijk afscheid te nemen van de heer R. te Gussinklo, die door verhuizing naar Diepenveen zijn functie als afdelingssecretaris moest neerleggen.

Helaas was de heer Te Gussinklo door ziekte verhinderd de vergadering bij te wonen. Niettemin maakte de voorzitter gewag van de grote betekenis van het werk van de scheidende secretaris, niet alleen voor Winterswijk, maar voor de gehele Achterhoek.

Vanaf de tweede wereldoorlog was hij in de afdeling de stuwende kracht.

Ook als bestuurslid van de Centrale,

FRANK RIJSDIJK
HOLLAND N.V.
HENDRIK-IDO-AMBACHT

TELEFOON :
01858 - 2045
010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in :
oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte
scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van :
nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjabloon snijwerk

VERHUUR DRIJVENDE BOKKEN

van de oprichting van de groep Alkmaar van de organisatie Vrouwen in de VVD, waarvan vele leden de vergadering bijwoonden

Na de behandeling van de jaarstukken werd met grote belangstelling geluisterd naar een causerie van drs. A. A. Lucieer, directeur van de Rijks-HBS te Alkmaar, over de consequenties verbonden aan de invoering van de Mammoetwet.

Aardgas in Velsen

Door de afdeling Velsen van de VVD wordt op 10 juni des avonds om 8.00 uur in Hotel Restaurant Royal een openbare bijeenkomst georganiseerd over het onderwerp „Aardgas”.

Sprekers zijn: Mr. Portheine, lid van de Tweede Kamerfractie van de VVD en een medewerker van de Gasunie, die zijn aandeel in de lezing zal illustreren met enig filmmateriaal.

Nu binnen enkele jaren onze gemeente eveneens op aardgas over zal gaan, zal dit onderwerp stellig belangstelling wekken. Een ieder is van harte welkom.

Schiedam wil Sociaal Bureau

Vorige maand hield de afdeling Schiedam haar Liberale Kringavond. Zoals gebruikelijk vond ook thans weer een ongedwongen discussie plaats over verschillende onderwerpen. De hoofdschotel van de avond vormde de Ontwikkelingshulp.

Tevens werd de vraag onder de ogen gezien, of het mogelijk is in Schiedam over te gaan tot de oprichting van een zg. Sociaal Bureau, zoals in Rotterdam. Het bestuur zal dit nog nader bekijken.

In aansluiting op de jaarvergadering werd een propaganda-avond i.v.m. de Rijnmond verkiezingen gehouden. Als spreker traden op de heer Alers, lijsttrekker van de VVD, de heer Adriaansens, Schiedams kandidaat voor de VVD, en de heer Zegering Hadders. Op een vraag over de wisseling in de Tweede Kamerfractie, in verband met de herbenoeming van de heren Toxopeus en Witteveen, antwoordde de heer Zegering Hadders, dat dit niet een kwestie was die de zittende leden alléén aangaat, maar dat hierin ook door het eventueel aftredende lid, verschillende Kamercentrales, via welke dit lid kandidaat was gesteld, vooraf moesten worden ingelicht en eventueel om advies gevraagd. Vandaar dat een en ander enige tijd in beslag neemt.

eerst Nijmegen, later Arnhem, heeft hij zijn sporen verdiend.

Winterswijk ziet hem met leedwezen vertrekken en zeker sprak de voorzitter namens alle leden, toen hij de grote erkentelijkheid van de afdeling onder woorden bracht.

Het voorstel van het bestuur, om de scheidende functionaris een geschenk aan te bieden (in de vorm van een schilderij met voorstelling van een typisch stukje oud-Winterswijk) had dan ook allerinstemming.

In de bestaande vacatures in het bestuur werd voorzien door de benoeming van mej. Zr. Vinke en de heren J. W. Deunk en H. J. Sellink.

Alkmaar boekte ledenwinst

In de ledenvergadering van de afdeling Alkmaar maakte voorzitter J. van Maarleveld, met voldoening gewag van de toetreding van vijftien nieuwe leden sinds januari.

Met vreugde werd mededeling gedaan

Afdeling MIJNSTREEK V.V.D.
Op **DINSDAGAVOND 8 JUNI**
spreekt in een openbare bijeenkomst in Hotel „De Hanenhof” te Geleen
Mr. E. H. TOXOPEUS
Aanvang 20.00 uur

MIJN OPINIE IS...

Rooms-Rood Kabinet

Tot mijn spijt kan ik het helemaal niet eens zijn met het „standvastige” televisiebeleid onzer partij. Deze standvastigheid heeft tot resultaat, dat we thans opgescheept zitten met een rooms-rood kabinet. Het rode deel van deze lieden heeft het al over het „ombuigen” van het beleid. Wij middenstanders weten wat dit „ombuigen” inhoudt in de mond van die marxistische broeders! Hogere belastingen beheersingspolitiek, geleide economie en wat er verder nog voor fraais in de hoofden van deze rode broeders zit.

Wij middenstanders begonnen weer een beetje op adem te komen onder de regeringen waar onze mensen inzaten en dat deze beginnende „verademing” zo maar is weggegooid, omdat onze Partij haar zin niet kreeg terzake van het televisiebestel is iets dat voor mij volslagen onbegrijpelijk is. Deze houding is niet goed te praten, want ze is principieel fout.

Twee jaar hebben we thans het „genoege” te zijn opgescheept op Financiën en Economische zaken met marxisten, uitgerekend juist die ministeries waar ze veel kwaad kunnen en ook zullen doen tegen de handeldrijvende Nederlanders. De „standvastigheid” inzake het televisiebeleid is m.i. wel buitengewoon duur gekocht! Ik vind dit beleid onzer Partij een hoogst betreurenswaardige affaire, waarmede ik me niet kan verenigen.

Hoogachtend,

S. A. VAN ELK,

Vleuten-De Meern.

De geachte inzender vergeet ten enenmale, dat een partij die zich zelf respecteert, niet haar beginselen verloochenen kan.

(Red. Vrijheid en Democratie).

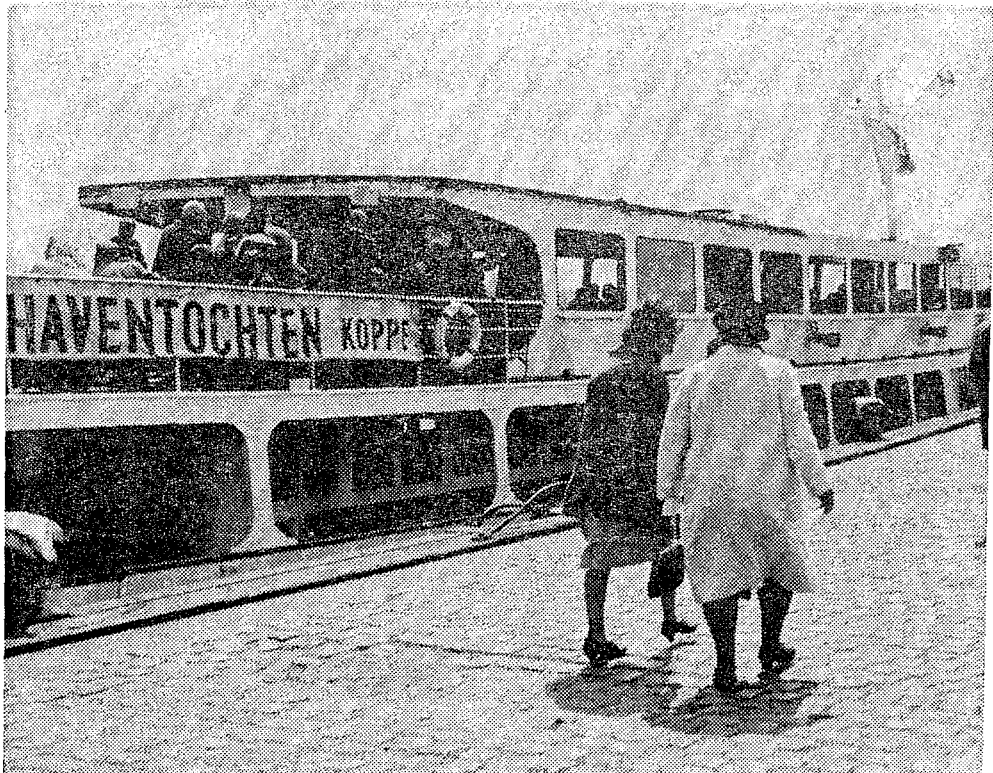
BIJ DE FOTO'S

... Circa 1 uur... De eerste passagiers komen aan boord.

... Mevrouw Schouwenaar-Franssen spreekt...

Onder het oog van de TV-camera. Fractie-voorzitter mr. W. J. Geertsema aan het woord.

... Met sigaar en lectuur... Mr. H. v. Riel en mevr. Haya v. Someren-Downer

'n zaterdagmiddag op de Nieuwe Waterweg

Wie op het idee kwam om de zaterdagmiddag voor de Rijnmondverkiezingen met twee salonboten, de (Amsterdamse) „J.H.D. Koppe” en „Veluwe” de (Rotterdamse) Nieuwe Waterweg en een deel van het Botlekgebied te gaan bevaren, weten wij niet, al koesteren we wel een „verdenking”. Wie het ook was, het was een luisterrijk idee! Het werd een behouden vaart, begunstigd door redelijk weer en een voortreffelijke stemming. Inmiddels is de verkiezing voor de Rijnmondraad gehouden en het heeft dus weinig zin de oproep te memoreren, die aan boord en van boord tot de wal (bij stentorstem van DB-lid Vonhoff) werd gedaan om liberaal te stemmen.

De lijstaanvoerder, dr. J. Alers wekte overigens in zijn toespraak niet alleen op om aan de VVD het vertrouwen te geven, hij vertelde in klare taal ook wat straks van hem en zijn mede-raadsleden te verwachten is. De liberale fractie zal niet alleen, oog en oor hebben voor de industrialisatie, maar ook voor de gerechtvaardigde belangen van land- en tuinbouw, en van de recreatie. Hij vroeg van de gemeenten samenwerking op onderwijs-gebied (streekscholen).

Onze oud-minister van Binnenlandse Zaken, mr. Toxopeus, die de geestelijke vader van de Rijnmond mag worden genoemd, al gunt hij zelf de eer aan Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, voegde aan dit alles nog een belangrijk facet toe. Hij wees op de positie van de gemeenten, die naar zijn overtuiging de uitvoerders moeten zijn van hetgeen in de Rijnmond dient te geschieden. De socialisten denken daar anders over, die wensen verstrekkende bevoegdheden voor de Rijnmondraad. De heer Toxopeus wil alleen dan bevoegdheden aan de gemeenten onttrekken, als dat absoluut nodig is.

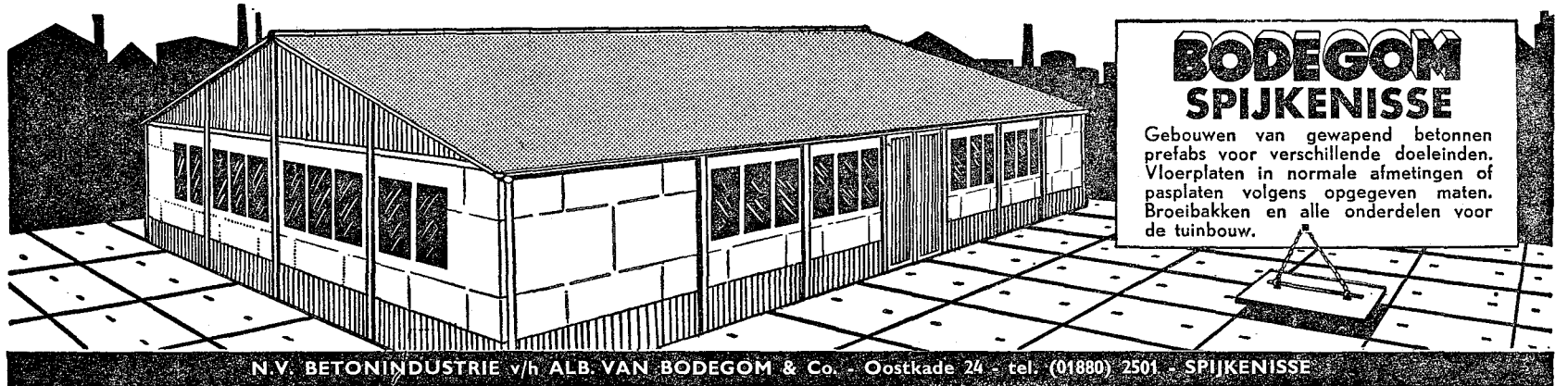
Uiteraard kwam op dit „varend congres” de kabinetscrisis en de formatie Cals ter tafel. De heer Geertsema, fractie-voorzitter in de Tweede Kamer, prof. Witteveen, mr. Van Riel en mevr. Van Someren-Downer belichtten met de heer Toxopeus de diverse aspecten van deze zaak. Mevr. Schouwenaar-Franssen bepleitte met kracht van argumenten de „openheid” tegenover de verzuiling van het maatschappelijk leven.

Uit de toespraken bleek een groot optimisme. Vooral ook op langere termijn. Mr. Van Riel, die, zoals hij zei, anders nogal zwaartillend het leven bekijkt, ging hierbij voorop. De heer Van Riel meende voorts, dat wij van de confessionele partijen moeten eisen, dat zij zich vóór de verkiezingen uitspreken over de vraag of zij met de PvdA of met de VVD samen willen gaan. Anders weet degene, die op de confessionele partijen stemt niet wat hij doet en krijgt de Nederlandse democratie iets zinledigs.

De gasten aan boord kregen volop de kans het gebied, dat zij bevoeren in zich op te nemen. Een Spido-kapitein vergemakkelijkte dat door deskundige voorlichting. Halverwege de tocht werd tussen de Koppe en de Veluwe van sprekers gewisseld, uiteraard onder geamuseerd toezien van hen, die niet behoeften over te stappen.

Al met al een kostelijke middag, die o.a. werd meegemaakt door de oud-staatssecretarissen Keijzer en Den Toom, de Kamerleden Corver, Porthéine, Visser en Baas (Eerste Kamer), partijvoorzitter ir. Van der Pols, de heer Dettmeijer en DB-lid mevr. mr. Veder-Smit. dBo

„Maak de V.V.D. sterk!!”

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Schrijfmachines

V.N.K.

Franco
levering

Boekhoudmachines

ADMINISTRatieve SYSTEMEN

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-5 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten

inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

N. V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN

NAADLOZE

EN

GELASTE

STALEN BUIZEN

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

TELEFOON 25242 - DELFT

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEEN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

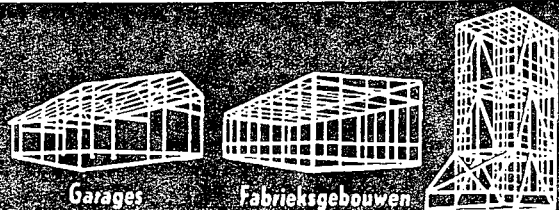

CARROSSERIEFABRIEK

FIRMA PAUL & VAN WEELE

's-Gravenweg 350 - Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)

Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

STAAL

CONSTRUCTIES
voor elk
project

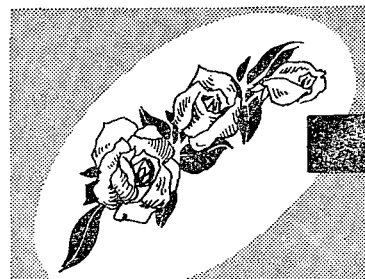
VRAAGT INL. BIJ

Hoogbouw

DIRECTEUR: A. CALJE

LATUNEBD

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

VERONTRUSTE VAKBEWEGING VEROORZAAKT SOCIALE SPANNINGEN

De vakbeweging — N.V.V., N.K.V. en C.N.V. — is verontrust door de gevolgen van haar medewerking aan het loonbeleid, zoals dit in de samenwerking met de centrale werkgeversorganisaties in de Stichting van de Arbeid gestalte heeft gekregen. In het systeem van loonvorming hebben de centrale organisaties een verantwoordelijkheid aanvaard, die zij in feite niet kunnen waarmaken.

Op basis van de halfjaarlijkse S.E.R.-rapporten over de economische ontwikkeling van ons land, waarin prognoses van het Centraal Planbureau en gegevens van het C.B.S. worden verwerkt, wordt de loonontwikkeling in de komende periode uitgestippeld. Dat is al een moeilijke opgave, omdat de beschikbare gegevens meestal door werkgevers en werknemers verschillend worden geïnterpreteerd, waarbij nog komt, dat de prognoses van het C.P.B. in de praktijk wel eens anders uitvallen dan was verondersteld.

Is na moeizaam confereren een compromis bereikt en daarmee het gemiddelde van de totale stijging der arbeidskosten bepaald, dan moeten de centrale organisaties, elk in eigen kring, het resultaat zien te „verkopen” aan de respectieve bedrijfstakorganisaties, die de feitelijke onderhandelingen over de collectieve arbeidsovereenkomsten voeren.

Het is duidelijk, dat deze z.g. interne coördinatie een hachelijke onderneming is, want men moet trachten de contractspartijen te overreden met minder genoegen te nemen dan zij zelf beogen — ook aan werkgeverszijde, omdat, zolang de krappe arbeidsmarkt voortduurt, iedere ondernemer geneigd is de grens van het economisch verantwoorde te overschrijden, indien hij er maar in slaagt zijn personeelsbestand te handhaven en als het kan uit te breiden.

Van deze mentaliteit maken de onderhandelaren aan werknemerszijde uiteraard gretig gebruik en niet zelden komt er dan een resultaat uit de bus, dat de vertegenwoordigers van de centrale organisaties in de looncommissie van de Stichting van de Arbeid, die de eerste toetsing aan het accordo verricht, gelet op de richtlijnen, moeten afkeuren. Dan is er niet alleen een conflictsituatie tussen algemeen belang en groepsbelang, maar ook tussen centrale en bedrijfstakorganisatie en omdat de aansluiting op basis van vrijwilligheid berust, kan dat onaangename gevolgen hebben.

sitie zullen plaatsen, b.v. door een deel van de contributielast over te nemen of door stortingen in fondsen ten behoeve van de georganiseerden te verrichten.

Nu bestaat bij sommige (grote) werkgevers de neiging om dergelijke adertelingen minder erg te vinden dan een staking en indien het financieel wel lijden kan, geeft men maar toe, zich om de gevolgen elders niet bekommerend. Men kan niet aan de indruk ontkomen, dat het sommige werkgevers aan een juist inzicht in de actuele sociaal-economische ontwikkeling en in de politieke gevolgen daarvan ontbreekt.

Des te meer doet het ons deugd, dat anderen tonen zeer wel te beseffen waar toe dit moet leiden.

K.N.M.B.-voorzitter waarschuwde

Tot hen behoort de voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Middenstandsbond, de heer P. G. van der Weele, die in zijn jaarrede bij de opening van het onlangs te Assen gehouden Nationale Middenstandcongres o.m. opmerkte:

„Op dit moment zou een door velen

gepredikte grotere vrijheid er toe leiden, dat er op kortere of langere termijn de economische bedrijvigheid in een klein aantal, alleen zeer sterke bedrijven zou worden geconcentreerd, die de tot dan steeds hoger opgeschroefde eisen van de vakbeweging hebben kunnen honoreren en zelfs winst hebben kunnen maken. Op deze dan overblijvende bedrijven zal onze welvaart dan moeten worden gefundeerd; een welvaart op een zo smalle basis is zo conjunctuurgevoelig, dat het gehele Nederlandse volk op dat moment op het scherp van het mes balanceert.

Nog afgezien van het feit, dat het socialiseren van deze bedrijven slechts een kleine politieke manoeuvre betekent, meen ik toch een beroep te mogen doen op het gezonde verstand van allen, die leiding geven aan ons sociaal-economische leven om te voorkomen, dat Nederland onder een dergelijk juk van opgezweept spanningen zou doorgaan”.

Wij zullen in een volgend nummer nog op enkele andere aspecten van deze opmerkelijke en moedige rede terugkomen. Zij deed de voorzitter van het Centraal Verbond van zelfstandige ondernemers — welke ondertitel de KNMB sinds kort voert — alle eer aan.

Nog een waarschuwing

Enkele dagen later heeft de heer v. d. Weele steun gekregen van de voorzitter van het Verbond van Protestant-Christelijke Werkgevers, de heer H. H. Weemers, die in zijn jaarrede te Scheveningen er op wees, dat de bijdrage, die de loonpolitiek gedurende het eerste naoorlogse decennia aan het op de welvaart gerichte beleid kon verschaffen, aan betekenis heeft ingeboet. Daardoor is men minder bereid om regels en voorschriften te volgen, die in het algemeen belang worden gegeven.

Sprekende over de vergoeding door werkgevers van vakbondscontributies, zei hij: „Het is geen louter altruïsme, wanneer de werkgeversorganisaties de vakbeweging wensen te behoeden tegen onderminning van haar positie. Zij doet dat vooral wegens de noodzaak van een gezond evenwicht tussen werkgevers en werknemers.

Het zou van onantwoordelijkheid getuigen, indien niet alles werd gedaan om de schadelijke ontwikkeling te stuiten. Mede als gevolg van de krappe arbeidsmarkt is er een wijziging in de krachtsverhoudingen gekomen, die de werknemersorganisaties in een stemming van overmoed hebben gebracht. In die stemming zijn zij gekomen met voorstellen, die de toets der kritiek nauwelijks kunnen doorstaan.

Ook het C.S.W.V. sprak harde woorden

In „De Onderneming” reagerend op het Centraal Sociaal Werkgeversverbond: de agitatie in de vakbondskringen, zegt „Wij vragen ons af, of in alle gelegingen van de vakbeweging nog van „bonafiditeit” sprake kan zijn, als men moet constateren, dat ten aanzien van de lonen onmatige eisen worden gesteld, die niet te verenigen zijn met de op centraal niveau gemaakte afspraken, van welke afspraken men zich openlijk distancieert en als bovendien ten aanzien van het onderhavige punt op een wijze wordt opgetreden, die wij niet aarzelen onredelijk en in sommige gevallen onbehoorlijk te noemen”.

Evenals zijn voorganger wordt het kabinet-Cals bij zijn optreden met sociale spanningen geconfronteerd. Wij zijn benieuwd hoe het zich daaruit zal redden!

d. l.

Van onze Leestafel

Taak van overheid

Het Centraal Sociaal Werkgeversverbond en de Koninklijke Nederlandse Middenstandsbond hebben dan ook al vorig jaar gesteld, dat zij er de voorkeur aan zouden geven, dat de overheid, i.c. het College van Rijksbemiddelaars, zolang de gespannen arbeidsmarkt blijft, de toetsing van c.a.o.'s en het goedkeuren daarvan weer ter hand neemt. De verantwoordelijkheid voor het loonbeleid komt dan daar te liggen, waar zij onder de gegeven omstandigheden behoort, bij de overheid, die het algemeen belang tot richtsnoer neemt.

Ook de vakbeweging heeft de wens te kennen gegeven van die zwaar drukken- de last ontheven te worden. Zij kan haar achterban niet in het gareel houden, wanneer in de bedrijfstakken de werkgevers maling hebben aan het centraal overeengekomene en bereid zijn meer te aanvaarden, soms zelfs eigener beweging meer bieden dan gevraagd wordt. Het systeem stoot dus lek op gemis aan discipline en begrip voor de noodzakelijkheid van zelfbeperking in het algemeen belang aan weerszijden. De vakbeweging heeft daarbij ook nog te rekenen met de on- of anders-georganiseerden, die gemiddeld 60 pct. van het aantal werknemers uitmaken en zich van de afspraken helemaal niets aantrekken. Wilde acties komen meestal uit die hoek en hoewel tegen de werkgevers gericht, ondermijnen zij het gezag van de vakbeweging, die met lede ogen moet aanzien, dat haar leden haar ontrouw worden.

Een vaderlands spreekwoord zegt: „Een kat in het nauw maakt rare sprongen”. Dat geldt ook voor de vakbeweging, die verontrust is over de gevolgen van de gezagscrisis, waarin zij door de loop der gebeurtenissen is komen te verkeren. Van daar haar merkwaardige reacties, zoals de eis, dat de werkgevers de georganiseerde werknemers in een bevoorrechte po-

OPEN KAART OVER MORELE HERBEWAPENING

J. P. Thornton-Duesbery - „Open kaart over Morele Herbewapening”

Morele herbewapening is een omstreden beweging. Zij is dat van haar aanvang af geweest en in de laatste jaren bij toeneming meer geworden, al valt er een zekere verschuiving waar te nemen in de kritiek, waaraan zij voor en na blootstond en staat. Aanvankelijk richtte deze zich meer op haar methoden en haar stijl, waarin een zekere Amerikaans pragmatisme tot uiting kwam, dat ons hier in Europa wat vreemd aandeed. Naarmate wij — ook door de televisie — met de Amerikaanse levensstijl mee vertrouwd zijn geraakt, gewenden we ons óók aan de methoden waarmee MH de aandacht voor zich opeist. Nu ook onze eigen kerkgenootschappen in advertenties die soms een krantenpagina vullen voor hun activiteiten belangstelling trachten op te wekken, accepteren we ook de ietwat bombastische MH reklame gemakkelijker. Wat de methodiek aangaat valt er trouwens in de beweging zelf wel enige wijziging waar te nemen. Van hetgeen haar in haar eerste stadium als Oxfordbeweging kenmerkte — de huissamenkomsten met onderlinge zondenbelijdenissen — is, voorzover de buitenstaander het kan beoordelen, niet veel

meer overgebleven. Het destijds veel gehoorde verwijt, dat zij te gemakkelijk bepaalde waarden en normen verabsoluteerde en die door overtrekking in feite krachteloos maakte (de eis van volstrekte eerlijkheid enz.) heeft op ons nooit zoveel indruk gemaakt, al zien we de bezwaren die aan die overtrekking kleven wel. Met hetzelfde recht immers zou men kunnen zeggen, dat iedere etiek boven het bereikbare uitrijpt — denk bijv. aan de Bergrede, culminerend in het „Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is”.

In de laatste jaren richt zich de kritiek die in verschillende kranten op de MH wordt geoefend meer op haar organisatievorm en op haar organisatorische praktijk: wie zijn — na het overlijden van dr. Buchman — de eigenlijke leiders der beweging, wie financieren haar en is haar activiteit niet slechts schijnbaar van geestelijk-religieuze aard doch in de werkelijkheid aards en wel in 't bijzonder politiek gericht en daarbij, gelijk haar moraal, uiterst reactionair?

Ook hier te lande kwam enige kritiek tot uiting. Zij werd, naar onze indruk, in sterke mate geïnspireerd door de publicaties van de bekende Engelse journalist en Labour-man Tom Driberg. De heer Thornton-Duesbery, Anglicaans

geestelijke en rector van St. Peters College in Oxford, heeft zich de moeite getroost de bezwaren en verwijten tegen de persoon van MH: grondlegger Frank Buchman en tegen de beweging zelve zeer gedetailleerd na te gaan en te weerleggen. In dit laatste is hij naar onze indruk over het algemeen geslaagd. Aan de hand van authentieke verkenningen en bewijsstukken toont hij aan dat Duesbery's aantijgingen ongegrond zijn dan wel een zeer eenzijdige uitleg van bepaalde gebeurtenissen geven. Waar de auteur een enkele ongelukkige uitlating van Buchman niet geheel kan loochenen (over Hitler) toont hij aan dat zij een onjuist beeld geeft van Buchmans houding tegenover het nationaal-socialisme.

In zijn tachtig bladzijden tellende geschrift laat dr. Thornton-Duesbery in tien hoofdstukken successievelijk de verschillende verwijten en bezwaren de revue passeren. In een aanhangsel van nog 70 bladzijden legt hij zijn bewijsmateriaal over, dat ons van voldoende overtuigende kracht lijkt.

De heer D. de Loor, een van de bekendste aanhangers in Nederland van Morele Herbewapening, gaf aan het geschrift, dat in Nederlandse vertaling uitgegeven is bij Sijthoff, een begeleidend woord mee.

d R.

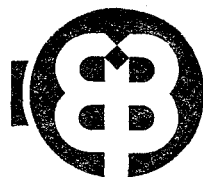
„Houdt de Vrijheid hoog!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

FORUM-BANK
AMSTERDAM

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

kapitaal en reserves f 22.600.000,-

AMSTERDAM · ROTTERDAM · DEN HAAG · UTRECHT

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

MINDER BELASTING BETALEN

Ook na de a.s. inkomstenbelastingverlaging kunt U belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstentijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

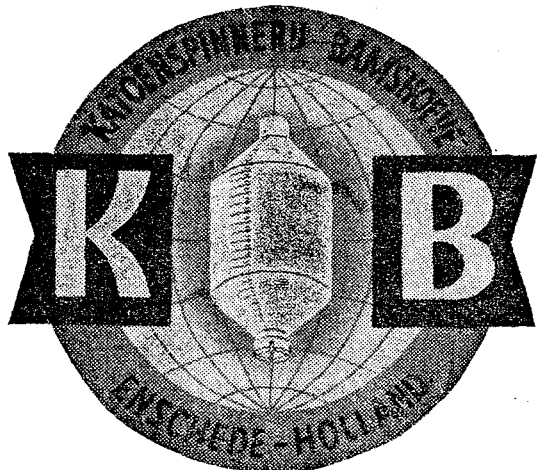
Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**Socialisme
op z'n smalst**

(Zie pagina 3)

NOTA EN PLAN

GRONDPOLITIEK EN EEG

De grondpolitiek staat in de regeringsverklaring in het middelpunt van de belangstelling. De bestemming van de grond is „het belangrijkste element voor het voeren van een doelgericht beleid ten aanzien van de ruimtelijke ordening”, zo zegt de verklaring.

Om het mogelijk te maken, dat deze grond in voldoende mate en tegen redelijke voorwaarden beschikbaar zal komen voor bestemmingen in het belang der gemeenschap, stelt de regering zich voor om een reeks maatregelen te nemen. Deze zullen deels de bestemming en deels de prijsvorming beïnvloeden.

Men begint met een onderzoek naar de mogelijkheden van het wettelijk voorkeurecht voor gemeenten en provincies, bij verkoop van gronden die in de toekomst bebouwd of voor openbaar nut gebruikt zullen worden.

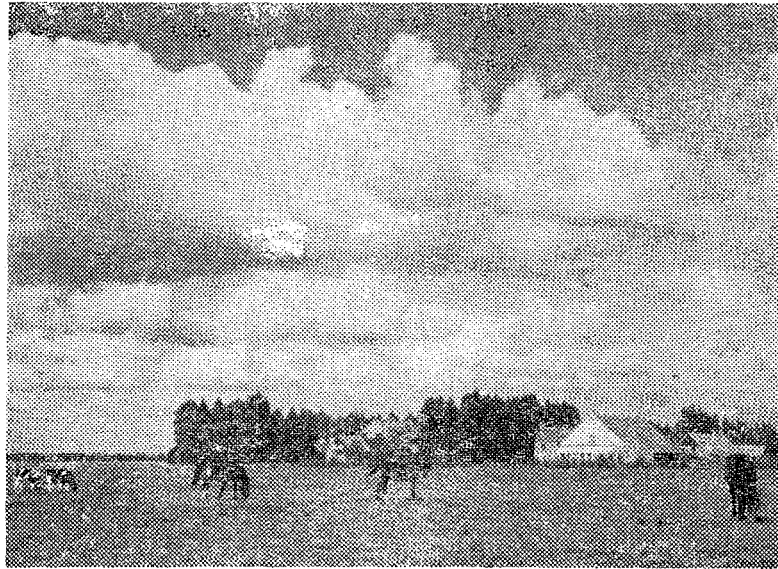
Het voorkeurecht of voorkeurecht van de overheid is een stokpaardje van de socialisten. KVP en AR zullen het voorlopig wel bij onderzoek willen laten en het hele kabinet zal de eerste twee jaren wel weinig dingen willen doen waaraan de anderen zich zouden kunnen stoten. Twee jaren zaaien, vier jaar oogsten zal de opzet van dit kabinet wel zijn. Vandaar dat men vooral op de voorbereidingen moet letten.

Welke prijs men als overheid zal betalen bij voorkeurecht en ont-eigening is natuurlijk nog niet bekend. De SER zal hierover een „open” advies uitbrengen, maar men denkt aan de gebruikswaarde, heeft de minister-president reeds gezegd.

Het blad van de katholieke Boeren en Tuinders Bond zegt in het commentaar op de regeringsverklaring over de plannen tot wijziging van de onteigeningswet: „Wij zijn van oordeel dat het niet meer dan redelijk te achten is, dat de overheid in deze gevallen de verkeerswaarde als uitgangspunt kiest”. Maar de katholieken zullen wel bijdraaien, immers zij — en vroeger de AR — waren felle strijders voor de verkoop van IJsselmeergronden.

De motie Egas, waarin dit werd afgekeurd werd met grote meerderheid in de Tweede Kamer verworpen. Twee maanden later treedt een nieuw kabinet van KVP, AR en PvdA op dat verklaart, dat IJsselmeergronden alleen worden verkocht ter compensatie van grond, die elders aan de overheid beschikbaar wordt gesteld. Het kan verkeren

Daarom zal de overheid er naar streven om de beschikking te krijgen over zoveel landbouwgronden als nodig is om de compensatie te ver-

.... grondpolitiek in het middelpunt van de belangstelling ....

wezenlijken. Men kan ook elders domeingronden ter vervanging krijgen, maar bij verkoop buiten de families moet de grond weer aan de overheid worden aangeboden. Zo vermeerdert zich het staatsbezit. Of zal men dit ook vlot weer afstaan als

door ir. L. G. OLDENBANNING

het een nieuwe bestemming heeft gekregen?

De praktijk in het verleden wijst anders uit, ook wanneer er geen socialisten in de regering zitten. Staat, provincie en gemeenten stoten niet gemakkelijk bezittingen af. Er is veel regeerkunst voor nodig om dit te bereiken. En ik geloof niet dat deze regering op dit punt veel moeite zal doen. Maar... afwachten is de boodschap.

Alleen hoe lang nog?

EEG-DILEMMA'S

De EEG staat voor moeilijke beslissingen. Voor 1 juli a.s. zal de ministerraad een besluit moeten nemen over een aantal voorstellen, die voor de toekomst van de EEG van groot belang zijn.

Het gemeenschappelijk landbouwbeleid is op gang gekomen. Export-

subsidies en eventuele kosten voor het uit de markt nemen van een aantal produkten zijn voor rekening van de EEG. De verordeningen van een gemeenschappelijke financiering lopen echter maar tot 1 juli 1965. Voordien zal men een nieuwe regeling moeten treffen wil de ontwikkeling kunnen doorgaan. Daarom werd aan de commissie gevraagd voor 1 april 1965 nieuwe voorstellen te doen. Dit is geschied, maar zoals te verwachten was leveren deze voorstellen moeilijkheden op. De commissie meent, dat de EEG op den duur moet beschikken over eigen inkomsten. Ze denkt die te vinden door het rechtstreeks innen van douanerechten en invoerheffingen, die aan de buitengrens van de EEG worden geheven. Als de binnenrechten zijn afgeschafte zouden alleen de doorvoerstaten gelden ontvangen en zou de „havenconcurrentie” wellicht nog groter worden, indien dit nationale inkomsten bleven. Maar bovendien zou dit de eenheid in rechten en in optreden naar buiten niet bevorderen. Het zou geen echte gemeenschappelijke markt doen ontstaan.

De EEG heft de invoerrechten en betaalt de exportsubsidies en marktinterventies. De EEG-commissie meent, dat daarmee op 1 juli 1967 een begin moet worden gemaakt en dat na een overgang van 5 jaar — (Vervolg op pagina 2)

Vrijwel gelijk zijn de Nota-Vrolijk (of moeten we zeggen Nota-Bot of Nota Cals?) en het omroepplan van de partij verschenen. Men kan ze nu naast elkaar stellen en vergelijken. Dat is in de pers dan ook gedaan.

Over het algemeen kunnen we erkentelijk zijn voor de wijze waarop dit gebeurd is. Wij hadden werkelijk niet verwacht dat in het enige partij- en VARA-denken van het Vrije Volk ruimte zou zijn voor het denken over een nieuwe structuur naast het bestaande clubbestel waar de VARA zo'n sterke plaats bekleedt.

Als deze krant een BBC-structuur met een gedeeltelijke bekostiging uit de reclame „verlakerij” noemt dan behoeven we daar niet van te schrikken. De echte nationale omroepsocialisten zijn allang verdronken door de veel machtiger VARA-vleugel, die immers als sterkste troef heeft het machtige propagandamiddel van een socialistische zuil.

De Nota-Vrolijk is, zoals te verwachten viel, met grote instemming in Hilversum ontvangen. De harte pijn over het algemeen programma wordt slechts af en toe duidelijk. In grote lijnen is men daar- en dat is heel begrijpelijk - tevreden met de vrijwel voorgoed geconsolideerde machtspositie van de clubs.

Aan het Binnenhof heeft onze fractievoorzitter mr. Geertsema, zijn zin gekregen ten aanzien van de schriftelijke voorbereiding van de nota. Dit is een juiste gang van zaken.

Minder juist lijkt het, dat de regering nu al te kennen geeft in veertien dagen de memorie van antwoord te kunnen indienen. Hoe weet zij dat zo precies?, zou men kunnen vragen. Weet zij nu al welke aanvullende vragen er komen op de werkelijk niet diepgravende nota? Nee, dat weet zij niet, zij weet wel, dat de neuzen geteld zijn en dat wat binnenskamers is bekostuofd (zelfs door dr. Drees een niet onbedenklijke procedure genoemd) nu in het openbaar nog even „geregeld” moet worden.

Een debat over de enorme problemen en mogelijkheden van de omroep zal het niet worden, er zal heus niet gepraat worden over een werkelijk cultuurbeleid. In de aangekondigde haastprocedure is daar eenvoudig geen plaats voor. Na wat er de laatste maanden gebeurd is, zal overigens wel niemand meer zo naïef zijn om te veronderstellen, dat het daar in de omroeppolitiek van Nederland om gaat.

ATTENTIE!

Radio-uitzending DONDERDAG, 24 JUNI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender HILVERSUM II (298 m):

ZENDTIJD AFGESTAAN AAN DE J.O.V.D.

ATTENTIE!

MEDEDELINGEN VAN HET HOOFDBESTUUR VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

1. Brochure „Radio en Televisie”, folder „Openheid in Zuilenland”

Het Hoofdbestuur der Partij heeft een brochure „Radio en Televisie” en een folder „Openheid in Zuilenland” gepubliceerd. De prijs van de brochure bedraagt 30 cent per exemplaar, van de folder 8 cent per exemplaar. Bestellingen kunnen worden gedaan door overschrijving van het betreffende bedrag op giro nr. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, onder vermelding „Brochure radio en t.v.”, c.q. „folder Zuilenland”.

2. Provinciale Statenverkiezingen en Gemeenteraadsverkiezingen 1966

In het jaar 1966 zullen zowel voor de Provinciale Staten als voor de Gemeenteraden verkiezingen worden gehouden.

A. Provinciale Statenverkiezingen

De dag der kandidaatstelling is dinsdag 8 februari.

De dag der stemming is woensdag 23 maart.

Artikel 1 van de reglementen op de kandidaatstelling voor leden van de Provinciale Staten (zie blz. 104 e.v. van het Jaarboekje 1964) luidt als volgt:

1. Vóór 10 oktober van het jaar, voorafgaande aan dat, waarin de periodieke verkiezingen voor de Provinciale Staten zullen worden gehouden, vergaderen de afdelingen om aan de Staten-Centrales namen van personen, lid van de Partij, desgewenst in volgorde van voorkeur en met toelichting over de kandidaten op te geven, die men in aanmerking wenst te doen komen voor het lidmaatschap van de Provinciale Staten.
2. In deze vergadering worden tevens de afgevaardigden en hun plaatsvervangers benoemd naar de in de volgende artikelen van deze reglementen voorgeschreven vergaderingen van de Staten-Centrales en de Kamer-Centrale.
3. Vóór 15 oktober wordt van de uitslag dezer vergadering mededeling gedaan aan de secretaris van de Staten-Centrale en aan die van de Kamer-Centrale.

De in onze reglementen genoemde termijnen voor de procedure dezer kandidaatstelling zijn aan de krappe kant. Het is dus gewenst met deze procedure zo vroeg mogelijk, liefst begin september te starten, teneinde later niet in tijdnood te geraken.

Voor de verdere gang van zaken wordt naar de betreffende reglementen verwezen. Het is niet wel mogelijk daarvan een overzichtelijk uittreksel te maken.

Willen de secretarissen der Kamer-Centrales thans reeds nagaan of de Staten-Centrales in hun gebied functioneren en willen zij zorgdragen, dat de afdelingssecretarissen in hun Kamer-Centrale tijdig, dus vóór half september, een opgave ontvangen van de adressen van de secretarissen der Staten-Centrales, waartoe zij behoren? Tevoren gelieven zij deze gegevens te verifiëren met het op het Algemeen Secretariaat aanwezige adressenmateriaal. De secretarissen der Kamer-Centrales wordt dus verzocht hierover contact op te nemen met het Algemeen Secretariaat.

B. Gemeenteraadsverkiezingen

De dag der kandidaatstelling is dinsdag 19 april.

De dag der stemming is woensdag 1 juni.

Artikel 1 van het Reglement op de kandidaatstelling voor leden van de gemeenteraden (zie blz. 109 e.v. van het Jaarboekje 1964) luidt als volgt:

1. Uiterlijk in de maand oktober van het jaar, voorafgaande aan dat, waarin de periodieke verkiezingen voor de gemeenteraden plaatsvinden, belegt iedere afdeling een vergadering, waarin besloten wordt, of zij voor de verkiezing van de gemeenteraad met een eigen kandidatenlijst, met een kandidatenlijst opgesteld in samenwerking met andere politieke partijen, groepen of personen, of niet met een kandidatenlijst zal uitkomen.
2. In gemeenten, waar de Partij reeds ten minste één eigen vertegenwoordiger in de raad heeft, en het bestuur van de betreffende afdeling van oordeel is, dat, gezien de plaatselijke politieke constellatie, deze zetel behouden zal kunnen worden, kan de in het eerste lid van dit artikel bedoelde vergadering achterwege blijven en het bestuur zelfstandig besluiten, dat de afdeling met een eigen kandidatenlijst zal uitkomen.

Het in dit artikel bedoelde besluit van de afdeling, resp. het afdelingsbestuur, wordt met de motieven, welke hiertoe hebben geleid, vóór 1 november ter kennis van het Hoofdbestuur gebracht.

Voor de verdere procedure verwijzen wij U naar het betreffende reglement.

3. Jaarboekje 1964

Het jaarboekje 1964 is thans tegen de gereduceerde prijs van f 1,— per exemplaar verkrijgbaar.

Bestellingen door overmaking van het betreffende bedrag op giro nr. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, onder vermelding „Jaarboekje”.

Commissie Gemeenteprogram 1966 geïnstalleerd

Op woensdag 26 mei is in Den Haag de commissie VVD-Gemeenteprogram 1966 geïnstalleerd.

Deze installatie geschiedde door de heer D. W. Dettmeijer, voorzitter van de vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD, die er op wees, dat het Gemeenteprogram niet een propagandageschrift is maar in de eerste plaats een handleiding voor gemeenteraadsleden en kandidaats-gemeenteraadsleden om te gebruiken en na te slaan bij discussies en bij raadsvoorstellen.

De voorzitter der commissie, prof. mr. D. Simons, zei dat het gemeenteprogram 1966 belangrijke punten moet bevatten, die in de vorige programma's nog niet opgenomen waren of niet volledig uitgewerkt waren, zoals de agglomeratiegedachte, de geluidshinder en de water- en luchtverontreiniging.

Bovengenoemde commissie verzoekt hen, die eventueel suggesties hebben met betrekking tot het Gemeenteprogram, deze ter kennis te brengen van de secretaris der commissie, H. G. van Zwijn-drecht, Hyacintweg 24, Den Haag.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 134 25.

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

EEG-DILEMMA'S

(Vervolg van pagina 1)

vanaf 1972 — alle gelden in de EEG-pot moeten komen. Hierbij houdt men rekening met de verwachting, dat na 1 juli 1967 niet alleen voor granen, varkensvlees, eieren en slachtpluimvee in de EEG één prijs zal gelden, maar er ook een vrije markt is voor zuivelproducten, rund- en kalfsvlees, groenten en fruit, evenals voor alle industriële producten.

Het lijkt logisch dit zo te doen, maar hierbij komen tal van moeilijkheden kijken.

Als de EEG eigen inkomsten bezit en niet meer afhankelijk is van bijdragen der 6 landen wordt de controle van de nationale volksvertegenwoordigingen uitgeschakeld.

Nederland wenst daarmee niet accoord te gaan zolang het Europese parlement nog vrijwel alleen een adviserend lichaam is. De huidige voorstellen van de commissie om het EEG-parlement enige invloed op de goedkeuringen voor de EEG-begroting te geven, gaan ons niet ver genoeg. Volledige inschakeling ook bij de wetgeving is nodig. Maar bovendien zijn er nog meer principiële perikelen, afgezien van de financiële.

Men geeft zijn eigen handelspolitiek prijs, dit wordt gemeenschappe-

lijk. Zo heeft elke exportsubsidie de goedkeuring nodig van de EEG. Daarvoor voelt met name Frankrijk weinig. Graanexporten naar Rusland of rood China moeten dan door de EEG worden goedgekeurd. Frankrijk voelt zijn zelfstandigheid sterk aangetast.

Jammer voor de Fransen want zij zouden er financieel best afkomen. Want de landen, die veel invoeren zullen het gelag moeten betalen. Zij zullen hun invoerrechten missen.

Dit is vooral voor Duitsland, Nederland en België moeilijk. Landen die veel uitvoeren kunnen aanspraak maken op exportsubsidies. Hier- van zullen Frankrijk (granen) en Nederland (zuivel en vlees) kunnen profiteren. Hoe dit alles in elkaar grijpt is nog niet bekend. De besprekingen over de Kennedy-ronde houden hiermee rechtstreeks verband.

Ik zie dan ook nog niet, dat de voorstellen van de commissie op 1 juli door de Raad worden goedgekeurd.

Alleen als „pakket” waarvan tijdens de onderhandelingen wordt afgepakt en toegevoegd zullen ze het misschien halen. Dit blijft echter onbevredigend. Gelukkig dat deze voorstellen de nationale parlementen nog moeten passeren.

RIJNMOND-VERKIEZING

Verantwoording van nagekomen giften:

U. S. te A. f 10,—; Ir. H. V. te 's-G. f 10,—; H. U. v. L. te W. f 10,—; J. S. te B. f 25,—; H. Z. te D. f 20,—; Drs. A. F. B. te W. f 10,—; Y. B. te G. f 10,—; P. B. te G. f 10,—; Drs. A. B. te Z. f 10,—; B. G. B. te Z. f 25,—; H. M. N. te B. f 10,—; Mr. D. F. W. te L. f 25,—; Mej. Dr. A. J. M. te A. f 5,—; J. T. te R. f 20,—; Mevr. M. W. Th. S.-de B. te L. f 5,—; M. L. v. B. te 's-G. f 10,—; L. L. te G. f 10,—; Ir. J. C. L. S. te K. f 25,—; G. H. te B. f 5,—; W. v. O. te D. f 10,—.

Van de afdelingen Veendam en Gorinchem kwam resp. f 25,— en f 50,— binnen.

Alle geefsters en gevers mijn hartelijke dank!

SIDNEY J. VAN DEN BERGH
Peningmeester

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

WEGENBOUW

TE SIEPE
ZWOLLERKERSPEL

ZINLOOS

★ ★ Asten heeft nog steeds moeite met de spelregels van de democratie. Zoals wij in deze kolom hebben gesignaleerd verlieten op 14 april drie (oppositie) leden van de gemeenteraad van deze Brabantse plaats de vergadering. Dat gebeurde nadat de burgemeester had besloten de deuren voor publiek en pers te sluiten zonder dat hierover door de raad mocht worden gediscussieerd. Enige dagen later verzocht het drietal, gebruik makend van zijn rechten, om een openbare vergadering. Deze werd vorige week maandag gehouden, maar van openbaarheid was ook nu weer weinig sprake. Drie leden van de meerderheidsgroep dienden namelijk direct het verzoek in om de deuren te sluiten, hetgeen prompt — zonder discussie — geschiedde. Opnieuw liep daarop het drietal oppositieleiden voortijdig uit de vergadering weg, even later gevolgd door een vierde raadslid. „Hier is niets meer voor mij te doen”, zo verklaarde deze. Dat laatste kunnen wij ons goed voorstellen.

HOUEN ZO

★ ★ „Het gemeentebestuur van Den Bosch maakt bijzonder veel haast met de verwezenlijking van een structuurplan, dat nog steeds door een waas van geheimzinnigheid is omgeven”, zo schreven wij drie maanden geleden in deze kolom. Wij leverden toen kritiek op het feit dat de bevolking nog niet tot in details was ingelicht over de inhoud van de (sanerings)plannen, waarbij zij zo nauw is betrokken.

Thans echter is op de Bossche Markt een grote tent verzeen, waarin onder het motto „Houen zo, bouwen zo” de burgerij uitvoerig wordt voorgelicht. Weliswaar is op deze expositie minder materiaal te vinden over de aan veel kritiek onderhevige sanering van de binnenstad dan over de grote toekomstdromen, maar met vreugde moet worden erkend dat het gemeentebestuur nu de weg naar de openbaarheid heeft gevonden. Wat dat betreft graag: Houen zo.

DEINING

★ ★ Mag men in de grote steden nog wel eens denken dat het politieke leven in de kleine gemeenten van ons land landelijk-rustig pleegt voort te kabbelen, niets is minder waar. Vorige week meldden de kranten achtereenvolgens, dat inwoners van Loenen aan de Vecht bij Ged. Staten een aanklacht hadden ingediend tegen een wethouder en de gemeentesecretaris, dat vier leden van de gemeenteraad van Doetinchem via schriftelijke vragen aan B. en W. een wethouder bepaalde transacties hadden verweten, en dat in de raad van Delden een tweespalt bij de katholieken er toe had geleid dat een wethouder naar huis was gestuurd.

De politieke belangstelling in deze gemeenten steeg natuurlijk tijdelijk tot ongezond grote hoogten en zal pas tot normale proporties worden teruggebracht wanneer alle beschuldigingen zijn onderzocht. Tot verheldering van de politieke hemel, zo moet worden gehoopt.

KEURIG

★ ★ Soms valt de fictie bij de werkelijkheid in het niet. Een Chileense weduwe van 65 jaar bleek aan het hoofd te staan van een bende, die een half miljoen valse dollars min of meer eigenhandig had geproduceerd. De dame woonde en opereerde te Rome. Te haren huize beschikte zij over een complete drukinstallatie voor namaak-dollars. Haar tasje was voorzien van een revolver. Want zij huldigde het beginsel, dat „praters” tot absolute zwijgzaamheid waren gedoemd. Het eigenaardige bij deze Chileens-Romeinse thriller is, dat deze bendeleider als „keurig oud dame-tje” bekend stond. Moraal: Terwijl men niet alle uiterlijk misdadigen behoeft te wantrouwen, is ook een keurig uiterlijk geen waarborg voor „kieskeurigheid bij het nastreven van geld-gewin”.

SOCIALISME OP Z'N SMALST

Het kabinet-Cals zal onder socialistische invloed trachten allerlei collectivistische maatregelen door te zetten, die evenzevele socialistische propaganda-stunts zijn. Reeds heeft minister Den Uyl in het ontwerp-Continental Plat de mogelijkheid gesteld, dat de staat deel gaat nemen aan de olie- en aardgas-race op de Noordzee. Op zichzelf niet zo'n bij uitstek collectivistische maatregel, maar een mogelijkheid die doet denken aan het „Schoenmaker hou-je bij je leest”.

De ervaring met de Haagse „Habo”, die een soort controle-onderneming zou moeten zijn voor de particuliere bouwnijverheid lokt niet tot navolging! Bij een staatsexploratie in de Noordzee zou de zaak nog slimmer zijn, want daarbij is geen sprake van een mogelijke controle, maar eenvoudig van een zich begeven op een terrein waar de hoogste deskundigheid is vereist, waarover de staat niet beschikt en die men slechts zou kunnen verkrijgen na jaren lange ervaring en investering van tientallen miljoenen. Bovendien heeft de staat in zijn mijnwetgeving de mogelijkheid regels te stellen, waardoor — zoals in een rechtstaat past — ieder deskundig gegadigde weet waaraan hij zich heeft te houden.

Erger wordt het wanneer de plannen van minister Vondeling c.s. uitvoering zouden vinden op het punt van het onroerend goed en de speculatie-winstbelasting.

Het is waarlijk geen socialistische invloed, die de oorzaak is, dat een simpel besluit van een gemeenteraad een onteigening zonder schadevergoeding kan betekenen. In het in 1919 verschenen Gedenkboek „Nederlandsch Administratief Recht” voor Prof. mr. J. Oppenheim heeft mr. C. W. Stheeman, rechter te Leeuwarden, een artikel geschreven over recht op schadevergoeding waarbij hij op een dergelijke onteigening per gemeenteraadsbesluit zonder schadevergoeding wijst, een verschijnsel dat in strijd is met de Grondwet.

In hetzelfde Gedenkboek schrijft mr. H. W. van Sandick, lid van het Hoog Mil. Gerechtshof, over „Onteigening par zone”, een methode, die in Frankrijk reeds lang toepassing vond en waarbij zoals de naam aan geeft, een gehele zone wordt onteigend, om de publieke diensten meer armslag te geven voor uitbreidingsplannen en de waardevermeerdering van terreinen ten goede te doen komen aan de gemeenschap.

Om van deze laatste de publieke organen te laten profiteren kent men in Duitsland en Zwitserland al sedert de vorige eeuw z.g. „betterment taxes”, bedoeld om de eigenaren van percelen die in waarde zijn gestegen door de werken van de overheid en anderszins, een deel van die waardeaanwas als belasting te doen betalen, een heffing, die ook hier te lande mogelijk is, maar waarvan vrijwel geen gebruik wordt gemaakt.

We vermelden dit niet om de invoering van dergelijke methoden en heffingen te bepleiten, maar om aan te geven hoe men hetgeen socialistische ministers thans nastreven, geenszins op zichzelf socialistisch is, maar wel de methode waardoor

door Mr. J. VAN GALEN

men dit wil verwerklijken. Men wil een prijsstop voor onroerend goed, door de overheid gedecreteerd omdat deze uit kortzichtigheid heeft nagelaten langs andere legale weg, tot het beoogde resultaat te komen. Daarom moeten dwang en willekeur recht en wet vervangen. Het is een collectivistisch streven, dat de rechtstaat aantast.

* * *

Iets dergelijks kunnen wij opmerken over de door minister Vondeling aangehangen idee van een speculatie-winstbelasting.

Enkele voorgaande socialistische ministers van financiën zijn er nooit in geslaagd een vorm te vinden voor een dergelijke belasting, die zich niet aan de grofste onbillijkheid te buiten gaat. De tijdens de bezetting ingevoerde speculatie-winstbelasting is, zonder dat iemand er een traan over heeft gelaten, tot zelfs de heer Hofstra toe, afgeschaffd omdat zij geen zoden aan de dijk zette. Verder kan men vaststellen, dat alle belastingdeskundigen uitermate terughoudend zijn zo'n wet te ontwerpen. Minister Vondeling, zelf geen belastingdeskundige, bleek moeite te hebben een deskundige staatssecretaris te vinden. Naast de politieke zijde van deze benoeming zal ook wel de geringe lust van een r.k. deskundige om zich met zo'n ontwerp te zien belast (in dubbele zin) de oorzaak van de late benoeming zijn.

Maar goed, laat ons aannemen, dat men bijzondere winsten, die tot nut toe als kapitaalwinsten buiten heffing van inkomstenbelasting bleven, uitgebreider wil treffen dan tot dusver het geval is. Hiertoe zou een kleine wijziging van de wet-I.B. tot het

beoogde doel kunnen leiden, n.l. door op uitgebreider wijze dan tot nu toe het geval is, winstlatende transacties te beschouwen als beroepsmatig. Wanneer b.v. iemand, die voor zijn zoon of dochter een huis wil laten bouwen er 6 of 10 bouwt om er 5 of 9 te verkopen, (een concreet geval) kan men deze man dan niet als beroepsmatig bouwverzekeren?

Ook ditmaal bedoelen wij niet een dergelijke verandering van de wet-I.B. te bepleiten. Ook niet om minister Vondeling een hint te geven (die hij toch niet zou opvolgen). Maar om te wijzen op het gevaar, dat men een uiterst onbillijke belasting wil gaan invoeren, die slechts kan voeren tot rompslomp, zodat de perceptiekosten de opbrengst wellicht niet zullen dekken, en tot willekeur omdat men geen juist en hanteerbaar criterium voor „speculatie” kan geven. Ook hier dreigt een aantasting van de rechtstaat, waarin ieder onderdaan zijn rechten en plichten weet, althans kan weten.

Een bijzondere heffing als die waarvan minister Vondeling droomt is een collectivistisch idee en een socialisme op z'n slechts en smalst.

Massief kartonnen

DOZEN

☆

voor export en binnenlands gebruik

☆

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 73 - 22 33. Tx. nr. 53251

autolakken vernissen

industrielakken

Pieter Schoen

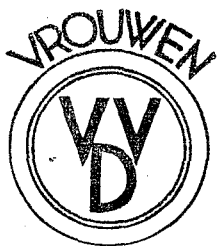
scheepsverven

VERFCHEMIE

constructieverven

muurverven

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Vakbeweging en bedrijfsleven

Door de gehaaste in- en doorzending van het verslag in het nummer van 28 mei van de lezing door mevrouw mr. E. Veder-Smit in Bussum gehouden, zijn tot onze spijt enige fouten in de tekst gesloten.

De namen van de 3 grote vakcentrales luiden : N.V.V., C.N.V. en N.K.V. De Teldersstichting heeft een studie, getiteld „open ondernemerschap” het licht doen zien. In 1964 heeft een staatscommissie onder leiding van prof. Verdam rapport uitgebracht over de herziening van het ondernemingsrecht. De voorstellen, die het rapport bevat namens alle leden, dus unaniem, kan spreekster onderschrijven. De voorstellen van de zgn. negen-zeven minderheid ontmoeten echter ernstige bezwaren. Zo wil men de taak van commissarissen veranderen door hun bevoegdheden te geven, die aan aandeelhouders toekomen. Zelfs wil men werknemerscommissarissen aanstellen. Beide groepen voorstellen acht spreekster onaanvaardbaar. Juist acht zij echter het streven om de werknemers het beleid van de directie te doen begrijpen en mede daardoor hun arbeidsvreugde te bevorderen.

Provinciale dagen

Zuid-Holland en Gelderland hebben hun provinciale dagen al gehad; nu zijn Utrecht en Friesland aan de beurt.

Utrecht

Hier komen de vrouwelijke V.V.D.-leden samen op maandag 14 juni a.s. in „Boschlust”, Boschlaan 19 te Zeist, tussen 12.00 en 12.30 uur. Na de koffietafel (f 5.20) zal er naar twee sprekers geluisterd worden, die een boeiende en interessante middag beloven, nl. mevr. mr. J. M. Stoffels-Van Haaften over „Hulp aan ontwikkelingslanden” en mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott over „Actuele Politiek”. Sluiting 16.30 uur.

Men kan introducées meebrengen die wel sympathie voor onze beginselen hebben, doch nog geen lid zijn. Aanmelden zo spoedig mogelijk bij mevr. H. Huese-Laming, Soestdijkseweg 248, Bilthoven.

Het zal de 15e Utrechtse voorjaarsbijeenkomst zijn. Utrecht kan met voldoening terugzien op een reeks van succesvolle provinciale dagen.

Friesland

Hier is het pas de tweede Provinciale Dag, maar het succes van verleden jaar belooft ook nu veel. Deze keer wordt de bijeenkomst gehouden op donderdag 17 juni in Heerenveen in het nieuwe Motel (lijn 1 van de N.T.M. bus Sneek-Heerenveen, om 10.48 van het station Heerenveen). Ontvangst 10.30-11.15 uur. Na de opening door mevrouw mr. E. Veder-Smit spreekt ook hier mevr. J. M. Stoffels-Van Haaften, deze keer onder de titel „Is elke hulp aan ontwikkelingslanden werkelijk helpen?”

Na de koffiemaaltijd op „service-plates” vertelt mevr. T. Wierda-Haanstra, gemeenteraadslid van Heerenveen, bijzonderheden over haar gemeente waarna het gezelschap per bus die gemeente gaat bekijken. Voorts zal een bezoek worden gebracht aan de Batavus Rijwielen- en Motorenfabriek te Oudeschoot. Einde om 16.15 uur. Kosten f 5,50.

Aanmelden vóór 14 juni bij mevr. mr. E. Veder-Smit, Harlingerstraatweg 35, Leeuwarden. Ook hier zijn introducées, die de V.V.D. beginselen onderschrijven, welkom. Misschien worden zij dan wel lid.

't Is ideaal wonen in een BG-bungalow

Ook voor u op korte termijn mogelijk in Ameide, Heenvliet, Meerkkerk, Middelharnis, Westmaas en Zuidland.

Nadere inl. over uitvoering, ligging, kosten en financiering:

N.V. Bouwfonds Ned. Gemeenten
Nassauplein 13 - Den Haag
Telefoon (070) 63 69 10

Activiteiten van de LANDDAG te BERGEN

.....afwisselema klinken vrolijke volkshedjes.....

Mevrouw mr. E. Broekman-Vriesman, wethouder van de gemeente Bergen, heette de aanwezigen op onze landdag hartelijk welkom.

Uit de partij

Bestuur Kamercentrale Haarlem

Het bestuur van de Kamercentrale Haarlem is thans als volgt samengesteld:

Dr. A. J. Vis, Bussum, voorzitter; mr. J. G. Bettink, Haarlem, secretaris; R. Derks, Naarden, penningmeester; J. A. Lodewijk, Amstelveen, vice-voorzitter; H. J. van Zijverden, Hoofddorp, lid; Drs. F. Brühl, Laren, lid; mej. Joh. H. Springer, Haarlem, lid; mej. G. van Trojen, Heemstede, lid; Ir. W. Veldhuis, Velsen, lid en Ir. A. J. Allan, Beverwijk, lid.

Nieuw initiatief Kamer-Centrale Den Helder

De Kamer-Centrale Den Helder heeft in overleg met mr. dr. C. Berkhouwer een nieuw initiatief ontwikkeld door het houden in de afdelingen van spreekbeurten in de vorm van z.g. koffie-praatjes-met-een-broodje aan de ronde tafel. Deze zullen plaats hebben gedurende het reces van het Nederlandse- en Europese parlement.

Reeds werden twee van dergelijke koffiepraatjes vastgesteld en wel op 19 juli te Zuid-Scharwoude en op 22 juli te Broek in Waterland. Bij het praatje in

de Langedijk zal ook het lid van Gedeputeerde Staten, mr. F. C. Vorstman, aan het gesprek deelnemen met het oog op de ruilverkaveling in de Geestemerambacht.

Mr. Van Riel spreekt in Eerbeek

Op vrijdag 18 juni a.s. houdt de afdeling Eerbeek een discussie avond met mr. H. van Riel. De bijeenkomst vindt plaats in de vergaderzaal van het kantoor van NV Papierfabriek „De Hoop” Aanvang 8.30 uur.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61 's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03 (3 lijnen)

Giro 67880

FABLO COMMODORE WHITE

U slaagt uitstekend bij

GERRITZEN

HERENMODES
Loan v. Meerderevoort 280a
DEN HAAG . TEL. 33 64 18

IN DE BONDSREPUBLIC IS DE SOCIALISTISCHE PARTIJ EEN RIJKAARD

Dr. Van Rhijn ziet wel de bezwaren van een speculatiewinstbelasting

In het jongste nummer van „Opinie”, het veertiendaagse orgaan van de Partij van de Arbeid, kan men een grote foto zien afgedrukt van een man met een tevreden en zelfgenoegzaam uiterlijk en met een grote sigaar tussen de vingers. Om in de termen van het oude socialisme te spreken: een echte vertegenwoordiger van de bourgeoisie.

Die tevredenheid en zelfgenoegzaamheid zijn wel verklaarbaar, want de afgebeelde is Alfred Nau, de penningmeester van de Duitse socialistische partij, de SPD, die D.M. 200 miljoen beheert.

De SPD is - dit in tegenstelling met de CDU en de liberale FDP - een rijke partij.

De heer Nau zei het kort geleden nog heel duidelijk: „Ik vind er geen doekjes om, dat wij een rijke partij zijn. Daar ben ik blij om, want tegenwoordig wil niemand meer arm zijn. Op arme partijen willen de kiezers trouwens niet zo graag stemmen”.

Hoe deze rijkdom verkregen is en wat daar omheen te doen is, vertelt de heer B. Stoop in een artikel bij bedoelde foto.

De SPD heeft haar sterke financiële positie niet alleen te danken aan de contributies van bijna 700.000 leden, maar ook aan het feit, dat de partij grote financiële belangen heeft in een aantal kapitaalcrachtige bedrijven. Zo is de op drie na grootste bank van West-Duitsland, de „Bank für Gemeinwirtschaft”, een socialistische dochteronderneming, evenals enkele grote levensverzekeringsschappijen, een concern van dagblad- en drukkerijbedrijven, een rederij, een woningbouwmaatschappij en een grootwinkelbedrijf.

Men schat, dat penningmeester Nau een vermogen beheert, dat in de buurt van de 200 miljoen Mark ligt.

Strooien met geld

Dit wat de inkomstenkant betreft. Tenminste even belangwekkend echter is wat de schrijver in „Opinie” over de uitgavenkant vertelt.

Iets van die rijkdom bespeurt men op de partijcongressen van de SPD. Zo kregen dit jaar in Karlsruhe alle ruim 300 aanwezige binnen- en buitenlandse journalisten een vulpen en een ballpoint, een aktentas en een bos bloemen op hun hotelkamer. Tijdens congressen worden er ook grote ontvangsten, die tonnen kosten, door het socialistische partijbestuur gegeven.

De verkiezingscampagne, die een grote partij dertig tot veertig miljoen Mark kost, kan de SPD zelf financieren. De CDU, met amper 300.000 en de FDP met slechts 90.000 leden, kunnen dat niet.

Daarom hebben de twee regeringspartijen er enkele jaren geleden - met de stemmen der socialisten tegen - een wet doorheen gekregen die bepaalt, dat de in het parlement vertegenwoordigde partijen overheidsgeld krijgen voor hun activiteiten.

Zo hebben de partijen dit jaar samen de beschikking over 38 miljoen Mark uit de portemonnaie der belastingbetalers.

De Duitse sociaal-democraten hebben - hoewel zij principiële tegenstanders zijn van deze staats hulp - de miljoenen natuurlijk wel geaccepteerd. Een groot deel van dit bedrag heeft de SPD echter besteed aan het aanschaffen van studieboeken (over geschiedenis en staatsinrichting), die gratis ter beschikking werden gesteld van middelbare scholen, ongeacht of zij protestants, rooms-katholiek of neutraal zijn.

Deze boekenactie - zo vermeldt de schrijver - heeft de SPD propagandistisch bijzonder handig uitgebuit.

Tot zover de aan „Opinie” ontleende bijzonderheden. Een socialistische partij, die zich verbindt met kapitaalcrachtige bedrijven; politieke partijen, die door de Staat worden gefinancierd; journalisten die, driehonderd ten getale, een vulpen, een ballpoint en een aktentas cadeau

krijgen en op hun hotelkamer een bos bloemen vinden - het klinkt ons alles wel erg Duits „gründlich” in de oren.

Laat ons maar zeggen: ieder land heeft zijn eigenaardigheden. Ons althans zou dat alles toch waarschijnlijk niet erg liggen, hoe welkom iedere partijpenningmeester zo overvloedige financiën ook mogen zijn.

Speculatiewinstbelasting

We blijven dit maal in de socialistische sfeer, maar stappen over naar ons eigen land.

In „De Doorbraak”, orgaan van de Werkgemeenschap van protestants-christelijken in de Partij van de Arbeid, wijdt mr. dr. A. A. van Rhijn een artikel aan de door het nieuwe Kabinet aangekondigde voornemen van een belasting op speculatiewinst.

Deze oud-staatssecretaris van Sociale Zaken is, hoewel uit de voor-oorlogse Christelijke Historische Unie afkomstig, sedert zijn overgang naar het socialisme, bepaald een linkervleugelman in de PvdA. Zijn ervaring als staatssecretaris heeft hem echter toch ook wel geleerd niet alleen af te gaan op theoretische wenselijkheden, maar ook te zien naar de praktische mogelijkheden en de bezwaren daarvan af te wegen.

Het behoort niet te verwonderen, dat dr. Van Rhijn voorop stelt, dat voor socialisten een speculatiewinstbelasting bijzonder aantrekkelijk is. Wie goederen produceert of diensten verricht heeft een zedelijk recht op een behoorlijke beloning, want hij vermeerdert het nationale inkomen. Maar dat doet de speculant juist niet. Hij heeft alleen de bedoeling zichzelf te verrijken zonder de maatschappij te dienen, aldus de redenering van dr. Van Rhijn.

Bovendien valt een speculatiewinst op dit ogenblik buiten de inkomstenbelasting en als derde punt noemt hij, dat speculatiewinsten de prijzen opdrijven. Zij leiden, zo meent hij, tot veel grotere bestedingen. Een dergelijke stimulans der conjunctuur vergroot het inflatiegevaar. Door een belasting op speculatiewinsten wordt de inflatie ingedamd. De conjunctuur wordt er meer door gestabiliseerd, aldus de heer Van Rhijn.

Details van het plan zijn nog niet bekend, maar uit hetgeen minister-president Cals heeft aangegeven blijkt, dat de belasting zal gaan gelden voor gebouwen, gronden en effecten. De belasting zal pas zijn verschuldigd wanneer de winst wordt gerealiseerd, d.w.z. wanneer verkoop plaats vindt. Er wordt gedacht aan een tarief van 25 pct.

Niet iedere vermogensaanwas zal als speculatiewinst worden beschouwd. Zij wordt geacht alleen aanwezig te zijn wanneer tussen het ogenblik van aankoop en het ogenblik van verkoop een niet te lange termijn is gelegen. Welke die termijn zal zijn, moet nog worden vastgesteld.

Verder zal met het gevaar van onbillijkheden worden rekening gehouden. Wie zijn vermogen vermeerdert krachtens erfrecht of krachtens schenking, betaalt geen speculatiewinstbelasting, want hij wordt dan reeds voor de successiebelasting of voor de schenking aangeslagen. Een dubbele belasting moet natuurlijk worden voorkomen.

Een onbillijkheid zou ook ontstaan wanneer de speculatiewinst zou worden geheven van iemand, die weliswaar zijn huis tegen een hoge prijs verkoopt, maar ook weer een sterk in prijs gestegen huis moet terugkopen. Ook daarmee zal worden rekening gehouden.

Technische moeilijkheden

De schrijver verzuimt echter niet, er ook op te wijzen, dat de uitvoering voor een

aantal technische moeilijkheden stelt, waarvan hij er enkele noemt.

Vernogenswinsten zijn niet altijd reëel. Er zijn ook nominale (fictieve) vermogenswinsten, die ontstaan door de waardedaling van het geld en de stijging van het prijspeil. Moeten nu alleen reële vermogenswinsten worden belast of ook nominale? Ons huidige belastingstelsel staat op het standpunt van de gulden-is-gulden theorie. Dat bewijst dus op een belasting ook van nominale vermogenswinsten. Laat men dit beginsel los, dan zal heel moeilijk zijn vast te stellen, hoeveel precies de reële vermogenswinst bedraagt. Dr. Van Rhijn erkent echter, dat tegen het belasten van nominale vermogenswinsten wel billijkheidsbezwaren zijn aan te voeren, die ten gunste van een inflatiecorrectie pleiten.

Een andere technische moeilijkheid betreft de vraag hoe de compensatie van vermogensverliezen moet worden geregeld. Naast vermogenswinsten die worden gemaakt, kunnen immers ook vermogensverliezen worden geleden. De vraag is dan: gedurende welke termijn mag 'n vermogensverlies nog in compensatie worden gebracht? Moeten daarbij toekomstige jaren alleen gelden of ook jaren uit het verleden? De schrijver erkent, dat het juiste antwoord hier niet zo eenvoudig is.

Als laatste moeilijkheid noemt hij nog, dat de waardevermeerdering ook kan ontstaan door arbeidsprestatie. Een boer kan door intensieve arbeid zijn land verbeteren, waardoor de waarde van de grond stijgt. Een dergelijke vermogensaanwas ligt geheel buiten het terrein der speculatie. Ook hiervoor zal dus een oplossing moeten worden gevonden.

Het is bepaald niet de bedoeling van dr. v. R. „zwartgallig” te zijn, maar economisch kan een belasting op speculatiewinsten ook voor verrassingen plaatsen. Wij weten namelijk niet met zekerheid, hoe de toekomstige belastingplichtigen zullen reageren. Er zullen wellicht mensen zijn die redeneren: „wanneer ik mijn huis binnen een bepaalde termijn weder verkoop, moet ik 25 pct. van de winst als belasting betalen; ik houd mijn huis dus vast totdat de termijn voorbij is, dan behoeft ik niets te betalen”. Het gevolg daarvan zou zijn dat het aanbod van huizen vermindert, met als resultaat een grotere prijsstijging!

Een andere mogelijkheid is, dat de verkopers zullen trachten de 25 pct. belasting op hun kopers af te wentelen. In gevallen van grote schaarste waarin de koper het object dringend nodig heeft en daarom tot veel bereid is, is dit gevaar niet denkbeeldig.

Aldus de door de heer Van Rhijn opgesomde bezwaren en gevaren, aan een dergelijke belasting verbonden en dat zijn bepaald geen geringe! Nochtans is zijn conclusie: „Dergelijke bezwaren moeten er niet toe leiden het plan tot het belasten van speculatiewinsten op te geven. Maar wel om de bezwaren goed onder de ogen te zien teneinde mislukking te voorkomen”.

In dit verband herinnert hij er nog terecht aan, dat gedurende de jaren 1941 tot 1953 een speculatiewinstbelasting in ons land heeft bestaan. „Zij is vooral bezweken doordat de compensatie voor verliezen onvoldoende was geregeld. Een herhaling van een dergelijk geval moet worden voorkomen”. A.W.A.

De Rotterdamsche Droogdok Mij. N.V.

„Maak de V.V.D. sterk!!”

N.V. Steenfabriek v/h J. B. Mijlieff

WAALBANDIJK - DRUTEN - POSTBUS 7
TELEFOON 08870-2060

**N.V. W. A. HOEK'S
Machine- en Zuurstoffabriek**

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecompriëerde lucht
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

**DAMMERS & VAN DER HEIDE'S
Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.**

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444
ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC (New Boe Code)
TEL. 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM - VASTELAND 30 - TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS,
PYROMETERS, TACHOMETERS.

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE-STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

HOFLEVERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

**Scheepswerf & Machinefabriek
v.h. H. J. KOOPMAN N.V.**

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ

NIUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

SOCIALE RECHTVAARDIGHEID .... OOK VOOR KRUIDENIERS!

Wie zich vandaag de dag niet inzet voor structurele verandering in de maatschappij, en dan bij voorbaat op het terrein van de arbeidsverhoudingen, telt niet mee. Natuurlijk, er zijn een aantal zaken die om een heroriëntering vragen en daar zijn de arbeidsverhoudingen ook onder.

Het valt evenwel op, dat er vrij geruisloos structuurveranderingen optreden, die niet louter voordeel bieden, ja, nadeel kennen. Over deze omwentelingen hoort men nauwelijks spreken, zeker niet door de ferverentste voorstanders van de wijzigingen in de „ondernemingsstructuur”. Misschien vloeit dat voort uit hun afkeer van „dwaze zelfdoeners”. Wij duiden nl. op de verandering, die zich voordoet in de detailhandel, met name in de levensmiddelenbranche.

Het dezer dagen verschenen jaarverslag 1964 van de Alg. Nederlandse Kruideniers Bond (de bond van wijlen onze geestverwant, het Kamerlid J. G. H. Cornelissen) gaat nog eens uitvoerig op deze materie in. Geconstateerd wordt, dat de reële omzetstijging in 1964 onvoldoende was om de sterke kostenstijging op te vangen. Dat betekent, dat de rentabiliteit van het kruideniersbedrijf verder werd aangetast. En dat zal dit jaar nog verder gaan. Men denke maar aan de stijging van de loonkosten, de verhoging van de sociale premies, de tariefsverhogingen voor porti, telefoon en vervoer.

Een kwart miljoen

Het Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf heeft uitgerekend, dat de rentabiliteitsgrens voor de zelfstandige detailhandel in kruidenierswaren in 1963 lag bij een omzet van f 200.000 per jaar. Door het achterblijven van de omzet bij de ontwikkeling van de kosten, is deze grens in 1964 nog hoger komen te liggen. Gevreesd wordt door de ANKB, dat thans bedrijven met een omzet van minder dan 'n kwart miljoen gulden per jaar al met een negatief economisch resultaat werken. En, van de zelfstandige ondernemers in de detailhandel in kruidenierswaren behaalt ongeveer 90 procent een kleinere omzet. Het gevolg van dit alles is, dat een groot aantal kruidenierszaken wordt opgeheven, in 1964 hebben tenminste 1.200 ondernemers in de kruidenierssector hun bedrijfsuitoefening gestaakt.

Nu kan men daaraan voorbijgaan zoals in bepaalde kring ook gebruik is. Maar de ANKB stelt in haar verslag niet ten onrechte, dat het hier niet alleen om het belang van de bedrijfstak en de daarin werkzaam

gaat, maar ook, om een behoorlijke distributie van de eerste levensbehoeften aan de Nederlandse bevolking.

Gemotoriseerde kopers

Het moge wellicht efficiënt lijken om te bevorderen, dat deze distributie zich concentreert in een aantal grote bedrijven, dat met de huidige marges nog kan uitkomen, zo wordt opgemerkt, maar dat is het natuurlijk niet. Nederland is nog altijd niet, zoals Amerika, een land van overwegend gemotoriseerde kopers, die thuis een zodanige voorraadcapaciteit hebben, dat grote hoeveelheden levensmiddelen ineens kunnen worden aangeschaft.

Integendeel in ons land worden de levensmiddelen als regel nog in beperkte hoeveelheden tegelijk ingeslagen. Een rigoreuze beperking van het aantal vestigingsplaatsen — door het drukken van de bedrijven onder de rentabiliteitsgrens — moet er dan ook toe leiden, dat een deel van de distributiekosten door de consument rechtstreeks gedragen gaat worden, doordat meer tijd moet worden besteed aan het doen van de inkopen, langere afstanden moeten worden afgelegd en meer ongemak moet worden verdragen.

Volgens de ANKB weegt de geringe margeverbetering, die nodig is om een decimering van het distributieapparaat in de kruidenierssector tegen te gaan, ruimschoots op tegen de nadelen en de kosten, die voor de consument het gevolg van de decimering zullen zijn. Het prijs- en margebeleid zal zich moeten richten op het doorsnee-, goed en efficiënt geleide bedrijf. In het algemeen zal tenminste bij een omzet van f150.000 per jaar 'n positief economisch resultaat moeten kunnen worden verkregen. Dan alleen zal een voor zijn taak berekend distributie-apparaat van vol-

doende omvang kunnen blijven bestaan.

Hogere prijzen?

Verhoging van de procentuele marges dus. Verhoging dus van de prijzen. Met als gunstige tegenkant de geschetste voordelen. Zit dat er in? Ook de vorige minister van Economische Zaken maakte het de kruiden-

De rentabiliteit van het kruideniersbedrijf werd verder aangetast . .

niers in dit opzicht niet eenvoudig. Ook hij ging teveel uit van de geldmargeregulering. Maar, de ANKB zegt in haar verslag toch geen aanleiding te hebben gehad het vertrouwen in de vorige bewindsman op te zeggen.

Bij de vorige regering, met liberale invloed, stond de zelfstandigheid van de detailhandel, ook in levensmiddelen, in ieder geval nominaal in hoog aanzien. De ANKB is er niet helemaal gerust op, dat dit uitgangspunt onaangetast is gebleven door de kabinetswisseling. Op versoepeling van het beleid wordt bepaald niet gerekend.

De ANKB heeft er alle begrip voor, dat er „politiek gevoelige” artikelen zijn en dat niet alles ineens kan worden gerealiseerd. Maar zij vraagt aan de andere kant begrip voor het feit, dat het water tot de lippen staat. Het kruideniersbedrijf heeft zowel door zijn organisatie als door de snelle modernisering van zijn verkooppunten een maximale efficiëncy bereikt. De vanouds bijzonder felle concurrentie heeft de reserves sterk aangetaast.

Keuze door consument

Wij onderschrijven de wens van de ANKB dat buiten twijfel dient te staan, dat voor de middenstand een sociaal-economisch klimaat wordt geschapen, waarin de zelfstandige ondernemer zijn taak in de maatschappij kan blijven vervullen. Wij voegen daaraan toe, dat hij het dan nog moeilijk genoeg zal hebben, dat hij met name de concurrentie van het grootwinkelbedrijf zal voelen. Bij hogere prijzen voor (een aantal) kruideniersartikelen heeft de consument de kans een keuze te maken tussen iets meer betalen, maar dan ook meer service en iets minder betalen, maar dan verder lopen. De „sanering” komt dan via natuurlijke weg, met redelijke kansen voor allen. Nu wordt de middenstand de kans onthouden en dat is in strijd met de sociale rechtvaardigheid. Dat is niet aanvaardbaar in een maatschappij met een goede structuur, zoals wij die zien.

RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL

Door het Hoofdbestuur der Partij is uitgegeven een brochure, getiteld:

„RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL”,

benevens een folder

„OPENHEID IN ZUILENLAND”.

De prijs van de brochure bedraagt 30 cent per stuk en die van de folders 8 cent per stuk.

Bestellingen liefst per giro onder no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, met duidelijke vermelding waarvoor het bedrag bestemd is.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943)15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast **koning** is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

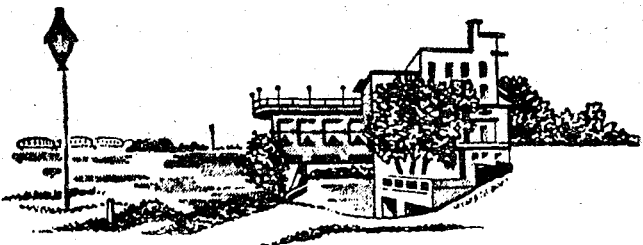
KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BARGEOPEND TOT 02.00 UUR

★
ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Gesprek met hoofd-
bestuurslid W. H. Jas

(Zie pag. 3)

NAT EN DROOG

„Alles stroomt”. Deze spreuk van de oud-Griekse wijsgeer Heraclitus, zij geldt voor de „natte” en „droge” Waterstaat. De ontwikkelingen op waterhuishoudkundig en vervoerstechnisch gebied zijn immers zo snel voortgeschreden, dat, vergeleken bij de situatie vóór de tweede wereldoorlog, een geheel nieuwe benadering noodzakelijk is. Het machtige plan van de Delta-werken. De explosieve toeneming van het motorisch verkeer. Het dichtgroeien van onze grote steden. Dat alles eist vernuft en visie. Het staat dan ook vast, dat het Departement van Verkeer en Waterstaat een zeer gewichtige taak van staatszorg behartigt. Anders dan vroeger behoort het tot de „zwarte” departementen in de Haagse regeringscontreien.

De Eerste Kamer houdt zich deze week tijdens de behandeling van het Begrotingshoofdstuk Verkeer en Waterstaat met de nieuwe ontwikkelingen intensief bezig. Juist ook de schriftelijke voorbereiding bevatte voor hem, die zich van het grote belang van deze vraagstukken bewust is, uitnemend studiemateriaal.

Wat de zeescheepvaart betreft is inderdaad het streven naar een jonge, moderne en snelle

Dagelijks- en Hoofdbestuur vergaderden

Zaterdag 12 juni j.l. vergaderde des morgens te Utrecht het Dagelijks Bestuur der Partij. Des namiddags kwam het Hoofdbestuur bijeen.

Vastgesteld werd een vergaderingschema voor het tweede halfjaar 1965. Besloten werd de Jaarlijkse Algemene Vergadering 1966 in maart te Amsterdam te houden; het tijdstip wordt binnenkort bekend gemaakt. De Buitengewone Algemene Vergadering ter vaststelling van het nieuwe Beginselprogramma zal, naar in het voornemen ligt, in de maand januari 1966 te Dordrecht worden gehouden.

Nadere mededelingen hierover volgen zo spoedig mogelijk.

Het Hoofdbestuur besprak voorts een aantal zaken van huishoudelijke aard, echter niet dan na uitvoerig en diepgaand van gedachten te hebben gewisseld over de politieke toestand, zulks mede naar aanleiding van de uitslag van de verkiezing van de Rijnmondraad.

vloot toe te juichen. Scheepvaart en scheepsbouw zijn van oudsher voorbeelden van bij uitstek Nederlandse bedrijvigheid. Dat vooral de scheepvaart van vlagdiscriminatie te lijden heeft, is een onloochenbaar feit. Wij onderstrepen de verklaring van de regering, dat met name de scheepsbouw in een steeds ongelijker wordende concurrentiestrijd niet ten onder mag gaan. Desnoods — maar zo „ver” zijn wij nog niet — zou de overheid hiervan de consequenties moeten aanvaarden.

In zeer vele landen, en ook in Nederland, begint men zich af te vragen, of, gezien de verkeersopstoppen en de vertragingen op onze wegen, niet een deel van het verkeer naar de aloude spoorwegen moet worden overgeheveld. Dat de Nederlandse Spoorwegen dit hebben verstaan, blijkt reeds hieruit, dat een, vooralsnog bescheiden, aantal stations heropend is. Een spoorwegdirecteur in het buitenland stelde niet lang geleden tegenover ons vast, dat de spoorweg het enige vervoers-instituut is, dat vertrek- en aankomsttijden vrijwel garanderen kan. „Wij verzorgen”, zo verklaarde hij met trots, „immers zowel het vervoer als onze eigen weg”.

Een ander gevolg van de verkeerscongestie is het vastlopen van het verkeer in de centra der grote steden. Ook hier zal — al is zulks een koeienwaarheid — een efficiënt vlotwerkend openbaar vervoer soelaas moeten brengen. Maar daarvoor zijn praktische en doortastende oplossingen onontbeerlijk.

Bij het vervoer te land dringt men de laatste jaren terecht steeds heftiger aan op beveiliging van de middenberm. Met de constatering in de Memorie van Antwoord, dat eind 1965 ruim 200 km van de oude snelwegen op de middenbermen van een werkelijke beveiliging zullen zijn voorzien, zijn wij dankbaar doch niet voldaan. Te veel mensenslevens zijn hier door te grote bedachtzaamheid en zin tot perfectionisme reeds vermorst....

Op het terrein der internationale vervoersaangelegenheden hebben zowel de Eerste Kamer als de Regering terecht hulde gebracht aan de initiatieven van on-

ze partijgenoot oud-Staatssecretaris Keyzer gebracht. Hij is er inderdaad in geslaagd de impasse te doorbreken, welke ontstaan was na de voorstellen van de Europese Commissie omtrent de gemeenschappelijke vervoerspolitiek voor de zes lid-staten van de E.E.G. Het behoort tot de spijtheden van de laatste en onvermijdelijke Kabinetscrisis, dat hier de nuttige en doortastende activiteit van de heer Keyzer plotseling moest worden afgebroken.

Ten slotte, om ons tot enkele grepen te bepalen, de K.L.M. Na de sombere, zeer sombere jaren, is er thans een iets roziger perspectief. Dat blijkt nu reeds uit de zeer aanzienlijke beperking der verliezen. Het blijkt in het algemeen ook uit de betere vooruitzichten der wereldluchtvaart. Of de K.L.M. na alle weigeringen op dit gebied in een recent verleden, ten slotte toch nog haar Atlantische lijn zal kunnen doortrekken naar de Westkust van Noord-Amerika, moet men afwachten. Er waren, ondanks sterke Nederlandse en „West”-Amerikaanse pressie, herhaalde weigeringen. Laat ons niettemin optimistisch blijven.

Veel, overmatig veel optimisme is nodig om in een slagen op korte termijn te geloven van onderhandelingen van de K.L.M. met andere luchtvaartmaatschappijen omtrent een Air Union. Het is juist, dat de K.L.M. hier van een redelijk aandeel in het totale vervoer verzekerd moet zijn. Misschien zal, als ondanks alles, in de toekomst de onderhandelingen toch nog slagen, blijken, dat ook bij een Air Union eendracht macht betekent.

Aan dit alles is deze week bij de openbare behandeling in de Eerste Kamer ruime aandacht besteed. Minister Suurhoff zal nu wel overtuigd zijn, dat de Delta-werken, andere waterstaatsobjecten, als b.v. het Amsterdam - Rijnkanaal, en de wegenbouw zijn speciale aandacht verdienen.

L. M.

Vraag en Antwoord

Mr. E. H. Toxopeus, oud-minister van Binnenlandse Zaken, hield vorige week voor de radio de volgende rede:

We hebben deze dagen allen kunnen kijken, op ons televisiescherm, naar de start van de raket die twee Amerikanen in een baan rond de aarde bracht. Dat was geen film, die uitgezonden werd, maar een rechtstreekse uitzending door middel van een kunstmatige satelliet. Zo zagen wij hier te zelfde tijd wat de camera's ver weg, in de Verenigde Staten, opnamen.

Wat de ruimtevaart verder ook nog mag opleveren, de verbindingen zijn er weer geweldig door verbeterd: zonder die satelliet hadden we de uitzending niet gehad.

We raken gewend aan de enorme technische vooruitgang, zo gewend dat we zelfs al klagen over de kwaliteit van het beeld dat we zien, in plaats van sprakeloos te zijn van verwondering en bewondering. En de techniek is nog lang niet uitgepraat, de bestaande mogelijkheden worden nog niet eens uitgeput.

Het spreekt vanzelf, dat deze ontwikkeling invloed zal hebben op ons eigen omroepbeleid, maar daarover wil ik nu niet spreken.

Wat mij opvalt is, dat al worden de mogelijkheden waarmee de mensen elkaar kunnen bereiken steeds talrijker en steeds beter, zij elkaar toch nog altijd maar al te dikwijls niet werkelijk bereiken.

Tussen groepen van volken bestaat misverstand en onbegrip.

Tussen volken onderling, binnen die groepen, doet zich hetzelfde voor.

(Vervolg op pagina 2)

ATTENTIE!

ATTENTIE!

Radio-uitzending DONDERDAG, 24 JUNI a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender HILVERSUM II (298 m):

ZENDTIJD AFGESTAAN AAN DE J.O.V.D.

Vraag en Antwoord

(Vervolg van pagina 1)

De een weet niet wat de ander bedoelt en wil. En zij wantrouwen elkaar.

Ieder mag dan nog zo luidkeels zijn eigen goede bedoelingen betuigen, meestal klopt hij daarmee aan een dovemansdeur.

We moeten leren met de massamedia om te gaan en die mede in dienst te stellen van de toenadering tussen de volken. Maar we moeten, dacht ik, daarbij het gewone contact van de ene mens met de andere niet gaan verwaarlozen, of liever, we moeten dat contact juist meer en beter tot stand pogen te brengen.

* * *

De combinatie van informatie door middel van pers, radio en televisie met de persoonlijke ontmoeting kan tot groter onderling begrip voeren.

Openheid en eerlijkheid zijn de eerste vereisten om een echt contact tot stand te brengen.

Ik geloof dat dit inzicht steeds sterker moet worden. Wat geldt voor de ontmoeting van mensen, geldt ook voor de ontmoeting tussen groepen van mensen.

De persoonlijke contacten en de massale, door middel van pers, radio en televisie, samen dienen bij te dragen tot beter begrip tussen de volken.

Ik heb respect voor de wijze waarop de Amerikanen, zover ik het kan beoordelen, met grote openhartigheid tal van zaken bekend maken. Loopt het niet goed met een raketlancering bijvoorbeeld, dan wordt dat niet verzwegen. Dat schept vertrouwen.

En vrouwen, dat is waar het om gaat.

Ook politieke partijen moeten het daarvan hebben: zij moeten de kiezers vertrouwen kunnen inboezemen. Willen ze dat kunnen, dan moeten ze dat vertrouwen ook waard zijn: een schijnvertoning wordt op den duur toch doorzien.

Nu weet ik best, dat niet alles naar buiten gebracht kan en moet worden. Publiciteitscampagnes kunnen soms meer kwaad dan goed stichten.

Maar een zo open mogelijke voorlichting is toch een eerste eis, wil men vertrouwen winnen en het geschonken vertrouwen waard zijn.

Eenmaal ingenomen standpunten moeten niet zonder duidelijke redenen weer verlaten worden.

* * *

an de formatie van het kabinet Cals is veel publiciteit te pas gekomen. Kwaliteit en kwantiteit zijn echter niet hetzelfde.

Was het omroepbeleid de enige reden van de formatie van dit kabinet?

Het is een nogal voor de hand liggende vraag wanneer men, en ik geloof terecht, meent, dat de richting van het regeringsbeleid drastisch wordt gewijzigd.

De vraag is wel gesteld, maar een antwoord erop heb ik nog niet vernomen. En dat antwoord is toch wel nodig om een definitief waardeoordeel over de houding der huidige regeringspartners te kunnen vormen.

De burgers hebben de plicht zich dat oordeel te vormen, zij hebben recht op de daartoe nodige gegevens.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Vrouwen opgeler

In het vorige nummer van dit weekblad gaf het hoofdbestuur enige mededelingen over de verkiezingen voor de Provinciale Staten. Er werd aan toegevoegd dat de tijd krap is en dat men zo vroeg mogelijk, liefst begin september, moet starten.

Op onze beurt willen wij er iets aan toevoegen, uiteraard speciaal wat de vrouwen betreft.

Begin september, dat is eigenlijk al gauw, want het vakantie seizoen kun je nauwelijks meetellen. Het betekent dus, dat, als wij één of meer vrouwen in de Provinciale Staten wensen, wij nu meteen al er werk van moeten maken, zodat als onze afdeling vergadert, wij weten wie wij willen.

Een zeer belangrijk punt is daarbij het voorkómen van versnippering. Nu geldt dat voor alle kandidaten voor allerlei verkiezingen, maar hier gaat het om de vrouwelijke.

Stel dat iedere Statencentrale of zelfs iedere afdeling met een eigen candidate voor den dag komt. Er wordt dan een heel rijtje vrouwen candidaat gesteld. Daarna moet er gestemd worden over

de uiteindelijke samenstelling van de lijst maar de kans is dan groot, dat van al die vrouwen er geen enkele genoeg stemmen krijgt voor een goede plaats op de lijst.

De zaak is hier wel wat scherp gesteld, maar het gevaar bestaat en is heus niet denkbeeldig.

Onze raad is dus: zoekt contact met andere vrouwelijke leden in uw Staten Centrale en daarna met die in de andere Statencentrales in uw provincie.

Voor wie het nog niet weet: iedere Kamer-Centrale (korthedshalve spreken wij vaak alleen van Centrale) is verdeeld in Staten Centrales, die zo heten juist omdat zij bij de candidaatstelling voor de Provinciale Staten een belangrijke rol spelen.

Hoe dit precies gaat, kan men lezen in het „blauwe boekje" het jaarboekje (1964) van de VVD, verkrijgbaar voor f 1,— op postgiro 67880 t.n.v. secretaris VVD, Den Haag.

Nogmaals: geen versnippering, maar contact en overleg en concentratie op één candidate. Ziet u kans op een tweede vrouw op de lijst, des te beter, maar bedenkt dat het betere soms de vijand is van het goede.

En wacht alsjeblieft niet, tot het te laat is.

VAKANTIE

Het vakantie seizoen staat te beginnen, of is al begonnen, dat is maar hoe je het bekijkt.

Wij hebben ons hoofd vol met zorgen voor passen en koffers en auto's en treinen en hotels en vergeten daarbij wel eens de zorgen van degenen, die op dat moment niet met vakantie, maar aan het werk zijn. Het kan bij dat werk erg lastig zijn als je geen antwoord krijgt op brieven en er allerlei mensen onbereikbaar blijken.

Wilt u op het lijstje van dingen, die u

moet doen, ook opnemen: maatregelen om stagnatie te voorkomen?

Velen zullen u er dankbaar voor zijn. Ondergetekende is met vakantie tot half juli. De post wordt nagezien en zo nodig doorgestuurd naar iemand, die kan antwoorden.

De copij voor deze rubriek kan ook naar het gewone adres worden gezonden en zal met graagte worden ontvangen, want de map is, zoals vaak zomers, bijna leeg. J. H. S.

Culturele Commissie bijeen

De Culturele Commissie kwam op 1 juni j.l. bijeen. De commissie discussieerde uitvoerig over de brochure „Radio en Televisie". Tevens liet zij haar gedachten gaan over het komende Holland Festival.

Mr. Van Riel spreekt in Eerbeek

Op vrijdag 18 juni a.s. houdt de afdeling Brummen/Eerbeek een discussieavond met mr. H. van Riel. De bijeenkomst vindt plaats in de vergaderzaal van het kantoor van NV Papierfabriek „De Hoop". Aanvang 8.30 uur.

In memoriam H. Scheltus

Op 70-jarige leeftijd overleed nog onverwacht in het Centraal Ziekenhuis te Alkmaar de heer H. Scheltus, die sinds jaren als secretaris de grote figuur in de afdeling Schoorl is geweest.

Zijn verdiensten voor de VVD zijn zeer groot. Mede wegens zijn werk op ander terrein bestond voor de begrafenis een zeer grote belangstelling. Onder de vele aanwezigen bevond zich de burgemeester van Schoorl. Een grote krans van de VVD-afdeling dekte de baar.

In memoriam J. Snickers

Op zondag 6 juni j.l. overleed onverwacht de heer J. Snickers, erelid van de afdeling Voorburg. Bijna 20 jaar maakte de heer Snickers deel uit van de afdeling Voorburg, die mede door zijn initiatief tot stand kwam. Hoewel nimmer op de voorgrond tredende, heeft hij onnoemlijk veel voor de afdeling, met woord en daad, gedaan. Hij wist de mensen, vooral jongeren, op inspirerende wijze bij het werk te betrekken. Zijn denken, doen en laten werden bepaald door de liberale levensbeschouwing. Daar waar hulp geboden moest worden, werd nimmer tevergeefs een beroep op hem gedaan. Een vriend is heengegaan, wij zullen zijn nagedachtenis in ere houden.

Large framed advertisement titled 'Deze Burger' containing a long letter to the editor. The letter discusses the VVD's performance in the 1966 elections and offers advice to party members. At the bottom of the frame is a stylized signature of 'Deze Burger'.

Advertisement for Bokma Oude genever. It features the text 'Bokma het allerbeste!' and 'Oude genever * Bessenrood * Citroen genever' with a circular logo for 'Oude Genever'.

Advertisement for 'VRIJHEID EN DEMOCRATIE'. It includes the title, the text 'Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie', and contact information for the redaction committee and administration.

SPIRAAL

★ ★ Hoofddorp is in last. De slaapkamerramen van 25 nieuwe woningen zijn zo nauw uitgevallen, dat er met de beste wil der wereld geen spiraal van een tweepersoons ledikant doorheen gewrongen kan worden. Dit werd ontdekt door een eenzaam opzichter van de gemeente, die dit niet afzichtelijke maar wel opzienbarende feit ontdekte, niet als ambtenaar in functie doch als teleurgestelde bewoner. Om nu alvast te stellen waar de schuldvraag ligt bij dit zeer speciale geval van gestoorde bedrust, zal men een spiraal van verantwoordelijkheden in beschouwing moeten nemen. De bouwtechnische dienst van de Haarlemmermeer, de architect en verder alle andere „opzichters”, die deze zaak hebben gezien, hebben hier een veer, of juist een spiraal, laten vallen. Naar verluidt zal de gemeente de extra kosten voor haar rekening nemen. Voorwaar een zeer bijzondere geval van „ruimtelijke ordening”.

HET DORP

★ ★ De bouw van „Het Dorp” laat op zich wachten. De nieuwe verdraging, die door een besluit van de gemeenteraad van Arnhem zal intreden, noemde Burgemeester Matser een „kwade zaak”. Een KVP-raads-lid, dat het nieuwe uitstel veroorzaakte, wilde eerst cijfers zien. Toch werd hem tegengeworpen, dat de bouw generlei financiële consequenties voor de gemeente met zich meebrengt.

Twee en een half jaar geleden bracht het Nederlandse volk in spontaan enthousiasme 21 miljoen in één dag bijeen. Wij begrijpen, dat men met de bouw niet over één nacht ijs wilde gaan. Het uitstel dreigt thans echter, ijzige vormen aan te nemen en moet worden aangekeurd.

GELIJKSTELLING

★ ★ De vorig jaar door minister Toxopeus ingestelde adviescommissie met betrekking tot de algehele herziening van de wet op de lijkbezorging heeft thans rapport uitgebracht. In de bijgevoegde schets voor een wetsontwerp komt o.a. het verbod voor publiekrechtelijke lichamen om op enigerlei wijze steun te verlenen aan een vereniging die crematoria opricht, in stand houdt of gebruikt, te vervallen. De gemeenten en wellicht ook de provincies zouden zelf een crematorium moeten kunnen vestigen en exploiteren. Bovendien zou, in tegenstelling tot de huidige wetgeving, geen preventief doch slechts repressief toezicht uitgeoefend kunnen worden ten aanzien van de oprichting van bijzondere crematoria door provincie en gemeente. Tenslotte pleit de commissie voor gelijkstelling van verbranding en begraving voor de wet. Elke liberaal zal dat laatste alleen maar toejuichen.

(VER)DIENSTEN

★ ★ Koningin Elizabeth heeft bij de lintjesregen ter gelegenheid van haar officiële verjaardag de Beatles verheven tot ridders in de „Most excellent order of the British empire” wegens de belangrijke diensten die zij het land hebben bewezen. Ongetwijfeld heeft premier Harold Wilson daarin de hand gehad, aangezien deze onderscheidingen immers op voordracht van de regering worden verleend. Wilson, die een lagerhuisdistrict van de stad Liverpool vertegenwoordigt en zelf Beatle-aanhanger is, is trouwens niet de eerste premier die de betekenis van deze vier popzangers inziet. Zijn voorganger sir Alec Douglas Home noemde hen eens zijn geheime wapen bij het sluitend maken van de Britse internationale handelsbalans. Wat men ook van de onderscheiding mag denken, de Tories zowel als Labour beseffen in elk geval dat de Beatles een belangrijke plaats innemen in het leven van de jeugd en dat zij niet alleen voor zichzelf maar inderdaad ook voor hun land veel geld hebben verdiend en nog verdienen.

OP BEZOEK BIJ W. H. JAS

Een groot gemengd landbouwbedrijf onder de rook van een belangrijke provincie stad, ziedaar de wereld van ons hoofdbestuurslid, de heer W. H. Jas. Als wij hem bezoeken willen, maakt hij eerst een afspraak in het bekende hotel Ponsen bij het station Dordrecht, maar nauwelijks zitten we daar tegenover hem aan een tafel of hij stelt voor toch maar liever naar zijn huis te rijden, omdat niets boven eigen omgeving gaat.

Dubbeldam ligt tegen de stad aan. Beter gezegd: Dordrecht duwt zijn nieuwe woonblokken steeds verder over het eiland en heeft enkele jaren geleden al een stuk Dubbeldam ingepalmd.

De wagen laat stad en dorp links liggen en brengt ons over de met lichten beveiligde overweg van de spoorlijn naar het zuiden in een nog ongerept polderland met onafzienbare akkers. Aan het eind van een brede oprijlaan met twee rijen rode beuken in lentetooi stopt de auto voor een rijzig huis, dat in een antieke gevelsteen boven de deur de naam Rustenburch voert.

Van binnen draagt het huis een modern karakter: ruim, licht, comfortabel, praktisch ingericht, geheel doortrokken van de sfeer die men het best met het woord 'harmonie' weergeeft. Kasten vol boeken en grote vensters vol groen uitzicht naar weidse verten (nu en dan doorsneden door een voortsnellende trein, te ver om te storen) bepalen de combinatie, die ook de persoonlijkheid van onze gastheer uitmaakt: een mengeling van geslotenheid en openheid. Een grote nadenkende man, die zich niet spoedig geeft, maar die niettemin bereid is zijn volle vertrouwen aan zijn bezoeker te schenken nadat zijn scherpe grijze ogen het terrein voor een gesprek hebben verkend.

Van vader op zoon

Willem Hendrik Jas werd op 22 januari 1908 in Dubbeldam - met recht op de grond zijner vaders - geboren.

Van vader op zoon is de erfenis van het boer-zijn overgegaan. „Mijn grootvader”, vertelt hij, „was behalve landbouwer ook burgemeester van Dubbeldam. Ik woonde als jongen in de boerderij een eind verderop, dicht naar het dorp toe. In Dubbeldam bezocht ik de lagere school, later in Dordrecht de h.b.s., daarna de rijkslandbouwwinterschool, die tegenwoordig middelbare landbouwschool heet, en vervolgens ging ik in militaire dienst. In 1929 overleed mijn vader zodat mijn broer en ik samen de boerderij moesten beheren. Een moeilijke tijd, '29, crisistijd. We hebben toen wel goed geleerd wat een gulden waard was”.

Tien jaar later kwam die andere crisistijd, de tweede wereldoorlog. Opnieuw moest de heer Jas opkomen om het vaderland in uniform te dienen. In de oorlogsdagen van 1940 verbleef hij bij de Grebbe. Met een bittere glimlach herinnert hij zich die schokkende periode. „Heel kort tevoren hadden alle batterijen om veiligheidsredenen andere nummers gekregen en ik ben er wel van geschrokken toen ik onmiddellijk na de capitulatie merkte, dat de Duitsers de nieuwe nummers precies op hun kaarten hadden staan. Zij wisten ook van een boerderij hier op het

eiland de naam, die zelfs de Dubbeldammers nauwelijks kenden. Alles was haarfijn op kaart gebracht”. Maar al deze herinneringen worden, als zijnde onvruchtbaar, terzijde geschoven.

Dadelijk na de oorlog (de burgemeester was met ziekteverlof gestuurd) maakte de heer Jas deel uit van de „commissie van drie” die was ingesteld om orde op gemeentezaken te stellen. Daarna kreeg hij zitting - als liberaal, dat spreekt vanzelf - in de noodgemeenteraad. Bij de eerste verkiezingen werd hij gemeenteraadslid voor de Vrijheidsbond, die weldra Partij van de Vrijheid en daarop VVD genoemd werd.

Toen in 1951 zijn schoonvader, die op Rustenburch woonde, overleed, trok de heer Jas uit de ouderlijke boerderij naar hier. Kort vóór de tweede wereldoorlog was het huis, dicht bij de plaats waar het oorspronkelijke gebouw had gestaan opgericht - en alleen de gevelsteen met de naam bleef als herinnering bewaard. Dit boerenbedrijf omvat ongeveer zestig hectare; er wordt hoofdzakelijk akkerbouw bedreven (suikerbieten, aardappelen en granen), maar er is ook weiland voor stamboekvee benevens een melkerij aanwezig.

Vele functies

De vraag werpt zich op hoe het mogelijk is het beheer over zulk een omvangrijk bedrijf te combineren met de vele functies, die de heer Jas uitoefent op het gebied van gemeente - en partijpolitiek. De behoefte daartoe zat hem blijkbaar in het bloed. Zelf zegt hij: „Van jongsaf aan is het liberalisme mij met de paplepel ingegoten. Als jongeman van 20 jaar was ik al bij de Bond van Jong Liberalen in Dordrecht”. Hij was van die bond al een even vurig lid als van de oude DFC. Het raadslidmaatschap van Dubbeldam leidde ertoe, dat hij van 1958 tot 1962 wethouder was. Thans maakt hij weer deel uit van de gemeenteraad en wel als fractievoorzitter van de VVD, die helaas bij de jongste verkiezingen één van de drie zetels aan de PvdA moest afstaan.

Acht jaar zit de heer Jas nu al in het hoofdbestuur van de partij. Hij heeft dus ook de tijd van Oud meegemaakt. Aanvankelijk had men hem gekozen, later - toen de procedure gewijzigd was - werd hij voor de Kamercentrale Dordrecht aangewezen om in het hoofdbestuur zitting te nemen. „Natuurlijk had men graag een boer in het bestuur, ofschoon dit niet wil zeggen, dat ik mij alleen met landbouwzaken bezighoud; mijn functie is in politiek opzicht allround”.

Landbouwzaken hebben zijn grootste aandacht, hetgeen wel blijkt uit de vele functies, die hij op dit terrein bekleedt. Zijn allereerste

functie was die van voorzitter van de Vereniging van Oudleerlingen der Landbouwschool in Dordrecht.

Daarna was hij voorzitter van de afdeling Dordrecht van de Hollandse Maatschappij van Landbouw, vervolgens lid van het hoofdbestuur en het dagelijks bestuur van deze maatschappij, alsmede van de Akkerbouwcommissie. Bovendien is hij lid van de landelijke landbouwcommissie van de VVD, voorzitter van de landbouwcommissie in de Kamercentrale Dordrecht, lid van de Akkerbouwcommissie van het Kon. Nederlands Landbouwcomité en van de hoofdafdeling Akkerbouw van het Landbouwschap van het Hoofdprodukt Akkerbouw; voorzitter van de commissie voor grondgebruik in het Landbouwschap Zuid-Holland, van de agrarische commissie van de Planologische Dienst Zuid-Holland, van de beheerscommissie voor de Hogere en Middelbare Landbouwschool te Dordrecht van de Keuringsdienst Zuid-Holland van de N.A.K. (alsmede bestuurslid van dit lichaam); tenslotte nog commissaris van de Onderlinge Brandverzekering van de Hollandse Maatschappij van Landbouw; en.

Mensen

De heer Jas moet nadenken of hij geen functie vergeten is. „Nu ja, dan dit” (en hij wijst op een speldje met de hoofdletter L in zijn revers), „De Lion's Club in Dordrecht. Ik ben er allang en zeer tot mijn genoegen lid van, je komt er met heel veel mensen in aanraking en er is een heel belangrijke, vaak heel vruchtbare uitwisseling van gedachten”. Alles bij elkaar genomen, kan men zeggen: een vol leven.

Tijdens ons gesprek werd onze gastheer ettelijke malen aan de telefoon geroepen. Zijn antwoorden zijn kort, zakelijk, „to the point” en na iedere telefonade wist hij onmiddellijk de draad van het interview op te nemen waar hij het had moeten onderbreken.

Mevrouw Jas en de beide dochters - de oudste al enige jaren op het Dordtse gymnasium - zijn de kamer binnengekomen en het gesprek is geleidelijk op andere onderwerpen overgegaan, op de weldadige rust, die nog heerst in en om Rustenburch, op de toenemende drukte op de grote verkeersweg ginds in de verte, op de bloementijd, op de stad, die maar opdringt, op een nieuwe weg die geprojecteerd is, op het veranderde leven van de landman in deze tijdvan-ons, die meer dan ooit tevoren een brede blik vereist en een sterk organisatievermogen.

Beide eigenschappen zijn in Willem Hendrik Jas verenigd.

Bslr.

STALEN
MEUBELEN

GISPEN
CULEMBORG

HEEFT DE RUILVERKAVELING ENIG NUT VOOR DE RECREATIE?

Door Mr. J. A. Freseman Gratama

In Vrijheid en Democratie van 1 april (pag. 9) stelde ik bovengenoemde vraag aan de orde. Het standpunt van de Contactcommissie voor Natuur- en Landschapsbescherming ten aanzien van de huidige ruilverkavelingsactiviteiten is intussen in druk verschenen!

Duidelijker, principiëler en rechtlijner dan tot nu toe het geval was, wordt hier de zaak van de recreatie verdedigd. Zulks met name door de heren Van der Goes van Naters, Thijsse en De Wit. Waarbij wel opgemerkt moet worden, dat de desbetreffende inleidingen tevens een precisering vormden van de desiderata, die o.m. in november 1964 op het ANWB-congres over toeristische-recreatie te berde waren gebracht. De inleiders waren toen o.m. de heren Stoffels, Oosterkamp, Margry en Bloemers.

De essentie van de pleidooien voor meer (toeristische) recreatie en de teweerstelling tegen de nog steeds verdergaande vernieling van ons landschap moet ons liberalen toch ook in het bijzonder aanspreken!

Maar er is meer. De liberale economie heeft sinds haar ontstaan steeds gepleit voor zoveel mogelijke vrijhandel en vrije concurrentie alsmede voor bevordering van redelijke ontplooiing van het particuliere initiatief en persoonlijke verantwoordelijkheid. De landen die zich daarop hebben toegelegd, zijn er van hoog tot laag niet slecht bij gevaren.

De na-oorlogse bloei van handel en industrie ten onzent is daar ook een indrukwekkend voorbeeld van. In volledige tegenstelling tot dit beleid liggen echter momenteel de kaarten bij de landbouw. Het „groene front” laat niet af te hame-

INGEZONDEN

ren op een feitelijk protectionistisch en dirigistisch beleid dat men eerder de landen achter het ijzeren gordijn dan ervoor zou toedenken.

De cultuur-technische dienst speelt daarin naast de subsidie- en exportpolitiek een integrerende rol. Ook in dat licht moet men het optreden van de natuurbeschermers zien.

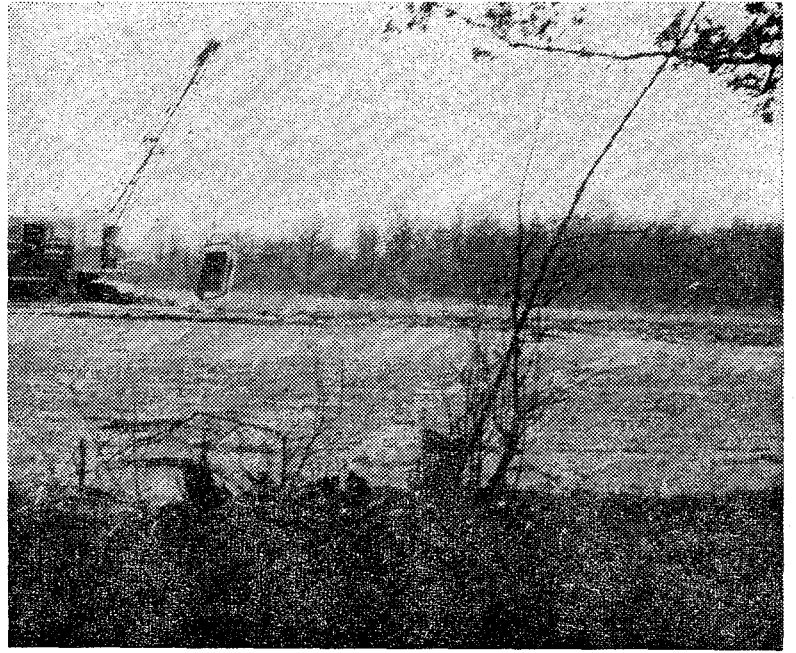
Minder cultuurtechnische werken

Toen het in de twintiger jaren slecht ging in de landbouw heeft men om ach-

teraf te betreuren redenen en motieven rond 200.000 ha. heide en bosgronden herschappen in (slechte) landbouwgronden en marginale bedrijfjes. Dat was te verwonderlijk omdat in die tijd zich ook al een overproductie in de landbouw openbaarde, die juist tot beperking noopte.

Die overhaast ontgonnen gebieden zijn feitelijk tot op de dag van vandaag een blok aan het been gebleken. En daarin wordt hoegenaamd geen verbetering aangebracht door het handen vol geld kostende huidige herontginningswerk en de her distributie-arbeid van de cultuurtechni-

(Vervolg op pagina 5)

In de Toeristenkampioen van 1 mei 1964 schreef de hoofdredactrice Charlotte Noë onder de titel „Kapschandaal in Twente” een fel requisitoir tegen de huidige ruilverkavelingswoede. Het artikel heeft nog niets van zijn opportuniteit verloren. Een van de foto's bij haar artikel plaatsen wij hiernevens. Het onderschrift luidde: „Nadat de kapwoede op het eikenbos was bot gevierd, ging het slechten van de houtwallen rustig door”.

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK FIRMA PAUL & VAN WEELDE
 's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
 Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10
CAPELLE A. D. IJSSEL

FRIESCH-GRONINGSCHE HYPOTHEEKBANK N.V.
 EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
 Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN

EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

Vettewinkel

nemi

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
 muurverven - konstruktieverven
 scheepverven - autolakken

N. V. RIJNSTAAL
 v/h J. W. Oonk & Co.
 Telefoon 24941/45 - Arnhem
 Postbus 42

FABRIKANTE VAN
 NAADLOZE EN
 GELASTE
 STALEN BUIZEN

Enige aspecten van de Rijnmonduitslagen (1)

COMMUNISTEN WELLICHT NAAR VOORORLOGSE STERKTE

Nu de - overigens weinig dichte -kruitdamp is opgetrokken, is er alle aanleiding de cijfers der verkiezingsuitslagen in de Rijnmond op enige punten eens wat nader te ontleden. Wij willen daarbij in een tweetal artikelen trachten zo weinig mogelijk te vervallen in herhaling van de van vele zijden in dag- en weekbladen reeds gegeven commentaren, die door een genomen vrij aardig met elkaar overeenkwamen.

Onze bedoeling is, aan de hand van de nuchtere cijfers vooral de aandacht te vestigen op enig weinig of niet in het oog gevallen aspecten van deze uitslag. Aspecten, die nochtans enige vraagtekens kunnen doen verdwijnen en die 'n enigszins ander licht werpen op hetgeen vrijwel algemeen een zekere alarmstemming heeft gewekt. Die alarmstemming betreft dan de conclusie van een „beangstigende radicalisering”, welke men grondt op de toeneming van het stemmenpercentage voor de „Boerenpartij” in het Rijnmondgebied van 0,92 bij de Kamerverkiezing van 1963 tot 1,84 in 1965 en voor de communistische Partij (de CPN) van 3,45 in 1963 tot 5,04 in 1965.

Wat de Boerenpartij betreft is het bij alle commentaren, die wij onder ogen kregen, opmerkelijk dat bij die vergelijking met 1963 allen iets schijnt te zijn ontgaan, dat nochtans een redelijke en veel minder verontrustende verklaring van de stijging van dat percentage geeft. Bij de verkiezingen van 1963 had de Boerenpartij een aantal concurrerende snipperpartijen naast zich, die dongen naar de gunst van dezelfde categorie van kiezers. Het waren de zich noemende Liberale Staatspartij (van de heer Van Rappard), de Partij Economisch Appèl, de Christelijke Nationale Volkspartij, de Nieuw-Democratische Partij en de Liberale Unie.

Van deze vijf snipperpartijtjes behaalden in wat thans het Rijnmondgebied vormt: de Liberale Staatspartij 0,32 pct., de Partij Economisch Appèl 0,40 pct., de Christelijk Nationale Volkspartij 0,02 pct., de Nieuw Democratische Partij 0,24 pct. en de Liberale Unie 0,10 pct. Te zamen 1,08 pct.

Al deze op ontevreden randkiezers steunende groepjes hebben bij de kandi-

daatstelling voor de Rijnmondverkiezing verstek laten gaan en het is volkomen reëel aan te nemen, dat degenen die in 1963 hun stem op een dezer groepjes uitbrachten, thans hun heil bij de Boerenpartij hebben gezocht.

Zij zou dus in plaats van 1,82 pct. zelfs 2 pct. hebben kunnen behalen, maar aangenomen mag worden dat een aantal van hen heeft behoord tot de niet-stemmers, wier percentage bij de Rijnmondverkiezing groter was dan bij de Kamerverkiezing van 1963 het geval was.

De door de Boerenpartij zelf naarstig verkondigde stelling, dat zij bij een Kamerverkiezing in plaats van drie wel zes zetels zou hebben behaald, is dan ook zeer aanvechtbaar. Zij zou dan, als in '63 wederom niet alléén hebben gestaan, maar talrijke concurrenten naast zich hebben gehad. Het is trouwens reeds bekend, dat het aantal snipperpartijtjes dat in 1967 een gooi naar een zeteltje in de Kamer wil doen, nog groter zal zijn dan in 1963 het geval was, zodat voor de strijd om de ontevreden „randkiezers” de spoeling nog dunner zal worden dan in 1963.

Opmerkelijk is de vooruitgang van de communisten (CPN). In het Rijnmondgebied in zijn geheel steeg het totale percentage van de CPN van 3,45 in 1963 tot 5,04 thans. In de stad Rotterdam afzonderlijk ging haar percentage omhoog van 4 tot 5,9. Tengevolge hiervan krijgt de CPN 4 zetels in de Rijnmondraad en wanneer het een gemeenteraadsverkiezing zou zijn geweest, zou haar eenling in de Rotterdamse raad er een fractiegenoot bij hebben gekregen (van één op twee zetels dus).

Het gaat dus allemaal om betrekkelijk beperkte getallen, maar percentsgewijs is de vooruitgang voor de communistische lijst inderdaad beduidend en zij kan slechts zeer ten dele zijn gekomen van de PSP, die, zoals wij al eens eerder hebben verondersteld, landelijk wel ongeveer haar limiet heeft bereikt en bij de Rijnmondverkiezing van 5 pct. in 1963 terugliep tot 4,7 in 1965.

Bij de uitslag van thans zou de PSP voor de gemeenteraad van Rotterdam een zetel hebben verloren en van 3 op 2 zetels zijn gekomen.

Voor de stad Rotterdam kan van een verder linkse radicalisering trouwens niet worden gesproken, want de PvdA zou daar een zetel hebben verloren. Vergelijken bij de raadsverkiezing van 1962 daalde het socialistische stemmenpercentage daar namelijk van 48 tot 46,3.

Tegenover de zetel winst voor de communisten zou dus hebben gestaan een zetel verlies zowel voor de socialisten als voor de pacifisten.

Dat iedere communistische zetel, in welk vertegenwoordigend lichaam ook behaald, er een te veel is, daarover zal in onze kring wel geen verschil van mening bestaan. De communistische vooruitgang is zonder meer te betreuren.

Maar een partij, die, zoals de CPN, bij de Kamerverkiezing van 1946, gerekend naar de tegenwoordige Kamer van 150, niet minder dan 15 zetels behaalde en bij de achtereenvolgende na-oorlogse verkiezingen geleidelijk is teruggevallen tot de 4 zetels van thans, heeft nu eenmaal meer kans om eindelijk weer eens wat te winnen dan opnieuw te verliezen.

Zien we naar de laatste jaren vóór de oorlog dan telde de Communistische Partij in de periode 1933-1937 vier zetels in de Kamer van honderd, terwijl ook de toenmalige Revolutionaire-socialistische Partij van de heer Sneevliet nog een zetel bezette. Bij de laatste voor-oorlogse Kamerverkiezing, die van 1937, verloren de communisten echter een zetel en kwamen dus op 3 zetels, terwijl de Revolutionair-socialistische Partij met ruim 32.000 stemmen er net niet in slaagde haar ene zetel te behouden.

Zou de uitslag voor de CPN bij de Rijnmondverkiezing landelijk eenzelfde beeld hebben opgeleverd, dan zouden de communisten waarschijnlijk zes, misschien zeven zetels hebben gekregen. Zij zouden daarmee dan weer op de gemid-

**N.V. Houthandel
v.h. W. KUNST**

★
**EEMSKANAAL Z.Z. 19
GRONINGEN
Telef. 05900 - 36541**

delde communistisch-revolutionair-socialistische sterkte van de periode 1933 tot 1940 zijn gekomen.

Met een communistisch zeteltal van 6 à 7 voor de Tweede Kamer zal voor de naaste toekomst ernstig rekening moeten worden gehouden.

Deze kans lijkt vooralsnog des te groter nu in beginsel is besloten, ook de CPN tot de politieke zendtijd voor radio en televisie toe te laten.

De PSP is er nimmer in geslaagd, iemand die ook maar enigermate het televisiepubliek aanspreekt op het scherm te brengen. In de gladde, slagvaardige en met zijn droge humor een bepaald soort publiek zeker wél aansprekende Marcus Bakker zou echter de CPN met name voor de inmiddels regeringspartij geworden PvdA wel eens een concurrent kunnen blijken te zijn die in staat is, haar enkele zetels af te snoepen.

A.W.A.

HEEFT DE RUILVERKAVELING ENIG NUT VOOR DE RECREATIE?

(Vervolg van pagina 4)

sche dienst en de stichting beheer landbouwgronden.

Mede door het in gebruiknemen van de uiterst produktieve IJsselmeerpolders tot nog eens rond 200.000 ha. ontstaat een duurzame overproductie, die voorschaans nog enigszins verstuurd wordt door het uit de markt nemen van bepaalde quantalandbouwprodukten en door exportpremies die om meer dan één reden afkeurenswaardig en onvoordelig voor onze economie zijn.

Het standpunt van de natuurbeschermers en bepaald zij niet alleen is nu, dat in een steeds industriëler en voller land als het onze, het beschikbare terreitor voor recreatie ten onrechte nog steeds geringer wordt. Steeds weer vallen recreatiegebieden ten offer aan landbouw, stedebouw en wegebouw. Dat is namelijk de weg van de minste weerstand; want de eigenaren van de recreatiegronden zijn nauwelijks georganiseerd en veel recreatierrein is in handen van overheidslichamen die ook betrokken zijn bij stadsuitbreiding, wegebouw en defensie.

De landbouwsector is vooral na de oorlog dusdanig georganiseerd en de posities dusdanig geconsolideerd en overtrokken, dat het praktisch onmogelijk is geworden op redelijke wijze landbouwgronden in de recreatiesfeer terug te brengen.

Daarbij komt nog, dat men door allerlei kromme redeneringen het Nederlandse volk tracht diets te maken, dat de landbouwgronden, zoals die uit de cultuurtechnische molen te voorschijn komen juist vol recreatieve mogelijkheden zouden zitten. De recente ruilverkavelings-activiteiten in de Heidsse Peel en in de eens zo prachtige natuurgebieden bij Ootmarsum en Denekamp hebben wel anders geleerd!

de conclusie, dat de huidige ruilverkavelingswet op een groot aantal punten sterk verouderd is en nodig gewijzigd dient te worden. Daarbij zal de te eenzijdige agrarische oriëntatie der gehele grondpolitiek inclusief de organisatie van de stichting landbouwgronden beter aan het algemeen belang aangepast dienen te worden.

Natuurlijk is Nederland gebaat bij een gezonde, rationele en reële landbouw op goed landbouwterritoir. Maar dan zullen de bedrijven groter moeten worden, n.l. tegen de 100 ha. en de marginale (slechte) gronden tot ca. 400.000 ha. naar de recreatie moeten afvloeien!

Overigens wil recreatie niet zeggen, dat een stuk grond van het moment af dat het niet meer tot de landbouwsector behoort er als nutteloos natuurschoon zou bijliggen. Het is bekend, dat één ha. grond gebruikt als caravan- of tentenkamp een opbrengst heeft van enige tientallen malen van dat van een agrarische exploitatie en dat bepaald niet alleen in gulden!

Ook zal in de toekomst het planten van bos (bv. populieren als grondstof voor onze papierindustrie) zowel economisch als maatschappelijk op de daartoe geschikte plaatsen de voorkeur verdienen boven de tegenwoordige aardappel- en roggeveidjes. Dat moet men bij de beoordeling van de totale situatie niet vergeten.

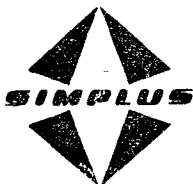
Met de Wageningse econoom, prof. dr. J. Horring zijn wij dan ook van mening dat de vele tientallen miljoenen gulden, die jaarlijks in de ruilverkavelingen geïnvesteerd worden, bepaald onproductief zijn.

Ze remmen onze welvaart en tasten de toeristisch-recreatieve mogelijkheden ernstig aan. Voorwaar een zaak, die om belangstelling en kritische beoordeling in brede kring vraagt!

Hoewel wij het betoog van de geachte inzender slechts zeer gedeeltelijk kunnen onderschrijven, schijnt het ons, ook als discussiestof, interessant genoeg om het de lezer niet te onthouden. (Red. Vrijheid en Democratie).

Conclusies

De contact-commissie voor natuur- en landschapsbescherming komt tenslotte tot

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd

Talrijke attestaten.

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (0 1850)

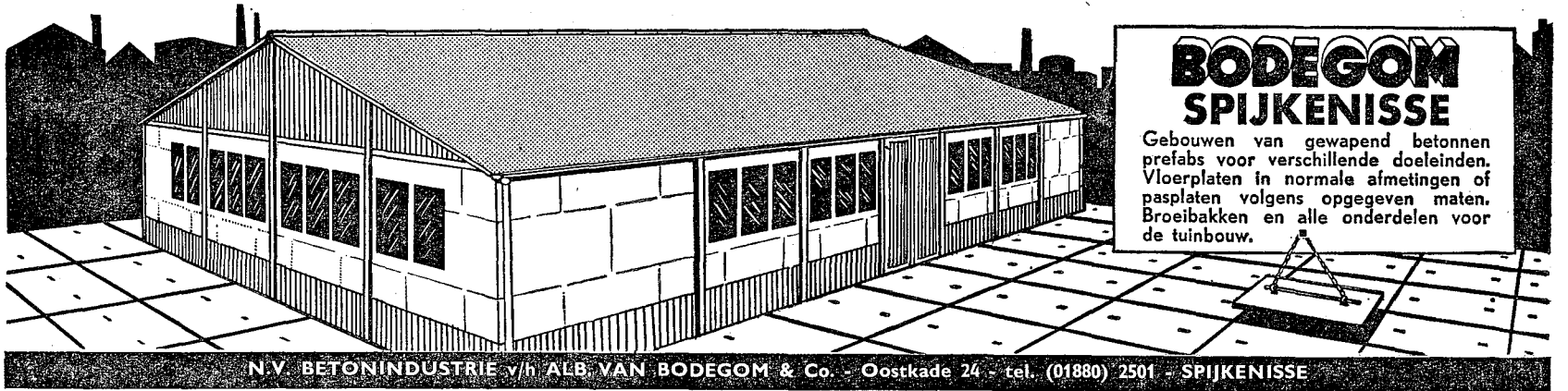
N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

HBU

HBU

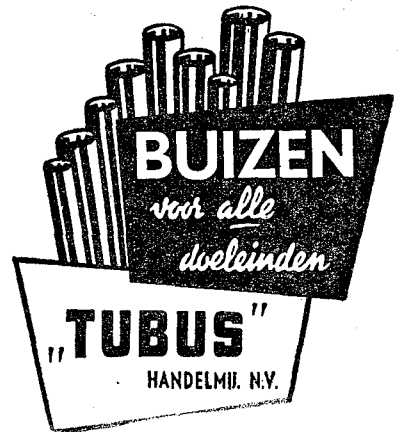

Hij is van alle markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN
NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

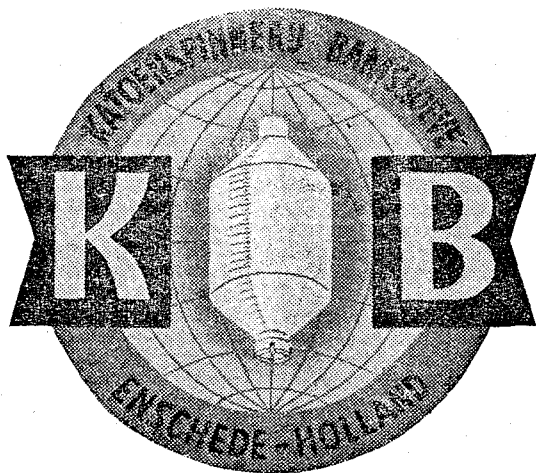
VEERSE DIJK 271a — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75
NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
(30) 71 38 28

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

**Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens**

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

**STAAL
CONSTRUCTIES**
voor elk
project

DIRECTEUR: A. CALJÉ

N.V. LATUMEBD

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart

**GARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN**

Schiedamsevest 91-93   telefoon 116400*
ROTTERDAM   telex 22153 (2 lijnen)

EEN BRON VAN VOLKSKRACHT

De vorige minister van Financiën, onze geestverwant prof. Witteveen, heeft ernstig getracht — en niet zonder enig succes — om de inflatie te beugelen. Hij is om dat beleid nogal gekappitteld door de partij waartoe zijn opvolger behoort. Wij kunnen nu dus iets anders verwachten: verdergaande geldontwaarding, waaraan ook volgens een niet-politieke figuur, de Rotterdamse hoogleraar S. Posthuma, „moreel bedenkelijke kanten” zitten.

Met het probleem van de geldontwaarding is zeer nauw verbonden het vraagstuk van de besparingen. Inflatie maakt het voor de burger niet aantrekkelijk te sparen, immers, wat zal de koopkracht van zijn geld zijn als hij het moet gebruiken? En sparen is „een bron van volkskracht”. Deze uitlating is van de voorzitter van de Nederlandse Spaarbankbond, mr. J. J. C. R. van der Bilt, beter gezegd misschien: de heer Van der Bilt gebruikte deze oude waarheid op de jongste jaarvergadering van zijn bond.

Prof. Posthuma vertelde in een rede tot diezelfde jaarvergadering waarom sparen een bron van volkskracht is. Afgezien van conjunctuurschommelingen is sparen macro-economisch gezien de gelijkwaardige tegenpost van investeringen, zo merkte hij op. Dat wil zeggen, sparen is de gelijkwaardige tegenpost van een vergroting en verbetering van het produktie-apparaat.

In het kader van de gezinshuishoudingen is sparen een vorm van inkomensbesteding, waarbij — naast het verlangen naar kapitaalverwerving — de behoefte tot spreiding van de besteding van het inkomen over een langere of kortere tijd een overwegende factor is. Dit strekt zich uit van een duidelijk gericht doelsparen voor het aankopen van duurzame verbruiksgoederen, die te kostbaar zijn om uit de lopende inkomens te worden betaald, tot een moeilijk nauwkeurig te specificeren noodzaak tot verzorging van het gezin tijdens de oude dag, waarin het inkomen kleiner is. De mogelijkheid om intussen op het spaargeld een rente te maken is daarbij wel een uiterst belangrijke, maar tot op zekere hoogte slechts aanvullende factor.

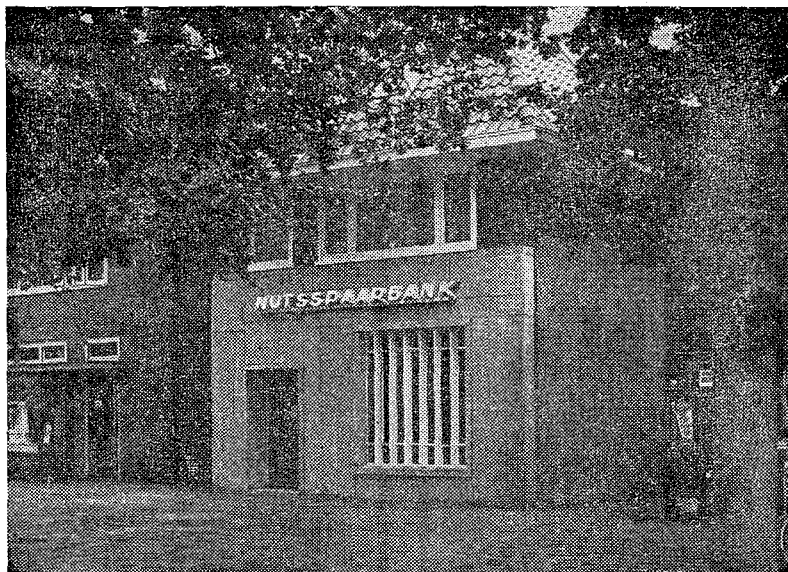
Aan het sparen zitten voor politiek geïnteresseerden belangwekkende kanten, zaken waarmee rekening moet worden gehouden wanneer men bepaalde maatregelen bepleit. Wij volgen daarom de inleiding van prof. Posthuma nog even.

Berekeningen wijzen uit, dat tussen 1870 en 1930 het percentage van het nationale inkomen dat werd gespaard, schommelde tussen de 5 en 10 procent. Van een duidelijke tendens is geen sprake. Dit lijkt in tegenspraak met budgetonderzoekingen die uitwijzen dat bij hogere inkomens gemiddeld meer wordt gespaard dan bij lagere en dat in de genoemde periode het inkomen per hoofd van de bevolking reëel belangrijk is gestegen.

Spaarneiging

De verklaring is, dat de spaarneiging niet zo zeer afhankelijk is van de absolute hoogte van het inkomen als wel van de plaats die een bepaalde inkomensgroep inneemt in de samenleving. Komt iemand van een lagere inkomensgroep in een hogere inkomensgroep, dan zal hij — met al-

le andere neigingen van deze inkomensgroep — ook de in deze inkomensgroep geldende spaarneiging al spoedig tot de zijne maken. Stijgt

De spaarinstellingen hebben 'n duidelijke maatschappelijke functie.

echter het inkomen van de maatschappij in zijn geheel, dan zal de verhouding tussen de spaarneigingen van de diverse inkomensgroepen zich niet belangrijk wijzigen.

Het komt hierop neer, dat niemand zich bij het vaststellen van zijn uitgavenpatroon, waartoe ook de spaarquote behoort, volkomen individueel gedraagt, maar altijd als deel van de maatschappelijke groep, waarin hij thuishoort. Voor zover dit het geval is, zal de gemiddelde spaarquote bij een stijging van de algemene welvaart niet stijgen.

Wanneer men nu evenwel terugkijkt naar het na-oorlogse tijdvak dan klopt deze theorie — van Duesenberry (het „demonstratie-effect”) niet. Het blijkt nl. dat de nationale spaarquote na de oorlog niet alleen ongeveer tweemaal zo hoog is geweest als in de jaren 1870-1930, maar bovendien duidelijk een stijgende tendens heeft vertoond. Voor zover de stijging zich voltrok buiten de besparingen van het gezinsinkomen staat zij in verband met structuurveranderingen der maatschappij,

die hebben geleid tot besparingen door de overheid en tot interne besparingen door het bedrijfsleven. Maar ook het percentage van de besparingen uit het gezinsinkomen steeg belangrijk en regelmatig. Tot rond 1960 voornamelijk in besparingen bij spaarbanken, etc. Daarna vooral in de vorm van stortingen bij pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen.

Drie verklaringen

Voor deze ontwikkeling zijn drie verklaringen: a. het feit dat de duurzame gebruiksgoederen een grotere plaats zijn gaan innemen, waardoor er vooral of achteraf moet worden gespaard om ze te kunnen kopen; b. de inkomensnivellering, waarbij de

Dit vooral door kleine besparingen in het particuliere bedrijfsleven. De besparingen in procenten van het beschikbare gezinsinkomen bleven sedert 1961 nagenoeg onveranderd. Het inleggerstegoed in alle vormen van spaarrekeningen is van 1955 tot 1962 onafgebroken gestegen van 28,8 tot 44,3 procent van het beschikbare gezinsinkomen, maar vertoont sedertdien een duidelijke afflouw. In 1963 steeg het tot 45,5 procent, in 1964 bleef het ongeveer op dat peil.

Dit wil zeggen dat (onafhankelijk van de eveneens voortdurend gestegen contante waarde van alle pensioenaanspraken) gemiddeld ieder Nederlands gezin thans bijna de helft van zijn jaarinkomen op de een of dere spaarrekening heeft staan. Het betekent echter ook, dat de inkomensstijging van de laatste paar jaren dit percentage niet verder heeft doen stijgen.

Inflatoire geldreactie

In het kader van de voorgenomen verdere stijging van de overheidsuitgaven, zo voegt prof. Posthuma aan deze feiten toe, dreigt het gevaar, dat onvoldoende besparingen worden „gecompenseerd” door inflatoire geldcreatie. Hij zegt er nog bij:

„Voor zover men niet bereid is het technisch mogelijke en sociaal wenselijke investeringsprogramma te houden binnen de grenzen van de beschikbare produktiefactoren en men een inflatie met al haar moreel bedenkelijke kanten wil vermijden, zal men moeten uitzien naar middelen om de onderbreking van de stijging van de spaarquote nieuwe impulsen te geven”.

Nu zijn de besparingen van de gezinshuishoudingen slechts een betrekkelijk gering onderdeel — ongeveer een kwart — van het totaal der nationale besparingen. Maar alles helpt. Dus nodig is ook een bevorderen van de particuliere besparingen. Dat is overigens niet alleen een taak van de overheid. De spaarinstellingen hebben hier een duidelijke maatschappelijke functie, die dan tevens heel sterk het persoonlijke welzijn van de burgerij ondersteunt.

dBo.

RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL

Door het Hoofdbestuur der Partij is uitgegeven een brochure, getiteld:

„RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL”,

benevens een folder

„OPENHEID IN ZUILENLAND”.

De prijs van de brochure bedraagt 30 cent per stuk en die van de folders 8 cent per stuk.

Bestellingen liefst per giro onder no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, met duidelijke vermelding waarvoor het bedrag bestemd is.

"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

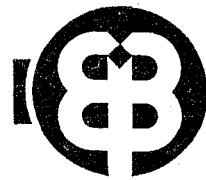
ANNO 1774

DEVIEZENBANK

*

PARKLAAN 32-34 - TEL 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

kapitaal en reserves f 22.600.000,-

AMSTERDAM • ROTTERDAM • DEN HAAG • UTRECHT

FORUM-BANK

AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN ROTTERDAM
U. EMMIUSSINGEL 59 WESTERSINGEL 93

MINDER BELASTING BETALEN

Ook na de a.s. inkomstenbelastingverlaging kunt U belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 1 70 43 *

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Ontwikkelingshulp

(Zie pagina 3)

EEN PUBLIEK „GEHEIM”

Een publiek geheim, waarvan het enige geheimzinnige is, dat men het „geheim” noemt. Zo kan men de situatie kenschetsen, die ontstaan is sinds de 5de mei. Toen richtten Koningin en Prins zich tot het Nederlandse volk met het dringend verzoek prinses Beatrix „de rust en de tijd te gunnen... een weloverwogen beslissing te nemen”. Sinds die 5de mei behoorde dus een verlovings tot de zeer denkbare mogelijkheden. Daarna heeft de publiciteit niet stilgestaan. Vooral het zogenaamde neutrale bericht, dat de prinses het advies van enige publiciteitsdeskundigen, inclusief de directeur van de RVD, had ingewonnen, deed niet de deur toe, maar maakte haar wijd-open. Ook is men — vreemde term in dit geval — van een streefdatum gaan spreken. Inmiddels werden op verzoek van premier Cals de voorzitters der Kamerfracties bijeengeroepen. De aanleiding tot dit verzoek werd publiekelijk niet vermeld.

Alles tezamen reden te over om te kunnen spreken van een soort katten-muisspel met de organen der publieke opinie. Een zeer stuntelig voorlichtingsresultaat. In ieder geval had mr. Geertsema het volste recht te verklaren, dat hij de behandeling van de zaak-Von Amsberg door minister-president Cals en door de Rijksvoorlichtingsdienst hoogst ongelukkig achtte.

* * *

Over de zaak zelf zal bij een groot deel van het Nederlandse volk — het is inmiddels gebleken uit het beraad met de fractievoorzitters — wel een communis opinio bestaan. Men had er de voorkeur aan gegeven, als onze kroonprinses een Nederlander, Zweed, of Deen tot echtgenoot zou hebben gekozen. Maar, zoals De Tijd het nuchter uitdrukte, dat de heer Von Amsberg Duitser is „kan hij ook niet helpen”. Daaraan overwegende

bezwaren te ontlenen zou inderdaad een nieuw soort discriminatie zijn. De NRC op haar beurt stelde vast, dat het besluit van de prinses om een Duitser tot de man harer keuze te maken „in ons land niet zeer populair” zal zijn. Maar dit belette het blad niet, de prinses „geluk te wensen met het besluit dat zij neemt”.

* * *

Sterk oppositionele geluiden kon men beluisteren bij Het Parool, De Gids en de Haagse Courant. Het Vrije Volk toonde zich uiterst gereserveerd, maar scheen bereid zich bij de feiten neer te leggen. Het Parool dan beweert, dat de heer Von Amsberg net te oud is, om te worden gerekend tot de Duitse generatie „zonder schuld”. A contrario wordt hier dus een schuld geconstrueerd, die niet aan het brein, maar slechts aan het gevoel ontsproten is. In De Gids en De Haagse Courant zijn bekwame journalisten aan het woord. Met name De Gids decreeteert, dat alleen maar de geruchten omtrent de verlovings „bij tallozen in ons land een ernstige emotionele schok hebben teweeg gebracht”. Reden waarop dit maandblad, alsook het Haagse orgaan de raad geeft, de goedkeuringswet niet in te dienen. Dit zou dus een afstand van de troon betekenen. Hoewel het huwelijk van de Kroonprinses stellig geen privé-aangelegenheid is, gaan ons inhoud en vooral de toon van deze raadgeving tegen de schreef. Hier is een overdaad van vrijmoedigheid, waarin wij een mengsel van onverwerkt sentiment en „onafhankelijke flinkheid” zien. Daarbij komt dat Het Verzet zich in overgrote meerderheid hier positief heeft opgesteld. Onze partijgenoot, de heer G. Ritmeester, oud-voorzitter en thans ere-voorzitter van de Nationale Federatieve Raad van het Voormalig Verzet Nederland, zei onder meer: „Wij moeten verder.

Wij moeten vergeven, al zullen er zeker zijn, die het leed hun aangedaan, niet kunnen vergeten”. Woorden, komend juist van deze kant, die niet kunnen worden misverstaan.

* * *

Onze zuiver persoonlijke mening gevend schijnt het ons, dat, het los van sympathie of antipathie, verwerpelijk is, 25 jaar na de oorlog generaliserend tegenover een volk of een ras te staan. Dat dit bij uitstek een Nazi-methode is, daarvan blijken sommigen zich niet bewust te zijn. De heer Von Amsberg te verwijten, dat hij op — men lette wel — dertienjarige leeftijd zich moest aansluiten bij de Hitlerjugend of een paar jaar later zijn wettelijke dienstplicht heeft vervuld, is ongerijmd.

Alle ingebrachte bezwaren vormen een onbewuste hulde aan de tegenwoordige Prins der Nederlanden, prins Bernhard, die destijds ook als Duitser in ons midden gekomen is. Wie denkt, dat dit alles toen zo gemakkelijk ging, willen wij slechts herinneren aan een voorval, kort voor de huwelijksluiting van het toen prinselijke paar. Op een gala-avond in het Haagsé Gebouw van Kunsten en Wetenschappen was het onvermijdelijk, dat het Hitleriaanse Horst Wessellied moest worden gespeeld. Koningin Wilhelmina hoorde het aan met een marmeren onbewegelijkheid, waarachter men haar werkelijke gevoel slechts raden kon. Prins Aschwin verscheen eerst na het spelen van het lied op het balkon, dat voor de koninklijke gasten was bestemd. Nadat dit Duitse lied in ijzige stilte was ontvangen, barstte het publiek na het God save the King in een spontane jubel uit. Duidelijke manifestatie dat het regiem, dat in Duitsland heerste, hier hartgrondig werd gehaat.

Het feit, dat men eenvoudig heeft vergeten, dat prins Bernhard — al was hij tegen het regiem — toch als Duitser geboren is, spreekt boekdelen. Maar het moet tevens tot voorzichtigheid manen, thans een beslissend oordeel uit te spreken over een man, die — al is hij iets ouder — gedeeltelijk in een analoge positie verkeert.

Prinses Beatrix heeft zich een jonge vrouw getoond, die zich zeer ernstig op haar taak voorbereidt. Het feit, dat onze prinses die veel in de wereld heeft rondgekeken, de heer Von Amsberg als de man harer keuze aan het Nederlandse volk denkt voor te stellen, behoort voldoende te zijn om verdere twijfel over de juistheid van deze verlovings af te snijden.

Het Nederlandse volk als geheel zal, als deze verlovings tot stand komt, prinses Beatrix en haar toekomstige echtgenoot van harte gelukwensen bij het nemen van dit ondanks alles wellicht toch niet gemakkelijk besluit.

L.M.

NATIONALISATIE VAN DE GROND?

Lange tijd heeft de PvdA de nationalisatie van de grond in zijn vaandel gevoerd. Prof. Schermerhorn maar ook dr. Mansholt en dr. Vondeling hebben zich daarover positief uitgelaten.

De laatste jaren zijn de geluiden hierover in hun kringen wat verstomd. In hun verkiezingsprogramma 1963 kwam het punt niet voor. De heer Egas heeft in een debat met ondergetekende toegegeven dat men van dit punt om praktische redenen was afgestapt.

En zie nu begint men in de kringen van de Chr. Boeren- en Tuin-

door ir. L. G. OLDENBANNING

dersbond over deze zaak te denken en te spreken. Op een vergadering van de kring O. Flevoland verklaarde de heer W. G. de Feyter, voorzitter van de CBTB in de IJsselmeerpolders, dat „een optimale benutting van de bodem dringend geboden zal zijn.” En alhoewel niet uit principiële overwegingen, meent hij, „dat we niet zo ver verwijderd zijn van het tijdstip waarop nationalisatie van onze grond om velerlei redenen dringend geboden is.”

Merkwaardig, terwijl de één om praktische redenen van het principe der nationalisatie afstapt, helt de andere juist om praktische redenen toe over zonder het in principe voor te staan. Het kan natuurlijk zijn, dat een praktisch ingesteld socialist als de heer Egas, toch langzamerhand de kwade gevolgen van een al te grote overheidsbemoeiing begint in te zien, terwijl de heer De Feyter zich daar nog nimmer in verdiept heeft, doch zuiver theoretisch redeneert. Want het is voor mij onbegrijpelijk hoe men de optimale benutting van de bodem kon krijgen als de Overheid deze in handen heeft. Dat is juist mijn grote bezwaar tegen nationalisatie van welke aard dan ook. De bodem zal verstikken onder een net van ambtelijke bemoeiingen.

We kunnen in een dicht bevolkt land helaas niet zonder staatsingrijpen. Elke vergroting hiervan verstart echter het maatschappelijk en economisch leven. Dit moeten we bij elke maatregel weer beseffen.

Daarvan zijn in de praktijk voorbeelden genoeg aanwezig. Laten we de beschikkingen en bemoeiingen van de Overheid dus tot een minimum beperken, opdat niet voor ons hele volk, welvaart en welzijn in gevaar komt. Men zal toch moeilijk kunnen beweren, dat de Overheid ons de welvaart heeft gebracht. Laten we haar dus ook niet de kans geven om ons deze te ontnemen.

MIJN OPINIE IS . . . .

De motie-Spanje/Portugal

De heer H. Wiegel te Laren N-H schrijft ons:

In het — overigens uitstekende — verslag van de bespreking van het beleid der Kamerfracties op de jaarvergadering in Zwolle, heeft verslaggever v. d. L. de inhoud van de motie-Spanje-Portugal zoals die door de afdelingen Laren-Blaricum, Koog-Zaandijk en Zaandam was ingedien, niet geheel juist weergegeven.

De motie luidde: „De VVD, etc, spreekt haar solidariteit uit met de strijd van de gehele Spaanse en Portugese bevolking voor de verwerving der burgerlijke grondrechten, en hoopt dat deze strijd met succes zal worden bekroond.”

Dat is wel iets anders dan, zoals vdL schrijft, dat wordt gesproken over „het verlenen van burgerlijke rechten aan de ingezetenen van autoritair geregeerde landen”.

1. VdL schrijft over het verlenen van rechten aan de ingezetenen. De motie spreekt over de strijd voor de grondrechten van de bevolking, een strijd waarmee de partij zich solidair verklaarde. Er is, dacht ik, nogal wat verschil tussen het verlenen van rechten, en de strijd voor rechten.

2. VdL schrijft over autoritair geregeerde landen; De motie concretiseert duidelijk tot Spanje en Portugal. Was op het VVD-congres een motie voorgesteld in de geest van de strekking van

het verslag in „Vrijheid en Democratie” dan zouden de stemmen tegen de motie zoals die nu weerklonken, zich niet hebben laten horen. Toch kan de partij met de motie zoals die thans is aangenomen, en waaraan ook in de landelijke pers aandacht besteed is, gelukkiger zijn dan een motie in de geest van verslaggever VdL. Duidelijkheid in de politiek der liberalen, ook en vooral waar het gaat om de houding tegenover fascistische dictaturen, is een eerste eis. Daarom hierbij het verzoek door (gedeeltelijke) overname van deze brief ook aan de lezers van „Vrijheid en Democratie” die duidelijkheid te bieden.

Rijnmond

Naar aanleiding van het antwoord van de Redactie van de VVD op het artikel van de heer S. A. van Elk in uw blad van 3 juni j.l., kwam de vraag bij mij op waarom „standvastigheid van beginselen” à tort et à travers, alleen voor de televisie-kijkers werd gedaan, en niet enige jaren geleden voor de Vrije Boeren.

Bij de test case van de Rijnmondverkiezing hebben wij kunnen zien hoe de kiezers reageerden op ons twee-jarig regerings-bestel. Een Engels spreekwoord luidt: „the proof of the pudding is in the eating”.

Helaas hebben wij kunnen zien, hoe de kiezers niet om meer VVD-pudding vroegen, maar duidelijk riepen: „Geef mij maar koek, koek.”

Haarlem

W. J. WAANING

Zonder woordspelingen kan men objectief vaststellen, dat de liberale aanhang die van de Boerenpartij gelukkig verre te boven gaat. (Redactie Vrijheid en Democratie).

Rood-Rooms Kabinet

Ik wil gaarne de heer van Elk bijvallen, wanneer hij zijn teleurstelling met het televisie-beleid tot uitdrukking brengt.

Vooraf het feit, dat wij financiën kwijt zijn, zit mij hoog. Financiën wordt

straks buitengewoon belangrijk, wanneer eenmaal de gasdeviezen binnenkomen.

In De Telegraaf van 5 juni j.l. kan de belangstellende lezer een overzicht vinden van de onderhandelingen van de NAM met buitenlandse gegadigden.

Het gaat om de verkoop van 550 miljard kub. Meter aardgas. Bij een prijs van f 45 per 100 kub. meter zal dit een hoeveelheid deviezen opleveren van 25 miljard gulden. Uitlatingen van dr. Von-deling, die in de pers verschenen, wijzen erop, dat hij de gashoeveelheid op het dubbele schat. Dus 50 miljard aan deviezen.

Hij zal hierin wel gelijk hebben, of nog onderschatten. Geen wonder, dat hij financiën ambieert.

Er is daar politieke en economische winst te halen van de eerste orde.

Ik stel daarom deze twee vragen:

Mag een politieke partij zich uitsluitend door zelfrespect laten leiden?

Moet een politieke partij haar beginselen niet verloochenen, wanneer grote politieke winst op het spel staat?

Soestdijk

H. J. JANSSEN

Een politieke partij moet zich inderdaad ook door zelfrespect laten leiden. De tweede vraag beantwoorden wij ontkennend. (Red. Vrijheid en Democratie).

Uit de partij

Kamercentrale Utrecht vergadert

De Kamercentrale Utrecht belegt op maandag, 28 juni a.s. in hotel „Terminus”, Stationsplein te Utrecht een ledenvergadering ter verkiezing van een lid voor de nieuwe Partijraad en een of meer plaatsvervangers, aanvang te 20.15 uur.

Ir. Oldenbanning in Asperen:

Landbouw heeft te hoge lasten

Dezer dagen hield de afd. Asperen in samenwerking met de afdelingen Heukelum en Kedichem, een propaganda-avond.

Ir. Oldenbanning hield na opening door voorzitter, G. van Herwaarden, een inleiding over de doelstellingen van de VVD. Verder gaf hij een globaal overzicht van de gehouden Rijnmondverkiezingen. Spreker was van mening dat de groei

van de Boerenpartij, althans wat het stemmen aantal betrof, een gevolg was van een groot aantal ontevreden mensen, zowel in de steden als op het platteland. Vervolgens gaf hij een uitvoerig verslag van de gevoerde landbouwpolitiek van onze regering en hij hoopte, dat de regering de prijzen van de landbouwproducten in overeenstemming zou brengen met de prijzen in de omliggende landen in EEG-verband.

Volgens spreker zat de landbouw nog met te hoge lasten zoals waterschapslasten, grondbelasting etc. Niet-alleen de overheid doch ook de landbouworganisaties moeten — eer voor de landbouw doen. Spreker meent, dat een vrije maatschappij, zoals de VVD die voorstaat, het beste is.

Na de pauze werden op het forum bestaande uit de heren ir. Oldenbanning, Corver en Visser verschillende vragen afgevuurd, betreffende de landbouwpolitiek, de woningbouw, het geldwezen etc. welke vragen door de forumleden op duidelijke wijze werden beantwoord.

Orde-commissarissen

Het secretariaat van de J.O.V.D. afdeling Rotterdam zond ons het volgende schrijven:

In Uw aflevering van 3 juni 1965, no. 827 wordt op pagina 4 onder de kop „Hulde en dank” vermeld, dat het corps orde-commissarissen leden van de LSVR zouden zijn.

Hierbij tekenen wij aan, dat in tegenstelling tot hetgeen U vermeld heeft, enkele orde-commissarissen lid zijn van de afdelingen Vlaardingen-Schiedam en Rotterdam van de JOVD.

Wij hopen dan ook, dat U daaromtrent een rectificatie zult willen opnemen. (Hetgeen wij bij deze hebben gedaan. Red.)

ALLERHANDE

An de deur wordt niet gekocht, ongevraagd drukwerk wordt niet teruggegeven! Dat stond te lezen op een meestal keurig gedrukt kaartje, dat de huisvrouw, het eeuwige hollen naar de bel moe, in de jaren dertig achter het ruitje van de voordeur had opgehangen. Je ziet ze nog wel, die kaartjes.

Het ongevraagde drukwerk is inmiddels sterk toegenomen en het heeft zich van het onbeholpen vodge papier, waarmee de buurtwinkels zich in de gunst aanbevelen, ontwikkeld tot hele kranten en modern uitgevoerde folders.

Men wil u ervan doordringen, dat u beslist niet gezond leeft als u produkt X niet gebruikt en dat u uw gezin tekort doet als u produkt Y niet regelmatig op tafel brengt.

(Beroepsvervoer)

Kleine landen hebben gedurende honderden jaren fel voor hun levensbestaan moeten strijden. Dit heeft tot gevolg gehad dat wilskracht en werklust in deze kleine landen blijvende karaktertrekken geworden zijn, te meer daar de strijd zich heeft verplaatst, gelukkiglijk, van de krijgsvelden naar de economische concurrentie.

(Het DAF-blad)

Het huishouden is een vak, al denken velen, dat het zonder een gedegen vooropleiding ook wel gaat. De huishouding wordt steeds meer gemechaniseerd.

De huisvrouw van nu behoort meer te weten van wasmiddelen, textiel, levensmiddelen enz. dan vroeger het geval was. Zij moet ook iets weten van elektriciteit in het algemeen en de vele elektrische huishoudelijke toestellen waarmee zij in de praktijk van de huishouding voortdurend heeft te maken. Gelukkig zijn de huishoudscholen met de tijd meegegaan.

(Het DAF-blad)

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

WANTOESTANDEN

★ ★ Moeilijkheden bij de identificatie van de slachtoffers van de ramp aan boord van de Noorse tanker in het Botlekgebied hebben aan het licht gebracht dat een aantal classificeerders in de Rotterdamse haven onder gefingeerde namen pleegt te werken. Dat gebeurt om verschillende redenen. Er zijn er die overdag een andere baan hebben en willen voorkomen dat hun werkgever te weten komt dat zij ook 's nachts in touw zijn. Anderen proberen hun extra verdiensten geheim te houden voor de belastingen. De werkgevers tenslotte stellen veelal geen onderzoek in naar de identiteit van wie zich voor dit werk melden. De vraag is vaak groter dan het aanbod, zodat zij blij zijn met iedereen die zij krijgen kunnen. Dat er echter meer dan één reden is om aan deze ongewenste toestanden een einde te maken heeft de explosie op de Rona Star thans uitgewezen.

TREURMUZIEK

★ ★ In Garderen heeft vorige week de kerkelijke inzegening van een huwelijk geen doorgang kunnen vinden, omdat de kerkeraad er bezwaar tegen had dat op het bruiloftsfeest later op de dag een harmonica-speler en een zangeresje zouden optreden. Of orgelmuziek of accordeonmuziek, zo verordende de kerkeraad. De predikant zwichtte voor deze heren, waarop het jonge bruidspaar besloot het bij de voltrekking van het huwelijk voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te laten. De familie van de bruidegom kreeg en passant een schrijven van de kerkeraad met de mededeling dat vader, moeder, zoon en dochter „op eigen verzoek, als lidmaten van de kerk waren afgeschreven. En dat terwijl het gezin geen moment aan bedanken had gedacht. Zo'n kerkeraad verdient slechts treurmuziek.

22

★ ★ Een burgemeester van twee-en-twintig jaar is waarschijnlijk een unicum. Een burgermoeder van twee-en-twintig lentes komt stellig slechts op één plaats ter wereld voor. Die plaats is Rognanon en ligt in Noord-Italië. De jongedame in kwestie moet nog een talenexamen doen aan de universiteit van Milaan. Zij heeft het bestaan als Christen-democrate verkozen te worden door een gemeenteraad, die slechts vier partijgenoten en nota bene tien communisten en socialisten bevat. Zonder twijfel heeft een ingeboren charme hier de geschiktheid voor het ambt onderstrept. Burgemeester Mariangela Sangalli wil later taallerares worden. Het „orde-houden" kan zij thans leren in de gemeenteraad.

Het originele besluit van deze Italiaanse raad staat overigens in fel contrast met het oer-conservatisme van het Kabinet-Cals. Noch voor een ministers- noch voor een staatssecretaris-plaats werd er een vrouw waardig gekeurd.

DE DOELEN

★ ★ De gemeenteraad van Rotterdam heeft eieren voor zijn geld of juist een goede naam voor zijn concertgebouw gekozen. De aanvankelijke bedoeling, de Rotterdamse tempel der Muzen als „Concertgebouw" te betitelen, was even onpraktisch als onjuist. Deze naam is immers ook buiten onze grenzen het merkteken van het beroemde orkest in de van Baerlestraat. Met de naam „Doelen" wordt de traditie voortgezet van het oude voortreffelijke gebouw aan de Coolsingel. Zo kan bij uitzondering ieder tevreden zijn.

Een procent van het nationale inkomen voor ontwikkelingshulp?

(Ingezonden)

Het congres van de CHU besloot te Zwolle met een kleine meerderheid van stemmen, overeenkomstig het advies van de meerderheid van het hoofdbestuur en de beide Kamer-fracties, niet akkoord te gaan met een voorstel er naar te streven, dat in het vervolg jaarlijks één procent van het nationale inkomen zal moeten worden besteed voor ontwikkelingshulp. Dit is m.i. een wijs besluit.

Op welke argumenten berustte het? Een desbetreffend nieuwsbericht was kort en mogelijk onvolledig. Het deelde mede, dat er ten congresse was gesteld, dat behalve de hulp van staatswege gegeven, ook nog talrijke particuliere organisaties — waaronder Zending en Missie — werkzaam zijn om ziekte en armoede te bestrijden, voorlichting te geven bij onderwijs, landbouw en veeteelt, zodat de totale hulp van het Nederlandse volk afkomstig, omvangrijker is, dan het bedrag dat in de staatsbegroting is opgenomen.

Deze redenering — hoewel de feiten juist zijn — bevordert echter het streven naar doelmatige ontwikkelingshulp, dat wil zeggen: bijstand verlenen totdat de geholpenen zichzelf verder kunnen voort helpen, niet. De argumentatie — als weergegeven — berust op de overweging: „maar in werkelijkheid geven wij al meer" en daarmee dreigt men van de kern van het probleem af te dwalen.

Waar het om gaat is de vraag: kunnen geld- of kapitaals-injecties op zichzelf van beslissende betekenis zijn bij het oplossen van ontwikkelingsproblemen van primitieve volken? Neen, zegt Prof. Dr. Heilperin (Genève), dat is een mythe. Een sprookje dus, want de beslissende factoren voor groei behoren zich in het te helpen land te bevinden. Eerlijkheid in geldelijk beheer, bekwaamheid om zelf knelpunten of etkorten op te sporen en plannen te maken om deze etkorten te verhelpen, dan wel door vreemden ontworpen plannen te begrijpen en daar tegenover sympathiek te staan. Zijn deze minimum-voorwaarden voor het slagen van welk plan ook, vervuld in de ontwikkelde gebieden? In vele landen is daarvan geen sprake.

Wie dringen nu voortdurend aan op „hervdeling der rijkdommen" en steeds hoger ontwikkelingshulp? De wens is geformuleerd als volgt: „overheveling van inkomen en vermogen van rijke naar arme landen, om langs die weg het sociale vraagstuk in wereldverband te helpen oplossen". (Ontwikkelingsgebieden, blz. 30). Het is een „Oplossing" van veel „onrechtvaardigheid", zoals vele, zich „progressief" noemende politici zich dat, op het voetspoor van de Zweedse socialist Gunnar Myrdal voor ogen stellen.

Zij hebben echter bijgedachten bij deze steunverlening uit belastinggeld en gelijkgestreken kapitaal-bezit, want: „De drie genoemde verbonden (nl. het Wereldvakverbond, het Int. Verb. van Vrije Vakverenigingen en het Int. Christ. Vakverbond. M.) trachten steun te bieden aan opkomende vakbewegingen in ontwikkelingsgebieden, zulks uiteraard mede met het oog op gewenste uitbreiding van eigen invloed" (Ontwikkelingsgebieden, blz. 36).

Men rekent er dus op, in de toekomst een wereld-vakverbonds-macht te kunnen ontwikkelen en uitoefenen. Nu schrijft de katholieke theoloog Prof. dr. A. Antweiler (Münster), dat gezonde ontwikkelingshulp zonder bijbedoelingen moet worden verleend en dat de enige politieke factor voor het al of niet verlenen zijn mag, dat de hulp de vrede zal bevorderen.

Hoe ver staan de z.g. „progressieven" van deze ideale doelstelling af met hun doelbewust bevorderen van de klassenstrijd, een begrip als bijverschijnsel der opkomende industrialisatie in Europa ontstaan in het midden der 19de eeuw. In de praktisch niet-geïndustrialiseerde ont-

wikkelingsgebieden, waar eigen kapitaal en arbeid veelal nog in een „feudaal" stadium verkeren, kan dit overhaaste streven slechts uitmonden in officiële roof van andermans bezit, waaraan dan de naam gegeven wordt van „onder beheer stellen", zonder enige schadevergoeding uit te betalen (Indonesië, Cuba e.a. landen). Niet slechts de westerse ondernemers dreigen van deze naasting het slachtoffer te worden, doch ook bijv. de ondernemers van Indiase herkomst, die in Oost-Afrika, door noeste vlijt, ondernemingen hebben gesticht en daarmee de jalouzie der negers hebben opgewekt.

Voor de westerse belastingbetaler dreigt deze zaak onaangenaam te worden. Wanneer men meent het zeer ingewikkelde ontwikkelings-vraagstuk te kunnen oplossen door middel van een reksom: één procent van het nationale inkomen der gevel-landen uit te trekken voor ontwikkelingshulp, zullen de belastingen omhoog moeten. Het middel is echter ondeugdelijk. Ook Prof. Mr. P. Lieftinck heeft ingezien, dat de oplossing niet zó eenvoudig is.

Bovendien moet elk hulpgevend land — wil het in staat blijven tot bijstandverlening in de toekomst — ook aan eigen verdere ontwikkeling denken. Zo heeft Nederland miljoenen-verslindende plichten: woningbouw, Zuiderzee-werken, Delta-plan, uitbreiding Universitair onderwijs, wegebouw, betaalbaar maken van de ziekte- en nog vele belangrijke taken meer. In plaats van zich vast te binden

aan rekenkundig vastgestelde hulpbedragen, dient men uit te gaan van nauwkeurig voorbereide plannen in samenwerking met het betrokken land en de betrokken bevolking. Bij de uitvoering der plannen dient men een vinger in de pap te hebben, gelijk de Russen dat altijd doen en zoals dat b.v. gebruik is bij door de Ned. Heide-My. verleende hulp. Het betrokken land moet van ganser harte bereid zijn mede te helpen aan de uitvoering van het plan en de bevolking daarbij ingeschakeld worden. Mocht dat gevoel van coöperatie niet aanwezig zijn, dan is zulk een land (nog) niet te helpen. Dan moet men duidelijk „neen" durven zeggen.

Het geven van doelmatige ontwikkelingshulp is niet allereerst een probleem van hoeveel, maar van hoe.

Bussum. D. H. MEYER

Literatuur:

A. Antweiler, Entwicklungshilfe. Versuch einer Theorie. Trier, 1962.
M. A. Heilperin, The six Myths of economic growth. Life, 9/9-'63.
P. Lieftinck: Ontwikkelingshulp Wereldbank van hoog gehalte. Het Fin. Dagblad, 5/2-'63 pag. 4.
G. Myrdal: Economic theory and underdeveloped regions. Londen, 1957.
Nederlands Gesprek Centrum publicatie No. 25: Ontwikkelingsgebieden. 1962.

Nieuws uit de Liberale Internationale

Het dagelijks bestuur van de Groep Nederland van de Liberale Internationale heeft op zaterdag 12 juni te Den Haag vergaderd, onder meer over de ontwerpstatuten.

Besloten werd om op zaterdag 2 oktober een Algemene Ledenvergadering te houden, waar deze statuten aan de orde gesteld zullen worden en tevens tot een definitieve bestuursverkiezing kan worden overgegaan.

Bokma het allerbeste!

Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

COPIJN GROENEGAN

REEDS MEER DAN TWEE EEUWEN EEN BEGRIJ VOOR

boomkwekerij-
produkten

tuinarchitectuur

TELEFOON 0 3401-1207

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

door mevrouw mr. E. Veder-Smit, die zo vriendelijk was te elfder ure voor mevrouw mr. C. M. 's Jacob-des Bourvrie, door omstandigheden plotseling verhinderd, in te springen. Zij vertelde over de taak van een vrouwelijke wethouder. Haar interessant en vaak humoristisch betoog werd zeer gewaardeerd door de aanwezigen.

Na beide toespraken was er een geanimeerde discussie, zodat de deelnemers aan deze dag met een voldaan gevoel huiswaarts keerden.

C. J. L. de V.

Oktober-Conferentie

IN oktober houden wij weer op de Pietersberg in Oosterbeek onze jaarlijkse tweedaagse conferentie, die geen aanbeveling meer behoeft.

Wij willen nu alleen de aandacht vestigen op de datum. Die was eerst vastgesteld op 9 en 10 oktober en zo staat het misschien al bij deze en gene in de agenda. Op verzoek van de Pietersberg echter hebben wij de bijeenkomst een week uitgesteld en nu wordt het dus 16 en 17 oktober. Wilt u dat noteren, resp. wijzigen?

RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL

Door het Hoofdbestuur der Partij is uitgegeven een brochure, getiteld:

„RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL”,

benevens een folder

„OPENHEID IN ZUILENLAND”.

De prijs van de brochure bedraagt 30 cent per stuk en die van de folders 8 cent per stuk.

Bestellingen liefst per giro onder no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, met duidelijke vermelding waarvoor het bedrag bestemd is.

Verder kunnen wij vertellen, dat er in dat conferentieoord een verbouwing heeft plaatsgehad. Er zijn nu vele twee- en driepersoonskamers, dus niet meer die grote. Dit zal wel meer in de smaak vallen.

Wilt u eventuele correspondentie over de conferentie richten aan mevrouw J. P. Hansen—van der Linden, Markweg 3, te Emmen?

Gelderse Provinciale Dag

IN mei werd voor de tweede maal de Provinciale Dag voor de vrouwen in de VVD in Gelderland gehouden in het Sonsbeekpaviljoen in Arnhem.

Het was een goed geslaagde dag, begünstigd door prachtig weer.

's Morgens werd door oud-minister mr. E. H. Toxopeus een boeiende toespraak gehouden over de huidige politieke problemen.

Des midadgs werd het woord gevoerd

UNITED DAIRY-MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

SNIKKERS' HANDEL MIJ. N.V.

ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT” Gaswandketels	OLIESTANDMETERS
„KLAFRESTRÖM”-gietijzeren ketels	OLIETANKS
„MARK”-radiatoren	AFSLUITERS
„N.S.K. SALLAND”-ketels	PLINTVERWARMING
„THERMIA”-warmwaterboilers	„MARK”-BUIGMACHINES
„FLAMCO”-ophangstropen	VLOERHULZEN
„FLEXCON”-expansievaten	LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de
CENTRALE VERWARMING

**ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN
KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.**

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 0 10 - 3 54 00
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 0 4100 - 3 20 55
HELLEVOETSLUIS - Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 0 1883 - 2677

Voor Uw was

NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
s-GRAVENWEG 264, TEL. 11.40.60

Fabrikanten van:

- SISAL- EN MANILLATOUWWERK
- STAALKABELS
- HERCULESTOUW - PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

- JABO
- VERTO-HAARBOUCLE

tevens van:

- COCOS VLOERBEDEKKING

SINCE 1892

*in het hart
van Amsterdam*

COMPLETE
INTERIEURVERZORGING

DESKUNDIGE
ADVIEZEN

FRANCO
LEVERING
DOOR GEMES
NEDERLAND

Brandsteder

MEUBLEN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefoon 24 87 16

Enige aspecten van de Rijnmondslagen (II)

VOOR EEN ACTIEVE V.V.D. REDEN TOT VERTROUWEN IN DE TOEKOMST

De Rijnmondraad is een gloednieuw lichaam. Het was dus ook niet mogelijk, de behaalde zeteltallen der verschillende partijen met een bestaand zetel-tal te vergelijken.

Toch heeft men er wat op gevonden. Men heeft berekend, hoe de samenstelling van de Rijnmondraad zou zijn uitgevallen op basis van de uitslagen, welke de Kamerverkiezing 1963 (dat was de laatste verkiezing) in het Rijnmondgebied opleverde. Een soort imaginaire Rijnmondraad 1963 dus.

Men heeft deze berekening ook nog vóór de datum van de Rijnmondverkiezing gepubliceerd, zodat iedereen in staat was om na het bekend worden van de zeteluitslag deze te vergelijken met de (imaginaire) samenstelling in 1963.

Dit lijstje zag er na 2 juni nu aldus uit:

	Zetels 1963	1965
P.v.d.A.	36	37
ARP/CHU	15	14
KVP	12	11
VVD	9	9
PSP	4	3
CPN	3	4
SGP	2	2
Boerenpartij	-	1
	81	81

In zetels gerekend, wonnen de PvdA, de CPN en de Boerenpartij dus elk één zetel, waartegenover de KVP, de ARP/CHU met hun gezamenlijke protestants-christelijke lijst, en de PSP elk één zetel verloren.

De VVD en de SGP wisten zich in zetel-tal te handhaven.

* * *

Gaat het uiteindelijk om de zetels en is dus het resultaat van de zetelverdeling voor iedere partij het belangrijkste, daarnaast vormen de stemmen percentages toch een interessant gegeven, omdat deze verfijnder zijn en duidelijker de winsten en verliezen aangeven.

De uitslagen van de Tweede-Kamerverkiezing 1963 in het Rijnmondgebied en die van de verkiezing voor de Raad van de Rijnmond 1965 luiden:

	Percentages	
	1963	1965
Partij van de Arbeid	43,42	44,23
ARP/CHU	17,69	17,16
KVP	14,39	13,18
VVD	11,01	10,65
PSP	4,59	4,23
CPN	3,45	5,04
SGP	2,88	2,93
Boerenpartij	0,92	1,84
GPV	0,57	0,74
Overige lijsten	1,08	0,0
	100,—	100,—

Aan de voor- of achteruitgang van de kleine partijen hebben wij in ons eerste artikel reeds aandacht gewijd.

Bezien we thans de vijf grote partijen dan blijkt de Partij van de Arbeid met een vooruitgang van 0,81 pct. iets van haar in 1963 ten tweede male geleden nederlaag (waarbij zij vijf Kamerzetels

verloor, nadat zij er in 1959 reeds twee had verloren) te hebben opgehaald.

De vier andere partijen bleken alle iets te zijn teruggelopen en wel in volgorde van de grootte dier achtergang: de KVP met 1,21 pct, de ARP/CHU gezamenlijk met 0,53 pct. en de VVD met 0,36 pct.

Alles is echter betrekkelijk, want de — gematigde — tevredenheid bij de PvdA werd weer enigszins getemperd door het feit, dat in de grootste Rijnmond-gemeente, Rotterdam, haar daar behaald percentage van 46,4 toch bleek te zijn achtergebleven bij de uitslag van de gemeenteraadsverkiezing van 1962, welke haar 48 pct. had opgeleverd.

Op basis van haar thans, in 1965, behaalde percentage van 46,4 zou de Partij van de Arbeid in de Rotterdamse gemeenteraad een zetel verloren hebben.

De — lichte — teleurstelling in onze VVD-kring kon daarentegen voor onze Rotterdamse geestverwanten weer iets worden getemperd doordat het thans in Rotterdam behaalde percentage van 10,6 lag boven het percentage van 10,3 van 1962, hetgeen ons in de Rotterdamse raad een zetel winst zou hebben opgeleverd.

Bezien we de uitslag voor de vijf grote partijen, dan lijkt ons het meest typerend... het gebrek aan iets typerends.

De verkiezing voor een nog niet bestaande raad heeft de kiezers niet aangesproken. In zoiets ligt kennelijk weinig inspirerends. En de poging, onzerzijds gedaan om er nog wel iets inspirerends in te brengen, heeft ook al weinig opgeleverd.

Wij konden wel betogen, dat vooral zo kort na de Kabinetsscrisis en de vorming van een nieuw Kabinet hier nu juist een tussentijds oordeel kon worden uitgesproken dat verder reikte dan de verkiezing voor de Rijnmondraad, zover kon de fantasie van de grote massa der kiezers echter toch kennelijk niet reiken.

Over het nieuwe Kabinet, dat pas was gevormd, kon men nog niet oordelen; over de nieuwe oppositie evenmin. Volgens jaar zal dat reeds anders liggen.

Men kon er eenvoudig niet warm voor lopen en het aantal wegblijvers was dan ook groter dan anders. Begin juni waren er reeds heel wat mensen met vakantie en het aantal van hen, die voor deze verkiezing een machtiging heeft verleend om bij volmacht te stemmen zal bij deze verkiezing wel gering zijn geweest. Wij kennen althans mensen, die begin juni met vakantie waren en aan de hele mogelijkheid van volmacht-verlenen pas hebben gedacht, toen de termijn voor de aanvraag reeds was verstreken.

Jammer vooral ook voor ons, was de bij de jongste Grondwetsherziening verlaagde kiesgerechtigde leeftijd tot 21 jaar nog niet in de Kieswet verankerd. Daarvan en van de weinige animo voor deze verkiezing hebben wij stellig nadeel ondervonden.

Een aanwijzing daarvoor is wellicht te vinden in de voor ons in meerderheid gunstiger uitslagen in de gemeenten rond Rotterdam. De belangstelling was daar meer geprikkeld omdat men „overheersing van de grote stad” vreesde. En het is, naar wij menen, mr. Van Riel geweest die er ook op heeft gewezen, dat waarschijnlijk relatief veel jong-gehuwden zich in omliggende gemeenten vestigen, hetgeen ons stemmenpercentage in die gemeenten ten goede komt.

UITSPRAKEN VAN DE J.O.V.D.

De Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD) in vergadering bijeen op 12 en 13 juni 1965 te Dalfsen; overwegende:

dat iedere Nederlander geroepen is de militaire dienstplicht te vervullen; voorts overwegende:

dat vrijstelling wegens broederdienst in strijd is met dit gelijkheidsbeginsel;

SPREEKT ALS HAAR MENING UIT:

dat verruiming van het vrijstellingsbeleid ten aanzien van persoonlijke en algemene belangen in de plaats dient te treden van het regeringsvoorstel om de vrijstelling wegens broederdienst tot de derde zoon uit te breiden; en gaat over tot de orde van de dag.

RESOLUTIE betreffende de „Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie”. aangenomen door de Algemene Ledenvergadering der JOVD, op 12 en 13 juni 1965 te Dalfsen (O), bijeen.

De Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD) in vergadering bijeen op 12 en 13 juni 1965 te Dalfsen;

Gelet op de alom bestaande bezwaren tegen de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie;

SPREEKT ALS HAAR MENING UIT:

dat de eventuele instelling van een publiekrechtelijk orgaan dient te geschieden op de wens van de meerderheid van alle bedrijfsgenoten in de betreffende bedrijfstak bij wet, waarin o.a. geregeld dienen te worden; tijdsduur, taak, om-

vang verordenende bevoegdheid en de wijze van inning der bijdragen; dat in een bedrijfstak, waarin een publiekrechtelijk orgaan aanwezig is, alle bedrijfsgenoten zich alsnog over de wenselijkheid van het publiekrechtelijk orgaan dienen uit te spreken.

dat over een aantal jaren opnieuw zal dienen te worden geoordeeld, of het publiekrechtelijk orgaan gehandhaafd dient te blijven;

dat het voor de eerste keer optredende bestuur, de duur der zittingsperiode en de wijze van verkiezing van bestuursleden, dienen te worden geregeld in de instellingswet;

dat alle bedrijfsgenoten zowel het actief als het passief kiesrecht dienen te bezitten ten aanzien van het bestuur van het publiekrechtelijk orgaan met behoud van de bestaande pariteit tussen werkgemers en werknemers (dit geldt niet voor de SER);

dat de Sociaal Economische Raad uitsluitend dient te worden gezien als adviescollege van de regering, betreffende enerzijds het sociaal-economisch beleid, anderzijds het instellen van publiekrechtelijke organen;

En gaat over tot de orde van de dag.

Resolutie

„Bevolkingsvraagstuk”

aangenomen door de Algemene Ledenvergadering der JOVD, op 12 en 13 juni 1965 te Dalfsen (O) bijeen.

De Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD), in vergadering bij-

after shave lotion veróverend FRIS!

Wat die omliggende gemeenten betreft: van die 23 gemeenten, die, buiten Rotterdam, bij de Rijnmondverkiezing waren betrokken, leverden er voor ons veertien winst op vergeleken bij de Kamerverkiezing van 1963, terwijl in één gemeente ons percentage precies gelijk bleef, namelijk in de gemeente Vierpolders (22,6 pct.).

De veertien „winst-gemeenten” waren: Oostvoorne, waar het percentage van 28,7 in 1963 voor ons steeg tot 29,3 in 1965, Oudenoord van 18,1 op 22,6; Schiedam van 8,2 op 8,5; Abbekerk van 21,3 op 23,2; Heenvliet van 21,1 op 21,4; Spijkenisse van 12,1 op 14,5; Barendrecht van 14 op 14,5; Brielle van 20,9 op 21,6; Capelle aan den IJssel van 11,4 op 11,7; Ridderkerk van 7,5 op 8,1; Geervliet van 15,5 op 19; Maassluis van 8 op 8,7; Rockanje van 25 op 25,6 en Zwartewaal van 22,6 op 23,9.

De uitslag van de Rijnmondverkiezing moge voor ons dan geen reden tot uitbundigheid hebben gegeven, alles overziende is er ook in vergelijking tot de andere grote partijen — zeker geen reden om de verkiezingen van 1966 en 1967 niet met vertrouwen tegemoet te gaan.

Mits dat vertrouwen betekent: wil tot doorzetten, tot een de kiezers aansprekende politiek in onze vertegenwoordigende lichamen en tot een goed gerichte propaganda in de komende periode.

A. W. A.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.
Koninginnegracht 61 's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03 (3 lijnen)
Giro 67880

„Maak de V.V.D. sterk!!”

Een **RONDVAART** door de Rotterdamse Havens

een **BELEVENIS!**

SPIDO

Willemsplein
Rotterdam

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk

**N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h W. P. DE VRIES en CO.**

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

★ ★ ★
Le Maire

DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructieverven
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland,
Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

WAAROM DE RUSSEN MISSCHIEN KALM BLIJVEN

Dezer dagen kon men in de radio-nieuwsdienst beluisteren, dat communistisch China en Zuid-Korea zich gereed houden om Noord-Vietnam eventueel te hulp te komen. Een minder opwekkende mededeling, waarbij bij ons de vraag rees waarom de Russen zich van dergelijke mededelingen onthouden, waarom zij tegenover Zuid-Oost-Azië zo kalm blijven.

Nu is er een bekende stelling, dat geen land zo dwaas is zich in oorlogsavonturen te storten wanneer het er economisch niet goed voorstaat. Dit is geen regel zonder uitzonderingen, maar in het algemeen gaat deze stelling toch op. De tweede vraag rees toen: hoe staat de Russische economie er dan voor?

Op deze vraag is geen absolute antwoord te geven. Wel een relatief antwoord, dat wil zeggen, men kan schetsen — aan de hand van officiële Russische mededelingen — hoe de Sovjet-economie er voor staat in verhouding tot b.v. die van Amerika en vooral in verhouding tot de ambitieuze plannen, die onder het bewind van Chroesjtsjev werden bekend gemaakt.

In oktober 1961 zei de inmiddels van het toneel verdwenen Russische leider, dat zijn land in de zestiger jaren, dus vóór 1970, de Verenigde Staten, het mekka van het kapitalisme, zou voorbijstreven in de produktie per hoofd van de bevolking!

De opvolgers van de speciaal van grootspraak beschuldigde Chroesjtsjev zingen heel wat tonen lager. Het jaarlijkse overzicht van de Russische economie verscheen over 1964 later dan gewoonlijk en het was heel wat kleiner van omvang. Er werden geen vergelijkingen getrokken met Amerika en er kwamen geen beloften in voor. Er werd niet gesproken over wel geplande, maar kennelijk niet behaalde produkties.

Een tijdje terug, op 10 maart om precies te zijn, gaven twee Russische economen toe, dat de industriële produktie in de Sowjet-Unie is gedaald, terwijl die in West-Europa en die in de Ver. Staten toenamen. Toegegeven werd voorts, dat de voorspelling van Chroesjtsjev uit 1961, dat de „Comecon” (een soort van communistische EEG - zes Oosteuropese landen plus Rusland) tegen het einde van dit jaar voor de helft (!) van 's werelds industriële produktie zouden zorgen „heel onwaarschijnlijk” is.

Systeme Libermann

Er zijn meer symptomen, die ons iets kunnen leren over de economische positie van de Russische samenleving. Allereerst is er de introductie van het systeem Libermann en de discussie daarover, een systeem „malisatie” wordt geïntroduceerd, waarbij „kapitalistische winstmaximatie” wordt geïntroduceerd.

Verder aanvaarden de Russen graag kredieten van het Westen om er in het Westen steeds meer industriële uitrustingen voor te kopen.

Niet alleen de Russen, ook hun politieke broeders elders in Oost-Europa bestuderen ijverig de manier waarop in het Westen de industriële problemen worden opgelost. Wat de landbouw betreft doen de Russen dat al veel langer, de landbouw is dan ook een groot knelpunt.

Dat de voedselvoorziening in Rus-

land een moeilijke zaak is, is een trieste waarheid, die allang alom bekend was. Vier jaar geleden beloofde Chroesjtsjev zijn landgenoten niettemin, dat tegen 1970 de produktie van vlees verdrievoudigd zou zijn. Zij is nu in ieder geval kleiner dan in 1961 en dat terwijl de bevolking met 13 miljoen mensen groeide. Wat melk betreft is het niet anders. De grote baas beloofde een verdubbeling van de produktie binnen tien jaar, nu is de produktie kleiner dan op het moment van die belofte. Om de bevolking te verzekeren van (letterlijk) het dagelijks brood, moest Rusland met zijn enorme graangebieden, in de laatste twee jaren graan invoeren.

Op andere economische terreinen is het niet beter. De totale Russische produktie is volgens de officiële Russische cijfers kleiner dan de helft van die van de Verenigde Staten. En daarbij moet men dan bedenken, dat

de Sowjet-Unie 35 miljoen inwoners meer heeft.

De staalproduktie is in het communistische Rusland immer de maatstaf aller dingen geweest. In de afgelopen jaren zijn de Russen juist hier ook achterop geraakt. In 1961 produceerden de Amerikanen 20 miljoen ton meer, in 1964 23 miljoen ton. West-Europa (de EGKS daaronder) produceerden het vorig jaar 29 miljoen ton staal meer.

De Russen hebben veel moeite moeten doen en zich veel buitenlandse hulp en toelevering moeten laten welgevallen, om hun chemische industrie op peil te brengen. De chemische industrie neemt in de wereld van onze dagen een steeds grotere plaats in. Ook Rusland kan hier niet ongestraft achterblijven. Maar het opbouwen van deze tak van bedrijvigheid is stellig gegaan ten koste van andere zaken. Met name de woningbouw.

In 1964 werden in de Russische steden zeven procent minder huizen gebouwd dan een jaar eerder, op het platteland zes procent minder. En dat terwijl Chroesjtsjev in 1961 beloofde, dat er binnen tien jaren in Rusland geen huisvestingsvraagstuk meer zou zijn. Geen huisvestingsvraagstuk naar Russische maatstaf, d.w.z. met woningen van geringe omvang, veel geringer dan bij ons.

Voorzichtige conclusie

Dit zijn wat feiten. Met de conclusies moet men voorzichtiger zijn. Ook met de conclusie, dat het Russische volk het toch maar heel wat minder heeft dan wij. Een conclusie, die men

kan baseren op de onze maatschappij aller dingen, de auto. Inderdaad, de Russen produceerden er het vorig jaar 185.000 van, tegen de Amerikanen 7.752.000. Natuurlijk is de levensstandaard in Rusland geringer dan bij ons in het Westen. En wij menen, dat zulks best anders kon wezen, wanneer de Russen een ander, dat wil zeggen ons economisch systeem volgden, zoals zij heel voorzichtig schijnen te willen gaan doen. Maar men moet nooit uit het oog verliezen, dat het Russische volk het nu naar verhouding beter heeft dan in de tijd van het feodale czarendom. En dat geldt niet alleen voor Rusland.

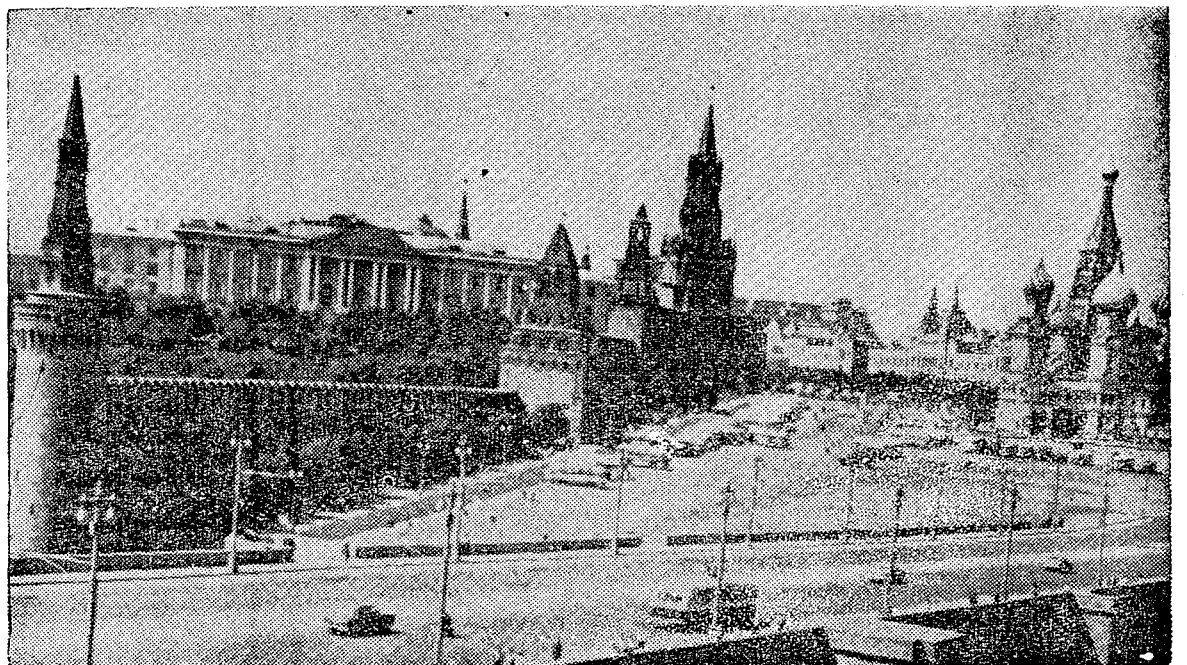
Men kan voorts concluderen, dat Rusland economisch niet bij machte is een oorlog te voeren. Dat is dan een geruststellende conclusie, waarop men overigens beter doet, niet te zeer te vertrouwen. De grootste dreiging ligt trouwens elders. Maar het is natuurlijk ook mogelijk, dat in Rusland niet alleen de economische denkbeelden heel langzaam en voorzichtig veranderen. De Russische buitenlandse politiek wordt ook bepaald door een aantal ervaringen in het verleden.

Het is voor het Westen niet alleen zaak zich tegen een mogelijke Russische agressie te blijven wapenen, maar ook om het Russische wantrouwen, zelfs als dat niet gerechtvaardigd zou zijn uit het verleden weg te nemen. Voorwaar geen eenvoudige taak. Zij komt hierop neer, dat wij in het Westen ook goed doen niet alles zwart-wit te zien, maar met de „anderen” te zoeken naar wat ons bindt in deze steeds kleiner wordende wereld, en niet naar wat ons scheidt. Juist nu.

De derde conclusie kan zijn, dat het communistische systeem in Rusland in zijn geheel zal (moeten) veranderen. Dat is dan voor een deel „wishfull thinking” in die zin, dat een veranderd systeem nog niet wil zeggen een aan het onze identiek systeem. Wij zullen in de komende decennia inderdaad alleen in vrede kunnen leven bij de gratie van een co-existentie. Wat niet wil zeggen, dat wij ons uitgangspunt, het liberale, moeten prijsgeven. Integendeel maar liberaal denken en handelen verplicht ook tot begrip voor de ander, dat is de medemens!

dBo.

„Het Kremlin” wilde vóór 1970 de Verenigde Staten — het Mekka van het kapitalisme — voorbijstreven in de produktie per hoofd van de bevolking. Het resultaat is thans een grote achterstand in de industriële en economische positie met die van het Westen.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM
KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★
ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

hotel atlanta

ROTTERDAM

Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

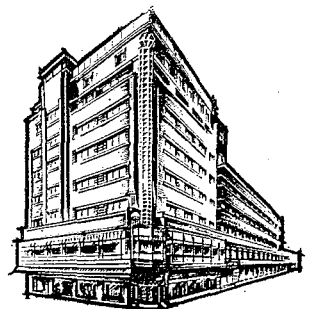
Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**Mr. Van Riel over
goedkeuringswet**

(Zie pag. 3)

DEMOCRATISCH KONINGSCHAP

Zelden zag men een overtuigender manifestatie van democratisch koningschap. De wijze, waarop koningin Juliana de verloving van prinses Beatrix met de heer Von Amsberg bekend heeft gemaakt kreeg juist door de menselijke eenvoud een groots karakter. Deze woorden waren welgekozen, omdat zij rechtstreeks uit het hart kwamen. Dat dit, ondanks alle tegenheden een „goede” verloving is, heeft men later kunnen ervaren uit de woorden van Prins Bernhard. En premier Cals, die ditmaal de deugd der beknoptheid betrachtte, sprak kennelijk in volle overtuiging zijn vreugde uit over het tot stand komen van een verloving, die, na de aanvankelijke deining, zeer velen met vreugde vervult.

En daar waren de prinses en de heer Von Amsberg zelf, die zich via radio en televisie oprecht, ernstig en met grote tact, tot ons allen hebben gericht. Dat hier een gelukkig, en wel zeer gelukkig paar aan het woord was, zal aan weinigen zijn ontgaan. Beiden toonden zij begrip en eerbied voor de weerstanden die deze verloving aanvankelijk opgeroepen heeft. Zeer vele Nederlanders, die hier de uiterst sympathieke persoonlijkheid van deze blijkbaar „Europese” Duitser konden gadeslaan, zullen inderdaad vertrouwen, dat de prinses met wijsheid alle factoren tegen elkaar heeft afgewogen en het juiste besluit genomen heeft.

* * *

Het feit, dat hier in interviews zowel met de binnenlandse als de buitenlandse pers, en vooral

Prinses Beatrix en de heer Von Amsberg, die zich oprecht, ernstig en met grote tact tot het Nederlandse volk hebben gericht. Dit Nederlandse volk wenst het verloofde paar van harte geluk.

ook in de TV- en radiogesprekken zeer moeilijke en pijnlijke vragen konden worden gesteld, is een volmaakt novum in de betrekkingen tussen het Hof en de publiciteit. Menselijk hebben wij de zelfbeheersing en openhartigheid bewonderd, waarmee deze vragen werden beantwoord. Dat dit alles in zo grote openheid kon geschieden is stellig als een winst te beschouwen.

Zeker in dit speciale geval was het nuttig en nodig, dat moeilijke punten door feiten konden geneutraliseerd.

interviewde een „verhoor” op vraagpunten moet ondergaan.

* * *

Wat nu het TV-interview met de Koninklijke familie betreft, de gehele mise-en-scène in dit althans uiterlijk ongedwongen samenzijn heeft op ons een sterke indruk gemaakt. Verheugend was vooral ook de onopgesmukte sfeer, die tegelijk menselijk en waardig was.

Alweer de TV heeft de feestelijke gebeurtenissen in Den Haag binnen

het gezichtsveld van zeer velen gebracht. De uit den aard der zaak formele vergaderingen van Tweede en Eerste Kamer, de stijlvolle en toch hartelijke ontvangsten in Trèvezaal, Ridderzaal en trouwzaal in de Javastraat en vooral het enthousiasme der Haagse bevolking, het zijn goede voortekenen, dat op den duur bepaalde weerstanden tegen de heer Von Amsberg verdwijnen zullen.

Bij deze ontvangsten waren de communisten en leden van de P.S.P. niet aanwezig. Dat is hun goed recht. Maar het herinnert er tevens aan,

dat zij die zich het heftigst tegen deze verloving hebben gekeerd, „republikeinen” zijn. Ook dat is hun goed recht. Toch geeft het een bepaalde kijk op hun positie als verdedigers van een „ongerepte” monarchie.

Zo beleefde Nederland na alle lentewolken een week van feestelijke saamhorigheid. Ons volk als geheel wenst prinses Beatrix en haar verloofde van harte het geluk, dat zij stellig verdienen.

L.M.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Ontwapening

Op 18 mei kwamen de Vrouwen in de VVD afd. Oegstgeest/Warmond en belangstellenden uit de omgeving bij om kennis te maken met de nieuwe voorzitter van de afdeling, mr. M. J. van Emde Boas, die een inleiding hield over het ontwapeningsvraagstuk.

Spreker was secretaris van de commissie, die in 1962 door het hoofdbestuur van de Vereniging voor Internationale Rechtsorde te 's-Gravenhage werd ingesteld met het verzoek rapport uit te brengen over het vraagstuk van een algemene en volledige ontwapening in de vreedzame samenleving van staten.

De vele vraagstukken, die in dit rapport behandeld worden, werden door mr. Van Emde Boas op zeer duidelijke en enthousiaste wijze toegelicht, zodat de toehoorders allen sterk onder de indruk kwamen van de mogelijkheden, die hier voor de mensheid nog openliggen.

Spreker wees o.a. op het evenwicht, dat tussen beide grote mogendheden Amerika en Rusland is bereikt en dat een gunstige gelegenheid schijnt te bieden tot vermindering van de oorlogsdreiging.

Een dergelijke lezing is voor de vrouwen in de VVD bijzonder interessant omdat het probleem ons allen aangaat.

De presidente, mevrouw P. H. Smits-Witvliet, dankte de spreker hartelijk voor deze zo instructieve middag.

I. M. v. d. H.-S. T.

Sociaal Economische Commissie bijeen

De Sociaal-Economische Commissie vergaderde op 23 juni in Den Haag. De rapporten van de werkgroep Prijspolitiek en de werkgroep Vermogensvorming werden behandeld.

Over beide rapporten werd uitvoerig gediscussieerd.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort.

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

Overweldigende opkomst

Schiedam deed het de laatste tijd wat kalmpjes aan, maar nu ineens weer springlevend, dankzij een actief nieuw afdelingsbestuurslid, mevrouw E. Pelger van Bieren.

Aan de vrouwelijke leden en aan de echtgenoten van leden, die zelf geen lid zijn, werd een circulaire gezonden, waarin o.a. het volgende stond:

Het is gebleken, dat velen Uwer niet weten, dat de „vrouwen in de VVD” het ook als haar taak zien, elkaar en zichzelf op de hoogte te houden van wat om ons leeft op politiek gebied.

Veel dames staan hier nog wat onwennig tegenover, maar als Uw interesse eenmaal gewekt is, zult U dit soort bijeenkomsten op prijs gaan stellen.

Men werd uitgenodigd onder een kopje koffie een praatje te houden over wat zich om de kabinet-crisis heeft afgespeeld.

En ziet: de opkomst was overweldigend, zo schrijft mevrouw Moll-Lips, aan wier brief wij dit alles ontlenen.

Als je de juiste snaar maar weten te treffen! Dat zullen in verschillende plaatsen wel verschillende snaren zijn; dat moet men zelf bedenken. Mevrouw Moll vertelde over de kabinet-crisis en het nieuwe kabinet aan de hand van een lezing, die zij in Rotterdam van mevrouw ir. A. Kuiper-Struyk had gehoord. Verder is er het voor-nemen om het volgend jaar de provinciale dag in Schiedam te houden en daarover waren de leden vol enthousiasme en plannen. Het gaat goed, daar in Schiedam.

RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL

Door het Hoofdbestuur der Partij is uitgegeven een brochure, getiteld:

„RADIO EN TELEVISIE, UITDAGING EN HULPMIDDEL”,

benevens een folder

„OPENHEID IN ZUILENLAND”.

De prijs van de brochure bedraagt 30 cent per stuk en die van de folders 8 cent per stuk.

Bestellingen liefst per giro onder no. 67880 ten name van de secretaris van de V.V.D. te 's-Gravenhage, met duidelijke vermelding waarvoor het bedrag bestemd is.

RIJNMOND-VERKIEZING

NAGEKOMEN GIFTEN

Van de afdeling Beerta f 25,—, van de Staten-Centrale Zaandam f 100,— en van de afdeling Zaandam f 25,—.

Van leden en geestverwanten: mej. mr. L. H. G. te 's-G. f 5,—; Mr. W. J. H. S. te W. f 25,—; Dames B. te U. f 10,—; P. V. te S. f 10,—; Mevr. J. E. W.-G. te A. f 10,—; J. de J. te S. f 25,—; Mevr. J. A. v. d. Z. te A. f 5,—; G. H. K. te N. f 20,—; J. D. te H. f 25,—.

Alle geefsters en gevers mijn hartelijke dank!

SIDNEY J. VAN DEN BERGH
Penningmeester

H.B. vergaderde

Maandagavond, 21 juni j.l., kwam het Hoofdbestuur der Partij te Utrecht in vergadering bijeen.

VERENIGING VAN STATEN- EN RAADSLEDEN

Bureau Gemeentepolitiek

Aangezien de directeur van het bureau, de heer K. H. Brandt, nog steeds in verband met familieaangelegenheden buiten Den Haag vertoeft, blijft de regeling, zoals begin mei getroffen, voorlopig van kracht.

Correspondentie, bestemd voor het Bureau Gemeentepolitiek VVD zende men naar Koninginnegracht 61, Den Haag. In spoedeisende aangelegenheden wende men zich tot de heer D. W. Dettmeijer. Deze is dagelijks (behalve zondags) tussen 9 en 10 uur telefonisch te bereiken onder 070 - 241905.

Het bestuur van de Vereniging van Staten- en Raadsleden bijeen

Het bestuur van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van onze partij heeft op woensdagavond 23 juni te Amersfoort vergaderd ter bespreking onder meer van de agenda voor het komende seizoen en tevens ter bespreking van verschillende organisatorische en huishoudelijke aangelegenheden.

Bokma het allerbeste!

Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Deze Burger

wil geen eikenloof om d'eigen slapen leggen, doch niettemin: hij heeft soms bizonder originele gedachten.

Zo dacht hij de laatste weken dikwijls: „chut, chut” en vervolgens: „de tijden veranderen” en tenslotte: „en wij met hen”.

Want hij herinnert zich héél duidelijk, uit zijn prille jeugd, op z'n minst vijf jaar geleden, dat kritiek op leden van het Koninklijk Huis, hoe voorzichtig ook geuit, taboe was en dat je wel mocht denken doch zeker niet mocht zeggen of schrijven dat het tijd werd eens over de republikeinse regeringsvorm te gaan denken. Zulke kritiek stond vlak naast majesteitsschennis en wie haar — zo hij daar al de gelegenheid toe zou krijgen, hetgeen verre van waarschijnlijk was — was, zo zeker als een huis, anarchist of op z'n gunstigst: socialist; in ieder geval: een staatsgevaarlijke vuurrooie rakker.

De tijden zijn wel heel plotseling en heel drastisch veranderd. Er zijn nu zelfs professoren (en dat zijn voorwaar geen kleine jongens) die — zonder een streepje rood op hun toga en hun zieltje — openlijk schrijven of het nu niet langzamerhand eens tijd wordt aan een Republiek der Nederlanden te denken. Ik heb zelfs al namen horen fluisteren: Vader Willem Drees de Eerste, Beel, Nederhorst, Zwolsman..... Nee, Smalvenbroek of Bot nog niet; maar wat nog niet is kan nog komen.

In ieder geval Het Grote Taboe en de hoge Totempaal zijn, na een paar rukken, omgevallen en inééns mag het. Zoals zovéél op zovele gebieden des levens inééns mag gezegd en kan gedaan worden. Vraagt u maar aan bisschop Beckers en dokter Trimbos en die andere professor Duynstee en meneer Van den Boomen van de Nieuwe Linie. Wie zich nog-zó-heel-langvroeger nog herinnerde, zag de vlammen der brandstapels opflakkeren uit het dorre hout der Inquisitie.....

Maar nu mag het en nu kan het en u hoeft geen Domela Nieuwenhuys te heten om met een spits-gepunt, nijdig pennetje in de krant te zeggen wat op uws harten bodem leit.

De tijden veranderen (zei ik al) en wij met hen, en deksels vlug; menig man heeft moeite het allemaal bij te benen.

Het is allemaal duizeling- en verbazingwekkend.

De a.o. weërtjes zitten, met hun platte petjes op, op hun dagelijkse babbelbankjes langs de snelweg en schudden hun ouwe hoofdjes bij het voorbijrijen van de stoet.

„Heb je óóit zo iets meegemaakt, Geert?”

„Ik kamme ogen emme oren niet geloven, Jacob”.

't Is allemaal niet zo gemakkelijk te verwerken. Zelfs niet voor

Deze Burger

Rörink

Van den Broek N.V.

ENSCHEDÉ

HET ADRES
VOOR AL UW

**Kranen
en**

Staalconstructies

„MAXIMUM“

★ ★ De belangstelling voor de Staatsloterij nieuwe stijl blijft onverminderd aanhouden. Voor de loterij die op het ogenblik aan de gang is, zijn op twintigduizend loten na vijf series uitgegeven. Dit bleek echter nog lang niet genoeg om aan de grote vraag van het publiek te kunnen voldoen. Daarom is thans besloten de volgende loterij uit twintigduizend loten meer te laten bestaan: vijf volle series dus. Maar dat is ook het maximum dat de wet toelaat. Inmiddels is er weinig reden om aan te nemen dat de belangstelling van de zijde van het publiek voor de Staatsloterij in de toekomst zal afnemen. Het zal daarom zeker nodig zijn het wettelijke maximum te verhogen. Zeker als de prognose van het CBS, dat Nederland in het jaar 2000 meer dan 20 miljoen inwoners zal tellen, juist blijkt te zijn!

CHAPLIN

★ ★ Daar stond hij dan voor ons in levende lijve: Charles Spencer Chaplin. Een zeldzaam creatief kunstenaar, die nu reeds tot legende geworden is. Uiterlijk, zij het rustiger dan men verwachtte, van een blijkbaar ongebroken vitaliteit. Klein, ietwat gezet, spierwit haar. En vooral: een paar ogen, die nu eens louter welwillendheid uitstralen, dan weer ver weg turen. Zij domineren de totaalindruk.

Wanneer men, al is het kort, met hem praat, wordt deze indruk van uiterste welwillendheid versterkt. Hier is een man, die als antipode kan gelden van alle „angry young men“ en die het leven ernstig maar „in vrede“ benadert. Ook nu nog zoekt hij naar zelf-expressie. Hij voelt zich geenszins uitgeblust en gelooft, al is het in een wat langzamer tempo, in stage arbeid. Zijn figuur voor de filmkunst en voor de kunst in het algemeen is onaantastbaar. Overigens, welk een verwonderlijke loopbaan. Verwonderlijk. Want zei niet Molière: het is een vreemde zaak, fatsoenlijke lieden te doen lachen.

ALARM

★ ★ Dat de Amsterdamse taxi-chauffeurs ontevreden zijn, kunnen wij begrijpen. De meeste auto-bazen zijn immers niet bereid hun taxi's van alarm-claxons te voorzien. En dit namelijk niet voor een veiliger verkeer, maar voor een veiliger leven van de bestuurder. Overvallen op taxichauffeurs zijn zo frequent, dat speciale maatregelen inderdaad het tegendeel van luxe zijn. Bewapening der bedreigden zou nieuwe risico's met zich meebrengen. Dus schijnt ons een alarm-installatie, al zijn daarmee kosten gemoeid, een juiste oplossing. Niet alleen brandkasten van banken, maar ook rijdende mensen in de uitoefening van hun beroep behoren door een klinkend alarm beveiligd te zijn.

DISCRIMINATIE

★ ★ In Algiers wordt deze maand het Wereldjeugdfestival gehouden. Dat zal — zoals dat ook in vorige jaren het geval was — vooral door communistisch en neutraalistisch gezinde jongerenorganisaties worden bezocht. Hoewel het festival in het teken van de strijd tegen de rassendiscriminatie heet te staan, is vanuit Algerije (dat tot de Arabische Liga behoort) geen uitnodiging aan Israël gezonden. Ook de Nederlandse Zionistische Studenten Organisatie heeft verklaard geen uitnodiging te hebben ontvangen. Weliswaar heeft de Nederlandse Festival Stichting daarop geantwoord, dat zij aan de NZSO precies dezelfde papieren heeft gezonden als aan de overige jeugd- en jongerengroepen in ons land, maar waarschijnlijk is dat toch niet. Ook andere joodse jeugdorganisaties hebben namelijk niets ontvangen. De Nederlandse deelnemers aan het festival dienen dat wel te onthouden, als de leiding in Algiers straks met veel uiterlijk vertoon resoluties ter tafel brengt, waarin rassendiscriminatie scherp wordt veroordeeld.

WAAROM IK VOOR DE GOEDKEURINGSWET STEM

Door Mr. H. van Riel

In de rubriek „Gast-Vrij“ van het Algemeen Handelsblad van maandag j.l. troffen wij onderstaande beschouwing aan van Mr. H. van Riel:

De redactie van het Algemeen Handelsblad wenst dat ik voor haar lezers uiteenzet waarom ik te zijner tijd denk te stemmen vóór een wet waarbij het huwelijk van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix en de heer Amsberg wordt goedgekeurd. Ik voldoe gaarne aan dit verzoek en een van de redenen daarvoor is dat het schriftelijk formuleren van de eigen gedachten ertoe leidt dat ik gedwongen wordt in de uren die aan het dictaat voorafgaan de zaak zo grondig mogelijk te doordenken, of eigenlijk nog eens te doordenken en dat bovendien de zorgvuldige woordkeus, die bij een artikel in het Handelsblad past, opnieuw tot het bijvijlen van de eigen inzichten leidt.

Laat ik beginnen met te zeggen wat mijn eigen inzichten in meer algemene zin zijn en tot welke conclusies omtrent de ontwikkelingen rondom Prinses Beatrix in de laatste weken ik voorshands gekomen ben. Mijn gevoelens dat de wereld als regel met bijzonder weinig verstand geregeerd wordt vond bevestiging. Voorts ben ik nog iets pessimistischer geworden ten opzichte van de mogelijkheid, over een reeks van jaren gezien, van het voortbestaan van een parlementaire democratie zoals wij die nu kennen in Nederland.

Als liberaal vind ik dat een punt van uitzonderlijk belang, omdat voor mij parlementaire democratie, vrijheidsbeleving en rechtsstaat, nauw samenhangen. Wat velen, of misschien de meesten, thans schijnen te vergeten is dat de werking van een parlementaire democratie niet in de eerste plaats of in hoofdzaak berust op een samenspel van regels en conventies, maar op een eertijds vastgelegd uitermate subtiel systeem van menselijke benadering in dikwijls antagonistische situaties. Het maken van inbreuk op dit systeem leidt noodzakelijkerwijs tot toestanden, welke vergelijkbaar zijn met die, welke de bevolking van Frankrijk in de armen van de Gaulle hebben gedreven.

Een nevenopmerking in dit verband zou kunnen zijn, — ik ga hier niet dieper op in — dat instellingen en politieke systemen blijkbaar te allen tijde hun eigen ondergang moeten bewerkstelligen doordat men eenvoudig gezegd overdrijft van op zichzelf aannemelijke gedachtengangen zou kunnen houden.

De persvrijheid is een zaak van het aller grootste belang. Niemand wil ook het schrijven van ingezonden stukken verbieden, maar of alle redacties van dagbladen op dit punt een wijs beleid hebben gevoerd, ik denk daarbij voornamelijk aan kwantiteiten, niet aan kwaliteiten, waag ik te betwijfelen. Het ingezonden stuk is geen quasi-referendum, want zoals ieder individu weet, worden ingezonden stukken als gewoonlijk geschreven door degenen wier psychische structuur niet als hoofdkenmerk een rationele en wat flegmatische instelling heeft.

Zou men het in het voorafgaande gestelde wat willen accentueren, dan ware het misschien niet te stoutmoedig te beweren, dat in het redactionele beleid op dit punt een zekere scheiding der geesten naar voren kwam. Het al dan niet aanwezig zijn van enige sympathie voor het Nederlandse monarchale stelsel als zodanig, speelde wel een rol en dat sommige periodieken zich van deze zaak hebben bediend om de kansen voor eigen maatschappelijke en politieke inzichten wat gunstiger te maken, lijkt mij nauwelijks betwistbaar. Hidden persuasion lag in de laatste weken wel sterk op de loer. Wie het bijvoorbeeld nodig vindt thans deze aangelegenheid, van groot belang voor het Rijk en van doorslaggevende betekenis voor twee op zichzelf waardevolle mensen, te gaan bespreken via een zorgvuldig gekozen mengsel van Duits en Nederlands, in een ratjetoe dat wellicht niet onopzettelijk aan het zogenaamde SS-Nederlands herinnert, moet, als de steller dier regelen een intelligent mens is, wel door weinig afhankelijkheid aan het monarchale principe, aan de dynastie, geïnspireerd zijn.

Overigens was dit verloop van zaken op allerlei punten stellig voorzienbaar. Het proces van zelfontbinding van regeringsvormen immers heeft Aristoteles, of diegene die onder zijn naam schreef, nog

2350 of 2300 jaar geleden in de Staat der Atheners met opmerkelijke nauwkeurigheid geschetst en vastgelegd.

Op dit punt rijst een vraag van verre morele en politieke strekking. In hoeverre had de kroonprinses als zodanig deze ontwikkelingen moeten voorzien en in hoeverre was zij gehouden tegenmaatregelen te nemen. In redelijkheid zou ik hier niet korter dan in 2500 à 3000 woorden een voorlopige opinie over kunnen geven, en dan nog zou ik mij daar op het ogenblik niet aan wagen. Toch is dit een bijzonder interessant probleem, waarvan één kant is hoever een mens zelfs van zichzelf mag eisen zich bijna als een abstractum van plicht buiten de tijdgeest met haar voorkeur voor individueel levensgeluk te stellen.

Ik zeide opzettelijk: van zichzelf; van een ander zal ik dat nooit vragen. Ook niet van een kroonprinses. Het lijkt mij de dwaasheid ten top gevoerd dat lieden van tal van richtingen, die niet anders doen dan tegen elk taboe aanschoppen, alles devalueren, de betrekkelijkheid van iedere nationale en internationale voorkeur stellen en belichten, dag in dag uit ruimte in couranten misbruiken om ons traditioneel maatschappelijk bestel en onze traditionele maatschappelijke verhoudingen in destructieve zin te benaderen en het geloof in de bestaande samenleving te ondermijnen, dat deze mensen thans plotseling van een vrouw van 27 jaren een monumentaal en gestileerd gedrag verlangen als van koning Leonidas bij de Thermopylae. Domheid, onbeschaamdheid, sluwe politiek of perfide huichelarij? Ik weet het niet. Wat ik hierboven schreef heeft in geen enkel opzicht betrekking op mensen, die serieuze bezwaren maken, slechts op de meners der zogenaamde publieke opinie en hunne trawanten.

Zoals ik, meen ik, al heb opgemerkt, ben ik een aanhanger van het monarchale principe, meer in het bijzonder voor Nederland en in deze tijd. Ik meen opgemerkt te hebben dat de dynastie niet verder wenst te leven in de gebondenheid die aan de symboolfunctie eigen is. Ik kan mij dat begrijpen; daarop zinspeelde ik al. Natuurlijk zou alles beter looper als iedere prinses te allen tijde begeleid was geweest, gelijk een aarts-hertogin, door een hofdame — in alle wereldse zaken geschoold — die voor de betrokken koninklijke hoogheid de rechtstreekse verantwoordelijkheid droeg. Een oneindig reëlere oplossing dan ministeriële verantwoordelijkheid zonder tussenschakels; eigenlijk een zotte gedachte als men de moeite neemt het probleem te analyseren in zijn werkelijke verhoudingen. Maar de prinsessen willen dit niet

meer en het Nederlandse volk zou het ook dwaas vinden. Praktisch gesproken is de eenvoudigste oplossing dus geen oplossing, dat is gebleken. Derhalve: rechtstreekse confrontatie der koninklijke personages met het volk en vooral met de journalisten en fotografen. Een gevaarlijk experiment dat genomen moet worden, ook dat is duidelijk.

De voorwaarden daartoe liggen in Nederland gunstiger dan elders. Prinses Beatrix is op de juiste wijze zelfbewust zeer ontwikkeld, op de hoogte van wat zich in de wereld afspeelt, schrandler en naar men zegt, ijverig. Hare Koninklijke Hoogheid behoort kennelijk, los van haar geboorte, tot de karakterologische en intellectuele toplaag van de bevolking. Het behoren daartoe is volstrekte voorwaarde wil men het koninklijke aanzien in de thans blijkbaar ingetreden periode handhaven. Van die kant gezien is er dus een mogelijkheid van slagen.

Het toeval, of meer dan het toeval, wil dat tot de koninklijke familie iemand zou gaan behoren van dezelfde hoedanigheden, die bovendien de voorsprong heeft van een nog wat grondiger systematische vorming, die daarenboven een flink stuk van de strijd om het naakte bestaan heeft meegeemaakt; en ten slotte in harde plichtsbetrachting is grootgebracht.

Een combinatie van deze twee figuren lijkt zeer zeker in het belang van dynastie en land.

Nog mooier ware het geweest wanneer de aanstaande echtgenoot van Hare Koninklijke Hoogheid op zijn minst binnen de omschrijvingen der laatste artikelen van de Wener Slotacte van 1815 gevallen was (art. 14 meen ik.) Tussen monarchie en gefixeerde tradities bestaan nu eenmaal verbanden. Het doorbreken dier verbanden schept een extra complicatie maar hindert in feite het Nederland van 1965 blijkbaar weinig of niets en dat is het enige wat mij vandaag als politicus interesseert.

Naast de hierboven genoemde externe politiek-psychologische factoren, speelt bij mij nog een gedachte. Zoals het denken en voelen zich in het Westen in de laatste 50 jaren ontwikkeld heeft van Freud via Kafka en Joyce en Musil tot Mulisch heeft de prinses eenvoudig recht op menselijk geluk. En wat zwaar weegt: iemand die het thuis naar zijn zin heeft om het simpel te zeggen, doet zijn werk beter.

(Vervolg op pagina 5)

Haagse Courant

Onze voorstelling van zaken, dat de Haagse Courant zich zeer kritisch over de verloving van prinses Beatrix en de heer Von Amsberg zou hebben uitgelaten, was onvolledig en daardoor onjuist. Inmiddels is ons namelijk gebleken, dat weliswaar een speciale correspondent, in casu dr. Van Raalte, ernstige bezwaren heeft geuit, maar dat de hoofdredactie van het Haagse blad zich van deze zienswijze heeft gedistancieerd. L.M.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

„Maak de V.V.D. sterk!!”

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444
ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TEL. 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM - VASTELAND 30 - TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:

NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS,
PYROMETERS, TACHOMETERS.

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

STAAL
CONSTRUCTIES
voor elk
project

Garages   Fabrieksgebouwen   Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ   DIRECTEUR: A. CALJE

N.V. LATUMERBO   TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN

EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

„Delft”

Twee Torens

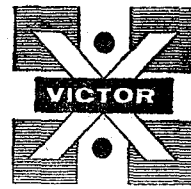
N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

TELEFOON 25242 - DELFT

WEGENBOUW

TE SIEPE
ZWOLLERKERSPEL

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Schrijfmachines

V.N.K.

ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN

Franco
levering

Boekhoudmachines

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-5 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

N.V. W. A. HOEK'S
Machine- en Zuurstoffabriek

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

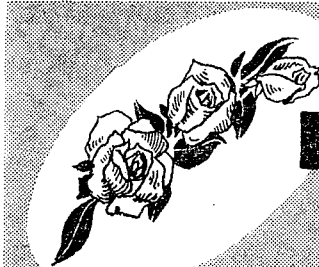
Zuurstof, stikstof, gecompriëerde lucht
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwrioting
Holleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

WEL PRINCIPIEEL, NIET DOGMATISCH

De houding van de oppositie in de Kamers

HET is precies een jaar geleden, dat de fracties van de Partij van de Arbeid in beide Kamers stemden tegen het voorstel van minister Bogaers, toen minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid in het Kabinet-Marijnen, om de huren met 10 tot 12½ % te verhogen.

Dezelfde bewindsman, nu echter deel uitmakend van een ander Kabinet, heeft inmiddels een voorstel ingediend om de huren — op geheel dezelfde overwegingen als in 1964 — opnieuw te verhogen en het staat reeds vast (het is ook in de Kabinetsafspraken bij de formatie vastgelegd), dat de grote meerderheid van dezelfde socialistische Tweede-Kamerfractie nu vóór zal stemmen.

Dat is een moeilijk geval voor de Partij van de Arbeid, zoals die hele overgang van oppositie naar regeringspartij voor haar kennelijk een moeilijk geval is.

Men weet hoe de situatie was. De heer Vondeling voerde een oppositie, die soms haast pathologisch aardeed.

Er was bijna geen Kamervergadering of de heer Vondeling wist wel iets te bedenken. Of hij vroeg bij het begin van de vergadering het woord over de orde, of hij moest — met speciale toestemming van de Kamer — bij een debat met een minister met alle geweld na re- en duplieken nog een derde maal het woord hebben, of hij ontdekte weer iets, waarbij (althans in zijn gedachten) de regering in strijd zou hebben gehandeld met de democratie.

Zijn optreden had soms meer van een „hinderlijk volgen” dan van de uitoefening van een normaal parlementair controlerecht. En tenslotte kwam hij tot de nogal wat opschudding verwekkende stelling, dat niet minder dan vier ministers, onder wie de minister-president, „niet voor hun taak berekend” waren en „met wier aanblijven het belang van het land niet gediend” was.

Vondeling gedane uittaling, dat hij tegen „geïmporteerde inflatie” heel weinig zou kunnen doen. Dit gaf de heer Van Riel aanleiding op te merken, dat het op psychologische gronden niet verstandig was dat de minister nog maar aan het begin van het bestaan van dit Kabinet op dat punt al van een zekere moedeloosheid had blijk gegeven.

Dat de minister dat trachtte te weerleggen, is vanzelfsprekend, maar hij deed meer en dat was, vooral van die zijde, minder vanzelfsprekend.

Hij kwam op hoge toon o.a. de heer Van Riel verwijten, dat deze, in een verkiezingsrede tijdens de Rijnmondverkiezingen, minister Cals (inderdaad) nogal scherp had aangevallen als „scherp gebekte”, veel en schielijk interrumperende minister-president, die hij aldus niet in ons staatsbestel vond passen, waar „zwarte jongens” van verschillende politieke richtingen tot eendracht moeten worden gebracht.

Minister Vondeling beklagde zich ook over uittalingen bij dezelfde gelegenheid (het was tijdens de Rijnmond-boottocht) van dr. Witteveen, die de inflatie-politiek van het nieuwe Kabinet had becritiseerd.

Het was inderdaad allemaal niet vriendelijk, maar de heer Vondeling was, gezien zijn eigen recente oppositie-optreden, toch wel de laatste om zich daarover op te winden. En waarom liet hij het pareren van de aanval op minister-president Cals niet aan deze zelf over?

In gelijke geest was trouwens ook de reactie van de schrijver van het Eerste-Kameroverzicht in de N.R.-Crt., die de opmerkingen van de heer Van Riel 'inderdaad niet zachtzinnig' noemde, doch daarop liet volgen: „Maar ook de socialisten zijn in de oppositie niet altijd delicaat geweest, zeker niet op politieke bijeenkomsten.

En nu de rollen zijn omgedraaid, mag de heer Vondeling niet van de oppositie verlangen, dat zij boordevol liefde en begrip is voor het beleid van het nieuwe Kabinet. Oppositie, zeker in verkiezingscampagnes, moet hard zijn, anders vervagen de politieke grenzen.”

HET is de taak van de oppositie, de tegenstellingen duidelijk te stellen.

Daarvan bleek ook onze woordvoerder in de Tweede Kamer bij de bespreking van de Breedband-transactie, drs. Joekes, zich zeer goed bewust, toen hij deze onder het vorige Kabinet (de ministers Andriessen en Witteveen) tot stand gekomen afstoting van staatsaandelen een „voortreffelijke zaak” noemde en min of meer uitdagend het nieuwe Kabinet uitnodigde „op dezelfde wijze voort te gaan”.

Dat mag ook gelden voor het door de heer Joekes aangegeven principiële kernverschil, dat er partijen zijn (en met name zijn dat de PvdA, de PSP en de CPN), die vinden dat een zo groot mogelijk deel van het bedrijfsleven, of althans de basis-industrieën, in handen van de Staat moet zijn, terwijl de liberaal juist van oordeel is, dat dit zo klein mogelijk moet zijn, met uitzondering van de openbare nutsbedrijven.

Minister Den Uyl noemde deze beschouwingswijze „te dogmatisch”, maar uit diens verdere uiteenzettingen op dit punt bleek wel duidelijk, dat de sympathieën van de nieuwe socialistische bewindsman op Economische Zaken toch precies de richting op gaan, als door de heer Joekes afgewezen.

De ministers Den Uyl en Vondeling konden het kennelijk toch maar

moeilijk verkroppen, dat nu in het geval Breedband een stukje overheidsbelang in een particuliere onderneming was „afgestoten” (zoals men dat noemt). En minister Den Uyl liet er geen twijfel over bestaan, dat hij met genoeg nieuwe overheidsparticipaties in ondernemingen zou bevorderen.

* * *

HET bewijs voor het laatstgenoemde heeft de minister trouwens reeds geleverd met de wijzigingen, welke hij heeft aangebracht in het door het vorige Kabinet ingediende ontwerp Mijnewet continentale plat, dat inmiddels wel juist deze week in de Tweede Kamer in behandeling zal zijn gekomen.

Ook deze behandeling zal inmiddels wel tot principiële discussies hebben geleid.

Mr. Geertsema heeft destijds bij de debatten over de regeringsverklaring van het nieuwe Kabinet gezegd, dat wij van de heer Vondeling in ieder geval hadden geleerd, hoe men niet oppositie moet voeren.

Hij bedoelde daarmee ongetwijfeld, dat zijn fractie de spoedig voor anderen vermoeiende en veel verzet oproepende methode van het „hinderlijk volgen” ook in kleinigheden, niet zou overnemen, maar wel de zaken duidelijk en principieel zou stellen.

Aan zulk een stellingname is in ons politieke leven inderdaad behoefte. Dit af te doen met „dogmatisch” is niet juist.

Tussen principieel en dogmatisch ligt nu juist het verschil, hoe onze houding wel en hoe zij niet zal (moeten) zijn.

A.W.A.

WAAROM IK VOOR DE GOEDKEURINGSWET STEM

(Vervolg van pagina 3)

Eén kwestie dien ik nog te behandelen: de bezwaren. Persoonlijk deel ik de afweerrancunes niet. En van de onderscheiden tussen het irrationele kortsluifingsdenken, zomede de op valse analogieën berustende conclusies die aan de nationaal-socialistische ideologie ten grondslag liggen en het uit 't Grieks-middeleeuwse scholastieke en Kantiaanse denken geëvolueerde wijze van bezien der dingen in het democratische Westen is nu juist dat wij ons voor alle generaliseren ten opzichte van groepen behoeden. Voor de westerse christen gaat 't altijd om het individu, zijn positie, zijn Schuld und Sühne. Niet om het loven of veroordelen van anonieme collectiviteiten. Ook ik vond het volkomen begrijpelijk, zij het niet goed te keuren, dat iemand privé een weerzin tegen Duitsers heeft. Maar ik acht het daarentegen ontoelaatbaar dat men zijn inzicht in belangrijke

vraagstukken op zulke emoties baseert. Het feit dat die emoties bestaan is intussen duidelijk en wel een politiek gegeven.

Maar dat betekent dan ook voor wie het goed met Nederland meent, dat er maar één weg openstaat, namelijk te trachten zodanige oplossing en vormen te construeren, de totstandkoming daarvan te bevorderen, ieder op zijn eigen plaats, als tot het gewenste doel, een volledige aanvaarding van dit huwelijk in de brede massa des volks kunnen leiden. Niet steentjes zoeken en met steentjes gooien of manoeuvreren met juridische subtiliteiten, maar een zelfde gedrag als wanneer een eigen dochter eens met iemand trouwen wil die men om de een of andere, buiten diens persoon liggende, reden als echtgenoot niet dadelijk zo aanvaardbaar vindt. Een goede vriend helpt dan.

Wat ten slotte de bewering aangaat, dat hier plaats is voor 'n referendum: als daarvan ooit sprake kan zijn, ik geloof, dat voor wat Nederland aangaat aller-

minst, dan is daartoe nu zeker geen reden. De Staten-Generaal handelen zonder last of ruggespraak en zijn aangewezen te stemmen zoals hun eigen geweten hun ingeeft. Een Kamerlid is geen lasthebber van zijn kiezers. En de vorst, in het in de Grondwet verankerde stelsel, geen marionet van zijn onderdanen.

Een troonsafstand door Prinses Beatrix thans zou juist in de ogen van de trouwste aanhangers van het Oranjehuis en van het monarchale beginsel, als zodanig, bijna een verloochening betekenen van alles waar de aanstaande draagster van de Kroon voor behoort te staan.

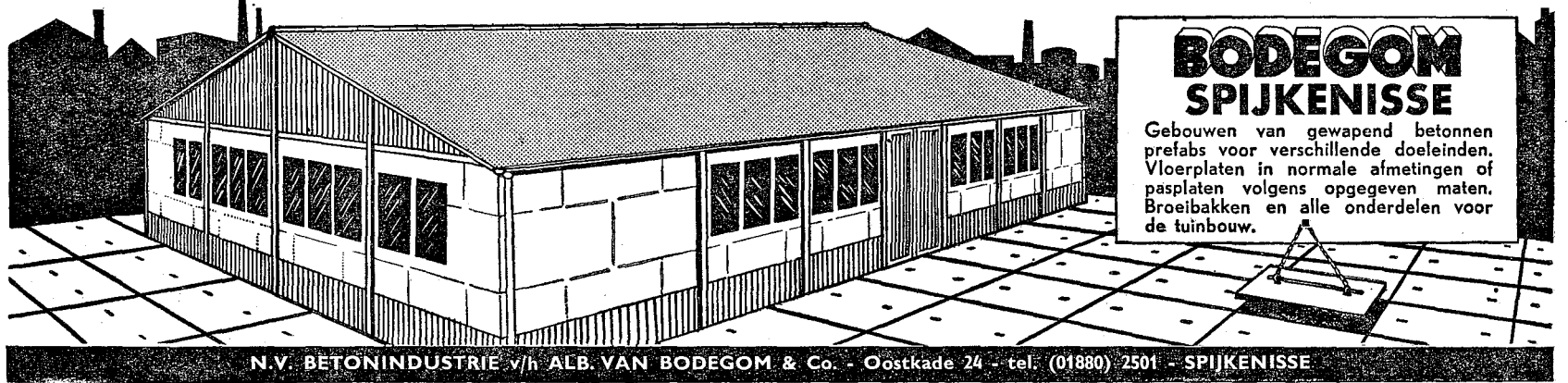
Ziet hier mijn motieven. Een werkelijk bevredigende behandeling zou 4000 à 5000 woorden vragen omdat de spreker dan ook aan een analyse van het ontstaan van de situatie van vandaag niet voorbij zou kunnen gaan. Om tot een rechtvaardige beoordeling te komen van wat velen vandaag opvallend schijnt in de beslissing van Prinses Beatrix, is die behandeling namelijk onvermijdelijk.

STALEN
MEUBELEN

GISPEN
CULEMBORG

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE.

**Spinners en Twijners
van
Weef- en Tricotgarens**

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

*industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken*

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huifconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEEN alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

**CARROSSERIEFABRIEK
FIRMA PAUL & VAN WEEDELDE**

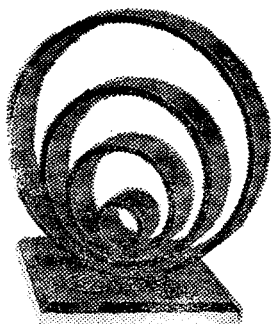
's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

N. V. RIJNSTAAL
v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten

inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

IDEOLOGIE EN ECONOMIE IN CHINA

In onze vorige beschouwing - in het nummer van 24 juni - hebben wij de Russische economie onder de loep genomen en gezien, dat deze niet zo florissant is, hetgeen mede van invloed kan zijn op de buitenlandse politiek van de Sowjets, met name in Zuid-Oost-Azië.

Juist in verband met de situatie aldaar heeft het zin nu eens de blik te richten op communistisch China. Dat is veel moeilijker, want de Chinezen geven zelf niet veel cijfers vrij. Wij moeten daarom leentje-buur spelen bij het Engelse tijdschrift *The Statist*, dat materiaal heeft samengebracht uit statistieken van de handelspartners van China. Materiaal dat o.i. zeer leerzaam is.

Ook de Chinese economie heeft een moeilijke periode gekend, maar er zijn verschillende redenen om te veronderstellen, dat het dieptepunt gepasseerd is en dat het herstel vlot verloopt. De eerste en best waarneembare reden is, dat rood-China steeds meer handel gaat drijven met het buitenland. Dagelijks hoort men van nieuwe orders uit China, van handelsverdragen en van plannen om de handel met bepaalde landen uit te breiden.

De moeilijkheden voor China begonnen in 1958, sindsdien verstrekt de regering in Peking dan ook geen gegevens meer. Aan de hand dus van de door *The Statist* verzamelde cijfers kan worden gezegd, dat de totale Chinese buitenlandse handel van 1958 tot 1962 is gedaald van de tegenwaarde van 5.300 miljoen dollar tot 2.700 miljoen dollar dat is met een kleine 50%. Tussen 1962 en 1964 groeide de buitenlandse handel van China weer, maar met niet meer dan 7 procent. Het vorig jaar beliep de buitenlandse handel van China nog slechts 56 procent van het (record) bedrag van 1958.

Nu nam de invoer van China sterker af dan de uitvoer, veel sterker zelfs, waardoor de Chinezen er in slaagden, ondanks de economische moeilijkheden en daarmee samenhangend het tekort aan exportgoederen, toch een overschot op de handelsbalans te behouden. Zij zetten de tering duidelijk naar de nering.

Het merkwaardige is, dat de Chinese handel met de communistische landen het meest terugliep. Dit dan met uitzondering van Cuba. In 1960 bedroeg de handel met de communistische landen (Cuba daar niet toe gerekend) ongeveer 2.400 miljoen dollar, dat was rond 60% van de totale buitenlandse handel van China, in 1962 was dit cijfer 1.000 miljoen dollar, 37 procent van het totaal. In 1963 liep het bedrag terug met ongeveer 100 miljoen dollar en de voorlopige gegevens over 1964 wijzen op een voortgezette ontwikkeling.

Handel met Rusland

Uiteraard deed het ideologische geschil met de Russen de Chinese handel met Rusland geen goed. De vermindering van de handel met de communistische landen werd dan ook voornamelijk veroorzaakt door het afnemen van de Chinees-Russische handel. Tussen 1960 en 1963 daalde deze van 1.700 miljoen dollar tot 600 miljoen dollar.

In 1960, toen de Chinezen duidelijk bleek gaven het Russische leiderschap niet te erkennen, stopte Rusland met alle economische hulp en eiste het voor alle leveranties directe betaling. De Chinezen op hun beurt besloten zich zo weinig mogelijk van de Russen afhankelijk te

maken en losten door Moskou verstrekte leningen vervroegd af.

Aangezien de Chinezen geen reserves in vreemde valuta hadden konden ze eigenlijk alleer maar afbetalen met goederen en dat verklaart voor een belangrijk deel dat, zoals reeds gezegd, een overschot op de handelsbalans behouden bleef. Uit bittere politieke en economische noodzaak dus. Volgens Tsjoen En Lai is China thans bezig de laatste schulden aan Rusland te voldoen en het is dus mogelijk, dat het traditionele Chinese exportoverschot in de handel met Rusland dit jaar verdwijnt.

De handel met Oost-Europa liep eveneens snel terug, met uitzondering van Albanië, waarin de verhoudingen in de communistische wereld zich goed weerspiegelen. De handel van China met Oost-Europa had een duidelijk politiek geforceerd karakter, dat verdween toen de Oosteuropese landen onder Russische druk hun kredietfaciliteiten aan Peking introkken.

Tegelijkertijd bleef de handel met de niet-communistische landen (met inbegrip van Cuba) in de jaren 1960 tot en met 1962 opvallend stabiel en zij nam zelfs nog iets toe. Maar dat kwam vooral door grote graanaankopen in Canada en Australië en een omvangrijker handel met Cuba. De handel tussen China en haar traditionele niet-communistische handelspartners daalde in dezelfde periode drastisch. De handel met West-Europa nam bv. met 50 procent af, tot een bedrag van 340 miljoen dollar.

Zowel de EEG als de Europese Vrijhandelsassociatie maken volgens *The Statist* van een gelijke afnemende melding. De handel met de Aziatische landen verminderde met 20 procent. En die daling zou nog groter zijn geweest, indien niet de Chinees-Japanse handel aanzienlijk was toegenomen en als Hongkong niet zoveel aankopen op het Chinese vasteland had gedaan. Ook de handel met Afrika nam tussen 1960 en 1962 af.

Verbetering

Na 1962 kwam er in de Chinese economie geleidelijk een verbetering en de handel met de niet-communistische wereld nam aanzienlijk toe. Het cijfermateriaal waar-

over onze bron beschikt is niet voldoende, maar voor 1964 mag men de handel van China met de niet-communisten schatten op in totaal 2.100 miljoen dollar, dat is ongeveer 25 procent meer dan in 1962. Alle grote landen hebben tot deze groei bijgedragen: West Duitsland b.v. zag zijn handel met Peking-China met meer dan 35 procent stijgen. De handel tussen China en Japan verdubbelde in 1964. De handel met Afrika bereikte het vorig jaar bijna het peil van 1960. China heeft voor dit deel van de wereld uitgebreide hulpverleningsprogramma's zodat een verdere expansie in de economische betrekkingen mag worden verwacht. De handel van China met de niet-communistische landen nam per saldo in de laatste vijf jaren met zo'n half miljard dollar toe, tot 67 procent van het totaal tegen 40 procent van het totaal in 1960.

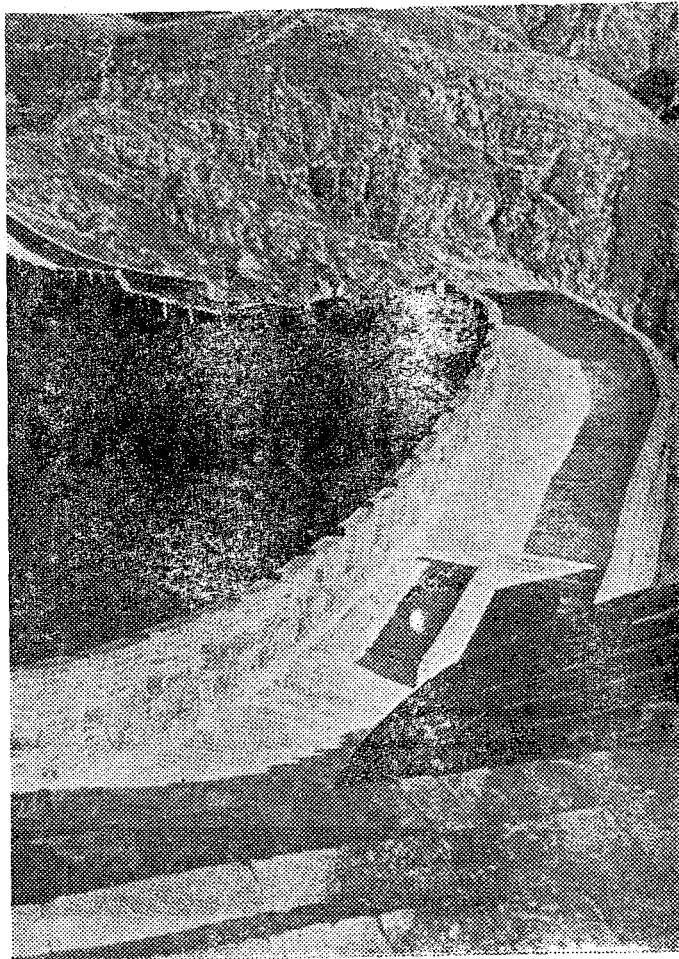
Men mag aannemen, dat deze

Chinese en de Russische communisten. Niet alleen de Nederlandse Centrale Kamer voor Handelsbevordering doet zijn best; het vorig jaar zijn er minstens tien handelsdelegaties van China in West-Europa geweest.

Naast West-Europa zal Japan waarschijnlijk het meest profiteren van de opbloei van China. En men verwacht ook een grotere handel tussen China en de zgn. ontwikkelingslanden. Dat kan ook heel goed want ondanks de behoefte aan machines, etc. bestaat de helft van de Chinese invoer nog altijd uit grondstoffen, graan, katoen en meststoffen. De ontwikkelingslanden kunnen hiervan veel leveren.

Aan de andere kant kan China in de ontwikkelingslanden goederen kwijt, die elders niet afgenomen worden. De groeiende handel van China met de ontwikkelingslanden heeft door de mogelijkheid van ruilhandel niet alleen economische voordelen, maar ook politieke: de Chinese communisten kunnen er hun invloed vergroten. Vandaar de hulpverleningsprogramma's voor Azië en Afrika en de poging om veel handel via die gebieden te leiden. Het vorig jaar kwam China al meer graan in Zuid-Amerika ten koste van Canada en Australië.

Waren wij in onze vorige beschouwing voorzichtig met het trekken van conclusies uit de feiten, nu moeten we daar nog terughoudend mee zijn. Maar is het te gewaagd te stellen, dat de Chinese economie, voor een belangrijk deel en een toe-

De Chinese Muur, door de eeuwen heen een symbool voor de Chinezen. Deze Muur houdt echter de economische opbouw en de handel met andere landen — vooral de niet-communistische wereld, waaronder West-Europa — niet tegen.

ontwikkeling verder zal gaan. Zoals gezegd het gaat met de Chinese economie bergopwaarts en het land heeft een grote behoefte aan kapitaalgoederen: machines, etc. China is dus een potentieel zeer waardevolle markt. De voornaamste Westeuropese en Aziatische landen proberen dan ook vaste voet in China te krijgen, makend van de tegenstellingen tussen de

nemend deel wordt gesteund door de niet communistische wereld, waaronder West-Europa niet in de laatste plaats? Als het te gewaagd is dat te stellen, is het in ieder geval niet te gewaagd het zich af te vragen.

Daarbij het verband tussen een gezonde economie en (buitenlandse) politieke kracht en militaire kracht, in het oog houdend. dBo.

"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 111720

A. VAN HOBOKEN & Co.

ANNO 1774

DEVIEZENBANK

PARKLAAN 32-34 - TEL 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDESE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

**aantrekkelijke rentevergoeding op
rekeningen-courant met deposito-karakter**

AMSTERDAM • ROTTERDAM • DEN HAAG • UTRECHT

FORUM-BANK

AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN
U. EMMIUSSINGEL 59

ROTTERDAM
WESTERSINGEL 93

MINDER BELASTING BETALEN

Ook na de a.s. inkomstenbelastingverlaging kunt U belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.

Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 17043*

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

„Ir. Oldenbanning”

(Zie pag. 3)

„NATTE MIJNWET”

Niet steeds is de liefde, voor de openbaarheid, bestendig van duur. Wie herinnert zich niet het vuur en de hardnekkigheid, waarmee dr. Vondeling, als oppositieleider, openheid van de vorige regering omtrent de grootte van de gasbel in Slochteren heeft geëist. Thans toonde zijn partijgenoot, minister Den Uyl, zich op een verwant terrein een overtuigd tegenstander van de openbaarheid. Men mocht — zo zei de minister van Economische Zaken in de Tweede Kamer — over de financiële vergunningsvoorwaarden van olie-winning niet publiekelijk in de Kamer spreken. Dat zou de onderhandelingspositie van de regering tegenover de ondernemers verzwakken. In meerderheid was de Tweede Kamer het niet met hem eens. Blijkbaar oordeelde onze volksvertegenwoordiging dat zij zich bij een zo belangrijke zaak, wat haar beslissingsbevoegdheid betreft, niet a priori en met huid en haar aan de Minister kan overleveren. Zij wenste zich via het amendement Blaisse (KVP) de controle van dergelijke concessie-voorwaarden bij de wet voor te behouden. Zulks indien tenminste een vijfde van het aantal leden van één der Kamers dit verlangt. Zo wenste men dus een controle door het parlement, zoals die, juist ook door de P.v.d.A. vroeger met zoveel hartstocht verdedigd is.

Dit gehele debat over hetgeen men in de parlementaire wandeling de „natte mijnwet” heeft genoemd, moet minister Den Uyl — al werd zijn ontwerp goedgekeurd — slechts matig hebben bekoord. Want hij moest enkele veren laten. Zelfs hebben op één punt zijn eigen partijgenoten hem niet gesteund.

Zoals bekend werd het ontwerp „mijnwet continentaal plat” in juni 1964 door Minister Andriessen ingediend. Het wenste regels te stellen voor de winning van delfstoffen, die zich in dat gedeelte van de Noord-

zee bevinden, dat als continentaal plat aan Nederland is toegewezen. Minister Den Uyl heeft het wetsontwerp gewijzigd, zodat bij voorbeeld — anders dan in het voorstel van zijn voorganger — de staat zelf zal kunnen deelnemen aan de oliewinning. Kansen voor een overheidsbemoeiing, die onze partijgenoot mr. Porthoine terecht „doctrinair socialistisch” genoemd heeft. Jammer genoeg heeft het door hem ingediende amendement, dat hier de mogelijkheid van staatsdeelneming wilde uitsluiten, niet de goedkeuring van de Kamer gehaald.

* * *

Bij de openbare behandeling zijn dus een paar amendementen ingediend en aangenomen, die de Minister uitdrukkelijk ontraden heeft. Het eerste, het bovengenoemde amendement-Blaisse, werd nota bene door de partijgenoten van de Minister gesteund. Het werd zonder stemming, slechts met tegen-aantekening van de communisten, door de Kamer aanvaard.

Een amendement-Geelkerken (AR) eiste, dat exploratie oftewel opsporingsonderzoek door of vanwege de staat, of vanwege een rechtspersoon, waarin de staat een aanmerkelijk belang heeft, een voorafgaande machtiging bij de wet behoeft. Hier worden dus opsporingsactiviteiten van staatswege zonder goedkeuring van de wetgever onmogelijk gemaakt. Dit amendement werd met 62 tegen 55 stemmen aanvaard. Tegenstemmers waren de P.v.d.A., de communisten en 14 leden van de K.V.P. Vieren-twintig K.V.P.-ers hebben voorgestemd.

Tijdens de debatten zijn een aantal principiële zaken, en vooral het strijdpunt: staatsdeelneming tegenover particuliere initiatief, naar voren gekomen. Mr. Porthoine heeft hier inderdaad een zeer prin-

Mr. F. PORTHOINE
.... een principieel geluid ....

cipieel geluid doen horen. Het heeft geen zin — zo zei hij ongeveer — staatsdeelneming te verlangen, wanneer de werking van het particulier initiatief heel goed voldoet. Hij uitte verder het verwijt, dat de staat geen risico's wil lopen, maar wel wil profiteren. Hij vond, met de directeur van één der grote oliemaatschappijen het wetsontwerp „de slechtste petroleumwetgeving ter wereld”. Ook mr. Blaisse had doen uitkomen, dat de lasten en beperkingen die de staat oplegt er niet toe mogen leiden, dat de prikkel tot ondernemen verdwijnt.

Tegenover al deze argumenten kon minister Den Uyl slechts verklaren, dat de overheid als hoedster van het algemeen belang de plicht heeft ervoor te zorgen, dat de vruchten van het gemeenschapsbezit ons volk zo veel mogelijk ten goede komen. Hij erkende, dat exploratie zeer kostbaar en riskant is. Maar het onderzoek naar de mogelijkheid van exploratie van staatswege was nog niet afgelopen. De Minister had of wilde er geen oog voor hebben, dat vooral met olieboringen op de zeebodem enorme sommen zijn gemoed. De Noordzee is niet beperkt tot het Nederlandse continentale plat. Als het leven, of juist, de exploratie en exploitatie aan de grote oliemaatschappijen al te moeilijk wordt gemaakt, is het zeer wel mogelijk, dat zij hun onderzoekingen naar elders in de Noordzee zullen verplaatsen. Nederland zou dan het nakijken hebben. Bovendien is het geenszins zeker, dat de Noordzeebodem grote hoeveelheden aardgas en olie bevat. Er zijn de laatste tijd vele boringen verricht, die niet tot het gewenste resultaat hebben geleid. Alles redenen, 1° om de oliemaatschappijen het vuur niet te na aan de schenen te leggen, 2° niet tot een staatsdeelneming te besluiten, die door geen nabuurland is toegepast.

* * *

Het Vrije Volk kan wel met veel aplomb beweren, dat met Slochteren als voorbeeld, de maatschappijen als vliegen op de stroop zijn afgekomen. Maar als de regering die stroop verzuurt, zal de attractie heel wat minder zijn.

Intussen, het wetsontwerp is in de geamendeerde vorm door de Kamer bij zitten en opstaan aanvaard. De V.V.D., alsmede C.P.N., S.G.P., Boerenpartij en Gereformeerd Politiek Verbond, hebben zich tegen verklaard. Met name onze V.V.D.-fractie heeft bij deze parlementaire behandeling duidelijk één ding getoond: zij voert — anders dan de P.v.d.A. tegenover het vorige Kabinet — geen oppositie met speldeprikken en geen oppositie tegen ieder denkbaar en zelfs ondenkbaar geval. Maar zij keert zich slechts dan tegen het Regeringsbeleid, wanneer het haar om principiële redenen, ondeugdelijk schijnt.

In verband met de vakanties
zal ons weekblad op 15 juli a.s. NIET uitkomen.
Het eerstvolgend nummer verschijnt een week daarna,
te weten op 22 juli aanstaande.

OPRICHTING NEDERLANDSE LIBERALE KRING TE BRUSSEL

Begin april werd, in aanwezigheid van mr. dr. C. Berkhower, die op verschillende punten advies uitbracht, besloten tot de oprichting van de Nederlandse Liberale Kring te Brussel.

De oprichting van deze Kring en de banden die zij met de V.V.D. in Nederland zal onderhouden is het Nederlandse liberale antwoord op de grote activiteit, die door andere Nederlandse en buitenlandse partijen in Brussel aan de dag wordt gelegd. Het was daarom verheugend, dat er grote belangstelling bestond voor de bijeenkomst op 28 juni in de Nederlandse Vereniging, waar aan deze Nederlandse Liberale Kring te Brussel een definitieve vorm werd gegeven. Een Bestuur werd gekozen bestaande uit dr. J. N. van den Houten (oud-voorzitter van de afdeling Wassenaar van de V.V.D.), voorzitter en de heer C. Spoelder (p.a. Wetstraat 13, Brussel 1), secretaris-penningmeester.

In het kader van de Nederlandse Liberale Kring werd tevens een Liberale Studiekring opgericht, die bepaalde problemen, bijvoorbeeld de Europese paragraaf van het partijprogramma van de V.V.D. zal bestuderen en hieromtrent na vooraf gepleegd overleg suggesties hoopt te kunnen doen aan het Hoofdbestuur van de V.V.D. Tot voorzitter van deze Studiekring werd drs. S. L. Louwes gekozen en tot rapporteur de heer F. W. van der Schaar.

Op de bijeenkomst van 28 juni trad de heer Th. H. Joekes als gast spreker op. Hij bracht allereerst de goede wensen van het Hoofdbestuur over

TERUGKEER TOXOPEUS IN TWEDE KAMER

In verband met de benoeming van de heer ir. L. G. Oldenbanning tot directeur van de Rijks Hogere Landbouwschool te Groningen, waaraan op pagina 3 van dit nummer een artikel is gewijd, zal de heer mr. E. H. Toxopeus half september weer in de Tweede Kamer terugkeren.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

aan de nieuw gevormde Kring en sprak daarna over het onderwerp „De V.V.D. als oppositiepartij”; hij liet hierbij een keur van actuele onderwerpen op onderhoudende wijze de revue passeren, waarop een levendig debat volgde.

De goede opkomst en de ambiance van deze avond bewezen, dat de oprichting van deze beide Kringen een gelukkig initiatief was, waardoor een blijkbaar in liberale kringen te Brussel bestaande leemte werd opgevuld. Brussel, 28 juni 1965.

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Friese provinciale dag

Georganiseerd in samenwerking met de vrouwengroep Heerenveen hadden wij op 17 juni onze gewestelijke dag, zoals gewoonlijk charmant punctueel gepresideerd door onze centrale vertegenwoordigster mevr. mr. E. Veder-Smit.

Spreekster was mevr. mr. J. Stoffels-Van Haften, die begon met lichte ironie ons er op te wijzen, dat wij moeilijk een on-origineel onderwerp hadden kunnen kiezen, nl. Ontwikkelingshulp. Het gegeven moge dan afgezaagd geweest zijn, haar levendige en meeslepde manier van brengen zeer zeker niet!

Voor de bemoeienissen zag spreekster drie redenen. Om te beginnen zijn daar de politieke, de communistische tegenover de westerse opvattingen. De ontvangers van de hulp zijn echter niet dankbaar en nemen de politieke denkbeelden niet over; men huldigt de Turkse theorie: Waarom haat je me, ik heb je toch niets gegeven? Santo Domingo is hier wel een sprekend voorbeeld van.

Volgens internationale economieën zijn er ook geen economische voordelen te verwachten van hulpverlening; op de heel lange duur misschien, maar ook dat valt te betwijfelen.

Er rest dus het humanitaire element; dankzij de communicatiemiddelen is geen gebied meer onbereikbaar en men wordt dus geconfronteerd met een volkomen andere levensstijl. De hulp geschiedt grotendeels in VN verband; in haar 20-jarige bestaan is er goed werk gedaan.

Veel geld zal er altijd aan de strijdstok blijven hangen; in de onderontwikkelde landen vindt men het heel gewoon grote bedragen te besteden aan paleisachtige parlementsgebouwen en kostbare luxe-auto's in plaats van aan de bevolking. Het verstrekken van leningen tegen een lage rente leek spreekster de beste oplossing; hulp zal er zeer zeker verleend moeten worden, maar dan door vakmensen, die op de hoogte zijn van de omstandigheden en dan vooral niet moeten proberen de eigen mentaliteit op te dringen. Veel fiducia heeft mevrouw Stoffels in de EEG., die zich met de ontwikkelingshulp aan de associatiegebieden van de partnerlanden bezig houdt.

Een boeiend betoog, dat blijk gaf (al dus mevr. Veder in haar dankwoord) van een gezond realisme en een gezond idealisme.

Na de smakelijke koffiemaaltijd was het woord aan mevr. T. Wierda-Haaststra, VVD raadslid van de gemeente Heerenveen, die op zeer plezierige wijze

ze het wel en wee van haar woonplaats, welke haar zeer ter harte gaat, besprak.

Heerenveen dankt zijn naam aan de heren-kopers van het veen, de grondsoort die deze gemeente haar opkomst deed krijgen. Ook de gunstige ligging heeft bijgedragen tot groei en bloei van Heerenveen. Het kan bogen op een rijke historie. Mooie, oude huizen herinneren aan de tijd, dat vooraanstaande families deze plaats tot woonoord kozen. Het fraaie Crackstate, eens de woning van de familie Crack, naderhand gerechtsgebouw, is thans ingericht tot stadhuis.

De industrialisatie neemt enorm toe. Vele moderne woonwijken zijn de laatste jaren verrezen. Hoe esthetisch dit is opgelost, konden de deelnemers later tijdens de sight-seeing tour vaststellen.

Het onderwijs, al valt er nog wel iets te wensen, staat op brede basis. Er zijn in en bij Heerenveen tal van recreatiemogelijkheden, vooral door de onmiddellijke nabijheid van de bossen van Oranjewoud en het meer Nannewiid.

De gemeente Heerenveen telt bijna 28.000 inwoners. De burgemeester is lid van de PvdA. De raad is ook overwegend deze beginselen toegegaan. De VVD telt 3 raadsleden. Helaas is zij in 1962 haar wethouderszetel kwijtgeraakt.

Per bus begaf zich het gezelschap, dat ongeveer 60 dames telde, hierop naar de Batavus rijwielfabriek. Mevr. Wierda bleek een bekwaam reisleidster en de indruk door haar betoog gevestigd, dat Heerenveen een prettige gemeente is om te wonen, werd tijdens de rit versterkt.

Het bezoek aan de Batavusfabriek was zeer interessant. In ruim 60 jaar heeft de familie Gaastra een kleine klokkenwinkel uit doen groeien tot een groot bedrijf waar 600 personen werken en dat per jaar 200.000 bromfietsen en 400.000 fietsen aflevert.

I. R.-H en S. A.-H.

FABLO COMMODORE WHITE

U slaagt uitstekend bij

GERRITZEN

HERENMODES

Laan v. Meerdervoort 280a DEN HAAG - TEL. 33 64 18

MIJN OPINIE IS...

Taalstrijd

Het verhaal over de liberale zege in V. en D. van 28 mei jl. beviel me helemaal niet. Ik geloof er niets van, dat in België sprake is van een winst vanwege de grotere aantrekkelijkheid van de liberale principes. Er woedt een taalstrijd en de Belgische liberalen als fervente anti-Vlamingen hebben handig gebruik gemaakt van ongerustheid onder de Walen over al dan niet vermeende gevaren voor de franssprekende minderheid.

Het is droevig dat ons Hoofdbestuur gemeend heeft de Belgische liberale partij te moeten gelukwensen en ik betreur het dat ook in het verhaaltje van S. de Belgische liberalen werden gefeteerd over de ruggen van onze Vlaamse vrienden heen.

Ik voel me helemaal niet gesterkt door de overwinning van Belgische geestverwanten. Dat zijn ze trouwens helemaal niet, want de ware liberale beginselen zijn bij deze fervente Franskiljers helemaal niet veilig. Ik vind het dan ook bijzonder jammer dat er van de kant van de Nederlandse liberalen dat soort geluiden komen, die blijk geven van een onbegrip voor de zaak van de Nederlands sprekenden in België, dat ik niet voor mogelijk had gehouden.

G. Koster, Bennekom.

Al kan men toegeven, dat de taalkwestie bij de Belgische verkiezingen een zekere invloed heeft uitgeoefend, het schijnt ons eenzijdig en onjuist de liberale overwinning alleen aan deze factor toe te schrijven. Voor enige „droefenis” over de gelukwensen van het hoofdbestuur is dan ook geen reden.

Redactie Vrijheid en Democratie

Uit de partij

Kamercentrale Utrecht vergaderde

In de 28 juni in hotel „Terminus” te Utrecht gehouden Centralevergadering werd als lid van de nieuwe Partijraad voor de Centrale Utrecht gekozen de heer J. G. Alleman te Maarssen en als zijn eerste plaatsvervanger de heer L. M. de Beer te Utrecht en als zijn tweede plaatsvervanger de heer L. M. van Voorne te Amersfoort. Uit hoofde van zijn functie van voorzitter van de Centrale heeft verder zitting de heer J. W. van der Ende te Driebergen.

Commissie Gemeenteprogram bijeen

De Commissie voor het Gemeenteprogram van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van onze Partij kwam op woensdag 30 juni te Den Haag in vergadering bijeen.

De hoofdlijnen voor het nieuwe gemeenteprogram werden uitvoerig aan de hand van de ingekomen stukken doorgenomen.

BUITEN SPEL

★ ★ Algemeen secretaris van het NVV A. H. Kloos vroeg zich vorige week in een artikel in De Vakbeweging af, of voor de boeren- en middenstandsorganisaties in een nieuwe Stichting van de Arbeid nog wel dezelfde plaats als thans moet worden ingeruimd. Hij meent dat deze organisaties er de laatste jaren geen blijk van hebben gegeven, hun partij te kunnen meeblijven. De boeren en de middenstand hebben zichzelf door de puur negatieve houding die zij vrijwel constant aan de dag leggen wanneer het nationale vraagstukken betreft, als medespelers op centraal niveau buiten spel gezet, aldus de heer Kloos. Misschien wordt het echter tijd dat de NVV-secretaris wat meer begrip krijgt voor de problemen waarvoor middenstand en boeren zich op het ogenblik zien gesteld. Deze dreigen wellicht mede tengevolge van de eisen van de vakbeweging buiten spel te geraken.

UITGANGSPUNT

★ ★ In een beschouwing over de debatten in de Tweede Kamer met betrekking tot het ontwerp Mijnwet Continentaal Plat schreef de parlementaire redacteur van de Gooi- en Eemlander zaterdag, dat in onze welvaartsstaat met zijn beperkte economische vrijheid het verschil tussen particuliere maatschappijen en staatsondernemingen een kwestie van nuances is. „Misschien is het politiek van belang of de Noordzeebodembodem wordt ontgonnen door Nederlandse of buitenlandse maatschappijen, door staatsondernemingen of particuliere instellingen - de prijs van de olie en het gas zal er niet veel door veranderen. De voorkeur van minister Den Uyl voor staatsdeelneming aan de opsporing en winning van olie en aardgas is natuurlijk een stukje socialisme. Maar even natuurlijk is de liberale voorkeur voor het particulier initiatief, een oude herinnering aan de liefde voor het grootkapitaal”, zo stond er. Dat allerlaatste is natuurlijk grote onzin. Bovendien: voorkeur voor particulier initiatief is meer dan een stokpaardje, het is een principieel uitgangspunt voor liberale politiek.

VIERDAAGSE

★ ★ Een zeer speciaal soort „vierdaagse” wordt door de Nederlandse vertegenwoordiger van een Griekse scheepvaartmaatschappij geïntroduceerd. Men kan vier dagen aan boord van een luxe-vaartuig een „minicruise” maken, waarbij een buitenlandse haven wordt aangedaan. Het geheel wordt geleverd voor een prijs juist beneden de 200 gulden. Deze nieuwe democratisering van het toerisme is natuurlijk op de grote wereldreizen der oceaan-stomers geïnspireerd. Wat vroeger slechts bereikbaar was voor een rustzoekende miljonair, wordt thans in zakformaat binnen het bereik van zeer velen gebracht. Daar is niets tegen en veel voor. De deelnemers aan dit vierdaagse festijn kunnen zonder stof- en benzinedampen hun blik verruimen. Weliswaar verruimt men volle wegen en volle hotels voor een vol schip. Maar de zee is groot.....

VOL

★ ★ Over de volte van Nederland in het toeristenseizoen heeft prof. ir. Jac. P. Thijsse tijdens een lezing voor de Algemene Nederlandse Vereniging voor Vreemdelingenverkeer bijna revolutionaire taal geuit. Ons land is zo vol — aldus de hooggeleerde spreker — dat de ANVV haar propaganda om toeristen te lokken zeer sterk matigen moet. En de Nederlanders moet men bewegen, zich nog meer dan thans buiten de grenzen te recreëren. In een interview, toegestaan aan Het Parool, verklaarde prof. Thijsse zich op dit gebied een voorstander van schok-therapie. Hij gaat er van uit, dat onze bevolking in vijftig jaar verdubbeld zal zijn. Dat moge zo wezen. Toch streeft, voor het ogenblik, elk land, dus ook Nederland naar verhoging van het toeristenverkeer. Daarmee zijn niet slechts economische, doch ook culturele belangen gediend.

IR. OLDENBANNING AANVAARDT ONDERWIJSFUNCTIE

Hij gaat in september de Kamer verlaten

„Entre ces deux mon coeur balance”.

Aan dit gezegde zal onze goede vriend Oldenbanning zeker wel eens hebben gedacht, toen hij stond voor de keuze: behoud van zijn Kamerlidmaatschap, dat hij met zoveel animo vervulde, of aanvaarding van een onderwijsfunctie, die hem bijzonder toelachte.

Het leven betekent altijd weer: kiezen. Dat is soms heel moeilijk, maar we ontkomen er niet aan.

Wie weet, hoezeer de interesse van deze veelzijdige Wageningse landbouwkundige ingenieur altijd in het bijzonder is uitgegaan naar het landbouwonderwijs, zal begrijpen, dat toen hem de gelegenheid werd geboden de functie van directeur van de Rijks Hogere Landbouwschool in Groningen te aanvaarden, hij deze kans niet voorbij heeft willen laten gaan.

Op 1 september gaat de huidige directeur, dr. ir. Tj. J. Huisman, met pensioen en per 16 september zal ir. L. G. Oldenbanning hem opvolgen.

De oude school aan de Prof. van Hallstraat te Groningen zal binnen afzienbare tijd door een nieuw gebouw elders in dezelfde stad worden vervangen en het onderwijs aldaar zal moeten worden aangepast aan de nieuwe situatie volgens de Wet op het voortgezet onderwijs (Mammoetwet).

Uit- en inwendig nieuwe opbouw dus, hetgeen de practicus en organisator, die onze geestverwant is, wel bijzonder moet hebben aangezien.

De gedane keuze heeft echter vele consequenties. De belangrijkste, die hem wel het moeilijkste moet zijn gevallen, is, dat deze rijksfunctie uiteraard niet is te combineren met het Kamerlidmaatschap.

De mededeling van zijn heengaan als lid van de Kamer per genoemde datum, kwam voor onze fractie, naar wij vernamen, volkomen onverwachts.

Ondanks de hem ongetwijfeld geboden gelukwensen van zijn fractiegenoten met deze door hemzelf geambieerde nieuwe werkkring, moet het hem toch ook duidelijk zijn geworden, dat men hem daar node zal missen.

Ir. Oldenbanning was, om zijn persoon en om zijn brede kennis, een zeer gewaardeerd lid van de VVD-fractie. Naast ir. Tuynman, met wie de werkverdeling was getroffen dat deze zich tot nu toe vooral met de internationale (Europese) aspecten van de agrarische sector bezig hield, behandelde ir. Oldenbanning in het bijzonder de Nederlandse structurele en onderwijskundige agrarische problemen en die van de voorlichting in de ruimste zin. En hij deed dit op de hem eigen serieuze en tegelijk wel-sprekende wijze.

Vele zijn de functies, die ir. Ol-

Ir. L. G. OLDENBANNING

denbanning heeft vervuld of thans nog vervult. Vooral in Drenthe, waar hij op 1 december 1919 (in Oosterhesselen) werd geboren, heeft hij veel en nuttige arbeid verricht. Zo trad hij reeds in 1946 in dienst van het Drents Landbouwenootschap in Assen, waar hij gedurende acht jaren de functie van secretaris-penningmeester heeft vervuld.

Als zodanig deed hij veel aan de opbouw van deze organisatie, welke tijdens de oorlog is opgeheven geweest. Met name de opbouw van het landbouw- en landbouwhuishoudonderwijs, het boekhoudbureau, het rechtskundig bureau en de afdeling verzekering hadden zijn grote belangstelling, evenals de jongerenorganisatie en het Volkshogeschoolwerk.

Als redacteur van het Drents Landbouwblad werd hij tevens opgenomen in de redactie van het landelijk orgaan van het Koninklijk Nederlands Landbouw Comité. Hij was tevens secretaris van de Raad van Commissarissen van de NV Noord-Nederlandse Drukkerij te Meppel en secretaris-penningmeester van de Drentse Waterschapsbond. Als bestuurslid van het Drents Genootschap en van de Stichting „Opbouw Drenthe” werkte hij mee aan de culturele en maatschappelijke ontwikkeling van de Drentse bevolking.

Hij was ook voorzitter van de afdeling Assen van de VVD en werd in 1953 in het hoofdbestuur van de partij gekozen.

In 1955 kreeg de heer Oldenbanning een landelijke functie en werd hij hoofd van de buitendienst, pers en propaganda van het Bedrijfslaboratorium voor Grond- en Gewasonderzoek, te Oosterbeek. Hij wijdde zich geheel aan de opbouw van deze nieuwe tak van dienst en bracht deze tot ontwikkeling. Overal in het land werden assistenten aangesteld, waardoor het onderzoek bij de boer en de tuinder een grote belangstelling kreeg. Via pers, radio, film en voorlichtingsbijeen-

komsten werd deze activiteit ondersteund.

Toen de heer Oldenbanning, in juni 1963, zijn intrede in de Tweede Kamer deed, moest hij deze werkkring prijs geven, maar naast zijn Kamerlidmaatschap bleef hij het fractievoorzitterschap in de gemeenteraad van Renkum uitoefenen, evenals het voorzitterschap van de redactie van het Landbouwkundig Tijdschrift.

Met grote waardering moge hier nog vermeld worden, dat ir. Oldenbanning meer dan tien jaren als landbouwkundig medewerker van „Vrijheid en Democratie” de lezers van ons blad op heldere, ook voor de niet-agrariër begrijpelijke wijze over de dikwijls zeer gecompliceerde agrarische problemen heeft voorgelicht.

Wij betuigen hem daarvoor gaarne onze dank en betreuen het zeer, dat hij na aanvaarding van zijn nieuwe werkkring deze medewerking aan ons blad zal moeten staken.

Dat hij de verdere ontwikkeling van de partij en van ons weekblad met grote belangstelling zal blijven volgen, daaraan behoeft ondertussen gelukkig niet te worden getwijfeld.

A. W. A.

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten.

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (0 1850)

Massief kartonnen

DOZEN

★

**voor export en
binnenlands
gebruik**

★

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 059 78-22 33.
Tx. nr. 53251

Van onze Leestafel

„Mogen wij nog anti-Duits zijn?” door L. Aletrino, J. B. Charles, Hans Kailson en H. Wielek, met een inleidend woord van dr. W. Drees.

Uitg. Scheltema & Holckema, Amsterdam 1965. Ing. f 5,50.

Vier schrijvers van naam hebben hun best gedaan om voor ons volk een passend antwoord te vinden op een vraag, die bij het vierde lustrum onzer bevrijding actueel mocht heten en in de laatste weken opnieuw aan actualiteit heeft gewonnen. De schrijvers, wier namen wij hierboven vermeldden, zijn mannen wier bevoegdheid ter zake ieder zal erkennen. Het feit dat niemand minder dan dr. W. Drees er een inleidend woord voor schreef, verhoogt nog voor elks besef het gezag dat de auteurs op zichzelf al toekomt.

Dat desondanks de lezer na ken-

nismening van de veelszins boeiende inhoud het boekje toch met een gevoel van wat onbevredigd te zijn neerlegt, ligt o.i. meer aan de vraagstelling — gelijk die in de titel waaronder het werkje verschijnt tot uitdrukking komt — dan aan de auteurs. De schrijvers zelve hebben daar o.i. al een vermoeden van gehad. J. B. Charles bijv. begint zijn bijdrage met deze zinnen: „Wanneer iemand mij vraagt of wij nog anti-Duits mogen zijn, luidt mijn antwoord: nee. Maar als ik het bij dit antwoord zou laten, zou niemand d'ar wijzer van worden, want het zou verkeerd worden opgevat en uitgelegd”.

Elk „anti” is - ook als het in zijn afkeer positief geladen is — in principe negatief. Dit negatieve wordt in de titel weliswaar dubieus gesteld door het „mogen wij?” en daarmee min of meer opgeheven, het neemt

niet weg dat men met een al of niet „anti” alleen niet uitkomt. Bovendien is het object van een eventueel pro of anti in dit geval zo ingewikkeld van structuur, dat er voor elk van de talrijke aspecten die het vertoont argumenten aan te voeren zijn die elkaar, van aspect tot aspect beschouwd, krachteloos maken.

In de paradoxale schrijftrant waarin J. B. Charles nu eenmaal excelleert, komt dit alles misschien het duidelijkst uit. Zo, waar hij op de laatste bladzijde van zijn bijdrage tot deze bundel schrijft: „Nee, anti-Duits ben ik niet. Nog niet weer. De kans is groot dat ik, zodra ik weer anti-Duits moet zijn, dat is wanneer de oorlog om de vroegere Oostduitse en Sudentenduitse, om Poolse en Tsjechische gebieden weer

begint, anti-Nederlands zal zijn geworden”. Dit laatste slaat op het Nato-verband waarin ook het huidige West-Duitsland is opgenomen.

De bijdragen van de drie overige auteurs zijn minder paradoxaal gesteld dan die van Charles, maar toch in hun conclusies weinig meer concreet en positief.

Dat wij nochtans dit boekje gaarne tot lezing aanbevelen vinde zijn verklaring hierin: in een zo ingewikkeld en tevens voor ons aller toekomst zo belangrijk vraagstuk als dat van onze verhouding tot een onzer buurlanden is diepgaande bezinning noodzakelijk. Daartoe levert dit geschrift overvloedig stof. Met een „pro”- of „anti”-Duits alleen komt men geen schrede verder.

de R.

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ
NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING
INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN
VUURVASTE ISOLATIESTENEN
ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUKTEN
LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE-STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

L. E. Hofkes & Co, N.V.

Ververij

WIERDEN (O)

A. F. v. d. Steenhoven, Delft

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

Leveringen van zand, grind, grond, enz.
Massa transporten met 3-zijdige kipauto's.
Speciale machine trailers voor vervoer van draglines - bulldozers - ketels enz.

SPECIAAL VOOR GEPENSIONEERDEN

Ons programma voor winterreizen, vertrek op 23 oktober en 4 januari, naar Mallorca en Malaga is wederom verschenen. Vele mogelijkheden, o.a.:

- 60 dg. Mallorca vol pension v.a. f 799,-
- 60 dg. Mallorca logies/ontbijt v.a. f 672,-
- 60 dg. Malaga logies/ontbijt v.a. f 702,-

VRAAG ONS UITGEBREIDE PROGRAMMA.

CENTOURI VliegREIZEN

KRUISSTRAAT 15 - HAARLEM - TELEFOON 0 2500—13395

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart

**CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN**

Schiedamsevest 91-93

telefoon 116400*

ROTTERDAM

telex 22153 (2 lijnen)

GEEN TRAGIEK OVER BRUSSEL

Door mr. dr. C. Berkhouwer

Bij het uitgaan van de jongste nachtelijke landbouwmarathon hield de Luxemburgse minister-president Werner aan minister Couve de Murville een uitspraak voor van Talleyrand, die eens Napoleon diende op een wijze als thans generaal de Gaulle gediend wordt door Couve de Murville: „Laat ons onderhandelen, steeds onderhandelen”. Het even koele als weinig afdoende antwoord van de heer Couve was: „Ik heb nooit ont-

is men daardoor gedwongen om een uitputtingsslag te leveren aan de onderhandelingstafel. Waarom trokken de Fransen daarbij tot dusverre zo vaak aan het langste eind? Hun ministers en vooral hun ambtenaren kennen de zaken op hun duim, zijn uiterst bekwaam en deskundig door perfecte scholing, vallen als goed gecoördineerde delegatie niet uiteen en beoefenen met grote vaardigheid de tactiek van intimideren en dreigen.

dent de Gaulle bewijst soms terugdeinzen voor de uiterste consequenties. Zelfs ten aanzien van zijn machtsovername is het verloop van zaken paradoxaal geweest: aan de macht gekomen door het leger dat Algiers Frans wilde houden en hem daarvoor een garantie achtte, was hij het die Algiers zijn zelfstandigheid gaf (op zichzelf een gelukkig feit overigens, daargelaten de huidige rampzalige toestand in dat land). De moraal van een en ander is: niet terugdeinzen voor Gaulistische intimidaties.

De ministers Luns en Couve de Murville na afloop van de „uitputtingsslag” van de landbouw-marathon te Brussel.

kend dat Talleyrand een Fransman was”. Alsof er iemand was, die dat betwijfelde!

Er heet dus weer een crisis te zijn in de E.E.G. Wij doen er goed aan dit, indien het al zo zou zijn, niet te dramatiseren. Een Amerikaans schrijver noemde onlangs de E.E.G. een „community of crises”. Hoofdoorzaak voor deze kwalificatie wordt gevormd door de étapes en termijnen die zijn vastgelegd in de Verdragen van Rome en in een aantal daarop gegronde uitvoeringsvoorschriften. Van tijd tot tijd

Voornaamste vaststelling na de nacht van woensdag 29 op 30 juni: die laatste vlieger is nu, eindelijk eens niet opgegaan. Daarover geen rouw, eerder het tegendeel. De stand was 5—1 in het nadeel van Frankrijk. Of liever 4—2, want de wendbare heer Spaak sprong voor het uitgaan van de laatste bocht met een miraculeuze luchtsprong in de wagen der Franse delegatie.

* * *

Waarom geen angst? Uit de E.E.G. stappen kan Frankrijk niet. Verdragmatig is dit onmogelijk en economisch kan Frankrijk het zich niet veroorloven. Doch wat belangrijker is: een eventueel uitvoeren van dreigementen zou Frankrijk zelf het ergste treffen. Algemeen Franse landbouwbelangen dreigen thans geofferd te worden aan de mythe der nationale glorie. De Franse boerenstand blijkt daar echter minder door geboeid te worden en loopt reeds te hoop naar Parijs. De geschiedenis van presi-

jongste beraad in Brussel niet in een overmachtspositie is terechtgekomen. Nederland kwam in de positie van 4 voor en 2 tegen. Ondanks de ingetreden kortsluiting is dit een belangrijk winstpunt in het groeiestippenproces van de Europese integratie.

* * *

Wij willen niet nalaten hier een ander punt van belang aan de orde te stellen. Stellen wij de kern der technisch uiterst ingewikkelde materie zo eenvoudig mogelijk: de gemeenschappelijke landbouwpolitiek moet gefinancierd worden en als dit geschiedt met middelen die niet meer komen uit de zes landskassen, maar uit middelen die „gemeenschappelijk” zijn (geworden), t.w. heffingen aan de buitengrenzen op landbouwproducten van buiten en douanetarieven, dan moet tegenover de wegvallende nationale parlementaire controle een gelijkwaardige controle komen van het Europese Parlement. Dit laatste heeft zich daarvoor in mei j.l. krachtig uitgesproken en de Tweede Kamer heeft zich gesteld achter de verlangde uitbreiding van budgettaire bevoegdheden. Bij die gelegenheid is door sommigen gesteld: Gij zendt de regering naar Brussel met een veel te onwrikbaar mandaat. Wij hebben dit steeds weerlegd en gewezen op de tweemaal verantwoordelijkheid van regering en parlement. Wij zullen daarover in de Kamer wel opnieuw komen te spreken wanneer t.z.t. het overleg van Brussel aan de orde zal worden gesteld.

In ieder geval mogen de Nederlandse Kamerleden die in het Europese parlement zo doeltreffend gewerkt hebben aan de totstandkoming der bekende Straatsburgse resolutie van 12 mei j.l. thans enige vreugde beleven over hun activiteiten. Bij het „Festival Neerlandais” zoals president Duvieusart de gebeurtenis van mei kenschetste, heeft de Nederlandse Tweede Kamer zich na het jongste E.E.G.-debat, op Koekoek c.s. na, unaniem aangesloten. Naar onze stellige innerlijke overtuiging staat het vast, dat dit voor de Duitse Bondsdag een doorslaggevende overweging is geweest om nog juist tijdens het Brusselse overleg een zelfde besluit ter zake de democratisering tot de Minister-raad te laten doordringen. Aldus is rechtstreeks dan wel indirect als gevolg der activiteiten van het Europese Parlement en enige nationale parlementen bewerkstelligd, dat de Nederlandse regering bij het

Onze eindconclusie mag derhalve zijn: we moeten de zaak niet dramatiseren en ons vooral niet door angsten laten bevangen. Vier en een half jaar scheiden ons nog van 1970. Pas dan behoort alles gereed te zijn. Intussen kan men het geleidelijk aan eens worden voor al hetgeen nog uitgevoerd moet worden krachtens de Verdragen van Rome. Ondanks alles zijn we thans op menig punt reeds verder dan in 1957 voorzien werd.

Besluiten wij met een laatste Franse paradox: Frankrijk ligt dwars bij buitenlandse politiek en defensie. Thans ook in de landbouw, tot schade van zijn eigen boeren. Daar tegenover mobiliseert datzelfde Frankrijk telkens weer nieuwe krachten die door hun eigen dynamiek de integratie metterdaad verder voltrekken. Wij denken b.v. aan recente voorstellen om te komen tot een coördinatie op E.E.G.-grondslag van het wetenschappelijk onderzoek in de zes landen en voorstellen op het stuk van een communautair ondernemingsrecht.

Politiek is een irrationeel bedrijf. De meest onmisbare werktuigen ervan zijn geduld en moed.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

„Houdt de Vrijheid hoog!”

HBU **HBU**

VEILIG...

in de nachtkluis van de HBU

Dat grote bedrag, die belangrijke stukken... Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en tijdens de week-ends niet in huis! De nachtkluis van de HBU brengt, voor haar rekeninghouders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructieverven
muurverven

Pieter Schoen
VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

BUIZEN
voor alle doeleinden
„TUBUS”
HANDELMIJ. N.V.

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN
NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271a — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75
NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
(30) 71 38 28

**BETONFABRIEK
MIJNLIEFF**

Postbus 14 - DRUTEN - Tel. 08870 - 2050

Voor: **BIMSBETONDAKEN**
VLOER- EN WANDPLATEN
TRILBETON ELEMENTEN
SIERBETON
GLOOIINGEN
PREFABBOUW

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

•

Reparatie en nieuwbouw

•

TELEFOON 195100 ROTTERDAM — TELEGR. BOELE-BOLNES

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

HET VERKEER VAN DE TOEKOMST

De minister van Verkeer en Waterstaat heeft dezer dagen verklaard dat het voorlopig niet mogelijk zal zijn om de achterstand in de wegenbouw in te halen. Onder achterstand moet dan, dachten wij, worden verstaan het achter blijven van de uitbreiding en verbetering van ons wegennet en alles wat daarbij hoort, bij de toeneming en modernisering van het verkeer.

Daar klemt de zaak; dat het niet mogelijk is gebleken (politiek, economisch of technisch, dat laten we in het midden) om de wegenbouw gelijke tred te laten houden, of beter nog voorop te laten gaan bij het vervoer. Dat de huidige bewindsman moet erkennen dat het niet zo vlot zal gaan, doet ons een beetje deugd. Toen hij nog een oppositiepartij in de Kamer vertegenwoordigde, leek het erop, dat die partij van morgen de kwaliteit van het bestaan op dit punt in een handomdraai kon oplossen mits ze de kans kreeg. Ja, ja.

Intussen is het vraagstuk heel klemmend, zij het niet nieuw. Ook de eerste auto's waren er eerder dan de autowegen en in een vroeger stadium de fietsen eerder dan de fietspaden. Trouwens, al in Napoleon's dagen werd er steen en been geklaagd over de akelig nauwe straten, die niet berekend waren op de moderne karossen. De vervoerstechniek is immers de wegenbouw voor geweest. Dat moet oppositiepartijen, van welke signatuur ook, mild stemmen. Dat doet ons tegelijkertijd de toekomst met zorg tegemoet zien.

Zullen ook nu de maatregelen bij het gereedkomen der projecten niet door de feiten zijn achterhaald? Maar wat zijn dan de feiten, hoe zal het vervoer zich ontwikkelen? Op die vraag beraadt men zich naar ons bescheiden inzicht te weinig in ons goede vaderland.

Openbaar vervoer

Laten we een poging wagen $\star$ en beginnen bij het openbaar vervoer, dat is voornamelijk het railvervoer. We beginnen met opzet hier, omdat de oplossing van het verkeersprobleem door velen, ook in onze kring, bij het openbaar vervoer wordt gezocht. Maar ook hier geldt dat de technische ontwikkeling enorme economische offers zal vergen bij grootscheepse (en dan alleen effectieve) toepassing. Offers die misschien uitstijgen boven die van een oplossing „over de weg”.

Het toekomstige railvervoer zal zich onder de grond afspelen, met treinen die 500 km/uur (kunnen) rijden. Wat betekent dat voor ons land met een overwegend drassige bodem? Welke technische voorzieningen zullen nodig zijn en wat zullen die kosten?

Wij fantaseren niet. Ondergrondse treinen met snelheden tot 500 km/uur en gemiddeld 350 km/uur zijn in Amerika in een stadium van ontwerp. In Boston en Washington is er dit voorjaar ijverig over geconfereneerd. Dit jaar trekt de Amerikaanse overheid er al geld voor uit. De planning is gericht op 1970, maar daar zal wel vijf jaar bijkomen. De plannen worden uitgewerkt door het hoofd van de afdeling vervoersonderzoek van het Amerikaanse ministerie van handel (!), dr. R. Nelson, en de heer D. Seifert van de T.H. van Massachusetts.

Alle technische details zijn natuurlijk

nog niet uitgewerkt, maar waarschijnlijk wordt het een merkwaardig soort „railvervoer”. De kans is nl. groot dat de treinen zullen „rijden” op een luchtkussen. Misschien met een „lineaire elektromotor” (wat dat ook moge zijn) als voortstuwing. Zou deze mogelijkheid worden benut, dan zou een plan van een eerstejaars-student aan een Amerikaanse T.H., een zekere Robert Goddard, uit 1904 worden verwezenlijkt.

Voor een trein met een snelheid tot 500 km/uur is het tegenwoordige opentocht aan de stations natuurlijk te tijdrovend. De heer Seifert denkt daarom aan treinen, die aan de stations rijtuigen kunnen oppikken en afkoppelen zonder zelf te stoppen. De trein zal uiteraard automatisch worden bestuurd, mensen houden zulke hoge snelheden niet meer bij. De passagiers behoeven zich geen zorgen te maken, zij reizen zonder het gedender van de tegenwoordige treinen op een heel rustige wijze in mooie, bredere coupé's. Men denkt er natuurlijk over om zowel passagiers als hun auto's te vervoeren.

Een voordeel van deze treinen onder de grond moet wezen dat de passagiers niet kunnen uitkijken, hetgeen bij hoge snelheden boven de grond zenuwlopend is en tot wagenziekte kan leiden. Het economische motief is overigens voornamer, waarbij natuurlijk geldt dat Amerika een harde bodem heeft.

Op 1 juli volgend jaar hoopt de Amerikaanse regering tussen Boston, New York en Washington al bovengrondse treinen te laten lopen die gemiddeld 175 km/uur halen.

175 km. per uur

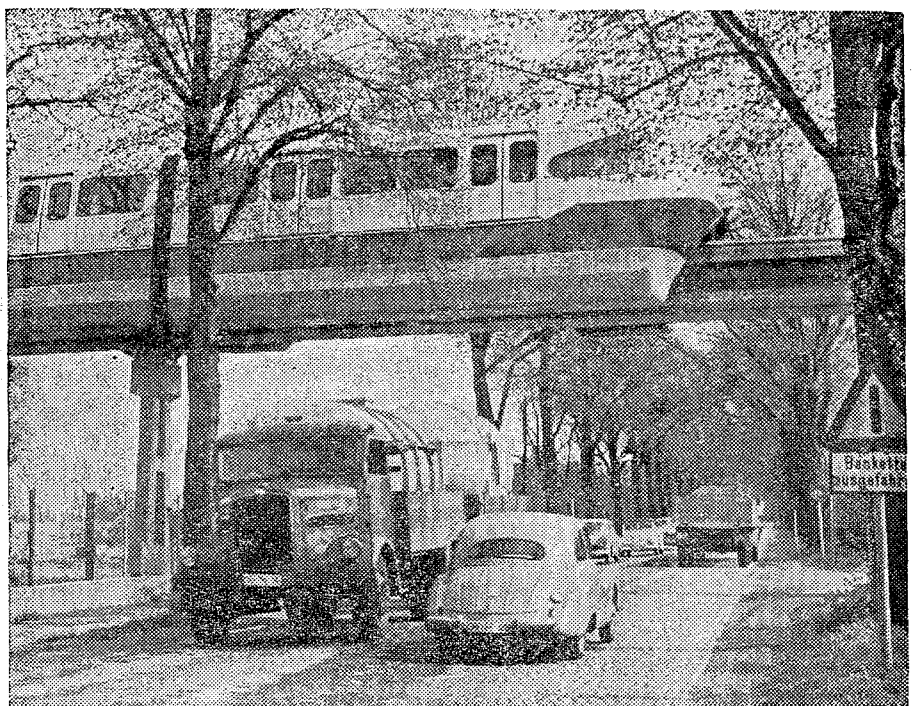
Wat het vervoer met automobielen betreft denkt men in Amerika ook aan afstandbediening, waarbij snelheden van 165 km/uur mogelijk zijn. General Motors heeft de regering in Washington nog niet zo lang geleden verzekerd, dat over tien jaar auto's met een kruissnelheid van 175 km/uur zullen kunnen rijden op snelwegen met een bepaalde vorm van automatische controle. In de steden zullen speciale tamelijk kleine, geruisloze (!) auto's worden gebruikt, die ook op de „automatische wegen” zullen kunnen rijden. De automatische wegen zullen door de drukste delen van de steden snelheden van 100 km/uur toelaten, waarbij de auto's bestuurd door computers

met tussenpozen van een halve seconde achter elkaar rijden. Deze denkbeelden zijn afkomstig van een zekere R. Wolf, hoofd van het vervoersonderzoek van het luchtvaartlaboratorium van Cornell.

De Amerikaanse deskundigen zien niet alleen automatisch bestuurd en daardoor veel en veel snellere auto's in het verschiet, zij denken ook aan veel grotere vrachtauto's: trekkers met drie aanhangwagens en een totale lengte van 50 meter en een beladen gewicht van 75 ton. Voor deze kolossen zullen aparte vrachtautowegen tussen de belangrijke steden (moeten) worden gebouwd.

En dan zijn er nog de vliegtuigen van de toekomst: de supersonische en de ver-

een zich - De Gaulle ten spijt - integrerend Europa. En wij geloven dat het ook in Europa net zo ver (misschien iets later) zal komen als in Amerika. Dat wil nog niet zeggen dat het in Amerika precies zo ver komt als nu wordt gepland en overdacht. Maar de ontwikkeling van het vervoer gaat verder, veel verder. Of de Amerikaanse planning qua tijdsduur uitkomt is ook nog de vraag, doch het zal in ieder geval verrassend snel gaan, men doet althans goed daar ernstig rekening mee te houden. En de ontwikkeling blijft niet buiten de poorten van Europa, de Europeanen zullen daar wel voor zorgen, zij zullen ook voor zich de nieuwste technieken opeisen.

Het toekomstig railvervoer onder of boven de grond. Boven de Alwegmonorail op de proefbanen bij Keulen.

ticaal opstijgende. De al genoemde dr. Nelson voorspelt dat de verticaal opstijgende toestellen, die dus kleine vliegveldjes kunnen gebruiken, al tegen 1970 voor commercieel gebruik gereed zullen zijn. Algemeen wordt aangenomen dat de supersonische straalvliegtuigen t.z.t. 3500 km/uur (drie keer sneller dan het geluid) zullen vliegen. Of ze economisch rendabel zullen zijn is een vraag waarover o.a. een Amerikaanse regeringscommissie gebogen zit onder leiding van de minister van defensie, McNamara.

Of de geluidshinder nog acceptabel zal zijn, dan wel zal kunnen worden verholpen is een tweede vraag, en niet de minst interessante. Er zijn verder lieden die denken aan een reusachtig conventioneel toestel dat 700 passagiers kan vervoeren, met een snelheid van nog altijd 900 km/uur.

Ja, zal men zeggen, dat is Amerika en bij ons zal het zó ver wel niet komen. Waarom niet? Als wij in Nederland alleen stonden misschien niet, maar wij staan niet alleen, wij zijn onderdeel van

Infra-structuur

De moderne vervoersmogelijkheden - de treinen, de auto's, de vliegtuigen, de ondergrondse of bovengrondse spoorbanen, de wegen, de vliegvelden - ze behoren tot de infra-structuur van het land. Nederland zal eenvoudig binnen Europa niet achter kunnen blijven, wil het niet in welvaart achterop geraken. Er dat wil het toch niet. Daarom is het voor hen die technische, economische en politieke verantwoordelijkheid dragen voor dit onderdeel van onze infra-structuur zaak ver vooruit te zien, verder dan zij - naar onze vrees - nu doen. Dat geldt ook voor de lagere overheden, die bij hun kleinere of grotere stad of dorp bv. zullen moeten zorgen voor vliegveldjes voor verticaal stijgende toestellen en voor de mogelijkheden om „stadsauto's” naast „automatische snelwegauto's” te gebruiken. dBo.

* Met dank aan „U.S. News and World Report”, waaraan wij een aantal gegevens ontleenden.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

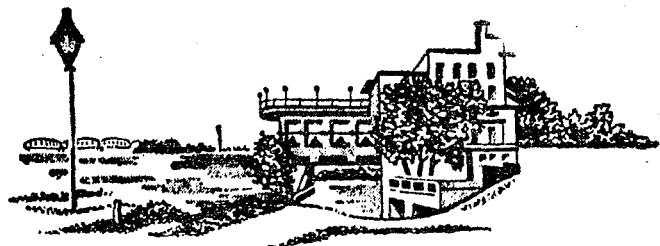
HILVERSUM
KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR
★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY-RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

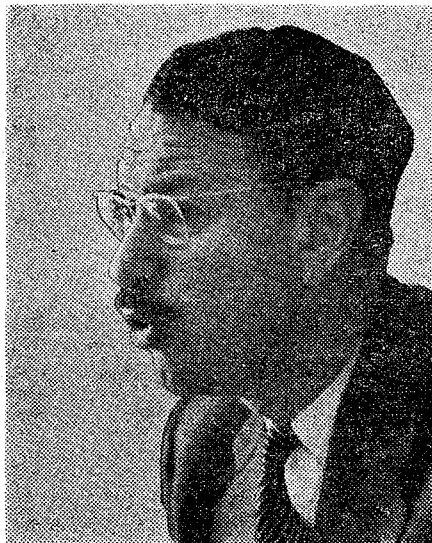
VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Mevrouw Kuiper-
Struyk
(Zie pagina 3)

DE MOEILIJKE MIDDENWEG

Klaarheid boven al. Wanneer men een gecompliceerd onderwerp als onze sociale verzekeringen onder de aandacht van velen wil brengen, is een zuivere begripsbepaling van het grootste belang. Reeds daarom achten wij de dezer dagen verschenen studie van de Teldersstichting — „Ontwikkelingen in de sociale verzekeringen” — een uitnemend stuk werk. De Commissie Sociaal Beleid, die onder het voorzitterschap van prof. mr. N. E. H. van Esveld voor deze studie verantwoordelijk is, analyseert met keurend verstand feiten, wensen en mogelijkheden. Bepaalde tendenzen als b.v. het steeds groter wordend percentage van het nationale inkomen — 6.3% in 1948 en 12.7% in 1965 — besteed aan de sociale verzekeringen, ziet zij blijkbaar niet zonder zorg. Anderzijds erkent zij nadrukkelijk, dat wettelijke verplichtingen „kunnen worden aangevaard en dienen bevorderd te worden, voor zover zij erop gericht zijn de menselijke vrijheid, die door sociale nood feitelijk onmogelijk wordt gemaakt, te herstellen”. Het komt er dus op aan, het juiste middel te vinden tussen de „sociale zekerheid” en de „zelfverantwoordelijkheid van individu en groep”. „Het verschaffen van een redelijke mate van sociale zekerheid is voor de menselijke waardigheid van primair belang. Bij het ontbreken hiervan wordt de menselijke ontplooiing geremd. Voor die ontplooiing is echter even noodzakelijk dat de burger zelf de verantwoordelijkheid voor zijn bestaan draagt waar dit maar enigszins mogelijk is en dat deze zelf-verantwoordelijkheid zoveel mogelijk wordt gestimuleerd. Tussen deze beide desiderata

Prof. Mr. N. E. H. VAN ESVELD

bestaat een onmiskenbare spanning”. Aldus een belangrijke passage uit dit geschrift.

Het rapport erkent, dat de verzekeringsplicht bij de volksverzekeringen van AOW en AWW te rechtvaardigen is wegens het feit, dat in het verleden voor een groot deel van de bevolking geen voorzieningen op deze gebieden konden worden getroffen. Maar de commissie maakt in het algemeen bezwaar tegen de „voortdurende uitbreidingen, die voor vele verzekerden niet noodzakelijk zijn, en tegen maatregelen welke personen binnen de verzekering trekken of houden, die daaraan geen behoefte hebben”.

Bij de bespreking van deze studie moeten wij ons uiteraard tot enkele markante punten bepalen. Zo doet het rapport zeer duidelijk uitkomen, dat een verzekering een groepsvoorziening is. Tot dwingend overgaan, indien in de groep als zodanig met een zekere regelmaat zich calamiteiten voordoen, waarvan de financiële gevolgen niet met

eigen, individuele middelen te dragen zijn. Daarnaast is er echter de „individuele nood”, die geen voldoende grond voor verzekeringsplicht biedt. Hiervoor verwijst men — zoals herhaaldelijk in deze studie — naar de Algemene Bijstandswet. De praktijk zal, dunkt ons, moeten leren of deze wet werkelijk het persoonlijk soelaas kan brengen, dat de zeer deskuridige schrijvers blijkbaar voor ogen staat.

Als voorbeelden van volmaakte gerechtvaardigde werknemersverzekeringen noemt het rapport de Ongevallenwetten, de Invaliditeitswet, de Ziektewet en de Werkloosheidswet. Hier doen zich inderdaad gevallen van loondering voor, die in het algemeen niet door de betrokkenen zelf kunnen worden gedragen. Men kan deze verzekeringen dan ook beschouwen als inherent aan de arbeidsverhoudingen, tenminste voor de werknemers met de lagere inkomens.

De commissie vraagt zich echter af, of men terecht tot afschaffing van de loongrens in de Ziektewet en Werkloosheidswet is overgegaan. Men kan hier immers voor de werknemers met hogere inkomens niet van een reëel groepsrisico spreken. Redenen waarom de commissie meent, dat voldoende voorzieningen in de particuliere sfeer kunnen worden getroffen. Ook hier kunnen individuele noodgevallen in de gedachtengang van het rapport worden opgevangen door de bovengemelde Algemene Bijstandswet.

Zeer belangwekkend achten wij de passages die worden gewijd aan de vraag of men de laatste jaren niet doende is de sociale voorzieningen zozeer uit te breiden, dat het resultaat is „een boven de noodzakelijke solidariteit uitgaande inkomensoverdracht”. Het „gemanipuleer met premiegrenzen” en

„de afschaffing van loongrenzen” worden hier terecht als voorbeelden genoemd, waarbij soms de solidariteit overtrokken wordt. Volgens liberale visie moet inderdaad de overheid sociale hulp bieden waar dit nodig is, maar diezelfde overheid moet de beste mogelijkheid verschaffen voor de burgers om zichzelf te helpen. Het geheel der voorzieningen mag men niet „deformereren tot een instrument van algemene inkomensherverdeling.”

Een speciaal punt vormt de sociale zekerheid voor de kleine zelfstandige ondernemers. Gezien het tegenwoordige loonpeil lijdt het geen twijfel, dat er werknemers zijn, die hier aan wettelijke voorzieningen minder behoefte hebben dan de zelfstandigen, wier positie lang niet altijd rooskleurig is. De commissie wil echter niet zonder meer uitbreiding van de sociale verzekeringen tot de kleine zelfstandigen aanvaarden. En zulks ten eerste omdat zij uit eigen vrije wil het risico van het ondernemerschap hebben aanvaard. En ten tweede omdat zij de eigen verantwoordelijkheid voor sociale risico's hebben gekozen. Betreft het risico's die de gehele bevolking gelijkelijk loopt, dan kan de invoering van een volksverzekering nuttig en nodig zijn. Indien verder de zelfstandigen niet zelf de nodige maatregelen hebben genomen en zij daardoor in moeilijkheden geraken, ziet de commissie ook hier weer de oplossing in de Algemene Bijstandswet.

Persoonlijk vragen wij ons af, of deze wet ook in de praktijk des levens de wijkplaats kan zijn, waarheen men alle individuele noodgevallen verwijzen kan.

Ondanks slechts een enkel voorbehoud op detailpunten, menen wij dat deze studie van de Teldersstichting een prachtige basis geeft voor grondig verder onderzoek. Het studieterrein der sociale verzekeringen is vol voetangels en klemmen. Dit voortreffelijke rapport biedt bij het vinden van de juiste en veilige middenweg ook aan belangstellende niet deskundigen een zeer behulpzame hand.

L. M.

Nieuws van de Liberale Internationale

Op 2 en 3 juli heeft in Berlijn een vergadering plaats gehad van de politieke leiders van de verschillende liberale partijen, welke aangesloten zijn bij de Liberale Internationale. Van Nederlandse zijde waren bij deze vergadering aanwezig mr. E. H. Toxopeus en mr. H. van Riel.

Op 4 juli heeft in Bad Godesberg een vergadering plaats gevonden van de Executive van de Liberale Internationale ter bespreking van verschillende organisatorische kwesties.

Van Nederlandse zijde waren op deze bespreking aanwezig de heren mr. E. H. Toxopeus en D. W. Dettmeijer.

In verband met de vakanties zal ons weekblad op 29 juli a.s. NIET uitkomen. Het eerstvolgend nummer verschijnt een week daarna, te weten op 5 augustus a.s.

In verband met de vakanties gelieve men tot 15 augustus de copy voor het weekblad **UITSLUITEND** te zenden naar Prinsengracht 1079 te Amsterdam.

MR. GEERTSEMA CONTRA DE OMROEPNOTA-VROLIJK

Recht van wederwoord in radio en televisie verlangd

De dagelijkse toeristenstroom heeft nu volledig bezit genomen van ons Haagse Binnenhof en de parlementaire machine is tot de tweede helft van september stopgezet. De Tweede Kamer is op 14 juli met reces gegaan en de Eerste Kamer zal volgende week ook wel enige tijd uiteen gaan.

Op hetgeen in de Tweede Kamer kort voor zij met reces ging nog allemaal is afgehandeld, zullen wij - met één enkele uitzondering - thans niet meer terugkomen. Die uitzondering betreft het debat over de nota van minister Vrolijk omtrent het omroepbestel al zullen wij slechts een enkel punt wat uitvoeriger naar voren kunnen halen.

Het was begrijpelijk, dat onze fractievoorzitter mr. Geertsema, die ditmaal zelf als woordvoerder over dit onderwerp optrad, zijn eerste woorden wijdde aan een om goede redenen afwezige: mevr. Van Someren-Downer.

Ongetwijfeld - zo zei de heer Geertsema in dit verband - zal het voor velen, in en buiten de Kamer, een teleurstelling zijn, dat ik hier sta en niet mevr. Van Someren, die reeds sinds jaren de spreekbuis is van de VVD, zodra het gaat over het omroepbestel.

Hij nam aan, dat het algemeen bekend is dat zij door zeer bijzondere - voor deze Kamer unieke - omstandigheden verhinderd is aan dit debat deel te nemen. En hoezeer deze omstandigheden voor haar ook verheugend zijn, toch wist spreker, dat het haar ten eerste aan het hart ging, dat zij juist bij dit beslissende debat over het toekomstige omroepbestel niet aanwezig kon zijn.

Mr. Geertsema verklaarde zich te realiseren niet in staat te zijn het liberale oordeel over dit werkstuk van het kabinet-Cals te geven op de wijze, waarop zij dit zou hebben gedaan, doch hij meende er goed aan te doen zelf deze taak van haar over te nemen om daarmee nogmaals aan te tonen van hoe groot belang de VVD de toekomst van ons omroepbestel acht.

Het uitgangspunt

Wij geloven ondertussen, dat mevr. Van Someren alleszins tevreden zal zijn over de wijze waarop de heer Geertsema bij deze gelegenheid haar taak heeft waargenomen.

Hij pleitte - althans voor het ogenblik - voor een verloren zaak, maar dat mag nooit een reden zijn om zijn inzichten niet te verdedigen. Dat heeft de heer Geertsema dan ook met veel overtuiging gedaan, daarbij nog eens uitvoerig betogend, dat en waarom de verdere deelname van de VVD aan een regeringscombinatie - die door ons zeer werd gewaardeerd - afhankelijk is gesteld van een aanvaardbare oplossing van het omroepvraagstuk. Een oplossing, die noch in het Kabinet-Marijnen, noch bij de daarop gevolgde Kabinetformatie bereikbaar bleek zonder volstrekte verloochening van de door ons sinds jaren beleden opvattingen over de wijze, waarop het

omroepvraagstuk behoort te worden opgelost.

Omstandig toonde de heer Geertsema aan, dat zelfs wanneer men uitgaat van de gedachte dat (gezien de nu eenmaal gegroeide verhoudingen in de omroepwereld) onder de huidige omstandigheden het in onze ogen meest ideale omroepbestel niet kan worden gerealiseerd, het omroepbestel, dat thans in de nota-Vrolijk was belichaamd, verder van het werkelijke open bestel is verwijderd dan onder de gegeven omstandigheden noodzakelijk is. Minister Vrolijk had gesteld, dat het er om gaat een evenwicht te vinden tussen twee belangen; het belang van een vrije meningsuiting, dat een zo groot mogelijke openheid eist en een goede programma-opbouw, die niet is gediend met een grote mate van verbodkelling.

Het merkwaardige feit kon zich echter voordoen, dat de heer Geertsema deze beide uitgangspunten van de minister geheel kon onderschrijven, maar dat hij er - en daar ging het om - alleen een volstrekt andere conclusie uit trok.

De minister - zo zei de heer Geertsema - vindt in mij een verdediger van beide belangen. Maar verdedigt de minister ze ook werkelijk, anders dan tekstueel?

Vrijheid van meningsuiting wil zeggen dat een zo groot mogelijke diversiteit van meningen (en daar verstond spr. onder ook opvattingen ten aanzien van cultuur en ontspanning) moet kunnen worden uitgedragen via radio en televisie. Hoe wil de minister dit schone doel bereiken? Door allerlei nieuwe zendingen machtigen tot de ether toe te laten. En nu is het vreemde, dat naarmate de minister meer succes boekt met dat streven, het tweede belang dat hij wil dienen, namelijk het zo min mogelijk verbokkelen, steeds meer in het gedrang komt.

Een soort BBC-bestel

Mr. Geertsema vroeg dan ook (zij het tevergeefs) of de minister niet met hem van oordeel kon zijn dat de weg, die wordt aangegeven in de door de bewindzman zelf meermalen geciteerde VVD-omroepbrochure, namelijk naast het verenigingsbestel een laat ons zeggen: BBC-bestel, waarin allerlei soorten meningen een kans krijgen, op veel efficiënter wijze beide belangen dient.

De minister heeft deze weg helaas niet gevolgd en daarom stond spr. voor de taak uit te maken of de minister met de door hem gevolgde methode enige kans heeft om zijn doel te bereiken.

Het tweede belang: „geen verdere verbokkelling”, ongetwijfeld wel! De minister gaf zelf al toe, dat er nog geen enkele nieuwe gegadigde was, die aan de voorwaarden voor een algemene zendmachtiging kan voldoen. Mr. Geertsema achtte de kans daarop ook niet groot en daaruit trok hij, in tegenstelling met de minister, de conclusie dat diens systeem niet deugt.

Het plan-Vrolijk biedt geen werkelijke kans aan nieuwe gegadigden. Het belijdt de vrijheid van meningsuiting in theorie maar niet in de praktijk. De zogenaamde gelijke rechten voor nieuwe en oude gegadigden zijn inderdaad „zogenaamde” gelijke rechten.

„Etherspoorboekje”

Wij zullen de heer Geertsema niet op de voet volgen, maar nog twee punten aanstippen, die vooral bij de replieken nog tot de nodige emoties aanleiding gaven.

In eerste aanleg had mr. Geertsema reeds de uiterste aanvechtbare binding tussen lidmaatschap van een omroepvereniging en algemeen programmablad gelaakt en een zg. „etherspoorboekje” bepleit, dat alleen de volledige programma-gegevens zou bevatten.

In zijn antwoordrede had de minister de heer Geertsema voorgehouden, dat deze nu steeds wel beweerde, dat zoveel duidende niet tevreden zijn met de huidige situatie en naast de bestaande verenigingen wat anders willen, maar dat hij dit niet waar kon maken zolang die ontevredenen zich niet, in het vereiste aantal georganiseerd, als gegadigden aanmelden.

Op zijn beurt bracht de heer Geertsema in zijn dupliek in herinnering, dat er op het ogenblik ruim 500.000 abonnees zijn op het blad „Televizier”. Welnu, dat zijn voor de overgrote meerderheid de mensen, die geen vrede hebben met het bestaande bestel, maar niet willen medewerken aan een verdere verbokkelling en verzulling door weer nieuwe omroeporganisaties op te richten.

Het blad Televizier zal nu waarschijnlijk moeten verdwijnen en voor de abonnees daarop zou nu het „etherspoorboekje” de aangewezen oplossing zijn. Daarmee zou dan mede het bewijs kunnen worden geleverd van de werkelijke grootte van de aanhang der bestaande omroepverenigingen.

Recht op wederwoord

Was dit pleidooi echter tevergeefs, anders lag het met de aandrag van mr. Geertsema om te komen tot het door mevrouw Van Someren reeds jarenlang bepleitte „droit de réponse” of, zoals mr. Geertsema het in zijn ingediende motie (die was mede-ondertekend door jkvr. Wittewaal van Stoetwegen en de heer Schakel) uitdrukte: het „recht op wederwoord voor radio en televisie”.

Onder druk van deze motie wist de heer Geertsema de bewindzman tenslotte de uitspraak te ontlokken, dat hij in beginsel een voorstander van dat droit de réponse is. In aansluiting hierop zegde minister Vrolijk toe, dat hij op korte termijn de mogelijkheden van het droit de réponse zou onderzoeken en de resultaten daarvan aan de Kamer zou doen weten, zo het al niet gewenst zou zijn dat hij dan terstond met een wettelijk voorstel zou komen.

Na deze toezegging kon de heer Geertsema zijn motie intrekken. Wie dat in zo'n geval niet doet, loopt de kans dat hij het omgekeerde bereikt van wat hij bereiken wil, omdat dan de kans bestaat dat voorstanders nochtans tegenstemmen, daar zij de motie, gezien de toezegging van de minister, dan „overbodig” noemen.

Voor het overige stond de uitslag van het debat in zijn geheel natuurlijk reeds vast, gezien ook de bij de Kabinetformatie gemaakte afspraken. Met de steun van de PvdA (waar alleen de heer Goedhart zich van zijn fractie distancieerde), de KVP (waar de heer Blaisse namens een minderheid nog wat tegenstribbelde), de ARP en enige leden van de CH-fractie onder leiding van de heer Kikkert, is mr. Vrolijk van een vrij grote meerderheid der Kamer voor zijn in de nota neergelegde plannen verzekerd.

Een nota, waarvan mr. Geertsema tenslotte nog opmerkte, dat wanneer hij zijn conclusie in één zin zou moeten vastleggen, die aldus zou luiden: „De nota geeft ons een beeld van het toekomstige bestel-Vrolijk, maar een vrolijk toekomstbeeld geeft zij ons allerminst”.

A. W. A.

Deze Burger

stond zo alleen als een mens maar kan zijn op Piccadilly Circus in Londen. Het was middag en de lichten waren nog niet ontstoken en het zijn de lichtjes die dit plein zijn uitzonderlijke allure geven.

Voor al de verkeerspolitie door het aanbrengen van zware hekken het verkeer sterk heeft ingedamd, waardoor het middagedeelte vrijwel leeg komt te liggen, is er, zonder het vlammegekleurde lichtjesspel, weinig grootsteeds meer aan te beleven. Menige grote markt in ons kleine vaderland is groter dan dit wereldbepaalde rondje onbebouwde Londense grond.

Doch niettemin geeft het deze en de burger nog steeds het gevoel dat het een van de navels der wereld is, zoals Parijs' Place de l'Opera, zoals Berlijns Potsdammer Platz, zoals de Kikar Dizengoff van Tel Aviv, onze eigen Amsterdamse Dam, Newyorks Times Square, Athene's Plein van de Grondwet of Rome's Sint Pietersplein; er zijn tientallen wereldbekende „navels der wereld”.

Zo alleen, zo onbekend, zo anoniem als een mens maar kan zijn; geen ander mens die Deze Burger kent. Zelfs niet bij naam. Zelfs niet - zoals na een klein uur vliegen - bij voortreffelijke reputatie.

Geen der voorbijgangers, zelfs niet als hij John Grimond zou heten, die denken, laat staan zeggen, zou: „kijk, daar heb je nu Deze Burger, een van 's werelds fameuze praatjesmakers, woordenbreiers, politieke ingewandekijkers.

Maar er was wel troost bij deze mistroostige gedachte: Geertsema en Toxopeus, en Loe van Rees, Witteveen en Herman Wigbold, zelfs Carmiggelt, van Thiel, Jonkman en de burgemeester van de bloeiende gemeente Olst, zou hetzelfde (niet) overkomen. Zelfs Geertsema.

Men zegt wel eens, met een nagepraat praatje, dat de wereld zo klein is - zij kan weerzinwekkend groot zijn.

Wat weet Hoensbroek van Sneek?

Kent Heerenveen de zorgen van Valkenswaard?

Wat weet Helmonds society-set van die van Amersfoort of Munstergeleen?

Vraag de grootste man van Appingedam wie zijn Bredase tegenvoeter is, de Casanova van Ulrum, wie de Don Juan van Schagen is, de touwtjestrekker achter de schermen der Almelse gemeentepolitiek, wie de poppetjes van Medemblik naar zijn believen doet dansen?

De wereld klein?

Vijf-en-vijftig minuten vliegen van Schiphol naar Londen Airport en reeds in de bus naar Cromwell Road is zelfs schrijver-dezes een onbekende geworden.

De juichkreten waarmee de kleine luyden hun grote Smallenbroek uitgeleide hebben gedaan, zijn nauwelijks verstomd, of Le Bourget ontvangt der broedren vader met ijzige onverschilligheid.

Zo stond een man, een heer, een stukjesschrijver, een anonymus op Piccadilly Circus en dacht, vervuld van heimwee aan de verre wereld waarin hij, terecht, door gans een volk wordt bewonderd en toegejuicht als

deze burger

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

GEZAG (I)

★ ★ Het staat vast, dat het percentage Nozems temidden van de „gewone” Nederlandse jeugd verheugend klein is. Toch kan dit ongewone percentage het burgers, boeren, buitenlui en politie geducht lastig maken. Dat blijkt telkens in Den Haag. Het bleek ook op de tramlijn Spijkenisse-Rotterdam. Op zondagavonden was de laatste tram op die lijn bij herhaling het toneel van Vandaalse manoeuvres. Gebroken ruiten, kapotte lampen en vernielde banken waren stevast het resultaat van een zeer speciaal soort vrijetijdsbesteding. Ook dreigden er meisjes en vrouwen te worden gemoest.

Nadat aanvankelijk de tramdirectie die laatste rit wilde laten vervallen, schijnt men thans de zaak nog eens te willen aanzien. Dit „aanzien” zal men dan moeten begeleiden door versterkte politie-controle. Ondanks personeelstekorten moet dit mogelijk zijn. Want het is ontoelaatbaar, dat het gezag bij bedreiging van personen en goederen verstek zou laten gaan.

GEZAG (II)

★ ★ Het gezag heeft tijdens de auto-races op het circuit van Zandvoort een nare - neen, niet misse - beurt gemaakt. De manager van de kampioenrijder Jim Clark heeft dienaar van de politie een klap toegediend. Dat geschiedde omdat men hem van de baan wilde verwijderen. Maar de goede man had nagelaten op de juiste plaats het uiterlijk kenteken te dragen, dat zulk een verwijdering zou hebben voorkomen. Jim Clark blijft, ondanks zijn verbluffende overwinning(en), een coureur zonder sterallure. Een race-auto is voor hem een object waar muziek in zit. Voor zijn manager was die muziek kennelijk te sterk. Al klappend had hij zijn zenuwen niet in bedwang. Of de politie hier zeer tactisch is opgetreden, is ons niet bekend. Dit gehele geval rondom een sport-lievelling gaat natuurlijk, al dan niet gekleurd door de internationale pers. Dat is jammer. Wij kunnen echter voorshands niet inzien, dat de Zandvoortse politie zich zomaar moet laten slaan. Dat zou een te hoge „prijs” zijn. Zelfs voor een Grand Prix.

HAVEN

★ ★ Vorige maand is langs de autosnelwegen een stopverbod van kracht geworden, dat beoogt de veiligheid van het verkeer te bevorderen. Te weinig is daarbij echter gedacht aan de functie die de vluchtbermen noodgedwongen hadden voor het wegvervoer. In een destijds uitgebracht rapport van de Commissie Vermoeidheid Chauffeurs werd reeds op de noodzaak van de inrichting van parkeergelegenheden langs de autosnelwegen gewezen. Het gebrek aan parkeerhavens noopt vrachtwagenchauffeurs er soms toe hun rust tijdens een lange en vermoeiende rit juist op de vluchtbermen van deze wegen te zoeken. De EVO heeft onlangs de minister van verkeer verzocht op korte termijn parkeerhavens te doen aanleggen. Een verzoek, dat wij graag kracht bijzetten. Opdat de beroepschauffeur veilig in de thuishaven kan terugkeren.

VLAG UIT

★ ★ Voor de twaalfde maal in successie gaat volgende week, behalve in Nijmegen, ook in Apeldoorn een vierdaagse van start. Gezien het uiteenlopend karakter van deze twee wandelevenementen is er ook voor beide plaats. Men moet slechts be-treuren, dat al die jaren de NWB (Apeldoorn) en de KNBvLO (Nijmegen) in conflict met elkaar hebben geleefd. Het ziet er echter naar uit, dat binnenkort een einde aan deze koude oorlog zal komen. Het punt van de organisatie van de avondvierdaag-sen lijkt het laatste te zijn, dat nog om een oplossing vraagt. En ook daar-aan wordt gewerkt. De vice-voorzit-ter van de NWB verklaarde onlangs: „We hopen dat „Nijmegen” bij de officiële opening en sluiting van „Apel-doorn” aanwezig zal zijn. We zullen dan graag de KNBvLO-vlag hijsen”. Als het tot een dergelijke verzoening komt, is er inderdaad reden om de vlag uit te steken.

**OOK MEVROUW KUIPER-STRUYK
GAAT DE KAMER VERLATEN**

Wanneer de Tweede Kamer na de derde dinsdag van september haar normale werkzaamheden hervat, zal onze fractie nog een tweede lid moeten missen.

Men heeft het in de dagbladen reeds kunnen lezen: op medisch advies heeft mevr. ir. A. Kuiper-Struyk moeten besluiten, een ge-

boog wat minder strak moet worden gespannen.

Dat geval doet zich thans voor bij mevr. Kuiper en bij alle leedwezen over haar thans noodzakelijk ge-worden besluit, zal ieder dat toch ten volle eerbiedigen.

Mevr. Kuiper-Struyk, een van de weinige vrouwelijke bouwkundige ingenieurs in ons land, die haar opleiding genoot aan de Technische Hogeschool te Delft, was sedert mei 1959 lid van de Tweede Kamer voor onze VVD-fractie.

Zij behandelde daar niet alleen aangelegenheden betreffende de volkshuisvesting, de bouwnijverheid en de ruimtelijke ordening, die haar eigenlijke „vak” vormen, maar zij had, als goede Rotterdamse, ook grote belangstelling voor de havenproblemen, de zeescheepvaart, en de Rijnvaartkwesities, zomede voor het

Mevr. Ir. A. KUIPER-STRUYK

deelte van haar veelomvattende taak namelijk de combinatie van het lidmaatschap van de Tweede Kamer en dat van de gemeenteraad van Rotterdam, op te geven.

Mevr. Kuiper heeft gekozen voor het Rotterdamse gedeelte van haar werk, zodat zij met ingang van het nieuwe zittingsjaar haar Kamerlidmaatschap zal beëindigen.

Het aantal van hen, die hun werkkracht en hun tijd voor het politieke leven willen en kunnen beschikbaar stellen en over de beschikbaarheid en de eigenschappen beschikken om in onze vertegenwoordigende lichamen zitting te nemen, is vrij beperkt. Dat is niet alleen in onze partij zo, maar dat geldt ook voor de andere partijen.

Zo moet er in de politiek menigmaal op de geschikte krachten roef-bouw worden gepleegd door de combinatie van elk voor zich veeleisende taken. Voor menigeen komt na een aantal jaren dan ook het ogenblik, dat een of meer van deze ta-ken moeten worden beëindigd en de

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Boeiende inleiding in Zeist

De Provinciale voorjaarsbijeenkomst te Utrecht werd dit jaar te Zeist gehouden op 14 juni. Na aankomst van de gasten; mevr. mr. J. M. Stoffels-Van Haaften, mej. mr. J. L. M. Toxopeus-Pott en mevr. mr. E. Veder-Smit, werd aan tafel gegaan voor de lunch. Toen de presidente, mevrouw G. Huese-Laming, de middagvergadering opende, was de zaal aardig vol. Er was zelfs een lid uit Zandvoort gekomen met man en bandrecorder om ervaring op te doen voor een eventuele vrouwengroep aldaar op te richten!

In haar openingswoord las de presidente eerst het jaarverslag voor van de centrale Utrecht. De kadercursus blijft een succes. Bijzonder verheugend vond spreekster het, dat de vertegenwoordiging van de Vrouwen in de VVD in het Hoofdbestuur en de Partijraad, zowel als de financiële regeling in vrouwen-groepen en voor de centrale-vertegenwoordigsters nu reglementair op de jaarvergadering in Zwolle werd vastge-

hoger onderwijs. Over al deze onderwerpen wist zij met overtuiging haar goed gemotiveerde oordeel uit te spreken, waarbij zij het desbetreffende ministers door haar kennis der feiten en haar vasthoudendheid menigmaal niet gemakkelijk maak-te.

Rotterdam met zijn grote - tevens nationale - belangen zal een waardevolle pleitbezorgster op het Binnenhof missen. Onze Rotterdamse geestverwanten kunnen zich echter troosten, dat zij voor de gemeenteraad behouden blijft. Een tweede troost zal Rotterdam kunnen putten uit het feit, dat prof. Witteveen haar plaats in de Kamer zal innemen, die, al woont hij dar thans niet meer in deze stad, door zijn studiejaren op het Rotterdamse gymnasium en aan de Nederlandse Economische Hogeschool en vervolgens door zijn hoogleraarschap gedurende een groot aantal jaren aan deze zelfde hogeschool zich in geest stellig nog in belangrijke mate met de Maasstad verbonden zal voelen.

Allen, die in de Kamer met mevr. Kuiper hebben samengewerkt of door hun werk in het Kamergebouw contacten met haar onderhielden, wensen mevr. Kuiper-Struyk verder gaarne het allerbeste toe, in de hoop en het vertrouwen, dat zij in ieder geval in de Rotterdamse raad nog veel en nuttig werk te algemenen nutte zal kunnen verrichten.

A.W.A.

legd. Zij meende dat de vrouwelijke H. B.-leden hier bijzonder goed werk gedaan hebben.

Mevr. Stoffels gaf een voortreffelijk overzicht van de „Hulp aan ontwikkelingslanden”. Er zijn drie redenen die deze hulp zouden kunnen motiveren. Ten eerste een politieke reden. De hulp door Westerse landen geboden zou de communistische sfeer aan banden leggen. Ten tweede het economische belang en ten derde: het humanitaire of ethische element dat spreekster het zwaarst liet wegen. Zij vond hierin voldoende argumenten om hulp te verlenen. Ook de stabilisering van de vrede was ermee gediend. Ook weer bezien op lange termijn. Het is jammer dat de kanalen die de hulp verlenen niet bepaald overzichtelijk werken. Nederland draagt bij in de grote pot voor de multi-laterale hulp door de V.N. Voorts verlenen wij regionale hulp via de 6 E.E.G.-landen. Als eigen bijdrage is de uitzending van deskundige hulp en de steun aan het Jongeren Vrijwilligers programma te noemen. Dit laatste werd in navolging van het U.S.A. jongerenkorps opgericht. Hierbij is grote voorzichtigheid geboden. Jonge mensen missen de ervaring en de wijsheid die voor dit werk noodzakelijk zijn en spreekster voelde meer voor het opvoeren van het aantal deskundigen dat wij uitzuren. Het beleid van de overheid is nog niet voldoende gecoördineerd het is verdeeld over teveel instanties. Misschien zal de nieuwbenoemde minister kans zien orde te scheppen. De VVD is zeker bereid medewerking te verlenen. Spreekster vindt de f 300 miljoen die dit jaar beschikbaar werden gesteld aanvaardbaar.

Na beantwoording van de vragen kreeg mej. Toxopeus Pott het woord over de „Actuele Politiek” die zij ons met groot élan bracht. Zij zag het liberalisme en het socialisme als grote tegenpolen. Dit komt weer tot uiting in het aangekondigde beleid van het nieuwe kabinet-Cals. De uitgaven zullen stijgen waardoor nieuwe belastingen noodzakelijk worden. Het liefst zouden de socialisten particulier bezit veranderen in volksbezit. Door de toenemende geldsontwaarding wordt sparen steeds onaantrekkelijker. De arbeider wordt gecompenseerd door loonsverhoging om de stijgende prijzen te kunnen betalen. De nivellering werkt ook door bij het onderwijs en in het culturele vlak. De moeizaam veroverde liberale invloed in het kabinet vanaf 1959 is al verloren gegaan. Een bittere pil voor ons liberalen en niet het minst voor de drie afgetreden ministers die juist na 6 jaar de vruchten van hun werk zouden plukken. De presidente besloot de dag door allen op te wekken de goede voorlichting door de spreeksters geboden te gebruiken in een bewuste propaganda voor de VVD in de komende verkiezingen van het volgend jaar.

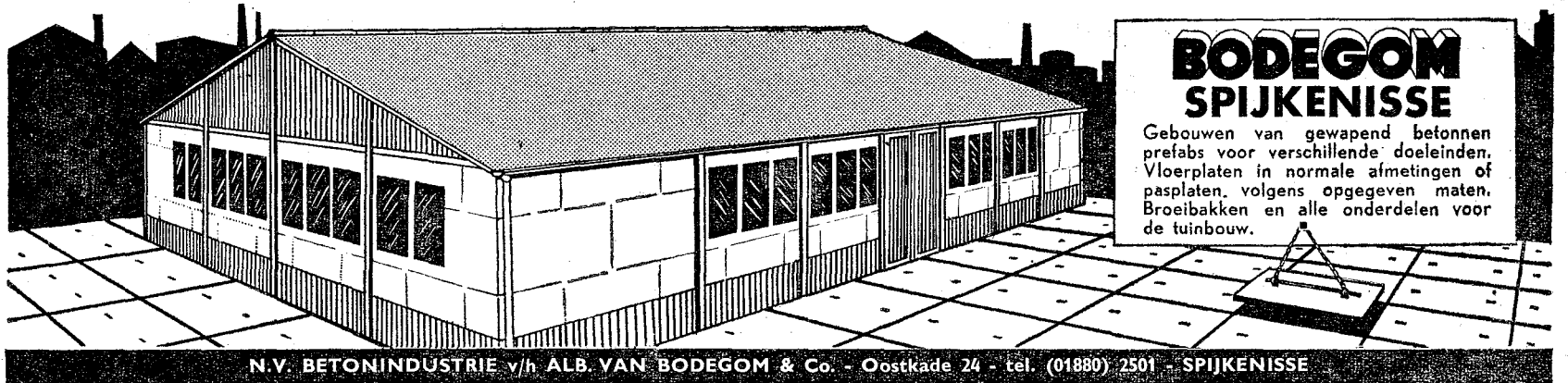
G. HUESE - LAMING

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM
KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT
TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

„Maak de V.V.D. sterk!!”

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten, volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

CABINES op elk merk chassis, hetzij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN alle uitrustingen te leveren in zee-water-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent S.A.A.G. Zwitserland.

nationaal en internationaal bekend! vraag prijs en inlichtingen.

**CARROSSERIEFABRIEK
FIRMA PAUL & VAN WEELE**
's-Gravenweg 350 — Nieuwerkerk a/d IJssel (Holland)
Telefoon Directie, fabriek en boekhouding (01803) 2841 (3 lijnen)

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenedijk 10
CAPELLE A. D. IJSSEL

SPECIAAL VOOR GEPENSIONEERDEN

Ons programma voor winterreizen, vertrek op 23 oktober en 4 januari, naar Mallorca en Malaga is wederom verschenen. Vele mogelijkheden, o.a.:

- 60 dg. Mallorca vol pension v.a. f 799,-
- 60 dg. Mallorca logies/ontbijt v.a. f 672,-
- 60 dg. Malaga logies/ontbijt v.a. f 702,-

VRAAG ONS UITGEBREIDE PROGRAMMA.

CENTOURI VLEGREIZEN

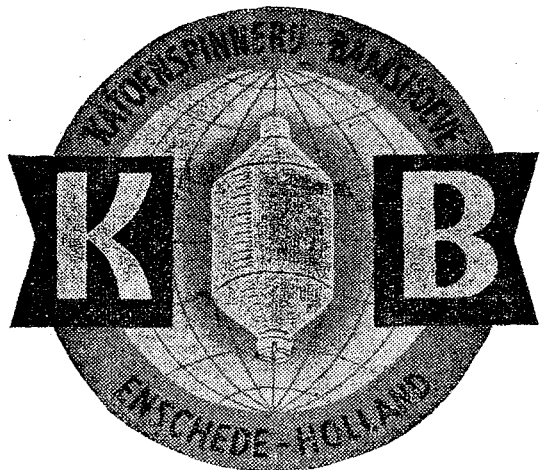
KRUISSTRAAT 15 - HAARLEM - TELEFOON 02500-13395

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

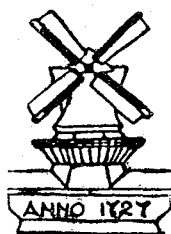
*industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken*

**Spinners en Twijners
van**

Weef- en Tricotgarens

ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN

KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 354 00
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 320 55
HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 2677

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

NASSER'S DREIGEMENT

President Nasser van Egypte heeft zondagavond 11 juli in een door de Amerikaanse t.v. uitgezonden interview verklaard, dat hij geen kans ziet voor een vreedzame regeling met Israël. Een oorlog met Israël is onvermijdelijk, zo zei hij voor de zoveelste keer. Maar hij voegde er iets aan toe, iets dat naar ons inzicht niet over het hoofd mag worden gezien, nl. dit: „Het mag dan niet vandaag zijn, het mag dan niet binnen enkele jaren, binnen tien jaar zijn, doch de Arabieren moeten zich in die tijd voorbereiden.”

De president voegde er uiteraard aan toe, dat Israël een bedreiging vormt: „zij vielen ons land in 1956 binnen en ze zullen dat weer doen wanneer ze de kans krijgen”.

Men kan met deze verklaring van Nasser twee kanten uit. Men kan er in beluisteren, dat Nasser van plan is met zijn Arabische broeders buiten Egypte ooit de Israëlers de Middellandse Zee in te drijven. Men kan er ook in beluisteren, dat Nasser helemaal niet van plan is om met de Israëliërs te gaan vechten. Al doen de Israëliërs goed met de eerste mogelijkheid ernstig rekening te houden, wij neigen toch tot de tweede mogelijkheid. En dit om twee redenen.

Allereerst is de Egyptenaren de krijg van 1956 niet zo best gekomen. Momenteel is het Egyptische leger niet opgewassen tegen een woestijn-oorlog. Daarom voelt Nasser niets voor militaire avonturen, niet tegen Israël en niet tegen de door Engeland beheerste kuststaatjes van het Arabische schiereiland. Aan het avontuur in Yemen zal de heer Nasser bepaald onaangename herinneringen bewaren.

Er is een belangrijker tweede reden, waarom de Egyptische president niet zo oorlogszuchtig is. Naast de kreet — tegenover de Arabische buitenwacht — kan men een andere uitspraak van Nasser zetten, deze, uit zijn „Filosofie van de revolutie”: „Wanneer ik aan onze ervaringen in Palestina denkt, valt mij iets merkwaardigs op. We vochten in Palestina, maar we waren met onze gedachten bij Egypte”.

President Nasser is voor alles Egyptenaar en pas in de tweede plaats Arabier. Hij past wel op dat hij zulks niet hard uitschreeuwt, dat zou zijn extern prestige aantasten en daar hecht hij zeer aan. Natuurlijk, want zolang hij wordt beschouwd als de grote man van de Arabische wereld, kan hij én het Westen én het Oosten imponeren en trachten beide tegen elkaar uit te spelen bij het verkrijgen van materiële hulp voor zijn interne politiek. Aan een experiment als een verbond met Syrië, dat in 1961 uiteenviel, waagt hij zich evenwel niet meer, zo Arabisch is hij niet.

Interne politiek

De interne politiek van Nasser is erop gericht in de jaren zestig het nationale inkomen van zijn land te verdubbelen. Een tweede vijfjarenplan is daarvoor in de maak of net op papier gezet. Het eerste, dat al zeer ambitieus was, is niet helemaal gerealiseerd, maar toch mogen de cijfers er zijn. In de eerste vier jaar, dat is tot juni 1964, nam het bruto nationale produkt toe met 28 procent. De industriële produktie groeide met 45 procent.

De regering Nasser boekte meer successen. De gezondheidszorg verbeterde belangrijk. De bevolking neemt thans met drie procent per jaar toe. Dat geeft problemen, want de bevolking van Egypte, 30 miljoen mensen, is samengeperst op ongeveer

3½ procent van het grondoppervlak, de rest van het land is niet bewoonbaar. De roemruchte Assoean Dam zal een kwart toevoegen aan het vruchtbare gebied, maar het blijft duidelijk dat Egypte snel moet industrialiseren. De ontwikkeling van de — niet genationaliseerde — landbouw stelt bovendien teleur.

President Nasser is een pragmatiscus. Hij poogde de industriële expansie te bevorderen en tegelijkertijd zijn politieke aanzien te vergroten door zeventig procent van de industrie te nationaliseren. Voor de bouw van de Assoean Dam dé-nationaliseerde hij echter de Egyptische bouwbedrijven die met de Russen het karwei opknappen: vanwege de efficiency.

De economische adviseurs van Nasser hebben hem duidelijk gemaakt dat, ook wanneer het buitenland hulp verleent (en dat is volgens Nasser niet meer dan „belasting, die de staten met een koloniaal verleden moeten opbrengen als schadeloosstelling aan hen die zij zo lang hebben uitgebuit”), de Egyptenaren zelf meer moeten sparen en dus minder moeten besteden, wil het industrialisatieplan verwerkelijk kunnen worden. Vrij vertaald, de Egyptische regering moet een politiek van bestedingsbeperking gaan voeren. Dat is geen schande, het komt in de beste westerse landen voor. Maar het is ook voor meneer Nasser moeilijk verkoopbaar.

ALLERHANDE

Wanneer de statistici voor het Duitse vreemdelingenverkeer het cijfermateriaal over 1964 zullen hebben uitgewerkt, zal het totaal niet ver van 2.000.000 liggen: twee miljoen overnachtingen door Nederlanders in Duitsland en dat alleen in het jaar 1964. De stijging van 1,7 miljoen in 1963 tot deze raming moet men zelfs als een zeer voorzichtige schatting beschouwen. In feite voltrekt zich elk jaar een kleine volksverhuizing over de Nederlands-Duitse grenslijn.

(Der Hafenkurier)

Die bestedingsbeperking zal n.l. vooral de opkomende, men kan zelfs zeggen nieuwgevormde stedelijke arbeidersklasse treffen. En dat komt Nassers populariteit natuurlijk niet ten goede. De tegenslagen in de buitenlandse politiek heeft zijn volk laconiek geslikt, maar het is voor de Egyptische president zaak er voor te zorgen dat binnenlandse impopulaire maatregelen niet samengaan met politieke en militaire avonturen buiten de landsgrenzen, tegenover Israël met name.

Externe invloeden

Ook extern heeft Nasser reden om tegenover Israël rustig te blijven, het bij dreigen op heel lange termijn te laten. Hij heeft de Duitse bondsrepubliek van zich vervreemd (de laatste belangrijke raketspecialist is inmiddels ook uit Egypte in West-Duitsland teruggekeerd), doordat hij de heer Ulbricht ontving. Amerika maakte moeilijkheden over voedselzendingen, de betalingsbalansmoeilijkheden maken het Westen helemaal huiverig. Die moeilijkheden moet men niet onderschatten, de nieuwe Egyptische industrieën zitten daardoor vaak zonder grondstoffen en onderdelen. Het Westen vraagt hoge renten voor leningen en wil betaling in harde valuta. Het Oosten is gemakkelijker, Rusland heeft zijn rentevoet eens en voor al vastgesteld op 2½ procent (kom daar hier eens om) en is bereid als aflossing Egyptische goederen aan te nemen. Maar ook de Russen willen graag weten of de Egyptenaren het geld wel nuttig besteden, m.a.w. geven ook niet alles wat gevraagd wordt. En ook de Russen zijn niet in een oorlogje geïnteresseerd. Overigens, de grotere soepelheid van de Russen, die zoals reeds gezegd ook bij de Assoean Dam helpen (een door het Westen gemiste politieke kans!), inspireert Nasser niet tot communistische denkbeelden, hij heeft het bij het rehabiliteren van een paar plaatselijke communisten gelaten.

De gehele politiek van Nasser is Egypto-centrisch. Dat is hem moei-

lijk kwalijk te nemen. Het zal ook moeilijk vallen te ontkennen dat er in zijn land een en ander te doen viel, wijlen Faroek en diens „regering” hadden het aardig, zuiverder gezegd, onaardig, laten zitten. Dit alles is geruststellend. Voor Israël, al doet dat nogmaals gezegd beter op alles voorbereid te zijn, zonder zich nochtans te laten afhouden van de vreedzame opbouw van eigen land, zonder daarbij intern politieke vetes te cultiveren. Het is geruststellend voor de gehele situatie in het Nabije Oosten.

De heer Nasser is op 15 maart van dit jaar weer voor zes jaar herkozen tot president van Egypte. Hij is nu 48 jaar; naar de mens gerekend kan hij dus nog jaren mee. Politieke rivalen heeft hij nog niet. Ondanks alle bezwaren die tegen hem zijn in te brengen, althans die tegen hem worden ingebracht in onze westerse wereld, mogen wij hopen dat hij nog lange tijd de Egyptische touwtjes in handen houdt. We weten wat we hebben....

dBo.

COPIJN GROENEKAN

REEDS MEER DAN TWEE EEUWEN EEN BEGRIP VOOR

boomkwekerij-
produkten

EN
tuinarchitectuur

TELEFOON 0 3401-1207

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

STALEN
MEUBELEN

GISPEN

CULEMBORG

V.O. (Volksonderwijs)

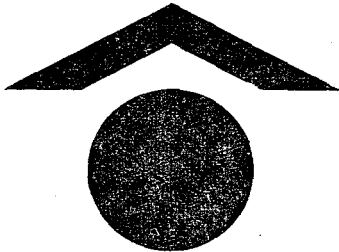
„Houdt de Vrijheid hoog!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

Biedt uw geld een waardevast onderdak

Binnenlands Beleggingsfonds „Vast Goed”

Directie: Gebr. Teixeira de Mattos

Uitkering over 1964 f 65,- per bewijs van 10 participaties, waarvan f 57,63 vrij van inkomstenbelasting. Afgiftekopers per bewijs van 10 participaties f 1221,- (ex uitkering over 1964).

Verslag over 1964 te verkrijgen bij commissionairs en banken of bij het Fonds, Herengracht 444-446, Amsterdam tel. 64261.

CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.
KROMME NIEUWE GRACHT 6 — UTRECHT

**Aantrekkelijke rentevergoeding
op rekeningen-courant
met deposito-karakter**

TELEFOON (030) 15851 POSTGIRO 75651

MINDER BELASTING BETALEN

De belastingverlaging is een feit, maar U kunt nog belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstegarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstegarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht. Inlichtingen over deze inkomstegarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 1 70 43 *

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

N. V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
's-GRAVENWEG 264, TEL. 11.40.60

Fabrikanten van:

SISAL- EN MANILLATOUWWERK

STAALKABELS

HERCULESTOUW - PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO

VERTO-HAARBOUCLE

tevens van:

COCOS VLOERBEDEKKING

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

„Maak de V.V.D. sterk!!”

UNITED DAIRY- MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

SNICKERS' HANDEL MIJ. N.V.
ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

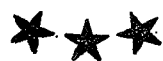
Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT” Gaswandketels
„KLAFRESTRÖM”-gietijzeren ketels
„MARK”-radiatoren
„N.S.K. SALLAND”-ketels
„THERMIA”-warmwaterboilers
„FLAMCO”-ophangstroppen
„FLEXCON”-expansievaten

OLIESTANDMETERS
OLIETANKS
AFSLUITERS
PLINTVERWARMING
„MARK”-BUIGMACHINES
VLOERHULZEN
LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de
CENTRALE VERWARMING

★★★
Le Maire
DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 · DELFT

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverf
constructieverf
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, cyprus, denemarken, Duitsland,
engeland, finland, frankrijk, italië, japan, pakistan, spanje, Zweden.

SINDS 1892

*in het hart
van Amsterdam*

COMPLETE
INTERIEURVERZORGING

DESKUNDIGE
ADVIEZEN

FRANCO
LEVERING
DOOR GEMEEL
NEDERLAND

Brandsteder

MEUBELN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefon 24 87 16

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

STAAL
CONSTRUCTIES
voor elk
project

DIRECTEUR: A. CALJÉ

VRAAGT INL. BIJ

N.V. **LATUMEBD**

TEL: (01859) 2647 ALBLASSERDAM

Voor Uw was

NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. **C. D. BORGH & Zn.**

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

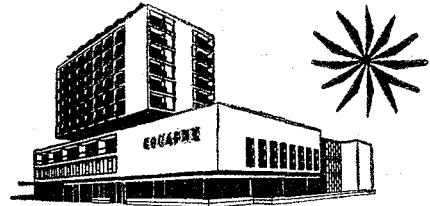
HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast **koning** is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

**ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN**

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

hotel atlanta

ROTTERDAM

Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

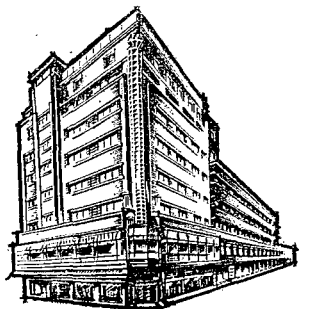
Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

*Gevaren van
arbitraire macht*

(zie pag. 5)

OOST EN WEST

AL bevinden wij ons in het bin-
nenland, tenminste voor zover
het de politiek betreft, in een rus-
tige midzomer-stemming, de inter-
nationale politiek blijft in vrij heftige
beweging. Het is vooral de kwestie-
Vietnam, die al het andere over-
heerst. Daar is reden voor. Want hier
ligt — potentieel — de gevaren-
haard van een grote oorlog. Slechts
het feit, dat niemand die oorlog wil,
ontneemt aan de situatie veel van
haar dreigend karakter.

Intussen is men vooral in de Ver-
enigde Staten, die hier de kastanjes
uit het vuur moeten halen, alles be-
halve gelukkig met deze kracht-
meting. President Johnson heeft on-
langs uitbreiding van het militaire
potentieel in Vietnam aangekondigd.
De uitbreiding betreft voorlopig
slechts 50.000 man. Maar meerdere,
trapsgewijze versterkingen kunnen
volgen.

* * *

MEN heeft de strijd in Vietnam
een oorlog „met de ver-
keerde vijand, op het verkeerde mo-
ment en op de verkeerde plaats”
genoemd. Slechts het laatste punt
van deze trits schijnt ons juist. Een
oorlog met duizenden mijlen lange
aanvoerlijnen is inderdaad „ver-
keerd”. Maar het is uiterst twijfel-
achtig of het conflict vermeden had
kunnen worden. Noord-Vietnam is
met de herinnering aan de markante
nederlaag der Fransen blijkbaar van
mening, dat het ook Amerika zijn wil
zal kunnen opdwingen. Amerika
meent echter, dat in het belang van
het gehele Westen, een uitbreiding
van de communistische macht in
Zuid-Oost-Azië niet kan worden ge-
duld. En dit reeds met het oog op
het Westelijk prestige bij de niet-
gebonden landen. Een nederlaag in
Zuid-Vietnam zou consequenties met
zich meebrengen voor India en In-
donesië. Maar ook voor Maleisië en
Thailand.

* * *

HET doel nu van de Ameri-
kaanse politiek is Noord-
Vietnam en ook China ervan te
overtuigen, dat een militaire over-
winning in het Zuiden onmogelijk is.
Maar daarom bevindt Johnson zich
in de weinig benijdenswaardige po-
sitie steeds meer Amerikaanse troe-

pen te moeten inzetten in een gebied,
waar vooralsnog de Vietcong ook al
door zijn guerilla-tactiek niet is te
verslaan. Alle kritiek in en buiten
Amerika op deze politiek van kracht
verliest onzes inziens echter uit het
oog, dat de Verenigde Staten zich op
dit ogenblik onmogelijk kunnen te-
rugtrekken uit een strijd, die —
schijnbaar hoe absurd ook — toch tot
inzet heeft het machtsevenwicht in
deze wereld.

* * *

HET enige middel om uit de im-
passe te geraken is natuur-
lijk overleg aan de conferentietafel.
Vijftien maal en met behulp van
veertig landen hebben de V.S. ge-
poogd om onderhandelingen zonder
voorwaarden te entameren. Al deze
pogingen waren vruchteloos. Want
Hanoi meent blijkbaar dat een mili-
taire overwinning in Zuid-Vietnam
zeer wel mogelijk is.

President Johnson heeft V.N. se-
cretaris-generaal Oe Thant verzocht
alle middelen te beproeven om de
vrede te herstellen. Ook hebben de
Verenigde Staten zich met een brief
tot de voorzitter van de Veiligheids-
raad gewend. Tenslotte hebben o.m.
premier Sjastrri van India en presi-
dent Tito van Joego-Slavië op onder-
handelingen aangedrongen. Noord-
Vietnam en China hebben al deze
pogingen met hoon overladen.

Het doel van Amerika kan slechts
zijn zich zonder militaire overwin-
ning toch zo sterk te tonen, dat ook
de tegenpartij ten lange leste zal in-
stemmen met onderhandelingen.

* * *

IS dus het Oosten en met name
Vietnam nog steeds in heftige
beweging, toch deden zich in het
rustiger Westen ontwikkelingen voor,
die in de toekomst van groot belang
kunnen zijn. Wanneer wij hierbij de
uitputtingsslag, georganiseerd door
president De Gaulle tegen de EEG
en gedeeltelijk zelfs tegen de NATO
pro memorie vermelden, geschiedt

dit omdat zich hier weinig nieuwe
feiten hebben voorgedaan.

Nieuw en zeer opzienbarend is
echter de stille revolutie, die zich
blijkbaar in de Britse conservatieve
partij heeft voltrokken. Daar werd
Edward Heath, een modern conser-
vatief, die niet tot de geijkte „esta-
blishment” behoort, tot aanvoerder
der Tories gekozen. Hij is leider van
de conservatieven zowel in het La-
gerhuis, als van de Conservatieve
Partij geworden. Een samenvoeging
van functies, waartegen men in En-
geland blijkbaar geen bezwaar heeft.

Bovendien is „Ted” Heath, de lei-
der van het schaduw-kabinet, indien
bij nieuwe verkiezingen de Tories
weer aan de macht zouden komen,
tevens automatisch premier van het
volgende Kabinet. Dat hij hiertoe de
capaciteiten heeft, staat bij zijn poli-
tieke vrienden en vijanden vast. Ook
thans reeds kan men in het Lager-
huis pittige debatten verwachten —
maandag had men er reeds een staal-
tje van — tussen de nieuwe Tory-
leider en de strijdvaardige premier
Harold Wilson. De Labour Eerste
Minister heeft intussen met zijn
maatregelen tegen overbesteding ter
verdediging van het pond sterling
zijn eigen partijgenoten stellig niet
in een rozige stemming gebracht.

Edward Heath, die het bedrijven
van politiek, en in het bijzonder de
economische facetten daarvan als
een levenswerk beschouwt, heeft één
grote hobby: muziek. Hij is een uit-
stekend organist, hij dirigeert gaarne
en met talent een kerkkoor.

Voor ons, Nederlanders, is het van
groot belang, dat Heath — al ge-
lukte dit niet door de houding van
president De Gaulle — met kracht
en talent gevochten heeft voor het
toetreden van Engeland tot de Euro-
pese markt. Wij hebben Heath enkele
malen in Holland gezien. In zijn
ontmoetingen met de pers toonde hij
zich beminnelijk, met een snelle
glimlach. Maar bovenal in staat, met
enkele pittige volzinnen een moei-
lijk probleem glashelder uiteen te
zetten. Kortom, al behoeft men al
zijn meningen niet te delen, een poli-
ticus waar muziek in zit.

L. M.

JUSTITIA'S BLINDDOEK EN TELEVIZIER

Op menig gerechtsgebouw be-
vindt zich een beeld van
Vrouw Justitia. Haar ogen zijn ge-
blinddoekt en in haar hand houdt zij
een weegschaal. Een schoon rechts-
symbool beeldt uit dat, na hoor en
wederhoor van partijen, de weder-
zijdse aanspraken gewogen worden
en recht gedaan wordt zonder aan-
zien des persoons. Met name dit laat-
ste duidt de blinddoek aan. In een
strafzaak zijn officier van justitie
(Openbaar Ministerie) en verdachte
de partijen, in een burgerlijk proces
een eiser en een gedaagde.

door mr. dr. C. BERKHOUWER
lid van de Tweede Kamer

Begin 1962 hebben de omroepver-
enigingen en het Centraal Bureau
voor de Omroep Televisier gedag-
vaard voor de Rechtbank in Den
Haag. Na ruim twee jaar procederen
heeft de Hoge Raad op 25 juni 1965
uitgemaakt dat het Centraal Bureau
auteursrecht heeft op de zgn. bui-
tenlandprogramma's, nadat het Hof
in Den Haag anders beslist had. De
zaak moet nu verder afgehandeld
worden voor de Rechtbank te 's-Gra-
venhage, met name voor de bewijs-
levering door het Centraal Bureau
dat Televisier de inhoud van de bui-
tenlandprogramma's (dat zijn over-
zichten van de z.g.n. voorprogram-
ma's der omroepen, opgesteld voor
organen in het buitenland) stelsel-
matig heeft overgenomen. Aan de
hand der resultaten van deze be-
wijslevering zal de Rechtbank dan
tevens nog een aantal andere tussen
partijen hangende punten beslissen.
Deze zaak heeft voorlopig dus nog
geen einde.

Dit zo zijnde en hangende deze
civiele zaak dienen precies dezelfde
partijen als betrokken in die zaak
een strafklacht in bij de Officier van
Justitie in Den Haag wegens be-
weerde overtreding van de auteurs-
wet. De Officier laat de Leidse po-
litie binnen 8 dagen een inval doen
bij Televisier. Welk een ijver! Ik ben

(Vervolg op pagina 2)

In verband met de vakanties
zal ons weekblad 12 augustus a.s. NIET uitkomen.
Het eerstvolgend nummer verschijnt een week daarna,
te weten op 19 augustus a.s.

In verband met de vakanties
gelieve men tot 15 augustus de
copy voor het weekblad UIT-
SLUITEND te zenden naar
Prinsengracht 1079 te Amster-
dam.

JUSTITIA'S BLINDDOEK EN TELEVIZIER

(Vervolg van pagina 1)

nog nooit een gewone justitiabele tegengekomen die zo op zijn wenken bediend is geworden. Gebruik is dat hij in zaken als deze helemaal geen gehoor krijgt, doch de boodschap: dit is een civiele zaak. In zijn antwoord op mijn vragen „laat” de minister „daar” of dit regel is. Iedere ingewijde in de praktijk van het rechtsleven weet dat deze regel bestaat. Als het niet zo was zou de minister dit wel betwist hebben. Hij laat het daarom maar daar. Ook voor het overige dekt de minister de officier van Justitie, hetgeen te verwachten was.

* * *

Van mijn kant ben ik echter zo vrij om een en ander in strijd te achten met de normale justitiële gang van zaken. Ik blijf mij veroorloven om de door de minister gegeven rechtvaardiging af te wijzen.

Natuurlijk is de door de omroepen gedane strafklacht niet los te zien van de bewijslevering die zij moeten opbrengen in de civiele procedure en waarvoor zij nu een beroep doen op het Parket van de Officier van Justitie. Voor een gewone justitiabele plegen nimmer de stappen gezet te worden die thans voor de omroepen gedaan worden. De minister heeft gesteld: de Hoge Raad heeft uitgemaakt dat het Centraal Bureau auteursrecht heeft. Dit doet er niet toe. De feitelijke stellingen waarvoor de bescherming van dit recht wordt ingeroepen moeten nog bewezen worden.

Evenzeer is het niet ter zake doende dat de klacht van de omroepen andere programma's en een andere periode betreft dan die waarover het nog steeds gaat in de Haagse procedure. Al deze programma's vormen tezamen de civiele rechtsstrijd tussen Televizier en de omroepen. Hoe men het ook wendt of keert, door het strafrechtelijke opsporingsonderzoek wordt vanwege het O.M. en de politie in de civiele rechtsstrijd van partijen tussen bei-

de gekomen ten gunste van de omroepen die het te doen is om bewijsmateriaal te verkrijgen voor hun civiele zaak.

* * *

Deze interventie blijf ik in hoge mate betreuren. Ik doe dit geheel afgezien van de partijen die hier met elkaar procederen. Waar het mij slechts om gaat en zal blij-

De V.V.D. en het openbaar onderwijs

Van een onzer partijgenoten bereikte het Hoofdbestuur de volgende vraag:

„Kunt u mij inlichten omtrent het standpunt van de VVD ten opzichte van het openbaar onderwijs. Mijn veronderstelling was tot nu toe: De VVD is in Nederland de enige partij (behalve de CPN), die openbaar onderwijs propageert (in sommige gevallen eventueel bijzonder neutraal onderwijs). Ik meende zelfs dat dit een van de punten van het beginselprogramma was. Nu blijkt:

1e. Een VVD-lid hier ter plaatse neemt z'n kind van de openbare school om het naar de protestants christelijke school te sturen.

2e. Een ander VVD-lid legt de zaak aldus uit: Er zijn in de partij 3 richtingen: een roomskatholieke, een protestants christelijke en een humanistische (3 zuilen!). Alleen de humanistische „zuil” zou dan voor openbaar onderwijs zijn.

Wilt u zo vriendelijk zijn mij hierover nader in te lichten.”

Waar deze vraag wel vaker wordt gesteld en waar op dit punt nog wel eens misverstanden blijken te bestaan, menen wij goed te doen haar met het gegeven antwoord te publiceren. Dit antwoord luidt als volgt:

„Uw veronderstelling is juist. De VVD is in Nederland inderdaad de enige democratische partij die consequent op de bres staat voor het openbaar onderwijs. Dit openbaar onderwijs loopt door aanvaarding van de Mammoetwet opnieuw grote gevaren nu het voortgezet onderwijs ook goeddeels volksonderwijs is geworden en nu de getalscriteria van het L.O. eveneens worden toegepast bij schooltypen waarvan er uiteraard veel minder kunnen komen dan lagere scholen.

Ook vormen van voortgezet onderwijs worden nu opgedeeld in drie zuilen waardoor aanzienlijke aantallen ouders, die openbaar onderwijs voor hun kinderen wensen in sommige streken wel gedwongen zijn hun kinderen naar een protestants christelijke of rooms katholieke school te sturen.

De VVD protesteerde daar tegen in het geval Doetinchem (UTS), in het geval Amersfoort (opleidingsschool voor kleuterleidsters) en in het geval Hoogeveen (Vakschool voor de detailhandel). In deze gevallen eist de VVD ten minste bijzonder neutraal onderwijs waar immers althans een inspraak is van de voorstanders van openbaar onderwijs.

Wat individuele VVD-leden aan incidentele beslissingen nemen doet hiernaan niets af en evenmin kan de partij enige verantwoordelijkheid nemen voor een bewering van een ander lid dat spreekt over drie richtingen (zuilen) in een par-

ten gaan is dit: om in het oog vallende wijze wordt afgeweken van een regel wegens welke de normale justitiabele te dezer zake geen bijstand verkrijgt van het openbaar ministerie. Die niet bedeelde leden van onze rechtsgemeenschap ervaren nu dat als men maar een omroeporganisatie is men een groter rechtsbedeling deelachtig wordt.

Dat is rechtsongelijkheid en ongelijkheid van de wet.

Dáárvan heeft dat door mij geschilderde beeld van Vrouwe Justitia nu juist nimmer willen weten. Moge zij daarvan ook niet ten gunste van de omroepen haar blinddoek afdoen. Al was het maar voor één oog. Het gaat hier ten slotte om een zaak welke het geschil Televizier - Hilversum verre te boven gaat. Gelijkheid van rechtsbedeling is een rechtsgoed dat behoort tot een orde welke zich mijlen hoog uitstrekt boven het niveau der Hilversumse profane belangen.

Kamercentrale Drenthe

Het adres van de secretaris van de Kamercentrale Drenthe, de heer O. Tamms is ingaande heden: Burg. De Kockstraat 21 te Oosterhesselen. Tel. (05248) 293.

Samenvoegingsproblemen in Tholen

Op 10 juli jl. kwamen in Tholen onder presidium van de heer M. van Damme de op het eiland Tholen wonende VVD-raadsleden en bestuursleden van onze afdelingen aldaar bijeen. Namens het bestuur van de Ver. van Staten- en Raadsleden waren aanwezig de heren K. H. Brandt, directeur van het Bureau Gemeentepolitiek dezer vereniging en H. G. van Zwijndregt, medewerker aan dat bureau. Deze vergadering was belegd ter bespreking van de brief van Gedeputeerde Staten van Zeeland met betrekking tot het voornemen van het provinciaal bestuur te bevorderen dat op het eiland Tholen de 7 gemeenten tot één gemeente worden samengevoegd.

De heer Brandt onderwierp het plan van GS aan een diepgaande beschouwing. Hij betreurde, dat de brief van Gedeputeerde Staten zo bijzonder vaag is. De gemeentebesturen hebben aanspraak op een alleszins uitvoerig gedocumenteerd voorstel. Het eerste motief van GS dat de taak van de gemeentebesturen steeds zwaarder wordt, is aanvaardbaar, doch de andere zeer summier naar voren gebrachte beweegredenen hangen thans nog in de lucht.

Spreker had de indruk, dat het beleid van de 7 gemeentebesturen na de tweede wereldoorlog wellicht meer voortvarend had mogen zijn geweest. Het is in hoge mate te betreuren, dat de streek-samenwerking, waarop zo ongeveer 1952 uitdrukkelijk is geattendeerd, niet groter is geweest. Spreker adviseerde, dat indien men het plan van GS niet wenst te steunen — wat men zich vanuit het standpunt der gemeenten zeker kan indenken — men op uiterst korte termijn dient na te gaan welke plannen men kan ontwerpen om de samenwerking op het eiland alleszins voldoende te bewerkstelligen.

Na deze beschouwing ontstond zich een uitvoerige geanimeerde discussie.

D. W. D.

tij, die het zuilenstelsel duidelijk en voortdurend bestrijdt.

Overigens wordt hierbij opgemerkt, dat artikel 11 van ons Beginselprogramma de grote betekenis van de openbare school onderstreept. De vrijheid van de ouders ten aanzien van de schoolkeuze wordt hierin voorop geplaatst, zodat ook zij, die hun kinderen aan het bijzonder onderwijs toevertrouwen, kunnen behoren tot onze partij.”

Vereniging van Staten- en Raadsleden

Mededeling

De commissie ter voorbereiding van het V.V.D.-gemeenteprogram 1966 is met haar werkzaamheden aangevangen.

Een aantal leden heeft van de gelegenheid om opmerkingen in te zenden reeds gebruik gemaakt.

Hun, die nog opmerkingen willen maken, wordt verzocht deze ten spoedigste schriftelijk aan de secretaris te doen toekomen.

De commissie is als volgt samengesteld:

Voorzitter

Prof. Mr. D. Simons ..... 's-Gravenhage, Nieuwe Parklaan 62, tel. 0 70—550593

Leden

K. H. Brandt ..... 's-Gravenhage, Thorbeckelaan 312, tel. 0 70—332189

Ir. J. C. Buijze ..... Haarlem, Duinroosplantsoen 4, tel. 0 2500—42979

D. W. Dettmeijer ..... s-Gravenhage, Van Mojalenaan 14, tel. 0 70—241905

F. L. van der Leeuw ..... 's-Gravenhage, Van Blankenburgstraat 50, tel. 0 70—330062

A. Nawijn ..... Olst, Kon. Julianalaan 5, tel. 0 5708—473

Mevr. M. Rappard-Kobus .. Haarlem, Zuiderhoutlaan 10, tel. 0 2500—80670

Mr. E. H. Toxopeus ..... 's-Gravenhage, Waalsdorperweg 161, tel. 0 70—245688

Mr. G. C. van der Willigen Leiden, p/a Stadhuis, Stadhuisplein 1, tel. 0 1710—20041

Secretaris

H. G. van Zwijndregt ..... 's-Gravenhage, Hyacintweg 24, tel. 0 70—338225

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

WATERBOM

★ ★ Reeds jaren betwisten de leden van het stranddetachement van de Haagse politie en die van de (gouden) Haagse Vrijwillige Brigade elkaar de eer van het redden van drenkelingen voor de kust van Scheveningen tot Kijkduin. De vrijwilligers menen te worden tegengewerkt, getuige o.a. 't feit dat hun verzoek om 'n paar eigen telefoonlijnen nog steeds niet is ingewilligd „omdat de politie dat niet nodig vindt“. De politie meent dat de HVRB niet altijd even oordeelkundig te werk gaat. Vorige week barstte de bom nadat de politie op een persconferentie had gezegd dat de redding van drie Duitsers in een chaos was verkeerd toen „tientallen leden van de HRB zich in zee stortten“. Het wordt tijd dat vrijwilligers en politie samen eens een eindje gaan zwemmen ter afkoeling van de verhitte gemoederen en intussen niet vergeten dat zij er in de eerste plaats zijn om niet het eigen hoofd maar dat van drenkelingen boven water te houden.

ONGELUKKIG

★ ★ Minister Samkalen (Justitie) is vorige week niet zo gelukkig geweest met zijn antwoorden op schriftelijke vragen uit de Tweede Kamer. Mevrouw Brautigam en mevrouw Singer-Dekker (beiden PvdA) hadden gevraagd of de inlevering van stiletto's niet ver beneden de verwachting was gebleven. De minister verklaarde niet veel meer dan dat „de informaties, ingewonnen bij een aantal politie-instanties, niet de indruk hebben gegeven dat de eerste inlevering onbevredigend wordt geoordeeld in het licht der verwachtingen“. In de staart zitten vele addertjes.

Voorzits heeft de minister in antwoord op desbetreffende vragen van mr. Berkhouwer (VVD) gezegd, dat het onderzoek door de Leidse politie bij Televizier is geschied „met toestemming van een aldaar aanwezige persoon die zich als waarnemer der directie bekend maakte“. Het commentaar van Televizier hierop was, dat noch de eind-corrector noch de redacteur die de politie achtereenvolgens te woord hebben gestaan, hebben verklaard dat zij de directie vertegenwoordigden, of uitlatingen hebben gedaan, waaruit dat zou kunnen worden opgemaakt.

EXAMENS

★ ★ Nu de examentijd voorbij is, komt er voor velen de „kater“. Die velen zijn niet slechts de gezakten. Maar ook zij aan de andere zijde van de tafel, die zich moeten afvragen of voor bepaalde vakken of onderdelen van vakken de eisen wellicht te zwaar zijn geweest. Met name over 29 gezakten op 51 kandidaten bij een middelbare meisjesschool heeft een Kamerlid, en wel de socialistische heer Tans, vragen gesteld. Volgens het ministeriële antwoord was het alles een ongelukkige samenloop van omstandigheden. „Toevallig“ was er dit jaar een overmatig aantal zwakke kandidaten. En „wellicht“ was de schoolleiding te onvoorzichtig bij de bevordering geweest. Alles te samen bleek uit het „excellente“ schriftuur, dat het zelfs bij examens tegelijk vriezen en dooien kan.

RUIMTE

★ ★ Het is niet verwonderlijk, dat de geslaagde ruimtelijke experimenten — de meeste reeds voorspeld door Jules Verne — op de phantasie werken van makers van science fiction. Eén proeve daarvan werd — in ernst — den volke medegedeeld op een ruimteschip-symposium te St. Louis (USA). Een deskundige als de directeur van de Lockheed Missiles and Space Company voorspelde voor het jaar 2000 - waarom niet 2001? - een vakantieruimtestation, zwevend in de ruimte met zwembaden, ijsbanen en zonnekamers.

Of er bepaalde kamers met uitzicht op aarde zullen zijn, werd niet vermeld. Wel zou het — aldus de ruimteprofeet — een bijzonder „exclusief“ vakantieoord worden. Maar over afmetingen, die toch „ruim“ behoren te zijn, heeft hij niet gesproken. Gedrang in de ruimte, het zou zelfs in het jaar 2000 benauwend zijn.

GESPREK MET Mr. H. P. TALSMA

Op onze zwerftocht door Nederland, die al geruime tijd duurt, een rondreis met een notitieboekje in de hand om leden van het hoofdbestuur van onze partij te bewegen iets van zichzelf en hun achtergrond te vertellen, zijn we dezer dagen in Enschede terecht gekomen. Het bezoek gold mr. H. P. Talsma, een der directieleden van de NV Koninklijke Textiel Fabrieken Van Heek & Co. We mochten hem in het statige kantoorgebouw, Markt 24 ontmoeten. De vensters van zijn kamer zien uit op het koor van de Grote Kerk - het enige historische gebouw dat de stadsbrand van 1862 overleefde - en op het vrolijke plein waar toeristen de terrasjes bevolken. Enschede heeft, ondanks zijn enorme groei tot een industrie- en winkelstad van ruim 130.000 inwoners, een genoeglijk kleinstedelijk hart behouden binnen een ring van moderne verkeersaders waar menige veel grotere stad jaloers op kan zijn.

Diezelfde mengeling van rustgevende intimiteit en wereldwijde belangstelling vinden we in de persoonlijkheid van de nog jonge, vriendelijke, maar niettemin ernstige en zakelijk-gebonden man, die tegenover ons zit en de vraag stelt „of dat nu wel werkelijk nodig is, een interview“. Een vraag die zich spoedig oplost in een berustend „vooruit dan maar“.

Hendrik Peter Talsma werd op 13 augustus 1921 in Leeuwarden geboren. Een Fries dus. „Niet helemaal, want van moederszijde komt de familie uit Winterswijk laat ik dus zeggen driekwart-Fries“.

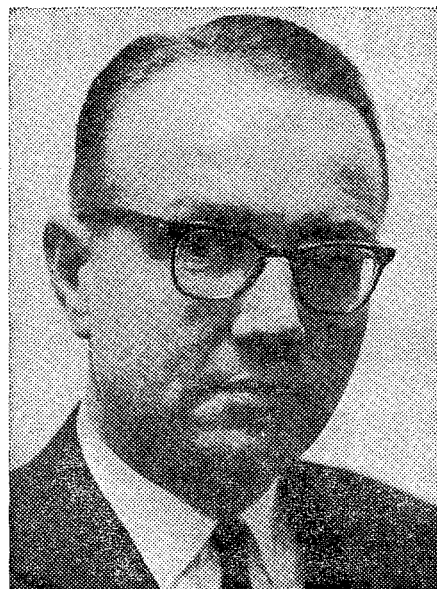
Vader Talsma was directeur van de Algemene Friese Hypotheekbank, maar in 1928 werd een tweede kantoor van deze bekende instelling in Amsterdam geopend en het gezin verhuisde naar Bloemendaal. „Mijn hele schooltijd heb ik daar doorgebracht en vooral aan het Kennemer Lyceum bewaar ik de beste herinneringen. Zo'n uitstekende school kan in iemands leven heel veel te betekenen hebben. Nog altijd, om de vijf jaar, komen de oud-klasgenoten van het gymnasium B bij elkander om het eindexamenlustrumfeest te vieren; en als je dan weer allemaal samen bent, merk je dat de oude geest nog helemaal onveranderd gebleven is, heel merkwaardig“.

Na het eindexamen ging de jonge Talsma in Leiden rechten studeren, maar het duurde niet lang of de wereldoorlog brak uit en de verzetsbeweging in de oude universiteit, culminerend in de magistrale rede van Cleveringa („onvergetelijk“), zette voorlopig een streep onder de normale studie. Toch bleef ik in Leiden zitten. Ik maakte toen gebruik van de mogelijkheid om een particuliere opleiding tot candidaat-notaris te volgen (ook mijn vader had zich inmiddels als notaris gevestigd) en op die manier rolde ik door de donkere tijd heen. Na de oorlog ben ik nog enkele jaren in Leiden gebleven om de rechtenstudie te voltooien. Het was een interessante tijd, die van de wederopbouw van de universiteit. Onmiddellijk na de bevrijding kreeg ik zitting in het faculteitsbestuur, dat een stroomlijningscursus instelde voor een honderd studenten die nog vóór kerst hun candidaatsexamen konden doen. In het begin was er nog wel wat weerstand: eerst moesten de curatoren gezuiverd worden, dan de professoren, eindelijk ook de studenten, maar op 26 juni 1945 al begon de zaak behoorlijk te draaien.

Bedrijfsleven trok

In 1947 slaagde Talsma voor zijn doctoraal examen; tevens behaalde hij het notariaat. Tot in de zomer van het volgende jaar was hij als candidaat-notaris bij zijn vader werkzaam, maar al gauw

besepte hij dat zijn verlangens een andere richting uitgingen. Het bedrijfsleven trok hem aan. Om dit doel te bereiken vestigde hij zich eerst als advocaat in Den Haag, een ambt dat hem bijzonder goed beviel omdat hij daarin de nodige ervaring kon opdoen op het gebied van economische en financiële organisatie. Na vijf jaar in Den Haag te hebben gewerkt meende hij dat de tijd was gekomen om zich rechtstreeks in het bedrijfsleven te storten. Met een brede economische kennis („ik kreeg zelfs onderwijsbevoegdheid; dat kan altijd nog wel van pas komen“) geloofde hij met succes te kunnen solliciteren naar de betrekking van secretaris van de directie van Van Heek & Co in Enschede.

Sinds 1954 is mr. Talsma nu aan dit bedrijf verbonden. Spoedig was hij onderdirecteur en vijf jaar na zijn komst werd hij in de directie opgenomen. Na 1 januari j.l. hebben de werkzaamheden een belangrijke uitbreiding ondergaan en als gevolg van de fusie met de N.V. Rigtersbleek v. h. G. J. van Heek en Zonen, Nico ter Kuile & Zn. NV en de NV A. J. ten Hoopen.

Dit was de strikt-zakelijke kant van wat mr. Talsma's maatschappelijke loopbaan betreft. Hoe is hij in de politiek gekomen?

„Het is eigenlijk vanzelf gegaan. Van huis uit denk ik liberaal. Mijn vader had zitting in het bestuur van de oude Liberale Staatspartij in Leeuwarden. Mijn grootvader van moeders kant was dezelfde richting toegegaan als wethouder van Winterswijk. In mijn studententijd sloot ik mij bij de Jongliberalen aan en tijdens de oorlog kreeg mijn overtuiging vorm, om zo te zeggen, door het deelnemen aan discussiegroepen. Toen de Partij van de Vrijheid werd opgericht — een mooie tijd, ik herinner me nog met plezier de vergaderingen in de bierbrouwerij van mr. Stikker — werd ik secretaris van de afdeling Leiden. Ik weet nog: we hadden een lokaliteit in de Stadsgehoorzaal afgehuurd en verwachtten een klein gezelschap belangstellenden, maar de toeloop was zó groot dat we naar een grotere ruimte moesten uitzien en ten slotte bleek zelfs de toneelzaal stampvol te raken. Iedereen kwam om te luisteren naar mannen als Cleveringa, Korthals, Telders. Zoiets vergeet je nooit.“

In Enschede vond mr. Talsma's politieke onderstroom ook alweer spoedig een uitlaat met als gevolg dat hij thans vice-voorzitter van de afdeling Enschede is. Zijn overdrukke werkzaamheden als

lid van de directie van een enorm bedrijf maken, dat hij zijn politieke functies beperkt moet houden. Om die reden is het hem ook onmogelijk, lid van de gemeenteraad te worden. In het hoofdbestuur van de VVD valt voor hem al genoeg te doen.

Hij is verder ondermeer lid van de pers-commissie, bestuurslid van de Liberale Internationale.

Bovendien is hij voorzitter van de middenstandscmissie.

„Het klinkt misschien wat verwonderlijk, dat ik, ofschoon in een groot industrieel lichaam werkzaam, juist zoveel belangstelling voor de middenstand toon, maar ik geloof dat onze partij bijzondere aandacht aan deze middenstand moet wijden omdat er een radicaliserende tendens in die groep heerst die zeker niet mag worden onderschat.“

Telkens weer merk ik, dat middenstanders door allerlei maatregelen in een gevaarlijke richting (Koekoek bijvoorbeeld) worden gedreven zonder dat ze zich rekenschap geven van de oplossingen die de VVD biedt om de gewenste „vrijheid en „democratie“ te bereiken. We hopen begin november in Hilversum een landelijke middenstandsdag te houden waar een belangrijk preadvies van mr. Porthuis aan de orde zal komen. Wat ik wil is: de VVD dichtert tot de middenstand brengen en meteen de middenstand wakker schudden voor de doelstellingen van de VVD. In het hoofdbestuur worden steeds rapporten over „wat er leeft in de regionale sfeer“ uitgebracht, maar dat is niet voldoende; we moesten ook de middenstanders in de verschillende streken van het land bewerken. Heel veel mensen zijn erg gemotiveerd wanneer het hun eigen belangen en belangetjes betreft, maar als het om andermans belangen gaat zijn we vaak weinig geïnteresseerd.

Mr. Talsma heeft dus zowel in zijn bedrijf als in zijn politieke loopbaan genoeg werk te verrichten. Bovendien neemt hij — om ons tot enkele voorbeelden te bepalen — zitting in verscheidene commissies op textielgebied, alsmede in het bestuur van een fabrieksschool (vormingsinstituut voor de bedrijfsjeugd) en van een volkswoningmaatschappij, die in het zich voortdurend uitbreidende Enschede een voorname functie uitoefent. In de loop der jaren is hij toch wel een echte Enschedeër geworden, die met hart en ziel meeleeft met al wat daar aan stedsbouwkundige ontwikkeling gebeurt. Met voldoening kan hij spreken over de nieuwe stadswijk, die door een Rotterdams architectenbureau wordt aangelegd; over Wesselerbrink, het toekomstige Stroinkslanden en de Helmershoek; over de prachtige verkeersboulevard, de T. H. met haar moderne campus en al die andere dingen, waarin „zijn“ stad excelleert.

Als wij tenslotte afscheid van hem nemen, doen we dat met het gevoel een gelukkig mens ontmoet te hebben, die wis en waarachtig weet waarom hij leeft: een man met een open doel.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

Bokma het allerbeste!
Oude genever • Bessenrood • Citroen genever

„Maak de V.V.D. sterk!!”

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

**N.V. W. A. HOEK's
Machine- en Zuurstoffabriek**

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

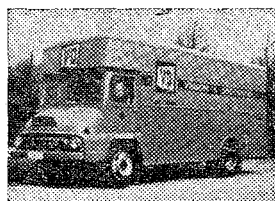
Zuurstof, stikstof, gecompriëerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig
aluminium. Het opbouwsysteem volgens de mo-
dernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of
frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huidconstructie.
Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor
T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en
internationaal bekend!
vraag prijs
en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen

muurverven - konstruktieverven

scheepsverven - autolakken

SPECIAAL VOOR GEPENSIONEERDEN

Ons programma voor winterreizen, vertrek op 23
oktober en 4 januari, naar Mallorca en Malaga is
wederom verschenen. Vele mogelijkheden, o.a.:

60 dg. Mallorca vol pension v.a. f 799,-

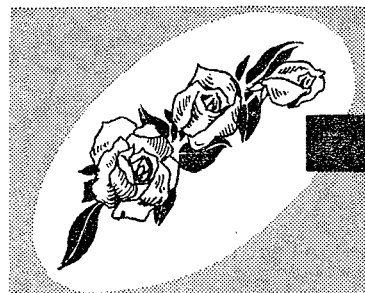
60 dg. Mallorca logies/ontbijt v.a. f 672,-

60 dg. Malaga logies/ontbijt v.a. f 702,-

VRAAG ONS UITGEBREIDE PROGRAMMA.

CENTOURI VLIEGREIZEN

KRUISSTRAAT 15 - HAARLEM - TELEFOON 0 2500-13395

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

STAAL

CONSTRUCTIES

voor elk
project

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJÉ

LATUMEBO

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

GEVAREN VAN ARBITRAIRE MACHT

Recht en Wet vervangen Willekeur, onrecht en geweld. Aldus de aanhef van de proclamatie van het College van Vertrouwensmannen bij de bevrijding van Nederland in mei 1945. Aanvankelijk liet die vervanging nog wel wat te wensen over. Men mag dit niet geheel aan de regering-Schermerhorn verwijten. Zij trof het land in een chaos. Ogenblikkelijke maatregelen waren nodig. Verschillende diensten konden nog niet goed functioneren. In november 1945 weer bijeengekomen was een rompparlement, dat grotendeels nog berustte op vooroorlogse verkiezingen.

De elementen van arbitrair optreden van overheidsdiensten waren dus onontkoombaar; de willekeur was niet ineens verdwenen, het recht - de Hoge Raad was „gestaakt” - moest in vele gevallen nog worden gevonden. Noodrecht - Besluiten - verving voorhands de grondwettelijke wetgeving. Langzamerhand werd de rechtstaat hersteld. Het kenmerk hiervan is de gelijkheid van alle burgers, zonder privileges, het beroep van allen op de rechter in geval de burger zich verongelijkt acht.

Wij willen niet stellen, dat een dergelijke ideale toestand integraal wordt bereikt. Maar in ieder geval dient de overheid er naar te streven, dat de rechtstaat zoveel mogelijk gehandhaafd wordt. Wij mogen ons gelukkig prijzen, dat de opeenvolgende kabinetten - misschien ten dele onder druk van het inmiddels weer op krachten gekomen parlement en van de openbare mening -

In memoriam G. H. 's-Gravesande

Op 83-jarige leeftijd is te Bilthoven overleden de heer G. H. 's Gravesande, een bekend figuur op letterkundig gebied, die als kunstedacteur van „Het Vaderland” vooral op historisch terrein in onze letterkunde een grote faam had verworven.

Hoewel hij uiterst druk bezet was en niet zo zeer geïnteresseerd in politieke vraagstukken, was hij toch zo overtuigd liberaal, dat, toen op hem een beroep werd gedaan om zitting te nemen in de Commissie voor Culturele Zaken van onze Partij, hij dat aanstonds aannam. In de vele vergaderingen, vooral in de beginjaren van de Culturele Commissie, waarbij het nodig was dat een concrete formulering van inzichten op een tot dusverre door de politiek niet aangeraakt terrein te formuleren was, zijn zijn adviezen en zijn deelneming aan de discussies in deze Commissie van grote waarde geweest. Het is dat hij zijn naam wilde geven, ook naar buiten, als lid van deze Commissie verschaft onze partij in letterkundige kringen mede gezag.

Dankbaar voor hetgeen op het terrein dat hem het meest interesseerde, hij voor het uitdragen van de liberale beginselen heeft willen doen, bewaren wij aan zijn figuur en aan zijn adviezen een voortreffelijke herinnering.

D. W. D.

laat ons zeggen onder de druk van de omstandigheden - deze politiek hebben gevolgd. Minister Liefstinck, een der meest autoritaire leden van het kabinet-Schermerhorn, mocht aanvankelijk diep ingrijpende belastingmaatregelen bij besluit nemen, herzieningen bij de wet konden niet uitblijven. Wij mogen thans zeggen, dat - zeker naar buitenlandse maatstaven - de rechtstaat redelijk wordt gehandhaafd. De waarborgen tegen willekeur zijn in ieder geval aanzienlijk versterkt in de afgelopen 14 jaren.

door Mr. J. VAN GALEN

Men kan helaas niet zeggen, dat het kabinet - Cals al bij zijn eerste regeringsdaden het vertrouwen inboezemt op die weg voort te gaan. Hiervoor zijn de socialistische invloeden in de huidige regeringscombinatie te sterk. Reeds zijn er bepaalde aanwijzingen, dat het kabinet het niet zo nauw neemt met haar regeermethoden. Daar is de door minister Den Uyl gewenste (maar door de Tweede Kamer gelukkig afgewezen) regeling van een eventuele staatsdeelname in de exploitatie van olie of aardgasrijdommen onder het befaamde continentaal plat in de Noordzee bij algemene maatregel van bestuur. Dit doet denken aan de befaamde besluitregering van Koning Willem I. Het doet ook denken aan de Contingenteringswet uit de jaren '30 toen mr. Oud op de bres stond tegen een arbitraire macht van de administratie en op zo'n belangrijk punt van economische politiek een goedkeuringswet eiste voor contingeringen, door de regering afgekondigd. De controle van de volksvertegenwoordiging dient in zulke gevallen direct te zijn en niet indirect via de ministeriële verantwoordelijkheid. Het is wel tekenend, dat in dit geval zelfs de naaste geestverwanten van minister Den Uyl hem, c.q. de regering een dergelijke macht niet wensten toe te staan.

Een ander voorbeeld levert het radio- en T.V.-gedoe van minister Vrolijk. Hier treedt de arbitraire bevoegdheid, die de minister voor zich op eist nog veel duidelijker aan de dag. Hij is het, die aan de hand van vage en willekeurig te hanteren criteria zendvergunningen kan geven. Zoals de kaarten liggen (krampachtig vasthouden van de bestaande aan politieke partijen gelieerde omroepverenigingen aan hun verkregen rechten) is de kans groot, dat hierdoor de macht van de „establishment” de waarborgen tegen arbitrair optreden van de administratie nog veel geringer zijn dan bij de „natte mijnwet”. De radio- en T.V.-establishment zal via zijn politieke relaties of lobby zelfs de mogelijkheid van aantasting van zijn positie niet toelaten. In juni 1957 heeft oudminister In 't Veld in een vergadering van de dr. Wiardi Beckman Stichting zijn bezorgdheid geuit over de rechts-

positie van de onderdaan tegenover de administratie. Het gevaar bestaat, zo zei hij, dat hij de naar de socialistische opvatting te geven leiding aan de maatschappelijke ontwikkeling het individu „tussen de wielen raakt”. Zijn huidige partijgenoten - ministers mogen deze waarschuwing eens ter harte nemen. Wij zullen er met alle macht voor moeten waken, dat de socialistische invloed, die thans doordat de P.v.d.A. bij de kabinetsformatie de sterkste troeven in handen had en die in de minister-president een te gewillig medespeler vindt, ons niet verder op deze weg voert.

Die weg leidt, zoals uit de hierboven genoemde voorbeelden duidelijk blijkt, tot een vergroting van de arbitraire macht van de regering. De ministeriële verantwoordelijkheid blijft natuurlijk intact, maar de ervaring leert, dat, is de arbitraire machtiging eenmaal verleend, de minister tegenover de Kamer sterk staat. Deze laatste zal alleen wanneer het de spuigaten uit loopt een votum van wantrouwen uitbrengen en de staatsrechtelijke ontwikkeling leidt er toe, dat in zo'n geval een kabinetscrisis ontstaat (men denke aan het geval Hofstra onder het laatste kabinet Drees), iets wat de Kamermeerderheid niet zo gauw riskeert.

Het kabinet-Cals is op het verkeerde pad. Dit pad is een weg terug van de ontwikkeling van de rechtstaat. Ook al is men van oordeel, dat de tegenwoordige tijd in sommige gevallen snelle beslissingen eist en de verhoudingen, die steeds ingewikkelder worden, vergroting van de bevoegdheid der administratie nodig maakt, dan betekent dit niet, dat die machtiging de waarborgen tegen willekeur en arbitrair optreden onnodig mag vergroten.

**N.V. Houthandel
v.h. W KUNST**

EEMSKANAAL Z.Z. 19

GRONINGEN

Telef. 05900 - 36541 *

Massief kartonnen

DOZEN

*voor export en
binnenlands
gebruik*

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 059 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

**STALEN
MEUBELN**

GISPEN
CULEMBORG

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

FRANS RESTAURANT - BAR - TERRAS

DE RONDE VENEN

Uniek uitzicht over de plassen. Ruime parkeer-
gelegenheid. De juiste, rustige sfeer voor Uw
zakenlunch of -diner.

Groenlandsekade 73 - Vinkeveen - Tel. 02949-251

PES ZONDAGS GESLOTEN

Tot lering

HET RESULTAAT DER RIJNMONDVERKIEZINGEN

(Ingezonden)

De Rijnmondverkiezingen zijn teleurstellend geweest. Extreem-rechts en extreem-links hebben de grootste winst geboekt. Wanneer de lijst-aanvoerder van de gecombineerde CHU-AR, mr. Ba-vinck, de winst voor de CPN louter verklaart uit het feit dat de CPN lijst nr. 1 had, dan is dit alleen maar symptomatisch voor het politieke denken in deze kringen waar men zo vaak de plank mislaat. Dat echter onze lijst-aanvoerder, dr. Alers, ook iets dergelijks beweert en daar nog aan toevoegt, dat deze partij (de CPN) ongetwijfeld stemmen heeft gekregen van ontevreden middenstanders (zie Alg. Dagblad van 3-6-1965) valt me tegen.

Het politiek extremisme naar links is, dunkt me, wel duidelijk. Om met mr. van Riel te spreken: de rose-priklimona-de met imitatiesuiker van de PvdA is ook voor de socialist ondrinkbaar. Hij zal zijn voorkeur laten uitgaan naar klare rode wijn en niet naar een toevallige lijst 1.

Dat ontevreden middenstanders „on-getwijfeld” op de CPN zouden hebben gestemd, roept twijfel op aan de door-dachtheid van de uitspraak van de heer Alers. Hij kan dit toch niet echt bedoeld hebben. Veeleer zal de Boerenpartij van deze ontevredenen hebben geprofiteerd.

Probleem voor P.v.d.A.

De winst van extreem-links kan men betreuren, maar het lijkt mij in de eerste plaats een probleem voor de PvdA.

Wij dienen ons af te vragen waarom de VVD vergeleken met 1963, 0,4 procent heeft verloren, in plaats van winst geboekt, zoals gehoopt en zelfs verwacht werd.

Het duidelijk principieel-liberale beleid in de omroepkwesitie had toch een beter resultaat verdiend. De VVD heeft in dezen niet louter negatief gereageerd. Het bewijs hiervan is het alternatief voor het plan-Cals: het uitstekende liberale omroepplan. Onze propaganda tegen het plan-Cals, thans de nota-Vrolijk (echt niet te verwarren met de vrolijke noot!) en vóór eigen idealen en ideeën, neergelegd in de brochure „Radio en televisie”, uitdaging en hulpmiddel”, was verfrissend.

Toch moeten we constateren, dat dit alles niet tot winst heeft geleid. Is het effect van onze principiële houding in de omroepkwesitie onzerzijds overschat?

Wantrouwt de kiezer onze principes met betrekking tot het omroepbeleid? (Dat zou dan een succes betekenen voor de zuilen-politici, die „commerciële” televisie, waarvan wij de voorstanders heetten te zijn, in schrille kleuren plachten af te schilderen).

Accepteert de kiezer, ondanks veel kritiek, het huidige zuilensysteem en staat hij, ondanks ons ijveren, onverschillig tegenover een openbestel?

Wordt het niet-capitulieren voor de eisen van de zuilenpartijen, hetgeen niet-deelnemen aan een regeringscoalitie inhield, door de kiezer beschouwd als een te groot offer?

Als het antwoord op deze vragen „nee” is, dan zouden we moeten aannemen dat de politiek van de VVD op ander gebied dan het omroepbeleid, zoveel weerstand heeft gewekt, dat daardoor het gunstig effect van onze omroep-visie werd teniet gedaan.

Ik kan echter voor deze weerstand geen redenen bedenken. Wel dienen we ons te bezinnen op de vraag hoe de liberale politiek begrijpelijk te maken voor een zo groot mogelijk aantal kiezers en ook ingang te doen vinden bij die simpelen van geest, die nu op de Boerenpartij hebben gestemd.

Betere propaganda

Dit is een kwestie van (nog) betere propaganda. Als het antwoord op deze vragen „ja”

is, zijn de voor ons teleurstellende verkiezingsuitslagen voor een deel verklaard.

Een verklaring, die overigens niets aan onze principes vermag te veranderen. Men kan het hoogstens jammer vinden, dat niet meer kiezers de liberale zienswijze delen en de ingediende nota-Vrolijk (zoals de NRC van 1-6-1965) een beschamen-de vertoning vinden.

De zuilen-parlementariërs zullen deze nota echter zonder een blos van schaamte als uitgangspunt voor een wettelijke regeling aanvaarden en er zal zelfs wel een hypocriet zijn, die met een effen gezicht zal beweren, dat dit plan de gewenste openheid brengt.

Wie wel het schaamrood naar de kakken stijgt is de democraat, die nog in alle kinderlijkheid aannam dat democratie

iets anders is dan de dictatuur der meerderheid en geloofde in de eerbiediging van de rechten der minderheid.

We kunnen ons na deze Rijnmondverkiezingen ook afvragen of de kiezer bij het uitbrengen van zijn stem alleen heeft gedacht aan specifieke Rijnmondzaken.

Anders echter dan bij gemeenteraadsverkiezingen, waar plaatselijke belangen en groeperingen wel eens een rol kunnen spelen, heb ik toch echt de indruk, dat de keuze van de stemgerechtigde nu hoofdzakelijk werd bepaald door de waardering die hij voor de diverse partijen heeft op grond van de door deze partijen in het verleden gevoerde politiek. De Rijnmondraad spreekt nog weinigen aan.

Dat het voor ons teleurstellende resultaat te wijten zou zijn aan een grondige bestudering door de kiezer van het VVD-Rijnmond-program is niet aan te nemen. Weinigen (helaas) zullen dit program hebben bestudeerd en degenen, die dit wel deden kunnen toch alleen maar tot een gunstige conclusie zijn gekomen.

Moge de Rijnmondverkiezingen ons tot lering strekken.

Aan het Hoofdbestuur en Kamerfracties thans de taak na te gaan welke factoren er toe hebben geleid, dat deze verkiezingen voor ons niet gunstiger zijn verlopen. Die taak kunnen we met een gerust hart aan hen overlaten. En er is gelukkig nog even tijd voor, vóór we in 1967 naar de stembus gaan om nieuwe volksvertegenwoordiging te kiezen.

WAGENINGEN

L. J. WIJMA

BEGINSELEN IN DE POLITIEK

(Ingezonden)

Het blijkt dat de koers door de VVD gestuurd bij de laatste kabinet-crisis nog altijd niet de instemming heeft van verscheidene leden ondanks hetgeen ter verdediging van die koers te berde is gebracht. Het schijnt mij dan ook toe, dat het belangrijk is deze aangelegenheid nader te analyseren. Een poging daartoe wordt in onderstaande beschouwing gedaan.

Twee hoofdpunten komen naar voren, nl.:

1. Het beginsel van toepassing van partijbeginselen in het regeringsbeleid en
2. de concrete afweging der onderscheidene bij een positiebepaling betrokken belangen.

ad 1. het beginsel van toepassing van partijbeginselen in het regeringsbeleid.

Uitgangspunt is dat een regeringsteam bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende politieke denkrichtingen en desalniettemin tot taak heeft het voeren van een gezamenlijk constructief beleid.

In deze constellatie ligt - naar het mij toeschijnt - opgesloten dat in het algemeen verabsolutering van door anderen niet aangehangen beginselen bij het bepalen van het beleid taboe is. Een algemene uitspraak t.a.v. de toepasbaarheid van een politiek beginsel in een concreet geval mist voorts het element waarom het juist gaat, nl. de concrete afweging van de onderscheidene daarbij betrokken belangen. De opvatting, dat liberale ministers kunnen blijven zitten indien dóór het kabinet een beleid wordt gevoerd dat lijnrecht tegen een liberaal beginsel ingaat, is derhalve als generalisatie ontoereikend om in een concrete situatie een beslissing te kunnen verdedigen. De tegenstelling tussen verabsolutering van een beginsel en verloochening van een beginsel, waarvan de brochure „de formatie Cals of het offerfeest der beginselen” uitgaat, is, voor zover betreft het liberale aandeel, te zwart-wit om „workable” te zijn. Verabsolutering en verloochening zijn slechts de polen waar tussen positie dient te worden gekozen in de samenwerking met anders georiënteerden. Ik meen het eerste punt te kunnen sa-

menvatten door te stellen, dat men er met algemeenheden niet komt maar dat het altijd gaat om concrete afweging van de onderscheidene bij een positiebepaling betrokken belangen.

ad 2. de concrete afweging der onderscheidene bij een positiebepaling betrokken belangen.

Het materiaal voor deze belangenafweging in het onderhavige geval ontleen ik grotendeels aan de reeds genoemde brochure. Dit materiaal groepeer ik thans in winstposten en verliesposten, voortvloeiend uit de liberale beslissing.

de winstposten

1. De verabsolutering van een liberaal beginsel zonder dat dit tot zijn toepassing heeft geleid (een schimachtige winstpost).
2. een vermeende verbetering van de mogelijkheid van electorale winst in 1967, resp. het vermijden van een onafwendbare forse verkiezingsnederlaag (Het is m.i. de vraag of aan een z.g. capitulatie in het kabinet Marijnen dit gevolg zou kunnen worden toegeschreven).

de verliesposten

1. Het kabinet-Marijnen was een goed kabinet.
2. Het regeringsbeleid werd afgebroken op een moment, waarop men in het algemeen de resultaten begon te boeken van het voorbereidende werk van de voorafgaande jaren.
3. Het is de grote verdienste geweest van het kabinet en bovenal van de minister van Financiën om weerstand te

bieden aan de verleiding met milde hand miljoen uit te delen. Het nieuwe kabinet breidt de staatsuitgaven sterk uit, zonder dat een financieringsplan bekend is en zonder dat duidelijk is, hoe inflatoire werking ervan vermeden zal worden.

4. Een bijzonder evenwichtig en sociaal rechtvaardig beleid werd gevoerd, waarbij aan alle groepen van de maatschappij recht werd gedaan. Verwacht kan worden dat dit beleid in een bepaalde richting zal worden afgebogen.

5. De liberale bewindslieden drukten een belangrijk stempel op het beleid van het kabinet als geheel, een beleid dat het land tot zegen heeft gestrekt. Met de kabinetswisseling is de invloed van de liberale beginselen op het regeringsbeleid vrijwel geheel verdwenen.

6. Het Nederlandse volk, dat zich in 1963 duidelijk uitsprak voor een voortzetting van de bestaande regeringssamenwerking is mede verliezer.

Vergelijkt men de winstposten met de verliesposten dan moet toch duidelijk zijn dat de verliesposten de winstposten in aantal en belangrijkheid sterk overtreffen. Uit de vergelijking krijg ik voorts de indruk dat de liberale beslissing het uiteraard niet bedoelde resultaat heeft opgeleverd dat het landsbelang opgevoerd is aan: een verabsolutering van een liberaal beginsel, zonder dat daardoor de toepassing van dat beginsel dichterbij is gebracht; en een vermeende verbetering van de mogelijkheid tot het behalen van een electoraal succes in 1967, resp. de verkleining van een electorale achteruitgang. Hieraan doet niet af, dat de liberale ministers en staatssecretarissen door het veroorzaken van de kabinetscrisis persoonlijk grote offers hebben gebracht.

J. de Vries, Den Haag.

Inzender noemt zelf in zijn interessante betoog het geval, dat een kabinet lijnrecht ingaat tegen een liberaal beginsel. Dit nu is juist het geval, waarin volgens onze mening ondanks de nadelen een principiële houding onontbeerlijk is.

Redactie Vrijheid en Democratie.

O NEDERLAND, LET OP UW (TELEVISIE)-SAECK!

(Ingezonden)

Hoe het zou kunnen

„De Nederlanders zijn er nog in geslaagd een haast ideale en toch eenvoudige concurrentieverhouding tussen hun twee zenders te bewerkstelligen. Als u een verticale streep trekt en links daarvan het getal 70 miljoen schrijft (het bedrag dat de gezamenlijke televisiekijkers betalen voor de zender Nederland I) en rechts het getal 72 miljoen (tien procent van het Nederlandse reclamebudget en beschikbaar voor de zender Nederland II), dan geeft dit u op simpele wijze een beeld van een omroepstelsel in Nederland.

De belanghebbenden bij het eerste net bestaan uit clubs van rooms-katholieken, protestant-christelijk georiënteerden, socialisten en neutralen. Het tweede net wordt gebruikt voor onafhankelijke tv, bekostigd uit reclame. Het is voor iedereen duidelijk dat er op die manier een voor iedereen ideale concurrentieverhouding is ontstaan. Wij geven u een voorbeeld van de Nederlandse tv-programmering:

Dinsdag. Op Nederland I wordt om 8.30 uur een show van Dorus vertoond; op Nederland II is er om 8.30 uur een concert door een symfonie-orkest, met medewerking van tiener-artiesten.

Woensdag. Op Nederland I om 8.45 uur een landelijke televisie-quiz. Op Nederland II op dezelfde tijd de Rudi Carrell show.

Donderdag. Op Nederland I om 8.15 uur een tv-spel met in de hoofdrollen o.a. Ko van Dijk, Pim Dijkers, Ank van der Moer en Guus Oster; op Nederland II om 8.15 uur de opera „De Parelvisers” van Bizet.

Een dergelijk door ons gefantaseerd bericht, zouden wij graag lezen in buitenlandse televisievakbladen als „Fernseh Informationen”, en „WPN Advertisers Review”, „Les Echos” of het zeer deskundige „Radio und Fernsehen.”

Hoe het is

Creatief talent gaat verloren

De meeste en belangrijkste televisieregisseurs werken al zeer lang uitsluitend als free-lance. Zij zijn hiertoe overgegaan omdat ze liever niet voor een bepaalde zuil willen werken. Desondanks wordt aan hun prestaties toch nog een godsdienstige overtuiging of een politieke kleur toegevoegd, waartegen zij niet in verweer kunnen komen.

Een in ons land bekroonde tv-regisseur heeft daarom nu contact gezocht met de BRT in België en een andere, zeer geniale televisie-regisseur is thans artistiek directeur van een toneelgezelschap. Wij denken aan de vele succesvolle tv-musicals die Willy van Hemert — al jaren lang werkzaam als free-lance regisseur — voor de NCRV heeft geregisseerd. Van Hemert gaat zich steeds meer interesseren voor Duitsland. Hij maakt daar momenteel een serie van twaalf programma's rond Caro-

line Kaart en besprekingen over meer produkties in Duitsland zijn nog gaande.

De free-lance televisieregisseur Peter Holland maakte met veel succes de serie „Memorandum van een dokter”, totdat hij voor twee jaar naar de West vertrok, wat een artistiek verlies voor onze tv-wereld is. Fritz Butzelaar is ook een free-lance regisseur, maar van zijn werk maakt hoofdzakelijk de KRO gebruik. Herman Fortuin is tegenwoordig vast verbonden aan de BBC, maar regisseert af en toe als free-lance in Nederland, en dan meestal voor de VARA.

Onze tv-regisseurs Leen Timp en Eric de Vries hebben zich officieel verbonden aan het neutrale Teleac. Een televisieregisseur als Dick Harris wiens produkt vorig jaar de Zilveren Roos van Montreux won, is nu werkloos, omdat hij enige tijd voor de REM heeft gewerkt.

En dat Rudi Carrell en Tom (Dorus) Manders zijn overgestapt naar Duitsland, komt hoofdzakelijk omdat de kosten van hun shows voor één omroep te hoog zijn. Een tv-regisseur, die wel vast aan een omroep verbonden is, zei eens in een interview: „Wij zijn in eerste instantie geen cultuurvolk! Wij zijn boeren, arbeiders en kooplied, en daarnaast enigzins cultureel gevormd. En je moet als televisie-organisatie je programma's daarnaar richten.”

Als we inderdaad geen cultuurvolk zijn, dan is het de taak van televisie, daarin verandering te brengen. Zijn wij echter wel een cultuurvolk, dan zijn de televisieprogramma's van nu eveneens verkeerd gericht.

Versnippering van zendtijd

Met het omroepstelsel dat we nu hebben, is een rationele werkwijze uitgesloten, terwijl de zelfstandig opererende produktie-organisaties de chaos nog doen toenemen. De NTS heeft veertig procent van de zendtijd tot haar beschikking, die weer verdeeld wordt onder het IKOR, RKK, Teleac, NOT, Engelse les, Agrarisch nieuws, Regionaal nieuw, Journaaldienst etc. De vijf omroepen

UW HAAR ZIT ONBERISPELIJK

van vroeg tot laat in weer en wind met **Sant Haarcreme**

Forse tube f 1,75.

moeten samen de resterende zestig procent verdelen. Of de nieuwe concessionarissen een deel van de NTS- of van de omroepentijd krijgen, is een nog niet door de regering uitgemaakte zaak. De voorstanders van het huidige omroepstelsel vergeten, dat willen wij in de toekomst op Europees niveau meetellen, er zeer efficiënt televisie gemaakt moet worden, en dat alle inmengingen haar internationale ontwikkeling belemmeren.

C. H. M. Wauben, Amsterdam.

Of het reëel is meteen het hele tweede net aan een andere gegadigde te geven weten wij niet. Waarschijnlijk zal met minder begonnen moeten worden en zal over de definitieve bezetting van het tweede net pas geoordeeld kunnen worden bij de beslissing over de bestemming van het derde net.

Wij vinden voorts dat er in de opzet van de heer Wauben weinig contrasterende programma's voorkomen.

Zijn noodkreet over het verloren gaan van creatief talent zal ieder wel uit het hart gegrepen zijn. (Red. Vrijheid en Democratie).

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Geboorteregeling

De Nationale Vrouwenraad heeft de voorjaarsvergadering gehouden, waarop op ons voorstel aandacht werd gegeven aan het vraagstuk van de geboorteregeling. Onze vertegenwoordigster, mevrouw Huese-Laming, maakte de onderstaande samenvatting van hetgeen drie sprekers naar voren brachten.

De sociologische zijde werd door prof. dr. J. P. Kruyt, de medische zijde door mevrouw H. F. Fortuin-Blitz, arts, en de ethische zijde door ds. R. Kapteyn belicht.

De eerste spreker beperkte zich in zijn uiteenzetting tot Nederland en de Westerse wereld. Hij verdeelde de laatste 150 jaar in drie fasen. In de eerste, de zgn. agrarisch-ambachtelijke periode, waarin laat getrouwd werd (financiële noodzaak o.a.) en waarin een tamelijk hoog sterftecijfer te zien was, bleef de bevolking constant.

In de tweede periode, waarin de industrialisatie opkwam, begon de proletarische fase, waarin meer en vroeger getrouwd werd.

In de derde fase is er meer aandacht voor de volksgezondheid; de sterfte daalt,

er komt grotere welvaart, de geboortebepijking neemt een bescheiden aanvang. Nu begint de kerk zich er mee te bemoeien. In Nederland is bovendien een uitzonderlijk lage zuigelingensterfte.

We zijn nu de vierde fase ingegaan: „de Babyboom” van na de oorlog!

Wat zijn de gevolgen? Er kan nog niet gesproken worden van een bevolkingsdruk. Er is voldoende voeding en wij importeren buitenlandse arbeiders.

Emigratie moet aangemoedigd en er moeten meer huizen worden gebouwd.

De wet op de anti-conceptionele middelen moet drastisch veranderd; deze is middeleeuws.

Het medische aspect staat in de volle belangstelling. De bond van Sexuele Hervorming en de huisartsen geven goede adviezen. Naast de periodieke onthouding zijn de chemische en mechanische middelen redelijk betrouwbaar. De veiligheid van de pil noemt spreker „griezelig” groot. De resultaten zijn voor 100 pct. goed te noemen; de bijwerkingen betrekkelijk gering. In Engeland en o.a. India, zijn goede resultaten bereikt met de intra-uterine methode; deze is in Nederland in voorbereiding. Het is verheugend dat nu voldoende voorlichting gegeven kan worden.

De ethische aspecten liggen ingewikkelder. De kerken hebben zich jaren verzet tegen geboortebepijking onder het motto: seksualiteit is alleen toegestaan binnen het huwelijk met het doel kinderen te wekken. In 1951 deed de Hervormde Kerk een uitspraak dat anticonceptie noodzakelijk was. Ook de gereformeerden namen dit aan. De R.K. kerk heeft zich nog niet duidelijk uitgesproken al is de periodieke onthouding toegestaan. De positie van de vrouw is sterk verbeterd in het huwelijk door de erkenning anti-conceptie; zij staan nu vrijer tegenover het kinderen krijgen. Ook de noodzakelijke gemeenschappelijke wilsvorming van het echtpaar is een bijdra-

ge voor het goede huwelijk. Spreker pleit voor common sense in deze materie en ook een spoedige herziening van de bejaarde wet op de anticonceptionele middelen.

Landdag Bergen (N.H.)

Deelnemers aan de landdag in Bergen, die haar geheugen willen oprispen, kunnen de punten aan de hand waarvan mevrouw mr. E. Veder-Smit haar rede hield, bij ondergetekende ter inzage krijgen. J. H. S.

Liberaal Reveil

Het juli nummer van Liberaal Reveil dat dezer dagen aan de abonnees is verzonden, bevat de volgende artikelen:

Overhaaste wetgeving, H. Vrind
De opkomtsverplichting en de Rijnmondverkiezing, Mr. H. E. Koning.
Een ton voor Zuid-Afrika, vóór, Dr. E. Nordlohne.

Een ton voor Zuid-Afrika, tegen, Drs. Th. H. Joekes.

Grimlachjes, Dr. B. W. Kranenburg.
Liberalisme als neo-marxisme, Drs. W. Top.

Versterking van de democratie in Europa, Bestuurscommissie Europese problemen van de afd. Amsterdam, van de VVD.

Het VVD-omroepplan: een reëel alternatief, Dr. P. Gros.

Van een grootvader, Een grootvader. Stemmachines.

Gaaf liberalisme, R. M. Marcuse.
De structuur van de onderneming. Werkgroep Rotterdam van het liberaal-democratisch centrum.

„Houdt de Vrijheid hoog!”

Een **RONDVAART** door de Rotterdamse Havens

een **BELEVENIS!**

SPIDO

Willemsplein
Rotterdam

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

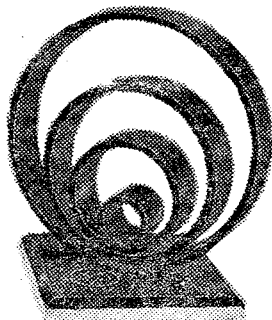
Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444
ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TEL. 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

N.V. RIJNSTAAL
v/h **J. W. Oonk & Co.**

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM - VASTELAND 30 - TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:

**NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS,
PYROMETERS, TACHOMETERS.**

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

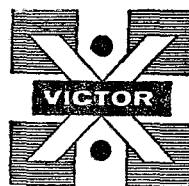
In kleuren grijs en heiderood

Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk

N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h **W. P. DE VRIES en CO.**

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Franco
levering

Schrijfmachines

Boekhoudmachines

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

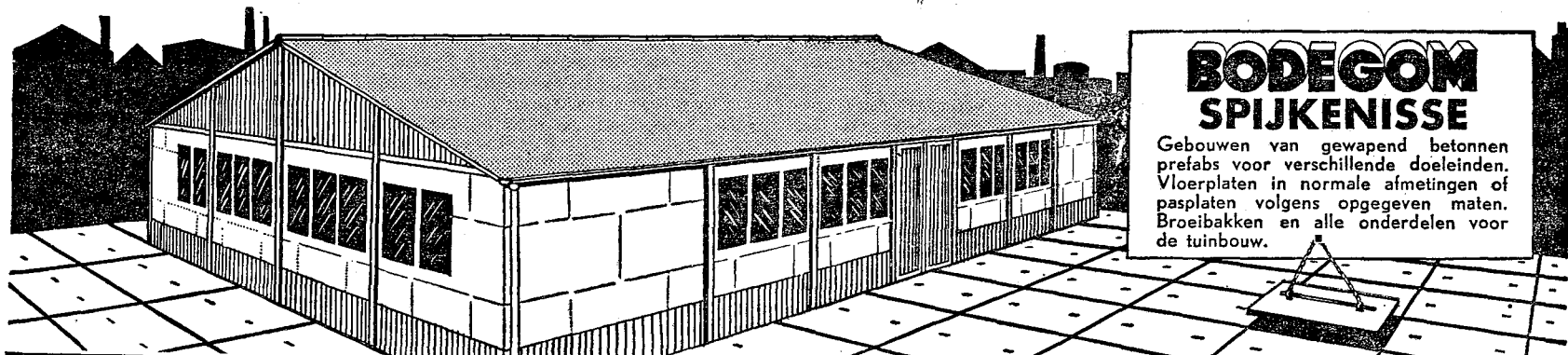
V.N.K.

ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-25 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen
prefabs voor verschillende doeleinden.
Vloerplaten in normale afmetingen of
pasplaten volgens opgegeven maten.
Broeibakken en alle onderdelen voor
de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

TIENERS

Tal van ouders, opvoeders, schoolleiders en hoge en lage autoriteiten maken zich oprecht ernstige zorgen over de zedelijke verwildering van de „tieners”, dat zijn de jongeren tussen tien en twintig jaar. Sla-peloze nachten houdt men er vaak aan over en vooral wat betreft de ouders kunnen we ons dat best indenken. 't Gaat in ieder geval wat anders dan vroeger, waarmee overigens — opzettelijk — niets gezegd is. Wij kunnen ons nl. niet aan de indruk onttrekken dat er in feite maar weinig inzicht bestaat in hoe het allemaal gaat en hoe het vroeger ging. Merkwaardig is nu, dat er in het preutse Engeland een onderzoek onder de tieners is gehouden, dat een paar interessante conclusies opleverde, maar in onze pers niettemin weinig of geen aandacht kreeg.

Het onderzoek betrof het geslachtsleven van de Britse jeugd van 15 tot 20 jaar. Het wees o.a. uit, dat van de meisjes 12 procent hun maagdelijkheid had verloren. Ook bij jongens wordt gesproken van verlies van maagdelijkheid en het percentage is dan 20. „Deze cijfers zullen al degenen, die al wat de tieners doen veroordelen, hoog voorkomen, maar zij die ze zien tegen de achtergrond van het voortdurend misbaar over de (on)zedelijkheid van de tieners zullen ze misschien laag vinden”, aldus het rapport waarin de gegevens zijn verwerkt. Zo is het. Ieder kan deze cijfers persoonlijk interpreteren. Ons komen ze, gezien het soms hier en daar voorkomende

misbaar, niet al te onrustbarend voor.

Het onderzoek is gedaan door de Britse „centrale raad voor opvoeding tot gezondheid”. Het werd financieel gesteund door de bekende Nuffield-stichting, de filantropische „trust” van wijlen lord Nuffield. Aan het rapport is drie jaar gewerkt door deskundige enquêteurs.

Wij zullen aan het cijfermateriaal in dit rapport verder voorbij gaan. De enquêtes gingen ver op de ervaringen van de jongelui in. De resultaten van de enquête zijn, dachten wij voor het inzicht in de psychologie der jeugd belangwekkend en naar ons bescheiden oordeel niet om grijze haren van te krijgen. Wij willen ons beperken tot enkele conclusies, omdat die wellicht misverstanden kunnen opruimen bij hen die tot de opvoeding en vorming der jeugd geroepen zijn; ouders, schoolleiders en (indirect) autoriteiten. Welnu:

Volgens de rapporteurs speelt alcohol onder de jeugd bijna nooit een rol bij het tot stand komen van de eerste gemeenschap. Maar wel bestaat er een duidelijk verband tussen geslachtelijke activiteit bij de jeugd en het aantal sigaretten dat per dag wordt gerookt. Bijna alle meisjes die meer rookten dan 20 sigaretten per dag en de helft van de jongens die dit aantal rookten hadden seksuele ervaring. Over de oorzaak en gevolg wordt niet gesproken.

Een naar ons inzicht opzienbarend conclusie is, dat er geen verband bestaat tussen geslachtelijke ervaring

bij de jeugd en mislukte huwelijken bij de ouders. Over het algemeen schijnen trouwens de huiselijke omstandigheden voor de kinderen geen belangrijke invloed te hebben op hun „geslachtsleven”.

Voor het onderwijs was de belangrijkste slotsom, dat er volstrekt geen verschil bestaat in geslachtelijke activiteit tussen meisjes die gemengde scholen bezoeken en hen die de opleiding genieten op een meisjesschool. Wel is er enige aanwijzing, dat geslachtelijk ervaren jongens veelal van een gemengde school komen, maar statistisch was

dit niet van betekenis. Evenwel, tieners die om welke reden dan ook een hekel hebben aan het naar school gaan, schijnen meer kans te hebben op het verlies van wat in het rapport voor de beide sexen maagdelijkheid wordt genoemd!

Engelse toestanden? Natuurlijk, maar zou het hier anders zijn? In ieder geval moet dit rapport velen tot herzien van hun (voor)oordelen dwingen daardoor kan het ook in ons land bijdragen tot meer begrip voor de werkelijke situatie.

dBo.

Van onze Leestafel

HET PROBLEEM DER VERZUILING

Pacificatie en de Zuilen, No. 5 van de Egel-reeks. Uitg. J. A. Boom en Zoon, Meppel - f 5.90.

De instelling van een pacificatiecommissie (voor het radio- en televisiebestel) was, naar de redacteur dr. P. H. van Gorkum in een „Een geleide” mededeelt, aanleiding het zuilenprobleem in de Egel-reeks tot onderwerp van een bundel min of meer controversiële beschouwingen te maken. Met de redacteur droegen daartoe bij: prof. dr. J. Gielen, prof. dr. J. P. Kruijt, drs. A. Oostindie, prof. dr. mr. M. Rooij en prof. dr. J. Waterink.

Voorzover daarbij ook (in de bijdrage van drs. Oostindie) de verzuiling in de omroep specifiek aandacht krijgt, mogen we in de huidige situatie volstaan met blote vermelding ervan. De vraag, hoe ook het filmwezen met het zuilenverschijnsel te maken heeft (behandeld door dr. Van Gorkum) laten we hier rusten, omdat de belangrijkheid ervan niet zo duidelijk aan de dag treedt.

Hiermede is reeds gezegd, dat wij aan de eerste vier bijdragen tot deze bundel de meeste betekenis toekennen. Ze zijn resp. van de professoren Kruijt, Waterink, Rooij en Gielen. Eerstgenoemde wijdt een meer algemene beschouwing aan de verzuiling zoals wij die hier te lande kennen. Prof. Waterink bespreekt de verzuiling in het onderwijs, prof. Rooij stelt de vraag of de Nederlandse pers verzuild is, terwijl prof. Gielen's bijdrage handelt over zuilvorming, verzuiling en ontzuiling, meer in het bijzonder in de politiek.

Om met de laatste te beginnen: Gielen's beschouwing is duidelijk gericht op de recente ontwikkeling, die wij in de politiek kunnen waarnemen. Hij concludeert nl. dat de verzuiling thans niet meer de omvang heeft van eertijds en anderzijds door de technische ontwikkelingen vanzelf zou verdwijnen, voorzover (!) er werkelijk van onttaarding van zuilvorming sprake was. Voorzover zij nog bestaat dient zij om haar kwade gevolgen niet aan haar uitstervingslot te worden overgelaten, maar moet ontzuiling worden bevorderd. Zo acht Gielen het zeker dat van r.k.-zijde een aantal zuilvormingen voor ontzuiling in aanmerking komt. Hij erkent dat mogelijkheden en wenselijkheden tot verder gaande samenwerking tussen volksgroepen en hun organisaties „ons” reeds opgedrongen worden door de omstandigheden. Op bepaalde terreinen blijft z.l. zuilvorming wenselijk. Hij meent tenslotte dat de ontwikkeling van christelijke partijen naar meer strikt politieke organisaties in principe en in de huidige open maatschappij niet zo heel ver meer aflaggen van „wat ook door de Partij van de Arbeid als positief te waarderen bijdrage wordt erkend, nl. het innig verband tussen levensbeschouwing en echte politiek”. Men doet prof. Waterink's bijdrage geen onrecht wanneer men haar de meest polemisch geaarde in deze bundel noemt. Wilt ge bewijzen? „Wie schamper spreekt” - aldus Waterink - over de tegenwoordige situatie op onderwijsgebied in Nederland is „heel gewoon iemand die smaalt op de grondwet en de wetgeving van zijn eigen staat, zijn eigen volk.” En Waterink's slotlinea's luiden: „Zogenaamde neutraliteit is niet algemener dan rooms-katholicisme of protestants belijden. Zodra die algemeenheid betrokken wordt op levensbeschouwelijke zaken, is zij een pretentie, die door de realiteit van het leven niet gehonoreerd wordt, noch in Nederland, noch elders”.

Voor prof. Waterink geldt blijkbaar nog steeds: de beste verdediging (van de zuilen) is nog altijd de aanval. Het is niet voor het eerst dat prof. J. P. Kruijt het onderwerp van de verzuilingheid bespreekt. In zijn bijdrage tot deze bundel stelt hij de vraag of de verzuiling onder ons een blijvende structuur dan wel een aflopende episode betekent. Hij meent in de ontwikkeling van de verzuiling verschillende fasen te kunnen constateren. Na de Eerste Wereldoorlog acht hij het twee-zuilenstelsel (katholiek en prot. chr.) in grote lijnen aanwezig. Dit heeft zich in de tweede fase geconsolideerd en uitgebreid, al was hiervan bij de r.k. meer sprake dan bij de prot.christelijken.

Na 1945 is dezelfde tendens merkbaar, al acht de auteur de conclusie juist, doch eenzijdig als zouden de wortels van ons zuilenstelsel zo diep met ons volksleven vergroeid zijn dat zelfs de schok van vijf oorlogsjaren niet voldoende was blijvend de structuur ervan te veranderen.

Mentaliteitswijziging

Prof. Kruijt meent indicaties te zien die het vertrouwen rechtvaardigen op mentaliteitswijziging ten deze. Hij wijst bijv. op de „doorbraak” in de Hervormde kerk, de gewijzigde waardering van het bisschoppelijk mandement van 1954 en de kritiek, zowel in gereformeerde als in r.k. kringen op de in deze kringen in de vooroorlogsjaren gangbare praktijken. Ons lijkt de vraag gewettigd of deze laatste verschijnselen niet voornamelijk het gevolg zijn van een ander soort „doorbraak”, nl. deze dat door radio en vooral televisie een definitief einde kwam aan het isolement waarin men tientallen jarenlang in bedoelde volksgroepen had geleefd. Als socialist stapt voorts prof. Kruijt wat gemakkelijk heen over het zuilkarakter van organisaties als de VARA. Stelt hij, dat tegenstanders, die hier spreken van een politieke zuil, met een handomdraai een totaal andere betekenis aan de term „zuil” geven en noemt hij dit een onzindelijk taalgebruik, dan mag er hier wel op gewezen worden dat de VARA zichzelf aandienende als orgaan om de Socialistische cultuur te propageren. Daarvan kan nu, na de doorbraak, geen sprake meer zijn, maar de VARA, de socialistische omroep, bleef en werd daarmee een politieke zuil.

Prof. Rooij tenslotte komt in zijn door objectiviteit uitmuntende bijdrage over de Nederlandse pers tot de weloverwogen conclusie dat op de vraag: Is de Nederlandse pers verzuild? geen ondubbelzinnig antwoord is te geven. Op door hem aangegeven motieven acht hij de slotsom gerechtvaardigd, dat hiet eerder van een proces van ontzuiling dan van verzuiling sprake is. Hier blijkt vooral de zg. neutrale pers een belangrijk element in het geheel te vormen. Van betekenis lijken ons vooral de laatste zinsneden uit prof. Rooij's betoog: „Het laat zich echter moeilijk voorspellen, of en in hoeverre, ook bij een overigens zelfstandig beleid, de persoonlijke oriëntatie van redacties van richtingbladen op geestverwante groepen als informatiebronnen zal verminderen. Voor zover deze oriëntatie sterk blijft, zou van „een meer verborgen verzuiling” gesproken kunnen worden”.

Resumerend zijn wij van oordeel, dat deze uitgave van de Egel-reeks ook overtuigende tegenstanders van verzuiling rijke stof tot overdenking biedt.

de R.

Britse nozems vinden krulletjes in hun haar zo mooi, dat zij zich in een dameskapsalon laten behandelen met een Permanent. Engelse toestanden? Waarom zou het hier anders zijn?

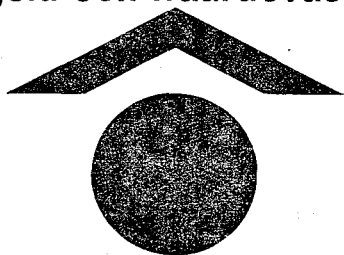
"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

U DOET ER GOED AAN OM OOK DE WAERDYE IN UW TOEKOMSTVOORZIENINGEN TE BETREKKEN

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 11 17 20

Biedt uw geld een waardevast onderdak

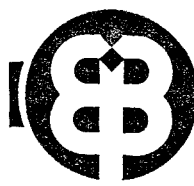

Binnenlands Beleggingsfonds „Vast Goed”

Directie: Gebr. Teixeira de Mattos

Uitkering over 1964 f 65,- per bewijs van 10 participaties, waarvan f 57,63 vrij van inkomstenbelasting. Afgiftekoers per bewijs van 10 participaties f 1225,- (ex uitkering over 1964).

Verslag over 1964 te verkrijgen bij commissionairs en banken of bij het Fonds, Herengracht 444-446, Amsterdam tel. 64261.

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

emissie van leningen van kerken, scholen,
ziekenhuizen, bejaardencentra, etc.

AMSTERDAM • ROTTERDAM • DEN HAAG • UTRECHT

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN

EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

in de nachtkluis van de HBU

Dat grote bedrag, die belangrijke stukken...
Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en
tijdens de week-ends niet in huis! De nacht-
kluis van de HBU brengt, voor haar rekening-
houders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw
geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

MINDER BELASTING BETALEN

De belastingverlaging is een feit, maar U kunt nog belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeids-
ongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw in-
komen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert
ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke
trek houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.
Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden
gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 1 70 43 *

„Maak de V.V.D. sterk!!”

UNITED
DAIRY-
MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

TELEFOON 25242 - DELFT

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverf
constructieverf
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

SINDS 1892
*in het hart
van Amsterdam*

COMPLETE
INTERIEURVERZORGING

DESKUNDIGE
ADVIEZEN

FRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND

Brandsteder

MEUBELN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefon 24 87 16

WEGENBOUW

TE **S**IEPE
ZWOLLERKERSPEL

Voor Uw was

NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET GENTRUM VAN HILVERSUM

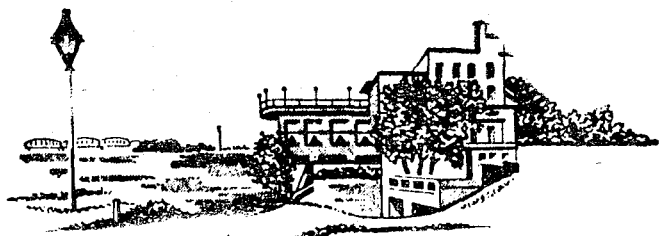
HILVERSUM
KERKBRINK 1
TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR
★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

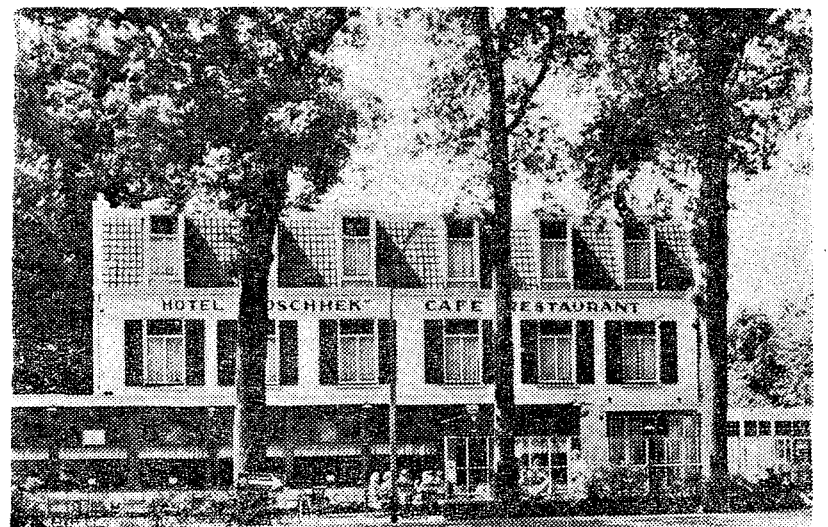
Rijnnotel - Arnhem

annex SAVOY - RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Kortsluiting
in E.E.G.

(Zie pagina 6 en 7)

MIDZOMER-VARIA

De Verenigde Naties kunnen niet bogen op eenheid van zin. „Verenigd” zijn zij slechts door het lidmaatschap. Status-symbool voor jonge en piepjonge staten. Ook wel, maar in veel mindere mate, door de gemeenschapsorganen: secretariaat-generaal, Algemene Vergadering, en zo men wil de Veiligheidsraad. Daar houdt het dan ook mee op. De tegenstellingen tussen de twee grote machtsblokken in deze wereld — het Westen en de communisten — werken verlamdend op de stootkracht van het orgaan aan de East River. Dat is voor de zoveelste maal gemanifesteerd bij de vredesoperaties, waartoe de V.N. in 1950 als experiment zijn overgegaan. Heeft de UNO daarmee te veel hooi op haar vork genomen? De Nederlandse regering meent van wel. Dit blijkt uit het antwoord, dat zij onlangs aan de secretaris-generaal heeft gezonden. Zijn rondschrijven met vragen aan alle lidstaten betref de constitutionele crisis, waarin de volkeren-organisatie zich bevindt en de toekomst van de vredesoperaties.

* * *

De Nederlandse regering nu meent, dat het onmogelijk is voort te gaan met deze vredesoperaties. Gezien het groeiend aantal leden der UNO is overeenstemming steeds moeilijker te bereiken. Ook kan de UNO de geldelijke gevolgen van deze operaties — waaraan, zo voegen wij er aan toe, een aantal leden zich onttrekken — niet meer dragen. Onze regering beveelt nu een nieuw systeem van „vredebeurende” acties aan. Daarbij zal men gebruik moeten maken van waarnemersgroepen en eenheden militaire politie, tevoren samengesteld door de leden-staten. Nederland houdt op die wijze een mariniers-eenheid ter beschikking van de VN. Aldus het regeringsantwoord. Het getuigt zonder enig groots perspectief te openen, van werkelijkheidszin. De UNO kan zich nu eenmaal geen wijdse vlucht veroorloven, als daartoe de feitelijke omstandigheden ontbreken.

Met zijn 114 leden is deze UNO een zeer log lichaam, waarvan bovendien de besluitkracht door fundamen-

tele tegenstellingen wordt verzwakt.

Toch blijven wij geloven in de onmisbaarheid van het gehele instituut. Het heeft spanningen vermindert, die anders wellicht tot explosies zouden hebben geleid. In plaatselijke conflictsituaties kan het kalmerend werken. Bovendien is het een gigantisch gesprekscentrum met uitgebreide wandelgangen. Daar wordt gewandeld, maar ook gepraat. Wie meent, dat praten beter dan schieten is, wenst handhaving van de VN. En zo mogelijk verbetering. Daarvoor zijn vernuft en energie nodig. En vooral de wil „to make the best of it”.

Oude wens

Mr. Th. J. A. M. van Lier heeft gepleit voor verbetering van ons partijstelsel. Hij is bepaald niet de eerste die dat doet. Het PvdA Tweede Kamerlid hield dit pleidooi in „Opening naar links”, het kwartaalblad van de Katholieke Werkgemeenschap in de Partij van de Arbeid. De heer Van Lier ziet als euvel van ons partijwezen vooral de versnippering. Als ideaal staat hem een twee- of hoogstens driepartijstelsel voor ogen. Het voordeel zou zijn, dat op die wijze de kiezers niet alleen de samenstelling van de Kamer, maar ook van de Regering zouden bepalen. Men ziet het: dit alles is noch verrassend noch nieuw. Beroep op het Engelse voorbeeld hebben reeds velen gedaan. En zulks zonder in staat te

zijn een proefhoudend middel aan te geven, dat het ons volk ingeboren sectarisme drastisch zou beteugelen.

Intussen, de heer Van Lier is ook tevreden, wanneer het tot twee of drie grote coalities van partijen zou komen. Hem staat daarbij voor ogen een groot Christen-democratisch blok in het midden, met links daarvan de meer op vooruitgang zinnende PvdA en rechts daarvan de meer „op behoud beluste” VVD. Dat alles is prachtig. Maar de redenering heeft slechts één fundamentele fout. De heer Van Lier kan wel met aplomb poneren, dat de VVD conservatief of behoudzuchtig is, maar daarom is het nog niet zo. Integendeel. 's Heren Van Lier eigen partij heeft zich de laatste tijd op bepaalde punten zeer behoudend getoond. Waarbij de balk en splinter een nieuw reliëf verkrijgen.

* * *

Hoe dan ook, de vereenvoudiging van ons partijstelsel is na de Tweede Wereldoorlog beproefd zonder bovenmatig succes. Ook herinneren wij eraan dat prof. mr. P. J. Oud met kracht van argumenten en met overtuiging de suggestie heeft gedaan van een derde macht. Zonder daarvoor bij de anderen, die daarvoor blijkbaar te conservatief waren, veel respons te vinden.

Al kan men blijven streven naar de verbetering van ons partijstelsel,

voor het ogenblik zien wij in mr. Van Lier's betoog niet veel anders dan een vrome en bovendien zeer oude wens. Voor een werkelijke vernieuwing zullen nieuwe ideeën noodzakelijk zijn.

Acht miljoen

Zo is dan de 2.000.000ste (ge-registreerde) televisie-bezitter den volke getoond. Het bleek een verstandig man, die niet van zins is, aan zijn toestel verslaafd te geraken en dus de — Latijnse — deugd kent der matiging. Overigens kunnen wij de feestvreugde van de beheerders van het TV-medium begrijpen. Volgens de normale schatting van een „doorsnee” Nederlands gezin van vier leden, zijn er nu een acht miljoen potentiële kijkers. Dit houdt in de mogelijkheid van een machtige beïnvloeding van vrijwel geheel ons volk. Een visuele massa-suggestie in de huiskamer, die vroeger ondenkbaar was.

Indachtig aan 't beslissend TV-debat tussen Kennedy en Nixon zullen de politieke partijen ook in ons land beseffen, dat wij ons bevinden in een nieuwe aëra. Dat wil zeggen, dat zij bij verkiezingen slechts die kandidaten in het TV-veld sturen, die door karakter en habitus werkelijk persoonlijkheden zijn. Charme en gemoedelijkheid zijn daarbij niet voldoende. De ideale kandidaat moet naast innemendheid bovendien beschikken over grondige kennis en slagvaardigheid.

Want zelfs voor de Televisie geldt: de wereld wil niet bedrogen zijn.

L. M.

NIUWS UIT DE LIBERALE INTERNATIONALE

Het Congres van de Liberale Internationale zal dit jaar gehouden worden in Saltsjöbaden bij Stockholm in Zweden van 26 t.m. 29 september.

Thema van het Congres zal zijn: Sleutelproblemen van de Atlantische betrekkingen, waarbij in het bijzonder de politieke, economische en defensieve aspecten van dit onderwerp in beschouwing genomen zullen worden. Verder al een rapport van de Country and Town Planning Commission van de Liberale Internationale aan het Congres worden voorgelegd.

Verschenen is een brochure, in de Engelse taal gesteld, over de Liberale Internationale, waarin de doelstellingen en de gegevens sinds de oprichting in 1947, alsmede het liberale manifest vermeld worden.

ONZE EERSTE RADIO-UITZENDING NA DE VAKANTIE !!

Luistert naar de

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

op MAANDAG, 30 AUGUSTUS a.s. van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

In verband met de vakanties

zal ons weekblad 26 augustus a.s. NIET uitkomen.

Het eerstvolgend nummer verschijnt een week daarna,

te weten op 2 september a.s.

RECREATIE GEDWARSBOOMD DOOR LAGERE BESTUURSORGANEN

(Ingezonden)

Er wordt in Nederland veel over recreatie gesproken. Heel veel praat men er over, maar gedaan wordt er bijzonder weinig.

Het is natuurlijk onbillijk om nu al diegenen die wel iets op dit stuk van zaken trachten te realiseren over de kam te scheren van „veel geschreeuw en weinig wol”; zo ver gaan onze sombere overpeinzingen nu ook weer niet. Maar wel is het voor de mensen, die zich met problemen van de recreatie in Nederland ambtshalve (moeten) bezighouden, verdrietig om in bijna voortdurend gevecht te verkeren met allerlei zogeheten „instanties”, die plannen van enige omvang of betekenis zonder meer naar het rijk der illusies verwijzen, omdat hun eigen kleine straatje niet wordt geplaveid met de steentjes, die zij nu net willen.

Duistere taal misschien voor de buitenstaanders, Laat ik daarom wat meer concreet zeggen wat ik bedoel. Het is een niet te ontkennen feit, dat allerlei goede, soms grote, soms kleinere, ontwerpen voor het maken van recreatieplaatsen waar ook in Nederland, meestal reeds bij de aanvang verdrinken in de ambtelijke bezwaren, welke de lagere organen en soms zelfs slechts de representanten dier lagere organen, met name burgemeesters, wethouders en-of gemeentesecretarissen bij emmers weten aan te dragen.

Het aantal malen, dat de gemeenteraden niet of nauwelijks gekend zijn in aangeboden ontwerpen is veeltalig. En deze situatie is een bijzonder ongelukkige, ten eerste omdat allerlei particulier initiatief hierdoor de kop wordt ingedrukt, ten tweede omdat e.e.a. volkomen in strijd is met de rechtsgebruiken terzake van de verhouding tussen overheidsorganen en particuliere ondernemers.

Natuurlijk zijn er gemeenten waar dit alles niet zo gebeurt en de gang van zaken is zoals zij moet zijn. Maar, wanneer het kan voorkomen, dat een gemeentesecretaris (nota bene) weigert om een ontwerp aan de raad door te zenden onder het motto: „ik ben er tegen”, dan vraagt men zich in alle gemoede af waar men hier in Nederland terecht gekomen is.

Er zijn dan duizend manieren om de betreffende in gebreke zijnde overheidsdienaren te doen terecht wijzen. Maar welke particuliere ondernemer is zo thuis in het bureaucratisch apparaat, dat hij het aandurft om een gemeentelijke autoriteit te dwarsbomen?

Merkwaardig is, dat de hogere organen (provincie, rijk) veel soepeler werken, veel „toegankelijker” zijn. En als, laat ik zeggen, buitenstaander is het een merkwaardige ervaring om alle denkbare informatie, hulp en steun van een b.v. provinciaal orgaan te verkrijgen, bij de betreffende ministeries volledige gelegenheid, om wensen, verlangens en mogelijkheden te bespreken met bevoegde ambtenaren en daar steun te ontvangen,

om dan prompt vast te lopen in de gemeente waar men iets wil gaan inrichten, oprichten of creëren.

De oprichting van een recreatieplaats, van welke aard ook, duurt gemiddeld, vanaf het moment der eerste aanvragen tot het ogenblik van het verkrijgen van een vergunning ten minste drie, maar meermalen zeven tot tien jaar!!!!

Iemand, die dit nooit heeft meegeemaakt, die nooit het ontzaglijke rente-

verlies heeft becijferd, dat daarmee wordt geleden, of wel nimmer zich heeft moeten afvragen of het wel zin heeft om door te gaan, kan zich dit niet of nauwelijks voorstellen. Het is ook ongelooflijk. En dat waar wij hier in ons land zitten te springen om recreatievoorzieningen van allerlei aard en verspreid over heel ons land.

Politiek

En hier is het ogenblik gekomen om politiek te gaan bedrijven.

Wij liberalen zijn voorstanders van een gezond particulier initiatief. Wie en hoe binden (wij) de kat de bel aan om tot een zodanige situatie te geraken, dat de particuliere ondernemer, die een plan heeft dat hout snijdt, die de middelen heeft om het te realiseren en de moed en de energie om zich er achter te zetten, ook inderdaad de mogelijkheid krijgt om op een waardige wijze zijn bedoelingen openbaar te maken?

Momenteel, men zal het uit het voorgaande wel begrepen hebben, is er geen sprake van dat men plannen zelfs maar in de openbaarheid kan brengen, zonder eerst te hebben „gespeeld”.

Het kost moeite, om objectief en zonder bitterheid neer te schrijven hoe pijnlijk de ervaringen zijn als men uit hoofde van zijn beroep bepaalde organen (en organisaties) moet „bespelen” en vaak „omspelen”.

Hoe diep zijn wij gezonken! Het is benauwend als men bedenkt, dat op het stuk van de recreatie voorzieningen, waar wij allen om zitten te gillen, niets of nauwelijks iets gebeurt, omdat kleine

Massief kartonnen

DOZEN

☆

voor export en binnenlands gebruik

☆

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20—22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.

Tx. nr. 53251

plaatselijke belangen, persoonlijke inzichten van autoriteitjes, of van hen, die zich verbeelden dat te zijn, de weg ertoe versperren.

Een veeljarige praktijk met deze zaken heeft mij weinig vreugde gebracht. Wel leert men de mens van zijn kleinste kant kennen.

Ook dit artikel zal mij veel onplezierige momenten opleveren, maar het moest eens gezegd worden hoe de zaken er voor staan. Wij moeten, als wij ter zake van de recreatie, van het toerisme en van de Horeca-bedrijfstuk iets willen maken, dat op een niveau staat, dat distinctie heeft; als wij iets willen scheppen dat op een klimaat lijkt, dat particulier initiatief de kans tot ontwikkelen wil bieden, dan moeten wij nu er iets aan gaan doen.

Er zijn in Nederland stichtingen, raden, organisaties enzovoort, die zich bezighouden met recreatieproblemen, toeristische vraagstukken en het veel bureaucratiseerde, maar weinig gesteunde Horeca-bedrijf.

Echter: zoveel hoofden zoveel zinnen. Bovendien schijnt de katholieke en de calvinistische mens ook principeel anders plezier te moeten maken, om van de liberale en de rode broeders maar te zwijgen.

Taak voor liberalen

„Maar wat dan?” zult u vragen. „Ik zie maar één mogelijkheid, althans op dit moment: laten wij liberalen, overal waar wij met het hier gesignaleerde verschijnsel in aanraking komen, proberen het tot stand komen van — uiteraard goede — recreatieplanning te helpen, te steunen, te stimuleren en vooral te bespieden.

Het zal — helaas — nodig zijn om hierbij de hand ook in eigen (liberale) boezem te steken. De situatie, die ons allemaal te verwijten is, is zo gegroeid door het ontbreken van visie, van landelijke plannen en van bereidheid om waar die plannen wel er zijn (Hollands Groene zone) de aandacht er aan te schenken, die zij verdienen.

Nu bepaalde individuen het beleid op het stuk der recreatie. Laat het toch zo zijn, dat waar ook in Nederland plannen gemaakt en voorgelegd worden, zij door de belanghebbende gemeenschap worden beoordeeld op hun mogelijkheden.

Maar dan moeten die gemeenschappen, in casu de gemeenteraden, er ook inderdaad kennis van krijgen en een toelichting van de ontwerpers zelf er bij. Afwijzing moet niet zonder meer mogelijk kunnen zijn, zonder dat de makers der (nogmaals: houtsnijdende) plannen de gelegenheid hebben gekregen om hun inzichten te verdedigen. Hoger beroep moet mogelijk zijn b.v. Provinciale Planologische Diensten of andere soortgelijke hogere instanties. En dan moet die langzamerhand onhanteerbare „gemeentelijke autonomie” op dit stuk maar eens doorbroken worden.

Gelaten wacht ik de stroom van kritiek op dit artikel af.

Stel straks niet dat mijn ideeën onuitvoerbaar zijn, want dat is niet meer houdbaar in onze huidige staatsorganisatie. Als u mij wilt bestrijden dan graag feiten en bewijzen van waarom wel en waarom niet.

Ik betreurt het, dat ik in concreto geen namen en feiten heb mogen noemen. Om der wille van de personen zelf laat ik dit na. Zij, die mij en mijn werk kennen, weten, dat ik geen schandverhaal uit mijn duim heb gezogen om de aandacht te trekken, maar dat dit artikelje met tranen en hartebloed geschreven is.

Nederland let op uw (recreatie) saeck!
Drs. M. DE JONG

Deze Burger

is maar blij dat het allemaal weer begint en dat alle grote jongens met de vlaggetjes op d'r sleeën, weer teruggesiepeeld komen van verlof.

Niet dat De Here Josef van Catshuize het niet allemaal goed heeft waargenomen, zodat de door-en-door-gewone-man-van-de-sstraat Ivo en Theo niet eens gemist heeft; en niet dat de secretarissen-generaal er niet uitnemend tegen hebben gewaakt, dat het Scheepje van Staat uit de koers of op een zandbank zou lopen en tenslotte hebben wij ook nog ons keurkorps van driepinters, de secretarissen van Staat die, vrij en onverveerd, de belangen van vaderland en volk naar behoren hebben behartigd, zodat het machtig raderwerk geen ogenblik heeft gestagneerd, maar toch is het een veilig gevoel, Den Uyl weer op het nest te weten, Bot weer (zonder portefeuille) op De Witte z'n boterhammetje te zien eten; lange Luns over Het Plein te zien stappen en Vondeling weer aan het kasregister te hebben.

Je had toch een gevoel van leegte zonder al die vaderen des vaderlands. En nog maar enkele weken of de Gouden Koets komt voorgereiden; dan zijn al onze vertegenwoordigers in 's lands beide vergaderzalen weer van de partij.

Wat is het leven zonder Jonkman?

Hoe leeg zijn de dagen zonder Van Thiel!

Met Beernink en Roolvink, met Schmeltzer en Nederhorst, met Molly en Tox, de Freule, Haya, Koekoek en al die vertrouwde gezichten en stemmen, meer mans.

Wij mogen — en dat wilde ik toch wel even uitdrukkelijk zeggen — de here Cals wel heel dankbaar zijn, dat hij het zo fijn heeft waargenomen en bovendien nog de tijd gevonden heeft om als Beeldbuizer de Eerste zo'n fijn en vaderlijk woord te zeggen. Een joviale man. Dat wisten wij trouwens reeds van zijn fijnzinnig welkomstwoord aan Beatrix' bruijom gewijd. Een man, die het sjampanjeglas weet te heffen wanneer daartoe aanleiding bestaat, doch die weet te regeren wanneer hij daartoe door 't gemeen geroepen wordt.

Heel dankbaar voor het kundig waarnemen van alle intermaten en het zetten van alle, daartoe strekkende, handtekeningen.

Mensen, een schallend „Langzallieleve!” voor deze aardige man.

Ik ben blij dat het weer begint. In den beginne trek je het je niet aan dat Den Uyl in een tent, Luns in Italië en Samkalden ergens op een eiland zit, maar op den duur ga je de leegte voelen en denk je: „Jonk man... te ver van honk man” en „Zonder Vondeling, ook maar zonderling”.

Maar nu is alles weer terug en een iegelijk op zijn plaats.

Ja, gezellig.

Als u een heer met veerkrachtige tred, klare oogopslag en een glimlach om de mond door Den Haag ziet stappen, tien tegen één, dat hij luistert naar de naam

Deze Burger

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

BLOEMEN

★ ★ De Europese Fleurop-organisatie heeft op haar laatste vergadering te Helsinki een kloek besluit genomen. De Interflora-service zal namelijk worden uitgebreid. Dit maakt het mogelijk, bloemen-chèques te sturen, die bij bloemisten van 126 landen kunnen worden ingewisseld, lees „verbloemd”. De chèque blijft tien jaar geldig en zal een waarde hebben van twintig „fleurins”. Waardebepaling, die slechts geldt onder bloemisten. Een fleurin is 80 cent.

Deze fleurin-chèque heeft het nadeel dat alle fleur aan het bloemgeschenk ontnomen wordt. „Zeg het met bloemen”, was een oude slagzin, die hoezeer ook uit commercie geboren, vele zaken in het hart raakte. „Zeg het met chéqués”, zal het voortaan heten. De bloemen komen later wel.

ONVERSTAND

★ ★ Een zesjarig jongetje uit Deest, bij Nijmegen, heeft het zijn leven gekost, dat hij een appel wilde nemen van een naburig erf. De eigenaar van de boomgaard had namelijk het terrein met schrikdraad „beveiligd”. Daarop stond 220 Volt. Afgezien van het feit of hij de stroom al dan niet had willen uitschakelen, toonde de kweker een summum aan menselijk onverstand. Wij hopen, dat de justitie zeer grondig zal onderzoeken op welke wijze hier afwezigheid van elk begrip van oorzaak en gevolg strafrechtelijk te achterhalen is. Door onverstand kwam op tragische wijze een kinderleven aan zijn einde.

Door ditzelfde onverstand worden jaarlijks door te ver in zee baden, zich op te dun ijs wagen en geen voorrang aan rechts te verlenen, vele tientallen mensenlevens vermorst.

RIDDERLIJK

★ ★ De gemeente Ridderkerk maakt een zeer bewogen zomer door. Eerst werd zij gekweld door een pyromaan, die in vier weken tijds evenvele keren toesloeg. En nauwelijks haalde men, omdat zich geen nieuwe branden meer voordeden, opgelucht adem, of de gemeenteraad raakte in vuur en vlam.

De gemeente heeft namelijk ten behoeve van het uitbreidingsplan een terrein bouwrijp gemaakt, dat niet het eigendom van haarzelf, maar dat van het Rijk bleek te zijn. Deze vergissing gaat Ridderkerk misschien f 20.000.— extra kosten; het Rijk rekent voor de bouwrijpe grond f 36.50 per vierkante meter en zou voor het niet-bouwrijp gemaakte terrein wellicht slechts f 2.— à f 4.— hebben gevraagd.

De gemeenteraad wenste vrijdag het voorstel tot aankoop van de duur te betalen grond niet zo maar te aanvaarden en verzocht B. en W. een poging te doen de desbetreffende inspecteur der domeinen alsnog te vermurwen. Enige ridderlijkheid jegens Ridderkerk zou hier niet onwelkom zijn.

BRUUT

★ ★ Na een diensttijd van vijf-en-veertig jaar als directeur bij het Nederlandse Gevangeniswezen en Psychopatenzorg, heeft de heer M. Ch. F. A. de Groodt in een ingezonden stuk in Elseviers Weekblad een pleidooi gehouden voor de doodstraf, die z.i. „misschien de enige weg is om uit deze zedenverbastering te geraken”.

De gevangenisdirecteur vraagt zich af, of de invoering van de psychiatrie een rol speelt bij de toegenomen criminaliteit. Hij stelt daarbij dat zeker de psychopaten zich erop beroepen „patiënt” te zijn, maar dat er dan toch beslist „patiënten” bij zijn, die deksels goed weten wat ze doen.

De heer De Groodt meent, dat de doodstraf psychisch gestoorden tot minder bruut optreden zou brengen. Naar onze mening echter is de overheid niet gerechtigd tot een dergelijk bruut optreden.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

WONINGNOOD EN WONINGMARKT

EEN actie-comité „Woningnood”, dat volgens zijn doelstellingen los van elke politieke partij ageert tegen het bouwbeleid van de overheid heeft van zich doen spreken door een aanplakbiljet op de gevel van een elf verdiepingen hoge torenflat te Naarden. Op dit biljet staat te lezen: „Woningnood: 3 en 4 kamerflats te koop voor riant speciale prijzen van f 65.000 tot f 80.000. Gevolg: 27 flats al een half jaar leeg. Een nationale misdaad. Landelijk Comité Woningnood”.

Dit is een protest van het Comité tegen het feit, dat een halfjaar na het gereed komen van de bouw van de 44 flats er nog 27 leeg staan.

Wij kennen de onmiddellijke oorzaken van deze situatie niet. Terwijl elders in den lande zulke flats naar de algemene indruk nog vrij vlot van de hand gaan tegen prijzen als hierboven genoemd, is de animo voor de Naardense flats kennelijk niet bijster groot. Althans op de gevraagde prijzen. Er zullen dan ook wel bijzondere omstandigheden zijn aan te wijzen waarop wij, onkundig van deze omstandigheden niet zullen in gaan.

De zaak heeft wel algemene kanten, die het bouwbeleid raken en die, door de socialistische pers en Vara-woordvoerders in het politieke vlak worden getrokken, mede ter adstructie van de noodzakelijkheid van een prijsstop voor woningen.

ALLEREERST dan een opmerking van algemene aard. Aan te nemen valt, dat de kooprijzen van nieuwbouwhuizen op het ogenblik belangrijk boven de kostprijs liggen. Dit is een gevolg van de marktsituatie. Er is naar zulke woningen, die alleen in de z.g. vrije sector mogen worden gebouwd, nog steeds een grote vraag, waartegenover door de bouwstop een beperkt aanbod staat. Wij weten niet hoeveel aan aanvragen voor woningbouw in de vrije sector op het ogenblik „in de pijp” zit, maar dit belooft vele honderden miljoenen guldens. Het officiële bouwbeleid, is — los van de sinds enkele jaren — om conjuncturele redenen afgekondigde bouwstop — de vrije sector niet bijster gunstig gezind. Wij hebben er maar aan te herinneren hoe een vorige minister, die voor dit beleid verantwoordelijk was, mr. Van Aartsen, toen hij de vrije sector wilde verruimen, door zijn eigen partijgenoten een stok tussen de benen werd gestoken.

Een der voornaamste, zo niet de voornaamste oorzaak van de sterke prijsstijging van huizen in de vrije

sector — en ook van oude, vrij op leverbare woningen — is gelegen in het bouwbeleid, dat te weinig vrijheid laat en te weinig rekening houdt met de marktbehoeften.

Dat beleid begunstigt uit sociale overwegingen, die echter sterk de invloed ondergaan van politieke, de woningwetbouw met overheids-gelden, in feite een vorm van gesocialiseerde woningbouw. Overigens kan deze woningwet- en woningbouwverenigingsbouw het Landelijk Comité Woningnood ook aanleiding geven tot actie o.a. in Amsterdam-West waar te dure volkswoningen ook geruime tijd leeg staan.

door Mr. J. VAN GALEN

EN DAN IS er natuurlijk het huurbeleid, dat door bevrozing van bewoning en huur de doorstroming belet. Een leegstand van „dure” huizen of flats wordt in de hand gewerkt doordat het huurbeleid — ook na de komende huurverhogingen — de te betalen huur nog steeds belangrijk houdt beneden de reële huur. De huurverhogingen hebben totnutoe steeds ver achter de stijging van de welvaart en het nationaal inkomen aan gehinkt.

Men spreekt thans vaak van een „Europees” peil van prijzen en lonen. Voor de prijs van woning en woningbehoefte klopt men hiervoor aan dovemansoren. Behoeft men een duidelijker bewijs van het meten met twee maten wanneer men de voorzitter van het N.V.V., drs. Roemers, hoort spreken van het „Europees loonpeil”, waar wij nog altijd beneden zouden liggen en de felle actie van dit vakverbond wanneer het om een huurverhoging gaat, die onvoorwaardelijk wordt afgewezen?

HET BEELD, dat ons na-oorlogs woningbouw- en huurbeleid geeft is er een van aanhoudende verwarving met als resultaat een toenemende onoplosbaarheid van het woningvraagstuk. In 1955 heeft wijlen Ir. Twijnstra, in een rede ter gedenking van onze bevrijding in 1945 gezegd, dat niettegenstaande het herstel van de welvaart waarvan men toen sprak, wij niet van een herstel mogen spreken zolang wij ons volk geen behoorlijk onderdak kunnen bieden.

Sindsdien is de algemene welvaart nog sterker toegenomen dan in de jaren 1945—1955. De automobiel is welhaast gemeen goed geworden, koelkast, wasmachine en andere

huishoudelijke utensiliën zijn vrijwel onder ieders bereik. Maar een behoorlijke behuizing om deze te plaatsen ontbreekt nog vaak! Het woonvraagstuk vraagt nog onverminderd om oplossing. Het zal ook geen oplossing vinden zolang woningbouwpolitiek en huurbeleid worden beheerst door een struisvogelpolitiek. Verschijnselen als leegstand van nieuwgebouwde woningen (een leegstand, die overigens zichzelf in de particuliere sector oplost doordat men genoopt is met de prijs omlaag te gaan wanneer de markt dit eist) en sterke prijsstijging zijn een uitvloeisel van een sedert jaren gevolgde averechte politiek, die bovendien tot gevolg heeft een aanhoudende daling van de woonwaarde van onze vooroorlogse huizenvoorraad, dus een daling van de woonbeschaving en een toenemend prijsverschil tegenover de te schaarse nieuwbouwwoningen.

Het ware beter wanneer het Landelijk Comité Woningnood en de prijsstop-struisvogels uit socialistische kring hun aandacht eens zouden wijden aan de werkelijke oorzaken van de latente crisis, waarin onze gehele woningvoorziening zich nog steeds bevindt.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen.

VAN DER HEEM N.V.:

radio - televisie - grammofoons - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:

telecommunicatie-apparatuur - professionele elektronische apparatuur.

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:

cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten.

VOKAP N.V.:

interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE (EMI):

elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v.h. E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen.

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Utrecht, Sneek, Putte (N.Br.).

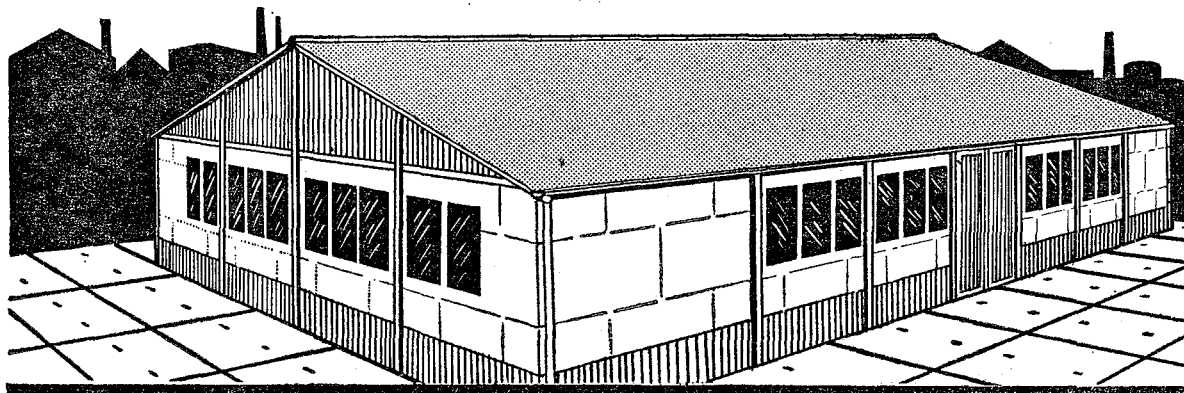
N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

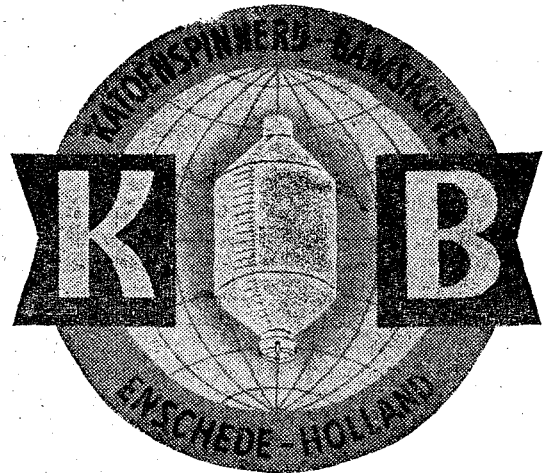
N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

N.V. Steenfabriek v/h J. B. Mijliëff

WAALBANDIJK - DRUTEN - POSTBUS 7

TELEFOON 08870-2060

Spinners en Twijners

van

Weef- en Tricotgarens

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructieverven
muurverven

Pieter Schoen
VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

WOPLEVERANCIERS
VAN HET R. DE WEMMINGEN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

In gesprek met dr. ir. C. W. C. van Beekom

van de noodzakelijke landsverdediging, het gehele oostelijke deel van Flakkee onder (zout) water werd gezet, waardoor de grond natuurlijk bedorven werd".

In opdracht van de heer Van Nieuwenhuyzen ging toen ir. van Beekom enkele dagen na de capitulatie naar de Wieringermeer om zich daar in de problematiek van door zoutwater overstroomde grond te verdiepen. Het gevolg van de studie was, dat de toestand op Flakkee al spoedig verbeterde.

Maar de jaren van de Duitse bezetting brachten nog heel wat andere moeilijkheden met zich mee en Ir. van Beekom zegt dat hij al die tijd „op de rand van het verzet” gewerkt heeft. De grootste ellende kwam op 20 december 1944, toen de Duitsers hun felle razzia's op het eiland ondernamen en ongeveer 3500 mannen gevankelijk naar het oosten afvoerden. Een groot deel van Overflakkee stond toen bovendien onder water. Ir. van Beekom kreeg opdracht om, voorzien van de nodige paperassen, te trachten een groot aantal mannen terug te halen, die met Rijnaken naar verschillende plaatsen in het oosten van het land waren getransporteerd. In de kazerne te Kampen gelukte het hem, een 200-tal Flakkeërs los te maken, waarbij hij veel hulp ondervond van de bekende Kamper arts dr. Kolff. Later heeft hij hierover een boekje geschreven, dat bij de uitgever Leopold het licht zag. Van alle weggehaalde mannen van het eiland is 1 pct. nimmer teruggekeerd; zij zijn onderweg of in Duitsland verongelukt. De opbrengst van het boekje is ten goede gekomen aan de nabestaanden van de slachtoffers. Na de oorlog heeft ir. Van Beekom aan Koningin Juliana (toen nog regentes voor Koningin Wilhelmina); het hele relaas moeten vertellen tijdens een werkbezoek, dat zij aan het eiland bracht.

Van 1939 tot 1947 heeft hij op Overflakkee gewoond en het is niet te verwonderen dat hij zich daarvoor sterk aan het eiland verbonden is gaan gevoelen. In de oorlogsjaren heeft hij bovendien, samen met een ondergedoken student (thans dr. ir. Stolp, directeur van de Vuilafvoer Maatschappij), onderzocht op welke manier het land na de oorlog het spoedigst kon worden hersteld. Dit herstel heeft zich prachtig gemanifesteerd, mede dank zij de gelukkige aankoop van gips door de regering.

In 1947 werd ir. Van Beekom tot rijkslandbouwconsulent voor Zeeland benoemd. Hij verhuisde naar Kruiningen. Zes jaar later (inmiddels, in 1951, was hij tot doctor gepromoveerd op het proefschrift „Betekenis van het onderzoek naar de ontwikkeling van een cultuurgewas”) verhuisde hij opnieuw, ditmaal naar Goes. Op 3 februari 1953 zou de familie de nieuwe woning aan de Bergweg betrekken, maar door een gelukkige samenloop van omstandigheden werd deze verhuizing enkele dagen vervroegd; en op 1 februari kwam de watersnood die het huis in Kruiningen grotendeels verwoestte.

Voor Zeeland betekent de datum van de ramp een begin van een nieuwe jaartelling; men zegt er nooit: zoveel jaren na de oorlog, maar altijd zoveel jaar na de watersnood.

Zijn grote kennis van het gebied heeft dr. ir. van Beekom geholpen bij het nemen van landbouwkundige maatregelen voor het herstel van het geïnundeerde Zeeland. In zijn Kruiningen jaren heeft hij ook nog een andere belangrijke ervaring gehad. Hij werd nl. in 1949 aangewezen om een dertigtal Nederlandse boerenzoons op een uitwisselingsreis door de Verenigde Staten te vergezellen. Acht maanden vertoefde hij in Amerika, waar hij een diep inzicht verkreeg in allerhande moderne landbouwmethoden in alle delen van het onmetelijke land. Aan deze reis bewaart hij de beste herinneringen. „Ik heb de Amerikanen leren kennen als een bijzonder hartelijk en gastvrij slag mensen met wie goed te praten valt; maar als zij eenmaal „neen” zeggen, dan blijft het ook neen en dan houden ze voet bij stuk”.

Al pratend zijn wij op het chapeiter politiek gekomen. Het is bepaald niet zo, dat de liberale gedachte de heer van Beekom „met de paplepel ingegoten” is. Hij zegt: „Er werd bij mijn ouders thuis wel eens over politiek gesproken, maar niemand was er actief mee bezig. Mijn vader was een vrijheidsbonder. Mijn eerste contact met het liberalisme was het lidmaatschap van de Bond van Jong Liberalen, waarvan Korthals toen de leider was. Eigenlijk ging mijn sympathie aanvankelijk de richting van de Vrijzinnig-democraten uit. Als jong student stond ik sterk kritisch tegenover de nationaal-socialistische beweging, dit in tegenstelling tot veel van mijn medestudenten, die zich vaak door Mussert en zijn zwartmet-rode uniformen lieten imponeren. Juist door het bijwonen van

zo'n Mussert-vergadering leerde ik het onderscheid tussen het politieke goed en kwaad kennen en sindsdien ben ik bijzonder op mijn hoede voor alles wat naar demagogie zweemt, naar goedkope bewegingen die ineens een massa, geëmontioneerde mensen aantrekken. Na de oorlog heb ik mij bij de zgn. Partij van de Vrijheid aangesloten. Tussen 1947 en 1953 hield ik mij vrijwel van de politiek afzijdig, maar toch heb ik al vrij vroeg deel uitgemaakt van het partijbestuur van de afdeling Middelharnis en ook was ik spoedig kandidaat voor de Provinciale Staten. In Goes werd ik afdelingssecretaris en daarna opvolger van voorzitter van Haasdonk, die als gemeenteraadslid deze functie niet langer kon vervullen”.

* * *

Sedert de reorganisatie van het hoofdbestuur van de VVD is dr. ir. van Beekom in dit college opgenomen om de belangen van de provincie Zeeland te behartigen, niet alleen dus die betrekking hebben op de landbouw maar op alle gebied. Kort geleden is hij voor drie volgende jaren herbenoemd; daarna zal hij niet herverkiesbaar zijn. Maar in het college van Provinciale Staten, waarin de partij slechts met vier personen vertegenwoordigd is (zo liggen nu eenmaal de verhoudingen in het veelal kerkelijk geërienteerde Zeeland) valt nog veel te doen. Helaas zijn er — al langer dan tien jaar — helemaal geen liberalen in het college van Gedeputeerde Staten.

Sinds begin 1963 is dr. ir. van Beekom hoofdingenieur-directeur voor de Rijkslandbouwvoorlichting. Bovendien is hij, de gewezen rijkslandbouwconsulent, hoofd van alle Zeeuwse consulentschappen.

Met het eervolle knoepje van zijn koninklijke onderscheiding in de revers, is deze rijzige wetenschapschappelijke agrariër zonder boerenbloed een zeer geziene figuur in de Zeeuwse wereld.

Het echtpaar van Beekom heeft twee dochters: een ervan is assistente in de Openbare Leeszaal te Amsterdam en de tweede gaat dit jaar sociale aardrijkskunde aan de hoofdstedelijke universiteit studeren. In beide meisjes zet zich de sociale belangstelling, die bij hun vader op de achtergrond van al zijn activiteiten staat, voort. „Zij komen er wel,” zegt hij tevreden

Bslr

**FABLO
COMMODORE
WHITE**

U slaagt
uitstekend bij

GERRITZEN
HERENMODES

Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG - TEL. 33 64 18

Bokma het allerbeste!
Oude genever • Bessenrood • Citroen-jenever

Kortsluiting in de E.E.G.

Aanvankelijk dachten wij, na de jongste bijeenkomst van de ministers van 5 landen in afwezigheid der Fransen aan het beeld van een EEG, schip in de stilte na de storm: stilte tot oktober een nuttige tijd voor bezinning. Doch eigenlijk woedde er op 30 juni in de Brusselse EEG Raad van Ministers geen storm. Daarvoor is de heer Couve de Murville, tot het einde van die dag voorzitter van de EEG Ministerraad, anders dan zijn bruisende publiciteitscollega André Malraux een veel te weinig stormachtige figuur. Hij ontketende geen storm. Dat ligt hem niet. Hij handelste steeds als gewillig werktuig van het Franse staatshoofd, dat met toenemende benauwdheid het uur van verdere supranationaliteit per 1 januari 1966 (meerderheidsbesluiten in Ministerraad) ziet naderen. Hij liet niets stormen. Het tevoren door de Generaal op middernacht afgestemde besluit, voerde hij uit, toen deze op de knop drukte. Als een automaat. Met de onbewogen ijzigheid welke Couve de Murville omhult trok hij in de nacht van 30 juni op 1 juli de stekker uit het EEG contact. En toen ging het licht uit.

Dat wilden de Fransen ook. Omdat hun staatshoofd bevreesd is voor aantasting "an zijn patriarchale vaderlandse grandeur door de verdere ontwikkeling van de gemeenschappelijke markt in supranationale politieke richting. Die hij wel kan dwarsbomen, maar waarvan de voleinding zelfs door hem niet tegengehouden kan worden. Het zal er slechts om gaan hoe lang de huidige kortsluiting duurt. Deze is, zoals gezegd, door de Fransen bewust geforceerd. Voor intern gebruik in eigen land heeft het Gaullistische propaganda-apparaat met alle beschikbare middelen niet afgelaten de Fransen voor te spiegelen dat de anderen hun juridische verplichtingen niet waren iagekomen: uiterlijk 30 juni moest er volgens het beruchte reglement nr. 25 een nieuw besluit komen voor de voortzetting der financiering van de gemeenschappelijke landbouwpolitiek en de anderen zouden geweigerd hebben daaraan mede te werken. Niet alleen hebben de Franse landbouwers deze voorstelling van zaken gelogenstraft, maar zij is feitelijk onwaar. Inderdaad moest er een besluit komen. Maar de inhoud daarvan stond ter discussie. En bij ettelijke gelegenheden heeft men zich in het E.E.G.-kader niet kunnen houden aan gestelde termijnen als gevolg van tijdnood en niet gereed zijn van technische uitwerkingsprocedures. Daar is nooit bloed uit gevloeid. De verfoeilijke marathons zijn meermalen de remedie geweest tegen die termijnnood. Het kwam nu de Fransen alleen maar gelegen om het niet te laten komen tot een marathon, doch om in plaats daarvan met een snelle sprint een korte estafette te beëindigen en vervolgens uit de baan te lopen.

Evenmin gaan de verwijten op welke de Fransen richten aan het adres der commissie en met name aan de heren Hallstein en Mansholt, als zouden deze

door mr. dr. C. BERKHOUWER
lid van de Tweede Kamer

zijn getreden buiten de grenzen hunner bevoegdheden. De plannen welke de E.E.G.-commissie had voorgelegd aan E.E.G.-Parlement en E.E.G.-Raad gingen haar bevoegdheid niet te boven. Zij bleven tevens binnen het bestek dat gesteld was door de Raad van Ministers als gevolg der besluiten van medio december 1964 met betrekking tot de landbouw, alsmede eerdere besluiten en uitspraken van de Raad terzake de uitbreiding der bevoegdheden van het E.E.G.-Parlement.

Zowel door het Europese Parlement als door de vergadering van de Internationale Europese Beweging (waaraan ook door E.F.T.A. parlementsleden werd deelgenomen) welke op 19 juli jl. onder voorzitterschap van de Franse oud-minister Maurice Faure (een der makers van het Verdrag van Rome) werd gehouden te Brussel, is uitdrukkelijk uitgesproken dat de commissie-Hallstein met de alom bekende voorstellen haar boekje niet te buiten is gegaan. Volgens sommige geluiden zou president De Gaulle uit zijn op de hoofden van Hallstein en Mansholt. Men make zich niet ongerust en doen de heren dat zelf ook maar niet. Mits alle betrokkenen — en Frankrijks partners in de eerste plaats — zich maar houden aan het Verdrag van Rome dat het plechtanker is van de E.E.G. Wij hebben bij vorige gelegenheden al meer betoogd dat vooral een klein land als het onze er een levensbelang bij heeft dat met de bepalingen van dit verdrag niet de hand gelicht wordt. In de huidige impasse geldt zulks meer en sterker dan ooit. Men behoeft dan niet te vrezen voor de hoofden van Hallstein en Mansholt die, ongeacht hun eigen politieke achtergronden, ontegenzeggelijk zeer veel in het werk stellen om de Europese lampen brandende te houden. Dit sluit tactische kritiek niet uit waarover hieronder iets meer. Hun 4-jarig mandaat loopt einde 1965 af. Artikel 159 van het Verdrag van Rome bepaalt dat de leden der commissie in functie blijven totdat in hun vervanging is voorzien. Deze voorziening moet volgens artikel 158 getroffen worden in onderlinge overeenstemming door de Regeringen der Lid-Staten. M.a.w. als de anderen, en één is daarvoor eigenlijk reeds voldoende, het slechts niet eens zijn met Frankrijk om de heren Hallstein en Mansholt niet opnieuw te benoemen dan blijven zij automatisch in functie. Geen angst derhalve voor de president.

Zoals gesteld, de Fransen hebben de kortsluiting willens en wetens bewerkstelligd en passen nu de tactiek toe van de lege stoel. Naar onze opvatting schenden zij daarmee het Verdrag van Rome. Tegenover het ten onrechte gemaakte verwijt dat de anderen een afspraak niet zouden zijn nagekomen, staat naar onze stellige overtuiging vast dat de Fransen zich, door hun stoel in

de Ministerraad leeg te laten staan, schuldig maken aan verdragsschending. Hetgeen op zichzelf veel ernstiger is. Volgens art. 5 van het Verdrag van Rome moeten de lidstaten alles in het werk stellen om de nakoming van het verdrag en het functioneren der instellingen (waaronder dus de Raad van Ministers) te verzekeren. „Zij onthouden zich van alle maatregelen welke de verwezenlijking van de doelstellingen van dit verdrag in gevaar kunnen brengen”. De Raad van Ministers komt bijeen op initiatief van de voorzitter en schrijft het verdrag in artikel 146 voor: „Iedere regering vaardigt één van haar leden af”. Dit is niet een simpele registratie van een feitelijk gebeuren, maar een dwingende norm die nageleefd moet worden. Doet men dat niet, gelijk thans de Fransen, dan handelt men dus in strijd met het Verdrag.

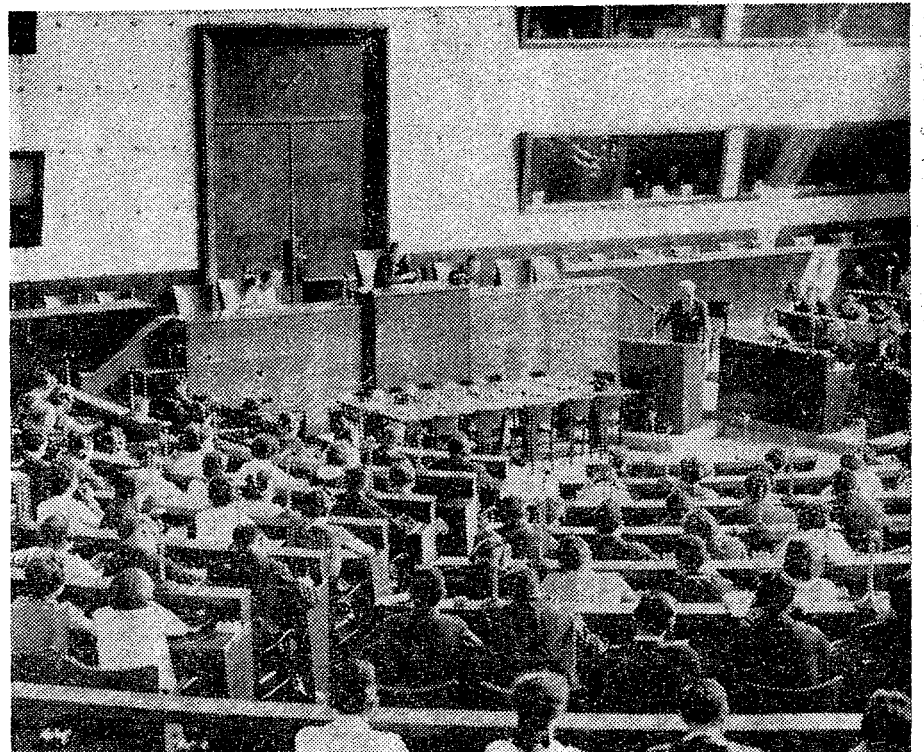
Minister Fanfani heeft, zodra hij op 1 juli voorzitter van de Raad werd, deze bijeen geroepen tegen eind juli. Zoals aangekondigd, kwam de Fransen niet. De juristen twisten thans over de rechtsgeldigheid van dit bijeenkomen, of het aldus „überhaupt” een „Raad” was die bijeenkwam en over zijn constitutionele besluitvaardigheid. Wellicht heeft men mede uit dien hoofde op deze bijeenkomst geen formele besluiten genomen. Wel hebben de 5 gemeend goed te doen door ongeacht de Franse absentie toch samen te komen, min of meer als een

ste dieptepunt bereikt zou zijn wanneer een der lidstaten Frankrijk in al zijn grandeur te deze zake voor het Hof in Luxemburg zou moeten dagen!

Verstandig achten wij het in elk geval om intussen de zaak gedurende de zomer wat te laten betijen en om in oktober, zoals besloten is, opnieuw bijeen te komen Verdragsmatig als complete Raad dan. En moge de Commissie Hallstein tevens waakzaam zijn tegen bilaterale gouvernementele onderhandelingen buiten de E.E.G.-instituten om. Dat zou een kolfje naar de hand van de Generaal zijn en tevens koren op de molen van de licht wendbare heer Spaak. Hoe gemakkelijk zou deze kunnen bezwijken aan zijn ijdele illusies om als (quasi) redder van Europa de geschiedenis in te gaan!

In dit licht bezien is wellicht de commissie te snel met haar memorandum gekomen voor het forum van de Raadsvergadering van eind juli, na het échec van 30 juni. Dat was niet door haar veroorzaakt. Zij deed aanvankelijk zulke baanbrekende voorstellen. Had zij de haalbaarheid daarvan dan niet afgetast in Parijs of bij de Franse vertegenwoordiging in Brussel? Zij is nu zo vlug aangekomen bij de Raad met wat zij haar „memorandum” noemt, doch hetgeen in feite niet anders doet dan een aantal kaarsen naar Frans model aandragen om enig noodlicht te brengen in de door de Fransen verwekte duisternis. Wij vragen ons af of, psychologisch gezien, de commissie niet beter had gehandeld door minder nerveus te reageren en eerst de verantwoordelijkheden te doen vastleggen.

Hoewel voorspellen ten deze nog hachelijker is dan gewoonlijk, verwachten wij voorlopig geen opzienbarende gebeurtenissen. Het zou wel tot einde 1965 kunnen duren voor en aler er iets gebeurt van baanbrekend belang. Zowel Duitsland als Frankrijk hebben dit na-jaar belangrijke verkiezingen, die de E.E.G.-zorgen tijdelijk op de achtergrond dringen en ten dele bepalend zijn voor de oplossing van deze zorgen. Aldus verwachten wij dat ook de ministers in begin oktober, zo zij al echt als Raad bijeen zullen zijn, weinig belangrijke resultaten zullen boeken. Een en

De grote vergaderzaal van het Huis van Europa in Straatsburg; een van de centra waar de Europese politiek gestalte krijgt.

manifestatie tegen Frankrijk. Wij betwijfelen sterk of die opzet geslaagd is. Het evenement als zodanig zal spoedig vergeten zijn en heeft op de Franse president zeker weinig indruk gemaakt. Zijn spreekbuisminister Peyrefitte heeft hij laten verklaren: „Die samenkomst gaat ons niet aan. Wij waren er niet!”

Een andere zaak is het of het niet tijd wordt dat, gelijk het verdrag mogelijk maakt, eens aan het E.E.G. Gerechtshof in Luxemburg de vraag wordt voorgelegd in hoeverre Frankrijk door de maatregelen van de lege stoel „een van de krachtens dit verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen”. Uiteraard zijn we ons bij deze suggestie bewust dat wel het allerdiep-

ander zij geen reden tot ongerustheid, laat staan voor angst of opgeven van de moed. Europa is geen zaak van een dag, zelfs niet van één of twee jaren. Eeuwen lang hebben wij in ons oude werelddeel niet anders gedaan dan ons van elkaar verwijderen en bestrijden. Zo gezien is wat er in een paar decennia tot stand gebracht is in Europa na de laatste wereldbrand op zichzelf een wonder. De verdere ontwikkeling van dit miraculeuze procédé kunnen we niet forceren. Met zorg en geduld moeten we bij voortduring nieuwe bouwstof aandragen. Zo verwachten wij dat tegen het einde van dit jaar nieuwe brandstof zal zijn aangevoerd om de Europese lichten weer helderder te laten schijnen.

**FRANK RIJSDIJK
HOLLAND N.V.**

HENDRIK-IDO-AMBACHT

TELEFOON :

01858 - 2045

010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in :

oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte
scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van :

nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjabloon snijwerk

VERHUUR DRIJVENDE BOKKEN

PARLEMENTAIRE VERANTWOORDING

Intussen kunnen dan de EEG-commissie voor het EEG-parlement en de ministers voor hun nationale parlementen verantwoording afleggen wegens het door hen gevoerde beleid. Te onzent verwachten wij zeker over de EEG mededelingen in de Troonrede en bij de algemene beschouwingen op 12 oktober a.s. zal in de Kamer oök Europa zonder twijfel te berde gebracht moeten worden. Met name zal de vraag aan de orde zijn over het gevoerde en te voeren regeringsbeleid tegenover de door de Kamer aanvaarde motie met betrekking tot de gemeenschapsmiddelen en de parlementaire bevoegdheden.

In Frankrijk staat de onmacht van het Parlement in schrille tegenstelling tot de almacht van het staatshoofd. De president verricht zijn EEG obstructie met soevereine minachting voor de Franse volksvertegenwoordiging. Het gemulcorfde parlement van de 5e republiek doet wel zwaar voor de onmatigheid van de volksvertegenwoordigers der 4e Republiek die het heenzenden van gouvernementen beoefenden als een soort ketspel. Het is hen zwaar komen te

staan! Was in de 4e Republiek de uitvoerende macht de zwakke partij in het samenspel der constitutionele machten, nu is dat de wetgevende macht, waarmede tevens nog eens duidelijk aangetoond zij van welk fundamenteel gewicht het is om in de staatkunde de juiste verhouding in acht te nemen van wat Angelsaksische staatsrechtsbeoefenaren aanduiden als de werking der „checks and balances“ tussen de staatsinstellingen.

Mr. dr. C. BERKHOUWER

Geen ach en wee voor minister Luns

Wij willen weer dichter bij huis komen in het gezelschap van minister Luns, die de eerste Nederlandse viool speelt (speelde) in de strijkerssectie van het EEG-concert. Met hem keren wij terug naar het Binnenhof. Aldus besluiten we met een slotkapittel aan de hand van een actueel motto: „Lief of lastig zijn voor Luns“.

Er is in die teneur geschreven naar aanleiding van mr. Luns' aftreden in de Eerste Kamer, waarbij hij sprak over ontslag nemen, nadat hij nogal was geïrriteerd door een socialistische senator. Deze aankondiging van ontslag vervloog spoedig. Men heeft hier en daar gesteld dat tegen de heer Luns teveel aangeschopt wordt. Ook de Tweede Kamer zou dat min of meer gedaan hemmen met de bekende Brusselse motie. Wij hebben dat al eerder weerlegd.

Wij geloven niet in het alternatief lief of lastig zijn. Wij dachten dat de heer Luns nu wel lang genoeg minister was om zich niet te laten verleiden tot onverstane reacties op uitlatingen van een bepaald kamerlid dat hem irriteert. De minister maakt de laatste tijd een afgematte indruk en is bij tijd en wijle niet exact in zijn reacties. Wellicht is de bewindsman te lang minister. Doch wie dwingt hem daartoe! Tenslotte heeft ook hij de trieste wordings geschiedenis van het kabinet Cals over zich heen laten gaan. Daarover zou, ook in het persoonlijke vlak, nog veel te zeggen zijn. In-

dachtig aan het „measures not men“ zullen we daar niet intreden. Doch wel dit: de ministers Luns en Bot hadden in het kabinet Marijnen één ding gemeen. Zij waren beide in de hoogste mate personae non gratae bij de P.v.d.A. Minister Bot werd een lichtgewicht geacht en minister Luns werd te pas en te onpas door oppositieleider Vondeling c.s. in de tackle genomen, zowel fair als unfair. De P.v.d.A. moest van beide bewindslieden niets hebben. Doch juist daarom wilde de KVP hen niet loslaten om de schijn te vermijden te zijn bezweken onder druk van de nieuwe partner. De heer Luns en zijn bestrijder te vuur en te zwaard Vondeling zitten nu in één Kabinet.

Lichtgewicht Bot viel bij gemis aan gewicht omhoog in het door de P.v.d.A gecreëerde vacuum. Zwaargewicht Luns kwam in de ring terug ingekapseld met een overbodige minister Bot voor ontwikkelingshulp en nog een tweede, even zeer overbodige, staatssecretaris.

Hieruit volgt een schoon recept om minister te blijven (c.q. te worden): men behore tot een regeringspartij en verkrijge de grootst mogelijke kritiek van de oppositie, vervolgens, zoekt die oppositie een verbond met uw partij en men verklare zich bereid tot samengaan met de felste woordvoerder dier voormalige oppositie, daar het prestige uwer partij uw wijken niet zou verdragen. Al met al heeft de heer Luns geen reden tot weklagen over anderen, evenmin als deze over hem. Met Molières George Dandin mogen we de bewindsman toch voorhouden: „Gij hebt het zelf gewild“. En als de minister zich, misschien terecht, ongelukkig voelt zou George Dandin kunnen vervolgen: „Uw verdriet hebt U

aan Uzelf te danken. Met enige duizenden voorkeursstemmen bij de verkiezing van 1963 nam Gij plaats in het kabinet Marijnen. Die stemmen waren „bepaald“ niet gericht op een coalitie met de P.v.d.A. Nochtans stapt Gij uit het Marijnenrijtuig dat goed reed. Vervolgens, zijt Gij op de P.v.d.A.-tandem gestapt samen met uw felste bestrijder die zelf uw zetel begeerde. Gij hebt lichtgewicht Bot uit eigen wil aanvaard als begeleider voor de ontwikkelingshulp en een U persoonlijk niet liggende tweede staatssecretaris ook aanvaard.

Gij hebt zich er bij neergelegd te dienen onder de leiding van de heer Cals, die veel gecompliceerder is dan de heer Marijnen en ook den heer Den Uyl aanvaard als teamgenoot hoewel deze een lastige bespieder is op uw EEG-pad“.

De zin van deze tirade voor ons zelf: wij begrijpen dat de, ons persoonlijk altijd zeer sympathieke, minister zich ongelukkig voelt na alles wat hij zichzelf op (en om) de hals gehaald heeft, nochtans achten wij de enige juiste houding tegenover hem: dat wij hem objectief en zakelijk tegemoet treden. Gelet op de grote landsbelangen welke in de EEG op het spel staan kunnen wij de minister, na terugkeer van een welverdiende vakantie, slechts sterkte toewensen in de komende moeilijke tijd waarvoor de EEG staat:

„Happening“

Was „de anarchistische beweging Provo tot nu toe een infantiel gedoe van een aantal maatschappelijk onaangepasten, langzamerhand worden zowel hun gedrag als hun pretenties ronduit ergerlijk. Twee zaterdagavonden achtereenvolgende heeft de Amsterdamse politie een eind moeten maken aan hun „happening“, een dol rondspringen, met vuur zwaaien en met witte fietsen schermen, dat zij zelf een „parareligieuze ceremonie“ noemen.

Wat ze het willen noemen is hun zaak, wat het is: een baldadige ordeverstoring, waar kinderen van twaalf jaar zich nog voor zouden schamen. Beschamend is ook, dat honderden naar hun „séance“ komen kijken, wat deze onvolgroeide jeugd de indruk kan geven dat ze nu serieus wordt genomen. In ieder geval stimuleert het, net als de baldadigen die op oudejaarsavonden zo te keer gaan.

En dat heeft dan weer een aanmatiging ten gevolge, die alle perken te buiten gaat. Zo hebben drie „leiders“ een communicatie verspreid, waarin staat: „Wij eisen dat de happenings ongestoord kunnen verlopen, zonder politie. Want de politie wil blijkbaar niet inzien dat het verkeer in Amsterdam door de auto-terreure een bloedige en luchtverontreinigende chaos is geworden en dat de witte fiets een constructieve stap is op weg naar veiliger en gezonder verkeer“.

Men zou over die soort wartaal de houders kunnen ophalen, als de bestuurders ervan niet zo meenden wat zij zeggen, dat zij bemoedigen met hun verwrongen idealen uitlokken, door onduidelijke openbare acties. Vrijheid van meningsuiting is best, maar dan op een behoorlijke manier. Maar van behoorlijke manieren in welk opzicht ook hebben deze jongelui nog nooit gehoord. Laat staan dat zij die in praktijk (kunnen) brengen. Dus: hoe eerder hun gebal in de kiem wordt gesmoord, hoe minder last men van hen heeft. Er zijn in ons land wegens genoeg om een standpunt naar voren te brengen, dat bewijst ons eindeloos aantal groeperingen en sekten wel. Niemand behoeft zich gefrustreerd te voelen als hij de oirbare weg bewandelt. Is dat wel zo, dan ligt die frustratie blijkbaar in een ander vlak. En dan zou een medische behandeling misschien wel veel beter zijn dan een „happening“.

Aldus — met onze instemming — Het Vaderland.

Heroprichting afdeling Stad aan het Haringvliet

Na het overlijden van de heer A. B. Soldaat te Stad a/h Haringvliet, gemeenteraadslid en voorzitter van de afdeling, is op donderdag, 5 augustus j.l., een aantal geestverwanten te Stad a/h Haringvliet bijeengekomen om te trachten de afdeling opnieuw tot activiteit te brengen.

Op deze bijeenkomst waren mede aanwezig de heer Sch. Overwater, secretaris van de Kamer-Centrale Dordrecht, de heer L. M. Brooshooft, secretaris van de onder-Centrale Goeree/Overflakkee, en de organisator-propagandist der Partij, de heer L. van Vlaardingen.

Na een kort inleidend woord van de heer Brooshooft, waarbij hij waarderende woorden wijdde aan de nagedachtenis van de heer Soldaat, werd een minuut stilte in acht genomen.

Vervolgens gaf de heer Brooshooft het woord aan de heer Van Vlaardingen, die een uiteenzetting gaf over de noodzaak van een goede organisatie van onze Partij, waarbij binnen het ressort van de onder-Centrale Goeree/Overflakkee ook de afdeling Stad a/h Haringvliet een belangrijke rol kan spelen.

Besloten werd tot heroprichting van de afdeling over te gaan, waarna een voorlopig bestuur werd gekozen, bestaande uit: A. J. van Rumpt, voorzitter; L. Roos, Voorstraat 46, secretaris; E. Trommel, penningmeester.

De heer Trommel zal als opvolger van de heer Soldaat, voor de V.V.D. in de gemeenteraad van Stad a/h Haringvliet zitting nemen.

TWEE BEKENDE MERKEN

JONGE EN OUDE GENEVER

GIRAF

N.V. SCHIEDAMSCH-DE DISTILLERDERIJEN
WESTVEST 46, SCHIEDAM
TELEFOON 010-68106-68095-62588

**STALEN
MEUBELEN**

GISPEN

CULEMBORG

☆☆☆

Le Maire

**DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER**

☆☆☆

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

SNIKKERS' HANDEL MIJ. N.V.

ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

★

Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT” Gaswandketels	OLIESTANDMETERS
„KLAFRESTR&M”-gietijzeren ketels	OLIETANKS
„MARK”-radiatoren	AFSLUITERS
„N.S.K. SALLAND”-ketels	PLINTVERWARMING
„THERMIA”-warmwaterboilers	„MARK”-BUIGMACHINES
„FLAMCO”-ophangstroppen	VLOERHULZEN
„FLEXCON”-expansievaten	LASBOCHTEN

**en verdere artikelen op het gebied van de
CENTRALE VERWARMING**

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING
INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

N.V. RIJNSTAAL
v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

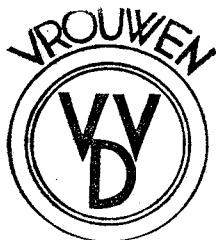
FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN

KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 354 00
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 320 55
HELLEVOETSLUIS Industrierrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 26 77

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Kant en klaar

Men heeft geen idee, wat wij al niet toegezonden krijgen. B.v. No no Nanette! Daarvoor konden wij echter geen aanknopingspunt vinden met onze organisatie... Dat konden wij met een beetje goede wil wel met „kant en klaar” maaltijden, want is dat niet iets waar buitenshuis bezige vrouwen belang bij hebben? Over zulke vrouwen is bij het N.V.C. een discussienota voorbereid die in het volgende seizoen in alle vrouwenorganisaties, dus ook bij ons, bestudeerd zal worden.

Een van onze leden toonde zich bereid zich van deze kant van de zaak op de hoogte te stellen en zij schrijft daarover het volgende:

Onze organisatie kreeg ter gelegenheid van de Internationale Huishoudbeurs in Amsterdam een uitnodiging voor een forum dat zich uitsprak over verschillende aspecten van „kant en klaar maaltijden en voorbereide voedingsmiddelen”. Het stond onder leiding van een voorzitter, die niet karig was om populair-humoristische „vitamientjes” toe te voegen, zeker in de mening, dat de kost anders te flauw zou zijn of te zwaar op de maag zou liggen. Een nodeloze zorg. Onder het publiek (mannen en vrouwen) waren er velen (vooral onder de dames) die met praktische vragen en open aanmerkingen het onderwerp tot gem. kkelijk verteerbare kost maakten. Mevrouw Lotgering-Hildebrand o.a. zorgde voor toevoeging van kruiden. Hilariteit verwekte haar kritiek op de raad van fabrikanten om groenten in blik gesloten te verhitten en de bus daarna pas open te maken.

Gevraagd naar meer variatie bij de „kant en klaar” maaltijden, gaf een der forumleden ten antwoord dat bij meerdere vraag de variatie zou toenemen. De fabriek levert alles waar een markt voor is. Een der forumleden bleef echter bij

zijn opinie, dat de markt hartige soepen wenst.

Daverende nieuwigheden kwamen niet ter tafel. Wij zijn tegenwoordig door rondsnuffelen in de grote zelfbedieningszaken genoeg op de hoogte van wat er te krijgen is aan voorbereide levensmiddelen, tot ons gemak en heil.

In alle opzichten heil? Och, over enig verlies van vitamines dachten de forumleden niet zwaar. „Dan gebruikt U een sinaasappel toe”.

Trouwens vers is niet altijd zo pril als wij denken, maar soms drie dagen oud. En heet een ei niet vers tot zes weken toe?

Reis naar Parijs

Evenals vorig jaar nodigt de N.A.T.O. 20 leidinggevende vrouwen in vrouwenorganisaties voor een bezoek aan O.E.S.O., N.A.T.O. en SHAPE op 20 en 21 oktober a.s.

Nadere inlichtingen bij ondergetekende evenals aanmelding voor 25 augustus a.s.

J. H. S.

Nog eens Utrecht

Op het verslag van de provinciale dag in Utrecht wil ik even inhaken om allereerst de beide spreeksters mevr. mr. J. M. Stoffels-Van Haften en mej. mr. J. L. M. Toxopeus Pott nogmaals hartelijk te bedanken voor haar toestemming tot het op de band vastleggen van haar resp. zeer belangwekkende rede en het pittige politieke praatje, waarvan ik met de in oprichting zijnde vrouwen-groep Zandvoort een dankbaar gebruik hoop te maken. Ook het bestuur hartelijk bedankt voor de geboden gastvrijheid en speciaal de centr. vertegenw. mevr. G. Huese-Laming (gezien haar langjarige ervaring) voor haar spontaan aangeboden hulp.

F. WELS-VAN KLINGEREN
Vrouwengroep Zandvoort i.o.

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (0 1850)

COPIJN GROENEKAN

REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIIP VOOR

**boomkwekerij-
produkten**

EN

tuinarchitectuur

TELEFOON 0 3401-1207

FRANS RESTAURANT - BAR - TERRAS

DE RONDE VENEN

Uniek uitzicht over de plassen. Ruime parkeergelegenheid. De juiste, rustige sfeer voor Uw zakenlunch of -diner.

Groenlandsekade 73 - Vinkeveen - Tel. 02949-251
DES ZONDAGS GESLOTEN

DE GROOTSTEN

Van tijd tot tijd verschijnt er in onze kranten een overzichtje van de grootste industriële bedrijven ter wereld buiten de V.S. Zo ook onlangs. Dat staatje vervult ons immer met trots, „onze” Koninklijke Shell staat bovenaan. De Unie van Industriefederaties in de Europese Economische Gemeenschap heeft een tijd geleden evenwel ook met een staatje gewerkt en daarbij belangrijke verschillen geconstateerd tussen de grootse Europese en Amerikaanse ondernemingen. Verschillen die naar haar oordeel zijn terug te voeren tot een geringere financiële armslag van het bedrijfsleven in Europa. Dat beperkt, aldus de unie, ons concurrentievermogen op de wereldmarkt. Een omstandigheid die als het ware dwingt tot fusie en concentratie over de nationale grenzen heen.

Vergroting van de markt, zo wordt opgemerkt, verkleint naar verhouding de betekenis van een onderneming in het licht van de totale vraag. Dit doet zich al voor bij de huidige overgang van nationale naar Europese markt. Het zal zich nog sterker voordoen wanneer de tariefbesprekingen in Genève, de „Kennedy-ronde”, tot een verdere verlaging van de invoerrechten leiden. Dan komen de Europese ondernemingen in vollere concurrentie met de Amerikaanse giganten, zowel op de Amerikaanse markt als op de Europese.

Op de Europese markt werken al meer dan 300 Amerikaanse industriële bedrijven die behoren tot de 500 grootste ter wereld, naast 75 uit de landen van de EEG (twee daarvan Kon. Shell en Unilever zijn half Engels, dus strikt genomen niet helemaal „Europees”, maar goed).

Men vergisse zich niet. De omzet van de 20 grootste Amerikaanse bedrijven is ongeveer gelijk aan het bruto nationaal produkt van Duitsland. De vijf grootste hebben een omzet die ongeveer overeenkomt met het bruto nationale produkt van Italië. Het nationale produkt van België ligt tussen de omzet van de grootste Amerikaanse industrie en de omzet van het op één na grootste Amerikaanse bedrijf in. Met hun winst zouden de vier grootste Amerikaanse bedrijven de Belgische staatsbegroting (van de oude regering) kunnen dekken.

De omzet van de Duitse Volkswagenwerke overtreft nauwelijks de winst van de Amerikaanse General Motors, die alleen bijna evenveel auto's maakt als alle automobiefabrieken in de EEG samen. De Unie van Industriefederaties heeft uitgerekend dat als G.M. zijn gehele productie van 570.000 Opels per jaar zou weggeven, het concern nog een winst zou maken van meer dan \$ 1.000.000.000, netto.

Amerika en Europa

Van de 17 grootste oliemaatschappijen in de wereld zijn er tien Amerikaanse. Onze Koninklijke staat op deze lijst op de tweede plaats. Van de 12 grootste chemische bedrijven zijn er 8 Amerikaans. De omzet van het grootste staalbedrijf in de EEG bedraagt ongeveer eenderde van die van het grootste Amerikaanse. De vijf grootste machinefabrieken ter wereld, de vijf grootste rubberfabrieken en de vier grootste electrotechnische bedrijven zijn Amerikaans. Philips is bij de laatste de vijfde.

In de levensmiddelensector staat onze Unilever op de eerste plaats, maar de Amerikanen doen goed mee. In deze branche hebben zeven bedrijven ter wereld een omzet van meer dan 1 miljard dollar per jaar. Hiervan zijn vijf bedrijven Amerikaans.

En, zo zegt de Unie van Industriefederaties in de EEG, de grootste zaken maken de grootste winst. Dat vergroot hun ruimte voor zelffinanciering en het schept meer researchmogelijkheden, die nieuwe expansie veroorzaken. Ruimere financiële armslag schept bovendien gemakkelijker kansen op de kapitaalmarkt, die zij trouwens zelf helpen vormen.

Het is daarom belangrijk dat er in de EEG zoveel fusies tot stand zijn gekomen: in de periode 1958 tot medio 1962 alleen al zo'n 1000. Maar ook de con-

currenten zitten niet stil. Er is een sterke fusiebeweging waar te nemen in de VS en bv. ook in Engeland en in Japan, ook al een geduchte concurrent op de wereldmarkt. De Amerikaanse maatschappijen penetreren meer en meer in Europa. Daarom meent de Unie van In-

dustriefederaties dat er nog meer en vooral nog sneller gefusioneerd moet

V.S.		E.E.G.	
1. Gen. Motors	16,5	1. Kon. Shell	6,5
2. Standard Oil (N.J.)	10,2	2. Unilever	4,3
3. Ford	8,7	3. Philips	1,7
4. Gen. Electric	5,0	4. Volkswagen	1,7
5. Socony	4,3	5. Siemens	1,5
6. U.S. Steel	3,6	6. Fiat	1,4
7. Chrysler	3,5	7. Daimler-Benz	1,2
8. Texaco	3,4	8. Bayer	1,1
9. Gulf Oil	3,0	9. Krupp	1,1
10. Western Electric	2,8	10. Thyssen	1,0
11. Du Pont de N.	2,6	11. Rhône-Poulenc	1,0
12. Swift	2,5	12. Hoechst	0,9
13. Standard Oil (Ind.)	2,1	13. Charb. de France	0,9
14. St. Oil (California)	2,2	14. Renault	0,9
15. Shell Oil	2,1	15. Gelsenk. Bergwerke	0,9
16. Westinghouse El.	2,1	16. Mannesmann	0,9
17. Bethlehem Steel	2,1	17. Cy Fr. des Pétroles	0,9
18. I.B.M.	2,0	18. Gutehoffnungshütte	0,9
19. Int. Harvester	2,0	19. Rhein Stahlwerke	0,9
20. Lockheed	2,0	20. Finsider	0,9

Van onze Leestafel

BEVOLKINGSVRAAGSTUKKEN

„Dringen in Nederland” door drs. P. van Daalen e.a. No. 4 van de Egelreeks, Uitg. J. A. Boom en Zoon, Mep-pel.

In ons blad van 29 april bespraken wij het boek „Volk in Veelvoud” van dr. L. Bak, no. 1 van de Gamma-reeks, uitgegeven door dezelfde uitgeverij, die nu als no. 4 van haar Egel-reeks bovengenoemd werk liet verschijnen. Met de redacteur werkten hieraan mede prof. dr. W. Petersen, dr. L. Yntema, prof. dr. P. C. v. Traa, prof. dr. A. Hendriks, dr. D. de Jonge en dr. D. Zuithoff. De uitgave kwam tot stand onder auspiciën van de stichting Welzijn en Bevolkingsgroei, welke bestuurt aan de bijdragen der hier vermelde auteurs een slotbewerking toevoegde. Hierin wordt verklaard dat bij de keuze der auteurs de overweging bepalend was dat met deze eerste grotere publikatie ook maar de schijn van niet objectief te zijn vermeden diende te worden.

Dat zo kort na elkander twee studies over eenzelfde onderwerp door één uitgever op de markt worden gebracht getuigt van de belangstelling die daarvoor onder het publiek mag worden verwacht. Dat er verscheidenheid van aanpak en ook van beoordeling van het behandelde onderwerp tussen beide uitgaven te constateren valt, behoeft geen betoog, reeds niet omdat „Volk in Veelvoud” het werk van één man is, en nog wel van een man met een gedecideerde opvatting omtrent de onderhavige materie, terwijl „Dringen in Nederland” vrucht is van velerlei beschouwingswijzen, slechts in zoverre geharmoniseerd, dat ze tezamen aan de voorwaarde voldoen, waarop genoemde stichting prijs stelde. Het komt ons voor, dat de beoogde objectiviteit in redelijke mate bereikt is.

Voor het gehele werk kan o.i. trouwens de uitspraak gelden, waarmee prof. Van Traa zijn bijdrage „De economische aspecten van de Nederlandse bevolkingsgroei” begint: „De economische aspecten van het bevolkingsvraagstuk zijn ingewikkelder gebleken dan men enige tientallen jaren geleden meende. Vooral de ontwikkeling van wetenschap en techniek, industrialisatie en het moderne snelverkeer hebben ertoe geleid dat verscheidene economen ten aanzien van vele facetten, vooral die welke betreffen de gevolgen en eventuele gevaren van de bevolkingsvermeerdering, tot een minder eenstemmig oordeel en

minder rechtlijnige uitspraken komen dan vroeger vaak het geval was”.

De bundel opent met een opstel van prof. dr. W. Petersen over de kinderbijslag in Nederland (ten vorige jare gepubliceerd in „The Politics of Population”, New York). Het valt o.i. toe te juichen dat de Nederlandse lezer hiervan nu kennis kan nemen. Interessant om het overzicht dat schrijver geeft van de ontwikkelingsgeschiedenis van de kinderbijslag te onzent, verdient het artikel aandacht wegens de conclusie, waartoe de auteur komt: men behoeft nog niet te denken aan schrikbeelden als uit Huxley's Brave New World of misschien aan elementen in het Eussisch staatsopvoedingssysteem en aan de Chinese Volkscommunes om toch oog te hebben voor bedenkelijke gevolgen van onze kinderbijslagregeling in haar mogelijk verdere ontwikkeling. Terwijl onze overheid kosten noch moeite spaart het recht der ouders op een vrije keuze van bijv. het onderwijs tot in het extreme te garanderen, wordt ook hier het traditionele gezin sterk bedreigd mede door de immanente logica van de hier geschetste ontwikkeling, — aldus prof. Petersen. Hij vervolgt: „Dat bovendien in een land, waar men zich in toenemende mate bewust wordt van de nadelige gevolgen van een snelle bevolkingsgroei, de kinderbijslag slechts bij uitzondering als een factor in de demografische ontwikkeling wordt beschouwd, is op zichzelf reeds een allerminst geruststellende aanwijzing voor de wijdverbreide neiging, de kop in het zand te steken en zich de handen in onschuld te wassen”. De auteur laat — om er dit nog van te zeggen — niet na, in zijn bijdrage te wijzen op de moeilijke positie waarin de socialisten ten aanzien van de kinderbijslag verkeren: zij hebben te maken met twee elkaar tegensprekende principes, nl. de aan hun denken ten grondslag liggende ideologie van het „iedere naar zijn behoeften” en de vakverenigingsleuze „gelijk loon voor gelijke arbeid”.

Beperking

Dr. Yntema behandelt „De Nederlandse Bevolkingsproblematiek”. Ook zijn artikel is instructief voor de lezer die zich van deze problematiek in een beknopt overzicht althans enigszins een denkbeeld wil vormen. Aan zijn conclusie ontleen wij de stelling, dat de individuele burger in het belang van de

worden. Alleen dan kunnen de Europese bedrijven een betere positie verwerven in de concurrentiestrijd met de groten van over de Oceaan.

Deze fusies zullen niet overigens alleen (gunstige) gevolgen hebben voor de Europese concurrentiekracht. Zij zullen ook maatschappelijk diepe sporen nalaten. Is de vraag of men zich op die consequentie van de ontwikkeling, zowel nationaal als in EEG-verband, voldoende beraadt.

Het staatje waarmee de Unie van Industriefederaties in de EEG heeft gewerkt was dat van „Fortune” Het ziet er als volgt uit (met omzetten in miljarden dollars uit 1963):

gemeenschap (en dus van hemzelf) t.a.v. de nataliteit van de noodzaak tot zelfbeperking (dat is niet hetzelfde als onthouding!) zal moeten worden doordrongen. „Zou deze tekortschieten, dan zal ons, evenals elders in de wereld, uiteindelijk een beperking van de vermenigvuldiging worden opgedrongen: hetzij door een anti-conceptie-pillen distribuerende overheid, hetzij door een stijging van onze sterftetekansen. Van het laatste doen zich trouwens in de dichtstbevolkte gedeelten van ons land reeds symptomen bemerken”, aldus deze schrijver.

Het artikel van drs. Van Daalen heeft als opschrift „Van 12 tot 20 miljoen”. Zijn onderwerp brengt hem een en ander maal in aanraking met vragen van concreet politiek beleid, dat z.i. altijd achter de ontwikkeling aan blijft lopen, o.m. als gevolg van het gebrek aan coördinatie tussen de verschillende ministeries en diensten.

De bijdrage van prof. Van Traa noemen wij reeds. Hij ziet als enige oplossing van „het brandende vraagstuk” ook al beperking van het aantal concepties om aldus tot een evenwicht te komen met de gedaalde sterftecijfers. Ook deze deskundige acht het onjuist dat de Staat door allerlei tegemoetkomingen het vormen van grote gezinnen blijft aanmoedigen.

In „Huisvesting en Bevolkingsgroei” komt prof. Hendriks tot vrij pessimistische conclusies. Gaat onze bevolkingsgroei ongeveer in het huidige tempo door, dan zal ons land — aldus schrijver — over honderd jaar een bevolking van 34 a 38 miljoen zielen herbergen. Zouden wij dan nog in een villaparkbebouwing willen wonen, dan is ons land geheel vol en is er ook geen ruimte meer voor landbouw, veeteelt of vakantie buiten de woonplaats. „Dit vooruitzicht moge vooral absurd schijnen, het is in ieder geval nuttig zich te bezinnen op de consequenties welke een sterke bevolkingsgroei ook op langere termijn kan hebben voor de woonbaarheid van ons land. Zo eindigt prof. Hendriks' beschouwing.

Dr. Zuithoff tenslotte geeft in zijn artikel „Psychologische en psychisch-hygiënische kanttekeningen bij enkele aspecten van de bevolkingsgroei. Deze zoals de auteur het noemt demo-psychologische bespiegelingen dragen in belangrijke mate bij tot de waardering die wij voor deze nieuwe uitgave in de Egelreeks koesteren.

De R.

„Maak de V.V.D. sterk!!”

STM SIMONS
IJZER EN STAAL
 STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

L. SMIT & Zoon
 KINDERDIJK
 Scheepsbouw sinds 1687

Voor Buig- en Zetwerk
 op hydr. pers 1000 ton.
 ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm
 Constructiewerkplaatsen
W. HUIZER N.V.
 Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10
 CAPELLE A. D. IJSSEL

N.V. Vereenigde Touwfabrieken
 GEVESTIGD TE ROTTERDAM
 's-GRAVENWEG 264, TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:
 SISAL- EN MANILLATOUWWERK
 STAALKABELS
 HERCULESTOUW - PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:
 JABO
 VERTO-HAARBOUCLE

tevens van
 COCOS VLOERBEDEKKING

STAAL
 CONSTRUCTIES
 voor elk project

Garages
 VRAAGT INL. BIJ

Fabrieksgebouwen
 Hoogbouw
 DIRECTEUR: A. CALJE

LATUMERD
 N.V. TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN
 alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES
 op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN
 zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en internationaal bekend!
 vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK PAUL & VAN WEELDE N.V.
 'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Vettewinkel
nemi

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

SPECIAAL VOOR GEPENSIONEERDEN

Ons programma voor winterreizen, vertrek op 23 oktober en 4 januari, naar Mallorca en Malaga is wederom verschenen. Vele mogelijkheden, o.a.:

60 dg. Mallorca vol pension v.a. f 799,-
 60 dg. Mallorca logies/ontbijt v.a. f 672,-
 60 dg. Malaga logies/ontbijt v.a. f 702,-

VRAAG ONS UITGEBREIDE PROGRAMMA.

CENTOURI VLEGREIZEN
 KRUISSTRAAT 15 - HAARLEM - TELEFOON 0 2500-13395

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”
 v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht
 NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
 inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
 geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
 geheel overdekt

Telephones:
 Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
 voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

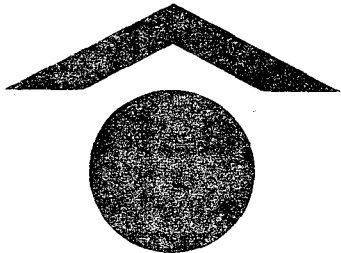
„Houdt de Vrijheid hoog!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 11 17 20

Biedt uw geld een waardevast onderdak

Binnenlands Beleggingsfonds „Vast Goed”

Directie: Gebr. Teixeira de Mattos

Uitkering over 1964 f 65,- per bewijs van 10 participaties, waarvan f 57,63 vrij van inkomstenbelasting. Afgiftekoers per bewijs van 10 participaties f 1228,- (ex uitkering over 1964).

Verslag over 1964 te verkrijgen bij commissie van banken en bij het Fonds, Herengracht 444-446, Amsterdam tel. 64261.

A. VAN HOBOKEN & Co.

ANNO 1774

DEVIEZENBANK

PARKLAAN 32-34 - TEL. 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

MINDER BELASTING BETALEN

De belastingverlaging is een feit, maar U kunt nog belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstegarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstegarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

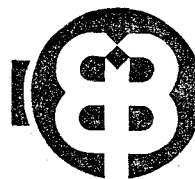
Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht. Inlichtingen over deze inkomstegarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

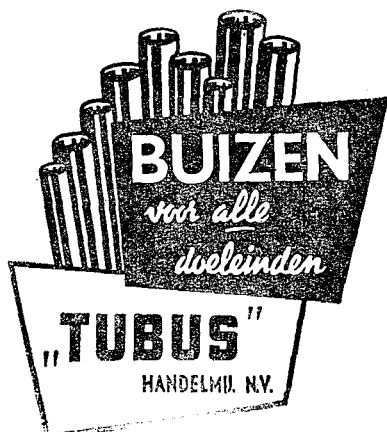

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDESE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

bemiddeling bij ondershandse leningen,
hypotheeken etc.

AMSTERDAM • ROTTERDAM • DEN HAAG • UTRECHT

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN

NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271a — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75

NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
(30) 71 38 28

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

TELEFOON 25242 - DELFT

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

- ★
Restaurant
- ★
Grillroom
- ★
American Bar
- ★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM
KERKBRINK 1
TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

- CAFE-RESTAURANT
- GROTE TERRASSEN
- BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR
- ★
- ZALEN EN SALONS VOOR ALLE EVENEMENTEN
- ★
- PARKEERGELEGENHEID VOOR 50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

hotel atlanta
ROTTERDAM

Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

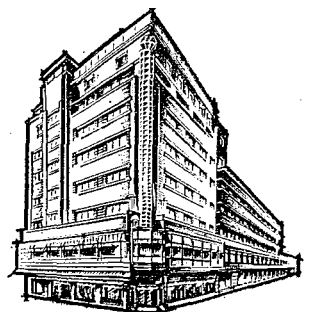
Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Radio-rede
H. J. L. Vonhoff

(zie pag. 5)

PRIJZEN, ROBOTS EN STUDENTEN

Minister Den Uyl wil de prijzen in de hand houden. Daar is alles voor. Dat het hem — trouwens wie dan ook — makkelijk lukt, is te boud gesproken. Ons aller Minister van Economische Zaken heeft het afremmen van enkele prijzen in een persconferentie bekendgemaakt. Hij deed dit met voorbijgaan van het Parlement, omdat het op reces is. Gezien de urgentie van het vraagstuk is deze methode — bij uitzondering — te aanvaarden. Waar het belangrijke zaken betreft, was de gehele persconferentie niettemin een voorbode van Troonrede en Miljoenennota. Geheel anders gezegd: na deze pittige appetizer wacht ons later de financieel-economische hoofdmaaltijd.

De Minister verwacht over 1965 een prijsstijging voor de kosten van levensonderhoud van 5%. Gerekend was op globaal 4,5%. De extra-stijging heeft als oorzaak de duurte van aardappelen, groente en fruit. Dit is weer te wijten aan de verhoogde export, maar ook aan het slechte weer. Daarbij komen de hoge vleesprijzen, waarmee volgens de Minister „iets mis” is. Zonder dat hij blijkbaar kans ziet veel aan deze misstand te doen.

Wij moeten — aldus de ministeriële vermaning — ons onthouden van „paniekachtige opmerkingen”. Paniek is, zo menen wij, altijd uit den boze. Of de minister er intussen in geslaagd is, de onrust omtrent de prijzen weg te nemen, is een andere vraag.

Zoals bekend, is vooral de Horeca-sector als doelwit der prijsbeteugeling gekozen. De 32.000 hotel-, restaurant- en café-bedrijven moeten met hun prijzen terug naar 1 oktober 1964. Met dien verstande, dat een verhoging van 4% is toegestaan.

Men heeft terecht gezegd, dat met een prijsstop van de Horeca-bedrijven het gezinsbudget in geen enkel opzicht is gebaat. Buitenshuis eten is voor het gros der bevolking bepaald geen levenszaak. Maar ook ruimer gezien is het zonneklaar, dat de stormaanval op het Horecafront slechts een klein onderdeel vormt van de strijd tegen de sluipende inflatie. Wat, en met welke middelen men dit veelkoppige monster zal aanvallen, kan pas blijken op de derde Dinsdag in September. Geven wij vooralsnog de Regering „the benefit of the doubt”.

Het Eerste Kamerlid prof. dr. Fred. Polak heeft in het juli/augustus nummer van „Socialisme en Democratie” sombere voorspellingen gedaan. Als een nieuwe Cassandra heeft hij de gevolgen van de automatisering oftewel automatisme in de zwartste kleuren geschilderd. Zijn betoog komt op het volgende neer. Op het stuk van de automatisme bevinden wij ons in een tweede industriële revolutie. Met Amerika als voorbeeld verwacht hij in de toekomst ook voor Europa een „vrijwel volledige robot-economie, een economie-zonder-mensen”. Dan zullen de geprivilegieerde happy few de lakens uitdelen. Daartegenover zal staan een steeds grote-

re massa van „werkwilligen-zonder-werk”. „Het nieuwe aldus door machines uitgesloten proletariaat is een niet-arbeids-proletariaat”. Dat zal consequenties met zich meebrengen van extra voorzieningen voor opvoeding, cultuur en recreatie. De nieuwe mens zal baden in een zee van vrije tijd. Dit alles moet leiden tot een beter passende ordening. Die zal „modern-socialistisch” van aard moeten zijn. Aldus prof. Polak.

Laat ons op de voorgrond stellen, dat, al komt dit betoog van een politieke tegenstander, het ons heeft geboeid door gloed en visie. Bij deze hooggeleerde schrijver geen dode, moerasachtige plekken, waar men zuchtend doorheen moet waden, om aan het eind van de tocht niets wijzer te zijn. In plaats daarvan een breed-opgezet toekomstbeeld, niet van een „brave”, maar van een „idle” new world. Een wereld van een massale lediggang, waaraan ook een gedeelte der managers zich niet zal kunnen onttrekken. En waarvoor — aldus de schrijver — slechts een nieuw socialisme de oplossing kan brengen.

Ondanks alle waardering voor een gedurfde toekomst-visie kunnen wij in deze laatste sprong niets anders

dan een salto mortale zien. Bijna zou men zeggen, dat het hele betoog naar dit moderne socialisme is toegeredeneerd. En verder: de argumenten, die ons voor deze sombere voorspellingen worden verschaft, hebben ons in laatste instantie toch niet overtuigd. Het moge zo zijn, dat het cijfer van 4 à 5 miljoen in Amerika, daarnaast een werkloosheid onder de negers van 30 tot 50%, te denken geven. Het is echter de vraag of dit alles op de rekening van de automatisering komt. Er blijft dit fnuikend bezwaar. Wij kunnen niet inzien, dat als oplossing voor deze geschetste catastrofe der automatisme — waaraan wij vooralsnog in deze omvang geenszins geloven — het enige heilmiddel een nieuw en dan zeer vaag socialisme zou zijn.

* * *

De opgeschroefde eisen van vele faculteiten aan onze hogescholen zijn de hoofdoorzaken van de in Nederland gebruikelijke en in vergelijking met het buitenland abnormaal lange studieduur. De Minister van Onderwijs, prof. mr. I. A. Diepenhorst, komt nu in een interview, toegestaan aan het maandblad „Student”, verklaren dat het de studentenwereld zelf zou zijn, die voelt voor een gerekte studie-duur. „Men vindt een langere studie een kwestie van status. Dat is een heel merkwaardig psychologisch gegeven”. Inderdaad, heel merkwaardig. En zelfs zó merkwaardig, dat men eerder bij de grondige, in onze ogen al te grondige faculteiten van een statussymboliek, inclusief eerbied voor zware studie-eisen spreken kan. De Hollandse degelijkheid schiet somtijds angstig haar doel voorbij. Dat daardoor in vele gevallen eerst bijna dertigjarigen hun intrede kunnen doen in de eigenlijke maatschappij, is een gevolg van ons systeem van perfectionisme.

In ieder geval blijkt minister Diepenhorst, ondanks zijn vreemde argumentatie, niettemin verkorting van studieduur en uitbreiding der universitaire gebouwen als hoofdtaken te beschouwen. Dat echter het initiatief daartoe in de eerste plaats van de universiteiten zelf zal moeten uitgaan, schijnt ons een misvatting. Want zeker van die zijde bleken de weerstanden tegen verkorting van studieduur hevig en vooralsnog onoverwinnelijk.

L. M.

Luistert naar

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

Radio-uitzending MAANDAG, 13 SEPTEMBER a.s.
van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Mijn opinie is . . .

ZIJN LAGERE BESTUURSORGANEN WERKELIJK DWARSLIGGERS?

Aan het stellen van bovengenoemde vraag kon ik niet ontkomen toen ik kennis nam van de ontboezemingen van drs. M. de Jong onder de titel „Recreatie gedwarsboomd door lagere bestuursorganen” in Vrijheid en Democratie van 19 augustus j.l. Hoewel ik op gezag van de heer De Jong wil aannemen, dat hij bij de lagere overheid wel eens een minder gunstig onthaal voor zijn recreatieplannen heeft gevonden dan wellicht redelijkerwijs was te verwachten, moet mij toch van het hart, dat zijn beschouwing mij wel wat te zwartgallig voorkomt.

De heer De Jong oppert nogal wat bezwaren tegen de lagere bestuursorganen. Recreatieplannen verdrinken naar zijn zeggen meestal reeds bij de aanvang in de ambtelijke bezwaren, welke de lagere organen en soms zelfs slechts de representanten dier lagere organen, met name burgemeesters, wethouders en/of gemeentesecretarissen bij emmers weten aan te dragen. Het aantal malen, dat — zo stelt de heer De Jong — aangeboden ontwerpen de gemeenteraden niet of nauwelijks bereiken, is legio. Het kan volgens hem voorkomen, dat een gemeentesecretaris een ontwerp niet lust en het daarom niet naar de gemeenteraad doorzendt.

Het zijn voorwaar geen geringe beschuldigingen, die de heer De Jong uit! Het lijkt mij gewenst deze kwestie van de zakelijke, dus niet van de formeel-juridische kant te bekijken. Heeft de heer De Jong zijn recreatieplannen werkelijk aan de gemeenteraden toegezonden en niet aan de colleges van burgemeester en wethouders of aan burgemeesters. Men zegge niet, dat dat maar een formaliteit is. Ook bij de overheid is men geneigd aan te nemen, dat de afzender van een brief deze bewust aan de geadresseerde heeft gericht. Bovendien vormen burgemeester en wethouders in feite het dagelijks bestuur van de gemeente, dat alleen die zaken aan de raad doorgaat, die daar thuishoren.

Plannen horen daar niet altijd en zelfs meestal niet thuis. De gemeentebesturen ontvangen een veelheid van plannen. Hoe serieus de indieners van plannen mogen zijn, vaak dragen hun plannen een weinig reëel karakter. Zelfs als ingediende plannen in hun soort acceptabel zijn, kan het, vaker dan de heer De Jong wellicht denkt, voorkomen, dat andere plannen nog urgenter en uit een oogpunt van algemeen belang beter zijn.

Wanneer de heer De Jong betoogt, dat hij bij de hogere organen (rijk en provincie) meer medewerking ontvangt dan bij de gemeenten, dan kan ik mij moeilijk aan de indruk onttrekken, dat zaken worden vergeleken, die minder met elkaar gemeen hebben dan men zou veronderstellen.

Voorbeeld uit andere sfeer

Laat ik een voorbeeld uit een heel andere sfeer nemen. Mr. Johnson directeur

van de Soandso Company in Oklahoma, neemt op zekere dag het vliegtuig naar Europa, informeert bij de Amerikaanse ambassade in Den Haag waar hij in Nederland een dochteronderneming kan vestigen, wordt verwezen naar het departement van Economische Zaken, gaat vandaar naar het Economisch Technologisch Instituut in de provincie A en krijgt daar te horen, dat er wellicht in de gemeenten B, C en D in die provincie mogelijkheden zijn. Hoopvol gestemd gaat Johnson de gemeentebesturen bezoeken. Wat gebeurt er? Van de instanties, die hij eerst raadpleegde, kreeg hij vlot alle medewerking, die „slechts” (hoewel op zichzelf waardevol en onmisbaar) informatie inhield, maar bij de gemeenten komt hij om heel iets anders. Van de gemeenten moet hij niet te dure grond kunnen kopen; bij voorkeur eerst zo'n groot stuk en graag een flinke lap grond voor een niet te beperkt aantal jaren in optie; ook graag een paar kavels bouwterrein voor bungalows voor stafleden en vooral ook een flink aantal arbeidskrachten, dus een zekere arbeidsreserve, waaruit hij kan putten.

De gemeentebesturen horen de vragen welwillend aan. Niet iedere gemeente heeft zelf voldoende bouwrijpe grond voor woningbouw, laat staan voor industrie. En de burgemeester herinnert zich weldra, dat de plaatselijke fabrikantenkring er al meer dan eens op aandrong in verband met de schaarste op de plaatselijke en regionale arbeidsmarkt geen „vreemde bedrijven” meer aan te trekken. Bovendien waar moeten de wonin-

gen voor personeel van elders vandaan komen, hoe krijg je extra bouwcontingent?

De vergelijking gaat wellicht niet geheel op, maar misschien begrijpt de lezer iets van de moeilijkheden, waarvoor de lagere bestuursorganen staan. Zeker, de problemen kunnen worden opgelost, maar even zeker is, dat in een concreet geval oplossing A alternatief B illusoir maakt.

De heer De Jong zal ontdekken, dat ook in het door mij gekozen voorbeeld de bezwaren bij emmersvol worden aangedragen, maar helaas zijn er vaak veel moeilijkheden. Kwesties als rijks-goedkeuringen voor bouwwerken, geldgebrek bij de gemeenten om nieuwe projecten en wijken te ontsluiten, werden niet eens genoemd.

Onschuld en goede trouw

Het is prachtig dat wij liberalen voorstanders zijn van particulier initiatief, maar het is niet minder fraai, dat wij langzamerhand toch ook wel zullen beseffen, dat het de gemeenten niet kwalijk te nemen is, indien zij bepaalde particuliere initiatieven niet kunnen steunen, omdat er allerlei belemmeringen zijn, of mede omdat dat particulier initiatief minder hout snijdt dan de belanghebbende ondernemer in al zijn onschuld en goede trouw denkt.

Niemand zal, dunkt mij, de heer De Jong betwisten, dat er voor de recreatie nog veel moet worden gedaan. Maar dan s.v.p. wat minder verdachtmakingen

of in het algemeen belang man en paard noemen. Dat is ook een taak voor liberalen, die immers de vrijheid niet schuwen! Ik wil de heer De Jong op zijn woord geloven, dat hij de (werkelijke of vermeende, daar mogen we naar raden) „daders”, die hem teleurstellingen bezorgden, in hun eigen belang niet heeft willen noemen bij hun naam maar handelt de heer De Jong, ondanks zijn goede bedoelingen dan wel in hun belang?

En mag ik misschien ook vragen wat de heer De Jong denkt van de vele ambtenaren die, hoewel ze — precies zoals duizenden werkers in het vrije bedrijf — wel eens fouten maken en hun normale dosis menselijke zwakheden bezitten, met overtuiging en goede trouw de zaak van de gemeenschap beogen te dienen?

Het zou mij allerminst verbazen, wanneer velen van hen zich bij het lezen van de beschouwingen van de heer De Jong ernstig gegriefd voelen!

Nogmaals: ik wil aannemen, dat de heer De Jong stof tot klagen heeft, maar laat hij dan man en paard noemen. Niemand kan hem om die reden vermorzelen. En ten slotte: men kan ook een teveel aan autoriteitenvrees hebben. Was er niemand in de partij, die de heer De Jong kon helpen? Aan hoeveel deskundigen heeft de heer De Jong wel hulp gevraagd?

DRS E. TEBBENHOFF RIJNENBERG

GEZAG

In het stukje GEZAG (II) in „Vrijheid en Democratie” van 21 juli wordt tot twee maal toe de naam van Jim Clark genoemd.

Toch heeft deze niets, maar dan ook totaal niets te maken gehad met de domeinaffaire rond Colin Chapman.

Hier wordt toch wel met weinig gezag geschreven.

De politie heeft na de wedstrijd Chapman, de constructeur en ploegleider, vastgehouden en ingesloten en hem daardoor belet aanwezig te zijn bij de prijsuitreiking.

Clark, voor de derde maal winnaar van een Grand Prix te Zandvoort, had het karakter, de solidariteit en sportiviteit toen te weigeren daarheen te gaan.

Dat noem ik allure. Overigens met alle waardering voor het VVD-blad.

B. J. M. VETH
Herten (L.)

Deze Burger

is een van de zeldzame en schaarse burgers (hoopt hij — want het is prettig schaars te zijn) die al is hij even aanhankelijk-tée-veeër als overtuigd V.V.D.-er, niet de minste last heeft van het zuilenbestel. Niet alleen geen last van, doch ook geen belangstelling vóór.

Ik weet niet eens of de Flintstones katholiek of vrijzinnig-protestants zijn. Of de baas van Huckleberry Hound baptist of mormoon is. Is Willy Walden nederlands-hervormd of evangelisch-luthers? En ons aller Rudy? Humanist? Gereformeerd? Vrijzinnig-christelijk? Pierre Jansen? C.H.U.? V.V.D.? P.v.d.A.?

De enige van wiens kerkgenootschappelijke binding ik een aan zekerheid grenzend vermoeden heb is Max Tailleur, maar die komt zelden of nooit voor 't blauwig venstertje mijn huis binnen. Maar zelfs als ik, tegen mijn vermoeden, zou vernemen dat hij Boeddhist en Koekoeksklant is, dan kijk en luister ik even aandachtig naar hem, want a thing of beauty is a joy for ever en dan doen de applicaties van het thing er niets toe.

Nee, wat mij betreft, mogen de zuilen onwrikbaar rechtop blijven staan, mits zij het uitzicht niet belemmeren, hetgeen zij, wat mij (persoonlijk) betreft, niet doen, want mijn uit- en inzicht worden niet bepaald door de beeldbuis. Ik pleeg, sinds jaar en dag, mijn eigen oordeel te vormen en dit niet te laten vervormen door sprekerts die daartoe de bevoegdheid, want de bekwaamheid, missen. U laat zich toch ook geen lesje lezen door die al te vlotte meneren van „Achter het Nieuws” - „Avro's Televizier” - of „Brandpunt”?

Ik moet altijd een beetje lachen om de diepe ernst waarmee deze heren welleris even zullen vertellen wat zij ervan vinden. Maar enige andere reactie wekt deze gezuilde arrogantie niet bij mij.

Het enige werkelijke bezwaar dat ik tegen het kiekkastbestel heb is, dat wie de minste aanhang heeft, ook de minste beeldbuisstijd krijgt toegewezen, want de opvatting die ik van democratie heb (en mijn opvatting is uiteraard de enigjuiste) zegt mij dat wie de geringste aanhang heeft, nu juist de mééste t.v.-tijd moest toegewezen krijgen.

Doch overigens: nihil obstat.

Als ik maar ongestoord naar de twaalfduizend liedjes mag luisteren en naar de tienduizend dansjes mag kijken en naar pater Verhagen, dominé Van den Bos en broeder Buskes mag luisteren, dan kunt u pater Verhagen, broeder Buskes en de dominé van mij cadeau krijgen.

Als u maar van Fred en Wilma en Huckleberry afblijft.

En als ik maar mag blijven vernemen wat de Brandpuntjongens en de Achter-het-Nieuws-wijsneuzen van alles denken.

Dan zittie snor voor

Deze Burger

Vereniging van oud-JOVD-leden

Een aantal oud-leden der JOVD in alle delen van ons land heeft besloten een vereniging van oud-JOVD-leden op te richten.

Eerstdaags zal de koninklijke goedkeuring van de statuten worden aangevraagd.

De vereniging stelt zich ten doel:

- de band tussen oud-leden der JOVD te onderhouden; en
- de JOVD financieel de helpende hand te reiken.

Oud-leden der JOVD die dit initiatief willen ondersteunen, worden uitgenodigd hun instemming te betuigen aan het adres van: drs. J. G. Th. Linssen, Duinweg 21, Den Haag.

De contributie bedraagt f 12,50 per jaar; voor echtparen f 20,- te voldoen op de rekening van mevrouw R. Weide-Snoeibos bij Kingma's Bank te Leeuwarden.

Ten einde de financiële zorgen van de JOVD te verlichten, is voorts een stichting in oprichting die een fonds voor liberale jongerenorganisaties zal beheren.

Het ligt in de bedoeling een deel van de inkomsten rechtstreeks aan de JOVD ten goede te laten komen, terwijl een ander deel rentegevend zal worden belegd, ter waarborging van inkomsten ook in de toekomst.

Giften voor dit doel kunnen worden gestort bij Kingma's Bank te Leeuwarden op de rekening van mevrouw R. Weide-Snoeibos.

Het voorlopig bestuur.

Dr. E. NORDLOHNE, voorzitter

Drs. J. G. Th. LINSSEN, secretaris,

K. WEIDE, penningmeester,

O. TAMMENS kand. notaris, lid.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort. Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

VISSEN

★ ★ Bij het vissen op een enorme school haring in de Noordzee ter hoogte van Scarborough, hebben zich vorige week incidenten voorgedaan tussen een veertigtal Schotse schepen en een vloot van ongeveer honderdvijftig Nederlandse en Duitse trawlers. Gemeld werd, dat de schepen soms boord aan boord lagen en voortdurend met elkaar in botsing dreigden te komen. „Daarbij aarzelden sommige buitenlanders niet onze netten te kappen,” zo beklagden zich luid de Schotten.

De moeilijkheden vinden hun oorsprong in het feit, dat de Schotten nog met drijfnetten vissen. Met lede ogen zien zij de successen van de honderden jagende buitenlanders, die de trawlvijsserij beoefenen en dat ook 's nachts met een „zwevende trawl” doen. Daarbij zal wel eens een Schots net kapot worden gevaren, maar „gekapt” wordt er natuurlijk niet. De Schotten zijn gewoon de dupe van een verkeerd soort zuinigheid, die hen achter het net doet vissen.

MAALTIJD (I)

★ ★ „Elke dag Franse cognac, koffie, thee, pils of cola, en vrijdags een maaltijd van gebakken vis of gestoofde paling (voor de room-katholieken) en een grote karbonade of een gebraden kip voor de anders denkenden”. Met deze verlokkingen voor het smaakzintuig heeft een ondernemer te Utrecht arbeiders gezocht voor zijn werkplaats in motoren. Als dit niet helpt, helpt niets, dacht kennelijk de motorische motorenenthousiast. Blijkbaar werd zijn streven met succes bekroond. Wij vinden dit wel een originele stunt. Toch ontgaat het ons niet, dat hier door prestatie-in-natura een soort extra-loon wordt verstrekt. Zou dit voorbeeld navolging verdienen, dan is het hek en van de culinaire en van de looninkomsten-dam. De buitennisigheid heeft slechts dit éne nut: hier is een nieuwe illustratie van de nijpende schaarste op de arbeidsmarkt.

MAALTIJD (II)

★ ★ Gedurende de weekeinden worden de maaltijden verstrekt aan ouders en verwanten van militairen, die liggen in de legerplaats 't Harde. Deze proef betreft dat gedeelte van onze parate troepen, dat met het oog op die paraatheid niet in het genot kan worden gesteld van verlof. Er zijn twee bijzonderheden: de prijzen zijn zeer gering. En de maaltijd kan door de militair en zijn verwanten gezamenlijk worden gesavoureed.

Slaagt deze zowel humane als tactische proef, dan zal dit weekend-eetstelsel in andere legerplaatsen worden nagevolgd. Laat ons hopen dat dit het geval zal zijn. Want de zo hatelijke afstand tussen burger en militair kan er kleiner door worden. En vooral: de noodzakelijke goede geest van de parate troepen kan er door worden versterkt.

MIDDENBERM

★ ★ De heer A. G. M. Boost, de bekende kwame, aftredende directeur van Wegen en Verkeer van de ANWB heeft op de valreep voor zijn pensioen opnieuw verstandige dingen gezegd. Een daarvan was de uitspraak: „alle wegen met een te smalle middenberm, moeten door een vangrail worden beschermd”. Hij sprak ook over het ongeluk te Renswoude, waar de afwezigheid van een middenbermbeveiliging zeven mensen het leven heeft gekost. De Volkskrant kenschetste het falen der overheidsinstanties als „schuldige nalatigheid”. Ons is het onbegrijpelijk, dat met deze onmisbare beveiliging geen groter spoed wordt betracht. Het schrikbarend aantal slachtoffers moest hier een aansporing tot uiterste snelheid zijn.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

Problemen van Atlantische samenwerking (I)

Botsingen tussen Anglo-Saksische en Latijnse staatsopvattingen

De Noordatlantische Verdragsorganisatie is gesloten om de westelijke wereld tegen het oprukkende communisme te beschermen. Is er aan deze Atlantische samenwerking in 1965, levend in de roes van de „peaceful co-existence”, nog behoefte? Is met het ontstaan van de Détente tussen Washington en Moskou in Europa een tijdperk van langdurige vrede aangebroken? Vragen, waarover uitputtende discussies gaande zijn in kringen, waar men zich voor de grote politiek interesseert.

De Liberale Internationale, een organisatie van liberale partijen en individuen in de gehele wereld, heeft in Poigny-la-Fôret, nabij Parijs, onder de naam „School for Freedom” haar jaarlijkse jongerencongres gehouden.

De Radicaal-Socialistische Partij fungeerde als gastheer van vierentwintig studenten uit veertien verschillende landen in en buiten Europa. Het congressthema was de Atlantische problematiek.

Gezien de leeftijd van de deelnemers hadden de Franse liberalen het verstandig geoordeeld in de vorm van lezingen en discussies de huidige ontwikkeling in dit deel van de wereld tegen een historische ontwikkeling te plaatsen.

De problemen analyserend, blijkt de bron van bijna al het kwaad in Europa in de „Zes”, in Frankrijk, bij president De Gaulle te liggen. In de discussie bleek, dat niet alleen De Gaulle, maar ook Duitsland en Engeland bij de besprekingen voor de vernieuwing van het NAVO-statuut, wensen, zo niet eisen van nationale aard ter tafel zullen brengen.

Ultimatumpolitiek

De huidige moeilijkheden in Brussel zijn begonnen in het begin van 1963, bij de weigering van Frankrijk om Groot-Britannië tot de Europese Gemeenschap toe te laten. Via een ultimatumpolitiek is De Gaulle bezig op dit moment, als ware hij een chirurg, de sterilisatie van Europa voor te bereiden. „Un homme d'avant-hier, qui pense pour l'après-demain”. Zijn vergelijking van Europa met het Bourgondische Rijk, zijn aanbidding van Frankrijk — zo duidelijk in zijn memoires neergelegd — geven de supra-nationalisten weinig hoop voor een werkelijk geïntegreerd Europa.

DE GAULLE
... Karel de Grote ...

De Gaulle heeft nooit geloofd in het welslagen van de Europese integratie. Zij, die dat wel doen, zijn door hem betiteld als „Jean-Foutre”, als „idioten”. Raymond Aron heeft onlangs in de Figaro op pikante wijze Michel Debré, De Gaulle's vroegere premier, als zodanig ontmaskerd.

Toch is De Gaulle's gedachtegang onlogisch. Alhoewel de Vierde Republiek het Verdrag van Rome heeft geratificeerd, is het Gaullistische parlement van de Vijfde Republiek verantwoordelijk voor de goedkeuring. Waarom was De Gaulle niet tegen de EEG, zoals hij tegen de EGKS en de EDG was?

Drie redenen worden hiertoe aangevoerd. Ten eerste de kans op economisch succes van Frankrijk, hetgeen het in 1958 nodig had. Ten tweede, electorale overwegingen. De Europese gedachte had grote aanhang gekregen. De Gaulle, nog in de Algerijnse mist verkerend, kon

De heer L. van Leeuwen te Rotterdam nam, op uitnodiging van het Hoofdbestuur van de VVD, deel aan een bijeenkomst van de School for Freedom bij Parijs. Als samenvatting van zijn bevindingen verlenen wij gaarne ruimte aan het hierbijgaand betoog.

deze stemmen niet missen. In de derde plaats zag hij er wel iets in zijn Gaullistische aanhang, de UNR, in het Europese Parlement een rol van betekenis te laten spelen.

Het is in het verleden duidelijk geworden, dat de UNR en sommige andere Franse vertegenwoordigers aldaar een weinig vruchtbare rol hebben vervuld. Toch spreekt De Gaulle over Europa en Europese samenwerking. Over het algemeen betreft dit slechts samenwerking op technisch vlak, zoals zijn wens samen een Europese kathedraal te bouwen. Zo ook is dat het geval met projecten als de Mont Blanc-tunnel en de Concorde, die hij merkwaardigerwijs in een recente toespraak van identiek belang achtte.

Geen concurrent

Hoe ziet de situatie er in Frankrijk uit? Frankrijk kent thans de betekenis van het „non-violent dictatorship”. Er is vrijheid van meningsuiting, maar niemand luistert. De staatstelevisie bespeelt vrijelijk het Franse volk, dat vijf miljoen vrouwelijke kiezers meer telt dan er mannelijke zijn. De grote afkeer van alles, wat met de Vierde Republiek te maken heeft gehad, maakt het de bekende politiek onmogelijk een gooi naar het presidentschap te doen.

Na zeven jaar De Gaulle is het Centrum er niet in geslaagd één figuur van formaat tegenover deze Karel de Grote te stellen. Het lijkt geen twijfel, dat De Gaulle in december, zo hij dit ambieert, herkozen wordt. Noch agrariërs, noch de politici zijn in staat de figuur van leider der Fransen te demystificeren.

Dit hangt samen met de botsing tussen de Anglo-Saksische en de Latijnse staatsopvatting. In zuidelijke staten doet het Caesarisme, het geloof in de grote leider, zich gelden. Frankrijk kan verdeeld worden in drie delen, waartussen de „struggle for power” zich afspeelt. Het democratische noorden, het Caesaristische zuiden en het ietwat anarchistische Keltische deel. Hiertussen speelt de eeuwenlange strijd tussen de centrale overheid en de departementen zich af.

Concluderende kan men zeggen, dat men in Frankrijk op legale wijze niets tegen De Gaulle kan beginnen. De democratie hangt af van de groei van Europa. Het debat in de Eerste Kamer, dat minister Luns aanleiding gaf met af treden te dreigen, heeft in de kring van de Fransen, die in tegenstelling tot de heer Pompidou, werkelijk veel bemoeienis hebben gehad met het creëren van een geïntegreerd Europa, een schok te wegegebracht.

Mr. LUNS
... dreiging ...

Anti-Amerikaans

Een bedenkelijk facet is De Gaulle's anti-Amerikaanse politiek. Zijn aanval op de Amerikaanse investeringen in Europa heeft wel enig propagandistisch succes. Toch constateren wij ook hier een inconsequente houding. In het laatste „plan indicatif” blijven de investeringen achter bij vroegere plannen, terwijl kapitaalbehoefte in een zich ontwikkelend land als Frankrijk stijgt. Is het dan nadelig voor de Franse economie om met Amerikaans kapitaal te investeren?

Uitgaande van de stelling, dat „the balance of terror” berust op de geloofwaardigheid van de vergeldingsmacht van Amerika en Rusland, lijkt het Franse gedoe met de „force de frappe” ridicul. Toch kunnen de consequenties hiervan gevaarlijke vormen aannemen. Voor Frankrijk zelf, dat zich als „chevalier seul” vervreemdt van zijn partners, om de leider van „le tiers-monde” te worden, maar ook voor Europa en de vrede.

(Wordt vervolgd)

In memoriam J. G. Bouma

Dezer dagen is in zijn woning te Hal-lumerbroek de heer J. G. Bouma op 53-jarige leeftijd plotseling overleden.

De heer Bouma was lid van de gemeenteraad van Ferwerderadeel waar hij op bekwame wijze de VVD vertegenwoordigde. Daarnaast bekleedde hij in het maatschappelijk leven nog vele functies waardoor hij zijn druk bezette leven dienstbaar maakte aan de gemeenschap.

In memoriam J. L. Koert

Ons bereikte de treurige mededeling, dat de voorzitter van de ondercentrale Goeree-Overflakkee, de heer J. L. Koert, in de leeftijd van 55 jaar is overleden.

De heer Koert was sedert 24 februari 1962 voorzitter van de ondercentrale Goeree-Overflakkee, waaraan hij op bekwame wijze leiding wist te geven. Zij, die met hem mochten samenwerken, zullen hem node missen.

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

Vettewinkel

nemi

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

•

Reparatie en nieuwbouw

•

TELEFOON 195100 ROTTERDAM TELEGR. BOELE-BOLNES

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huisconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en internationaal bekend!
vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEEDELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10
CAPELLE A. D. IJSSEL

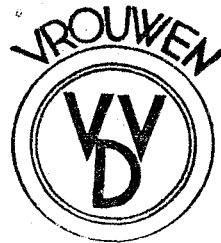
Garages   Fabrieksgebouwen   Hoogbouw

**STAAL
CONSTRUCTIES**

voor elk
project

VRAAGT INL. BIJ DIRECTEUR: A. CALJÉ

N.V. LATUMERD   TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mev. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Niet wachten

September; de vakanties zijn achter de rug, tenminste grotendeels, en alles komt weer op gang. De plannen voor het nieuwe seizoen komen voor de dag. Wat nu?

Allereerst vragen verkiezingen voor de Provinciale Staten onze aandacht. Die zijn pas in het voorjaar, maar nu moeten de afdelingen opgeven wie zij er graag in zouden zien. Dit behoeven volstrekt niet juist personen uit eigen afdeling te zijn. Het gaat immers om de provincie? Als men b.v. een agrariër in de Staten nuttig acht, kan men best een landbouwer uit een ander dorp noemen. En als men een vrouw in de Provinciale Staten wenst, kan men iemand uit een heel andere hoek van de provincie aanbevelen.

Dit maakt het mogelijk, ons te concentreren op één of enkele candidate(n) Versnippering van stemmen wordt dan vermeden; die zou anders het gevaar meebrengen, dat ieder zo weinig stemmen kreeg, dat zij geen van allen een kans hadden.

Maar dit hoeft nu niet, als wij maar tijdig genoeg met elkaar overleggen. Dit is dus het eerste wat ons te doen staat: overleggen met andere vrouwen in de eigen Statencentrale en daarna met anderen in de eigen provincie.

Niet wachten! Het lijkt nog zo ver, maar dat is het niet. Er is een ingewikkelde procedure, die veel tijd eist. Daarwie wij willen!

om moeten de afdelingen binnenkort vergaderen. En dan moeten wij weten,

Samenvattingen vragenlijsten

In het vorige seizoen zijn twee vragenlijsten (over koopgewoonten en middenstand) uitgegaan. Van de binnengekomen antwoorden zijn samenvattingen opgesteld. Deze zijn verzonden naar degenen, die geantwoord hadden voor zover de adressen ons bekend waren. Als er iemand is overgeslagen, of als anderen er belangstelling voor hebben: wij hebben nog een voorraad. Die voorraad is er omdat het geen afgedane zaak is, maar omdat wij er op door zullen gaan. Hoe, dat zal later blijken.

Conferentie

Het zal niet lang meer duren, of de convocaties gaan de deur uit. Zij worden, zoals altijd, verspreid via de Centralevertegenwoordigsters. De datum is, zoals u al weet: zaterdag 16 en zondag 17 oktober, op de Pietersberg in Oosterbeek.

Discussienota

In de loop van september gaat nog iets anders de deur uit. In 1964 hebben 34 vrouwenverenigingen samengewerkt in het kader van „150 jaar Koninkrijk”. Deze 34 met als kern het Nederlands Vrouwen Comité hebben contact gehad en zij hebben nu een discussienota opgesteld, die in dit seizoen in alle Nederlandse vrouwenverenigingen bestudeerd zal worden. Dit is een zeer uiteenlopend gezelschap. De antwoorden zullen een merkwaardig beeld kunnen geven van de opvattingen van de Nederlandse vrouwen in het algemeen.

Bij ons gaat die discussienota nog deze maand naar de verschillende vrouwengroepen enz. Men kan er dus alvast rekening mee houden bij de vaststelling van het winterprogramma. Er is enige maanden tijd voor.

Het onderwerp is: de arbeid van de vrouw buiten het eigen gezin.

CONTACT TUSSEN KIEZER EN POLITIEKE PARTIJ

*Radio-rede gehouden op maandag 30 augustus 1965
door de heer H. J. L. Vonhoff*

Goedenavond, dames en heren, zo hoort U dus nu de eerste politieke uitzending in het seizoen 1965—1966. Mogelijk ziet U het als een symbool dat juist onze partij de reeks mag openen dit jaar.

Immers, in het afgelopen jaar is de V.V.D. nogal op de voorgrond getreden in de vaderlandse politiek en is er in allerlei kranten nogal wat aandacht aan ons besteed en, bedriegen de voor- tekenen niet, dan zal dit ook in de komende periode weer het geval zijn.

Veel activiteiten staan voor onze partij op het programma en in onze veertiendaagse radio-uitzendingen zullen wij U daarvan steeds op de hoogte houden. Daarnaast beschikken wij, zoals U weet, niet minder dan éénmaal in de 9 weken over 10 minuten T.V.-zendtijd en ook die zullen worden gebruikt om U op de hoogte te brengen van de bijdragen die wij, liberalen, aan het politieke leven in ons land denken te geven en de visie die wij daarop hebben. Wie meent dat de mogelijkheden om U via de aether te bereiken, wel wat erg beperkt zijn voor ons, die heeft mogelijk wel gelijk, maar gelukkig dat dat contact er is, gelukkig ook dat dat contact niet een éénrichtingsverkeer hoeft te blijven.

Talrijke luisteraars en T.V.-kijkers hebben in de afgelopen maanden contact met ons gezocht en hoewel wij natuurlijk besef hebben voor het feit, dat wij weinig tijd kunnen besteden voor de radio en voor de microfoon, vinden wij het plezierig, dat op die manier een onbeperkte mogelijkheid is geschapen om met U van gedachten is wisselen.

Al degenen die ons geschreven hebben, hebben natuurlijk bericht van ons gehad, maar laat mij nog eens langs deze weg nadrukkelijk uitspreken, dat wij voor Uw activiteit om ons te schrijven, om ons Uw mening te geven, heel erkentelijk zijn.

Het contact tussen kiezer en politieke

partij in het algemeen is voor het werkelijke functioneren van de democratie werkelijk van het allergrootste belang. Daarom zien wij, hoe vreemd het misschien ook mag klinken, in zo'n periode na de zomervakantie, in de komende maanden, Uw reacties met enig verlangen tegemoet. Dat die zich niet behoeven en ook niet zullen beperken tot datgene wat wij aan de orde hebben gesteld, spreekt vanzelf. Op allerlei terrein zijn Uw opmerkingen ons welkom.

Tenslotte is de politiek geen terrein dat buiten U mag en kan omgaan. Politieke belangstelling: daarvan zegt men wel eens dat die verdwijnt doordat de vraagstukken ingewikkeld worden. Die stelling wordt vaak verkondigd, maar daarom is er nog geen reden om aan te nemen dat die feitelijk juist is. Het vorig jaar heeft de V.V.D. in Amsterdam een actie gevoerd onder de leuze „De gemeente, dat bent U zelf”, en in wezen geldt dat voor elk openbaar lichaam. Want niet alleen de gemeente, maar ook de provincie en het Rijk bent U zelf.

In het komende politieke jaar is dat een stelling die extra betekenis krijgt, omdat U in de eerste helft van 1966 tweemaal op zeer directe wijze de gelegenheid heeft om Uw invloed op gemeente, provincie en Rijk te doen gelden. Er zijn dan n.l. twee grote verkiezingen, die voor U van betekenis zijn: in maart die voor de Provinciale Staten, die tevens de samenstelling van de Eerste Kamer beïnvloeden, en in mei vinden de verkiezingen voor de gemeenteraden plaats. Twee verkiezingen dus, die zeker in de huidige politieke situatie, waarbij de rollen zo sterk verwisseld zijn in het afgelopen jaar, van grote betekenis zullen zijn.

Binnen de partij worden die verkiezingen voorbereid, onder meer door het vaststellen van de kandidatenlijst, een democratische procedure waarbij elk lid in elke fase zijn invloed kan doen gel-

den. Tevens worden voorbereiding van voorlichting en propaganda voor deze verkiezingen besproken. Het is duidelijk, dat ook op dat gebied suggesties en ideeën welkom zijn, al zal de verwezenlijking van alle plannen en gedachten niet altijd mogelijk blijken. Daarom, dames en heren, is er een reden, een extra reden, voor U om zich af te vragen of dat politieke leven niet een bijdrage — een meer actieve bijdrage — van U verdient dan U mogelijk in de afgelopen periode hebt gegeven.

Door lid te worden van een politieke organisatie en de vergaderingen daarvan bij te wonen, heeft U een daadwerkelijke kans een eigen bijdrage te leveren aan de politieke gebeurtenissen in ons land.

Onze partij zal bovendien in die komende periode beraadslagen over de formulering van een nieuw beginselprogramma en de arbeid daaraan zal zeker in en buiten onze kring veel aandacht trekken. De grote slotvergadering, waarop dit definitieve programma zal worden vastgesteld, vindt in Dordrecht op 22 januari plaats in de zaal „Amicitia”. Dan zal naast de organisatorische vernieuwing, die de V.V.D. heeft doorgemaakt in de afgelopen periode en die in Zwolle is bekroond door een wijziging van statuten en reglementen, ook de formulering van het beginselprogramma zijn aangepast aan de eisen van nu. De formulering van het beginselprogramma, niet de beginselen zelf, want voor ons liberalen blijven die er op gericht om de ontplooiing van de mens in alle opzichten te bevorderen.

De V.V.D. vraagt Uw aandacht, geeft U in de komende periode Uw aandacht aan de V.V.D.

Als de V.V.D. overeenstemt met Uw beginselen, met Uw inzichten, aarzel dan niet en wordt lid. Sluit U aan, neemt deel!

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen.

VAN DER HEEM N.V.:

radio - televisie - grammofoons - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:

telecommunicatie-apparatuur - professionele elektronische apparatuur

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:

cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten.

VOKAP N.V.:

interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE (EMI):

elëktromotoren - ventilatoren - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v.h. E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen.

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Utrecht, Sneek, Putte (N.Br.).

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20—22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.

Tx. nr. 53251

FRANS RESTAURANT - BAR - TERRAS

DE RONDE VENEN

Uniek uitzicht over de plassen. Ruime parkeer-gelegenheid. De juiste, rustige sfeer voor Uw zakenlunch of -diner.

Groenlandsekade 73 - Vinkeveen - Tel. 02949-251

DES ZONDAGS GESLOTEN

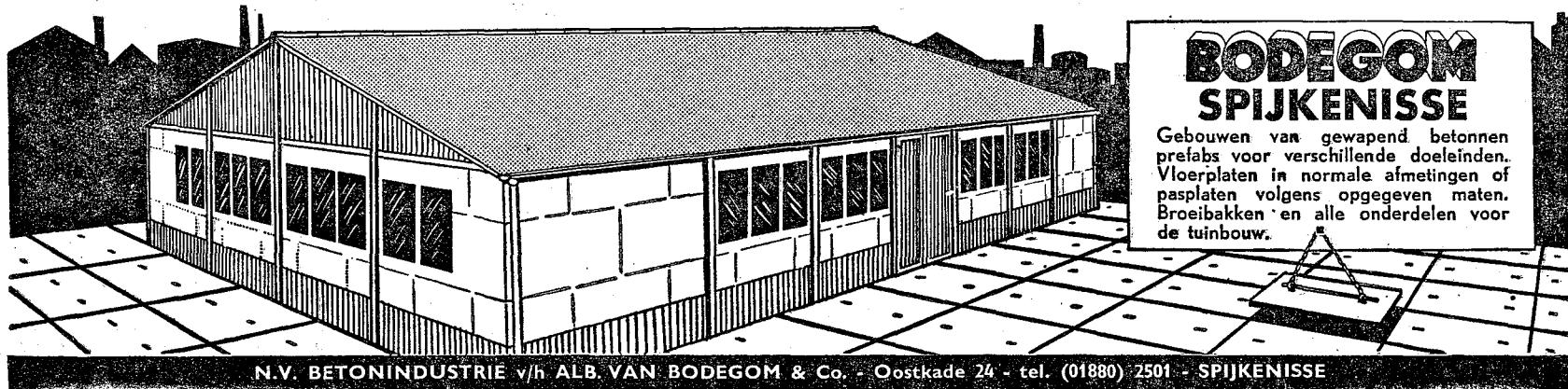
N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

„Maak de V.V.D. sterk!!”

**BODEGOM
SPIJKENISSE**

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIË v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

**De Rotterdamsche
Droogdok Mij. N.V.**

autolakken vernissen
industriëlakken
scheepsverf
constructieverf
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, cyprus, denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

**N.V. RIJNSTAAL
v/h J. W. Oonk & Co.**

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

Spinners en Twijners

van

Weef- en Tricotgarens

SPECIAAL VOOR GEPENSIONEERDEN

Ons programma voor winterreizen, vertrek op 23 oktober en 4 januari, naar Mallorca en Malaga is wederom verschenen. Vele mogelijkheden, o.a.:

60 dg. Mallorca vol pension v.a. f 799,-

60 dg. Mallorca logies/ontbijt v.a. f 672,-

60 dg. Malaga logies/ontbijt v.a. f 702,-

VRAAG ONS UITGEBREIDE PROGRAMMA.

CENTOURI VLEGREIZEN

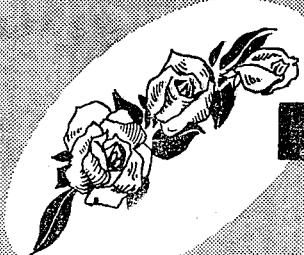
KRUISSTRAAT 15 - HAARLEM - TELEFOON 0 2500-13395

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwinstelling
Holleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

K.L.M. LOS VAN DE GROND MAAR NOG NIET IN DE WOLKEN

Geleidelijk, zoals de grote vogels waarmee zij haar bedrijf uitoefent zich verheffen, komt de KLM financieel weer van de grond. Vooralsnog zwaar belast door een geaccumuleerd verlies van vier jaar tegenspoed.

De KLM moge in financieel opzicht trager reageren op de gunstige ontwikkeling van de mondiale vraag naar luchtvervoer dan haar concurrenten, de interne reorganisatie ter bevordering van de doelmatigheid, zomede de gunstige luchtvaartconjunctuur, leidden vorig jaar reeds tot een positief exploitatieresultaat van bescheiden omvang. Zij het dat de hoge reorganisatiekosten, verbonden aan de afvloeiing van personeel, het resultaat-generaal nog deden verkeren in een verlies.

Dit boekjaar evenals het toekomstige lopend van april t.m. maart, zal waarschijnlijk het herstel van de rentabiliteit inluiden. Het tweede kalenderkwartaal (het eerste dus van het boekjaar) heeft voor het eerst sinds 1960 weer winst opgeleverd, terwijl de lopende drie-maandsperiode reeds wijst op een voortzetting van de tendens. En die eerste helft van het boekjaar — ruim genomen het zomerseizoen — is beslissend voor het jaarresultaat; de wintermaanden zijn traditioneel slecht.

Nu sinds twee, maar vooral sinds begin vorig jaar, een duidelijk herstel zich aftekent, lijkt een voorzichtig optimisme gerechtvaardigd over een voorlopige doortrekking van de opgaande lijn. Wordt een financiële reorganisatie — een gehele of gedeeltelijke afstempeling van aandelen — tot voor kort blijkbaar wel overwogen door de directie, bij de thans bestaande verwachtingen acht zij een financiële reconstructie evenwel niet opportuun. En zij meent te mogen aannemen, dat het herstel zich dusdanig zal voortzetten, dat het de maatschappij in staat zal stellen het geaccumuleerde verlies geleidelijk terug te verdienen.

Verheugende mededelingen, welke echter bepaald niet de ongeremd juichende reacties in enkele perscommentaren wettigen noch de wilde vlucht van de aandelenkoersen op de New Yorkse beurs.

De KLM-directie geeft in het jaarverslag trouwens zelf ook geen voedsel aan te grootse verwachtingen en haast zich — bijna ten overvloede — te waarschuwen, dat dividendbetaling pas weer mogelijk is als het verliessaldo op de balans geheel is verdwenen. Misschien had zij er goed aan gedaan zich wat minder positief uit te drukken over de mogelijkheid het verlies in te lopen zonder balanssanering, maar dan zou haar ongetwijfeld vaagheid zijn verweten over haar bedoelingen.

Het heet, dat dit terugverdienen van het aandelenkapitaal zijn beslag zou kunnen krijgen binnen een termijn van ca. vijf jaar; met een gemiddelde derhalve van ongeveer f 30 miljoen per jaar en onder het belangrijke voorbehoud waarvan het verslag melding maakt, dat zich binnen dat tijdsbestek geen economische en politieke ontwikkelingen zullen voordoen, waarvoor, zoals bekend, de KLM zo bijzonder gevoelig is.

Een winst van f 150 miljoen in deze periode lijkt ook niet onmogelijk: in vergelijking met april '63-maart '64 bevoorts dient te worden bedacht, dat het droeg de verbetering in '64/'65 maar liefst ruim f 47 miljoen. Hierbij zijn de reorganisatiekosten, welke in de komende jaren (vrijwel) geen rol meer spelen, buiten beschouwing gelaten. Voorts dient te worden bedacht, dat het winstvermogen geheel in de cijfers tot uitdrukking zal komen, omdat door de fiscaal compensabele verliezen geen vennootschapsbelasting zal behoeven te worden betaald.

Financiering veilig gesteld

Nu is de KLM ook eigenlijk niet in de gelegenheid geweest, zelfs als zou zij hieraan de voorkeur hebben gegeven, om een kapitaalreconstructie door te voeren. Zolang de verliezen zich ophoopen, had dit geen zin, temeer omdat de financiering was veiliggesteld: bij te geringe liquiditeit zouden de KLM krachten de Wet tot verlening van tijdelijke financiële steun aan de KLM van 1962 de nodige middelen tot een bepaald maximum ter beschikking zijn gesteld door de Rijksoverheid.

Toen uiteindelijk het verlies viel te overzien, bleek de liquiditeit dusdanig gunstig in verhouding tot de vervallende verplichtingen, dat niet behoefde te worden gedacht aan de verwerving van nieuw eigen vermogen middels een aandelenemissie; waaraan een balanssanering uiteraard vooraf zou hebben moeten gaan. Daar kwam nog bij, dat sinds de hausse van februari jl. op de Amerikaanse effectenbeurs het aandelenkapitaal in particuliere handen — 30 pct. de rest is staatsbezit — voor het grootste deel naar de Verenigde Staten is verhuisd.

Naar schatting bevindt zich thans ruim 90 pct. van het voor handel beschikbare materiaal in Amerikaanse portefeuilles. Deze omstandigheid verhindert ten eenenmale een afstempeling van aandelen,

is gestegen — alsmede de uitbreiding van de produktie, welke tegenwoordig mogelijk lage kosten kan geschieden, waardoor de produktiekosten per eenheid dalen, begunstigen eveneens een verder herstel.

Vloot gehalveerd

Het verslag vermeldt een aantal opmerkelijke feiten over de vergrote produktiviteit: De KLM heeft thans 40 vliegtuigen tegen 85 eind 1960. Deze 40 vliegtuigen leveren een produktie die ruim 1½ maal zo groot is als die van 1960. De koopprijs van de nieuwe vliegtuigen is uiteraard aanzienlijk hoger dan van de toestellen, welke in 1960 in dienst waren, doch de grotere snelheid en het grotere laadvermogen dragen er toe bij, dat de kosten per geproduceerde kilometer aanzienlijk lager zijn. In 1960 bedroegen de kosten per tonkilometer f 0,89 tegen f 0,64 over 1964-65.

De vraag naar luchtvervoer is de laatste jaren sterk gestegen en ondervindt nieuwe stimulans van de door lagere kosten mogelijk geworden tariefsverlaging. Nog onlangs is aangekondigd, dat een aantal Amerikaanse luchtvaartmaatschappijen en de KLM op de IATA-conferentie welke 20 september a.s. begint, voorstellen zullen doen over verdergaande

wikkelingslanden werken op een de concurrentie vertroebelende basis. Geldt de nadelige werking hiervan de gehele luchtvaart, speciaal de KLM treffen nog de snelle groei van Lufthansa en ook Alitalia.

Allemaal factoren, die in de komende jaren niet van grote invloed behoeven, maar wel kunnen zijn op de voortgang van het herstel van de KLM.

Daar komt ten slotte nog bij, dat door de geografische ligging van Nederland, en het geringe vervoerspotentieel van ons achterland, de Nederlandse luchtvaartpolitieke onderhandelingspositie zwak is. Weliswaar neemt het aantal reizigers met begin- of eindpunt Nederland toe, maar Schiphol ligt sinds de invoering van de straalvliegtuigen buiten de intercontinentale verbindingen van de grote steden. Deze toestellen maken immers vluchten tussen deze steden mogelijk — zonder tussenlanding en derhalve zonder tijdverlies.

Tegenover de rechten, die Nederland in andere landen tracht te verkrijgen — hoe moeilijk dit is, is de laatste jaren meermalen gebleken; protectionisme viert hoogtij in de luchtvaart — hebben wij slechts weinig aan te bieden.

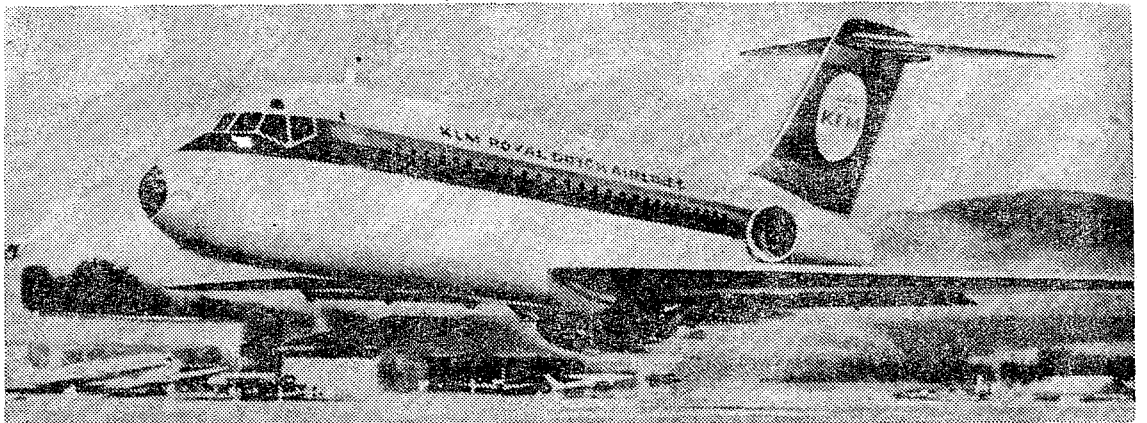
Welke invloed internationaal politieke crises hebben, is wel gebleken tijdens de spanning om Berlijn na de bouw van de muur tussen Oost en West. Massa's Amerikanen hebben hun vakantie naar Europa niet laten doorgaan, uit angst voor een nieuwe brand in het oude werelddeel.

Schone lei

Het is niet onze bedoeling de kansen tot herstel van de KLM slechts in mineur te beoordelen, maar waarom al juichen voordat de beer geschoten is?

Maar mocht dan over ongeveer vijf jaar de KLM weer een schone lei hebben, dan resteren nog twee jaar, wellicht nog enkele jaren meer, alvorens de Super Sonic Transport zijn entree maakt.

Over de koopprijs van de SST is nog weinig meer bekend dan dat deze enkele

Douglas DC 9, waarvan een aantal door de KLM is besteld.

wanneer dit niet strikt noodzakelijk is. De KLM zou haar goodwill op de Amerikaanse markt hierdoor danig kunnen verspelen.

Hoe het voor en tegen van een balanssanering verder ook zij, het belangrijkste is dat de KLM over zeven jaar, wanneer naar schatting het supersonische tijdperk gaat beginnen, niet meer gebukt gaat onder een verliessaldo en zo mogelijk weer enige reserves heeft gevormd.

De voornaamste grond voor de verwachting van hernieuwde winstgevendheid van de KLM is gelegen in een verdere stijging van de beladingsgraad boven de kritische beladingsgraad, het percentage waarbij kosten en inkomsten in evenwicht zijn.

De moderne straalvliegtuigen, die aan vankelijk door hun massale inzet na '60 een enorme overcapaciteit veroorzaakten en daardoor onvoldoende inkomstencompensatie gaven aan de sterk gestegen kosten, zijn relatief goedkoper dan hun met zuigermotoren uitgeruste voorgangers. Anders gezegd: de kosten per ton- en passagierskilometer zijn lager dan van de oudere toestellen, doordat de kosten per vlieguur worden uitgespreid over een groter aantal kilometers en over een grotere vervoerscapaciteit.

Op de kostenzijde is voorts van grote invloed: de verdere standaardisering en modernisering van de vloot, waarvan de directie verwacht, dat de gunstige invloed welke hiervan uitgaat zich ook op langere termijn zal voortzetten; de afvloeiing van personeel — sinds 1960 met ongeveer 4500 man verminderd tot ruim 14.300, terwijl de totale produktie sterk

tariefsverlagingen op de Noordatlantische route, het belangrijkste traject.

Een verdere daling van de tarieven is gunstig, zolang deze leiden tot inkomstenstijgingen boven die van de kosten. Maar de aanbevelingen van de IATA — de International Air Transport Association — over nieuwe tarieven vereisen unanimititeit van de deelnemers en naderhand goedkeuring door de betrokken regeringen. De vereiste unanimititeit is veelal niet te verkrijgen zonder dat een aantal partijen water in de wijn doen.

Het valt niet te verbazen, dat op deze wijze nogal eens compromissen worden gesloten, welke niet zijn gebaseerd op economische overwegingen omtrent een optimaal resultaat. Gaat één maatschappij, of naderhand één regering niet akkoord met een voorstel, dan mag iedere maatschappij vrijelijk haar tarief vaststellen. Zowel het compromis, maar meer nog het vrije tarief, kan een moordende concurrentie uitlokken, waarbij de grootste maatschappijen de langste adem hebben ter vergroting van hun marktaandeel.

Een ongezonde verlaging van de tarieven en de invloed van de abnormale concurrentie, en commerciële verhoudingen in de luchtvaart kunnen een door stijgende vervoersvraag in het algemeen gunstige luchtvaartconjunctuur elk winstperspectief ontnemen. Bijvoorbeeld: uit prestige-overwegingen opgerichte luchtvaartmaatschappijen zullen door hun vervoersaanbod en door hun gesubsidieerde exploitatie de normale wedijver vervalsen. Trouwens niet alleen de luchtvaartmaatschappijen van de ont-

te malen die van het huidige straalvliegtuig overtreft. De financiering van de aanschaf en de exploitatie van deze toestellen zullen de interne kracht van de luchtvaartmaatschappijen opnieuw op de proef stellen, ook al neemt men aan dat de invoering van de SST veel gelijkmatiger zal verlopen dan van het subsonische straalvliegtuig na 1960; overcapaciteit wordt minder gevreesd.

Wanneer de KLM dit tijdperk zo sterk mogelijk wil binnentreden, zal het thans paraïsserende verlies moeten zijn verdwenen, maar bovendien zo mogelijk een nieuwe reserve gevormd.

De aandeelhouders, sinds 1961 geen dividend ontvangend, zouden, uit een oogpunt van krachtenverzameling van de maatschappij, ook dan geen uitkering ontvangen. De KLM zou zich aldus handelend de weg naar de openbare kapitaalmarkt geblokkeerd zien, indien te eniger tijd eigen vermogen zou moeten worden aangetrokken door aandelenemissie.

Hervatting van de dividendbetaling is noodzakelijk, indien in de toekomst een beroep op particulier deelnemingskapitaal wordt overwogen. Als particulieren door het verleden en door de risico's van het supersonische tijdperk niet te zeer zijn afgeschrikt. Maar die risico's zijn te verkleinen, indien de KLM door een vergaande vorm van samenwerking of door een fusie zou gaan behoren tot een grotere en sterkere bedrijfsseenheid, die beter gewapend is tegen de risico's van de luchtvaart. Een herhaling van 1961—1965 wordt dan minder waarschijnlijk.

B. SCHOUWER

"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

ANNO 1774

DEVIEZENBANK

*

PARKLAAN 32-34 - TEL. 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

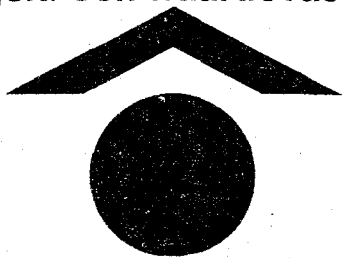
ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET-EN EFFECTENBANK N.V.

termijnsparrekening - 3 mnd. opz. - **4½ %**

termijnsparrekening - 6 mnd. opz. - **4¾ %**

AMSTERDAM • ROTTERDAM • DEN HAAG • UTRECHT

Biedt uw geld een waardevast onderdak

Binnenlands Beleggingsfonds „Vast Goed”

Directie: Gebr. Teixeira de Mattos

Uitkering over 1964 f 65,- per bewijs van 10 participaties, waarvan f 57,63 vrij van inkomstenbelasting. Afgiftekoers per bewijs van 10 participaties f 1232,- (ex uitkering over 1964).

Verslag over 1964 te verkrijgen bij commissionairs en banken of bij het Fonds, Herengracht 444-446, Amsterdam tel. 64261.

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN

U. EMMIUSSINGEL 59

ROTTERDAM

WESTERSINGEL 93

MINDER BELASTING BETALEN

De belastingverlaging is een feit, maar U kunt nog belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht. Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Atlantische
samenwerking

(Zie pag. 3)

Nieuw geschrift van Prof. Mr. B. M. Teldersstichting

Vooruit weten en rammen

Sterk technische, economische verhandelingen zijn zelfs voor belangstellende leken niet steeds gemakkelijk te volgen. Des te meer lof voor de commissie Economisch Beleid van de prof. Teldersstichting, nu het nieuwste geschrift, dat onder haar verantwoordelijkheid verschijnt, deze éne deugd heeft der klaarheid.*) Niettemin is het onderwerp „Het economisch beleid op middellange termijn” het tegendeel van ontspanningslectuur. Maar de hoog- en zeergeleerde heren, die met de rapporteur drs. J. N. F. Bakker voor deze studie de verantwoordelijkheid dragen, gaan recht op hun doel af. Behoudens een schaarse uitzondering — zo het voor ons gruwelijk woord „taakstellend” — laten zij vakjargon terzijde. Het gehele betoog is, zoals men van zulk een illuster gezelschap verwachten kan, niet alleen logisch. Het heeft ook overtuigingskracht.

* * *

Prognose (prognosis) is volgens het oud-Griekse woordenboek voorkennis, van te voren weten. In het geschrift spreekt men van „vooruitweten”. Maar dan een vooruitweten, dat ertoe dient een raming op langere termijn te maken van de economische ontwikkeling.

Men kan hieraan toevoegen: prognoses uiten is het doen van voorspellingen. Maar dan niet hetzij volgens een Delphisch orakel, hetzij uit koffiedik. Wel: op verantwoorde wijze feiten, gegevens en tendenzen verzamelen en daaruit verwachtingen uitspreken voor een wat langere — zoals men het hier noemt, „middellange” — termijn. „Een prognose”, aldus de studie, „verplicht in beginsel tot niets. Het doel van de samenstelling ervan is in de eerste plaats informatief: de betrokkenen inlichten over de verwachte ontwikkelingen, uitgaande van bepaalde premissen”. En even later: „Een prognose is in het algemeen voor drie categorieën in de samenleving van belang: het bedrijfsleven, de overheid en verder allen, die buiten deze sectoren een actieve rol spelen in de vorming en de uitvoering van de verlangens van de bevolking”.

* * *

Wat nu het bedrijfsleven betreft, het ziet zich geplaatst tegenover onzekerheid. Onzekerheid omtrent de toenemende vluchtigheid van de af-

zet. Onzekerheid omtrent de gehele ontwikkeling van de markt. Macro-economisch — waarbij het economisch leven van een land als geheel wordt gezien — heeft het bedrijfsleven ook gegevens nodig. Hier zijn b.v. aan de orde het verloop van het nationale inkomen en de werkgelegenheid. Ook de buitenlandse handel en de overheidsbestedingen.

Niet alleen voor het bedrijfsleven, ook — aldus het rapport — voor het overheidsbeleid is het vooruitweten en rammen van belang. Daarbij moet volgens liberaal inzicht het optreden van de overheid vooral rekening houden met de ontwikkeling in de particuliere sector. Daarnaast bestaat er, juist ook volgens modern-liberale opvattingen, voor de overheid een zekere verantwoordelijkheid voor de economie als geheel.

Vooraf ook op het gebied van de collectieve voorzieningen zijn prognoses door de overheid noodzakelijk. „Het duidelijkste voorbeeld hiervan” — aldus de commissie — „vormen de verkeersvoorzieningen: de gewenste omvang van het toekomstige wegennet is in belangrijke mate afhankelijk van de verwachte uitbreiding van het auto- en vrachtwagenpark. Verder zullen bijvoorbeeld ook de onderwijsuitgaven mede moeten worden afgestemd op de toekomstige economische structuur van onze maatschappij. Een sterke uitbreiding van de metaalindustrie zal consequenties hebben voor de metaalbewerksopleidingen aan onze technische scholen”.

Voor een doelmatig overheidsbeleid is dus een zeker inzicht in de toekomstige economische ontwikkeling vereist.

* * *

Als voordelen van de prognoses voor het overheidsbeleid wordt verder terecht genoemd, dat de overheid juist door deze prognoses er makkelijker toe komt zich in zekere mate op een beleidslijn vast te leggen voor een wat langere termijn. Als nadeel staat daar echter tegenover; dat, on-

Bart Jeroen en mevrouw H. van Someren-Downer.

danks de beste technieken en het best verzamelde materiaal er in alle economische voorspellingen toch altijd een element inhaerent is van onzekerheid. Eenvoudig gezegd: het kan ook anders uitvallen. In het speculatieve element van deze prognoses en ramingen ligt voor ons juist de begrenzing van het gehele systeem. De commissie ziet dit stellig zelf ook in, want zij wijst op de betrekkelijkheid der onderzoeksmethoden, waarvan het resultaat door plotseling opkomende veranderingen doorkruist kan worden. Toch kent zij terecht waarde toe aan het gehele prognose-systeem.

* * *

Natuurlijk moeten wij uit het gehele rapport met enkele losse grepen volstaan. Toch willen wij één punt speciaal belichten. Het is nl. zowel menskundig als politiek van belang. En dan politiek, gezien in de beste zin. Men moet — aldus met onze grote instemming de commissie — de discussies plaatsen in een samenhangend kader. Alle voorzieningen, zo verhoogde defensie-inspanning, verhoogde onderwijsuitgaven — wij zouden hieraan willen toevoegen, zelfs uitgaven voor onontbeerlijke versnelde wegeaanleg

— moeten in onderling verband en als één geheel worden gezien. Bepaalde pressure-groepen zullen voor de sterke behartiging van specifieke belangen pleiten. Het is echter de taak van de Volksvertegenwoordiging, dit alles inderdaad „zonder lastgeving of ruggespraak” te bezien. Zowel Regering als Parlement moeten in staat zijn de verschillende door de grenzen der financiën soms tegenstrijdige belangen tegen elkaar af te wegen.

* * *

Aldus een overzicht in vogelvlucht van het nieuwste rapport van de prof. Teldersstichting. Dat het liberale, en vooral het modern-liberale geluid hier op herhaalde plaatsen duidelijk tot uiting kwam, kunnen politieke vrienden en tegenstanders na lezing ervaren. Geen afwijzing van overheidsinmenging waar dit onontbeerlijk is. Maar verwerping van iedere prognose en van ieder plan van actie zou „economisch defaitisme” zijn. Men moet immers trachten onzekerheid omtrent de toekomst te neutraliseren. Dit betekent niet een vastleggen van de economische ontwikkeling. Want dan zou men zich begeven op de heilloze weg van de beperking van vrije keuze en verantwoordelijkheid.

De Teldersstichting heeft met deze evenwichtige, grondig-keurende studie opnieuw een goed stuk werk verricht.

L. M.

LUISTERT NAAR

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

Radio-uitzending MAANDAG, 13 SEPTEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m)

Spreker: mr. H. VAN RIEL, voorzitter Eerste Kamerfractie.

*) Commissie Economisch Beleid: voorzitter prof. dr. C. J. Oort; rapporteur: drs. J. N. F. Bakker; leden: prof. dr. J. Horring, prof. S. Kortweg, drs. H. A. Korthals, prof. dr. J. Kymmell, drs. O. F. Staleman, drs. Th. H. Joekes en drs. J. Goedhart.

MIJN OPINIE IS. . .

Steuifonds

Tot mijn toenemende verontrusting gaan er de laatste tijd in de V.V.D. meermalen stemmen op ten gunste van het steuifonds voor de Zuid-Afrikaanse saboteurs e.d. De laatste maal wederom bij monde van mr. Van Riel in de Kamer.

Weliswaar is het moeilijk enthousiast te worden over het principe van de apartheid, echter zolang nog niemand een gezond alternatief aan de hand deed, zonder daarbij het zekere risico van chaos en terreur dienstengevolge te lopen, kunnen wij ons beter buiten dit soort acties houden. Acties, die bovendien op communistisch niveau liggen en georganiseerd o.a. door de neo-communist kanunnik Collins. Als deze man n.b. zelf verkondigt, dat het hoofddoel van dit fonds is het bevorderen van sabotage (en zoals blijkt ook moord) in Zuid-Afrika, vraagt men zich af waar wij met Vrijheid en Democratie heen gaan.

Het schijnt tegenwoordig bon ton te zijn (of is het miserabele angst voor „je kan nooit weten“) het communisme met zijden handschoenen te benaderen. De Russen (het ijzeren doodsgordijn en geheel Oost-Europa nog steeds in slavernij) worden overal als vrienden binnengehaald. De Chinezen, die een vreselijke terreur uitoefenen in het

ALLERHANDE

SINDS Kaïn en Abel is er niets veranderd: in het „vrije westen“ is zelfs James Bond, een moordende seksuele krachtpatser, verheven tot een idool, een heiligenverering, die allerminst aanleiding is trots te zijn, integendeel. Wanneer men het allemaal zo blye ziet staan op één pagina van de krant nieuws over moorden en oorlogen over vernietiging en dood, over geestelijke kwellingen en grapjes met gruwelmaskers, dan moet men erkennen dat wij inderdaad nog in de primitieve jungle wonen. Op zulke ogenblikken begrijpt men iets van de verzuchting van de oud-Nederlandse dichter: „Daar moet veel strijds gestreden zijn, veel kruis en leeds geleden zijn en veel gebeds gebeden zijn, zo zal 't hierna in vrede zijn.“ Maar het tragische is, dat veel strijd en kruis en leed door de ene mens de ander wordt aangedaan.

(Prov. Zeeuwse Courant)

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie“ te Amersfoort Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

door hen bezette Tibet, trachten dit soort vrijheid geheel Azië en Afrika op te dringen en voor hun handlangers in Zuid-Afrika moet nu beslist een steuifonds opgericht worden. Waarom niet voor het onnoemelijk groter aantal slachtoffers van de communistische terreur in Rusland en China en de door hen bezette gebieden. In Cuba en laten we Indonesië niet vergeten (Soumokil o.a.)?

We leven hier in het Westen in een welvaartsroes en spelen liever struisvogelpolitiek tensinde vooral ons plezierige leventje niet in de waagschaal te stellen. Precies zoals ongeveer 30 jaar geleden ten opzichte van Hitler-Duitsland. Laten we hopen, dat onze tegenwoordige tegenstanders onze passiviteit beter zullen honoreren dan Hitler het destijds deed.

Wanneer echter Zuid-Afrika hier niet zoveel vertrouwen in heeft en de rode aanslag op haar zelfstandigheid (want dat is in wezen de kern der apartheidsmoeilijkheden) effectief wil weerstaan, dan dienen wij op zijn minst niet aan dit steuifonds mee te werken.

Wat de garantie in deze betreft, dat deze gelden niet voor agressieve doeleinden benut zullen worden, moge ik wijzen op de grootscheepse hulpactie destijds voor de Algerijnse kinderen. Over de besteding der binnengekomen miljoenen kon, noch mocht, vrijwel enige controle uitgeoefend worden en lang niet alles kwam deze kinderen ten goede.

P. A. REUVEKAMP, Leersum.

Ook wanneer de inzender gelijk heeft met alles wat hij stelt en wij zijn het grotendeels met hem eens, levert zijn betoog toch geen argumenten op tegen een ondersteuning zoals de Nederlandse regering zich die voorstelt te geven aan het Defence and Aid Fund. Het gaat hier immers om gelden beschikbaar stellen voor slachtoffers van vervolging, niet om het ondersteunen van tegen Zuid-Afrika gerichte acties.

Voorts is het de vraag, of het optreden van de regering van de Zuid-Afrikaanse republiek op zich gezien, niet een belangrijke stimulans voor de verbreiding van het communisme onder de gekleurde bevolking oplevert. Deze ziet dit optreden geheel in zwart-wit en nu in de letterlijke zin van het woord als

rassen-discriminatie. Waar het Westen aan de ene kant alle moeite doet via ontwikkelingshulp iets van sympathie of begrip van deze volkeren te winnen, mogen de belangrijke negatieve psychologische facetten aan de apartheidspolitiek verbonden, juist door diegenen die denken als de heer Reuvekamp, niet worden vergeten.

Naar ons gevoelen kan het niet op de weg van liberalen liggen, en dit is wel het hoofdargument, in te gaan tegen iets wat volkomen in de lijn van onze beste nationale traditie ligt. De Republiek der Verenigde Nederlanden heeft in de 17e en 18e eeuw toen de tegenstellingen tussen protestanten en katholieken het Europese beeld bijna even sterk beheersten als nu in de gehele wereld de tegenstelling tussen gekleurden en niet-gekleurden, meermalen steun verleend aan protestantse groeperingen in katholieke landen waar

de Republiek verder mee op uitstekende voet stond.

Over de controle tenslotte heeft de regering stringente toezeggingen gedaan, en wij hebben voorshands geen reden aan te nemen, dat de regering op dit punt niet waakzaam zou wezen. De heer Luns immers is een vurig voorstander van de wereldpolitiek zoals deze onder leiding van de Verenigde Staten bedreven wordt en bepaald allerminst een slappe figuur.

Heeft de heer Reuvekamp er, en daarmee eindigen wij ons onderschrift, ook aan gedacht, dat wij met Suriname in één Rijksverband leven, en zich er van overtuigd hoe de opvattingen in dit gebied liggen? Ook in de buitenlandse politiek behoort Nederland, naar liberaal inzicht, met de belangen en inzichten van de andere Rijksdelen te rekenen! — Red. Vrijheid en Democratie.

Activiteiten

Vereniging van Staten- en Raadsleden

De jaarlijkse bijeenkomst van de leden der V.V.D. raadsfracties van die gemeenten welke meer dan 50.000 inwoners tellen, zal gehouden worden op zaterdag 18 september a.s., van 11 uur v.m. tot circa 4 uur n.m. in Hote' Des Pays Bas, Janskerkhof 10, Utrecht.

Het bestuur der Vereniging heeft onze oud-minister van financiën, prof. dr. H. J. Witteveen bereid gevonden het een en ander over de vraagstukken rondom de gemeentelijke financiën te vertellen. Dit zal geschieden bij de aanvang van de vergadering; daarna zal ruimschoots gelegenheid bestaan tot discussie.

Ook de leden van de V.V.D. fractie van de Raad voor Rijnmond zijn voor deze bijeenkomst uitgenodigd.

Regionale vergaderingen

Het bestuur der vereniging van Staten- en Raadsleden heeft daarnevens besloten de volgende regionale vergade-

ringen voor de leden der Vereniging te beleggen:

HAARLEM — zaterdag 2 oktober 1965 (aanvang 13.30 uur) in Restaurant „Brinkmann“, Grote Markt 9. Inleider: De heer dr. A. J. Vis te Bussum.

ASSEN — zaterdag 9 oktober 1965 (aanvang 11.15 uur, in Hotel-restaurant „Overcingel“, Stationsplein 10. Inleider: de heer mr. dr. W. K. J. J. van Ommen Klooke te Den Haag.

ROTTERDAM — dinsdag 12 oktober 1965 (aanvang 19.00 uur) in het „Rijnhotel“, Schouwburgplein 1. Inleider: de heer D. W. Dettmeijer te Den Haag.

UTRECHT — zaterdag 23 oktober 1965 (aanvang 13.30 uur) in Hotel-restaurant „Terminus“, Stationsplein 3. Inleider: de heer mr. E. H. Toxopeus te Den Haag.

ARNHEM — zaterdag 23 oktober 1965 (aanvang 13.30 uur) in Restaurant „Royal“, Willemsplein. Inleider: de heer mr. W. J. Geertsema te Wassenaar.

Alle leden der vereniging ontvangen nog een convocatie.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

Deze Burger

laat U even in de steek.

Spelevaart rondom d' oude wereldzee.

Twintig dagen liggen niks op een dekstoel. Boekjes lezen. Mensjes kijken. Hapjes happen. Met, zo nu en dan, even de wal op om naar overblijfselen van stokoude beschavingen te kijken. Tempeltje hier, ruinetje daar.

Het enige nare is, dat ik U in de steek moet laten. Het kost mij altijd grote moeite, mij van U los te scheuren, geestverwanten. Maar een mens moet er uit. Goed voor U. Goed voor mij. Dokter heeft het zelf gezegd: eens een paar weken gewoon niks doen. Goed voor het hart, de waterhuishouding, het darmenstelsel, de milt, de nieren, de lever en wat er onder het hoge schedeldak schuilt. De vaten zijn er mee gebaat. En de bloeddruk. En de haargroei. De maagklepjes. En de geest. Vooral de geest, zegt dokter. Die moet soepel blijven.

„De boog kan niet altijd gespannen blijven,“ zei de generaal en hij knuffelde de marketenster.

Ik mis wel een heleboel.

Geen gouden koets voor mij, mijn plaatsje ten Binnenhove blijft leeg. Die mooie stoet met de spreekstalmeester op zijn schimmel voorop en lakeien gaan te voet. Geen Berkhouwer in goudbestikt grand gala. Geen „leve de koningin!“ Geen Jonkman of Van Thiel en alle h.h. geaccrediteerden, fraai behangen en met een degen langszij“. Het ouwe-ibissen-stoetje. Beel voorop. Ik zal het allemaal moeten missen. Da's hard, mensen. De schaduwzij van zo'n bootje in de zon. Ik zal er de 21ste aan denken.

Ik weet nu al wat ik het eerste zal doen als ik weer thuis ben; met mijn hoed nog op en mijn jas nog aan en de koffer niet ontpakt, de Troonrede lezen, om te zien wat ze allemaal in 't zin hebben, de hoge heren in Den Haag. Of meneer Vondeling mij nu eindelijk eens op adem laat komen en of meneer Den Uyl de lamscoeteletjes, de spruitjes en mijn puddinkje stevig in de hand heeft.

Ik zal het allemaal later weten dan U.

Maar: wat in een goed vat zit verzuurt niet, zoals Diogenes heeft gezegd.

Ik vertrouw op meneer Molly en zijne strijdvaardigen, dat zij er voor zullen zorgen dat de zaak niet spaak loopt en dat ik, bij weeromkome, niet met al te gekke dingen geconfronteerd wordt. Wil meneer Van Riel een oogje voor mij in 't zeil houden?

Hun en U allen, kloeke moed, vastberadenheid en welbevinding gewenst bij ontstentenis van

Deze Burger

Mevrouw Veder buitenslands

Het lid van het Dagelijks Bestuur der Partij, mevrouw mr. E. Veder-Smit te Leeuwarden, secretaris voor de organisatie, is op voordracht van het Nederlandse Vrouwen Comité benoemd tot lid van de Nederlandse delegatie naar de 20e Assemblee van de Verenigde Naties te New York.

In verband hiermede zal mevrouw Veder afwezig zijn van 17 september tot medio december.

Gedurende deze periode wende men zich voor zaken, de organisatie betreffende, uitsluitend tot mr. F. Korthals Altes te Rotterdam.

Radio- en Televisiecommissie bijeen

Op woensdag 1 september j.l. kwam onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhoff de Radio- en Televisiecommissie onzer Partij in vergadering bijeen.

De radio-programma's voor het nieuwe seizoen werden uitvoerig besproken, terwijl de eerste uitzendingen werden vastgesteld.

STALEN MEUBELN

GISPEN

CULEMBORG

SCHWEITZER

★ ★ Door Albert Schweitzer's heen-
★ gaan is de wereld armer ge-
worden. Voor velen werd de routine
van het dagelijks leven, zij het mis-
schien enkele ogenblikken, grondig
onderbroken door de mare van zijn
dood. Mannen als Schweitzer komen
nauwelijks éénmaal voor in een eeuw.

Zijn verbluffende veelzijdigheid op
uiteenlopende gebieden - theologie,
wijsbegeerte, musicologie, uitvoerende
muziek en medicijnen - riep herinne-
ringen op aan de heroën der renaiss-
sance. Toch valt het alles in het niet
bij het besluit van daden tot naasten-
liefde, die hulp aan de medemens als
de hoogste deugd beschouwde. Mis-
schien was hij niet eens een „genie”.
Maar in deze verzakelijkte wereld was
hij een vlammend voorbeeld van die-
nend leven naar de geest.

TRAAG

★ ★ Door een plotselinge oeverval
★ is vorige week de Westerha-
vendam van St. Annaland over een
afstand van meer dan honderd meter
in het water van de Krabbekreek ver-
dwenen. Peilingen hadden vorig jaar
reeds uitgewezen, dat de stroom zich
steeds meer landinwaarts verlegde. In
verband daarmee diende de techni-
sche dienst van het Waterschap Tho-
len indertijd een plan in ter verster-
king van de oeververdediging. Ged.
Staten vonden dit plan te rigoreus.
Daarop kwam de dienst met een an-
der voorstel, waarvan de uitvoering
slechts f 150.000 zou kosten. Daarmee
gingen G.S. akkoord, zodat het in
april - vergezeld van een gunstig ad-
vies voor subsidie - werd doorgezon-
den naar Rijkswaterstaat. In St. An-
naland wachtte men nog steeds op
het antwoord van deze Rijksdienst,
toen vorige week het stuk dam weg-
zakte. De kosten van herstel worden
op f 300.000 geraamd. Het langzaam
malen van de ambtelijke molens heeft
zich weer eens gewroken.

BRAND

★ ★ De alarmklok dient geluid
★ wegens het steeds toenemende
aantal branden in ons land. Sedert
1961 is de brandschade met liefst vijf-
tig procent gestegen. Vorig jaar be-
droeg de directe brandschade rond
f 150 miljoen, de indirecte ongeveer
f 400 miljoen. Het valt dan ook zeer
toe te juichen, dat de Vereniging van
Nederlandse Gemeenten onlangs de
Stichting Nationaal Brandpreventie-
Instituut heeft opgericht. De primaire
oorzaak van de verontrustende stij-
ging van het aantal branden moet na-
melijk worden gezocht in het ontbre-
ken van toereikende brand-preven-
tieve middelen. Het orgaan van ge-
noemde vereniging merkte dezer da-
gen op, dat de meeste branden voor-
komen hadden kunnen worden, wan-
neer de directies van de betrokken
bedrijven een beter besef van brand-
preventie hadden gehad. En voorko-
men blijft ook hier beter dan genezen.

SCHOPPEN

★ ★ Een minister van verkeer en
★ waterstaat heeft het in onze
tijd met de enorme toeneming van het
gemotoriseerde verkeer niet makke-
lijk. De nieuwe bewindsman, Suur-
hoff, kan hier zeker van meespreken.
Dezer dagen bracht hij een bezoek
aan Limburg om zich te oriënteren
inzake diverse wensen die deze pro-
vincie op verkeersgebied heeft. Wij
nemen aan, dat de minister door de
autoriteiten aldaar welwillend is ver-
welkomd. Zo niet het Limburgs Dag-
blad dat o.m. schreef: „doe dus iets
meneer Suurhoff, en voorkom, dat er
straks weer een nieuwe minister van
verkeer en waterstaat naar het zuiden
komt, die van ons verwacht dat wij
weer van het begin af aan beginnen
met praten, vragen, argumenteren en
aantonen. Want echt, dan schoppen
we hem er uit”.
Dat is duidelijke taal, maar jour-
nalistiek, noch politiek, van het ni-
veau, waarop men een positieve bij-
drage levert tot oplossing van urgente
problemen.

Problemen van Atlantische samenwerking (II en slot)

SAMENWERKING OP VOET VAN GELIJKHEID

Nationalisme werkt als een epidemie. Naast het Franse nationalisme kan men in Duitsland duidelijk nationalistische tendenzen ontwaren. Er bestaat een mogelijkheid, dat het één met het ander verband houdt, doch ook de verkiezingskoorts zal hieraan niet vreemd zijn. Sinds 1 januari 1964 is de Duitse hereniging het belangrijkste punt van de politiek van de Bondsrepubliek.

Men stelt dit voor als de prijs, die Erhard enerzijds aan zijn coalitiege-
noten onder leiding van Mende heeft moeten betalen voor deelname van
de FDP aan de Bondsregering, en anderzijds aan de CDU/CSU-combinatie
onder aanvoering van Adenauer en Strauss voor haar instemming met de
Détente tussen Washington en Moskou, waarom Johnson direct na de
moord op president Kennedy Erhard had gevraagd.

Hereniging van Duitsland is momen-
teel een volkomen onhaalbare zaak. Wie
Berlijn heeft bezocht, zal dit beamen!
Wie de banden van West Duitsland met
het Westen beziet, zal zich bewust wor-
den van het feit, dat de Sowjet Unie on-
der de huidige omstandigheden nooit een
hereniging zal toestaan. Hiertegenover
staat dan weer de weigering van West-
Duitslands bondgenoten om de bestaan-
de situatie te veranderen.

In feite betekent het lidmaatschap van
de Bondsrepubliek van de NAVO en de
Europese Gemeenschappen een erkenning
van de splitsing der Duitslanden. „Un
fait accompli”. Waarom eigenlijk niet?
Het westen „erkent” toch ook twee
China's, twee Korea's, twee Vietnams!

Een belangrijk element is echter het
verschil in regime, dat heerst aan beide
zijden van het ijzeren gordijn. Op hu-
manitaire gronden kan niet verwacht
worden, dat het Duitse volk zich bij de-
ze scheiding neerlegt. De Duitse stem
klinkt harder dan in andere verdeelde
landen. Nu Erhard heeft moeten tonen
met zijn „herenigingspunt”, dat hij in
de ogen van het Duitse volk een „goed”
Duitser is, kan er, wanneer ook na de
verkiezingen in september op dit thema
wordt voortgeborduurd een gevaarlijke
situatie ontstaan. Persoonlijk vertrouw ik
erop, dat het nieuwe Duitsland voldoen-
de zin voor de realiteit opbrengt.

ADENAUER
...aanvoerder...

ERHARD
...prijs...

van de man aan de rode knop der ato-
maire vergeldingsmacht?

Wat is nu de taak voor de liberaal in
de internationale politiek? De liberale,
radicale, filosofie streeft na de vrijheid
als het essentiële middel om de menselij-
ke solidariteit te verwezenlijken, los van
dogma's en vooroordelen, in overeen-
stemming met het werkelijke maat-
schappijbeeld.

De strijd tegen de autocratie blijkt
nog niet voltooid, zelfs niet in Frank-
rijk, waar het liberalisme zo krachtig tot
ontplooiing kwam. In onze massa-maat-
schappij is het de taak der liberalen via
opvoeding en opleiding de massa te
transformeren tot democraten. Lukt ons
dit vroeger of later, dan zal de School
for Freedom 1965 daaraan zeker haar
steentje hebben bijgedragen.

T. VAN LEEUWEN

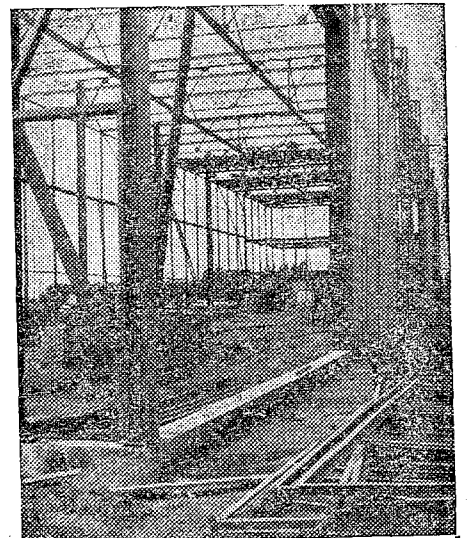
tralisering van Duitsland en van het ge-
hele gebied van Midden-Europa. Gaan
wij dan niet terug naar de situatie van
vóór 1914, toen het Midden Europese ge-
bied bijzonder explosief was?

Het plan Rapaczky heeft niet nagela-
ten op jongeren indruk te maken.

Blokvorming

Terugkerend naar de blokvorming in
Europa is er in het algemeen sprake de
banden, hetzij economische, hetzij cultu-
rele, tussen de landen van het vrije
Europa te verstevigen. Toetreding tot de
EEG van Groot Brittannië, Noorwegen,
Denemarken en Ierland blijven ook in
de toekomst hoog genoteerd. De bijzon-
dere situatie van Finland en Oostenrijk,
zijnde „gedwongen” neutraal, moet door
de EEG welwillend worden gezien. De
principeel neutrale staten als Zweden
en Zwitserland zullen t.a.v. de aan de
EEG verbonden voordelen de stelregel
van „you can't eat your cake and have
it” op zich moeten laten inwerken.

Voor de Atlantische samenleving
zou deze schaalvergroting kunnen leiden
tot president Kennedy's Atlantic Part-
nership. Samenwerking tussen de Ver-
enigde Staten en Europa niet op voet van
gedweeë volgzzaamheid van de laatste,
maar op voet van gelijkheid. Misschien
vindt de tijd raad voor het probleem

Staalbouw - Kraanbouw

**RÖRINK &
VAN DEN BROEK N.V.**

ENSCHEDA

Telefoon (05420) 183 44*

„Loonindexering“ een gevaarlijk experiment

De regering heeft de Sociaal-Economische Raad om advies gevraagd over de wenselijkheid van koppeling van de lonen aan de kosten van levensonderhoud. In het vakjargon heet dat loonindexering.

Wie over dit denkbeeld — zoals voor de hand ligt, voortgekomen uit de kring van de werknemersorganisaties — oppervlakkig oordeelt, zal geneigd zijn tot de conclusie te komen, dat daarvoor wel wat te zeggen valt. Immers, ondanks het streven van overheid en bedrijfsleven naar een stabiel prijsniveau, treden prijsstijgingen op, die hun uitwerking op de kosten van levensonderhoud niet missen. Dat ondervinden ook de werknemers, die wel door hebben, dat de grotere geldswaarde in het loonzakje gedurende de laatste jaren nog niet betekent, dat zij daarvoor evenredig meer kunnen aanschaffen.

Ook de fiscus en de uitvoeringsorganen van de sociale verzekering ondernemen hun deel aan de loonstijging. Het zou natuurlijk heel wat aangemamer zijn, indien de stijging van de kosten van het levensonderhoud, die het resultaat is van al die factoren, automatisch werd opgevangen door een loonsverbetering. Dan zou de werkelijke koopkracht van het loon in grote trekken overeenstemmen met de verworven loonstijging. Voor de betrokken gezinshoudingen een ideale toestand!

Wat is er dan tegen?

In de eerste plaats vormen de loon- en salaristrekkingen niet het gehele Nederlandse volk, zij het stellig naar aantal een belangrijk deel daarvan. Het motief, dat men aanvoert om de automatische optrekking te verdedigen, geldt even sterk voor degenen, die een zelfstandige positie in de maatschappij in-

nemen en nog sterker voor hen, die niet (meer) in het arbeidsproces zijn opgenomen, omdat gepensioneerden, rentetrekkingen en andere groepen der bevolking zonder arbeidsinkomen meestal niet in staat zijn zelf de achteruitgang van hun koopkracht als gevolg van prijsstijging te compenseren.

Accoord, zal kunnen worden opgemerkt, dan moeten pensioenen, sociale uitkeringen en andere verstrekkingen, maar eveneens aan de kosten van levensonderhoud worden aangepast. Dat brengt echter mee, dat de lasten van het werkende deel van de bevolking verder zullen moeten worden opgevoerd. De werknemers zullen er op rekenen, dat hun aandeel in die lasten „vanzelf“ zal worden opgevangen. De zelfstandigen worden in deze simpele redeneertrant in staat geacht de ook in hun gezinshuishoudingen optredende kostenstijgingen uit hun inkomen te bestrijden. Zo dit niet mogelijk is reddend zij zich wel door hun beloning wat op te voeren. Als dat legaal kan gebeuren, wordt het prijsverhogende effect versterkt.

Men behoeft geen economie gestudeerd te hebben om te beseffen, dat deze methode de inflatie op geduchte wijze in de hand zal werken. Dat is nu juist wat tot elke prijs moet worden voorkomen, wil ons land door een gezonde economie in staat zijn al zijn ingezetenen een redelijke welvaart te verzekeren. Wij stellen nadrukkelijk „al zijn ingezetenen“, omdat een der grondslagen van ons democratische bestel —

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL“ MOLER ISOLATIESTENEN
VUURVASTE ISOLATIESTENEN
ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE“ CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN
LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE-STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

gelijk recht voor allen — op onaanvaardbare wijze zou worden ondermijnd, wanneer een uitzonderingspositie zou worden geschapen voor een deel der bevolking.

Een oud dossier

Het is merkwaardig, dat minister Veldkamp er toe overgegaan is het dossier „loonindexering“ weer uit zijn archief op te diepen, waarin het wel zal zijn opgeborgen nadat de S.E.R. in 1961

in zijn advies inzake de in de naaste toekomst te voeren loon- en prijspolitiek dit denkbeeld eenstemmig had afgewezen! Niet op incidentele, maar op principiële gronden.

Terecht heeft prof. dr. F. Hartog daarop onlangs in het Algemeen Handelsblad gewezen in een artikel, dat wij onderschrijven. Hij wijst er ook op, dat de ervaringen in landen, waar met de indexmethode is gewerkt, weinig aanmoedigend zijn. De volkshuishouding wordt door toepassing van dit systeem onbestuurbaar, stelt hij.

Wanneer de huidige minister van Financiën zich niet ten onrechte bezorgd toont over het inflatiegevaar, dan zouden wij wel eens willen weten, of hij het vragen van een advies over een gevaarlijk experiment — ook voor zijn beleid! — met instemming heeft begroet. Heeft zijn ambtgenoot van Economische Zaken overwogen, dat zijn prijsbeleid volkomen op losse schroeven komt te staan, wanneer hij toelaat, dat een der voornaamste prijscomplexen in de volkshuishouding zich aan het toezicht en daarmee aan de mogelijkheid van tijdig ingrijpen van de voor het algemeen belang verantwoordelijke centrale overheid gaat onttrekken?

Wij zijn niet minder benieuwd naar de reacties van de Europese organen, die bestrijding van de inflatie tot taak hebben en deze terecht van vitale betekenis voor alle landen achten, wanneer Nederland deze verkeerde — om niet te zeggen fatale — weg zou willen opgaan. L.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: **Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.**

zoveel vrijheid is gelaten om de democratie echt te doen werken nl. dat de ouders zelf mee moeten denken en aan de mammoetwet inhoud geven. Daarom is het zo nuttig om er over ingelicht te worden.

Stichting Kompas

Wij kregen het verzoek aandacht te schenken aan de Stichting Kompas en dat willen wij doen nu het studiejaar weer begint. Het gaat hierbij nl. om studerende jonge mensen en wel om die uit de zg. ontwikkelingslanden.

Ongeveer 3000 van die jonge mensen studeren in ons land. Zij krijgen een academische opleiding of volgen een „post-graduate“ studie. De helft ongeveer studeert op een semi-wetenschappelijk niveau. Zij hopen later in hun eigen land een min of meer belangrijke functie te bekleden. Met de hier verkregen deskundigheid kunnen zij meehelpen aan de opbouw van hun vaderland.

Zij komen hier na een grondige selectie, zodat er een goede kans van slagen is. Maar daarbij spelen nog andere factoren een rol, dan alleen de geschiktheid voor studie. Ook de huisvesting, ook de wijze waarop zij door de Nederlanders ontvangen worden, zijn belangrijk.

De Stichting Kompas probeert zoveel mogelijk van deze jonge mensen in goede gezinnen onder te brengen, is het niet doorlopend, dan b.v. voor weekends, of een gezellige avond. Op deze wijze kunnen gezinnen medewerken aan ontwikkelingshulp. En als wij het woord ontwikkelingshulp in een ruimere betekenis dan gewoonlijk nemen, kunnen wij zelfs zeggen, dat die wederkerig is, door het contact met mensen uit een totaal ander land, met totaal andere omstandigheden en opvattingen. Er gaat een andere wereld open, wederzijds.

Het adres van de stichting is: Amsterdam, Keizersgracht 484.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

Conferentie

Die hebt U toch genoteerd? Zaterdag 16 en zondag 17 oktober, als vanouds in het Conferentieoord De Pietersberg in Oosterbeek. Er is wat verbouwd; er zijn nu meer kamers voor twee of drie personen, wat menigeen prettig zal vinden.

De convocaties zijn onderweg en bereiken U binnenkort. Geeft U dan spoedig op; dat is prettig voor iedereen en bovendien voordelig voor U. Vermeldt daarbij tevens met wie U bij voorkeur een kamer deelt; wij kunnen dan bij de verdeling er rekening mee houden.

Meer samenwerking

Men schreef ons uit Wassenaar, reeds een poosje geleden: Ik ben lid van Vrouwenbelangen Den Haag en moet zorgen voor de vrouwelijke Wasse-naarse leden van de VVD. Ik zat ook in een „studie“kringetje van de Vereniging van Huisvrouwen.

Doordat Vrouwenbelangen ook eens iets in Wassenaar wilde doen (waar zij geen afdeling heeft) kwamen wij op het idee om voor deze lezing (over de Mammoetwet) van Vrouwenbelangen alle vrouwenverenigingen (PvdA, VVD, Huisvrouwen, Katholiek gilde, etc.) uit te nodigen. Zo waren er om precies te zijn 39 geïnteresseerde vrouwen van alle richtingen bijeen, die een zeer goede instructieve lezing aanhoorden met gelegenheid tot discussie erna.

Wij herhalen dit graag nog eens volgend seizoen en zijn als VVD-vrouwen blij met deze goede spreekster van Vrouwenbelangen (mej. drs. H. v.d. Vliet), die inspectrice van het middelbaar onderwijs is en dus veel kon vertellen.

Mij viel vooral op, dat mej. v.d. Vliet duidelijk deed uitkomen, dat wij geen staatspaedagogie of staatsonderwijs hebben, maar dat juist t.a.v. het onderwijs

MIJN OPINIE IS . . . . .

RUILVERKAVELING (I)

Indien het ingezonden stuk van de heer mr. J. A. Freseman Gratama slechts voor een gering deel door de redactie onderschreven wordt, maar zij voor dat stuk niettemin in het nummer van 17 juni j.l. de omvang van meer dan een halve pagina wilde reserveren, dan moet daar naar mij dunkt toch wel een bijzondere reden voor zijn.

Heeft de redactie zonder meer behoefte aan een discussie over het pro en contra van de ruilverkaveling? Wil zij een oordeel uit een bredere kring, niet enkel dus van ruilverkavelingsspecialisten en van de natuurbeschermers pūr sang? Meent de redactie dat een discussie in liberale kring over dit onderwerp teveel en ten onrechte werd doodgezwegen? Met die vragen voor ogen wil ik als plattelandsbewoner trachten de discussie voort te zetten en daaraan een bijdrage te leveren.

Ik ben dan geneigd om aan de wat weifelende vraag of de ruilverkaveling enig nut heeft voor de recreatie, een tweede gedeelte toe te voegen en wel: of er door de ruilverkaveling schade aan de recreatie wordt toegebracht. Slechts dan kan naar mijn idee een volledig antwoord worden gegeven, n.l. er is schade (en vaak belangrijke schade) aan het bestaande natuurschoon, maar er is ook winst. Winst kan ontstaan in „uitgeleefde“ landschappen, waar zonder het duwtje van de ruilverkaveling (van de overheid) door grondgebruikers, polderbesturen en waterschappen weinig of in 't geheel niets meer aan de verzorging van het landschap wordt gedaan. Er is zonder ruilverkaveling reeds een knelpunt voor de cultuurlandschappen. De arbeidskrachten worden aanhoudend uit de landbouw weggezogen en geen enkele landbouwer is thans nog in de gelegenheid om zorg van betekenis te besteden b.v. aan haagbeplantingen en houtopstanden. Kleine bosjes, grienden, houtsingels die de charme zijn van „buiten“ eisen teveel en te dure arbeidskrachten om deze economisch aan te houden. Liever brengt men jongvee, ponypaarden of schapen naar zulke terreintjes en het onvermijdelijk gevolg is, dat op vele plaatsen in den lande van jaar tot jaar het landschapsschoon zienderogen achteruit gaat. Daar komt nog bij, dat in de waterrijke gebieden voor de reiniging van sloten en polderwateren met dezelfde overwegingen steeds meer mechanische werktuigen in gebruik worden genomen en daarbij sneuvelt maar al te vaak, voorzover die tenminste nog aanwezig is, de oeverbeplanting.

Heus, niet alleen de uitgesproken voorstanders van natuurbescherming waarvan waarschijnlijk een goed deel in de steden woonachtig is, maar evenzeer de dorpsbewoners (bij de laatste betreft het veelal de eigen vertrouwde omgeving) kunnen zich er over beklagen dat zo onachtzaam met het natuurschoon omgegaan wordt. Per saldo kan een sterk eenzijdig gericht handelen van een aantal individuele grondgebruikers hier bepalend zijn voor de aanblik van de groep (het landschap) als geheel.

In deze situatie kan de ruilverkaveling verbetering brengen. In de plannen wordt die verbetering in het algemeen wel in het vooruitzicht gesteld en in werkelijkheid is er na een verkaveling belangrijk meer erfbeplanting, hebben de wegen een fraaiere aanzien gekregen en hopelijk wordt daarbij dan op een indirecte wijze nog het voordeel verkregen, dat de direct bij de verkaveling betrokken bevolking wat meer oog voor de schoonheid van de eigen omgeving gaat opbrengen.

Natuurschoon

Geheel anders is het echter met de gebieden waar nog natuurschoon van betekenis aanwezig is. In het gedenkboek van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, uitgegeven ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van die vereniging in 1956, werd in de werkelijk goede zin van het woord de aanvulling en de aanpassing van het landschapsschoon genoemd van de ruilverkaveling in de omgeving van Dene-kamp, Ootmarsum, enz. Nu de ruilverkaveling Anno 1965 daar voltooid is en vaststaat dat 1.305 eikebomen zijn gekapt, 15 klein bosschages met een gemiddelde grootte van elk 0,75 ha en totaal 7.130 meter (ruim 7 kilometer, maar uiteraard niet aan één stuk) houtwallen zijn

geveld, is de toenmalige vermelding in het gedenkboek de meest zwarte bladzijde voor de natuurbescherming geworden. Zo zien we duidelijk, dat met of zonder ruilverkaveling het natuurschoon en de mogelijkheden voor een gepaste recreatie voortdurend worden aangetast en het is dan niet verwonderlijk dat de roep om natuurbescherming, i.c. conservering van het bestaande natuurschoon en daarnaast de wens tot compensatie voor het vele wat jammerlijk verloren ging, steeds sterker wordt. Zó kan het niet doorgaan: om betere waarborgen te scheppen behoort de totstandkoming van een Natuurbeschermingswet (reeds bij de Tweede Kamer ingediend) toch werkelijk te worden bevorderd en zou de ruilverkaveling eerder moeten worden afgeremd.

Ik kan mij trouwens niet aan de indruk onttrekken, dat de behoefte aan ruilverkaveling in beginsel veel minder groot is dan de instellingen en personen die daartoe de eerste stappen ondernemen, ons wel doen geloven. Slechts door jarenlang gepraat, door systematische en eenzijdige voorlichting meent thans een deel van de plattlandsbevolking het niet zonder ruilverkaveling te kunnen stellen. Steeds meer plannen (en waarlijk niet in de landbouw alleen) worden ontwikkeld om wille van het plan zelf. Indien de berichten van de landbouwbladen daaromtrent juist zijn geweest, dan is in Staphorst waar eerst na de oorlog een ruilverkaveling gereed kwam, wederom een verkaveling aangevraagd. De verkaveling was (nog) niet voldoende en aldus gaan de plannenmakers opnieuw beginnen.

Meer aandacht zou zeker naar liberale opvatting kunnen worden ingeruimd voor het Ontwikkelings- en Saneringsfonds dat sinds kort zijn werkzaamheden in de landbouw is begonnen. In volstrekte vrijwilligheid een bedrijf beëindigen dat door ligging of beperkte omvang niet rendabel is, betekent voor degenen die tenminste de 55-jarige leeftijd hebben bereikt en dan een jaarlijkse uitkering kunnen ontvangen, een fraaie oplossing. Geruisloos zal op die manier in de landbouw worden gesaneerd. Er is daarvoor evengoed een offer van de Staatskas nodig maar waarschijnlijk in veel geringere mate dan voor de miljoenenprojecten van het ruilverkavelingswerk. Mep kan wel aannemen dat door de regeling van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds het natuurschoon slechts incidenteel wordt aangetast en geen massale kaalslag is te verwachten waarbij bovendien de vraag gerechtvaardigd is, of de regeling niet minstens zo goed geschikt zou zijn om ruilverkavelingen in de richting van het natuurbehoud tot stand te brengen.

Natuur en landschap

De wens dat in het stadium van een ruilverkaveling een belangrijke oppervlakte zou behoren terug te vloeien naar de sfeer met een re-creatieve bestemming behoort overigens wel tegen de omstandigheden te worden afgewogen. Bodemgesteldheid, toegankelijkheid van de terreinen, enz. zijn factoren waardoor een bepaald gebied zich voor nagenoeg uitsluitend agrarische exploitatie kan lenen. Het is echter niet twijfelachtig dat degenen wien „Natuur en Landschap“ ter harte Meerkerk J. SCHRIJVER

RUILVERKAVELING (II)

Met belangstelling heb ik in het nummer van 17 juni 1965 gelezen het artikel van de heer Freseman Gratama over de ruilverkaveling. De noot van de redactie bij dit artikel geeft mij aanleiding u te laten weten, dat ik het betoog van de heer Gratama ten volle onderschrijf.

Ik vind het jammer, dat uit deze noot wederom blijkt, dat het groene front ook in de redactie van „Vrijheid en Democratie“ nog steeds zeer stevig is genesteld.

Vooraf wanneer wij weten, dat straks nog maar twee en een half procent van de bevolking werkzaam zal zijn in de land- en tuinbouw, lijkt het ons alleszins gerechtvaardigd bij de ruilverkaveling het accent wat minder op landbouwbeplantingen te leggen, in de eerste plaats te gaan kijken naar de belangen van de stedelijke bevolking.

gaan, zich bij vooriduring kritisch zullen instellen t.a.v. de ruilverkavelingsplannen. De dreiging van een cultuursteppe geeft daartoe alle aanleiding!

Den Haag

Mr. T. LANDHEER

RUILVERKAVELING (III)

Gaarne voldoe ik aan het verzoek van de redactie, om ter afsluiting van de gedachtenwisseling over de ruilverkaveling mijn opinie te geven. Ik doe dit in enkele punten.

1) Ruilverkaveling is een noodzaak voor de modernisering van het landbouwbedrijf. De kleine, vroeger met de schop of met paard en ploeg ontgonnen en verspreid liggende percelen moeten worden samengevoegd, wil men met de moderne en toekomstige landbouwmachines doelmatig kunnen werken. Verharding van landwegen is nodig om met deze machines 't land te kunnen bereiken. De waterhuishouding van de nieuwe percelen dient goed te worden geregeld, de bedrijfsgebouwen moeten op de juiste plaats staan en aan de moderne eisen voldoen. Daar ook vele boeren nu en in de komende jaren het bedrijf gaan beëindigen en geen opvolger hebben, dient de ruilverkaveling in de naaste toekomst met grote kracht te worden aangepakt om de nodige bedrijfsvergrotingen te kunnen uitvoeren. Zijn de percelen groot genoeg en goed bereikbaar, dan behoudt de nieuwe indeling zijn waarde ook bij eventuele opheffing van bedrijven.

Geen boer kan dit alleen doen indien zijn bedrijf verspreid ligt tussen dat van anderen. Wil één collega niet mee doen, dan gaat het niet door. De ruilverkaveling is nodig, omdat achterblijvers het tempo van de vooruitgang niet mogen bepalen. Ook is deze reconstructie van het platteland niet geheel door de boeren zelf uit te voeren en te betalen. Dit zou trouwens ook niet juist zijn, daar de reconstructie veel verder reikt dan de landbouw alleen. Er zijn grote overheidsbijdragen nodig. Worden die niet gegeven, dan kan een groot deel van onze landbouw verdwijnen en zullen de boeren in een groot deel van het land verpauperen en wordt het platteland een slecht onderhouden museum. Men zal de grond dan een andere bestemming moeten geven, hetgeen ook met grote uitgaven gepaard gaat.

2) De moderne ruilverkaveling brengt een reconstructie van het platteland mede. Niet alleen de landbouwbedrijven worden gereconstrueerd, ook komt de grond vrij voor uitbreidingsplannen, voor wegen en voor recreatie. Voor elke ruilverkaveling wordt een landschapsplan gemaakt. De goedkeuring der plannen geschiedt dan door de Centrale Cultuurtechnische Commissie, waarin alle betrokken departementen vertegenwoordigd zijn. De uitvoering geschiedt door de Cultuurtechnische Dienst, die onder het departement van Landbouw ressorteert. Dit lijkt mij de juiste situatie. De landbouw brengt zijn grond in en iedere landeigenaar moet vóór hij gaat stemmen, weten hoeveel grond hij terugkrijgt en welke kosten hij mag verwachten. Daarom is wettelijk vastgelegd, dat men recht heeft op terug-

gave van 90 % van zijn grond. Als dit niet bekend is, stemt geen landeigenaar voor ruilverkaveling. Het wordt dan een blinde ontegening. De 10 % plus de grond die men door aankoop en bedrijfsbeëindiging verkrijgt, zijn in het algemeen voldoende om andere wensen te vervullen. Het maken van een mooi landschap en het scheppen van gelegenheid voor recreatie behoeft niet met grote oppervlakten grond gepaard te gaan. Wil men dat voor grote bossen of meren, dan zal men moeten aankopen of — los van de ruilverkaveling — moeten ontegenen. De ruilverkaveling mag geen verkapte ontegeningswet worden. Dat zou het einde van de ruilverkaveling en van de inpasning van de recreatie in het landschap worden. Dan zouden via de weg der ontegening woeste gebieden op het platteland tot openluchtmuseum worden. Mogelijk dat sommigen daarvan dromen. Men zal er niet in kunnen leven. Een nieuw landschap is mooier dan een vervallen landschap. En de instandhouding is moeilijk, omdat alles groeit en leeft. Ik meen dus, dat men momenteel op de goede weg is met de reconstructie van het platteland, en dat aan alle wensen evenveel wordt gedaan.

3) Bevordering van bedrijfsbeëindiging is een nuttige zaak. Er komt dan grond vrij voor bedrijfsvergroting en andere doeleinden. De huidige methode is echter zeer kostbaar. De vervroegde pensionering treft alleen de bezitter of gebruiker van heel kleine bedrijven. Veel grond krijgt men zo niet vrij. Het is een sociale maatregel, die het vrijmaken alleen enige jaren versnelt. Prof. Horrning berekende de kosten vorig jaar op circa f 8.000.— per ha. Ik meen daarom, dat dit een tijdelijke maatregel moet zijn (b.v. tot 1 januari 1970) en dat het voor het verkrijgen van grond beter is, voor de aankoop van grond boven de prijs een bedrijffschadevergoeding per ha te geven, zoals men in ruilverkavelingsgebieden doet. Dit is een maatregel die gericht is op het vrijmaken van grond en die weinig administratieve rompslomp verlangt.

4) Het in het eerste ingezonden stuk genoemde kappen van bomen is het meestgenoemde geval, waar niet de ruilverkavelingsinstanties, maar de boeren individueel bossen gingen kappen, omdat de vergoedingsregeling niet werd aanvaard. Het doet armetierig aan, dat men steeds dit éne voorbeeld noemt, waarvoor bovendien de ruilverkavelingsinstanties niet verantwoordelijk zijn.

De eerste ruilverkaveling in Staphorst werd aangevraagd in 1931. Deze betrof 1800 ha en hij kwam gereed in 1937. In 1939 werd een aanvraag ingediend voor 4.000 ha in Staphorst-West. Deze kwam in 1953 gereed. In 1940 werd voor 648 ha in Staphorst-Noord een ruilverkaveling aangevraagd. Deze kwam in 1952 gereed. De eerste ruilverkaveling is blijkbaar — ook in Staphorst — zo goed bevallen, dat men ook voor andere gebieden aanvraag. Staphorst is groot en heeft vooruitstrevende boeren.

5) Tenslotte zou ik de mensen, die menen dat door de uitvoering van ruilverkavelingen natuurlijke landschappen verloren gaan en de aantrekkelijkheid voor de recreatie vermindert, willen vragen kennis te nemen van het nieuwe landschap, dat ontstaat en de recreatiemogelijkheden die door middel van ruilverkaveling zijn geschapen. Ik geloof dat hun kritiek dan verstomt.

Ir. L. G. OLDENBANNING

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het

kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS“ - Willemskade 18 - Postbus 444

ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

„Maak de V.V.D. sterk!!”

HBU

VEILIG...

in de nachtkluis van de HBU

Dat grote bedrag, die belangrijke stukken...
Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en
tijdens de week-ends niet in huis! De nacht-
kluis van de HBU brengt, voor haar rekening-
houders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw
geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

MIJNLIEFF BETONINDUSTRIE N.V.

Postbus 14 - DRUTEN - Tel. 08870 - 2050

Voor: **BIMSBETONDAKEN** _____
VLOER- EN WANDPLATEN _____
TRILBETON ELEMENTEN _____
SIERBETON _____
GLOOIINGEN _____
PREFABBOUW _____

UNITED DAIRY- MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

Voor Uw was

NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. **C. D. BORGH & Zn.**

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM - VASTELAND 30 - TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

FRANCO
LEVERING
DOOR GEHEEL
NEDERLAND

Brandsteder

MEUBELEN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefon 24 87 16

N.V. W. A. HOEK'S Machine- en Zuurstoffabriek

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecomprieeerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN
EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

Het Holland Festival

Twijfel aan de toekomst

Dank zij een interview in Het Parool weten we het nu: Peter Diamand, tot nu toe directeur van het Holland Festival, twijfelt aan de toekomst van het Holland Festival.

Wie nu mocht denken, dat de heer Diamand, die naar Edinburgh vertrekt, de oorzaak van deze twijfel aan zich zelf zou hebben toegeschreven, heeft het mis. We citeren:

„Hier werd het na zeventien Festivals toch een routine. Ik ben 52 en kan nog wat anders. Kijk, toen Harewood (de vertrekkende directeur van het Edinburgh-festival) kwam, heeft hij gezegd: Ik kom alleen als in Edinburgh de schouwburgsituatie verbetert. Dat is in zijn tijd niet gebeurd. Maar nu, vandaag heeft de gemeenteraad van Edinburgh met 49 tegen vijf stemmen een project aanvaard voor de bouw van een arena theater voor 800 mensen - klaar in 1969 - een opera voor 1600 mensen - klaar in 1971 - een tentoonstellingsgebouw en een hotel. Alles in één artistiek centrum”. En verder: „Edinburgh geeft aanzienlijk meer geld voor zijn festival uit. In totaal is er ongeveer 1.3 miljoen subsidie. In Nederland ongeveer acht ton. Alles in gulden. Maar daar is alles in één stad, en gemakkelijksbelasting neemt niet nog eens een zesde van de recettes weg, terwijl de toegangsprijzen hoger zijn. De gemiddelde bezetting van de zalen is daar 75 à 80 procent, hier ongeveer 65 procent”.

En zo gaat de heer Diamand nog even door.

Ondeugdelijke argument

Zelden hebben we hier een interview gelezen met zoveel onjuiste, half onjuiste en domme argumenten.

De heer Diamand zegt, dat het hier toch maar een kwestie van routine was geworden. Wij dachten zo, dat routine alleen maar kan bijdragen tot een steeds hoger opvoeren van persoonlijke prestaties. Niet zo blijkbaar bij de heer Diamand.

De nieuwe directeur van het Edinburgh-festival is wel zo vriendelijk te erkennen, dat het ook daar niet ideaal is wat de zalenaccommodatie betreft. Hij zal echter ten minste vier à zes jaar moeten wachten alvorens er in Edinburgh verbetering komt op dit punt.

Toegegeven, de Nederlandse zalenaccommodatie, met name die in Amsterdam en Den Haag laat veel, zeer veel te wensen over. Maar waarom verzuimde de heer Diamand te wijzen op het prachtige zalencomplex, dat in elk geval binnen drie jaar in Den Haag (Ned. Congresgebouw) tot stand zal zijn gekomen; met één grote zaal voor 2000 bezoekers, met kleinere schouwburg-, resp. concertzalen voor 600 à 800 bezoekers? Waarom liet de heer Diamand na te wijzen op het tentoonstellings- en congresgebouw in Amsterdam? Waarom verzuim-

de hij te wijzen op voortreffelijke tentoonstellingsruimten voor kunstexposities in Amsterdam en Den Haag? Per saldo heeft ook Den Haag een goed geoutilleerd tentoonstellingsgebouw.

De heer Diamand vindt het kennelijk een gelukkige omstandigheid, dat in zijn nieuwe standplaats alle manifestaties van het festival zich in één stad afspelen. Voor dit argument kunnen we voelen, maar wie is er schuldig aan, dat de Holland Festival-manifestaties over zoveel plaatsen is verdeeld?

Het initiatief voor het Holland Festival kwam uit Den Haag. Amsterdam moest

er zo nodig ook aan mee doen. Lag aanvankelijk het hoofddoel van het festival nog in Den Haag/Scheveningen, het werd allengs door de dwingelandij van de heer Diamand c.s. naar Amsterdam verlegd.

De heer Diamand zegt, dat Edinburgh meer subsidie verleent dan Nederland. Dat is best mogelijk, maar hoe staat het met de overige kunstsubsidies van Edinburgh? Den Haag en Amsterdam leggen miljoenen ten koste aan hun orkesten, aan hun toneelgezelschappen, aan hun balletgroepen.

We hebben alle reden er aan te twijfelen, dat Edinburgh in totaal meer uitgeeft dan Den Haag en Amsterdam elk afzonderlijk.

Toenemende kritiek

De laatste jaren is er toenemende kritiek op het gehalte van vele Holland-

festival-manifestaties. Zijnde onbevoegd om over de juistheid daarvan te oordelen, menen we toch uit de vele kritiek de conclusie te mogen trekken, dat er aan de keuze - door de heer Diamand! - toch wel het een en ander moet hebben ontbroken.

Hij heeft kritiek op de toegangsprijzen. We menen, dat de prijzen van het thans achter ons liggende Holland Festival er waarlijk ook niet om logen. Hij kritiseert de hoge gemakkelijksbelasting, maar die is hier echt niet zoveel hoger dan in Edinburgh en indien het publiek werkelijk goede concerten en voorstellingen wordt geboden, is het heus wel bereid over de gemakkelijksbelasting heen te stappen.

De heer Diamand vindt het nodig ook te vermelden dat Edinburgh er een hotel bij krijgt. Is het nu werkelijk zo, dat de bestaande hotelaccommodatie in Den Haag en Amsterdam een belemmering is voor het bezoek aan het Holland Festival. Behalve de heer Diamand, gelooft natuurlijk niemand dat.

Het hele interview ademt louter kritiek op iedereen en alles, behalve op de geïnterviewde zelf.

Op één punt kunnen we het met de heer Diamand eens zijn; het zal moeilijk wezen een opvolger voor hem te vinden. Toch vertrouwen we er op, dat het festivalbestuur een nieuwe leider zal kunnen aantrekken, die dan misschien wat minder geroutineerd zal zijn, maar die daartegenover wellicht kan stellen iets meer bagage met frisse ideeën en mede met iets meer zelfkritiek.

Het vertrek van de heer Diamand - in het licht van het Parool-interview - doet ons denken aan de ratten, die het zinkende schip verlaten. Het nare daarbij is, dat we ons niet aan de gedachte kunnen onttrekken, dat de kapitein zelf het schip lek heeft gevaren

Van onze Leestafel

DE ELITE IN DE MAATSCHAPPIJ

T. B. Bottomore: De Elite in de Maatschappij. Uitg. Universitaire Pers, Rotterdam, 1965 - f 9.50.

In deze door P. A. de Ruijter naar onze indruk goed vertaalde studie van F. B. Bottomore, lector in de sociologie aan de universiteit van Londen, onderwerpt de auteur het verschijnsel van de elite naar zijn aard, zijn ontstaan en zijn functie in de samenleving aan een nadere beschouwing.

Uiteraard heeft dit verschijnsel sinds lang de aandacht van politieke denkers - in later jaren inzonderheid de sociologen - gehad. Ook historici en filosofen als Carlyle en Nietzsche hebben er belangwekkende theoretische beschouwingen aan gewijd. Dat het zin heeft er op nieuw studie van te maken vindt zijn verklaring in de totaal gewijzigde wereldsituatie.

Kon in de vrij stabiele westerse samenleving van voorheen - voornaamste object immers van politico-sociologische onderzoeken - het begrip „elite” gemakkelijk gedetermineerd worden, in de huidige internationale volkerengemeenschap is ook dit veel moeilijker.

Alle (schijnbare) stabiliteit ten spijt waren deskundigen intussen ook vroeger allerminst één in hun definitie van het verschijnsel. Al evenmin in hun waardering ervan. Bottomore gaat in deze studie bijv. uit van Pareto's definitie, waarbij „elite” wordt gezien als de klasse van mensen, die elk op een bepaald gebied uitmunten. Van dit elite-begrip echter maakte Pareto zelf, naar Bottomore opmerkt, verder geen gebruik. Het diende hem allen maar om de nadruk te leggen op de ongelijkheid van individuele talenten in iedere sector van het

maatschappelijke leven en als uitgangspunt voor een definitie van de „heersende elite”, die Pareto's werkelijke onderwerp van studie vormde.

Daartoe verdeelt deze de elite-klasse dan verder in tweeën: een heersende elite en een niet-heersende. Eerstbedoelde kwalificeert hij als bestaande uit lieden die direct of indirect een aanzienlijk deel hebben in het overheidsbeleid. De tweede omvat de rest van de „elite”. Zo komt Pareto dan ten slotte tot twee bevolkingslagen: een lagere, de non-elite en een hogere, te onderscheiden als een heersende en een niet heersende elite. Bottomore laat niet na erop te wijzen dat Pareto in opeenvolgende publicaties niet konsekvent aan deze definitie vasthoudt, waarbij invloed van Pareto's tijdgenoot Gaetano Mosca aanwijsbaar schijnt.

Laatstgenoemde stelt dat in alle samenlevingen, van de laagste tot de hoogst ontwikkelde, twee klassen van mensen voorkomen, een heersende en een overheerste klasse. De eerste ziet hij als steeds numeriek in de minderheid, alle politieke functies vervullend, de macht monopoliserend en van de daaraan verbonden voordelen profiterend. De tweede, numeriek de sterkste, wordt door de eerste op een nu eens min of meer wettige, dan weer willekeurige of krachtdadige wijze bestuurd en geleid.

Wij staan bij Bottomore's uitgangspunt wat lang stil om onze lezers een denkbeeld te geven van de aard van deze studie. Zij is zuiver theoretisch en daardoor vooral interessant voor wie zich in de meer wijsgerige vragen en achtergronden van politiek pleegt te verdiepen.

Overigens blijkt uit hetgeen we hier samenwend weergaven hoe moeilijk het is een adequate, objectieve en allen bevredigende definitie van het begrip „elite” te geven. Reeds in Pareto's dagen (hij overleed in 1923) maar zeker thans, nu er niet enkel in onze westerse samenleving verschuivingen plaats vonden, die ook de „elite” (wat men daar dan onder moge verstaan) niet onaangetaast hebben gelaten, doch bovendien in andere werelddelen van een volledige omkering in de (zeg: voor-oorlogse) toestanden gesproken moet worden, die een heersende elite omhoog stuwde, waarop onze elite-opvattingen vaak te enenmale niet toepasselijk zijn.

Het zijn deze fundamentele wijzigingen in de structuur onze internationale samenleving, die nieuwe bestudering van elite als maatschappelijk verschijnsel en daarmee Bottomore's boekje actueel maken. Hij laat ons zowel die wijzigingen als de ontwikkeling, die er in de visie van opeenvolgende generaties van denkers op het verschijnsel valt waar te nemen, duidelijk zien. Zich daarbij vooral, zij het kritisch, oriënterend op Marx, leert hij zich tegen de elite-leer, opgevat als staatkundige doctrine die instandhouding - ook als dit gedurende vernieuwing door in de lijn der historische ontwikkeling liggende mobiliteit niet uitsluit - van „elite” noodzakelijk en wenselijk acht.

Zijn op zichzelf belangwekkende uiteenzetting mondt uit in een pleidooi voor „gelijkheid” in plaats van elite, een gelijkheid, die Bottomore alleen in een klassenloze maatschappij verwezenlijikbaar acht. Ook wie als wij hem hierin niet volgen zal het niet moeilijk vallen te erkennen dat Bottomore's overwegingen rijke stof tot overdenking bieden.

de R.

VERZOEK AAN ONZE LEZERS

Geeft dit blad na lezing aan uw vrienden en verwanten, die nog geen lid zijn van de V.V.D.

Wat niet is kan komen.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

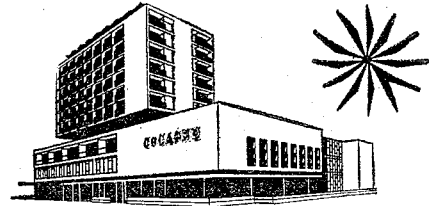
HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT

GROTE TERRASSEN

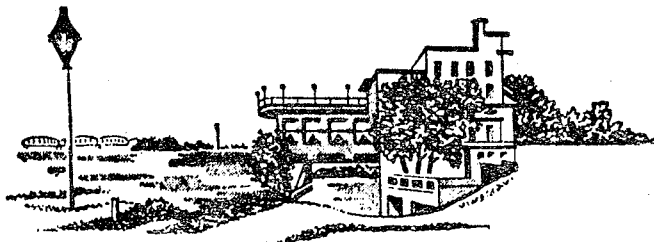
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY - RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Verbleekt
Mandement

(Zie pag. 3)

Partijvorming

Radiorede door Mr. H. van Riel,

voorzitter van de Eerste Kamerfractie van de V.V.D.

Het schijnt mij juist een vraagstuk te behandelen, dat in stijgende mate de aandacht trekt van dat deel van het Nederlandse volk, dat enige belangstelling heeft voor de politiek. Volgens allerlei onderzoeken is dat nu misschien niet zo'n groot deel, maar toch wel een belangrijk deel, want iedere georganiseerde vorm van samenwerking tussen mensen onderling, of het nu bijvoorbeeld een voetbalvereniging is, een kerkgenootschap of de Nederlandse Staat, steunt voornamelijk op haar actieve en medewerkende en mededenkende leden.

Op de belangstelling van die medewerkende en medelevende leden ga ik dus een beroep doen, dan wel een poging ondernemen om U tot medewerkend en medelevend lid te maken.

Zoals U allen weet, spelen in de Nederlandse politiek twee partijen een rol, die in beginsel als politieke partij geheel los staan van de godsdienstige overtuiging hunner leden, te weten de Partij van de Arbeid en de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. Over de P.S.P en de C.P.N. heb ik het in dit verband vanavond niet.

Daartegenover staan drie partijen, die men als confessionele partijen aanduidt: één voor katholieken, de Katholieke Volkspartij, twee voor protestanten: de Christelijk-Historische Unie en de Anti-Revolutionaire Partij. Ook hier zwijg ik over de kleintjes.

Nu wordt de laatste tijd veelal gesteld, dat die z.g. confessionele partijen uit de tijd zijn.

Het eerste punt dat ik onder uw aandacht brengen wil, is dat het politiek weinig betekenis heeft wat allerlei mensen die buiten de confessionele partijen staan over deze partijen vertellen. Zij bestaan, vervullen een nuttige functie in ons staatkundig bestel, en zullen niet verdwijnen zolang hun eigen aanhangers in voldoende mate aan hen trouw blijven.

Ik had het hiervoor over het nut van de confessionele partijen, waarmee ik bedoel het nut, algemeen staatkundig gezien. Denkt u eens aan de consequent-nationale houding die deze partijen ingenomen hebben bij de revolutie-poging van Troelstra in 1918, en ten aanzien van de Nederlandse krijgsmacht in de jaren vóór de oorlog, toen velen voor eenzijdige

ontwapening hebben gepleit. Denkt u er ook eens aan, of u nu katholiek bent of niet katholiek, dat de aanwezigheid van de K.V.P. als vast punt, welke bezwaren men ook tegen die partij hebben mag, een bepaalde overzienbare grondslag aan de Nederlandse politiek geeft, die bijvoorbeeld bij de Kabinetsformatie sterk op de voorgrond treedt.

Wie met mij gelooft dat de toekomst in Nederland niet is aan de confessionele partijen in hun tegenwoordige vorm, heeft in elk geval tot taak aan te geven hoe hij meent dat de zaken zich in het Nederlandse belang het beste kunnen ontwikkelen.

* * *

Aan hun eigen partij daartegenover denken in de eerste plaats die socialisten — lang niet alle socialisten denken zo overigens — die voortdurend een twee-partijstelsel voor Nederland bepleiten. Een vooruitstrevende partij — dat is dan natuurlijk de Partij van de Arbeid — en een conservatieve partij, dat is de rest. Zo eenvoudig liggen de zaken niet, gelukkig niet, en geen zinnig niet-socialistisch politicus is van plan de P.v.d.A. op dit punt in de kaart te gaan spelen. In de eerste plaats wordt naar mijn vaste overtuiging de politieke keuze van een vrij groot deel van het Nederlandse volk wel degelijk ook vandaag en in de toekomst bepaald door de vraag aan welk kerkgenootschap men zich gebonden acht. Voor zover die voorkeur hoofdzakelijk op traditie berust, of op gewoonte, of op vrees voor nadelige gevolgen, wordt die groep wel kleiner. Dat neem ik ook aan. Maar er blijft een flinke rest over, die aan een echt christelijke partij principieel de voorkeur geeft. Zeg, om de gedachten te bepalen, op de lange duur eens eenderde van het Nederlandse volk. Alleen een veronderstelling. Die groep moet men res-

pecteren. Het zijn de beginselvasten, evenals principiële liberalen en principiële socialisten, die hun stem ook niet uitbrengen naar gelang van wat zij als hun rechtstreeks eigenbelang zien.

Verder is het maar de vraag wat in 1965 en volgende jaren behoudend en wat vooruitstrevend is. Ik verwijs u hier naar een zeer lezenswaardig en belangrijk artikel van de heer Dr. Th. van Tijn, in het onafhankelijke socialistische dagblad Het Parool van 25 augustus 1965. De stelling van de heer Van Tijn is: „De Partij van de Arbeid is geen socialistische volkspartij, maar een niet-socialistische arbeiderspartij”. De schrijver geeft aan zijn verhaal een, naar het mij wil voorkomen, min of meer overtuigende wetenschappelijke grondslag.

In mijn ogen is het in de tegen-

woordige tijd typisch conservatief gedacht te willen behoren tot of te willen stemmen op een partij, die voornamelijk de belangen van één groep waarneemt, en uit haar aard zich van de waarneming dier belangen niet kan verwijderen al zou haar leiding dat zelfs wensen. Leest vooral wat de heer van Tijn over de verhouding tussen de P.v.d.A. en het N.V.V. schrijft. Heel belangrijk in verband met de verklaring van de Nederlandse bisschoppen d.d. 9 september j.l.

Een vooruitstrevende partij lijkt mij iets anders. Dat is de partij die rekent met de vooral onder de jongeren levende wens om hun eigen weg te gaan, eigen economische voorspoed en onafhankelijkheid te bereiken. Al weten zij daarnevens dat geen maatschappij kan bestaan en hoort te bestaan, waar de belangen van de sociaal zwakken niet zijn verzekerd.

Te veel wordt vergeten, hoe sterk de middengroepen groeien, en welk een enorme rol in een steeds welvarender maatschappij de middelbare intellectueel en de zakenman-dienstverlener vervullen gaan.

Deze groepen beseffen bijvoorbeeld best, dat het begin van de verlaging van de inkomstenbelasting, datum 1 juli 1965, dat de liberale minister Prof. Witteveen juist ook voor de lagere inkomensgroepen maakte, sociaal voor hen uitermate veel belangrijker is dan de vermoedelijk effectloze prijzen-acrobatiek van de heer Den Uyl. Optreden tegen uitwassen is best, maar als een zakenman steeds hogere lonen en kosten betalen moet, werkt dat ook in de prijzen door.

Onmiskkenbaar echter wil een deel van het Nederlandse volk, wellicht grof geschat ook een derde deel of wat meer, een echte arbeiderspartij, een partij die ik dus „de conservatieve partij” zou willen noemen, wat op zichzelf helemaal geen scheldwoord is.

Tenslotte is er dan plaats voor een derde partij, die de nadruk legt, overeenkomstig het liberale beginsel, op het alle groepen bindend element, waartoe zich alle middengroepers en alle naar boven strevende figuren uit de arbeidersklasse aangetrokken zullen gevoelen, voor zover zij geen rechtstreekse band tussen hun godsdienstige belijdenis en hun politieke keuze willen blijven zien. Dat die derde groepering de weg voor alle arbeiders naar boven zo gemakkelijk mogelijk maken moet, spreekt vanzelf, en aangezien dit nu juist mede het streven van de V.V.D. is, vindt die derde groepering in de V.V.D. ook daarom een geschikt uitgangspunt; de P.v.d.A. zal in die situatie niet veel behoeven te veranderen, terwijl, wederom op de wat langere duur, een samenvloeiing der protestants-christelijke en katholieke groeperingen dacht ik in de lijn der geschiedenis is, maar dat is niet mijn zaak.

LUISTERT NAAR

„DE STEM VAN DE V.V.D.”

Radio-uitzending MAANDAG 27 SEPTEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

Spreker: mr. W. J. GEERTSEMA, voorzitter Tweede Kamerfractie.

Landelijke Middenstandsdag van de V.V.D. op 1 november a.s. te Hilversum

De Landelijke Middenstandsc commissie van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie heeft het initiatief genomen tot een

Liberaler Manifestatie

van en voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, omdat de sociaal-economische ontwikkeling in de laatste jaren er toe heeft geleid, dat deze nijvere middengroep van de Nederlandse bevolking in toenemende mate in de verdrukking is geraakt. Groeiend onbehagen is hiervan het gevolg. Hieruit volgt, dat een politieke partij, die het welzijn van alle staatsburgers ter harte gaat, het zich tot haar plicht rekent in deze onbevredigende toestand verbetering te brengen. Haar vertegenwoordigers in de politieke colleges zullen het

Overheidsbeleid ten aanzien van Midden- en Kleinbedrijf

critisch toetsen aan liberale beginselen als gelijke rechtsbedeling voor allen, sociale rechtvaardigheid, harmonische ontwikkeling van de volkshuishouding en versterking van de zelfstandige kracht in de samenleving. Voor deze beginselen staat de V.V.D. in de praktische politiek op de bres, ook en vooral daar waar de maatschappelijke positie van de zelfstandigen wordt bedreigd.

In de eerste plaats zal uiteraard het regeringsbeleid onder de loep worden genomen, waartoe de behandeling van de rijksbegroting voor 1966 door de Staten-Generaal gelegenheid biedt.

Vervolgens zal — met de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de gemeenteraden in 1966 in het vooruitzicht — bijzondere aandacht worden gewijd aan het toekomstige provinciale en gemeentelijke beleid.

Deze beide aspecten beheersen dan ook het programma van de

Landelijke Middenstandsdag van de V.V.D.

welke op maandag 1 november a.s. in hotel „Gooiland” te Hilversum zal worden gehouden.

Alle partijgenoten en geestverwanten zijn daar van harte welkom. Een grote opkomst, vooral van ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, om wier belangen het in de eerste plaats gaat, dient kracht bij te zetten aan hetgeen daar te berde wordt gebracht.

De V.V.D. is in de oppositie. Zij zal de verantwoordelijke regeerder haar kritiek niet besparen, wanneer daartoe aanleiding bestaat. Uit hoofde van haar verantwoordelijkheid voor het algemeen belang staat zij evenzeer weloverwogen, positieve benadering van de actuele vraagstukken voor. Zij wil haar energie niet verspillen door het uiten van holle leuzen en vage gemeenplaatsen, die degenen, die onbehagen gevoelen over de huidige ontwikkeling en daartegen in verzet willen komen, slechts op een dwaalspoor zouden leiden.

In Hilversum zullen de liberale eisen voor een opbouwend, vooruitstrevend beleid ten aanzien van de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf duidelijk en positief worden geformuleerd.

Zorg, dat ge er bij zijt!

PROGRAMMA

van de LANDELIJKE MIDDENSTANDSDAG VAN DE V.V.D.
op maandag 1 november 1965 in hotel „Gooiland” te Hilversum.

10.30 uur Opening namens het partijbestuur.

10.45 uur Inleidend woord door de heer mr. H. P. Talsma, voorzitter Landelijke Middenstandsc commissie van de V.V.D.

11.00 uur Forumdiscussie over
„Waarom het gaat”
„Het midden- en kleinbedrijf en het gemeentelijke beleid”.

Het forum bestaat uit de heren

F. D. Bastet Jr., lid van de gemeenteraad van 's-Gravenhage;

F. L. van der Leeuw, oud-lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland en van de gemeenteraad van 's-Gravenhage, secretaris van de L.M.C.;

J. Lindeloo, lid van de Landelijke Middenstandsc commissie te 's-Gravenhage;

S. Minco, lid van de gemeenteraad van Hilversum en lid van de L.M.C.;

mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en voorzitter van de V.V.D.-raadsfractie te Leiden.

Tot het deelnemen aan de discussie zijn ook de leden van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de V.V.D. uitgenodigd.

13.00 uur Lunch in hotel „Gooiland”.

14.00 uur Inleiding van de heer mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over
„Het midden- en kleinbedrijf en het regeringsbeleid”.

15.30 uur Theepauze.

16.00 uur Rede van de heer mr. W. J. Geertsema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie van de V.V.D., over
„De V.V.D. en het regeringsbeleid”.

16.30 uur Sluiting door de voorzitter van de Landelijke Middenstandsc commissie.

Wenken voor de bezoekers

Parkeergelegenheid is er binnen een straal van 100 m van het hotel „Gooiland” beschikbaar.

Voor de lunch in hotel „Gooiland” bestaan de volgende mogelijkheden:

- 1e. koude lunch (diverse belegde broodjes, soep, croquet en fruit) ..... f 6.35 (incl.)
- 2e. plate-service (1/2 haantje, pommes frites en compote) ..... f 5.20 (incl.)
idem met kop soep ..... f 6.10 (incl.)
- 3e. warme lunch volgens dagkaart ..... f 10.— (incl.)

Om een vlotte bediening en gereedkomen binnen de gestelde tijd te verzekeren is het noodzakelijk, dat de bezoekers tevoren opgeven, welke maaltijd zij wensen te gebruiken.

Grand Hotel „Gooiland” is gelegen aan de Emmastraat 2 en van het station af te bereiken langs Kerkstraat en Groest.

UITHUILEN

★ ★ „Uithuilen en opnieuw beginnen”, dat is, om met Wim Kan te spreken, het enige wat de EEG te doen staat na de geruchtmakende persconferentie van generaal De Gaulle. Immers de weg terug werd door de Franse president praktisch afgesneden. Een dergelijk nieuw begin, d.w.z. een geheel nieuwe economische constellatie binnen Europees verband, is echter niet eenvoudig als men bij voorbaat weet dat men een belangrijke partner moet uitsluiten. Toch zal een nieuwe aanpak nodig zijn om uit de impasse te geraken.

Nu de fundamenten van de EEG-woning dermate zijn ondergraven, lijkt ons de enige weg een geheel nieuw gebouw op te richten, waarin ook een plaats zou kunnen worden ingeruimd voor de zgn. EVA-landen. Met name zou de positie ten aanzien van Engeland opnieuw kunnen worden bepaald. In het oplappen van het oude EEG-huis zien wij weinig heil, tenzij de komende verkiezingen in Frankrijk een andere President aan het bewind zouden brengen.

Het wachten op een dergelijke gebeurtenis, hoe speculatief ook, valt ernstig te overwegen. Doch daarna zullen de zaken toch energiek moeten worden aangepakt, wil men voorkomen dat Europa op economisch gebied zal zijn uitgeteld.

KRITISCH

★ ★ In het nieuwe AVRO-TV-programma Interpellatie hebben drie journalisten vorige week getracht dr. L. Meinsma, auteur van de brochure „Kankerfeiten”, belachelijk te maken. Wie zijn boekje heeft gelezen, begrijpt dat het weerstanden oproept. Maar voor de interpellanten had dit geen reden mogen zijn om zo onbehoorlijk op te treden als thans is gebeurd. Twee hunner maakten het wel heel bar, door demonstratief de ene sigaret na de andere op te steken. Wij willen graag meer kritische programma's op de televisie, maar dan met medewerkers die ook kritisch tegenover zichzelf staan. Bij een dergelijke interpellatie behoren scherpe en terzake deskundige vragen te worden gesteld, geen domme en onbeschaamde.

MIJN EN DIJN

★ ★ Na Rotterdam heeft nu ook Amsterdam zijn havenfraude. Werd er in de geruchtmakende Osto-affaire geknoeid met het verladen van graan, in de hoofdstad is er sprake van een uitgebreide houtfraude. In beide gevallen zijn verschillende scheepvaartmaatschappijen voor grote bedragen opgelicht. Geconstateerd moet worden dat in de havens het verschil tussen mijn en dijn nogal eens uit het oog wordt verloren. Er worden onjuiste gewichten opgegeven, er verdwijnen goederen tussen schip en wal. De vrees is niet ongewettigd dat hier een verkeerd soort gewoonterecht aan het groeien is. Aan de rechter de taak om duidelijk te maken dat onze wetten ook in de havens gelden.

HARTELIJK

★ ★ Tot onze vreugde ontvingen wij een persoonlijke groet. De groet was zelfs hartelijk. Dat stond in het Nederlands te lezen op een prentbriefkaart vanuit de hoofdstad aller Ruszen. Van wie deze groet kwam, is ons volledig onbekend. De Russische autoriteiten hadden namelijk de aardige attentie op de overigens vrijwel lege kaart de handtekening door een langwerpige stempel ten eenmale onleesbaar te maken. Dat dit een toeval zou zijn, is mogelijk doch uitermate onwaarschijnlijk. Is dit een vorm van censuur? Was onze schrijver misschien een het Hollands hanterende Rus? Of was het een gewone landgenoot, wie men de communicatie over het IJzeren Gordijn onmogelijk maakte? Op al deze vragen weten wij geen antwoord. „Veel liefs uit Moskou”. Maar dan van een tot anonimiteit gedwongen scribent.

VERBLEEKT MANDEMENT

Te rekenen naar de belangstelling in pers, TV en radio, was de vorige week het Mandement van 1954 schijnbaar herleefd. Schijnbaar. Want in werkelijkheid heeft dit bisschoppelijk Mandement, mede door het schrappen van één verbodsbepaling — en wel betreffende het NVV — in de praktijk veel van zijn kracht verloren.

Groot was de deining, toen de herderlijke brief „De Katholiek in het openbaar leven van deze tijd” in mei 1954 verscheen. In deze forse afwijzing van liberalisme, Marxistische stromingen in verschillende vorm en vooral in zijn verbodsbepalingen zag men het

bisschoppelijk schrijven als een beperking der politieke en organisatorische keuze. Met de sancties van het weigeren van de Heilige Sacramenten en van een kerkelijke begrafenis werd het lidmaatschap van het NVV en daarbij aangesloten organisaties voor Katholieken verboden verklaard. Ook was het verboden „regelmatig” — onregelmatig of zo nu en dan mocht blijkbaar wel — socialistische vergaderingen te bezoeken, de socialistische pers te lezen of de VARA te beluisteren. Daarentegen was het lidmaatschap van de PvdA voor Katholieken weliswaar niet strikt verboden. Maar het werd toch zeer sterk ont-raden. Geen wonder, dat deze speciale bepalingen van het Mandement, dat trouwens nog heel veel meer behelsde, als strijdig met de Nederlandse geestesvrijheid en verdraagzaamheid werden beschouwd.

mogelijk, dat een nadere verklaring eerst dan zal volgen, wanneer het Vaticaans Concilie zijn poorten zal hebben gesloten.

Dit alles neemt niet weg, dat de bisschoppen ook nu nog blij geven van hun duidelijke voorkeur voor speciale Katholieke organisaties. Daarnaast is er dan een begin van openheid. Maar die openheid zou markanter zijn, indien alle verbodsbepalingen van het Mandement op het stuk van politiek en organisatorische beperking met zoveel woorden waren ingetrokken. Misschien is dit te veel verlangd. Maar met mr. Van Riel kan men ook nu reeds constateren, dat de weg naar een geheel vrije politieke keuze door katholieken is opengesteld. Inderdaad, het behoort tot de zeer denkbare mogelijkheden, dat „honderdduizenden katholieke zakenmensen en intellectuelen” in een nabije toekomst op de VVD gaan stemmen.

Uiterst merkwaardig is het intussen, dat, terwijl het Mandement in een plechtige herderlijke brief was vervat, de opheffing van het verbod omtrent het NVV via een simpel communiqué aan de pers is geschied. Het woord Mandement is daarin niet eens genoemd. Drie redenen geven de bisschoppen op, waarom het verbod thans vervallen kan. De opvattingen van het NVV over kerk en godsdienst zouden „milder” zijn geworden. Er zou een duidelijk streven naar een betere verstandhouding aanwijsbaar zijn. En er zou een „sterkere” persoonlijke beleving van de eigen „overtuiging” zijn, waardoor men „met minder bezwaar” „tot een ontmoeting met de levensopvatting van anderen” zou komen.

Dit alles is treffend gezegd en stellig ook eerlijk bedoeld. Men kan zich echter afvragen, of deze geheel nieuwe benadering niet voorkomt uit een simpel registreren van feiten, die erop wijzen, dat het Mandement min of meer in onbruik is geraakt. Men hoeft geen helderziende of helderhorende te zijn, om aan te nemen, dat het verbod van het regelmatig lezen van socialistische kranten en het volgen van socialistische aether-uitzendingen door zeer velen niet meer naar de letter genomen wordt. En niemand was bovenmatig verwonderd, toen een in de goede zin populaire katholieke zieleherder als mgr. Bekkers voor het VARA-televisiescherm verschenen is.

Zo is dan tenslotte een kerkelijke dwangmaatregel van dit verbleekt Mandement ongedaan gemaakt. Dat is zeker een winstpunt voor de politieke en organisatorische vrijheid in ons land. Nu het Mandement zelf niet werd ingetrokken, verwachten wij niet, dat de uitermate ongunstige kwalificaties die daarin het liberalisme ten deel viel, zullen worden gecorrigeerd. Maar het liberalisme kan zich troosten. Ook hier zal de werkelijkheid sterker zijn dan een vertekend beeld.

L. M.

Gelukwens aan „Deze Burger”

„Deze burger”, die zo vaak en op zo geestige wijze zijn kolom vult in ons weekblad over de wijze waarop hij de politiek ziet, is 65 jaar geworden.

Achter dit pseudoniem schuilt de naam van Mr. E. Elias, een zeer bekende figuur in de Nederlandse journalistiek.

Onder het vele dat hij met een bewonderenswaardige vlijt schrijft in Nederlandse dag- en weekbladen is het stukje van „Deze Burger” maar een onderdeel. Maar juist omdat hij uit een liberale gezindheid leeft is dit voor ons weekblad van grote waarde.

Elias kent de betrekkelijkheid van het leven en schrijft met een zekere nostalgia. Het is bewonderenswaardig, dat nu hij de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, en dus AOW gaat trekken, hij toch nog open staat voor moderne en frisse denkbeelden, vooral in de politiek en dat hij niet schroomt om gevestigde meningen en opvattingen te bestrijden.

Als lid van de redactie is hij een voortreffelijk collega. Wij hopen dat hij nog vele jaren in goede gezondheid in staat zal zijn zijn inzichten als „Deze Burger” te uiten op de plaats waar hij voor de lezers van „Vrijheid en Democratie” een zo vertrouwde medeburger is geworden. Elias proficiat.

D.W.D.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen.

VAN DER HEEM N.V.:

radio - televisie - grammofoons - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:

telecommunicatie-apparatuur - professionele elektronische apparatuur.

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:

cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten.

VOKAP N.V.:

interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE (EMI):

elektrische huishoudelijke toestellen - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v.h.

E. M. BRASKAMP: farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFRIK:

kunststoffen.

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Utrecht, Sneek, Putte (N.Br.).

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61 's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03 (3 lijnen)

Giro 67880

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

UIT DE PARTIJ

Dagelijks Bestuur en Hoofdbestuur vergaderden

Zaterdag 11 september j.l. kwam des ochtends het Dagelijks Bestuur der partij te Utrecht in vergadering bijeen.

Des namiddags vergaderde het Hoofdbestuur, onder meer ter benoeming van vijftien leden van de Partijraad, conform artikel 31 d van het nieuwe huishoudelijk reglement, en ter vaststelling van een overgangsbepaling voor de gewijzigde statuten en het huishoudelijk reglement.

Een tweetal commissies werd ingesteld, n.l. een Commissie ter bestudering van het vraagstuk der Ruimtelijke Ordening, onder voorzitterschap van de ondervoorzitter der partij, Drs. J.A.F. Roelen te Zwolle, en een Commissie ad hoc ter bestudering van het huur- en woningbouwbeleid. De samenstelling dezer commissies zal nader bekend worden gemaakt.

Een rapport inzake de Woonruimtwet 1947, opgesteld door een kleine commissie ad hoc uit het Hoofdbestuur, bestaande uit mevrouw mr. E. Veder-Smit te Leeuwarden, mr. G. Loopstra te Sellingen en drs. G. J. Staal te Zeist, werd met enkele wijzigingen door het Hoofdbestuur aanvaard. In verkorte vorm zal dit rapport binnenkort in „Vrijheid en Democratie” en in het maandblad van de Vereniging van Staten. en Raadsleden, „Provincie en Gemeente” worden gepubliceerd.

Nadat diepgaand van gedachten was gewisseld over de politieke toestand, werd voorts nog een groot aantal zaken van huishoudelijke aard besproken.

De eerstvolgende vergadering van het Hoofdbestuur, op zaterdag 9 oktober a.s., zal hoofdzakelijk worden gewijd aan de herziening van het beginselprogramma. Het ontwerp-programma zal spoedig daarna ter kennis van de partij worden gebracht.

In een Buitengewone Algemene Vergadering, te houden op zaterdag 22 januari 1966 in Café-Restaurant „Americain”, Groenmarkt 53 te Dordrecht, zal het nieuwe beginselprogramma definitief worden vastgesteld.

De Jaarlijkse Algemene Vergadering 1966 zal worden gehouden op vrijdagavond 11 en zaterdag 12 maart 1966 in het Congrescentrum RAI te Amsterdam.

OVERGANGSBEPALING STATUTEN EN HUISHOUDELIJK REGLEMENT

1. Bij Koninklijk besluit van 17 juni 1965, nr. 64, werden de statutenwijzigingen, waartoe de algemene vergadering te Zwolle op 9 en 10 april j.l. had besloten, goedgekeurd. Derhalve zijn de wijzigingen van de statuten en van het huishoudelijk reglement op 17 juni 1965 in werking getreden. De gewijzigde statuten en het nieuwe huishoudelijk reglement zijn inmiddels aan de secretarissen der afdelingen en kamercentrales toegezonden. Zij zijn verkrijgbaar bij het Algemeen Secretariaat der Partij, Koninginnegracht 61 te 's-Gravenhage.

2. De vraag is gesteld of bij berekening van de herkiesbaarheid van leden van het hoofdbestuur en van leden van de partijraad (artikel 18, vijfde en zesde lid, statuten en artikel 32, derde lid, huishoudelijk reglement) de zittingsduur van de hoofdbestuurleden die ook in het oude hoofdbestuur (tot 9 november 1963) zitting hebben gehad, resp. de zittingstijd van de leden der partijraad, zoals deze tot de laatste reglementswijziging

was gevormd, wel of niet moet worden meegeteld.

Omdat de op 29 en 30 maart 1963 gewijzigde statuten hebben geleid tot de verkiezing van een geheel nieuwe samengesteld hoofdbestuur volgens een nieuwe (regionale) procedure, is het hoofdbestuur van mening, dat bij de berekening van de herkiesbaarheid der thans zittende hoofdbestuurleden niet worden meegerekend de zittingsduur van hoofdbestuurleden in het oude hoofdbestuur, dat op 9 november 1963 aftrad. Daar ook de partijraad sedert de wijziging van het huishoudelijk reglement van 9 en 10 april 1965 volgens geheel andere regels wordt gevormd, is het hoofdbestuur ook van oordeel, dat bij de berekening van de herkiesbaarheid van leden van de nieuwe partijraad niet in aanmerking genomen moet worden het aantal perioden dat het desbetreffende lid reeds zitting heeft gehad in de oude partijraad, zoals deze onder de werking van het oude huishoudelijk reglement tot 9 en 10 april van dit jaar was gevormd. Een formeel besluit hiertoe heeft het hoofdbestuur op 11 september j.l. genomen. Dit formeel besluit, dat als onderdeel van de statuten resp. het huishoudelijk reglement dient te worden beschouwd, luidt als volgt:

Het Hoofdbestuur van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie besluit, dat artikel 18, vijfde en zesde lid, der statuten en artikel 32, derde lid, van het huishoudelijk reglement slechts kunnen worden uitgelegd in dier voege, dat bij de berekening van de in die artikelen genoemde perioden, niet meegerekend wordt de zittingsduur van een lid van het hoofdbestuur, resp. van een lid van de partijraad, welke is voorafgegaan aan de statutenwijzigingen van 29

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20—22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

en 30 maart 1963 resp. aan de wijziging van het huishoudelijk reglement van 9 en 10 april 1965. Utrecht, 11 september 1965.

Mr. Van Riel spreekt te Soestdijk

Ons Kamerlid mr. H. van Riel hoopt maandagavond 27 sept. a.s. voor de afd. Soest Soesterberg te spreken over het onderwerp „Komende liberale politiek”. De bijeenkomst welke zal worden gehouden in het Oranje Hotel te Soestdijk, vangt aan om 8.00 uur. Ook belangstellenden uit andere afdelingen zijn van harte welkom.

Vergadering Propaganda-Commissie

Onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhoff werd op vrijdag 10 september j.l. de eerste vergadering van de Propaganda-commissie gehouden na de vakantieperiode.

Besproken werd onder meer de verkiezing van een Poldercommissie, welke op 3 november a.s. in de nieuwe polder Oostelijk Flevoland zal worden gehouden.

Voorts werd uitvoerig van gedachten gewisseld over de te voeren propaganda bij de in 1966 te houden verkiezingen voor de Provinciale Staten en de Gemeenteraden.

SPREEKBEURTEN

periode 20 september tot en met 20 oktober 1965

20 september	Vlaardingen	M. Visser
24 september	Den Haag (forum)	Mr. E. H. Toxopeus Drs. Th. H. Joekes
27 september	Soest	Mr. H. van Riel
27 september	Epe	Drs. Th. H. Joekes
4 oktober	Laren - Blaricum (besloten vergadering)	R. Zegering Hadders
5 oktober	Delft (Liberale Stud. Vereniging)	Mr. E. H. Toxopeus
8 oktober	Ridderkerk (J.O.V.D.)	Mr. E. H. Toxopeus
11 oktober	Hoogeveen (Liberale Sociëteit)	Ir. J. Baas
15 oktober	Veendam (en ondercentrale Veenkol.)	Mr. E. H. Toxopeus
18 oktober	Hengelo	Mr. E. H. Toxopeus

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

TWEE BEKENDE MERKEN

JONGE EN OUDE GENEVER

N.V. SCHIEDAMSCH-DE DISTILLEERDERIJEN
WEST-VEST 48 • SCHIEDAM
TELEFOON 010-93106-68095-62888

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

N.V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

TELEFOON 25242 - DELFT

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

HET WERELDCOMMUNISME IN CIJFERS

ONLANGS lazen we ergens, dat een in zijn soort befaamd toekomstvoorspeller, die volgens dat bericht in de loop der jaren zelfs door grote staatslieden meermalen zou zijn geraadpleegd, voorspeld heeft, dat in 1980 een derde wereldoorlog zal uitbreken en dat dan Rusland met Amerika tegenover China zal staan.

Het is voor ons aller gemoedsrust maar beter, zo weinig mogelijk waarde te hechten aan dergelijke voorspellingen. Wie de moeite zou nemen, de in het begin van ieder jaar opduikende voorspellingen van belangrijke gebeurtenissen voor dat jaar te bewaren, zou aan het eind van het jaar constateren, dat er vrijwel niets van die koffiedikkijkerij was uitgekomen. Althans niet voor zover die verder ging dan de wijsheden, die ook wijzelf zonder veel risico kunnen debiteren, in de zin van: Er zal ergens een revolutie uitbreken, een bekend staatsman zal overlijden, de Verenigde Staten zullen in vele delen van de wereld moeilijkheden ondervinden en de eenheid van Europa zal ook het komende jaar nog niet worden verwezenlijkt.

Dat tussen de Sowjet-Unie en haar Chinese geestverwanten een weinig vriendschappelijke houding is ontstaan en dat daartegenover in de verhouding tussen de Sowjet-Unie en haar satellieten enerzijds en de westerse wereld anderzijds in de laatste jaren heel geleidelijk toch wel iets is veranderd, staat wel vast.

Dat die verschuiving in de spanningen tot een derde wereldoorlog met China zou leiden en dat dit dan precies in 1980 zou geschieden, is een grove speculatie, die, naar wij hopen, niet teveel lieden met zwakke zenuwen zal verontrusten.

Helaas kan ondertussen niet worden ontkend, dat het communisme, in het algemeen genomen, nog altijd een gevaar oplevert, in het bijzonder voor de onderontwikkelde gebieden en voor staten met een labiele regeringsvorm en daarmee inderdaad te-

vens een bedreiging voor de wereldvrede vormt.

Het zal van de bereidheid en de uiteindelijke wil tot eenheid, solidariteit en opofferingsgezindheid van de vrije volken en van de wijsheid hunner leiders afhangen of het mogelijk zal zijn die gevaren in te dammen en een mondiale zelfmoord te voorkomen.

* * *

EEN van de voorwaarden daartoe is, dat men de kop niet in het zand steekt en de reële situatie terdege in het oog houdt.

Vorige maand werd door de regering der Verenigde Staten een rapport gepubliceerd omtrent de sterkte en de ontwikkeling van het „wereldcommunisme“, voor zover dit valt af te lezen uit de ledentallen der communistische partijen.

Volgens dit rapport zou het aantal leden dier partijen in de gehele wereld, in 1964 zijn toegenomen met 4 procent. Begin 1965 bedroeg het totale aantal partijleden, aangeduid als de „actieve communisten“, 44,5 miljoen, welk cijfer vrijwel overeenkomt met hetgeen ook van Sowjet-Russische zijde is genoemd.

Van die 44,5 miljoen leveren de communistisch geregeerde landen er 40,2 miljoen (90%). Van de resterende 4,3 miljoen is 2 miljoen gevestigd in Indonesië en 1,5 miljoen in Italië. De Franse communistische partij telt 260.000 leden.

Volgens het Amerikaanse rapport bestaan in de communistische partijen van Indonesië, Japan, India en Nieuw-Zeeland uitgesproken pro-Chinese tendenzen. Pro-Chinese partijen zijn ontstaan in: Australië, België, Birma, Brazilië, Ceylon, Columbia, Mexico, Paraguay en Zwitserland.

Met elkaar strijdige pro-Chinese en pro-Sowjet-Russische vleugels bestaan er in: Ecuador, Nepal, Noorwegen, Oostenrijk en Peru.

Voor zover betreft de volgende communistisch geregeerde landen liggen de tendenzen aldus:

Pro-Moskou:	
Sowjet-Unie	12.000.000
Tsjecho-Slowakije	1.676.000
Oost-Duitsland	1.161.000
Yoego-Slavië	1.030.000
Bulgarije	529.000
Hongarije	520.000
Buiten-Mongolië	46.000

Pro-Peking:	
China	18.000.000
Noord-Korea	1.300.000
Noord-Vietnam	570.000
Albanië	53.000

Neutraal:	
Roemenië	1.240.000
Cuba	35.000

* * *

TENMINSTE even belangrijk als de ledentallen der communistische partijen zijn de aantallen

aanhangers, zoals die uit de verkiezingsresultaten in de verschillende landen blijken.

Uiteraard kan dat alleen worden nagegaan in de democratische landen met werkelijk vrije verkiezingen.

Het Engelse blad The Times publiceert onlangs een dergelijk overzicht van de huidige parlementaire sterkte der West-Europese commu-

nistische partijen, zoals die zijn gebleken uit de in die landen laatstgehouden verkiezingen.

In die lijst ontbreekt West-Duitsland, waar de communistische partij verboden is en ook Engeland, waar, door het daar bestaande kiesstelsel, de verkiezingsresultaten geen wezenlijke aanwijzing geven van de werkelijke sterkteverhoudingen.

In onderstaande lijst is naast het aantal communistische zetels aangegeven het totale zeteltal van het vertegenwoordigende lichaam.

Land	Aantal comm. stemmen	Perc.	Zetels
Italië	7.764.000	25,0	166 (630)
Finland	507.000	22,0	47 (200)
Frankrijk	3.992.000	21,8	41 (482)
IJsland	14.000	16,0	9 (60)
Zweden	222.000	5,3	8 (231)
België	236.000	4,6	7 (212)
Noorwegen	54.000	3,1	0 (150)
Oostenrijk	135.000	3,0	0 (165)
Nederland	173.000	2,8	4 (150)
Denemarken	32.000	1,2	0 (175)

A. W. A.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Afwezigheid mevrouw mr. E. Veder-Smit

Mevrouw mr. E. Veder-Smit zal van 17 september tot eind december in Amerika verblijven wegens haar benoeming tot lid van de Nederlandse delegatie naar de Assemblee van de Verenigde Naties. Haar werkzaamheden als centrale-vertegenwoordigster voor Friesland zullen gedurende deze tijd worden waargenomen door de plaatsvervangende centrale-vertegenwoordigster, mevrouw A. Blanksma-Westra, Doumastate, Sexbierum.

Consument en Middenstand

In het vorige seizoen hebben wij hierover vragenlijsten behandeld en de samenvattingen van de binnengekomen antwoorden zijn reeds verstuurd.

De vragenlijsten waren eigenlijk niet meer dan eerste stappen op een uitgebreid en niet zo heel effen terrein. Het is een terrein dat wij allemaal betreden, waar wij allemaal belang bij hebben. Maar het terrein overzien is niet zo eenvoudig. Wij kunnen wat meer voorlichting op dit gebied best gebruiken.

Daarom is het prettig dat wij, na onze eerste stappen, een paar deskundigen bereid hebben gevonden ons verder te leiden.

Dit zijn de heren H. J. L. Vonhoff, lid van het D.B. van de VVD en mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer. De heer Vonhoff, die vice-voorzitter is van de Consumentenbond, zal, dat spreekt, het standpunt van de consument innemen en de heer Portheine komt op voor de middenstand.

Wij verwachten, dat het een levendige avond wordt, waarop wij op boeiende wijze iets meer zullen zien van de organisatorische, economische en politieke achtergronden.

Om ons te verpozen zijn er tussen de bedrijven door een kopje thee en een film.

Wanneer het zal zijn, weet U al, of

begrijpt U al: op de zaterdagavond van onze tweedaagse conferentie op 16 en 17 oktober a.s. op de Pietersberg in Oosterbeek.

Wat nog meer

Waar wij ook allemaal belang bij hebben, dat is de politieke toekomst. Mr. H. van Riel zal die zaterdagmiddag ons zijn kijk er op geven.

En op zondagmiddag is er iets aan de orde, dat althans voor velen van belang is, en dat vaak hevig de gemoederen beweegt: pensioenen. Daarover spreekt oud-minister mr. E. H. Toxopeus.

Vragenuur

Wij zijn nu wel zo ver, dat wij het niet langer nodig vinden ons feminisme te demonstreren door louter vrouwelijke sprekers. Maar op zondagochtend zullen er toch weer alleen vrouwen op het podium zitten. Dat zijn de vrouwelijke Kamerleden, waaraan nu mevr. ir. A. Kuiper-Struyk tot onze grote spijt zal ontbreken.

Vragen kunnen ook dan gesteld worden, maar voor een goede gang van zaken geeft het bestuur er de voorkeur aan ze te ontvangen vóór 5 oktober a.s.

Televisie

Dat is een onderwerp, dat het speciale gebied is van mevrouw Van Someren. Maar deze keer willen wij buiten haar om de aandacht vestigen op een televisieuitzending op donderdagmiddag 7 oktober. Het gaat om voorlichting wat men moet doen bij rampen en het is de bedoeling dat deze uitzending wordt gezien door groepjes die daarbij voorgelicht worden door voorlichters in het kader van de actie: door vrouwen aan vrouwen: één op vijf, georganiseerd door de Ned. Fed. voor Vrouwelijke Vrijwillige Hulpverlening.

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (4 1850)

FRANS RESTAURANT - BAR - TERRAS

DE RONDE VENEN

Uniek uitzicht over de plassen. Ruime parkeer-gelegenheid. De juiste, rustige sfeer voor Uw zakenlunch of -diner.

Groenlandsekade 73 - Vinkeveen - Tel. 02949-251
DES ZONDAGS GESLOTEN

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

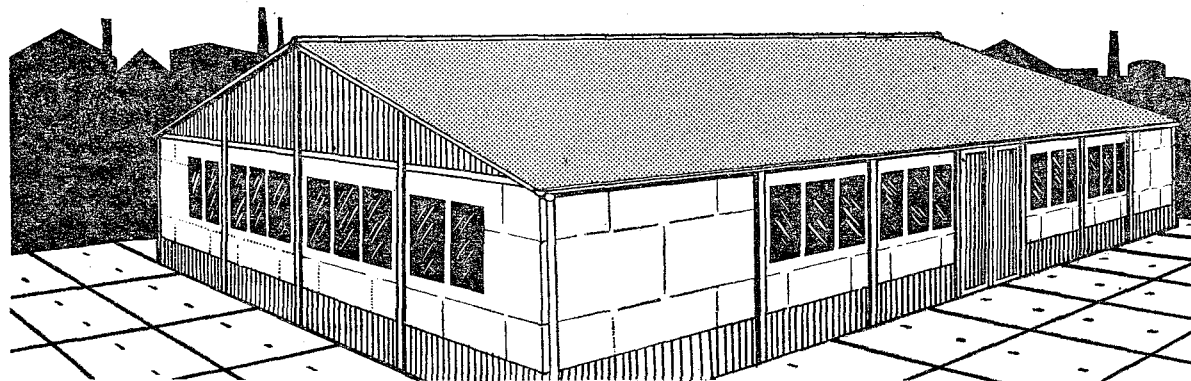
Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie“ te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

„Houdt de Vrijheid hoog!”

BODEGOM SPIJKENISSE
 Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of gasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
 kleine en grote handelsvaart

**CARGADOORS
 BEVRACHTINGSAGENTEN**

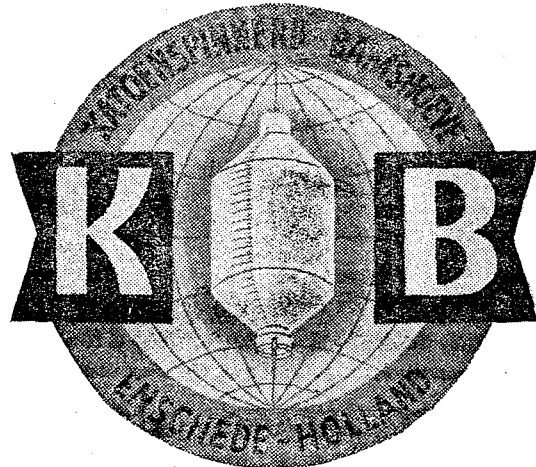
Schiedamsevest 91-93   telefoon 116400*
 ROTTERDAM   telex 22153 (2 lijnen)

autolakken vernissen
 industrielakken
 scheepsverf
 constructieverf
 muurverven

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

Spinners en Twijners
 van
Weef- en Tricotgarens

STAAL CONSTRUCTIES
 voor elk project

Garages   Fabrieksgebouwen   Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ   DIRECTEUR: A. CALJÉ

N.V. LATUMERD   TEL. (01859) 2647-ALBLASSERDAM

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN
 alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent ALUSUISE, Zwitserland.

CABINES
 op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN
 zowel open - met boorden - als met huifconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en internationaal bekend!
 vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK
PAUL & VAN WEELDE N.V.
 'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

rotatiedruk
 handels- en
 reclamiedrukwerk
 periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

L. SMIT & Zoon
 KINDERDIJK
 Scheepsbouw sinds 1687

SIMONS
IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

Misvattingen rond Thorbeckes woorden

Het Algemeen Handelsblad signaleerde zeer onlangs weer eens de bekende misvatting, dat Thorbecke gezegd zou hebben: „kunst is geen regeringszaak”. Hun politieke tegenstanders houden deze zinsnede nogal eens voor aan de liberalen van onze dagen als een verfoeilijke liberale onthoudingspolitiek, die weliswaar uit de vorige eeuw stamt, maar waarvan toch wel iets zal zijn blijven hangen. Deze keer was het overigens de Gelderse commissaris der Koningin, die bij de opening van een jeugdfestival opmerkte „dat Thorbeckes mening, dat kunst geen regeringszaak is, thans geen waarde meer heeft”.

Het Handelsblad zette in een hoofdartikeltje uiteen wat Thorbecke wel heeft gezegd. Het merkte op, dat toen in 1862 een Kamerlid vroeg waarom in de troonrede geen gewag was gemaakt van het succes, dat de Nederlandse schilders in Engeland hadden gehad, Thorbecke „bij de behandeling van culturele aangelegenheden” antwoordde:

„Ik zal niet zeggen dat ik er geen belang in stel, een groot deel van mijn leven was daaraan gewijd... Maar het is geen zaak van de regering. De regering is geen oordelaar van wetenschappen en kunst”.

Zo is het, maar door de context wekt het Handelsblad misschien toch nog teveel de indruk, dat Thorbeckes woord betrekking had op die schildersuccessen en op wat wij nu onder culturele (dat wil zeggen, overwegend kunstzinnige) aangelegenheden verstaan. In Thorbeckes tijd werd die uitdrukking niet (zô) gebruikt. Het is daarom goed kennis te nemen van de volledige passus, welke Thorbecke op 22 september 1862 in de Tweede Kamer wijdde aan de opmerking van de Goudse afgevaardigde, De Brauw, die erover had geklaagd, dat in de troonrede wel was gesproken over een in Londen gehouden tentoonstelling, als getuigende van vooruitgang in vele takken onzer industrie, maar dat over de daar geëxposeerde kunstvoorwerpen en over wetenschap en kunst in het algemeen was gezwezen.

Wat werd gezegd

Thorbecke zei:

„De troonrede heeft gezegd wat wij wisten en met zekerheid konden zeggen. Het is mij, helaas, niet vergund geweest Londen te bezoeken. Ik heb dus het getuigenis moeten raadplegen van hen, die er geweest waren en ik heb gemeend, dat het mijn pligt was den Koning aan te raden met gematigdheid, zonder uitbundigen lof, te gewagen van de plaats, die wij daar hadden bekleed. Zoo is gezegd, dat Nederland op die tentoonstelling van nijverheid en kunst eene waardige plaats bekleedde. Dit, meende ik, na alle getuigen te hebben gehoord, kon met volkomen zekerheid worden verklaard. De kunst, de schilderkunst, was te Londen niet een hoofddeel van de tentoon-

stelling. Voortbrengselen van schilderkunst waren gevraagd te Londen en er waren schoone voortbrengselen. Evenwel niet in vergelijking met het getal van diegenen die men vindt op de tentoonstellingen van kunst, welke jaarlijks hier te lande plegen gehouden te worden. Het getal schilderijen was zeer matig. Daarover werd ook geen openbaar vonnis geveld als over de voortbrengselen der nijverheid. Van kunst kan hier alleen sprake zijn, voor zoover zij op die tentoonstelling vertegenwoordigd was. Dat voor het overige van wetenschappen, van letteren, geene sprake was in de troonrede, is dat eene leemte in het oog van den geachten spreker? Ben ik andermaal in de gelegenheid om den Koning advies te geven over eene troonrede, de geachte spreker zal in volgende evenmin als in deze daarvan gewaagd vinden. Ik zal niet zeggen, dat ik er geen belang in stel: een groot deel van mijn leven was daaraan gewijd. Maar het is geene zaak van de regering. De regering is geen oordelaar van wetenschap en kunst.” (Parlementaire Redevoeringen van Mr. J. R. Thorbecke, ministerie, van februari 1862 tot september 1863 - Deventer, 1867. Pagina 136).

De passus van Thorbecke, waaraan zoals het Handelsblad met reden opmerkt, de commentatoren en de critici ten onrechte de uitspraak hebben afgeleid, dat kunst geen regeringszaak is, sloeg dus niet op de (schilder)kunst, evenmin als dat deel van de vraag van de heer De Brauw, maar op de wetenschap en de letteren. Daaraan heeft Thorbecke een groot deel van zijn leven gewijd: als hoogleraar, als publi-

cist. Het ging in deze passus al niet meer om de schilderijen op de Londense tentoonstelling. Thorbecke gebruikte aan het slot van zijn betoog de term kunst nog weer even, dunkt ons, omdat de heer De Brauw — maar die dacht ook al niet meer aan de schilderijen waarmee ons land furore maakte in Londen — haar ook gebezigd had. Min of meer toevallig dus. Thorbecke dacht op dat moment niet allereerst aan de kunst. Iets later is dat anders, want het misverstand is al heel oud, het stamt uit 1862.

Kerk en Staat

Op 18 november van hetzelfde jaar beantwoordde Thorbecke opmerkingen over hoofdstuk III van de staatsbegroting voor 1863, waarbij de scheiding van kerk en staat ter sprake kwam. De heer Groen van Prinsterer had de minister daarover gevraagd „of kerk en godsdienst evenmin, als wetenschap en kunst, eene regeringszaak zijn?” Thorbecke antwoordde zijn „geachte vriend” o.a.:

„Nee, wij willen zoomin kerkelijke vereenigingen, zoo min godsdienst als kunst of wetenschap in den Staat missen, ofschoon, — ik zeg dit met betrekking tot een woord, dat ik bij eene vorige discussie vernam, — noch kerk noch godsdienst, evenmin als kunst en wetenschap, eene Regeringszaak zijn in die zin, waarin ik daarvan vroeger sprak en waarin dit voor ieder duidelijk kon zijn (sic!), namelijk dat de Regering noch op het een noch op het ander gebied oordeel of gezag heeft.” (Parl. Redevoeringen, febr. 1862 - sept. 1863, pag. 158).

Na de discussie over Thorbeckes woord van 22 september en na het ontstaan van het misverstand, sprak de liberale staatsman eerst van kunst en daarna van wetenschap. De stelling was ook hem toen al opgedrongen. De verwisselde volgorde kan naar ons inzicht geen toeval zijn.

Thorbecke wilde dus de kunst, en godsdienst en wetenschap in de „staat” niet missen. Natuurlijk niet, maar hij meende wel dat de overheid op het terrein van godsdienst, wetenschap en kunst geen gezag heeft, niet tot oordelen bevoegd en niet tot oordelen geroepen is. Een nog immer geldende waarheid. Doch zij houdt niet in, dat de regering de godsdienst, de wetenschap en de kunst niet mag aanmoedigen en steunen. Thorbecke heeft dat ook nooit gezegd of bedoeld.

Thorbecke matigde zich als bewindsman geen oordeel over kunst aan. Ook anderzins leert hij ons, dat bescheidenheid de mens siert. Hij meende de koning te moeten aanraden met gematigdheid, zonder uitbundige lof te gewagen van de plaats die ons land op de tentoonstelling van Londen innam. Hij liet in de troonrede niet meer zeggen, dan hij kon verantwoorden. Hij liet ondergeschikt wat ondergeschikt was: de schilderijenafdeling op de nijverheidstentoonstelling. Afgezien van het feit of het regeringszaak was om een oordeel te hebben over schilderkunst, achtte hij het aantal geëxposeerde schilderijen te klein om zo'n oordeel te kunnen geven.

De vraag van de heer De Brauw toont aan dat onbescheidenheid geen fenomeen is van onze tijd. Dat zij ons tot troost in een tijdvak, waarin al te veelvuldig de lof wordt gestoken op dubieuze basis en bijzaken worden opgeblazen ten koste van de hoofdzaak, ook in de politiek. Maar de wetenschap dat het vroeger niet veel anders was, moge ons er toch niet van weerhouden Thorbeckes les ter harte te nemen. Er is ontzettend veel humbug in de wereld, in de politiek komt dat het scherpst en het onaangenaamst en het gevaarlijkst naar voren. Die beweging welke zichzelf zo ver weet te krijgen, dat zij de feiten ongechargeerd naar voren brengt en de hoofdlijnen niet verdonkeremaant met opgepoetste nevenkwesities, kon het wel eens verder brengen dan de moderne reclameleer ons wil doen geloven. Het volk ziet scherp.

dBo.

ALLERHANDE

WANNEER de overheid wil bevorderen dat gehuwde vrouwen in het arbeidsproces worden betrokken, dan zal zij de onbillijke fiscale regeling moeten herzien. Er is reeds enige zij het geringe verbetering aangebracht. Op het ogenblik is de regeling zo, dat van het loon of salaris van de vrouw 15 pct voor belasting wordt ingehouden. Het jaarloon of -salaris wordt bij dat van de man opgeteld. Daarna wordt de inkomstenbelasting berekend en de loonbelasting van man en vrouw die reeds van het loon is afgehouden in mindering gebracht. Wat dit betekent kan het volgende voorbeeld tonen.

Stel iemand heeft een salaris van 10.000 gulden per jaar. Dan betaalt hij gehuwd zonder kinderen plm. 1400 gulden belasting. Werkt zijn vrouw er bij en verdient deze plm. 4000 gulden per jaar, dan wordt daar van 600 gulden belasting afgehouden. Als gevolg hiervan moet de man belasting betalen volgens 14.000 gulden, dat is plm. 2500 gulden. Dat is 1100 gulden meer, waarvan hij de eerdergenoemde 600 gulden mag aftrekken. Hij moet dus 500 gulden meer belasting betalen, terwijl door de echtgenoten tezamen naar schatting tenminste $1\frac{2}{3}$ tot $1\frac{3}{4}$ zoveel werk wordt verricht. Het komt er dus op neer dat de arbeid van de gehuwde vrouw zwaarder wordt belast dan normaal.

Er zal iets moeten gebeuren om deze misstand weg te nemen, wil de overheid althans de arbeid van de gehuwde vrouw niet afremmen.

(„Hier Rotterdam”)

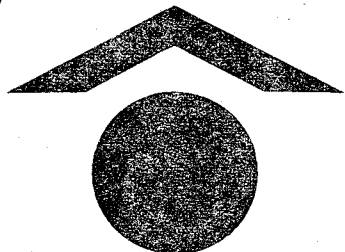
„Maak de V.V.D. sterk!!”

U DOET ER GOED AAN OM OOK DE WAERDYE IN UW TOEKOMSTVOORZIENINGEN TE BETREKKEN

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

Biedt uw geld een waardevast onderdak

Binnenlands Beleggingsfonds „Vast Goed”

Directie: Gebr. Teixeira de Mattos

Uitkering over 1964 f 65,- per bewijs van 10 participaties, waarvan f 57,63 vrij van inkomstenbelasting. Afgiftekoers per bewijs van 10 participaties f 1235,- (ex uitkering over 1964).

Verslag over 1964 te verkrijgen bij commissionairs en banken of bij het Fonds, Herengracht 444-446, Amsterdam tel. 64261.

MINDER BELASTING BETALEN

De belastingverlaging is een feit, maar U kunt nog belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht. Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

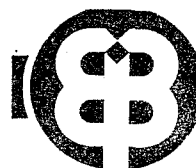

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43*

WEGENBOUW

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

termijnsparrekening - 3 mnd. opz. - 4 1/2 %

termijnsparrekening - 6 mnd. opz. - 4 3/4 %

AMSTERDAM - ROTTERDAM - DEN HAAG - UTRECHT

SPECIAAL VOOR GEPENSIONEERDEN

Ons programma voor winterreizen, vertrek op 23 oktober en 4 januari, naar Mallorca en Malaga is wederom verschenen. Vele mogelijkheden, o.a.:

60 dg. Mallorca vol pension v.a. f 799,-

60 dg. Mallorca logies/ontbijt v.a. f 672,-

60 dg. Malaga logies/ontbijt v.a. f 702,-

VRAAG ONS UITGEBREIDE PROGRAMMA.

CENTOURI VliegREIZEN

KRUISSTRAAT 15 - HAARLEM - TELEFOON 0 2500-13395

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Franco
levering

Schrijfmachines

V.N.K.

ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN

Boekhoudmachines

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-25 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Miljoenennota

(Zie pag. 3)

KOEL EN VLAK

Een Troonrede: waar men niet koud en niet warm van wordt. Natuurlijk verwacht men in het plechtig en zakelijk Staatsstuk, dat telkenjare door de Koningin wordt voorgelezen, geen pathetiek of vlammend enthousiasme. Toch zou het de gemiddelde burger, die van deze Troonrede behoort kennis te nemen, deugd doen indien hij er een zekere inspiratie uit zou kunnen putten. In het koele en vlakke relaas, dat ditmaal was ontworpen, was weinig te bespeuren dat leek op een fris élan. Zo men wil was hier het voordeel van een strakke zakelijkheid. Daarnaast werd echter veel, zeer veel, in het vage gelaten. Of tenminste uiterst vaag geformuleerd.

* * *

Niet vaag zijn de financiële en economische paragrafen. Daar vindt men een aantal verklaringen, die — op zichzelf — volmaakt aanvaardbaar zijn. De regering acht een verdere verhoging van de Rijksuitgaven voor 1966 slechts dan verantwoord, indien „een inflatoire ontwikkeling van binnenlandse herkomst wordt voorkomen”. En verder: „de verhoogde lasten” moeten „rechtvaardig worden verdeeld”. Ook dit is een prachtige verklaring. Slechts rijst de vraag of en hoe dit alles verwerkt zal worden in de praktijk. Dat de regering tegenover onontkoombare verhoogde uitgaven als bijvoorbeeld wegenbouw en onderwijsvoorzieningen naar nieuwe middelen zoekt, is te begrijpen. Toch vormt een belastingverhoging van 900 miljoen wel een forse tegenstelling met de politiek van het vorige kabinet. Genoemd worden verhoogde belastingen op alcoholische

dranken, tabak, personenauto's en minerale oliën. Maar men kan toch moeilijk volhouden, dat opheffing van de vrijstellingen van omzetbelasting op schoeisel en textiel niet betrekking heeft op noodzakelijke en zelfs zeer noodzakelijke goederen. Deze opheffing zal vooral drukken op categorieën met de kleinste inkomens.

Dat het prijsbeleid krachtig zal worden voortgezet, is toe te juichen. Maar het feit, dat de overheid zich gedwongen acht over te gaan tot grote investeringen, moet de spanning in onze economie aanmerkelijk verhogen. Zal men extra prijsstijging en extra loonsverhoging kunnen voorkomen? Zo niet, dan dreigt toch weer het verwerpelijke inflatie-effect.

* * *

In het geheel der Troonrede, die door zogenaamd „zware” — en zeker niet domme — „jongens” is opgesteld, treft men naast goede, zakelijke passages, zinsneden van een vaagheid, die meer op zijn plaats zouden zijn in een televisie-forum, maar dan van oeverloos allooi. En de gehele alinea over de geringe ruimte per inwoner in

Nederland, is ontstellend afgezaagd. Zij mist iedere bekoring van het nieuwe, en zij zou, zelfs komend van de hand van een leerling-journalist, worden afgekeurd als vlucht in de gemeenplaats.

Vaag is ook het relaas over het streven naar „een zo rechtvaardig mogelijke verdeling der bedrijfsresultaten”. Men zou immers ook willen weten op welke wijze de regering dit schone doel wenst te bereiken in de praktijk. Niet minder schoon is de zin over „de individuele burger en zijn vrijheid in een goed geordende samenleving”. Natuurlijk klinkt juist liberalen zulk een verklaring als muziek in de oren. Maar zonder de aanduiding op welke wijze de regering dit voortreffelijk streven denkt te realiseren, blijft het een onvoltooide symfonie.

* * *

Met de buitenlandse paragrafen van deze Troonrede komen wij, onder binnenlandse hoek gezien, op voor ons veel minder controversieel terrein. Terecht rept de Troonrede van de inderdaad „onmisbare functie” van het Atlantische Bondgenootschap. Hier tegen wordt van bepaalde Westeuropese

zijde geageerd. Wie enig gevoel voor realiteit heeft overgehouden uit twee wereldoorlogen, is tot in zijn gebeente overtuigd, dat de noodzaak der Atlantische defensieve samenwerking voor de vrijheid van het Westen gelijkstaat met een axioma. Ook de paragraaf omtrent de supranationale en democratische grondslagen van de Europese gemeenschappen, hebben, zonder enig land of zonder enig staatsman te noemen een zeer duidelijke tendens. Helaas kan men hier niet zeggen: à bon entendeur demi mot suffit. Zelfs het volledige Nederlandse regeringswoord zal in zekere hoofdstad — U mag raden welke — geen goed onthaal vinden. Niettemin is het goed en juist, dat de regering het eigen standpunt omtrent Europa duidelijk en markant formuleert.

Wanneer wij pro memorie vermelden, dat de defensie-paragraaf uitmunt door een beknopte, al te beknopte soberheid, is er verder de verklaring omtrent de „gevechtshandelingen” — fatsoenlijk woord voor een niet verklaarde openlijke oorlog — tussen India en Pakistan. Het initiatief van de Nederlandse regering in de Veiligheidsraad betreffende een staakt-het-vuren heeft vóór het uitspreken van de Troonrede, zoals bekend al een gunstig onthaal gevonden. Zo is de passage omtrent dit nuttig en geslaagd Nederlands initiatief reeds door de feiten achterhaald.

* * *

Terwijl de Troonrede begrijpelijk-kerwijze aanvangt met belangrijke en feestelijke gebeurtenissen in het Koninklijk Huis, trilt in de slotparagrafen iets door wat wijst op de overtuiging omtrent het grote goed der nationale saamhorigheid. Terecht wordt herinnerd aan de vooruitgang en de welvaart waarin wij ons mogen verheugen. Ook aan de menselijke solidariteit, die boven alles geboden is. Ziehier dan het enige sonore element in dit als geheel, o zeker respectabele, maar vlakke staatsstuk. Voorwaar een Troonrede, die voor een Kabinet van „zware jongens” al te „licht” is uitgevallen.

L. M.

LUISTERT NAAR

de stem
van de V.V.D.

MAANDAG 27 SEPTEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de zender
Hilversum I (402 m).

Spreekster: mr. W. J. GEERTSEMA, voorzitter Tweede Kamerfractie.

UIT DE PARTIJ

Secretaris afdeling Leeuwarden

De afdeling Leeuwarden benoemde tot secretaris de heer K. Weide, Valeriusstraat 23b, aldaar.

Bestuur afdeling Haarlemmermeer

Het bestuur van de afdeling Haarlemmermeer is als volgt samengesteld: voorzitter drs. M. G. Spaans, secretaris: J. K. Alma, Schermerstraat 27, Hoofddorp, tel. 02503-6736, penningmeester: W. den Hertog; leden: mr. W. A. Coops, C. Slot en H. J. van Zijverden.

Commissie herziening beginselprogramma

Donderdagavond 16 september j.l. vergaderde de Commissie tot herziening van het beginselprogramma.

De besprekingen zullen zaterdagochtend 25 september a.s. worden voortgezet.

Vergadering Stichtingsbestuur

Het bestuur van de Stichting Vrijheid en Democratie kwam op woensdagavond 15 september j.l. in vergadering bijeen.

Deze vergadering werd gevolgd door een bespreking van het Stichtingsbestuur met de redactie van ons weekblad.

Regionale vergaderingen Vereniging van Staten- en Raadsleden

In het op pagina 2 van het nummer van 9 september j.l. van ons blad opgenomen overzicht van regionale vergaderingen van de Vereniging van Staten- en Raadsleden werd voor de vergadering te Assen de datum van zaterdag 9 oktober vermeld.

Deze datum is inmiddels gewijzigd in zaterdag 2 oktober a.s.

Hieronder geven wij nogmaals een overzicht van deze vergaderingen.

HAARLEM — zaterdag 2 oktober 1965 (aanvang 13.30 uur) in Restaurant „Brinkmann”, Grote Markt 9. Inleider: De heer dr. A. J. Vis te Bussum.

ASSEN — zaterdag 2 oktober 1965 (aanvang 11.15 uur) in Hotel-restaurant „Overcingel”, Stationsplein 10. Inleider: de heer mr. dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke te Den Haag.

ROTTERDAM — dinsdag 12 oktober 1965 (aanvang 19.00 uur) in het „Rijnhotel”, Schouwburgplein 1. Inleider: de heer D. W. Dettmeijer te Den Haag.

UTRECHT — zaterdag 23 oktober 1965 (aanvang 13.30 uur) in Hotel-restaurant „Terminus”, Stationsplein 3. Inleider: de heer mr. E. H. Toxopeus te Den Haag.

ARNHEM — zaterdag 23 oktober 1965 (aanvang 13.30 uur) in Restaurant „Royaal”, Willemsplein. Inleider: de heer mr. W. J. Geertsema te Wassenaar.

Prof. Witteveen sprak over Gemeentefinanciën

De Vereniging van Staten- en Raadsleden van onze partij heeft op 18 september te Utrecht onder voorzitterschap van de heer D. W. Dettmeijer een druk bezochte vergadering gehouden voor VVD raadsleden uit gemeenten boven 50.000 inwoners en VVD-leden van de Rijnmondraad. Onder de aanwezigen bevond zich prof. mr. P. J. Oud, ere-voorzitter van de vereniging.

Als inleider trad op prof. dr. H. J. Witteveen, oud minister van Financiën, die sprak over vraagstukken rondom de gemeentelijke financiën.

Prof. Witteveen zeide, dat het bij de gemeentefinanciën gaat in wezen om de vraag, welk deel van het nationaal produkt voor collectieve behoeftevoorziening in de gemeentelijke sfeer moet worden gebruikt.

De afweging van collectieve tegenover particuliere behoeften, die dus noodzakelijk is, komt echter in de gemeentelijke sfeer onvoldoende tot zijn recht.

1. Dit komt in de eerste plaats omdat de band tussen uitgaven en belastingdruk nog vrijwel geheel zoek is. In plaats van een afweging van het nut van extra uit-

gaven tegenover de offers, die de burgers zich daarvoor moeten getroosten, ontstaat dus een touwtrekkerij in velerlei vormen met „Den Haag”.

2. Van gemeentelijke zijde wordt wel gesteld, dat het Rijk de gemeenten zoveel taken opdraagt en daartegenover slechts zo beperkte financiële middelen verschaft, dat voor de gemeenten geen vrije keuze zou overblijven. De keuzevrijheid voor het beleid is echter groter dan op het eerste gezicht lijkt.

a. Bij de uitvoering van aan de gemeenten opgedragen taken blijft een zekere keuze mogelijk. Tussen verschillende gemeenten zien wij dan ook grote verschillen b.v. bij de uitkeringsnormen voor de steun, die nu naar de Algemene Bijstandswet overgaat, bij de tarievenpolitiek voor de bedrijven en bij de omvang van het ambtelijk apparaat. Wat het laatste betreft, bestaan waarschijnlijk grote verschillen in de efficiency van bepaalde ambtelijke diensten. Het zou daarom nuttig kunnen zijn gemeente-**vergelijkende studies** te maken zoals men ook in een aantal bedrijfstakken tot bedrijfssvergelijkende studies is gekomen. Ook zou een controle over de gemeentefinanciën door een orgaan als de Algemene Rekenkamer voor het Rijk van belang zijn.

b. Bij de investeringen, die de welvaartsstijging vraagt, is een evenwichtige en geleidelijke inpassing in de nationale ruimte nodig. Ook hier blijft dus een reële afweging onmisbaar.

Het eigen belastinggebied voor de gemeenten, is dus essentieel en urgent. Alleen wanneer dit eigen belastinggebied tot stand komt en in het kader daarvan streng wordt vastgehouden aan de eis van een sluitende begroting kan de principiële investeringsvrijheid voor de ge-

COPIJN GROENEKAN

REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIIP VOOR

**boomkwekerij-
produkten**

EN

tuinarchitectuur

TELEFOON 0 3401-1207

meenten worden gehandhaafd. Zonder goede financiële basis in de Gewone Dienst zou een beheersing van de gemeentelijke investeringen niet slechts conjunctureel en tijdelijk, maar structureel, dus blijvend noodzakelijk worden.

Na deze inleiding van prof. Witteveen volgde een uitvoerige discussie.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 134 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

SPREEKBEURTEN

periode 27 september tot en met 27 oktober 1965

27 september	Soest	Mr. H. van Riel
27 september	Epe	Drs. Th. H. Joekes
4 oktober	Laren - Blaricum (besloten vergadering)	R. Zegering Hadders
5 oktober	Delft (Liberale Stud. Vereniging) ..	Mr. E. H. Toxopeus
8 oktober	Ridderkerk (J.O.V.D.)	Mr. E. H. Toxopeus
8 oktober	Bunnik	M. Visser
11 oktober	Ruinen (Liberale Kring)	Ir. J. Baas
15 oktober	Veendam (en ondercentrale Veenkol.)	Mr. E. H. Toxopeus
15 oktober	Hilversum (besloten vergadering) ..	Prof. dr. H. J. Witteveen
18 oktober	Hengelo	Mr. E. H. Toxopeus
18 oktober	Baarn	M. Visser
22 oktober	Putten	Mr. E. H. Toxopeus
22 oktober	Heerenveen (Staten-Centrale)	Ir. D. S. Tuijnman
25 oktober	Zeist	Mr. W. J. Geertsema

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

NOORDELIJK LIBERAAL CONGRES TE DRACHTEN, 9 OKTOBER a.s.

De Kamercentrales Leeuwarden, Groningen en Assen van de V.V.D. organiseren een **NOORDELIJK LIBERAAL CONGRES**,

dat zal worden gehouden op **ZATERDAGMIDDAG 9 OKTOBER 1965** in een der zalen van „DE LAWEI” te DRACHTEN. Aanvang twee uur.

PROGRAMMA: 2.00 uur: Aankomst van de deelnemers.

2.30 uur (precies): Opening door de voorzitter van de Kamercentrale Leeuwarden, de heer H. A. Boersma.

INLEIDINGEN: te houden door:

mr. H. VAN RIEL, fractie-voorzitter van de V.V.D. in de Eerste Kamer der Staten-Generaal en lid van het College van Gedeputeerde Staten in de provincie Zuid-Holland, over: **„DE POLITIEKE SITUATIE VAN HET OGENBLIK”.**

Korte pauze

Drs. J. A. F. ROELEN, burgemeester van Zwolle en vice-voorzitter van de V.V.D., over **„RECREATIE EN RUIMTELIJKE ORDENING”.**

Pauze

Hierna bestaat er gelegenheid tot het stellen van schriftelijke en/of mondelinge vragen.

Omstreeks 5.15 uur: sluiting door de voorzitter.

De besturen van de Kamercentrales Leeuwarden, Groningen en Assen, zullen uw komst op hoge prijs stellen.

VERSCHUIVING

★ ★ De Noorse socialisten hebben een markante nederlaag geleden. Na een rood bewind van dertig jaar kwamen zij bij de verkiezingen voor het Storting - het Noorse éénkamer-Parlement (150 zetels) - van 74 op 68 zetels. De winst kwam ten goede aan het centrum en aan rechts. Hierbij gingen de liberalen met hun 4 nieuwe zetels relatief het meest vooruit.

Het is opmerkelijk, dat in een land, waar een socialistisch bewind gedurende lange jaren onuitroeibaar scheen, grondige verschuivingen zijn ingetreden. Ook in Noorwegen blijkt met name het liberalisme springlevend te zijn. En evenals in Nederland zullen ook daar vele jongeren zich juist tot het progressief-liberalisme voelen aangetrokken. Zij weten te onderscheiden welke partijen in wesen „behoudend” zijn, zoals het hedendaagse socialisme, en welke partijen, zoals het liberalisme, met daden de vooruitgang dienen.

AANDACHT S.V.P.

★ ★ Tot de allerbelangrijkste problemen van deze tijd behoort dat van de luchtverontreiniging. Wie tegenwoordig van buiten in een grote stad of industriegebied komt, aarzelt daar normaal adem te halen. En nog steeds neemt in ons land als gevolg van de verder voortschrijdende industrialisatie de vervuiling van de lucht toe, zo blijkt uit een circulaire die staatssecretaris De Meijer (sociale zaken en volksgezondheid) vorige week aan de besturen van provincies en gemeenten heeft gezonden. In dit rondschrijven wordt gepleit voor een strenger optreden tegen bedrijven, die schuldig zijn aan vervuiling van de lucht. Zo wordt aangeraden, alsnog stringente voorwaarden aan reeds verleende vergunningen te verbinden en een intensieve controle op de naleving van de gestelde voorwaarden uit te oefenen. Er is alle reden voor genoemde besturen om zeer veel aandacht aan deze circulaire te besteden.

VREEMD

★ ★ De Anti-Revolutionaire Jongeren Studieclub heeft vorige week een persconferentie gehouden. Daarop werd medegedeeld dat de Arjos voortaan niet meer - zoals vroeger wel het geval was - de studie als haar voornaamste taak ziet. Zij wil in de toekomst in de eerste plaats meer inspraak in de eigen partij, iets waarvoor zij des te meer reden ziet nu de kiesgerechtigde leeftijd is verlaagd. Gezegd werd dat „het recht dat de jongeren hebben om mee te doen en de politiek van de A.R.P. te beïnvloeden, thans bewust moet worden gemaakt”. Bedoeld werd kennelijk dat de A.R.P. van dat recht doordrongen moet worden. Over de noodzaak daarvan kunnen wij moeilijk oordelen. Wel vinden wij het vreemd, dat de Arjos zich met dit probleem via een persconferentie tot het publiek wendt, in plaas van direct tot de A.R.P.

BUREAUCRATIE

★ ★ De voormalige KNIL-sergeant Petrus Tuankotta, die reeds 15 jaar onvrijwillig van vrouw en dochter is gescheiden, mag ze van Indonesië naar Nederland laten overkomen. Dit heeft minister Samkalden verklaard naar aanleiding van aan hem gestelde vragen. De bewindsman heeft voorts toegegeven dat het verzoek van de sergeant tussen de 4600 verzoeken van spijtoptanten was geraakt. Maar Tuankotta heeft sedert juli 1963 meermalen aan de bel getrokken zonder evenwel te zijn gehoord. Dat wijst op een kwalijke vorm van bureaucratie. Wellicht zou een ombudsman deze toch wel tragische zaak sneller hebben opgelost.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

Financieel beleid duidelijk omgebogen

De eerste door minister Vondeling ingediende begroting en zijn Miljoenennota dragen duidelijk een socialistische signatuur. De door zijn voorgangers, prof. Witteveen zorgvuldig opgestelde criteria voor de staatsbegroting: een stijging der rijksuitgaven, die trendmatig gelijk is aan die van de economie, een prioriteitenschema aan de hand waarvan beoordeeld wordt hoe de in de staatsfinanciën aanwezige „ruimte” zal worden verdeeld over verhoging der uitgaven en belastingverlaging is overboord gezet. Minister Vondeling volgt een politiek van „versnelling van het stijgingstempo van de rijksuitgaven”, zij het ook, dat het kabinet nog eens met nadruk (wil) stellen, dat het die versnelling ziet als iets van tijdelijke aard. Uit ervaring weten wij, dat vooral op het gebied van de staatsuitgaven en de belastingen niets zo duurzaam is als het „tijdelijke”.

Bilijkheidshalve moeten wij erkennen, dat een stijging van de staatsuitgaven boven de trendmatige in de aard der economische ontwikkeling ligt. Die ontwikkeling is zo stormachtig geweest gedurende het afgelopen decennium, dat thans allerlei voorzieningen nodig zijn, die in 1954 nog niet, althans niet in de huidige omvang, te voorzien waren. De snelle industrialisatie stelt hogere eisen aan de onderwijsinstellingen, de onverwacht sterke toeneming van het motorverkeer eist wegeaanleg in een sneller tempo.

Minister Witteveen had dit ook reeds onderkend en met name voor de wegeaanleg structurele voorzieningen getroffen. Maar uit de nadrukkelijke prijsgeving van de conjuncturele normen en vervanging daarvan door „structurele” (zowel conjunctureel als structureel zijn termen, die gemakkelijk bruikbaar zijn om de ombuiging van een bepaalde politiek te adstrueren en verdedigen, want niemand kan precies aangegeven waar het conjuncturele ophoudt en het structurele begint).

Wanneer een socialistische minister van financiën als minister Vondeling begint met een begrotingsbeleid „in een structureel kader”, dat beoogt een „noodzakelijke verschuiving” tot stand te brengen tussen de particuliere bestedingen naar de overheidsuitgaven, dan weten wij, dat dit streven bewust gericht is op de vergroting van de „echte collectieve bestedingen”. De noodzaak hiertoe, die op sommige gebieden bestaat (wij denken aan de Delta-werken, de universiteiten en technische scholen, de wegeaanleg) wordt dan opgevoerd uit ideologische overwegingen.

Wil men het evenwicht bewaren tussen deze bestedingen voor collectieve doeleinden en die in de particuliere sector, dan moeten deze laatste beperkt worden.

De minister doet dit inderdaad consequent door een aanzienlijke verzwaring van de indirecte belastingen: de benzine-, alcohol-, sigaretten-, kerftabak- en bieraccijns, de omzetbelasting op tal van artikelen van algemeen gebruik tot een bedrag, dat, op jaarbasis berekend, f 821 miljoen zal bedragen. Daarnaast komt nog een „tijdelijke” verhoging van de Vermogensbelasting (van 5 op 6 per mille) alsmede een verhoging van de Venootschapsbelasting met 1 punt (dus van 45 op 46 pct).

MILJOENENNOTA

Minister Vondeling heeft een verlaging van de loon- en inkomstenbelasting in petto. Een verlaging aan de voet dus, een verlaging voor de laagste inkomens.

Hij wil voor de eerstvolgende jaren — tot 1969 — de verlaging omzetten in een gedwongen lening van de contribuabelen tot het bedrag der verlaging, behalve voor degenen, die minder belastingvoordeel dan f 100 hebben. Voor deze is het dus een reële verlaging, kennelijk bedoeld als compensatie voor de hogere verbruiksbelastingen.

Deze gedwongen lening zal de vorm dragen van „belastingspaarbrieven”, die na 5 jaar worden afgelost. Zijn argumentatie is plausibel: er is een beperking van het verbruik in de consumptieve sfeer nodig. Ten dele meent hij deze beperking in de consumptieve sfeer rechtstreeks te kunnen bereiken door de verhoogde verbruiksbelastingen. De sfeer van de directe belastingen, waarin direct slechts de even genoemde verhogingen tot een totaal van f 85 miljoen per jaar zullen plaats vinden, moet verder zijn bijdrage leveren door dit uitzetel van de verdere verlaging van de Loon- en Inkomstenbelasting, een verlaging waarvan minister Vondeling overigens zelf de wenselijkheid erkent.

Intussen vindt hij door deze manipulatie een bedrag van f 425 miljoen, waardoor zijn financieringsbehoefte wordt verlicht. Wanneer hij dan ook betoogt, dat hij vóór eind 1966 niet meer dan f 750 miljoen op de open kapitaalmarkt hoeft te lenen, moet men feitelijk deze f 425 miljoen als gedwongen lening daar bij tellen.

Hoe dit procédé administratief zal worden uitgevoerd, vermeldt de Nota niet, evenmin is bij de belastingontwerpen, die de begroting vergezellen, er een over deze wijziging. Het zal wel een administratieve rompslomp geven, die herinneringen opwekt aan het Grootboek-Woningverbetering - onzaliger-gedachtenis!

Evenmin treffen wij in de Nota en de daarbij gevoegde fiscale nota

over het te voeren belastingbeleid bijzonderheden aan over het socialistische stokpaardje, de speculatiewinstbelasting, waarvan de opbrengst voor 1966 wel alvast wordt geraamd op... f 5 miljoen. Laatstgenoemde nota vermeldt, dat „voor de spoedige indiening van een speculatiewinstbelasting... de nodige voorbereidende werkzaamheden werden verricht” terwijl minister en staatssecretaris zich nader hebben beraden op hetgeen verder dient te geschieden (waarbij dan de andere belastingverhogingen uit de bus zijn gekomen. Deze formulering duidt er op, dat men ten departemente toch wat met deze monstrueuse heffing „zit”. Wij zijn benieuwd wat er wordt uitgebroed. Belastingdeskundigen zijn unaniem van oordeel, dat een dergelijke heffing zonder schromelijke onbillikheden niet te verwezenlijken is.

Veel stabiliserends kunnen wij in dit zo duidelijk omgebogen financieel beleid niet zien. Evenmin een „goede bijdrage” voor een evenwichtige ontwikkeling van ons land, noch op kortere, noch op langere termijn. De minister moge zich vleien met een geringere financieringsbehoefte, doordat hij tot dekking van het geraamde tekort over 1965 en 1966 door de belastingspaarbrieven en de f 900 miljoen, die hij op de voorinschrijvingsrekening van de institutionele beleggers ter beschikking krijgt, slechts voor f 750 miljoen een beroep op de open kapitaalmarkt hoeft te doen, het lijdt geen twijfel, dat, niettegenstaande de particuliere verbruiksbeperking, van deze begroting door de vergroting der rijksbestedingen, die f 3100 miljoen hoger liggen dan het ontwerp-begroting 1965 en f 1700 miljoen meer dan de nadere uitgavenraming voor 1965 een sterke impuls zal uitgaan tot verhoging van de spanningen, die in onze economie op het ogenblik aanwezig zijn.

J. v. G.

**FABLO
COMMODORE
WHITE**

U slaagt
u uitstekend bij

GERRITZEN

HERENMODES
Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG - TEL. 33 64 18

Bokma her allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen genever

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Bezoek aan het provinciehuis van Zuid-Holland

De Haagse Vrouwengroep in de V.V.D. organiseerde op woensdagavond 15 september jl. een bezoek aan het nieuwe provinciehuis van Zuid-Holland en nodigde de V.V.D.vrouwen van Gouda, Leidschendam, Rijswijk, Voorburg, Leiden en Wassenaar uit hieraan deel te nemen.

Aangezien in de eerste helft van 1966 verkiezingen voor de Provinciale Staten zullen worden gehouden, was het bestuur van mening, dat het nuttig zou zijn, aan deze rondleiding een voorlichting over het bestuur van de provincie te verbinden. Tot groot genoegen verklaarde de Gedeputeerde mr. H. van Riel zich bereid deze avond te spreken over „Het werk van Provinciale Staten”.

Dat er voor dit bezoek grote belangstelling bestond, bleek uit het feit, dat de Haagse voorzitter mev. mr. N.M.W. Dettmeyer-Labberton ruim 110 V.V.D. vrouwen kon welkom heten in de grote cantinezaal van het Provinciehuis.

Mr. Van Riel gaf een overzicht over de samenstelling en werkwijze van het provinciaal bestuur, vroeger en nu. Thans is een belangrijke taak van de Provinciale Staten het verkiezen van de leden van de Eerste Kamer der Staten Generaal. Andere taken van de provincie zijn het toezicht op de gemeenten en waterschappen, de planologie, aanleg en onderhoud van wegen, bruggen, dijken, enz. Gedeputeerden hebben vervolgens een belangrijke functie op het terrein van de administratieve rechtspraak.

Na afloop van zijn boeiende causerie had mr. Van Riel nog vele vragen te beantwoorden. Op speciaal verzoek ging hij wat dieper in op de problematiek van de luchtverontreiniging en de watervervuiling.

Vervolgens vond groepsgewijze de rondleiding door het Provinciehuis plaats. Men was enthousiast over de doelmatige bouw en bijzonder smaakvolle inrichting van deze nieuwe aanwinst van de provincie.

E. de R.-B.

Efficiency in en om het huis

De Nederlandse Huishoud Raad (waarbij ook wij zijn aangesloten en waarvan onze presidente vice-voorzitter is), is door het Nederlands Insti-

tuut voor Efficiency (N.I.V.E.) uitgenodigd om ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het N.I.V.E. op de komende Najaars Efficiencydagen een aandeel te nemen in de organisatie van één N.I.V.E. dag, gewijd aan efficiency in en om het huis.

Die dag zal zijn 24 november a.s. van 10.30 - 16.30 uur in het R.A.I.-gebouw in Amsterdam. De N.H.R. heeft contact opgenomen met de aangesloten vrouwenorganisaties en anderen, en de voorbereidingen zijn in volle gang.

Toegangskarten zijn gratis verkrijgbaar. Aanvragen zo spoedig mogelijk te richten aan het bureau van de N.H.R., Anna Paulownaplein 7, Den Haag. Tel. 070-324188.

Nieuws uit de Liberale Internationale

Het programma voor het Congres van de Liberale Internationale in Saltsjöbaden in Zweden is thans vastgesteld. Het zal gehouden worden van 25 t/m 29 september van dit jaar. Op het programma staan een vergadering van de executive van de Internationale, en vergadering van de Council en des middags op 26 september de officiële opening van het congres. Er zal een aparte commissievergadering zijn waarop de politieke, economische en defensieve aspecten van de „sleutelproblemen van de Atlantische betrekkingen” worden besproken en een vergadering van de commissie voor town-and countryplanning.

Het congres zal officieel ontvangen worden door het gemeentebestuur van Stockholm en verschillende aspecten van Stockholm bezoeken.

Er zijn voor dit congres verschillende rapporten ingediend.

De groep Nederland van de Liberale Internationale zal op zaterdag 16 oktober des morgens te 10.30 uur in Pulchri Studio, Lange Voorhout in Den Haag een algemene ledenvergadering houden ter vaststelling van de statuten. Hierop zal een tweede vergadering op dezelfde ochtend plaatsvinden ter verkiezing van de dagelijkse en algemene besturen, omdat de huidige colleges nog met een voorlopig mandaat optreden.

STALEN MEUBELEN

GISPEN CULEMBORG

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

Voldoen aan de hoogste eisen Keur en acceptatie op het werk

N.V. Heesseltsche Steenfabriek v/h W. P. DE VRIES en CO.

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

SNIKKERS' HANDEL MIJ. N.V.

ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

Buizen - FITTINGS - Flenzen

- „ASCOT” Gaswandketels
- „KLAFRESTRÖM”-gietijzeren ketels
- „MARK”-radiatoren
- „N.S.K. SALLAND”-ketels
- „THERMIA”-warmwaterboilers
- „FLAMCO”-ophangstropfen
- „FLEXCON”-expansievaten

- OLIESTANDMETERS
- OLIETANKS
- AFSLUITERS
- PLINTVERWARMING
- „MARK”-BUIGMACHINES
- VLOERHULZEN
- LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de **CENTRALE VERWARMING**

☆☆☆
Le Maire
DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepverven - autolakken

Een **RONDVAART** door de Rotterdamse Havens

een **BELEVENIS!**

SPIDO
Willemsplein
Rotterdam

MEDEDELINGEN

van het Hoofdbestuur van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

BUITENGEWONE ALGEMENE VERGADERING

De Buitengewone Algemene Vergadering ter vaststelling van het nieuwe beginselprogramma zal worden gehouden op zaterdag 22 januari 1966 in Café-Restaurant „Américain“, Groenmarkt 53 te Dordrecht. Het ontwerp-beginselprogramma zal zo spoedig mogelijk na de vergadering van het hoofdbestuur van 9 oktober a.s. ter kennis van de partij worden gebracht.

GEWIJZIGDE STATUTEN EN HUISHOUDELIJK REGLEMENT

De door de Jaarlijkse Algemene Vergadering van 9 en 10 april j.l. te Zwolle gewijzigde statuten en het gewijzigde huishoudelijk reglement zijn in druk verschenen. Zij kunnen worden aangevraagd bij het Algemeen Secretariaat der partij, Koninginnegracht 61 te 's-Gravenhage.

MEVROUW MR. E. VEDER-SMIT BUITENSLANDS

Het lid van het Dagelijks Bestuur der Partij, mevrouw mr. E. Veder-Smit te Leeuwarden, secretaresse voor de organisatie, is op voordracht van het Nederlandse Vrouwen Comité benoemd tot lid van de Nederlandse delegatie naar de 20e Assemblée van de Verenigde Naties te New York.

In verband hiermede zal mevrouw Veder afwezig zijn van 17 september tot medio december.

Gedurende deze periode wende men zich voor zaken, de organisatie betreffende, uitsluitend tot mr. F. Korthals Altes te Rotterdam.

JAARLIJKSE ALGEMENE VERGADERING 1966

Ter voldoening aan artikel 16 van de statuten deelt het Hoofdbestuur mede, dat de jaarlijkse Algemene Vergadering in 1966 wordt gehouden op vrijdagavond 11 en zaterdag 12 maart in het Congrescentrum RAI, Europaplein, Amsterdam-Z.

De afdelingen en kamercentrales hebben het recht uiterlijk 15 november a.s. voorstellen, die op de Algemene Vergadering moeten worden behandeld, voorzien van een toelichting, bij het Hoofdbestuur in te dienen.

De Beschrijvingsbrief zal uiterlijk 31 december a.s. worden verzonden.

KANDIDAATSTELLING HOOFDBESTUUR

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 24 van het huishoudelijk reglement deelt het Algemeen Secretariaat mede, dat in het jaar 1966 de volgende leden van het Dagelijks Bestuur en van het Hoofdbestuur aan de beurt van aftreden zijn:

van het Dagelijks Bestuur:

De ondervoorzitter, drs. J. A. F. Roelen te Zwolle;
De penningmeester, S. J. van den Bergh te Wassenaar;
Mr. F. Korthals Altes te Rotterdam, secretaris.

van het Hoofdbestuur:

F. J. Melzer te Breda;
Ir. W. van der Ham te Nijmegen;
Dr. ir. A. W. G. Koppejan te 's-Gravenhage;
Drs. P. Th. van Leeuwen te Vught (N.Br.);
Mr. H. P. Talsma te Enschede;
Mr. dr. H. K. de Langen te Meppel.
Allen zijn terstond herkiesbaar

De aftredende leden van het Dagelijks Bestuur hebben zich schriftelijk bereid verklaard een kandidatuur voor een herbenoeming te aanvaarden. Van de heer drs. P. Th. van Leeuwen is bericht ontvangen dat hij zich niet herkiesbaar stelt.

Ingevolge artikel 23 van het huishoudelijk reglement mogen in het Hoofdbestuur niet meer dan vier leden der Staten-Generaal zitting hebben, waarvan niet meer dan twee leden in het Dagelijks Bestuur. In het Hoofdbestuur heeft thans zitting één lid der Staten-Generaal, n.l. het lid van het Dagelijks Bestuur, de heer S. J. van den Bergh.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 24, lid 2, van het huishoudelijk reglement, kunnen kandidaten voor de vervulling van de hierboven genoemde vacatures vóór 31 december a.s. aan het Algemeen Secretariaat worden opgegeven.

Een kandidaatstelling is slechts geldig, indien de kandidaat zich schriftelijk heeft bereid verklaard haar te aanvaarden.

Bevoegd tot het stellen van kandidaten zijn:

a. ter vervulling van de openvallende plaatsen in het **Dagelijks Bestuur**: de ledenvergaderingen van alle afdelingen; deze vergaderingen mogen voor elke te vervullen plaats één kandidaat opgeven;

b. ter vervulling van de openvallende plaatsen in het **Hoofdbestuur**:

F. J. Melzer te Breda:

de ledenvergaderingen der afdelingen in de Rijkskieskring Tilburg, t.w.: Bergen op Zoom, Breda, Steenbergen, Tilburg en Willemstad.

Ir. W. van der Ham te Nijmegen:

de ledenvergaderingen der afdelingen in de Rijkskieskring Nijmegen, t.w.: Aalten, Dinxperlo, Beusichem/Zoelmond, Borculo, Culemborg, Doesburg, Doetinchem, Eibergen, Elst/Overbetuwe, Geldermalsen, Hummelo/Keppel, Maurik, Neede, Nijmegen, Ruurlo, Terborg/Silvolde, Tiel, Winterswijk, Zaltbommel en Zelhem.

Dr. ir. A. W. G. Koppejan te 's-Gravenhage:

de ledenvergadering van de afdeling 's-Gravenhage.

Drs. P. Th. van Leeuwen te Vught (N.Br.):

de ledenvergaderingen der afdelingen in de Rijkskieskring Haarlem, t.w.: Aalsmeer, Amstelveen, Bennebroek, Beverwijk, Bloemendaal, Bussum, Diemen, 's-Graveland, Haarlem, Haarlemmermeer, Halfweg/Zwanenburg, Heemskerk, Heemstede, Hilversum, Huizen, Laren/Blaricum, Muiden/Muiderberg, Naarden, Nederhorst den Berg, Uithoorn, Velsen/Santpoort, Weesp en Zandvoort.

Mr. H. P. Talsma te Enschede:

de ledenvergaderingen der afdelingen in de Rijkskieskring Zwolle, t.w.: Almelo, Avereest, Borne, Delden, Deventer, Diepenveen, Enschede e.o., Goor e.o., Gramsberg/De Krim, Haaksbergen, Hardenberg, Hengelo, Holten/Bathmen, Kampen/IJsselmuiden, Nieuw-Leusen, Noord-Oost-Polder, Noord-West-Overijssel, Oldenzaal, Olst, Ommen, Oostelijk Flevoland, Staphorst, Steenwijk, Wierden, Wijhe en Zwolle/Zwollerkerksp. l.

Mr. dr. H. K. de Langen te Meppel:

de ledenvergaderingen der afdelingen in de Rijkskieskring Assen, t.w.: Anloo, Assen, Beilen, Borger, Nieuw-Buinen, Coevorden, Dalen, Diever, Dwingelo, Eelde/Paterswolde, Emmen, Gasselternijveeën, Gieten, Gieter- en Bonnerveen, Havelte, Hoogeveen, Meppel, Norg, Odoorn, Oosterhesselen, Peize, Pesse, Roden, Rolde, Ruinen, Ruinerwold, Schoonebeek, Sleen, Smilde, Vledder, Vries, Westerbork, De Wijk/Koekange, Zuidlaren, Zuidwolde en Zweeloo

PROVINCIALE STATENVERKIEZINGEN EN GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 1966

Zoals reeds in de mededelingen van het Hoofdbestuur nr. 97 van 1 juni j.l. werd vermeld, zullen in het jaar 1966 zowel voor de Provinciale Staten als voor de Gemeenteraden verkiezingen worden gehouden.

A. Provinciale Statenverkiezingen.

De dag der kandidaatstelling is dinsdag 8 februari.
De dag der stemming is woensdag 23 maart.

Artikel 1 van de Reglementen op de kandidaatstelling voor leden van de Provinciale Staten luidt als volgt:

1. Vóór 10 oktober van het jaar, voorafgaande aan dat, waarin de periodieke verkiezingen voor de Provinciale Staten zullen worden gehouden, vergaderen de afdelingen om aan de Staten-Centrales namen van personen, lid van de Partij, desgewenst in volgorde van voorkeur en met toelichting over de kandidaten op te geven, die men in aanmerking wenst te doen komen voor het lidmaatschap van de Provinciale Staten.

2. In deze vergadering worden tevens de afgevaardigden en hun plaatsvervangers benoemd naar de in de volgende artikelen van deze reglementen voorgeschreven vergaderingen van de Statencentrales en de Kamercentrale.

3. Vóór 15 oktober wordt van de uitslag dezer vergadering mededeling gedaan aan de Secretaris van de Statencentrale en aan die van de Kamercentrale.

De in onze reglementen genoemde termijnen voor de procedure dezer kandidaatstelling zijn aan de krappe kant. Het is dus gewenst met deze procedure zo vroeg mogelijk, liefst in september te starten, teneinde later niet in tijdnood te geraken.

Voor de verdere gang van zaken wordt naar de betreffende reglementen, verkrijgbaar bij het Algemeen Secretariaat, verwezen.

B. Gemeenteraadsverkiezingen

De dag der kandidaatstelling is dinsdag 19 april.
De dag der stemming is woensdag 1 juni.

Artikel 1 van het Reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Gemeenteraden luidt als volgt:

1. Uiterlijk in de maand oktober van het jaar, voorafgaande aan dat, waarin de periodieke verkiezingen voor de Gemeenteraden plaats vinden, belegt iedere Afdeling een vergadering, waarin besloten wordt, of zij voor de verkiezing van de Gemeenteraad met een eigen kandidatenlijst, met een kandidatenlijst opgesteld in samenwerking met andere politieke partijen, groepen of personen, of niet met een kandidatenlijst zal uitkomen.

2. In gemeenten, waar de Partij reeds ten minste één eigen vertegenwoordiger in de Raad heeft, en het bestuur van de betreffende Afdeling van oordeel is, dat, gezien de plaatselijke politieke constellatie, deze zetel behouden zal kunnen worden, kan de in het eerste lid van dit artikel bedoelde vergadering achterwege blijven en het Bestuur zelfstandig besluiten, dat de Afdeling met een eigen kandidatenlijst zal uitkomen.

Het in dit artikel bedoelde besluit van de afdeling, resp. het afdelingsbestuur, wordt met de motieven, welke hiertoe hebben geleid, vóór 1 november ter kennis van het Hoofdbestuur gebracht.

Voor de verdere procedure verwijzen wij U naar het betreffende reglement, verkrijgbaar bij het Algemeen Secretariaat.

„Houdt de Vrijheid hoog!”

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten

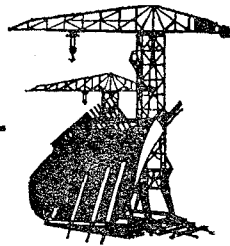
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

De Directie van

BOELE'S SCHEEPSWERVEN EN MACHINEFABRIEK N.V. te Bolnes

zoekt ter opvolging van de huidige functionaris, die over enige jaren de pensioengerechtigde leeftijd zal bereiken, een

hoofd personeelszaken

die op grond van zijn opleiding en ervaring - bij voorkeur in de metaalindustrie - in staat is de verantwoordelijkheid te dragen voor het te volgen personeelsbeleid.

In dit bedrijf met een personeelsbezetting van omstreeks 1100 man zal aan de betrokken functionaris een grote mate van zelfstandigheid worden gegeven met betrekking tot het nemen van initiatieven en maatregelen, waardoor het personeelsbeleid aan de hoogste eisen blijft voldoen.

Gedacht wordt aan iemand met academische opleiding in de leeftijd van 35 tot 40 jaar.

Indien U belangstellend bent, doch nadere informatie verlangt alvorens te solliciteren, kunt U zich voor een oriënterend gesprek richten tot haar adviseur de heer L. Deen (tel. 010 - 251006). Overigens geldt als gebruikelijk:

Eigenhandig geschreven brieven met uitvoerige gegevens worden onder nummer 188 ingewacht bij

Psychologisch Adviesbureau L. Deen en Dr. J. G. H. Bokslag Nwe Binnenweg 474, R'dam.

ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN

KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 354 00
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 320 55
HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 26 77

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
's-GRAVENWEG 264, TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:

SISAL- EN MANILLATOUWWERK
STAALKABELS
HERCULESTOUW - PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO
VERTO-HAARBOUCLE

tevens van

COCOS VLOERBEDEKKING

A. F. v. d. Steenhoven, Delft

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

Leveringen van zand, grind, grond, enz.
Massa transporten met 3-zijdige kipauto's.
Speciale machine trailers voor vervoer van draglines - bulldozers - ketels enz.

Scheepswerf & Machinefabriek

v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

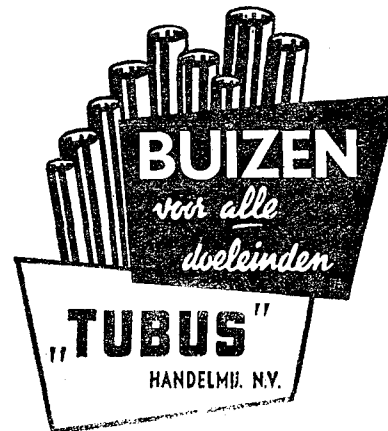
INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN
NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271a — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75

NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
(30) 71 38 28

AUTOMATISERING

HEEFT POLITIEKE ASPECTEN

Met een zekere regelmaat verschijnen in de kranten, klein en onopvallend, berichten over ontslagen ten gevolge van automatisering, of mechanisering, in ieder geval rationalisering van het produktieproces van bedrijven. Het gaat dan niet om grote aantallen werknemers. De mensen komen bovendien niet zonder meer op straat te staan: zijn ze niet te oud, dan is in de meeste gevallen reeds een afspraak gemaakt met een der vele andere firma's die om werkrachten zitten te springen; zijn ze te oud om nog te kunnen schakelen, dan is meestal in overleg met de vakbonden een bevredigende financiële regeling getroffen. Het jongste bericht is dat over het vervallen van een gehele afdeling in Enschede door uitbreiding en automatisering in Slagharen van de fabriek van de Nederlandse Bontweverij N.V. Van Heek en Blijdenstein Willink.

Aan deze berichten besteedt de krantenlezer weinig aandacht. Wat zou het immers? Er is toch zoveel werk dat iedere besparing op arbeidskracht van harte welkom is! Gelukkig dat er eens wat ruimte komt! Zeker, het vereist moed te wijzen op de mogelijkheid van een „technologische werkloosheid”, al doet zich die in Amerika in toch wel ietwat bedenkelijke omvang voor. Trouwens, in de berichten in onze kranten klinkt door dat het „kader” en het administratieve personeel iets moeilijker zijn te verplaatsen dan de „gewone arbeiders”. En dan zijn er ook bij ons individuele werknemers — de wat oudere dus vooral — voor wie geen werkkring meer is te vinden. Het zijn er niet veel, maar ze zijn er en voor hen is misschien juist het moeilijkst dat er niet veel zijn, dat alleen zij „nergens meer voor deugen”.

Wij gaan aan de eventueel massaal dreigende technologische werkloosheid nu maar gauw voorbij. We hebben op de mogelijkheid daarvan trouwens op deze plaats al eens gewezen. Dat we er aan voorbij gaan, wil niet zeggen dat we het optimisme delen, dat op dit punt de boventoon voert. Maar we willen het nu eens hebben over een geheel ander aspect dat nog minder in de belangstelling staat: over de mens die in het geautomatiseerde bedrijf juist wel werk vindt.

Voor de mens is de arbeid die hij verricht zo belangrijk, omdat zij zijn leven, zijn sociale status, zijn positie te midden van zijn medemensen bepaalt. Arbeid is meer dan een middel om het geld te verdienen waarvan in materiële zin geleefd moet worden. De mens heeft een aantal dwingende sociale behoeften. Worden die niet bevredigd, dan kan de mens nauwelijks als sociaal wezen leven. Tot die sociale behoeften behoren allereerst: voldoende tevredenheid met het werk; een juiste beloning, ook als maatstaf voor de plaats in de maatschappij en in het bedrijf; erkenning van de persoon door lof en

kritiek op het werk; de mogelijkheid zich te doen gelden en vooruit te komen, mede om naar buiten meer aanzien te kunnen verwerven. Het nare van werkloosheid is, dat al deze zaken wegvallen en dat betekent dat de werkloze mens in een geheel andere relatie komt te staan tot de maatschappij en tot zijn medemensen. De werkloze mens is een object geworden, die sociale hulp behoeft, die zelf niet of heel weinig kan bijdragen tot de oplossing van zijn problemen. De werkloze is eigenlijk geen normaal lid meer van de maatschappij en hij voelt dan heel goed, men laat het hem trouwens ook wel voelen: de mens is voor zijn medemens vaak onmenselijk hard. De werkloze mens verliest zijn burgerrechten niet, maar de maatschappij degradeert en discrimineert hem wel. De werkloze mens mist zijn stand, zijn aanzien en zijn trots.

Leiderschap nodig

De genoemde sociale behoeften kunnen in de huidige, niet geautomatiseerde bedrijven worden bevredigd. Dat vereist wel leiderschap van de ondernemers, maar het kan en het gebeurt. De grote vraag is nu of dat ook gaat in de geautomatiseerde bedrijven van de toekomst. Niet alleen zal het produktieproces er in de toekomst anders uitzien, maar ook het „sociale proces” binnen de onderneming, met alle gevolgen voor het „sociale proces” buiten de onderneming.

Automatisering wil zeggen: het besturen van machines door machines zonder menselijke tussenkomst, maar wel met menselijke controle. Dat komt er in de praktijk op neer dat uit de fabriekshallen de drukte van mensen verdwijnt, dat eenlingen, vereenzaamd, het produktieproces controleren. Wij waren onlangs bij een Nederlandse industrie op bezoek, waar gewerkt wordt aan omschakeling op een produktieproces waarbij met een enkele

uitzondering iedere afdeling, ieder stadium van de produktie dus, door één man wordt „gerund”, een man die niet anders zal doen dan op wijzertjes kijken.

Op deze wijze houdt in het produktieproces het maatschappelijke proces (grotendeels) op. De sociale behoeften van de werknemers zullen niet meer op de „oude” wijze kunnen worden bevredigd, dat wil zeggen een aantal van de sociale behoeften van de werkende mens kunnen niet meer worden bevredigd: lof en kritiek is nauwelijks meer mogelijk, promotiekansen zijn uiterst schaars, sociaal aanzien valt nauwelijks te verwerven, arbeidsvreugde zal er weinig kunnen zijn, zo niet geheel ontbreken. Scherp gesteld: gaat de werker in het geautomatiseerde bedrijf de kant op van de werkloze mens, psychisch gezien?

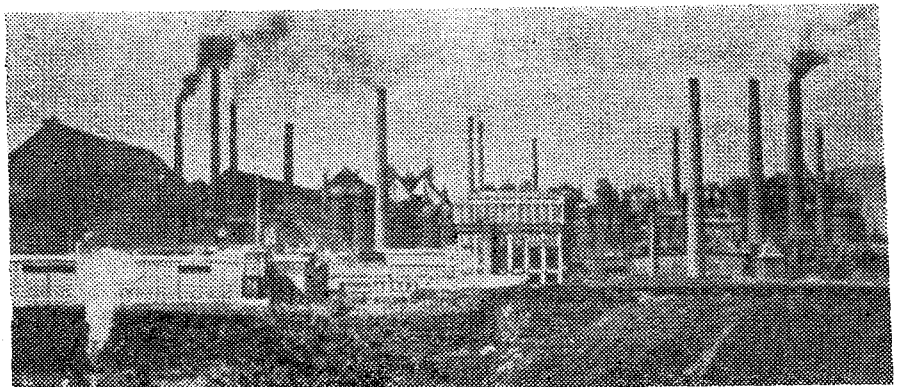
Theorie? Er zijn al bedrijven met een geautomatiseerde produktie waar de beste, toegewijdste werknemers man voor man verdwenen. Met als antwoord op de vraag naar de reden: Het is geen werk meer, zoals wij ons werk voorstellen. Het probleem is trouwens niet geheel nieuw. Henry Ford I heeft het ruim veertig jaar geleden

het bekende vraagstuk van de vrije tijd. Dat wil in feite zeggen, dat de oplossing wordt gezocht in een grotere en andere „consumptie”, die dan het aanzien van de mens gaat bepalen. Sport en spel e.d. gezien als consumptie van tijd, die anders besteed zou (kunnen) worden aan produktieve bezigheid. Uit de omvang en de aard (de beroemde „zinnvolle besteding”) van de consumptie blijkt de maatschappelijke positie, de grootte van het inkomen, kortom, het aanzien. Daarbij kan overigens fietsen meer „in” wezen dan autorijden. Dit alles zou gestimuleerd moeten worden. Het zou de mens het zelfvertrouwen moeten geven, dat hij verliest door de verandering in zijn arbeid. Of dat kan is een tweede; op het ogenblik bepaalt de prestatie en niet de consumptie nog het aanzien, hoewel...? Er verandert al iets!

Verloren aanzien

Er is nog een mogelijkheid. Dat de mens het in de politiek zoekt, dat hij daarin dus compensatie zoekt voor het verloren gegane aanzien. De dertiger jaren hebben dat beeld vertoond. Militantie niet direct democratische politieke bewegingen hebben toen vele uitgeschakeld tot zich getrokken. De automatisering kan politieke gevaren inhouden. Ook politieke mogelijkheden natuurlijk. Het hangt er maar van af of de democratische politieke partijen, ook de liberalen, op hun qui vive zijn.

Men kan deze beschouwing overtrokken vinden. Er zit stellig een flinke dosis speculatie in, zoals in iedere politieke beschouwing op langere termijn. Dat zijn wij ons

Fabriek in actie.

al geconstateerd, toen zijn Amerikaanse autofabriek werd gemechaniseerd, dat wil zeggen de lopende band werd ingevoerd. Ford sprak van „industriële inhumaniteit”, die hij wilde compenseren door zijn arbeiders buiten de fabriek een prettig bestaan te geven.

Zoals gezegd wordt aan deze kant van de zaak op het ogenblik nog weinig aandacht besteed. Dat is juist voor politici merkwaardig. De mens die in en door zijn werk zijn sociale behoeften niet meer kan bevredigen zal het elders zoeken. Daarom worden hem dan ook wel „brood en spelen” voorgehouden:

bewust. Maar is het gewaagd te stellen, dat de automatisering van de produktieprocessen voortgang zal vinden en ook aan de Nederlandse deur niet voorbij zal gaan en dat de gevolgen niet alleen van economische, maar ook van sociale en niet in de laatste plaats van individuele aard zullen zijn? Wij dachten van niet. Dan is het ook beter niet al te optimistisch te zijn over de ontwikkeling en te trachten de toekomst alvast te analyseren om ook politiek op het juiste moment de nodige maatregelen te kunnen treffen.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★
Restaurant

★
Grillroom

★
American Bar

★

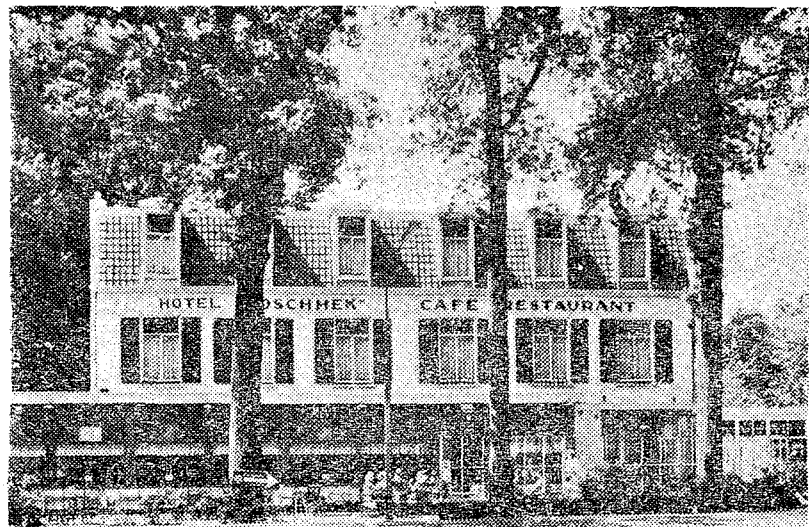
Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM
KERKBRINK 1
TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 0200 UUR -
★
ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN
★
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

hotel atlanta

ROTTERDAM

Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

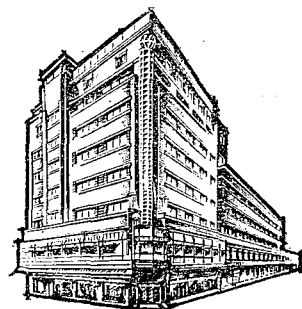
Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Rode aap kwam uit de mouw

(Zie pag. 3)

Gebrek aan begrip

De Troonrede besloot met een bijna lyrische peroratie over de samenwerking tussen de regering en de Staten-Generaal: Zij acht een voortdurend en intensief overleg met de volksvertegenwoordiging onmisbaar voor het levend houden van de democratie.

In de miljoenennota meende minister Vondeling echter al een zekere clausulering bij dit intensief overleg te moeten maken: De vele en belangrijke wijzigingen, zowel aan uitgaven- als aan ontvangstzijde, bemoeilijken de goede functionering van het begrotingsbeleid in ernstige mate. Het budgetrecht van de Staten-Generaal komt naar het oordeel van de minister niet ten volle tot zijn recht wanneer met het doen van extra-uitgaven wordt vooruitgelopen op de goedkeuring van de aanvullende begroting.

Die bezorgdheid van de minister over het budgetrecht van de Staten-Generaal was kennelijk van korte duur. Want — brekend met de traditie, dat de minister van financiën bij de indiening van de begroting zich bepaalt tot de miljoenennota — had hij voor de Tweede Kamer een bijzondere waarschuwing in petto: De regering zal hardvochtig zijn om een eventuele aandrang van de Kamer tot nog hogere uitgaven (sic!) te weerstaan. „Afgezien van mogelijke oorzaken die van buiten komen en buiten onze schuld het begrotingsbeeld zouden verstoren, zal de verhouding tussen middelen en uitgaven zoals ik die in de miljoenennota heb geschetst, niet mogen worden verstoord. Anders gezegd: de financiële kraan zit dicht en mag dit jaar niet meer lekken.”

Het is te begrijpen, dat een minister, die met een begroting komt, die f 3100 miljoen hoger is dan de vorige en nog f 1700 miljoen meer

wil uitgeven dan volgens hem het budget -1965 zal worden, zich bezorgd toont over een verdere uitgavenstijging boven zijn begroting. Psychologisch misschien juist gezien, want dit kabinet en deze begroting kunnen gemakkelijk een „spending thrift” bij de meerderheid van de Kamer oproepen.

De wijze waarop de minister aan deze bezorgdheid uiting heeft menen te moeten geven, is evenwel weinig strokend voor de eerbied voor de volksvertegenwoordiging en de democratie, zoals die in de Troonrede tot uiting kwam. Zij is bovendien in strijd met de moderne opvatting van de betekenis van de staatsbegroting in staatsrechtelijke zin.

De uitspraak van minister Vondeling komt er op neer, dat hij de volksvertegenwoordiging de pin op de neus wil zetten. De regering, het zittend kabinet, heeft bepaald hoe de „ruimte” verdeeld zal worden, hoe de zelfs daarboven uitgaande uitgaven zullen moeten worden gedekt. Daarmee is de kous af.

De Tweede Kamer zal hoogstens wat verschuivingen in de uitgaven of ontvangsten mogen aanbrengen. Het is het dictum van een dictator. „Geen man en geen cent” méér!

Een dergelijk optreden bij de indiening van zijn eerste begroting belooft niet veel goeds over het zo geprezen voortdurend en intensief overleg met de volksvertegenwoordiging. Mogen wij de verslagen in katholieke bladen geloven, dan gingen na deze woorden van de minister „de koppen hier en daar bij elkaar” en de voorzitter van de K.V.P.-fractie — de grootste partij waarop dit kabinet steunt —, drs. Schmelzer, pleegde onmiddellijk overleg met zijn vice-voorzitter en de oud-fractie-voorzitter. Dit belooft niet veel goeds voor de minister wanneer straks het overleg met de Kamer aan de gang is.

* * *

Is dus uit psychologisch oogpunt de uitspraak per saldo niet gelukkig, minister Vondeling gaf daarbij aan, dat hem de staatsrechtelijke betekenis van de begroting niet juist voor ogen stond.

Het budgetrecht is het oudste democratische recht. De democratie dankt feitelijk haar ontstaan aan het verlangen van het volk, dat de door de vorst geheven belastingen moest opbrengen, medezeggenschap te hebben zowel over de heffing van die belastingen als over de bestemming van de opbrengst. De befaamde Magna Charta was niet anders dan een beperking van de belastingheffing door de vorst, door de vereiste goedkeuring van het parlement.

In het modernere staatsrecht na de Franse revolutie, beschouwde men de begroting als een machtiging van de volksvertegenwoordiging aan de

regering tot de aangevraagde bestemming van de ter beschikking staande middelen.

Naar twintigste eeuwse opvattingen is de begroting echter een stuk rechtsvorming. Prof. Krabbe bijv. zag in de begroting een terugkomen op de natuurlijke verdeling van het nationaal inkomen.

De opvatting van minister Vondeling past volkomen in de 19e eeuwse Duitse opvatting van het „Staatsgewalt”, waarvan het „Finanzgewalt” volgens Laband een onderdeel vormde. Laband verdedigde met deze opvatting de houding van Bismarck in zijn begrotingsconflict met de Pruisische Landdag. Hij interpreteerde de begrotingswet als een wet in *formele* zin en naar haar eigenlijke *materiële* betekenis als administratieve ordening, een ordening, die principieel tot de competentie van de regering behoort. Mij dunkt, dat wat prof. Krabbe in 1915 hierover opmerkte (zie „De Moderne Staatsidee”, blz. 100-102) in 1965 geschreven kon worden over de opvatting van minister Vondeling van zijn „Finanzgewalt”: het „recht” der regering de middelen en de omvang daarvan naar haar inzicht te bestemmen.

* * *

Men zal opmerken, dat de Staten-Generaal dan toch het recht hebben op een verschuiving van middelen en uitgaven binnen het door de minister gestelde kader. Ieder weet, dat het een onmogelijke taak is van de Staten-Generaal om zelf een begroting op te stellen (want daar zou het feitelijk op neerkomen). In werkelijkheid wil de minister op de stoel gaan zitten van de wetgever, een typisch kenmerk van een neo-fascistische of Gaullistische denkwijze.

Nu willen wij minister Vondeling niet van neo-fascistische of Gaullistische methoden verdenken of hem met Bismarck vereenzelvigen (bien étamés, enz.). Eerder denken wij aan een gebrek aan inzicht in de juiste staatsrechtelijke verhoudingen, op zichzelf ook al een ernstig manco voor een minister, die het zo belangrijke departement van financiën beheert.

Het Handelsblad verklaarde aan het optreden van een minister als loodgieter geen behoefte te hebben. Wij hebben evenmin behoefte aan een (politieke) Tinnegieter als minister.

J. v. G.

radio tv

LUISTERT NAAR

de stem van de V.V.D.

MAANDAG, 11 OKTOBER a.s., van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

KIJKT NAAR

ONZE EERSTE TELEVISIE-UITZENDING

in het nieuwe seizoen op MAANDAG 11 OKTOBER a.s., van 20.20—20.30 uur (Nederland 1).

MIJN OPINIE IS.....

Steunfonds

Het heeft mij niet bijster verwonderd en ontsteld, dat de Nederlandse Regering tot geldelijke steun aan het Defence and Aid Fund heeft besloten. Doch het vertoog, dat u ter verdediging daarvan geeft, is niet geheel zuiver op de graat.

Inderdaad bedingt de Nederlandse Regering nadrukkelijk voor, dat de door haar verleende gift uitsluitend zal worden aangewend tot onderstand van de slachtoffers van de Apartheidswetgeving - rechtskundig een grotelijks vaag begrip - en hun behoeftige verwanten. Wanneer de voorzitter van het fonds echter zelf volmondig openbaart, dat de geldelijke steunverlening van zijn fonds - en de Nederlandse Regering wenst zijn fonds te gebruiken - mede bedoelt te zijn een aanmoediging tot schending of verkrachting van deze wetgeving, dan moet onontkoombaar de Nederlandse gift beide doelstellingen bevorderen, ook al worden de Nederlandse floriijnen niet rechtstreeks aan die minder humanitaire mikpunten besteed. Beoogt of gedooft de Nederlandse Regering mede deze Zuidafrikaanse wetschennis of wetsverkrachting, zij erkenne dat. Beoogt noch gedooft zij dat, zij geve haar steun d.m.v. een ander fonds met meer onversneden doelstelling.

De betooggrond, dat Zuid-Afrika's politiek psychologisch het communisme in de hand werkt, moet gestaafd worden.

De enige mij ter beschikking staande gegevens tonen mij aan, dat in Zuid-Afrika een kleine groep woelgeesten van communistische komaf onwettig en al dan niet gewelddadig verzet pleegt. De meesten van deze twiststokers zijn blanken. Hun aanhang onder de niet-blanken

is gering. Maar het gaat wis, dat overal waar spanningen tussen bevolkingsgroepen bestaan, het communisme profijt poogt te trekken. Zou een ander dan het huidige samenlevingsbeleid de blanken (en de Kleurlingen en de Indiërs) niet kunnen verbitteren?

Of vertrouwt men, dat wrok in een blank hart minder spoedig tot communisme zal leiden, dan wrok in een Bantu-hart? Maar dat is onrecht! Of schoon... het heeft er alle schijn van dat Amerika's wereldpolitiek t.o.v. Zuid-Afrika - maar niet alleen t.o.v. Zuid-Afrika, ook jegens andere, Europese bondgenoten - mede hierop stoelt.

Gevaarlijk is ook de bewering, dat deze gift strookt met onze nationale traditie. Ik geloof dat niet - men zou mij concrete vergelijkbare gevallen moeten noemen, waarin bijstand aan door zekere wetgeving getroffen staats-ondermijning bevordert - maar als dat al zo is, dan heeft Nederland stellig de afgelopen anderhalve eeuw die traditie vaker vergeten dan gehuldigd.

Ten slotte: ons gemenebest met Suriname. Zeker, wij voeren een gemeenschappelijk buitenlands beleid - overigens in tegenstelling tot een andere nationale traditie, die daarin tot 1945 niet voorzag - maar indien de opvattingen van onze Rijksgenoten op dit vlak over welke aangelegenheid dan ook (b.v. over de verhouding met Cuba, de Chinese Volksrepubliek, enz.) nu eens niet meer tot overeenstemming kwamen, moest men dan niet liever begeren, dat de Rijksdelen dan maar verschillende standpunten innamen. Andermaal zou uw bewijsvoering een gevaarvolle jurisprudentie kunnen scheppen.

Het kon niet mijn bedoeling zijn hier de Apartheidspolitiek te verdedigen. Maar men moet eerlijk zijn. Is men de huidige regering (en het huidige parlement!) van de Republiek kwaad gezind,

heeft men haar val in de zin, en wil men daaraan medewerken, laat men daarvoor uitkomen.

Erkent men - hoe men ook moge oordelen over haar samenlevingsbeleid - de grondwettelijkheid van de huidige Zuidafrikaanse Regering en heeft men - naar i.i. onze beste nationale traditie - daar achtting voor, dan tracht men geen middellijke steun aan ondergraving van een dergelijk bewind goed te praten.

A. T. J. M. Jacobs,
Leyhof 34,
's-Hertogenbosch.

De geachte inzender heeft ons niet overtuigd. Wij verwijzen naar ons uitvoerig onderschrift in ons blad van de 9de september 1965.

Red. Vrijh. en Democratie.

De Duitse hereniging

In zijn artikel „Samenwerking op voet van gelijkheid” van 9 september j.l. wijdde de heer L. van Leeuwen aandacht aan de Duitse verkiezingen en onvermijdelijk dus ook aan de Duitse hereniging. Die laatste acht hij „momenteel een volkomen onhaalbare zaak”. Ongetwijfeld waar, zolang men onder „momenteel” strikt het ogenblik van vandaag wil verstaan. Maar morgen?

Hier argumenteert de schrijver mijns inziens hoogst onbevredigend. Hij noemt enerzijds Duitslands lidmaatschap der EEG een erkenning van de Duitse splitsing en anderzijds komt hij tot de conclusie, dat de hereniging pas een feit kan worden als de Europese „Zes” zijn opgegaan in een groter Europees verband.

In Duitsland gaat de discussie al jaren in een andere richting: de toetreding tot de Euromarkt heeft voorrang gekregen op de hereniging met de bezette Oostzone. Die herenigingskwesitie staat voor de Duitsers los van de EEG: de Europese Gemeenschap is evenmin een middel om tot de hereniging te komen, als een de facto erkennen van de scheiding. Dat zou immers een tegenstrijdigheid zijn in de mening der Duitse regering: accepteert men de scheiding eenmaal, dan vergemakkelijkt men daar de hereniging toch echt niet mee.

De heer Van Leeuwen zegt: de split-

sing is een „fait accompli” en waarom eigenlijk niet? Het Westen „erkent”, zo motiveert hij, toch ook twee China's, Korea's en Vietnams? Afgezien van het feit, of men voortdurend naar dit soort noodoplossingen moet streven, is de motivering onjuist: er wordt maar één China erkend door o.m. Nederland en Frankrijk en dat is China. Het eiland Formosa, dat 50 jaar Japans bezit is geweest, vervolgens een jaar of drie tot China behoorde en sindsdien de naam „China” wil dragen, hoewel iedereen Tai-wan zegt, wordt door deze gedragslijn niet serieus genomen: ook de VS moeten in dit opzicht overstapen. En kunnen dan hoogstens met Tsjang-Kai-Tsjek gebrouilleerd raken, maar die is al heel oud en zijn zoon schijnt nogal pro-Mao Tse Tung.

Twee Vietnams is iets, waar men misschien nog een jaar of twee jaar van kan spreken, maar het Zuiden wordt steeds kleiner en blijkens de gang van zaken aldaar zal de hereniging niet lang op zich laten wachten.

Korea is al vanouds een omstreden gebied: Japan maakte het eind vorige eeuw zelfstandig, annexeerde het land in 1910 en moest het in 1945 deels aan Rusland, deels aan de VS afstaan. De Korea-oorlog, een nawee van Yalta, heeft het gevolg gehad, dat deze bron voor de Japans-Chinese tegenstelling is blijven bestaan, want China beheerst nu het Noorden en Japan wint aan invloed in het Zuiden. Een dergelijk „Aziatisch Polen” blijft een groot gevaar.

Ik zie dan ook niet, waarom men dit soort tegennatuurlijke „oplossingen” zou moeten aanmoedigen. Omstreden gebieden, niet in één staat georganiseerde volken, hebben telkens oorlogen veroorzaakt (Danzig, Elzas-Lotharingen, Kasjmir om dichter bij het heden te blijven). Al ziet men er dan ook niet meteen een oplossing voor, het Westen moet naar een Duitse hereniging op kortst mogelijke termijn blijven streven. Afgezien van „humanitaire gronden”, die in de politiek nu niet bepaald een doorslaggevende rol plegen te spelen.

Als men Berlijn bezoekt, om de splitsing te beamen, heeft Ulbricht exact zijn zin gekregen. De realiteitszin van de Duitser zal die van de Realpolitiker Bismarck moeten zijn: Duitsland - de Bondsrepubliek dus - heeft de hand niet nogmaals in een wespennest te steken om een ditmaal volkomen gezond verlangen naar een verlegging der grenzen te bevredigen. Maar het kan met een reëel afwegen der mogelijkheden naar hereniging blijven streven.

Dat dit thans in samenwerking met Frankrijk geschiedt is m.i. overigens geen reden om het portret van Pierre Mendès-France van het onderschrift „Mende” te voorzien.

Amsterdam-West

S. de Jong

De geachte inzender verliest uit het oog, dat het bestaan van twee China's en twee Vietnams momenteel onloochenbare feiten zijn. Momenteel. Hoe, en of dit ooit veranderen zal, daaromtrent is op dit ogenblik geen verstandige speculatie mogelijk.

Een lid van ons foto-archief heeft inderdaad de beeltenissen van Mendès-France en Mende verwisseld. Toen wij dit bij het verschijnen van ons blad zagen, slaakten wij een diepe zucht.

Red. Vrijheid en Democratie.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

NOORDELIJK LIBERAAL CONGRES TE DRACHTEN, 9 OKTOBER a.s.

De Kamercentrales Leeuwarden, Groningen en Assen van de V.V.D. organiseren een **NOORDELIJK LIBERAAL CONGRES**,

dat zal worden gehouden op ZATERDAGMIDDAG 9 OKTOBER 1965 in een der zalen van „DE LAWEI” te DRACHTEN. Aanvang twee uur.

PROGRAMMA: 2.00 uur: Aankomst van de deelnemers.

2.30 uur (precies): Opening door de voorzitter van de Kamercentrale Leeuwarden, de heer H. A. Boersma.

INLEIDINGEN: te houden door:

mr. H. VAN RIEL, fractie-voorzitter van de V.V.D. in de Eerste Kamer der Staten-Generaal en lid van het College van Gedeputeerde Staten in de provincie Zuid-Holland, over: **„DE POLITIEKE SITUATIE VAN HET OGENBLIK”.**

Korte pauze

Drs. J. A. F. ROELEN, burgemeester van Zwolle en vice-voorzitter van de V.V.D., over **„RECREATIE EN RUIMTELIJKE ORDENING”.**

Pauze

Hierna bestaat er gelegenheid tot het stellen van schriftelijke en/of mondelinge vragen.

Omstreeks 5.15 uur: sluiting door de voorzitter.

De besturen van de Kamercentrales Leeuwarden, Groningen en Assen, zullen uw komst op hoge prijs stellen.

ONWEZENLIJK

★ ★ „Namens de PvdA hartelijk ge-
★ lukgewenst met de wezenlijke
voortgang die de socialistische ge-
dachte bij het Duitse volk heeft ge-
boekt. De Nederlandse socialisten zien
hierin een versterking van de interna-
tionale politiek van het socialisme, die
voor de toekomst de beste verwachtingen
inhoudt”.

Dit telegrafeerde het bestuur van de
PvdA vorige week aan het bestuur van
de SPD naar aanleiding van de uit-
slag van de Westduitse verkiezingen.
Van een wezenlijke socialistische voor-
uitgang is echter geen sprake. De SPD
mag dan een aantal zetels hebben ge-
wonnen, de CDU kwam als de grote
overwinnaar uit de stembus. Het was
voor de sociaal-democraten een grote
teleurstelling dat lijstaanvoerder Willy
Brandt, ondanks een verkiezingscam-
pagne in Amerikaanse stijl, er niet in
slaagde de christen-democraten van de
eerste plaats te verdringen. De ver-
slagen burgemeester van West-Berlijn
heeft dan ook reeds besloten in 1969
niet meer als kanselier-kandidaat te
fungeren. Een onwezenlijk telegram
derhalve van de PvdA.

OMISSIE

★ ★ Onder grote belangstelling heeft
★ prinses Margriet vrijdag het
nieuwe gemeentehuis van Velsen of-
ficieel geopend. Een fraai bouwwerk,
waarop gemeentebestuur en bevolking
met recht trots kunnen zijn. Bij de
plechtigheid waren vele genodigden
aanwezig; de commissaris van de Kon-
ingin in Noord-Holland, de staatsse-
cretaris van binnenlandse zaken, de
voorzitter van de Eerste Kamer en de
burgemeester van Amsterdam en die
van vele buurgemeenten.

Niet genodigd was echter, zo wist
het Algemeen Handelsblad te melden,
mr. M. M. Kwint, de gepensioneerde
oud-burgemeester van Velsen, in wiens
ambtsperiode de eerste voorbereidin-
gen voor het nieuwe gemeentehuis tot
stand kwamen. Een omissie, waarop
men in Velsen minder trots kan zijn.
Wel was aan mr. Kwint verzocht, aan-
wezig te willen zijn bij een bezoek dat
de bejaarden van de gemeente een dag
later aan het gebouw mochten bren-
gen. Een vreemde pleister op de won-
de.

VISITEKAARTJE

★ ★ Onder het motto „Vernieuwing”
★ kondigt de Volkskrant in haar
editie van zaterdag j.l. aan, dat zij haar
ondertitel „katholiek dagblad voor Ne-
derland” zal laten vervallen. De hoofd-
redactie is van mening dat de onder-
titel haar functie heeft vervuld. En
verder: „wij maken een Nederlandse
krant voor Nederlanders. We groeien
in ons land gelukkig naar verhoudin-
gen, waarin confessionele tegenstellin-
gen steeds meer wijken voor oprecht
besef van eenheid in verscheidenheid
en medemenselijkheid. Dit is een pro-
ces, waarin de gehele wereld deelt,
doch dat uiteraard dicht bij huis moet
beginnen. Wij wensen daar royaal het
onze toe bij te dragen. Wij hebben
geen enkele reden om bestaande prin-
cipiele verschillen te ontkennen of te
verdoezelen. Wij hebben echter nog
minder reden ze als een waarschu-
wingsbord mee te voeren.”

Tot zover de hoofdredactie van de
Volkskrant in een bijna aandoenlijke
ontboezeming. De toevoeging van het
„waarschuwingsbord” doet echter wel
voor ons de deur dicht. „Een gewaar-
schuwd man geldt voor twee” moet de
Volkskrant hebben gedacht. Welnu,
wij hebben er vrede mee, hoewel het
geheel in al zijn oprechte bedoelingen
nogal opportunistisch aandoet.

RIJBEWIJS

★ ★ Mr. J. C. Hooftman, adjunct-di-
★ recteur van het Verbond voor
Veilig Verkeer, heeft aan een ver-
keerscongres dat in Stresa werd ge-
houden, een rapport uitgebracht, waarin
hij bepleit om een ieder, die wegens
het rijden onder invloed met de rech-
ter in aanraking is geweest, voor altijd
het rijbewijs af te nemen.

Het is een harde, maar een juiste
visie. Men dient te bedenken, dat het
om mensenlevens gaat. Een dergelijk
besluit zou zeker sterk preventief wer-
ken en minder leed veroorzaken, ook
voor degene, die het ongeluk onder in-
vloed veroorzaakt.

RODE AAP KWAM UIT DE MOUW

Mr. W. J. Geertsema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie van de V.V.D.,
hield op maandag 27 september j.l. een radiorede, die wij hieronder in
extenso laten volgen. De heer Geertsema sprak als volgt:

Dinsdagmiddag is de socialistische
aap uit de mouw van het kabi-
net-Cals gekropen. De troonrede, die
wij hebben beluisterd, de miljoenenno-
ta, die wij hebben gelezen, het zijn
beide onmiskenbare produkten van de
socialistische gedachtenwereld. De we-
reld van de collectiviteit.

Het individu, de enkele mens komt bij
de socialisten altijd op de tweede plaats.
De eerste plaats wordt ingenomen door
de gezamenlijke mensen, de maatschap-
pij, het volk, hoe u ze ook wilt noe-
men. Ik meen gerust te mogen zeggen,
dat nog nooit te voren in de Nederlan-
de politieke geschiedenis het regerings-
beleid een zo duidelijk socialistisch
stempel heeft gedragen.

Wat bedoel ik daar nu mee? Bedoel ik
daarmee te zeggen, dat wij er als libe-
ralen bezwaar tegen zouden hebben,
dat er goede voorzieningen komen voor
de bevolking als geheel? Dat wij geen
goede wegen zouden wensen, geen goed
onderwijs, geen mooie recreatieterrein-
en; kortom, dat wij tegen collectieve
voorzieningen zouden zijn? Dat is na-
tuurlijk te dwaas om over te praten.

Ik dacht, dat de regeringen de Quay
en Marijnen, waarin liberale ministers
een belangrijke rol hebben gespeeld, het
tegendeel wel hebben bewezen.

Neen, wanneer ik in afkeurende zin
spreek over het socialistische stempel
op dit regeringsbeleid, dan doel ik op
het volstreekte doorslaan naar één kant.
Terwijl de ontplooiingsmogelijkheden
van de individuele mens sterk worden
teruggedrongen, vraagt de regering on-
voorstelbaar grote bedragen voor alle
mogelijke collectieve voorzieningen.

Laten wij deze begroting nu eens ver-
gelijken met de laatste begroting van
minister Witteveen. Als ik het onvrien-
delijk, maar toch waarheidsgetrouw zeg,
dan vraagt minister Vondeling 3100
miljoen gulden meer dan vorig jaar mi-
nister Witteveen. Als ik het zo vriende-
lijk mogelijk zeg, d.w.z. met weglating
van een aantal uitgaven, die in dit ver-
band minder ter zake doen, dan is het
bedrag toch altijd nog bijna 1900 miljoen.

...en miljard te veel

Een uitgavenstijging in één jaar van
1900 miljoen en dat terwijl minister
Vondeling eerlijk toegeeft, dat er slechts
ruimte was voor een stijging van ten
hoogste 900 miljoen. De regering wil
dus ongeveer 1000 miljoen of te wél één
miljard meer uitgeven dan ze ter be-
schikking heeft. Kijk en daar beginnen
dan onze bezwaren.

Wij hebben er geen enkel bezwaar
tegen, integendeel wij juichen het toe,
dat er voor allerlei uiterst nuttige en
noodzakelijke dingen, die er in Neder-
land moeten gebeuren, geld beschikbaar
wordt gesteld. Maar dat geld moet er
ook zijn.

Deze regering wil geld uitgeven, dat er
niet is. Dat lijkt ons misschien op het
eerste gezicht erg aantrekkelijk. Ook wij
hebben voor ons gezin, voor ons zelf
nog vele uiterst redelijke verlangens,

waaraan nog niet voldaan kan worden.
maar de meesten onder ons, althans de
verstandigen, leggen zich daarbij neer.
Wij zeggen, dan het kan nu eenmaal
niet allemaal tegelijk.

Edoch, zo niet de regering Cals, de
regering van de sterke mannen. Daar
moet alles ineens. Al deze sterke man-
nen gingen aan de uitgavenkraan draai-
en en zetten die gezamenlijk wijd open.
En nu mag minister Vondeling in de
Tweede Kamer wel zeggen, dat het nu
uit is, dat de kraan nu zelfs niet meer
lekken mag, dat de uitgaven niet ver-
der verhoogd zullen worden, dat gelooft
niemand meer. De kraan is door al die
sterke mannen dol gedraaid; die krijgt
men niet meer dicht. Socialistische han-
den staan toch al verkeerd als het om
dichtdraaien gaat.

Maar het water, dat uit een kraan
stroomt komt ergens vandaan. Ook het
geld uit de geldkraan moet ergens van-
daan komen. En omdat het geldreservoir
dat belastingopbrengst heet, voor deze
geldstroom volstrekt ontoereikend was,
moesten er nieuwe belastingen komen.

Dat baart de socialisten in het alge-
meen nooit zorgen. Het opendraaien van
de geldkraan en het aandraaien van de
belasting Schroef zijn voor hen twee van-
zelfsprekend in elkaar overvloeiende
handelingen.

En terwijl nu zijn voorganger, de li-
berale minister van Financiën Witte-
veen onbetwisbaar recordhouder is op
het terrein van de belastingverlaging
met een verlaging van één miljard gul-
den, wil minister Vondeling niet ach-
terblijven en scoort een record ten aan-
zien van de belasting verhoging, dat
naar ik hoop nooit meer verbeterd zal
worden, namelijk een belastingver-
hoging in één jaar van 900 miljoen gul-
den.

Niet zo trots

Toch schijnt minister Vondeling niet
zo trots te zijn op dit record. Hij tracht
het namelijk te verdoezelen. En nu kom
ik tot iets wat ik zonder enige aarzel-
ing volksverlapperij durf te noemen, de
truc met de belastingpaarbrieven. Naast
zijn belastingverhoging voert de minis-
ter zogenaamd een belastingverlaging in.
Dat is echter alleen maar een werkelijk-
ke verlaging voor diegenen, die per jaar
minder dan f100 belasting betalen. Al-
le anderen merken er helemaal niets
van. Ze krijgen alleen elk jaar van de
minister van Financiën een zgn. belas-
tingpaarbrief van f100 en de minis-
ter vertelt daar dan het sprookje bij, dat
ze daar 5 jaar later f130 voor terug
zullen krijgen. Vijf jaar later, dus van-
af 1971.

Dat betekent - en ik zou het u voor
kunnen rekenen, maar ik zal het ter wille
van de tijd niet doen - het klopt echt -
dat de regering in 1971 tot en met 1975
ineens bijna een miljard minder te be-
steden heeft.

Dat kan best, zegt minister Vondeling,
Dezelfde minister Vondeling, die in één
jaar tijd 1900 miljoen meer moet uitge-
ven dan zijn voorganger. Wat betekent

dat alles nu? Het betekent, dat de so-
cialisten tot 1971 willen meeregeren.
Dan komt de grote financiële klap en
dan zullen de anderen het mogen op-
knappen.

En dat opknappen zal dan waar-
schijnlijk moeten inhouden - en vandaar
dat ik over een sprookje sprak - dat de
houders van de belastingpaarbrieven
het hun toekomende geld op de een of
andere manier toch weer aan de fiscus
zullen moeten afdragen. De staat zal
dat geld dan eenvoudig niet kunnen
missen.

Weinig rooskleurig

Maar we hoeven niet alleen naar 1971
te kijken. Ook het heden is verre van
rooskleurig. Voor de gezamenlijke be-
volking worden grote uitgaven gedaan:
voor de individuele mens komt er een
zware bestedingsbeperking.

Een bestedingsbeperking niet alleen
door de verhoogde belastingen, maar
ook door de enorme prijsstijgingen, die
het onafwendbaar gevolg zullen zijn
van dit regeringsbeleid. Zonder enige
twijfel de middengroepen: de handel-
drijvende middenstand en het ambacht,
de boeren, de vrije beroepsbeoefenaren
e.d. De werknemers zullen ongetwijfeld
compensaties eisen in de vorm van
loonsverhogingen, die tussen twee
haakjes weer tot extra prijsstijgingen
zullen leiden - maar bij de groepen, die
ik zojuist noemde ligt dat allemaal niet
zo eenvoudig. Zij worden duidelijk de
dupe. Maar dat alles zal de socialis-
ten een zorg zijn en de AR en de KVP
drijven critiekloos in het rode zog mee.

De VVD is het ook een zorg, maar dan
in een geheel andere betekenis. Wij ma-
ken ons over dit Regeringsbeleid zeer
ernstige zorgen, zorgen, die wij tijdens
de komende begrotingsbehandeling niet
onder stoelen of banken zullen steken
en wij kunnen alleen maar hopen,
dat een aantal katholieken en anti-revo-
lutionairen op tijd wakker zal worden
en ons in onze strijd voor de rechten
en het welzijn van de individuele mens
zal steunen.

gesticht in januari 1965,
omvat de volgende onder-
nemingen.

VAN DER HEEM N.V.:

radio - televisie - grammo-
foons - elektrische huishou-
delijke toestellen - elektrisch
handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:

telecommunicatie-apparatuur -
professionele elektronische
apparatuur.

EERSTE NEDERLANDSE AUTO- RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:

cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNE- MING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersappara-
tuur - elektrische huishoudelijke
toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten.

VOKAP N.V.:

interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventila-
toren - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMI- SCHE FABRIEK v.h.

E. M. BRASKAMP:
farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen.

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Utrecht,
Sneek, Putte (N.Br.).

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Ook een aankondiging

Ter recensie" kregen wij van de Ned. Huishoud Raad (altijd zeer actief) een rapport van 35 bladzijden (f 2,50) over „Electriciteit en gas in de woning". Wij zullen ons wel wach- ten een oordeel uit te spreken over zul- ke technische zaken, maar wij willen het wel aankondigen en het op de lees- tafel van de conferentie leggen.

In het eerste gedeelte wordt, wegens de toenemende apparatuur in onze wo- ningen, uitbreiding van de aansluitingen besproken; in het tweede gedeelte gaat het over gasinstallaties, vooral in verband met het aardgas en daarbij o.a. over afvoer en ventilatie.

Het boekje lijkt ons vooral nuttig voor vrouwenadviescommissies en ver- der voor wie in de eigen woning niet al te onwetend tegenover vaklieden wil staan. Bestellen bij N.H.R. Anna Pau- lownaalaan 7, Den Haag.

Het Nederlands Astma Fonds

Ten slotte kondigt het Ned. Astma Fonds een grammofoonplaat (33 toeren) met serieuze muziek aan. Tot 1 december kost die f 9.50, waarvan f 5.— ten bate van het fonds. Na 1 december in de handel voor f 13,50, waarvan f 1 voor het fonds. Nu bestellen op postgi- ro nr. 9199, Utrecht.

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20—22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.

Tx. nr. 53251

Aankondigingen

Nu het vergaderseizoen weer be- gint, willen wij nog eens waar- schuwen, dat men bijeenkomsten, die men in deze rubriek aangekondigd wil zien, vooral tijdig moet inzenden. Voor het nummer dat donderdags verschijnt, moet de copy uiterlijk zaterdag te vo- ren door ons ontvangen worden. Helaas is de postbestelling tegenwoordig niet zo best en drukwerk blijft soms van vrijdag tot dinsdag liggen.

Zo was het tot onze spijt niet moge- lijk de causerie, die de heer J. C. Cou- zy, lid van de Tweede Kamer, over „De werking van het parlementaire bestel" in Apeldoorn zou houden, hier op tijd te vermelden. Het had ook geen zin, in het nummer, dat pas de 10e bij de le- den zou arriveren, een bijeenkomst op de 9e in Zeist aan te kondigen, waar de vrouwengroep een onderlinge discus- sie over politieke onderwerpen zou hou- den. Durft men zo'n discussie ook niet eens elders aan? In plaats van steeds afhankelijk te zijn van een spreekster, die vaak zo moeilijk te vinden is?

Vrouwengroep Utrecht:

Hiervan kwam wel tijdig bericht, nl. over een lezing van mevr. dr. A. J. Schellekens-Ligthart uit Amstelveen, wetenschappelijk ambtenares aan het Sociologisch Instituut te Utrecht over „gezinsproblemen van deze tijd". Op maandag 4 oktober om 2.30 uur bij mevr. Van der Lee, Prins Hendriklaan 100. Gaarne introducee's en bericht van uw komst. Tel. 10813.

Conferentie 16—17 oktober

Deze behoeft niet meer aangekon- digd te worden; er wordt alleen herinnerd aan tijdige melding. Dat spaart f 1.— en ons opeenhoping van werk. Een mededeling met wie men bij voorkeur een kamer wil delen bevor- dert de prettige gang van zaken.

Uit de partij

Nieuwe afdeling te Wijk bij Duurstede

Onder voorzitterschap van de heer J. W. van der Ende, voorzitter van de Kamercentrale Utrecht, is op donder- dag 23 september j.l. te Wijk bij Duur- stede een bijeenkomst gehouden, met het doel te komen tot oprichting van een afdeling Wijk bij Duurstede van de V.V.D.

Na een geestige en boeiende inlei- ding van het lid van het Dagelijks Be- stuur der Partij, mr. F. Korthals Altes, waarin hij in het bijzonder de troon- rede en de miljoenennota op de korrel nam, werd besloten over te gaan tot het oprichten der afdeling. Vijftientig

leden traden tot de nieuwe afdeling toe.

Het voorlopig bestuur bestaat uit de heren L. Furman, A. Nout, J. Ooster- boer en J. Schram. Voorlopig contact- adres: J. Schram, Steenstraat 53, tel. (03435) 3 59.

Op 25 oktober zal een definitief be- stuur worden gekozen.

Lustrumbijeenkomst J.O.V.D. Alblasserdam

Op vrijdag 8 oktober a.s. viert de J.O.V.D. afdeling Alblasserdam, Rid- derkerk en omstreken, haar 2e lustrum in het Dorpshuis te Alblasserdam.

Drs. F. A. Hoogendijk, adj. hoofdred-acteur van Elsevier's Weekblad, zal de feestrede uitspreken. Het programma vermeldt verder een cabaret o.l.v. de heer Roland Wagter Jr. met verdere medewerking van Corrie Brokken, De Fouryo's, Jacques Schutte, Ernesto, Bu- eno de Mesquita en Roek Williams en The Fighting Cats.

Na afloop van het cabaret is er een ge- zellig bal o.l.v. het Ballroomorkest Cor Luyten tot plm. 01.30. De aanvang der avond is gesteld op 8 uur precies, ter- wijl het bestuur der J.O.V.D. zal reci- piëren van 7.00 tot 7.30 uur n.m.

Partijraad vergaderde

Zaterdag, 25 september j.l., kwam in het Kurhaus te Scheveningen de Partij- raad in zijn nieuwe samenstelling bijeen. De vergadering was gewijd aan een be- spreking van de politieke toestand.

Des morgens hield de commissie tot herziening van het Beginselprogramma haar slotvergadering. Het ontwerp-beginsel- program zal op 9 oktober a.s. in het Hoofdbestuur worden behandeld.

Tussentijdse vacature in het Hoofdbestuur

Van de heer mr. J. van Someren is bericht ontvangen dat hij, in verband met zijn a.s. vertrek uit Amsterdam, op de eerstkomende Algemene Vergadering der Partij zijn lidmaatschap van het Hoofdbestuur zal neerleggen.

Bevoegd tot candidaatstelling voor de vervulling van deze tussentijds ontstane vacature in het Hoofdbestuur is de le- denvergadering van de afdeling Amster- dam.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61 's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03

(3 lijnen)

Giro 67880

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

N.V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN

NAADLOZE

EN

GELASTE

STALEN BUIZEN

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

Staatsdeelneming in oliewinning

Eerste Kamer in feite tegen

Minister Den Uyl heeft vele bijzondere eigenschappen. Hij is militant, slim, volhardend en bovendien een vurige socialist. Om het in de termen van een bekend actueel pocketboek te zeggen: hij is een echte "naïve rooie rakker".

De combinatie van al die bijzondere eigenschappen heeft de minister gericht op de Mijnwet continentaal plat, populairder genoemd: de „natte mijnwet“ (tegenover de nog uit de Franse tijd stammende en op de vastelandsbodem betrekking hebbende „droge mijnwet“).

De bewindsman heeft het van zijn ambtsvoorganger prof. Andriessen (uit het Kabinet-Marijnen) overgenomen ontwerp dusdanig gewijzigd, dat nu: 1. staatsdeelneming in de oliewinning wordt mogelijk gemaakt; 2. de opsporings- en winningsvergunning van elkaar gescheiden zijn; 3. hij namens de Staat pas na de uitreiking van de winningsvergunning (waarin de voorwaarden worden opgenomen) aan de desbetreffende oliemaatschappij laat weten of de Staat in de oliewinning ter plaatse rechtstreeks zal deelnemen. Dat wil dus zeggen, dat de minister dat pas wil beslissen nadat hij op de hoogte is van het resultaat van de opsporingen op het aan die oliemaatschappij in concessie uitgegeven stuk zeebodem. Geval voor geval zal de minister dat pas op het laatste ogenblik pas bekend maken.

Tegen die „slimheid“ kwam de Eerste Kamer in het geweer. Onze geestverwant mr. Van Riel achtte een vergelijkbare methode niet fair. De Staat wil eerst de kat uit de boom kijken en de oliemaatschappijen de miljoenenkostende boringen en onderzoeken laten doen. En op plaatsen, waar deze dan mogelijk succes zouden hebben, zou de Staat dan („pik ik heb je“) gaan meedoen, zonder risico te hebben gelopen en zonder de kosten te hebben meegedeeld.

De heer Van Riel had daarvoor een geestig gevonden beeld: Het doet, zo zei hij, denken aan iemand die aan de R.E.T. aanbiedt de Rotterdamse tram (mee) te exploiteren, maar dan alleen op dagen, waarop Feijenoord speelt en dan nog bij voorkeur op enkele lijnen.

De KVP-spreker, ir. Raedts, had er een ander welsprekend beeld voor: „Het is een soort valluik, waardoor men op het moment dat men zijn geliefde bereikt, in de gracht dondert.“

Oud-minister Zijlstra, de anti-rev. woordvoerder, en mr. Bührmann voor de CHU, spraken in dezelfde afkeurende bewoordingen.

de staatsdeelneming zelf richtte zich — terecht — het krachtige verzet. In de Tweede Kamer, die het amendementsrecht heeft, had mr. Porthéine namens onze VVD-fractie dan ook een amendement ingediend om de mogelijkheid van Staatsdeelneming geheel te doen vervallen. Aldus zou het ontwerp op dit punt dus weer geworden zijn zoals het door het Kabinet-Marijnen was ingediend.

Dat amendement is toen met hulp o.a. van de gehele anti-rev. fractie en op drie na alle aanwezige KVP-ers, verworpen. Zij voelden zich kennelijk gebonden aan de formatieafspraken, dat de mogelijkheid van Staatsdeelneming in dit ontwerp zou worden opgenomen.

Minister drs. J. M. DEN UYL
... vurig socialist...

Maar „mogelijkheid“ wil nog niet zeggen: noodzakelijkheid. En over die noodzakelijkheid wil(len) de Kamer(s) een beslissend woordje meespreken. Zo werden bij de behandeling in de Tweede Kamer, mede met VVD-steun, twee amendementen aanvaard.

Door het amendement-Geelkerken is de minister gebonden, voor iedere eventuele Staatsdeelneming aan een opsporingsonderzoek naar delfstoffen in de zeebodem een voorafgaande machtigingswet in te dienen en door het amendement-Blaisse is vastgelegd, dat de algemene maatregel van bestuur, waarin de beperkingen of voorschriften worden omschreven bij de verlening van opsporings- en winningsvergunningen, bij de wet zal moeten worden goedgekeurd indien een vijfde van het aantal leden van een der beide Kamers dat verlangt.

Wettelijke goedkeuring dus eventueel ook van Staatsdeelneming. En dat zeker de Eerste Kamer, indien de minister daartoe zou willen overgaan, de indiening van een goedkeuringswet dan zal verlangen, heeft het debat in deze Kamer wel duidelijk gemaakt. En wat nog meer zegt: de

Wegens plaatsgebrek moest dit artikel vorige week blijven overstaan. (Red.)

minister zal dan, wil hij zijn opzet bereiken, met betere argumenten moeten komen dan hij thans hiervoor aanvoerde.

Hoewel de stemming over het ontwerp een week werd aangehouden, zal het inmiddels wel door een meerderheid zijn aanvaard,* maar dank zij de destijds aanvaarde amendementen, zal eventuele staatsdeelneming dus later nog aan de orde (kunnen) komen.

Politieke consequenties

Het voornaamste argument van de minister was, dat „optimaal resultaat“ voor de Staat alleen door rechtstreekse deelneming van de Staat in de winning was te bereiken, maar met de heer Van Riel waren ook de KVP-er ir. Raedts, de C.H.-er mr. Bührmann en de anti-rev. prof. Zijlstra het eens, dat dit optimale resultaat ook zonder staatsdeelneming door middel van royalty en winst-aandeel bereikbaar zou zijn.

Al deze woordvoerders waren het er over eens, dat minister Den Uyl hier eenvoudig een socialistisch desideratum nastreefde. Dat is uiteraard zijn goede recht, maar het is eveneens het goede recht van de Kamer(s) om hem daarin niet te volgen.

Prof. Zijlstra liet zelfs de waarschuwing horen, dat deze kwestie zijn fractie bijzonder zwaar weegt en dat een doorzetten daarvan in deze vorm „politieke consequenties“ zou hebben.

Wat zal er gebeuren, wanneer t.z.t. de algemene maatregel van bestuur niet zou worden bekrachtigd? Dan zal de minister een andere algemene maatregel van bestuur moeten bevorderen, zo werd gezegd. Maar hier interrumpeerde prof. Zijlstra: „De minister zou in dat geval ook kunnen aftreden!“

Minister Den Uyl is dus wel ge-waarschuwd, maar of hij deze waarschuwing ter harte zal nemen, moet worden afgewacht.

* Vorige week dinsdag is het ontwerp inderdaad (met 53 tegen 15 stemmen) aanvaard.

Vóór stemden de fracties van de P.v.d.A. en A.R. en de K.V.P. op 2 leden na, die met de fracties van de V.V.D. de C.H.U. en P.S.P. tegenstemden.

Vooraf legden 5 senatoren een korte verklaring af ter motivering van hun stem. Prof. Zijlstra (A.R.) en ir. Raedts (K.V.P.) verklaarden dat hun fracties na ampel beraad besloten hadden hun stem niet aan het ontwerp te onthouden, al blijven zij zich op het stuk van staatsdeelneming kritisch tegenover de minister opstellen. Ir. Raedts deelde nog mee, dat enkele leden van zijn fractie tegen het ontwerp zouden stemmen.

Mr. van Riel (V.V.D.) en mr. Bührmann (C.H.U.) verklaarden zich namens hun fracties met grote overtuiging tegen het ontwerp. Ir. Vos (P.v.d.A.) daarentegen zei namens zijn fractie „volop ja“ en wenste dat de minister op de ingeslagen weg zal voortgaan. Dit ontlokte mr. van Riel de uitroep: „nu moeten we zeker tegenstemmen“

SPREEKBEURTEN

periode 4 oktober tot en met 4 november 1965

4 oktober	Laren - Blaricum (besloten vergadering)	R. Zegering Hadders
4 oktober	Enschede	K. van Dijk
5 oktober	Delft (Liberale Stud. Vereniging)	Mr. E. H. Toxopeus
8 oktober	Alblasserdam (J.O.V.D.)	Mr. E. H. Toxopeus
8 oktober	Bunnik	M. Visser
9 oktober	Assen (Ver. v. Staten- en Raadsleden)	Mr. dr. W. K. J. J. v. Ommen Kloeke
9 oktober	Drachten (noordelijk liberaal congres)	Mr. H. v. Riel
11 oktober	Ruinen (Liberale Kring)	drs. J. A. F. Roelen
12 oktober	Rotterdam (Ver. van Staten- en Raadsleden)	Ir. J. Baas
14 oktober	Rotterdam (J.O.V.D., district Zuid-West)	D. W. Dettmeyer
15 oktober	Veendam (en ondercentrale Veenkol.)	S. J. van den Bergh
15 oktober	Hilversum (besloten vergadering)	Mr. E. H. Toxopeus
16 oktober	Arnhem (Kamercentrale Gelderland, besloten vergadering)	Prof. dr. H. J. Witteveen
16 oktober	Oosterbeek (Vrouwen in de V.V.D.)	Mr. F. Porthéine
17 oktober	Oosterbeek (Vrouwen in de V.V.D.)	Mr. H. v. Riel
18 oktober	Hengelo	H. J. L. Vonhoff
18 oktober	Baarn	Mr. F. Porthéine
22 oktober	Putten	Mr. E. H. Toxopeus
22 oktober	Heerenveen (Staten-Centrale)	M. Visser
23 oktober	Utrecht (Ver. van Staten- en Raadsleden)	Mr. E. H. Toxopeus
23 oktober	Arnhem (Ver. van Staten- en Raadsleden)	Mr. E. H. Toxopeus
25 oktober	Zeist	Mr. W. J. Geertsema
29 oktober	Maastricht	Mr. W. J. Geertsema
29 oktober	Dronten	Mr. E. H. Toxopeus
1 november	Leiden (Liberale Stud. Ver.)	Prof. dr. H. J. Witteveen
1 november	Hilversum (Landelijke Middenstandsdag)	Ir. D. S. Tuynman
		Mr. E. H. Toxopeus
		Mr. H. P. Talsma
		Mr. F. Porthéine
		Mr. W. J. Geertsema

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

FRANS RESTAURANT - BAR - TERRAS

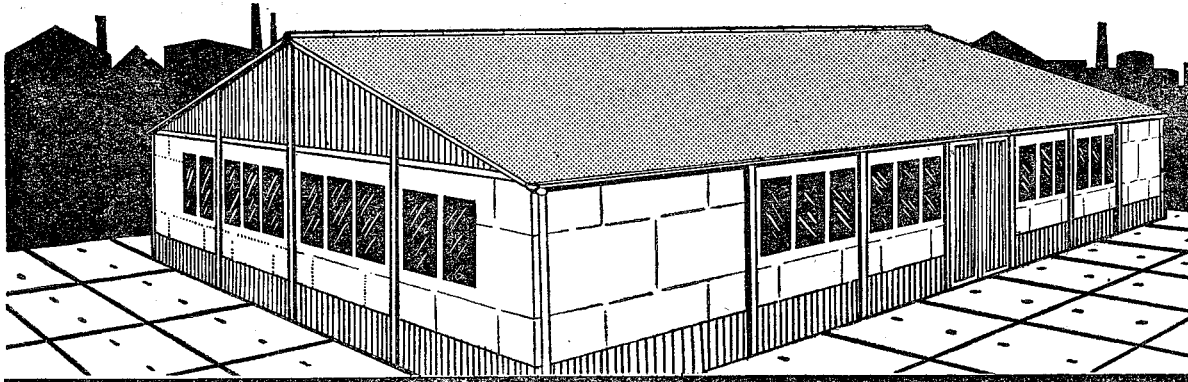
DE RONDE VENEN

Uniek uitzicht over de plassen. Ruime parkeergelegenheid. De juiste, rustige sfeer voor Uw zakenlunch of -diner.

Groenlandsekade 73 - Vinkeveen - Tel. 02949-251

RES ZONDAGS GESLOTEN

„Maak de V.V.D. sterk!!”

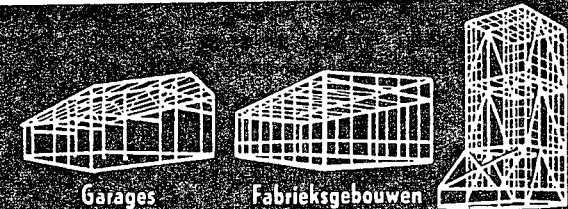
BODEGOM SPIJKENISSE
 Gebouwen van gewapend beton en prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

WEGENBOUW

TE **SIEPE** ZWOLLERKERSPEL

Garages   Fabrieksgebouwen   Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ   DIRECTEUR: A. CALJÉ

LATUMEBD

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
 TELEFOON 25242 - DELFT

Spinners en Twijners
 van
 Weef- en Tricotgarens

SPECIAAL VOOR GEPENSIONEERDEN

Ons programma voor winterreizen, vertrek op 23 oktober en 4 januari, naar Mallorca en Malaga is wederom verschenen. Vele mogelijkheden, o.a.:

- 60 dg. Mallorca vol pension v.a. f 799,-
- 60 dg. Mallorca logies/ontbijt v.a. f 672,-
- 60 dg. Malaga logies/ontbijt v.a. f 702,-

VRAAG ONS UITGEBREIDE PROGRAMMA.

CENTOURI VLEGREIZEN

KRUISSTRAAT 15 - HAARLEM - TELEFOON 02500-13395

autolakken vernissen
 industrielakken
 scheepsverven
 constructieverven
 muurverven

Pieter Schoen
 VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

UIT DE PARTIJ

Kamerlid Zegering Hadders spreekt in Laren (N.H.)

Op maandag 4 oktober a.s. spreekt ons Tweede Kamerlid, de heer Zegering Hadders voor de afdeling Laren (NH) in een openbare vergadering over het kabinet Cals.

De bijeenkomst heeft plaats in hotel Hamdorff en begint om 8.15 uur.

Vanaf — om 7.30 — is er een korte huishoudelijke vergadering.

Verwacht wordt dat vele VVD-leden uit het Gooi naar Hamdorff zullen komen ten einde zich te oriënteren inzake de jongste politieke gebeurtenissen.

HET LAND ZONDER INFLATIE

De „miljoenennota” van minister Vondeling confronteert ons o.a. met het vraagstuk van de inflatie. Van de rijksbegroting voor 1966 zal, zo zegt de bewinsman zelf, geen sterk remmende invloed op de conjunctuur uitgaan. De overheidsuitgaven zullen „tijdelijk”, in ieder geval enkele jaren, meer toenemen dan het nationale inkomen zal stijgen. Een inflatoir beleid dus. De burger verliest er de moed bij. Alles weer zoveel duurder. Kan dat nu niet anders?

Het beleid kan natuurlijk anders. De twee voorgangers van de heer Vondeling hebben laten zien hoe. Daarmee hebben zij overigens de inflatie niet buiten 's landsgrenzen kunnen houden. De inflatie wordt veroorzaakt door een aantal factoren, waarvan het regeringsbeleid er slechts één is. De ministers Witteveen en Zijlstra hebben er voor gezorgd, dat de toeneming van de overheidsuitgaven (de belastingverlaging als een uitgavenpost gezien) procentueel niet groter was dan groei van het nationaal inkomen en daar zelfs bij achterbleef. Daardoor stimuleerden zij de inflatie niet, zoals de nieuwe bewinsman aan financiers bewust wel doet, omdat de regering Cals dat thans geboden acht.

Zoals gezegd wordt de inflatie niet alleen veroorzaakt, of tegengehouden door het financiële beleid van de regering. Het is daarom interessant eens te kijken naar een land waar de economische expansie niet gepaard gaat met inflatie: de Verenigde Staten.

In Amerika neemt het nationaal inkomen jaarlijks toe met zo'n vijf procent gemiddeld. Van deze nominale stijging behoeft heel weinig te worden afgetrokken om tot de reële stijging van het nationale inkomen te komen. In de laatste jaren zijn de groothandelsprijzen van de VS praktisch onveranderd gebleven. Het consumptieprijsindexcijfer is sinds 1960 jaarlijks ongeveer 1 tot 1,5 procent gestegen, zelfs in 1962 toen het Amerikaanse nationale produkt met zeven procent toenam. Hierbij moet men dan nog rekening houden met kwalitatieve verbeteringen van de consumptiegoederen.

Stijgende prijzen

In Europa is de situatie minner gunstig. In ons land is het indexcijfer voor de groothandelsprijzen (op basis 1948 is '00) gestegen van 139 in 1962 tot 151 in 1964. In 1963 stegen bij ons de groothandelsprijzen met 2,2 procent, in 1964 met 3,3 procent. De kosten van levensonderhoud stegen bij ons in 1963 met 3,8 procent en in 1964 met 5,5 procent.

Vanwaar deze verschillen? In een interview met het in Dusseldorf verschijnde „Handelsblatt” noemde de heer Otto Eckstein, een van de drie economische adviseurs van president Johnson, ongeveer een halfjaar geleden drie redenen voor het succes bij het verdedigen van de koopkracht van de dollar: de langzame groei van de economie zonder oververhitting; de werkloosheid; de houding van de gesprekpartners bij loononderhandelingen e.d.

De werkloosheid is het belangwekkende aspect. De bekende tegenstelling is toch, dat volledige werkgelegenheid en laagdevast geld niet samengaan. De feiten lijken dat te bevestigen. In Europa er (meer dan) volledige werkgelegenheid met inflatie, in de VS is er werkloosheid zonder inflatie. Momenteel behooft de Amerikaanse „arbeidsreserve” ongeveer 4,5 procent van het arbeidspotentieel. Deze arbeidsreserve vormt een basis voor de economische groei in de reedte en is tegelijkertijd een buffer tegen eventuele oververhittingsverschijnselen in bepaalde bedrijfstakken. Tegen deze zienswijze, de algemeen aanvaarde, heeft overigens het al genoemde Handelsblatt een paar bezwaren. Men

moet, zo zegt het blad, van de Amerikaanse arbeidsreserve de helft aftrekken, omdat een groot gedeelte van de ongeschoolde werklozen in het spel der Amerikaanse marktkrachten nauwelijks een kans hebben ooit een baan te vinden. Amerika bevindt zich volgens deze opvatting al geruime tijd in de nabijheid van het punt van optimale werkgelegenheid waarachter de inflatie loert.

Deze stelling sluit goed aan bij het streven van de Amerikaanse regering om de „arbeidsreserve” terug te brengen tot vier procent. Ook de heren in Washington hebben zich een „volledige” werkgelegenheid tot doel gesteld. Die is naar Amerikaanse maatstaven dus bij vier procent werklozen bereikt, dan is

In Amerika kan bovendien het arbeidsvolume (het aantal tewerkgestelden) x de tijd nog worden vergroot. Het Amerikaanse voordeel is echter, dat de produktiviteitsvergrotingen door aanwending van meer kapitaal en betere organisatie, enz. zo fantastisch zijn, dat, ondanks de gelijktijdige inzet van een groter arbeidsvolume de loonkosten per eenheid produkt gelijk blijven of ten dele zelfs minder worden. In Europa is dat wel even anders. In Duitsland is het loonquotum per eenheid produkt in de jaren 1961-1963 jaarlijks 3 tot 8 procent gestegen. In de jaarlijkse produktiviteitsverhogingen in de VS (in deze jaren gemiddeld 2,5 tot 3 procent, in de industrie zelfs 4) konden de loonstijgingen worden opgevangen. Geen kosteninflatie dus.

Weinig voorraden

Er is meer. De heer Eckstein wees er in het genoemde interview op, dat de vraag naar goederen in de VS vrij gelijk-

discipline is moeilijk te achterhalen. Wordt werkelijk het algemeen belang in het oog gehouden of schuilen er krachtsverhoudingen bij de onderhandelingen achter? Helemaal vrijwillig is het natuurlijk niet. In 1962 zijn de „pricewage-guideposts” opgesteld en bedrijven welke hun prijzen willen verhogen hebben ondervonden dat het de heren Kennedy en Johnson ernst was. Overigens zijn deze richtlijnen ernstig gekritiseerd. Hooggeleerde auteurs hebben gewaarschuwd dat de „guideposts” niet de inflatie zullen tegenhouden, maar de concurrentie en de economische groei zullen belemmeren.

Er is nog een groot verschil tussen Amerika en West-Europa. In Amerika speelt de buitenlandse handel een veel kleinere rol dan ten onzent. Dit ondanks het feit dat de VS een leidende positie heeft in de wereldhandel. De buitenlandse vraag is er veel minder van betekenis voor de prijsstabiliteit dan hier. In Amerika belooft de export 5,3 procent van het nationaal inkomen. In Nederland 38,4.

Korea-tijd

Wat dat laatste betreft zullen wij natuurlijk nooit de situatie van Amerika kennen. Overigens kan ook in de VS heel gemakkelijk een inflatie optreden. In de jaren voor 1960 en met name in de Korea tijd merkte de Amerikaanse huisvrouw het even goed bij het boodschappen doen als haar Europese zuster nu.

Het is moeilijk een vergelijking tussen Amerika en Europa te trekken, al is het natuurlijk wel goed kennis te nemen van de omstandigheden daar. Meer hebben wij ook niet willen doen. De situatie van de Amerikaanse arbeidsmarkt met een structurele werkloosheid, voor een belangrijk deel als gevolg van de automatisering, is geheel anders dan hier. Hoewel het verschil t.z.t. wellicht minder groot zal worden. Ook Europa automatiseert. En de les die wij uit de vergelijking toch kunnen trekken is dat onze produktiviteit door automatisering omhoog moet, willen wij de kans krijgen de inflatie tegen te gaan. Daarmee zijn we er nog niet en nieuwe problemen vragen dan weer om een oplossing.

dBo

... er is een groot verschil tussen Amerika en West-Europa ...

er geen overspanning, zoals bij ons, maar evenwicht op de arbeidsmarkt. Dan is er de mogelijkheid om de prijzen stabiel te houden, een ander doel van de regering.

Men moet het, aldus nog steeds Das Handelsblatt, zoeken in de arbeidsproduktiviteit van de Amerikaanse economie. In Europa kan de produktiviteit per arbeidsuur al tijden lang slechts worden vergroot door het aanwenden van meer kapitaal, door een betere organisatie en door kwalitatief betere arbeid, e.d.

matig toeneemt. De producenten weten min of meer waar ze aan toe zijn, de produktie wordt vlot afgezet, er zijn weinig voorraden (die bij staalverbruikers vanwege het inmiddels bezworen stakingsgevaar, daargelaten). Ook de geldvoorziening blijft binnen de perken. En dan is er de veranderde houding van werknemers en werkgevers, die bereid zijn de loonstijgingen procentueel binnen de produktiviteitstoename te houden.

De werkelijke oorzaak van deze zelf-

Automatisering

In de aanhef van onze beschouwing over automatisering (in het nummer van 23 september) is een zin weggefallen, waardoor ten onrechte de indruk wordt gewekt dat de Nederlandse Bontweverij N.V. in Enschede/Slagharen één firma vormt met Van Heek en Blijdenstein-Willink. De bedoeling was te melden dat de N.V. Kon. Textiel Fabrieken Gebr. Van Heek en Blijdenstein-Willink N.V. klaar stonden om de bij de Ned. Bontweverij vrijkomende personeelsleden een passende werkkring aan te bieden.

dBo

„Houdt de Vrijheid hoog!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 11 17 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

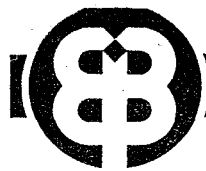
ANNO 1774

DEVIEZENBANK

*

PARKLAAN 32-34 - TEL. 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET-EN EFFECTENBANK N.V.

termijnsparrekening - 3 mnd. opz. - **4 1/2 %**

termijnsparrekening - 6 mnd. opz. - **4 3/4 %**

AMSTERDAM - ROTTERDAM - DEN HAAG - UTRECHT

FORUM-BANK

AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig
aluminium. Het opbouwstelsel volgens de mo-
dernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of
frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huijconstructie.
Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor
T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* *nationaal en
internationaal bekend!
vraag prijs
en inlichtingen.*

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

MINDER BELASTING BETALEN

De belastingverlaging is een feit, maar U kunt nog belangrijk
minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K.
betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeids-
ongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw in-
komen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert
ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke
tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht.
Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden
gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 1 70 43 *

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Zelfstandigen in
verdrukking

(Zie pag. 3)

Socialistische „structuurpolitiek”

De parlementaire machine komt deze maand op gang. Wij zijn benieuwd naar het eerste treffen over de plannen van het ministerie-Cals en vooral over de begroting van minister Vondeling. Het blijkt meer en meer dat met name in r.k.-kring er een zekere ontevredenheid heerst, die in de r.k. pers o.a. tot uiting is gekomen in „De Tijd-Maasbode”. Dat iemand als prof. mr. F. Duynstee zijn misnoegen niet onder stoelen of banken steekt, is niets bijzonders. Maar in hetzelfde blad — van 29 september — wordt in „Feiten en Meningen” de regering verweten, dat zij het complex van enorme voorzieningen plaatst tegen een uiterst rooskleurig beeld van economische toekomstverwachtingen, hetgeen zij „ongetwijfeld doet om haar politiek beter verkoopbaar te maken”. „Ontveinzing van werkelijkheid”, dat is het wat de regering wordt verweten.

Het is des te ongerijmder dat de regering uit zulk rozig optimisme praat, omdat zij in werkelijkheid de zware lasten op legt uit de innerlijke overtuiging, dat Nederland ze zal dragen, nadat alle gemopper gemopperd zal zijn.

Het zijn woorden, die een oppositieblad niet zouden ontsieren. Maar de K.V.P. is de grootste regeringspartij. Wel zal men ook bij de begrotingsbehandeling en bij die van de belasting-ontwerpen van Vondeling „gemopper” mogen verwachten, maar men kan er vrij zeker van zijn, dat de K.V.P.-fractie na gepland gemopper tenslotte alles zal slikken. Hooguit zal aan enkele afgevaardigden (maar niet genoeg om het kabinet in gevaar te brengen) worden toegestaan een afkeurende stem uit te brengen.

De indirecte belastingen liggen natuurlijk de K.V.P. zwaar op de maag. Niet alleen omdat zij een verhoging van de kosten van levensonderhoud voor de kleine man betekenen, maar tevens omdat de middenstand nieuwe lasten te dragen krijgt.

Ook uit 's ministers eigen kring, met name uit de vakverenigingen, zijn al dreigende geluiden gehoord, o.a. van de voorzitter-in-spé van het N.V.V., drs. A. H. Kloos.

De vakverenigingen hebben echter een afwentelingsmogelijkheid. De heer Kloos heeft voor de T.V. al gezinspeeld op nieuwe looneisen in verband met de stijging der kosten van levensonderhoud, die bij de gespannen verhoudingen op de arbeidsmarkt gemakkelijk kunnen worden doorgezet.

Het is daarom, dat van de zijde van de vakbonden zo wordt aange-

drongen op een „tussenregeling”, die de vrijere of geheel vrije loonvorming moet inleiden.

Zonder twijfel zal het bedrijfsleven zich moeten voegen naar de verhoudingen op de arbeidsmarkt. Het gevolg zal echter zijn, dat eventuele loonsverhogingen gaan ten koste van de winsten der bedrijven. Tegenover die drang van de verhoudingen op de arbeidsmarkt staat immers de „scherpe controle” van minister Den Uyl op de prijzen.

Algemeen is men het er over eens, dat verdere inflatie zoveel mogelijk moet worden vermeden. Maar deze bezorgdheid, die ook minister Den Uyl deelt, staat in lijnrechte tegenspraak met de noodzaak, dat de bedrijven over voldoende middelen moeten beschikken voor hun investeringen. Minister Den Uyl beklemtoont dit te meer omdat de produktie per arbeider in de E.E.G. in de jaren 1960-'65 met 7 pct méér is gestegen dan in ons land. In de periode 1960-'70 dreigt volgens de minister die stijging 10 tot 15 pct achter te blijven bij het E.E.G.-gemiddelde.

Eenvoudig, maar duidelijk gezegd: Ons bedrijfsleven zit in de klem. Zal minister Den Uyl het daaruit weten te halen met zijn „structuurpolitiek”? Illusie der illusies! Het enige wat hij voorshands weet aan te geven is: kapitaalverschaffing door kapitaaldeelname van de overheid in bepaalde projecten, die de structuur (d.w.z. 's ministers structuur) van onze economie kunnen versterken, maar waarvoor b.v. moeilijk particulier kapitaal te verkrijgen is. Het middel is duidelijk: het socialistische stokpaardje van staatskapitaaldeelname, die ook in de door deze minister aangebrachte wijziging van de Natte Mijnewet tot uiting kwam.

De gedachte van socialisatie van de „Key-industries”, d.w.z. de sleutelindustrieën, die minister Den Uyls „structuurpolitiek” moeten dienen, is

duidelijk. Het is evenwel de vraag of industrieën, waarvoor inderdaad geen particulier kapitaal beschikbaar is, wel levensvatbaar zijn. Dit is immers gewoonlijk slechts het geval wanneer zij geen uitzicht bieden op een redelijk rendement. Misschien bestaat dit rendement dan wel in 's ministers illusies over zijn „structuurpolitiek”, of in zijn zakelijk inzicht dat totnutoe echter nauwelijks waarneembaar is.

Wat die kapitaalvoorziening, — belangrijk aspect van een op groei gerichte structuurpolitiek”, — betreft, rijdt een partijgenoot, de minister van financiën, hem danig in de wielen. De vraag is gewettigd of hier niet een gebrek aan coördinatie van het beleid, zelfs van een kortsluiting, is tussen twee belangrijke ministeries, die n.b. beiden door geestverwante ministers worden beheerd.

De verhoging van de Dividend- en Tantième-belasting tot 35 pct betekent voor een buitenlandse aandeelhouder een vermindering van het rendement van zijn bezit met meer dan een derde. Tenzij hij deze belasting, die voor de ingezetenen een vóórheffing is op de Inkomstenbelasting, ook zelf met zijn nationale inkomstenbelasting mag compenseren. Dit hangt af van het belastingverdrag tussen de betrokken staten. Voor de Amerikaanse houder van Nederlandse aandelen is deze compensatie door het geldende belastingverdrag 15 pct. Het spreekt vanzelf, dat herziening nodig is voor verdere compensatie, een herziening waarin de Amerikaanse regering slechts zal bewilligen wanneer hier van Nederlandse zijde voldoende tegenover wordt gesteld.

Zoals de zaken nu staan, betekent de verhoging van de Dividend- en Tantième-belasting, dat de aandelen van onze grote internationale onder-

nemingen onattractief worden. De kapitaalvoorziening van ondernemingen als de Kon. Olie, Philips en Unilever wordt door deze belastingverhoging in sterke mate afhankelijk van de capaciteit van de Nederlandse kapitaalmarkt, die nu eenmaal onvoldoende is om zulke milliardenondernemingen te kunnen financieren zonder buitenlandse deelneming. Maar minister Den Uyl zal ook hierop wel raad weten: Kapitaaldeelname door de overheid.

De socialistische en socialiserende tendenzen van het regeringsbeleid treden steeds duidelijker aan de dag. Wij kunnen ons niet voorstellen, dat de K.V.P. en de A.R. zich zo „happy” zullen voelen bij dit beleid. In de Eerste Kamer bleek dit overduidelijk bij de behandeling van de Natte Mijnewet, waar zowel katholieke als anti-revolutionaire leden ernstige kritiek hadden op de wijzigingen, die minister Den Uyl had aangebracht. De dienst is echter uitgemaakt. Zelfs prof. Zijlstra heeft het ontwerp tenslotte geslikt.

Van enige deferentie van het kabinet voor de Volksvertegenwoordiging is nauwelijks sprake. Maar hoe kan het anders? Wat weten de kamerleden van de ware stand van zaken?

Minister Smallegenbroek was op dit punt bij de behandeling van de wijziging van de Kieswet althans duidelijk. Toen hem verweten werd, dat hij inzake het gebruik van stemmachines als minister een ander standpunt innam dan als kamerlid, zei hij: „In de afgelopen vijf maanden heb ik dagelijks ondervonden, dat de documentatie en voorlichting van de minister van een geheel andere orde is en niet te vergelijken is met die van kamerleden”. Zeer populair gezegd: „Wat weten die kerels er eigenlijk van?”

Als men zich nu herinnert, dat mr. Cals in maart 1964 (dus toen hij geen minister was) met een rede „Nieuwe Tijden, Nieuwe Vormen” nog al wat opschudding heeft gewekt door feitelijk aan te geven, dat de Staten-Generaal te oordelen hadden over ingewikkelde kwesties, waarover een gewone kiezer zich geen oordeel kan vormen, dan begrijpt men, dat minister Smallegenbroek nog verder gaat: Het oordeel van een simpel kamerlid is door zijn gebrekkige documentatie en voorlichting ondergeschikt aan dat van de minister.

Wat moet dan in het oog van de heer Smallegenbroek het oordeel van de gewone man, van het „profanum vulgus”, wel waard zijn?

De publieke zaak eist openbaarheid, zonder welke de democratie niet tot haar recht kan komen. Wanneer de documentatie van de kamerleden (door de regering?) al niet voldoende is voor een gefundeerd oordeel, wat blijft er dan over van dit oude adagium?

J. v. G.

radio tv

LUISTERT NAAR

de stem
van de V.V.D.

MAANDAG, 11 OKTOBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m).

KIJKT NAAR

ONZE EERSTE TELEVISIE-UITZENDING

in het nieuwe seizoen op MAANDAG 11 OKTOBER a.s.,
van 20.20—20.30 uur (Nederland 1).

Spreker: prof. dr. H. J. WITTEVEEN.

MIJN OPINIE IS . . . .

Steunfonds (I)

Hierbij neem ik de vrijheid mijn adhesie te betuigen aan het u gezonden stuk van de heer Reuvekamp in Vrijheid en Democratie van 9 sept. Het is een krachtig en niet te weerleggen betoog tegen de bekende „gift” die onze regering wil schenken aan het Defence and Aid Fund, welk betoog volkomen in overeenstemming is met de principes van de VVD en dat stellig bij vele VVD-ers instemming zal vinden.

Het is niet waar dat de volken die in Zuid-Afrika leven, de apartheid zien als een discriminatie, ze zien die als een eerbiediging van hun recht om te leven volgens eigen aard, neigingen, gewoonten en mate van ontwikkeling.

„Apartheid” is geen beginsel, het is een maatregel, die noodzakelijk is door het grote verschil in ontwikkeling — en niet door het verschil in huidskleur — van de volken die in Zuid-Afrika leven.

Als de regering stenen huizen voor de Bantoes laat bouwen, zullen ze daar wel in gaan wonen, maar al heel gauw verlaten ze deze om terug te keren naar hun lemen hutten met de vuurpot in het midden en het rookgat bovenin; gelukkig en voldaan dat ze het recht en de gelegenheid hebben hun leven volgens eigen wensen in te richten. Met net voortschrijden van hun ontwikkeling, die gestimuleerd wordt door het hun geschonken zelfbestuur en parlement in de Transkei, zal ook het verschil in ontwikkeling een levenswijze veranderen en de maatregel der apartheid „hoe langer hoe meer overbodig worden, zodat deze in de toekomst vanzelf verdwijnt zonder dat er bommen en gevechten aan te pas komen”.

„en gift aan het Aid Fund en dan nog wel met de mededeling erbij dat die ten behoeve van de slachtoffers der apartheid wordt gegeven — brengt het gevaar mee dat ook de Bantoes in hun opvattingen ten ongunste worden beïnvloed. De Bantoes zijn vijf a zes maal zo talrijk als de andere volken en stammen en hun opinie, is dus van belang.

De gift is een ernstig gevaar!
Wij Nederlanders — en ik ben overtuigd dat velen het met mij eens zijn — wensen onze belastingpenningen niet gebruikt te zien om elders in de wereld onrust te veroorzaken, evenmin als wij steun wensen te geven aan Indonesië zolang dit land oorlog voorstaat en propageert.

R. T. VAN BOCKEL-VERDAM

Steunfonds (II)

Met verbazing heb ik kennisgenomen van het feit, dat de „toenemende verontusting” van de heer P. A. Reuvekamp uit Leersum resulteerde in een dergelijk stukje, zoals gepubliceerd in het

weekblad van de VVD op 9 september j.l.

Het handelt dan ook over het steunfonds.

Enerzijds geeft hij toe „moeilijk enthousiast te worden over het principe van de apartheid”, anderzijds meent hij „argumenten” aan te kunnen dragen, op grond waarvan positief geoordeeld zou kunnen worden over de apartheid.

Waar Reuvekamp dan ook heen wil, is me in het geheel niet duidelijk, wat natuurlijk ook aan mij kan liggen.

In dit kader lijkt het mij dan ook geboden enige aandacht te wijden aan zijn „argumenten”.

Hierin doet zich de eerste onjuistheid al voor, wanneer hij alle verzet van blanken en niet-blanken tegen de apartheid op één hoop gooit en er doodleuk ook nog het etiket „communistisch” opplakt.

Het is bezijden de waarheid, als zou het verzet tegen de apartheid beheerst worden door communisten (tenzij Reuvekamp; het Verwoerd-jargon hanteert); inderdaad nemen er communisten deel aan dit verzet, maar dat behoort nog niets af te doen aan het al of niet gerechtvaardigd zijn van dat verzet.

Verder is de wijze van voorstelling, als zou o.a. Collins het verzet organiseren, eveneens flagrant in strijd met de werkelijkheid en Reuvekamp zal toch wel weten, dat het Defence and Aid Fund zich ten doel stelt gerechtelijke bijstand te verlenen aan de slachtoffers van de apartheidspolitiek en als zodanig aanbevolen is als bonafide organisatie door VN-secretaris-generaal Oe Thant.

Evenmin begrijp ik, wat de vergaloppering over communistische landen te maken heeft met Zuid-Afrika; als afleidingsmanoeuvre zal het voor sommigen zeer zeker een nuttige functie vervullen.

Overigens zit er een kern van waarheid in die passages, zij vormen echter een chapter op zich, geheel losstaande van Zuid-Afrika, en horen in een onderhavig stukje dan ook in het geheel niet thuis.

Vermakelijk is het, wanneer Reuvekamp, waarschijnlijk goedgemeend schrijft, dat de situatie, waarin wij thans zouden leven, precies zo is als ongeveer 30 jaar geleden ten opzichte van Hitler-Duitsland.

Hierbij teken ik aan, dat het reuze gemakkelijk is om een bestaande situatie te projecteren op een voorgaande situatie, waaraan wij met afgrijzen terugdenken, om zodoende aan te tonen, dat wij op de verkeerde weg zouden zijn; hoe jammer is het echter, dat een vergelijking in de tijd niet opgaat.

Overigens is er een bijkomstigheid dat Reuvekamps vergelijking zou impliceren, dat men in de dertiger jaren eveneens in een welvaartsroos leefde, waarmee hij op een ontstellende wijze doet blijken, dat hij op geen enkele wijze weet heeft van de toen heersende situatie welke volgde op de economische crisis.

Zijn daaropvolgende opmerking, waarin gehoopt wordt op een betere honorering van onze passiviteit is, in dit licht bezien, dan ook geheel een slag in de lucht. Reuvekamp maakt het eveneens bont, wanneer hij in de volgende alinea het begrip Zuid-Afrika hanteert, ik heb me dan ook afgevraagd wie of wat hij onder Zuid-Afrika verstaat, afgaande op het verdere zinsverloop zal de gekleurde bevolking er wel niet bij in opgenomen zijn.

Wat Reuvekamp daarna nog ten beste meent te moeten geven over de kern van de apartheidsmoeilijkheden en de garantie voor de besteding van de „ton” heeft mij tot het inzicht doen komen, dat het raadzaam is om ook daarover niet nog eens een opmerking te plaatsen.

J. VAN DE BURG

Steunfonds (III)

Met volle instemming heb ik in uw weekblad gelezen, de inzending onder het hoofd „Mijn opinie is”, van de heer P. A. Reuvekamp te Leersum, over het onderwerp „Steunfonds”.

Bedoeld fonds is hier te lande bekend geworden door de zg. „Ton van Luns” die nogal wat opschudding heeft teweeggebracht bij voor- en tegenstanders. Voordien was dit, in Engeland zetelende

fonds, naar ik meen te moeten aannemen bij ons allen weinig bekend.

Het deed mij genoegen, dat de redactie bij haar onderschrift in het blad van 9 september j.l. begon te zeggen, dat ze het grotendeels met het betoog van de heer Reuvekamp eens was. Eilacy, wat de redactie verder in het bedoelde onderschrift opmerkte, doet wel enigszins het tegendeel van instemming vermoeden.

Hoe dit ook zij, het moge mij vergund worden terzake enige opmerkingen te maken.

Als wij de gekleurde bevolkingsgroepen in Zuid-Afrika van harte vrijheid en democratie toewensen, er welk welkend mens zou dat niet willen doen, waarom dan ook niet de blanke bevolkingsgroep; een groep die ook historische rechten kan doen gelden. Voor de blanken is Zuid-Afrika ook hun vaderland.

De Zuid-Afrikaanse regering doet met grote ernst pogingen om alle bevolkingsgroepen tot hun recht te doen komen en uiteindelijk naar zelfbestuur te leiden. De „Transkei” is al een overtuigend bewijs daarvan.

Het door de Z.A. regering gestelde doel is evolutie, welke niet leidt naar revolutie en ook niet naar communisme.

Het is een groot probleem, dat daar

N.V. Houthandel

v.h. W KUNST

★

EEMSKANAAL Z.Z. 19

GRONINGEN

Telef. 05900 - 36541

moet worden opgelost, een binnenlandse aangelegenheid. Laten we Zuid-Afrika de tijd gunnen om te bewijzen, dat de gekozen weg de beste is.

Maar als we dan toch bepaald „slachtoffers van de apartheid” willen steunen of helpen, hun of hun nagelaten betrekkingen, waarom dan geen fonds opgericht, voor de ellende veroorzaakt door de „muur van apartheid” in Berlijn?

ARNHEM K. DE LINCEL

Discussie gesloten. (Redactie Vrijheid en Democratie).

SPREEKBEURTEN

periode 11 oktober tot en met 11 november 1965

11 oktober	Ruinen (Liberale Kring)	Ir. J. Baas
12 oktober	Rotterdam (Ver. van Staten- en Raadsleden)	D. W. Dettmeyer
14 oktober	Rotterdam (J.O.V.D., district Zuid-West)	H. J. L. Vonhoff
15 oktober	Veendam (en ondercentrale Veenkol.)	Mr. E. H. Toxopeus
15 oktober	Hilversum (besloten vergadering)	Prof. dr. H. J. Witteveen
16 oktober	Arnhem (Kamercentrale Gelderland, besloten vergadering)	Mr. F. Portheine
16 oktober	Oosterbeek (Vrouwen in de V.V.D.)	Mr. H. v. Riel H. J. L. Vonhoff Mr. F. Portheine
17 oktober	Oosterbeek (Vrouwen in de V.V.D.)	Mr. E. H. Toxopeus
18 oktober	Hengelo	Mr. E. H. Toxopeus
18 oktober	Baarn	M. Visser
22 oktober	Putten	Mr. E. H. Toxopeus
22 oktober	Heerenveen (Staten-Centrale)	Ir. D. S. Tuynman
22 oktober	Hazerswoude	Dr. K. van Dijk
23 oktober	Utrecht (Ver. van Staten- en Raadsleden)	Mr. E. H. Toxopeus
23 oktober	Arnhem (Ver. van Staten- en Raadsleden)	Mr. W. J. Geertsema Mr. W. J. Geertsema
25 oktober	Zeist	J. C. Corver
25 oktober	Winterswijk	Mr. E. H. Toxopeus
29 oktober	Maastricht	Prof. dr. H. J. Witteveen Ir. J. N. Kooy
29 oktober	Deventer	Ir. D. S. Tuynman
29 oktober	Dronten	Mr. E. H. Toxopeus
1 november	Leiden (Liberale Stud. Ver.)	Mr. H. P. Talsma
1 november	Hilversum (Landelijke Middenstandsdag)	Mr. F. Portheine Mr. W. J. Geertsema
5 november	Smallingerland	Mr. E. H. Toxopeus
5 november	Leeuwarden (Sociëteit)	Dr. K. van Dijk
6 november	Scheveningen (Congres J.O.V.D.)	Mr. H. v. Riel
8 november	Hoogeveen (Liberale Kring)	Mr. E. H. Toxopeus
11 november	Sassenheim (forum politieke partijen)	Mr. W. J. Geertsema
11 november	Harmelen	S. J. v. d. Bergh

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-
gelden uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

Bokma *het allerbeste!*

Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

OUDE
GENEVER

VERZUIM

★ ★ Op de algemene ledenvergadering van de Christelijke Aannemers- en Bouwvakpatroonsbond heeft voorzitter D. Versloot vorige week zijn verontrusting uitgesproken over het toenemende ziekteverzuim in de bouwvakken. In 1963 gingen 2,9 miljoen mandagen door ziekte verloren, in 1964 4,2 miljoen en gevreesd moet worden dat het dit jaar niet minder zal zijn. Het stemt tot nadenken, zo zei hij, dat het aantal ziekmeldingen is gestegen sinds er verbeteringen in de uitkeringsvoorwaarden zijn aangebracht. De heer Versloot spoorde de werkgevers aan, het de werknemers mogelijk te maken meer enthousiasme voor hun werk op te brengen. Daarnaast verzocht hij de werknemersorganisaties de nodige aandacht aan het probleem van onrechtmatig verzuim te willen schenken. Het zou een groot verzuim zijn als beide partijen deze woorden niet ter harte zouden nemen.

OP ZIJN PLAATS

★ ★ In Hazerswoude is een gezagscrisis ontstaan, nu de gemeenteraad zich niet heeft geschaard achter burgemeester Dobben de Bruyn, die de Kroon heeft verzocht tijdelijk in Alphen aan de Rijn te mogen blijven wonen. Aan dit geschil ligt meer dan één oorzaak ten grondslag. De heer Dobben de Bruyn heeft het zeer betreurd dat hij werd overgeplaatst uit de gemeente Zwammerdam, die vorig jaar werd opgeheven. Daarnaast vindt hij de ambtswoning in Hazerswoude, waarin vele burgemeesters vóór hem hebben gewoond, voor zijn gezin ongeschikt. Bovendien speelt in de ruzies mee de eeuwige rivaliteit tussen Hazerswoude-Dorp en Hazerswoude-Rijndijk.

De Gemeentewet bepaalt dat de burgemeester in zijn gemeente moet wonen. Terecht: men leert een plaats pas werkelijk kennen, als men er ook woont; trouwens, de bevolking heeft er recht op dat de burgemeester in haar midden verblijft. Indien de heer Dobben de Bruyn inderdaad de eerste burger van Hazerswoude wil zijn, zal het op zijn plaats zijn als hij zich daar spoedig - al of niet in de ambtswoning - vestigt.

HALF MILJOEN

★ ★ De gemeentesecretaris van Voorschoten werd deze week eervol ontslagen en op wachtgeld gesteld omdat hij in een wat te vriendschappelijke verhouding stond met een ambtenaresse in zijn gemeentehuis.

Afgezien van het feit dat dit ontslag de gemeenschap van Voorschoten een half miljoen gulden kost, komt ons de maatregel nogal middeleeuws voor.

Men had de gemeentesecretaris in het intermenselijke vlak ook anders kunnen benaderen.

Wellicht had ook de liaison een wettelijke basis kunnen krijgen op grond van de door de wet gesanctioneerde echtscheiding.

De gemeenteraad van Voorschoten nam hier wel een heel vreemde beslissing, die niet alleen een inbreuk maakt op het privé-leven van een ambtenaar, doch in zijn gevolgen een averechtse uitwerking heeft en in wezen het vermeende „kwaad” niet aantast, waarbij de gemeenschap het gelag betaalt.

VERSTARRING

★ ★ Blijkens Het Vrije Volk gaat het N.V.V. ter gelegenheid van zijn zestig-jarig jubileum een actie voeren die er op is gericht het grote verloop van leden tegen te gaan.

De algemeen secretaris, de heer Van Loen, verklaarde in dit verband, dat, naast de gewone redenen van pensioenering, zelfstandig worden of overliden, een uitzonderlijk groot aantal leden als reden voor het bedanken op gaf dat zij de contributie te hoog vonden.

Volgens de heer Van Loen blijkt deze reden echter vaak de dekmantel te zijn voor dieper liggende onlustgevoelens, b.v. omdat men te weinig wordt opgevangen in de sfeer van de vakbond.

Dit is een typische ontwikkeling in onze welvaartsstaat, die te denken geeft en het bewijs levert, dat de vakbeweging tot een ambtelijk apparaat is uitgegroeid, dat niet meer beantwoordt aan het idealisme waarmee in de aanvang werd gestart.

Troonrede en miljoenennota maken duidelijk:

Zelfstandigen komen nog meer in de verdrukking

De troonrede, waarmee de koningin het nieuwe zittingsjaar van de Staten-Generaal heeft geopend, vindt haar zwaartepunt in de aankondiging van de belastingmaatregelen tot dekking van een aanzienlijke verhoging der rijksuitgaven. Zij wordt aldus door de miljoenennota overschaduwd. Daartoe draagt bovendien bij, de omstandigheid dat overigens niet zoveel spectaculaire maatregelen worden aangekondigd als van het „kabinet van sterke mannen”, zoals de regeringscombinatie-Cals wel is aangeduid, mocht worden verwacht.

Het is trouwens nog niet zo lang geleden, dat het zich met zijn regeringsverklaring tot de Staten-Generaal wendde en toen al in grote lijnen een inzicht gaf in het te voeren beleid. Dat dit in verschillende opzichten tot een belangrijke stijging der staatsuitgaven zou moeten leiden, was dus geen nieuws. Alleen een duidelijk beeld van de wijze, waarop die zouden worden gefinancierd - anders dan door leningen - ontbrak en dat ontmoette terecht kritiek.

Deze onduidelijkheid is nu opgehelderd: een forse belastingverhoging, vooral door een aanzienlijke opvijzeling van verschillende verbruiksheffingen, staat ons te wachten. Het „super-weeldetarief” van 25 procent dat voor bepaalde goederen is voorgesteld, heeft nog nooit een minister van Financiën durven voorstellen, ook niet elders in Europa.

Hoe dat met het beginsel van non-discriminatie, dat in de EEG wordt gehuldigd, in het reine kan komen, is ons niet duidelijk. Wel weten wij, dat na het afebben van de te verwachten koopvloed in de laatste maanden van dit jaar, in belangrijke sectoren van het bedrijfsleven een grote terugslag zal optreden, die voor vele ondernemingen ernstige gevolgen met zich zal brengen.

Dat is wel in schrille tegenstelling met de optimistische geluiden, die het Centraal Planbureau over de economische perspectieven van 1966 heeft laten horen. Fikse looneisen vinden daarin een willig startpunt en wij zijn er helemaal niet zeker van, dat de regering ook te dien aanzien zo flink zal durven zijn „de kraan niet meer te laten lekken”; om de beeldspraak van minister Vondeling te gebruiken.

Leven duurder

Het betekent, dat het leven duurder zal worden en dat de toch al uit natuurlijke oorzaken bestaande opwaartse druk op de prijzen door overheidsingrijpen versterking zal ondergaan.

Dat geeft niet alleen de regering, maar ook ons reden tot zorg.

„Het prijsbeleid zal daarom krachtig worden voortgezet, zowel ter bevordering van een evenwichtige economische ontwikkeling als ter verdere verhoging

van het levenspeil”, zo luidt een passage uit de troonrede.

Wanneer in aansluiting hierop de verwachting wordt uitgesproken, „dat de Sociaal-Economische Raad door het uitbrengen van een interim-advies in dit najaar, een bijdrage zal leveren tot een soepele overgang van de huidige naar nieuwe spelregels voor de loonvorming” dan bestaat er gegronde vrees, dat een en ander al spoedig zal leiden tot nieuwe ontwikkelingen, welke voor de ondernemers - vooral die in het midden- en kleinbedrijf - geen verlichting maar verzwarend van hun zorgen zullen betekenen.

Het Centraal Planbureau heeft in zijn gelijktijdig openbaar gemaakte macro-economische verkenning voor 1966 al rekening gehouden met een toeneming van de loonsom per werknemer met 9,5 procent en met een gemiddelde stijging van de contractlonen met 6 à 7 procent. Verwacht wordt een prijsstijging van 4,5 procent en een toeneming van de produktiviteit per man van 5 procent.

Hierin ligt besloten, dat opnieuw de niet-loontrekkenden een behoorlijk deel van het gelag zullen moeten betalen en dat zij hun relatieve inkomenspositie achteruit zien gaan.

Er bestaat dus alle aanleiding om voor grote groepen zelfstandigen, ondanks de voorspelde bestendigheid van de wel-

vaart, een weinig rooskleurig perspectief te verwachten, zulks te meer omdat de tweede tranche van de belastingverlaging pas op 1 januari 1967 werkelijkheid zal worden en de te introduceren belastingspaarbrieven, althans voor hen, niet meer dan een doekje voor het bloeden zijn.

Het is bijzonder merkwaardig en in wezen inconsequent, dat de regering ter voorkoming van voortgaande inflatie de particuliere consumptieve bestedingen door belastingverhoging wil afremmen, doch tegelijkertijd de overheidsuitgaven in belangrijke mate wil opvoeren. Wij dachten zo, dat dit hinken is op twee tegenstrijdige gedachten en in strijd komt met een evenwichtig conjunctuurbeleid.

Grote risico's

De aanpak van, zonder twijfel gewichtige problemen, die naar buiten een flinke indruk moeten vestigen, schept niet alleen grote risico's voor de economische stabiliteit, maar komt bovendien ten laste van bepaalde groepen der bevolking en van het bedrijfsleven. Derhalve leidt zij tot een frontale botsing met een op sociale rechtvaardigheid en gelijkberechtiging gefundeerde lasten- en inkomensverdeling.

Een schrale troost wordt geboden in die ene zin uit de troonrede: „In overleg met het bedrijfsleven zullen regelingen worden getroffen voor de ontwikkeling en sanering van midden- en kleinbedrijf”.

Wat dat in concreto betekent, zal nog moeten worden afgewacht, maar het is bepaald weinig bemoedigend voor de ondernemers in deze sector van het bedrijfsleven, dat aldus de nadruk gaat vallen op de zorg voor een eenvoudige, maar nette begrafenis van veler economisch bestaan, dat bij een positief gericht beleid tot verheffing van de zelfstandige kracht in onze samenleving, in vele gevallen gehandhaafd zou kunnen blijven.

Dat de troonrede over dit gezichtspunt, dat levensbelang en -geluk van duizenden burgers raakt, in alle talen zwijgt, spreekt voor ons boekdelen.

v. d. L.

Kadercursus 1965 begonnen

Op 2 en 3 oktober jl. namen in het Conferentie-oord De Pietersberg ruim honderd kaderleden en jongeren deel aan het eerste weekend van de vijfde algemene oriënteringscursus over de politiek. Nadat in een serie cursussen gedurende de jaren 1960, 1961, 1963 en 1964 een min of meer afgerond geheel was bereikt, begon dit jaar een nieuwe cyclus. Daar vele deelnemers aan de oude cyclus pas na 1960 voor het eerst aan de kadercursussen waren gaan deelnemen, waren er ondanks dit nieuwe begin toch nog betrekkelijk veel oude bekenden naar Oosterbeek gekomen. Daarnaast zorgde een groot aantal nieuwe cursisten voor een record- tevens maximum aantal deelnemers.

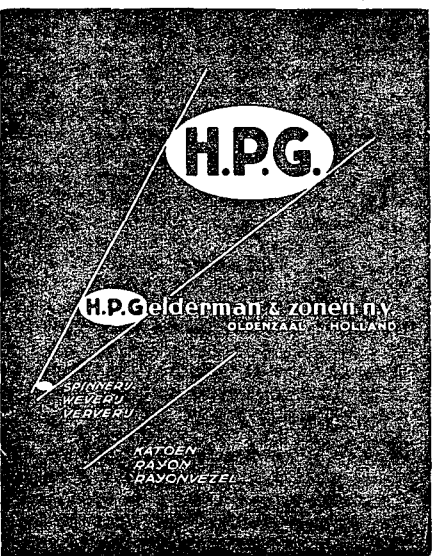
De eerste cursusdag begon met een inleiding door de Leidse hoogleraar prof. dr. H. Daalder over de wetenschap der politiek. Zeer tot hun spijt zagen de deelnemers zich een inleiding van onze erevoorzitter over „De ontwikkeling der staatkundige verhoudingen in Nederland in de 19e eeuw als basis voor het

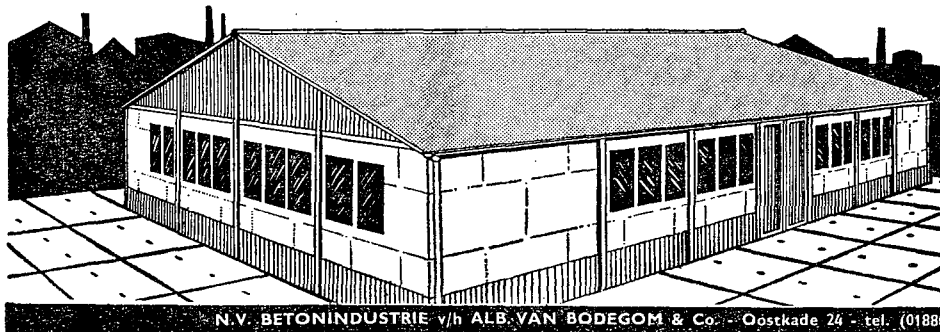
heden”, ontgaan, daar prof. Oud door een keelaandoening verhinderd was. Gelukkig kon worden aangekondigd dat prof. Oud tijdens het derde weekend op 13 november a.s. zal spreken.

In het voor prof. Oud's voordracht in de plaats gekomen vragenuurtje boeiden de antwoorden van de conferentievoorzitter, mr. H. van Riel, de aanwezigen in zodanige mate, dat het normale sluitingsuur ver werd overschreden, tot schade van het Arnhemse horeca-bedrijf, dat zich de gebruikelijke verteringen zag ontgaan.

De eerste voordracht op de tweede dag kwam weer voor rekening van de heer Van Riel, die een boeiende beschouwing hield over regionalisme, confessie en politiek in Nederland sinds 1848.

Met een uiterst heldere inleiding van prof. mr. D. Simons, hoogleraar te Rotterdam, over de staatkundige structuur in Nederland, werd het weekend besloten.

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend beton en prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

Doelmatige ontwikkelingshulp (1)

Men moet weten waarover men praat

Het wordt steeds duidelijker, dat de sedert Trumans rede van januari '49 verleende hulp in geld en goed, welke een gigantische vorm heeft aangenomen, niet de gunstige resultaten heeft afgeworpen, als bijv. het z.g. Marshallplan voor het herstel van het door de tweede wereldoorlog zo geteisterde West-Europa. Allerwegen in de landen van Azië, Afrika en Zuid-Amerika heerst onrust, koude of hete oorlog, terwijl er slechts enkele gebieden zijn aan te wijzen, waar de maatschappelijke ontwikkeling vooruitgang toont: Israël, Soedan, Ethiopië en Maleisië.

Gigantisch is de steun geworden. De USA alleen claimt een bedrag van 100 miljard dollar, zodat men veilig mag taxeren, dat het totaal aan verleende steun door alle westerse staten (inclusief de USSR) een bedrag van 130 miljoen dollar zal hebben bereikt. Nederland participeert daarin met een jaarlijks bedrag van f 250 tot f 300 miljoen begrotingsgeld (Dat zijn belastingen); daarbij dient nog te worden opgeteld al hetgeen door particuliere organisaties werd bijeen gebracht en besteed, zoals het Rode Kruis, de Missie, de Zending, de Wereldraad van Kerken de Wilde Ganzen, de Novib e.a. organisaties, waarvan de bedragen niet bekend zijn.

Deze particuliere organisaties hebben echter hun hulpverlening planmatig gericht en zijn in de meeste gevallen in staat geweest de wijze van hulpverlening ter plaatse te controleren door deskundigen. Deze bilaterale hulpverlening op kleine schaal bergt meer kansen op succes (Tolten, Doussadj en Grieks bevoelingsproject) dan de hulp verleend in miljoenenbedragen tot uitvoering van grote, vaak meerjarige plannen, welke bovendien nog vaak ongecontroleerd worden uitgevoerd onder het motto: hulp zonder voorwaarden. Deze hulp op grote schaal wordt vrijwel uitsluitend door de internationale organisaties verleend (Wereldbank, Internationaal Development Association Food & Agricultural Organisation e.d.) welke hun gelden ontvangen uit de bijdragen van de lid-staten, die naar gelang van de omvang van de jaarlijkse bijdragen, vertegenwoordigd zijn in de besturen dezer organisaties. Deze internationale vorm van steunverlening wordt multilateraal genoemd. Ook de steun, welke door het speciale fonds van de Europese Gemeenschap (EEG) wordt gegeven, moet multilateraal genoemd worden.

Hoe langer hoe meer beginnen de westerse regeringen te bemerken, dat rechtstreekse steunverlening van land tot land bepaalde voordelen kan bieden!

Men wordt direct geconfronteerd met het probleem van een door een vreemde staat gesignaleerd „tekort” in de ontwikkeling en wil dat probleem mee trachten op te lossen;

gaat het verzoek om hulp uit van een vroeger staatkundig verbonden land (voormalige kolonie), dan beschikt men nog over zeer veel wetenschap betreffende het land en het volk, dat hulp vraagt en kan men nog deskundigen in eigen land vinden, die aan het opstellen van een plan en het uitvoeren daarvan kunnen medewerken;

van controle op de uitvoering van dat plan, wordt de bijstand bij de uitvoering ervan, een accent-verschuiving waarvoor de nieuwe leiders der te helpen volken bijzonder gevoelig zijn.

Fr. A. Franke heeft in punt 9 van zijn referaat over een op 6 maart 1965 te Leiden voor het congres van de Kamercentrale van de VVD zijn vinger op de wonde plek gelegd en één der voornaamste oorzaken der vele mislukkingen aangewezen:

„9. De politieke invloed in de ontwikkelingshulp is veel te groot. Te weinig wordt rekening gehouden met de wetenschappelijke benadering van het vraagstuk, dat veel gecompliceerder blijkt te zijn dan men aanvankelijk dacht”.

Het ligt naar mijn mening op de weg van de liberale partij om te trachten de tot dusverre gevolgde naïeve en specu-

latieve methode van hulpverlening zodanig te doen wijzigen, dat zij menselijk aanvaardbaar is voor alle partijen en de grootst mogelijke kans op succes zal bieden, dus: wetenschappelijk verantwoord zal zijn. De VVD zou liberale figuren als: Thorbecke, Lely Oud en anderen, niet voldoende eren, wanneer er geen partijenleiders te vinden zouden zijn, die de uitdaging van de ingewikkeldheid van het ontwikkelingsprobleem durven te aanvaarden, de moeilijkheden onder de ogen trachten te zien en het hunne proberen bij te dragen aan de verheldering van een vraagstuk, dat zoveel hersens, maar vooral harten bezighoudt.

Mogen wij de uitspraak van Prof. S. Kortweg, vastgelegd in het punt 2 van zijn referaat, gehouden op het genoemde congres van 6 maart 1965 te Leiden zonder critiek aanvaarden? Dit punt luidde:

„2. Het heeft weinig zin te twisten over de inhoud van het begrip ontwikkelingshulp”.

Nu is het bij een gesprek of bij een studie noodzakelijk, dat men het eens is over de formulering van begrippen. Uit de punten 1 en 3 van hetzelfde referaat blijkt, dat de heer Kortweg zelf bezwaren ondervond van de termen: „ontwikkelingslanden” en „ontwikkelingshulp”. Voordat men van het woord „ontwikkelingshulp” overgaat tot de daad van hulpverlening, welke zeer verschillende vormen en omvang kan hebben, kan men niet ontkomen aan het nadenken over de betekenis daarvan (Antweiler, blz. 13). Het is de katholieke theoloog uit Münster prof. dr. Anton Antweiler geweest, die in zijn boek *Entwicklungslehre: Versuch einer Theorie* (Paulinus-Verlag, Trier) op uitvoerige wijze de begrippen: ontwikkeling, onderontwikkeling, hulp, ontwikkelingshulp, helder en uitvoerig inhoud geeft, om op grond van het verkregen theoretische uitgangspunt de volgende hoofdstukken van zijn boek op te bouwen.

Laat ik trachten zijn vele bladzijde omvattende tekst met eigen woorden te omschrijven.

Ontwikkelen doet zich voor in de levenloze en de levende natuur. Van zandkorrel tot zandsteen; van kiem tot plant en van embryo tot levend wezen. Voor het ontwikkelen zijn krachten nodig, welke aan de natuur ontleend worden, zowel materiële als geestelijke krachten. Ontwikkelen kan zich in verschillende vormen voordoen:

als ontplooiën: het zichtbaar maken en ordenen der gaven van de natuur, waarbij een kracht van buitenaf of van binnen uit noodzakelijk is (de warmte voor het broedei; de gedachtenwereld van de mens);

als vergroten: zoals bij waterdruppel bron, beek, rivier, zee; de normale

groei van levende wezens, zowel lichamelijk als geestelijk.

als vergroten en tegelijk veranderen als bij cellen, weefsel, plant en dier. Hoeveel vormen zijn in deze wereld mogelijk, door samenvoeging van eenheden;

als vergroten, veranderen en verfijnen of beschaven: hetgeen in het bijzonder op de mens van toepassing is, want uit enkele cellen groeit het embryo, wordt het kind geboren, dat van zuigeling, kleuter, puber de volwassen leeftijd bereikt en die voorbestemd is om zich steeds weer opnieuw zowel in zijn omgeving aan te passen, als met eigen natuurkrachten rekening te houden (instinct, gevoelens, verstand).

Voor al deze processen dienen de voorwaarden gunstig te zijn. Is dat niet het geval, dan verkommt de ontwikkeling, komt tot stilstand en verdwijnt ten slotte. In het vervolg zullen wij ons uitsluitend met de ontwikkeling van de mens bezighouden, want wie van onderontwikkelde gebieden of ontwikkelingslanden spreekt of denkt, bedoelt eigenlijk de mensen, die daar wonen en werken en wier maatschappelijk of geestelijk ontwikkelingspeil, vergeleken met dat der blanken, minder hoog is dus is „achtergebleven”. De vraag rijst natuurlijk: is deze vergelijkingsmaatstaf wel juist, redelijk, wetenschappelijk verantwoord? Mag men wel het „peil der westerse beschaving” hanteren en zouden, zodoende, geen domheden of onherstelbare fouten kunnen worden gemaakt? Hebben deze volken geen eigen beschavingsbezit waarin belangrijke geestelijke waarden zijn opgenomen? Loppen wij niet de kans met onze „technische wonderen” die volken los te weken van eigen normen van fatsoen en recht, tengevolge waarvan volken kunnen ten ondergaan?

Hulp speelt zich tussen mensen af. De helper moet bekwaam zijn, de geholpen moeten geholpen willen worden. De hulp moet moreel te verdedigen zijn en maatschappelijk te dragen zijn door beide partijen. Onderontwikkeling is een toestand, welke men niet langer kan of wil aanvaarden. Om verbetering te bereiken neemt men of zelf het initiatief (Czaar Peter de Grote) of men laat vreedse deskundigen overkomen: Nederlandse waterbouwkundigen, die in Engeland een polder hielpen maken. Bij elke ontwikkeling is hulp, bijstand of voorlichting nodig, hetzij van ouderen van het eigen volk, hetzij van leermeesters. Sedert het ontstaan van de mensheid, is de mens, die zijn algehele ontwikkeling uitsluitend op eigen kracht verrichtte, een onbestaanbaar fenomeen.

De opgroeiende mens heeft door schade en schande geleerd, heeft aandachtig gekeken, toegelust, nagedacht en steeds opnieuw bewegingen, handelingen denkwijzen nagebootst en kan soms — na oefening en concentratie — ook eigen gedachten ontwikkelen en de vruchten daarvan in daden omzetten. In het gehele ontwikkelingsvraagstuk staat de mens centraal, met al zijn groeperingen familie, stam, volk, dorp, stad, staat, internationale organisatie. Het is het „particulier initiatief”, de ondernemingsgeest, de zucht naar avontuur of rijkdom, welke de mens voortdrijft.

Het is reeds bij de jagende en vissende mens, dus tijdens de eerste ontwikkelingsstap, aanwezig. Zonder kennis van de kracht en de zwakte van het begerde dier, zijn leefgewoonten en de omgeving waarin het zich ophoudt, heeft een jager of visser nauwelijks kans te slagen. Hij moet de wildsporen kunnen volgen, doorzettingsvermogen bezitten, kennis van oerwoud en viswater bezitten. Hij moet in teamverband opereren.

Dat geldt zowel voor de pre-historische als voor de hedendaagse mens. Trekt het wild weg door verandering van klimaat (ijstijden), dan zwerft de mens er achteraan. Dan wordt de stap gemaakt van het afbranden van stukken grond in de wildernis en gaat de mens met pootstok of hak de grond bewerken en zaad uitstrooien. De primitieve landbouw ontstaat. Tussen de keerkringen treft men dit stadium nog aan.

Dan ontstaan in het tweestromenland (Euphraat en Tigris) en in China, wellicht ook reeds in India enkele duizenden jaren voor Christus, de beschaving der stroomgebieden met door bevoeling veel verder gevorderde landbouw. De stedenvorming ontstaat in die Aziatische gebieden toen Europa nog een barbarenland was. Bestuursorganisaties ontstaan in de vorm van militaire dictaturen. De eerste wetenschappen — ook de exacte — ontstaan, kortom Azië is ontwikkeld en daarbij vergeleken is Europa onderontwikkeld.

Na de ontdekkingen van Newton e.a. geleerden begint Europa — op basis van de Grieks-Romeinse en de Christelijke beschaving — de natuurkrachten te bestuderen en toe te passen: windkracht (molens overgenomen uit Perzië); waterkracht (watermolens uit Azië); warmte (stoommachine); electriciteit en ten slotte atoomkracht.

Bussum

D. H. MEYER

De gemeenteraad blijve het hoofd der gemeente

Op 2 oktober vond te Haarlem een regionale vergadering van de Vereniging van Staten- en Raadsleden plaats. In deze bijeenkomst welke gepresideerd werd door mevrouw G. A. Holz Müller-Teengs, heeft dr. A. J. Vis, wethouder van Bussum, een inleiding gehouden over de vraag of de gemeenteraden tegenwoordig nog wel volkomen handelen overeenkomstig de bedoeling van de gemeentewet. Heeft het nog zin te spreken van de gemeenteraad als hoofd der gemeente of is dit college meer en meer een controlerend lichaam geworden, dat diverse taken delegeert?

Moeten wij aldus de dr. Vis, wel gaan in de richting van overdrachten van raadsbevoegdheden, of dienen wij de gemeenteraad volledig te herstellen in de zin gelijk Thorbecke dat in zijn gemeentewet bedoeld heeft.

Spr. is van mening, dat het zwaartepunt van het bestuur der gemeente in het algemeen te veel bij B. en W. is komen te liggen en hij bestrijdt de mening, dat de raad minder geschikt is om te besturen dan B. en W. Alles wat behoort tot de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente, moet de raad passeren, opdat de raad o.a. controle kan uitoefenen.

Men zegt wel eens de raad is overladen met werk, maar daar mag men niet te zwaar aan tillen, het grote bezwaar van delegatie is, dat openbare behandeling van zaken achterwege blijft. Het is wel goed dat B. en W. weten, dat de raad over alle gemeentezaken kan oordelen en zelf wel kan bepalen welke zaken z.g. hamerstukken kunnen zijn.

Spr. geeft toe, dat het werk van de gemeenteraad veel omvattend is, maar dat is geenszins van dien aard, dat het in casu bedoelde principe van Thorbecke verlaten mag worden. Ten aanzien van de nu en dan verkondigde mening, dat de raad niet over alle zaken voldoende deskundig is, wijst Spr. er op, dat de raad als het ware het klankbord der gemeente is, dit college is volksvertegenwoordiging.

Na deze inleiding ontspoon zich een interessante discussie, waarbij duidelijk bleek, dat de vergadering instemde met het betoog van de inleider. Het was een werkelijk nuttige middag en zoals heel vaak, de afwezigen hebben veel gemist.

Regionale Vergadering van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de V.V.D. te Assen

De vergadering van de afdelingen van onze vereniging in de drie noordelijke provincies in Assen op zaterdag 2 oktober 1965 had een zeer geanimeerd verloop.

De heer Siebers, vice-voorzitter der vereniging, presideerde en gaf na een kort welkomwoord de heer Van Ommen Kloeke uit Den Haag gelegenheid zijn causerie te houden.

Spreker, zelf lid van de Haagse raad, kondigde aan, het voornamelijk te zullen hebben over het uitdragen van het liberale beginsel — het beginsel der Vrijheid, doch vrijheid in gebondenheid — in onze gemeenteraden. Hoewel hij ervan overtuigd was, dat in de raden heel veel punten worden behandeld, waarbij de politiek geen rol speelt, was hij toch van mening, dat er ook heel wat zaken ter sprake kwamen, waarbij nog wel eens vergeten werd deze aan onze beginselen te toetsen.

Achtereenvolgens besprak hij een groot aantal onderwerpen, waarbij hij telkens duidelijk aantoonde, dat de mogelijkheid bestond ter zake een duidelijk liberaal geluid te doen horen.

Na de causerie, met hartelijk applaus beloofd, werden van verschillende zijden vragen gesteld en een enkele opmerking gemaakt, welke door de spreker op prettige, afdoende wijze werden beantwoord.

Hierna sprak de voorzitter een hartelijk woord van dank en van opwekking en sloot de vergadering.

al meer dan 100 jaar
prefereren fijnproevers

DROSTE

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Dienstplicht voor meisjes

Wij ontvingen de volgende verklaring: De afdeling Rijswijk-Voorburg-Delft van de J.O.V.D. in vergadering bijeen op 23 september 1965 te Rijswijk Z.H. overwegende: dat de verzorging van zieken en bejaarden door een voortdurend gebrek aan verzorgend personeel ernstig wordt bedreigd; dat de hoofdzaak van het tekort moet worden gezocht in de overbelasting van het verzorgend personeel, welke zich toespitst in avonduren en weekeinden; dat de invoering van een dienstplicht voor meisjes geen oplossing biedt, aangezien het verplichtstellen van een dergelijke taak weerstanden opwekt en derhalve niet tot een reële oplossing leidt; spreekt als haar mening uit: dat een appèl op het vrouwelijk deel van de bevolking een gedeelte van de vrije

tijd uit eigener beweging ter beschikking te stellen van zieken- en bejaardenzorg een reële kans tot slagen biedt bij een gecoördineerde samenwerking in kerkelijke centra en vrouwenverenigingen; dat het zwaartepunt bij dit appèl moet komen te liggen op een sterkere propaganda voor, en bekendmaking met het bestaande werk van genoemde instellingen op dit terrein, en gaat over tot de orde van de dag. Ondergetekende is het met bovenstaande eens, maar wil er enkele kanttekeningen bij maken:

Het is merkwaardig dat de voorstanders van dienstplicht niet inzien, dat dienstplicht, dwang, geheel niet te rijmen valt met een verzorgende functie. Die moet men gewillig, vrijwillig vervullen. Maar ook voor vrijwillig werk in engere zin is een kader nodig en geld, en geen van beide zijn tegenwoordig zo gemakkelijk te krijgen.

Verder zijn nog lang niet alle directies bereid vrijwilligsters in hun werkschema op te nemen; het past niet en men gaat er niet zo gemakkelijk toe over het te veranderen. En ook bij de verpleegsters is weerstand.

Die instellingen, die reeds dergelijk vrijwillig werk organiseren, kunnen over de moeilijkheden meepraten.

Om enkele te noemen: Rode Kruis, U.V.V., het z.g. „diaconale jaar”, de hulp tijdens weekenden door de jeugd in oecumenisch verband op de Veluwe, elk op eigen wijze.

Maar al is het vrijwillige werk dat reeds gebeurt betrekkelijk bescheiden, toch neemt het langzamerhand toe.

Misschien is juist die langzame groei wel goed; men kan het werk daardoor met de beperkte mogelijkheden die men heeft op verantwoorde wijze doen.

Groeten doet het, dat is zeker. Ieder meisje, iedere vrouw, die mee wil werken, kan in haar omgeving wel een instelling vinden, die haar de weg kan wijzen. J. H. S.

Vragen

Voor onze conferentie op 16 en 17 oktober in Oosterbeek stromen de aanmeldingen nu binnen; wij hoeven er niet aan te herinneren. Wel willen wij herinneren aan de vragen voor het „vragenuur”, want die ontvangt het bestuur graag tevoren. Wilt u die nu zenden?

UIT DE PARTIJ

Propagandacommissie vergaderde

Op vrijdag, 1 oktober j.l., vergaderde, onder voorzitterschap van de heer H.J.L. Vonhoff, de propagandacommissie der partij. Spreker: mr. dr. C. Berkhouwer, over Europa.

Besproken werden de op 3 november a.s. te houden verkiezingen voor de Polder-Commissie Oostelijk Flevoland en de voorbereidingen voor de Provinciale Statenverkiezing 1966.

Winschoten actief

De afdeling Winschoten van de V.V.D. hield, onder voorzitterschap van de heer A. van Rozen, een goed bezochte leden-

STALEN MEUBELEN

GISPEN CULEMBORG

vergadering in hotel „Vrijheid”. Bij het punt; bespreking kandidaatstelling leden Provinciale Staten werd een lijst met aan te bevelen personen opgemaakt. Verder besloot men met een eigen lijst uit te komen bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1966.

Tot slot gaf de heer M.A.E. Jonxis op bijzonder prettige manier zijn indrukken weer, verluucht met dia's, over zijn in augustus j.l. gemaakte reis door Rusland.

Nieuw bestuur afdeling Baarn

Het bestuur van de afdeling Baarn is als volgt samengesteld:

S. Brugman, voorzitter; P. K. H. Meyer Swantée, secretaris; J. C. F. Legemaat, penningmeester; Mevrouw M. C. A. Brewer van Vrijenes-Erdbrink, R. Dollekamp, J. P. Geytenbeek, J. Verhey, allen leden.

Brandsteder

MEUBELEN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefon 24 87 16

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN „MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN VUURVASTE ISOLATIESTENEN ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

NOORDELIJK LIBERAAL CONGRES TE DRACHTEN, 9 OKTOBER a.s.

De Kamercentrales Leeuwarden, Groningen en Assen van de V.V.D. organiseren een **NOORDELIJK LIBERAAL CONGRES**,

dat zal worden gehouden op ZATERDAGMIDDAG 9 OKTOBER 1965 in een der zalen van „DE LAWEI” te DRACHTEN. Aanvang twee uur.

PROGRAMMA: 2.00 uur: Aankomst van de deelnemers.

2.30 uur (precies): Opening door de voorzitter van de Kamercentrale Leeuwarden, de heer H. A. Boersma.

INLEIDINGEN: te houden door:

mr. H. VAN RIEL, fractie-voorzitter van de V.V.D. in de Eerste Kamer der Staten-Generaal en lid van het College van Gedeputeerde Staten in de provincie Zuid-Holland, over: „DE POLITIEKE SITUATIE VAN HET OGENBLIK”.

Korte pauze

Drs. J. A. F. ROELEN, burgemeester van Zwolle en vice-voorzitter van de V.V.D., over „RECREATIE EN RUIMTELIJKE ORDENING”.

Pauze

Hierna bestaat er gelegenheid tot het stellen van schriftelijke en/of mondelinge vragen. Omstreeks 5.15 uur: sluiting door de voorzitter.

De besturen van de Kamercentrales Leeuwarden, Groningen en Assen, zullen uw komst op hoge prijs stellen.

„Houdt de Vrijheid hoog!”

UNITED DAIRY- MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

N.V. W. A. HOEK'S Machine- en Zuurstoffabriek

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecompriëerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

Voor Uw was

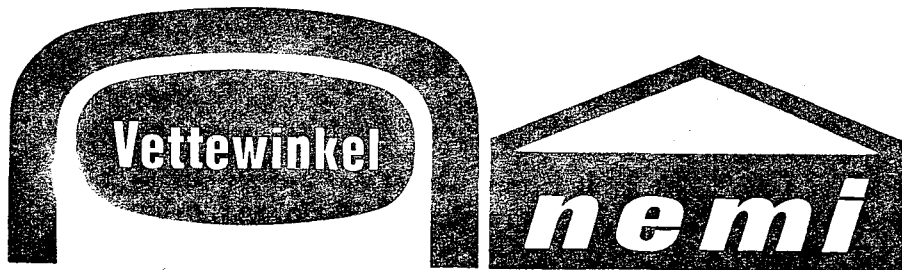
NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industriëlakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444
ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

N.V. Steenfabriek v/h J. B. Mijnlief

WAALBANDIJK - DRUTEN - POSTBUS 7
TELEFOON 08870-2060

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM - VASTELAND 30 - TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

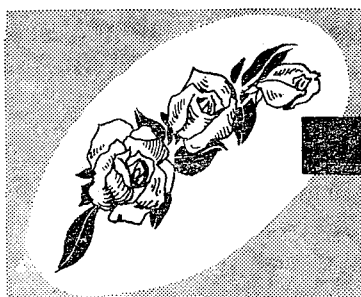

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN
EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwrichting
Holleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

Nivellering naar boven

In onze bespiegelingen van een paar weken geleden over de automatisering van het produktieproces hebben wij de (mogelijke) psychologische en politieke tegenkanten breed uitgemeten. Daarom nu in het kort een psychologisch, en daardoor wellicht ook politiek, gunstige mogelijkheid: een kans om het aanzien en het zelfrespect van de „arbeider” in het geautomatiseerde bedrijf te vergroten.

De directies van Shell Nederland Raffinaderij N.V. in Pernis en Shell Nederland Chemie N.V. in Rotterdam hebben met de vertegenwoordigers van de vakverenigingen in deze branches in de tweede helft van september nieuwe collectieve arbeidsovereenkomsten gesloten, waarin de integratie van de arbeidsvoorwaarden van het personeel op uurloon, weekloon en maandsalaris (let wel salaris) is opgenomen. Reeds eerder waren dergelijke c.a.o.'s afgesloten voor de andere Shell-bedrijven in Nederland, zodat thans de begrippen „uurloner” en „weekloner” bij de Nederlandse tak van de dikke Koninklijke/Shell-stam tot het verleden behoren.

Het onderscheid tussen „beambten” en „arbeiders”, dat vanouds in vrijwel de gehele Nederlandse industrie en ook in andere takken van bedrijf bestond, is al tijden lang onderwerp van gesprek, zowel binnen de ondernemingen als in werkgemers- en werknemerskringen. De arbeidsomstandigheden in beide categorieën wijzigden zich zo sterk, dat men zich begon af te vragen of de verschillen in arbeidsvoorwaarden en sociale status nog wel reëel waren.

De verschillen in status komen op allerlei wijze naar voren b.v. in de prikklok die voor de man met de blauwe kiel wel en voor de meneer met het „witte boordje” niet gold.

Een aantal bedrijven is overgegaan tot een maandelijks loon-salarisbetaling voor alle werknemers, maar nog niet tot volledige integratie van de regels waaraan het personeel zich heeft te houden, e.d. Dat laatste geschiedde slechts bij een enkel, meest nieuw gesticht bedrijf. De Koninklijke is het eerste grote, gevestigde werkgever in ons land die de arbeidsvoorwaarden voor alle werknemers gelijk heeft gemaakt, behalve de arbeidstijd. Geen accentuering meer van „sociale verschillen”. De geoefende vakman van middelbare leeftijd hoeft zich niet meer achtergesteld te gevoelen bij een tikjuffrouw van achttien lentes. Een belangrijk winstpunt en een rechtvaardiging van de handenarbeid, dachten wij.

De Nederlandse Shell-tak kon hier toe sneller overgaan dan anderen,

zo zegt zij, omdat door de voortschrijdende automatisering van haar bedrijven, in toenemende mate, ook

in de uitvoerende sector een beroep wordt gedaan op „hoogwaardig” personeel. „Daardoor hebben de historisch gegroeide verschillen in arbeidsvoorwaarden en status tussen beambten en arbeiders hun functionele betekenis verloren”.

Automatisering

Een gunstige kant van de automatisering dus. De motivering dat het

personeel „hoogwaardiger” wordt en dus de gelijkschakeling eenvoudiger, doet bij ons overigens nog wel een enkel vraagteken rijzen. Wat is „hoogwaardig”?

Een waarom verliezen nu, door het automatiseringsproces, de verschillen hun historisch gegroeide functionele betekenis, ook voor het „niet-hoogwaardige” personeel.

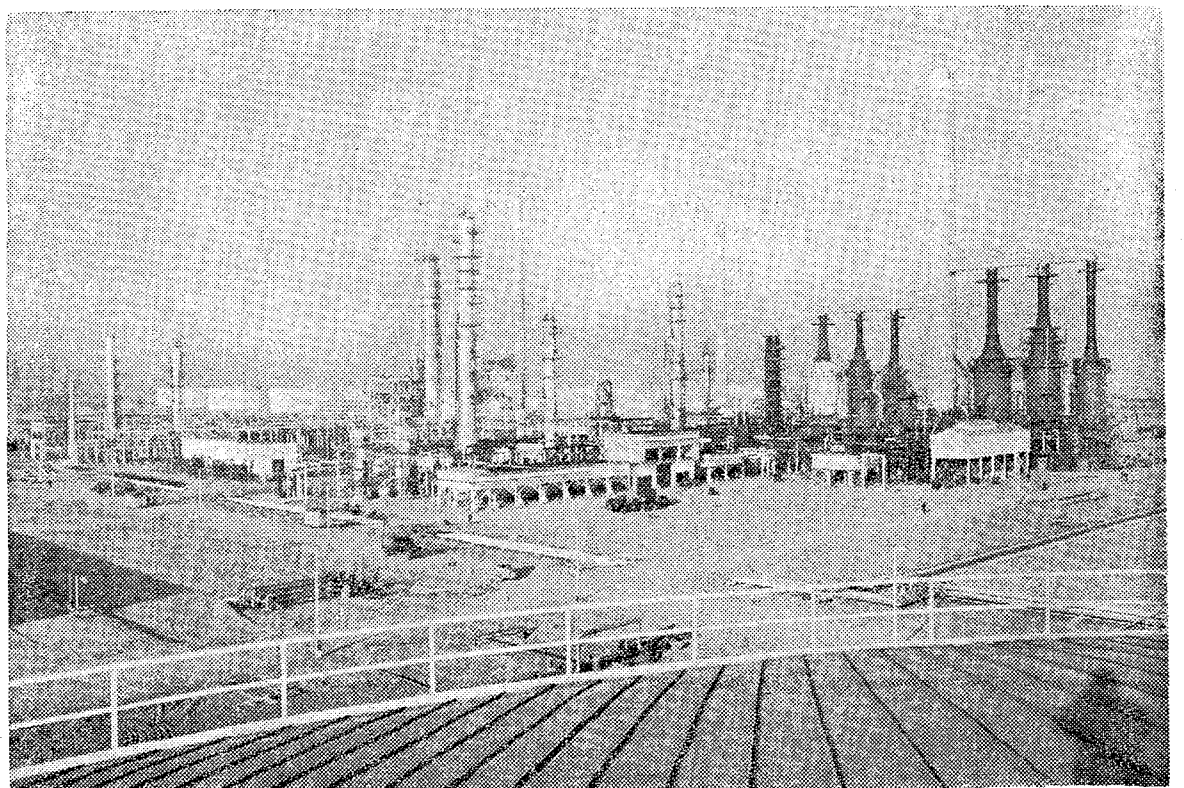
Wij dachten, dat — automatisering of niet — er in onze tijd eens afstand moest worden genomen van de historisch gegroeide verschillen in de status van werkende mensen; d.w.z. van verschillen die — hoe begrijpelijk misschien ook in histo-

daaronder. Het wordt tijd dat wij allen respect krijgen voor dit soort werk en voor de mens die haar verricht. Het wordt tijd dat wij beseffen dat de „standing” van de mens niet afhangt van zijn dagelijkse werk, maar van de wijze waarop hij die verricht, goed en toegewijd of slecht, en van de wijze waarop hij zijn medemensen tegemoet treedt en zijn maatschappelijke plichten kent. Het wordt tijd dat wij weten dat er ook onder de mannen met de boezeroens „heren” zijn en onder de „heren” omgekeerd.

Status

Wij geloven dat dit vraagstuk, dat van de „status” één van de wezenlijkste van onze tijd is. Zeker voor de politieke verhoudingen. De partij-keuze wordt teveel beïnvloed (ook bewust) door afkeer van een bepaalde „stand”. Dit werkt naar beide kanten.

Voor een liberale partij, die moet

Onderscheid tussen „beambten” en „arbeiders” in de geautomatiseerde olieraffinaderijen in Nederland.

risch licht — in wezen altijd onjuist zijn geweest. Verschillen in kwaliteit en belangrijkheid van arbeid en in produktiviteit en in originaliteit moeten uitdrukking vinden in de geldelijke beloningen, niet in plicht om te „prikken” bij het komen en het gaan.

Zoals gezegd het is een kwestie van rechtvaardiging van de arbeid met de handen, ook van de geringste (maar in het leven noodzakelijke)

streven naar de zo groot mogelijke vrijheid van alle mensen, niet gedifferentieerd door de aard van hun werk, ligt dit alles wel heel scherp. Geestelijke vrijheid wil ook, en naar onze smaak allereerst, zeggen: vrij van (klasse)vooroordelen en van rancunes jegens medemensen. Daarom verheugen wij ons over deze gelijkschakeling, die is en moet zijn een nivellering naar boven.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel air conditioned)

waar de gast ^{con}oning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAIGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT

GROTE TERRASSEN

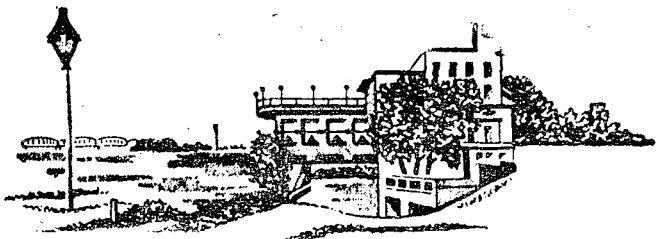
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Rijnnotel - Arnhem

annex SAVOY - RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Ontwerp nieuw
beginselprogramma

(Zie pag. 6-7)

V.V.D. biedt constructief financieel alternatief

Het Haagse perscentrum Nieuwspoorpoot op woensdagochtend 11 uur.

De V.V.D. zet tegenover de pers uitte- en, op welke manier de 1 miljard gulden van minister Vondeling kunnen worden bespaard, zonder dat belastingverhogingen en belastingspaarbrieven nodig zijn en zonder dat er de noodzakelijke en ook door de Liberalen bepleitte collectieve voorzieningen in de knoel behoeven te komen. In de ontmoeting met de pers was van de zijde van de V.V.D.-Kamerfractie aanwezig de fractievoorzitter, de heer Geertsema, alsmede zijn medeleden de heren Van Dijk, Joekes, Porthoine, Witteveen en Toxopeus, terwijl de bijeenkomst werd geleid door het hoofdbestuurlid, de heer Korthals Altes.

Terzake welke principes daarbij gelden en volgens welke hoofdlijnen een verantwoord financieel beleid kan worden gevoerd waarbij een evenwicht wordt gevonden tussen de collectieve gemeenschappelijke belangen en die van iedere burger afzonderlijk. Bij de opstelling van dit Liberale alternatief, een stuk teamwork, waar de hele Kamerfractie aan heeft gewerkt en zonder de hulp van 'n uitgebreid ambtenarenapparaat, waarop de minister nu eenmaal kan rekenen, is er van uitgegaan, dat een aantal collectieve voorzieningen nu eenmaal moeten worden uitgebreid en dat daaraan ook niet getornd zal worden en dat daarvoor geld, zelfs heel veel geld, nodig is. Bovendien is men er zich van bewust, dat dit geen pijnloze operatie is, waar uitgaven nu eenmaal moeten verminderen zal ergens pijn kunnen ontstaan, maar hoe men het ook wendt of keert, het plan-Vondeling is bij uitstek een pijnlijke operatie. Daarenboven moet het mes erin gezet worden, omdat de overschrijding te hoog is en die overschrijding heeft weer tengevolge, dat daardoor een ongunstige

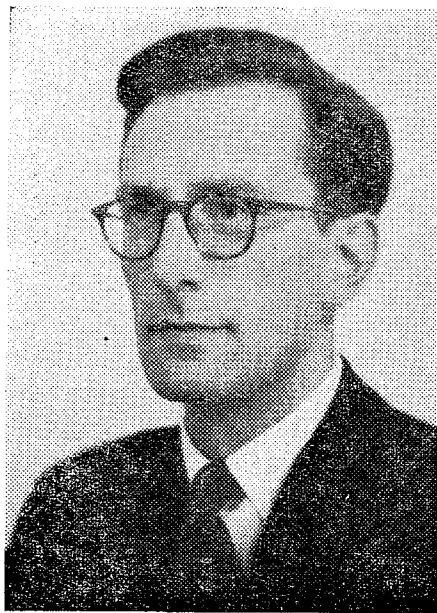
invloed wordt uitgeoefend op de gehele Nederlandse economie.

De uitlatingen van de kant van de vakbonden laten op dit punt geen ruimte voor enig misverstand.

In de vorige kabinetten, zonder socialisten maar ook in de jaren daarvoor, is het gezonde principe van de prioriteiten gehanteerd en is met zorg afgewogen welke voorzieningen kunnen worden getroffen en welke uitgaven verantwoord zijn, gebaseerd op de gedragsregels dat tussen de stijging van het nationale inkomen en de overheidsuitgaven een onlosmakelijk verband bestaat.

Om dit te bereiken is die keuze noodzakelijk en moeten bepaalde uitgaven, hoezeer op zichzelf ook wenselijk naar een later tijdstip worden verschoven. Bovendien dient ervoor gewaakt te worden, dat er geen uitgaven worden gedaan, die niet een evenredige stijging van produktiviteit en efficiency meebrengen. Hier dreigt anders het levensgroot gevaar, dat de wet van Parkinson, het gevaar van de onevenredige uitbreiding van bijv. het ambtenarenkorps, werkelijkheid gaat worden.

Als derde punt is er de noodzakelijk-

TH. H. JOEKES

heid om overheids-subsidies zoveel mogelijk af te schaffen of althans de afschaffing geleidelijk te laten verlopen

waar deze niet meer strikt noodzakelijk zijn. Duidelijk voorbeeld zijn de subsidies op het brood. Daarbij komt nu het geval van het brood ook nog de noodzaak, dat in 1970 binnen het kader van de E.E.G.-overeenkomsten die subsidies geheel moeten verdwijnen en er is dus alle aanleiding, daar reeds nu mee te beginnen. Alleen die vermindering van de niet meer noodzakelijke subsidies levert een uitgaven-vermindering van 30 miljoen gulden op.

Tenslotte getuigd het van wijs beleid, ook de verborgen subsidies duidelijk aan het licht te brengen en vervolgens ook zeer geleidelijk aan op te heffen. In de sfeer van de overheidsbedrijven is het een merkwaardige zaak, dat bijv. bij de pakketpost het verlies even groot is als het bedrag aan inkomsten. Ook met het verdwijnen van deze verborgen subsidies zullen miljoenen kunnen worden bespaard.

In vrijwel elk begrotings-hoofdstuk zijn posten te vinden waarop de uitgaven kunnen worden verminderd. Op het stuk van de Volkshuisvesting gaat 't om een bedrag van 420 miljoen gulden, wanneer 15.000 woningen worden overgeheveld van de woningsector naar de vrije sector. Bovendien strookt een dergelijke overheveling met de verlangens zoals die bij de meerderheid van de bevolking leven. Uit een onderzoek is immers gebleken, dat de meerderheid best bereid is door de grotere welvaart, ook hogere huren te betalen, die verre uitstijgen boven die welke nu voor woningwetwoningen worden betaald. Daarbij moet uitdrukkelijk worden aangekondigd, dat ook de V.V.D. op het standpunt blijft staan, dat ook in het komende jaar 125.000 woningen moeten worden gebouwd. Waarom moet de emigratie worden gesubsidieerd in een tijd dat er een schreeuwend tekort aan werknemers is: besparing 13 miljoen gulden. De versnelde afbraak van de consumentensubsidies levert 30 miljoen gulden op. Een efficiënter aanpak van het universitaire onderwijs (verkortingsstudieduur en efficiënter gebruik van de gebouwen) levert 100 miljoen gulden op.

Geen 4000 ambtenaren meer in 1966, maar met tweederde deel daarvan komt men een heel eind heen: nog eens 27 miljoen gulden. De ontwikkelingshulp, de V.V.D. is daar een groot voorstander van, niet met 30 % te laten stijgen, maar met 25 %; een besparing van 25 miljoen gulden.

Door vermindering enerzijds van 893 miljoen gulden en verhoging (o.a. P.T.T.-tarieven) anderzijds met 115 miljoen gulden, is een reële weg aangewezen om de totale uitgaven met ruim 1 miljard gulden te verminderen.

Het plan nu bij de algemene financiële beschouwingen in grote lijnen ontvouwd zal waardig zijn voor elk uitgewerkte visie bij de behandeling van elk begrotingshoofdstuk in het komende parlementaire jaar. Een wijze van politiek bedrijven die constructief is, die een richting aangeeft en waar vóór en tegenstanders niet omheen kunnen.

Dr. P. GROES

radio

LUISTERT NAAR

de stem
van de V.V.D.

MAANDAG, 25 OKTOBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de zender
Hilversum 1 (402 m).

Onderwerp: „Verkiezing Poldercommissie Oostelijk Flevoland”.

Spreker: no. 1 van lijst 3 - M. VAN GAALEN, te Dronten.

MIJN OPINIE IS . . . . .

Politieke partijen tweemaal verrast

Wie enigermate vertrouwd is met de politieke verhoudingen in ons land en kennis draagt van het wezen van de propaganda, zal kunnen instemmen met de stelling, dat voor politieke partijen het uitdragen van ideeën door stelselmatige beïnvloeding hoge prioriteit dient te hebben. Het is een levensbelang, omdat de invloed van politieke groeperingen recht evenredig is aan de omvang van de aanhang; het is eerste voorwaarde om doelstellingen via de kracht van het getal tot verwezenlijking te brengen.

Ondanks de verschillen in opvattingen komen er tijdens verkiezingscampagnes gemeenschappelijke belangen en verlangens naar voren. De meest zichtbare is o.a. het weren van nieuwkomers, de zgn. splinter-partijen. Zij vinden de grote politieke partijen als een reusachtige pressure-groep tegenover zich. In de vrij stabiele politieke verhoudingen hier te lande zijn het de „zwevende kiezers“, i.c. de ontevreden en opportunisten, die de politieke winst of het verlies uitmaken van de grote partijen. De propagandistische beïnvloeding is het sterkst op die kiezers gericht. In de politieke agitatie vinden wij bij de zittende partijen gelijkgerichte argumenten, maar niettemin ontstaan er nieuwe kleine partijen, waarvan de Boerenpartij het laatste voorbeeld is.

Na de verkiezingscampagne staan politieke partijen plots voor de realiteit en blijken vele prognoses met de harde werkelijkheid in strijd. Men is verrast, men is teleurgesteld, men begrijpt de houding van die kiezers niet en men uit vage wensen over terugkeer van verloren kiezers in de toekomst. De volgende ronde moet het weer goed maken.

Al die uitingen van spijt en teleurgestelde verwachtingen zijn voor ons maar vreemde zaken. De Boerenpartij bracht het in 1963 tot 3 zetels en bij de Rijnmond-verkiezingen boekte dezelfde partij een grote stemmenwinst. Een andere kleine partij wist zijn stemmenaangetal te verdubbelen bij 1963 zelfs te verdubbelen.

Wellicht niet eerder heeft enig instituut in ons land zo de kans gehad de modernste communicatie-middelen te hanteren als juist de geestverwanten van een aantal politieke groeperingen. Indirecte en ook directe kans tot beïnvloeding was in overvloedige wijze aanwezig. En toch is daar plots een partij uit het niets gekomen, een partij met gebrekkige mogelijkheden, met een mi-

nimum aan propagandamogelijkheden en weinig of geen geldmiddelen. Op grond waarvan veroverd zo'n partij drie zetels en kan zij twee jaar later verder doorbreken? Niet dat zij er komt bevreesd ons. Het bevreesd ons, dat anderen het pas weten door de uitslag. De geboorte bleef als onder een hoepelrok verborgen.

Politieke partijen bezitten een zee van statistisch materiaal over alles en nog wat. Dat vermoeden wij tenminste. Zij rekenen aan de schrijftafels. Zij praten voor radio en TV. Zij voorspellen en maken een misrekening. Want zij worden verrast als de einduitslag komt van de machtige opinie-peiling waaraan — voorlopig — niets meer is te veranderen.

Temidden van de kiezers bevinden zich de gespecialiseerde mensen van de opinie-peiling, de psychologen, de propaganda-experts, mannen en vrouwen die succesvolle instituten en ondernemingen leiden. Maar de politieke prognose faalt.

Hebben de underdogs het gemakkelijker? Is een politieke uitslag niet vooraf te peilen? Is er een wezenlijk verschil met prognoses in het commerciële vlak? Vragen, die op zichzelf al wellicht een peiling behoeven.

Drie zetels kwamen plots uit de lucht vallen en politieke partijen zijn verrast en van te voren volkomen onkundig. Het is typerend voor het gebrek aan inzicht in de gevoelens van een deel van ons volk.

De nieuwste communicatie-middelen hebben de politieke strijd verplaatst naar de huiskamers. Propagandistisch bezien is dat een omwenteling van belang. Het zou echter kunnen zijn, dat politieke prominenten te veel van dit medium verwachten. Zich te sterk voelen op het kijkglas en het levende contact menen te kunnen missen. De handdruk van De Gaulle schijnt in deze geperfectioneerde technische wereld emotioneel nog uitstekend te werken. Misschien is het een even belangrijk middel naar de begeerde politieke overwinning als een radio- of TV-uitzending. Wie het wil doorgronden, zal zich de moeite daartoe moeten geven.

Wellicht is het zo, dat de gearriveerde partijen niet meer het meeslepende bezitten van de beginjaren en zich propagandistisch niet voldoende richten op de actualiteit. Dat zou dan een gemis zijn aan dynamiek en zo iets zou o.i. vastgesteld moeten en kunnen worden. Tweemaal te worden verrast geeft toch stof tot denken. Het leek ons interessant in onze kring dit verschijnsel eens ter tafel te leggen.

Jtrecht. E. L. MUSQUETIER,

reld oorlog heeft de toenmalige Nederlandse regering Adolf Hitler nimmer uitgenodigd voor een staatsbezoek terwijl dit toch stellig dienstig geweest zou zijn „ter verbetering van de wederzijdse betrekkingen en voor het behoud van Duitsland voor de westelijke wereld“. Doch de regering zag van een dergelijke uitnodiging af, mede met het oog op duizenden Joodse vluchtelingen, die in Nederland onderdak hadden gevonden, o.m. in het kamp Schattenberg (gem. Westerbork) waar nu Amboneze ballingen huizen.

Ik acht het bedroevend, dat het hoofdbestuur van de J.O.V.D. door zijn aandringen bij de regering blijk geeft van weinig ernst te maken met de beginselen van vrijheid en democratie.

Het is immers duidelijk, dat vrijheid en democratie niet door president Soekarno in praktijk worden gebracht. Het kamp Schattenberg maakt het ons ten overvloede duidelijk, in welke categorie

Soekarno thuishoort: de categorie van de vijanden der mensenrechten.

Het kamp Schattenberg is ook het levende symbool van onderdrukking der minderheden, eerst door Hitler, later door Soekarno.

Het kamp Schattenberg is ook een symbool van een edele Nederlandse traditie: het onderdak bieden aan vluchtelingen vanwege geloof, ras en politieke gezindheid. Deze traditie werd gevestigd in de tachtigjarige oorlog: Vlaamse en Franse Protestanten, Portugese en Spaanse Joden vonden in de Republiek een schuilplaats.

Er is helaas ook een minder edele Nederlandse traditie: het handel drijven met de vijand onderwil van het zoet gewin. Ook deze traditie werd gevestigd in de tachtigjarige oorlog. Soekarno kent beide tradities en beide tendenzen van ons volk. Thans speculeert hij op de minder edele tendens. Hij weet, dat er Nederlanders zijn die alles vergeven en vergeten willen terwille van hun eigen commerciële belangen.

Nederland kent dienaren van het recht en van de Mammon. Soekarno is helaas een vijand van vrijheid en democratie, een vijand van de mensenrechten. Zolang het Indonesische volk deze dictator dult, acht ik het onjuist, handelscontacten met dit land te leggen. Kwelijk acht ik het, wanneer het hoofdbestuur van de J.O.V.D. deze verachter der mensenrechten door de Nederlandse regering wil doen ontvangen. Wij leven in een Rechtsstaat. Ook de handel moet zich richten naar de beginselen van het Recht, ondanks de verlokkingen van de boze Mammon.

Assen

P. D. VAN ROIJEN

De handelsbetrekkingen staan hier geheel buiten. Als wij de handel met de onderontwikkelde gebieden intensiveren, is het een kwalijke zaak Indonesië hierbij uit te sluiten, waarmee in het verleden eeuwenoude banden hebben bestaan. (Redactie Vrijheid en Democratie).

SPREEKBEURTEN

periode 16 oktober tot en met 18 november 1965

16 oktober	Arnhem (Kamercentrale Gelderland, besloten vergadering)	Mr. F. Portheine
16 oktober	Oosterbeek (Vrouwen in de V.V.D.)	Mr. H. v. Riel H. J. L. Vonhoff Mr. F. Portheine
16 oktober	Zutphen (J.O.V.D.)	H. J. L. Vonhoff
16 oktober	Leiden (Kamer-Centrale, besl. verg.)	Mr. W. J. Geertsema
17 oktober	Oosterbeek (Vrouwen in de V.V.D.)	Mr. E. H. Toxopeus
18 oktober	Hengelo	Mr. E. H. Toxopeus
18 oktober	Baarn	M. Visser
22 oktober	Putten	Mr. E. H. Toxopeus
22 oktober	Wolvega (afd. Weststellingwerf) (dus niet Heerenveen)	Ir. D. S. Tuynman
22 oktober	Hazerswoude	Drs. Th. H. Joekes
23 oktober	Utrecht (Ver. van Staten- en Raadsleden)	Mr. E. H. Toxopeus
23 oktober	Arnhem (Ver. van Staten- en Raadsleden)	Mr. W. J. Geertsema
25 oktober	Zeist	Mr. W. J. Geertsema
25 oktober	Winterswijk	J. C. Corver
29 oktober	Maastricht	Mr. E. H. Toxopeus Prof. dr. H. J. Witteveen
29 oktober	Deventer	Ir. J. N. Kooy
29 oktober	Dronten	Ir. D. S. Tuynman
30 oktober	Doetinchem	Z. Exc. Prof. Mr. P. J. Oud
1 november	Leiden (Liberale Stud. Ver.)	Mr. E. H. Toxopeus
1 november	Hilversum (Landelijke Middenstandsdag)	Mr. H. P. Talsma Mr. F. Portheine Mr. E. H. Toxopeus
2 november	Staten-Centrale Zaandam	Mr. F. Portheine
2 november	Assen (Liberale Club)	H. J. L. Vonhoff
5 november	Smallingerland	Mr. E. H. Toxopeus
5 november	Leeuwarden (Sociëteit)	Dr. K. van Dijk
6 november	Scheveningen (Congres J.O.V.D.)	Mr. H. v. Riel
8 november	Hoogeveen (Liberale Kring)	Mr. E. H. Toxopeus
11 november	Sassenheim (forum politieke partijen)	Mr. W. J. Geertsema
11 november	Harmelen	S. J. v. d. Bergh
15 november	Velp	Drs. Th. H. Joekes
16 november	Leersum	Mr. E. H. Toxopeus
17 november	Utrecht	Mr. F. Portheine

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie“ te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

Het kamp Schattenberg als levend symbool

Uit de krant vernam ik, dat het hoofd bestuur van de J.O.V.D. er bij de regering op heeft aangedrongen, president Soekarno van Indonesië voor een staatsbezoek aan ons vaderland uit te nodigen.

Mocht de regering op deze aandrang gunstig reageren en de heer Soekarno uitnodigen „ter verbetering van de wederzijdse betrekkingen en voor het behoud van de contacten tussen Indonesië en de westelijke wereld“, dan zou de regering rekening moeten houden met de duizenden Ambonezen en de tientallen Papoea's, die in Nederland een toevlucht hebben gevonden, omdat de heer Soekarno de door hem gegarandeerde rechten op zelfbeschikking met voeten heeft getreden.

Dacht men heus dat de Ambonezen en Papoea's hier te lande het staatsbezoek van de heer Soekarno, de man, die zij met hart en ziel haten, niet zouden aangrijpen, om hem te confronteren met de gevolgen van zijn onderdrukking der minderheden?

Voor het uitbreken van de tweede we-

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

VOP - VIP

★ ★ Na onduidelijke berichtgeving in de vaderlandse pers over het wegnemen in West-Duitsland van voetgangersoversteekplaatsen, zijn hier en daar in ons land stemmen opgegaan, om alle VOP's af te schaffen. In de eerste plaats dient men echter te weten dat bij onze oosterburen slechts die zebra's worden weggenomen, die volgens het nieuwe Duitse wegenverkeersreglement geen nut meer hebben: het verkeer dat afbuigt is thans verplicht de voetganger voor te laten gaan, waardoor vele VOP's overbodig zijn geworden.

De Nederlandse Vereniging Bescherming Voetgangers keurt het wegnemen van de zebra's, zonder dat hier een betere bescherming voor de voetganger tegenover wordt gesteld, uitdrukkelijk af. Zij wijst daarbij op een Nederlandse statistiek ten aanzien van het aantal ongelukken met voetgangers in de grote steden, op en buiten de zebra's. Daaruit blijkt dat deze dieren nog niet op stal kunnen worden gezet. De VOP blijft dus een VIP: a very important place.

BEZOEK - VERZOEK

★ ★ De grote dagbladen op Curaçao hebben aan het slot van het bezoek van koningin Juliana en prins Bernhard aan de Nederlandse Antillen enkele kritische vragen opgeworpen. In het algemeen schijnt men daar van oordeel te zijn dat een officieel bezoek, zoals thans is gebracht, niet meer in deze tijd past.

Men zou Koningin en Prins graag vaker dan eens in de tien jaar zien, maar hun bezoeken zouden dan met minder staatsie gepaard moeten gaan en een meer functioneel karakter moeten dragen.

Zowel het blad Amigoe als Beurs- en Nieuwsberichten spraken de wens uit dat de leden van het Koninklijk Huis in de toekomst meer werkbezoeken zullen brengen. Dat is een begrijpelijke wens, waarvan het goed is als hij tot Nederland doordringt. Omdat deze en volgende regeringen er rekening mee kunnen houden.

FRISSE LUCHT

★ ★ De directie van de Eerste Nederlandse Coöperatieve Kunst- mestfabriek te Vlaarding (ENCK) snijdt in haar jongste jaarverslag het vraagstuk van de luchtverontreiniging aan, dat zij terecht bestempelt als „uitgegroeid tot een nationaal probleem”.

De maatschappelijke en industriële ontwikkeling van de laatste jaren, aldus het verslag, heeft het beeld van de luchtverontreiniging ingrijpend gewijzigd. De vraag rijst, of men wel tijdig deze consequentie van de industrialisatiepolitiek heeft voorzien. Er wordt voorts op gewezen dat met betrekking tot de luchtverontreiniging op het ogenblik door de overheid zeer stringente voorwaarden worden gesteld bij de oprichting van nieuwe bedrijven. Voor vele ondernemingen is de produktieuitbreiding een levensvoorwaarde, maar dat ontslaat hen niet van de plicht al het mogelijke te doen ter bestrijding van de luchtverontreiniging. Dit wettigt, volgens de directie van de ENCK, wel een tegemoetkomende houding van de overheid, hetzij in de vorm van financieringsfaciliteiten, hetzij op het gebied van fiscale tegemoetkomingen.

Wij zijn van oordeel dat de directie van de ENCK het belangrijke probleem van de luchtverontreiniging op de juiste wijze heeft aangesneden.

Gesprek met Mr. B. P. van der Veen

Wij vinden hem in het hart van Leeuwarden, op nauwelijks vijftig pas afstand van het oude Waaggebouw, tegenover de Lange Pijp - het brugplein dat zich over de gracht Nieuwestad welft. Woonhuis en kantoor van de advocaat mr. B. P. van der Veen (lid van het hoofdbestuur van de VVD) vormen de bovenverdiepingen van een ruim winkelpand.

De toegang gaat enigszins schuil achter etalages en hierdoor krijgt de bezoeker een andere kijk op deze stad dan de gebruikelijke, die immers vooral berust op waardering voor haar residentiële karakter, haar 18de eeuwse „apartheid”, haar provinciale vormelijkheid. De werkkamer van de jurist - ruime schrijftafel, comfortabele fauteuils, kasten vol vakliteratuur - sluit echter iedere gedachte aan plaats en tijd uit en blijft ondergeschikt aan de rustige, zakelijke man die ons met vriendelijke reserve ontvangt.

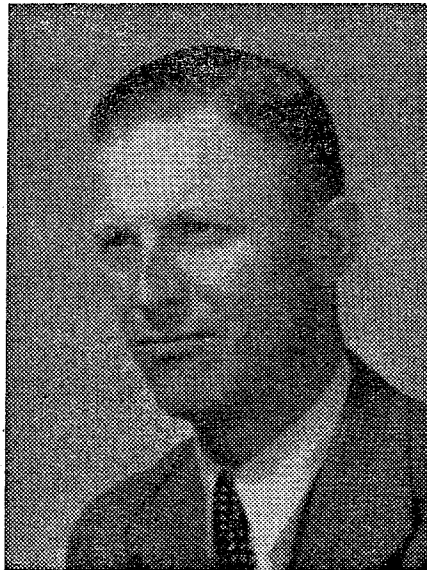
Binne Piet van der Veen, een jeugdige eind-veertiger (hij werd op 20 december 1916 geboren), houdt niet van publiciteit, „omdat er eigenlijk zo weinig reden is om bepaalde mensen voor het voetlicht te brengen” - maar goed, hij wil dan wel op enkele vragen antwoorden.

Geboren in Leeuwarden. Vader hoofd van een openbare lagere school. Zelf op een andere school geweest - waarom? (geen antwoord een ontwapenende glimlach) - en daarna naar het stedelijk gymnasium, afdeling beta omdat die meer trok dan alpha.

In 1935 naar de Groninger universiteit. Juist op 10 mei 1940 het eerste tentamen voor het doctoraal examen rechten gedaan, 's ochtend om 9 uur toen de Duitse invasie al enige uren aan de gang was. En nog even vóór Kerstmis 1940 klaar met de studie.

Bijvakken waren Angelsaksisch staatsrecht en statistiek. In mei 1941 aangesteld als juridisch ambtenaar bij de Crisis Controledienst (rijksdienst voor de voedselvoorziening) in Den Haag en daar gebleven tot eind 1944, toen de situatie te onveilig werd. Prompt vóór Dolle Dinsdag getrouwd en daarop (gebruik makend van de regelmatige voedseltransporten) naar Friesland terug. Enige tijd op het platteland ondergedoken en dadelijk na afloop van de oorlog met de advocatenpraktijk begonnen, eerst een blauwe maandag in Rotterdam en dan ... Leeuwarden.

Dit wat de maatschappelijke feiten betreft, een kort relaas zonder vermelding van kleurige bijzonderheden maar wel steeds onderbroken

Mr. B. P. VAN DER VEEN

door een veelzeggende glimlach (zoiets van „heb ik u niet gezegd, dat het allemaal niet zo veel om 't lijf heeft?") - een karakteristiek verhaal van iemand, die „feiten” ten achter stelt bij „ideeën”.

Vroeg in de politiek

Mr. Van der Veen wordt spraakzamer en meteen ook vertrouwelijker wanneer het gesprek zich geleidelijk naar de politiek toespitst. Zijn politieke belangstelling uitte zich al heel vroeg. Als 16-jarige jongen deed hij mee aan de oprichting van de vrijzinnig-democratische jongerenorganisatie te Leeuwarden en het duurde niet lang of hij zat in het hoofdbestuur. Toen hij student was, benoemde men hem tot voorzitter van de afdeling Groningen. Maar in 1939 legde hij zijn functies neer - en de reden waarom is typerend voor de ideeën van de man-van-nu: „Die hele politiek hing mij mateloos de keel uit. Ik had op zo jonge leeftijd al het hele Noorden afgereisd om afdelingen op te richten en overal ergerde mij de onderlinge eerzucht waarmee mensen probeerden naar voren te komen”.

Na de oorlog wachtten hem nieuwe teleurstellingen op politiek gebied. Wel was hij gegrepen door een redevoering van prof. Oud in Rotterdam, maar zodra hij zag hoe de organisatie zich naar de toenmalige sociaal-democratische partij (de vroegere SDAP) richtte en naar de Nederlandse Volksbeweging, in de illusie dat „het intellect” hier de leiding zou hebben, bleef hij afzijdig.

De vrijzinnig-democraten wilden opgaan in de socialistische partij

en alle kopstukken sloten zich daarbij aan, zelfs Joekes, zelfs Oud. „Ik besloot mij voortaan buiten de actieve politiek te houden, maar toen ben ik op zekere dag in contact gekomen met mensen die poogden een Partij van de Vrijheid tot stand te brengen.

Ik heb mij eraan verbonden, er kwam een afdeling Leeuwarden, opnieuw reisde ik door onze provincie om vergaderingen bij te wonen. Bij de eerste gemeenteraadsverkiezingen in 1946 werd ik in Leeuwarden tot raadslid gekozen en het jaar daarop werd ik lid van de Provinciale Staten. In elk van beide lichamen hebben nu vier liberalen zitting en zij hebben mij tot fractievoorzitter... Maar ach, ik weet werkelijk niet of dit allemaal wel zoveel betekenis heeft.

Het zou grote betekenis kunnen hebben als er niet zoveel gebrek aan duidelijkheid was. Ik moet zeggen, dat het hoe langer hoe moeilijker wordt de mensen aan het verstand te brengen wat men onder het ware liberalisme moet verstaan. En toch schijnt het mij toe, dat hier in Friesland een duidelijker gedachte hieromtrent heerst dan elders in het land.

Vroeger en nu

In Nederland neemt de politieke belangstelling eer af dan toe. Vroeger was die belangstelling veel groter. Die idee heb ik. In Friesland doen we wat wij maar enigszins kunnen. De Liberale Sociëteit - een club waarin de leden bijeenkomen om zich op de vraagstukken te bezinnen - bestaat nog steeds.

De voornaamste bedoeling van deze sociëteit was: de zelfwerkzaamheid van de leden aan te kweken, maar ook hier zien we dat de bijeenkomsten meer en meer luisteravonden worden met sprekers-van-buitenaf. In ieder geval kan de saamhorigheid erdoor worden opgewekt en het instituut heeft tenminste al dit succes gehad, dat plaatsens als Franeker en Heerenveen het Leeuwardense voorbeeld hebben gevolgd.

In 1952 werd hier ook een blaadje opgericht omdat de plaatselijke pers nogal socialistisch van tendens is. We hadden behoefte aan meer liberale voorlichting, aan een spreekbuis om onze gedachten kenbaar te maken.

Dit officieuze blad doet het nog steeds en trekt soms nogal wat belangstelling. Ook afwijkende meningen komen erin aan bod en dat vind ik van groot belang omdat er in deze tijd van collectivisme nog

(Vervolg op pagina 9)

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 tel. (01880) 2501 SPIJKENISSE

Geen wanhoop aan Europa

Mr. dr. C. Berkhouwer, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal hield deze week een radio-rede met als onderwerp: „Geen wanhoop aan Europa”.

De heer Berkhouwer sprak als volgt:

Wij zijn allen weer thuis van onze vakanties hier en daar in Europa. Het heeft daarom zin vanavond eens stil te staan bij het politieke Europa. In het bijzonder bij het Europa van de Zes: Benelux, Italië, Duitsland en Frankrijk. Sinds juli van dit jaar is er weer in die EEG wat men noemt een crisis, als gevolg van Franse hegemoniale halsstarrigheid. Laat ik hiertegen aanstonds een paar punten vooropstellen:

- De eenwording van Europa verloopt met horten en stoten. Men kan haar vergelijken met een hordenloop.
- In die loop is sinds 1945 in verschillende étappes al een grote afstand afgelegd. Elke verbeelding, die wij in 1945 hadden, gaat zij verre te boven.
- Een tijdelijke stagnatie mag ons derhalve niet ontmoedigen.

Integendeel, zij moet ons vanuit dit oponthoud met nog groter energie de volgende hindernis doen nemen.

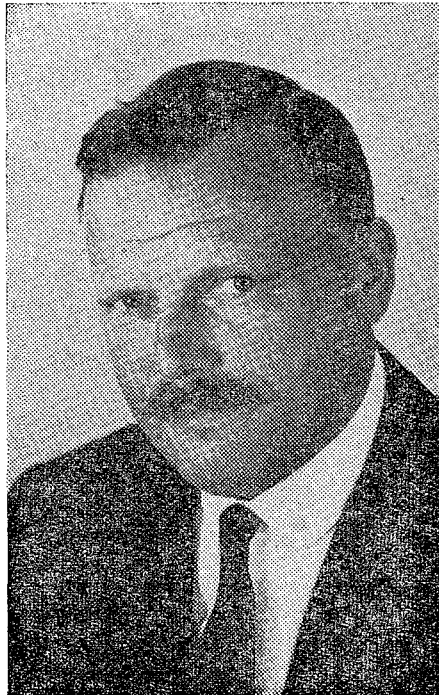
Laat ons niet vergeten: wij hebben er 2000 jaar over gedaan om als Europeanen zo ver uit elkaar te liggen als wij in 1945 lagen. Dat is niet ineens te herstellen. Als men het zo beziet, wat is er dan in een luttele 20 jaren niet reeds bereikt.

Sinds 1945 bouwen wij aan een Europa dat niet meer berust op een evenwicht der machten. Wij construeren een Europa dat rust op de macht van het recht in plaats van het recht der macht. De voor naamste rechtsgemeenschap is die van de Verdragen van Rome, in werking sinds 1958. In 1970 moet de economische eenheid tussen de Zes voltooid zijn. Deze verdragen zijn een resultaat van geven en nemen zoals elk verdrag.

Misplaatst beroep

Hier kom ik tot het huidige Franse verzet, gepersonifieerd in het Franse staatshoofd. Zijn tragiek is dat zijn denken niet meer van deze tijd is. Zijn mystieke verheerlijking der staatsglorie mag ons niet doen wankelen. De generaal doet een misplaatst beroep op zijn eigen grondwet. Deze geeft voorrang aan de Europese verdragen.

Nog verwerpelijker is de stelling

Mr. dr. C. BERKHOUWER
...trouw aan de verdragen...

dat deze verdragen dateren uit de tijd van vóór het Gaullistische regime. Onzalig is de nagedachtenis aan heersers uit een nabij verleden die ook geen verdragen wensten na te komen omdat zij dateerden van voor hun tijd.

Frankrijk heeft de rampzalige gevolgen van deze leer zelf aan de lijve ondervonden. Frankrijk ducht meerderheidsbesluiten met ingang van het nieuwe jaar en wil een spaak steken in de Brusselse machinerie. Van een Europees parlement als vertegenwoordiger van de burgers der zes landen wil Frankrijk niet weten. De Franse president wil de klok terugdraaien. Zelfs hij kan echter het beloop van de tijd niet ongedaan maken. Daarom, laat ons niet bang zijn of zenuwachtig worden, nog minder mogen we wijken voor dreigementen. In Europa is Frankrijk niet weg te denken, maar Frankrijk kan ook niet zonder Europa en met name niet zonder de EEG.

Er zijn in ons land en ook in België socialistische politici die concessies bepleiten aan de Franse eisen van het terugdraaien der Europese machine. De Belgische socialist Spaak heeft zelfs een spitsvondig plan bedacht. Dit dient met de lippen de Verdragen van Rome maar stelt ze in werkelijkheid terzijde. Wij zullen die weg niet op mogen.

Als liberale oppositie in ons land

zullen wij ons verzetten tegen een meedoen aan die politiek. Van oudsher geldt dat het eens gegeven woord, dat verdragen er zijn om nagekomen te worden. Alle verdragsgenoten hebben daarmede bij tijd en wijle hun moeilijkheden. Dat staat tegenover de voordelen die zij genieten van de integratie.

Frankrijk schendt de Verdragen van Rome door zijn politiek van de lege stoel in de Europese minister-raad. Tegenover die politiek passen geen concessies. Een wanbetaler dwingt men niet tot betaling door kwietschelding te beloven. Het is een levensbelang voor Nederland om te staan op toepassing van het verdragsrecht. Als men eenmaal zou beginnen daarmede de hand te lichten is het einde zoek.

Er zijn veel zaken in de wereld waarop wij geen invloed hebben, al praten we er soms over of het anders is!

Europa is Nederlands eigen zaak en in dat kapittel hebben wij een stem. Die wint aan kracht door de democratische traditie, welke onze strijd voor de democratisering der EEG geloofwaardig maakt.

Vage troonrede

Onze regering heeft in de jongste troonrede over Europa weinig gezegd. Nog meer dan elders werd met enige gemeenplaatsen volstaan. Bij de komende Algemene Beschou-

wingen zullen we daarop terugkomen. Als liberale oppositie verlangen wij een actief Europees beleid. Voor alles zal dit gericht moeten zijn op het bewerkstelligen van eenheid tussen de Benelux, Italië en Duitsland. Gezamenlijk moeten de andere Vijf er voor waken dat de bestaande apparatuur van de EEG niet door Frans toedoen buiten werking gesteld wordt. Dat zou de weg terug zijn. Als de Vijf deze samenhang niet weten op te brengen zullen zij er zelf de dupe van worden.

Tegenover intimidatie en lege stoel-politiek past maar één houding: trouw aan de verdragen, standvastigheid en geduld. Naast democratie, supranationaliteit en openheid willen wij als liberalen letten op een andere belangrijke zaak. In steeds groter omvang gaan Europese regelingen gelden voor ons doen en laten. De Europese burger heeft daarin nog weinig doorzicht. Daarom zal Europa meer moeten gaan spreken tot de gewone man. Die is er niet voor Europa maar Europa moet er komen voor hem.

De integratie zal zich onafwendbaar blijven voltrekken. Wij willen dat zulks geschiedt in het belang van een zo groot mogelijk aantal Europese burgers. Deze moeten zichzelf, evenals hun goederen en diensten, op zo kort mogelijke termijn, zo vrij mogelijk over een zo groot mogelijk Europees gebied kunnen bewegen. Een zodanig Europa is een liberaal ideaal van en voor onze tijd.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

FRANS RESTAURANT - BAR - TERRAS

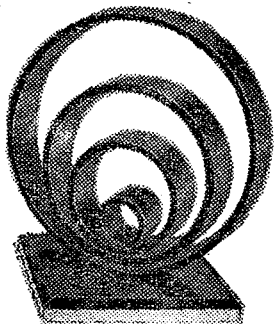

DE RONDE VENEN

Uniek uitzicht over de plassen. Ruime parkeergelegenheid. De juiste, rustige sfeer voor Uw zakenlunch of -diner.

Groenlandsekade 73 - Vinkeveen - Tel. 02949-251

DES ZONDAGS GESLOTEN

N.V. RIJNSTAAL
v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

LIBERALE INTERNATIONALE CONGRESSEERDE TE SALTSJÖBADEN

Nuttig werk in diverse secties

In de prachtige omgeving van de badplaats Saltsjöbaden, dicht bij de Zweedse hoofdstad Stockholm, is de Liberale Internationale dit jaar in de laatste dagen van september samengekomen voor haar jaarlijks congres. Ondanks het feit, dat de vergadering in het Noorden van Europa werd gehouden was de belangstelling groot, waarbij het opviel dat vele liberale ballingen uit de Baltische landen aanwezig waren.

Het congres werd ook dit jaar weer uitstekend geleid door de Italiaanse voorzitter, Giovanni Malagodi. Er waren dit jaar twee hoofdthema's ter discussie gesteld. Het eerste discussieonderwerp was „De sleutelproblemen van de Atlantische betrekkingen”. Voorzitter van de sectievergaderingen over de politieke aspecten van de Atlantische betrekkingen was mr. E. H. Toxopeus.

Het tweede onderwerp, dat aan de orde kwam, werd gevormd door het rapport van de Commissie voor Country-and Townplanning. Als voorzitter van de sectie die dit rapport besprak, fungeerde ondergetekende.

De executieve heeft enkele besluiten genomen voor volgende congressen die vermeldenswaard zijn. Het congres in 1966 zal van 3 tot 8 september in Denemarken gehouden worden. Onderwerp zal zijn: „Behoeften en grenzen van overheidsplanning in een vrije samenleving”

In 1967, als de Liberale Internationale 20 jaar bestaat, zal het congres plaatsvinden in Oxford, waar in 1947 met de uitgifte van het Liberale Manifest, de Liberale Internationale werd opgericht.

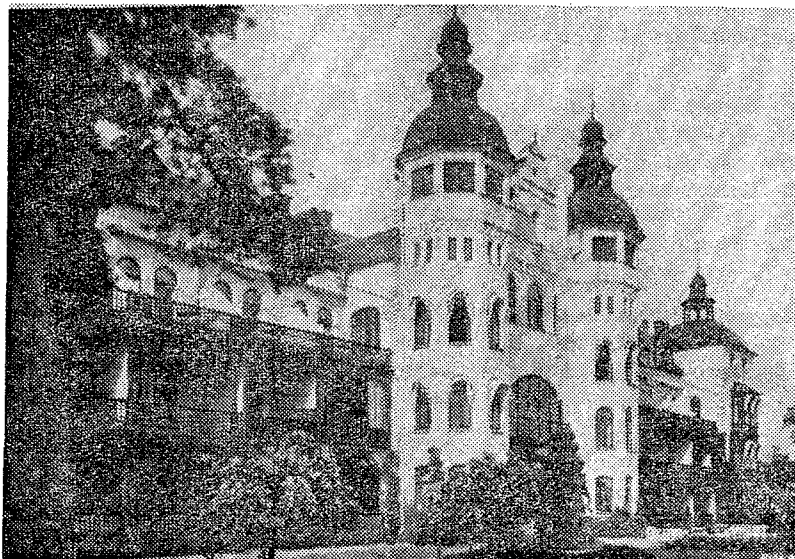
De liberale partij van Finland is als lid tot de Liberale Internationale toegetreden.

Inzake het verzoek van een Oostenrijkse groep tot toelating tot de Liberale Internationale werd een commissie van onderzoek benoemd om over deze toelating voor de eerstvolgende vergadering van de executieve te adviseren. In deze commissie heeft ook de Nederlandse groep zitting.

In januari 1966 zal in Rome een vergadering van de politieke leiders

wel sterk naar voren de redevoering van de voorzitter van de Indiase liberale partij Masani en de rede van de voorzitter van de Liberale Internationale Giovanni Malagodi.

Masani gaf allereerst een schil-

Het Grandhotel te Saltsjöbaden, waar het congres van de Liberale Internationale werd gehouden.

van de liberale partijen worden gehouden. De vergaderingen van de executieve voor het volgend jaar zijn voorshands vastgesteld in februari in Parijs en in juni in Londen.

Hoogtepunten

Elk congres kent hoogtepunten. Zo ook het congres van de Liberale Internationale in Saltsjöbaden en wel tijdens de openingszitting van dit congres. Uiteraard werden daarbij vele redevoeringen uitgesproken, maar daarbij sprong toch

dering van de toestand in Azië waarbij het opmerkelijke in zijn betoog was dat hij zich kantte tegen een terugtrekken van de troepen van de Verenigde Staten uit Zuid-Vietnam daar dan zowel geheel Vietnam als ook Cambodja, Thailand, Birma en Malesië achtereenvolgens door de communisten overweldigd zou worden. Overigens was hij optimistisch ten aanzien van het verloop van de strijd in Vietnam welke zijn inziens door de Amerikanen gewonnen zal worden.

Malagodi wees erop dat we in de

grootste „revolutionaire” evolutie leven die men zich denken kan. Daarbij hebben de liberalen tot taak om de vernietiging van de vrijheid te voorkomen. Hierbij moeten de liberalen niet strijden voor de denkbeelden van hun grootvaders, maar voor een wereld waarin hun kleinkinderen kunnen leven. De vrijheid moet georganiseerd worden. Het socialisme is in zijn opvattingen reactionair. Malagodi noemde het verheugend dat het liberalisme alom en met name in universitaire kringen weer meer belangstelling trekt.

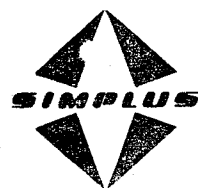
De Zweedse liberaal professor Ohlin vroeg in het bijzonder aandacht voor de toestanden in de Baltische landen waar veel te weinig aandacht aan besteed wordt en de Fransman Coutard keerde zich bijzonder heftig tegen generaal De Gaulle die hij een olifant in een porseleinkast noemde.

Na de openingszitting splitsten de deelnemers zich in secties om de verschillende rapporten te bestuderen en resoluties voor de plenaire slotbijeenkomst voor te bereiden.

Vermeld dient nog te worden dat de deelnemers aan het congres een avond konden doorbrengen bij Zweese liberalen thuis. Zo heb ik een avond doorgebracht bij een liberaal lid van de gemeenteraad van Stockholm waar wij een uiterst boeiend gesprek hebben gevoerd. Ook was er een fraaie boottocht georganiseerd van Saltsjöbaden naar Stockholm en een ontvangst op het stadhuis van Stockholm.

Over de resoluties welke aan het slot van het congres zijn aangenomen hoop ik een volgend maal te schrijven.

D. W. DETTMEIJER.

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (0 1850)

Landelijke Middenstandscommissie

RAPPORT P.B.O. GEREED

De Landelijke Middenstandscommissie van de V.V.D. heeft in haar eerste vergadering na de vakantieperiode verschillende actuele onderwerpen behandeld.

De voorzitter mr. H.P. Talsma kon het eerste vrouwelijke lid der commissie, mevrouw Wierda-Haanstra uit Heerenveen, installeren. De heer W. van der Wel uit Laren (N.H.) werd tot plaatsvervangend lid voor de vervoerssector benoemd.

De commissie hield zich in de tweede lezing bezig met een nota inzake de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, welke is voorbereid door een sub-commissie, bestaande uit de heren F.D. Bastet jr., F.L. van der Leeuw, J. Lindeloo, S. Minco en mr. F. Porthoine. Nadat de eindredactie was vastgesteld, werd besloten de nota aan het hoofdbestuur aan te bieden met de aanbeveling haar voor te leggen aan de Sociaal-Economische Commissie van de partij.

De plannen van de Europese Commissie inzake harmonisatie van de omzetbelasting hebben reeds enige tijd de aandacht der commissie, die het standpunt inneemt, dat de kleinhandel buiten een eventuele heffing over de toegevoegde waarde dient te blijven.

De commissie heeft zich voorts beziggehouden met de ontwikkeling van het loon- en prijsbeleid. De door de vakcen-

tralen voorgestane vrijere loonvorming en het daarmee gepaard gaande verplaatsen van de primaire verantwoordelijkheid naar de bedrijfstakken lijkt ook voor de liberaal, bijzonder aantrekkelijk, doch zal, zolang de krappe arbeidsmarkt aanhoudt, leiden tot een bovenmatig opvoeren van het loonpeil en het verder in verdrukking brengen van de economisch-zwakker bedrijfstakken.

De economische repercussies zullen de centrale overheid dan toch in het geveer roepen. Van haar mag worden verlangd, dat zij sociale rechtvaardigheid zal betrachten ten opzichte van de zelfstandigen in beroep en bedrijf, wier inkomenspositie voortdurend wordt aangetast. In dit verband ontmoette het uitvaardigen van een prijsstop voor het horecabedrijf veel kritiek.

De commissie legde de laatste hand aan de voorbereiding van de Landelijke Middenstandsdag van de V.V.D. op 1 november a.s. te Hilversum.

In aansluiting aan de reeds in ons partijweekblad verschenen publicaties kan worden medegedeeld, dat deze bijeenkomst zal worden geopend door de partijvoorzitter ir. K. van der Pols en dat het forum over de gemeentepolitiek zal worden voorgezeten door de heer M. Visser, lid van de Tweede Kamer en voor-

zitter van de V.V.D.-raadsfractie in Arnhem.

De commissie vertrouwt, dat de afdelingsbesturen van de partij zich zullen inspannen om leden-middenstanders naar deze landelijke manifestatie af te vaardigen.

Massief kartonnen
DOZEN

voor export en
binnenlands
gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20—22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 059 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

**FRANK RIJSDIJK
HOLLAND N.V.**

HENDRIK-IDO-AMBACHT

TELEFOON :

01858 - 2045

010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

Handel in :

oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte
scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van :

nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjabloon snijwerk

VERHUUR DRIJVENDE BOEIEN

ONTWERP

VOOR EEN NIEUW BEGINSELPROGRAM VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

In zijn vergadering van zaterdag 9 oktober 1965 heeft het hoofdbestuur de voorstellen van de commissie tot herziening van het beginselprogramma besproken.

De samenstelling van deze commissie is als volgt:

Ir. K. van der Pols, voorzitter; Z. Exc. Prof. Mr. P. J. Oud, S. J. van den Bergh, Mr. W. J. Geertsema, Mr. F. Korhals Altes, Dr. E. Nordlohne, Jhr. Mr. W. H. D. Quarles van Ufford, Mr. H. van Riel, Drs. J. A. F. Roelen Mevrouw Mr. E. Veder-Smit, H. J. L. Vonhoff en Mr. J. de Wilde, leden; mevrouw Mr. M. L. Buschkens-Dijkgraaf, secretaresse.

Het ontwerp-beginselprogramma wordt thans door het hoofdbestuur aan de Partij voorgelegd. Waar dit mogelijk was, zijn telkens de artikelen van het bestaande program, die eenzelfde materie behandelen, tussen haakjes aangeduid.

Artikel 1 (1).

De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie wenst het verenigingspunt te zijn van allen, die, op grond van hun overtuiging, dat vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid en sociale gerechtigheid de fundamentele behoren te zijn van elke samenleving, de in dit program neergelegde beginselen tot uitgangspunt willen nemen van hun staatkundig streven.

Zij plaatst daarbij voorop de erkenning, dat er voor de individuele mens een nauw verband bestaat tussen levensbeschouwing en staatkundig beginsel, doch meent tevens, dat gelijk inzicht aangaande dit beginsel bestaanbaar is, ondanks verschil van mening omtrent de diepste levensgrond. Het antwoord op de vraag, hoe de geestelijke overtuiging, waaruit het staatkundig beginsel voortkomt, behoort te worden verstaan aan het individuele geweten overlatend, acht zij gemeenschappelijk inzicht omtrent dit staatkundig beginsel de beste waarborg voor vruchtbaar samengaan in dezelfde staatkundige organisatie.

Artikel 2 (2).

Medewerken aan de staatkundige opvoeding van het volk behoort tot de belangrijkste plichten van een politieke partij. Zij dient daarbij ervan uit te gaan, dat het volk een eenheid in verscheidenheid moet vormen en dat elk zijner leden zich in de eerste plaats Nederland en eerst daarna lid van zijn politieke partij behoort te voelen. Voorts dient verkondiging van eigen overtuiging gepaard te gaan met het betrachten van verdraagzaamheid tegenover andersdenkenden en met bereidheid tot samenwerking op alle terreinen, waarop aanhangers van verschillende richting kunnen samengaan.

Artikel 3 (3).

De Partij ziet de Nederlandse samenleving, zoals deze zich heeft ontwikkeld na de losmaking der Verenigde Provinciën uit het Bourgondische staatsverband, bovenal gedragen door de uit christendom en humanisme voortgekomen Erasmiaanse geest, waarvan de grondlegger onzer vrijheid, Willem van Oranje, een onvermoeibaar vertolker is geweest. Zij is ervan doordrongen, dat het de geest uit die bronnen is, die ons volk de hoge waarde van de menselijke persoonlijkheid heeft doen beseffen en het heeft ingescherpt, dat vrijheid en verantwoordelijkheid niet te scheiden zijn. Zij acht het een onafwijsbare eis, dat door versterking van deze geest zedelijke ontworteling en geestelijk nihilisme worden tegengegaan, omdat aldus de grondslagen onzer samenleving het best kunnen worden beschermd tegen de gevaren, die deze, in het bijzonder van de zijde van voorstanders van totalitaire staatsconstructies, bedreigen. Zij is er voorts van doordrongen, dat het bezit van deze geest niet het monopolie is van enige godsdienstige of wijsgerige richting, doch dat hij eigen is aan aanhangers van zeer verschillende levensbeschouwingen.

Artikel 4 (4).

De vrijheid van de mens, naar zijn aard bestemd om als vrije persoonlijkheid in gemeenschap te leven, beschouwt de Partij als het kostbaarste goed. Zij acht de vrije menselijke geest de levenskracht der gemeenschap. Zij ziet de uit het gemeenschapsverband voortvloeiende gebondenheid van de individuele mens niet als een beperking zijner vrijheid, doch als een onmisbare voorwaarde om die vrijheid rechtens en feitelijk te verwezenlijken. Zij verlangt, dat bij het bepalen van de mate en de vorm dier gebondenheid steeds als doel voor ogen zal staan het waarborgen van een zo groot mogelijke geestelijke, staatkundige en maatschappelijke vrijheid voor allen.

Het program zal worden vastgesteld in een BUITENGEWONE ALGEMENE VERGADERING, te houden op zaterdag 22 januari 1966, om 10.15 uur, in Café-Restaurant „Americain”, Groenmarkt 53 te Dordrecht.

De afdelingen en kamercentrales kunnen tot uiterlijk maandag 13 december 1965 amendementen of wijzigingsvoorstellen, voorzien van een toelichting bij het hoofdbestuur (Koninginnegracht 61 te 's-Gravenhage) indienen.

De Partijraad zal in zijn vergadering van zaterdag 8 januari 1966 over de ingediende amendementen en wijzigingsvoorstellen advies uitbrengen, waarna de amendementen en wijzigingsvoorstellen, voorzien van het advies van de Partijraad, tijdig vóór 22 januari ter kennis van de Partij zullen worden gebracht.

De Partij is er zich van bewust, dat ware vrijheid alleen bestaanbaar is, indien zij gepaard gaat met verantwoordelijkheidsgevoel. Dit gevoel behoort tot uitdrukking te komen enerzijds in het besef van de plicht tot ontwikkeling van eigen zelfstandige kracht, anderzijds in het hebben van een open oog voor de rechten en belangen van de medemens.

Artikel 5 (nieuw).

De geestelijke vrijheid behoort in de rij der vrijheden de eerste plaats in te nemen. Beperking van deze vrijheid is alleen toelaatbaar, voorzover zij onvermijdelijk is ter verzekering van de vrijheid van anderen of tot handhaving van normen van algemene beschaving.

Ter verzekering der staatkundige vrijheid behoort het gezag der overheid, zowel in hogere als in lagere gezagsgemeenschappen, zijn steun te vinden in het vertrouwen van op democratische grondslag samengestelde vertegenwoordigende lichamen.

De maatschappelijke vrijheid moet mede worden bevorderd door samenwerking op de basis van de verwezenlijking ener sociale gerechtigheid voor alle bevolkingsgroepen. Het is het verlangen der Partij, dat bij het streven naar verwezenlijking van al deze vrijheden tot richtsnoer zal worden genomen hetgeen is neergelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die op 10 december 1948 door de Derde Algemene Vergadering van de Verenigde Naties werd aangenomen.

Artikel 6 (6).

De Partij acht de staatkundige vrijheid hecht verzekerd in de constitutioneel-parlementaire monarchie onder het nationaal Koninkshuis van Oranje, zoals deze zich in onze geschiedenis heeft ontwikkeld. Zij zet zich schrap tegen alles wat naar onttaarding der gezonde beginselen van deze regeringsvorm zweemt. Tot die beginselen rekent zij in het bijzonder:

1. De onschendbaarheid van de Koning.
2. De zelfstandige, volledige verantwoordelijkheid, zo collectief als individueel, der ministers aan de Staten-Generaal, met uitsluiting, zo in theorie als in praktijk, van iedere gedachte aan een mandaatsverhouding tussen de regering en de volksvertegenwoordiging.
3. De erkenning der volledige zelfstandigheid, zo van ministers als van volksvertegenwoordigers, tegenover de staatkundige partij, waartoe zij behoren.

Zij verlangt, ook met betrekking tot de lagere publiekrechtelijke lichamen, een zo groot mogelijke openbaarheid bij de behandeling der zaken in de vertegenwoordigende organen.

Artikel 7 (9)

De Partij verlangt, dat voortdurend aandacht wordt gegeven aan de handhaving en verdere ontwikkeling van de rechtsstaat. De wezenskenmerken daarvan ziet zij bovenal in het beginsel van gelijkheid van recht voor alle staatsburgers, in de onverzwakte handhaving der staatsburgerlijke grondrechten en in de verzekering van een onafhankelijke rechtsbedeling, mede ter bescherming tegen de overheid. Zij verwerpt iedere discriminatie op grond van kunne, ras of geestelijke overtuiging.

Artikel 8 (7)

In de Koninkrijksverhouding blijft het streven der Partij bij voortdurende gericht op de verdere versterking der banden tussen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen als een vrijwillige gemeenschap van gelijkwaardige Rijksdelen, eigen meester bij de regeling

hunner eigen belangen en als eenheid optredende in alles, wat hun gemeenschappelijke belangen raakt.

Artikel 9 (8)

Op het stuk van het buitenlands beleid verlangt de Partij medewerking aan iedere poging tot versteviging van de internationale rechtsorde. Ter handhaving van die rechtsorde acht zij de instandhouding van een modern toegeruste krijgsmacht, ingepast in Atlantisch verband, noodzakelijk. Bereid iedere poging om op doeltreffende wijze tot algemene ontwapening te geraken te ondersteunen, wijst zij iedere vorm van eenzijdige ontwapening volstrekt van de hand.

Zij acht het in de eerste plaats uit overwegingen van menselijkheid maar mede ter verzekering van de vrede in de wereld noodzakelijk, dat op doelmatige wijze hulp wordt verleend aan ontwikkelingsgebieden.

Artikel 10 (nieuw)

De Partij steunt het streven naar Europese integratie. Als einddoel staat haar voor ogen een federatief Europa, waarvan de regering voor haar beleid verantwoordelijk is aan een Europees Parlement, terwijl zij de wetgevende macht tezamen met dat Parlement uitoefent. Dat Parlement — of zo het uit meer dan één Kamer zou bestaan, althans een zijner Kamers — zal moeten worden samengesteld door rechtstreekse verkiezing. Al hetgeen de ontwikkeling in een andere richting dreigt te leiden dient te worden vermeden. Daarnaast zal in het bijzonder verzet zijn te bieden tegen iedere constructie, die gericht is op de vorming van een afgesloten continentaal Europa.

Artikel 11 (13)

Ter beteugeling van de gevaren, die in elke machtsconcentratie besloten liggen, streeft de Partij op alle daarvoor in aanmerking komende terreinen van staatkundige en maatschappelijke werkzaamheid naar decentralisatie. Eigen werkzaamheid der burgerij in kleinere gemeenschappen bevordert de ontwikkeling van zelfstandige kracht en is een doeltreffend middel van opvoeding tot burgerzin. Door het deelgenootschap aan kleinere gemeenschappen te bevorderen wordt bovendien het gevaar bestreden, dat de individuele mens zich verloren waant in de massa.

Artikel 12 (10)

Overtuigd, dat het gezin de kern is der maatschappij verlangt de Partij dat niets zal worden nagelaten, dat zijn morele en materiële bescherming kan versterken.

Tot de bepaling van de gezinsgrootte zijn uitsluitend de echtgenoten bevoegd. De overheid behoort niets in de weg te leggen aan degenen die op verantwoorde wijze middelen verschaffen om niet gewenste gezinsuitbreiding te voorkomen en behoort het werk van instellingen die daartoe voorlichting geven, te steunen.

Artikel 13 (11)

Onder volledige erkenning van het recht der ouders op vrije schoolkeuze hecht de Partij grote betekenis aan de instandhouding en verdere ontwikkeling van inrichtingen van openbaar onderwijs als ontmoetingsplaats van de verschillende groepen van ons volk. Zij aanvaardt in volle omvang de financiële gelijkstelling tussen het openbaar en het bijzonder onderwijs, mits deze voor alle takken van onderwijs op zodanige wijze wordt uitgewerkt, dat alles wat zweemt naar achterstelling van het openbaar onderwijs wordt vermeden.

Zij ziet het als een eerste plicht der overheid zoveel mogelijk gelegenheid te verschaffen tot het ontplooiën van iedere bekwaamheid.

Artikel 14 (12)

Op het gebied van radio en televisie keert de Partij zich tegen ieder streven naar het vestigen of handhaven van monopolistische posities. Daartoe verlangt zij regelingen op nationale basis, die rekening houden enerzijds met de behoeften aan geestelijke, culturele en wetenschappelijke uitzendingen en het verlangen naar ontspanning, anderzijds met de beginselen van geestelijke vrijheid en van gelijk recht voor alle richtingen.

Artikel 15 (19)

De Partij verlangt, dat de rechtspositie voor alle leden der maatschappij zo goed mogelijk zal worden gewaarborgd. Onder erkenning van de noodzakelijkheid van collectieve sociale verzekerings- en voorzieningsregelingen en van de rechtsplicht van de overheid tot financiële bijstand waar niet in de noodzakelijke kosten van het bestaan kan worden voorzien, dient alles te worden beproefd wat kan bevorderen, dat de individuele mens in toenemende mate eigen verantwoordelijkheid zal kunnen dragen. Daarom dient aan individuele krachtsinspanningen vrij baan te worden gegeven door wegneming van de maatschappelijke oorzaken, die tussen de leden van het volk ongelijkheid scheppen ten aanzien van hun ontwikkelingskansen.

Artikel 16 (22, 23)

De Partij acht het de plicht der overheid naar vermogen bij te dragen tot een harmonische behartiging der belangen van de onderscheidene groepen, waaruit de maatschappij bestaat. Zij wenst daarbij in het bijzonder gewaakt te zien tegen een verdringing der middengroepen.

Voorts acht zij het voortbestaan en de gezonde ontwikkeling van zelfstandige intellectuele beroepsuitoefening, van een zelfstandige middenstand in handel en ambacht en van een zelfstandige boerenstand voor de volkskracht van de grootste waarde.

Artikel 17 (5)

Op het terrein der stoffelijke welvaart streeft de Partij naar maatschappelijke verhoudingen, die sociaal gerechtvaardigd en economisch verantwoord zijn. Het beleid moet voortdurend gericht zijn op het bereiken en behouden van het juiste evenwicht tussen een zo rechtvaardig mogelijke spreiding van de welvaart in het heden en een zo groot mogelijke toeneming van de welvaart in de toekomst.

In dit modern economisch liberalisme is de mogelijkheid gelegen voor de verwezenlijking van ware maatschappelijke vrijheid.

De Partij verwierpt derhalve de klassieke leer der staatsonthou-

ding, die niet heeft kunnen leiden tot de maatschappelijke harmonie, die haar aanhangers ervan hebben verwacht. Evenzeer onaanvaardbaar acht zij echter een maatschappij, waarbij de staat meer macht tot zich zal hebben getrokken dan voor het bereiken of behouden van een evenwicht nodig is.

Artikel 18 (16)

Bestaande maatschappelijke verhoudingen zijn steeds een fase in de historische ontwikkeling. Kenmerkend voor de ontwikkeling sedert het eind der vorige eeuw is de geleidelijke verdringing van het extreme individualisme door toenemende organisatie. Deze organisatie zal haar doel het best bereiken, als zij opkomt in 't vrije maatschappelijke leven. De overheid zal daarom vóór alles, ter voorkoming van verstarring, de vrije ontwikkeling van maatschappelijke organisaties hebben te bevorderen. Zij zal haar rechtstreekse bemoeiingen moeten terugtrekken, als haar taak door deze organisaties kan worden overgenomen. Aan de andere kant zal zij corrigerend moeten ingrijpen, wanneer maatschappelijke organisaties, door te eenzijdige bevordering van een groepsbelang, de belangen van andere groepen dreigen te schaden.

Artikel 19 (1)

Bedrijfsorganen met publiekrechtelijke zeggenschap bekleed behoren slechts te worden ingesteld, indien zowel bij werkgevers als bij werknemers in ruime mate de geneigdheid aanwezig is in deze organen samen te werken. Zij moeten het karakter dragen van autonome lichamen, onderworpen aan geen ander toezicht dan door het algemeen belang wordt vereist. Hun besturen moeten hun benoeming ontleen aan een verkiezing, waaraan alle bedrijfsgenoten kunnen deelnemen.

Binnen de afzonderlijke onderneming dient, met handhaving van de een zelfstandig beslissingsrecht medebrengende eigen verantwoordelijkheid van de ondernemer, gestreefd te worden naar uitbreiding van het overleg met de werknemers ook tot aangelegenheden van economische aard.

Artikel 20 (14)

De drijfveer van het eigenbelang is te allen tijde een belangrijke factor geweest voor maatschappelijke vooruitgang en zal dit blijven. Ieder streven tot hervorming, dat met dit gegeven geen rekening houdt, zal tot mislukking zijn gedoemd. De erkenning van de betekenis van het eigenbelang als een drijvende kracht voor vergroting der welvaart mag echter het ook niet doen sluiten voor het gevaar, dat een onverantwoord najagen daarvan de verdrukking van de ene mens of de ene groep van mensen door de andere met zich kan brengen. Het streven behoort er daarom op te zijn gericht de goede werking van het eigenbelang te behouden en de schadelijke werking te bestrijden.

Artikel 21 (15)

Eigen bezit vergroot de bewegingsvrijheid van de mens en diens vermogen om verantwoordelijkheid te dragen. Bezitsvorming dient daarom te worden bevorderd.

Het eigendomsrecht is geen onveranderlijke grootheid. De wijze, waarop het mag worden uitgeoefend, moet kunnen worden aangepast aan de maatschappelijke ontwikkeling.

Artikel 22 (18)

Erkende dat voor bepaalde bedrijven van algemeen nut, in het bijzonder wanneer deze een monopolistisch karakter dragen, de vorm van direct of indirect overheidsbedrijf zal moeten worden gekozen, gaat de voorkeur der Partij uit naar de particuliere bedrijfsvorm. Zij wijst socialisatie af, omdat deze de overheid zal maken tot de grote economische machthebber en daarmee tot een bedreiging voor de vrijheid. De Partij houdt vast aan het beginsel van de vrijheid van onderneming.

Artikel 23 (20, 21)

De Partij wenst een beleid, dat gericht is op zo volledig mogelijke werkgelegenheid tegen een beloning, die veroorlooft te voorzien in het onderhoud van de werkende mens en zijn gezin en tevens de mogelijkheid laat tot sparen. Daarbij behoren zij, die in het bedrijfsleven werkzaam zijn, belang te hebben bij de uitkomsten der onderneming.

Artikel 24 (nieuw)

De Partij ziet in het bevorderen van een vrije concurrentie het beste middel om een juist evenwicht tussen prijzen en lonen te verzekeren. Zij erkent, dat een bevoegdheid van de overheid om in de prijzen en lonen in te grijpen niet kan worden gemist, doch meent dat deze alleen moet worden gebruikt bij overspanning van de conjunctuur.

Artikel 25 (nieuw)

Teneinde te bereiken, dat de huurbepaling zal zijn afgestemd op het woongerief, zal de huur, zodra de verhouding tussen woningbehoefte en woningaanbod dit veroorlooft, op de vrije markt moeten worden bepaald. De overheid heeft echter steun te verlenen aan hen, die niet in staat zijn zich uit eigen kracht een minimum woongelegenheid, overeenkomstig de eisen van de tijd en verband houdende met de gezinsgrootte, te verschaffen. Ook met betrekking tot woningbouw met behulp van door de overheid verschaft krediet dient aan deze beginselen te worden vastgehouden.

Artikel 26 (nieuw)

Het beleid der overheid dient gericht te zijn op een krachtige maar evenwichtige groei van het economisch leven. Door enerzijds werkloosheid te voorkomen, anderzijds de koopkracht van het geld zoveel mogelijk te handhaven, dient de overheid een klimaat te scheppen, waarin de particuliere bedrijvigheid zich zo vrij mogelijk zal kunnen ontplooiën. De monetaire, de begrotings- en de belastingpolitiek moeten hierop zijn gericht.

In de begrotingspolitiek is voortdurende afweging van prioriteiten vereist. Daarbij moet gelet worden enerzijds op de betekenis der overheidsuitgaven in haar onderlinge verhouding, anderzijds op de verhouding tussen het totaal dezer uitgaven en hetgeen ter beschikking blijft voor particuliere bestedingen.

Landelijke Middenstandsdag van de V.V.D. op 1 november a.s. te Hilversum

De Landelijke Middenstandscommissie van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie heeft het initiatief genomen tot een

Liberaal Manifestatie

van en voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, omdat de sociaal-economische ontwikkeling in de laatste jaren er toe heeft geleid, dat deze nijvere middengroep van de Nederlandse bevolking in toenemende mate in de verdrukking is geraakt. Groeiend onbehagen is hiervan het gevolg. Hieruit volgt, dat een politieke partij, die het welzijn van alle staatsburgers ter harte gaat, het zich tot haar plicht rekent in deze onbevredigende toestand verbetering te brengen. Haar vertegenwoordigers in de politieke colleges zullen het

Overheidsbeleid ten aanzien van Midden- en Kleinbedrijf

critisch toetsen aan liberale beginselen als gelijke rechtsbedeling voor allen, sociale rechtvaardigheid, harmonische ontwikkeling van de volkshuishouding en versterking van de zelfstandige kracht in de samenleving.

Voor deze beginselen staat de V.V.D. in de praktische politiek op de bres, ook en vooral daar waar de maatschappelijke positie van de zelfstandigen wordt bedreigd.

In de eerste plaats zal uiteraard het regeringsbeleid onder de loep worden genomen, waartoe de behandeling van de rijksbegroting voor 1966 door de Staten-Generaal gelegenheid biedt.

Vervolgens zal — met de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de gemeenteraden in 1966 in het vooruitzicht — bijzondere aandacht worden gewijd aan het toekomstige provinciale en gemeentelijke beleid.

Deze beide aspecten beheersen dan ook het programma van de

Landelijke Middenstandsdag van de V.V.D.

welke op maandag 1 november a.s. in hotel „Gooiland” te Hilversum zal worden gehouden.

Alle partijgenoten en geestverwanten zijn daar van harte welkom. Een grote opkomst, vooral van ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, om wier belangen het in de eerste plaats gaat, dient kracht bij te zetten aan hetgeen daar te berde wordt gebracht.

De V.V.D. is in de oppositie. Zij zal de verantwoordelijke regeerder haar kritiek niet besparen, wanneer daartoe aanleiding bestaat. Uit hoofde van haar verantwoordelijkheid voor het algemeen belang staat zij evenzeer weloverwogen, positieve benadering van de actuele vraagstukken voor. Zij wil haar energie niet verspillen door het uiten van holle leuzen en vage gemeenplaatsen, die degenen, die onbehagen gevoelen over de huidige ontwikkeling en daartegen in verzet willen komen, slechts op een dwaalspoor zouden leiden.

In Hilversum zullen de liberale eisen voor een opbouwend, vooruitstrevend beleid ten aanzien van de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf duidelijk en positief worden geformuleerd.

Zorg, dat ge er bij zijt!

PROGRAMMA

van de LANDELIJKE MIDDENSTANDSDAG VAN DE V.V.D.
op maandag 1 november 1965 in hotel „Gooiland” te Hilversum.

10.30 uur Opening namens het partijbestuur.

10.45 uur Inleidend woord door de heer mr. H. P. Talsma, voorzitter Landelijke Middenstandscommissie van de V.V.D.

11.00 uur Forumdiscussie over
„Waarom het gaat”
„Het midden- en kleinbedrijf en het gemeentelijke beleid”.

Het forum bestaat uit de heren

F. D. Bastet Jr., lid van de gemeenteraad van 's-Gravenhage;

F. L. van der Leeuw, oud-lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland en van de gemeenteraad van 's-Gravenhage, secretaris van de L.M.C.;

J. Lindeloo, lid van de Landelijke Middenstandscommissie te 's-Gravenhage;

S. Minco, lid van de gemeenteraad van Hilversum en lid van de L.M.C.;

mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en voorzitter van de V.V.D.-raadsfractie te Leiden.

Tot het deelnemen aan de discussie zijn ook de leden van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de V.V.D. uitgenodigd.

13.00 uur Lunch in hotel „Gooiland”.

14.00 uur Inleiding van de heer mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over
„Het midden- en kleinbedrijf en het regeringsbeleid”.

15.30 uur Theepauze.

16.00 uur Rede van de heer mr. W. J. Geertsema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie van de V.V.D., over
„De V.V.D. en het regeringsbeleid”.

16.30 uur Sluiting door de voorzitter van de Landelijke Middenstandscommissie.

Wenken voor de bezoekers

Parkeergelegenheid is er binnen een straal van 100 m van het hotel „Gooiland” beschikbaar.

Voor de lunch in hotel „Gooiland” bestaan de volgende mogelijkheden:

1e. koude lunch (diverse belegde broodjes, soep, croquet en fruit)	f 6.35 (incl.)
2e. plate-service (1/2 haantje, pommes frites en compote)	f 5.20 (incl.)
idem met kop soep	f 6.10 (incl.)
3e. warme lunch volgens dagkaart	f 10.— (incl.)

Om een vlotte bediening en gereedkomen binnen de gestelde tijd te verzekeren is het noodzakelijk, dat de bezoekers tevoren opgeven, welke maaltijd zij wensen te gebruiken.

Grand Hotel „Gooiland” is gelegen aan de Emmastraat 2 en van het station af te bereiken langs Kerkstraat en Groest.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Meij. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Zandvoort

DE eerste bijeenkomst van de sinds kort opgerichte vrouwengroep in Zandvoort heeft plaatsgehad en had een geanimeerd verloop. Het bleek dat de aanwezige dames de extra band, welke door onze organisatie tussen de vrouwelijke leden van de VVD gelegd wordt, zeer op prijs stellen.

Met algemene stemmen werd besloten het oprichtingscomité, bestaande uit de dames F. Wels-van Klingeven, voorzitter - secretaresse, C. M. Hessing-Vink, algemeen adjunct, en K. Sok-de Wit als bestuur te handhaven.

De verdere bijeenkomsten werden gesteld op de laatste dinsdag van de maand, zodat de eerstvolgende is op 26 oktober a.s. weer ten huize van de familie Wels, Dr. Gerkestraat 78. Hierna vond een levendige discussie plaats over enkele politieke en sociale problemen, waarna de dames voldaan huiswaarts keerden.

Oostvoorne

DE vrouwengroep Oostvoorne houdt politieke voorlichtingsavonden samen met de mannen en gezellige middagen voor vrouwen onder elkaar. Deze laatste zijn op 5 oktober (dus reeds geweest) 4 november en 1 december in „Buitenlust”, om 2.30 uur. Introducee's betalen f 1.

Verder wordt gevraagd om weer te helpen in het Streekziekenhuis. Aanmelden per telefoon nr. 2428.

Vechtstreek

IN het bestuur van deze vrouwen-groep is de secretaressefunctie gesplitst. Eerste secretaresse is mevr. E. F. Stassen-van Meurs, Diependaalsedijk 76, te Maarssen; tweede secretaresse mevr. E. van der Molen-Bossert, Straatweg 84, Breuke-len. Correspondentie naar eerstge-noemd adres.

Amstelveen

HIER zal op 21 oktober a.s. om 20 uur een samenkomst gehouden worden in gebouw Reveille, Lindenlaan 587, zaal 2. Er zal verslag worden uitgebracht over de landelijke bijeenkomst op de Pietersberg en mevrouw A. M. Dorleyn-van Zon zal alles vertellen over de school-tandverzorging in Amstelveen.

Verder ligt het in de bedoeling kleine discussiegroepjes te vormen, die zich in de loop van november zullen beraden over het probleem: „de arbeid van de gehuwde vrouw buiten haar gezin”.

Discussienota

DEZE laatste mededeling uit Amstelveen geeft aanleiding nog eens de aandacht te vestigen op de discussie-nota, uitgegaan van de 34 samenwerkende vrouwenverenigingen,

welke discussienota de titel heeft: „arbeid van de vrouw buiten het eigen gezin”. Dit is dus iets ruimer dan het onderwerp van de Amstelveense dames, immers er zijn ook ongehuwde vrouwen met gezinsverplichtingen.

Een aantal exemplaren van deze discussienota is naar de centrale-vertegenwoordigsters gezonden die voor doorzending naar de plaatselijke contactpunten in haar centrale zorgen. Op de leestafel van de conferentie zullen wij nog meer stuks deponeren.

Vóór 1 maart 1966 worden de antwoorden verwacht bij ondergetekende. Van alle antwoorden zal een samenvatting gemaakt worden ter inzending naar het Nederlands Vrouwen Comité.

Men heeft er dus de hele winter de tijd voor, maar men wordt wel verzocht het niet op de lange baan te schuiven.

Kritiek gevraagd

DE Nederlandse Huishoud Raad vraagt of men de Teleac-uitzendingen voor de huisvrouw op donderdagmiddag (herhaling zaterdagochtend) kritisch wil bekijken. Schrijft uw oordeel maar naar ondergetekende. J. H. S.

Gesprek met Mr. B. P. van der Veen

(Vervolg van pagina 3)

zo weinig plaats overblijft voor individuele ideeën. Wat ik probeer te doen is: de mensen tot het inzicht te brengen dat particuliere meningen bij een goede samenwerking tot een beter geheel kunnen leiden dan een strak volgehouden eenheidsbeleid, dat erop gericht is het iedereen naar de zin te maken. Desnoods moet men enig ledenverlies riskeren. Met angst voor ledenverlies draait men op den duur de democratie de nek om”.

Te weinig samenwerking

Van 1959 tot 1963 was mr. Van der Veen lid van de Tweede Kamer. Hij is er niet rouwig om, dat hij het niet meer is, want „daar was, zo voelde ik het, te weinig samenwerking. Ik was teleurgesteld door de wijze van functioneren, ik voelde mij daar een typische eenling. Bovendien werd ik zó door het kamerlidmaat-

schap in beslag genomen, dat ik het contact met mijn advocatenpraktijk dreigde te verliezen en dat was wel het laatste dat ik wilde. Ik ben te zeer aan mijn werk hier gehecht en ook op politiek terrein valt in mijn stad genoeg voor mij te doen”.

Over Leeuwarden spreekt mr. Van der Veen met gerechtsvaardige trots. De stad breidt zich de laatste tijd enorm uit en zij kent al heel wat grotestadsproblemen, o.m. het toenemende verkeer dat ontluistering van historische stadsbeelden met zich meebrengt. Het Vliet moet worden gedempt en de oude hoge brug bij de Waag heeft men, ten grieve van de automobilisten, afgeplat.

Tóch is Leeuwarden nog heel rijk aan mooie oude dingen. Maar op zaterdag- en zondagavonden krioelt de nozemjeugd over de Nieuwestad

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen.

VAN DER HEEM N.V.:
radio - televisie - grammofoons - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:
telecommunicatie-apparatuur - professionele elektronische apparatuur

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:
Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:
cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:
ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:
chemische produkten.

VOKAP N.V.:
interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE (EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v.h. E. M. BRASKAMP:
farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:
exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:
kunststoffen.

Fabrieken in:
Den Haag, Rijswijk, Utrecht, Sneek, Putte (N.Br.).

en de Lange Pijp en het bronzen beeld van Us Mem (de Friese stamboekkoe) is een centrum van „lieverdjes”-happenings. Mr. Van der Veen moet er een beetje om glimlachen. Zó erg is het niet, iedereen heeft het druk met het zoeken naar ontspanning, iedereen zoekt iedereen, ook dat is collectivisme.

Als vader van drie kinderen - een jongen van 18 en twee meisjes van 13 en 12 - gelooft hij dat er veel goeds in de jeugd steekt. Het komt erop aan, eruit te halen wat erin zit. Bslr.

UIT DE PARTIJ

Prof. Oud spreekt in Doetinchem

De Minister van Staat, prof. mr. P. J. Oud, spreekt op zaterdag 30 oktober a.s. voor de afdeling Doetinchem over het onderwerp „Regering en Parlement”. De bijeenkomst vindt plaats in het hotel De Graafschap en begint om 14.30 uur.

Afdeling Zwolle/Zwollerkerspel

Vorige maand werd door de afdeling Zwolle/Zwollerkerspel de eerste ledenvergadering in het nieuwe seizoen gehouden, waarin na afhandeling van een huishoudelijk gedeelte in verband met de naderende Gemeenteraads- en Statenverkiezingen in 1966, door het lid van de Provinciale Staten van Overijssel, ir. Y. van der Wal, een lezing werd gehouden over actuele landbouwvraagstukken. Spreker stelde als uitgangspunt de subsidie, welke onlangs werd verleend door Gedeputeerde Staten van Overijssel terzake van een onderzoek naar de continuïteit en de ontwikkeling van de bedrijfsstructuur in de landbouw.

Nadat spreker gewezen had op het verschijnsel, dat steeds minder mensen werkzaam zijn in de landbouw, ging hij hierop nader in. Spreker ziet dan ook bijzondere moeilijkheden in de landbouw. Er volgde een geanimeerde discussie.

Lid van Verdienste in Beverwijk

De afdeling Beverwijk houdt 25 oktober een speciale ledenvergadering in hotel ter Burg, teneinde ir. A.J. Allan te benoemen tot lid van verdienste. Het huldigungswoord zal bij die gelegenheid worden gesproken door mr. J.E. Goudsmit te Haarlem.

Niet alleen heeft ir. Allan grote verdiensten voor de afdeling gehad als voorzitter, maar bovendien bevorderde hij reeds ver voor de tweede wereldoorlog de liberale gedachten door energiek te ijveren voor de verkiezing van vertegenwoordigers in de gemeenteraad van een z.g. neutrale groepering.

Kamercentrale Utrecht gaat vergaderen

De Kamercentrale Utrecht zal op donderdag 28 oktober a.s. een ledenvergadering houden in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen, Mariaplaats te Utrecht, aanvang te 20.30 uur.

TWEE BEKENDE MERKEN

SNIK

JONGE EN OUDE GENEVER

GIRAF

N.V. SCHIEDAMSCH E DISTILLEERDERIJEN
WESTHES 746 - SCHIEDAM
TELEFOON 010 - 68106 - 68093 - 62588

V. N. K. KANTOORMACHINES

**schrijvende
tel- en rekenmachines**

Schrijfmachines

ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN

Franco levering   Boekhoudmachines

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-25 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

„Maak de V.V.D. sterk!!”

SM SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverf
constructieverf
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland,
Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

WEGENBOUW

TE SIEPE
ZWOLLERKERSPEL

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

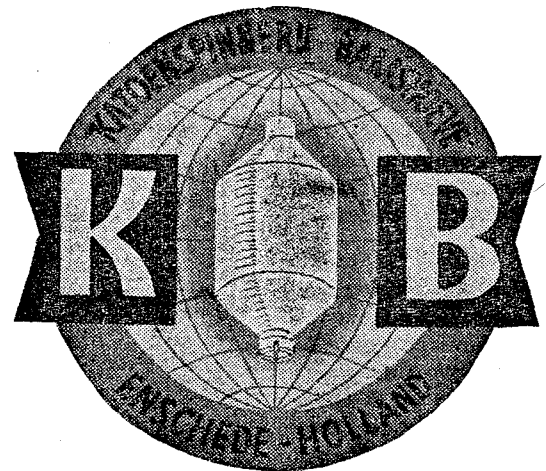
ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

Spinners en Twijners
van

Weef- en Tricotgarens

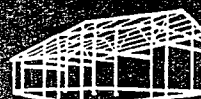
„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK

TELEFOON 25242 - DELFT

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

STAAL

CONSTRUCTIES

voor elk
project

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJE

LATUMEBD

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

WONINGBOUW IN EEG NIET ZONDER PROBLEMEN

Er zijn evenwel nog grote problemen

De woningbouw is niet alleen een der grootste, zo niet het grootste, na-oorlogse probleem van ons land. Alle zes landen waarmee wij in de Europese gemeenschappen zijn verenigd, hebben er bv. mee geworsteld. En het kernprobleem van thans is in alle zes landen dezelfde: de beschikbare bouwgrond.

In de gehele gemeenschap doet zich het vraagstuk, zowel in de steden als aan de rand van de stedelijke agglomeraties, steeds scherper gevoelen. Met name de zgn. sociale woningbouw ondervindt er de weerslag van, evenals van de overal stijgende bouwkosten en van de steeds hogere eisen die aan de woonhuizen worden gesteld.

De noodzaak om meer bouwgrond beschikbaar te krijgen heeft in Frankrijk al geleid tot maatregelen die de onteigening in bepaalde gevallen eenvoudiger maken en die in feite het braak laten liggen van bouwgrond om speculatieve reden onaantrekkelijk maken. De fiscus helpt hier een handje; een van ouds effectieve methode.

Wij geloven te mogen stellen, dat in de gehele E.E.G. de oplossingen welke voor het vraagstuk van de bouwgrondvoorziening worden gevonden, van beslissende betekenis zullen zijn voor de verdere ontwikkeling van de woningbouwpolitiek en dus van de volkshuisvesting.

Er is nog een gemeenschappelijk probleem. In verscheidene landen blijken de bouwnijverheid en de bedrijven die de bouwmaterialen leveren, de top van hun produktie te hebben bereikt. Er moeten nieuwe wegen worden gevonden om tot een grotere produktie te komen; bv. door het maken van geprefabriceerde huizen. Samenwerking en fusie is verder een mogelijkheid. Dit niet alleen nationaal, maar ook binnen de „Zes”, waarbij de vestigingsvrijheid en vrijheid van dienstverlening in de gemeenschap mogelijk stimulerend kan werken.

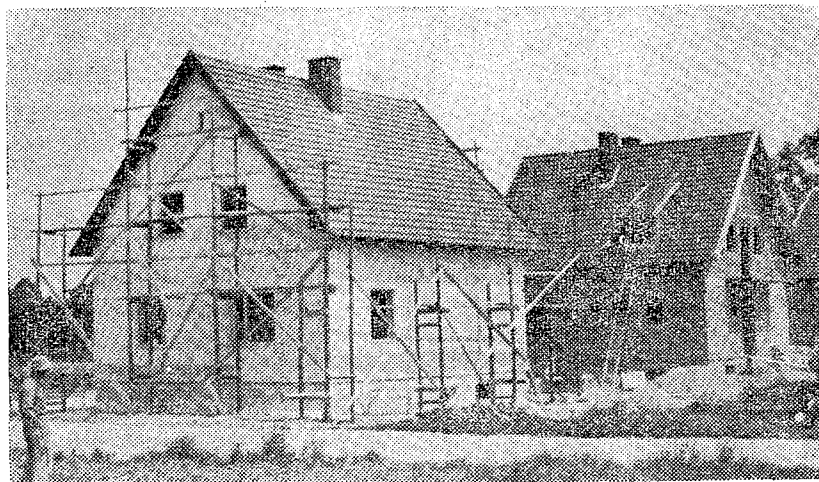
Inmiddels heeft, blijkens de cijfers die de voorlichtingsdienst van de Europese Gemeenschappen heeft verzameld, de woningbouw in de E.E.G. in het vorig jaar een gunstige ontwikkeling te zien gegeven. Dit ondanks de soms moeilijke situatie als gevolg van de inflatiedreiging. Er zijn in 1964 in de zes landen meer woningen gebouwd dan in het voorgaande jaar: 1.587.000 tegen 1.448.000. De toeneming was vooral sterk in Duitsland, Italië, Nederland en Frankrijk, waar de bouwrecords werden gebroken. In Duitsland kwamen in 1964 623.000 woningen gereed, in Italië 446.800, in ons land 101.000, in Frankrijk 368.900, in Luxemburg 2.047 en in België 47.300.

Cijfers zeggen niet alles

Nu zeggen deze cijfers niet veel, omdat de landen bepaald niet even groot en niet even dicht bevolkt zijn. Per duizend inwoners kwamen in Duitsland 10,8 woningen gereed, in Italië 8,5, in ons land 8,3, in Frankrijk 7,7, in Luxemburg 6 en in België 5.

Het vergelijken van deze cijfers is ook weer moeilijk. We weten bv. niet precies wat de achterstand in de zes landen is en wat de behoeften zijn, behoeften die door onderling per land verschillende factoren kunnen worden bepaald. Er nog rekening mee houdend, dat de cijfers van gereedgekomen woningen ook nog niet alles zeggen (de bouw omvat meer: met name de in aanbouw genomen huizen minus het in een voorgaand jaar al aan de gereedgekomen huizen gebouwde gedeelte) mogen we toch constateren, dat ons land in dit bouwconcert geen slechte partij meeblijft.

De vrijstelling van militaire dienst

Niet alleen de woningbouw in de EEG, maar vooral de grondproblemen - en de grondspeculaties - geven de grootste zorgen. Dat doet zich ook sterk voelen in de stedelijke agglomeraties.

en de verbetering van de lonen en arbeidsvoorwaarden van bouwvakarbeiders, en de ontwikkeling van de vakopleiding hebben er voor gezorgd, dat verleden jaar meer bouwvakarbeiders meer woningen bouwden dan ooit tevoren: 100.987 tegen 79.523 in 1963 en 89.037 in het vorige topjaar, 1958. Niettemin zal het nog wel vijf jaar aanhouden dat ons land bevrijd is van het

woningtekort, dat nog altijd 200.000 woningen belooft.

Belgisch grondprobleem verontrustend

In België, voor Nederlanders nog al eens het ideale land wat de mogelijkheden voor woningzoekenden betreft, heerst in verschillende streken een overschot aan dure woningen naast een tekort aan woningen voor minder draagkrachtigen. Het Belgische Nationale Instituut voor de Huisvesting meent dat onze zuiderburen jaarlijks 61.000 woningen moeten bouwen, wil over 30 jaar eindelijk ieder Belgisch gezin een aparte (!), degelijke en behoorlijk geoutilleerde woning hebben. Het officiële Belgische bouwprogramma gaat echter uit van een produktie van 53.000 woningen per jaar. In België is het grondprobleem verontrustend. De prijzen stijgen door speculatie belangrijk. De gemeenten en de „openbare” bouwmaatschappijen hebben niet voldoende contanten om bouwgrondreserves aan te leggen.

In West-Duitsland staat de zon hoger aan de bouwhemel. De Bondsrepubliek bouwde het vorig jaar niet alleen de meeste huizen per inwoner, maar ook

gen nam toe van 61,7 m² in 1956 tot 80 m² in 1964.

Ook worden steeds meer huizen met centrale verwarming gebouwd: in 1953 6 procent, in 1964 54 procent. Duitsland telde eind 1964 462 „witte districten”, dat zijn streken waar het verschil tussen de beschikbare huizen en woningzoekenden zo klein is geworden, dat speciale maatregelen kunnen verdwijnen. Er waren nog 104 „zwarte districten”.

Grondprobleem in Frankrijk

In Frankrijk blijft het tekort aan zgn. sociale woningen in de gebieden met een grote bevolkingsdichtheid, vooral in Parijs, nijpend. Het „vijfde plan” voorziet in een jaarlijkse woningproduktie voor de jaren 1966—1970 van minimaal 470.000 woningen. Dit jaar rekent men op 390.000, waarvan 340.000 met subsidie. Zoals gezegd, het grondprobleem is in Frankrijk benauwend, zo zelfs, dat de overheid speciale belastingmaatregelen heeft moeten treffen. Niet alleen om de speculatie tegen te gaan, maar ook de woondichtheid niet te groot te laten worden.

Sociale woningbouw in Italië

In Italië is de sociale woningbouw steeds kleiner van omvang geworden; in 1964 nog slechts 25.000 op een totaal van 446.815. Een verontrustende gang van zaken. In het algemene economische plan voor de jaren 1965—1969 is dan ook een plaats voor een dynamischer bouwbeleid ingeruimd: een kwart van de investeringen voor de woningbouw is voor de sociale sector bedoeld.

In Luxemburg kwamen tot slot op de 2.047 woningen 1.171 eengezinshuizen tot stand. De overheid daar steunt de particulieren die een woning willen laten bouwen of willen kopen door een premiestelsel en een „rente-toeslag”.

Men ziet het, al mocht de woningbouw in de E.E.G. er het vorig jaar wezen, de problemen zijn nog niet uit de wereld. Bij een voortschrijdende integratie van de „Zes” worden meer en meer ons aller vraagstukken, waarbij dat van de beschikbare grond het blijvende en het klemmendste is.

dBo.

ALLERHANDE

ER is een tijd geweest in de geschiedenis der „Lage landen bij de zee”, dat het gezegde: „wien het water deert, die het water keert” opgeld deed, omdat het een kwestie van lijfsbehoud, van bescherming van de burgerbevolking was, om overtollig water kwijt te raken en wateroverlast te voorkomen.

Max Dendermonde heeft eens geschreven, dat de zorg voor droge voeten bij de Hollanders nog prevaleerde boven de zorg voor het dagelijks brood. Nog steeds stellen wij ons te weer tegen het water.

(„De Paladijn”)

„Houdt de Vrijheid hoog!”

U DOET ER GOED AAN OM OOK DE WAERDYE IN UW TOEKOMSTVOORZIENINGEN TE BETREKKEN

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

MINDER BELASTING BETALEN

De belastingverlaging is een feit, maar U kunt nog belangrijk minder belasting betalen.

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

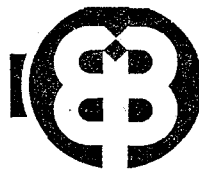
Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht. Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 1 70 43 *

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

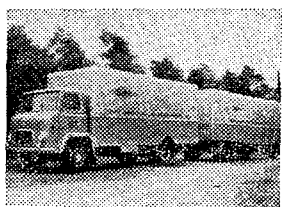
termijnsparrekening - 3 mnd. opz. - **4½ %**

termijnsparrekening - 6 mnd. opz. - **4¾ %**

AMSTERDAM · ROTTERDAM · DEN HAAG · UTRECHT

FORUM-BANK

AMSTERDAM

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en
internationaal bekend!
vraag prijs
en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

*S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

HBU

HBU

Hij is van alle
markten thuis...!

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

*Liberale manifestatie
in Drachten*

(Zie pag. 4 en 5)

Perspectief van het V.V.D.-plan:

Gezond financieel beleid gezonde economie

HET eerste grote treffen tussen de regering-Cals-Vondeling en de Tweede Kamer over de regeringsverklaring is achter de rug. De regering heeft, zoals te verwachten was, het veld behouden, maar niet zonder kleerscheuren. Deze havening kwam niet alleen van de oppositiepartijen. De V.V.D. heeft, en door het geharnast betoog van fractieleider mr. Geertsema, en met het door drs. Joekes uiteengezette V.V.D.-plan tot besnoeiing van de opgeblazen staatsuitgaven met ca. f 1 miljard, een constructieve bijdrage geleverd, niet alleen tot de debatten, die door een en ander een grote levendigheid kregen, maar ook door aan te geven hoe men een gezond beleid kan voeren, zonder dat de staatsuitgaven meer stijgen dan in verhouding tot de toeneming van het nationaal inkomen op de duur toelaatbaar is.

Zelfs „Trouw” erkende, dat de oppositie, vooral die van de V.V.D., „er mocht zijn”. Maar hoewel deze, blijkens de talrijke haastige en geprikkelde interrupties van de kant van de regeringstafel tijdens de rede van drs. Joekes, doel trof, moet het pijnlijkste voor het kabinet toch geweest zijn de vele kritiek, die vooral op het hoofd van minister Vondeling neerkwam. Zelfs van zijn eigen geestverwanten.

De A.R.-fractieleider Roolvink sprak zelfs van „financieel gescharrel” en liet zeer duidelijk merken, dat de nieuwe samenwerking wel weer eens verwisseld kon worden voor de oude: het was hem „lood om oud ijzer”.

Uit de rede van drs. Schmelzer sprak gereserveerdheid. Zijn fractiegenoot Notenboom was nog gereserveerder en stond zeer wantrouwend tegenover de nieuwe begrotingsnormen van Vondeling en voelde zich duidelijk beter thuis bij die van de vorige ministers van financiën, waarmee hij zich dus feitelijk op eenzelfde standpunt als de V.V.D. stelde.

Zou de liquidatie van het kabinet-Marijnen dan toch alleen maar gediend hebben om de baan vrij te maken voor het door de huidige regeringspartijen gewenste omroepbestel?

ZEKER is, dat zich bij de algemene debatten een duidelijk verschil van opvatting, wat betreft

het toegeven aan collectivistische socialistische verlangens en het financieel beleid, dat een dergelijk toegeven eist, heeft geopenbaard tussen de P.v.d.A. enerzijds en de K.V.P. en de A.R. anderzijds. „Bij elkaar deugen ze niet en van elkaar meugen ze niet” heeft prof. Oud enige jaren geleden eens over de rooms-rode samenwerking opgemerkt. Op het ogenblik is het het omroepbestel waardoor ze niet van elkander „meugen”. Wanneer V.A.R.A., K.R.O. en N.C.R.V. bevredigd zijn, welk cement zal dan deze voze regeringscombinatie overend moeten houden?

DE overgrote meerderheid in de Kamer moet niets hebben van de wederinvoering van omzetbelasting op textiel en schoeisel. Het verzet tegen de omzetbelasting op schoenenreparaties was zó groot, dat minister Vondeling zo wijs was deze onmiddellijk te laten vallen.

De belastingspaarbrieven hebben evenmin enthousiasme weten te wekken. Toch schijnt het de bedoeling te zijn de desbetreffende wetsontwerpen in de Kamer te brengen. Bij het overleg in de Kamercommissie zouden dan wijzigingen aan de orde kunnen komen. De kans is zeer groot, dat onder drang, vooral van de K.V.P., de gewraakte omzetbelastingen worden teruggenomen en, tenzij de minister een aanvaardbaar alternatieve inkomsten-vergroting zou vinden, de K.V.P. een verlaging van het ambtieuze uitgavenplan met ca. f 240 miljoen — het bedrag dat die omzetbelasting zou opbrengen — zal wen-

sen. Het is duidelijk, dat de P.v.d.A. zich met vuur en vlam zal verzetten tegen deze aantasting van haar collectivistische verlangens. Er ligt dus materiaal genoeg opgestapeld om de al smeulende vlam van tweedracht in het regeringskamp te doen opblaaien.

DE tegenstelling, die duidelijk aan de dag is getreden bij de debatten, werd door mr. Geertsema scherp geschetst: zo groot mogelijke collectivisatie of zoveel mogelijk aan de individu de vrije keuze te laten, binnen de normen, door het gemeenschapsbelang gesteld.

Het plan van de V.V.D., dat men in zeker opzicht een tegenplan voor de begroting kan noemen, illustreert deze tegenstelling duidelijk. De helft van de voorgestelde verlaging der staatsuitgaven betrof de subsidies: de woningwetvoorschotten, die behalve gesocialiseerde woningbouw een verkapt huursubsidie betekenen en de directe huursubsidies, de consumptensubsidies als die op brood en, ook indirect, door de te lage tarieven voor de openbare diensten.

De gedachte, die hieraan ten grondslag ligt, is gezond. In een nood-economie mogen zulke subsidies op hun plaats zijn en te billijken, in een normale economie werken zij slechts verslappend en verdoezelen zij de werkelijke verhoudingen. In een welvaart-economie, zoals wij die thans kennen, is er hoegenaamd geen plaats voor dergelijke subsidiëring van het gebruik (dat n.b. minister Vondeling zelf wil beperken door de verhoging der indirecte belastingen), zeker niet wanneer dit gebruik zo sterk toeneemt, dat vrees voor overbesteding ten koste van de besparingen niet denkbeeldig is.

Het sterkst spreekt dit bij de diverse woonsubsidies. Nog steeds betaalt ons volk een te gering percentage van zijn inkomen voor een der eerste levensbehoeften: het wonen. Het gevolg hiervan is een toenemende verkrotting van de oude woningvoorraad, die zijn normale onderhoud niet krijgt. Minister Bogaers doet thans krampachtige pogingen om althans enige doorstroming te bewerkstelligen, maar zolang het gehele woningbouw- en huurbeleid in de

oude banen blijft, de huurverhogingen steeds ver achter de reële verhoudingen aan hinken, zullen wij nooit uit de woningellende komen.

Tekenend is, dat een land als West-Duitsland, waar de oorlogsverwoestingen groter waren dan in ons land en de toeneming van de bevolking sterker was door de toevloeiing van ca. 10 miljoen verplaatste personen en de miljoenen Oost-vluchtelingen, en vijf jaar later dan Nederland met zijn economisch herstel een aanvang kon maken, thans wat betreft de woningnood kennelijk al verder is dan wij.

Een absolute vergelijking is moeilijk te maken door allerlei oorzaken: andere woongewoonten, door het feit, dat men in het begin der jaren '50 zeer veel kleine (tweekamers) woningen heeft gebouwd, die thans voor bejaarden geschikt zijn (terwijl wij pas sinds enkele jaren de aandacht aan dit soort woningen wijden), enz. Maar zeker is, dat de woningsituatie zelfs in dichtbevolkte gebieden, dragelijker is dan te onzent. Voornamelijk door twee factoren: Men heeft daar veel meer dan hier de woningbouw aan het particulier initiatief overgelaten (o.a. door de winsten van ondernemingen, die op „Sozialwohnungbaukonto” werden geboekt, vrij te stellen van belasting, een faciliteit, die enkele jaren geleden reeds kon worden opgeheven) en door de huren tegen marktprijs toe te laten. Er werd dus gebouwd wat de markt vroeg, niet wat een politieke partij begeerde. Het volk werd gewend een economische huur te betalen, iets wat door de sterke economische ontwikkeling zonder sociale repercussie mogelijk was.

Wij zien bij ons volkomen het tegengestelde van een dergelijke gezonde woningbouw- en huurpolitiek, met als resultaat een voortduren van de woningnood zonder uitzicht op een spoedig einde, wat ook de optimistische verwachtingen van minister Bogaers mogen zijn. Het wordt een slepende kwaal. En wanneer wij thans, in een tijd van zeer gestegen welvaart, niet uit de woonellende komen, wordt die oplossing ad kalendas graecas verschoven.

Toen in 1955 de tiende verjaardag van onze bevrijding werd gevierd en trots het economisch herstel werd besproken, merkte de toenmalige voorzitter van het Verbond van Nederlandse Werkgevers, ir. Twijnstra, op, dat wij ons niet op de borst mochten kloppen, zolang wij ons volk nog geen goede voorziening in een der eerste levensbehoeften, een woning, konden verschaffen.

Thans, twintig jaar na de bevrijding, klemt het woonprobleem nog even sterk. Zou hierin en in een ons spiegelen aan de ons omringende landen, geen aanleiding liggen om ons te bezinnen op de averechtse woningbouw- en huurpolitiek, die onze staatsdienst thans zulke honderden miljoenen-last op legt?

radio

LUISTERT NAAK

MAANDAG, 25 OKTOBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de zender
Hilversum I (402 m).

de stem
van de V.V.D.

Onderwerp: „Verkiezing Poldercommissie Oostelijk Flevoland”.

Spreker: no. 1 van lijst 3 - M. VAN GAALLEN, te Dronten.

UIT DE PARTIJ

Culturele Commissie bijeen

Op 8 oktober jl. vergaderde de Culturele Commissie op het Algemeen Secretariaat.

De Commissie wisselde van gedachten over de rijksbegroting voor het dienstjaar 1966 betreffende het departement van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.

Vershillende posten gaven aanleiding tot een langdurige discussie.

Centrales in Noord-Holland vergaderden

De VVD in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal, met uitzondering van de IJmond heeft de eerste schreden geplaatst op het pad dat leidt naar de op 23 maart 1966 te houden verkiezing voor Provinciale Staten. Dit gebeurde in „Het Gulden Vlies” te Alkmaar in een gezamenlijke vergadering van de Kamercentrales Alkmaar, Den Helder, Hoorn en Zaandam.

Besprekingen werden gevoerd en besluiten genomen met betrekking tot de in te dienen kandidatenlijst. Het is nog te vroeg, dat mededelingen hierover kunnen worden gedaan.

De gezamenlijke vergadering van Kamercentrale en Statencentrales werd voorafgegaan door een bijeenkomst van de Kamercentrale Den Helder. Daarin heeft de voorzitter, de heer H. W. Holsmuller, de overleden secretaris van de afdeling Schoorl, de heer G. Scheltus, herdacht.

Bij de bestuursverkiezing zagen de afgetredende leden H. W. Holsmuller, Alkmaar, J. Pieters, Broek in Waterland en C. H. Kingma, Den Helder, zich herkozen, zomede de heren W. Franck, Bergen en drs. A. Bakker, Koog aan de Zaan als vertegenwoordigers der Statencentrales Alkmaar en Zaandam.

Als lid van de partijraad werd opnieuw aangewezen mr. W. H. Dollekamp, Bergen en als plaatsvervangende leden de heren mr. P. C. Avis, Hoorn en G. de Jong, Wormerveer.

Bestuur afdeling Mijdrecht

Het bestuur van de afdeling Mijdrecht werd onlangs als het volgt samengesteld: G. G. Rosenboom, voorzitter; N. C. Muller-Bakker, Corn. Beerninckstraat 76, secretaris; A. Schram, penningmeester; Ch. Janse, 2e secretaris en M. van Schaik, lid.

Wijziging bestuur afdeling Breukelen

Het bestuur van de afdeling Breukelen werd als volgt gewijzigd: voorzitter: drs. S. Koorn; secretaris: mr. P. L. C. Tideman, Straatweg 3, Breukelen; penningmeester: K. van den Berg; leden: H. T. van den Broek en J. Griik.

Nieuwe activiteiten te Papendrecht

Onder leiding van de voorzitter, de heer C. J. van der Ven, werd vrijdag 8 oktober jl. een vergadering van het bestuur van de afdeling Papendrecht gehouden.

Op deze vergadering, waarvoor mede uitgenodigd was de organisator/propagandist der Partij, de heer L. van Vlaardingen, werden verschillende mogelijkheden voor activiteiten der afdeling en ledenwerving besproken.

Het bestuur van de afdeling Papen-

Verslag bijeenkomst Vrouwen in de V.V.D. in Oosterbeek

Van de jaarlijkse bijeenkomst van de Vrouwen in de VVD, op 16 en 17 oktober jl. op de Pietersberg te Oosterbeek, kregen wij een uitvoerig verslag, dat wij helaas wegens plaatsgebrek niet in dit nummer konden opnemen.

Wij zullen aan deze manifestatie in ons volgende nummer de nodige aandacht schenken.

drecht gaat vóór de komende verkiezingen zeer veel activiteiten ontwikkelen!

Nieuwe secretaris in Tilburg

De afdeling Tilburg e.o. vergaderde op 4 oktober jl., met als gewaardeerde gast de heer F. J. Melzer in haar midden. Op deze bijeenkomst werden o.m. de komende Statenverkiezingen besproken.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1966 zal met een eigen lijst worden uitgekomen. Er zal een intensieve ledenwerfactie met behulp van speciale aanmeldingsbriefkaarten worden gehouden.

Tot secretaris werd benoemd ir. L. C. W. Wentzel, Mercuriusstraat 13 te Tilburg.

Spreekbeurt prof. Oud in Doetinchem

De secretaris van de afdeling Doetinchem deelt ons mede, dat de in ons vorige nummer aangekondigde spreekbeurt van prof. Oud niet slechts betrekking heeft op de afdeling Doetinchem, doch dat zij wordt belegd door de regionale contactcommissie.

Het bericht geldt dus voor alle leden in de Graafschap. Prof. Oud zal, zoals reeds gemeld, op 30 oktober a.s. spreken in Hotel „De Graafschap”. Onderwerp: „Regering en parlement”. Aanvang 14.30 uur.

SPREEKBEURTEN

periode 25 oktober tot en met 25 november 1965

25 oktober	Zeist	Mr. W. J. Geertsema
25 oktober	Winterswijk	J. C. Corver
29 oktober	Maastricht	Mr. E. H. Toxopeus Prof. dr. H. J. Witteveen
29 oktober	Deventer	Ir. J. N. Kooy
29 oktober	Dronten	Ir. D. S. Tuynman
30 oktober	Doetinchem	Z. Exc. Prof. Mr. P. J. Oud
1 november	Leiden (Liberale Stud. Ver.)	Mr. E. H. Toxopeus
1 november	Hilversum (Landelijke Middenstandsdag)	Ir. K. v. d. Pols Mr. H. P. Talsma Mr. F. Porthoine Mr. E. H. Toxopeus Mr. F. Porthoine
2 november	Staten-Centrale Zaandam	Mr. F. Porthoine
2 november	Assen (Liberale Club)	H. J. L. Vonhoff
5 november	Smallingerland	Mr. E. H. Toxopeus
5 november	Leeuwarden (Sociëteit)	Dr. K. van Dijk
6 november	Scheveningen (Congres J.O.V.D.)	Mr. H. v. Riel
8 november	Hoogeveen (Liberale Kring)	Mr. E. H. Toxopeus
8 november	Staten-Centrale Ommen	R. Zegering Hadders
11 november	Sassenheim (forum politieke partijen)	Mr. W. J. Geertsema
11 november	Harmelen	S. J. v. d. Bergh
15 november	Velp	Drs. Th. H. Joeke
16 november	Leersum	Mr. E. H. Toxopeus
17 november	Utrecht	Mr. F. Porthoine
19 november	Zandvoort	Mr. W. J. Geertsema
19 november	Steenwijk	Dr. K. van Dijk
22 november	Soest	Mevrouw mr. J. M. Stoffels van Haften
22 november	Landsmeer (Staten-Centrale Hoorn)	Mr. H. van Riel
22 november	De Bilt/Bilthoven	Prof. dr. H. J. Witteveen
25 november	Gorredijk (Staten-Centrale Heerenveen)	Mr. H. van Riel

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

Wegens gebrek aan plaatsruimte moesten enige partijberichten blijven overstaan. Redactie.

Steun uit de partij voor het liberale alternatief

In moties, aangenomen door de ledenvergaderingen van de afdelingen Rotterdam en 's-Gravenhage, die respectievelijk op 14 en 15 oktober jl. vergaderden, is aan de Tweede Kamerfractie lof toegezwaaid voor de constructieve oppositie, die zij heeft gevoerd door de indiening van het liberale alternatief voor de door de regering voorgestelde belastingverhogingen.

De twee grootste afdelingen van de partij hebben zich hierdoor achter het beleid van de Tweede Kamerfractie gesteld en daarvoor hun onverholpen bewondering geuit.

**FABLO
COMMODORE
WHITE**

U slaagt uitstekend bij

GERRITZEN
HERENMODES

Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG - TEL. 33 64 18

Deze Burger

is zo nogal een tijdje weggeweest van vaderlandse bodem en als altijd, heeft hij het geruststellende genoegen gehad te kunnen vaststellen, dat het zonder hem waarachtig wel is gegaan. En als het NIET gegaan is, dan heeft dat niet aan ZIJN afwezigheid gelegen.

Het enige bezwaar, dat ik tegen deze, voor-de-hand-iggende conclusie heb, is dat ik een tweede, uit de eerste onverdedigbaar voortvloeiende, mag trekken: al m'n werk heeft geen andere betekenis dan dat ik er mijn dagelijks brood van kopen kan — maar daar houdt het resultaat en de zin van mijn noeste arbeid dan ook mee op. En de enige troost die ik bij deze overweging heb, is dat zij voor vrijwel iedere arbeider in de wijngaard geldt: ook zonder uw inspanningen rijpen de druiven.

Oude, banale wijsheid: geen mens is onmisbaar en de tijd nivelleert allen. Aan de nivellering behoeft niet eens Magere Hein te pas te komen. De pensioengerechtigdheid is die griezelige gast vóór. Of U nu de superdesuperdirecteur van een superdesuper bank of van een industrieel bedrijf met honderdduizend arbeiders (pardon: medewerkers) bent geweest of de portier van dat bedrijf — wanneer U met pensioen bent gegaan betekent U alle twee precies hetzelfde; dat wil zeggen: helemaal niks. En of U nu minister bent geweest.... wanneer Vader Tijd U in 't nekveld heeft gevat en ergens op een stille plek buiten de grote verkeersweg heeft neergezet, dan trekt de wereld zich van U evenveel aan als van uw voormalige bode op ZIJN plekje in het Woud der Vergetelheid.

Met deze onverbidelijke waarheid staat ge reeds voortijdig oog in oog, wanneer ge, terug van weggeweest, op 't oude nest bent neergefladderd.

Toen ik door de straten van stralend Athene dwaalde sprak de koningin haar troonrede uit, zetten meneer-partijgenoot Joeke er zijne medewerkers hun plannetje in elkaar, vertelde de Kamermeerderheid dat 't niet kon en toen ik voor een slordig café'tje in Tanger achter een klein kopje zoete koffie zat te kijken naar de mensenmenigte die daar langsstroomde, dacht ik, dat van al die mensen er niet één was, die zijn abonnement op Vrijheid en Democratie zou opzeggen, als ik er nooit meer een stukje voor zou schrijven.

Indien U nu zegt, dat U dat al lang wist en dat ik hier een waagwijd openstaande deur intrap, dan krijgt U van mij het grootste gelijk van de wereld met de vraag, waarom U zich dan eigenlijk zo druk maakt. Een vervelende vraag en bovendien óók nutteloos, want U gaat toch door met uw onnutte activiteiten.

Even gering en toegewijd en, ondanks alle vervelende vragen, met evenveel plezier als

Deze Burger

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentiegelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

RODE ANGST

★ ★ Het initiatiefplan van de VVD, tijdens de begrotingsdebatten ontvouwd, heeft met name in socialistische kringen nogal wat opschudding veroorzaakt. Vooral in de rode pers is de verwarring zo groot, dat men nauwelijks aan een poging tot weerlegging toekomt. Inplaats daarvan klinken slechts kreten als „conservatief” en „niets nieuws”.

Voor het Vrije Volk munt uit in het neerschrijven van gemeenplaatsen, waarbij de liberale suggesties t.a.v. de woningbouw, het subsidie op brood, een mogelijke beperking van de studieduur en het probleem van de hulp aan de onderontwikkelde gebieden, slechts op een demagogische wijze worden genoemd, maar niet bestreden. Zo wordt angstvallig gezwegen over de door de VVD voorgestelde beperking van de toename van het aantal ambtenaren. Gezwegen wordt ook over de opheffing van de totaal overbodige emigratiedienst. Niet ingegaan wordt op de verhoging van de maxima van gerechtelijke boeten en de voorgestelde reorganisatie van het landbouwonderzoek.

Kortom, een serieus debat over de 16 punten van de VVD gaat men uit de weg. Deze negatieve houding tuijgt meer van angst dan van geloof in de regering-Cals. De constructieve oppositie van de VVD heeft doel getroffen, hetgeen door de houding van het Hekelveld nog eens extra wordt geaccentueerd.

NEE! PSP

★ ★ Bij de behandeling in de Tweede Kamer van het wetsontwerp inzake herziening van het erfrecht, heeft de PSP duidelijk doen blijken, dat zij niets voor „vererven” voelt, doch de erfenissen aan de gemeenschap wil doen toekomen.

Dit is een „prettig” vooruitzicht voor de arbeiders en middenstanders, die met noeste vlijt - waaraan vaak het gehele gezin deelachtig is - tot enig bezit zijn gekomen. De zoons en dochters, die bijv. met hun ouders een middenstandszaak hebben weten op te bouwen, weten nu waar ze aan toe zijn. Hun werken en streven wordt in de gedachten van de PSP niet beloond, doch valt ten deel aan vaders Staat. Bepaald geen stimulans om het eigen initiatief te stimuleren.

„VRIENDEN”

★ ★ De verstandhouding tussen ARP en CHU is er niet beter op geworden sinds de formatie van het kabinet-Cals een breuk op hoog niveau heeft veroorzaakt. Weliswaar heeft zich een Vriendenkring AR/CH gevormd, die lokale federaties tussen de plaatselijke afdelingen van de beide partijen voorstaat, maar het dagelijks bestuur van de CHU heeft zich vorige week met een brief tot de besturen van alle christelijk-historische kiesverenigingen in ons land gewend, waarin al leen reeds uit organisatorische overwegingen de vorming van dergelijke federaties met klem werd ontraden.

Twee dagen later kwam het bericht, dat in Alphen aan de Rijn aan een ruim twintigjarige hechte samenwerking tussen de protestants-christelijke fracties een einde was gekomen, nadat de ARP had geweigerd de CHU-kandidaat voor de functie van gemeentesecretaris te steunen. Van je vrienden moet je het maar hebben.

INSTEMMING

★ ★ Voor de eerste maal in de geschiedenis heeft een r.k. priester op een vergadering van een crematievereniging in ons land gesproken. Dat gebeurde zaterdag op een openbare bijeenkomst van de vereniging voor crematie AVVL in Utrecht. Prof. G. A. M. Abbink, hoogleraar in de kerkgeschiedenis aan het seminarie Rijsenburg, verklaarde daarbij o.m. dat een niet-officiële gebedsdienst in de aula van een crematorium onder leiding van een priester niet langer is verboden. Er zijn thans hiervoor richtlijnen in voorbereiding.

Ook zei hij waardering te hebben voor het werk van de internationale federatie van crematieverenigingen, die het nodige heeft gedaan om de kerkelijke leiders ervan te overtuigen dat ze bij de beoordeling van de verassing eeuwenlang van foute presumpties zijn uitgegaan. Prof. Abbink hield zijn voordracht met instemming van kardinaal Alfrink. En - naar wij aannemen - met instemming van vele liberaal denkenden.

GEDETAILLEERD OVERZICHT VAN HET V.V.D.-INITIATIEF

Tengevolge van de omstandigheid, dat het hoofdartikel van vorige week door dr. P. Gros, telefonisch werd doorgegeven, zijn daarin enige fouten geslopen, die wij hieronder rectificeren:

In de voorlaatste zin had het woord „waardig” moeten luiden „basis”, zodat de zin luidt: Het plan nu, bij de algemene en financiële beschouwingen in grote lijnen ontvouwd, zal basis zijn voor een uitgewerkte visie bij de behandeling van elk begrotingshoofdstuk in het komende parlementaire jaar.

In de tweede zin van de vierde kolom moet in plaats van „nu het geval van het brood”, gelezen worden „nu in het geval van het brood”.

Voorts laat de redactie hieronder het volledige plan van de V.V.D.-fractie volgen:

ALGEMENE POLITIEKE EN FINANCIËLE BESCHOUWINGEN, RIJKSBEGROTING 1966

Beperking van de netto-uitgaven:

		Vermindering uitgaven	Verhoging middelen
1. XI. Volkshuisvesting	Verschuiving van 15.000 woningen van de woningwetsector naar de vrije sector, met instandhouding dus van een woningbouwprogramma van totaal 125.000 voor 1966	420 milj.	
2.	Subsidies voor reeds gebouwde woningwetwoningen of gesubsidieerde particuliere woningen halveren	75 milj.	
3. XIV. Landbouw	Versnelde afbraak van het consumptiesubsidie op brood; het totale subsidie is thans 60 miljoen en moet in 1970 in E.E.G.-verband zijn verdwenen	30 milj.	
4. XV. Soc. Zaken	Beëindiging van de subsidiëring der emigratie	13 milj.	
4. XVI. Cultuur en Recreatie	Beperking van de toeneming der subsidies, onder welke subsidies zijn opgenomen waarvoor nog geen bestemming is	15 milj.	
5A.	Financiering van de Wereldomroep uit de luistergelden, zoals tot 1963 het geval was. De omroepverenigingen ontvangen in 1966 inkomsten uit reclame	10 milj.	
6. XII. Verkeer en Waterstaat	Verhoging der P.T.T.-tarieven ter gedeeltelijke wegwerking van verliezen op de exploitatierekening: drukwerken, nieuwsbladen en postpakketten, waarop het verlies nu even groot is als de inkomsten		30 milj.
7.	Verhoging abonnementsstarieven (niet: gesprekskosten) telefoon ten einde de vaste kosten, die nu voor de helft zijn gedekt, beter te dekken		70 milj.
8. VI. Justitie	Aanpassing der gerechtelijke boeten-maxima aan gestegen prijspeil		15 milj.
9. VIII. Onderwijs en Wetenschappen	L.O., V.H.M.O. en N.O.: stabilisatie van het materiële voorzieningspeil met instandhouding bouwprogramma	65 milj.	
10.	Wetenschappelijk onderwijs: door beperking van de studieduur (o.m. kortere vakanties) en efficiënter gebruik van de gebouwen (geen leegstaande collegezalen en toch nieuwbouw), kan met geringere investeringen worden volstaan	100 milj.	
11. XI. Volkshuisvesting	Rijksgebouwendienst: beperking van de toeneming van het departementaal bouwprogramma tot 10 miljoen (volgens het begrote bedrag zouden in één jaar (1966) alle nieuwe ambtenaren plus 10 % van de bestaande ambtenaren opnieuw gehuisvest kunnen worden, d.w.z. totale vernieuwing in tien jaar)	50 milj.	
12. XIV. Landbouw	Rationalisatie landbouwonderzoek, elimineren van dubbel werk door het grote aantal afzonderlijke instituten	8 milj.	
13. XV. Soc. Zaken	Rationalisatie van de aanvullende-werkenpolitiek	15 milj.	
14. IV. Vice-min.-pres. V. Buitenl. Zaken IX. B. Financiën	Ontwikkelingshulp: Nederlandse bijdragen in internationaal verband niet te onevenredig in vergelijking met andere landen laten stijgen door de stijging t.o.v. 1965 met 30 %, zoals begroot, terug te brengen tot een stijging van 25 % t.o.v. 1965	25 milj.	
15. XII. Verkeer en Waterstaat	Beperking van de toeneming van kosten voor onderhoud waterwegen en waterkeringen	40 milj.	
16. Alle departementen	Beperking van de groei van het aantal ambtenaren met 1/3 of 1350 ambtenaren	27 milj.	
		893 milj.	115 milj.
		115 milj.	
		1008 milj.	

TOETSING VAN HET ACCRES VAN DE NETTO-UITGAVEN AAN DE STRUCTURELE NORM

De ruimte door toeneming van de belastingopbrengst bedraagt volgens de miljoenennota	f 800 milj.
Te reserveren voor de tweede tranche van de verlaging van de loon- en inkomstenbelasting: 1,33 % van de totale belastingopbrengst	„ 175 milj.
	f 625 milj.
Toeneming van de niet-belastingontvangsten volgens de netto-methode (zie antwoord op stuk 8300, No. 3 vraag 38)	„ 151 milj.
	f 776 milj.
Accres van de relevante uitgaven volgens de miljoenennota (tabel 4.2 en 4.3)	f 1813 milj. ¹⁾
Voorgestelde beperking van de netto-uitgaven	„ 1008 milj.
	f 805 milj.

¹⁾ De noodzakelijke verhoging van de middelen wordt op blz. 36 van de Miljoenennota gecijferd op f 1875 milj. Daarvan vloeit 62 milj. voort uit de middelenderving die per saldo resulteert uit de belastingmaatregelen bedoeld in tabel 4-4.

P. E. SALVERDA 80 JAAR

Op 22 oktober viert de heer P. E. Salverda in Enschede zijn tachtigste verjaardag. Velen van de oude garde zullen zich nog heel goed herinneren met welk een aanstekelijk enthousiasme hij gedurende ruim zestig jaar - en wij zouden zelfs kunnen zeggen: bijna zeventig jaar - zijn beste krachten in het belang van het liberalisme heeft ingezet.

Het is inderdaad bijna zeventig jaar geleden, dat de heer Salverda als kleine jongen reeds begon zijn eerste activiteiten te ontplooiën, in de vorm van het rondbrengen van propagandageschreven. Hartstochtelijk en meeslepend kon hij ons, jongeren, vertellen over de verkiezingen, zoals deze verlopen in de jaren vóór de invoering van het algemeen kiesrecht, tijdens het districtenstelsel.

Daarna heeft de heer Salverda een belangrijk aandeel gehad in alle verkiezingscampagnes, niet alleen in Oldenzaal en Enschede, maar in geheel Overijssel en aangrenzend Gelderland en Drenthe.

Vele functies heeft hij in deze reeks van jaren vervuld in het bestuur van af-

deling en kamercentrale, meestal functies waar veel werk aan verbonden was, zoals secretaris en leider van de propaganda. Het is dan ook onmogelijk alle functies te vermelden, zeker niet wanneer men zoveel jonger is en slechts een kort aantal jaren heeft kunnen profiteren van de ervaring en kennis van de Heer Salverda.

Vanaf de oprichting van de VVD heeft de heer Salverda deel uitgemaakt van het bestuur van de afdeling Enschede en de kamercentrale Zwolle en eerst sedert enkele jaren heeft hij om gezondheidsredenen deze functies moeten neerleggen.

Zoals hij begonnen is te werken voor het liberalisme, zo heeft hij gedurende meer dan een halve eeuw met grote toewijding en trouw in nauwgezette ijver en plichtsbetrachting steeds volgehouden en in zijn onstuitbaar optimisme en enthousiasme anderen voor de liberale zaak weten te winnen en mee te slepen.

Wij wensen de heer Salverda van harte geluk met zijn tachtigste verjaardag en wensen hem nog vele jaren in een goede gezondheid toe.

STALEN
MEUBELEN

GISPEN

CULEMBORG

Boekhouder (lid V.V.D.) door polio ernstig invalide, vraagt

**BOEKHOUDINGEN OF
ADMINISTRATIES
ALS THUISWERK.**

Inlichtingen tel. (010) 17 84 36

Geslaagd Noordelijk Liberaal Congres

MR. VAN RIEL WAARSCHUWT

Liberaal-denkers in confessionele partijen

Zaterdag 9 oktober werd in Drachten onder auspiciën van de Kamercentrales Friesland, Groningen en Drente het Noordelijk Liberaal Congres gehouden

De voorzitter van de afdeling Smallingerland heette de ruim tweehonderd aanwezigen, waaronder de Kamerleden dr. Van Dijk, Zegering Hadders en Louwes hartelijk welkom.

Daarna droeg hij de leiding van de vergadering over aan de voorzitter van de Kamercentrale Leeuwarden, de heer Boersma. Deze wees er in zijn inleiding op, dat de leden en kiezers van de VVD in het noorden grotendeels behoren tot de zgn. kleine zelfstandigen nl. middenstanders en agrariërs. Deze groepen hebben het in deze snel veranderende tijd zeer moeilijk. In dit verband wees hij er nog op, dat de VVD op 1 november a.s. een landelijk Middenstandscongres organiseert in hotel Gooiland te Hilversum.

Als eerste spreker trad op mr. Van Riel met als onderwerp: de politieke situatie van dit ogenblik.

Spr. begon met een voorbeschouwing over de ontwikkelingen, welke hebben geleid tot de actuele politieke situatie. In 1958 kwam er een einde aan de jarenlange politieke samenwerking tussen de confessionele partijen en de socialisten. Mr. Van Riel wees in dit verband op de merkwaardige wisselwerking tussen de stemming op een bepaald ogenblik in het land en de stemming in de Staten Generaal. Aan zo'n samenwerking komt niet plotseling een einde, maar we groeien er langzaam naar toe.

Tengevolge van onvoorziene omstandigheden kwamen wij eerst leden in het bezit van het verslag van het Noordelijk Liberaal Congres, dat zaterdag 9 oktober j.l. in Drachten werd gehouden.

De belangrijkheid van deze manifestatie achten wij dermate groot, dat wij alsnog op deze gebeurtenis terugkomen — Redactie Vrijheid en Democratie.

Na de voor de VVD zo succesvolle verkiezingen van 1959 werd het kabinet De Quay gevormd, een kabinet dat een geheel andere lijn ging volgen. De VVD maakte in deze tijd een periode van interne spanningen door, welke mede de oorzaak waren dat de partij bij de verkiezingen in 1963 enkele zetels verloor. Toch bleek uit de verkiezingsuitslag van 1963 duidelijk, dat de kiezers een voortzetting van het beleid van het kabinet De Quay wensten.

De VVD boekte in tegenstelling tot de PvdA nog 2 zetels winst t.o.v. de verkiezingen van 1956. In 1963 werd het kabinet Marijnen gevormd, dat het beleid van het kabinet De Quay voortzette. Hoewel er tussen de confessionele partijen en de VVD geen enkel verschil van mening bestond over het te voeren sociaal-economisch beleid, had de bekende radio- en televisiekwestie tot gevolg, dat het kabinet Marijnen begin van dit jaar viel. Voor de door de VVD gewenste oplossing was geen meerderheid in de volksvertegenwoordiging te vinden.

Het kabinet Cals kwam met voorstellen over openheid in de radio en televisie, die niet de onze zijn. Spreker hoopte echter, dat dit kabinet de „openheid” die het in de radio- en televisie zegt te brengen waar zal maken. Het minste wat men kan doen is het voeren van een vlot beleid t.o.v. de nieuwe concessio-narissen.

We moeten, aldus spreker, het feit onder ogen zien, dat het zeer lange tijd onder de huidige politieke omstandigheden kan duren alvorens de door ons gewenste openheid in radio en televisie komt.

Een ander feit is echter, dat de ontwikkeling der wetenschap zodanig is, dat zendtijd binnen niet al te lange tijd geen schaars goed meer is.

Als er zendtijd in overvloed is, zal het moeilijk zijn de liberalen en anderen, die zich niet in bepaald keurslijf wensen te laten dringen om zendtijd te krijgen, uit de ether te weren. Immers, aan de bestaande en gevestigde radio- en televisiebelangen wordt dan in elk geval geen schade toegebracht.

Onevenwichtig beleid

Hoewel de confessionele partijen in het huidige kabinet verzekerden, dat het beleid van het kabinet Marijnen voortgezet zou worden (hoogstens op enkele punten wat correcties) gaat het er naar uitzien, dat hier niets van terecht komt. Een voorbeeld hiervan is de Mijnwet Continentaal Plat. Duidelijk komen hierin de socialistische wensen van staatsdeelneming, sterker nog staatsinvloed in de oliewinning tot uiting. Door de confessionele regeringspartijen werden hier tegen in beide Kamers bezwaar gemaakt.

Ir. Raadt van de KVP en prof. Zijlstra van de AR lieten van het ontwerp van minister Den Uyl in feite geen stuk heel. Hun geluiden klonken nog oppositiever dan die van de VVD. Toen het echter op stemmen aan kwam, stemden de confessionele partijen vóór met als motivering dat men t.z.t. de uitvoeringsmaatregelen wel zou beoordelen. Er is geen twijfel, dat de grote meerderheid van het Nederlandse volk met ons een socialistisch beleid afwijst. Het is echter moeilijk rechtstreeks tegen een beleid in te gaan, dat als socialistisch wordt verkocht, doch dat in de praktijk door allerlei dingen er omheen onmogelijk wordt gemaakt. Dat is het grote gevaar van het huidige beleid; er is geen duidelijk toekomstbeeld. Het toekomstbeeld van professor Zijlstra is een geheel ander dan dat van ir. Vos.

Men kan nu éénmaal niet van twee walletjes eten. Aan de ene kant steunt men de vrijheid van ondernemer en stelt men de ondernemers verantwoordelijk, terwijl anderszijds hun positie en het geestelijk klimaat worden uitgehold. Spreker wees in dit verband op de gevoerde uitgavenpolitiek van het kabinet-Cals, zoals die bij de laatste ingediende begroting tot uitdrukking kwam.

Liberaal doelstellingen

De komende anderhalf jaar zal de VVD de minder aantrekkelijke kanten van dit kabinet zo aan de kiezers moeten tonen dat zij in 1967 tot een goede keuze komen. Een ander punt is de geestelijke vrijheid. Tussen de door de VVD voorgestane geestelijke vrijheid en de radio- en televisiekwestie bestaat zonder meer verband, doch als men er in slaagt de weg naar de ether zo ruim mogelijk te maken, zal dit verband minder stug worden.

Vocrts zullen we, aldus spreker, de komende jaren grote aandacht moeten schenken aan de welzijnsvermeerdering. Producenten gaat voor consumenten uit.

Het is echter treurig te moeten vaststellen dat in de pers en waarlijk niet alleen de rode pers, maar ook in bladen als de Volkskrant alleen maar gesproken wordt over een betere verdeling. Men interesseert zich alleen maar voor machtsverschuiving en machtsverdeling.

De vraag hoe we tot een zo groot mogelijke productie kunnen komen, heeft weinig aandacht. En dit terwijl een bijzonder snelle groei van ons nationaal inkomen noodzakelijk is om de bevolkingsgroei op te vangen. Daartoe dienen we aandacht te schenken aan de ontwikkeling van degenen, die talent hebben.

Vooruitbrengen van begaafden

Het is onze taak en die van alle verantwoordelijke leidersgroepen in de wereld, waaronder de pers, hieraan grote aandacht te schenken. We moeten deze begaafden vooruitbrengen. De ongelijkheid in initiatief in hersens, in ijver en

COPIJN GROENEGAN

REEDS MEER DAN TWEE EEUWEN EEN BEGRIP VOOR

**boomkwekerij-
produkten**

EN

tuinarchitectuur

TELEFOON 0 3401-1207

ondernemingslust, behoort zich te uiten in verschillen in inkomensniveau.

Deze mensen, aldus spreker, moeten het nieuwe in de wereld brengen, waarmee we meer kunnen produceren en waarmee we de welvaart van de sociaal achtergebleven groepen kunnen verhogen.

De huidige politiek echter is er één, die er op uit is om de matig begaafden op allerlei manieren te bevoordelen ten koste van de begaafde.

Vormen topleiders

Vroeger, en in feite tot 1940, kwamen de topleiders veelal uit bepaalde families voort. Deze families hebben Nederland gevormd tot wat het in 1940 was. Hieraan is echter een einde gekomen. Vele

BUIZEN
voor alle doeleinden

"TUBUS"
HANDELMIL. N.V.

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN
NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 271a — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01850) 2 81 11, 2 81 12 en 2 71 75
NA 18 UUR (01850) 2 82 32 en 2 77 92
(30) 71 38 28

Vettewinkel

nemi

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

topfuncties zullen de komende jaren gevormd moeten worden uit wat vroeger werd aangeduid als arbeiders- en middenklasse.

Om de mensen te prikkelen zich voor te bereiden op topposities, moeten ze loon naar werken hebben, een uitdrukking, die ook in de Schrift staat. Op idealisten, die zich met hart en ziel voor een bepaalde zaak inzetten mogen we niet rekenen; dit zijn uitzonderingen.

Het uitgavenbeleid van het kabinet Cals besprekende zei spreker, dat ook de VVD gelijke kansen voor alle maatschappelijke groepen bij het Hoger Onderwijs eist.

Spreker vroeg zich echter af, of we wel op de goede weg zijn met ons Hoger Onderwijs.

In Amerika kent men de democratisering van het Hoger Onderwijs al 100 jaar.

Men heeft hier het onderwijs gesplitst in twee richtingen n.l. op de praktisch gericht (4 jaar) en gericht op het vormen van zuivere wetenschapsmensen (8 jaar). Slechts eentiende van het aantal studenten wordt opgeleid tot wetenschappelijk denker. Spreker bepleitte ook voor ons land dit systeem.

Woningbouw

Ten aanzien van de woningbouw wenste spr. alleen maar gesubsidieerde woningbouw voor die groepen, die het best is nodig hebben. Hij bepleitte een systeem, zoals in Duitsland, waarbij men een deel van de woningwetgeving door de betrokkenen zelf laat financieren. Dit zou een aanmerkelijke verlichting op het staatsbudget betekenen.

Mr. Van Riel vestigde voorts de aandacht op de hoge grondprijs, die particuliere bouwers moeten betalen doordat een deel van de kosten van de grond voor de woningwetwoningen wordt afgewenteld op de particuliere bouwers.

Spreker hekelde het systeem van „koppelverkoop”. Hierbij wordt het verlies op bouw van woningwetwoningen op de prijs gelegd van de woningen in de particuliere sector. De aannemers krijgen van de gemeenten n.l. vergunning een aantal woningen in de vrije sector te bouwen als ze tegelijkertijd een aantal woningwetwoningen tegen een bepaalde (te hoge) curve-prijs bouwen.

Denk niet, aldus spreker, dat de „kapitalisten” dit betalen. Integendeel, de hogere grondprijzen en de hogere bouwkosten moeten worden opgebracht door de midden groepen; groepen, die op verschillende gebieden juist al zo benadeeld worden.

Minister Vondeling gaat ca. 1100 miljoen lenen op de kapitaalmarkt. Hierbij komt nog de kapitaalbehoefte van de lagere publiekrechtelijke lichamen. Aangezien dit kabinet moeilijk nee kan zeggen, moet men erop rekenen, dat rijk en lagere overheden ca. 4000 miljoen aan de kapitaalmarkt zullen onttrekken.

Het hangt nu, aldus spreker, van de Nederlandse Bank af welke kant we opgaan. Voert deze een streng beleid, dan komt het bedrijfsleven in de knel. Dit zal betekenen lagere investering met als gevolg slechtere concurrentiepositie en daling van de produktiviteitsstijging.

Voert de Nederlandse Bank een soepel beleid, dan gaan we een periode met een forse inflatie tegemoet.

Liberaal blijven in de politiek

Spreker riep de aanwezigen op ondanks de grote bezwaren, die men tegen figuren als Vondeling kan hebben, nooit persoonlijk te worden, maar zich in zijn kritiek waarlijk liberaal te tonen! Ook dient men zich niet mee te laten slepen door extreme figuren als Koekoek met hun negatieve benadering van de vraagstukken.

Tot slot betoogde spreker, dat we niet bang moeten zijn voor het socialisme en de huidige (grote) invloed van de socialistische partij op de gang van zaken.

Het overgrote deel van het Nederlandse volk is met ons anti-socialistisch en het is onze taak op de gevaren van een staatsocialisme te wijzen.

De Partij van de Arbeid is zo rood als een kreeft. Denk niet, aldus spreker, dat de jongeren in deze partij Vrijzinnig Democratisch denken. Integendeel, deze jongeren, zoals minister Den Uyl, zijn rasechte socialist.

Het doel van de socialisten is niet de vrije ondernemersvorm te verbieden maar deze uit te hollen, zodat de ondernemers uiteindelijk liever staatsambtenaar zijn. Laat de liberaal-denkers van de huidige confessionele regerings-

partijen niet vergeten, dat als we eenmaal op de heilloze weg van de steeds opdringende staatsinvloed zijn geraakt, de weg terug moeilijk zo niet onmogelijk is.

Recreatie en ruimtelijke ordening

Na de pauze sprak drs. Roelen, burgemeester van Zwolle over het onderwerp: recreatie en ruimtelijke ordening.

De toeneming van de vrije tijd, aldus de heer Roelen, noopt de overheid iets te doen en mogelijkheden te scheppen voor een zinvolle besteding van die tijd. Hij dacht daarbij aan de bevordering van het muziekonderwijs, de mogelijkheid tot het beoefenen van vrije expressie, maar ook aan maatregelen, die beogen de openlucht-recreatie op grote schaal uit te breiden.

Spreker dacht daarbij aan het „open-gevoelen” van die gebieden, die tot nog toe voor de recreatie niet zijn benut, maar er wel geschikt voor zijn. Men zal er voor moeten waken, dat er niet nog grotere agglomeraties ontstaan dan nu in het westen al het geval is.

Nodig is ook een patroon van wettelijke mogelijkheden, die er opgericht zijn bepaalde natuurgebieden te conserveren andere juist open te leggen. De gemeenten krijgen door de wet op de Ruimtelijke Ordening door het invoeren van „bestemmingsplannen” meer mogelijkheden om de recreatie in hun territoir ordentelijk te behartigen.

De provincies kennen al de streekplan-

nen. Bij al deze regelingen is een goede coördinatie noodzakelijk. Men dient daarbij goed te overwegen of het de moeite loont bepaalde eigenaarsbelangen aan te tasten. De conclusie van de heer Roelen was, dat het hier om veelomvattende problemen gaat. Er zal veel inspanning en denkracht nodig zijn om de toekomstige recreant voldoende en in vrijheid van zijn vrije tijd te laten genieten.

Opkomstplicht bij verkiezingen

Bij de beantwoording van een aantal vragen bleek mr. Van Riel een voorstander van de opkomstplicht, zoals die in de kieswet is geregeld. Men moet bedenken, dat het niet gaat om de kiesplicht maar alleen om de verplichting op het stembureau te verschijnen. Hierdoor wordt het een werkgever ook onmogelijk gemaakt om door indirecte dwang zijn werknemers te beïnvloeden.

Spreker vond het aanbod van minister Luns aan de VN, om voor dit orgaan soldaten beschikbaar te stellen zo gek niet. Wie een internationale rechtsorde voorstaat, zal daar niet tegen kunnen zijn. Men moet in geval van nood toch de mogelijkheid hebben om het recht af te dwingen.

Om half zes sloot voorzitter Boersma deze zeer geanimeerde bijeenkomst na nog dank te hebben gebracht aan de afdeling Smallingerland voor de uitstekende ontvangst.

een oude naam voor goede wijn

 F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

Belangrijke resoluties op het congres van de liberale internationale

Het congres van de Liberale Internationale te Saltsjöbaden is geëindigd met het aanvaarden van een tweetal resoluties. De eerste resolutie had betrekking op de internationale toestand en luidt als volgt:

„Het congres heeft enkele hoofdpijnen van de Atlantische samenwerking besproken, bezien in het licht van de recente uitlatingen door president De Gaulle gedaan.

Onder de dreiging van een verbreking van de bestaande banden tussen Europa en de Verenigde Staten en het terugkeren naar anachronistische nationalistische politiek, bevestigt de Liberale Internationale opnieuw haar overtuiging, dat nauwe samenwerking en verbondenheid in de Atlantische wereld noodzakelijk is en in de nabije toekomst zeker nog geruime tijd na 1969 in stand gehouden moet worden.

Zolang algemene ontwapening niet is bereikt en de Verenigde Naties niet in de positie verkeren de vrede te garanderen en agressie tegen te houden, zal de veiligheid van de democratische wereld afhangen van een evenwicht tussen de Atlantische Gemeenschap en de communistische machten. Daar de politiek van vreedzame coëxistentie niet noodzakelijkerwijs een wijziging in de communistische doelstellingen betekent en de meningsverschillen binnen de communistische wereld geen bevlechting vormen, blijft het bestaan van de Atlantische organisatie en haar geïntegreerde organisaties nodig bij de confrontatie van vrijheid en communisme.

De doelstellingen van de Atlantische alliantie zijn in overeenstemming met de principes van het charter der Verenigde Naties. Terwijl zij de veiligheid en de vrijheid van haar leden beschermt, vormt zij ter zelfde tijd een grondslag voor de veiligheid en de hoop van andere landen om hun vrijheid te verdedigen of te verkrijgen. Een stabiele wereldorde houdt niet alleen de afwezigheid in van militaire conflicten, maar

moet tevens het recht garanderen tot zelfbeschikking voor die volkeren in Europa en elders, aan wie dit recht nog steeds is ontzegd. Daar de communistische uitdaging niet alleen van militaire, maar ook van politieke aard is, moet de samenwerking tussen Noord-Amerika en West-Europa als hoofdvoorwaarde voor deze uitdaging worden gehandhaafd. Deze samenwerking moet een gebundelde politiek omvatten, aangepast aan de onderscheiden eisen van een strijd, die over de hele wereld gaande is, zoals de communistische politiek in Azië, Afrika en elders toont.

De Liberale Internationale is ervan overtuigd, dat, evenals bij het behandelen van wereldproblemen, ook bij de grootse onderneming van de eenmaking der Europese volkeren, bekrompen nationalisme geen gezond principe kan zijn. Alle wegen tot coöperatie en integratie moeten derhalve onderzocht worden. Pogingen om de bestaande Europese gemeenschappen te ontbinden, moeten worden weerstaan. Een nieuwe en krachtige inspanning is nodig om de bestaande kloof tussen de EEG en de EFTA te verminderen. De verdragen van Parijs en Rome maken van de gemeenschappen een dynamisch middelpunt voor Europese economische samen-

werking en vormen een essentieel element van een noodzakelijke politieke eenheid.

In verband hiermee begroet de Liberale Internationale met instemming het positieve standpunt, ingenomen door de algemene vergadering van de Britse Liberale Partij 1965, waarbij aangedrongen wordt op volledige deelneming van Groot-Britannië aan de ontwikkeling der Europese eenheid. De harmonisatie van het beleid van de EEG en de EFTA en het wegnemen van belemmeringen voor onderlinge handel en economische samenwerking, zouden op zichzelf reeds belangrijk zijn. Hierdoor kunnen de vooruitzichten worden vergroot voor een uitbreiding van de gemeenschappelijke markt door deelneming of associatie van de landen, die tot samenwerking bereid zijn met inbegrip van die landen, die zich in een bijzondere positie bevinden, welke hun volledig lidmaatschap onmogelijk maakt. Pogingen om een vrijer handelsverkeer te verkrijgen door middel van de Kennedy-ronde moeten met kracht worden voortgezet.

De grootst mogelijke samenwerking tussen Europa en Amerika is nodig ten einde internationale monetaire problemen op te lossen. Gemeenschappelijk optreden is eveneens noodzakelijk om hulp, handel en particuliere investeringen in de ontwikkelingslanden te bevorderen.

Ruimtelijke ordening

De tweede resolutie welke door het congres werd aanvaard heeft betrekking op de ruimtelijke ordening. Het congres aanvaardde het rapport van de commissie voor Town- and Countryplanning, dat voornamelijk betrekking had op de geïnustrialiseerde landen en begroette

met instemming de wens om de ruimtelijke ordening in de ontwikkelingslanden te gaan onderzoeken. Het congres aanvaardde met het oog op de wereld van morgen de volgende uitspraak:

• Regionale en stedelijke ruimtelijke ordening moeten democratisch gecontroleerd worden op alle administratieve niveaus.

• De wetgeving moet voldoende krachtig gemaakt worden om effectieve en vooruitziende stedelijke en regionale ruimtelijke ordening onder alle omstandigheden te verzekeren.

• Het is vaak wenselijk voor gemeenten, grond vooruit te verwerven om hoge marktprijzen te vermijden, grondspeculatie tegen te gaan en succesvolle ruimtelijke ordening te verzekeren.

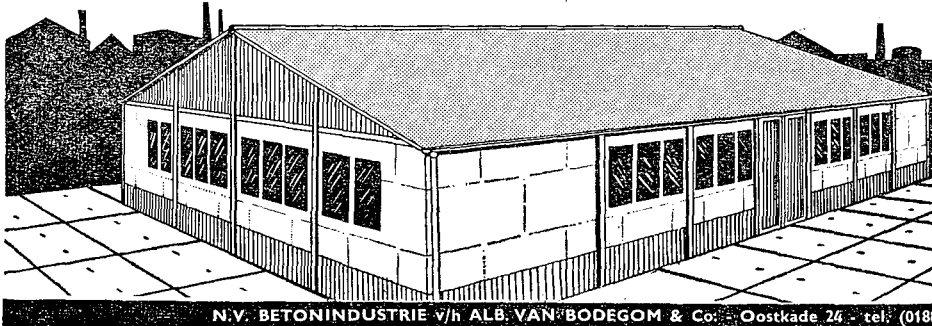
• Particuliere ondernemingszin moet aangemoedigd worden binnen het raam van het plan, maar niet-productieve grondeigendom moet geen profijt trekken daarvan ten koste van de gemeenschap

• Er moet zorg voor worden gedragen het individu te beschermen met het oog op onteigening. De redenen voor onteigening moeten duidelijk uiteengezet worden en betalingen moeten worden gedaan tegen een redelijke marktprijs met adequate compensatie.

Hiermede was het congres ten einde. In het bijzonder moet nog dank gebracht worden aan de Zweedse organisatoren van het congres, die veel voorbereidingen hadden getroffen om deze bijeenkomst tot een geslaagd geheel te maken.

Vooraf de avond, waarop de deelnemers bij de Zweedse liberalen thuis waren uitgenodigd, mag als zeer bijzonder genoemd worden.

D. W. DETTMELJER

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 tel: (01880) 2501 SPIJKENISSE

„Maak de V.V.D. sterk!!”

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

★ ~~~~~ een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein
Rotterdam

ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN

KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 354 00
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 04100 - 320 55
HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 01883 - 26 77

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten

inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes Papendrecht Bolnes

***
Le Maire
DE BRANDY
VAN DE
BURGEMEESTER

***

JULES LE MAIRE ET FILS, AMSTERDAM/JARNAC

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
's-GRAVENWEG 264, TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:

SISAL- EN MANILLATOUWWERK
STAALKABELS
HERCULESTOUW - PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO
VERTO-HAARBOUCLE

tevens van

COCOS VLOERBEDEKKING

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

SNICKERS' HANDEL MIJ. N.V.

ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT” Gaswandketels
„KLAFRESTRÖM”-gietijzeren ketels
„MARK”-radiatoren
„N.S.K. SALLAND”-ketels
„THERMIA”-warmwaterboilers
„FLAMCO”-ophangstroppen
„FLEXCON”-expansievaten

OLIESTANDMETERS
OLIETANKS
AFSLUITERS
PLINTVERWARMING
„MARK”-BUIGMACHINES
VLOERHULZEN
LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de
CENTRALE VERWARMING

Scheepswerf & Machinefabriek
v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ
NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING
INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

Landelijke Middenstandsdag van de V.V.D. op 1 november a.s. te Hilversum

De Landelijke Middenstandscommissie van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie heeft het initiatief genomen tot een

Liberaal Manifestatie

van en voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, omdat de sociaal-economische ontwikkeling in de laatste jaren er toe heeft geleid, dat deze nijvere middengroep van de Nederlandse bevolking in toenemende mate in de verdrukking is geraakt. Groeiend onbehagen is hiervan het gevolg. Hieruit volgt, dat een politieke partij, die het welzijn van alle staatsburgers ter harte gaat, het zich tot haar plicht rekent in deze onbevredigende toestand verbetering te brengen. Haar vertegenwoordigers in de politieke colleges zullen het

Overheidsbeleid ten aanzien van Midden- en Kleinbedrijf

critisch toetsen aan liberale beginselen als gelijke rechtsbedeling voor allen, sociale rechtvaardigheid, harmonische ontwikkeling van de volkshuishouding en versterking van de zelfstandige kracht in de samenleving.

Voor deze beginselen staat de V.V.D. in de praktische politiek op de bres, ook en vooral daar waar de maatschappelijke positie van de zelfstandigen wordt bedreigd.

In de eerste plaats zal uiteraard het regeringsbeleid onder de loep worden genomen, waartoe de behandeling van de rijksbegroting voor 1966 door de Staten-Generaal gelegenheid biedt.

Vervolgens zal — met de verkiezingen voor de Provinciale Staten en de gemeenteraden in 1966 in het vooruitzicht — bijzondere aandacht worden gewijd aan het toekomstige provinciale en gemeentelijke beleid.

Deze beide aspecten beheersen dan ook het programma van de

Landelijke Middenstandsdag van de V.V.D.

welke op maandag 1 november a.s. in hotel „Gooiland” te Hilversum zal worden gehouden.

Alle partijgenoten en geestverwanten zijn daar van harte welkom. Een grote opkomst, vooral van ondernemers in het midden- en kleinbedrijf, om wier belangen het in de eerste plaats gaat, dient kracht bij te zetten aan hetgeen daar te berde wordt gebracht.

De V.V.D. is in de oppositie. Zij zal de verantwoordelijke regeerder haar kritiek niet besparen, wanneer daartoe aanleiding bestaat. Uit hoofde van haar verantwoordelijkheid voor het algemeen belang staat zij evenzeer weloverwogen, positieve benadering van de actuele vraagstukken voor. Zij wil haar energie niet verspillen door het uiten van holle leuzen en vage gemeenplaatsen, die degenen, die onbehagen gevoelen over de huidige ontwikkeling en daartegen in verzet willen komen, slechts op een dwaalspoor zouden leiden.

In Hilversum zullen de liberale eisen voor een opbouwend, vooruitstrevend beleid ten aanzien van de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf duidelijk en positief worden geformuleerd.

Zorg, dat ge er bij zijt!

PROGRAMMA

van de LANDELIJKE MIDDENSTANDSDAG VAN DE V.V.D.
op maandag 1 november 1965 in hotel „Gooiland” te Hilversum.

10.30 uur Opening namens het partijbestuur.

10.45 uur Inleidend woord door de heer mr. H. P. Talsma, voorzitter Landelijke Middenstandscommissie van de V.V.D.

11.00 uur Forumdiscussie over
„Waarom het gaat”
„Het midden- en kleinbedrijf en het gemeentelijke beleid”.

Het forum bestaat uit de heren

F. D. Bastet Jr., lid van de gemeenteraad van 's-Gravenhage;

F. L. van der Leeuw, oud-lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland en van de gemeenteraad van 's-Gravenhage, secretaris van de L.M.C.;

J. Lindeloo, lid van de Landelijke Middenstandscommissie te 's-Gravenhage;

S. Minco, lid van de gemeenteraad van Hilversum en lid van de L.M.C.;

mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en voorzitter van de V.V.D.-raadsfractie te Leiden.

Tot het deelnemen aan de discussie zijn ook de leden van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de V.V.D. uitgenodigd.

13.00 uur Lunch in hotel „Gooiland”.

14.00 uur Inleiding van de heer mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, over
„Het midden- en kleinbedrijf en het regeringsbeleid”.

15.30 uur Theepauze.

16.00 uur Rede van de heer mr. W. J. Geertsema, voorzitter van de Tweede Kamerfractie van de V.V.D., over
„De V.V.D. en het regeringsbeleid”.

16.30 uur Sluiting door de voorzitter van de Landelijke Middenstandscommissie.

Wenken voor de bezoekers

Parkeergelegenheid is er binnen een straal van 100 m van het hotel „Gooiland” beschikbaar.

Voor de lunch in hotel „Gooiland” bestaan de volgende mogelijkheden:

1e. koude lunch (diverse belegde broodjes, soep, croquet en fruit) ..... f 6.35 (incl.)

2e. plate-service (1/2 haantje, pommes frites en compote) ..... f 5.20 (incl.)

idem met kop soep ..... f 6.10 (incl.)

3e. warme lunch volgens dagkaart ..... f 10.— (incl.)

Om een vlotte bediening en gereedkomen binnen de gestelde tijd te verzekeren is het noodzakelijk, dat de bezoekers tevoren opgeven, welke maaltijd zij wensen te gebruiken.

Grand Hotel „Gooiland” is gelegen aan de Emmastraat 2 en van het station af te bereiken langs Kerkstraat en Groest.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^{con}oning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR
★

ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

hotel atlanta

ROTTERDAM

Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

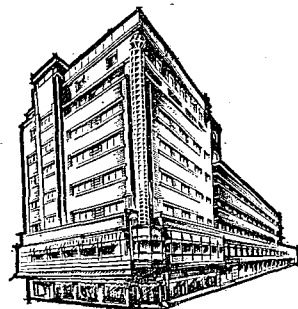
Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Laatste appèl Landelijke
Middenstandsdag

(Zie pag. 3)

Opkomstplicht geen stemdwang

Bij de behandeling van de herziening van de Kieswet in de Tweede Kamer is een amendement van het A.R.-lid Schakel met grote meerderheid (98 tegen 30) verworpen. Het was de zoveelste poging om de opkomstplicht van de kiesgerechtigde te elimineren.

Voor de overgrote meerderheid van ons kiezersvolk is deze plicht geen zware last, wordt zij gelukkig, zelfs niet als een last of verplichting gevoeld. Het zijn vooral de lauwen, die dit als een inbreuk op hun vrijheid voelen. Gebrek aan belangstelling voor de publieke zaak, laksheid of wat dan ook, stempelt hen niet tot volledige leden van onze volksgemeenschap, doet hun niet beseffen wat het grote goed van een democratische samenleving voor ons allen betekent.

In Vrijheid en Democratie van 4 februari l.l. heeft fractievoorzitter, mr. Geertsema in zijn beschouwing over de wijziging van de Kieswet, duidelijk uiteengezet, waarom de opkomstplicht dient te worden gehandhaafd: Onze democratie moet beschermd worden tegen de gevaren die haar bedreigen als de kiezers, die het met de gang van zaken wel eens zijn, uit lauwheid niet zouden opkomen en daardoor aan de ontevredenen met de gang van zaken, een onevenredige invloed op het regeringsbeleid zouden geven.

Uit zijn staatsburgerschap, uit zijn kiesrecht, vloeit voort de plicht, dat de kiesgerechtigde burger verschijnt. Een ernstige dwang zou zijn hem te verplichten tot stemmen, een verplichting die zinloos is, want men kan een mens niet dwingen tot het uitoefenen van een geestelijke functie van een oordeel. Het „non liquet” is een gewetensvrijheid,

De a.r.-opvatting, dat het stemrecht een gegeven is, maar niet inhoudt, dat het de kiesgerechtigde tot iets verplicht, is kennelijk geen algemeen geldende in de protestants-christelijke partijen, want de c.h. achten stemrecht en opkomstplicht essentieel één geheel. Men treft overigens ook in andere partijen wel een zekere terughoudendheid aan tegenover de opkomstplicht, die nog steeds vaak als stemplicht wordt aangeduid. „Deelneming aan de verkiezingen dient een in vrijheid uit te oefenen recht te zijn”, aldus het „Vrijmoedig Commentaar” in de Tijd-Maasbode.

Dit klinkt fraai, maar is volkomen in tegenspraak met het adagium, dat publiek recht publieke plicht is. Voelt men die plicht niet, dan dient men daaraan te worden herinnerd. Voelt de ongeïnteresseerde het dan nog niet, ja dan „Mit der Dummheit kämpfen selbst die Götter auch vergebens”!

Van hoe grote betekenis de argumentatie van mr. Geertsema is, moge blijken uit de samenstelling van de besturen van enkele der grootste Britse vakbonden (o.a. die in de elektrische industrie), die sterk communistisch geïnfilteerd zijn, eenvoudig door het absentisme van de leden op de vergaderingen. Een actieve minderheidsgroep kan daardoor een machtspositie in het bestuur verwerven.

Gelukkig is het in ons land niet zover. Het is met de opkomst der kiezers in Nederland in het algemeen niet slecht gesteld: een percentage van 95 bij de Kamerverkiezingen. Maar het is een feit, dat de verantwoordelijkheid van de niet-verschenen kiezers ook door de plaatselijke overheid maar lauw wordt getoetst.

Mr. Geertsema memoreerde, dat in 1963 ruim 11 percent van de niet-verschenen kiezers werd uitgenodigd zich te verantwoorden en eveneens 11 pct. daarvan werd verwezen naar de kantonrechter, in totaal 3775 personen.

Deze geringe verantwoording zal men wel aan verschillende oorzaken moeten toeschrijven. Allereerst is het praktisch, dat een bericht van de nalatige kiezer aan de burgemeester uit een voldoende ver van de woonplaats gelegen oord, al voldoende wordt geacht om de zaak te seponeren. De gemeentelijke administratie verlangt er zo min mogelijk rompslomp bij!

Verder wordt het niet voldoen aan de opkomstplicht niet algemeen als een overtreding gevoeld en zelfs wanneer dit wel het geval is, mankeert soms het inzicht, dat aan iemand of iets schade is berokkend. De theoretische rechtvaardiging van de opkomstplicht, zoals die gewoonlijk wordt gegeven, spreekt velen niet aan: Bij algemeen kiesrecht en evenredige vertegenwoordiging past die plicht als een sluitstuk: Wanneer men de volksvertegenwoordiging wenst als een afschaduwing van het gehele Nederlandse volk, dan dient men die ook zoveel mogelijk te benaderen.

Hoofdoorzaak zal wel zijn, dat staatsburgers over het geheel wel najverig zijn op hun rechten,

maar hun staatsburgerlijke plichten niet als zodanig voelen.

Er zijn maar weinig burgers, die als wijlen prof. mr. J. Oppenheim, de dag waarop zij hun belasting gaan betalen de prettigste van het jaar vinden, omdat zij zich dan lid van de gemeenschap voelen en trots zijn daartoe bij te dragen. De belastingen zijn er thans ook niet naar! Maar anderzijds mankeert bij velen het besef, dat het feit van hun staatsburgerschap, het lid zijn van de volksgemeenschap, verplichtingen oplegt. Belastingplicht, militaire dienstplicht, worden aanvaard, waarschijnlijk omdat men hiervan de directer noodzaak ziet dan van de opkomstplicht.

Toch zijn die heel wat zwaarder dan de laatste. Het verzaken hiervan wordt ook door de wet veel lichter opgevat. Volkomen juist stelde mr. Geertsema: „Van tweeën één. Of men stelt het niet opkomen strafbaar en dan moet men er ook een adequate sanctie op stellen, of men stelt het niet strafbaar”. Vandaar zijn mening, dat een hogere straf dan de f 5 van 1948 het doel van de wetgever beter benadert.

Men zal opmerken, dat straffen geen geschikt middel zijn voor de opvoeding tot staatsburgerschap. Een groot deel van de, men zou bijna zeggen „princiële dienstweigeraars” wordt gevormd niet alleen door politiek niet-geïnteresseerden, maar ook door „kankeraars”, ontevredenen, die uit een soort balorigheid niet ter stembus willen gaan. Een ander deel wordt tot afzijdigheid bewogen door het evenredig kiesstelsel, dat de betekenis van één stem zou verminderen.

Niemand zal ontkennen, dat aan elk kiesstelsel bezwaren kleven, hetgeen echter nooit de burger mag belletten zich aan zijn elementaire deelneming aan ons democratisch bestel te onttrekken.

Men kan een vergelijking maken tussen de morele verplichtingen van de kiesgerechtigde tot deelneming aan de stemming waartoe de overheid hem oproept (de wettelijke strekt zich slechts uit tot de opkomstplicht) en de verplichting van de burger om zitting te nemen in een jury in de landen waar een jury-rechtspraak bestaat. Geen burger kan zich daar aan die verplichting onttrekken, tenzij hij een recht tot verschoning heeft. De vergelijking gaat nog verder op, dan men oppervlakkig zou denken.

Bij de jury eist de rechtsbedeling de actieve medewerking van de staatsburgers als gezworenen, bij de stemming is het een eis van gelijke orde: de goede functionering van ons staatsbestel en wel op democratische grondslag.

Dit is iets waarvoor wij allen wel iets mogen overhebben.

radio

LUISTERT NAAR

MAANDAG, 8 NOVEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de
zender Hilversum II (298 m).

de stem
van de V.V.D.

FLITSEN VAN ONZE MIDDENSTANDSDAG TE HILVERSUM
LET OP DE ZENDERWISSELING!!!

Uit de partij

Centrale Noord-Brabant vergaderde

Vorige maand kwam de Centrale Noordbrabant in vergadering bijeen.

De voorzitter, dr. P. J. van der Burg, gaf in zijn openingswoord een kort resumé van de gang van zaken in de Centrale gedurende de laatste maanden: de reorganisatie nadert voltooiing, de financiële basis is verstevigd. Er werd een centraal ledenregister ingesteld en de afdeling Helmond weer op de been gebracht.

Activering van andere afdelingen staat op het programma. De zevente leden binnen de centrale worden in afdelingen ondergebracht, commissies (behalve de kascontrolecommissie) werden opgeheven en een advertentiecampagne ter ondersteuning van de verkiezingsactiviteiten voor de Provinciale Staten 1966 wordt gereed gemaakt voor publikatie in alle Brabantse dagbladen. Nadien hield de vergadering zich uitvoerig bezig met de kandidatenlijst voor de Provinciale Staten.

Winterprogramma Statencentrale Assen

De Statencentrale Assen heeft het volgende winterprogramma ontvouwd:

26 oktober - Rolde - ir. L. G. Oldenbanning.

27 oktober - Assen - vergadering Statencentrale; groslijst Prov. Staten.

23 november - Eelde - nog onbekend.

14 december - Anlo - G. M. Lambers.

19 januari - Zuidlaren - M. Visser.

15 februari - Rodeh - mr. H. van Riel.

8 maart - Vries - mr. W. J. Geertsema.

De afdeling Assen houdt daarnaast een liberale club, waar een ieder welkom is en waarvoor het volgende programma vastgesteld is:

2 november - H. J. L. Vonhoff.

4 januari - mr. H. van Riel op „nijaserversite”.

3 februari - mr. F. Portheine

Zandvoort boekt ledenwinst

Vorige week belegde de afdeling Zandvoort een ledenvergadering, die een record aantal bezoekers trok. Er werden diverse huishoudelijke problemen besproken en er werd levendig gediscussieerd over de vorige maand opgerichte afdeling van de „Vrouwen in de VVD”. Aangezien deze afdeling nog in de kinderschoenen staat, werd besloten nog geen lid of leden aan het bestuur van de afdeling toe te voegen. Het bestuur van de afdeling werd uitgebreid met twee leden en is thans als volgt samengesteld: J. R. Oostenrijk voorzitter; C. Schouten vice-voorzitter; P. W. Wels penningmeester; mevr. M. S. Hugenholtz-van Rheineck Leyssius, secretaresse; J. H. Eriksson, J. Attema en E. van Tetterode leden.

Als bijzondere gast was mr. J. G.

Bettink in zijn kwaliteit van secretaris van de Kamercentrale Haarlem aanwezig. De vergadering had een bijzonder geanimeerd verloop.

Tenslotte zij nog vermeld, dat zich vele nieuwe leden aanmeldde. Het leden-tal bedraagt thans ongeveer 120.

Ridderkerk stelde kandidaten

Op maandag 11 oktober vond de ledenvergadering plaats van de afdeling Ridderkerk in verband met de kandidaatstelling voor de Provinciale Staten.

De volgende personen werden kandidaat gesteld:

G. v. d. Zande, Nw. Beijerland (voor de 1e plaats); B. J. Nugteren, Slikkerveer; M. Plaisier, Rijsoord en M. v. Zuidlekom, Slikkerveer.

Voorts werden twee nieuwe bestuursleden gekozen, t.w. mevrouw E. G. van Nes-Koning en de heer N. D. Dekker.

Aduard benoemde kandidaten

De afdeling Aduard hield dezer dagen een ledenvergadering onder voorzitterschap van de heer O. J. Blomsma.

Deze bijeenkomst was hoofdzakelijk belegd om te komen tot een voorlopige kandidatenlijst voor de verkiezingen van de Provinciale Staten.

Een lijst met 20 namen uit alle gedeeltes van de partij uit de hele provincie werd samengesteld en zal aan de Kamercentrale Groningen worden toegezonden.

Voor de damesleden was er een samenvatting binnengekomen van de antwoorden van een in het vorig seizoen in studie genomen vragenlijst over koopgevoelens en middenstand.

In het komende seizoen zal op dit actuele onderwerp worden doorgesproken. Er was zeer goede belangstelling voor deze vergadering.

Groningen besprak de ontwikkelingshulp

Op de openingsavond van de Groninger Liberale Sociëteit sprak prof. S. Korteweg over „Ontwikkelingshulp”. Na een historisch overzicht gegeven te hebben van de hulp in zijn verschillende fasen, ging spreker in op de huidige ontwikkeling. Vele landen zoeken het nog in kapitaaloverdracht, rechtstreekse investeringen en zgn. „zachte leningen”. Dit blijkt niet steeds naar wens te verlopen, zodat de ruilvoet dusdanig verandert dat prijsdaling van uitvoersproducten het gevolg is.

Volgens spreker ligt de toekomst van de ontwikkelingslanden in industrialisatie. Over het algemeen kan men in het westen een zeker onbehagen waarnemen over de langzame vorderingen waar het de resultaten van de ontwikkelingshulp betreft.

Tijdens de discussie bleek men het er over eens te zijn dat meer onderwijs en langduriger begeleiding van ter hand genomen projecten zeker betere resultaten te zien zullen geven.

De vice-voorzitter, mr. Beunke, die bij ontstentenis van de voorzitter, mr. Dorhout, de avond leidde, bracht de spreker hartelijk dank voor zijn boeiende uiteenzetting.

Propagandaplannen van Purmerend

In de vergadering van de afdeling Purmerend heeft het raadslid mr. J. Lievegoed een causerie gehouden over de gemeentepolitiek, waarin hij in het bij-

zonder stilstond bij de toekomst van de Purmerender markt en de grote mogelijkheden die aanwezig zijn om straks veel industrie aan te trekken.

Ook over troonrede en miljoennota werd gediscussieerd.

Men heeft goede plannen in voorbereiding op het terrein van de propaganda. De voorzitter, de heer K. G. Gerritsen, werd bij acclamatie herkozen.

Mr. Portheine belichtte fiscale aspecten

Op de 16 oktober in Arnhem gehouden najaarsvergadering van de Centrale Gelderland sprak na het huishoudelijk gedeelte, dat in vrij snel tempo werd afgehandeld, ons Tweede Kamerlid mr. F. Portheine over fiscale politiek, een onderwerp van grote actualiteit.

De Heer Portheine stelde voorop dat het antwoord op de vraag of de belastingen goed besteed worden, geen criterium kan zijn voor de hoogte van de belastingen, daar de belastingbehoeften van de overheid in feite vrijwel onbegrensd zijn. Belangrijk is, in E.E.G.-verband, de verhouding tussen de hoogte van directe en indirecte belastingen.

Uiteindelijk zal Nederland naar alle waarschijnlijkheid een verandering in het systeem van heffing der indirecte belastingen moeten aanbrengen ter aanpassing aan het binnen EEG-verband gebruikelijke systeem van heffing. Afgezien daarvan zal relatief de totale druk van de directe belastingen dienen te dalen. De vorige regering heeft dit doel duidelijk voor ogen gestaan.

In de miljoenennota van dit jaar wordt het oordeel van de volksvertegenwoordiging gevraagd over de geprojecteerde uitermate sterke stijging van de overheids uitgaven. Er wordt voorgesteld deze uitgavenstijging ten dele te

dekken door een verhoging van enige indirecte belastingen, zoals op textiel en schoenen, waartegen ook bij andere partijen grote bezwaren bestaan.

Uitvoerig ging mr. Portheine in op het constructieve voorstel van de VVD tot bezuiniging van 1 miljard gulden. De invoering van belastingspaarbrieven verwierp hij volledig. De ruimte die te zijner tijd nodig zal zijn om de door de inflatie voortschrijdende invloed van de progressiefactor te neutraliseren, wordt al van te voren opgebruikt.

Na de voordracht ontspon zich een levendige discussie over vele facetten van het door mr. Portheine op boeiende wijze naar voren gebrachte.

Goes koos nieuwe voorzitter

In de ledenvergadering van de afdeling Goes is de heer J. A. van Willigen, tot voorzitter gekozen.

Aftredend voorzitter was de dr. ir. C. W. C. van Beekom, die zich niet herkiesbaar stelde.

De overige bestuursfuncties bleven ongewijzigd.

Ir. v. d. Wal sprak in Deventer

Tijdens een goed bezochte vergadering van de afdeling Deventer gaf ir. v. d. Wal, lid van de Provinciale Staten van Overijssel, een boeiende uiteenzetting over de Overijsselse problemen.

Zo werden enkele geografische facetten onder de loep genomen, waarbij spreker wees op het gebrek aan samenwerking, interprovinciaal.

Spreker zei o.m. dat Overijssel als enige provincie een recreatie-consulent heeft om particulieren en gemeenten van advies te dienen.

Er volgde hierna een geanimeerde discussie. Al met al een geslaagde opening van het seizoen.

SPREEKBEURTEN

periode 1 november tot en met 1 december 1965

1 november	Leiden (Liberale Stud. Ver.)	Mr. E. H. Toxopeus
1 november	Hilversum (Landelijke Middenstandsdag)	Ir. K. v. d. Pols Mr. H. P. Talsma Mr. F. Portheine Mr. E. H. Toxopeus
1 november	Gorsel	M. Visser
2 november	Staten-Centrale Zaandam	Mr. F. Portheine
2 november	Assen (Liberale Club)	H. J. L. Vonhoff
5 november	Smallingerland	Mr. E. H. Toxopeus
5 november	Leeuwarden (Sociëteit)	Dr. K. van Dijk
6 november	Scheveningen (Congres J.O.V.D.)	Mr. H. v. Riel
8 november	Hoogeveen (Liberale Kring)	Mr. E. H. Toxopeus
8 november	Staten-Centrale Ommen	R. Zegering Hadders
9 november	Dordrecht	D. W. Dettmeyer
10 november	's-Gravenhage (wijkorg.)	D. W. Dettmeyer
11 november	Sassenheim (forum politieke partijen)	Mr. W. J. Geertsema
11 november	Harmelen	S. J. v. d. Bergh
12 november	Middelharnis	M. Visser Ir. D. S. Tuynman
15 november	Velp	Drs. Th. H. Joeke
16 november	Leersum	Mr. E. H. Toxopeus
17 november	Utrecht	Mr. F. Portheine
19 november	Zandvoort	Mr. W. J. Geertsema
19 november	Steenwijk	Dr. K. van Dijk
22 november	Soest	Mevrouw mr. J. M. Stoffels van Haften
22 november	Landsmeer (Staten-Centrale Hoorn)	Mr. H. van Riel
22 november	De Bilt/Bilthoven	Prof. dr. H. J. Witteveen
25 november	Gorredijk (Staten-Centrale Heerenveen)	Mr. H. van Riel
26 november	Baarn	Mr. J. de Wilde
27 november	Hoogeveen (J.O.V.D.)	H. J. L. Vonhoff
29 november	Zeist	Dr. P. C. v. d. Vliet

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

POSITIEF

★ ★ Het streven naar herindeling en samenvoeging van gemeenten in ons land heeft tot op heden vrijwel altijd geleid tot protesten van de zijde van de kleine gemeenten, die werden opgeheven. Men denke slechts aan Zwammerdam, Vreeland en Gost- en West-Souburg.

Een ieder zal ook begrip hebben voor de vaak emotionele argumenten, die daarbij te berde werden gebracht. Des te opvallender is het juist deze donderdag bekend geworden plan van de gemeenten Bellingwolde en Wedde in Oost-Groningen om, geheel uit vrije wil, samen te gaan. Het is een zeldzaam voorkomende gebeurtenis in de historie van het Nederlandse gemeentewezen, dat twee gemeenten het in principe over een samenvoeging eens worden en de daarvoor nodige wettelijke voorziening bij de Kroon willen aanvragen.

Bellingwolde en Wedde liggen in een gebied met een natuurlijke samenhang en hebben grotendeels dezelfde taken, die door samenbundeling beter kunnen worden vervuld. Bovendien kan daarvan een positieve invloed uitgaan om bepaalde ontwikkelingen te stimuleren, zo redeneert men ter plaatse. Een positieve redenatie, die navolging verdient.

INDIVIDUEEL

★ ★ In Groningen werd vorige week donderdag een 76-jarige alleenwonende man dood in een stoel in zijn woonkamer aangetroffen. Buren hadden hem bewegingloos zien zitten en daarom de politie gewaarschuwd. De man bleek reeds maandag - dus vier dagen tevoren - aan een hartverlamming te zijn overleden.

Steeds vaker kan men dergelijke (kleine) berichten in de dagbladen aantreffen. Steeds meer is het derhalve noodzakelijk, dat men zich afvraagt of bij alle sociale voorzieningen die worden gecreëerd, de individu niet te veel op de achtergrond geraakt. De mens - vooral de bejaarde mens - heeft behoefte aan zijn medemens. De bejaarde verdient het dan ook dat de hulp die hem wordt gebracht, van individuele aard is.

SLINKS

★ ★ Hoe geraffineerd de VARA op een bepaald slinkse manier haar socialistische propaganda de ether inslingert, bleek overduidelijk tijdens haar t.v.-uitzending jl. vrijdag in de quiz „Tel uit je winst“.

Quizmaster Eerdmans houdt vooraf met de kandidaten een gemoedelijk praatje, meestal van onschuldige aard. Doch vrijdag liet hij de rode aap opeens uit de mouw komen, toen hij een kandidaat vroeg hoe deze over de regeringsvoorstellen dacht en hoe hij het VVD-plan beoordeelde.

Het „slachtoffer“ toonde zich gewillig en gaf een fraai staaltje van eenzijdig gerichte politieke propaganda ten beste, waarbij van de VVD geen stuk heel bleef.

De socialistische hebben een dergelijke infiltratie binnen een amusementsprogramma blijkbaar hard nodig. Dit getuigt opnieuw van angst voor het initiatief van de VVD. Doch dat men hiervan aldus laat blijken, bewijst wel dat de verhoudingen in ons omroepbestel verre van gezond zijn.

OUD PAPIER

★ ★ Het dagblad Het Parool meldde, dat een hoge ambtenaar van een der departementen een geheim rapport van de Binnlandse Veiligheidsdienst (BVD), dat handelde over het af luisteren van gesprekken en de inbreuk op de privacy van de burger, mee naar huis had genomen, waar het tussen oude kranten is verzeild geraakt, die voor een groenteboer een welkom verpakkingsmateriaal vormden.

Zo niet het geheime stuk, dat hij schielijk aan de Telegraaf aanbode.

Wij laten de consequenties van dit gebeuren thans buiten beschouwing, maar het komisch aandoende verhaal van de groenteboer is inmiddels door twee ministers bevestigd. Het getuigt zeker van een overgeefflijk nonchalance van de betrokken ambtenaar, die men nauwelijks voor mogelijk kan houden.

„Niet alleen bekwaamheid, doch ook mentaliteit speelt in het leven een belangrijke rol. Helaas wordt daarop kennelijk (nog) te weinig gelet.“

BESCHRIJVINGSBRIEF VOOR DE BUITENGEWONE ALGEMENE VERGADERING

te houden op zaterdag 22 januari 1966, des voormiddags te 10.15 uur, in Café-Restaurant „Americain“, Groenmarkt 53 te Dordrecht.

AGENDA:

1. Opening door de voorzitter.
2. Vaststelling van het Beginselprogramma.

Toelichting: Het ontwerp voor een nieuw beginselprogramma is voorbereid door een commissie van de navolgende samenstelling:

Ir. K. van der Pols, voorzitter; Z.Exc. prof. mr. P. J. Oud; S. J. van den Bergh; mr. W. J. Geertsema; mr. F. Korthals Altes; dr. E. Nordlohne; jhr. mr. W. H. D. Quarles van Ufford; mr. H. van Riel; drs. J. A. F. Roelen; mevrouw mr. E. Veder-Smit, H. J. L. Vonhoff en mr. J. de Wilde, leden; mevrouw mr. M. L. Buschkens-Dijkgraaf, secretaresse.

De afdelingen en kamercentrales kunnen tot uiterlijk maandag 13 december 1965 amendementen of wijzigingsvoorstellen voorzien van een toelichting bij het hoofdbestuur (Koninginnegracht 61 te 's-Gravenhage) indienen.

De Partijraad zal in zijn vergadering van zaterdag 8 januari 1966 over de ingediende amendementen en wijzigingsvoorstellen advies uitbrengen, waarna de amendementen en wijzigingsvoorstellen, voorzien van het advies van de Partijraad, tijdig vóór 22 januari ter kennis van de Partij zullen worden gebracht.

Het ontwerp-beginselprogramma is afgedrukt in het nummer van 14 oktober 1965 van „Vrijheid en Democratie“. Overdrukken zijn verkrijgbaar bij het Algemeen Secretariaat der Partij, Koninginnegracht 61 te 's-Gravenhage.

3. Sluiting door de voorzitter.

Ir. K. VAN DER POLS, voorzitter

Jhr. Mr. W. H. D. QUARLES VAN UFFORD, algemeen secretaris

Bijlage bij de Beschrijvingsbrief voor de Buitengewone Algemene Vergadering van 22 januari 1966

De aandacht van de afdelingen wordt gevestigd op art. 15 van de Statuten van onze Partij, dat luidt als volgt:

1. De afdelingen worden op de algemene vergadering vertegenwoordigd door afgevaardigden, gekozen door de ledenvergadering van de afdeling; voor iedere afgevaardigde worden één of meer plaatsvervangers gekozen.

2. Bij verkiezing van meer dan één afgevaardigde wordt tevens bepaald hoeveel stemmen door iedere afgevaardigde, met inachtneming van het bepaalde in het volgend lid, zullen worden uitgebracht.

3. De afdelingen brengen op de algemene vergadering stemmen uit in verhouding van het aantal leden der afdelingen op 1 januari van het lopende jaar, waarbij het aantal leden van iedere afdeling naar boven wordt afgerond tot 50 of een veelvoud van 50, en voor iedere 50 leden één stem wordt uitgebracht.

4. De afdelingen die na 1 januari van enig jaar zijn opgericht, brengen in het lopende jaar op de in het vorige lid vermelde wijze hun stemmen uit, waarbij het aantal stemmen wordt bepaald door het aantal leden, dat op de dag der vergadering bij de afdeling is ingeschreven.

5. Bij huishoudelijk reglement kan worden bepaald, dat de afdelingen niet aan de stemmingen in de algemene vergadering kunnen deelnemen zolang zij hun verplichtingen tegenover de partij geheel of gedeeltelijk niet zijn nagekomen.

6. Iedere afgevaardigde stemt op de algemene vergadering naar vrije overtuiging, zonder bindend mandaat.

7. Vóór de vergadering wordt door de afdelingen schriftelijk aan de algemeen secretaris bericht wie haar afgevaardigden zijn; indien een afdeling door meer dan één afgevaardigde wordt vertegenwoordigd, wordt tevens vermeld het aantal stemmen, dat door iedere afgevaardigde zal worden uitgebracht. De afgevaardigden kunnen hun vertegenwoordiging overdragen aan andere afgevaardigden van dezelfde of van een andere afdeling, mits zij hiervan schriftelijk kennis geven aan de algemeen secretaris.

Verder maken wij de afdelingen attent op art. 47, lid 3 en 4, van het huishoudelijk reglement, waarin wordt bepaald, dat op de algemene vergadering der Partij geen stemrecht kan worden uitgeoefend door afgevaardigden of hun plaatsvervangers van afdelingen, die niet hebben voldaan aan de reglementaire verplichtingen tot contributieafdracht aan het Hoofdbestuur, opgave van het aantal leden der afdeling en toezending van een exemplaar van de rekening en verantwoording van de penningmeester der afdeling aan de secretaris der Partij in het kalenderjaar vóór afgaande aan dat, waarin de vergadering wordt gehouden. De betrokken afdelingen wordt hierbij nogmaals drin-

gend verzocht vóór de aanvang van de Buitengewone Algemene Vergadering de verplichtingen als bovenbedoeld na te komen. De bepaling vindt geen toepassing, indien de betrokken afdeling voor het aanzuiveren van de achterstand een regeling met het hoofdbestuur heeft getroffen, regelmatig de afspraken nakomt en de achterstand voor ten minste de helft heeft afbetaald.

LAATSTE APPÈL VOOR DE LANDELIJKE MIDDENSTANDSDAG

Alle belangstellende partijgenoten en geestverwanten - in het bijzonder ondernemers in het midden- en kleinbedrijf en leden van de Vereniging van Staten- en Raadsleden - worden voor de laatste maal herinnerd aan de

LANDELIJKE MIDDENSTANDSDAG VAN DE V.V.D.
OP MAANDAG 1 NOVEMBER A.S.
IN HOTEL „GOOILAND“ TE HILVERSUM

10.30 uur: Opening door de heer ir. K. van der Pols, voorzitter van de V.V.D.

10.45 uur: „Waarom het gaat“, inleidend woord door de heer mr. H. P. Talsma, voorzitter van de Landelijke Middenstandscmissie van de V.V.D.

11.00 uur: Forumdiscussie over „Het midden- en kleinbedrijf en het gemeentelijk beleid“, onder leiding van de heer M. Visser, lid van de Tweede Kamer en voorzitter van de raadsfractie te Arnhem, door de heren F. D. Bastet Jr., F. L. van der Leeuw en J. Lindeloo uit 's-Gravenhage, S. Minco uit Hilversum en mr. F. Portheine uit Leiden.

13.00 uur: Lunch in hotel „Gooiland“.

14.00 uur: Inleiding van de heer mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer, over „Het midden- en kleinbedrijf en het regeringsbeleid“.

15.30 uur: Theepauze.

16.00 uur: Rede van de heer mr. E. H. Toxopeus, oud-minister van Binnenlandse Zaken en lid van de Tweede Kamer over „De V.V.D. en het regeringsbeleid“ (De heer Toxopeus heeft zich welwillend bereid verklaard de voorzitter van de Tweede Kamerfractie, mr. W. J. Geertsema, te vervangen, die wegens verblijf in het buitenland tot zijn spijt verhinderd is zijn toezegging gestand te doen).

16.30 uur: Sluiting door de voorzitter van de Landelijke Middenstandscmissie.

PARTIJGENOTEN! MAAK DEZE LIBERALE MANIFESTATIE DOOR EEN GROTE OPKOMST TOT EEN SUCCES!

Geslaagde lustrumviering

Op vrijdag 8 oktober jl. vierde de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie, afdeling Alblaserdam, Ridderkerk en Omstreken, haar 10-jarig bestaan.

Na de verwelkoming der genodigden, waaronder de eregasten oud-minister mr. E. H. Toxopeus en zijn echtgenote, volgden enige korte toespraken door de heren A. Caljé, voorzitter afd. Alblaserdam van de V.V.D., H. J. L. Vonhoff, afgevaardigde hoofdbestuur van de V.V.D. en B. Hubert, kandidaat voorzitter van het district Zuid-West van de J.O.V.D.

De heer Caljé schonk uit naam van de Lustrumcommissie een J.O.V.D.-vlag aan het bestuur van de afdeling.

De feestrede werd uitgesproken door drs. F. A. Hoogendijk, adj. hoofdredacteur van Elseviërs Weekblad.

De avond werd voortgezet met een cabaretprogramma onder leiding van de heer Roland Wagter jr. De avond werd besloten met een gezellig bal.

Landelijke Landbouwcommissie vergaderde

De Landelijke Landbouwcommissie kwam op 14 oktober jl. in het gebouw van de Tweede Kamer bijeen.

De bespreking van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1966 betreffende het departement van Landbouw en Visserij vormde het belangrijkste agendapunt.

De Landbouwcommissie sprak zijn grote voldoening uit over het feit, dat de heer Geertsema tijdens de algemene politieke beschouwingen gesteld heeft, dat het onaanvaardbaar is, dat de lonen en de prijzen blijven stijgen en dat de prijzen van de agrarische producten daaraan niet zouden kunnen worden aangepast.

Groep Nederland Liberale Internationale vergaderde

Het dagelijks bestuur van de Groep Nederland van de Liberale Internationale heeft op zaterdag, 9 oktober in Den Haag vergaderd ter bespreking van verschillende huishoudelijke zaken.

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Geslaagd weekend Vrouwen in de VVD

Instructieve redevoeringen verrijken politiek inzicht

Het was er weer, het weekend op de Pietersberg, met buiten het wondere gouden herfstlandschap, de wapperende VVD-vlag en binnen de gezellige sfeer.

Alleen, anders was dat mevr. mr. E. A. J. Scheltema-Conradi wegens ziekte — gelukkig is zij herstellende — de bijeenkomst niet presideerde. In haar plaats had de vice-voorzitster mevr. mr. M. N. W. Dettmeyer-Labberton de leiding.

Aan mevr. Scheltema, aan mevr. ir. A. Kuiper-Struyk, die nog steeds ziek is en aan mej. mr. J. Toxopeus Pot, die een lichte operatie heeft ondergaan, werd een bloemengroet gezonden.

Met hartelijke woorden verwelkomde mevr. Dettmeyer de voorzitter van de Partij en mevr. v. d. Pols, mr. Van Riel, het HB-lid mevr. Buschens, de vertegenwoordigster van de JOVD mej. v. d. Sluis en later mr. H. P. Talsma, lid van het HB en voorzitter van de Landelijke Middenstandscommissie.

In haar korte pittige openingsrede deelde de presidente onder grote bijval mede, dat de vergadering van bestuur en adviesraad met algemene instemming mevr. dra. J. F. Schouwenaar-Franssen als lid van het Hoofdbestuur van de Partij, ingevolge art. 22/6 van het huishoudelijk reglement (nieuw) had gekozen.

Mr. Van Riel over politieke toekomst

Daarna was het woord aan mr. Van Riel, die sprak over: „De Politieke Toekomst” en zijn betoog aanving met er op te wijzen, dat de politieke toekomst, na de jongste debatten in de Tweede Kamer, begint op te klaren. Belangrijk is immers, dat de constructieve voorstellen van de liberale Tweede Kamerfractie schier alom in het land, ook in de pers der politieke tegenstanders, veel aandacht gekregen hebben.

Het belangrijkste echter, aldus spr. is, dat duidelijk blijkt dat in de confessionele partijen de stroming sterker wordt, die tegen het socialistische geveltoerisme bezwaren heeft. De P.v.d.A. immers, moet aan haar aanhang verkopen, dat het kabinet-Cals een andere richting uit wil dan het kabinet-Marijnen.

Het nadelige verschil is, dat het kabinet-Marijnen met een bepaalde geleidelijkheid te werk wenste te gaan, omdat dit kabinet een echte beleidslijn voor ogen had evenals het kabinet-De Quay. Namelijk de door prof. Zijlstra en prof. Witteveen uitgestippelde en verdedigde gedragslijn, dat de stijging van de landsuitgaven in een vaste evenredige verhouding tot de stijging van de nationale inkomsten behoren te staan. Op die manier wordt de weg geopend voor zowel goede voorzieningen in het gemeenschapsbelang, dringend nodig in een dichtbevolkt land, als voor belastingverlaging, dringend nodig voor vermogens- en reservevorming bij particulieren, handhaving van de bestedingsvrijheid en snelle vermeerdering van de nationale welvaart. Voorts voor bescherming van de middengroepen van hoog tot laag tegen verdere nivellering en ontrecting.

Drie op een rij! Mevr. v. Someren, mevr. Schouwenaar en mevr. Stoffels.

De heer Van Riel zei vervolgens dat de zg. zakelijk bedoelde kritiek als b.v. door minister Bogaers naar voren gebracht tegen de voorgestelde bezuiniging op de woningbouw in wezen in het geheel geen hout snijdt. Het is voor iedereen duidelijk, dat, gezien de opzet en financiering van alle zeer grote overheidsobjecten, bezuinigingen nooit werken, of slechts op veel mindere schaal werken in een kalenderjaar, dat over drie maanden begint, maar dat het de staatsman en financier altijd gaat om accumulerende doorwerking op langere termijnen. Dat geldt voor alles.

Typerend is, dat in tegenstelling tot het kabinet-Marijnen, het kabinet Cals niet in fases vermag te denken en vergeet dat Keulen en Aken niet op één dag zijn gebouwd. Er behoort een samenhang te zijn tussen de bedragen, die voor woningbouw worden uitgegeven en datgene wat voor het hoger onderwijs nodig is. Anders komt, zoals ook de confessionele partijen en hun aanhang thans tot hun schrik ontwaren de bestedingsvrijheid van de burger in het gedrang.

Het spaarcertificaten-systeem van dr. Vondeling meende mr. Van Riel onder meer als geraffineerd te mogen kenschetsen. Minister Vondeling legt de basis op, naar de heer Van Riel vreesde, weloverwogen wijze voor een beleid dat ook na 1967 het recht doen aan de middengroepen in de ruimste zin genomen zal bemoeilijken. De heren van de P.v.d.A. wensen na hun dood te regeren is mijn indruk, zo riep spreker uit! Een conservatief systeem, in Nederland sinds 150 jaar uit de mode, en dat wij niet meer mogen invoeren.

Hierna volgde een zeer geanimeerde gedachtenwisseling, die slechts node door de presidente werd afgebroken in verband met de tijd.

Alvorens het programma in de avond voort te zetten, werd een telegram gezonden aan de voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede Kamer, de heer Geertsema, waarin hulde en waardering werden uitgesproken voor de fractie voor de wijze van behandelen van de begroting in de Kamer bij de algemene beschouwingen.

Stellingen van de Heer Vonnhoff

Vervolgens kwamen aan het woord de heren Vonnhoff, lid van het D.B. en vice-voorzitter van de Nederlandse Consumentenbond en Porthoine, lid van de Tweede Kamer, die als opposenten van elkaar spraken over „Consument en Middenstand”.

De heer Vonnhoff bracht nadrukkelijk de Consumentenbond onder de aandacht van de toehoorders, waarbij hij

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen.

VAN DER HEEM N.V.:

radio - televisie - grammofoons - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:

telecommunicatie-apparatuur - professionele elektronische apparatuur.

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:

cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten.

VOKAP N.V.:

interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v.h.

E. M. BRASKAMP: farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen.

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Utrecht, Sneek, Putte (N.Br.).

cessieve kosten op speciale plaatsen. De kracht van de middenstand ziet hij in haar zelfstandigheid; te veel collectieve voorzieningen betekenen hiervoor een gevaar.

Bij een goede ontmoeting zal men zien dat consument en middenstander veel gemeenschappelijke belangen hebben, aldus de heer Vonnhoff.

Visie van mr. Porthoine

Mr. Porthoine wilde de problemen van de middenstand ook speciaal zien in het licht van de verhouding consument-middenstand. Velen zien daarin ten onrechte een tegenstelling. De belangen liggen goeddeels in elkaars verlengde.

Bij alles wat wij t.o.v. de verhouding consument-middenstand voorstaan, dienen wij te beseffen dat wij in een rechtstaat leven en dat wij de gevolgen van het systeem van ondernemingsgewijze productie dienen te erkennen. Zo dient het prijsmechanisme te worden geëerbiedigd. Spr. krijgt wel eens de indruk dat vele bestrijders - ook in georgani-

zich een voorstander toonde van opheffing van de verticale prijsbinding.

Tijdens het kabinet-De Quay is daar 'n begin mee gemaakt maar men is er niet consequent mee doorgegaan. De spreker betoogde dat de verticale prijsbinding ook voor de middenstander een gevaar is.

Z.i. is de vertikaal gebonden prijs noodzakelijk een te dure prijs, omdat er rekening moet worden gehouden met ex-

Ir. K. v. d. Pols en mr. H. v. Riel, in geanimeerd gesprek op de bijeenkomst.

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

seerde consumentenkring - de bestrijding verrichten vanuit het niet erkennen van beide facetten.

Bij de maatregelen tegen de Vertikale Prijsbinding werd het recht niet voldoende geëerbiedigd. Nu de onjuiste maatregel tegen de vertikale prijsbinding weinig succes heeft, moet men niet Kurieren an Symptom door het afdingen te bepleiten. Spr. acht het onaanvaardbaar dat de minister van Economische Zaken zich hieraan schuldig maakt. De adviesaanvraag op dit onderdeel aan de SER-commissie voor Consumentenangelegenheden acht spr. evenmin gelukkig. Overigens zal de Raad goed werk kunnen doen mits hij zich dan ook aan de genoemde adagia houdt.

De consumentenorganisaties zullen in de toekomst een belangrijke taak hebben. Er is onnoemlijk veel te doen op het gebied van warenonderzoek, van informatieve etikettering enz. Daarbij zal in goed wederzijds contact met erkenning van de zo belangrijke positie van de zelfstandige middenstand nog zeer veel kunnen worden bereikt.

Op geestige wijze vatte mevvr. Dettmeyer het geheel samen door de sprekers te vergelijken met tennisspelers. U speelt, aldus mevvr. Dettmeyer soms een dubbel, met elkaar wanneer het gaat om gemeenschappelijke belangen van consument en middenstand als b.v. kwaliteit, soms een tegen elkaar wanneer het o.a. gaat over de vertikale prijsbinding. Maar u doet dit beiden uit hetzelfde beginsel, nl. het beginsel van de zelfstandige krachten in het particulier initiatief.

Eén der hoogtepunten van deze jaarlijkse conferentie is altijd weer het „Vragenuur“. De vele vragen werden beantwoord door de beide Kamerleden mevvr. Stoffels-Van Haafden en mevrouw Van Someren-Downer en ons nieuwe H.B.-lid mevrouw Schouwenaar-Franssen, oud-minister van Maatschappelijk Werk. Mej. Ten Broecke Hoekstra was wegens lichte ongesteldheid helaas verhinderd.

Grote hilariteit wekte de mededeling dat sommige geleerden menen dat blokschrift voor kinderen leidt tot geestelijke afwijkingen en mevrouw Van Someren triomfantelijk vertelde, dat zij blokschrift had geleerd. Zij voegde er wel aan toe, dat ze er mee opgehouden was. Grote belangstelling ondervond de zeer heldere korte uiteenzetting van mevrouw Stoffels over het erfrecht en de daarin aangebrachte wijzigingen, terwijl uiteraard de Algemene Bijstandswet wel moeilijk beter zou kunnen worden behandeld dan door mevrouw Schouwenaar.

Mr. Toxopeus over pensioenen

De middag werd besteed aan de bespreking van „Pensioenen“ door mr. E. H. Toxopeus. De heer Toxopeus begon met enkele cijfers, t.w. dat er thans bij het Alg. Burg. Pensioenfonds 159.000 gepensioneerden - waaronder 22.000 vrouwen - zijn, dat er 485.000 actief dienende ambtenaren, d.w.z. toekomstige gepensioneerden zijn, dat in totaal door het rijk wordt bijgedragen 1133 miljoen gulden, dit is 24 % en dat de premieschaal bedraagt 7,9 % (vóór de welvaartsvastheid 6,4 %).

Er is voor de ambtenaren een voortreffelijke pensioenvoorziening, tot ongeveer 70 % voor kleinere salarissen kan dit stijgen tot ongeveer 75 %, voor de grotere salarissen is het soms minder. Bovendien is het pensioen waardevast, d.w.z. dat salarisverhogingen doorwerken in de pensioenen.

Wat is nu beoogd bij de door minister Toxopeus ingediende pensioenwet en wat zijn er voor nieuwe voorzieningen?

Afgeschaft wordt de z.g. drempeltijd voor tijdelijke ambtenaren en arbeidscontractanten. Na zes maanden wordt men opgenomen in de pensioenwet. Daartegenover wordt het moeilijker voor allerlei niet ambtelijke instellingen om er in te komen.

De wachtgeldregeling wordt beter, ook t.a.v. het pensioen. Het vervroegde ouderdomspensioen verdwijnt.

Zo is het ook bij het verplegend per-

soneel. Het vervroegde pensioen wordt omgezet in op vroeger leeftijd ontslag en een uitkeringsregeling tot het pensioen. Ook zal er meer aandacht worden geschonken aan revalidatie voor herplaatsing voor afgekeurde ambtenaren.

Er wordt een weduwnarspensioen ingevoerd d.w.z. in die gevallen waarin de vrouw kostwinner is en de man afhankelijk (ziekte, invaliditeit e.d.) van het inkomen van de vrouw, krijgt bij overlijden van de vrouw de weduwnaar een pensioen op dezelfde wijze als een weduwe, maar altijd onder conditie dat de vrouw kostwinner was.

Het weduwepensioen wordt verbeterd, d.w.z. het wordt nu in alle gevallen 5/7 van het pensioen van de man. Dit was zo voor de kleinere pensioenen, voor de grotere was het 5/8. De kleinere pensioenen profiteren van de mogelijkheid dat deze kunnen stijgen tot 75 % van het inkomen.

Mr. E. H. TOXOPEUS

Gehoopt wordt, dat de pensioenregeling, zoals die is gesteld in het ontwerp dat door de heer Toxopeus tijdens zijn ambt als minister is ingediend, nog op 1 januari 1966 in werking kan treden.

Al met al wordt op deze wijze een zeer goede pensioenregeling voor de ambtenaren geschapen, zo gunstig dat het bedrijfsleven in vele gevallen daar grote bezwaren tegen had. Dat mogen de ambtenaren zeker wel heel goed weten, hun positie is zeer verbeterd.

Na deze uitvoerige en op zeer prettige wijze gebrachte uiteenzetting sprak de heer Toxopeus nog over de ontwikkelingshulp. Wordt ergens zoveel demagogie gedreven als juist bij dit plan? Wij moeten onder alle omstandigheden onze arme broeders blijven steunen was het pathos van de minister-president. Natuurlijk zou men zeggen, maar het accres is nu op de begroting 30%, terwijl wij willen 25%. Men krijgt het gevoel of er boete moet worden gedaan en daar, aldus spreker, willen wij niet aan, dat gaat lijken op een armenzakje. En dat juist willen wij niet. Maar, men maakt b.v. de margarine 2 cent goedkoper. Hoeveel miljoenen scheelt dat de ontwikkelingslanden in hun prijzen voor pinda en klapper. Gelden daarheen brengen is een fout systeem, we moeten honger lenigen, maar we moeten kijken wat de oorzaken van het achterblijven zijn. Tracht die weg te nemen en help hen dan op eigen krachten. Dan gaat er ook de bedelingsgedachte uit. Spreker deed een beroep op de aanwezigen mee te helpen om onbegrip in deze zaken weg te nemen zowel in eigen als in andere kringen. Men wil

D. W. Dettmeijer sprak op regionale vergadering van de Vereniging van Staten- en Raadsleden

Op de op 12 oktober te Rotterdam gehouden regionale vergadering van de Vereniging van Staten- en Raadsleden heeft de heer D. W. Dettmeijer een rede gehouden.

Als voorzitter der vereniging verheugde het spr. ook onze leden van de Rijnmondraad welkom te heten. In verband met de in 1966 te houden verkiezingen voor de provinciale staten en de gemeenteraden deelde de heer Dettmeijer mede, dat op 18 en 19 februari te Lunteren een bijeenkomst van de vereniging zal worden gehouden waar o.a. het herziene gemeenteprogramma behandeld zal worden.

Spr. belichtte in zijn rede enkele algemene aspecten, doch gelet op de nota van het bureau der vereniging wenste hij

dit keer een beschouwing over de financiële verhouding Rijk-gemeenten achterwege te laten.

Op de kort geleden te Stockholm gehouden vergadering van de Liberale Internationale heeft de voorzitter dezer organisatie er op gewezen, dat wij, liberalen, een wereld wensen, waarin onze kinderen kunnen leven. Ook de gemeentebesturen moeten daartoe het hunne bijdragen. De gemeenten moeten zodanig gebouwd, gesaneerd of uitgebreid worden, dat zij inderdaad leefbaar zijn. Architectonisch is de bebouwing in verscheidene gemeenten perfect, doch vaak mist men — wat men noemt — „het hart van de stad.“

Spr. stond daarna vrij uitvoerig stil bij de grote zorgen der gemeentebesturen voor een behoorlijk milieu-hygiëne, een nieuw woord in de felle strijd tegen lucht verontreiniging en watervervuiling. Ofschon bedoelde zorgen niet alleen bij de gemeentebesturen berusten, dienen zij daaraan alle aandacht permanent te besteden; vooral in grote agglomeraties is deze zorg omvangrijk. In dit verband citeerde spr. het bekende gedicht „Rotterdam“, van Jan Prins. De actie tegen vervuiling van straten en pleinen moet steeds worden voortgezet.

Behartiging van de recreatie is aan de dag van heden noodzakelijk. Gemeenten met recreatiemogelijkheden hebben meermalen zich vrij veel hoge financiële offers te getroosten. Hierbij komt direct ook aan de orde de heffing van een loege gastenbelasting, waarover nogal verschillend werd gedacht. Enerzijds is het niet te verwonderen, dat gemeentebesturen tegenover hun uitgaven voor recreatie doeleinden wel inkomsten op prijs stellen; vooral ook omdat velen recreatie genieten buiten hun woongemeente. In de memorie van toelichting op de Rijksbegroting 1966 van binnenlandse Zaken, kan men de wens van de huidige bewindsvan lezen om gemeenten van minder dan 2000 inwoners samen te voegen. Over deze aangelegenheid leze men ons gemeenteprogram eens na. Al gaat niet altijd van elke kleine gemeente de nodige bestuurskracht uit, men behoort het pro en contra van elke samenvoeging zeer nauwkeurig te overwegen. Spr. eindigde zijn rede met een oproep om bij de in 1966 te houden verkiezingen de strijd voor de liberale beginselen op alleszins gepaste militante wijze te voeren. Na deze rede bestond gelegenheid tot het stellen van vragen, waarvan door enkele raadsleden gebruik werd gemaakt.

1% van het inkomen. Best, mag ook meer, daar gaat het niet om, maar alleen dan mits het helpt, en het niet is als armenzakje.

Ovatie voor mejuffrouw Springer

Nadat nog een stroom van vragen was beantwoord door de heer Toxopeus was voor mevvr. Dettmeyer het ogenblik gekomen om tot beëindiging van deze twee prachtige dagen over te gaan. Zij bracht dank aan de gasten voor hun aanwezigheid, de sprekers voor hun instructieve betogen, aan ieder die geholpen had deze dagen tot een zo groot succes te maken, maar bovenal aan mejuffrouw Springer, die op haar zo onnavolgbare wijze elk jaar dit alles weet te organiseren. De instemming van de zaal werd tot een ovatie voor mej. Springer.

Omgekeerd vertolkte mej. Springer het gevoelen van de zaal toen zij mevvr. Dettmeyer lof toezwaaid voor de uitstekende en prettige wijze waarop deze op korte termijn de leiding van deze bijeenkomst had overgenomen.

Tot slot riep mevvr. Dettmeyer ieder op van alle voortreffelijke voorlichting van deze dagen zoveel mogelijk gebruik te maken en zoveel mogelijk toe te lichten wat de visie is van de VVD. Als wij allen daar aan mee werken zullen de resultaten van de verkiezingen goed en wellicht nog beter zijn.

● P.S. Er is na de conferentie een bruine dameshoed gevonden.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huifconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEELDEN.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

rotatiedruk
handels- en
reclamédrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

„Houdt de Vrijheid hoog!”

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

STAAL
CONSTRUCTIES
voor elk
project

Garages   Fabrieksgebouwen   Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ

LATUMEBO

DIRECTEUR: A. CALJÉ
TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

Spinners en Twijners
van

Weef- en Tricotgarens

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk

N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h **W. P. DE VRIES en CO.**

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverf
constructieverf
muurverven

Pieter Schoen
VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland,
Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

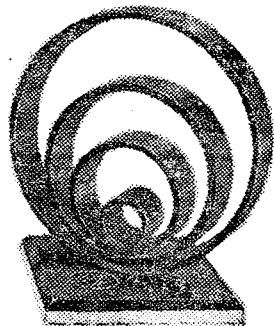
ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

N.V. RIJNSTAAL

v/h **J. W. Oonk & Co.**

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

EUROPESE OPBOUW BEGINT BIJ DE GEWESTEN

Het basisprincipe van regionalisme is zelfwerkzaamheid van de streken. Nieuwe organisaties als de EEG, de EGKS en Euratom hebben slechts aanvullende taken. Elk territoriaal gebied, elke streek zal er op den duur zelf voor moeten zorgen dat het zijn leefgemeenschap ontplooit door de wirwar van andere werkgemeenschappen, nationaal en Europees. Dit betoogde onze geestverwant dr. J. Linthorst Homan, Nederlands lid van de Hoge Autoriteit der EGKS, zaterdag 9 oktober op een regionale conferentie van de Raad der Europese Gemeenten in het Belgische Hasselt.

Van boven af zal men alleen de algemene omstandigheden kunnen scheppen, waarmee men van beneden af zijn eigen streek-voordeel kan doen, zo meende de heer Homan verder.

Ruim baan dus voor het regionalisme, dat is voor „een geprononceerd karakter en een sterke zelfwerkzaamheid van het eigen streekgebied” (dr. Linthorst Homan in een rede op 20 september 1963 te Groningen gehouden).

Ruim baan voor het regionalisme! Maar is dat niet in tegenspraak met het streven naar integratie in Europa? Neen, integendeel. En wij volgen de gedachtengang van de heer Homan (uitgesproken in zijn rede te Groningen op 20 september 1963 en deze zomer — op 3 juni — in Scheveningen):

„Integratie is het streven naar organische samenhang in zowel de maatschappij als — in het algemeen gezegd — het bestuur in een bepaald gebied. Beide bewegingen, die voor regionalisme en die voor Europese integratie, hebben elkaar niet toevallig ontmoet (de heer Homan wijst er steeds op dat het geenszins toeval is dat in de Europese Beweging en in de gewestelijke organisaties vaak dezelfde werkers worden aangetroffen — dBo).

In wezen wortelen beide in dezelfde fundamentele overwegingen en hebben beide dezelfde strekking. Immers, beiden beogen de opbloei van een gebied, of het nu Groningen is of Europa, uit goeddeels eigen kracht, zodat het naar binnen moderne taken kan nakomen en naar buiten waardevolle bijdragen kan leveren. Een regionalisme van enige waarde is onmogelijk, wanneer het gebied niet is geïntegreerd” (rede van 20-9-'63, pag. 2 en 3).

De maatschappelijke opbouw begint plaatselijk en vindt haar einddoel in een wereldrechtsorde. Het gaat, zoals A. Gasser uiteenzette in zijn boek „l'Autonomie communale et la reconstruction de l'Europe” (Parijs 1946) om de groei van beneden naar boven, om coördinatie in plaats van subordinatie.

Nationale grenzen

Een moeilijkheid is nu, dat er in Europa streken, gewesten, regionen,

hoe men ze wil noemen, zijn, welke worden doorkruist door de nationale grenzen. Er is in bepaalde gebieden een, wat de heer Homan in Hasselt noemde, grensoverschrijdend streekbesef. In de huidige fase van de

Dr. J. Linthorst Homan (rechts) permanent vertegenwoordiger van Nederland bij de Euratom in gesprek met de heer Etienne Hirsch, voorzitter van de commissie van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie.

Europese integratie is het echter begrijpelijk dat de nationale overheden veel van het Europese werk nog opvatten als „internationaal” en dat zij terwille van de nationale coördinatie de trechter willen zijn waardoor alle regionale aanvragen lopen.

Daardoor blijft een rem bestaan op de groei van die streken welke door nationale grenzen worden doorsne-

den. Zulke streken zijn in de Benelux de beide Brabanden en Limburg. In de praktijk vormt ook de streek tussen het Luxemburgse Esch zur Alzette het Franse Thionville. Metz zelfs en het Belgische Arlon een geografisch gebied dat als van nature samenhoort en een eigen middelpunt zal moeten vinden.

Het zou volgens dr. Linthorst Homan op den duur niet juist zijn dat deze soort samenhangende gebieden hun moderniseringspolitiek louter zouden moeten vinden met de hoofdsteden hunner nationale staten in plaats van in staat te worden gesteld, regionaal in een zekere zelfstandigheid grensoverschrijdend te werken.

Alle wil tot een nieuw samengaan, alle goede plannen tot ontwikkeling heffen het gemis aan kracht tot zelfwerkzaamheid niet op, zolang de betrokken gebieden zich niet kunnen ontplooiën vanuit een eigen centrum.

Eigen vraagstukken

Elk der Europese gemeenschappen heeft een eigen complex van vraagstukken te behartigen, aldus de heer Homan. De EGKS heeft reeds veel kunnen doen voor de modernisering

van mijn- en staalgebieden en voor spreiding van de staalindustrie. Euratom kon helpen bij de spreiding van kerncentrales. De EEG kon goede plannen helpen opzetten en letten op de totale sociaal-economische en dus ook sociologische samenhang. Doch dit alles verkeert nog in een beginstadium, doordat het nog moeilijk blijkt te zijn direct contact tot stand te brengen tussen streek en Europees geheel.

De pogingen zijn er. In de week na dr. Homans rede in Hasselt heeft de Europese Commissie, het uitvoerende orgaan van de EEG, verklaard dat haar regionale ontwikkelingproefproject in de Eiffel-Hunsrück in West-Duitsland ook rekening moet houden met aangrenzende Belgische, Luxemburgse en Franse gebieden en dat de proef eventueel ook in deze gebieden moet kunnen worden gehouden. Een Luxemburgse en een Belgische parlementariër hadden er over geklaagd dat de aangrenzende gebieden geen deel uit maakten van het project in Duitsland. De Europese Commissie antwoordde op hun vragen, dat „nu de economische grenzen geleidelijk verdwijnen, een nauwe en gezamenlijke studie door de regionale vertegenwoordigers noodzakelijk is”.

Om de samenwerking te kunnen effectueren, is, zoals de heer Linthorst Homan aantoonde, nodig dat de regionen over de grenzen heen zelfstandig kunnen werken. Hier ligt een taak voor de nationale parlementen. Zij zullen er voor moeten zorgen dat de bestuurders van de gewesten die bevoegdheid krijgen. Zulks in het belang van een harmonieuze, democratische opbouw van het Europa der Zes (en meer), een opbouw welke een basis moet vinden in de kleinste eenheid en moet toewerken naar een wereldrechtsorde dBo.

ALLERHANDE

In het streven naar vooruitgang speelt het experiment een onmisbare rol. Het experiment is daarom ook noodzakelijk opdat alle factoren die bij de vooruitgang zijn betrokken tot hun recht kunnen komen. Eén van de factoren voor een veel experimenterende instelling als de P.T.T. is het belang, dat het publiek heeft bij de vooruitgang die de P.T.T. voor zijn apparatuur en voor de organisatie van zijn omvangrijke activiteiten nastreeft.

Zo is het nu eenmaal een onmiskenbaar feit, dat het publiek in geval van girobetalingen veel baat vindt bij de registratiestrookjes, die na betaling in het bezit van de rekeninghouder worden gesteld. Deze strookjes worden — of liever: werden — door melkboer en groenteman, door G.E.B. en zelfs door de inspecteur der belastingen, kortom door iedere leverancier en schuldeiser, als overtuigend betalingsbewijs geaccepteerd.

Nu is de Postcheque- en Girodienst al geruime tijd met de giroformulieren aan het experimenteren. En het moet ons van het hart, dat

het verloop van de overigens op zichzelf toe te juichen experimenten er niet direct op wijst, dat deze dienst dit aspect van het giroformulier duidelijk voor ogen heeft gestaan. Het kon dan ook niet uitblijven, dat de Postcheque- en Girodienst van de in eerste instantie ingeslagen richting moest terugkeren.

In tweede fase is het 'betalingsstrookje' weer enigszins in ere hersteld. Enigszins, want het gebruik van het betalingsformulier is er — voor een deel van het publiek en het bedrijfsleven althans — niet eenvoudiger op geworden, en dat is naar onze mening een duidelijke aanwijzing dat het experiment nog niet mag worden afgesloten en dat het aanbeveling zou verdienen zich goed te vergewissen van de belangen, die publiek en bedrijfsleven hierbij hebben. Wat het laatstgenoemde betreft geloven wij dat de Postcheque- en Girodienst er verstandig aan zou doen over de opzet van zijn experimenten ook van gedachten te wisselen met de centrale organisaties van het bedrijfsleven.

„Maak de V.V.D. sterk!!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

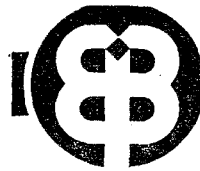
ANNO 1774

DEVIEZENBANK

*

PARKLAAN 32-34 - TEL. 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

termijnsparrekening - 3 mnd. opz. - 4½ %

termijnsparrekening - 6 mnd. opz. - 4¾ %

AMSTERDAM • ROTTERDAM • DEN HAAG • UTRECHT

FORUM-BANK

AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

**Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.**

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN
U. EMMIUSSINGEL 59

ROTTERDAM
WESTERSINGEL 93

MINDER BELASTING BETALEN

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht. Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 1 70 43 *

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Vernieuwde
partijraad

(Zie pag. 3)

De brief

Ja, de brief. Niet: een brief, zoals Het Vrije Volk sussend boven zijn vergoelijkend eerste commentaar van 27 oktober zette. Feitelijk kan men beter dan van een brief van een circulaire spreken, een rondschrijven, dat de socialistische fractieleider aan... 73 bezwaarden heeft geschreven „met de hem eigen openhartigheid” (H.V.V.).

Dit epistel heeft sindsdien de politieke gemoederen bezig gehouden. Terecht. Want het is wel het toppunt van naïviteit, om niet te zeggen van onbenulligheid, een schrijven van een dergelijke inhoud te verzenden, zelfs aan persoonlijk onbekenden, en dan te menen, dat de inhoud niet in ruime kring bekend zou worden. De volledige publicatie van die inhoud in „Het Parool” heeft tenslotte dit epistel tot „de brief van het jaar” gemaakt.

Het is de grootste „vergissing”, die een socialistische leider heeft gemaakt sinds de „vergissing” van Troelstra in november 1918. Met dit verschil, dat deze die vergissing direct in de Tweede Kamer ruitelijk erkende, terwijl de heer Nederhorst het onmiddellijk niet verder kon brengen dan een verontwaardiging over de publicatie van een persoonlijk schrijven.

Eerste vergissing van de heer Nederhorst: Een dergelijk schrijven van een fractieleider van een der grootste politieke partijen heeft meer een politiek dan een persoonlijk karakter. Wij willen niet ingaan op de kwestie van het al of niet geoorloofd zijn van de publicatie uit journalistiek oogpunt. Het feit, dat het een onafhankelijk socialistisch dagblad was, geeft aan, dat de leiding hiervan van oordeel was, omtrent een zo belangrijke kwestie als waar het hier om ging, klaarheid te moeten scheppen in de socialistische gelederen. Ware het een orgaan van een andere politieke partij geweest, men had kunnen insinueren, dat dit hieruit politiek munt had willen slaan.

Dat die brief zeer veel narigheid en verdriet heeft veroorzaakt, is niet de schuld van „Het Parool”, maar van de briefschrijver, die zich volkomen onbewust heeft getoond van (om in zijn eigen terminologie te blijven) de harde eisen, die zijn verantwoordelijkheid stelt.

Meer nog: de heer Nederhorst heeft zich in deze brief doen kennen als een politicus, die het belang van zijn partij stelt boven dat wat hij als volksvertegenwoordiger geroepen is — uiteraard naar zijn eigen ideologische opvattingen — voorop te stellen. Hij schrijft immers daarin, dat de partij, hoe haar beslissing ook zou uitvallen, er schade van zou ondervinden. Men heeft derhalve de weg van de minste schade gekozen, een standpunt, dat van weinig ruggegraat maar van veel opportuniteit getuigt.

* * *

Nu zou men nog kunnen accepteren, dat de meerderheid der PvdA-fractie haar stem vóór de goedkeuringswet zou uitbrengen alleen maar terwille van de voorkoming van een „koningskwestie”, omdat zij de constitutionele monarchie niet in de controverse wil betrekken. In het Voorlopig Verslag is aan deze opvatting (heersen in brede PvdA-kringen) uiting gegeven, maar op een waardige wijze.

Maar het ergste in de brief van de heer Nederhorst is, dat hij om de „bezwaarden” te lijmen, allerlei kwesties erbij heeft gehaald, zoals de monarchie, die hij n.b. buiten de goedkeuringswet wilde houden, die niet of slechts in ver verwijderd verband staan met de zaak: de goedkeuring van het huwelijk met de heer Von Amsberg. Hij heeft zich daartoe bediend van halve of hele onwaarheden.

Om maar één „fout van de eerste orde” (Nederhorst) aan te wijzen: Hij verwijt prinses Beatrix, dat deze niet „bij het eerste symptoom van genegenheid” contact heeft opgenomen met het kabinet om zich ervan te vergewissen, of het politiek antwoord was hiermee door te gaan. Afgescheiden van het menselijk onmogelijk verlangen, dat een jong meisje bij een ontluikende genegenheid direct met een minister-president zou gaan praten over die genegenheid, is het verwijt, zoals blijkt uit het antwoord van minister Cals op vragen van... de heer Nederhorst zelf, volkomen onjuist. Prinses Beatrix heeft volkomen correct en constitutioneel gehandeld. De verlovings zou niet doorgaan, wanneer regering en parlement hier tegen bezwaren zouden hebben. Te grievender is een dergelijke onjuiste aantijging tegen iemand, die zich er niet tegen kan verweren. Dit is een „fout van de eerste orde”. Het is ronduit smaad.

Uit de verdere roddel van deze brief willen wij nog slechts één „ernstige overweging” (sic) van de socialistische fractieleider memoreren: of geen bepalingen (in de Grondwet!) zouden moeten worden opgenomen, die verhinderen, dat de pretendentes(!) voor de troon of de draagster zelf „door eigenmachtig optreden” (waarvan zoals wij hierboven uiteenzetten in het onderhavige geval geen sprake is) „de regering in een dwangpositie brengen”. De politicus Nederhorst moest toch beter weten. Zou hij niet bekend zijn met de wijze waarop hier te lande, nu juist een eeuw geleden, het parlementaire stelsel is gevestigd, juist doordat de toenmalige drager van de Kroon geen kabinet kon vinden, dat zich in een dwangpositie liet brengen? En herinnert hij zich niet hoe nog maar twee jaar geleden, bij de verlovings van prinses Irene, een dergelijk feit ook geen aanleiding gaf tot een „dwangpositie” voor de regering? Men zou mogen concluderen, dat de econ. drs. Nederhorst niets begrijpt van de werking van het parlementaire stelsel.

* * *

Intussen is het vooral de zorg van de PvdA-kamerfractie, of zij een dergelijke man als leider wil handhaven. Velen zullen ook mees-

milen over zijn denigrerende opmerking over De Quay en Luns, waardoor hij zich door zijn huidige coalitiegenoten zo in de kaart laat kijken.

Veel ernstiger voor onze politieke verhoudingen is evenwel, dat de brief de heer Nederhorst als politiek leider disqualificeert. De brieven zijn verzonden van juli tot september. Uit de aanhef, waarin wordt gewag gemaakt van het aantal „bezwaarden” en uit het citeren van „Vrij Nederland” van 7 augustus, (om De Quay nog een extra-sneer te geven) blijkt, dat hij in de oorspronkelijke versie veranderingen heeft aangebracht. Dus niet de brief in een eerste opwelling heeft geconcipeerd, maar deze weloverwogen, aan de lopende band heeft vermenigvuldigd en verzonden. Zonder dat een lid van de PvdA fractie daarvan wist of zich daarvan bewust was? Is het secretariaat zo'n eenmansbedrijf, en heeft geen der fractieleden, met meer politiek benul, kennis van de inhoud gehad? Enfin, dit is een zaak die de PvdA-fractie zelf aangaat, maar wij kunnen ons niet indenken, dat vele leden daarvan gelukkig met het gebeurde zijn. Om van de socialistische ministers nog maar niet te spreken, waarvan n.b. Suurhoff in de oorlog secretaris is geweest van de afd. Amsterdam van de Nederlandse Unie.

Met dit al betreuren wij — met het gehele kabinet — niet alleen, dat deze brief in circulatie is gekomen, maar ook, dat deze — hoe juist de publicatie ook moge zijn voor de verheldering van de politieke verhoudingen binnen de PvdA — aanleiding kan geven tot een verdieping van de controverse rond het koninklijk huwelijk. Bovendien tot een vertroebeling van die kwestie, omdat uit de brief — die ook de monarchie in 't geding brengt — blijkt, dat de PvdA, nadat de fractie tijdig was ingelicht, voornamelijk om electorale redenen besloten heeft in meerderheid vóór de goedkeuringswet te stemmen.

Een dergelijke houding getuigt van onwaarachtigheid om niet te zeggen karakterloosheid, in ieder geval bij de fractievoorzitter, die om „nattigheid” in de partij te voorkomen in een particulier (rond)schrijven ronduit gezegd heeft „nu ja, wij stemmen maar vóór, omdat het ons de minste schade zou opleveren, maar verder wil ik u nog wel zeggen, dat ik uw bezwaren nog kan aandikken, maar met de monarchie loopt het toch op z'n end”, om 's mans betoog populair samen te vatten.

Zoiets is een partij-politiek gedraai van het minste alloo en getuigt van een absoluut gebrek aan politieke moed. Tussen twee haakjes, wanneer iemand misschien behoefte zou voelen de heer Nederhorst een Sinterklaascadeautje te geven dan zouden wij kunnen aanraden hem een exemplaar van „Profiles in Courage” van Kennedy te zenden.

(Vervolg op pagina 2)

radio

LUISTERT NAAR

de stem
van de V.V.D.

MAANDAG, 8 NOVEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de
zender Hilversum II (298 m).

FLITSEN VAN ONZE MIDDENSTANDSDAG TE HILVERSUM

LET OP DE ZENDERWISSELING!!!

SPREEKBEURTEN

periode 8 november tot en met 8 december 1965

8 november	Hoogeveen (Liberale Kring)	Mr. E. H. Toxopeus
8 november	Staten-Centrale Ommen	R. Zegering Hadders
9 november	Dordrecht	D. W. Dettmeijer
10 november	's-Gravenhage (wijkorg.)	D. W. Dettmeijer
11 november	Sassenheim (forum politieke partijen)	Mr. W. J. Geertsema
11 november	Harmelen	S. J. v. d. Bergh
12 november	Sommelsdijk	M. Visser
		Ir. D. S. Tuynman
12 november	Staten-Centrale Franeker	H. A. Boersma
15 november	Velp	Drs. Th. H. Joekes
16 november	Leersum	Mr. E. H. Toxopeus
17 november	Utrecht	Mr. F. Porthene
17 november	Zandvoort (Bollenstreek-bijeenkomst)	Drs. M. de Jong
19 november	Zandvoort	Mr. W. J. Geertsema
19 november	Steenwijk	Dr. K. van Dijk
22 november	Soest	Mevrouw mr. J. M. Stoffels van Haften
22 november	Landsmeer (Staten-Centrale Hoorn)	Mr. H. van Riel
22 november	De Bilt/Bilthoven	Prof. dr. H. J. Witteveen
25 november	Gorredijk (Staten-Centrale Heerenveen)	Mr. H. van Riel
26 november	Baarn	Mr. J. de Wilde
27 november	Hoogeveen (J.O.V.D.)	H. J. L. Vonhoff
29 november	Zeist	Dr. P. G. v. d. Vliet
29 november	Leiden (forum V.V.D., A.R., P.v.d.A. over bouwbeleid, huurbeleid, subsidiebeleid)	M. Visser

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

Uit de partij

Nieuwe afdeling te Hazerswoude

Op 22 oktober vond onder grote belangstelling een bijeenkomst plaats in zaal Timmermans, Dorpsstraat 130 te Hazerswoude. Het doel was een afdeling van de VVD op te richten. De vergadering werd geleid door de voorzitter van het oprichtings-comité, de heer J. Dekker. Onder de aanwezigen bevonden zich afgevaardigden van de afdelingen Alphen a.d. Rijn, Reeuwijk, Nieuwkoop en Zoetermeer, alsmede de heren Drs. Ph. J. v. Oostrom, secretaris van de Kamercentrale Leiden en H. G. Roodhuyzen, regionaal propagandist voor Zuid-Holland.

Als spreker trad op drs. Th. H. Joe-

kes, lid van de Tweede Kamer, die de voornaamste liberale doelstellingen uiteenzette, waarbij hij er de nadruk op legde dat een bepaalde godsdienstige overtuiging in het geheel geen beletsel moet zijn om zich bij de VVD aan te sluiten.

Spreker hield een zeer duidelijk en interessant betoog over de miljoenennota en het bezuinigingsvoorstel van de VVD. Met grote aandacht werd de spreker gevolgd en bij het einde van zijn inleiding met luid applaus beloond.

In de pauze werd de afdeling Hazerswoude opgericht. Bijna alle aanwezigen gaven zich op als lid. Na de pauze werd van de gelegenheid om vragen te stellen gebruik gemaakt. Het voorlopige bestuur werd als volgt samengesteld:

Voorzitter: J. Dekker, De Poelzoom 3, Hazerswoude; secretaris: P. L. Jonker, Burgem. Warnarkade 4, telef. 01728-192, Hazerswoude; penningmeester: H. A. Broeksma, Burgem. Warnarkade 25, Hazerswoude.

Bijeenkomst afdelingen Zuid-Kennemerland

Op 15 oktober jl. hield ir. C. A. Kuysten, te 's Gravenhage, directeur verkeer en recreatie der Kon. Toeristenbond voor de afdelingen in Zuid-Kennemerland een lezing over het onderwerp

„Verkeer en Recreatie”. Aan de hand van talrijke dia's en tekeningen toonde de heer Kuysten aan welke maatregelen genomen zijn en zullen worden genomen voor de verbetering van het verkeer. Hij wees daarbij op de talrijke knelpunten in de Randstad Holland en de weinige recreatie daartegenover.

Bestuur afdeling Katwijk

Het bestuur van de afdeling Katwijk werd op de onlangs gehouden ledenvergadering gewijzigd en bestaat thans uit de volgende leden:

Voorzitter: P. Jaapies; secretaris: G. M. Kuyck, Nieuwe Duinweg 14, Katwijk en penningmeester F. A. W. Bovensteert.

Wegens plaatsgebrek moest enig partijnieuws blijven overstaan.

V.V.D.-Middenstandsdag

Maandag 1 november is te Hilversum een zeer drukbezochte Landelijke Middenstandsdag van de V.V.D. gehouden. De voorzitter van de V.V.D., ir. K. v. d. Pols, opende deze bijeenkomst, waarop mr. Toxopeus een rede hield en mr. H. P. Talsma, voorzitter van de Landelijke Middenstandscommissie van de V.V.D., een uitvoerige nota over de P.B.O. aanbood. Plaatsgebrek belet ons in dit nummer een verslag van deze bijeenkomst en van de bespreking der nota op te nemen. Wij hopen op een en ander uitvoerig terug te komen in het volgend nummer.

De brief

(Vervolg van pagina 1)

Zijn brief, in de volmaakste politieke bewusteloosheid opgesteld, is „pire qu'une crime, c'est une faute”.

Of de PvdA-fractie haar voorzitter zal kunnen handhaven is haar zaak. Zijn kennelijke verachting voor wat de meerderheid van het volk — „het grote publiek” — denkt, moet de partij maar zelf tegenover haar kiezers weten te rechtvaardigen. Tegenover haar KVP-coalitiegenoten heeft zij in een halfslachtige verklaring (het gaat maar om een „accentverschil”) en een halve desavouering het gezicht trachten te redden. Misschien, dat de fractie haar overigens niet onbekwame leider zal willen handhaven, „mits goed in de hand gehouden door partijbestuur en fractie” zoals „Vrij Nederland” met 's mans eigen woorden over de kroonprinses suggereerde. Maar in parlement en in het land zal het stigma van onwaarachtigheid op hem tot in lengte van dagen blijven drukken. J. v. G.

In memoriam J. M. B. Beuker

Dezer dagen ontviel ons de heer J.M.B. Beuker, oud-directeur, oud-hoofddirectielid en commissaris van de Koninklijke Papierfabrieken van Gelder en Zonen N.V. te Renkum.

Een gevoeliger verlies had de V.V.D. in onze kring en ver daarbuiten moeilijk kunnen treffen; in het bijzonder onze afdeling Renkum-Heesum-Doorwerth, waarvan hij jarenlang voorzitter was.

Ruim 36 jaren was de heer Beuker lid van de gemeenteraad en gedurende geruime tijd tevens wethouder.

In zijn strijd voor onze beginselen toonde de heer Beuker steeds de hem eigen slagvaardigheid.

Met hem is een sieraad voor de V.V.D. heengegaan en een eminent behartiger der belangen van de gemeente Renkum, die hem lief was.

Hij ruste in vrede.

J.A.

In memoriam drs. H. J. Jonker

Met grote verslagenheid hebben wij kennis moeten nemen van het offer dat de verkeersmoloch van onze partij heeft gevraagd.

Drs. Herman Jonker, man van groot gezag in de radio- en televisie wereld is bij een auto-ongeluk om het leven gekomen. Wij die met Jonker mochten samenwerken in de commissie omroepbestel hebben daaraan de herinnering van een gedegen en principieel liberaal man die zijn beginsel en zijn vakkenis op voor ons zo gelukkige wijze wist te combineren. Aan de totstandkoming van het radio- en televisie rapport van de VVD „uitdaging en hulpmiddel” had hij aldus een werkzaam aandeel.

Voor de toekomst stelden wij ons nog veel voor van de samenwerking met deze aimabele mens. Nu dit niet meer het geval zal kunnen zijn blijft ons slechts de herinnering en het besef dat onze partij hem voortaan zal moeten missen.

Jonker rust zacht.

Vonhoff.

Deze Burger

verbaast zich enigszins over het modieuze verschijnsel van de terugblik naar vroeger door de bril van - nu. En hij ergert zich een beetje over de onwijze wijze waarop dit geschiedt.

Wij hebben nu vier van dit soort boekwerkjes gekregen: twee over het protestants-christelijke, één over het rooms-katholieke en één over het socialistische leven, streven en handelen der vaders. Er blijkt grote belangstelling voor te bestaan, want de vier werkjes hebben grote oplagen bereikt en zij zijn nog steeds à la mode. Onlangs kregen wij via de beeldbuis ook zo'n terugblik voorgeschoteld door de VARA, waarin op vrij-hulpeloze, van alle historische zin gespeende, want veel te subjectieve, wijze werd omgesprongen met hoofdstukken uit de vaderlandse geschiedenis.

Zowel de boekjes als de televisie maakten er een lachertje van, hetgeen amusant doch bijzonder onwijs is. Wie zulke terugbeschouwingen ten beste geeft moet toch op z'n minst trachten de dingen en de mensen in het raam van de tijd waarin zij geschieden en van de periode waarin zij de toon aangaven, te plaatsen en te zien. Wie zich alleen maar vrolijk kan maken, of - anderszins - verontwaardigd kan zijn om „vroeger”, mist het gevoel voor het klassieke en nog altijd geldende adaquim dat alles vloeit en dat het dus dom is, oer-dom, de wereld van veertig of vijftig jaar geleden te bezien naar en langs de maatstaven die v a n d a g gelden.

Er zal wel niemand meer zijn die het nu nog eens kan zijn met de inzichten van Colijn of van de Dominees en bisschoppen van nog maar zo betrekkelijk kort geleden. Maar dit mag, dacht ik, geen reden zijn hen op één hoop te vegen als dom-oren, piassen en idioten. Dat waren zij namelijk niet. Erkend mag worden dat zij exponenten waren van de gevoelens en de opvattingen die in hun dagen golden. Mag men hun verwijten dat zij niet - zoals enige uitzonderlijke figuren van hun tijd - die tijd voor uit waren? Ik geloof dat men deze eis aan niemand mag stellen, al mag men, later, die uitzonderlijken alle lof geven die hun toekomst.

Het is een klein en goedkoop kunstje het verleden voor te stellen als een belachelijke of ook wel onmenselijke episode. Nú gezien was het dat ook, doch dit geeft niemand het recht er n ú op te schimpen en om het n ú voor te stellen of al die vroeger-christenen niet anders dan lompe suffers waren.

Over slechts enkele tientallen jaren zullen boekjes verschijnen waarin het leven - onzer - voorouders van 1965 op de hak genomen wordt onder het motto „Ziet eens hoe belachelijk ouderwets zij waren met hun primitieve manier van leven op ieder gebied, de achterlijkheid van hun techniek, van hun politieke, van hun sociale wetten; hoort nu eens welk een enormiteiten er t o e n werden verkondigd; hoe de mensen er bij liepen; welk een kinderlijk-armetierig begrip van welvaart zij hadden.

Over vijftig jaar wéér zulke domme boekjes en zo'n stomme interpretatie van „vroeger”.

Wij spreken elkaar in 2015 wéér.

Wanneer u dit stukje zolang wilt bewaren, zult u uitroepen: welk een man, welk een uitzonderlijke figuur, welk een vooruitziener was

deze burger

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen jenever

Vernieuwde partijraad

OP zaterdag 25 september j.l. vergaderde de partijraad voor het eerst in zijn nieuwe samenstelling. Vroeger, vóór de op de laatste algemene vergadering aangenomen reglementswijziging, bestond de partijraad uit de leden van het hoofdbestuur, de leden van de beide Kamerfracties, twee afgevaardigden voor elke kamercentrale (waarvan één bestuurslid der centrale moest zijn) en twee bestuursleden van de Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD.

Na de reorganisatie van het hoofdbestuur in 1963 werd de behoefte gevoeld om het daaraan voorafgegane beraad der dagelijkse besturen van de kamercentrales in enigerlei vorm te institutionaliseren alsmede om bij de samenstelling der partijraad naast de regionale vertegenwoordiging (die ook reeds in het hoofdbestuur haar intrede had gedaan) meer aandacht te besteden aan de vertegenwoordiging van verschillende maatschappelijke groeperingen in de partijraad.

Om aan de eerste behoefte te voldoen werd bepaald, dat naast de hoofdbestuurleden en de leden der beide Kamerfracties, de voorzitter der kamercentrales deel zouden uitmaken van de partijraad.

Daarnaast vaardigt iedere kamercentrale nog één lid af. Iedere kamercentrale is aldus door haar voorzitter en nog twee leden (één hoofdbestuurlid en één afgevaardigde) vertegenwoordigd.

Ten einde in de behoefte aan vertegenwoordiging van verschillende maatschappelijke groeperingen tegemoet te komen, werd bepaald dat het hoofdbestuur 15 leden van de partijraad benoemt. Dit voorstel stuitte aanvankelijk op enig verzet van enkele afdelingen, omdat deze - de achtergrond van het voorstel niet kennende - meenden dat het hoofdbestuur op die wijze te veel invloed zou kunnen hebben op de samenstelling der partijraad. Omdat echter een werkelijke spreiding over verschillende maatschappelijke groeperingen slechts is te verwezenlijken bij een centrale beslissing, vond het voorstel van het hoofdbestuur toch de vrijwel algemene instemming van de algemene vergadering. Ten aanzien van de benoeming der 15 leden van de partijraad heeft het hoofdbestuur de vertegenwoordiging der verschillende maatschappelijke groeperingen dan ook vooropgesteld, zonder bij de persoonskeuze de regionale spreiding geheel uit het oog te verliezen.

De 15 benoemde leden zijn:

Drs. G. M. V. van Aardenne,
Dordrecht
A. W. Abspoel, 's Gravenhage
R. J. Clevering, Eenrum
Mevr. A. Fortanier - De Wit,
Bloemendaal

Mej. A. Kappeyne v. d. Coppelle,
Leiden
Dr. C. F. Karsten, Rotterdam
M. J. Keyzer, 's Gravenhage
B. v. Mechelen, Amsterdam
S. Minco, Hilversum
F. A. Pen, Enschede
Prof. mr. C. H. F. Polak, Leiden
Dr. P. J. Reimer, Amsterdam
Mr. A. Stempels, Rotterdam
O. Tammens, Oosterhesselen
Ir. B. H. Wolf, Amersfoort.

Ook maken de ereleden van de partij (tot 9 november 1963 waren deze er nog niet) deel uit van de partijraad. Tenslotte wijst het bestuur der Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD. twee bestuursleden der stichting en wijzen het bestuur en de adviesraad dezer organisatie nog twee andere vrouwelijke leden van de partij aan als leden der partijraad.

* * *

HET getal van de 15 benoemde leden der partijraad is ontleend aan het Reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. In dat reglement is immers sprake van een verkiezingsraad.

Deze verkiezingsraad wordt voor elke periodieke Tweede Kamerver-

kiezing ad hoc samengesteld. Hij bestaat uit het hoofdbestuur, de leden der Eerste Kamerfractie, afgevaardigden der kamercentrales, waarvan het aantal aldus wordt vastgesteld, dat iedere kamercentrale een lid afvaardigt, benevens voor elke bij de laatste Tweede Kamerverkiezingen in haar kieskring behaalde tienduizend stemmen nog één lid, en tenslotte vijftien door de (oude) partijraad benoemde leden.

Deze ad hoc samengestelde verkiezingsraad vergaderde dan tweemaal, waarna hij werd ontbonden. De adviescommissie tot herziening van de reglementen meende, dat in de nieuwe opzet van de partijraad tot een minder incidenteel samengestelde verkiezingsraad kon worden gekomen door de partijraad als geheel laten fungeren als verkiezingsraad, met dien verstande, dat de kamercentrales hun afvaardiging dan ad hoc zouden mogen uitbreiden in dier voege dat, naast de voorzitter, voor elke kamercentrale zoveel afgevaardigden zitting hebben in de verkiezingsraad als er bij de vorige Tweede Kamerverkiezingen tienduizend stemmen in de kieskring zijn behaald. Uiteraard worden de leden van de Tweede Kamerfractie uitgezonderd; behoudens de fractievoorzitter.

DE voorstellen tot deze wijziging waren nog niet door de adviescommissie uitgewerkt, daar inmiddels door de voorzitter der Tweede Kamerfractie aan het hoofdbestuur was verzocht na te gaan in hoeverre een regeling betreffende kwaliteitszetels gewenst en mogelijk was. Een dergelijke regeling diende uiteraard nauwkeurig te worden bezien, liefst mede door deskundigen op het gebied van de Kieswet. Deze adviescommissie, aanvankelijk bestaande uit mevr. mr. E. Veder-Smit en de heren drs. A. v. Boven, mr. F. Kort-hals Altes (voorzitter), O. Tammens (secretaris) en H. J. L. Vonhoff werd derhalve uitgebreid met de heren mr. W. G. Belinfante, mr. W. J. Geertsema, mr. dr. W. K. J. J. van Ommen Kloeke en mr. E. H. Toxopeus. De resultaten van het commissoriaal overleg, zowel ten aanzien van de gewijzigde samenstelling der verkiezingsraad als ten aanzien van de invoering van kwaliteitszetels, zullen binnenkort aan het hoofdbestuur worden voorgelegd. Indien het hoofdbestuur besluit tot wijziging van het Reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zal het zijn voorstellen uiterlijk 31 december a.s. bij de beschrijvingsbrief voor de algemene vergadering op 11 en 12 maart 1966 publiceren. Wanneer de algemene vergadering dan op 12 maart a.s. heeft beslist zal de reorganisatie van de partij, voor zover die in de reglementen tot uiting moet komen, een feit zijn.

MR. F. KORTHALS ALTES

Doelmatige ontwikkelingshulp (II)

VERSNELDE INDUSTRIALISATIE MAG NIET WORDEN OVERSCHAT

Zodra de mens met de beoefening van de landbouw aan een plaats gebonden is, begint hij aan betere behuizing te denken en te werken: van bladerafdak via hut wordt het een huisje. Van een wilde staat is hij begonnen aan de moeizame tocht naar de domesticatie en de beschaving.

Men kan de talloze terreinen van menselijk denken, vindingrijkheid en handigheid (technisch vermogen) bestuderen en talrijke woordenreeksen opstellen, waarmee men de ontwikkelingsgeschiedenis van de mens kan symboliseren.

Enkele voorbeelden wil ik geven: Op het gebied van de jacht: van valkuil, valstrik via lans en pijl naar jachtgeweer. De éénmansjacht en de drijfjacht; van massale slachting naar natuurreservaat. Op het gebied van de visserij: van visgraatharpoen naar het harpoenkanon op de wavisvaarder; van fuik en werpnet naar het haringsleepnet; van boomstam-kanon naar treiler.

Op het gebied van de landaanwinning: van terp naar zeedijk; van het natuurlijk naar het kunstmatig doen aanslibben van de zee kust en het indijken daarvan; het leegpompen van meren tot Zuiderzeewerken en Deltaplan.

Op het gebied der communicatiemiddelen: van uitgeholde boomstam via klok en bekken naar luidspreker, radio en televisie.

Op het gebied der geneeskunde: van toverdokter, primitieve chirurgijn naar huisarts en specialist.

Op het gebied van de farmacologie: van

wonder geneeskruid en beenderpulver naar de anti-biotica.

Op het gebied der verlichting: van fakkel en oliepitje naar neon-buis.

Zo kunnen we tot bijna in het oneindige doorgaan en steeds zullen we daarbij tot de conclusie komen, dat de ontwikkeling zo oud is als de mensheid zelf, dat er geen sprake is van discriminatie naar ras, huidskleur, geloof of stand, dus dat het ontwikkelingsprobleem een eeuwenoud algemeen menselijk probleem is. De term: ontwikkelingsland is dientengevolge onzuiver.

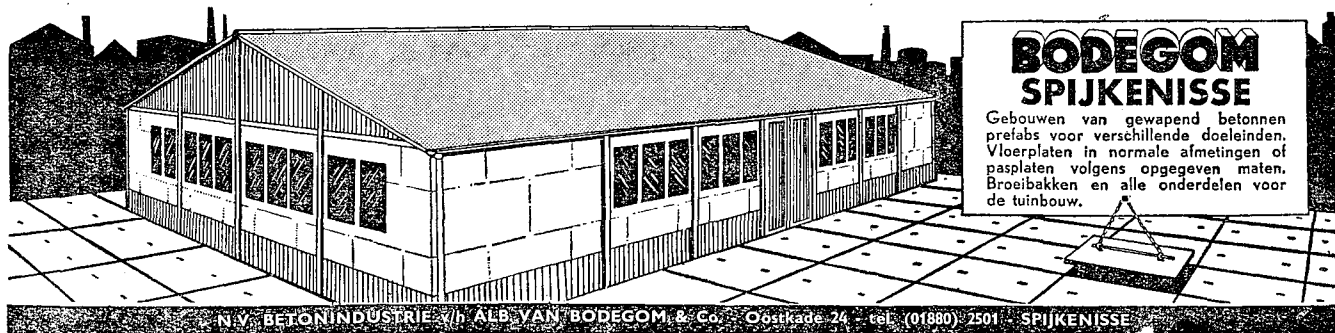
(Het spijt ons dat wij deze beschouwing, die een vervolg is op het eerste artikel dat wij 7 oktober j.l. publiceerden, eerst thans konden opnemen. Gebrek aan plaatsruimte noopte ons evenwel deze serie te onderbreken. - red. Vrijheid en Democratie).

Men kan beter terugkeren tot de term: onderontwikkeld of achtergebleven gebied voor al die streken op de aardbodem, alwaar het peil van ontwikkeling is gestagneerd vergeleken met die, welke de ontwikkeling hebben voortgezet.

Men legt daarbij een maatstaf van vergelijking aan en het is bijzonder riskant om voor een streek, welke in hoofdzaak van „primitieve landbouw, veeteelt en visserij” moet leven, de maatstaf aan te leggen van een technisch hoog ontwikkelde streek, omdat deze maatstaf onbillijk en onwetenschappelijk is. Generaties, ja eeuwen, heeft het geduurd, aler die hoog ontwikkelde streken hun hedendaagse technische peil bereikten. Vele ontwikkelingsstadia hebben zij moeten doorlopen, vele teleurstellingen en mislukkingen moeten overwinnen. Men kan dus niet stellen, dat het woord: „industrialisatie” der onderontwikkelde gebieden als een „deus ex machina” zal werken.

Ook dient men er zich van bewust te zijn, dat in de z.g. hoog ontwikkelde gebieden nog landstreken aanwezig zijn, welke nog onderontwikkeld zijn. Zo noemt Antweiler (i.c. blz. 73) voor Duitsland: het Eemsland, de Eiffel en het Beierse Woud. Nieder-Oesterreich, de Balkan, Griekenland, Zuid-Italië, Sicilië en Sardinië zijn onderontwikkelde streken. Ja, zelfs het oude cultuurland

(Vervolg op pagina 4)

Doelmatige ontwikkelingshulp (II)

VERSNELDE INDUSTRIALISATIE MAG NIET WORDEN OVERSCHAT

(Vervolg van pagina 3)

Frankrijk heeft in de landbouw en het sanitair, achtergebleven toestanden. Zo komen we tot Antweilers definitie van onderontwikkeld (l.c. blz. 57): „onderontwikkeld is een land, dat niet in staat is, zijn bevolking zodanig te verzorgen, zoals dat volgens Europees voorbeeld (vanuit hun standpunt bekeken) zou kunnen of behoren te zijn, of vanuit Europa bekeken, moest gebeuren om het evenwicht zowel binnenslands als naar buiten te bereiken.”

Niet eens met prof. Korteweg

De uitspraak van prof. S. Korteweg, gedaan in het punt 5 van zijn te Leiden gehouden referaat, namelijk: „Hoewel het bewuste streven naar versnelde ontwikkeling zeer jong is, enz.” kan door mij niet als juist worden onderschreven. Alexander de Grote was een der eerste leiders, die trachtte het wereldrijk, dat hij veroverd had te „helleniseren”. Tot aan de Indus toe zijn deze Griekse invloeden nog merkbaar en zijn naam komt nog op Sumatra en Java voor als Iskandar of Zoel Karnean. De Jezuïeten hebben omstreeks 1600 getracht eigen Indianengemeenschappen te stichten en beschermden hen tegen de slavenjacht. Het toekomstdoel was gezonde politiek-theocratische Indianengemeenschappen op te bouwen. Hun bijbedoeling was dus geloofsuitbreiding. Doch zij hadden een plan, hetwelk niet tot uitvoering kwam, omdat zij werden teruggedreven. (Vogeler & Renz: Brasiliën. Gigant der Zukunft, blz. 37 e.v.) Maar wij zouden ook onze eigen koloniale geschiedenis over Ned. Indië verloochenen, wanneer wij deze uitspraak kritiekloos zouden aanvaarden. De liberale periode van na 1870 met het bekende „vervreemdingsverbod van bevolkingsgronden” en de ethische bestuursperiode „ter bestrijding der mindere welvaart der inheemse bevolking” van na 1901, de gift van Nederlandse zijde van f 25 miljoen tijdens de crisis der

dertiger jaren, zijn slechts drie voorbeelden van het feit, dat ook oudere generaties er bewust naar gestreefd hebben aan de verbetering der levensomstandigheden van primitieve of halpprimitieve volken te denken en daar naar te handelen.

Binnen de eigen sfeer

Of er van „versnelde ontwikkeling” sprake kan zijn en niet van „prestigeontwikkeling” op bepaalde punten; als: vliegvelden, sportstadion, vakbondsgedebouwen, conferentiezaal, zal voornamelijk afhangen van de wijsheid en energie van de nieuwe leiders en hun volken, om van onbaatzuchtigheid bij die leiders nog maar niet te spreken.

Wanneer men vooruitgang wil helpen bevorderen van volken, die nog voornamelijk leven van landbouw, visserij en veeteelt, dan dient men zich primair op deze bezigheden te concentreren. De hoogleraren: Antweiler, Dumont en Hesse zijn onafhankelijk van elkaar tot die conclusie gekomen. Ontwikkeling van deze activiteiten kan tot bestrijding der voedseltekorten (vnl. eiwitten) leiden en kan ontplooiën in een overproductie, welke dan in het buitenland afgezet zou kunnen worden.

De jarenlange activiteiten der landbouwconsulenten, visserijdeskundigen en dierenartsen in het voormalige Ned. Indië en de resultaten, welke bereikt werden, wettigen de conclusie, welke vele deskundigen, waaronder ir. A. Flink in punt 4 van zijn meergenoemde referaat hebben getrokken: „In ieder geval moet gerekend worden op een langzaam verloopend proces; snelle resultaten mogen niet worden verwacht”.

Naast de verbetering en vermeerding van de voedselproductie is de controle op de bevolkingsgroei bijzonder belangrijk. Het vraagstuk van de geboorteperking, in het westen al een zaak vol voetangels en klemmen, ligt in de Afro-Aziatische landen nog moeilijker.

Industrieontwikkeling waar daarmee van oudsher reeds een begin was ge-

maakt — b.v. textiel- en tabaksindustrie — kan zinvol zijn, evenals vlees- en visconserverindustrie.

Men stelle zich van de mogelijkheid van „versnelde industrialisatie”, b.v. door middel van het schenken van een atoomcentrale niet veel voor. Daarbij wordt een begin aan de top van de pyramide gemaakt. Zulk een centrale lijkt wat voor de leek, maar is nutteloos, vooral wanneer hij geplaatst wordt vlak bij een hoofdstad, waar weinig industrie van betekenis aanwezig is en dus weinig afnemers van de krachtbron te vinden zijn.

Voor elk plan van ontwikkeling, dat wordt ontworpen dienen vaste regels te gelden:

● de enig toelaatbare politieke bijbedoeling moet zijn, dat het de vrede bevordert;

● de leiders van het te helpen gebied dienen het plan niet slechts te begrijpen, doch hun volle medewerking bij de uitvoering daarvan te garanderen;

● de bij het plan betrokken bewoners van dat gebied dienen uitvoerig voorgelicht te worden over het plan, de gevolgen daaraan voor hen verbonden, zowel de verwachte lotsverbetering als de

noodzaak, dat zij het plan vrijwillig en enthousiast zullen helpen uitvoeren;

● bij de uitvoering van het plan dienen vreemde deskundigen te worden betrokken, niet slechts om toe te zien op de besteding van het overgemaakte geld, doch ook om toezicht te houden op aanwending en onderhoud van ontvangen machines en materiaal;

● daarnaast zullen deze deskundigen de eigen inheemse medewerkers van voorlichting dienen en in het algemeen leiding geven bij de uitvoering van het plan, waarbij het aanbeveling verdient om enkele inheemse medewerkers van niveau te laten meedenken en mee uitvoeren, opdat zij het later zelf kunnen doen.

Dat schijnt alles redelijk en eenvoudig, maar in de praktijk is dat niet zo. Men denke slechts aan het plan van de „ruilverkaveling” in ons land en daarbij hebben wij te maken met boeren van het eigen volk. Zij moeten van het nut overtuigd worden. Dat kost tijd, overredingskracht, de gave om de mens te benaderen en een goed plan.

D. H. MEYER

(wordt vervolgd)

TWEDE KADERWEEKEND BOOD INTERESSANTE ASPECTEN

Op 23 en 24 oktober vond het tweede weekend van de kadercursus 1965 plaats op het Conferentieoord De Pietersberg te Oosterbeek. De standpunten van de confessionele partijen en van de (confessionele) vakbeweging werden uitvoerig toegelicht door vertegenwoordigers van die partijen en de vakbeweging zelf.

Het antirevolutionaire Eerste-Kamerlid H. Algra gaf een duidelijk en vooral begrip kwekend exposé over „De schoolstrijd als achtergrond van de Nederlandse politiek”. 's Avonds bleek de fractievoorzitter van de AR in de Tweede Kamer bereid de Protestants-Christelijke politiek, nationaal en internationaal, in de tegenwoordige tijd te belichten.

Het was bijzonder interessant hieruit te vernemen, dat ongeacht de verschillen van beginsel, uitgangspunt en benadering van de problematiek, de conclusies van de heer Roolvink vrijwel volledig door de aanwezige liberalen konden worden gedeeld. De conferentievoorzitter, mr. H. van Riel, verklaarde dat de VVD het op misschien tien woorden na, geheel met de heer Roolvink eens kon zijn.

Het socialistische Eerste-Kamerlid A. H. Kloos, die had zullen spreken over „Overleg tussen werkgevers en werknemers en de Stichting van de Arbeid”, had van het vervullen van deze spreekbeurt afgezien, nadat was bekend geworden dat hij zou worden benoemd tot voorzitter van het NVV. De door hem als mogelijke invallers opgegeven sprekers, hadden het alle vijf laten afweten. Waren zij wellicht teruggedeeind voor de consequenties van de door de heer Algra uit Ferdinand Huyck geciteerde zeggwijze: „Gij doet mij blozen, sprak de kreeft tot de braadpan”? In de opengevallen tijd had mr. Van Riel gelegenheid de buitenlandse politieke toestand (Rusland, NATO, China, Vietnam, ontwikkelingslanden, Zuid-Afrika) aan een analyse te onderwerpen.

Met een historisch overzicht over de katholieke vakbeweging en een belichting van haar maatschappijbeeld, besloot de heer Middelhuis, lid van de Eerste Kamer voor de KVP, de zondagmiddag. Ook op het punt van organisatie mogelijkheden was zijn betoog uitermate leerzaam.

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM - VASTELAND 30 - TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

L. E. Hofkes & Co. N.V.

Ververij

WIJ ERDEN (O)

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN

„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN

VUURVASTE ISOLATIESTENEN

ZUURVASTE STENEN

„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN

LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast

VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN

GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het

kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444

ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

Heeft ruilverkaveling enig nut voor de recreatie?

In zijn artikel in „Vrijheid en Democratie” van 9 september j.l. geeft ir. L. G. Oldenbanning „ter afsluiting van de gedachtenwisseling”, dus eigenlijk als ultimo ratio enige categorale uitspraken die in feite weliswaar forse, doch losse beweringen zijn, die weerlegging behoeven.

In de eerste plaats is na meer dan vijf en dertig jaar ruilverkaveling nimmer het nut en het rendement van deze ruilverkavelingen gebleken of wetenschappelijk vastgesteld. Wel het tegendeel; ir. M. H. Douma heeft met name in het landbouwkundig tijdschrift van oktober 1963 bewezen dat ruilverkaveling en bedrijfsvergroting van b.v. 9 ha tot 18 ha geen enkele gunstige invloed op het inkomen van de boer hebben. C. C. Klijnhout (In „Moderne landbouwpolitiek” p. 139) zegt het nóg iets duidelijker: „Het uitzichtloze van de ruilverkaveling is de akelig kleine marge die de vernieuwde bedrijven vertonen boven de oude toestand. Pachter en grondeigenaar zijn na ruilverkaveling (ten bedrage van f 8000.— à f 10.000.— per ha) even arm als ervoor.

Het is voorts onjuist dat door ruilverkaveling extra grond wordt vrijgemaakt voor wegen en recreatie. De heer Oldenbanning spreekt zichzelf dan ook duidelijk tegen, waar hij iets verderop in zijn artikel zegt, dat degenen, die recreatiegrond wensen, dat bepaald niet via de ruilverkaveling mogen bereiken.

Wat er verder overblijft van de goede zorgen voor de recreatie die de heer Oldenbanning aan de ruilverkaveling toeschrijft, moge blijken uit de volgende uiting van de A.N.W.B. „Het bij de ruilverkavelingswet verplicht gestelde landschapsplan dat door Staatsbosbeheer wordt ontworpen en voor een „nieuw landschap” moet zorgen kan hier nooit vergoeden wat afgebroken wordt. Vandaar dat door deze dienst en door de particuliere natuurbeschermingsorganisaties er steeds op wordt aangedrongen bij de nieuwe kavelindeling te sparen wat van het oude maar enigszins kan worden gespaard. Aan die wensen wordt soms tegemoet gekomen, maar vaker niet”.

Ir. Oldenbanning ontkennt in zijn vierde paragraaf pertinent dat voor Staphorst plannen bestaan om een tweede ruilverkaveling over de eerste heen te leggen. Wij geven hem echter in overweging het jaarverslag van de Cultuurtechnische Dienst van 1957 eens op te slaan; daar staan de plannen die thans geconcretiseerd worden aangegeven op het schema „Landbouwkundige vernieuwing gemeente Staphorst”. Het verslag deelt mede, dat er thans „aangevraagd en in voorbereiding” zijn twee nieuwe aanvragen over de oude heen n.l. „Rouveen” en „Staphorst” aangegeven in rood.

Ook de constructie ten aanzien van de uitkoop van boeren is in wezen paradoxaal. Enerzijds erkent men het bezwaar van overproductie in de landbouw en het werken met verlies van de kleine bedrijven. Doch anderzijds wenst men zelfs de slechtste gronden niet uit de landbouwsector los te laten. Dat het „kapschandaal” — zoals een A.N.W.B.-publikatie dat noemt — in Denekamp/Ootmarsum een op zichzelf staande mislag zou zijn, is al evenzeer in strijd met de feiten, als de bewering dat de andere ruilverkavelingen de recreanten „verstomd” zouden doen staan van aantrekkelijkheid. De ruilverkavelingen in de Heidse Peel, Rossumerveld, Dalfserveld, Haerst-Genne, Texel, Borger, Grolloschoonoord en Vlagtwedder-essen leren wel anders.

„Verpaupering” en „Openlucht Museum” doen niet af aan het feit dat de ruilverkaveling zoals die thans gehanteerd wordt de noodzakelijke afvloeiing van agrariërs belemmert. De (jonge) boeren worden in een schijnbaar betere, maar op de duur onhoudbare en veel duurdere situatie gefixeerd. Over een jaar of tien moeten ze tóch merendeels afvloeien. Dat „nieuw landschap mooier is dan een vervallen landschap” is nergens aangetoond; het ligt ook niet voor de hand, want: nieuw landschap krijgt bepaald onvoldoende kansen in een ruilverkaveling; het leidt voorts praktisch steeds tot „eenheidsworst”.

De stelling van de heer Oldenbanning, namelijk dat scheppen van gelegenheid

voor recreatie niet met grote oppervlakten grond gepaard behoeft te gaan, is wederom een vergissing. Heeft hij wel eens in het Amsterdamse bos gewandeld en daar de recreatie „der duizenden” (900 ha) bekeken? Heeft hij wel eens bedacht waarom juist de Veluwe — met 34% bos — zo'n recreatieve kracht bezit? Recreatieve infrastructuur kan — zoals de toeristische praktijk uitwijst — niet op een wegwerp een oeverhoekje of een kavelgrens bedreven worden. Voor goede recreatie, waar het Nederlandse volk nu en vooral in de nabije toekomst behoefte aan heeft, zijn zeker nog een paar honderdduizend hectaren nodig. Recreatie in Nederland kan niet op een koopje, noch ruimtelijk noch financieel. Maar een dergelijke opoffering wil het Nederlandse volk zich best getroosten!

In dit verband moet erop gewezen worden dat het betoog van de heer Oldenbanning voorbij gaat aan de verhouding van baten en kosten der ruilverkavelingsinvesteringen. Nooit is aangetoond dat het totaal der baten de offers goed maakt; laat staan dat er rendement mee wordt behaald, dat maar enigszins vergelijkbaar is met elders in onze economie behaalde rendementen, zoals woningbouw, wegebouw, recreatiebouw; maar daarvoor zijn juist onvoldoende middelen. Zulks mede als gevolg van de wegzuging naar de onrendabele projecten.

Terslotte snijdt de heer Oldenbanning de uiterst belangrijke kwestie van het uit de produktie nemen van (marginale) gronden aan; zulks in verband met ont-eigening.

De heer Oldenbanning zegt hieromtrent „Wil men (de overheid) recreatiegebied voor grote bossen of meren, dan zal men moeten aankopen of — los van de ruilverkaveling — moeten ont-eigenen”.

De ruilverkaveling, zoals wij die kennen is van een eenvoudige particuliere ruil van boerengrond, een staatsaangelegenheid par excellence geworden. Naar veler mening — ook in liberale kringen — gepaard gaande aan een sterk overtrokken overheidsinmenging met alle bezwaren van dien.

In dit verband schijnt het gewent summier de huidige ruilverkavelingspraktijk te resumeren. Men kan het zó stellen dat de medespelenden in deze procedure de Rijksoverheid, de eigenaar en de pachter zijn. De Rijksoverheid momenteel in drie gedaanten, als organisator (cultuur-technische dienst) als catalysator (het ministerie van Landbouw dat zwakke boeren in de gelegenheid stelt hun bedrijf tegen zeer redelijke vergoeding op te geven in de vorm van uitkoop) en als collecteur (grootgrondbezitter meestal in de gedaanten van de Stichting Beheer Landbouwgronden afgekort S.B.L. en ook van „Domeinen”) die ondermeer gronden in bezit hebben gekregen door koop of uitkoop of grondruil b.v. wegens verplaatsing van boeren naar de IJsselmeerpolders. De twee andere meespelers zijn maar figuranten. De pachters wachten maar af welke nieuwe grondstukken en gebouwen hun worden toegespeeld. En de eigenaren behoeven alleen maar mee te betalen in de kosten; stemmen mogen ze wel, maar als ze niet komen worden ze toch tot de voorstemmers gerekend onder het motto: bij u, over u en zonder u. Er moet dus héél wat gebeuren om een ruilverkaveling te voorkomen.

De praktijk heeft zich nu verder zo ontwikkeld dat de S.B.L. haar verworven landerijen ter beschikking stelt van de Cultuurtechnische Dienst om er „bedrijfsvergrotingen” mee te verrichten. En dat zou dan dé sanering zijn die de landbouw nodig heeft. Ware het nu zo dat daarmee topbedrijven uit de bus kwamen die uitblonden door rationele en efficiënte produktiemogelijkheden, dan kon men daar in zekere zin vrede mee hebben. In zekere zin zeggen wij uitdrukkelijk, omdat daarmee de kwestie van de zich steeds duidelijker aftekenende structurele overproductie geenszins is opgelost. Maar ook indien men het overproductie- en het geforceerde exportprobleem ter zijde laat, is de bedrijfsvergroting die de Cultuurtechnische Dienst nu entameert, bepaald ontoereikend. Immers bevordert zij noch een rationele produktie, omdat de aldus verkregen eenheden van meestal nog een 20 ha veel te klein zijn, noch

wordt er door bereikt dat de landbouwtoeslagen voor deze bedrijven niet meer nodig zijn.

Mede gezien de omstandigheid dat wij — wegens overproductie en steeds moeilijker wordende exportmogelijkheden — de nieuwe bedrijven in ons economisch bestel niet zo erg nodig hebben, doemt de vraag op, of men van de nood geen deugd kan maken. Gegeven de huidige manier van werken zou dit zeker kunnen, namelijk door de „landkapitalist” de S.B.L. ertoe te bewegen de „grondpot” in de recreatiesector in te brengen.

Volgens de heer Oldenbanning mag dat niet. Wil de overheid een aanmerkelijke oppervlakte aan grond voor recreatie uittrekken, dan moet ze maar ontegenen. En inderdaad wanneer men alléén art. 13 van de Ruilverkavelingswet in verband met de Ontheeningswet in ogenschouw zou nemen, zou men tot deze conclusie kunnen komen.

Mijns inziens gaat de heer Oldenbanning echter voorbij aan het feit dat de overheid in de vorm van de S.B.L. evengoed participant in de ruilverkaveling is als andere eigenaren, ingelanden. De S.B.L. brengt als eigenaar x ha grond

in en heeft het recht er weer met x aantal hectaren uit te komen. Momenteel wordt deze grond — onnodig en in ieder geval onrendabel — aangewend (verkoch) voor dubieuze bedrijfsvergrotingen. Bedoelde gronden kunnen echter — met de huidige statuten in de hand — met evenveel recht benut worden voor bossen en andere recreatie-objecten. Is er voor een recreatie-object meer nodig dan de staat zelf kan inbrengen, dan zal men uiteraard het meerdere op normale wijze moeten ontegenen.

Met dit laatste voor ogen is het mijns inziens een logische, rechtvaardige en praktisch haalbare zaak om de ruilverkaveling op een nieuwe, meer economisch en recreatief verantwoorde voet te schoeien. Die nieuwe richting zou gedemonstreerd kunnen worden in een nieuwe naam „Natuurtechnische Dienst”. Pas als dát alles geschiedt, zal de kritiek op de huidige ruilverkavelingspraktijk „verstommen”.

MR. J. A. FRESEMAM GRATAMA.

Door de redactie bekort

prachtige lezing, waar met veel aandacht naar geluisterd is en waarop nog een levendige discussie volgde”.

In Zeist sprak mev. H. Buddingh- de Vries Lentsch, lid van de Provinciale Staten en enig VVD-lid van de gemeenteraad in Veendam, over Recreatie.

De vrouwengroep Soest/Soesterberg luisterde naar mev. C. L. Klay-Lancee over „het andere Amerika”.

Schiedam hield een contactavond en Almelo een praatje over de conferentie en over het verdere eigen programma.

Wat gebeuren gaat

De vrouwengroep (niet de afdeling!) Utrecht komt dinsdag 9 november a.s. om 2.30 uur bijeen t.h.v. mevrouw Boschloo, Oudwijkstraat 4-I onder het gehoor van de heer H. van Garderen; directeur gemeentelijke volkskredietbank over: „Is gezinskrediet verantwoord?”

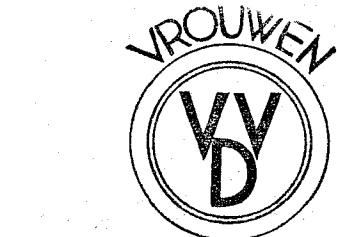
In verband hiermede vestigen wij de aandacht op de uitgave van de Ned. Huishoud Raad en het Gezinsbegrotingsinstituut „Consumptief krediet”, een boekje van 50 bladzijden, dat een duidelijk beknopte wegwijzer is op dit terrein (f 2,75 op postgiro 228950 Ned. Huishoud Raad den Haag).

In Wassenaar gaat men op vrijdag 12 november a.s. in Auberge de Kievit 's morgens om 10.30 uur de bovengenoemde discussienota bespreken.

Zo gebeurt er van allerlei en waar-schijnlijk meer dan wij weten.

Houdt U ons op de hoogte? J. H. S.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.
 Koninginnegracht 61 's-Gravenhage
 Telefoon (070) 60 48 03 (3 lijnen)
 Giro 67880

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Conferentie

In de eerste plaats dient vermeld, dat het mooie uitvoerige verslag in het vorige nummer, opgesteld was door mevrouw mr. M. L. Buschkens-Dijkgraaf uit Rijswijk.

Verder delen wij mede dat uittrek-sels van de lezingen van de heren Mr. Van Riel, mr. Porthoeine en Vonhoff gezonden zijn naar alle deelnemers. Een beperkt aantal is nog beschikbaar.

Discussienota

Dat beperkte aantal geldt ook voor de discussienota over de „arbeid van de vrouw buiten het eigen gezin”.

De conclusies, waartoe men bij de discussie komt, worden vóór 1 maart 1966 verwacht bij ondergetekende.

Wat gebeurd is

Inmiddels zijn er enige weken voorbijgegaan en is er zo het een en ander gebeurd.

Daar is eerst een verslagje uit Dren-te van mev. H. Z. Idema-Buiten: „Onze eerste bijeenkomst als Drentse Vrouwen in de VVD werd gehouden in Assen, hotel Overcingel op 14 oktober jl. Mevr. R. M. Buurma-Vredevoogd, lid van Gedeputeerde Staten, sprak over „Onze verantwoordelijkheid”. Zij liet zeer duidelijk uitkomen, dat onze verantwoordelijkheid niet ophield bij ons gezin, maar dat wij ook ten opzichte van de maatschappij verantwoordelijkheid hebben te dragen. Het was een

al meer dan 100 jaar
 prefereren fijnproevers
DROSTE

„Maak de V.V.D. sterk!!”

Voor Uw was

NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

Brandsteder

MEUBELN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefon 24 87 16

**UNITED
DAIRY-
MEN**

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

„Delft”

Twee Torens

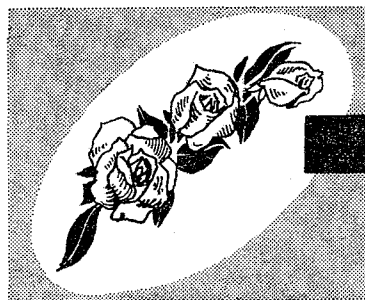
N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

*industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken*

Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwrichting
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

**MIJNLIEFF
BETONINDUSTRIE N.V.**

Postbus 14 - DRUTEN - Tel. 08870 - 2050

Voor: **BIMSBETONDAKEN** _____
VLOER- EN WANDPLATEN _____
TRILBETON ELEMENTEN _____
SIERBETON _____
GLOOIINGEN _____
PREFABBOUW _____

**N.V. W. A. HOEK's
Machine- en Zuurstoffabriek**

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecomprieeerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking

Speciale apparaten voor hoge drukken.

Benelux boekte meer succes dan E.E.G.

De Europese integratie maakt niet veel voortgang door de impasse waarin de EEG verkeert, een impasse of crisis waarover we niet behoeven uit te weiden. Maar, hoe staat het met dat andere, nog oudere integratieproces waarbij ons land betrokken is: dat der Benelux? In de jaarvergadering van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers heeft de secretaris-generaal van de Benelux Economische Unie, onze landgenoot dr. C. D. A. baron van Lynden, daarover een en ander gezegd.

De Europese integratie is evenzeer een politieke als een economische zaak. Het is zelfs de vraag of in de komende jaren in de EEG het economische niet ondergeschikt zal blijven aan het politieke. In de Benelux zo vertelde de heer Van Lynden, liggen de zaken heel anders. In 1958 hebben de drie landen — België, Nederland en Luxemburg — besloten om, ondanks de opbouw van een grotere eenheid in Europa, de Benelux voort te zetten. De politieke wil is sindsdien nooit in twijfel getrokken, noch door de regeringen, noch door de politieke partijen in de drie landen.

Per 1 november 1960 is de op 5 september 1944 ingestelde Douane-unie omgezet in een economische unie. Het verschil is belangrijk. Het integratieprobleem is sedertdien veel algemener geworden. Het is heel iets anders om alleen het handelsverkeer tussen de drie landen gemakkelijker te maken, zoals de douane-unie bedoelde, dan om van de drie landen economisch één gebied te maken.

Het grote voordeel van de Benelux boven de EEG is, dat er politiek tussen de drie Benelux-landen vaststaat wat men wil en wat men niet wil. Men wil in Beneluxverband wel een steeds verder doorgevoerde unie, maar niet door een supranationale opzet, die in het kleinere verband niet noodzakelijk is. Men wil het doel bereiken door intergouvernementele samenwerking.

Aan dit systeem zitten bezwaren, die ook de secretaris-generaal van de unie zich bewust is. Het systeem werkt niet snel, omdat de oplossingen van onderop worden opgebouwd door de ambtelijke apparaten, waarna een beslissing wordt genomen op de hoogste niveaus. Niemand wordt daarbij onder politieke druk gezet, de regeringen niet, de parlementen niet. De intergouvernementele samenwerking is een moeilijke opgave, maar het voordeel is dat de constructie duidelijk en eenvoudig is.

Drie etappes

Wat is er nu in de Benelux al bereikt? Het gaat om drie etappes: vrij verkeer over de „intra-grenzen” van personen, goederen en diensten; harmonisering van wetgevingen; coördinatie van beleid.

Het vrije verkeer is nog niet perfect maar de intra-grenzen zijn geen belangrijke hinderpalen meer voor het economische verkeer tussen de drie landen. De zichtbare controle van het intra-verkeer kan in de Benelux binnen enkele jaren worden verwerkelijkt, aldus de heer Van Lynden.

We zitten midden in de harmonisering van de wetgevingen. Een moeilijke en omvangrijke taak, waaraan echter hard gewerkt wordt in allerlei sectoren: wetten en voorschriften op economisch, sociaal, volksgezondheids- en andere gebieden worden vergeleken en aangepast.

Uiteraard wordt bij het harmoniseren van de wetgevingen reeds een stuk beleid gecoördineerd. Daarnaast is er reeds een gemeenschappelijke handelspolitiek. Het algemene beleid blijft in de drie landen noodzakelijkerwijs nationaal, omdat ieder land nu eenmaal politiek zelfstandig is en blijft.

Toch moet dit algemene beleid, zowel het binnenlandse als het buitenlandse, in een economische unie een

zeker parallellisme vertonen, omdat er anders spanningen kunnen ontstaan die de economische unie frustreren. Hier kan worden gedacht aan het loon- en prijsbeleid, de conjunctuurpolitiek, het economische structuur- en ontwikkelingsbeleid, het monetaire en fiscale beleid, het energiebeleid en de ruimtelijke ordening. Op buitenlands gebied is een coördinatie van standpunten in grotere internationale organisaties nodig.

Verheugende ontwikkeling

Er is volgens dr. Van Lynden in de laatste tijd een verheugende ontwikkeling te constateren. In verschillende ministeriële werkgroepen van de Benelux wordt tegenwoordig het „lopende beleid” van de drie regeringen onderling besproken, zodat ieder land in staat is in steeds grotere mate met het beleid van zijn partners rekening te houden.

Dit blijft natuurlijk een beetje theorie. Hoe is nu de praktijk? Een voorbeeld. In het Benelux verdrag is neergelegd het beginsel van de „nationale behandeling”. Dat betekent, dat een Nederlander in België dezelfde behandeling geniet als een Belg die in dezelfde omstandigheid verkeert. Een in Nederland gevestigde Nederlander heeft dus in België dezelfde rechten als een in Nederland gevestigde Belg en ook heeft een in België gevestigde Nederlander daar dezelfde rechten als een aldaar gevestigde Belg. Er zijn velen die beter weten, hier kloppen theorie en praktijk lang niet altijd. Bovendien is op dit punt de theorie van het Unieverdrag soms onvoldoende. Harmonisering is hier zeker geboden.

De conclusie is eenvoudig. Er is in de Benelux, 21 jaar na het begin nog ontzettend veel te doen. Is dat de moeite waard nu wij aan een, zij het zeer moeizame grotere integratie bezig zijn? De heer Van Lynden beantwoordt die vraag zeer po-

sitief. Omdat hij gelooft, dat de positie van de Nederlandse ondernemer in Europa en zelfs in de wereld meer en meer zal worden bepaald door de positie, die de Benelux in het Europa „van morgen” zal innemen. Omdat in de Benelux van 1960 het integratieproces veel algemener is geworden, is het noodzakelijk, dat de unie ook leeft bij de burgers van de drie landen en vooral bij het bedrijfsleven. De Benelux is trouwens voor de burgers tot stand gebracht”.

Meer samenspraak

Baron Van Lynden meent, dat er meer samenspraak zou moeten zijn tussen het bedrijfsleven van de drie landen en de „Benelux-overheid” (de term is van de inleider, welke uitdrukking in het kader van diens betoog over intergouvernementele samenwerking wat vreemd aandoet. dBo).

Het bedrijfsleven komt er overigens al aan te pas. Indirect, via de Economische en Sociale Raad, die op verzoek van het Comité van Ministers of eigener beweging allerlei adviezen over de werking van het verdrag uitbrengt. De gedachtenwisselingen met deze Raad plegen zich echter op het algemene vlak te bewegen en daarom zou het goed zijn te komen tot een meer concrete en specifieke gedachtenwisseling tussen bedrijfsleven en Benelux-overheid.

De gedachtenwisseling zou zich allereerst kunnen richten op het handelsverkeer intern en met derde landen. Het zou volgens de heer Van Lynden goed zijn te komen tot de aanduiding „made in Benelux”.

Hij dacht ook aan het gemeenschappelijk uitvoeren van grote projecten in het buitenland. Nu staan de bedrijven uit één Benelux-land wel eens machteloos tegenover sterkere concurrenten uit grotere landen. Men zou verder kunnen praten over de vestiging van bedrijven en over de verschillen in theorie en praktijk welke zich hierbij voordoen. Het werken door individuele personen in elkaars landen zou ook een nuttig en vruchtbaar onderwerp van gesprek kunnen wezen.

Het gouvernementeel overleg en de samenwerking in de Benelux kennen ook een „parlementaire controle” (afgezien van die op verdragen door de nationale volksvertegenwoordigingen). Er is een Interparlementaire Raad, het Benelux-parlement, dat een oordeel mag geven over alle ontwerp-verdragen tussen de drie landen en dat jaarlijks algemene beschouwingen houdt op grond van een jaarverslag van het Comité van Ministers.

De heer Van Lynden heeft naar zijn zeggen in twintig jaar van ambtelijke arbeid voor de opbouw van Europa één ding goed geleerd: geduld! Geduld wel te verstaan, bij het werk, niet bij het afwachten.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

- ★
Restaurant
- ★
Grillroom
- ★
American Bar
- ★

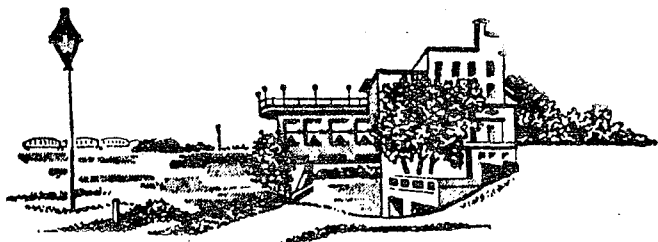
Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM
KERKBRINK 1
TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR
★
ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN
★
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY - RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300 - 27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Accommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Landelijke
Middenstandsdag
(Zie pag. 4 en 5)

HOU' EN TROU'

tegen Heug en Meug?

Meer en meer blijkt, dat het radio- en t.v.-huwelijk tussen de K.V.P. en de P.v.d.A. voor geen der betrokkenen een onverdeeld gelukkig samenleven is. De kabinetsformatie was moeilijk, iets wat we in ons land wel gewend zijn. Dat was dus niets bijzonders. Het bijzondere kwam na de formatie bij de aanwijzing van staatssecretarissen.

De P.v.d.A. wenste een dwarskijker op Buitenlandse Zaken bij minister Luns, die men het liefst gewipt had. De K.V.P. vond een r.k. belastingman nodig naast Vondeling, om al te dwaze belastingmaatregelen van Vondeling te voorkomen, een functie waarvoor in K.V.P.-kringen door 's ministers hobby voor een speculatiewinstbelasting niet al teveel animo bestond. Het is ook niet prettig om de naam van een K.V.P.-man aan zo'n dubieus project te verbinden.

Het gemakkelijkste kwam, toen — niet in het landsbelang, maar ter wille van de pariteit — nog meer staatssecretarissen werden benoemd. Het is te hopen, dat dergelijke Oostenrijkse pariteitsbenoemingen bij ons niet verder ingang zullen vinden. De opvoering van één dergelijke Oostenrijkse pariteiten-operette is meer dan genoeg.

Leek de coalitie dus al van begin af aan meer op een wederzijdse bewaking dan op een innige samenwerking, sindsdien is hoe langer hoe meer gebleken, dat een kabinet onder rooms-rode signatuur niet meer past in deze tijd. De K.V.P. kan politiek alle kanten uit. Het was verklaarbaar, dat in de eerste jaren na de oorlog, toen in ons verarmde land een zeker dirigisme in de economische politiek — distributie, deviezenregiem, contigentering enz. — een dergelijke coalitie onvermijdelijk was. Naarmate het economisch herstel nationaal en internationaal vorderde, was liberalisatie noodzakelijk. De kabinetten-Drèes waren wel gedwongen, ook wat de binnenlandse politiek betreft, hierbij mee te gaan, zij het niet van harte.

De verkiezingsuitslagen, die de P.v.d.A. ernstige verliezen opleverden, duiden er op, dat ook het volk een andere koers wenste. De K.V.P. heeft de tekenen verstaan en in 1958

het roer gewend. Het is het radio- en t.v.-bestel, dat het vorig jaar een nieuwe attache met de P.v.d.A. bewerkstelligde.

Het werd een „monsterverbond”, waarbij de A.R. — ter wille van omroepbelangen, meededen.

Het begon al bij de indiening van de begroting toen Vondeling met zijn „De kraan is dicht” de Kamer de pin op de neus zette, een pin waarvan zelfs zijn geestverwanten niet gediend waren, laat staan de andere coalitiegenoten. De kritiek op de begroting was niet mals. Drs. Schmelzer maakte niet alleen bezwaar tegen het dekkingsplan, maar ook tegen de exorbitante verhoging der staatsuitgaven, de financiële specialist van de K.V.P., drs. Noteboom, wees op de inflationistische tendenzen, die in deze begroting liggen. Vondeling en Cals voelden, dat de kraan in reparatie moest. De regering heeft een maand nodig gehad om de begroting te herzien. Met uiterst pover resultaat. Het valt te betwijfelen of de nieuwe voorstellen de Kamer zullen bevredigen. In ieder geval leert deze begrotingsmisère, dat er van een homogeen denken van regering en regeringsmeerderheid in de Kamer geen sprake is.

Toen kwam de brief van Nederhorst. Als de appel van Eris, de godin der tweedracht, heeft deze brief, geschenk op de rooms-rode bruiloft van de P.v.d.A.-fractievoorzitter, verwarring en wantrouwen in de coalitiegelederen gesticht. De

P.v.d.A.-fractie zit er maar mee. Zij kan zeker niet zeggen als mevrouw Witse „Wij beleven plezier aan ons Gerritje”. De verhouding met de K.V.P. is, ook na de „verklaring” van de P.v.d.A.-fractie, nog steeds zeer vertroebeld, de brief staat een „hartelijke samenwerking” — naar de secretaris van de K.V.P., dr. Albering voor de t.v. zei — in de weg. Hij ontkende dan een crisis, maar het is duidelijk, dat de sfeer voor een „vertrouwensvol beraad” te enenmale afwezig is. Het is de vraag of zelfs het hoofd van de heer Nederhorst de sfeer afdoende zou verbeteren. Hiervoor heeft de P.v.d.A. te lang gedraald en is haar antwoord op de brief van Schmelzer te weinig ruitertlijk.

Er is intussen — een ongeluk komt zelden alleen — nog een kwestie bijgekomen. Bij de behandeling van de huurwet in de Tweede Kamer trad een breuk met de P.v.d.A. duidelijk aan het licht. Was de aanneming van het amendement-Nelissen al een slag voor ministers Bogaers, die, evenals de socialisten, gekant was tegen elke betrekking van de vóór 1921 gebouwde woningen bij de huurverhoging, de P.v.d.A. was het ten slotte ook niet met de minister eens of wantrouwe zijn bedoelingen zodat zij, mede in verband met de onzekerheid over het lot van enkele amendementen, schorsing der raadszittingen vroeg. De bedoeling is kennelijk te dreigen en bloc tegen de huurverhoging te zullen stemmen wanneer diverse amendementen worden aangenomen.

Men mag niet al te veel kwaad

van de mensen denken, maar het vermoeden van een politiek spelletje ligt hier toch wel voor de hand. De P.v.d.A. is bij de kabinetsformatie accoord gegaan met een huurverhoging, zij het onder voorbehoud, dat enkele zeer bezwaarde leden „uit de boot zouden vallen”. Het kan natuurlijk waar zijn, wat „Het Vrije Volk” in zijn parlementair overzicht schreef, dat er door aanneming van enkele amendementen, te veel „uit de boot zouden vallen”, maar het is voor de P.v.d.A.-politiek zeer aantrekkelijk om thans te argumenteren, dat men wel accoord is gegaan met een huurverhoging, maar niet met een „zo ver gaande als in het amendement-Nelissen wordt verlangd. Zou uit het interne „vertrouwensvol beraad” een of ander compromis à la Grootboek-Woningverbetering uit de bus komen?

Het schijnt dat een compromis is bereikt waarbij de beslissing aan de minister wordt gelaten.

De hierboven opgesomde vier punten — breekvlakken beter gezegd — duiden er wel op, dat de regeerkracht van de huidige coalitie ernstig is verzwakt. Uit algemeen oogpunt mogen wij dit betreuren. Vooral op het ogenblik is het zeker gewenst, dat wij een besluitvaardig en krachtig bewind hebben. Twee weken geleden verklaarde de president van de Nederlandsche Bank, dr. Holtrop, dat één der belangrijkste evenwichten waar wij naar streven, t.w. de stabiliteit van het prijsniveau, reeds geruime tijd niet meer wordt verwezenlijkt. Het percentage der jaarlijkse geldontwaarding is stijgend. De spaarzin dreigt te worden aangetast. Een voortgezette inflatoire ontwikkeling kan steeds moeilijker in de hand worden gehouden en vertoont de neiging zich te versnellen.

Dr. Holtrop is medeverantwoordelijk voor de orde in ons geldwezen. Het zwaartepunt van die verantwoordelijkheid ligt echter bij de minister van financiën, de man van het algemene financiële beleid. Vriend en vijand van hem zijn ervan overtuigd, dat zijn begrotingsbeleid niet leiden kan tot een vertraging van de inflationistische ontwikkeling, waarvoor dr. Holtrop zich zo bezorgd toonde. Velen — ook binnen de regeringscoalitie — zijn van oordeel, dat Vondelings beleid die ontwikkeling versnelt, wat in deze tijd van spanningen op de arbeids- en kapitaalmarkt, van stijging der consumptie en investeringen het meest aannemelijk is.

Als dan zal ook buiten de Staten-Generaal het kabinet voor grote moeilijkheden komen te staan, zowel binnen- als buitenlandse, waartegen alleen een ombuging van het financieel-economisch beleid in de vroegere richting kan helpen.

(Vervolg op pagina 2)

LUISTERT NAAR

MAANDAG, 22 NOVEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de
zender Hilversum II (298 m).

de stem
van de V.V.D.

V.V.D.-ZENDTIJD AFGESTAAN AAN J.O.V.D.
FLITSEN VAN HET OP 6 EN 7 NOVEMBER 1965
TE SCHEVENINGEN GEHOUDEN J.O.V.D.-CONGRES

UIT DE PARTIJ

Besturen Kamercentrales
Gelderland en Utrecht bijeen

Onder voorzitterschap van het lid van het Dagelijks Bestuur de heer H. J. L. Vonhoff, kwamen op zaterdag, 23 oktober j.l. in Restaurant Royal te Arnhem de besturen van de Kamercentrales Gelderland en Utrecht bijeen.

Ter vergadering waren mede aanwezig de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, mr. W. J. Geertsema en de organisator-propagandist der Partij, de heer L. van Vlaardingen.

De heer Geertsema verschafte de aanwezige bestuursleden nadere informatie over de achtergronden van de huidige politieke situatie.

Ten slotte werden door de heer Vonhoff verschillende organisatorische en propagandistische problemen besproken.

Beverwijk
benoemde Lid van Verdienste

De afdeling Beverwijk heeft haar oprichter, ir. A. J. Allan, benoemd tot lid van verdienste.

Voorzitter Lindeman heeft de grote verdiensten van ir. Allan in een buitengewone vergadering gereleveerd, niet alleen als oprichter, maar vooral als bestuurslid gedurende een lange reeks van jaren. Het nieuwe lid van verdienste kreeg een oorkonde en een bloemstuk aangeboden. Mr. Goudsmit, voorzitter van de Kamercentrale Haarlem, stelde het goede werk van ir. Allan in de Kamercentrale in het licht. Nog vele anderen voerden het woord. Ook de burgemeester van Beverwijk, de heer J. G. S. Bruinsma, heeft van zijn belangstelling doen blijken.

Mr. Toxopeus sprak in Utrecht
voor de Vereniging van Staten-
en Raadsleden van de V.V.D.

In het kader van de regionale vergaderingen van deze vereniging vond op zaterdag 23 oktober 1965 een bijeenkomst plaats te Utrecht in welke vergadering een causerie werd gehouden door mr. E.H. Toxopeus.

In de goed bezochte vergadering luisterde men geboeid naar de beschouwingen van deze oud-minister van Binnenlandse Zaken, die als weinigen bekend is met de vraagstukken en moeilijkheden, waarmede men in de gemeenten te maken heeft, en deze zowel van de zijde van de regering als van die der gemeenten benaderde. In verband hiermede wees hij ook nog op het belang van een goed toezicht van de leden van Provinciale Staten op de colleges van Gedeputeerde Staten.

Na deze, met applaus beloonde causerie, was er gelegenheid om vragen te stellen en zaken naar voren te brengen, waarover men graag de mening van de spreker c.q. die van andere aanwezigen zou vernemen.

Zo kwamen ter sprake:
het nut van de gemeenterekeningen, die zo spoedig mogelijk dienen te worden bekend gemaakt, omdat hieruit toch vaak een beter beeld van de toestand van de gemeente blijkt, dan uit de begroting;

het gemeentelijk belastinggebied en de tarieven;
de te verwachten kosten voor de aanleg van waterzuiveringsinstallaties, welke naar de mening van de heer Toxo-

peus toch wel in de eerste plaats voor de verantwoording van de gemeenten behoren te komen;

en ten slotte de door de gemeenten te maken kosten tengevolge van de toename van het verkeer, in het bijzonder van de behoefte aan parkeerplaatsen, waaromtrent men zich afgevraagd had, of er met het oog op de toekomst niet meer drastische maatregelen moesten worden genomen. Hier tegenover werd opgemerkt, dat er langs geleidelijke weg nog heel wat te bereiken zou zijn.

Hierna sloot de voorzitter, met een hartelijk woord van dank aan de spreker en aan de leden voor hun aanwezigheid, de zeer geslaagde bijeenkomst.

Samenvoeging en
politieke activiteit in Zeeland

de VVD heeft in de afgelopen weken de reorganisatie van haar afdelingen op Goeree en Overflakkee voltooid. Nieuwe besturen zijn gevormd voor de nieuwe gemeenten:

Middelharnis: voorz. de heer A.J. van Rumpst te Stad a.h. Haringvliet en secretaris de heer G. van Lente te Middelharnis.

Dirksland: voorz. de heer J. Poortvliet en secretaris de heer L.M. Brooshooff, beiden te Dirksland.

Goedereede: voorzitter de heer C. Booij te Stellingdam en secretaris de heer J.C. Komtebedde te Ouddorp.

Oost-Flakkee: voorzitter de heer D.Slis te Oude Tonge en secretaris de heer A. Korteweg te Den Bommel.

De kandidaatstellingen voor de a.s. gemeenteraadsverkiezingen zijn geschied. In elk der vier nieuwe gemeenten zal de VVD met een lijst uitkomen, met als aanvoerders: de heren A.J. van Rumpst,

Stad a.h. Haringvliet; J. Poortvliet, Dirksland; J.C. Komtebedde, Ouddorp; J.A. van Nieuwenhuizen, Ooltgensplaat.

Onder het motto: „Activeer de Liberale Geest op Goeree en Overflakkee” heeft de VVD op haar goed bezochte vergaderingen een flinke bijdrage geleverd aan de stimulering van de belangstelling in politieke zaken in het algemeen en voor een verlevendiging van de politieke aspecten rond de samenvoeging in het bijzonder.

Bijeenkomst
Kamercentrale Groningen

De najaarsvergadering van de Kamercentrale Groningen werd gehouden in Hotel Helvetia op 21 oktober j.l. Met het oog op de komende verkiezingen werd de heer T. Meijer Jzn. te Ruigezand tot vice-voorzitter benoemd. De penningmeester de heer W. Plaizier werd opnieuw voor drie jaar gekozen. Tot plaatsvervangend lid van de Partijraad werd benoemd de heer M. A. F. Jonxis te Winschoten.

Na de pauze sprak Ir. D. S. Tuijnman, lid van de Tweede Kamer over: Positieve landbouwpolitiek. Spreker slaagde erin verschillende problemen die door de EEG ingewikkeld waren geworden tot eenvoudige proporties terug te brengen. Er zal altijd plaats blijven voor een doelbewuste Nederlandse politiek.

Door gebrek aan plaatsruimte
moesten enkele ingezonden bij-
dragen, benevens enig partij-
nieuws, blijven overstaan.

SPREKBEURTEN

periode 15 november tot en met 15 december 1965

15 november	Velp	Drs. Th. H. Joekes
16 november	Leersum	Mr. E. H. Toxopeus
16 november	Leerdam	Mr. F. Korthals Altes
17 november	Utrecht	Mr. F. Portheine
17 november	Voorhout (Bollenstreek-bijeenkomst)	Drs. M. de Jong
17 november	Haarlem (J.O.V.D.)	H. J. L. Vonhoff
17 november	Goes	Mr. F. Korthals Altes
19 november	Zandvoort	Mr. W. J. Geertsema
19 november	Steenwijk	Dr. K. van Dijk
22 november	Soest	Mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haaften
22 november	Landsmeer (Staten-Centrale Hoorn)	Mr. H. van Riel
22 november	De Bilt/Bilthoven	Prof. dr. H. J. Witteveen
24 november	Assen	Mr. F. Korthals Altes
24 november	Berkenwoude	H. J. L. Vonhoff
25 november	Gorredijk (Staten-Centrale Heerenveen)	Mr. H. van Riel
26 november	Baarn	Mr. J. de Wilde
26 november	Eelde (Vrouwen in de V.V.D.)	H. J. L. Vonhoff
26 november	Rijswijk (afd. Rijswijk en Voorburg)	Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haaften
27 november	Hoogeveen (J.O.V.D.)	H. J. L. Vonhoff
29 november	Zeist	Dr. P. G. v. d. Vliet
29 november	Leiden (forum V.V.D., A.R., P.v.d.A. over bouwbeleid, huurbeleid, subsidiebeleid)	M. Visser
9 december	Amsterdam	D. W. Dettmeijer
9 december	Groningen (J.O.V.D.)	Drs. F. W. Adriaanse
10 december	Berkenwoude (Streekvergadering Krimpenerwaard)	H. J. L. Vonhoff
10 december		Mr. W. J. Geertsema
10 december		Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haaften
11 december	Meppel (J.O.V.D.)	Dr. K. van Dijk
13 december	Beilen (Lib. Kring Hoogeveen)	Mr. H. van Riel
15 december	Brussel	Mr. E. H. Toxopeus

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroen genever

HOU' EN TROU'
tegen Heug en Meug?

(Vervolg van pagina 1)

Of wij dan spoedig een kabinet-crisis kunnen verwachten? Welnee. Daarvoor liggen de Kamer-verkiezingen van 1967 te dichtbij. Daarvoor zou het gezichtsverlies, zowel van P.v.d.A. als van K.V.P. te groot zijn. Denkbaar, maar voor ons land ongewoon, zou zijn, dat de Statenverkiezingen van het volgend voorjaar zo'n duidelijke verschuiving te zien zouden geven, dat het gezagsverlies van het kabinet zou leiden tot Kamerontbinding en vervroegde verkiezingen.

Wij zullen met het kabinet-Cals-Vondeling wel doorsukkelen tot 1967. De herziening van het omroepbestel is het cement, dat de regeringspartijen bijeen houdt, onder pressie van haar omroepverenigingen.

Hou' en Trou' is er tussen de regeringspartijen zeker niet meer bij. De A.R.-fractie leider Roolvink gaf al vóór de verkiezingen van 1963 te kennen, dat de persoonlijke samenwerking in het kabinet-De Quay, wat hem betrof, gecontinueerd kon worden. Bij de jongste algemene beschouwingen sprak hij over de samenwerking als „lood om oud ijzer”.

Het aantal „bezwaarden” in de A.R.-partij is voor deze partij niet te onderschatten. Alles wijst er op, dat zij het tegen heug en meug, het kabinet-Cals tot 1967 wel overeind zal worden gehouden, tenzij politieke verrassingen de situatie veranderen. Maar of op het ogenblik velen in de huidige regeringsgroeperingen niet reikhalzend uitzien naar een terugbuiging van het beleid is een vraag waarop men thans uit die bezwaarde kringen wel geen openlijk antwoord zal krijgen.

J.v.G.

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33. Tx. nr. 53251

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentiegelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort. Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

GEEN ZETEL

★ ★ NVV, NKV en CNV krijgen geen zetel in het hoofdbestuur van de Nederlandse Consumentenbond. Een desbetreffend voorstel behaalde zaterdag tijdens de bondsraadvergadering in Utrecht niet de vereiste tweederde meerderheid. Het NCB-bestuur had graag de hulp van de vakcentrales gehad bij zijn pogingen het grote publiek, dat geneigd is tot emotioneel kopen, op te voeren tot bewuste consumenten. Een begrijpelijke wens, maar tegen het voorstel zijn bezwaren aan te voeren.

De belangen van vakbeweging en NCB lopen immers niet altijd parallel. Bij toelating van de vakbeweging in het NCB-bestuur zouden daardoor interne tegenstellingen kunnen ontstaan. Bovendien zou de NCB voor de buitenwacht mogelijk een politieke kleur krijgen. Nu blijft hij neutraal. En misschien zal hij bij zijn werk toch de nodige steun van de vakbeweging niet ontberen.

VONDELING

★ ★ Door de regeringspartijen is in de Tweede Kamer veel misbaar gemaakt over het door de heer Joekes verdedigde plan van de VVD. Ook van de regeringstafel klonken bij herhaling sneerende en laatdunkende interrupties.

Dit alles heeft niet kunnen verhinderen, dat de Kamer het kabinet in feite terugstuurde om zijn huiswerk over te maken.

En wat zien wij thans gebeuren? Minister Vondeling wil plotseling het aantal burgerlijke rijksambtenaren, dat volgens de rijksbegroting in 1966 zou toenemen met 4035 man, terugbrengen tot 3158.

Een dergelijke suggestie had de heer Joekes ook gedaan, maar men haalde de schouders op.

Wat zien wij verder? Minister Vondeling wil de kosten, verbonden aan de emigratie, beperken.

Dat had de heer Joekes ook voorgesteld. Er werd niet op gereageerd.

Conclusie: Het VVD-plan werd op louter politieke gronden belachelijk gemaakt, maar was dan toch wel zo belangrijk, dat de regering er enige suggesties uit overnam.

Een beter bewijs, dat de oppositie van de VVD er een van constructieve aard is, had minister Vondeling bepaald niet kunnen leveren.

GEESINK

★ ★ Er kunnen zich in de gemeentepolitiek feiten voordoen, die op het eerste gezicht weinig belangrijk schijnen, doch die voor de burgerij van grote waarde kunnen zijn, vooral als het de inter-menselijke verhoudingen betreft.

Zo deelde de burgemeester van Utrecht vorige week bij de opening van de sportschool van Anton Geesink mee, dat de straat waaraan deze school is gelegen zal worden omgedoopt in Anton Geesinkstraat.

Een sympathiek besluit, dat getuigt van moderne opvattingen. Immers, tot dusverre was het veelal zo, dat bekende persoonlijkheden in ons land pas jaren na hun dood op een dergelijke wijze werden geëerd.

Utrecht toonde hier een fris initiatief, dat zeker navolging verdient.

V.V.D. - WINST

★ ★ De verkiezingen in de polder van Oost-Flevoland zijn voor de V.V.D. gunstig verlopen. Procentueel gezien, in vergelijking tot de Kamerverkiezingen in 1963, won de V.V.D. aanzienlijk, n.l. van 6,6 % in 1963 tot thans 11,8 %. De P.v.d.A. liep terug van 30 tot 26,3 %, der uitgebrachte geldige stemmen.

Toegegeven: deze vergelijking is niet van doorslaggevende betekenis, doch zij kan een belangrijke indicatie zijn voor het oordeel van de kiezers in ons land over het beleid van het kabinet-Cals en de daartegen gevoerde opbouwende oppositie van de V.V.D.

Dit alles vormt een reden te meer om voor de komende verkiezingen voor de Staten- en gemeenteraden de Liberale propaganda krachtig en enthousiast te gaan voeren.

De V.V.D. heeft vertrouwen in de toekomst!

Doelmatige ontwikkelingshulp (III en slot)

Economische en Sociale tekorten moeten grondig worden bestudeerd

Het bedrag aan de ontwikkelingshulp te besteden, is sterk afhankelijk van de aard en de omvang en de vermoedelijke duur van uitvoering van dat plan. Het zal duidelijk zijn, dat jaren durende miljoenen-plannen - zoals reusachtige waterkracht- en irrigatiewerken - beter door de Wereldbank en dergelijke organisaties kunnen worden ontworpen, gefinancierd en uitgevoerd, dan door de westelijke naties afzonderlijk.

Het is spijtig, dat nog steeds een spel van opbieden gaande is tussen de landen van het communistische en het westelijke blok om de vriendschap der z.g. neutrale of niet gebonden volken te winnen. Er zal een tijd komen, dat deze bijbedoelingen van machtsuitbreiding algemeen op de wereld zullen worden veroordeeld als „omkoperij”, waarmee geen enkel volk gebaat is.

De USA en de USSR hebben intussen hun top in het totaal jaarlijks bedrag reeds bereikt. Kennedy en Rockefeller (bankier) vreesden in 1962 inflatoire invloed o.a. van te hoge bedragen aan „foreign aid” (ontwikkelingshulp). Dus bepaalde Kennedy dat 80 procent van het Amerikaanse hulpbedrag besteed moest worden in de USA, waarmee de valuta-waarde van de dollar werd veiliggesteld. President Johnson heeft het begrotingsbedrag aanzienlijk verminderd en heeft een groot plan in uitvoering om de armoede en honger in de USA zelf te bestrijden.

De USSR heeft op de in 1964 te Genève gehouden conferentie met de Afro-Aziatische onderontwikkelde landen duidelijk ontkennend antwoord gegeven op de overvragingstactiek der vele leiders.

Hoeveel Nederland jaarlijks moet uitgeven aan deze humanitaire zaak? Elders (V. en D. 24-6-'65 blz. 3) heb ik betoogd, dat en waarom men niet met vrucht doelmatige ontwikkelingshulp kan verlenen, door één procent van het eigen nationale inkomen jaarlijks uit te trekken voor dat doel. Ook wij Nederlanders moeten leren op welke wijze nuttig kan worden geholpen. Taal- en volkenkunde van het te helpen gebied, het voornaamste van de geschiedenis ervan, of er al andere ontwikkelingsplannen zijn opgesteld en uitgevoerd en wat de ervaringen daarmee waren zijn alle onderwerpen, welke bij een voorstudie behoren.

Het economische of sociale tekort, dat verholpen moet worden dient grondig te worden bestudeerd. Overeenkomstige tekorten in andere gebieden en de geschiedenis van de bestrijding daarvan, dient men als vergelijkingsmateriaal te beheersen. Dan zal blijken, dat vele thans algemeen verachte „koloniale imperialistische” regeringen vele van deze tekorten ook hadden opgespoord en hebben getracht te bestrijden. Vandaar, dat ondanks chaotische toestanden hier en daar, toch de algemene situatie in de voormalige koloniën verder ontwikkeld is dan in een land als Ethiopië of Afghanistan, welke slechts zeer kort „koloniaal” bestuurd zijn geweest.

Daarom zou het goed zijn te overwegen of prof. dr. Kurt Hesse gelijk kan hebben met zijn raad om hulpplannen te doen aansluiten op werken door het voormalig koloniaal bewind of particulieren uitgevoerd. Door naasting van Europese ondernemingen en het onder staatsbeheer stellen ervan, hebben diverse jonge landen de laatste helft van deze raad al spontaan uitgevoerd. De opvolging van het eerste deel ervan zal heel veel wijsheid kosten, want dat zou insluiten, dat ook tijdens de koloniale periode goeds verricht kon worden. (Hesse: Entwicklungsländer und Entwicklungshilfe, Berlin 1962, blz. 344 e.v.). Of het juist is wat deze hoogleraar stelt (t.a.p. blz. 11) dat: „de eenheid van koloniale en na-koloniale ontwikkeling in de meeste landen bewaard bleef” mag duidelijk voor Malaysië en voor de Sudan (Managil-damproject met als voorbeeld het Gezira-damproject) gelden, veel is er verwoest of vervallen van wat vroeger werd opgebouwd.

Zolang men de feiten verwaarloost en zich laat leiden door de goedkope leuzen van anti-kolonialisme, neo-kolonialisme, imperialisme en van valse beschuldigingen als: Europa is rijk geworden van de slavenhandel en koloniale uitbuiting, welke regelmatig uit z.g. progressieve monden klinken, zolang is het geestelijk klimaat ongunstig voor het ontstaan van een oprecht partnership tussen Oost en West.

Want deze westerse leuzen worden gehoord, overgenomen en nagebouwd, waardoor achterdocht, ja wraakzucht groeit: zeer nadelig voor het zich ontwikkelen van een sfeer van onderling vertrouwen en hartelijk samenwerken, welke voor het slagen van welk ontwikkelingsplan noodzakelijk is.

Zodra onze z.g. „progressieve” politici — die steeds maar weer aandringen op verhoging der jaarlijkse hulpbedragen — zich zover zullen hebben ontwikkeld,

dat zij het verleden niet meer uitsluitend zwart-wit zien en zodra de leiders der onder-ontwikkelde gebieden afzien van de vaak gevolgde tactiek van overvragen, ja, van chanteren met Rusland of Communistisch China, zou daaraan eens door Nederland te denken zijn.

Laat ons een kijken hoeveel Nederland heeft besteed aan ontwikkelingshulp. Daartoe ontlenen wij de gegevens vervat in een overzicht behorende bij de regeringsnota 1962 over de hulp aan minder ontwikkelde landen. Het betreft de dienstjaren 1960 tot en met 1964 en de bedragen zijn in miljoenen gulden uitgedrukt. De gegevens over 1963 en 1964 zijn „voorlopige schattingen”.

Nederlandse ontwikkelingshulp in de jaren						
	1960	1961	1962	1963	1964	Totaal
Binnen het Koninkrijk						
(Suriname, Ned. Antillen, Ned. Nieuw-Guinea)	123,3	127,7	141,5	152,5	152,5	697,5
Buiten het Koninkrijk						
Multilateraal						
a) krachtens verdragsverplichtingen (Wereldbank, I.D.A., E.E.G. Ontwikkelingsfonds, Bur. Inv. Bank, enz.)	83,1	124,7	142,5	77,5	67,5	495,3
b) Vrijwillige bijdragen (Techn. hulp van V.N., Speciaal Fonds V.N., UNICEF, Mekong-project, Wereldvoedselprogramma, UNESCO voor Afrika, noodprogramma; Instituut Soc. Ontw. Planning)	14,6	15,0	15,1	36,3	22,6	103,6
Bilateraal						
(Ned. Techn. hulpprogramma, enz. .... Beurzen, garanties, enz.)	3,6	4,1	7,8	8,4	8,9	32,8
Totaal-generaal	224,6	271,5	306,9	274,7	251,5	1.329,2

Bij deze bedragen zouden nog dienen te worden opgesteld de onbetaalde miljoenenrekeningen van o.a. de Koninklijke Ned. Mij. voor Havenwerken te Amsterdam met haar vordering op Turkije en van de N.V. Philips wegens geleverde „Son et Lumière” installatie bij de pyramide en Sphinx van Gizeh; en alle bijdragen welke door particuliere verenigingen met kerkelijk of humanitair karakter tot leniging van nood in arme landen zijn besteed. De bedragen daarvan zijn niet bekend.

Het eerste wat een kritisch belastingbetaler interesseert is niet: omhoog met die hulpbedragen, maar welke resultaten boeken wij er mee? Dat is het eerste wat we weten moeten. Hoe staat het met de grote rijstbouwprojecten in Suriname? Wat is er van het Mekong-project terecht gekomen? Of hebben de Viet Cong-rebellen, die het gehele delta-gebied beheersen, de uitvoering van dit project onmogelijk gemaakt. Zo, ja waar is het geld gebleven?

Aan wie en door wie?

Van neo-kolonialisme kan geen sprake meer zijn. De gewezen westerse „koloniale” mogendheden wensen dat in het geheel niet en hun volken nog minder. Ondanks de verwachtingen van het tegendeel, is de economische en politieke situatie der voormalige koloniale mogendheden niet nadelig beïnvloed door het „verlies der overzeese bezittingen”. Hun toestand is zelfs zó sterk — na het herstel dank zij het Marshall-fonds — dat zij andere landen willen en kunnen helpen. Daaruit blijkt één feit overduidelijk: men behoeft om welvarend te worden geen overzees bezit te besturen. Welvaart is geen Manna uit de hemel er moet dagelijks voor gedacht en geploeterd worden.

Wij groeien dus naar een modern partnerschap (Hesse, l.c. blz. 336 e.v.) toe. Dat vereist heel wat van beide zijden: van de hulpvragende en de hulpgevende. Geschiedt dit nu op basis van „volkomen gelijkwaardigheid”, zoals dr. L. de Jong zich uitdrukte tijdens zijn oudejaarsrede voor de VARA? Het ligt voor de hand, dat die volkomenheid ontbreekt, omdat het adspirant-geverland altijd „neen” zeggen kan. De onvolkomenheid behoort zich o.m. hierin te demonstreren, dat het ontvangende land deskundigen toelaat voor de planning en de uitvoering der plannen en niet gaat schermen met de slogan: hulp zonder voorwaarden. Dat gebeurt met de Sovjet-Unie noch met communistisch China, want die zenden zeer royale aantallen „deskundigen”.

Het ligt voor de hand, dat de meest gereede partners elkaar moeten vinden en bij ons zijn dat in de eerste plaats onze rijksgenoten in de West. Potentieel zijn alle gewezen koloniale gebieden goede partners, mits zij aan de voorwaarde voldoen van vreedzaam en ernstig naar vooruitgang te willen streven. (Regeringen die oorlogshandelingen plegen, guerrilla bedrijven, in nabuurlanden onrust helpen verbreiden, dienen naar mijn mening geheel van westerse hulp verstoken te blijven).

De meest natuurlijke procedure, is dat het onder-ontwikkelde land het initiatief neemt tot het ontwerpen van een plan om bepaalde „tekorten” te verhelpen en laat de regering van dat land dan een geschikte partner zoeken, hetzij langs de multilaterale (V.N. of E.E.G.) weg, hetzij langs de bilaterale weg, dus rechtstreeks zich wendend tot één westerse

land. Het is opvallend, dat de laatste jaren meer aandacht geschonken wordt door de leiders van onder-ontwikkelde landen aan de bilaterale vorm van hulpverlening dan aan de multilaterale vorm. Zij zijn nu geporteerd voor „gezamenlijke ondernemingen” (joint ventures), waarvan een voorbeeld gevonden mag worden in de suikerondernemingen welke de H.V.A. tezamen met de regering van Ethiopië heeft opgericht en exploiteert.

In het verleden werd ontwikkeling bevorderd door: a) de koloniale regeringen; b) de banken (privé-kapitaal); c) zending en missie; d) humanitaire verenigingen „tot algemeen nut” zoals het Kon. Bataviaas Genootschap voor K. & W. (vanaf omstreeks 1800); De Kruis-verenigingen; het Leger des Heils; e) proefstations van overheid en particulieren; f) enkelingen zoals Pa van der Steur te Magelang.

Rubriek a) vervalt voorzover Nederland betreft, definitief. Blijft slechts voortbestaan in de Russische en Portugese koloniën. Daarvoor in de plaats zal langzaam een nieuwe vorm gegeven moeten worden aan de assimilatie van Oost aan West.

Dat particuliere activiteiten voortgaan — vaak met het risico het leven erbij in te schieten — valt toe te juichen.

De leden van de z.g. vredeskorpsen — hoe enthousiast ook — blijven veel te kort in het onder-ontwikkelde milieu om iets van bijzonder belang te bereiken. Een brugje hier, een schoolgebouwtje of irrigatiewerkje daar; wat onderwijs geven gedurende twee jaar, het blijft alles op het vlak van de „dorps-ontwikkeling”, welke generaties nodig zal hebben om zich te ontplooiën. Daarmede heb ik het corps en zijn leden niet veroordeeld, want er zit een kans in, dat die jongelieden teruggekomen van hun zware en

Middenstand bundelde krachten op liberale manifestatie te Hilversum

Politiek van kabinet-Cals bedreigt zelfstandigen

Op maandag 1 november werd te Hilversum de Landelijke Middenstandsdag van de VVD gehouden.

Voor deze bijeenkomst waren uit alle delen des lands vele belangstellenden naar de radiostad gekomen. Van de Kamerfracties waren aanwezig de leden Van der Vliet (E.K.), mej. Ten Broecke Hoekstra, Corver, Couzy, Joekes en Kammeraad. Namens het dagelijks bestuur de heer Vonhoff.

Op het podium hadden plaatsgenomen de partijvoorzitter ir. K. van der Pols, de heren mr. H. P. Talsma, voorzitter, K. J. Nieuwerkerke, ondervoorzitter en F. L. van der Leeuw, secretaris van de LMC en de Kamerleden, de heren M. Visser en mr. F. Portheine.

Televisie en radio maakten opnamen van deze gebeurtenis.

Na een kort begroetingswoord van de voorzitter, de heer Talsma sprak de partijvoorzitter zijn openingsrede uit, waaraan wij het volgende ontleenden:

Organisatorisch beschouwd, aldus spreker, mag zonder zelfverheffing worden vastgesteld, dat de VVD reële mogelijkheden heeft geschapen om de talrijke factoren van de middenstandsproblematiek tot hun recht te doen komen.

Het hoofdbestuur acht het van niet minder betekenis, dat bekwame personen uit deze maatschappelijke kring in de organen van de partij en in de vertegenwoordigende lichamen gelegenheid wordt geboden een evenredig aandeel in het voeren van liberale politiek te nemen. Drie van de zestien leden van de Tweede Kamerfractie komen uit het midden- en kleinbedrijf voort en ook in Provinciale Staten en gemeenteraden telt de VVD-fractie verscheidene prominente figuren uit deze kring.

Zonder daarvan een verwijt te maken dient echter te worden gesteld, dat nog te vele middenstanders een drempelvrees voor actieve belangstelling ten aanzien van het politieke gebeuren aan de dag leggen, die niet verantwoord is.

Dat is te ernstiger en daarom bijzonder te betreuren, nu inderdaad de maatschappelijke ontwikkeling leidt tot een voortdurende bedreiging van de zelfstandigen in de samenleving.

Het procentuele aandeel in het nationale inkomen daalt te hunnen ongunste. Fiscale en sociale lasten drukken zwaar op het met grote inspanning verworven inkomen, in die mate zelfs, dat niet zelden de opvoeding van de kinderen en de ouderdagvoorziening in het gedrang komen. De structurele ontwikkeling leidt er toe, dat het aantal ondernemingen in detailhandel, ambacht en dienstverlening — evenals trouwens in de agrarische sector — jaar voor jaar aanzienlijk daalt. Zo gaat er telkens weer zelfstandigheid verloren en dreigt de maatschappelijke structuur labiel te worden met alle gevaren daaraan verbonden.

De VVD voert uit hoofde van de liberale beginselen een beleid, dat er op gericht is de geleidelijke ontbinding van de middengroepen in de samenleving te voorkomen en deze nieuwe ontplooiingskansen te bieden.

Dat er ook bij de ondernemers in het midden- en kleinbedrijf onbehagen en verontrusting bestaan over het regeringsbeleid van het kabinet-Cals, is duidelijk gebleken uit de misprijzende reacties van de centrale middenstandsorganisaties. Te laat is men in confessionele ondernemerskring tot de ontdekking gekomen, dat het kabinet-Marijnen het toch nog niet zo slecht deed en dat men nu onder het juk van de socialistische deelneming zal moeten doorgaan.

Reden te meer om aan de constructieve oppositie van de VVD steun te verlenen.

Waar het om gaat

Vervolgens sprak de heer Talsma een inleidend woord namens de LMC.

De nieuwste vondst, werkgeversbijdragen voor vakbondsleden, zij het dan tot uitkering komend bij hun pensioenering, achtte spreker o.m. ijzingwekkend. Waar blijft de fierheid van de vakbeweging, die voorheen zo prat ging op haar zelfstandigheid en eigen kracht? Het is duidelijk, dat alleen de zeer krachtige ondernemingen de aderlating kunnen verdragen, zodat het midden- en kleinbedrijf fijn gemalen dreigt te worden tussen de molenstenen van grootindustrie en vakbeweging.

Er bestaat onvoldoende begrip voor de positie van de 350.000 middelgrote en

kleine ondernemers en voor de waarde van de zelfstandige kracht in de samenleving.

Spr. pleitte dan ook voor een juistere inzicht in hun problematiek in en buiten de partij en daadwerkelijke belangstelling voor de ontwikkelingsmogelijkheden van het midden- en kleinbedrijf.

Spr. bood de partijvoorzitter voorts een exemplaar aan van de onlangs door de LMC vastgestelde nota over de p.b.o., waarvan hij de eenstemmig genomen conclusies voorlas:

Kritisch oordeel over de p.b.o.

1e. Bestending van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie, zoals deze uit de Wet op de Bedrijfsorganisatie is voortgekomen, moet worden afgewezen.

2e. Voor zover in uitzonderingsgevallen de behoefte aan handhaving van bestaande publiekrechtelijke bedrijfslichamen kan worden aangetoond, dienen deze zodanig te worden georganiseerd, dat zij in overeenstemming zijn met de democratische grondslagen van ons staatsbestel.

Instelling van nieuwe publiekrechtelijke bedrijfslichamen (met herziene structuur) behoort alleen in uitzonderingsgevallen in overweging te worden genomen en wel indien apert vaststaat, dat zij worden gedragen door een aanzienlijke meerderheid van de betrokken bedrijfsgenoten. In alle andere gevallen dient tot opheffing van bedrijfslichamen te worden overgegaan.

3e. Op de grondslag van artikel 87 van de Grondwet dient een eenvoudige wettelijke regeling tot stand te worden gebracht, die de erkenning, samenstelling en werkwijze van door vrije, private organisaties ingestelde adviescolleges op het gebied van het bedrijfsleven regelt.

4e. In deze regeling kan de financieringsgrondslag voor de werkzaamheden dezer colleges worden opgenomen, bij voorkeur door heffing van opcenten op de handelsregisterbijdragen.

De LMC vertrouwt, dat deze nota (waarvan binnenkort een uittreksel in dit blad zal worden opgenomen en die op aanvraag bij het partijsecretariaat verkrijgbaar is) tot de meningsvorming in de partij zal mogen bijdragen.

Midden- en kleinbedrijf en het regeringsbeleid

Hierover sprak in de middagzitting de heer mr. F. Portheine, lid van de Tweede Kamer. Spr. vestigde er o.m. de aandacht op, dat de Memorie van Toelichting op de begroting van Economische zaken passages bevat, die koud aan doen. Hoe kan men ook anders verwachten van deze regering met een zo sterke socialistische invloed.

Hij achtte in het algemeen de belastingdruk vooral verontrustend door de zeer onbillijke verdeling tussen directe en indirecte belastingen. Deze indeling is bij ons ver af van het billijke verhoudingscijfer 50-50 en scheefgetrokken naar de kant van de directe belastingen, hetgeen de spaarzin en de beloning van inspanning tegengaat. Dat punt is met name, voor de middenstand van betekenis. Het kabinet Marijnen heeft onder sterke VVD-stimulans een belastingverlaging van ruim 1 miljard gebracht. Daarbij werd aandacht ge-

schonken aan het wegnemen van de onbillijkheid van gelijkblijvende belastingdruk bij geldontwaarding. Daarbij werd overigens naast verlaging aan de voet ook aandacht geschonken aan vermindering van de progressielijn. De progressie-gedachte, die o.m. ontleend is aan het niet-ingspanningskarakter van het hogere inkomen, heeft in deze tijd aan betekenis sterk ingeboet, nu hogere inkomens, waarbij deze progressie gaat spelen — en dat geldt al voor inkomens boven f 15.000,- voor een belangrijk gedeelte juist door inspanning wordt verkregen.

Daarnaast is ook het systeem van de inkomstenbelasting verbeterd. Het kabinet-Marijnen had al veel verbeteringen aangebracht ook voor de middenstand van betekenis.

Spr. wil hierbij speciaal noemen de aftrek voor de werkende gehuwde vrouw in de middenstandszaak. Het fixum daarvan staat al jaren op f 2.250,-. Spr. eist van de regering, dat dit bedrag, mede gezien de geldontwaarding, aanzienlijk wordt opgetrokken tenminste tot f 3.000.

En wat doet nu deze regering? Zij verhoogt slechts de belastingen in de directe en de indirecte sfeer.

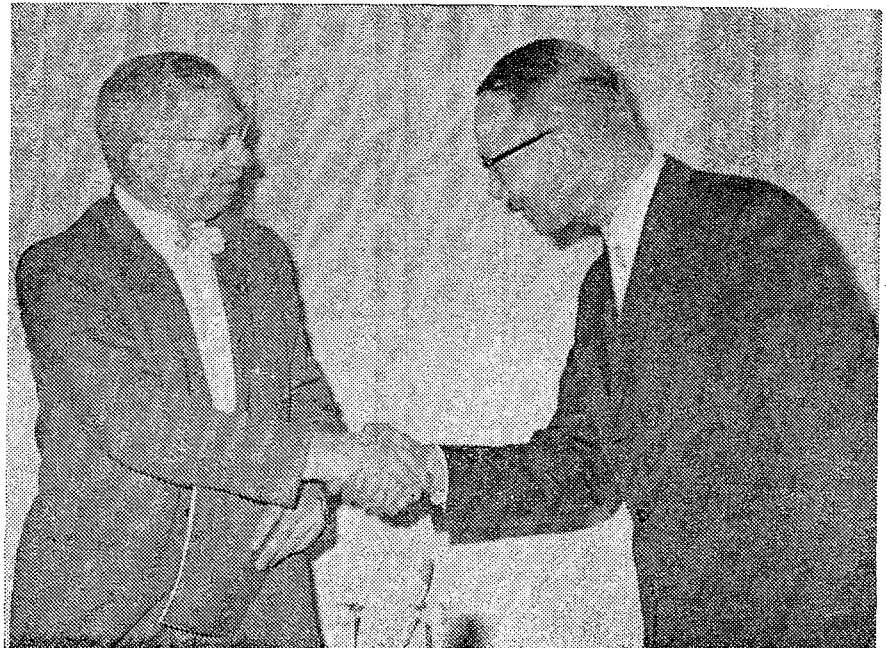
Daarom is ook het plan van de VVD tot vermindering van de stijging der overheidsuitgaven ook voor de middenstand van zoveel betekenis.

Er komt meer vrijheid in de loonpolitiek. Principieel aanvaardbaar, maar op een moment van zodanige spanning op de arbeidsmarkt zonder zeker overheidstoezicht niet zonder grote repressies te realiseren. De middenstand, met name het ambacht zal het er zeer moeilijk door krijgen. Stringente handhaving van het prijsbeleid zou betekenen, dat op de ruggen van de kleine ondernemers de gevolgen van het loonbeleid wordt uitgevochten.

Wat het prijsbeleid verder betreft, gelukkig wordt de mogelijkheid tot individuele prijsbeschikking ingetrokken, maar hoe dienen wij de komende Prijzenwet in dit licht te beschouwen? Het prijsbeleid van deze regering wetligt nog weinig vertrouwen. Het optreden tegen de horeca- en de slagersbedrijven onderstreept dit. Spreker hoopt, dat niet verder zal worden gegaan met verbieden van verticale prijsbinding. Hij keurt het sterk af, dat nu men, hetgeen spreker had voorspeld, niet veel verbetering kan zien, gelet op de reeds bestaande verboden, dat een minister van de Kroon gaat oproepen tot afdingen. Spr. acht dit een minister onwaardig en bovendien een miskenning van de feiten.

Komende tot specifieke middenstandswetgeving besprak mr. Portheine de Winkelsluitingswet: de zaterdagmiddag moet als belangrijkste koopmiddag blijven gehandhaafd, de vakantieregelingen dienen met zorgvuldige afweging van de daarbij betrokken belangen van de di-

Het P.B.O.-rapport wordt door mr. H. P. Talsma, voorzitter van de Landelijke Middenstandscommissie, aan ir. K. v. d. Polsaangeboden.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen.

VAN DER HEEM N.V.:

radio - televisie - grammofoons - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrische handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:

telecommunicatie-apparatuur - professionele elektronische apparatuur

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:

cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische producten.

VOKAP N.V.:

interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE (EMI):

elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v.h. E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen.

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Utrecht, Sneek, Putte (N.Br.).

verse ondernemers te worden vastgesteld.

De Vestigingswet moet niet gezien worden als mogelijkheid tot afsluiting van de bepaalde bedrijfstak, maar tot verhoging van het peil van de bedrijfsuitoefening.

Bij de Wet beperking Cadeauwettel en de Uitverkopenwet betreft men eerst recht het vraagstuk van de regeling van het ordelijke economische verkeer. De bestaande wetten voldoen nauwelijks, een algemene regeling, welke uitvoerig wordt bestudeerd door een commissie onder leiding van prof. dr. J. Zijlstra, kan wellicht uitkomst bieden.

Zijn betoog afsluitend constateert spreker, dat ook organisatorisch de middenstandsproblematiek van betekenis is. De p.b.o. heeft niet de door de voorstanders gedachte versterking gebracht. Nieuwe wegen dienen ook hier te worden ingeslagen.

Regeringsbeleid kritisch bekeken

Hierna was het woord aan oud-minister mr. Toxopeus, die o.m. zeide:

Wel zelden zal een kabinet op zo vreemde wijze zijn tot stand gekomen als het kabinet-Cals.

De uitspraak der kiezers had in 1959 geleid tot het kabinet-De Quay.

De uitspraak der kiezers, alweer, had in 1963 geleid tot de formatie van het kabinet-Marijnen.

Beide kabinetten voerden een beleid gericht op de toekomst van ons land. Beide kabinetten vonden een synthese tussen zorg van de eigen verantwoordelijkheid van de burger en zijn deelzigen van de gemeenschap.

De samenwerking in het kabinet-Marijnen was hecht genoeg om de spanning, die uit het nastreven van deze doelen steeds weer te voorschijn komt, te dragen. Hecht genoeg om een doelbewust beleid te blijven voeren. Zij bleek niet opgewassen tegen het overwinnen van een bij dit alles vrij gering schijnend probleem als de regeling van ons omroepbestel.

Uit de crisis kwam het kabinet-Cals te voorschijn. Aan deze coalitie is de kiezer niet debet.

Meer nog uit de portefeuilleverdeling en de stemmen der ministers dan uit de woorden van de regeringsverklaring, bleek, dat de koers werd gewijzigd.

Men ging en gaat de weg van het stapelen van taak op taak, van uitgaaf op uitgaaf, van niet zien naar een evenwichtige ontwikkeling.

Het kabinet-Cals laat zich graag noemen: „het kabinet van sterke mannen”.

Deze naam mag langzamerhand de lachlust opwekken, toch wordt daarmee nog steeds wel geschermd.

We hebben nu: een nieuw, fris, moedig beleid. Een beleid met visie!

Het is of in Nederland nooit eerder werd geregeerd!

Alle vorige kabinetten hebben, als waren zij desmissionair, de lopende zaken afgedaan. Ademloos wachtten we op dit kabinet-Cals.

Maar: gaat het allemaal zo best? Daarvoor moeten wij allereerst zien naar „sterke man” Vondeling, de sleutelfiguur voor dit beleid

Vondeling

Laat ons zien wat wij aan deze minister hebben:

Vondeling, als oppositieleider de grote verdediger van de rechten van de Kamer (liet hij niet te zijner ere de heren Marijnen en Luns opdraven?) zegt: „De kraan zit dicht en mag niet meer lekken”.

Niemand „nam” dat in de Kamer, zelfs Nederhorst niet. Of de opvolger van Nederhorst het zal nemen weten wij natuurlijk nog niet. Maar Vondeling bond in: goed overleg zal er komen. Nu al zit hij omhoog met zijn belastingplannen en zijn uitgaven. Nu al weten we, dat in de begroting voor circa 250 miljoen pro-memorise posten zitten.

Vondeling, die zichzelf grapjassig zeer geschikt achtte voor zijn ambt, omdat hij op de lagere school al zo goed kon rekenen en zo zuinig was op zijn kermisduiten, „vergist” zich: hij neemt de schoenreparaties op in de lijst van de omzetbelastingverhoging. „Ruiterlijk” wordt dat dan erkend. De reparaties worden geschrapt!

Is dat met de hele begroting precies zo secuur gelopen?

Vondeling, die in de Kamer schrikt van de vele bezwaren, gaat zuinig doen. Hij roept ons allen op om zijn taak te gaan vervullen. Aardig idee, maar een goed minister moet meer van het „doe-het-zelf”-soort zijn.

Vondeling weet nu nog niet waar hij de miljoenen vandaan moet halen om de belastingverlaging-Witteveen in 1967 te betalen. Het gaat „maar” om iets van 600 mln. Wie dan leeft, die dan zorgt.

Vondeling wil de onzalige belasting-spaarbrieven invoeren. Hij blijkt te denken, dat straks ter aflossing dier dingen ongeveer 500 mln. per jaar nodig is. De heer Geertsema heeft het hem uitgelegd: Het gaat bijna 1 miljard kosten. Ook bij het nalezen van de Handelingen blijkt niet, dat hij dat heeft begrepen.

Vondeling verwijt zijn voorganger Witteveen van alles. (Dat is niet gebruikelijk, het hoort zeker ook bij het gedurfde nieuwe). Witteveen weerlegt de aantijgingen. Vondeling heeft geen weerwoord: hij heeft het betoog zelfs niet kunnen volgen.

Vondeling spreekt onwaarheid: hij zegt dat de VVD het luistergeld wil verhogen. Geertsema wijst op die onwaarheid en vraagt herroeping. „Ruiterlijk” alweer, geeft Vondeling Geertsema gelijk. Alleen: het moest er met interrupties uitgetrokken worden.

Vondeling wil niet de „inflatie minister” zijn. Niet slechts de oppositie, ook de regeringspartijen tonen zich met die kreet niet volstaan. Zij vrezen juist inflatie.

De KVP-er Noteboom betoogt in een duidelijke redevouering dat de begroting juist wel inflatoir is.

Zwaarder vonnis hoorde ik over een minister van financiën nooit vellen!

Het betoog is niet weerlegd.

Dat is de man, die als oppositieleider er niet tegenop zag om zonder een enkele reden te vermelden een viertal ministers uit het vorige kabinet onbekwaam te noemen. Mij dunkt, de vraag is gerechtvaardigd, of hijzelf voor het door hem beklede ambt geschikt en bekwaam is.

Bij al, wat over het beleid is gezegd is geen enkel antwoord gegeven op de vraag wat het standpunt van het kabinet ten aanzien van komende loonstijgingen zal zijn.

Ik weet, dat het bezwaarlijk is, daarop vooruit te lopen: het systeem is nu eenmaal, dat het bedrijfsleven eerst aan het woord is.

Dat neemt niet weg, dat een kabinet, als het die zwijgzame houding wil bewaren, in zijn eigen beleid toch moet aangeven, wat het wenselijk acht: „maakt het zich breed in optimisme over onze economie en zet het de uitgaven uit, dan kan het er op rekenen, dat het bedrijfsleven moeilijk bescheiden kan zijn.

Het is niet ondenkbaar, dat de loontrekkenden de uit het regeringsbeleid voortvloeiende prijsstijgingen gaan afwentelen.

Wie worden dan de dupe? Zij die niet kunnen afwentelen: U, mijne heren, de zelfstandigen! Naast alle andere bezwaren richt zich kritiek in hoge mate tegen deze onrechtvaardigheid, dat de zelfstandigen weer het gelag zullen moeten betalen. Dat zou onaanvaardbaar zijn!

Het kabinet van sterke mannen heeft voorts iets meegemaakt wat ik nog nooit eerder zo heb gezien: het moet zijn eigen plannen herzien. Het krijgt niet de 240 mln. van de omzetbelasting op textiel en schoenen.

Het plan van de VVD zou het kabinet

Van r.n.l. mr. E. H. Toxopeus, H. J. L. Vonhoff en mr. F. Portheine.

uit de zorgen helpen, maar die weg is politiek afgesloten. Wat dan wel?

Het is ongelooflijk hoe snel en grondig de heren 's lands zaken en zichzelf in de nesten hebben gewerkt.

Zoiets is inderdaad geheel nieuw!

En inmiddels heeft de heer Vondeling zijn „imago” grondig bedorven.

Wat bij zulk een beleid van de begroting voor 1967 moet worden verwacht is wel duidelijk.

Cals zei: „Landsbelang eist dit kabinet”.

Wij stellen daartegenover, dat het landsbelang eist, dat het niet dit kabinet is!

Slotwoord

Nadat het daverend applaus, dat mr. Toxopeus beloodde, was verklonken bracht voorzitter mr. H. P. Talsma, allen, die aan het welslagen van deze dag hadden medegewerkt, dank.

Het komende jaar wordt men bij de Staten- en gemeenteraadsverkiezingen voor de keuze gesteld. Zorg er voor, dat die weloverwogen en verantwoord is! De VVD is van nature een partij van en voor de middenstand. Met deze opwekking werd de geslaagde Middenstandsdag gesloten!

v. d. L.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16. Haarlem.

Vragenlijst beginselprogramma

HET beginselprogramma is 'een belangrijke aangelegenheid in onze partij en wij moeten het er weer verscheidene jaren mee doen. Het is dus gewenst, dat alle partijleden zich er in verdiepen, ook de vrouwelijke.

Om het de vrouwengroepen wat gemakkelijker te maken deze omvangrijke stof te bespreken, is er een lijstje van 10 vragen opgesteld, dat de aandacht op enkele punten vestigt. Niet op alle, maar wij hopen dat van het een het ander komt.

Een aantal stuks van deze vragenlijst (nr. XIV) zijn, zoals steeds verzonden via de centrale-vertegenwoordigers.

Meer exemplaren zijn te krijgen bij het adres genoemd boven deze rubriek.

Nationale Vrouwen Raad

De N.Vr.R. houdt op 16 november a.s. een vergadering in het stadhuis te Utrecht (van 10 tot 4 uur). Behalve een aantal verslagen wordt besproken: „Overbelasting van middelbare scholieren door te veel huiswerk”. Wie er heen wil gaan, moet zich onmiddellijk aanmelden bij de N.Vr.R. p/a mev. R. V. R. Hes-Polak, Koninginnegracht 1c, Den Haag. Wij ontvangen de aankondiging in feite te laat, wat tegenwoordig meer gebeurt. Kosten f 2.—; lunch f 1.—.

Naar Perzië

DE Internationale Vrouwen Raad houdt van 14 tot 26 mei 1966 een congres in Teheran, Perzië. De K.L.M. heeft „zeer aantrekkelijke suggesties ter minisering van de kosten gedaan”. Aanmelden vóór 1 december a.s. eveneens Koninginnegracht 1c, Den Haag.

Conferentie-nabetrachting

DE vrouwengroep Almelo hield een bijeenkomst, waarop een paar deel-

neemsters aan de conferentie verslag uitbrachten, mede aan de hand van de uittreksels van de lezingen, die wij de vorige week vermeldten. Over de verschillende problemen ontstond een levendige discussie

V.A.C.'s en modelwoningen

GRONINGSE en Harense V.V.D.-vrouwen brachten een geslaagd bezoek aan twee modelwoningen in de Groningse nieuwe wijk de Paddepoel. Een van de woningen was ingericht onder toezicht van provinciale en plaatselijke Vrouwen Advies Commissie voor de woningbouw. In de provincie Groningen komen die V.A.C.'s veel voor. Zij geven advies over te bouwen huizen; advies van huisvrouwelijk standpunt. Ook huishoudelijk inzicht is nodig. Niet alleen financieel en technisch zal een woning werkelijk doelmatig zijn.

Bij dit bezoek gaf mev. D. Elema-Bakker een toelichting over doel en werkwijze van de V.A.C.'s, die naar onze indruk nog niet overal in het land voldoende bekend zijn. Het bovenstaande is overgenomen uit een veel langer verslag van mevrouw S. A. van der Laan-Koppus

Economische en Sociale tekorten moeten grondig worden bestudeerd

(Vervolg van pagina 3)

kante taak, ruimer blik verkregen zullen hebben.

Hiermede hoop ik voldoende toelichting te hebben gegeven op de puntsgewijze opsomming van ir. A. Franke, destijds geuit op het congres van de Kamercentrale Leiden.

Voor de vorige beschouwingen zie VVD van 7 oktober en 4 november.

Bussum, D. H. Meyer

LITERATUUR:

Antweiler, Prof. dr. Anton: Entwicklungshilfe, Versuch einer Theorie. Trier. 1962.

Berkelbach van der Sprenkel, Dr. J. W. e.a.: De Pelgrimstocht der Menschheid. de Haan Utrecht, 1948.

Dumont, Prof. dr. René: L'Afrique Noire est mal partie. Paris 1962.

Hesse, Prof. dr. Kurt: Entwicklungsländer und Entwicklungshilfen usw. Berlin 1962.

Ned. Gesprek Centrum No. 25: Ontwikkelingsgebieden, Kampen 1962.

Parkinson, Prof. C. Northcote: East and West. London 1963.

Vageler & Renz, Paul & Kurt: Brasilien, Gigant der Zukunft. Haack, 1957.

Winkler Prins: Historische Encyclopedie.

N.V. RIJNSTAAL
v/h J. W. Oonk & Co.
Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE
VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

„Houdt de Vrijheid hoog!”

WEGENBOUW

TE SIEPE
ZWOLLERKERSPEL

STAAL
CONSTRUCTIES
voor elk project

Garages   Fabrieksgebouwen   Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ

LATUMERD
N.V.

DIRECTEUR: A. CALJE
TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

J. Vermaas' Scheepvaart Bedrijf N.V.

Reders en managers van zeeschepen
kleine en grote handelsvaart

CARGADOORS
BEVRACHTINGSAGENTEN

Schiedamsevest 91-93   telefoon 116400*
ROTTERDAM   telex 22153 (2 lijnen)

V. N. K. KANTOORMACHINES

VICTOR   *schrijvende tel- en rekenmachines*

TRIUMPH   *Schrijfmachines*

V.N.K.
ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN

Franco levering   Boekhoudmachines

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.
Beukelsdijk 160 - Tel. 010-25 1052 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

Voor Buig- en Zetwerk
op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10
CAPELLE A. D. IJSSEL

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES
op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN
zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en internationaal bekend!
vraag prijs en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK
PAUL & VAN WEELDE N.V.
'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

STM SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

FGH **FRIESCH-GRONINGSCH HYPOTHEEKBANK N.V.**
EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN
EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

b

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

Verkorting van de universitaire studieduur

Minister Diepenhorst ontwijkt de problemen

(Ingezonden)

Blijkens de opmerkingen van minister Diepenhorst in een interview met het blad „Student”, gedeeltelijk geciteerd in het hoofdartikel van L. M. in „Vrijheid en Democratie” van 2 september, acht ook deze bewindsman, evenals zijn voorgangers Cals en Bot, de studieduur aan de universiteiten en hogescholen één van zijn voornaamste zorgen.

De voornaamste redenen voor het feit, dat de studieduur een centraal probleem vormt bij het beleid inzake universiteit en hogeschool zijn:

- de vrij algemene klacht, dat de leeftijd der afgestudeerden op het moment dat ze een maatschappelijke functie aanvaarden te hoog is; een vergelijk met het buitenland in dit opzicht is vaak ongunstig.
- het bestaan van een groot verschil tussen de nominale studieduur (aangegeven in de faculteitsprogramma's) en de feitelijke.
- het gevoel, dat beide eerstgenoemde redenen een extra druk verschaffen aan de moeilijkheden, waarmee de hogescholen en universiteiten kampen tengevolge van de enorme uitbreiding van het aantal studenten en het tekort aan ruimtelijke en personele voorzieningen.

Met name ten aanzien van het eerste punt zal ook de wijze, waarop bij uitvoering van de Mammoetwet selectie en tempo bij het middelbaar onderwijs geregeld zullen blijker te zijn, een rol spelen. Speculaties hierover hebben echter in het huidige stadium geen zin. Voorlopige concentratie op het wetenschappelijk onderwijs is derhalve gerechtvaardigd.

De voornaamste uitlatingen van de beide vorige ministers zijn wel geweest: „Deze normale studieduur zou ik, behoudens een enkele uitzondering, willen stellen op vijf jaar tot het doctoraal examen, zijnde de maximale studieduur, die ik in de huidige tijd maatschappelijk nog verantwoord acht” (mr. Cals op 23 juli 1963 in zijn testament aan de Academische Raad, waaraan mr. Bot later in de Eerste kamer de verder niet geadstrueerde opmerking toevoegde „niet te zullen terugschrikken voor ingrijpende maatregelen”, waarmee hij overigens een passage herhaalde uit de eerder geciteerde nota van zijn voorganger.

Overheidsingrijpen in de zin van een verplichte limietstelling van vijf jaar voor de verschillende studierichtingen, zonder dat structurele maatregelen aangaande opbouw van de studie en organisatie van het onderwijs er mee gepaard gaan, kan slechts vermindering van het rendement of nivellering van de kwaliteit betekenen. Ofwel de bestaande en zich zelfs nog uitbreidende leerstof wordt samengeperst in een kortere periode, ofwel er vindt een willekeurig schrappen van onderdelen plaats. Hoewel mr. Cals met zijn arbitraire limietstelling vooral druk wilde uitoefenen op de secties van de Academische Raad bij hun arbeid aan de herziening van de examenprogramma's der verschillende studierichtingen had en heeft zijn stellingname een verkeerd psychologisch effect.

De inspanningen worden licht gericht op een studieduurverkorting zonder meer. In wezen is echter vooral een rationalisatie-politiek vereist, die aanvangt bij de grondslagen van het w.o. en een nieuwe opzet beoogt. Of mr. Bot een limitering zonder meer beoogde, dan wel een andere bedoeling had met zijn „overheidsingrijpen”, is in de mist van zijn kortstondig bewind gebleven.

MINISTER DIEPENHORST

... de studieduur één van zijn voornaamste zorgen ...

Geen fris geluid

Bestond in dit geval het besef, dat ministeriële leiding dringend noodzakelijk is, zij het bij Cal. concreter dan bij Bot, thans komt een nieuwe minister met een nieuw, doch verre van fris geluid: „De studieduur is een kwestie, die natuurlijk in de eerste plaats de universiteiten en hogescholen aangaat. Vanuit het departement kan men bepaalde wensen kenbaar maken, kan men misschien ook soms op bepaalde noodzaken wijzen, maar een rechtstreekse macht aanstonds voor het departement ter zake van de studieduur op te eisen, dat gaat natuurlijk wel wat ver. Vooral onder de huidige omstandigheden (mr. I.A. Diepenhorst in „Student” van 30 augustus).

Inplaats van de wellicht te eenzijdig maatschappelijk georiënteerde visie van mr. Cals, gedraagt minister Diepenhorst zich in zijn eerste openbaar getuigenis als een struisvogel in de woestijn. Het op zich zelf juiste principe, dat universiteit en hogeschool in de eerste plaats zelf voor verbetering moeten zorgen maakt hij tot een illusie, wanneer hij niet beseft, zelf het programma en het gereedschap te moeten verschaffen.

De hoofdlijnen van dat programma zijn gebaseerd op de erkenning, dat de studieduur bepaald wordt door een sa-

(Bijgaand artikel werd reeds geruime tijd geleden geschreven doch moest wegens plaatsgebrek helaas blijven overstaan. — redactie)

menspel van inhoudelijke en structurele factoren:

I. inhoudelijke factoren: de wijze waarop de individuele studie-carrière van de studenten verloopt is nog nooit het voorwerp van systematisch onderzoek geweest. Waar het hierbij vooral gaat om subjectieve gegevens en men niettemin tot een zo goed mogelijke objectieve normstelling wil komen, is een dergelijk onderzoek onontbeerlijk.

De methodiek van onderwijs en studie is natuurlijk van groot gewicht voor de wijze, waarop het onderwijsprogramma wordt verwerkt en het tempo, waarin dat geschiedt.

Is studiebegeleiding geoorloofd? Zijn werkcolleges nuttiger dan hoorcolleges? Al dergelijke vraagstukken moeten voortdurend worden onderzocht. Een belangrijk facet vormen de examenmethoden, die moeten toetsen wat ze beogen te toetsen en die bovendien een van jaar tot jaar constante geldigheid moeten bezitten.

In dit verband dient de overheid twee dingen boven alles te stimuleren:

- het oprichten van instituten aan de universiteiten en hogescholen, belast met onderwijsresearch, met het onderzoeken van subjectieve studieduurbepalende factoren en met het geven van adviezen op het terrein van het onderwijs en de examens.

- het plegen van regelmatig en verplicht overleg over de studieprogramma's en wat daarmee samenhangt in studieraden, waarin naast hoogleraren ook leden van de wetenschappelijke staf en studenten zitting hebben.

II. structurele factoren: De stof wordt gedoceerd binen een bepaalde studieopbouw. Deze is traditioneel uniform en werkt expansiviteit in de hand, een tendens, die doorbroken moet worden.

Inplaats van van bovenaf te limiteren, moet van onderaf een nieuwe opbouw worden verwezenlijkt, gebaseerd op de principes van concentrische uitbouw van de basisstof en het bereiken van differentiatie door alternatieve afstudeermogelijkheden te creëren.

De eerste studiefase, die van de propaedeutische dient als basis voor het eerste principe en moet niet alleen representatief zijn voor de gekozen studierichting maar ook een positief-selecterende werking bezitten; na deze fase moet de student een antwoord kunnen geven op de vragen: wat wil ik? wat kan ik?

Twee eindstations

Belangrijker nog door zijn direct effect op de studieduur is het tweede principe. Uitgaande van de gedifferentieerde doelstellingen van het w.o.: „opleiden tot het zelfstandig beoefenen van de we-

tenschap” en „voorbereiding tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen” moeten beide respectievelijk het accent krijgen op twee verschillende eindstations. Deze differentiatie is in het bijzonder noodzakelijk bij de technische wetenschappen, de economie en de wis- en natuurkunde. Zij kan worden bereikt door na de fase van onderbouw, de propaedeutische, een fase te plannen die in een periode van drie kwart van het huidige ingenieurs- of doctoraal examen leidt tot een voor de praktijk geschikte en daarop afgestemde integratie van de wetenschappelijke leerstof. Na deze fase bezit men de titel „baccalaureus”.

Zij, die zuiver-wetenschappelijke ambities hebben, zetten de studie voort tot het doctoraal en bekronen het geheel waarschijnlijk met een promotie, daartoe in staat gesteld door het verlenen van post-doctorale nazorg van de zijde van de universiteit.

De wet biedt onzekerheid ten aanzien van de studieopbouw. Met betrekking tot een als boven omschreven propaedeutische zijn allerlei ontsnappingsclausules mogelijk. De vorm van het baccalaureaat en zijn plaats in de studieopbouw zijn onbestemd. Opheffen van deze onzekerheid is een tweede taak voor de minister. In zijn metamorfose van hoogleraar tot bekleeder van dit ambt zal mr. Diepenhorst zelf de bouwstenen moeten verschaffen en de universitaire wereld helpen zijn krachttoer te verrichten.

Leider: C.W. VAN SEVENTER.

ALLERHANDE

Tendens naar grotere wagens en meer parkeernood

Men mag zich afvragen of de auto-industrie zowel als het auto-kopend publiek wel op de juiste wijze bijdragen aan het zoeken naar een oplossing van de alom heersende parkeernood.

De zo pas gehouden autotentoonstelling te Frankfurt toonde namelijk aan, dat de produktie zich eerder toelegt op middenklasse- dan op kleine wagens.

Het heet zelfs, dat de tijd van de werkelijk kleine wagen aan het verglijden is. Dat de tijd van welvaart, welke wij beleven, de vraag naar grotere wagens doet toenemen, mag aan de ene kant een verheugend verschijnsel zijn, aan de andere kant doet zij de parkeernood in versnelde mate toenemen.

Wat niet direct een verheugend verschijnsel genoemd kan worden. Speciaal voor het beroepsvervoer niet.

„Personenvervoer”
1 oktober 1965

De andere jeugd. Zeker, er is een andere jeugd dan die van de nozems en de provo's en een die hoogstwaarschijnlijk zelfs 99% is en misschien nog meer van de totale jeugd van ons land. Immers, de nozems en de provo's vormen zeker geen 1% van de jeugd. De jeugd beneden de dertig jaar is meer dan de helft van de bevolking, naar schatting 6,5 miljoen mensen. Zouden er dan 65.000 nozems en provo's zijn? Het is moeilijk denkbaar. In wezen zijn deze lieden zielige jongens en meisjes, die zonder enige originaliteit film- en televisiehelden in stem en kleding nappen.

(„Hier Rotterdam” - 29/10)

„Maak de V.V.D. sterk!!”

U DOET ER GOED AAN OM OOK DE WAERDYE IN UW TOEKOMSTVOORZIENINGEN TE BETREKKEN

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

termijnsparrekening - 3 mnd. opz. **4 1/2 %**
termijnsparrekening - 6 mnd. opz. **4 3/4 %**
deposito's - 1 jaar fixe **5 %**

INLICHTINGEN WORDEN GAARNE VERSTREKT DOOR ONZE KANTOREN

AMSTERDAM
TEL. 271181
HERENGRACHT 571/3
GIRO 248741

ROTTERDAM
TEL. 287170
SCHIEKADE 73
GIRO 29565

DEN HAAG
TEL. 184955
NOORDEINDE 23
GIRO 18138

UTRECHT
TEL. 15851
KR. NWE GRACHT 6
GIRO 75651

FORUM-BANK AMSTERDAM

MINDER BELASTING BETALEN

Als U de inkomstengarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstengarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht. Inlichtingen over deze inkomstengarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

autolakken vernissen
industrielakken
scheepsverven
constructieverven
muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

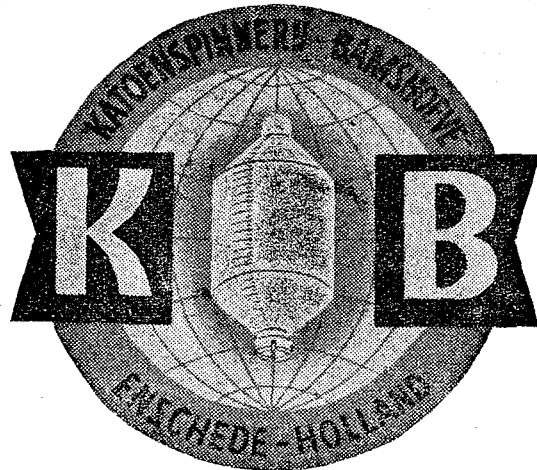
Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

Spinners en Twijners
van

Weef- en Tricotgarens

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

**Belangrijk debat
in Rotterdam**

(Zie pag. 3)

Prijscontrole

PRIJSCONTROLE, prijsbeheersing, prijsbewaking, hoe het ook genoemd wordt, is voor een liberaal een moeilijk verteerbaar verschijnsel, behorende bij de moderne economische politiek. Wie vertrouwen heeft in de vrije markt en in de concurrentie, is geneigd meer waarde te hechten aan de werking hiervan dan aan een door de overheid ingestelde prijscontrole. Het is een oud grapje, daterend uit de eerste wereldoorlog, toen onder leiding van minister Lely besloten was tot drooglegging van de Zuiderzee, en minister Posthuma de schaarste hoopte te beheersen door maximumprijzen, dat de goedkoopste manier voor die drooglegging het stellen van een maximumprijs voor Zuiderzeewater zou zijn, want dan verdween het vanzelf van de markt.

Omgekeerd heeft het liberale beginsel zich ook steeds verzet tegen prijskartels, of trusts, gevormd ter beheersing van de markt en uitschakeling van de vrije concurrentie.

Het was alleen in tijden van nood dat een prijszetting kon worden aanvaard. In een belegerde stad b.v. Voor de oorlog, ten tijde van de crisis der jaren '30 hebben wij een soort van prijsregeling gekend om de sterke prijsdaling te mitigeren door middel van contingentering van de invoer, hetgeen weinig of niets heeft uitgewerkt om die crisis te bezweren.

Na de oorlog is prijscontrole als onderdeel van de moderne economische politiek een permanent wapen geworden in het economische arsenaal van de overheid. Dit hangt samen met de ordening van het geldwezen, dat niet meer als vroeger een automatische rem kent, gelegen in de gouden standaard. Wij hebben een „managed” geldwezen en bij dit „management” hoort een toezicht op de prijzen, thans om een economisch en monetair ongewenste prijsvorming tegen te gaan.

Of het echter een effectief wapen is?

Het is met die prijscontrole als met zoveel andere dirigistische maatregelen, die na de oorlog door de noodtoestand waarin ons land toen verkeerde zijn gecontinueerd

of werden genomen. Wij kenden aanvankelijk zelfs een „prijsdictator”, de directeur-generaal van de prijzen.

Naarmate de normale marktverhoudingen terugkeerden, kon de prijsbeheersing worden gemist, maar als bij veel van dergelijke maatregelen zijn zij taai van leven en overleven zij vaak hun werkelijke bestaansrecht.

* * *

TOEN minister Zijlstra de portefeuille van Economische Zaken beheerde, heeft hij de handhaving van de prijscontrole eens verdedigd, door haar te vergelijken met de veiligheidsklep op een locomotief. Dus reeds als een secundair middel, dat eigenlijk meer dient ter registratie van een bepaalde ontwikkeling dan tot een effectief beleid. Maar om even bij dit beeld te blijven: Wanneer men de veiligheidsklep vastzet kan de stoomketel springen. Niet door prijszetting, maar door andere middelen moet men in de ongewenste marktsituatie verandering zien te brengen.

Reeds onder minister Andriessen was er een neiging om de prijsbevoegdheden van de regering te gebruiken voor specifieke doeleinden die met de conjuncturele bedoeling van die bevoegdheden betrekkelijk weinig te doen hadden. Wij herinneren aan de befaamde kwestie van de toegangsprijs voor de Schevening-

se pier. Dit was iets, dat, met de kosten van levensonderhoud vrijwel geen verband had. In de gedachtengang van onze tegenwoordige minister van financiën zou een dergelijke prijsverhoging zelfs consumptiebeperkend moeten werken!

Op het gebied van de voorziening in de eerste levensbehoeften is sinds jaar en dag de marktsituatie zodanig, dat men hier en daar zelfs van een moordende concurrentie spreekt. Die concurrentie, de vrije prijsvorming, garandeert, beter dan welke prijsbeheersing ook, een zo goedkoop mogelijke voorziening in die behoeften.

Minister Den Uyls beleid toont aan, dat hij hetzij met politiek oogmerk, hetzij uit een aangeboren ideologische zin tot regelen, zijn bevoegdheden zoveel mogelijk wil uitbuiten. Maar de gebieden waarop hij zijn pijpen richt, tonen wel aan, dat hier het verband met de enige bestaansredenen van die bevoegdheden: voorkoming van verdere geldontwaarding en sociaal niet verantwoorde prijzen, tamelijk ver te zoeken is.

Het begon met de Horeca-prijzen die volgens de minister te sterk verhoogd zouden zijn. Het geldt hier over het geheel volkomen vrijwillige bestedingen, die met nooddrift niet veel uitstaande hebben. De voornaamste reden van het duurdere worden van deze consumpties is gelegen in de reusachtige stijging van de personeelskosten, iets waar-

aan minister Den Uyl niet veel kan — en misschien ook niet wil — veranderen. Overigens zorgt ook hier de vrije economie al voor een correctie: de zelfbedieningszaken, automaten e.d., die voor een „sociale” voorziening in dit opzicht zorgen.

Van enige merkbare invloed op de kosten van het levensonderhoud door deze actie van minister Den Uyl is tot nu toe weinig of niets gebleken.

* * *

THANS richten de pijlen van de prijscontrole zich op het slagersbedrijf. De rundvleesprijzen zijn volgens een nota van de minister te hoog, zoals een onderzoek van departementswege heeft uitgewezen. Wij beschikken niet over gegevens. Wij kunnen evenmin de gegevens van het bedrijf schap dat prompt de minister van repliek diende, beoordelen. Nog minder of de berekende marges in het slagersbedrijf te hoog of te laag zijn (overigens betrekkelijke begrippen).

Wel kunnen wij weten: (1) dat er in het slagersbedrijf een zeer grote concurrentie bestaat; 2. dat het verbruik van rundvlees zeer elastisch en flexibel is door zeer veel uitwijkmogelijkheden (varkenschapenvlees, vis ei, enz.) en doordat het gezinsgebruik gemakkelijker en zonder schade kan worden besnoeid dan bij andere levensmiddelen.

Dit alles geeft ons meer vertrouwen in de vrije werking van de natuurlijke economische krachten dan in eventuele maatregelen van minister Den Uyl. Bovendien: Hoe is het mogelijk de zo uiteenlopende kwaliteiten als bij rundvlees onder één noemer te brengen?

Wij zijn thans met onze rundvleesprijzen (waarschijnlijk door de wereldschaarste aan rundvlees tengevolge van de droogte van enkele jaren geleden in het grootste exportland, Argentinië) op het befaamde „Europees niveau” beland, dat voor andere prijsvormingen als b.v. het loon, ons als noodzakelijk wordt voorgehouden.

Waarom minister Den Uyl zijn prijsactiviteiten vooral richt op Horeca-, slagers- en andere middenstandsbedrijven is niet duidelijk. Is het een geldingsdrang, nu hij zijn bevoegdheden onder de Prijzenwet feitelijk niet goed meer kan gebruiken voor de meeste artikelen, die voor de kosten van levensonderhoud en dus voor de handhaving van het algemene prijspeil, langzaam aan overbodig geworden zijn? Men zou het haast gaan denken.

Wanneer de regering de waarschuwing van dr. Holtrop indachtig, nu eens eerst begon met een actieve anti-inflatiepolitiek zou dit minister Den Uyl veel ondankbaar werk uit de hand kunnen nemen. En hier geldt dan allereerst het „Charité, bien ordonnée”: Laat minister Vondeling dan beginnen zijn uitgavenpolitiek wat te herzien.

J.v. G.

LUISTERT NAAR

**de stem
van de V.V.D.**

V.V.D.-ZENDTIJD AFGESTAAN AAN J.O.V.D.
FLITSEN VAN HET OP 6 EN 7 NOVEMBER 1965
TE SCHEVENINGEN GEHOUDEN J.O.V.D.-CONGRES

MAANDAG, 22 NOVEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de
zender Hilversum II (298 m).

Uit de partij

Kamercentrale Groningen vergadert op 27 november a.s.

De Kamercentrale Groningen zal op zaterdagmiddag 27 november a.s. weer bijeenkomen ter bespreking van de kandidatenlijsten voor de verkiezing van leden van Provinciale Staten.

Kamercentrale Drenthe komt op 24 november bijeen

De najaarsvergadering van de Kamercentrale Drenthe zal worden gehouden op woensdagavond 24 november a.s. in

Nog eenmaal ruilverkaveling en recreatie

Tot mijn verbazing trof ik in ons blad van 4 november jl. opnieuw een uitvoerig artikel van mr. J. A. Freseman Gratama te Den Haag aan over ruilverkaveling en recreatie, terwijl, de redactie destijds had besloten de lange discussies te beëindigen en mij om een afsluitend onderschrift verzocht.

Ik mis thans de tijd en de lust om nogmaals deze discussie voort te zetten, temeer daar ik bij het lezen van dit artikel tot de conclusie kom, dat de heer Gratama de praktijk van de ruilverkaveling niet kent en zijn indrukken alleen put uit negatief gestelde artikelen over de ruilverkaveling.

Ik ben echter gaarne bereid om voor belangstellende lezers een excursie door een ruilverkavelingsgebied te organiseren. Dan kan men van de werkelijkheid kennismaken en de vooruitgang zien.

Mocht voor een dergelijke excursie belangstelling bestaan, dan verzoek ik de lezers dit aan de redactie mede te delen.

Ir. L. G. OLDENBANNING

(Door een betreuwenswaardig misverstand werd de discussie heropend, hetgeen inderdaad niet in de bedoeling lag. Wij zijn de heer Oldenbanning zeer erkentelijk voor zijn efficiënte en positieve reactie. Overigens: de discussie is nu werkelijk gesloten. - Redactie)

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 134 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

één der zalen van hotel Overcingel te Assen. Aanvang 7.30 uur precies.

Na een inleiding van mr. F. Korthals Altes, lid van het dagelijks bestuur der partij, zal o.m. aan de orde komen de bespreking van de kandidatenlijst voor de Provinciale Staten.

Prof. Witteveen te Bilthoven

Op 22 november a.s. spreekt oud-minister prof. dr. H. J. Witteveen in Hotel Heidepark te Bilthoven in een openbare vergadering van de afd. de Bilthoven van de VVD over „Het financieel-economisch beleid van de regering Cals”.

Mevr. Stoffels-van Haften spreekt te Soestdijk

Ons Tweede Kamerlid mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haften hoopt op maandagavond 22 november a.s. voor de afd. Soest-Soesterberg te spreken over het wel zeer actuele onderwerp: Waarom ons tegenplan?

De bijeenkomst zal worden gehouden in het Oranje Hotel te Soestdijk (gelegen bij de bushalte Nieuwerhoek aan de Rijksstraatweg). Aanvang 8.00 uur. Ook belangstellenden uit andere afdelingen zijn van harte welkom.

COÖRDINATIEPLAN VAN DE KAMERCENTRALE DORDRECHT

Een coördinatie-plan van de Centrale Dordrecht heeft bij de afdelingen volledige instemming gevonden, namelijk spreiding van vergaderingen.

De plannen voor 1966 zien er als volgt uit.

Aan te houden dat:	Concentratie:
1e week januari	- Westland
laatste week januari	- Maassluis en omstreken
1e week februari	- IJsselmonde
laatste week februari	- Flakkee
1e week maart	- Vijf Heren Landen en Delft en omstreken
laatste week maart	- Dordrecht en omstreken
1e week april	- Alblasserwaard en Voorne en Putten
laatste week april	- Den Haag en de Hoekse Waard
mei	- Rotterdam, Rijnmond

Deze Burger

wil in dit blad een eerlijke bekentenis doen: hij begint steeds meer over te hellen naar het provoïsme. Het lijkt mij eerlijker, dit maar liever ronduit te zeggen en U niet onverwacht voor het feit te stellen, dat U in uw krant leest, dat ik de hoofdpersoon ben geweest van een happening ten Binnenhove.

Het grote verlovingsdebat ligt al weer achter ons en meneer Schmelzer en meneer Nederhorst zijn al lang weer goed op elkaar. Dr. Einaar is niet boos meer en ik ben de woordelijke tekst van de rede van de heer Jongeling alweer vergeten. Alles vloeit. Naar de vergetelheid. En sneller dan ooit.

Maar het gaat allemaal zo gezapig. Het is „geachte afgevaardigde” voor en „geachte afgevaardigde” na. Er komt eens een lachertje, waarvan de oorzaak (wat mij betreft) altijd verborgen blijft — maar van enige gepassioneertheid is geen sprake. Zelfs geen stemverheffing, laat staan handgemeen.

„Constructieve oppositie” klinkt heel mooi, maar wat heb je d'r an. DESTRUCTIEVE oppositie moet ik hebben. Meneer Geertsema, die meneer Smallembroek op z'n gezicht slaat; meneer Joekes die meneer Vondeling het glas spraakwater op z'n kathedertje in het gelaat smijt; een beetje stinkbommen; een wolkje niespoeder, kortom, een weinig levendigheid.

Zó is 't óók maar niets.

Ik zie het enige heil in een principieel, streng doorgevoerd en toegepast provoïsme.

Potten verf omkeren over het hoofd van meneer Van Thiel; de auto's van geachte afgevaardigden wit verven; muizen loslaten; klapsigaren — kortom: een beetje levendigheid in die stroperige vergaderingen, die passieloze bijeenkomsten waar ingetogen kleinburgerlijkheid het trage tempo bepaalt.

Ik heb een beginnetje gemaakt door een brandalarm in werking te stellen, maar ik wil eerlijk bekennen, dat dat een mislukking is geworden. Die op zichzelf goede grap versmoorde in de wollige onbewogenheid van de dames en heren.

Hier moeten drastischer middelen worden toegepast. Het Nederlandse provoïsme heeft zeer duidelijk LEIDING nodig van iemand, die de happenings coördineert en ze bovendien in dienst stelt van het landsbelang. Het Spui in Amsterdam is er de plaats niet voor. Dat ligt te ver buiten de wandelgangen der grote heren.

Néé, op hun eigen werkteerren moeten zij geconfronteerd worden met wat in ons, de jeugd, leeft.

Wanneer U eerstdaags hoort, dat de heer Samkalden, druipend van de verf over het Binnenhof naar het Plein rende — dan moogt U gerust zeggen: „Dat was móói werk van

Deze Burger

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

Bokma *het allerbeste!*
Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

Nieuws uit de Liberale Internationale

Een commissie uit de Liberale Internationale onder voorzitterschap van de heer D. W. Dettmeijer heeft op 7 november te Brussel langdurig vergaderd ter bespreking van de vraag of een eventuele Oostenrijkse groep van de Liberale Internationale tot de Liberale Internationale zou kunnen worden toegeelaten.

Bij een gedeelte van de besprekingen waren enige vooraanstaande Oostenrijkse liberalen aanwezig.

Liberale partijen in andere landen

Op een goed bezochte bijeenkomst van de leden van de wijkbesturen van de afdeling Den Haag van onze partij heeft de

heer D. W. Dettmeijer, secretaris van de Groep Nederland van de Liberale Internationale, gesproken over „Liberale partijen in andere landen”, waarbij hij verschillende feiten en gegevens mededeelde over de organisatie en ontwikkeling van deze partijen.

Tevens besprak de heer Dettmeijer de samenwerking in de organisatie van de Liberale Internationale.

Na deze inleiding werden vele vragen gesteld, waarna voorzitter Rietveld onder dankzegging aan inleider en vragenstellers de vergadering sloot.

WIS

Gispens-Culemborg
Stalen meubelen

den

**FABLO
COMMODORE
WHITE**

U slaagt
uitstekend bij

GERRITZEN

HERENMODES

Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG - TEL. 33 64 18

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (0 1850)

VREEMDE VRAAG

★ ★ „Is het juist dat de staatsloten
★ nog steeds in zeer korte tijd zijn
uitverkoocht? Verdient het, indien dit
inderdaad het geval is, geen overwe-
ging tot uitbreiding van het aantal
beschikbare loten over te gaan?”

Ziehier een van de ruim honderd
vragen die in het voorlopig verslag
van de vaste commissie voor financiën
uit de Tweede Kamer over de begro-
ting van minister Vondeling zijn ge-
steld.

Helaas blijven de vragenstellers ano-
niem. Dat is jammer, aangezien de be-
treffende vraag van een ontstellende
naïviteit getuigt. Een ieder, die ook
maar enige belangstelling weet op te
brengen voor hetgeen onder de men-
sen leeft, weet, dat met name in de
grote steden, men in de rij staat om
het begeerde lot te bemachtigen.

Het „nieuwe systeem” van de staats-
loterij draait nu ongeveer een jaar. Er
werd veel ophef van gemaakt, doch
het voorzag nauwelijks in een behoefte
omdat er veel te weinig series werden
uitgegeven. De overheid liet alles ech-
ter zoals het was en dwong haar bur-
gers tot een gokje in het buitenland,
waartegen zij zulk een onoverkome-
lijke bezwaren heeft.

Nogmaals: een vreemde vraag over
een overigens niet minder vreemde
politiek.

STADSERVOER

★ ★ Mr. F. E. Spat, voorzitter van de
★ Algemene Verladers en Eigen-
vervoerders Organisatie (EVO) heeft
in de jaarvergadering te Utrecht ge-
pleit voor een onbelemmerd vervoer
in de binnenstad. Afsluiting van be-
paalde stadskernen voor dit vervoer
zou volgens hem kunnen leiden tot een
ramp voor handel, industrie en mid-
denstand.

De goederen, aldus mr. Spat, moe-
ten door de deur van de winkel of
magazijn worden gebracht op tijdstip-
pen dat het bedrijf geopend is. Mr.
Spat zag voorts weinig heil in het
brengen van de goederen naar een be-
paalde centrale opslagplaats aan de
rand van de stad.

Het betreft hier ongetwijfeld een
ingewikkeld probleem, dat echter door
het door de heer Spat ontwikkelde
standpunt geen oplossing vindt.

Onze binnensteden worden in toe-
nemende mate verstopt door grote
vrachtauto's, die voor het goederen-
vervoer bestemd zijn. Een vlot lossen
wordt hierdoor een onmogelijkheid.

Wellicht zou de oplossing toch te
vinden zijn in een centrale opslag-
plaats aan de rand van de stad, van
waar met kleine bestelwagens de ver-
zorging zou kunnen worden onder-
houden. Wij doelen op een soort pen-
deldienst, die, al mag zij dan onge-
makken veroorzaken, de leefbaarheid
op verkeersgebied in de binnenstad
ten goede komt. Een zich star verzet-
ten tegen de ontwikkeling van ons
moderne verkeer en vervoer heeft
weinig zin. Snelle en kleine bestel-
auto's, die desnoods enkele malen van
en naar de plaats van opslag rijden,
zouden naar onze mening uitkomst
kunnen bieden, waardoor de ramp die
mr. Spat voor handel, industrie en
middenstand vreest, zou kunnen wor-
den voorkomen.

SPIJT?

★ ★ „Het kabinet-Cals is gepresen-
★ teerd als een groep van politi-
ieke body-builders. Eindelijk zou er
in Nederland weer eens worden ge-
regeerd, nu „zij die het weten” daar-
in zitting hadden genomen. Afgezien
van het feit dat een dergelijke stelling-
neming in hoge mate onbillijk is ten
opzichte van de prestaties van de ka-
binetten-De Quay en -Marijnen, is
het onvermijdelijke gevolg geweest dat
de verwachtingen te hoog werden ge-
spannen. De afgelopen maanden heb-
ben geleerd dat vanzelfsprekend ook
dit kabinet fouten maakt en fouten zal
maken, maar na alle fanfares worden
die dan zwaarder aangerekend”.

Deze woorden sprak zaterdag voor-
zitter mr. P. J. M. Aalberse op de
partijraadvergadering van de KVP.

Zou er in geleerden van zijn partij
spijt bestaan over de in het voorjaar
genomen beslissing weer met de Partij
van de Arbeid in zee te gaan? Enige
heimwee naar het kabinet-De Quay
en naar het kabinet-Marijnen sprak
in elk geval wel uit de woorden van
de KVP-voorzitter.

MODERN LIBERALISME EN MODERN SOCIALISME

Boeiend debat tussen mr. Geertsema en dr. De Galan

In een openbare debatavond te Rotterdam heeft mr. W. J. Geertsema, voorzitter van de liberale Tweede-Kamerfractie, met nadruk bestreden dat de breuk in het vorige kabinet zou zijn teweeg gebracht door de stijgende rijksuitgaven. De oorzaak van de breuk moet wel degelijk worden gezocht in het bekende verschil van inzicht tussen de regeringspartners over het omroepvraagstuk.

Intussen zei de heer Geertsema er wel van overtuigd te zijn dat er in het kabinet-Marijnen - gesteld dat dit was blijven zitten - een hartig woord zou zijn gesproken over de zich manifesterende stijging van de uitgaven, deze stijging dan gezien tegen de achtergrond van de overeengekomen en toelaatbaar geachte stijgingsnormen.

De bedoelde debatavond was gear-
rangeerd door de Rotterdamse afdelin-
gen van de Federatie van jongerengroe-
pen uit de Partij van de Arbeid en de
Jongeren Organisatie Vrijheid en Demo-
cratie. Plaats van samenkomst was de
kantine in het gebouw van de Arbeiders-
pers, welke ruimte tot de laatste plaats
was bezet door ongeveer tweehonderd-
vijftig jonge en oudere belangstellenden.
Als politiek tegenstander, zo was over-
een gekomen, zou de heer Geertsema
de leider van de socialistische fractie
in de Tweede Kamer, drs. G. M. Ne-
derhorst, tegenover zich vinden. We-
gens een beenblessure, opgelopen bij een
val, moest echter de heer Nederhorst
verstek laten gaan. Zijn plaats werd nu
ingenomen door dr. C. de Galan, direc-
teur van de Wiardi Beckmansstichting.
Het is zijn verdienste geweest dat hij
er, hoewel geheel onvoorbereid, in be-
langrijke mate toe heeft bijgedragen de
teleurstelling over het wegblijven van
de heer Nederhorst spoedig te laten ver-
dwijnen. Hij heeft met de heer Geert-
sema over het onderwerp „Modern li-
beralisme en modern socialisme in de
praktijk” een debat gevoerd dat leven-
dig, boeiend en vol kleur mocht heten.
Reeds in het begin van zijn inleiding
heeft de heer Geertsema, als eerste spre-
ker het woord voerend, het vaak gehoor-
de verwijt van de hand gewezen dat het
liberalisme van onze tijd geen eigen ge-
zicht, geen eigen doelstellingen en geen
idealen zou hebben. Vooral de jongere
generatie hebben weleens het idee dat het
liberalisme conservatief, sterk negatief ge-
richt en alleen maar anti-socialistisch
is. Niets is minder waar dan dat. De
liberalen vormen wel degelijk een be-
ginselpartij, gebaseerd op het vrijheids-
begrip, de persoonlijke verantwoordel-
ijkheid en de sociale gerechtigheid.

Overheidstaak

Uitvoerig heeft de heer Geertsema de-
ze drie leidende liberale beginselen toe-
gelicht en verklaard. Met name heeft
hij er de nadruk op gelegd, dat welis-
waar de VVD streeft naar ontwikkeling
van de zelfstandige krachten in de maat-
schappij, maar dat wat dat betreft ook
een taak toevalt aan de overheid. Van
haar toch mag worden verwacht dat zij
belemmerende factoren uit de weg
ruimt. Zo goed als zij er zich toe be-
hoort te zetten de persoonlijke verant-
woordelijkheid van de mensen aan te
kweken. Voor de socialistische leuze
„verzorging van de wieg tot het graf”
voelen de liberalen niets.

Ter zake van de sociale gerechtigheid
willen de liberalen graag meewerken
aan de daarvoor nodige maatregelen en
voorzieningen zo lang deze maatregelen
en voorzieningen economisch maar ver-
antwoord kunnen worden geacht. Boven-
dien zal men moeten beseffen dat soci-
aal onrecht niet alleen aan de bevolking-
groepen met de laagste inkomens kan
worden begaan. Aan de hand van voor-
beelden uit de praktijk toonde de heer
Geertsema aan dat ook andere groepen
er door getroffen kunnen worden.

De liberalen willen gelijke kansen voor
iedereen. Zij zijn warme voorstanders
van bezitsvorming. Daarentegen wijzen
zij de door de socialistische voorgestane
bezitsverdeling af. Het sparen moet met
kracht worden aangemoedigd, opdat
brede lagen van de bevolking zullen
kunnen beschikken over althans enig
bezit. Dat lijkt de heer Geertsema beter
dan het scheppen van een onafzienbare
reeks sociale voorzieningen.

Professor Zijlstra, aldus de heer Geert-
sema, heeft eens gezegd dat de verschil-
len tussen de PvdA en de VVD eigen-
lijk niet zo heel groot zijn. Tot op zekere
hoogte kon de spreker het daar wel

mee eens zijn. Uitdrukkelijk wilde hij
er echter op wijzen dat er een heel dui-
delijk verschil in mentaliteit is.

In dit verband herinnerde mr. Geert-
sema er o.a. aan dat de liberalen geen
aperte tegenstanders zijn van collectie-
ve voorzieningen. Met het oog op de kos-
ten die opgebracht moeten worden, staan
zij wel op het standpunt dat er aan
zulke voorzieningen grenzen zijn gesteld.
Ware dat niet het geval dan zou het
individu volkomen in het gedrang ko-
men.

Tegen het einde van zijn inleiding
heeft de heer Geertsema verklaard dat
de VVD eigen idealen heeft waaraan zij
vorm tracht te geven. Dat hebben de li-
beralen in het recente verleden als re-
geringspartij gedaan, dat willen zij nu
weer doen als constructieve oppositie-
partij. De partij verdient beslist niet
het etiket conservatief. De praktijk leert
dat in de liberale kring wel degelijk
progressief wordt gedacht.

Toch gevallen . . .

Van zijn kant is dr. De Galan zijn in-
leiding begonnen met een verontschul-
diging van de heer Nederhorst die door
een voetverwikkling aan zijn woning
was gekluisterd.

Mr. Geertsema (onder daverend ge-
lach): „Hij is eindelijk gevallen...”

Dr. Galan betoogde daarna dat de so-
cialisten fundamenteel democratisch ple-
gen te denken, zowel in het politieke als
het economische vlak. Vandaar dat zij
de overheid als representant van deze
maatschappij zien. Zij gaan er verder
van uit dat de mensen gelijkwaardig en
aan elkaar gelijk zijn. Daarop berusten
hun denkbeelden over bijvoorbeeld de
vrede, werkelijk gelijke kansen, egalise-
ring van inkomens en spreiding van ver-
mogens. Die denkbeelden dienen hun
weerspiegeling te vinden in de belasting-
heffing.

De socialisten willen de overheid voor-
aal daarom zo'n belangrijke rol toeken-
nen omdat vrijheid in het economische
leven naar hun overtuiging alleen maar
kan leiden tot ongelijke verdeling van
de inkomens en vermogens, tot ongewen-
ste machtsconcentraties en het ontstaan
van economische crises. Als in de libe-
rale kring over vrijheid wordt gespro-
ken, dan wordt daarmee in wezen het
belang van de producent bedoeld. Het
belang van de consument zou echter op
de eerste plaats moeten komen. De nood-
zaak voor de overheid om te sturen,
achten de socialist ten meer geboden
met het oog op de ontwikkelingen in de
wetenschap en de techniek.

Hier herinnerde dr. De Galan aan
de zg. sociale kosten waarvoor de pro-
ducenten de gemeenschap laten opdraai-
en, hoewel het hun ondernemingen zijn
die lawaai en andere hinder veroorza-
ken. Dr. de Galan wilde niet beweren
dat de producenten alleen die kosten
moeten dragen. De consumenten mogen
er best aan meebetalen. De kosten moe-
ten dan wel in de prijzen vercalculeerd
zijn.

In het kader van zijn economische be-
schouwingen wees dr. De Galan ook nog
op de tegenstellingen in de inkomens-
verdeling, met name op internationaal
niveau. Voor het wegnemen van die te-
genstellingen achten de socialisten krach-
tige financiële offers voor de ontwikke-
lingshulp onontbeerlijk. De heer De Ga-
lan betreurde het dat de liberalen de
neiging tonen hierop te willen bekni-
belen.

Deze spreker constateerde vervolgens
dat bij een voortgaande stijging van de
inkomens steeds hogere eisen in de cul-
turele sector zullen worden gesteld. Daar-
voor zullen verdergaande gemeenschaps-
voorzieningen nodig zijn, in het bijzon-

der op het gebied van het onderwijs, de
recreatie en de wegenbouw. Op het
vlak van de gemeenschapsvoorzieningen
ligt verder de eis dat de aantallen in
aanbouw te nemen-woningwoningen
niet worden verminderd ter wille van
een verruiming van het contingent vrije-
sectorwoningen. Voor één huis in de vrije
sector kunnen op zijn minst twee wo-
ningwoningen worden gebouwd.

Gemeenschapsvoorzieningen achtte dr.
De Galan mede onmisbaar omdat zij de
neiging hebben via het belastingstelsel
te leiden tot een betere inkomensverde-
ling. De spreker liet er verder geen
twijfel aan bestaan dat hij een vurig
voorstander is van het overbrengen van
grond in handen van de gemeenschap.
Volgens hem leert de ervaring dat grond
in particulier bezit noodzakelijkerwijs
prijsofdrijving en speculatie tot gevolg
heeft. Onbepaalde vrijheid, vooral in de
economie, zei hij bijzonder nadelig voor
de gemeenschap te achten.

De geldontwaarding

Hierna hebben beide inleiders, mede
aan de hand van schriftelijk ingediende
en mondeling gestelde vragen, ampel ge-
legenheid gekregen hun standpunten na-
der te verklaren en, waar nodig, aan te
vullen.

Mr. Geertsema heeft die gelegenheid
dankbaar aangegrepen om tevens enkele
beweringen van zijn opponent te weer-
leggen. Zo de bewering dat de liberalen
de ontwikkelingshulp slechts node aan-
vaarden. Zij hebben alleen maar op het
oorspronkelijk uitgetrokken bedrag af-
gedongen omdat zij onder de gegeven
omstandigheden de sprong die de rege-
ring bij deze post op de begroting maak-
te, onverantwoord groot achtten.

In antwoord op een vraag uit de ver-
gadering heeft mr. Geertsema volmondig
beaamd dat de voortschrijdende inflatie
vooral voor kleine spaarders, gepensio-
neerden en dergelijken een sociaal on-
recht is. Daarom juist hebben de libera-
len in de Kamer zich zo krachtig verzet
tegen het scherp verhoogde uitgavenni-
veau van deze regering. De jongste be-
groting heeft ontgenzegeglyk het inflatie-
gevaar in sterke mate vergroot.

Dr. de Galan erkende dat de geldont-
waarding een onplezierig verschijnsel is.
Al te zwaar wilde hij er evenwel niet
aan tillen. Inflatiebestrijding moet in
zijn ogen namelijk onvermijdelijk ten
koste gaan van de economische groei en
de daaruit voortvloeiende optimale werk-
gelegenheid. En daar is hem nu net heel
veel aan gelegen. Hier zijn, zo merkte
hij verder op, maatschappelijke krachten
aan het werk die de overheid kennelijk
niet goed kan beheersen. Hij wilde er
overigens geen geheim van maken dat
hij zich zelf van het klassieke sparen
heeft afgewend.

Mr. Geertsema: „U vertrouwt dan zek-
ker geheel op de gemeenschap”.

Hilariteit.

COPIJN
GROENEKAN

REEDS MEER DAN
TWE EEUWEN EEN
BEGRIJF VOOR

*boomkwekerij-
produkten*

tuinarchitectuur

TELEFOON 0 3401-1207

MIJN OPINIE IS.....

De brief

Uw hoofdartikel „De brief” in het nummer van 4 november l.l. had mijn volle belangstelling.

Ik dacht dat het nuttig was u te zeggen dat tenminste één lezer, de ondergetekende, het met de daarin neergelegde zienswijze grotendeels en dan ook grotelijks oneens is. Verder dacht ik dat er nog wel een paar V.V.D.'ers zijn die meer begrip hebben voor de hoofdzaken van de brief van Nederhorst, dan voor de hoofdzaken van het hoofdartikel. En voorts dat in het hoofd van de liberale sympathisanten van deze brief, het woord „republiek” als wenselijkheid totaal niet opkomt. Tenslotte dat pure gehechtheid aan een ongeschonden plaats van Oranje temidden van ons volk, mij ertoe gebracht heeft de stap van prinses Beatrix ernstig te betreuren, al blijf ik ik voor en na voor aannemen van de toestemmingswet.

W. L. DE VRIES
DEN HAAG.

(Wij hebben het in ons hoofdartikel uitsluitend gehad over de politieke zijde van de brief van de heer Nederhorst en de onwaarschijnlijkheid daarvan benevens de feitelijke onjuistheden erin. Zorgvuldig hebben wij vermeden de te eerbiedigen opvattingen van bezwaarden in het geding te brengen. Het spijt ons, dat dit de geachte inzender is ontgaan. — Red. V. en D.)

Opkomstplicht (I)

Wat van uw hoofdartikel van 28 oktober j.l., getiteld „Opkomstplicht geen stemdwang” bepaald een nobel (of altruïstisch) aspect genoemd mag worden, is het pleiten voor een systeem, waar de partij stellig nadeel bij heeft, maar dat naar uw mening het landsbelang ten goede komt. De opkomstdwang — welk woord ik liever gebruik dan opkomstplicht — is stellig in het voordeel van de P.v.d.A. en in het nadeel van de VVD.

Uit een NIPO-enquête van 1954 — wel een oude, maar bij ons veranderen de politieke verhoudingen niet veel — bleek, dat vooral mannen toch gaan kiezen als er geen opkomstplicht zou bestaan. Meer dan dat met vrouwen het geval is. Geen partij is zo overwegend „manlijk” als de VVD (ondanks de procentueel hoge vrouwelijke vertegenwoordiging in de Tweede Kamer), met uitzondering der communisten. Dat zou dus op een voordeel voor de VVD kunnen wijzen, wanneer de opkomstdwang verviel.

Bovendien zijn in de VVD de hogere welstandsklassen (de welgestelden en middenklassers) sterker vertegenwoordigd dan bij welke andere partij ook en deze groeperingen hebben zo'n groot belang bij een liberaal bewind, vooral nu de socialisten zo kwistig met hun portemonnaie-inhoud zijn, dat ze het zeker de moeite eerder waard zullen achten om ter stembus te gaan teneinde aldaar een liberaal hokje te kleuren dan de niet NVV-lid zijnde P.v.d.A.-stemmer.

Dit alles is echter niet de kern van mijn bezwaren tegen uw hoofdartikel en dus tegen het standpunt van de heer Geertsema. Het gaat mij eenvoudig om een liberaal principe. Laat de mensen vrij in hun keuze om ter stembus te gaan. Waarom niet?

Omdat, zo stelt mr. Geertsema, „onze democratie moet worden beschermd tegen de gevaren, die haar bedreigen als de kiezers, die het met de gang van zaken wel eens zijn, uit lauwheid niet zouden opkomen”. Dan vraag ik: wat hebben wij aan lauwe kiezers? Mensen, die alleen opkomen omdat ze „aan hun plicht worden herinnerd”, zoals het hoofdartikel stelt. Als ze lauw zijn, hebben ze zeker te weinig belangstelling om zich een gefundeerd oordeel te kunnen vormen. En dan stemmen ze toch. Dat is een gevaar voor de democratie.

Hoeveel kiesgerechtigden kennen de naam van onze premier of van de president der V.S. niet eens? Juist hier gaat de democratie zichzelf ondergraven. De gemiddelde IQ van de kiezer ligt niet ver

van de 100. Is dat een IQ om over de gecompliceerde hedendaagse politiek goed te kunnen oordelen? Prof. Zijlstra legt bij onze verkiezingen eenzelfde gewicht in de schaal als provo Grootveld. Is het niet ridicuul?

Laten we proberen de lauwe, ondeskundige, luie lieden te weren. Door te stemmen zonder opkomstdwang. Zoals dat ook in de ons omringende welvarender landen gaat.

S. DE JONG,
Amsterdam

Opkomstplicht (II)

Dat opkomstplicht puur zakelijk beschouwd geen stemplicht inhoudt, mag wel als algemeen bekend beschouwd worden. Een ander punt is echter, dat een deel van de kiezers zijn stem alleen maar uitbrengt, omdat zij nu toch eenmaal naar het stemlokaal moeten gaan, daar een stembiljet in ontvangst moeten nemen, in een hokje moeten gaan, en het stembiljet, ingevuld of niet, in de stembus moeten deponeren. Het niet invullen van het stembiljet heet in de volksmond blancostemmen, een aanwijzing dunkt mij, dat de hele gang van zaken toch als gedwongen stemmen (blanco of niet) wordt aangevoeld. Dat de democratie door het afschaffen van de opkomstplicht in gevaar zou komen, kan ik niet inzien.

Het voorbeeld van de Britse vakbonden kan mij niet erg imponeren. Daar heersen heel andere toestanden dan bij ons en wij hebben daar te doen met een heel andere mentaliteit. Maar ook in Engeland geldt, dat de werkgevers tegenspelers zijn van de vakbonden en dat ergo het gedrag van de vakbonden mede bepaald wordt door de houding van de werkgevers. Bovendien is het de Britse arbeider heel wel toevertrouwd om het bestuur van zijn vakbond er uit te wippen als hij dat nodig vindt, al denk ik wel, dat hij dat moment zelf zal willen bepalen, al of niet in overleg met de heer J. v. G.

Aan uw klacht, dat men aan het niet opkomen voorwaar niet zwaar blijkt te tillen en dat slechts 11 pct hier nader o'ar aan de tand gevoeld wordt, zou ik de conclusie willen verbinden, dat ook de burgerlijke overheid hier niet zwaar aan tilt en eigenlijk de nietopkomers in bescherming neemt.

Wat uw uitstapjes naar militaire dienstplicht, belastingplicht en juryplicht betreft, ik zou u nog veel meer plichten kunnen noemen die allen dit gemeen hebben, dat zij in uw betoog niet ter zake dienen en de discussie op zijpaden voeren.

Wat ik wel naar voren zou willen brengen, is dat door afschaffing van de opkomstplicht alleen diegenen komen stemmen, die dat willen, diegenen dus die bewust een politieke keuze gedaan hebben. Ik meen, dat de stembusuitslag dan een zuiverder beeld zal geven van wat de politiek geïnteresseerden nu eigenlijk willen, zonder vertroebeling door de in wezen afgedwongen stemmen van hen, die bij het binnentreden van het stemlokaal nog niet weten op wie zij stemmen zullen.

Bijkomend — maar zeer belangrijk — voordeel zou zijn dat de relatie tussen kiezers en gekozenen zuiverder wordt, met als gevolg: goede functionering van ons staatsbestel en wel op democratische grondslag.

F. J. VLEGENTHART
Heerenveen

(Opkomstplicht is een zeker niet onliberaal herinneren door de overheid

aan de staatsburger, dat hij plichten heeft tegenover de gemeenschap en de democratie. Onliberaal zou zijn hem te verplichten zijn stem uit te brengen. Van de door de heer De Jong gesuggereerde „kwaliteitsbeoordeling” van de kiezer willen wij ons geheel los maken. Het gaat in principe bij het stemuitbrengen om het rechtsgevoel en dit heeft met een I.Q. slechts in zoverre iets te maken, dat de kiezer compos mentis moet zijn.

Het postulaat van de heer Vliegenthart: Alleen diegenen, die stemmen willen, dus die bewust een politieke keuze hebben gedaan, zou, indien men de daaraan ten grondslag liggende gedachte doortrekt, er toe moeten leiden, dat men eenvoudigheidshalve slechts diegenen tot de stembus zou uitnodigen, die zich als kiezer hebben opgegeven. Verkiezingen, beheerst door kiezers, die bewust een politieke keuze hebben gedaan zou, vooral in ons land waar zovelen toch al door geloof in een bepaald vak vast zijn ingedeeld, tot een nog grotere politieke verstarring leiden.

In Engeland, waar de democratie en het parlementaire stelsel voortreffelijk werken, is het juist de brede categorie, die niet bewust een vrijwel onveranderlijke politieke keus heeft gedaan, die bij de Lagerhuisverkiezingen de doorslag geeft. Red. V. en D.)

Brand

In Vrijheid en Democratie werd in de driester „Brand” medegedeeld dat de Vereniging van Nederlandse Gemeenten onlangs de Stichting Nationaal Brandpreventie-Instituut heeft opgericht. Dit

bericht is voor mij zo belangrijk omdat er uit blijkt, dat in Nederland aan de brandpreventie onvoldoende aandacht wordt geschonken.

In verband daarmee rijst de vraag, of er in ons land voldoende brandweerdeskundigen van niveau zijn, die kunnen aangeven welke preventiemaatregelen genomen moeten worden, en die in staat zijn om andere personen, die het voor het zeggen hebben, te overtuigen, dat dergelijke maatregelen inderdaad nodig zijn. Ik meen deze vraag ontkennend te moeten beantwoorden.

Brandpreventie is echter maar één van de facetten van de brandbestrijding. Een ander deel is de brandrepressie. Deze is eveneens van invloed op de schadecijfers. Met alle waardering voor alles wat door de brandweer werd en wordt gepresteerd, is m.i. ook op dit gebied verbetering gewenst.

Trouwens t.a.v. de gehele brandbestrijding (dus preventie en repressie) gaf de Brandweerraad als zijn mening te kennen, dat deze van dien aard is, dat van „een achtergebleven gebied” kan worden gesproken.

Aan deze ontoelaatbare toestand zal, volgens mij en vele anderen, eerst een einde komen, nadat een goed geoutilleerde brandweerschool met deskundige leraren en instructeurs in het leven zal zijn geroepen en aan dat instituut de nodige brandweerdeskundigen zullen zijn opgeleid.

De vertegenwoordigers van de VVD zouden m.i. zeer verdienstelijk werk verrichten, als zij de totstandkoming van een dergelijke school zouden helpen bevorderen.

VAN LANGEN
Den Haag

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

zien wat de vrouwenorganisatie is en wil en doet. Vrouwengroepen kunnen er stof voor bespreking in vinden; er staat heel wat in de bijna 16 bladzijden folio.

Vragenlijst beginselprogramma

HIER is haast bij en daarom herhalen wij de mededeling van de vorige week, dat er een lijstje van 10 vragen is opgesteld om de behandeling van het beginselprogramma te vergemakkelijken. Het is maar een eenvoudig lijstje met enkele grepen uit de stof. Er zijn zoveel exemplaren, als men wenst, bij ondergetekende te krijgen.

De huisvrouw en de politiek

WIJ kregen een knipsel uit de Voorburgse Courant, een flink stuk. Het is prettig als er in een plaatselijk blad zoiets staat; laat men er elders een voorbeeld aan nemen. Dit verslag betreft een lezing van mej. dr. J. Schokking voor de Voorburgse VVD, vrouwen over „de huisvrouw en de politiek”. Sprekster begon met te zeggen, dat zij het aanvankelijk wel moeilijk vond over dit onderwerp te spreken in een ge-

zelschap van vrouwen die alleen al door haar aanwezigheid blijk hebben gegeven van politieke belangstelling en van een bepaalde politieke instelling. Bij vele niet aanwezigen hapert er vaak wat aan een en ander. Mej. Schokking gaf eerst een algemeen overzicht van de structuur van onze democratische maatschappij, een maatschappij die langzamerhand zo ingewikkeld is samengesteld. Aan politiek doen is invloed willen uitoefenen op het beleid van de overheid. De Nederlandse huisvrouw is over het algemeen niet politiek ingesteld. Het is voor haar ook moeilijk bij te blijven, omdat zij vaak buiten de gesprekssfeer van de man blijft. Maar het huishouden heeft veel raakvlakken met de politiek. De tegenwoordige huisvrouw moet een geestelijke weerbaarheid krijgen tegen de welvaart, waarin wij op het ogenblik leven en deze weerbaarheid ook overdragen op haar kinderen. Bij de geanimeerde discussie bleek, dat veel vrouwen haar politieke inzicht niet altijd primair stellen, als zij tenminste dat inzicht hebben. Slechts als een vrouw politiek bewust leeft, zal dit in de opvoeding van haar kinderen naar voren komen. J. H. S.

Mevrouw drs. J. F. Schouwenaar-Franssen te Bilthoven benoemd in het Hoofdbestuur der partij

Bestuur en Adviesraad van de „Stichting Organisatie Vrouwen in de VVD” hebben op 16 oktober j.l. in het Hoofdbestuur benoemd onze oud-minister van Maatschappelijk Werk: mevrouw drs. J. F. Schouwenaar-Franssen te Bilthoven. Deze benoeming was een gevolg van de door de Algemene Vergadering van 9 en 10 april j.l. in artikel 22, lid 6, van het Huishoudelijk Reglement geopenbare mogelijkheid het aantal vrouwelijke leden van het Hoofdbestuur op ten minste vier te brengen. Als lid van het Hoofdbestuur maakt mevrouw Schouwenaar tevens deel uit van de Partijraad.

Jaarverslag

ONS jaarverslag loopt van zomer tot zomer. Het verslag over 1964/1965 is thans verschenen en na goedkeuring door bestuur en adviesraad ter verspreiding naar de centrale-vertegenwoordigers gezonden. Een beperkt aantal is voor belangstellenden nog beschikbaar bij ondergetekende. Het is uitsluitend bestemd voor intern gebruik, d.w.z. om de leden van de VVD, mannen zowel als vrouwen, te laten

KADERCURSUS BESLOTEN MET VOORTREFFELIJK WEEKEND

Met een derde weekend te Oosterbeek werd op 13 en 14 november j.l. de kadercursus 1965 op voortreffelijke wijze besloten. Het grote enthousiasme van de honderd cursisten laat zich raden, wanneer men weet dat de inleiders waren Zijne Excellentie prof. mr. P. J. Oud, de voorzitter der Eerste Kamer mr. J. A. Jonkman, de commissie-griffier der Tweede Kamer mr. W. Koops en de heer L. M. de Beer. Allen voortreffelijke sprekers, ieder op zijn eigen wijze, die de aanwezigen van de eerste tot de laatste minuut volledig boeiden. Op zaterdagmiddag hield onze erevoorzitter zijn wegens een korte ziekte uitgestelde inleiding over „De ontwikkeling van de staatkundige verhoudingen in Nederland in de 19de eeuw als basis voor het heden. De prof. Oud kenmerkende eenvoud en helderheid van zijn betoog, behoeven in dit blad geen nadere uitweiding.

Na de maaltijd gedurende welke prof. Oud nog aanwezig wilde zijn, sprak de katholieke liberaal L. M. de Beer over Katholicisme en Liberalisme. Na zijn theoretisch goed gefundeerde en op de praktijk van vandaag en morgen gericht betoog volgde een geanimeerde discussie. De heer De Beer, zelf sedert jaren kadercursist, leverde het bewijs van het grote nut van deze cursussen en van de resultaten die ermede kunnen worden behaald.

De heer Koops, door zijn huidige functie een groot kenner van de positie en het werk van de Tweede Kamer en door zijn vroegere functie op het algemeen secretariaat eer zeer aan de VVD verknochte liberaal, betrok vooral de wijzigingsvoorstellen van het Reglement van

Orde van de Tweede Kamer in zijn van humor sprankelende inleiding. Zijn voordracht toonde impliciet aan, dat een voorleesverbod niet zou behoeven te gelden voor sprekers die de kunst verstaan — zoals de heer Koops — een geheel opgeschreven betoog werkelijk voor te dragen en tot leven te brengen. Tenslotte lichtte mr. J. A. Jonkman in een referaat van zeer hoog gehalte de positie en het werk van de Eerste Kamer toe. Als vermoedelijk resultaat zal geen der kadercursisten het bestaansrecht van een tweekamerstelsel in Nederland in twijfel trekken. Eén der twee kamers biedt immers bij uitstek gelegenheid aan mensen van grote eruditie en wijsheid — eigenschappen die de heer Jonkman kenmerken — hun medewerking te verlenen aan een zo breed mogelijk samengestelde volksvertegenwoordiging. In verband met de in het najaar van 1966 verwachte drukke werkzaamheden van het algemeen secretariaat, van de eventuele sprekers en van sommige cur-

sisten in verband met de voorbereidingen van de kandidaatstelling voor de periodieke Tweede-Kamerverkiezingen in het voorjaar van 1967, zal de volgende cursus pas weer worden gehouden in 1967. Mogen velen, die door de verslagen van de cursus in ons weekblad op het bestaan en het hoge gehalte van de „algemene oriënteringscursussen over de politiek” zijn geattendeerd, zich in 1967 tijdig via hun afdelingsbesturen als deelnemer aanmelden. De bedoeling van de cursussen is het jonge kader tot ongeveer 40 jaar, in kennis te brengen met actuele politieke problemen en met politici en wetenschapsmensen van verschillende politieke kleur en herkomst, om daardoor de blik van het liberale kader te verruimen en het inzicht in de politieke en maatschappelijke verhoudingen te verdiepen. Tot het bereiken van deze doelstellingen heeft ook dit laatste kaderweekend van 1965 weer in hoge mate bijgedragen.

SPREEKBEURTEN

periode 22 november tot en met 22 december 1965

22 november	Soest	Mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haften
22 november	Landsmeer (Staten-Centrale Hoorn)	Mr. H. van Riel
22 november	De Bilt/Bilthoven	Prof. dr. H. J. Witteveen
22 november	Leiden (J.O.V.D.)	Mr. W. J. Geertsema
24 november	Berkenwoude	H. J. L. Vonhoff
24 november	Assen	Mr. F. Korthals Altes
25 november	Gorredijk (Staten-Centrale Heerenveen)	Mr. H. van Riel
25 november	Lisse	M. Visser
26 november	Baarn	Mr. J. de Wilde
26 november	Rijswijk (afd. Rijswijk en Voorburg)	Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haften
26 november	Hoogeveen (Vrouwen in de V.V.D.)	H. J. L. Vonhoff
27 november	Hoogeveen (J.O.V.D.)	H. J. L. Vonhoff
29 november	Zeist	Dr. P. G. v. d. Vliet
29 november	Leiden (forum V.V.D., A.R., P.v.d.A. over bouwbeleid, huurbeleid, subsidiebeleid)	M. Visser
9 december	Amsterdam	D. W. Dettmeijer
9 december	Groningen (J.O.V.D.)	Drs. F. W. Adriaanse
10 december	Berkenwoude (Streekvergadering Krimpenerwaard)	H. J. L. Vonhoff
10 december	Leeuwarden (Middenstandsforum, openbaar)	Mr. W. J. Geertsema
11 december	Meppel (J.O.V.D.)	Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haften
13 december	Beilen (Lib. Kring Hoogeveen)	Mr. F. Porthene
15 december	Brussel	Mr. H. P. Talsma
17 december	Midden- en Noord Limburg	H. Pols
17 december	Breda	A. H. Boersma
		Dr. K. van Dijk
		Mr. H. van Riel
		Mr. E. H. Toxopeus
		Mr. W. J. Geertsema
		H. J. L. Vonhoff

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

Algemene Ledenvergadering Groep Nederland van de Liberale Internationale

De Groep Nederland van de Liberale Internationale heeft onlangs in Den Haag een algemene vergadering gehouden onder voorzitterschap van de wnd. voorzitter van het voorlopig dagelijks bestuur, prof. dr. J. Kymmell.

De ontwerp-statuten, zoals deze na een langdurig overleg in samenwerking met het Hoofdbestuur van de VVD waren geformuleerd, werden eenstemmig aanvaard.

Op de hier volgende vergadering werd tot bestuursverkiezing op grond van de statuten overgegaan.

Het bestuur werd als volgt samengesteld:

Mr. E. H. Toxopeus, voorzitter, prof. dr. J. Kymmell, vice-voorzitter; D. W. Dettmeijer, van Mojalenaan 14, Den Haag, secretaris; drs. A. A. C. Reedijk, penningmeester; mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haften; Mr. J. J. Kamp; Mr. F. Korthals Altes.

Algemeen bestuur: Luitenant-Generaal J. H. Couzy; Mr F. G. van Dijk; Mevrouw A. Fortanier-de Wit; Dr. F. A. Hoogendijk; Mr. L. Meijer; A. Nawijn; Ir. L. G. Oldenbanning; Mr. J. de Wilde; F. M. van Panthaleon Baron van Eck; mr. H. R. Nord; Mr. Dr. C. Berkhouwer; Mevrouw Dra. J. F. Schouwenaar-Franssen; Mr. H. P. Talsma; Ir. K. v. d. Pols.

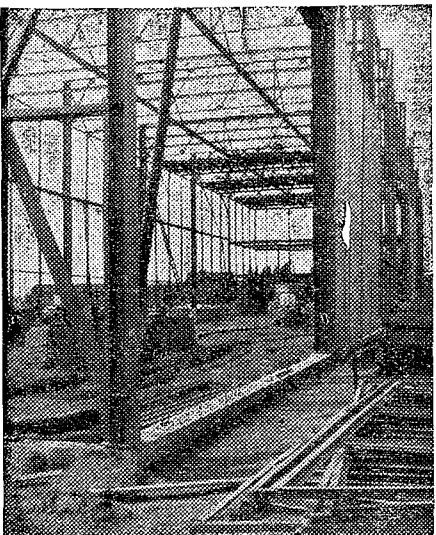
Hierna deelde mr. Toxopeus het een en ander mede over het congres van de Liberale Internationale dat eind september in Saltsjöbaden is gehouden, waarna hij dank bracht aan de heer J. M. F. A. van Dijk, die gedurende de eerste periode van het bestaan van de Groep het voorzitterschap op zich heeft willen nemen.

Sociaal-Economische Commissie vergaderde

De Sociaal-Economische Commissie vergaderde onlangs in 's-Gravenhage. De werkgroepen deden verslag van hun werkzaamheden. Verschillende rapporten zullen binnenkort vastgesteld worden.

Aan de hand van het regeringsplan op sociaal-economisch gebied formuleerde mr. Porthene, lid van de Tweede Kamer, vraagpunten waarover de SEC advies zal uitbrengen.

De heer Porthene noemde onder meer het wetsontwerp op de vennootschapsbelasting en de dividendbelasting, de rentespaarbrieven, de loon- en prijspolitiek, en het wetsontwerp op de speculatiebelasting.

Staalbouw - Kraanbouw
RÖRINK & VAN DEN BROEK N.V.
ENSCHEDÉ
Telefoon (05420) 1 83 44*

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

„Maak de V.V.D. sterk!!”

HBU   **HBU**

VEILIG...

de nachtkluis van de HBU

Dat grote bedrag, die belangrijke stukken...
Natuurlijk houdt u ze liever des nachts en
tijdens de week-ends niet in huis! De nacht-
kluis van de HBU brengt, voor haar rekening-
houders, ook ná sluitingstijd, uitkomst. Uw
geld en papieren zijn er absoluut „safe”.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten
inclusief inbouw en revisie van motoren

DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes   Papendrecht   Bolnes

A. F. v. d. Steenhoven, Delft

ROTTERDAMSEWEG 384 — TELEFOON 01730—2 16 56

Leveringen van zand, grind, grond, enz.
Massa transporten met 3-zijdige kipauto's.
Speciale machine trailers voor vervoer
van draglines - bulldozers - ketels enz.

BUIZEN
voor alle
doeleinden

„TUBUS”
HANDELMIJ. N.V.

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN
NIEUWE GASPIJPEN
GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN
REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 187 — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01858) 30 44 (3 lijnen)

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

HOPLEVERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam
n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN

KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 010 - 3 54 00
'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5
TELEFOON 0 4100 - 3 20 55
HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek
TELEFOON 0 1883 - 26 77

Prof. mr. P. J. Oud te Doetinchem:

Verhouding tussen politieke partij en kiezers dient te worden verstevigd

Dezer dagen opende de regionale contactcommissie voor de Graafschap van de VVD, het nieuwe seizoen met een vergadering, tijdens welke prof. mr. P. J. Oud, minister van Staat, een voordracht hield met als thema „Regering en Parlement“.

Aan de hand van de historische ontwikkeling sprak prof. Oud over de groei naar en de totstandkoming van de evenredige vertegenwoordiging, die tot doel heeft te voorkomen, dat er op de duur

Wel is een duidelijk gevolg van deze akkoorden, dat de kiezers onvoldoende invloed gaan uitoefenen op het beleid. Hier ligt een taak voor de politieke partijen, die bereid moeten zijn aan de uitspraak van de kiezers reliëf te geven.

Functie politieke partij

Prof. Oud betoogde verder, dat in de huidige verhoudingen ongeveer 40.000 kiezers recht hebben op één zetel. Hier van uitgaande moet men concluderen, dat 1 kiezer wel bitter weinig invloed kan uitoefenen bij het bepalen van een beleid. Hier ligt dan ook een uitgesproken taak voor de politieke partijen.

Monarchie

Uitgebreid ging spreker in op het systeem van de constitutionele monarchie. Hij stelde voorop, dat de verantwoordelijkheid te allen tijde voor 100 procent ligt bij de regering. Prof. Oud ging zelfs zover, dat bij een (in)formatieopdracht de betrokken politicus zelf verantwoordelijk is voor het al of niet aanvaarden van een opdracht. Want de Koning is onschendbaar en kan zich niet verweren. Dit wil zeggen, dat de Koning geen invloed zal kunnen uitoefenen.

Maar dit zal moeten gebeuren binnen het vertrouwelijk contact met de regering, en zal dus geheel binnenskamers moeten blijven. Dit houdt dan ook in, dat de Koning boven alle partijen staat

en een symbool van eenheid en binding voor het volk is. Dit is altijd te verkiezen boven bijvoorbeeld een republiek met een president, die toch altijd een politieke achtergrond heeft; hij zou toch immers uit een der partijen moeten komen.

Eerste Kamer „nieuwe stijl“

Prof. Oud lanceerde ook de gedachte om de functie van de Eerste Kamer te veranderen.

Zijn gedachten gingen hierbij uit naar een Kamer, die een weerspiegeling diende te zijn van de maatschappelijke stromingen, die er leven binnen ons volk, de pressure-groups. De taak van deze Eerste Kamer zou dan een adviserende dienen te zijn, de beslissingsbevoegdheid zou dan bij de Tweede Kamer moeten liggen. Dit zou dan tot logisch gevolg hebben, dat de S.E.R. in haar werkerrein wijziging zal moeten brengen dat zal dan moeten worden teruggebracht tot de zuivere taak, namelijk toezicht op de P.B.O., i.c. het bedrijfsleven.

Tijdens de discussie, waarin uiteraard werd ingehaakt op al deze onderwerpen werd ook nog ingegaan op het radio- en tv-beleid en het optreden van het huidige kabinet als consequentie daarvan. Op vragen antwoordde prof. Oud, dat hij met de gang van zaken zeker niet gelukkig was. Hij stelde voorop, dat liberale ministers niet in alles moeten toegeven. Voorts was hij van mening, dat minister Bot zich had laten opjagen door de motie Baeten. De zaak is de regering Marijnen uit de hand gelopen. Dit is jammer.

UIT DE PARTIJ

Propagandacommissie besprak verkiezingscampagne

Op vrijdag, 29 oktober j.l., kwam de Propagandacommissie, onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhof in vergadering bijeen.

Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de komende verkiezingscampagne voor de Provinciale Statenverkiezing 1966.

Bestuursmutaties Kamercentrale Leeuwarden

Op vrijdagavond 29 oktober hield de Kamercentrale Leeuwarden onder voorzitterschap van de heer H. A. Boersma in Hotel „de Kländerij“ te Leeuwarden haar jaarlijkse ledenvergadering welke door afgevaardigden van achttien afdelingen werd bijgewoond. De jaarstukken werden goedgekeurd. De voorzitter uitte zijn waardering voor de uitgebrei-

de en overzichtelijke verslagen van de secretaresse en penningmeesteresse en dankte beiden voor het vele werk hieraan besteed.

In de kascommissie 1965 werden benoemd de heren K. Weide en G. E. A. Daane Bolier. Als plaatsvervangster werd aangewezen mevrouw B. J. Vos-v. d. Ploegh.

Bij de bestuursverkiezing werden de aftredende bestuursleden, de heren H. A. Boersma en J. Sieswerda bij acclamatie herkozen. Door de Statencentrale Heerenveen werd opnieuw als bestuurslid aangewezen mevrouw T. Wierda-Haanstra. In de plaats van de heer T. de Boer, die om gezondheidsredenen moest bedanken, werd door de Statencentrale Dokkum aangewezen de heer P. S. Santema. In de vacature ontstaan door het bedanken van mejuffrouw A. C. Hoogendijk werd bij enkele candidaatstelling gekozen de heer S. Koelma. De voorzitter bracht dank aan de aftredende bestuursleden voor de prettige samenwerking en het vele door hen verrichte werk en heette de nieuwe bestuursleden welkom.

Als lid van de Partijraad werd gekozen de heer mr. C. Colenbrander en als zijn plaatsvervangster, de heer Y. Brada jr.

Namens de propagandacommissie werd door de propagandist, de heer Dorrius.

een korte uiteenzetting gegeven van de plannen voor de propaganda voor de a.s. verkiezingen voor de Provinciale Staten.

Na de rondvraag sloot de voorzitter de vergadering met een beroep op allen om door extra inspanning en activiteit de a.s. Statenverkiezingen voor de VVD tot een succes te maken.

Dordrecht en gemeentezaken

De voorzitter van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van onze partij de heer D. W. Dettmeyer heeft op 9 november voor de afdeling Dordrecht een inleiding gehouden over gemeentezaken welke in de komende tijden, vooral bij de gemeenteraadsverkiezingen, onze aandacht zullen vragen. Hij beklemtoonde daarbij in het bijzonder dat onze partij opkomt voor het algemeen belang.

Problemen welke speciaal onze aandacht zullen moeten hebben in de komende tijden zijn de vraag van de bestuurbaarheid van de gemeenten, de recreatie, de sport, de jeugdzaken, de reiniging, en de politiezaken.

Na de inleiding volgde een uitvoerige en zeer geanimeerde discussie, waarna voorzitter De Siter met een woord van dank aan inleider en debaters de vergadering besloot.

verschil van inzicht ontstaat tussen regering en volk. In dit bestel noemde prof. Oud het beginsel van de onschendbaarheid van de Kroon „geniaal“. In principe komt het aan op de beoefening van de grondwet, die als zodanig een nationale kracht moet zijn (Thorbecke). Bovendien heeft het Nederlandse systeem nog een speciaal kenmerk in vergelijking met omliggende landen, in welk verband West-Duitsland als voorbeeld werd genoemd, namelijk dat bij de Tweede Kamer niet gevraagd wordt om vertrouwen in de regering, maar dat de Kamer, indien nodig op zeker moment haar wantrouwen kan uitspreken in de regering, nl. wanneer de Kamer dit nodig acht.

Als voorbeeld noemde prof. Oud bijvoorbeeld de spanningen die binnen de KVP-fractie zouden zijn opgeroepen, indien de nieuwe regering (met de PvdA) voor de aanvang van haar regeringsperiode uitdrukkelijk het vertrouwen van de Kamer had moeten vragen. Het is immers bekend, aldus spr. dat een deel der KVP-fractie geheel niet afkerig was van een regering, waarin de VVD participeerde. Het ontbreken van deze premisse heeft er wel toe geleid, dat er na een verkiezing bij de formatiepogingen toch een zeker steunpunt voor een nieuwe regeringsploeg wordt gezocht, hetgeen resulteert in totstandkoming van akkoorden. Men hoeft in recente verleden alleen maar te denken aan het akkoord van Wassenaar. Hierbij wilde de ironie echter, dat het betreffende kabinet Marijnen juist gestruikelde is over de enige kwestie, die in dit akkoord is opgelaten, de radio- en tv-kwestie.

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie wijk: ZUIDWEST - DEN HAAG

UITNODIGING voor een OPENBARE DISCUSSIE-AVOND, te houden op **VRIJDAGAVOND 19 NOVEMBER A.S.**

om 8.15 uur (precies) in het gebouw „DE MORGENSTER“, Melis Stoke-
laan 301 (tussen de Loevesteinlaan en de Leyweg), te 's-Gravenhage.

Onderwerp:

De E.E.G.- crisis of stagnatie?

Inleider: **Drs. T. VAN DE GRAAF**

Benut deze gelegenheid tot vraagstelling en discussie.

Bovendien zullen enkele films worden vertoond over „DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN“

Verzuimt deze bijzondere
wijkbijeenkomst niet.

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAÏNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

★

Restaurant

★

Grillroom

★

American Bar

★

Aparte salon voor vergaderingen

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT

GROTE TERRASSEN

BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

★

ZALEN-EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

★

PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.

Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

hotel atlanta

ROTTERDAM

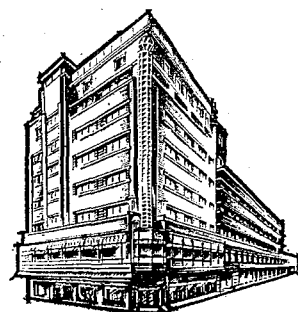
Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97. - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Zielig geval

(Zie pag. 3)

Een partijtje poker

die terrein...
te principiële verschillen...
twee politieke richtingen

Het gaat het kabinet-Cals niet naar den vleze. Minister Vondeling worstelt nog steeds met de meerderheid van de Tweede Kamer over zijn belastingplannen; zijn belasting-staatssecretaris Hoefnagels heeft al gedreigd met aftreden wanneer de Kamer zijn besnoeide omzetbelastingplannen niet wil slikken. Geen wonder wanneer zijn K.V.P.-genoten zelf tegen hem in oppositie zijn.

Minister Veldkamp heeft het ook niet gemakkelijk: De S.E.R. bracht een halfjaarlijks rapport uit, dat nog meer waarschuwingen tegen de uitgavenpolitiek — ter uitvoering van „een inhaalprogramma”, onder welk eufemistisch motto „Het Vrije Volk” de regeringsplannen tracht te verkopen — van de regering bevat, dan de recente rede van dr. Holtrop te Eindhoven.

Bovendien „zit” minister Veldkamp lelijk met de overgangsregeling naar de vrijere loonpolitiek, waarbij hij zowel de werkgevers als de werknemers gelijk heeft gegeven, met het resultaat, dat geen van beide sociale partners nog weet wat zij aan de minister hebben en de minister beiden tegen zich in het harnas jaagt. Wat zal er van de nieuwe bespreking van deze week uit de bus komen? Waarschijnlijk een Salomon's oordeel van de minister, dat geen van beide partijen bevredigt.

Veel onaangener voor de regering is echter het telkens weer opgraven van de strijdbijl door de grootste regeringspartijen, de K.V.P. en de P.v.d.A. De befaamde brief van Nederhorst bleef na het Kamerdebat van 10 november als een „sombere schaduw” (Schmelzer) boven de samenwerking hangen. Sindsdien heeft de voorzitter van de K.V.P., mr. P. J. M. Aalberse, er nog een schepje opgedaan. Hij zag „nieuwe depressies” in het politieke klimaat naderen en sprak als iemand, die een kater heeft na een mislukt feestje. In dit geval het feestje van de „zwarte jongens en sterke mannen”, de „body builders”, die wel eens zouden laten zien hoe Neder-

land geregeerd moest worden, een onbillijkheid tegenover de kabinetten-De Quay en Marijnen, die kennelijk voor de K.V.P.-voorzitter moeilijk te verteren is.

Kleinere wrijvingspunten, zoals de niet-verkiezing van een P.v.d.A.-man tot lid van Ged. Staten in Limburg, worden thans, door het verslechterde klimaat, zó opgeblazen, dat het hoofdbestuur van de K.V.P. er kennelijk van geschrokken is. Eén en ander tekent intussen de „incompatibilité d'humeur”, die in de regeringscombinatie heerst.

* * *

De P.v.d.A. heeft het van haar kant niet op zich laten zitten, dat de K.V.P. — na de rede van de heer Nederhorst, een apologie, die de P.v.d.A. als een volledig „amende honorable” beschouwt — de „brief” de socialistische fractie maar „zou blijven nadragen”. Ook hij zag in zijn T.V.-interview de samenwerking dan somber in. Niettemin stáát hij op het regeringsprogramma.

„Het Vrije Volk” verwijt het de K.V.P. dat deze de plannen van het kabinet-Cals goed keurt, maar de grootste bezwaren heeft wanneer de rekening in de vorm van nogere belastingen wordt gepresenteerd. Het doet denken, zegt het socialistische blad, aan het Zwarte Piet-spel: Men tracht de rekening aan elkander door te geven. Dit spel in de politiek is halfslachtig en wie dit spel speelt, tast het gezag van de politiek aan.

Nu is het onmiskenbaar, dat het gezag van het kabinet-Cals al zoveel geleden heeft, dat het moeilijk een verdere aantasting kan doorstaan.

De socialisten spelen dan misschien niet Zwarte Piet, maar wel een partijtje poker. Nederhorst speelde in het T.V.-interview de verongelijkte onschuld, H.V.V. herinnert er de K.V.P. aan, dat zij het regeringsprogramma bij de kabinetsformatie heeft goedgekeurd. So what? Nu geen terugkrabbelen, nu de gedurfde uitgavenpolitiek van Vondeling de kraan flink heeft opengezet en die nu voor de K.V.P., voor de gehele Kamer, sluit.

De K.V.P. zit inderdaad aan de combinatie-Cals-Vondeling vast. Het regeringsprogramma leek zo mooi, maar bij het eerste werkelijk treffen tussen kabinet en Kamer bleek al: „Men had malkanderen terstond in 't hair gezeten”

en sindsdien is het wantrouwen aan K.V.P.-zijde toegenomen:

„Wat middel is'er, om den Aemstel 't hoofd te bien”,

„Nu elck, wantrouwich, d'een na d'ander om moet zien?”

Minister Cals kan nog aan een andere regel uit Gysbreght denken:

„De tweedragt is een pest, die allen staet te schroomen”,

want de regeerkracht van zijn kabinet wordt door dit gekrakeel sterk gereduceerd.

* * *

De diepere oorzaak hiervan heeft men niet bij de brief, bij de halsstarrigheid van Vondeling of bij de Limburgse G.S.-ruzie te zoeken. Die diepere oorzaak ligt in het feit, dat structureel, noch conjunctureel, een collectiviserend uitgavenbeleid als dat van minister Vondeling past.

Structureel niet, omdat de economie, in ons land zowel als in geheel West-Europa, een opzettelijke collectivisering van behoeftenbevrediging niet nodig heeft, ja, zelfs niet meer verdraagt. Men begripe ons goed: de toegenomen bevolkingsdichtheid, de stijging van de verkeersintensiviteit, eisen in toenemende mate collectieve voorzieningen. Maar dit is iets anders dan de vooropgezette opvoering van de collectieve behoeften (zoals b.v. zeer duidelijk bij de woningvoorziening) die de socialisten nastreven. Dit kan slechts gaan ten koste van de particuliere behoeftenbevrediging en — wat erger is — ten koste van de particuliere investeringen, dus van de economische groei. Het is niet zonder betekenis, dat in de ons omringende, vergelijkbare landen, de socialisten in de afgelopen 20 jaar steeds economisch-politiek terrein hebben verloren. Zo in West-Duitsland, en in Skandinavië. (In Zweden heeft de socialistische regering al heel wat water in haar wijn moeten doen om zich te handhaven en in Noorwegen is het politieke tij gekeerd).

Conjunctureel is de uitgavenpolitiek van Vondeling volkomen in strijd met de leer van Keynes, die hij n.b. zelf in de Miljoenennota aanhaalde. Zijn politiek kan slechts inflatie-bevorderend werken

De K.V.P. heeft zich blijkbaar (men zie de rede van drs. Noteboom bij de algemene beschouwingen) te laat gerealiseerd dat men ter wille van het omroepbestel, de socialistische Baäl in huis heeft gehaald om de liberale open bestel-Belzebub te bezweren. Is het omroep-Parijs wel de financiële lichtmis waard?, zullen velen in het K.V.P.-kamp zich thans afvragen.

Men kan zich ook met een woord van dr. Tilanus in een soortgelijke conflictsituatie in de Tweede Kamer afvragen: „Moet dit nu zo maar?”

Want wij staan thans voor het feit, dat binnen de partijen van de regeringscombinatie niet alleen wantrouwen heerst, maar ook een grote verdeeldheid over essentiële punten van het beleid, punten, die voor de toekomst van onze economie en van onze gulden van het hoogste belang zijn. Mag men aan de enghartige belangen, aan de gevestigde belangen van enkele omroepverenigingen de landspolitiek opofferen?

Het is treurig, dat men in 1965 nog een dergelijke vraag moet stellen.

J. v. G.

LUISTERT NAAR

de stem
van de V.V.D.

MAANDAG, 6 DECEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de
zender Hilversum II (298 m).

UIT DE PARTIJ

**Het Gooi bespreekt
Concept-Beginselprogram**

Op initiatief van het bestuur van de V.V.D.-Statencentrale Hilversum (overkoepelend orgaan van de afdelingen Hilversum, Bussum, Laren-Blaricum, Huiszen, Naarden, 's Graveland-Ankeveen en Nederhorst den Berg) wordt op 30 november a.s. in hotel de Rozeboom te Bussum een gemeenschappelijke vergadering gehouden ter bespreking van het nieuwe concept-beginselprogram. Deze vergadering is georganiseerd als een algemene vergadering voor alle Gooise V.V.D.-leden. De inleiding zal worden gehouden door het Naardense V.V.D.-lid, de heer J. F. Meijeraan.

**Kamercentrale Utrecht
vergadert op 8 december a.s.**

De Kamercentrale Utrecht belegt op Woensdag, 8 december a.s. een ledenvergadering in hotel Smits, Vredenburg te Utrecht, aanvang 20.00 uur ter bespreking van het ontwerp-beginselprogram van de partij. De heer H. J. L. Vonhoff, lid van de commissie van voorbereiding zal aanwezig zijn om nadere toelichting te verstrekken.

**Fris initiatief van de
afdeling Schiedam**

Het bestuur van de afdeling Schiedam heeft haar leden een vragenlijst gezonden waarmee zij de mening van de afdeling wil peilen ten aanzien van diverse onderwerpen.

Zo wordt ondermeer gevraagd om wegen aan te geven teneinde te komen tot een beter contact tussen leden en bestuur. Ook wordt geïnformeerd naar adressen van degenen, die wellicht met de VVD sympathiseren. Ook wordt gevraagd naar een reactie op de werkzaamheden van Tweede Kamer en gemeenteraad.

Kortom een fris initiatief dat wij gaarne als voorbeeld ter navolging willen aankondigen. Voor belangstellenden kunnen nadere inlichtingen worden ingewonnen bij het secretariaat van de afdeling Schiedam, Laan van Spaland 5.

**Kandidatenlijst
Statencentrale Delft**

De Statencentrale Delft heeft de volgende lijst van voorlopige kandidaten voor de verkiezing der Provinciale Staten van Zuid-Holland vastgesteld.

1. Jac Sonneveld te 's Gravenzande;
2. Ir. P. Stempels te Rijswijk (Z.H.);
3. Drs. J. Houtman te Schiedam; 4. A. M. Renaud- Rijsterborgh te Delft; 5. H. M. J. Dubbeldam te Vlaardingen; 6. Drs. A. A. C. Reedijk te Rijswijk (Z.H.);
7. C. van der Snoek te Naaldwijk; 8. Mr. M. L. Buschkens- Dijkgraaf te Rijswijk (Z.H.); 9. P. Kamps te Delft; 10.

**VRIJHEID EN
DEMOCRATIE**

Weekblad van de Volkspartij voor
Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie:
mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer.
Adres: Gooiergracht 163, Laren
(N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie:
Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-
geldten uitsluitend Postgiro
no. 245103 ten name van de Pen-
ningmeester van de stichting „Vrij-
heid en Democratie” te Amersfoort
Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich
tot de administratie.

Mr. A. Geurtsen te Schiedam; 11. Mr. H. van Riel te 's Gravenhage; 12. C. M. de Jong te 's Gravenzande; 13. A. Pelger- van Bieze te Schiedam; 14. Dr. M. W. J. H. Broekmeijer te Voorburg; 15. Drs. J. Spijker te Delft; 16. Mr. M. N. W. Dettmeijer-Labberton te 's Gra- hage; 17. Dr. J. Alers te Barendrecht; 18. S. J. van den Bergh te Wassenaar; 19. A. Caljé te Alblasserdam; 20 . J. Kruijsheer te Gouda.

Mr. A. D. Peiffer, secretaris.

**Liberaal Sociëteit te Groningen
besprak actueel probleem**

Op de „Liberaal Sociëteit” van de af- delingen Groningen, Haren en Eelde sprak deze dagen de heer J. E. Duint- jer te Veendam over „Water- en Lucht- verontreiniging.”

De regering heeft, aldus spr., om- streeks 1954 gedacht aan een wet tegen water-verontreiniging, volgens welke de leiding in Den Haag zou zijn gecon- treerd maar de waterschappen de uitvoe- rende organen zouden zijn. Te vrezen viel, dat onder deze regeling de indus- trie niet aan haar trekken zou komen. Het thans aanhangige ontwerp van een raamwet gaat uit van het verbodsprin- cipe: het is verboden afval te lozen behou- dens toestemming, tegen recognitie te ver- krijgen. De provinciale besturen worden belast met de zorg voor het rein houden van het water.

Tot voor drie à vier jaar heeft de Ne- derlandse overheid zich niet bemoeid met luchtverontreiniging. Het enige juridieke afweermiddel is thans de Hinderwet, die echter per gemeente werkt, zodat zij niet helpt als de bron in een bepaalde ge- meente is en de hinder in een andere ge- leden wordt. Er is nu een Raad voor Luchtverontreiniging ingesteld, die het probleem bestudeert.

**Secretariaat
afdeling Wageningen**

Het secretariaat van de afdeling Wa- geningen berust thans bij de heer L. J. Wijma, Van 't Hofstraat 71.

D.B. en H.B. vergaderden

Zaterdag, 20 november jl. kwamen Dagelijks en Hoofdbestuur der Partij te Utrecht in vergadering bijeen.

Ondanks de slechte weersomstandig- heden was er een goede opkomst. Ver- schillende huishoudelijke en organisato- rische zaken werden uitvoerig bespro- ken.

SPREEKBEURTEN

periode 29 november tot en met 29 december 1965

29 november	Coevorden	R. Zegering Hadders
29 november	Zeist	Dr. P. G. v. d. Vliet
29 november	Leiden (forum V.V.D., A.R., P.v.d.A. over bouwbeleid, huurbeleid, subsidie- beleid)	M. Visser
9 december	Amsterdam	D. W. Dettmeijer
9 december	Groningen (J.O.V.D.)	Drs. F. W. Adriaanse
10 december	Berkenwoude (Streekvergadering Krimpenerwaard)	H. J. L. Vonhoff
10 december	Leeuwarden (Middenstandsforum, openbaar)	Mr. W. J. Geertsema
11 december	Meppel (J.O.V.D.)	Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haften
13 december	Voorburg	Mr. F. Portheine
13 december	Beilen (Lib. Kring Hoozevee)	Mr. H. P. Talsma
15 december	Brussel (Lib. Kring)	H. Pols
17 december	Midden- en Noord Limburg	A. H. Boersma
17 december	Breda	Dr. K. van Dijk
		Mr. W. J. Geertsema
		Mr. H. van Riel
		Mr. E. H. Toxopeus
		Mr. W. J. Geertsema
		H. J. L. Vonhoff

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen genever

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 804-2657 - Groenewijk 10

LE A. D. IJSSEL

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
's-GRAVENWEG 264, TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:

- SISAL- EN MANILLATOUWWERK
- STAALKABELS
- HERCULESTOUW - PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

- JABO
- VERTO-HAARBOUCLE

tevens van

- COCOS VLOERBEDEKKING

Culturele Commissie bijeen

Het hoofdpunt van de agenda van de vergadering van de Culturele Commis- sie werd gevormd door de bespreking van het Holland Festival. Uitvoerig werd hierover van gedachten gewisseld.

De commissie was algemeen van me- ning dat, wil het Holland Festival zijn allure terugkrijgen, een heroriëntatie van het Holland Festival-beleid vereist is.

**Nieuws uit de Liberale
Internationale**

Het dagelijks bestuur van de Groep Nederland van de Liberale Internatio- nale heeft op donderdag, 11 november des avonds in Den Haag onder voorzit- terschap van mr. E. H. Toxopeus lang- durig vergaderd ter bespreking van ver- schillende organisatorische en huishou- delijke aangelegenheden.

**Liberaal jongeren
in Nijmegen actief**

In Nijmegen werd een Liberale Studen- tenvereniging en een afdeling van de J. O. V. D. opgericht.

De besturen zijn als volgt samengesteld: Liberale Studentenvereniging: H. P. J. A. den Boer, voorzitter; H. A. A. J. M. M. de Munck, Heijdenrijkstraat 85, secre- taris; A. R. E. Roelofs, penningmeester.

J. O. V. D.: C. J. 't Hart, voorzitter; mej. M. Overdijkink, Bredestraat 42, secr.; mej. A. Beyer, penningmeesteres

ONREDELIJK

★ ★ Na de geruchtmakende zaak van de inmiddels geschorste woonruimteverordening heeft de gemeente Baarn opnieuw op onsympathieke wijze van zich doen horen door een woningeigenaar, die zijn pand wenste te verkopen, voor de keus te stellen of zijn woning wederom te verhuren of van gemeentewege gevorderd te zien. Dit, terwijl B. en W. niet alle beschikbare middelen hadden uitgeput om tot een oplossing te komen - zoals de ministeriële richtlijnen vereisen - voordat een vordering is goedgekeurd.

De rechtbank in Utrecht heeft, in een geding door de eigenaar tegen de gemeente aangespannen, deze gang van zaken niet kunnen billijken en de gemeente in het ongelijk gesteld. De eigenaar-verhuurder van de woning had, aldus de Baarnsche Courant, dringend liquide middelen nodig voor zijn zaak en besloot tot verkoop van deze onroerende belegging. De positie van de huurder was niet in het geding. Deze zou binnenkort naar een bejaardenwoning verhuizen. Reeds voor de bewoner de huur had opgezegd, ontving de eigenaar een lijst van woningzoekenden, waaruit de eigenaar een nieuwe bewoner mocht kiezen. Liet hij dit na, dan zou de gemeente de woonruimte vorderen. De eigenaar vond bij B. en W. geen begrip voor zijn motieven tot verkoop; toonde zich evenwel bereid de woning te verkopen aan een van de talrijke gegadigden, woonachtig te Baarn; onder hen was er zelfs één, die de woning ter beschikking van een personeelslid wilde stellen. De gemeente bleef onvermurwbaar en besliste dat de woning verhuurd moest worden. Toen de gemeente overging tot vordering omdat de eigenaar hieraan geen gehoor wilde geven, was de enige uitweg voor laatstgenoemde om een geding aan te spannen tegen de gemeente.

De dagvaarding vermeldde o.m. dat B. en W. hun vorderingsbevoegdheid niet mogen toepassen, als niet is geprobeerd om een oplossing te vinden op basis van vrijwilligheid (ministeriële voorschriften). Voorts, dat een inwoner van Baarn de woning wilde kopen en verhuren, zodat de plaatselijke woningvoorraad, beschikbaar voor verhuur, niet zou verminderen. In het vonnis van de rechtbank wordt o.m. overwogen, dat B. en W. niet hebben nagegaan of zich onder de urgent geachte woningzoekenden in Baarn een potentiële koper was te vinden, en de verkoper niet voldoende tijd hebben gegeven een koper te vinden die zelf de woning zou mogen bewonen of zou wensen te verhuren aan een inwoner van Baarn. De gemeente is ten onrechte overgegaan tot vordering, omdat de ministeriële richtlijnen niet zijn gevolgd en men niet voldoet aan de betreffende artikelen van de Woonruimtwet. De rechtbank beveelt de burgemeester zich te onthouden van maatregelen die kunnen leiden tot effectuering van de woningvordering en de gemeente wordt veroordeeld tot de kosten van het geding.

De onbillijke en onredelijke beslissing van de gemeente Baarn werd ditmaal ongedaan gemaakt door de rechter. Maar het vertrouwen in een college van B. en W., dat blijkbaar geen juist rechtgevoel bezit, zal er niet door groeien. Wie de wet negeert, zal de geldende omgangsvormen ook niet met het respect bejegenen, die ze verdienen. Daaraan kan de rechter veelal niets doen. De burger heeft hier echter zelf een wapen in de hand, waarmee een goede functionering van de democratie is gediend: door bij de volgende raadsverkiezingen de betreffende personen het vertrouwen te onthouden. Een in principe dezelfde fout twee maal achtereen maken is te veel. Dat doet zelfs nog niet een ezel.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

Zielig geval

WANNEER socialisten (op het ogenblik regeringspartner) tegen liberalen (op het ogenblik oppositie) ageren in verband met punten van sociaal-economisch en financieel beleid, is dat een normaal verschijnsel. Op die terreinen immers moeten de principiële verschillen tussen die twee politieke richtingen worden gezocht. Als zij op die terreinen geen meningsverschillen meer hadden, zou het waarschijnlijk niet veel zin meer hebben dat die twee partijen naast elkaar zouden voortbestaan, aldus lazen wij in de rubriek Kritische commentaar van de NRC, die wij hier verder citeren.

Op andere terreinen zouden liberalen en socialistten elkaar in beginsel best kunnen vinden. Zeker, in beginsel. De praktijk is soms wel anders, beginselen ten spijt. Het dagblad van de PvdA, Het Vrije Volk, begon gisteren een van zijn commentaren aldus:

Er moeten kennelijk socialistten in de regering zitten om de crematie eerst erkend en thans gelijkgesteld te krijgen. De liberalen weten alleen in de oppositie hoe het moet. Zodra zij in de regering zitten zijn zij het vergeten. Zelfs als een liberaal als mr. Toxopeus minister van binnenlandse zaken is.

Misschien is het alleen maar zielig dat een orgaan van een zo omvangrijke „regeringspartij” als de PvdA er behoefte aan blijkt te hebben, dergelijke misleidende verzinsels de wereld in te sturen. Mogelijk was het alleen een gebrek aan kennis van de feiten. Ook dat zou zielig zijn.

ONDER het voorlaatste kabinet-Drees, toen de liberalen in de oppositie waren, is inderdaad de wet van 7 juli 1955, Stbl. 390, tot stand gekomen, die de begrafeniswet van 1869 zodanig wijzigde, dat crematie naast begraving als geoorloofde wijze van lijkbezorging werd erkend. Er zij aan herinnerd, dat de totstandkoming van deze wet van 1955 voortvloede uit het rapport van de zg. eerste commissie-Kan, die was ingesteld in 1949, dus toen er, behalve KVP'ers, ch en socialistten ook een liberaal in het kabinet zat. Dat er in 1955 geen liberaal meer in het kabinet zat had met het crematievraagstuk niets te maken.

Bij de parlementaire behandeling van de wet die in 1955 in het Staatsblad zou staan, hebben de liberalen zich er heftig tegen verzet, dat crematie, ofschoon erkend, toch wettelijk een tweederangs lijkbezorging zou worden. Deze wet immers hield een hinderlijke discriminatie tussen begraven en cremieren in: voor crematie moest er een codicil van de overledene zijn; bovendien mochten gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen niet deelnemen in de stichting van crematoria.

Deze discriminerende oplossing was een tussen KVP en PvdA mogelijk gebleken compromis. De socialistten in de Staten-Generaal hebben niet

alleen dit ongelukkige compromis aanvaard, zij hebben het verdedigd, de figuur van het compromis beschouwend als een soort sacro-sancte hoogste politieke wijsheid van de dag. De liberalen stonden op het standpunt: liever de bestaande toestand, waarin de crematoria, zij het zonder wettelijke basis, rustig hun gang konden gaan, handhaven dan het discriminerende compromis aanvaarden, een compromis bij welks aanvaarding men moest zwichten voor een toen nog bestaand weinig redelijk drijven in de kringen der confessionele partijen.

DE zg. tweede commissie-Kan, ingesteld onder een kabinet zonder liberalen, heeft in december 1957 een interimrapport uitgebracht dat heeft geleid tot de wijzigingswet van 23 september 1959, Stbl. 342 waarbij enige verzachting in sommige discriminerende bepalingen werd aangebracht, maar die aan het beginsel van de discriminatie geen einde maakte.

De liberaal Toxopeus, in mei 1959 minister van binnenlandse zaken geworden, trof het ontwerp van die wijzigingswet in vergaande staat van parlementaire behandeling aan. Hij kon op dat ogenblik weinig anders doen dan voltooiing van de parlementaire behandeling bevorderen, ofschoon hij principieel het ontwerp niet kon bewonderen.

Het eindrapport van de tweede commissie-Kan verscheen in augustus

1959. Ten aanzien van de crematie bevatte een voorontwerp der commissie geen andere bepalingen dan die, vervat in de wet van 1959. Daar kon minister Toxopeus dus niet veel verder mee komen.

Er is hieromheen natuurlijk wel wat gediscussieerd, wat tijd kostte. De liberale minister van binnenlandse zaken had, juist nadat er lange tijd geen liberalen in het kabinet hadden gezeten, ook nog een aantal andere problemen aan zijn hoofd. En zo gebeurde het, dat hij pas in januari 1964 toekwam aan de instelling van de derde commissie-Kan. Deze commissie was dus ingesteld door de liberale minister Toxopeus, die haar opdroeg, advies uit te brengen „omtrent de vraag of, en zo ja, in hoeverre bij algehele herziening van de Wet op de lijkbezorging de bestaande beperkende bepalingen ten aanzien van de crematie zouden kunnen vervallen, dan wel waren te wijzigen”.

DE derde commissie-Kan heeft op 17 mei 1965 haar rapport uitgebracht. De heer Toxopeus was toen net geen minister meer; wat overigens niets te maken had met het crematievraagstuk.

Er was, na de kabinetscrisis van het voorjaar 1965, geen liberale minister om de zaak verder te regelen. De liberalen waren in de oppositie terechtgekomen.

Het Vrije Volk heeft geen enkele reden om te veronderstellen, dat een liberale minister van binnenlandse zaken — gesteld, dat er in 1965 geen kabinetscrisis was geweest die de constellatie had gewijzigd — niet op basis van het rapport van de derde commissie-Kan een wetsontwerp zou hebben opgesteld. Dat zou dan het wetsontwerp zijn geweest waar thans, nu er zo veel socialistten in het kabinet zitten — zij het niet op de post van Binnenlandse zaken — een motie van de socialist Scheps om moet vragen.

In het licht van de feiten is de hierboven geciteerde uitval van Het Vrije Volk zo'n naar stukje partijpolitiek, dat de politiek een slechte reputatie bezorgt.

TE KOOP:

op 1e stand te Schiedam, royaal, goed onderhouden

HERENHUIS

met garage en centrale verwarming (olie).

Op korte termijn leeg te aanvaarden. - Vrije vestiging

KOOPSOM f 165.000.— k.k.

Brieven onder nummer V.V.D. 71, Bureau van dit Blad.

SNICKERS' HANDEL MIJ. N.V.

ROTTERDAM - GRONINGEN - ARNHEM

Buizen - FITTINGS - Flenzen

„ASCOT” Gaswandketels
„KLAFRESTRÖM”-gietijzeren ketels
„MARK”-radiatoren
„N.S.K. SALLAND”-ketels
„THERMIA”-warmwaterboilers
„FLAMCO”-ophangstropen
„FLEXCON”-expansievaten

OLIESTANDMETERS
OLIETANKS
AFSLUITERS
PLINTVERWARMING
„MARK”-BUIGMACHINES
VLOERHULZEN
LASBOCHTEN

en verdere artikelen op het gebied van de

CENTRALE VERWARMING

Copie voor deze rubriek te zenden aan: **Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.**

Nog eens de post

De posttarieven zullen weer omhoog gaan, maar ondertussen is het met de bestelling maar droevig gesteld. Poststukken komen vertraagd of soms helemaal niet. Dat geeft moeilijkheden of misverstanden en daar houden wij niet van. Daarom nog eens het verzoek van tijdige berichtgeving.

Naar Perzië

De nu volgende mededeling kwam telefonisch. De Internationale Vrouwen Raad houdt van 14 - 26 mei 1966 een congres in Teheran, Perzië. Thema: „ancient values in modern setting”. Een internationale handwerktentoonstelling zal er aan verbonden zijn.

Er is een voorlopige aanbieding van de KLM: bij voldoende deelname f 972, plus \$4,- per dag, alles inbegrepen, d.w.z. reis, hotel en een excursie.

Eveneens voorlopige aanmelding vóór 1 december a.s. bij de secretaresse van de Nationale Vrouwen Raad, mevrouw R. V. R. Hes-Polak, Den Haag, Koninginnegracht 1c. (op wie 2 weken geleden geen enkele blaam geworpen werd; dit om misverstanden op te heffen; zie boven).

Gouda

Op de dag, dat dit nummer verschijnt, 25 november, houdt de vrouwengroep Gouda een middagbijeenkomst, waar het gemeenteraadslid, mevrouw J. van Maren-Kort, een inleiding zal houden over de discussienota „Arbeid van de vrouw buiten het gezin”. Daarna worden enkele actuele gemeenteraadsproblemen besproken. Na dit volle programma ziet men dan nog kans, dat de moeders van schoolgaande kinderen tijdig thuis zullen zijn.

Eerdere aankondiging was niet mogelijk.

Soest/Soesterberg

Dit was wel mogelijk met een mededeling uit Soest-Soesterberg, maar op verzoek werd er mee gewacht tot dit nummer.

Op dinsdagmorgen 30 november, om 10.15 uur, is er een huiskamerbijkomst t.h.v. mevrouw G. G. A. Alting-Am-

brosius, Vredenhofstraat 12, Soestdijk. Tel. 4815. Mevrouw Oranje zal dan vertellen over de EEG-reis, onder auspiciën van de Nationale Vrouwen Raad, naar Straatsburg, Brussel en Luxemburg, die zij meemaakte.

Deze bijeenkomst werd reeds medege-deeld op de vorige, toen mevrouw C. C. Klay-Lancée een interessante lezing hield over „Het andere Amerika” met prachtige dia's.

De vrouwengroep Soest-Soesterberg volgt tegenwoordig deze wijze van aankondigen en die schijnt goed te voldoen. Het spaart tijd en geld en men komt toch. Het is dus zeer efficiënt en in overeenstemming met de Efficiency-dag voor de vrouw in de R.A.I. hier reeds eerder vermeld.

Vragenlijst XIV

Voor deze vragenlijst inzake het ontwerp beginselprogramma kwamen verschillende aanvragen en het eerste antwoord is ook al binnen. Wie volgt?

Wij begrijpen wel, dat vele vrouwengroepen haar programma voor deze maanden al klaar hadden, maar misschien kan dat veranderen, of anders deze vragenlijst er tussen geschoven? De zaak is er belangrijk genoeg voor.

Zandvoort

Eveneens op dinsdag 30 november om 2 uur 's middags, bijeenkomst ten huize van de fam. Wels, Dr. C. A. Gerkestraat 78.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen.

VAN DER HEEM N.V.:

radio - televisie - grammofoons - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:

telecommunicatie-apparatuur - professionele elektronische apparatuur

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:

cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten.

VOKAP N.V.:

interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE

(EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v.h. E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen.

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Utrecht, Sneek, Putte (N.Br.).

KONINKLIJKE DEMOCRATIE

(Ingezonden)

De goed gekozen naam van onze partij drukt haar politieke grondbeginselen bondig uit. De vrijheid is er centraal gesteld, geflankeerd door volkspartij en volksheerschappij. Ook in het ontwerp-beginselprogram komt de centrale en fundamentele functie van de vrijheids-idee in het denken en streven van onze partij duidelijk tot uitdrukking. Juist omdat ik instem met de inhoud van het nieuw ontworpen beginselprogram, wil ik de aandacht vestigen op een plaats, waar die inhoud door een minder treffende woordkeus niet goed tot zijn recht komt.

In artikel 6 wordt in navolging van het huidige beginselprogram gesteld, dat de Partij de staatkundige vrijheid hecht verzekerd acht in de constitutioneel-parlementaire monarchie onder het nationaal Koningshuis van Oranje, zoals deze zich in onze geschiedenis heeft ontwikkeld. Met de bedoeling van deze zin ben ik het eens. Alleen geven de gekozen woorden die bedoeling niet geheel zuiver weer.

Weinig woorden zijn door het eeuwenlange gebruik zo afgesleten als de benamingen van staatsvormen. Bovendien zijn begrippen als monarchie en republiek zo uitgehold, dat zij naar ons gevoel niet meer de wezenlijke inhoud van een staatsbestel, maar hoogstens zijn uiterlijke verschijningsvorm aangeven. In een beginselprogram dient niet alleen gesteld te worden in welk kleed wij onze staat het liefst gestoken zien, maar vooral wat de wezenlijke inhoud van het door ons voorgestelde staatsbestel is. Op grond van onze vrijheidsidee kiezen wij onvoorwaardelijk voor een democratische staat en wijzen elke vorm van dictatuur af.

Onze democratie ligt verankerd in het constitutioneel-parlementaire stelsel. Onze keuze voor een afstammeling uit het Huis van Oranje als staatshoofd heeft de monarchale regeringsvorm met zich meegebracht. „Het is allerminst abstracte voorkeur voor de monarchie als zodanig, die in 1813 de keuze heeft be-

paald. Het ging integendeel om een zeer concreet verlangen, de souvereiniteit van Oranje. Men spreekt stellig niet te boud, wanneer men zegt, dat zonder Oranje de monarchie niet zou zijn ontstaan”, schrijft prof. Oud¹⁾.

Ik geloof dat het ook niet te boud is te stellen, dat zonder het Huis van Oranje de monarchie voor onze partij niet essentieel is als verschijningsvorm van onze staat. Wel essentieel is voor ons de democratie, zoals deze zich onder leiding van het Huis van Oranje — zowel tijdens de Republiek als thans in het Koninkrijk — heeft ontwikkeld tot het constitutioneel-parlementaire stelsel. Dit vindt zijn scherpe uitdrukking in de woorden „de constitutioneel-parlementaire democratie onder het nationale Koningshuis van Oranje”.

Ik stel voor deze formulering in de nieuwe redactie van artikel 6 op te nemen.

Dat onze voorkeur het Huis van Oranje geldt en de monarchie slechts omwille van dat Huis, worden wij ons bewust, wanneer wij ons een situatie denken, waarin het Huis van Oranje niet meer mee speelt. „Dreigt door uitsterving van het nationale vorstenhuis de kroon over te gaan op iemand, die tegenover het volk als een vreemde staat of moet zelfs bij gebreke van een erfelijke opvolger in de vacante plaats op de troon door keuze van een nieuwe vorst wor-

den voorzien, dan kunnen de voordelen aan het monarchale stelsel verbonden door de nadelen worden overtroffen. Dan kan er een ogenblik komen, dat een volk, dat zich onder zijn monarchie volkomen tevreden heeft gevoeld, toch zal moeten overwegen of het niet beter doet tot een andere staatsvorm over te gaan”²⁾. Deze woorden van prof. Oud geven duidelijk aan, dat wij de monarchale vorm niet als een wezenlijke bestanddeel van het door ons voorgestane staatsbestel moeten zien. Wel wezenlijk zijn voor ons de constitutie en het parlement als werkingsvormen van de democratie.

Het ging mij in het voorgaande slechts om een accent, dat in de formulering van het beginselprogram niet goed gelegd wordt. Duidelijk blijkt onze keuze voor de democratie uit de naam van de Partij.

De door mij voorgestelde verandering heeft tot doel ook uit het beginselprogram duidelijk te doen blijken, dat de Nederlandse liberaal principieel kiest voor de constitutioneel-parlementaire democratie, en dat hij die democratie het liefst in oranje gekleed ziet.

SAROLEA

1) Mr. P. J. Oud, Het Constitutioneel Recht van het Koninkrijk der Nederlanden, Deel I, p 75.
2) Idem p. 74/75.

Massief kartonnen DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

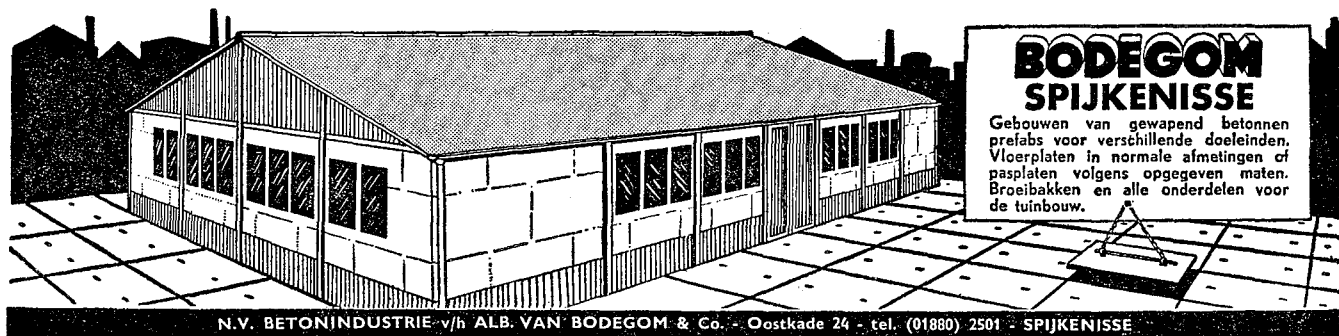
N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33. Tr. nr. 59251

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend betonnen prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

MIJN OPINIE IS . . . . .

Te laat protest

Met aan verbijstering grenzende verbazing neem ik bijna dagelijks in de pers kennis van de reacties van Nederlanders op het voorgenomen huwelijk van H. K. H. Prinses Beatrix met de heer Von Amsberg.

Wanneer deze kritiek in vele gevallen niet zo uiterst pijnlijk voor de betrokkenen was, zou zij interessant kunnen zijn, als beschouwing voor de verscheidenheid in benadering van een onderwerp.

Over het algemeen wordt het Hof ervan beschuldigd, dit huwelijk aan het Nederlandse volk op te dringen.

Bij alles wat ik tot nu gehoord en gelezen heb, mis ik echter steeds één onweerlegbaar feit, dat aan de hele discussie m.i. een eind zou kunnen maken.

Ik heb nl. nog niemand horen zeggen — of is mij dit ontgaan — : „Waarom niet geprotesteerd, toen prins Bernhard ongeveer tien jaar geleden in een interview desgevraagd verklaarde, dat zijn dochters met iedereen mochten trouwen!”

Iedereen is . . . . . iedereen!

Waarom toen geen nadere uitleg gevraagd, of te kennen gegeven, dat men een bepaalde nationaliteit niet wenste en men zich niet zou kunnen verenigen met een huwelijk van de prinsessen met een niet-adellijke huwelijkskandidaat.

Men kan toch rustig aannemen, dat Z. K. H. in een interview niet zo maar iets zegt, wat hij niet kan verantwoorden.

Aangezien de mogelijkheid van dit huwelijk ruim 10 jaar geleden reeds door het Koninklijk Huis werd gesteld en toen niemand geprotesteerd heeft, kan men zich nu niet bedrogen voelen.

Men kan zeggen, dat 10 jaar geleden deze kwestie niet opportuun was, maar het gestelde op zichzelf kon het ieder ogenblik worden.

De drie prinsessen hebben de woorden van haar vader maar al te zeer bewaarheid en zij hebben daartoe het volste recht, temeer daar in al die jaren er nooit iemand is geweest, die hen dit recht heeft betwist.

Voorts hebben we het feit, dat huwelijken van leden van het koninklijk huis zijn geregeld bij de grondwet en de regering verantwoordelijk is voor het antecedentenonderzoek naar de kandidaat.

Dat intellectuelen en zelfs de intellectuele elite het hof thans op een vaak zo grievende wijze kritiseert vind ik als Nederlandse zeer beschamend.

Voor al van de intellectuele elite moet men toch beter kunnen verwachten.

Mej. E. J. WIJNBERGEN
Amersfoort

Het kamp Schattenberg

Gaarne betuig ik mijn adhesie met het artikel van dr. Van Roijen in Vrijheid en Democratie van 14 oktober j.l. Wanneer echter de redactie in haar voetnoot meent de sentimentskwesie los van de goede betrekkingen met Soekarno als hoofd van de staat Indonesië te zien, is het maar vreemd gesteld met de geest die dan in de VVD op internationaal niveau heerst. Hoe men ook over het herstel van die goede betrekkingen mag denken, daartoe Soekarno tot een bezoek aan Nederland uit te nodigen is absurd.

Dr. Van Roijen wees terecht op de wandaden direct of indirect door Soekarno bedreven. Zolang deze man een in deze tijd niet passende agressieve politiek blijft voeren, mag men niet vergeven noch vergeven alle ellende welke hij over zijn eigen volk en de erbij betrokken Nederlanders bracht. Moge ik buiten hetgeen dr. Van Roijen reeds vermeldde nog memoreren de afschuwelijke moord op het transport Nederlandse vrouwen en kinderen in november 1945 in Soerabaja. Dit werd door de En-

gelsen naar de haven afgevoerd om naar Singapore geëvacueerd te worden en onderweg echter door de Indonesische vrijheidsstrijders overvallen, waarbij vrijwel alle inzittenden werden neergeschoten of levend op de trucks verbrand.

Soekarno was toen zo fijngevoelig de periode rondom deze slachting te honoreren met het afkondigen van een „jaarlijks te vieren „heldendag”. Voor zover mij bekend wordt deze dag tot op heden steeds nog gevierd.

Aan deze misdaad is in onze pers nooit veel publiciteit gegeven en men kan onze jeugdige VVD-ers onbekendheid ermee nauwelijks verwijten.

Van onze redactie mag men anders verwachten en mij komt bedoelde voetnoot dan ook tenminste onjuist voor.

P. A. REUVEKAMP
Leersum

(Inzender heeft ons onderschrift slecht gelezen. Wij spraken slechts over de handelsbetrekkingen met Indonesië en niet over een eventueel bezoek van Soekarno. - Red. Vrijheid en Democratie).

Doelmatige ontwikkelingshulp

Naar aanleiding van de in dit artikel gegeven cijfers, zou het m.i. voor hen, die nog steeds op verhoging van de ontwikkelingshulp aandringen, zeer leerzaam zijn, indien ter vergelijking alsnog de donaties werden vermeld van de andere landen.

Hieruit zou blijken, dat Nederland, waar de belastingbetaler het zwaarst wordt belast en voor alles geld tekort is, zich in de eerste rij schaart en per capita waarschijnlijk de grootste bijdrage levert.

Deze gegevens kunt u vinden in de bulletin uitgegeven door de UNO, welke verkrijgbaar zijn bij de Amerikaanse ambassade.

W. 't HART,
Den Haag.

De Brief

In het voortreffelijk artikel van J. v. G. over „de brief” opgenomen op pagina's 1 en 2 van uw no. 845 van 4 november j.l. heb ik slechts één ding gemist:

Het ware ongetwijfeld de enig juiste consequentie geweest voor de heer Nederhorst indien hij teruggetreden zou zijn als voorzitter van de Kamerfractie van de PvdA, dan had uit politieke en prestige overwegingen de partij hem in die functie niet behoeven te „backen”.

Ik herinner hierbij aan de houding van wijlen de heer Troelstra in november 1918 welke na diens vergissing ruiterlijk daarvan in de Kamer heeft betuigd „dat hij zich in zijn beoordeling van de gevoelens van ons volk deerlijk had vergist”.

P. F. S. OTTEN,
Valkenswaard.

Geen opkomstplicht

De argumenten die u in het hoofdartikel van uw blad van 28 oktober geeft om de wenselijkheid van het handhaven der opkomstplicht te bewijzen, vragen een wederwoord.

Met deze „plicht” dwingt de staat zijn burgers tot het uitvoeren van een volkomen zinloze daad. Zij moeten toch, op straffe van rechtsvervolgning, zich op een bepaalde dag, tussen bepaalde uren, begeven naar een bepaalde lokaliteit ten einde aldaar tegen enkele, achter een tafel gezeten heren te zeggen: „Hier ben ik, ik heet zo-en-zo”. De Kamerfracties

der politieke partijen die indertijd deze wet hebben aanvaard, hoopten daarmee te bereiken dat de vrije Nederlandse burger, gedwongen geweest zijnde om „A” te zeggen, nu ook wel de goedwilligheid zou vertonen om „B” te blaten en zijn stem uit te brengen. Hetgeen de burger dan gewoonlijk ook doet.

Voor de politieke partijen biedt de opkomstplicht het grote voordeel dat hun propaganda-apparaat aanmerkelijk vereenvoudigd kan worden. Geen telefoontjes meer op verkiezingsdag als: „U steunt toch de goede zaak? U komt toch stemmen? Zal ik u met de auto komen halen?” Misschien zijn ook de partijen die de opkomstplicht voorstaan, wel overtuigd (maar dat is natuurlijk een verschrikkelijk onaardige veronderstelling) dat afschaffing juist hun eigen partij de meeste schade zou doen. Met dit al zijn er dan toch nog 5 procent wegblijvers, dus in het gehele land tussen de 3 en 400.000. Hiervan worden volgens uw artikel 3800 voor de rechter gesleept. Waarschijnlijk zijn dit de stakkers die te onhandig waren om een ietwat acceptabel (zij het doorzichtig) excuus te verzinnen en verder de brutalen die hardop dorsten zeggen: „ik had geen zin” of „ik vond dat er geen keus bij was”.

De gemeentebesturen maken het zich, zoals u zelf schrijft, niet erg druk met de vervolging van de kwasi-zieken en de heren die zo volkomen onverwacht toevallig op de dag der stemming op verre zakenreis moesten. Gelukkig maar, want we moeten niet aan de ontwrichting denken die zou optreden als de kantonrechters, inplaats van 3800 spijbelaars, eens een 150.000 stuks of meer zouden moeten berechten. De technische onmogelijkheid reeds om de wet te handhaven toont wat een comédie de opkomstplicht feitelijk is. Deze „plicht”, waarmee Nederland een unicum (of misschien bijna een unicum) in de vrije wereld is, wordt o.a. verdedigd met te wijzen op de communistische infiltratie in de Britse vakbonden, tengevolge van de laksheid der leden met betrekking tot bestuursverkiezingen. Afgezien van het feit dat deze arbeiders met veel enthousiasme hun leiders volgden zolang deze steeds hogere lonen en kortere werktijden wisten los te krijgen en pas gingen protesteren toen zich uitermate strafbare feiten voordeden, vergeet u te wijzen op het wel zeer geringe aantal communisten in het Britse Lagerhuis en in de gemeentera-

Wordt Uw gezin groter of kleiner, dan wel, brengt Uw status mee, dat U EEN ANDER HUIS zoekt, verstaat U zich dan met

N.V. Makelaarskantoor
„GEMAKO”

Nassauplein 16 - Den Haag
Telefoon (070) 60 19 12
(3 lijnen)

Uw WOONWENSEN hebben bij ons persoonlijke aandacht.

Daarom weten wij ook UW vertrouwen waard te zijn.

den, beide gekozen zonder „opkomstplicht”.

Verder wordt in uw artikel gesteld dat de opkomstplicht het „sluitstuk” is dat behoort bij algemeen kiesrecht en evenredige vertegenwoordiging, terwijl slechts daarmede de Staten-Generaal een „afschaduwning” kunnen zijn van het gehele volk. Ik kan niet inzien dat deze afschaduwing er op vooruit gaat als hij tot stand moet komen met behulp van laksen, luien, onwetenden en ongeïnteresseerden van beiderlei kunne.

Ook lees ik nog in „V en D” van 21 oktober dat de heer van Riel van mening is dat opkomstplicht zo goed is omdat het de werkgevers onmogelijk maakt door indirecte dwang hun werknemers te beïnvloeden. Nu, ik dacht dat de heddendaagse werknemers in dit opzicht uitstekend in staat zijn (en gelukkig) om hun eigen boontjes te doppen!

Uw gehele argumentatie doet weinig overtuigend en ietwat onwezenlijk aan.

Mijn belangrijkste en principiële bezwaar blijft echter dat een partij als de V.V.D. die zo sterk de vrijheid van de staatsburger zegt hoog te houden, nooit had mogen medewerken aan een bepaling die — zij het maar gemiddeld ongeveer eens per jaar — op volkomen zinloze wijze deze vrijheid beperkt. Ik wil graag bij elke verkiezing mijn stem komen uitbrengen, maar zulks te doen onder bedreiging met straf (want zonder „opkomen” kan ik niet „stemmen”) vind ik onwaardig.

De V.V.D.-fractie in de Tweede Kamer heeft, door tegen het amendement tot afschaffing der opkomstplicht te stemmen, een kostelijke gelegenheid laten voorbijgaan om te bewijzen dat de gewone, simpele, menselijke vrijheid de partij interesseert.

Ir. A. P. BRUCH,
Eindhoven.

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

N.V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN
NAADLOZE
EN
GELASTE
STALEN BUIZEN

„Houdt de Vrijheid hoog!“

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein

Rotterdam

SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

Spinners en Twijners
van

Weef- en Tricotgarens

autolakken vernissen

industrielakken

scheepsverven

constructieverven

muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk

**N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h W. P. DE VRIES en CO.**

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71.

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJÉ

LATUMERD

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

STAAL

CONSTRUCTIES

voor elk
project

Wat doet Vondeling later als oppositieleider?

(Ingezonden)

Wanneer men kennis heeft genomen van de miljoenennota zal het onmiddellijk opgevallen zijn, dat er sprake is van een beleidswijziging. Het beleid van de huidige minister van financiën is gericht op een sterk verhoogde uitgavenpolitiek, die ten dele gedekt zal moeten worden door een verhoging van de indirecte belastingen.

Tevens streeft minister Vondeling naar een economische groei en een „bestrijding” van inflatoire invloeden. Het beleid van dr. Vondeling is helaas bijzonder wazig en onduidelijk. In de visie van de minister is er blijkbaar slechts een ontwikkeling op korte termijn, want van een beschouwing op langere termijn en van een stabilisatie, d.w.z. een geleidelijke groei, is geen sprake. Men moet duidelijk voor ogen houden, dat er tweeërlei kritiek mogelijk is en wel vanuit een conjunctureel en vanuit een politiek gezichtspunt.

Onze vorige minister van financiën, prof. dr. H. J. Witteveen, streefde naar een geleidelijke groei van de nationale economie, die gepaard ging met een min of meer beperkende uitgavenpolitiek, waarbij de ontwikkeling op langere termijn op de voorgrond stond. Er is dus blijkbaar een keuzemogelijkheid, en welke ontwikkeling de voorkeur verdient, zal nader belicht moeten worden. Het is daarom nuttig in eerste instantie de ontwikkeling op korte termijn nader aan een onderzoek te onderwerpen.

Bij een oppervlakkige studie van deze nota spreekt het zeer duidelijk, dat de klappen uitgedeeld, door 's ministers linkerhand niet diagonaal werken, maar links, d.w.z. de groep der laagste en vaste inkomens, treft en wel in sterke mate. De oorzaak daarvan moeten we zoeken in de stijging der indirecte belastingen, waaruit de uitgaven ten dele gefinancierd moeten worden. De rancune tegen de beperkende uitgavenpolitiek van zijn voorganger vindt hier zijn uitweg. In de nabije toekomst zullen er vele prijsstijgingen tot stand komen op alle artikelen, waarop de indirecte belastingen drukken.

Door het realiseren van deze prijsverhogingen hoopt de minister tevens de vraag af te remmen om daarvoor spanningen te voorkomen. Het is echter niet waarschijnlijk, dat dit het geval zal zijn. Overigens is het de vraag, of de artikelen, die dr. Vondeling als luxe-artikelen aanduidt, wel werkelijk alle luxe-artikelen zijn. Maar van groter belang lijkt het mij, dat de grote spanningen op de arbeidsmarkt — nu ten dele versterkt door verhoogde uitgaven — zullen leiden tot loonsverhogingen, waarvan de echo-effecten grote moeilijkheden zullen veroorzaken. De categorie vaste inkomens-trekkers krijgen het hierdoor, als steeds, het zwaarste te verduren.

Pressie der Vakbonden

Want het is duidelijk, dat verhoogde prijzen niet door de vakbonden geaccepteerd zullen worden (men denke aan de opmerkingen van de voorzitter van het NVV, de heer A. H. Kloos), eenvoudig omdat men ook bij hogere prijzen in elk geval het oude consumptiepakket zal willen handhaven.

Een belangrijk tijdsverschil tussen de momenten van prijs- en loonsstij-

... lekken in de kraan die dicht zou zitten....

gingen zal niet aanvaard worden, zodat dit onmiddellijk reacties teweeg zal brengen. Tevens is de mogelijkheid aanwezig, dat men, in anticipatie op de prijsstijgingen zal gaan hamsteren, hetgeen de inflatoire tendenzen alleen maar kan versterken. Op korte termijn zijn dus grote moeilijkheden te verwachten, die aan ons reeds bereikte welvaartspeil grote afbreuk zullen doen.

De ontwikkeling op langere termijn is naar mijn mening echter belangrijker. In een periode van hoogconjunctuur en hoogspanning der economie zal men alles in het werk moeten stellen om een geleidelijke groei te bevorderen, dus stabilisatie d.w.z. geleidelijk een steeds hoger niveau (welvaartspeil) te bereiken.

Een daarop gerichte, beperkende uitgavenpolitiek schijnt minder aantrekkelijk doch verzekert de stabiliteit van het welvaartspeil op langere termijn en juist dit is in het belang van de gehele bevolking, niet in het minst voor de (meestal laagstbetaalde) loontrekkenden, die

op deze manier ook, zij het geleidelijk, een hoger peil zullen bereiken. Het streven in de naoorlogse economie is het voorkomen van conjuncturele schommelingen en uiteraard zal het financieel beleid daarop gericht moeten zijn.

Duidelijk blijkt, dat een inflatietendens onvermijdelijk is. Het cardinale punt is evenwel in welke mate men een inflatie toelaatbaar acht. Enkele maanden geleden heeft prof. Witteveen er terecht op gewezen, dat minister Vondeling ons regelrecht naar de inflatie toejaagt. Een steile helling, die ons bergafwaarts in het diepe dal van een neergaande economie voert. Toch heeft de heer Vondeling gesteld, dat hij „inflatie wilde bestrijden”. Hoe stelt hij zich dat voor? Misschien is het zo, dat hij doelt op het in snelle mate bevorderen van inflatie, om daarna in de eerstvolgende fase niet meer van inflatie behoeven te spreken.

Er zitten echter meer lekken in de kraan die dicht zou zitten. De kraan — onverbrekkelijk verbonden met het financiële vat — staat wijd opgedraaid. Het vat evenwel is tot op de bodem leeg. Is het dan niet overbodig, nadrukkelijk te stellen dat de kraan dicht zit, nadat de middelen er met een grote stroom zijn uitgevloeid? Van hardvochtig beleid is dan ook geen sprake. Al wat aanwezig is, of potentieel aanwezig was, is reeds bij voorbaat besteed.

Het moet een grapje van de minister geweest zijn, om de zaak zo voor te stellen. Verder stelde hij een toename van besparingen, investeringen en consumptie. Bij een stijgend nationaal inkomen is dit vanzelfsprekend. Absolute cijfers zijn hier echter geen maatstaf, relatieve cijfers, dus verhoudingen, zullen deze rooskleurige voorstellingen in een ander daglicht plaatsen.

Het is niet aannemelijk, dat de consumptie-quote (dat gedeelte van het nationaal inkomen dat aan consumptie besteed wordt) zal afnemen. Een inflerende werking is dan ook onmiskenbaar.

De belastingspaarbrieven zouden in de visie van dr. Vondeling hier de oplossing moeten brengen om het inkomen, waarmee ook de consumptie, te verlagen.

Minder sparen

Het is echter waarschijnlijker, dat men minder zal gaan sparen, dan dat men het consumptiepakket zal wijzigen of reduceren. Niemand profiteert voorshands van de aangekondigde belastingverlaging. Beter kan men deze belastingverlaging annuleren, wat goedkoper en ook rechtvaardiger zou zijn. Rechtvaardiger in die zin, dat geen onrechtmatige daad gepleegd werd, wat nu zeker het geval is.

De voorgestelde speculatiebelasting om een andere belasting aan te snijden, is wel het grootste lachertje. Blijkbaar een politiek stuntje

om partijaanhangers zand in de ogen te strooien.

De opbrengst van deze belastingen vergeleken met de overige belastingopbrengsten, is slechts gering en van geen belang. Een ander punt, waaruit blijkt dat de minister slechts een korte termijnvisie bezit, mag blijken uit het feit, dat de verhoging der uitgaven slechts tijdelijk zou zijn.

De exponenten van het nationale inkomen zijn vrijwel alle ook functies van het nationale inkomen.

Wanneer het nationaal inkomen stijgt, stijgen al deze exponenten verhoudingsgewijs. Een „tijdelijke” verhoging wordt dan permanent, maar de minister denkt er blijkbaar anders over.

Zoals het reeds eerder geschied is zal er het wel op neerkomen, dat een volgend kabinet zich uit de veroorzaakte moeilijkheden zal moeten redden, om een ineenstorting in het economische leven zoveel mogelijk te voorkomen. Dit kan dan ten koste gaan van een financieel beleid, dat inderdaad en terecht „hardvochtig” genoemd mag worden, maar dan zal dr. Vondeling als oppositieleider wel weer het hoogste woord voeren.

Bovendien is het een hoogst kwalijke zaak, dat de minister een volgend kabinet én misschien het daaropvolgende, zeer zwaar belast met het reeds genoemde spaarbrievenaflossingsplan. Is een vorig socialistisch financieel beleid er ook al niet de oorzaak van geweest, dat na hun zittingsperiode een (kleine) bestedingsbeperking moest worden ingesteld.

Welnu, daar voert dit beleid ons opnieuw heen. De wrange vruchten zullen later geplukt moeten worden door financiële experts, die de door minister Vondeling achtergelaten ruïnes weer zullen moeten opbouwen.

Al met al een zeer bedroevende gang van zaken, die conjunctureel gezien ons op de rand van de afgrond kan brengen. Het is wel zeer duidelijk gebleken, dat een beperkende, financieel gezonde, uitgavenpolitiek met planning op lange termijn in hoge mate de voorkeur verdient boven een beleid, zoals dat op dit moment gerealiseerd wordt. Voorkomen is beter dan genezen!

D. KEUNING

VERZOEK AAN ONZE LEZERS

Geeft dit blad na lezing aan uw vrienden en verwanten, die nog geen lid zijn van de V.V.D.

Wat niet is kan komen.

„Maak de V.V.D. sterk!!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVZERKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

ANNO 1774

DEVIEZENBANK

PARKLAAN 32-34 - TEL. 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDESE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

termijnsparrekening - 3 mnd. opz. **4½ %**
termijnsparrekening - 6 mnd. opz. **4¾ %**
deposito's - 1 jaar fixe **5 %**

INLICHTINGEN WORDEN GAARNE VERSTREKT DOOR ONZE KANTOREN

AMSTERDAM
TEL. 221181
HERENGRACHT 571/3
GIRO 248741

ROTTERDAM
TEL. 287170
SCHIEKADE 73
GIRO 29565

DEN HAAG
TEL. 184955
NOORDEINDE 23
GIRO 18138

UTRECHT
TEL. 15851
K1 NWE GRACHT 6
GIRO 75651

FORUM-BANK

AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

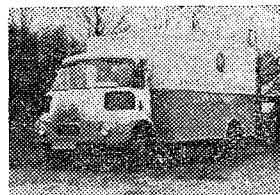
Zaailand 110 - Leeuwarden

Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwstelsel volgens de modernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huifconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

* nationaal en
internationaal bekend!
vraag prijs
en inlichtingen.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEELDEN N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

MINDER BELASTING BETALEN

Als U de inkomstgarantieverzekering sluit van het W.B.K. betaalt de fiscus 30 tot 60 % van de premie.

Door deze verzekering krijgt U de zekerheid, dat bij arbeidsongeschiktheid door ziekte, ongeval of invaliditeit, uw inkomen niet plotseling drastisch vermindert.

De inkomstgarantieverzekering van het W.B.K. garandeert ook, dat het verzekerde bedrag door de indexclausule gelijke tred houdt met de inkomstenstijging.

Het is een verzekering met waardebehoudende koopkracht. Inlichtingen over deze inkomstgarantieverzekering worden gaarne verstrekt door:

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Dienstplicht voor
meisjes?

(Zie pag. 4)

UIT LENGTE, BREEDTE

of uit inflatie?

Minister Vondeling heeft zijn uitgaven- en belastingplannen er door gekregen. De K.V.P. had geen behoefte aan een nieuwe crisis en de A.R.P., zij het met wat meer bedenkingen, ging tenslotte ook mee. Beide partijen hebben zich hiermee een zware verantwoordelijkheid op de hals gehaald. Want het lijkt geen twijfel, dat dit budget tot een nieuwe inflatie-golf aanleiding zal geven, te meer daar van het loonfront in dit opzicht ook bedenkelijk nieuws komt. Noch de Stichting van de Arbeid, noch de S.E.R. niettegenstaande zijn ongunstig halfjaarlijks rapport, noch de ministers Veldkamp en Den Uyl zullen naar menselijke verwachting een nieuwe loongolf voldoende kunnen indammen.

Minister Veldkamp, die tenslotte als arbiter tussen de sociale partners zal optreden, heeft wel een norm van 6-7 pct gesteld, maar gelet op de arbeidsmarkt en de reeds aangekondigde looneisen van de vakbonden is het de vraag of de loonsverhogingen tot het richtpercentage van maximum 7 beperkt zullen kunnen worden.

Er heerst eigenlijk een zeer wonderlijke situatie op die arbeidsmarkt. Prof. Tinbergen verklaarde de vorige week, dat wij misschien met de politiek van volledige werkgelegenheid „iets te ver“ (!) zijn gegaan. Hij erkende dus, dat die overvolle werkgelegenheid het resultaat is van een bepaalde politiek. „Wij zijn kennelijk met die politiek wat te ver gegaan,” zoals prof. T. het wat eufemistisch uitdrukte. Het benauwende hierbij is, dat wij dus niet weten of die schaarste op de arbeidsmarkt werkelijk het gevolg is van zuiver economische factoren dan wel van de gevoerde politiek, in de eerste plaats de monetaire politiek. In ieder geval bemerken wij thans, dat deze politiek leidt tot een permanente inflatie, die nu weer versterkt zal worden door een verdere opblazing van de inkomens, een „looninflatie”.

Het streven naar een vrije loonpolitiek is onder deze omstandigheden als funest te beschouwen. Men zou geen ongunstiger tijdstip daarvoor hebben kunnen uit kiezen!

* * *

Een merkwaardige ommekeer heeft zich de afgelopen 10 jaar voltrokken in de socialistische opvattingen over de loonpolitiek. Deze was de eerste 10 jaren na 1945 rigoureuus gericht op algemene loonronden, die voor alle categorieën van

arbeiders eenzelfde loonsverhoging brachten, een verstarrend stelsel. Nadien, vooral sedert in 1960 de werkgelegenheid overvol werd, neigden de vakbonden naar een „vrijere” loonpolitiek.

Nu willen wij geenszins de centrale vakbondsbesturen betichten van een handelen uit zuiver eigenbelang zonder oog te hebben voor de algemene economische positie van ons land. Maar reeds in 1956/57, bij de toen nodige bestedingsbeperking, bleek, dat zij moesten vrezende de greep op de arbeidersmassa te verliezen. Deze greep verloren zij geheel bij de spontane loonexplosie van oktober 1963. Sindsdien hebben zij met de werkgeversorganisaties, naar middelen gezocht om de nominale loonsverhogingen zo beperkt mogelijk te houden, bevreesd als zij ook waren, dat een te sterke loonsverhoging tot werkloosheid zou leiden.

Verbetering van de secundaire arbeidsvoorwaarden, privilegiëring van vakbondsleden, vermogensaanwasdeling (VAD) werden gepropageerd. De Dr. Wiardi Beckman Stichting hield de arbeiders medezeggenschap en VAD voor.

Men kan niet zeggen, dat deze propaganda bij de arbeider heeft aangeslagen. De vakverenigingen hebben een enquête laten houden bij 1500 arbeiders in de metaalindustrie (die in het algemeen toch tot de meest-ontwikkelde categorieën behoren) over winstdeling, aandelen in het bedrijf, spaarregelingen e.d. Uit het onderzoek bleek, dat meer dan de helft (57 pct) er nooit van gehoord had. Het aller-beheersende verlangen blijkt uit te gaan naar méér geld in het loonzakje. Het rapport van de Dr. Wiardi Beckman Stichting over de herziening van het ondernemingsrecht blijkt aan het overgrote deel

der arbeiders geheel voorbij te zijn gegaan. Arbeiderscommissarissen: Ja, maar over het nut van zo'n functionaris is men zeer sceptisch.

* * *

Dit alles is niet zeer hoopvol voor de komende loononderhandelingen. Deze zullen op lager niveau plaats vinden dan de toporganisaties en dus veel sterker de directe invloed ondervinden van de verlangens der arbeiders. Die verlangens gaan uit naar direct hoger inkomen. Zij prefereren een conjunctuur gevoelig loon boven toekomstige voorzieningen.

Minister Veldkamp heeft zich met zijn collega Den Uyl tot taak gesteld de loonsverhogingen binnen twee criteria te houden. Deze zijn: geen gevaar voor de investeringen en voor verdere prijsstijgingen. Het zal uiterst moeilijk zijn daaraan vast te houden.

Die criteria zijn op het ogenblik in het geheel niet in overeenstemming te brengen met loonsverhogingen. Deze moeten uit de lengte of uit de breedte komen: hetzij uit de winsten, hetzij uit de prijzen.

Worden ze uit de winsten bestreden, dan betekent dit, bij een gemiddelde van twee derden der gemaakte winst, in het bedrijf gehouden, een aantasting van de investeringsmogelijkheid door zelffinanciering (bij de huidige stand van de kapitaalmarkt bijna het enige middel). Bij afwenteling op de prijzen blijft minister Den Uyl's prijspolitiek nergens. Een oplossing voor dit dilemma voor de sociaal-economische politiek van het kabinet kunnen wij niet zien. Misschien kan minister Vondelings uitgavenpolitiek een handje in de verkeerde richting helpen?

De centrale vakorganisaties zitten zelf ook nog met een probleem, dat min of meer is ontstaan door de politiek om de nominale loonsverhogingen te beperken door „collectivisering” van een deel der bedongen loonsverhoging. Het vorig jaar heeft een enkel groot bedrijf toegegeven aan de eis, een onderscheid te maken tussen georganiseerde en ongeorganiseerde arbeiders, een vorm van discriminatie, die sociaal, moreel, ja misschien zelfs juridisch, niet te verdedigen is. De werkgevers, die onder stakingsdruk, aan deze eis hebben toegegeven, hebben dit onmiddellijk gevoeld. De vakbonden zijn natuurlijk juridisch vrij bij een c.a.o. voor zichzelf voordelen te bedingen, maar zij zijn later kennelijk toch tot het inzicht gekomen, dat deze moderne vorm van gedwongen winkelnering, deze preëring van het vakbondslidmaatschap, een kwalijke zaak is, die de vrijwilligheid van het lidmaatschap (dat de vorige week N.V.V.-voorzitter Kloos in een T.V.-interview op de voorgrond stelde) in het geding zou brengen.

Zij komen bovendien in conflict met de categoriale bonden, die niet bij de drie vakcentrales zijn aangesloten en tegen de exclusieve bevoordeling van georganiseerden (d.w.z. bij een der erkende vakbonden aangesloten) werknemers protesteren. Hier komt de kwestie van de erkenning weer om de hoek kijken. Wij kennen deze kwestie al lang. Al sedert het bestaan van de S.E.R. Men herinnert zich de strijd van de organisaties van hoger personeel, die zijn uitgesloten van het officieel sociaal overleg. Die „erkenning” is bij ons ingeslopen in het Besluit Buitengewone Arbeidsverhoudingen van 1945 (door de minister van Sociale Zaken, zonder enig vast criterium). In de wet-P.B.O. is die erkenning overgenomen. Bij de huidige politieke en machtsverhoudingen, weten wij allen wat zo'n erkenning betekent: plaats reserveren voor de bestaande politiek geörienteerde organisaties.

Uit die officiële erkenning zou dan een monopoliepositie voortvloeien, die de vakverenigingen willen gebruiken tot het verstevigen van haar positie, tot het behalen van financiële voordelen. Hiertoe mag die erkenning, die gegeven is, omdat de betrokken organisaties, krachtens de P.B.O.-gedachte geroepen tot een publiekrechtelijke taak (decentralisatie van wetgeving) nooit worden gebruikt. Dit is een typisch „détournement de pouvoir”.

Wij kunnen niet concluderen, dat bij het top-contact van de sociale partners een constructieve politiek, gericht op het algemeen belang, op de voorgrond wordt gesteld.

Jammer, want de grondgedachte, die contact in het leven heeft geroepen, was zo veelbelovend: overleg in plaats van strijd, rechtsgemeenschap tegenover belangengemeenschappen.

J. v. G.

radio tv

LUISTERT NAAR

de stem
van de V.V.D.

MAANDAG, 6 DECEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de
zender Hilversum II (298 m).

Spreker: drs. TH. H. JOEKES,
lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

TELEVISIE-UITZENDING

MAANDAG, 13 DECEMBER a.s., van 20.20—20.30 uur, Nederland I.

SPREEKBEURTEN

periode 6 december 1965 tot en met 6 januari 1966

9 december	Amsterdam	D. W. Dettmeijer Drs. F. W. Adriaanse
9 december	Groningen (J.O.V.D.)	H. J. L. Vonhoff
10 december	Berkenwoude (Streekvergadering Krimpenerwaard)	Mr. W. J. Geertsema Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haften
10 december	Leeuwarden (Middenstandsforum, openbaar)	Mr. F. Porthoine Mr. H. P. Talsma H. Pols A. H. Boersma
13 december	Voorburg	Mr. W. J. Geertsema
13 december	Beilen (Lib. Kring Hoogeveen)	Mr. H. van Riel
15 december	Brussel (Lib. Kring)	Mr. E. H. Toxopeus
17 december	Midden- en Noord Limburg	Mr. W. J. Geertsema
17 december	Breda	H. J. L. Vonhoff
4 januari	Assen („Nijjoarsversite“)	Mr. H. van Riel

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

Uit de partij

Maassluis ziet perspectieven

Vrijdagavond 19 november jl. hield de afdeling Maassluis van de V.V.D. haar jaarlijkse ledenvergadering.

Twee leden van het bestuur, de heren E. Diersen en F. Wempe, die aftredend waren, zijn met algemene stemmen herkozen. Voorts werd het bestuur met één lid uitgebreid. Zitting hebben thans de heren E. Diersen, voorzitter; P. Havelaar secretaris; J.W.H. Lensselink, penningmeester; F. Wempe; J. C. van Wilgen en G. F. Thooft, bestuursleden, A. Ouwenbroek, gemeenteraadslid.

De voorzitter refereerde aan de circulaire, die in oktober jl. aan de leden werd toegezonden en stond stil bij de stijging van het aantal uitgebrachte stemmen op de V.V.D. in Maassluis gedurende de laatste drie verkiezingen: Gemeenteraad in 1962 447; Tweede Kamer in 1963 628; Raad van de Rijnmond in 1965 748.

De snelle groei van de gemeente rechtvaardigt de verwachting, dat de stijging zich zal voortzetten.

In verband hiermede werd de mogelijkheid onderstreept het ledental thans verder uit te breiden.

Er werd diep ingegaan op enkele punten voor het verkiezingsprogramma voor Maassluis.

De V.V.D. afdeling Maassluis ziet de verkiezingen van 1966 met vertrouwen tegemoet.

Nieuw bestuur afdeling Bergen op Zoom

In een onlangs gehouden ledenvergadering van de afdeling Bergen op Zoom werd een nieuw bestuur gekozen bestaande uit: C. A. Vlugs, voorzitter; secretaresse mevvr. J. F. Kortekaas-van Riesen, Waterleliestraat 38; penningmeester H. A. P. van Goch. Dit nieuwe bestuur heeft met voortvarendheid de zaken in Bergen op Zoom ter hand genomen en hoopt via een ledenwerf-campagne het ledental belangrijk te kunnen uitbreiden.

Goeree-Overflakkee stelde nieuwe gemeenteraden samen

Goeree-Overflakkee, het grootste van de Zuid-Hollandse eilanden is ter stembus geweest om 4 nieuwe gemeenteraden te kiezen. De 13 gemeenten op dit eiland zijn thans samengevoegd tot 4 t. w. Dirksland, Oost-Flakkee, Middelharnis en Goedereede. De uitslag voor de VVD was: Dirksland 255 stemmen, 1 zetel; Oost-Flakkee 296 stemmen, 1 zetel; Middelharnis 860 stemmen, 2 zetels; Goedereede 360 stemmen, 1 zetel.

De VVD blijft bij deze verkiezingen ongeveer gelijk met de Gemeenteraadsverkiezingen van 1962.

Bestuur afdeling Halfweg/Zwanenburg

In de algemene ledenvergadering van de afdeling Halfweg — Zwanenburg gehouden op donderdag 25 november werd tot kandidaatstelling voor de a.s. gemeenteraadsverkiezingen besloten. Het volgende bestuur werd gekozen: G. J. Rijkeboer, voorzitter; H. A. de Graaff Gzn. secretaris Prins Hendrikkade 6, Halfweg; M. Dijkman, penningmeester; mevrouw Strolenberg, bestuurslid; W. H. v. d. Horn, bestuurslid.

Wegens het bedanken als voorzitter door de heer H. A. Stol (voorzitter sinds 1955) werd de heer G. J. Rijkeboer met algemene stemmen als voorzitter gekozen. Tijdens deze vergadering werd o.m. een propaganda-commissie benoemd, welke het bestuur zal bijstaan bij het verwerven van nieuwe leden, het voeren van verkiezingscampagnes e.d. Het ligt in het voornemen van het bestuur meer propaganda te voeren.

Spreekbeurt mevvr. Stoffels-Van Haften in Soestdijk

Wegens de weersgesteldheid moest deze spreekbeurt over het onderwerp „Waarom ons tegenplan“ worden uitgesteld tot maandag 13 dec. a.s. De bijeenkomst welke aanvangt om 8 uur, wordt gehouden in het Oranje Hotel te Soestdijk. Belangstellenden zijn welkom.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie“ te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

Deze Burger

is een welwillend-geïnteresseerd, doch tevens gematigd beeldduizend; niet iedere avond aan het kastje gekluisterd; doch evenmin van het slag van: „Néén, zo'n ding wil ik voor geen geld inmehuishebbe“.

Het komt wel eens voor, dat ik één of twee weken er helemaal niet toe kom; ook wel eens, dat ik hier en daar, op willekeurige dagen, een uurtje, een graantje mee-pik en ook wel eens, dat ik een hele avond zit te kijk-luisteren. Dat hangt van allerlei omstandigheden af, die meestal geen verband houden met de t.v. zelf, maar met mijn werk, mijn afspraken, mijn stemming en alle andere invloeden, die zich zelfs in het min-of-meer rechtlijnige leven van een proper-heer-boven-de-middelbare-leeftijd, doen gelden.

Zo heb ik onlangs wel een hele avond zitten kijk-luisteren naar een lange en zeer gedifferentieerd programma, waarvan het gesprek tussen de heer Van Randwijk en een aantal medeburgers voor mij het hoogtepunt vormde. Een even intelligent als gevoelige man, een minnaar van mensen en een aandachtig waarnemer van de wereld waarin wij leven met de mensen die haar bevolken — een ietwat vaderlijke figuur, die in een bij deze „image“ passende paternale zetel, (te) korte dialogjes voerde met vogels van velerlei veer: een oerdom jong meisje; een knaap wiens hele leven beheerst wordt door oude automobielen; een kleine meneer die succes in bizzenis heeft gehad en die („dus“) tot de conclusie is gekomen, dat iedereen maar voor zichzelf moet zorgen en de plicht heeft óók succes te bevechten op de machten der maatschappij (een droevig geval van egocentrisch, a-sociaal denken); een zalvende geestelijke gemeenplaats in priesterkleed... dat waren de trieste, droevigmakende menselijke specimina bij dit gesprek. Maar daar stonden gelukkig en tot mijn opluchting, waardervoller elementen tegenover: een lekker-opstandige jonge schilder; een jonge politicus met de baard in en om de keel en een provo.

Het schonk mij (persoonlijk) voldoening, dat die drie laatsten mij de hoop-in-t-mensdom teruggaven, die het oerdomme meisje, de jonge ouwe-auto-maniak, de (ongetwijfeld brave en welmenende) geestelijke en het akelige succesnummer mij bijna hadden ontnomen.

Het wonderlijkste van dit televisie-uur vond ik de ontdekking bij mij zelf, dat de (zogenaamde) provo verreweg het grootste deel van mijn adhesie kreeg: een aardige jongen die zijn antipathie tegen de huichelachtigheid van de volwassen mensenmaatschappij in heldere woorden wist uit te drukken. Allemaal nog een beetje te rechtlijnig gedacht en te absoluut geformuleerd, maar toch onmiskenbaar van kostbaarder gehalte dan wat de meeste anderen ten beste gaven.

Zodat ik tot mijn vreugde de zelfontdekking deed, dat ik „ergens“ een provo ben en nog niet aan properheid ten onder gegaan.

En dat onder een conventioneel-gesneden vest nog het kloppen hoorbaar is van het opstandige hart van

deze burger

MIJN OPINIE IS...

Opkomstplicht

Aangenomen kan wel worden, dat over de opkomstplicht in onze partij niet gelijk wordt gedacht. Er zijn er die deze verplichting afkeuren, omdat daardoor naar hun oordeel de vrijheid van de kiezer aan banden zou worden gelegd, doch, zoals bekend, zijn er ook — onder wie onze 2e Kamerfractie — die de opkomstplicht beschouwen als een soort noodzakelijke politieke scholing en een onmisbaar sluitstuk (complement) op de E.V. Deze laatsten achten de verplichting, welke slechts 3 maal in de 4 jaren van de staatsburger wordt gevraagd, niet te bezwaren. Er zijn toch immers tal van andere verplichtingen, welke veel zwaarder drukken! Men denke maar eens aan de dienstplicht!

Het wil mij voorkomen, dat zij die het hier willen opnemen voor de vrijheid van de kiezer, deze wat eenzijdig belichten, omdat zij in feite enkel bepleiten een vrijheid voor de lauwe of onverschillige kiezer om niet in het stembureau te verschijnen. Geheel voorbij gaan ze aan het feit, dat juist door de opkomstplicht de vrijheid van een andere groep kiezers nml. die wel willen stemmen maar daarvoor zonder meer moeilijk in de gelegenheid zijn wordt versterkt. Wordt nml. de opkomstplicht geschrapt dan bestaat er grote kans dat men het in bedrijven en instellingen enz. niet meer zo nauw zal nemen met de verplichting (art. I 10 van de Kieswet) om het personeel in de gelegenheid te stellen aan de verkiezingen deel te nemen. Er bestaat immers toch geen opkomstplicht meer zo zal men dan gemakshalve redeneren!

Ontvalt de steun van de opkomstplicht dan dreigt het gevaar dat juist in een tijd met veel onverschilligheid ten opzichte van de politiek men er tegen op zal zien vrij te vragen om te kunnen stemmen. Thans kunnen ze zich gemakkelijk op de opkomstplicht beroepen.

Het is duidelijk dat wanneer men deze 2 groepen tegenover elkaar stelt die der onverschilligen en die van hen die een steuntje in de rug nodig hebben de weegschaal redelijkheidshalve moet overslaan naar de laatste. De eerste categorie moge bedenken dat de kiezer in het stemlokaal toch alle vrijheid heeft ook die om het stembiljet niet in te vullen zelfs de ontvangst daarom te weigeren. Men handhave dus de opkomstplicht.

Mr. Th. F. RAEDT,
Soest.

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

Mr. E. H. Toxopeus in Eindhoven:

CLAN

★ ★ „Als je wordt achtervolgd door
★ straathonden bieden vermanende woorden geen uitkomst. Dan moet je gewoon terugtrappen en dat doe ik”. „Ik vecht op mijn eigen wijze. Natuurlijk heb ik ook mijn hebbeligheden, zoals een dosis ongemakkelijkheid, een zekere agressiviteit, om maar te zwijgen van Don-Quichotterie”. „Ik hoop vroeg of laat in mijn kruistocht de steun te krijgen van publiciteitsmedia, opdat wij tezamen de ratten uit de hollen kunnen jagen”. „Geld is tegenwoordig geen onderscheiding meer, maar de mensen zijn niet gelijk. Mijn „clan” bijvoorbeeld heeft uit het verleden een eruditie meegekregen die anderen missen”.

Ziehier enkele citaten uit een interview met de leider van de Liberale Staatspartij, mr. L. R. J. ridder van Rappard, dat vorige week in de provinciale dagbladders verscheen. Zijn clan is dan wel geen Koekoek's clan, we hebben wel met een dolende ridder te doen.

„TOT WEERZIENS”

★ ★ „Ik heb de eer u te groeten, tot
★ weerziens in december”. Aldus gaf onlangs de enige vertegenwoordiger van de Vrije Burgers in de gemeenteraad van Den Haag, de heer E. D. C. Drenthem Soesman, zijn misnoegen te kennen over de inhoud van de gemeentelijke begroting en de onvriendelijke bejegening die hij tot nu toe van de raad zou hebben ondervonden. Hij voegde de daad bij het woord en liep weg.

Terecht werd zijn gedrag de volgende dag gelaakt door burgemeester Kolfschoten, die o.m. zei: „De heer Drenthem Soesman had ongelijk zich te onttrekken aan zijn taak, die met weinig moeite ook zijn plicht genoemd zou kunnen worden”. Als deze vrije burger zich zo destructief blijft gedragen, zal het wel geen „tot weerziens in juni” (na de volgende gemeenteraadsverkiezingen) worden.

„BESCHERMING”

★ ★ Een nieuw verschijnsel bij
★ teenerevenementen is de eigen ordedienst. Zo werd de Engelse beatgroep The Kinks vorige week zondag in Beverwijk beschermd door een knokploeg van 215 man uit Den Haag. De 19-jarige organisator had tegen de plaatselijke politie gezegd: „Blijven jullie maar weg, uniformen maken een verkeerde indruk op het publiek”.

Een jeugdige Hagenaar heeft een organisatie van lijfwachten en uitsmijters opgericht. De directie bestaat uit boks- en judokampioenen. „Vooral op beaifestijnen worden we veel gevraagd. Bij incidenten grijpen we geruisloos maar efficiënt in”, zo verklaarde de jongeman in een interview. Hij erkende daarbij ook: „Eigenlijk ben ik gewoon leider van een knokploeg”.

Van de zijde van de Haagse politie is verklaard, „dat de exploitanten van gelegenheden waar teenerfestiviteiten plaats vinden, zelf verantwoordelijk zijn voor de orde. Bij de handhaving daarvan kunnen zij gebruik maken van suppoosten en ordebewaarders, mits het terrein van de politie niet wordt betreden.”

In Beverwijk kon men na afloop van het publiek horen: „Er is verschrikkelijk geslagen. Met stokken en met riemen. Geef ons dan maar liever de politie”. Bij dat laatste sluiten we ons gaarne aan. Deze knokploegen schijnen niet uit „bescherm” engeltjes te bestaan.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)
Giro 67880

SNELLE VERANDERING VAN REGERINGSTEAM GEBODEN

Mr. E. H. TOXOPEUS

... nooit zo iets gezien ...

Oud-minister mr. E. H. Toxopeus heeft tijdens een inleiding in Eindhoven en omgeving, een vernietigend requisitoir uitgesproken tegen het kabinet-Cals.

„Wij verwachten niet, dat er spoedig een kabinetscrisis komt. De tegendruk met als motief „Nou al weer een kabinetscrisis” is zwaar. Maar in het landsbelang is een snelle verandering van het regeringsteam geboden”, zo zei mr. Toxopeus, die zijn gehoor opwekte bij de komende Staten- en gemeenteraadsverkiezingen het landsbelang in het oog te houden. „Uit de uitslagen van de verkiezingen zullen conclusies getrokken worden betreffende de stemming onder de bevolking over het regeringsbeleid”, aldus spreker.

„De socialisten drukken een formidabel stempel op het huidige re-

geringsbeleid. Ze zijn op mars, hun verkiezingsplan '63 te realiseren. En dan te bedenken, dat dit plan destijds door alle partijen is gekraakt, en dat de PvdA in '63 vijf zetels in de Kamer verloor,” aldus mr. Toxopeus.

Slaande ruzie

Nu, na een half jaar rammelt het en rommelt het al. De mannen, die destijds met fanfares — „Daar komen we aan, we komen Nederland redden” — hun intrede deden, hebben in enkele maanden de hele boel vergooid. Nog steeds is de dekking van de begroting niet in orde. Het kabinet zit in de nesten en de twee grote regeringspartijen hebben slaande ruzie. En de begroting voor 1967 zal onvermijdelijk nog ongunstiger zijn dan nu. Wat dan? Dan zal de belastingdruk weer verzwaaard worden”, zo voorspelde de inleider die vooral minister Vondeling over de rasp van zijn sarcasme haalde. „Ze hebben me wel eens gevraagd, of ik iets tegen Vondeling heb. Ik heb niets tegen die man. Ik citeer 'm alleen maar. Ik kan het ook niet helpen”, aldus mr. Toxopeus.

„Ik heb nog nooit zo iets gezien”, zo veroordeelde hij het optreden van het kabinet-Cals, „maar ik loop nog niet zo heel lang mee. Ik heb ook aan prof. Oud gevraagd: Die loopt wel heel lang mee, maar die heeft ook nog nooit zo iets gezien”.

Vergadering Propagandacommissie

Onder voorzitterschap van de heer H. J. L. Vonhoff kwam de Propagandacommissie der Partij op donderdag, 25 november j.l. in vergadering bijeen.

De plannen voor de verkiezingscampagne voor de Provinciale Statenverkiezing 1966 werden in deze bijeenkomst nader uitgewerkt.

Vergadering Kamercentrale Drenthe

Op 24 november j.l. heeft de Kamercentrale Drenthe haar goed bezochte na-jaarsvergadering gehouden in hotel „Over cingel” te Assen, waarin o.m. mr. F. Korthals Altes, lid van het dagelijks bestuur, op uitstekende wijze de partijorganisatie belichtte en een kort overzicht gaf van de huidige politieke situatie.

Aangezien het huishoudelijke gedeelte van de vergadering niet geheel kon worden afgehandeld zal op dinsdag 7 december a.s. in hotel „Homan” te Hoogeveen (tegenover NS-station) wederom een vergadering van de Kamercentrale worden gehouden, aanvang 7.30 uur precies, waarin o.m. de kandidatenlijst voor de Provinciale Staten zal worden besproken.

**N.V. Houthandel
v.h. W KUNST**

★

EEMSKANAAL Z.Z. 19

GRONINGEN

Telef. 05900 - 36541

Jongeren gaan debatteren in Hilversum

De Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie en de F.J.G. in de Partij van de Arbeid organiseren vrijdag 10 december a.s. een openbare discussieavond over Actuele Politiek, in de tuinzaal van Grand Hotel Gooiland in Hilversum aanvang 20.00 uur.

De volgende sprekers zullen o.a. de volgende stellingen verdedigen:

R. A. Heyting (J.O.V.D.): Geen kreten;

H. Wiegel (J.O.V.D.): Kabinet Cals; zware jongens van lichte zeden;

J. G. Nagel (F.J.G.): V.V.D.-infectiehaard;

J. P. Mulder (F. J. G.): Is de V. V.D. wel een politieke partij?

DAMMERS & VAN DER HEIDE'S

Scheepvaart- en Handelsbedrijf N.V.

Reders, cargadoors, bevrachters, expediteurs, beëdigde makelaars voor het

kopen, verkopen en bouwen van schepen.

„CALANDHUIS” - Willemskade 18 - Postbus 444

ROTTERDAM - 2

TELEGR. ADRES: ENERGETIC - (New Boe Code)

TELEFOON 11.93.00 (15 lijnen) - TELEX 21127 (2 lijnen)

DIENSTPLICHT VOOR MEISJES

LANGS een lange omweg bereikte ons een brief van mevrouw J. v. d. H. -D. over dit onderwerp, waarschijnlijk met de bedoeling dat wij er op antwoorden.

De schrijfster gaat uit van het grote gebrek aan arbeidskrachten in de tegenwoordige tijd.

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Na een inleiding luidt de kern van de brief als volgt:

„Het aantal jongelui, dat voor militaire dienst in aanmerking komt, bedraagt lang geen 100 pct. Onder de afgekeurden bevinden zich m.i. velen, die voor ander soort werk in aanmerking zouden kunnen komen. Dit zou in de eerste plaats billijk zijn tegenover hun leeftijdgenoten, die 1½ à 2 jaar van hun leven aan de gemeenschap moeten offeren. En bovendien zou het aantal arbeidskrachten hiermede aanzienlijk kunnen worden uitgebreid. Deze arbeidskrachten zouden kunnen worden ingezet om straten en plantsoenen beter schoon te houden dan thans mogelijk is en voorts gebruikt worden overal, waar zulks dienstig wordt geoordeeld.

En waarom worden onze meisjes ook niet „opgeroepen”? In een tijd, waar de vrouwen hun mond vol hebben van gelijkgerechtigheid moeten zij ook bereid gevonden worden om „gelijkplichtig” te zijn! Men zou de meisjes desnoods voor slechts één jaar kunnen laten opko-

men. Deze „dienstplichtige” meisjes zouden tewerk kunnen worden gesteld in bejaarden-tehuizen en ziekenhuizen, waar een grote behoefte aan extra personeel bestaat. Naast de geschoolde kern zouden de meisjes hun krachten kunnen geven aan werkzaamheden waar vrijwel geen opleiding voor vereist is. Ik denk b.v. aan het bereiden van koffie en thee, het serveren van maaltijden, het verzorgen van bloemen en planten, stoffen en dweilen. En bovenal het geven van attentie aan eenzame bejaarden en zieken. Is er een vrouwelijker taak denkbaar?

De betreffende instellingen zouden kunnen rekenen op een jaarlijks contingent, zodat zij hun personeelsbezetting daarop zouden kunnen afstemmen. Dit zou geldbesparend werken en bovendien zou het relatief, duurder, vaste personeel uitsluitend met het meer gespecialiseerde werk kunnen worden belast. De goede ervaringen, die de meisjes zouden opdoen, zouden „en passant” nog een nuttige factor kunnen opleveren!”

Tot zover de briefschrijfster.

Een van de meest opvallende opmerkingen is de veronderstelling, dat hiermede het aantal arbeidskrachten aanzienlijk zou worden uitgebreid. Waardoor? Doen al die jongelui dan nu niets? (meisjes die niets doen zijn ook zeldzaam geworden). Het zou er op neer komen, dat men jongens en meisjes weghaalt van hun zelfgekozen werk, om hun dingen te laten doen waar zij geen zin in hebben. En hoe zullen de werkgevers er over denken, als zij nog meer jong personeel moeten afstaan of (na studie) pas later krijgen?

Meer arbeidskracht kan niet gewonnen worden door verschuiving, maar alleen door extra werk en dat houdt in: door getrouwde vrouwen

of door anderen in hun vrije tijd. Dit laatste gebeurt b.v. tijdens weekeinds door de jeugd in oecumenisch verband op de Veluwe. En door vrijwilligers organisaties als UVV en Fed. VVH.

Zou men een dergelijke „vrije” tijdsbesteding dwingend moeten voorschrijven? Misschien zou men dan eenvoudiger tot de 5½ daagse werkweek kunnen terugkeren.

Verder wordt ook in deze brief het totaal verschillende karakter van militaire dienst en een verzorgende functie over het hoofd gezien. Men kan onwillig en kankerend onder straffe discipline op een tank zitten, maar kan men ook onwillig en humeurig „attentie geven aan eenzame bejaarden en zieken?”

Hoe zou het overigens moeten met die discipline en het toezicht als de dienstplichtigen overal verspreid zijn? En waar moet het onmisbare kader vandaan komen? Is men aan verpleegzijde wel algemeen gesteld op dergelijke z.g. hulp?

Die dienstplicht voor meisjes lijkt zo billijk en redelijk; het is begrijpelijk dat het idee telkens weer opduikt en niet alleen hier. In het novembernummer van „Vrouwenbelangen” lezen wij over dergelijke discussies in Zwitserland en Duitsland; over dit laatste land lezen wij ook in het vrouwenblad van de FDP.

Overal hetzelfde met hetzelfde resultaat. Er is al veel over geschreven en er kan veel over geschreven worden. Dit antwoord moest kort zijn, waarbij wij kunnen verwijzen naar het weekblad van 7 oktober jl. Wanneer de briefschrijfster er niet tevreden mee is, kan zij mij persoonlijk schrijven. J.H.S.

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

- ★ *Restaurant*
- ★ *Grillroom*
- ★ *American Bar*
- ★

Aparte salon voor vergaderingen

N.V. OBSERVATOR

ROTTERDAM - VASTELAND 30 - TELEFOON 11 15 20

FABRIKANTE VAN:
NAUTISCHE INSTRUMENTEN
MANOMETERS, THERMOMETERS
PYROMETERS, TACHOMETERS

Agenten voor Zeekaarten en
Nautische boeken.

REPARATIES OP KORTSTE TERMIJN

VUURVASTE STENEN IN ALLE SOORTEN
„MOLISOL” MOLER ISOLATIESTENEN
VUURVASTE ISOLATIESTENEN
ZUURVASTE STENEN
„PRODORITE” CHEMISCH BESTENDIGE PRODUCTEN
LEVERT

N.V. Gouda Vuurvast
VERENIGDE VUURVASTE STEENFABRIEKEN
GOUDA — TELEFOON 67 44 — (18 20)

Voor Uw was
NAAR

BORGH

Tevens Uw adres voor Chemisch Reinigen
N.V. STOOM- EN CHEMISCHE WASSERIJ

v.h. C. D. BORGH & Zn.

Bellevoysstraat 75 — Rotterdam — Telefoon 32631-36235

Brandsteder

MEUBELEN

Vijzelstraat 115-119 — AMSTERDAM — Telefon 24 87 16

Financieel-economisch perspectief

Een analyse van prof. dr. H. J. Witteveen

In een lunchbijeenkomst van het Departement Groningen van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel, heeft prof. dr. H. J. Witteveen vorige maand het huidige „Financieel-economisch perspectief” geschetst. Wij ontleen aan „Maatschappijbelangen” het navolgende over deze voordracht.

De oud-minister van Financiën, thans lid van de Tweede Kamer en buitengewoon hoogleraar in de staathuishoudkunde aan de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam begon zijn rede met te constateren, dat het in de tegenwoordige omstandigheden niet zo gemakkelijk is dit perspectief te beoordelen. Het is onzeker en veranderingen zijn bezig zich te voltrekken.

Nederland - Europa - Verenigde Staten

Om onze eigen situatie te beoordelen, moet men beginnen deze te zien tegen de achtergrond van de ontwikkelingen om ons heen. Daarin valt wel een grote lijn te onderkennen. Wil men een kenschets over de afgelopen tien tot vijftien jaar geven, dan moet worden op een dubbel aanpassingsproces: in de eerste plaats een aanpassingsproces tussen Europa en de Verenigde Staten en daar overheen een aanpassing van de Nederlandse economie aan die van de overige Europese landen.

Belangrijk is geweest, dat de devaluatie van 1949 het Europese kostenpeil omlaag heeft gebracht, in vergelijking tot Amerika. Er was in die tijd sprake van een groot dollartekort en men beschouwde dit als van structurele aard. Men meende, dat Europa, om dit structurele tekort te overwinnen, met lage kosten moest werken. De gevolgen van de oorlog werden in die tijd nog allerwege gevoeld. De Marshallhulp heeft er belangrijk toe bijgedragen de door de oorlog ontstane achterstand in te halen.

De jaren na 1949 hebben een snel herstel te zien gegeven en in die tijd bleek het groeiproces zich in Europa veel sneller te voltrekken dan in Amerika. Daarmee is de concurrentiepositie van de Europese landen veel beter geworden. Hoe snel een situatie zich kan wijzigen, toonde prof. Witteveen aan door te verwijzen naar de uitvoerige studie van Mac Dougall, een der beste Engelse economen, die in 1956 aantoonde, dat de Europese dollartekorten nog in geen tien jaar te overwinnen zouden zijn. Twee of drie jaar later was de situatie in Europa omgeslagen in een van dollaroverschotten. De jaren '59-'63 vertoonden grote overschotten op de Europese betalingsbalans. Deze overschotten hadden tengevolge, dat zich een stroom van dollars naar Europa ging bewegen. In Amerika ontstond de neiging, in Europa te gaan investeren.

Dollars en inflatie

De dollarstroom naar Europa is een belangrijke bron van inflatie geworden. Op zichzelf doet inflatie het kostenpeil stijgen; zij werkt naar herstel van het evenwicht toe. Maar het land met een tekort moet eveneens naar evenwicht toewerken. En die eis van deflatie is in Amerika niet erkend. Dit was mogelijk omdat wij in de wereld niet meer bij 't stelsel van de gouden standaard leven. Men is in de praktijk naast 't goud ook de dollar zelf als standaard gaan gebruiken. Dat is de bijzondere ontwikkeling van de afgelopen tien jaar geweest. De dollar was een zeer begeerde valuta. Het vertrouwen in de dollar was zeer groot. Men was dus bereid de valuta-reserves ook in dollars aan te houden. Het gevolg was, dat de Verenigde Staten tekorten op hun betalingsbalans niet behoeften te betalen met goud. In feite hebben zij door geldschepping die tekorten vereffend. Amerika vervulde de rol van internationale bankier door middel van uitzetting van de internationale geldhoeveelheid. Voor Amerika zelf was deze functie heel aantrekkelijk. Het kon op korte termijn verkregen middelen op lange termijn gebruiken voor investeringen in Europa.

Aanvankelijk was men over deze Amerikaanse investeringen in Europa eveneens verheugd. Geleidelijk aan is men zich echter bewust geworden, dat zij een bron van inflatie vormden en men is gaan nadenken, hoe hieraan een einde moest komen. Er zijn aan het proces van accumulatie van dollarsaldi natuurlijke grenzen. Tegenover de goudvoorraad van de V.S. komen hoe langer hoe grotere verplichtingen te staan. Langzaam aan is toen het probleem van de internationale liquiditeit gerezen. De daarover ontstane gesprekken hebben nog niet tot resultaten geleid. De gezichtspunten bleven tegengesteld: Amerika wenste geen deflatie; de Europese landen wilden een einde aan de inflatie maken.

Met name door het in Frankrijk gerezene verzet is bij de Amerikaanse regering geleidelijk de overtuiging gerezen, dat men maatregelen zou moeten nemen om de Amerikaanse betalingsbalans in evenwicht te brengen. In Amerika zijn de opvattingen over het belang van een evenwichtige betalingsbalans anders dan in Europa. Bij ons is de betalingsbalans een overwegende zaak. In de Verenigde Staten is de betalingsbalans bij de enorme omvang van de Amerikaanse economie een ondergeschikt punt.

Toch heeft men nu maatregelen genomen. Deze bestonden uit een beperking van de Amerikaanse kapitaaluitvoer. Men heeft ook al weer zeer merkwaardig, een beroep op het bedrijfsleven gedaan tot vrijwillige beperking van de kapitaaluitvoer. En dit beroep was zeer effectief. Het heeft bepaald geleid tot een wijziging van het financiële klimaat in West-Europa, met name op de kapitaalmarkten. Dat betekent ook een verandering van de financieel-economische perspectieven. De bron droogt op, waaruit tot nu toe de inflatie is gefinancierd. Er is hierbij ook een natuurlijke ontwikkeling naar het evenwicht. Recente cijfers van de EEG tonen aan, dat gedurende de laatste jaren het kostenpeil in Europa is blijven stijgen, terwijl het in Amerika gelijk is gebleven. Investerings van Amerikaanse ondernemingen in Europa worden dus minder rendabel.

Ontwikkelingen in Nederland

Wat is, vroeg prof. Witteveen vervolgens, thans de situatie van onze eigen Nederlandse economie? Wij waren een extra goedkoop land. Onze geleide loonpolitiek heeft daartoe meegewerkt. Wij hadden een voorsprong, doordat wij twee keer gedevalueerd hadden. Eén keer in de oorlog en daarna tegelijk met Engeland in 1949. Deze kostenvoorsprong hebben wij lange tijd behouden terwijl toch ook de lonen sterk gestegen zijn. Deze politiek van lage kosten was een bewuste politiek. Wij stonden voor de eis bij een sterke bevolkingsgroei onze bevolking aan werk te helpen. Uit die overwegingen is ook onze emigratiepolitiek ontstaan. De feitelijke ontwikkeling is inmiddels volkomen anders geweest dan we destijds gevreesd hadden. Men is in de loop der jaren komen te staan voor het probleem van grote tekorten aan arbeidskrachten. Deze zijn zo lang gebleven, dat zelfs de vraag is opgeworpen of we hier niet met struc-

turele in plaats van conjuncturele oorzaken te maken hebben.

Jarenlang hebben wij dus van 'n gunstige situatie geprofiteerd. Wel hadden we te maken met grote spanningen op de arbeidsmarkt, maar we hadden eveneens grote betalingsbalansoverschotten.

De revaluatie van de gulden in 1960, zei inleider, paste volkomen in die situatie, maar waarschijnlijk is zij van te geringe omvang geweest. De ontwikkeling heeft dat bewezen. Na 1963 hebben wij een nieuwe inflatiegolf te zien gekregen. De bekende loonexplosie is gezien en gemotiveerd als een gewenste aanpassing aan de ons omringende landen. Deze loonstijging heeft niet minder dan 17 pct. bedragen.

Sindsdien is een restrictieve politiek gevoerd. In zekere zin zijn de gevolgen van de loonexplosie meegevallen. Dank zij onze restrictieve politiek in 1963-'64 is het evenwicht op de betalingsbalans zeer snel hersteld. Het bedrijfsleven kon zich ook bij de hogere lonen ten aanzien van de export staande houden. Wel zei spreker, is het dit jaar duidelijk geworden, dat voor een groot aantal bedrijven de winstmarges zijn aangetast. Dit is een reden, waarom wij nu voorzichtig moeten zijn. De internationale conjuncturele situatie is ondoorzichtig geworden. De monetaire situatie is zich sterk aan het wijzigen. Terwijl in Duitsland de gunstige conjunctuur zich voortzet, hebben Italië en Frankrijk met een zekere terugslag te kampen. Het kan best zijn, dat de expansiekrachten het toch weer zullen winnen, maar we weten het niet. Aan de andere kant is onze internationale positie kwetsbaarder geworden. Daarbij moet men er rekening mee houden, dat de reactie op een relatieve stijging van het kostenpeil met vertraging optreedt.

Voorzichtigheid is moeilijk

Dit alles wijst op de noodzaak van een voorzichtig beleid met afremmende maatregelen, waar de expansie zich te sterk doet gelden. Een dergelijk beleid is in de huidige omstandigheden, ook politiek gezien, moeilijk te verwezenlijken. In de afgelopen jaren is de bouwcapaciteit sterk opgevoerd. De politiek, welke minister Bogaers tot nu toe gevoerd heeft, is een succes geweest maar zij drukt zwaar op onze economie. Daarbij is het urgent geworden het huurvraagstuk op te lossen. Alleen dan zullen wij de woningbouw tijdig en op de juiste wijze bij de behoeften kunnen aanpassen. De uitbouw van onze sociale verzekeringen vraagt voorts veel geld. En ook in de sfeer van de collectieve voorzieningen moet er veel gebeuren. Bij al deze versnellende bewegingen komt dan nog de aandrang uit de vakbeweging tot vrije loonvorming. Spreker was van mening, dat wij voor een knooppunt van ontwikkelingslijnen in onze economie komen te staan. Daarbij past een zeer voorzichtig regeringsbeleid.

Het nieuwe kabinet is echter met een zeer ambitieus programma gekomen. Een tussentijdse kabinetscrisis kan tot gevolg hebben, dat men met nieuwe prioriteiten rekening moet gaan houden. Men moet zich afvragen, of er thans niet teveel prioriteiten tegelijk gesteld worden. Dit kabinet geeft blijk van een geheel andere instelling, een andere filosofie dan het vorige. Aan de overheidsuitgaven wordt thans een veel grotere plaats gegeven. In de afgelopen jaren heeft de regering als norm gesteld, dat de rijksuitgaven niet meer mochten stijgen dan het nationale inkomen. Het op die wijze beschikbare bedrag werd verdeeld over de verschillende behoeften. Deze regering heeft de zaak omgedraaid: eerst de behoeften bepalen, dan nagaan hoe deze gefinancierd moeten worden. De begroting geeft dan ook een enorm accres aan uitgaven te zien die een belastingverhoging vragen van niet minder dan f 900 miljoen. Spreker had

waardering voor de orthodoxe wijze van dekking der uitgaven. Deze begroting is op zichzelf gezond.

Maar een andere vraag is, of zij niet zal leiden tot verhoging van het prijspeil. Met de huurverhoging, de verhoging der sociale verzekeringspremies en daarbij thans nog de extra belastingen ontstaan grote problemen aan het loon- en prijsfront. De inleider sprak van een zwaar belaste situatie ten aanzien van de loon- en prijsvorming. En daarover heeft de nieuwe regering zich nauwelijks uitgesproken.

De vakbeweging lijkt niet van zins zich te beperken. Integendeel, er werd reeds aangekondigd, dat de belastingverhogingen wel tot extra looneisen zullen leiden. Dan ontstaat een vreemde situatie. Een meerderheid van de bevolking zou bereid zijn genoeg te nemen met een politiek van extra belastingen, maar de vakbeweging gaat daartegenover extra eisen stellen. Wie moet dan het gelag betalen? Spreker uitte de vrees, dat dit de groep der zelfstandigen zou zijn.

Gevaaren aoor begroting

Mijn zorg is, aldus prof. Witteveen, dat bij een onzekere internationale situatie door deze begroting extra brandstof wordt geworpen op het vuur van de loon- en prijsstijging. Het gevaar bestaat, dat wij door nog weer verdere loonstijging over de grens raken van wat met het oog op onze internationale concurrentiepositie toelaatbaar is.

Wij moeten het gevaar op twee punten trachten te beperken: a) het parlement moet zoeken naar alternatieven voor de belastingverhogingen; b) het bedrijfsleven zal zich bewust moeten zijn van de gevaren, die dreigen en moeten pogen een zekere matiging van de loonstijging te bewerken.

Loon, kosten en productiviteit

Op een vraag inzake de invloed van het kostenpeil in de ons omringende landen, antwoordde prof. Witteveen nog, dat ons kostenpeil de laatste jaren sterker is gestegen dan in de andere EEG-landen. Sprekers zorg is, dat ook in 1966 onze loonstijging sterker zou zijn dan in andere landen, waarmee wij concurreren.

De voorzitter van het Departement Groningen, de heer Dalenoord wees in zijn dankwoord aan de inleider nog eens op de noodzaak, dat wij ons niet in slaap laten sussen. Een loon- en kostenstijging zal een groot gevaar betekenen. Ook was de heer Dalenoord van mening, dat de mate van stijging der produktiviteit in Nederland zeker nog te wensen overlaat. Zowel voor werkgevers als voor werknemers is het van uitermate groot belang alle aandacht aan verhoging der produktiviteit te blijven besteden.

UIS
Gispin-Culemborg
Stalen meubelen
Den

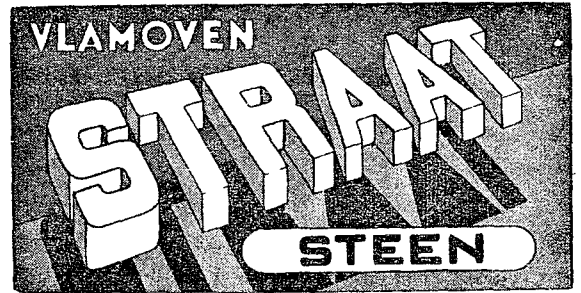
„Maak de V.V.D. sterk!!”

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

N.V. Steenfabriek v/h J. B. Mijnlieff

WAALBANDIJK - DRUTEN - POSTBUS 7
TELEFOON 08870-2060

N.V. W. A. HOEK's
Machine- en Zuurstoffabriek

Postbus nr. 78 - Telefoon (010) 26 90 61
SCHIEDAM

Zuurstof, stikstof, gecomprieeerde lucht,
zowel in gasvormige, als vloeibare toestand.

H.D. Compressoren voor land- en scheepsgebruik.

Mijnluchtlocomotieven.

Apparaten voor autogene metaalbewerking.

Speciale apparaten voor hoge drukken.

UNITED
DAIRY-
MEN

EXPORT VAN ZUIVELPRODUKTEN

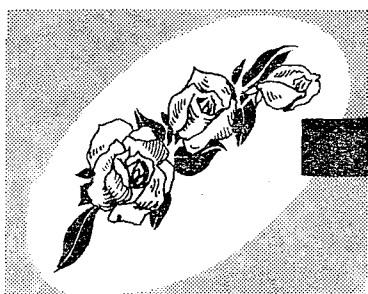
PERSOONSDAM 18 — ROTTERDAM — HOLLAND

n.v. Vernis- en Verffabriek v/h H. Vettewinkel & Zonen Amsterdam

n.v. Nederlandse Muurverfindustrie Uithoorn

industrielakken - vernissen
muurverven - konstruktieverven
scheepsverven - autolakken

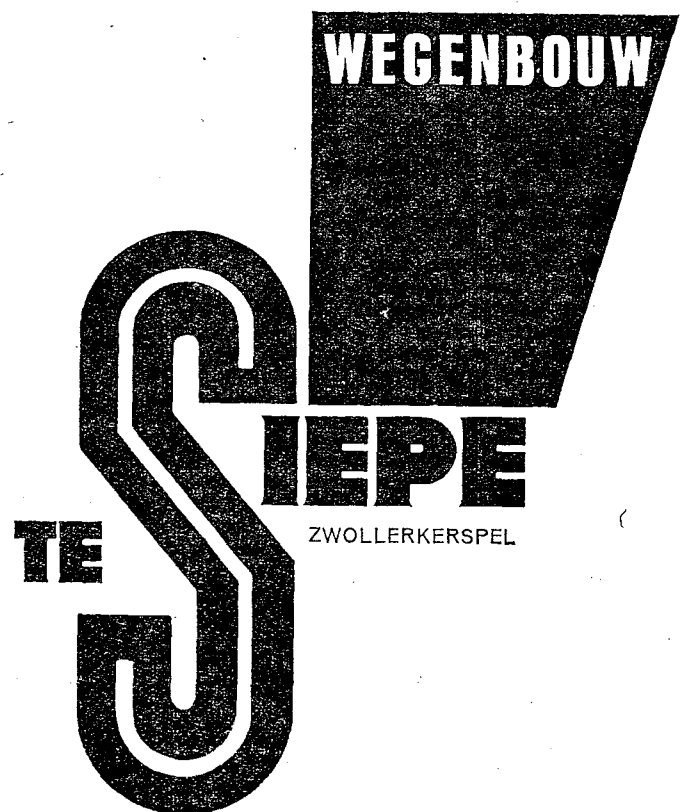
Bloemsierkunst

IMMINK DE LANGE

ANNO 1805

v/h J. C. de LANGE's Koninklijke Tuinbouwriehing
Hofleverancier van H. M. de Koningin

MEENT 125 - ROTTERDAM - TEL. 137977-122303

VOORLICHTING AAN DE MIDDENSTAND

(Van een medewerker)

Een goede individuele bedrijfseconomische voorlichting is voor de middenstand van groot belang en het is daarom dat op de rijksbegroting voor 1965 f 300.000 voor dit doel werd uitgetrokken en dat ook op de begroting voor 1966 een bedrag van f 300.000 hiervoor is gefourneerd. Het is echter duidelijk dat de regering niet bereid is zonder meer gelden voor dit doel beschikbaar te stellen. Natuurlijk heeft zij zich bepaalde ideeën gevormd en het is hierover dat wij een gesprek hebben gehad met staatssecretaris Bakker. Het centrale thema hierbij was hoe bereiken wij een verantwoorde centralisatie van de op het gebied der voorlichting werkzame instituten.

Het probleem van de voorlichting is niet nieuw. Twaalf jaar geleden werd het instituut van de Rijksmiddenstandsconsulent in het leven geroepen en daarnaast zijn er dan nog de voorlichtingsorganen van de particuliere organisaties en instituten. Het laatste instiatief op dit gebied is het Voorlichtingscentrum Detailhandel van het Hoofdbedrijfschap Detailhandel.

Hierdoor is echter de voorlichting nogal verdeeld over een groot aantal instanties die elk een bepaald soort voorlichting aan een bepaalde groep geven. Hierbij overlappen de activiteiten elkaar vaak, zodat dubbel werk wordt verricht.

Om aan deze versnippering een eind te maken wil de staatssecretaris een zekere centralisatie van de voorlichting en de voor 1965 uitgetrokken f 300.000 vormden het beginbedrag om aan het werk te kunnen gaan.

De meest ideale situatie is alle voorlichting in handen van één organisatie. Daar voelen de bestaande instanties echter weinig voor. Ieder wil het werk dat hij onderhanden heeft behouden. De staatssecretaris wil nu, gezien de problemen, niet zover gaan dat hij per se een nieuw instituut wil, waarin alles gecentraliseerd wordt. Wanneer een goede coördinatie tot stand kan worden gebracht tussen de verschillende instanties, dan komt men reeds een eind in de richting van het te bereiken doel.

Dat samenwerking alleen naar de opvatting van de staatssecretaris niet afdoende is, blijkt ook nog uit de opmerking dat rekening moet worden gehouden met het feit, dat bij de vier middenstandsorganisaties vele vakorganisaties zijn aangesloten. Bij het verdelen van de subsidie en van de taken tussen de vier organisaties kan ieder daarop aanspraak maken. Dat kan natuurlijk aanleiding zijn voor zoveel strubbelingen, dat er van een praktische uitvoering weinig terecht komt. Een zaak die het geheel nog moeilijker maakt is het feit, dat een aantal organisaties niet bij de vier bonden is aangesloten. We kunnen

hierbij denken aan Mitex en Bovag.

Een deel van de moeilijkheden zou kunnen worden opgelost door een samensmelting van verschillende organen, zoals daar zijn: het Economische Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf, het Algemeen Waarborgfonds voor de Middenstand, het Voorlichtingscentrum Detailhandel en het Centraal Orgaan voor de bouw van Middenstandsbedrijfspannen (COM). Het werk van ieder van deze instellingen overlapt namelijk een deel van het werk van de ander. Bij de totstandbrenging van één instituut zal efficiënter gewerkt kunnen worden.

Zelfdoen

De samenwerking die de heer Bakker voor ogen staat, blijft slechts een middel om tot het gewenste doel te komen. Dat doel is: verbeterde voorlichting aan midden- en kleinbedrijf. Hoe deze voorlichting tot stand komt is een kwestie die het privaat- en publiekrechtelijk bedrijfsleven in de eerste plaats zelf moet oplossen.

Een argument dat de staatssecretaris leidt naar de gedachtengang van concentratie is de wisselwerking die tussen de verschillende werkzaamheden bestaat. De voorlichting zal voor een belangrijk deel haar basis moeten vinden in planning en researchwerk. Omgekeerd zullen de mensen van de voorlichting hun ervaring moeten meedelen aan de onderzoekers, zodat als gevolg van de wisselwerking een groter rendement der activiteiten kan worden verkregen.

Bij dit alles mag niet vergeten worden dat men wel kan streven naar een gezonder organisatieprincipe maar dat het hier gaat om bestaande instituten waar mensen werken, waar directeuren aan het hoofd staan en waar gevestigde posities zijn. Bij concentratie zullen dus functies en taken samengevoegd moeten worden, hetgeen op zekere weerstanden zal stuiten.

Zonder de voorlichting direkt te zien als een overheidstaak, wordt toch gesteld dat bij het verstrekken

van subsidies de overheid zekerheid wil hebben ten aanzien van de kwaliteit, van de doeltreffendheid en van de efficiency van de voorlichting. Geschiedt de voorlichting centraal dan kan de controle op de gestelde criteria op eenvoudige wijze worden verricht. Ten aanzien van de termijn waarin de plannen moeten worden gerealiseerd heeft de staatssecretaris enkele streefgetallen genoemd. Binnen een tijdsbestek van vijf jaar wil men komen tot een bedrijfseconomische voorlichtingsapparatuur van redelijke omvang met ongeveer vijftig mensen. Dit is dan een eerste basis van waaruit gewerkt kan worden. De gedachten kunnen bijvoorbeeld ook nog uitgaan naar voorlichting die meer op de persoon van de ondernemer is afgestemd. Voor deze vorm van activiteit kan echter pas ruimte worden vrijgemaakt indien het geheel behoorlijk werkt.

Ten aanzien van de mensen die de voorlichting zullen verzorgen, heerst bij de staatssecretaris de opvatting, dat het wellicht beter is als zij in dienst komen van dat ene instituut, omdat dit onder centrale leiding zal staan.

Standaardmethode

Voorts moeten de voorlichtingsrapporten gescreend worden. Daarom moet voor het gehele land een standaardmethode zijn. Een en ander kan moeilijk gerealiseerd worden met een beperkt aantal van drie of vier mensen bij één bond en enkele voorlichters in één provincie. Hier moet een efficiënte organisatie tot stand komen, die ik op dit moment alleen maar in één instituut zie, aldus de staatssecretaris. Wanneer dit gerealiseerd kan worden, zal er ook een wijziging optreden in het werk van de middenstandsconsulenten.

Naarmate de individuele voorlichting elders zal groeien zal het werk van de rijksmiddenstandsconsulent zich gaan verplaatsen in de richting van collectieve voorlichting. Het werk van deze functionarissen zal zich dan steeds meer kunnen toespitsen op contacten met provincie, gemeente, e.d. Zij worden daarmee de provinciale kantoren van het directoraat-generaal van het Midden- en Kleinbedrijf en Toerisme. Voor deze kantoren zal er ook nog veel werk komen in stimuleringscommissies, e.d.

Bij het opzetten van de bedrijfseconomische voorlichting wordt er vanuit gegaan, dat de midden- en kleinbedrijven, die een behoorlijk

inkomen hebben deze voorlichting voor een deel zelf betalen. Juist de kleinere bedrijven zullen een vergoeding krijgen. Het allerkleinste bedrijf zal een behoorlijk percentage ontvangen. Voor deze mensen zijn de kosten van een advies, dat op kostprijsbasis wellicht f 1.000 zal bedragen veel te hoog. Juist voor deze categorie stelt de overheid het op prijs om via subsidiëring per geval te gaan helpen.

Het geheel samenvattend kan gesteld worden dat de overheid wil komen tot een stimulering en subsidiëring van de voorlichting. Hierbij gaat men er vanuit dat dit in de eerste plaats een zaak is van het bedrijfsleven. De overheid wil slechts stimuleren, waarbij de gedachten uitgaan naar centralisatie of anders coördinatie van de werkzaamheden. Het gaat hier dus niet om een principiële zaak maar om de doelmatigheid. Dit in verband met een efficiënte aanpak en de controle die het Ministerie van Economische zaken i.v.m. het verliezen van overheidssubsidies wil uitoefenen.

Inmiddels is een regeling gemaakt voor het besteden van het subsidiebedrag. Ondernemers in midden- en kleinbedrijf, die vallen onder de subsidietermen voor bedrijfseconomische voorlichting kunnen maximaal f 100 krijgen per aan het advies bestede werkdag. Dat geldt dan voor ondernemers met een netto-ondernemersinkomen van minder dan f 20.000 per jaar. De subsidie wordt uitbetaald aan degenen die de aanvraag voor subsidie indienen. Dat kunnen zijn de vier centrale middenstandsbonden en het Voorlichtingscentrum voor de Detailhandel. De subsidie komt dan aan de ondernemers ten goede via een verlaagde rekening.

Het centrale lichaam waarover eerder werd gesproken hoopt men binnen afzienbare tijd te kunnen realiseren. De centrale middenstandsbonden blijven echter hun zelfwerkzaamheid behouden, zover er geen behoefte bestaat aan gespecialiseerde adviseurs van het centrale instituut.

VERZOEK AAN ONZE LEZERS

Geeft dit blad na lezing aan uw vrienden en verwanten, die nog geen lid zijn van de V.V.D.

Wat niet is kan komen.

„Gastheren in eigen land”

**HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT**

**BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76**

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café - Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

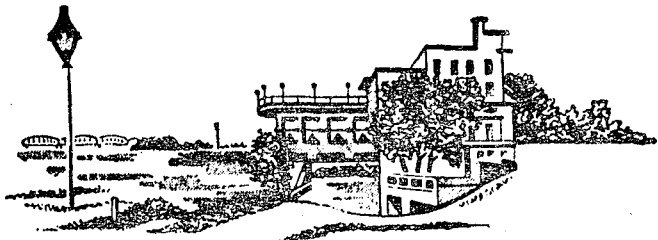
**Het klassieke restaurant
aan de Maas**

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

**HILVERSUM
KERKBRINK 1
TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)**

**CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 0200 UUR
*
ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN
*
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN**

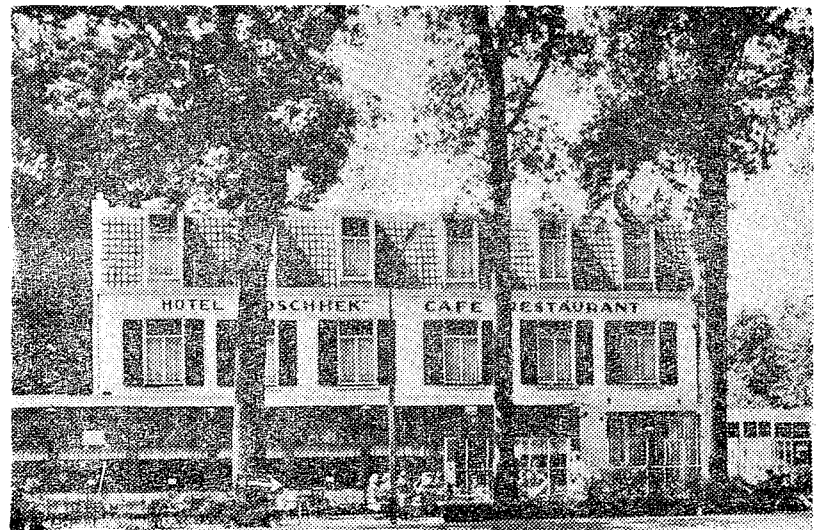
Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY - RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300-27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

„De zindelijke
burgerheren”

(Zie pag. 3 en 5)

Drs. Th. H. Joekes:

V.V.D.-plan staat recht overeind

J.l. maandag hield drs. Th. H. Joekes, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, een radio-rede.

De heer Joekes sprak als volgt:

U kent toch het verhaal van Jansen en Pietersen die elkaar tegenkomen in de Kalverstraat? Jansen loopt in de richting van de Munt, Pietersen naar de Dam. Pietersen heeft een paar enorme schoenen aan.

Jansen zegt: „Waar ga jij heen, Pietersen?”

„Naar de Munt”, zegt Pietersen.
„Naar de Munt? Maar dan loop je precies de verkeerde richting uit!”

Pietersen kijkt naar zijn schoenen en zegt: „Ja, maar ik moet even op de Dam keren”.

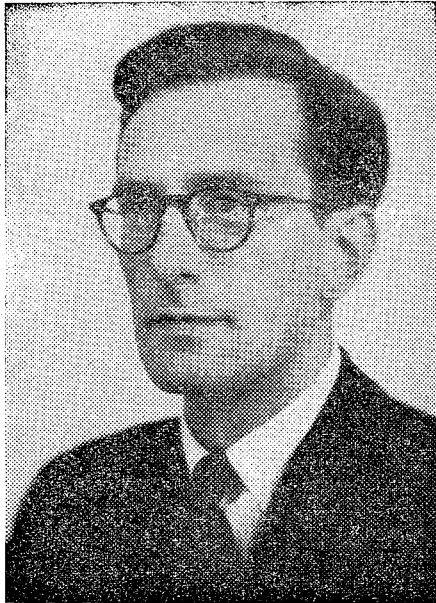
Als ik naar het financiële beleid van het kabinet-Cals kijk, en de verhalen hoor, die minister Vondeling daarbij vertelt, moet ik soms aan die oude Amsterdamse mop denken. Niet omdat dat beleid zo leuk is. Wel omdat de regering in zekere zin hetzelfde doet. Voor volgend jaar, en voor 1967, wil de regering de uitgaven van de overheid veel sterker laten stijgen dan in de afgelopen jaren.

Dat die stijging te sterk is, heeft niet alleen de V.V.D. in de afgelopen maanden heel duidelijk gezegd, in de Kamer en daarbuiten, maar ook de Katholieke Volkspartij en de Anti-Revolutionaire Partij, die allebei aan deze regering meedoen. Minister Vondeling is dan ook vooral door die partijen, die daarmee dezelfde richting aanwezen als de V.V.D., gedwongen om bij nader inzien een kleine 70 miljoen gulden af te doen van zijn oorspronkelijke uitgavenplan voor 1966, hoewel hij bij de indiening daarvan gezegd had dat — behoudens de mogelijkheid van interne verschuivingen — het hele programma in zijn totaliteit aanvaard behoorde te worden.

Net als Pietersen

Maar ik dwaal af. We hadden het over die schoenen van Pietersen (voorlopig nog voor een jaar onbelast) en dat omkeren op de Dam op weg naar de Munt.

Bij dat sterke verhogen van de uitgaven geeft de regering toe, dat een meer geleidelijke stijging eigenlijk beter zou zijn, maar dat dat de eerstkomende jaren niet kan, omdat er voor de overheid nog zo verschrikkelijk veel te doen is.

Drs. Th. H. JOEKES

... Vechten voor de goede zaak ...

maar, zegt dit Kabinet dan, dat is niet zo erg, want na 1970 gaat het veel beter — met de suggestie dat de stijging van de overheidsuitgaven dan wel weer tot die geleidelijkheid terugkeert. Hetzelfde element van „betaaldag morgen” is duidelijk te vinden in de onzin van de „belastingspaarbrieven”.

Net als Pietersen gaat minister Vonde-

ling dus voorlopig niet in de richting waar hij naar eigen zeggen uiteindelijk heen wil, maar dan zal hij straks wel keren, en dan komt dat na 1970 wel goed.

Intussen zitten U en ik er maar mee, want door die drastische uitgavenverhoging van de overheid moeten allerlei verbruiksbelastingen omhoog, en nog enkele andere belastingen ook.

Daardoor worden van allerlei dingen, die de regering met zoveel woorden „minder noodzakelijk” vindt, duurder: bromfietsen, auto's, bandrecorders, radio, televisie, sigaretten, bier, een borrel — noem maar op. De benzine wordt weer duurder; de vermogensbelasting (een paar jaar geleden verlaagd) gaat weer omhoog; de winsten van naamloze vennootschappen worden ook zwaarder belast.

Voor de belasting op textiel en schoenen, vergeleken bij het oorspronkelijke plan van de regering en onder druk van de Kamer, wat matiging en uitstel van executie, maar over een jaar worden die ook duurder. Alles bij elkaar een belastingverhoging van tegen de 900 miljoen gulden per jaar. Door de Kamer aangenomen bijna precies één jaar nadat minister Witteveen, de vorige, liberale minister van Financiën, een nog grotere belastingverlaging door de Kamer had gelooft.

De V.V.D. heeft dezer dagen als enige van de grotere partijen tegen alle onderdelen van de belastingverhoging van de

Het Dagelijks Bestuur van de V.V.D. nam van onderstaande uitzetting van de heer Mr. H. v. Riel met instemming kennis en publiceert haar gaarne. Het oordeelt het nuttig op dit ogenblik, gezien bepaalde publicaties, zijn vertrouwen in de voorzitter van de Eerste Kamerfractie te bevestigen.

De opmerkingen die ik enige weken geleden maakte hebben ook in Liberale kring aandacht getrokken. Ik doel hiermee op die punten, die men kort kan aanduiden als „republikeinse hoogleraren” en „intellectueel proletariaat”. Waaraan ik dacht is, dat ambtenaren die van revolutionaire gezindheid zijn, ontslagen kunnen worden. Dat is een feit. Ik ben in mijn emotionele benadering overigens op dat moment te ver gegaan. Waarom was ik emotioneel bij de zaak betrokken?

Omdat in enkele kranten en door een aantal mensen, ook uit mijn eigen kring, en onaangename kritiek is geuit op H. K. H. Prinses Beatrix en republikeinse gevoelens zijn geopenbaard, alles op een wijze die mij, voor wie dit een zaak is die mij heilig is, diep heeft gekwetst.

Vast staat dat wij liberalen volledige uitingenvrijheid voor iedereen, volledige vrijheid van doceren en van kennismaking van opvattingen voorstaan.

Het gebruik van de woorden „intellectueel proletariaat” was natuurlijk niet denigrerend bedoeld. Ik ontleende deze term in haar meer uitgebreide betekenis (de groep die zich als vijandig tegen de bestaande maatschappelijke orde demonstreerde) aan Toynbee, en kwam daarop doordat sommigen, zoals een aantal aanwezigen destijds in de Lutherse Kerk, zich volstrekt negatief opstelden.

Men heeft mij in de schoenen geschoven dat ik onderscheid zou hebben gemaakt tussen beursstudenten en andere studenten; dat is volstrekt onwaar.

De Staat legt op iedere student toe en heeft belang bij een goede staatsburgerlijke gezindheid van alle studenten.

Mr. H. v. Riel

huidige socialistische minister van Financiën Vondeling gestemd,

Logischerwijs mochten wij dat ook doen, want bij de behandeling van de Miljoenennota hadden wij duidelijk aangegeven op welke 17 punten de voorgestelde stijging van rond 1.8 miljard in de overheidsuitgaven voor 1966, vergeleken bij 1965, zodanig beperkt zou kunnen worden, dat er nog maar een stijging van 800 miljoen zou overblijven — en daarmee een ruime mogelijkheid tot de uitbreiding van werkelijk dringend noodzakelijke voorzieningen — terwijl ruim een miljard van die stijging zou worden afgekapd: net zowat het miljard, dat wij allemaal samen aan extra belastingen zullen moeten gaan opbrengen. Met andere woorden: als deze regering niet op duizend-en-een punten zo gemakkelijk van uitgeven was geweest, zou die belastingverhoging helemaal niet nodig zijn geweest, en zou er toch voor alle nodige uitbreidingen van overheidstaken ruimte zijn overgebleven.

(Vervolg op pag. 3)

radio tv

LUISTERT NAAR

TELEVISIE-UITZENDING

MAANDAG, 13 DECEMBER a.s.,
van 20.20—20.30 uur, Nederland I.

„DE STERKE MANNEN WANKELN VOORT”

Spreker: mr. E. H. TOXOPEUS,
lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

RADIO-UITZENDING

MAANDAG, 20 DECEMBER a.s., van 18.20—18.30 uur.

de stem
van de V.V.D.

Nederland slaat met verenigingsleven geen slecht figuur

Ruim de helft van de Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder is lid van één of meer verenigingen. De mannelijke bevolking telt meer verenigingsleden dan de vrouwelijke: respectievelijk 65 en 40 pct.

In het verenigingswezen van de mannen nemen de vak- en beroepsverenigingen de eerste plaats in: 31 pct. der onderzochte mannelijke bevolking is hiervan lid. Daarna komen de sportverenigingen, waarvan 25 pct en de politieke verenigingen, waarvan 10 pct. der mannen lid is. Bij de vrouwen genieten de vrouwenverenigingen (14 pct. lid) en de sportverenigingen (13 pct) veruit de grootste belangstelling.

Dit zijn enkele uitkomsten van een zojuist door het Centraal Bureau voor de Statistiek uitgebrachte publikatie „Verenigingsleven in Nederland, Zomer 1963”. In dit onderzoek is ook nagegaan, in hoeverre de leden aan de activiteiten van hun verenigingen deelnemen. Het is gebleken, dat de verenigingen op grond hiervan in twee typen kunnen worden onderscheiden: verenigingen met een lage en verenigingen met een hoge participatiegraad, d.w.z. geringe dan wel grote mate van deelneming aan activiteiten, zoals bezoek aan bijeenkomsten, of niet gehonoreerde werkzaamheden (bestuursfuncties, het verzorgen van administratie e.d.). Tot het eerste type behoren de beroeps- en de politieke verenigingen: deze tellen zeer veel nominale leden. Het tegenovergestelde geldt voor het tweede type, waartoe behoren enerzijds de jeugd-, vrouwen- en godsdienstige verenigingen en anderzijds de sport-, hobby- en zang-, muziek en toneelverenigingen. Zowel de meer ideëel georiënteerde (de eerste drie) als de meer op ontspanning gerichte (de laatste drie) verenigingen van dit type bestaan overwegend uit zeer actieve leden.

Een van de opmerkelijkste uitkomsten van het onderzoek is, dat de zojuist onderscheiden typen verenigingen de laatste jaren elk een ver-

schillende ontwikkeling hebben doorgemaakt. De meer ideëel georiënteerde verenigingen met een hoge participatiegraad zijn sinds het midden der vijftiger jaren in ledental achteruitgegaan. Zij komen nu het meest voor op het platteland, bij de kerkelijk meelevende protestanten en bij de oudere bevolking (uiteraard afgezien van de jeugdverenigingen). Daarentegen is het ledental van de sportverenigingen in de afgelopen jaren voortdurend toegenomen. Deze verenigingen genieten de meeste aanhang bij de jeugd, de onkerkelijken en onder de stedelijke bevolking.

In het algemeen schijnt er in de interesse van het verenigingspubliek een verschuiving te zijn opgetreden van de meer ideëel georiënteerde verenigingen naar de verenigingen voor „gewone” ontspanning en zelfexpressie. De verenigingen met een lage participatiegraad zijn niet in dit proces betrokken. Men kan slechts constateren dat met name het aantal leden van vak- en beroepsverenigingen sinds het midden

der vijftiger jaren relatief maar weinig is toegenomen.

Een ander aspect van het verenigingsleven dat door het C.B.S. is onderzocht, betreft de vraag of het lidmaatschap uit een binding bestaat met een vereniging van eigen godsdienstige en levensbeschouwelijke richting ofwel uit een binding met een „neutrale” vereniging. In alle verenigingssoorten blijken de lidmaatschappen van de rooms-katholieken in meerderheid uit bindingen te bestaan met rooms-katholieke verenigingen.

De gereformeerden onderscheiden zich slechts in zoverre van de

rooms-katholieken dat de sportbeoefening bij de rooms-katholieken overwegend op confessionele grondslag steunt (61%) en bij de gereformeerden niet (36%). Bij de Nederlands-hervormden blijken de lidmaatschappen van de kerken voor 50% op protestants-christelijke grondslag te zijn gebaseerd en van de onkerksen voor 20%. De jeugdverenigingen zijn het enige verenigingstype waarbij ook bij de onkerkse hervormden een sterke affiniteit tot verenigingen met een protestants-christelijke grondslag wordt getoond.

MIJN OPINIE IS...

Opkomstplicht

Als argument voor de opkomstplicht wordt te berde gebracht dat bij afschaffing het bedrijfsleven het niet zo nauw meer zou nemen met de verplichting het personeel in de gelegenheid te stellen aan de verkiezingen deel te nemen. Het personeel zou dan een „steuntje in de rug” nodig hebben.

Nu meen ik opgemerkt te hebben dat tegenwoordig de werknemer gelukkig geen vaderlijke ruggesteuntjes nodig heeft als het er om gaat de rechten uit te oefenen die wet of contract hem toekennen. Bovendien, zou het niet een veel simpeler oplossing zijn de stemlokalen 's avonds veel langer open te houden dan thans het geval is zodat het excuus van „geen tijd” of „geen gelegenheid” geheel en al vervalt? Dat dan de uitslagen ook later komen, is dat zo erg? Tenslotte: wie kan mij de andere landen in de vrije wereld noemen, waar opkomstplicht heerst?

A. P. BRUCH
Eindhoven.

(Discussie gesloten. - Redactie)

UIT DE PARTIJ

Epe koos nieuwe voorzitter

Tijdens een onlangs gehouden algemene ledenvergadering heeft de heer O. Meijer wegens gezondheidsredenen het voorzitterschap van de afdeling Epe neergelegd. Tot nieuwe voorzitter werd gekozen drs. J. C. Huese. Het bestuur is thans als volgt samengesteld.

Voorzitter: drs. J. C. Huese; vice-voorzitter: H. G. Prinsen; secretaris: H. L. J. van Houten; penningmeester: J. van Huffelen en leden: W. A. v. Aken; G. Nieuwenhuizen; A. G. Dalhuizen.

Gevonden voorwerpen op de Pietersberg

De volgende voorwerpen zijn in het conferentieoord „De Pietersberg” te Oosterbeek gevonden:

Een horloge gemonteerd in een rand als hanger aan een gouden ketting;

Een lange gouden? speld met 3 parels

Een kleine zilveren Zeeuwse knoop met bloedkoraaltje.

Mocht een van deze voorwerpen behoren aan een van de deelnemers aan de kadercursus of aan de Vrouwenconferentie, dan verzoeken wij U zich recht streeks te wenden tot „De Pietersberg” te Oosterbeek.

Sociaal-Economische Commissie bijeen

Op 2 december jl. kwam de Sociaal-Economische Commissie in De Haag bijeen.

Het rapport loonpolitiek werd vastgesteld en zal het Hoofdbestuur aangeboden worden.

De Commissie besprak vervolgens de nota betreffende de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie uitgebracht door de Landelijke Middenstandscommissie.

Haar reactie op deze nota zal binnenkort bekend gemaakt worden.

SPREEKBEURTEN

periode 11 december 1965 tot en met 12 januari 1966

11 december	Zuidlaren (forum)	Dr. K. van Dijk
13 december	Soestdijk	Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haften
13 december	Voorburg	Mr. W. J. Geertsema
13 december	Beilen (Lib. Kring Hoogeveen)	Mr. H. van Riel
15 december	Brussel (Lib. Kring)	Mr. E. H. Toxopeus
17 december	Midden- en Noord Limburg	Mr. W. J. Geertsema
17 december	Breda	H. J. L. Vonhoff
4 januari	Assen („Nijjoarsversite”)	Mr. H. van Riel
7 januari	Strijen (V.V.D. en J.O.V.D.)	Mr. E. H. Toxopeus
7 januari	Hoogeveen (Lib. Kring)	Mr. W. J. Geertsema
7 januari	Leeuwarden	R. Zegering Hadders
12 januari	Driebergen	S. J. van den Bergh

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 134 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort

Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

Bokma het allerbeste!
Oude genever • Bessenrood • Citroen-genever

DE GAULLE

★ ★ Generaal De Gaulle heeft op de 5de december niet de „massale steun” gevonden, waarop hij meende te kunnen rekenen. Dit falen moet een trots man als de President bitter stemmen. De door De Gaulle gewenste „grote demonstratie van nationale wil” is uitgebleven. Slechts een — zij het aanzienlijke — minderheid heeft zich voor zijn beleid uitgesproken. Blijkbaar heeft een groot deel van de Franse kiezers overwogen, dat het riskant is een beleid voor zeven jaar te doen uitstippelen door een man, die reeds lang de leeftijd der sterken heeft bereikt. En vooral: de starheid in zijn Europese en Atlantische politiek moet velen van hem hebben vervreemd. Nu de President besloten heeft door te zetten, zal hij stellig opnieuw worden verkozen. Dan zal moeten blijken of hij in zijn buitenlandse politiek zich „vooruitstrevender” zal tonen dan tevoren.

Afwachten met een ruime scepsis is hier geboden.

DODELIJK

★ ★ In zijn rede ter gelegenheid van de dies natalis van de campus hogeschool heeft prof. dr. ir. J. C. Vugter vorige week verklaard van mening te zijn dat bij de studenten in het algemeen het spel-element achterblijft bij de ernst. Dit zou zowel gelden voor de wijze waarop zij zich op hun studie werpen als voor die waarop zij de organisatie van diverse campus-activiteiten aanpakken.

De hoogleraar herinnerde daarbij aan de waarschuwendende uitspraak van de cultuur-historicus Huizinga: „Het wijken van het spel-element houdt dikwijls een teken van neergang der cultuur in”. Als prof. Vlugter gelijk heeft, legt hij inderdaad de vinger op een betreurenswaardig campus-verschijnsel. Van de afgestudeerden mag straks een behoorlijke dosis creativiteit worden verwacht, waarbij het spel-element altijd een rol zal moeten spelen. Ernst alleen is dodelijke ernst. Die doodt de creativiteit.

BORDJES

★ ★ Gehoopt mag worden dat binnenkort de bordjes met het opschrift „Ziekenfondspatiënten van zo tot zo laat” zullen kunnen verdwijnen, zo zei vorige week de voorzitter van de Centrale Bond van Onderling Beheerde Ziekenfondsen.

Hij deelde mede, dat door de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering van de Geneeskunst is verklaard, dat zij het niet langer nodig oordeelt dat „in het algemeen” bij artsen afzonderlijke spreken voor fondspatiënten bestaan. Gezegd moet worden dat op het platteland al weinig of geen sprake van onderscheid meer bestaat.

In de steden ligt dat wel eens anders. Ook voor de artsen zelf is dat dan echter vaak een bittere noodzaak. Verheugend is thans de mededeling dat deze noodzaak allengs minder wordt. Begrijpelijkerwijs worden bovenvermelde bordjes wel eens als een discriminatie beschouwd.

ALGEMEEN SECRETARIAAT
V.V.D.

Koninginnegracht 61
's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03
(3 lijnen)

Giro 67880

KALEIDOSCOOP VAN VOORBIJE TIJD

DE ZINDELIJKE BURGERHEREN

Een halve eeuw liberalisme

Het beeld is compleet. Na „Uit het Rijke Roomsche Leven” en „Parade der Mannen Broeders” — kaleidoscopische herinneringen aan de vooroorlogse geestelijke en politieke groeperingen en stromingen van confessionelen, van „de rechterzijde”, — is thans de balans in evenwicht gebracht door de verschijning kort na elkaar van „De Taaie Rooie Rakkers” en, onderwerp van deze bespreking, „De Zindelijke Burgerheren”, samengesteld en geschreven door H. J. L. Vonhoff.

Hoezeer ook uiteenlopend in stijl en behandeling van onderwerp, hebben deze boeken gemeen de intentie: er is een kennelijke behoefte aan confrontatie met de opvattingen en daden van de geestverwanten uit de eerste helft van deze eeuw. Een tijd niet alleen van de onze gescheiden door de duidelijke censuur van de tweede wereldoorlog, maar ook ver weg door het verschil in de opvattingen van die dagen, in vergelijking met de vernieuwing van na de oorlog. Toch nog herkenbaar, deels ook door de terugkeer, soms op bekende paden.

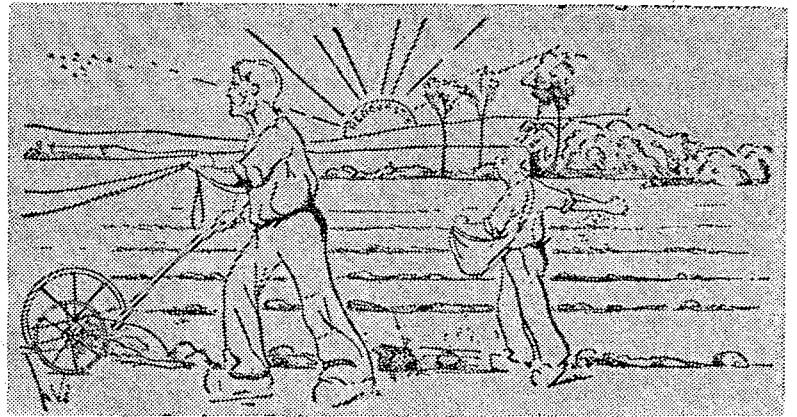
Die blik terug roept gevoelens op van verwantschap en van verwerping. In de ironische, kernachtige titels speurt men beide. Begrijpelijk

beginsel. Dit is evenwel niet het kenmerkende in deze tijdsbeelden van vier richtingen. Dat is wel het aangeven van wat ons in essentie scheidt van die mensen en meningen

uit een andere tijd. Vonhoff concludeert uit het vele materiaal dat hij in zijn boek heeft vergaard: „De

(Vervolg op pagina 5)

Samenwerking tusschen Jonge Democraten en Vrijzinnig Democraten.

De Jonge Zaaier volgt den Stoeren Ploeger.

Drs. Th. H. Joekes:

VVD-PLAN STAAT RECHT OVEREIND

(Vervolg van pag. 1)

Die belastingverhoging is niet alleen een bijzonder onplezierig nieuwsjaarscadeautje van deze regering aan ieder Nederlands gezin, maar hij kan ook gevaarlijke gevolgen op ander gebied hebben, met name bij de loononderhandelingen voor 1966. De vakbeweging zal ongetwijfeld zijn best doen — en wie zal het ze verwijten? — om de verhoging van de kosten van levensonderhoud, die uit de belastingverhoging voortvloeit, door wat extra loonsverhoging gecompenseerd te krijgen.

De regering heeft net laten weten, dat loonsverhogingen van gemiddeld 6 à 7 procent voor onze hele economie nog net aanvaardbaar zijn. Bij de voortdurende schaarste aan werkrachten moet ik nog zien dat het gemiddeld minder dan 10 procent wordt. Ik ken één bedrijfstak waar een eis van 17 procent op tafel ligt. 't Is maar een voorbeeld. Dit zijn percentages, ook die 10, die als gemiddelde ver boven de stijging van de gemiddelde productiviteit uitgaan. Voorzover ze dat doen, werken ze de inflatie, de geldontwaarding, rechtstreeks in de hand.

Kan de V.V.D. zich overigens nog altijd op de geldigheid van haar plan tot beperking van de uitgavenstijging beroepen? Hebben wij de afgelopen weken niet in allerlei kranten kunnen lezen, dat het inmiddels op allerlei punten aan spaanders is gehakt? Die indruk krijg je wel eens uit de pers, die dan ook niet

eenstemmig liberaal is — gelukkig niet, zeg ik er (ter vermijding van nieuwe opzettelijk aangewakkerde misverstanden) direct bij.

Het is waar, dat wij in de loop van de nadere discussies in de Kamer hier en daar ondergeschikte wijzigingen hebben moeten aanbrengen. Dat is helemaal niet erg, en dat hebben wij zelf direct bij de aanbidding zelf al voorspeld. Mag dat soms niet? Mag een minister van Financiën met een heel departement en een kabinet achter zich, en ruim een half jaar om een begroting in voor te bereiden, wel een vergissing maken als het voorstel tot invoering van de belasting op schoenenreparaties, waarvan minister Vondeling, het voorstel op 14 oktober weer terugnemend, zelf zegt „het kabinet heeft een misgreep gedaan op dit punt...” en mag een fractie van 16 Kamerleden, die in 3 weken zonder steun van ambtenaren een alternatief voor de begroting opstelt zich op geen detail verkijken?

Reëel alternatief

De hoofdzaken van ons plan staan nog recht overeind, zijn niet aangetast, zijn uitvoerbaar. Juist de felheid en hardnekkigheid van de aanvallen, ook de persoonlijke aanvallen, die de politieke tegenstanders van het beleid, dat wij als V.V.D. voorstaan, blijven uitvoeren op het V.V.D.-plan en zijn indieners, bewijst overduidelijk dat het een reëel alternatief is, en dat men bang is, dat U dit zult gaan of blijven inzien. Wat waardeeloos is, is ook geen bestrijding waard.

Een belangrijk effect hebben wij als constructieve en positieve oppositie al bereikt — al gaat het nog lang niet ver genoeg. Van minister Vondeling's 70 miljoen besparing-bij-nader-inzien zou meer dan de helft ook aan de specifieke punten van het V.V.D.-plan te ontlenuen zijn geweest. Zo gek was dat plan dus blijkbaar niet.

Overigens trekt de V.V.D. zich van deze campagne niets aan. Wij weten, dat wij vechten voor een goede zaak — een positief gericht en verstandig financieel beleid — en wij gaan daarmee door, met volle overtuiging en met volle kracht.

H. J. L. VONHOFF

ook, want zijn de beginselen van die Rijken, Rakkers, Broeders en Burgerheren, niet eveneens de kern van de gedachten van de hedendaagse samenleving? Zoals ook hun fouten in principe, zij het op andere wijze in de praktijk ook nu nog worden gemaakt?

Ook nu nog wordt opportunisme graag verpakt in een kraakhelder

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

FGH FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.
 EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - 's-Gravenhage
 Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN
 EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

STM SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-986560 RIJSWIJK (ZH)

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

K O B

Spinners en Twijners
 van
Weef- en Tricotgarens

STAAL CONSTRUCTIES
 voor elk project

Garages Fabrieksgebouwen Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ DIRECTEUR: A. CALJÉ

LATUMEBD N.V. TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

h

rotatiedruk
 handels- en
 reclamedrukwerk
 periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

autolakken vernissen
 industrielakken
 scheepsverven
 constructieverven
 muurverven

Pieter Schoen
 VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: belgië, cyprus, denemarken, duitsland, engeland, finland, frankrijk, italië, japan, pakistan, spanje, zweden.

N.V. RIJNSTAAL
 v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
 Postbus 42

FABRIKANTE
 VAN
 NAADLOZE
 EN
 GELASTE
 STALEN BUIZEN

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

Soest/Soesterberg

HET is wel laat, maar misschien krijgt men in Soest-Soesterberg, zo dicht bij Amersfoort, het weekblad eerder dan elders. Daarom vermelden wij op verzoek dat op vrijdagochtend 10 december om kwart over tien de vrouwengroep bijeen zal komen ten huize van mevrouw G. G. A. Alting-Ambrosius, Vredenhofstraat 12, Soestdijk, ter bespreking van het nieuwe beginselprogramma.

Deze bijeenkomst was reeds aangekondigd op de vorige, op 30 november j.l. gehouden en goed bezocht, ook door enige dames uit Baarn. Mevrouw Oranje hield een causerie over de verschillende E.E.G.-instanties. Zij had de reis meegemaakt naar Luxemburg, Straatsburg en Brussel, waar goede voorlichtingen werden gegeven over doel, werkwijze en toekomstverwachtingen van de Europese gemeenschappen. Dit was zeer verhelderend.

Uit de parlementaire keuken

VAN de vrouwengroep Apeldoorn kwam een jaarverslag. Over verschillende bijeenkomsten is t.z.t. reeds iets in deze rubriek geplaatst. Wij willen nu alleen de aandacht vestigen op de lezing van de heer J. H. Couzy, lid van de Tweede Kamer, over het parlementaire bestel.

Hij vertelde o.a. hoe een wetsontwerp in behandeling wordt genomen en hoe

de gang van zaken bij het werk van de Kamer is. In het kort: hij gaf „inside information” uit de parlementaire keukens.

De secretaresse, mevrouw Mars-Boll, schrijft: „Zo geïnteresseerd bleken tenslotte de dames, dat het voorstel van de voorzitter, mevrouw Lourens-Schagen, om eens gezamenlijk een kamerzitting bij te wonen, dadelijk in goede aarde viel”. Ter navolging!

Er zijn heel wat minder juiste voorstellingen en zelfs bepaald misverstanden over het werk in de Kamer in omloop. Het is goed, die met kennis van zaken te kunnen weerleggen.

Rotterdam

OOK uit Rotterdam kwam een jaarverslag en ook daarvan was reeds een en ander hier vermeld. Wij stippen nu enkele punten aan en wel in de eerste plaats de studiegroepjes, die er reeds jaren in Rotterdam zijn, naar wij me-

nen tot dusver de enige. Dit jaar werd het bevolkingsvraagstuk bestudeerd aan de hand van het boek „Bevolkingsexplosie” door prof. dr. W. Brand. Tijdens een slotbijeenkomst van alle groepjes samen werd door dokter H. H. Santmar een inleiding gehouden.

Door de Rotterdamse afdeling van „Vrouwenbelangen” werd een serie van vier politieke discussieavonden georganiseerd, waarvoor ook de leden van de politieke partijen werden uitgenodigd. Een relatief groot aantal V.V.D. vrouwen gaf op deze succesvolle avonden acte de présence, hetzij achter het spreekgestoelte, hetzij in de zaal.

In de vertrouwensraad voor de melk sanering te Rotterdam en in de wijk commissie Hoogvliet en Poortugaal waren de V.V.D. vrouwen vertegenwoordigd door resp. mevrouw Bierman-Vijfinkel en mevrouw Zaal-Haeck.

Tenslotte het heuglijke feit, dat de vice-presidente, mevrouw Endert, bij de in mei gehouden verkiezing in de Rijn mondraad werd gekozen. J. H. S.

KALEIDOSCOOP VAN VOORBIJE TIJD

DE ZINDELIJKE BURGERHEREN

Een halve eeuw liberalisme

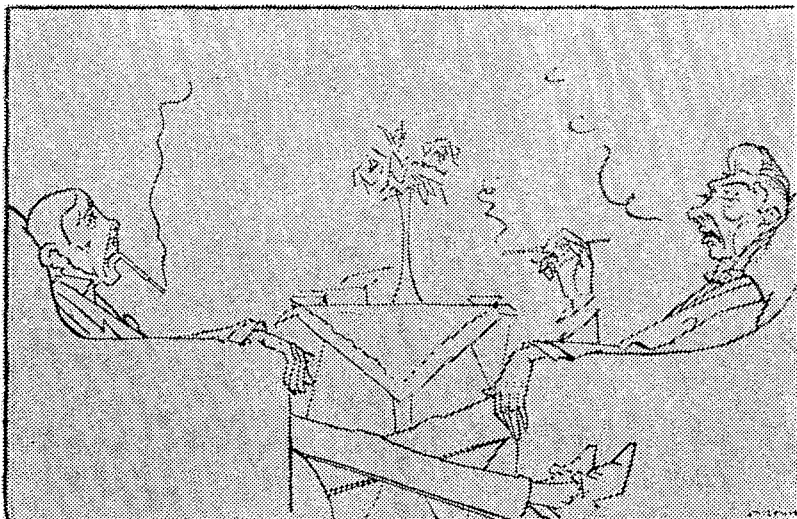
(Vervolg van pagina 3)

partij der zindelijke burgerheren is verleden tijd, voltooid verleden tijd".

„Nietes - welles”

Grote verdeeldheid, onderling onbegrip en daaruit voortvloeiend (politiek) extremisme, markeren de scheidslijnen. Ook de liberalen zijn verdeeld. Talloze partijen en groepjes doen een beroep op de vrijzinnige kiezers; lang niet alle op grond van liberale beginselen.

HELDER OOGENBLIK.

„Wat gaat die tijd famous snel tegenwoordig, de dagen vliegen voorbij” . . .
„Ja . . . dat komt natuurlijk, omdat er zooveel dagdieven zijn” . . .

Vonhoff concentreert de aandacht op de Vrijzinnige-Democraten en op de Vrijheidsbonders, met de nadruk op de VB, omdat deze een meer geprononceerde positie inneemt. De liberalen herinneren hem aan de heren uit Jan Greshoffs gedicht „Liefdesverklaring”: de donkere burgerheren, wandelend over het Velperplein; de dominee, de dokter, de notaris, zo weggelopen uit een vergadering van de Vrijheidsbond. Op een afstand daarachter het klérkje, misschien een Vrijzinnig-Democratie. Ernstige, wijze gezichten, gaaf en afgerond, geheel onkundig van de levenswijze en -opvatting dergenen die niet in hun maatschappelijk kringetje verkeren.

Onbegrip tussen links en rechts, tussen liberalen en socialist, tussen liberalen onderling. Onvriendelijke discussies, die geen discussies meer mogen heten. Onzindelijk denken, ook van zindelijke burgerheren. Hoor hoe socialist en liberalen krakelen bij de verschijning van het „Plan van den Arbeid”; geboren in de crisistijd om een einde te maken aan werkloosheid en armoede van velen.

Zo schrijft ir. H. Vos, opsteller van het plan, niet al te vriendelijk naar aanleiding van een beschouwing van het Verbond van Nederlandse Werkgevers over het feit dat volgens de opstellers van het Plan slechts de halve werkloosheid wordt bestreden en waarbij de vraag is gesteld waarom verdubbelt men het plan niet om alles op te lossen: „Bij het lezen van deze dubbelen en halven kwam bij ons de vraag op waarom het Verbond van Nederlandse

Werkgevers niet volstaan heeft met een halve brochure! Een groot aantal dwaasheden zou weggevallen zijn. Doch wij zouden de helft hebben overgehouden”.

Reactie: „Dit mopje zou raak zijn, als er inderdaad zoveel dwaasheden in onze brochure voorkwamen.

Wij zouden op onze beurt kunnen zeggen, dat indien ir. Vos uit zijn brochure de „dwaasheden” had gehaald, er niet de helft, maar zo goed als niets zou zijn overgebleven.”

De Liberale Staatspartij staat in deze discussie van het peil „nietes-

de Vrijzinnig-Democraten hun tijd, toen zij zich inzetten voor de emancipatie van de vrouw en het streven naar vrouwenkiesrecht. Dat hierover door liberalen ook wel anders werd gedacht blijkt eveneens: „Welke nieuwigheden door de onlangs ingestelde Staatscommissie tot herziening van de Grondwet zullen worden uitgedroefd, ligt nog in der toekomst schoot. Voor schrapping van het woord „mannelijke” in artikel 80 G (waarin staat dat het kiesrecht toekomt aan „mannelijke ingezetenen”) echter behoeft eene genadige godheid deze rustige landen”.

Strijd tegen het fascisme

Fel is de strijd geweest van de liberalen tegen het nationaal-socialisme; tegelijkertijd schiep het opkomend tij van fascisme en nationaal-socialisme grote problemen in liberale kringen. „Daarvoor bestaan twee gegronde redenen, schijnbaar volkomen tegenstrijdig”, aldus Vonhoff. „De tegenstellingen tussen totalitaire regimes en de vrijzinnige politieke opvattingen zijn fundamenteel en bovendien is een deel van de liberale kiezers (let wel: liberale kiezers; dat is niet hetzelfde als liberalen. v.D.) geneigd om zich bij deze nieuwe groeperingen aan te sluiten.

Dat geldt vooral voor een deel van de middenstand en een groep van de boerenbevolking. Zeker in de crisisjaren, als de nood voor deze groepen zo groot wordt, dat wanhoopssprongen begrijpelijk worden en het gezag van de overheid schade lijdt door een niet altijd even doelbewust zijnde of soms schijnende politiek, is de trekkracht van de NSB en aanverwante organisaties groot op deze z.g. kleurloze middenstof, die gewoonlijk wel liberaal stemt. Het is een groep kiezers die nauwelijks een politieke ideologie heeft en daardoor gemakkelijk beïnvloedbaar door leuzen en beloften is”.

Hetgeen overigens niet afdoende verklaart menen wij, dat deze groep onder gunstige omstandigheden juist liberaal pleegt te stemmen en bij kerend conjunctureel tij of uit ander onbehagen aan extremisme en autoritaire partijen de voorkeur geeft; evenmin trouwens dat de NSB grote aantallen middenstanders in haar midden telde en niet andere niet-confessionele groepen, die zwaar te lijden hadden van de crisis.

(Wordt vervolgd)

* Uitgave Hollandia N.V., Baarn
Prijs f9,50

EEN HUIS KOPEN?

Haast U niet. Dit moet U doen met veel zorg en overleg.

Uw WOONWENSEN hebben bij ons persoonlijke aandacht.

Daarom weten wij ook UW vertrouwen waard te zijn.

N.V. Makelaarskantoor
„GEMAKO”

Nassauplein 16 - Den Haag

Telefoon (070) 60 19 12
(3 lijnen)

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22,
OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 0 59 78 - 22 33.
Tx. nr. 53251

FRANK RIJSDIJK HOLLAND N.V.

HENDRIK-IDO-AMBACHT

TELEFOON :

01858 - 2045

010 - 117615

SCHEEPSSLOPERIJ

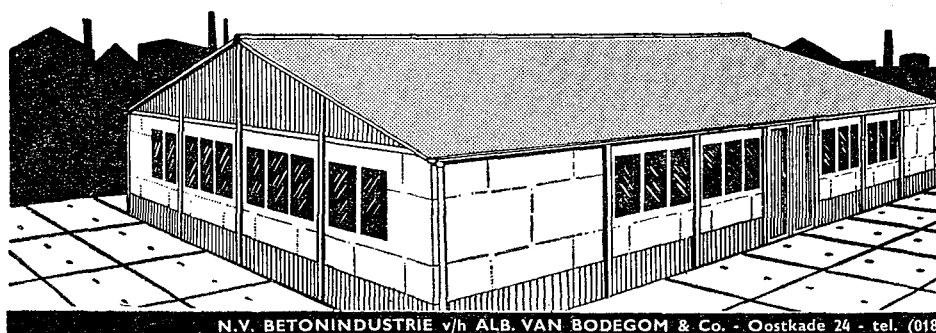
Handel in:

oud ijzer
non-ferro schroot
gebruikte scheepsonderdelen

Levering uit voorraad van:

nieuw ijzer en staal
gezaagde schijven
sjabloon snijwerk

VERHUUR DRIJVENDE BOKKEN

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend beton en prefabriek voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

„Maak de V.V.D. sterk!!”

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDESE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

termijnsparrekening - 3 mnd. opz. **4 1/2 %**
termijnsparrekening - 6 mnd. opz. **4 3/4 %**
deposito's - 1 jaar fixe **5 %**

AMSTERDAM TEL. 221.181 HERENGRACHT 57/1/3	ROTTERDAM TEL. 287.170 SCHIEKADE 73	DEN HAAG TEL. 184.955 NOORDEINDE 23	UTRECHT TEL. 158.91 KR. NWE. GRACHT 6
--	--	--	--

FORUM-BANK

AMSTERDAM

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT.

Een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN 3% STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

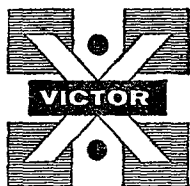
**Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.**

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Schrijfmachines

V.N.K.

Franco
levering

Boekhoudmachines

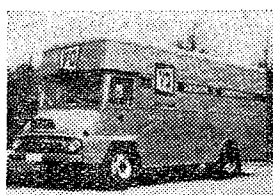
ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN

TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-25 10 52 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

**GESLOTEN ALUMINIUM
CARROSSERIEËN**

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig
aluminium. Het opbouwsysteem volgens de mo-
dernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of
frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huifconstructie.
Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor
T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

QUO VADIS, CUBA?

Een botsing van twee „werelden”

De strijd in Vietnam en nu ook de verwickelingen in Rhodesië leiden de aandacht af van de andere knelpunten in de internationale politiek. Belangrijkheid is een betrekkelijk begrip. Zo is ook Cuba verdreven van de frontpagina's der kranten. Begrijpelijk, maar toch mag men zich zo nu en dan wel weer eens afvragen hoe de zaken er in het eerste communistisch „bolwerk” in Latijns-Amerika, ja in het gehele Westen, voorstaan.

Cuba is immers een voorpost in de strijd tussen twee „werelden”, tussen twee „ideologieën”. Een voorpost in een grotendeels stille strijd, die echter niet minder gevaarlijk kan zijn dan een openlijke, gewapende als die in Azië.

De grote vraag is, of en zo ja, hoe het communisme bij de Cubanen aanslaat? Precieser gesteld: welk communisme doet het (eventueel) bij de Cubanen en hoe diep gaat dat dan? Welk communisme, want er is verdeeldheid onder de navolgers van Marx, Engels en Lenin: Moskou en Peking denken en handelen voor een groot deel niet gelijk.

Wie de publicaties volgt en tegen elkaar afweegt, komt tot de conclusie, dat de Chinezen het spel in Cuba goed spelen. Op economisch gebied kunnen ze niet tegen de Russen op, dat weten ze heel goed en daarom zoeken ze het in wat tegenwoordig heet „de image”.

Een Cubaan zei deze zomer tegen een medewerker van het Engelse blad *The Statist*, die een studiereis naar Cuba maakte, „Als mensen zijn de Chinezen te verkiezen boven de Russen!” Ze zijn meer bereid te luisteren en... hun produkten zijn beter! De man van *The Statist* zegt dat zelf ook bijvoorbeeld in winkeletalages te hebben waargenomen.

De Chinese produkten zijn beter. Juist, economie is en blijft de ziel van de oorlog, ook van de ideologische. De economie van Cuba ziet er niet fraai uit. Er is een schreeuwend tekort aan levensmiddelen. Melk bijv. is alleen beschikbaar voor kinderen beneden drie jaar en voor de ouderen, de boven 65-jarigen. Merkwaaardig genoeg is er daarentegen een overvloed van eieren, hetgeen het gebrek aan vlees kan compenseren.

Geen sympathie voor de Russen

De gewone man is door het gebrek aan levensmiddelen teleurgesteld in het regiem en ondanks het feit dat de gevangenen tot de nok vol zitten met politieke gevangenen, schijnt het mogelijk te zijn vrij openlijk te mopperen op de toestanden van alledag. De pruttelende Cubaan geeft de schuld aan de Russen, die anders flink hun best doen en per dag naar men zegt een miljoen dollar in Cuba steken.

Dat er door het gewone volk wordt afgegeven op de Russen laat zich denken. Het land is overstroomd met Russische „adviseurs”, burgerlijke en militaire technici, aan wie niets menselijks vreemd is en die zich dan ook in de beste wijken van Havana en in de fraaiste hotels hebben genesteld. Tot in de uithoeken van het eiland loopt men Russen tegen het lijf: in fabrieken, in ziekenhuizen, op boerderijen en waar niet. Voor de Cubanen zijn zo langzamerhand alle Europeanen Russen geworden, ze delen dan ook in de verwijten, al dan niet uitgesproken.

Dat is het hele gewone volk. Het iets minder gewone volk, de industriëlen bv., waaronder nog altijd veel mensen uit de tijd voor de revolutie naast veel jongeren, zien dagelijks de tegenkant van de breuk met Amerika. Vóór 1959 was een telegram naar Florida voldoende om de volgende dag goederen in huis te hebben. Nu doet een schip 15 dagen over de reis vanaf Leningrad. En dat is heel vervelend, wanneer er dringend nodige machine-onderdelen in mee varen. En dat gebeurt nog al eens. Bovendien zijn de nogal nauwkeurige Cubanen niet tevreden over de Russische kwaliteiten, ze zijn beter gewend. De produkten zijn ook vaak ouderwets en duur in het gebruik. Hierbij moet worden opgemerkt, dat de Russen weinig ervaring hebben met tropische gebieden.

De jongere fabrieksdirecteuren, midden-twintigers in vele gevallen, conformeren zich, ondanks hun ervaringen, als „revolutionairen” aan de liefde voor Moskou bij de machthebbers. De Cubaanse leiders lopen — op slaafse wijze — wat achteraan. Zij hebben wel het Russische economische systeem overgenomen met weinig of geen aandacht voor particuliere initiatieven en met veel propaganda en ook wel fysieke dwang, maar zonder de hervormingen die in Rusland en ook elders in Oost-Europa worden doorgevoerd. De gevolgen zijn niet uitgebleven. De boeren, die gedwongen worden tegen lage prijzen aan de staat te leveren, geloven het wel.

Zes miljoen ton suiker

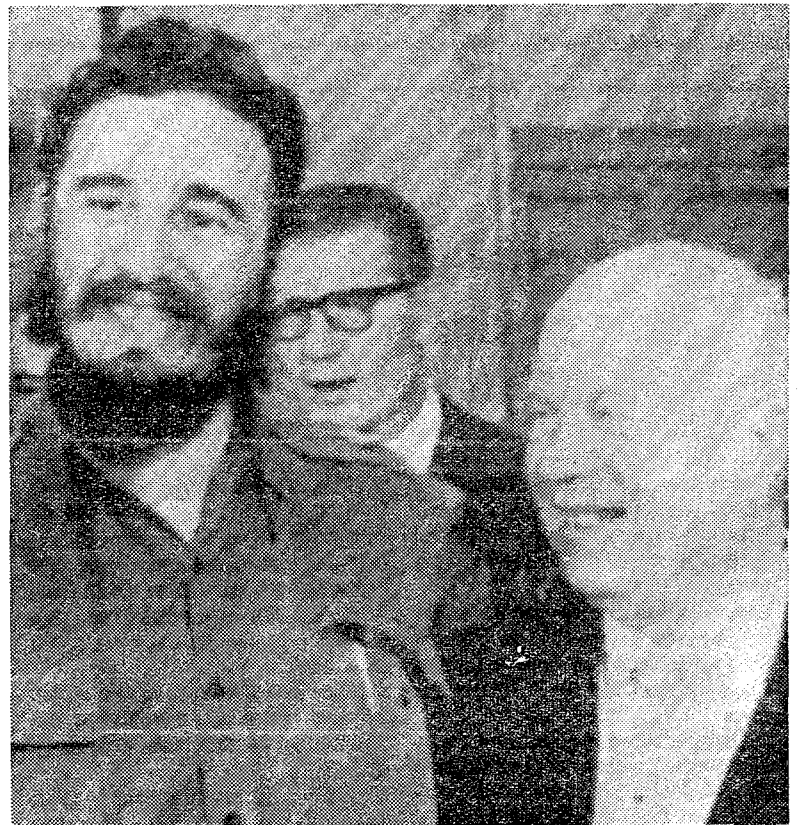
De propaganda heeft aan de andere kant wel succes gehad. Dit jaar was de leuze: „Zes miljoen ton suiker — een genadeslag voor de imperialisten”. En inderdaad, de vrijwilligers — kantoorbedienden en „intellectuelen” naast arbeiders — stroomden naar de velden om suikerriet te snijden. De suiker is voor Cuba van levensbelang, bij welk regiem ook.

Na de revolutie is dat een tijd vergeten. Castro en zijn volgelingen hadden het te druk met de „ideologie”. Nu wordt toegegeven dat Cuba's positie afhankelijk is van de suikerproduktie en van de export van suiker naar commu-

nistische en naar niet-communistische landen.

Een ambtenaar zei tegen de al genoemde medewerker van *The Statist* dat zijn land in staat zou moeten zijn in 1970 tien miljoen ton te produceren, want dan zouden de Cubanen meer van Engeland kunnen kopen en minder van Rusland”.

Diep zit de verbondenheid met de Russen dus nog niet bij een man die

Chroesjtsjef bracht het Russische communisme naar Castro. Zelf is Chroesjtsjef van het wereldtoneel verdwenen. Intussen zijn de Russische „adviseurs” en militaire technici gebleven. Met alle gevolgen van dien.

nauw met het Russisch georiënteerde bewind is verbonden.

Ook bij de jonge „intellectuelen” van Cuba gaat de liefde niet diep. De man van *The Statist* voerde een academisch gevormde jongeman van achter in de twintig naar een etalage met een portret van Marx. De academicus kon niet zeggen van wie het portret was. Er is in Cuba een gebrek aan ontwikkelde aanhangers van het regime Castro. En er is (nog) een grote groep, vooral onder de middenklassen, die zwaar zijn getroffen door de revolutie, die ondanks de vervolgingen, blijven hopen op een verandering.

Blik op China

Castro's communisme naar Russisch model zit dus nog niet zo diep geworteld, al is het regiem zelf heel vast in de leer. Dat wil zeggen, vast in de leer!? Dat nu ook weer niet, meer slaafs volger van een al wat verouderd voorbeeld. Communisten buiten Cuba verwijten Castro juist dat hij zijn partij niet strak genoeg organiseert, er niet voldoende discipline inbrengt en niet genoeg aandacht schenkt aan de „filosofie”.

Castro's partij bestaat eigenlijk uit drie groepen: de echte communisten, de mannen van de 26 juli-beweging en de revolutionaire studentenorganisaties. Deze geleidingen zorgen ervoor, nauwgezet een eigen gezicht te behouden. Er wordt gezegd, dat de jongeren, militant en avontuurlijk van aard, de blik het meest op China richten.

Fidel Castro zelf zit momenteel vast in het zadel, maar zijn regiem moet het hebben van de haat tegen de Amerikanen. En is die blijvend? Ebt zij weg, vóórdat er werkelijk een communistische indoctrinatie van het Cubaanse volk heeft plaats gevonden? Volgens de beproefde methode wordt de jongste generatie het intensiefst bewerkt.

De aankomende studenten, jongens en meisjes van rond de twintig, vormen de „Becados”, die in grote aantallen door de steden marcheren. Zij zijn van

studiebeurzen voorzien en meestal in villa's van gevluchte „kapitalisten” gehuisvest, al moet men zich van het laatste niet veel voorstellen, er worden velen tegelijk in één huis geperst.

Communistische indoctrinatie dus op een Russische leest. Doch de Chinezen zitten niet stil. Castro kan protesteren zoveel hij wil, de Chinese ambassade in Havana gaat rustig door met het zenden van wekelijks brieven over hetgeen in de wereld passeert aan universiteiten en ambtenaren en ook aan particulieren. En ze zijn zo aardig, die Chinezen.

In Cuba botsen eigenlijk drie „werelden”. Quo vadis?

dBo.

VERZOEK AAN ONZE LEZERS

Geeft dit blad na lezing aan uw vrienden en verwanten, die nog geen lid zijn van de V.V.D.

Wat niet is kan komen.

„Houdt de Vrijheid hoog!”

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

Boele's Scheepswerven en Machinefabriek N.V.

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

Reparatie en nieuwbouw

TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

* Wij zoeken mensen die graag tekenen

Houdt u van tekenen? Dan wil de school van de 12 beroemdste Amerikaanse tekenaars u graag helpen te ontdekken of u er uw beroep van kunt maken.

Enige tijd geleden zijn wij er achter gekomen dat veel mannen en vrouwen die van tekenen hun beroep hadden kunnen maken, dat nooit hebben gedaan.

Sommigen waren niet zeker van hun talent. Anderen konden geen vakkundige tekenopleiding krijgen zonder daarvoor hun baan te moeten opgeven.

Een plan om anderen te helpen
Wij besloten daar iets aan te doen. Wij bundelden de uitgebreide tekenkennis en de vele beroepsgeheimen, opgedaan in onze succesvolle carrières. Wij illustreerden deze kennis met 5000 speciale tekeningen, organiseerden een serie lessen, die elk aspect van tekenen en schilderen bevatten... lessen die iedereen thuis in zijn vrije tijd kon volgen.

Daarna ontwikkelden wij een bijzonder persoonlijke en doeltreffende methode van beoordeling van de tekeningen en schilderijen van de studenten. Onze opleiding heeft duizenden op weg naar het succes geholpen.

Gertrude Vander Poel had nog nooit getekend voordat zij bij ons inschreef. Nu worden haar schilderijen verkocht in een belangrijke kunsthandel in New York.

Ook in Nederland ligt die weg naar succes nu voor u open

Nu kunt u óók in Nederland profiteren van precies dezelfde veelzijdige tekenopleiding. En de interessante werkgelegenheden waaruit u na uw opleiding

zult kunnen kiezen zijn vele! Wist u bijvoorbeeld, dat een groot deel van alle illustraties die u in de Nederlandse dag- en weekbladen tegenkomt door buitenlandse illustratoren moet worden gemaakt? Dat reclamebureaus zitten te springen om goede commerciële tekenaars?

Famous Artists Schools in Amsterdam helpt u uw talent ontwikkelen, uw richting bepalen. Profiteer van die mogelijkheid.

Ontdek - zoals zoveel anderen - dat u van uw hobby een goedbetaald beroep kunt maken.

Visser doet goede vangst met potlood en penseel

De heer H. Veltman heeft een visserijbedrijf in Harlingen. De heer Veltman vroeg onze Talent Test aan. Na enige tijd maakte hij zijn eerste schilderij: het schip waarmee hij elke ochtend vroeg de haven van Harlingen uitvaart. Nu schrijft de heer Veltman ons: „Het resultaat hiervan: 17 opdrachten van schipper-eigenaars om hun schepen te schilderen. Dankzij F.A.S., die mij de techniek en de durf leerde om te schilderen, leid ik nu in de dubbele zin van het woord een rijker leven.”

Vraag gratis Talent Test aan
Wij stelden een speciale Talent Test samen die aantoonde of u voldoende talent heeft om van tekenen uw beroep te kunnen maken.

Het is een boekje met een aantal tekenopgaven, die u rustig thuis kunt uitwerken. Wij geven u dan gratis en vrijblijvend een objectief oordeel omtrent uw talent en artistiek gevoel. Vraag ons om de Talent Test-vandaag!

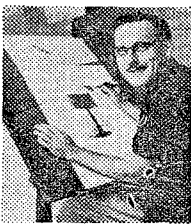
* De 12 beroemde Amerikaanse tekenaars zeggen:

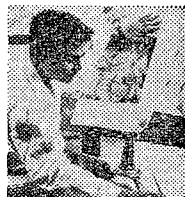
Albert Dorne

Norman Rockwell

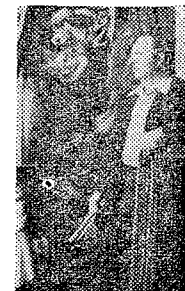
Al Parker

Jon Whitcomb

Austin Briggs

Ben Stahl

Fred Ludekens

Robert Favcett

Harold von Schmidt

George Giusti

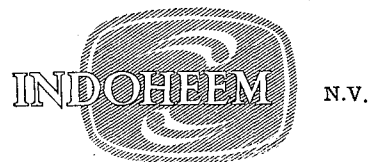
Peter Heick

Stevan Dohanos

Indien hier
Uw advertentie
had gestaan, dan . . . .

zouden 28.000 geestverwanten, alsmede hun huisgenoten deze gelezen hebben.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

VAN DER HEEM N.V.:

radio - televisie - grammofoons - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:

telecommunicatie-apparaat - professionele elektronische apparatuur.

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:

Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:

cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:

ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:

chemische produkten.

VOKAP N.V.:

interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE (EMI):

elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v.h. E. M. BRASKAMP:

farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:

exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:

kunststoffen.

Fabrieken in:

Den Haag, Rijswijk, Utrecht, Sneek, Putte (N.Br.).

Erkend door de I.S.O. met medewerking van het Ministerie van O.K. en W.

Famous Artists Schools
Baden Powellplein 1 Amsterdam-Osdorp

Famous Artists Schools
Baden Powellplein 1 Amsterdam-Osdorp

Ik ben serieus geïnteresseerd en wil graag weten of ik mijn tekanaanleg verder kan ontwikkelen. Ik verzoek u mij vrijblijvend de Famous Artists Schools Talent Test toe te zenden.

Mevr. / Mej. / De Heer: .....

Straat: .....

Plaats: ..... Leeftijd: .....

- alleen voor personen boven 16 jaar - Vermeld of u militair bent. Wij hebben een regeling met Dienst Welzijnzorg. Studio 5178

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

*Efficiënte
ontwikkelingshulp*
(Zie pag. 3)

De brug, de weg, de omweg

De langste brug in Europa. Het is een record, dat voorbestemd scheen voor ons waterrijke land. Er zou echter Zeeuwse durf, Zeeuwse frisheid en Zeeuwse doorzettingskracht voor nodig zijn, om de brug-gedachte om te zetten in werkelijkheid. Deze brug kwam tot stand door een „provinciaal”, maar in wezen zeer ruim gezien initiatief. Dat, lang voor de voltooiing van het Delta-plan, Zeeland thans uit zijn wegmotorisch isolement is verlost, is een vreugdig feit. Voor Zeeland, maar ook voor de rest van Nederland. Verbetering van communicatie op elk gebied is immers een — gezonde — mode-eis. De centrale weg van de Randstad Holland naar Middelburg zal dus, economisch en toeristisch, Zeeland ontsluiten. Dat sommigen het laatste als een nadeel zien is te begrijpen. Op menige plaats in Zeeland zal het voortaan gedaan zijn met de rust en sfeervolle beslotenheid. De smachtenden naar een voorbij verleden moeten echter bedenken, dat er ontwikkelingen zijn, die men eenvoudig niet kan tegenhouden. En juist door deze brug is voor het heden én voor de toekomst gebouwd.

Wat deze toekomst betreft, is het een manco, dat een brug met slechts twee rijbanen en een fietspad werd geconstrueerd. Vier rijbanen, met een kleine tussenscheiding zouden hier van nóg ruimer visie hebben getuigd. Dat is makkelijk gezegd. Want gezien de gependeerde 77 miljoen en de voor het bredere plan benodigde 110 miljoen, had men slechts één keus: deze brug of geen brug. De keuze kon niet twijfelachtig zijn.

Overigens denkt men in Zeeland op langere termijn reeds aan een weg- of brugverbinding over de Westerschelde naar België, naar Ca-

lais in Frankrijk. En zelfs naar Dover. Een moderne tocht naar Chatham, maar dan uitsluitend over de weg. Voorwaar een visie, begeleid door een schone geallieerde toekomstmuziek.

* * *

„Gebrek aan visie” daarentegen is de Nederlandse autoriteiten verweten door ir. H. M. Goudappel op de studiedag van de Vereniging „Het Nederlandse Wegencongres”. Gebrek aan visie is de kern van ons gehele verkeersprobleem. We vertikken het gewoon om over het heden heen in de toekomst te kijken.” Aldus deze deskundige, die klaagde dat de technische middelen zich veel sneller ontwikkelen dan de voorspellingsmethoden, die het gebruik van deze middelen kunnen overzien. Ook de heer Goudappel kwam met de tegenwoordig gebruikelijke voorspelling omtrent het jaar 2000. Niet alleen de „honderdduizend”, maar wat jaartelling betreft reeds het tweevoud van duizend oefenen op velen een fascinerende invloed uit. Welnu dan, in het jaar 2000 zullen er in Nederland minstens 20 miljoen mensen zijn. Die zullen

rondrijden in 7 miljoen personenauto's. Bovendien zullen zij slechts twintig uur per week werken. (Naar de mening van prof. dr. Fred. Polak nog minder). Alles redenen waarom ir. Goudappel een veel ruimer verkeersplanning en het opleiden van meer verkeersdeskundigen bepleit.

Dat de bevolkingsgroei alsook de gestaag toenemende autodichtheid in Nederland, steeds nieuwe problemen schept, is thans wel manifest. Daarvoor is inderdaad visie noodzakelijk. Helaas zijn er echter ook financiële grenzen. Zie boven, in Zeeland. Naast koene wegenbouw zal inderdaad een versnelde en verscherpte aanpak bij het openbaar vervoer in de steden een eis zijn van eenvoudig gezond verstand. Het domme afbreken van historische stadskernen zal daarbij nauwelijks soulaas brengen. Beter en efficiënt openbaar vervoer kan nu, en zelfs in het jaar 2000, vele privéauto's van de weg houden. Het is nl. geen „privé” genoeg meer zich vrijwel stilstaande in een file te bevinden en zich zeer langzaam voort te bewegen in een vreemd soort carroussel. Beter openbaar vervoer in de steden, en dit zo snel mogelijk, zal hier de uitkomst zijn.

Na de goedkeuring van de toestemmingswet voor het huwelijk van Prinses Beatrix met de heer Von Amsberg kwam „Het Parool” met een opmerkelijk commentaar. Het blad constateerde met reden, dat de zaak in staatsrechtelijk opzicht thans rond is. Na herhaald te hebben dat des Parools standpunt in deze negatief was, wordt erkend: „De regering, een grote meerderheid in het parlement en een meerderheid in ons volk bleken van andere opvatting.” Na deze nuchtere erkenning van de feiten volgt dan de niet minder nuchtere constatering, dat men thans zich moet neerleggen bij de gevallen beslissing en niet moet blijven „doorzeuren”.

Deze prijzenswaardige vermaning aan zichzelf en aan anderen wordt tot onze verbijsterde verbazing één alinea later weer te niet gedaan. Het blad heeft aanmerkingen op de wijze waarop de gehele zaak in het parlement is behandeld. Tevens onderstreept Het Parool dat men niet moet denken, dat de gevallen beslissing „geen enkele afbreuk zou doen aan de kwaliteit van de monarchie”.

Onze conclusie kan geen andere zijn, dan dat het achtenswaardige blad zijn eigen adviezen in de wind slaat en — langs een omweg — grondig „doorzeurt” op hetgeen thans onherroepelijk vaststaat.

Het is ons zeer wel bekend, dat, los van hen die belust zijn op een politieke rel, omtrent dit huwelijk nog altijd een, zij het kleine, groep oprecht bezwaarden bestaat. Overigens is deze gehele zaak nu door vóór- en tegenstanders wel van alle mogelijke en onmogelijke kanten bekeken. „Doorzeuren” na een in zo grote meerderheid genomen besluit is dan ook een kwalijke bezigheid, die stellig niet op geestelijke rijpheid duidt.

Volgens onze mening is het thans de hoogste tijd dat men zijn aandacht op de zonnige zijde van dit huwelijk richt.

L. M.

LUISTERT NAAR

de stem
van de V.V.D.

MAANDAG, 20 DECEMBER a.s.,
van 18.20—18.30 uur, over de
zender Hilversum II (298 m).

„TERUGBLIK OVER 1965”.

Spreker: Mr. E. H. TOXOPEUS,
lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Uit de partij

Bravo, Krimpenerwaard!

Op vrijdag 10 december j.l. werd in 't Voormalig Regthuis te Berkenwoude een openbare vergadering gehouden, georganiseerd door de gezamenlijke afdelingen van de V.V.D. in de Krimpenerwaard.

Hier werd het woord gevoerd door mevrouw mr. J. M. Stoffels-van Haaften en door de voorzitter van onze Tweede Kamerfractie, mr. W. J. Geertsema.

De verslaggever van de Goudse Courant, die deze vergadering bijwoonde, begon zijn verslag met op te merken, dat er vaak wordt geklaagd over gebrek aan belangstelling voor politieke bijeenkomsten, maar dat dit beslist niet gold voor de V.V.D.-vergaderingen, welke in de Krimpenerwaard worden gehouden.

Immers, toen om 8 uur de voorzitter, de heer F. P. Nobel uit Lekkerkerk, de bijeenkomst opende met een woord van welkom, kon hij ruim 300 bezoekers begroeten, waarvan een gedeelte, bij gebrek aan ruimte, zelfs op het toneel van de zaal had moeten plaats nemen.

De heer H. Ligthart Schenk, vicevoorzitter van de afdeling Lekkerkerk van de V.V.D., die een groot deel van de organisatie van deze avond voor zijn rekening had genomen, kan op een bijzonder geslaagde manifestatie terugzien.

Alkmaar besprak beginselprogramma

De besprekingen waren zó geanimeerd, dat de ledenvergadering van de afdeling Alkmaar tot één punt, het nieuwe beginselprogramma, beperkt bleef. De aangekondigde causerie over het verkeersplan van de vereniging „Nieuw Alkmaar” moest worden uitgesteld.

Na ampel overleg besloot de vergadering adhesie te betuigen aan het voorstel van de afdeling Bilthoven: splitsing in: a. beginselverklaring, b. partijprogramma. Voor het geval genoemd voorstel geen meerderheid krijgt, zal de afdeling tevens een aantal amendementen op het bestuursvoorstel indienen.

Tot afgevaardigde naar de algemene vergadering te Dordrecht werd de heer G. G. van Manen, penningmeester, benoemd die veel studie van deze zaak heeft gemaakt.

Medegedeeld werd, dat overleg tussen de partijen in Alkmaar tot resultaat heeft gehad, dat men bij verkiezingen niet langer eigen bord, o.a. op de bruggen, zal plaatsen, maar gebruik gaat maken van de door de gemeente aan te brengen aanplakborden.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempfer. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentie-gelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

In memoriam J. C. de Winter

Vrijdag 3 december j.l. overleed te Tilburg, 64 jaar oud, Jacobus Cornelis de Winter, bestuurslid van de afdeling Tilburg en omstreken. De Winter heeft een belangrijk aandeel gehad bij de oprichting van deze afdeling, terwijl hij daarna vele jaren als lid van het bestuur bijzonder verdienstelijk werk heeft verricht. Zijn steun zal in de toekomst node worden gemist.

Zijn echtgenote zij de kracht toegewent, die het dragen van dit zware verlies vreest.

L. C. W. W.

Dagelijks bestuur en Hoofdbestuur vergaderden

Zaterdag, 11 december j.l. kwamen te 's Gravenhage het Dagelijks Bestuur en het Hoofdbestuur in vergadering bijeen. Het Dagelijks Bestuur besprak een aantal zaken van huishoudelijke aard. Het Hoofdbestuur hield zich onder meer bezig met de vaststelling van een advies naar aanleiding van de door de statencentrales ingediende voorlopige kandidatenlijsten voor de op 23 maart 1966 te houden verkiezing van leden van de Provinciale Staten.

SPREEKBEURTEN		
periode 20 december 1965 tot en met 20 januari 1966		
4 januari	Assen („Nijjoarsversite”)	Mr. H. van Riel
7 januari	Strijen (V.V.D. en J.O.V.D.)	Mr. E. H. Toxopeus
7 januari	Hoogeveen (Lib. Kring)	Mr. W. J. Geertsema
7 januari	Leeuwarden	R. Zegering Hadders
12 januari	Driebergen	S. J. van den Bergh
12 januari	Zwolle	Drs. Th. H. Joekes
13 januari	Deventer	Jhr. mr. W. H. D. Quarles van Ufford
13 januari	Staten-Centrale Dokkum	Dr. K. van Dijk
14 januari	Creil	Mr. E. H. Toxopeus
18 januari	Groningen (V.V.D. + J.O.V.D.)	Dr. K. van Dijk
18 januari	Maarssen (Vrouwengroep Vechtstreek)	Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haaften
19 januari	Zuidlaren (Staten-Centrale Assen)	M. Visser
19 januari	Delft (Liberale Studenten Vereniging)	Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haaften
20 januari	Harmelen (Streek Utrecht-W.)	Drs. Th. H. Joekes

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

Voorts besloot het Hoofdbestuur tot het doen van enkele voorstellen, aan de op 11 en 12 maart 1966 te houden jaarlijkse Algemene Vergadering, tot wijziging van de Reglementen op de kandidaatstelling voor leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal. Deze voorstellen zullen op de Beschrijvingsbrief worden opgenomen.

Daarnevens werd een vergaderingschema voor het jaar 1966 opgesteld, terwijl tenslotte de gebruikelijke gedachtenwisselingen over de politieke toestand, de werkzaamheden der diverse commissies e.d. plaats vond.

Nieuws uit de Liberale Internationale

Rapport over ruimtelijke ordening

Het rapport van de Town- and Country Planning Commission van de Liberale Internationale, zoals dit in zijn eindredactie door het Congres van de Liberale Internationale in september van dit jaar in Saltsjöbaden is aanvaard, is thans in het Engels verschenen. Aan de leden van de Groep Nederland van de Liberale Internationale wordt dit rapport toegestuurd.

Niet-leden van de Groep Nederland van de Liberale Internationale die belangstelling hebben voor dit rapport kunnen dit uitsluitend schriftelijk aanvragen bij het secretariaat van de Groep Nederland van de Liberale Internationale, Van Moolenlaan 14, Den Haag, onder bijvoeging van f 0,30 aan postzegels voor verzendkosten.

Vergadering Radio- en Televisiecommissie

Bij verhindering van de voorzitter, de heer H. J. L. Vonhoff, heeft de radio- en televisiecommissie der Partij op woensdag 8 december j.l. vergaderd onder voorzitterschap van mr. F. Korthals Altes.

De radio- en televisieprogramma's tot aan de Provinciale Statenverkiezing op 23 maart 1966 werden vastgesteld.

Stichtingsbestuur bijeen

Woensdag 8 december j.l. vergaderde het bestuur van de Stichting „Vrijheid en Democratie”.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 61 's-Gravenhage

Telefoon (070) 60 48 03 (3 lijnen)

Giro 67880

Deze Burger

is, als kind van deze opwindende twintigste eeuw, bijzonder belangstellend in alle nouveauté's, die de recente dagen onzer jaren opleveren. Niet alleen in de puur-wetenschappelijke en technische sector, niet slechts wat betreft atoomsplijting, maanshot, kompjouterisme en al dat soort verbazingwekkendheden, doch zeker in niet geringere mate waar het de puur-menselijke, de psychologische, nieuwe benaderingen aangaat, zoals, om één voorbeeld te noemen: de immutjsbildung — het bouwen en houden van de pseudo-mens achter en uit de man-van-vees-en-bloed, zoals wij die in de dagelijkse omgang ontmoeten: kneden en fatsoeneren van het doordeweekse kereltje Pietersen tot de ideale Super-Pietersen, die door het blauwig venstertje miljoenen huiskamers komt binnenklommen: een, van ieder vlekje en spettertje schoongewassen, brok menselijke volmaaktheid — de immaculate grote broer wien ge uw vertrouwen en uw stem veilig en onverveerd schenken kunt — als één de rossooi ruimen kan dan is het Perfecte Pietersen.

De immutjsbildung is een glanzend-nieuw beroep voor glanzend-nieuwe, psychologisch-uitgekiende, handige kornuiten; een WETENSCHAP bijna, mensen, met welke verbazingwekkende resultaten wij danig rekening dienen te houden.

Er zijn nog cynische mensen, die er de schouders over ophalen en zeggen, dat zij het wel zonder kunnen, maar zij hebben falikant ongelijk. Zoals zo véél zal de Tijd ook DIT wel leren: geen man of vrouw die het van de lieve volksgunst moet krijgen, hebben en houden, of hij of zij zal zich hebben te onderwerpen aan de knederijen en fatsoeneringen door de vakbekwame handen der beeldhouwers.

Voor al in politicijs zal men van wanten moeten weten. Méér dan het partijprogramma, het beginsel, de activiteit in de hoge lichamen van bestuur zal, via de beeldbuis, de man of de vrouw als MENSELIJKE verschijning voor het kiezersvolk aannemelijk moeten worden gemaakt. Zoals de vrouw zich met lippenstift, zalpot en poederdoos optut tot het mannenbekorende wijfje, zo zal de politicus onzer dagen zich moeten laten onderwerpen aan de schoonheidskuur, die vaardige immutjsbilders hem doen ondergaan.

Welke ook uw bedenkingen zullen zijn, hoogwaardige Geertsema, Van Riel, Toxopeus, Joekes en alle anderen die het kiezersvolk in hun straatje willen krijgen, 't zal er naar toe gaan, dat de mannen uit dit volk in UW beeld de opperste wijsheid ontwaren en dat hun vrouwen u „een enige man” zien, de tijd in de tank harer drieste verlangens.

Misschien dat ge er nu nog maar wat om glimlacht; doch dat de beeldhouwerij en marche is en dat niets en niemand haar zal kunnen weerstaan — dat is de stellige overtuiging van

deze burger

Bokma het allerbeste!
Oude genever * Bessenrood * Citroen jenever

OVERLEG

★ ★ „In de huidige vakbeweging ont-
 ★ wikkelen zich gedachten, die fataal zijn voor het wezen van de vakbeweging als orgaan van overleg. Zeker de christelijke vakbeweging, die de klassenstrijd verwerpt, zal zich moeten verzetten tegen de zogenaamde moderne, maar in wezen volstrekt verouderde theorie en praktijk van de elkaar in evenwicht houdende machten". Elk vakbewegingslid dat bovenstaande leest, zal geneigd zijn te reageren met een „Die werkgevers hebben gemakkelijk praten". Hij moet dan echter weten dat dit citaat stamt uit een rede die vorige week werd gehouden door de heer M. Ruppert, lid van de Raad van State en oudvoorzitter van het Christelijk Nationaal Vakverbond. Deze sprak daarbij zijn voorkeur uit voor arbitrage in plaats van stakingen om loongeschillen op te lossen. Het pleidooi dat de heer Ruppert hield voor overleg en samenwerking tussen werkgevers en werknemers ondersteunen wij van harte.

„DEMOCRATEN"

★ ★ Aan de in maart te houden verkiezingen voor de provinciale staten zal in de provincies Noord-Holland en Noord-Brabant ook worden deelgenomen door de vorig jaar geregistreerde Christen-Democraten-Unie, zo is vorige week medegedeeld. De nieuwe partij wil een rechtse politieke groepering vormen en dat blijkt ook direct uit haar samenstelling. Zij bestaat voor een groot deel uit ex-bestuursleden van mislukte politieke partijen als Economisch Appel, de Nationale Unie en de Partij voor Vrije Burgers. Het hoofdbestuur van de CDU wordt gevormd door zeer rechtse ontevreden, voor wie in de KVP, de ARP en de VVD geen plaats was. Over de christelijke levensvisie van de nieuwe partij valt hier geen discussie te voeren, haar democratische gezindheid wagen wij echter in twijfel te trekken.

VLEES

★ ★ „Eet minder vlees". Dit gezins vegetarisch advies werd in een TV-uitzending verstrekt door de heer P. E. M. van der Post. Hij deed dit in zijn functie van directeur van het Consumenten Contact Orgaan. De vleesprijzen zijn te duur. Als de huisvrouwen meer dan tot nog toe „overstappen" op vis, gevogelte en kaas, zal dat tot een vermindering van de vraag met 5 procent kunnen leiden. De prijzen van het te dure vlees zullen dan stellig dalen. Aldus de heer Van der Post.

Tegen deze redenering is niet veel in te brengen. Toch sprak de heer H. de Mooy, voorzitter van de Federatie van Nederlandse Slagerspatroons — een hele „hap", deze titel — van een „lichtvaardige beoordeling van de vleesprijzen". Wij wachten ons hier voor een Salomonsoordeel. Toch kan men zich afvragen of met iets minder vleesgebruik het de slagerspatroons plotseling veel minder naar den vlees zou gaan.

GEEN DWANG

★ ★ Oud-minister dr. J. R. M. van den Brink, directeur van de Amrobank heeft vorige week voor het Amsterdamse departement van de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel een belangrijke rede gehouden, waarin hij niet alleen de sociale zijde van het ondernemingsbeleid belichtte, doch voorts uitvoerig inging op het probleem van de zgn. „verslaggeving". Hij zeide een groot belang te hechten aan de voorstellen die de commissie Verdam in dit verband heeft gedaan en drong aan op een spoedige verwezenlijking van deze suggesties.

Dr. Van den Brink was voorts van mening dat de leiding van vele ondernemingen op het gebied van de verslaggeving in „soms ernstige mate tekort is geschoten". Hij meende, dat met bekwame spoed wettelijke maatregelen moeten worden genomen.

Dit is wel een zeer rigoureuze uitspraak, die wij beslist niet kunnen delen.

Toegegeven zij, dat op het punt van de verslaggeving van sommige vennootschappen meer openheid gewenst zou zijn. Doch laat het bedrijfsleven dan zelf naar die openheid zoeken, b.v. via de invloed van de aandeelhouders.

Het binnenhalen van nog meer overheidsbemoeiingen, waar beslist andere wegen kunnen worden bewandeld, komt ons voor als een middel dat erger is dan de kwaal.

Efficiënte Ontwikkelingshulp

door mr. J. van Galen

Ontwikkelingshulp is een leu-
 ze geworden, die door sommigen dankbaar voor propagandistische doeleinden wordt gebruikt. Wat is ook gemakkelijker om hen, die deze hulp met een realistisch oog beschouwen uit te maken voor egoïsten, voor conservatieven, die in de grond van hun hart geen cent voor hun arme medemens over hebben.

De heer Geert Ruygers is een diergenen, die de ontwikkelingshulp sterk willen opvoeren. Het is dan ook begrijpelijk, dat hij — in „Het Vrije Volk" — zich scherp gericht heeft tegen het bezuinigingsplan van de VVD, dat de ontwikkelingshulp — in de begroting in totaal f 410 miljoen of f 150 miljoen meer dan in 1965 was uitgetrokken — met f 25 miljoen wil verlagen. Speciaal het feit, dat deze verlaging zou gaan ten koste van de internationale organisaties is de heer Ruygers onsympathiek, want instellingen als de Wereldbank en de Intern. Ontwikkelings Associatie (een dochtermij van de Wereldbank) behoren tot de best functionerende lichamen, die zich met hulpverlening bezig houden. Conclusie van de heer R.: Het conservatisme komt altijd wel ergens om de hoek kijken.

De heer Ruygers heeft o.i. gelijk op te komen voor de ontwikkelingshulp via internationale organisaties als de Wereldbank, de Intern. Finance Corp. en de IDA. Maar hij vergist zich wanneer hij de bi-laterale hulp los ziet van die multi-laterale. Allereerst verstrekt een land via de Wereldbank geen meerdere multi-laterale hulp dan zijn statutaire deelneming. Geld voor meerdere hulp wordt verkregen door het plaatsen van particuliere leningen zoals de Wereldbank reeds enkele malen ook in ons land heeft gedaan.

De overheid kan slechts deelnemen aan het werk van de IDA naast haar statutaire participatie door speciale contributies en door garanties voor particuliere participaties in de projecten, die in onderontwikkelde landen worden uitgevoerd. Vooral dit laatste is van belang, omdat ook de Wereldbank hoe langer hoe meer die projecten uitvoert in samenwerking met particulier kapitaal (consortia van banken), aldus als het ware een coördinatie scheppend van multi-laterale en bi-laterale hulpverlening, die elkander anders nog wel eens dwars zitten.

Wij voor ons hebben meer vertrouwen in een dergelijke

coördinatie van een instantie als de Wereldbank c.a. die het zakelijk karakter van het project naast het sociale stellen, dan in een willekeurige dotering of subsidiëring van allerlei instanties en fondsen waarover men hoegenaamd geen controle heeft en welke activiteiten meer door een ethisch „spleen" dan door een juist inzicht in de problematiek der ontwikkelingshulp worden gestimuleerd. Men kan ook uit kringen van de inderdaad goed functionerende Wereldbank zelf nog wel eens klachten horen over het — overigens stellig goed bedoelde — werk van allerlei organisaties, die het meer serieuze werk van de Wereldbank doorkruisen.

Die geringe efficiency van de „ontwikkelingshulp, opgeweld uit het goede hart" leidt slechts tot teleurstellingen, zowel bij de goede bedoelers als bij de ontwikkelingslanden.

Een uitzondering dient te worden gemaakt voor de technische hulpverlening, vooral op het gebied van de landbouw. De economie van de meeste ontwikkelingslanden moet van de grond af worden opgebouwd. Hiertoe is in de eerste plaats nodig een verbetering van de door gaans zeer primitieve landbouw.

Men moet de ontwikkelingslanden in de eerste plaats leren hun kostbaarst bezit, hun land, zo efficiënt mogelijk te gebruiken en hiertoe is de „know how" van de Westerse landen onontbeerlijk.

Maar de algehele economische opheffingen van de achtergebleven gebieden, de vestiging van een nationale economie in de tot voor kort nog koloniale, thans soevereine, landen, vraagt méér.

Totnuoto is nog geen goed werkend schema daarvoor ontworpen. Sedert het einde van de oorlog hebben ettelijke commissies, in het leven geroepen door de wereldorganisaties, op dit vraagstuk gestudeerd. Prof. dr. J. Tinbergen heeft in die studies een werkzaam aandeel gehad en is nog steeds met dit vraagstuk doende. In 1955 heeft hij een studie gemaakt, die in 1958 is gepubliceerd „The Design of Development", waarin hij de algemene voorwaarden, nodig voor een efficiënte ontwikkelingshulp heeft nagegaan. Hieruit blijkt, dat ontwikkeling een zekere besparing uit het nationaal inkomen vereist en zoals wij weten is dit nationaal inkomen thans in vele ontwikkelingslanden nauwelijks voldoende om de bevolking voor hongersnood te behoeden.

Nu kan men wel redeneren, dat de rijke landen het kapitaal maar moeten verschaffen, maar dit is om praktische en politieke redenen, ja zelfs om morele niet mogelijk of menselijk. Men mag van die landen geen bededen maken of een neo-kolonialisme invoeren.

Men kan dus slechts aanloopkapitaal verstrekken en de weg, hoe dit het best te gebruiken, aanwijzen. Ook dit laatste is een zeer precair vraagstuk om dat men allerlei gevoeligheden in de ontwikkelingslanden („nieuw kolonialisme") moet ontzien. Wie over deze moeilijkheden iets wil weten leze het aardige boekje „The Diplomacy of Economic Development" van de vroegere president van de Wereldbank, Eugene R. Black. De titel geeft al aan hoeveel diplomatie nodig is voor ontwikkelingshulp!

Het heeft derhalve geen zin de „ontwikkelingshulp" op te voeren door subsidiëring van allerlei internationale organisaties, die, hoezeer misschien ook ontsproten aan humanitaire ideeën en uit loffelijke, maar onpraktische, initiatieven, neerkomen op het betalen van een soort „gewetensgeld".

Met de heer Ruygers zijn wij het eens, dat de rijke landen zich uit humanitaire, ethische en politieke overwegingen grote opofferingen dienen te getroosten voor de arme landen. Wij zijn het ook met hem eens, dat een organisatie als de Wereldbank zeer goed functioneert. Maar zoals wij hebben gezien was zijn voorbeeld onjuist, omdat de Wereldbank geen subsidies van minister Bot nodig heeft. Ja, dat de Wereldbank de activiteiten van sommige van die gesubsidieerde organisaties zelfs met enig bedenken aanziet.

De Wereldbank (op wiens verzoek o.a. de studie van prof. Tinbergen werd verricht) is het centrale punt waaruit een efficiënte hulp kan worden verleend. Zij doet dit thans in samenwerking met particulier kapitaal, een vorm van samenwerking, die ten zeerste valt toe te juichen, omdat deze het grootste rendement belooft en versnippering van krachten of „Fehlinvesteringen" zoveel mogelijk kan voorkomen.

Een dergelijke ontwikkelingshulp kan men met een gerust hart ondersteunen. Of zou de heer Ruygers er bezwaar tegen hebben juist omdat het particulier kapitaal hierbij een rol is toebedacht?

MIDDENSTAND IN DE BRANDING

Cijfers, die te denken geven

Blijkens een publicatie van het Centraal Registratiekantoor Detailhandel-Ambacht werden in het eerste halfjaar van 1965 in de detailhandel 4.527 opheffingen tegenover 2.456 nieuwe vestigingen ingeschreven; also een vermindering met 2.071. Voor het ambacht werden 3.240 vestigingen afgevoerd tegen 2.342 nieuwe ingeschreven; dat betekent een vermindering met 898.

In totaal dus bijna 3.000 vestigingen minder in een half jaar!

Dat zijn cijfers, die te denken geven.

Wat de oorzaken van deze geduchte aderlating betreft, blijkt globaal het volgende:

50 % wegens overlijden, ouderdom en ziekte;

20 % wegens overgang in loondienst;

30 % wegens stadssanering, faillissement, fusie, emigratie, e.d.

De teruggang van het totale aantal verkooppaatsen in de detailhandel komt voor rekening van de ondernemingen met één verkooppaats en van de ambulante handel in de verhouding van ongeveer 4 : 1. Het filiaalbedrijf nam met ca. 300 verkooppaatsen toe.

De vermindering is het sterkst in de levensmiddelensector, met name bij de kruidenierswaren, maar ook bij brood en banket, aardappelen, groente en fruit, huishoudelijke artikelen, rijwielen en bromfietsen, tabakswaaren, textielgoederen, vis, vlees en vleeswaren wordt een flinke teruggang geconstateerd.

In het ambacht zijn het vooral het aannemers- en timmerbedrijf, de bakkerij, het behangers- en stoffeerd-bedrijf, het maakledingbedrijf, het metaalbewerkingsbedrijf, het rijwiel- en gemotoriseerd rijwielreparatiebedrijf, het schildersbedrijf, het schoenherstellers-, maat- en orthopaedische schoenmaakbedrijf en de slagerij, die in de neergaande lijn verkeren.

Opvallend is, dat de vooruitgang over het algemeen wordt geboekt door de bedrijfstakken, die rechtstreeks of zijdelings betrokken zijn bij bestedingen, die voortvloeien uit de toegenomen welvaart (aanschaffing van duurzame gebruiksartikelen en het daaraan verrichten van werkzaamheden). Men is er niet mee af door te volstaan met het toeschrijven van deze zorgwekkende verschijnselen aan structurele veranderingen in het maatschappijbeeld, aan de vergrijzing van de bevolking, die uiteraard in het midden- en kleinbedrijf ook doorwerkt en zo meer. Dat zijn - mogelijk ware - dooddoeners, voor de betrokken ondernemers zelfs in de letterlijke zin van het woord. Voor het funderen van een verantwoord beleid is een nadere analyse, zowel van elk geval afzonderlijk als van hun onderlinge samenhang, noodzakelijk en deze hebben wij onder alle geleerde uitspraken node gemist.

Het gaat immers in de eerste plaats om de mens en zijn bestaansmogelijkheid!

Onbevredigend rapport

Tot dezelfde conclusie zijn wij gekomen na lezing van het onlangs vrijgegeven rapport van de commissie-Goldschmidt over de instelling van een ontwikkelings- en saneringsfonds.

Ons voornaamste bezwaar richt zich tegen de voornamelijk cijfermatige benadering van het probleem van de achterblijvende inkomens uit bedrijf van ongeveer een derde van

het aantal ondernemers in het midden- en kleinbedrijf.

Wij ontkennen niet, dat het zorgwekkend is een zo grote groep zelfstandigen met een kerninkomen beneden f 6.000,— in onze welvaartsstaat aan te treffen en daarnaast een bijna even grote groep te weten, die het met tussen zes- en elfduizend gulden per jaar moet stellen.

Wij missen evenwel in het rapport de concrete resultaten van een omstandig onderzoek ter plaatse van een voor een steekproef verantwoord aantal gevallen, gespreid over het gehele land.

Het is volstrekt noodzakelijk een duidelijk inzicht te hebben in de oorzaken van de achterstand, de omstandigheden waaronder wordt gewerkt en de knelpunten, die zich daarbij voordoen, aard en omvang van de neveninkomsten van het gezin en zijn samenstelling en niet minder in de wezenlijke mogelijkheden, die in elke concrete situatie kunnen worden aangewezen om tot

verheffing van bedrijf en gezin te geraken.

Nieuw onderzoek nodig

Indertijd, toen de vorige commissie voor het kleine middenstandsbedrijf na een jarenlange studie met vrijwel lege handen bij haar rapport stond, hebben wij reeds aangedrongen op het ondernemen van een tweede middenstandsenquête naar analogie van die van 1908. Met de moderne statistische methoden en door de regering beschikbaar gestelde middelen zou zo'n onderzoek steekproefsgewijze in enkele jaren de vereiste gegevens op tafel kunnen brengen.

Door gesprekken van de enquêteurs met de betrokkenen, waar nodig aangevuld met beperkte streekonderzoekingen, zou de werkelijke bedrijfstoestand en zijn oorzaken uit de doeken kunnen worden gedaan.

Het is niet gebeurd, ook niet door de commissie Goldschmidt, die nu heeft geopereerd met ontoereikende hulpmiddelen.

Dat ruim tien jaren werkloos zijn voorbijgegaan, gedurende welke de toestand van de kleinere ondernemers is verergerd, is een aanklacht tegen het gevoerde beleid, die men niet ernstig genoeg kan nemen.

Een nog grotere misslag zou het zijn zonder deugdelijke basis een fonds in te stellen, dat - volgens het voorstel der commissie - in twintig jaren tussen 300 en 400 miljoen gulden aan gemeenschapsgelden zal vorderen en over een kostbaar, uitgebreid ambtelijk apparaat wil beschikken (ruim 1½ miljoen 's jaars).

Wij zijn daaraan nog lang niet toe.

v. d. L.

Schooltijden

DE V.V.D.-vrouwen in Amstelveen zijn zeer actief al komt dat in deze kolom meestal niet tot uiting. Nu ligt er al heel lang een verslag van een discussie over „schooltijden”; onze verontschuldiging is, dat wij het ook lang na dato hebben ontvangen. Maar verouderd zal het nog wel niet zijn.

De Amstelveense V.V.D.-vrouwen hebben de plaatselijke schooltijden onder de loep genomen en daarbij geconstateerd (voor zover zij het niet uit eigen ervaring wisten) dat de beëindigingen van de

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mej. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16. Haarlem.

ochtendschooltijden bij het openbaar onderwijs merkwaardig uiteenlopen. Het blijkt, dat een kleuter om 11.30 uur naar huis gaat, een eerste klassertje om 10.45 uur en een groter kind om 12 uur. Dat dit problemen schept voor de moeders, meestal zonder huishoudelijke hulp, is duidelijk. Men woont ook dikwijls niet zo, dat men de kleintjes zonder bezwaar alleen naar huis kan laten komen.

Die korte ochtend zou in het belang van het kind zijn. Is dit zo? Daar zijn de geleerden het niet over eens. Het bijzonder onderwijs in Amstelveen kent die uitzondering voor de eerste en tweedeklassers niet en die komt evenmin in Amsterdam voor. Zijn die kinderen in een minder goede conditie? Sommigen zeggen: ja, anderen: neen.

Maar: uit steekproeven van onderwijskrachten is gebleken, dat heel wat eerste en tweedeklassertjes naar late tv-programma's kijken.

De conclusie ligt voor de hand, dat de verantwoordelijkheid bij de ouders ligt, toe te zien, dat hun kinderen op tijd naar bed gaan, zodat ze de volgende dag de hele ochtend fris genoeg zijn voor de lessen.

Het probleem heeft in Amstelveen ook een principiële kant: als het openbaar onderwijs last bezorgt door die ongelijke schooluren, en het bijzonder onderwijs niet, komt men dan niet in de verleiding in dit geval het principe op zij te zetten?

Hoe is het elders met deze kwestie?

Drenthe

Mevrouw H. Z. Idema-Buiten schrijft: De Drentse vrouwen in de V.V.D. kwamen vrijdag 26 november 1965 bijeen in Hotel Homan te Hoogeveen.

Als spreker was aanwezig de heer H. J. L. Vonhoff met het onderwerp „Het liberalisme van nu.” Met deze titel wilde de spreker zeggen dat wij juist nu het liberalisme nodig hebben. Het was een boeiend betoog.

Na de pauze werden ons door de heer Vonhoff drie vragen voorgelegd, die wij groepsgewijs besproken hebben.

● Hoe ziet uzelf de plaats van de vrouw in de politiek?

● Wat vindt u van de invloed van de vrouw op de woningbouw en hoe staat u hier tegenover?

● Hoe denkt u over het werken van de gehuwde vrouw buitenshuis? Moeten hiervoor aparte voorzieningen getroffen worden?

Op deze vragen volgde een zeer geanimeerde gedachtenwisseling, zodat wij op een geslaagde middag kunnen terugzien.

Vettewinkel

kleur en bescherming

Vetf Van Vettewinkel, Prins Hendrikkade 80-82, Postbus 175, Amsterdam

BODEGOM SPIJKENISSE

Gebouwen van gewapend beton prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE v/h ALB. VAN BODEGOM & Co. - Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

DE ZINDELIJKE BURGERHEREN

Een halve eeuw liberalisme

(II)

Ontwapening

Met het toenemen van het gevaar van het nationaal-socialisme verdwijnt de voorkeur voor eenzijdige ontwapening. Ook de Vrijzinnig-Democraten gaan dit standpunt verlaten.

Prof. dr. Ph. Kohnstamm in „De Opbouw” van begin 1935: Na de weergave van de eed op Hitler door een miljoen „leiders”, schrijft hij „... de quintessens van deze wereldbeschouwing is: de blinde gehoorzaamheid van volwassen mensen, het overdragen van hun verantwoordelijkheid, hun gebondenheid aan eigen gewetensbeslissingen volstrekt en ik elk opzicht, aan een niemand verantwoordelijk Leider”. De massa-leiding werkt op de oerinstincten en hij vervolgt „... De eerste rol speelt daarbij het gemeenschappelijk belang, dat de menigte samenbindt, een tweede nauwelijks minder groot, het instinct van agressie, van afkeer en haat tegen een gemeenschappelijke vijand. Ik mag daarbij bekend veronderstellen met hoe meesterlijke techniek

het Deutsche nationaal-socialisme zich daarbij van de antisemitische vrees- en agressie-instincten weet te bedienen”.

Er waren toen nog niet velen die zo scherp zagen. Het zijn overtuigende hoofdstukken, die Vonhoff aan de strijd tegen het nationaal socialisme wijdt. De hoogtepunten zijn aangrijpend, de dieptepunten verheelt hij niet. Het is verleidelijk hieruit nog een aantal fragmenten te citeren. De houding van prof. mr. B. M. Telders, de principiële artikelen in Het Liberale Weekblad, die in het begin van de oorlog zo sterk de aandacht trekken dat het blad ook in kiosken wordt verkocht en dus al gauw wordt verboden door de bezetter (februari 1941), daarna de activiteiten van de groep die het blad „Slaet op den Trommele” redigeren, zijn even zovele weerleggingen van de nog wel eens gehoorde opvatting, dat de liberalen zich in de oorlog slap zouden hebben gedragen. Het doet goed, dat Vonhoff - het zou ten overvloede moeten zijn - met deze praatjes voor de vaak nog eens heeft afgerekend.

Prof. Telders

Nog een citaat van deze periode uit een rede van prof. Telders, welke hij niet heeft uitgesproken, omdat de bijeenkomst werd verboden. De tekst werd uitgegeven. „Er is nog een gebied waarop ons door sommigen een „nieuwe tijd” wordt voorspeld: het

stand gebrachte Partij van de Vrijheid en, aldus Vonhoff, „de breuk met het vooroorlogse verleden wordt volkomen als de Partij van de Vrijheid uitgroeit tot de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie. De grote betekenis van die organisatie is dat alle politiek vrijzinnig denkenden er hun politiek tehuis kunnen vinden.”

De methode die Vonhoff heeft gekozen om het liberale verleden te laten herleven, is die van de documentaire film. Uitvoerige citaten, reproducties van foto's, brochures, pamfletten, politieke prenten, advertenties, e.d. geven kleur aan de stof.

Deze methode, noodzakelijk om door de herhaling van verschijnselen op velerlei gebied de geldigheid van de conclusies van de auteur te staven, heeft tegelijkertijd het voordeel de lezer in de beschreven tijd te plaatsen. Het contact met het gebeuren is zeer direct.

De keuze uit de overvloed van materiaal, dat de schrijver heeft verzameld en bestudeerd, is uiteraard tot op zekere hoogte een subjectieve en vatbaar voor kritiek. Onjuist om dit te doen menen wij, omdat hetgeen

„Wij blijven het Liberale vaandel trouw!”

(Ons Congres te Utrecht)

Prof. Mr. B. M. Telders.

wijde veld der Nederlandsche cultuur. Als ergens evenwel de roep van het „nieuwe” misplaatst is, is het daar. Cultuur is altijd proces, is voortdurende zelfvernieuwing, welke zich echter niet voltrekt op commando, noch op advies of na een daartoe genomen „besluit”. De Nederlandsche cultuur heeft het advies tot vernieuwing dus niet nodig, omdat zij zichzelf „vanzelf” voortdurend vernieuwt, doch laat zich evenmin de richting harer zelfvernieuwing voorschrijven”.

Op de kracht van de geest had de bezetter slechts het brute antwoord van het concentratiekamp, dat Telders niet heeft overleefd.

Ontstaan van de V.V.D.

Na de oorlog zijn het de overlevenden van deze groep die de kern vormen van de door Stikker tot

de schrijver heeft willen aantonen uit de verf is gekomen.

De samenhang van de gekozen fragmenten is afhankelijk van de verbindende tekst — verklarend en beoordelend — van de schrijver.

Wij hadden er wel eens moeite mee om in die verbindende teksten de aansluiting te vinden met het historische materiaal. Dat doet evenwel niet af aan onze grote waardering voor het resultaat van Vonhoffs arbeid, een boek waarvan wij hopen dat het de aandacht zal krijgen van velen.

v. D.

In het deel van het artikel „de zindelijke Burgerheren”, dat wij vorige week hebben gepubliceerd, is een storende zelfout geslopen. De tweede zin van de tweede alinea moet luiden:

„Een tijd niet alleen van de onze gescheiden door de duidelijk cesuur van de tweede wereldoorlog, maar ook ver weg door het verschil in de opvattingen van die dagen, in vergelijking met de vernieuwing van na de oorlog”.

„Houdt de Vrijheid hoog!”

SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

- ★
Restaurant
- ★
Grillroom
- ★
American Bar
- ★

Aparte salon voor vergaderingen

BETONKEIEN

en

BETON ANTI-KRUIPSTEEN

In kleuren grijs en heiderood

•
Voldoen aan de hoogste eisen
Keur en acceptatie op het werk

•
N.V. Heesseltsche Steenfabriek
v/h **W. P. DE VRIES en CO.**

Heesselt (Gem. Varik) - Telefoon Ophemert (03445) 2 71

„Delft”

Twee Torens

N.V. LIJM- EN GELATINEFABRIEK
TELEFOON 25242 - DELFT

HOFLEVERANCIERS
VAN H.M. DE KONINGIN

een oude naam voor goede wijn

F. ONNES & ZOON
WIJNHANDEL - ANNO 1876 - GRONINGEN

N.V. Scheepswerven „PIET HEIN”

v.h. Fa. W. SCHRAM & ZONEN

Werven te Bolnes en Papendrecht

NIEUWBOUW EN REPARATIES

Verbouwen van Sleepschepen tot Motorboten

inclusief inbouw en revisie van motoren

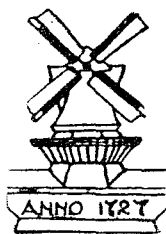
DWARSELLINGEN 2 x 115 meter
geschikt voor het zwaarste materiaal

DROOGDOK 115 x 30 meter
geheel overdekt

Telephones:

Rotterdam: 194011-194332 - Dordrecht: 3774-8329-20466 - Ridderkerk: 3644-3409
voor werf Bolnes   Papendrecht   Bolnes

ABRAHAM VAN STOLK & ZONEN

KONINKLIJKE HOUTHANDEL N.V.

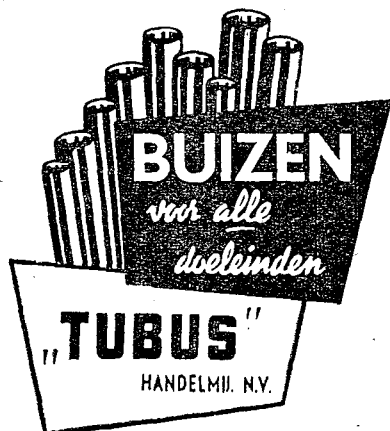
ROTTERDAM - POSTBUS 1100
TELEFOON 0 10 - 3 54 00

'S-HERTOGENBOSCH - Engelseweg 5

TELEFOON 0 4100 - 3 20 55

HELLEVOETSLUIS Industrieterrein Molshoek

TELEFOON 0 1883 - 26 77

NORMAAL- EN DIKWANDIG NAADLOZE STALEN BUIZEN
NIEUWE GELASTE STALEN BUIZEN

NIEUWE GASPIJPEN

GEBRUIKTE ELEKTRISCH GEREINIGDE VLAMBUIZEN

REGENWATERAFVOERPIJPEN

VEERSE DIJK 187 — HENDRIK IDO AMBACHT
TELEFOON DORDRECHT (01858) 30 44 (3 lijnen)

**tropen
kleding**

* afgestemd op taak en
klimaat die ginds op u
wachten.

in onze speciale afdeling kunt u
op vrijblijvend en deskundig ad-
vies rekenen.

DE STAD PARIJS N.V.

WAGENSTRAAT 45-45a DEN HAAG TELEFOON 070-18.30.77

LOON EN WERK

Een logische, doch beklemmende ontwikkeling

Nog geen drie maanden geleden signaleerden wij op deze plaats de ontslagen van kleine omvang ten gevolge van automatisering of mechanisering, in ieder geval rationalisering van het productieproces. Nu lezen wij in de krant van een betrekkelijk massaal ontslag. Zeker, ten onzent treft de rationalisering van het bedrijfsleven per week nog geen 35.000 werknemers in hun bestaan, zoals in de Verenigde Staten, maar in Deventer en Didam sluiten de textiel fabrieken van de firma Ankersmit en dat betekent dat binnen het kader van een reorganisatie, dat is een concentratie van het concern waartoe Ankersmit behoort, Texoprint, tussen de 1100 en 1200 man op straat staan. En vast staat dat zij in hun woonplaatsen niet allen een werkkring, althans niet in het eigen vak, zullen kunnen vinden. Een nare zaak voor de mensen die het treft, ze moeten elders opnieuw een positie opbouwen.

Een nare zaak ook voor de leiding van het concern, die de beslissing om in Deventer en Didam te sluiten moet nemen. Het was de bedoeling - nog - niet. In augustus 1964 fuseerden de firma Ankersmit, de Stoomweverij Nijverheid in Enschede met de Vlisco in Helmond tot de

De kleine 1.200 man die door de maatregel getroffen worden, zijn dus niet de dupe van de automatisering op zich, maar van de mogelijkheid om het productieproces te rationaliseren, zonder welke deze concentratie niet uitvoerbaar zou zijn. In de mogelijkheden die de verbeterde produktiemethoden bieden, schuilen de gevaren, waarvan de geciteerde prof. Gabor gewaagt. De mogelijkheden worden - met of

Prof. dr. H. J. WITTEVEEN

... loonstijging afremmen ...

zonder fusies - aangegrepen, men moet wel, het werk laten doen door mensenhanden wordt te duur.

Stevige botsing

Onze geestverwant prof. Witteveen heeft op 25 november in de jaarvergadering van het Centraal Sociaal Werkgevers Verbond op het gevaar van de forse loonstijgingen gewezen. „De wind die ons voortblaast, de spanning op de arbeidsmarkt, lijkt te zullen aanhouden tot tenslotte de wal het schip zal keren, maar een stevige botsing zal dan niet zijn te vermijden”, zo drukte hij zich uit.

Bij Texoprint is het zo ver, rond 23 procent van het totaal 4900 leden tellende personeel legt het loodje. Om de schade beperkt te houden op het moment dat het werkelijk helemaal mis gaat, moet nu, zo meent prof. Witteveen, alles worden gedaan om de loonstijging af te remmen.

Dat is juist, maar tegelijk gemakkelijker gezegd dan gedaan. Wij allemaal worden voortgeblazen door de „wind” of we het willen of niet. Dat geldt ook voor vakbonden, die op dit moment voor hun mensen hoge eisen stellen. Er komt voorlopig geen einde aan de storm. Die zal moeten uitwoeden. En misschien gaat dat sneller dan we vermoeden, Hopen of ... vrezin. De vraag is slechts hoevelen in de „stilte” van de storm zullen blijken omver te zijn gewaaid. Niet alleen werknemers, maar ook ondernemers en dan vooral de kleinere.

De gang van zaken bij Texoprint is begrijpelijk, logisch, doch tegelijkertijd beklemmend. En wij vragen ons af of dat alom voldoende wordt beseft. dBo.

De verbetering van produktiemethoden heeft tot automatisering geleid en wel zo snel, dat het niet is bij te benen en snel genoeg om het gevaar van ernstige economische en psychologische evenwichtsstoringen op te roepen.

(Dennis Gabor, hoogleraar in de toegepaste electronica aan het Imperial College of Science and Technology te Londen).

Texoprint. Zulks om tot een betere concurrentiepositie te komen in de niet geheel zorgeloze textielwereld. Geleidelijk zou een rationaliseren van de produktie van het concern plaats vinden, maar het is noodzakelijk gebleken sneller tot een concentratie van de produktie te komen dan in de zomer van het vorig jaar, bij het aangaan van de fusie, mogelijk en wenselijk werd geacht.

Drie oorzaken

Het is noodzakelijk geworden. Waarom? De directie geeft drie redenen op voor de concentratie van de produktie, voornamelijk in Helmond. Ten eerste de voortschrijding van de Europese Economische Gemeenschap. Ten tweede de politieke en economische ontwikkeling in de Afrikaanse landen, welke tezamen voor de „werkmaatschappijen” van Texoprint traditioneel een afzetgebied vormden. Ten derde door de steeds stijgende loonkosten, die slechts ten dele konden worden opgevangen door verbeteringen in de produktiviteit binnen de bestaande structuur van het concern.

De derde reden, zo zei de directie in haar mededeling aan het personeel, heeft de twee eersten „verzwaard”. Naderhand zei de directie desgevraagd tegenover de pers, dat de maatregel vooral noodzakelijk is geworden door de sterke stijging van de kosten, waarvan de loonsom een essentieel onderdeel uitmaakt! Het zwaartepunt ligt dus duidelijk bij de loonkostenstijging.

ALLERHANDE

Rode haan

Na de bevrijding heeft zich in ons land hetzelfde probleem voorgedaan als in Amerika, t.w. dat de trek naar buiten enorm is toegenomen. Dit stelt hoge eisen aan de paraatheid van de bosbrandweerorganisaties en vergroot het risico voor de bosbezitters. Veel wordt in ons land reeds gedaan op het gebied van propaganda, men denke aan de bosbrandplaten van de Nederlandse Heidemaatschappij, de borden met de „Rode Haan” bij de toegangswegen tot het bos, de borden 'Bosbrandgevaar' langs de grote wegen en de kleine bordjes met dezelfde tekst op de voertuigen van de wegenwacht, het omroepen van waarschuwingen voor bos- en heidebranden voor de radio en televisie, het omroepen op de stations, en de voordrachten voor militairen.

Ondanks deze acties blijkt uit de statistieken van bos- en heidebranden, telkens opnieuw dat belangrijke delen van ons toch al zo geringe en steeds schaarser wordend natuurschoon door het vuur werden vernietigd. Bijna altijd ontstaan deze branden door menselijke schuld. Vele branden worden nl. veroorzaakt, doordat treinreizigers en automobilisten brandend rookgerei uit de raampjes werpen.

(de Paladijn)

Monarchie

Het lijkt niet zo belangrijk, dat het moeilijk blijkt te zijn, de positie van het vorstenhuis alleen maar te bezien in het raam van de grondwettelijke beperkingen. Maar het feit, dat allerwege met het vinden van de juiste verhouding tussen privacy en constitutie geworsteld wordt, leert ons toch, dat de aanpassing van de monarchie aan de moderne tijd nog geenszins tot een goed einde is gebracht.

(Amersfoortsche Courant)

Geen tijd

De mens die in de 2e helft van de twintigste eeuw leeft (de z.g. homo mechanicus) is een geheimzinnig wezen. Hij leeft, dat blijkt elke dag weer opnieuw. Maar hoe? En waarvan? Wat doet hij hele dagen? Dat is een raadsel waarvan hij zelf de oplossing niet weet. Als hem iets wordt gevraagd klinkt het steevast: „Ik heb geen tijd”. Hoe meer er gemechaniseerd en geautomatiseerd wordt, hoe minder tijd onze homo mechanicus heeft. Hoe meer werk hem uit handen wordt genomen, hoe meer hij met zijn tijd in de knoei komt. Maar is dat in wezen wel zo?

Ik heb zo'n vermoeden, dat de schoen ergers anders wringt.

Zou „Ik heb geen tijd” niet in werkelijkheid en onbewust bedoeld zijn als: „Ik heb er geen zin in”? Ik heb geen zin om me in dat bepaalde probleem te verdiepen, zoek het zelf maar uit. Voor werkzaamheden waar men geen zin in heeft of waar men „tegenaan zit te kijken” heeft men „geen tijd”.

(De Koppeling)

Droomreis

Misschien is er geen onderwerp waarover we zo graag dromen als over reizen. Mensen die zich in hun beroep met dromen bezighouden, weten hoeveel en ver er in luttele minuten tussen de lakens gereisd wordt. Aan de geest zijn geen hinderpalen gesteld en de snelheden van de astronauten zijn lachwekkend vergeleken met de flitsende mogelijkheden die ons in de droom gegeven zijn. Daarin is zelfs het op meerdere plaatsen tegelijk zijn, niet uitgesloten.

De mens reist in zijn droom, maar hij droomt ook op reis en hij droomt over zijn reis voordat hij gaat en ook daarna. De grootste attractie is het land van het onbekende. Het land dat nog niet in kaart is gebracht. Of zijn we daar ook een beetje bang voor?

Vragen en gedachten die onze geest in beweging zetten en waarop we nooit afdoende antwoord zullen krijgen. Dat is juist goed. Want één ding is zeker. Ieder mensenleven heeft behoefte aan het mysterie. En misschien is het in onze tijd wel zo, dat de grootste levenskunst daarin bestaat dat het geheim de ondoordringbare kern van ons bestaan uitmaakt, dat ons een leven lang blijft fascineren.

(Het Nationale Kompas)

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^koning is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café - Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM
KERKBRINK 1
TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR
*
ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN
*
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

hotel atlanta

ROTTERDAM

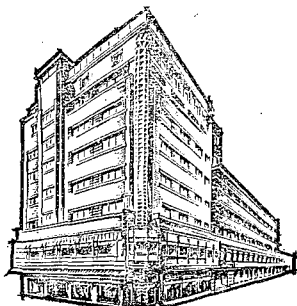
Comfortabele kamers met bad of douche en telefoon

Internationaal restaurant, door zijn rustige sfeer bij uitstek geschikt voor zakenlunches en -diners

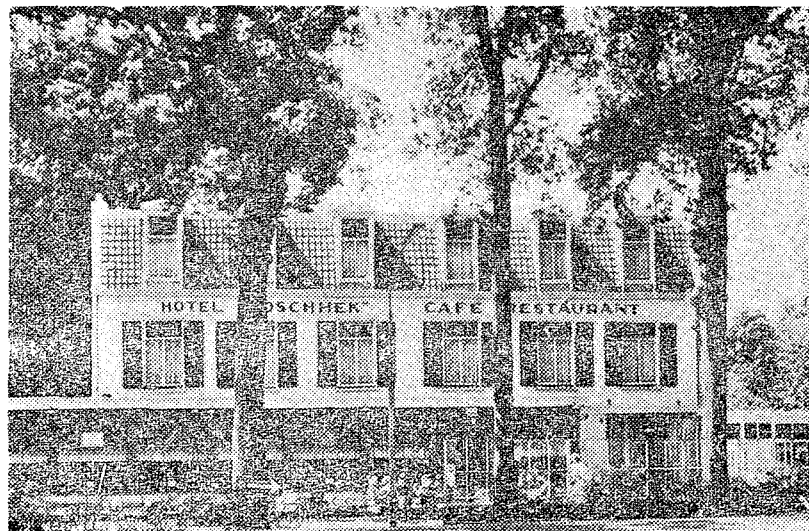
Grote en kleine zalen voor vergaderingen, recepties, partijen en exposities

Unieke daktuin

Parkeerterreinen in nabijheid

Coolsingel 97 - Tel.: 010 - 11 04 20 - Telex: 21595

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

VRIJHEID en DEMOCRATIE

WEEKBLAD VAN DE VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Radiorede
Mr. E. H. Toxopeus
(Zie pag. 7)

Veerkracht en eenheid

Zo heeft dan De Gaulle gezegevierd. Een zege, die men een Pyrrhusoverwinning kan noemen.

„Nog één zo een overwinning en ik ben verloren”, zou de koning van Epirus te Heraclea na zijn gewonnen en te zwaar bevochten strijd tegen de Romeinen hebben uitgeroepen.

President De Gaulle zou zich aan zijn voorbeeld kunnen spiegelen. Hij moet zich nl. afvragen, wat bij de parlementsverkiezingen van 1967 het lot van zijn Gaullistische partij zal zijn. Thans reeds heeft in de eerste ronde een meerderheid haar stem aan de generaal onthouden. De herstemming van jl. zondag bracht hem slechts een bescheiden meerderheid. Daarvan komt, naar men zegt, een deel op rekening van de communisten, die in De Gaulle vooral de tegenstander zagen van het door hen gehate NATO-verdrag. Anderzijds schijnt een deel der tegenstanders van het eigenmachtig regiem van de president hem toch zijn stem te hebben gegeven. Een steun aan Mitterrand, die zijn aanhang vond in een volksfront met communisten, ging hun al te zeer tegen de schreef.

De vraag voor Europa en de wereld is nu, welke houding de generaal in zijn nieuwe ambtsperiode zal aannemen tegenover Europa en de Atlantische wereld. Gedurende de verkiezingsstrijd waren er enkele opmerkingen, die op een iets verzoenender toon van het Franse staats-hoofd zowel tegenover NATO als EEG schenen te wijzen. Er is helaas een grote kans, dat deze „toegevendheid” in hoofdzaak te verklaren is als verkiezingspropaganda. Nog op de avond van de uitslag heeft immers de Franse minister van Voorlichting, Alain Peyrefitte, verklaard: „De Generaal zal zich blijven verzetten te-

gen het stemmen bij meerderheid door de Zes”. Daarin voorziet immers het EEG-verdrag per 1 januari 1966.

Zou dus, ondanks alles, de President een iets milder houding tegenover de gemeenschappelijke markt en de Atlantische samenwerking aannemen, dan zou dat een aangename surprise zijn. Verrassingen van de uitzonderlijk knappe en uitzonderlijk starre De Gaulle zijn echter nauwelijks te verwachten. De enige mogelijkheid om de Westelijke gemeenschap in het komende jaar vooruit te brengen zal een eensgezinde vastbeslotenheid der vijf andere partners moeten zijn.

* * *

Beschouwt men in deze laatste weken vóór de jaarwisseling het binnenlandse politieke terrein, dan is er steeds opnieuw de klacht, dat het „volk” te ver af staat van het gebeuren op het Binnenhof.

Een commissie uit de P.v.d.A. heeft

nu een plan ontworpen, om een deel van het Parlement te doen verkiezen volgens het districtenstelsel. Dit zou namelijk moeten gelden voor 125 van de 225 zetels van Tweede Kamer en Senaat. De andere 100 zouden worden verkozen volgens Evenredige Vertegenwoordiging. Op deze wijze wil de commissie een beter contact verkrijgen tussen kiezers en verkozenen of ook kandidaten. Daartoe zou het land in 36 districten moeten worden verdeeld. Reeds nu zou elk der districten aan bepaalde Kamerleden worden toegewezen. Zij zouden door spreekbeurten en vragenuurtjes een directer contact tot stand moeten brengen tussen kiezers en verkozenen.

Op het eerste gezicht is dit een aardig plan. Het hoofddoel, het nauwer contact, is ons zelfs sympathiek. Echter, wij vragen ons af, of dit correctief op de Evenredige Vertegenwoordiging niet al te scherp is opgezet. Ons geldend stelsel geeft tenminste een juiste afspiegeling van het werkelijke krachtenveld in het land. Een mengvorm kan voordelen hebben. Maar het hier voorgestane accent is ons veel te fors. Bovendien, de „zittende” Kamerleden van de P.v.d.A. zijn, wanneer het plan van de commissie zou worden aangenomen, om het plechtig te zeggen, geografisch niet voldoende gedifferentieerd. Eenvoudiger uitgedrukt: het is ons niet duidelijk, hoe de zeer vele „steedsse” P.v.d.A.-Kamerleden een speciale band zullen hebben met Schin op Geul of met Delfzijl. Alles tezamen, een vriendelijk plan met veel kunstmatigs en geforceerds. Geforceerd contact schiet bijna altijd zijn doel voorbij.

Meer fiducia hebben wij in de suggestie, die op dit gebied onze partijgenote mevrouw Haya van Someren-Downer kortgeleden in de Tweede Kamer heeft gedaan. Breng de vergadering van de Kamers direct bij het publiek door instelling van een parlementaire omroep, was het juiste advies van onze liberale afgevaardigde. De tegenwoordige gang van zaken, waarbij eenzijdigheid dikwijls troef is, noemde zij terecht „vaak kwetsend en onsportief”. In een parlementaire omroep zouden alle sprekers, en ook de Minister, in een debat van 2 à 3 minuten een samenvatting kunnen geven. Hier is dan inderdaad een streven naar sportieve objectiviteit. Sportiviteit ook op politiek terrein zou door verwezenlijking van dit plan een nieuwe en loyale kans kunnen krijgen.

* * *

En verder? Volgens onze vaste overtuiging wordt belangstelling in de politiek eerst dan sterk en intens, wanneer grote zaken, die tot de verbeelding spreken, aan de orde zijn. Discussies over lonen en prijzen, gelukke, mislukte en weer gelukke samenwerking tussen organisaties van werkgevers en werknemers. Het nauwkeurig volgen van het prijsniveau. Het zijn alle nuttige en nodige onderwerpen, die van de betrokkenen een maximum eisen aan inspanning en arbeidskracht. Echter, de mens kan van brood alleen niet leven. Deze uitspraak, waaraan onze partijgenoot mr. dr. Berkhouwer op een andere plaats in dit weekblad herinnert, is ons uit het hart gegrepen. Vooral dan zal de politiek van wezenlijk belang worden in het leven van zeer velen, indien grote en boeiende problemen hun duidelijk voor ogen worden gesteld.

Een goede toekomst voor ons volk in de tweede helft van deze eeuw. De „leefbaarheid” van ons land ondanks de steeds grotere bevolkingsdichtheid. Voor ons, liberalen, de verwerkelijking van een zo groot mogelijke vrijheid op materieel, maar ook op geestelijk terrein. Ziedaar een aantal desiderata, die waard zijn mede de inzet te vormen van de komende verkiezingen in het nieuwe jaar.

Een maximum aan veerkracht en eenheid bij al onze medestanders is daarbij onze zeer oprechte wens.

L. M.

Radio-uitzending, MAANDAG, 3 JANUARI 1966,
van 18.20—18.30 uur, over de zender Hilversum I (402 m):

„NIEUWE KIEZERS, WELKOM!”

Denk aan de zenderwisseling!

MEDEDELING AAN ONZE LEZERS

In verband met de a.s. feestdagen zal ons weekblad op 30 december NIET uitkomen.

Het eerstvolgende nummer verschijnt op 6 januari a.s.

Wij wensen onze lezers een prettig Kerstfeest en een voorspoedig Nieuwjaar!

Redactie.

Groningen en de ruimtelijke ordening

Twintig miljoen inwoners omstreeks het jaar 2000

Op 7 december hield voor de „Liberale Sociëteit” van de afdelingen Groningen, Haren en Eelde te Groningen mr. F. J. Beunke, chef van de juridische afdeling van het departement van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, een causerie over „ruimtelijke ordening”.

Verwacht wordt, aldus spreker, dat Nederland in het jaar 2000 ongeveer 20.000.000 inwoners zal tellen en in

2050: 40.000.000. Voor de 20.000.000 inwoners zal de stedelijke bebouwing verdubbeld moeten worden.

Remming van de bevolkingsaanwas is moeilijk uitvoerbaar. De bedrijven hebben arbeidskrachten nodig. Die zijn er te weinig, dus worden ze geïmporteerd. Toeneming van de bevolking kan buitenlandse arbeidskrachten terugdringen. Maar de bedrijven bepalen het aantal arbeidskrachten. En de economische activiteit kan men niet afremmen.

De 8.000.000 mensen, die er tot het jaar 2000 bij zullen komen, zullen geneigd zijn zich te vestigen in de Rijn-Maas-Schelde-delta. Zou de overheid niets doen, dan zouden zich ook bij ons

monstersteden ontwikkelen als Londen, Parijs, Berlijn enz.

Om deze ontwikkeling te voorkomen moet een bepaald beleid gevoerd worden. In gemeenten en provincies doet men dit reeds. De regering bemoeit er zich nog maar sinds de tweede wereldoorlog mee.

De regering streeft naar spreiding van industrie. Een gevolg is al. dat vorig jaar de drie Noordelijke provincies voor het eerst na een halve eeuw een immigratiesaldo hebben vertoond.

Naast dit spreidingsbeleid wordt een „inrichtingsbeleid” gevoerd: de gebieden, waar de industrie zich vestigt, dienen doelmatig ingericht te worden. Daarbij wil men stad en platte land scherp tegen elkaar afgrenzen, zodat de werkende mens in zijn vrije tijd de ruimte kan vinden en genieten ten platte lande.

Om deze ruimte in stand te houden moet het buiten-wonen worden tegengegaan: men zal in de steden moeten wonen. Daartoe zoekt men naar middelen om het wonen in de steden aantrekkelijk te maken. Te dien einde zullen onze steden gereconstrueerd moeten worden. Dit zal enorme investeringen vereisen. Daartoe zal de huidige spaarquote van 19 pct van het nationaal inko-

Massief kartonnen

DOZEN

voor export en binnenlands gebruik

N.V. Stroocartonfabriek v/h

E. Free & Co.

H.W. STRAAT 20-22, OUDE PEKELA

Afd. Kartonnage

Tel. nr. 059 78-22 33. Tx. nr. 53251

men moeten worden opgevoerd tot 24 à 25 pct.

Na de pauze ontspon zich over dit onderwerp een interessante discussie.

UIT DE PARTIJ

Bestuursmutaties in Voorschoten

Het bestuur van de afdeling Voorschoten werd op een onlangs gehouden ledenvergadering als volgt samengesteld:

A. Oosterbaan, voorz.; mr. M. E. Scheffer-Munters, secr.; C. W. van Heijningen, penningmeester (herkozen); mr. H. B. Koetsier; ir. H. van den Berkhof; G. A. Alers en H. Reidsma (benoemd na het aftreden van de heer R. H. de Vries).

Voorlopige Zeeuwse kandidatenlijst

De door de Statencentrales ingediende voorlopige kandidatenlijsten voor de Provinciale Statenverkiezingen in Zeeland waren een belangrijk punt van bespreking in de op vrijdag 26 november j.l. gehouden vergadering van de Kamercentrale Middelburg.

„Een „ontwerp” kandidatenlijst, opgesteld door het bestuur van de Kamercentrale, diende daarbij als richtlijn voor de discussie der afgevaardigden van de verschillende afdelingen.

De definitieve vaststelling van de kandidatenlijst door de kamercentrale Middelburg zal vermoedelijk in januari plaatsvinden.

De periodiek aftredende leden van het bestuur der centrale, voorzitter dr. ir. C. W. C. van Beekom en mevr. A. C. M. J. Vriesman-Gerde werden bij acclamatie herkozen.

Mr. Van Riel te Beilen:

STIJGING RENTEVOET EEN GEVAARLIJK TEKEN

Op maandagavond 13 december werd door de Liberale Kring Hoogeveen en omgeving een bijeenkomst te Beilen gehouden met als inleider mr. H. van Riel voorzitter van de Eerste Kamerfractie van de V.V.D.

Na een openingswoord door de heer De Ridder, voorzitter van de afdeling Beilen besprak de heer van Riel verschillende belangrijke onderwerpen.

Spreker zei o.m. dat de thans gevoerde financiële en economische politiek voor een groot deel van het parlement een zorgwekkende zaak is.

Men voert een politiek waarbij het geld steeds minder waard wordt. Aldus houdt men ongemerkt velen te vriend maar andere groepen (gepensioneerden e.d.) zijn de dupe.

De rentevoet is in ruim honderd jaar

nog nooit zo hoog geweest. Dit is een gevaarlijk teken.

Wij moeten streven naar een zo groot mogelijke welvaart voor iedereen. Meer produceren en verdelen. De structuur van de samenleving zal dit produceren moeten aanmoedigen. Er moet vrijheid zijn voor het zelfstandige beroep. De belastingpolitiek moet de zelfstandigen dezelfde mogelijkheden bieden als degenen, die in loondienst zijn, met zo groot mogelijke sociale zekerheid. Het aantal zelfstandige ondernemingen moet niet teruglopen. Deze groep is het sterkste wapen tegen machtsmisbruik (monopolievorming). Welvaartstijging is noodzakelijk om tot de nodige besparingen te komen. Men moet niet meer dan de aanwezige koek verdelen, maar meer koek fabriceren. Een behoorlijke inkomendifferentiatie is geen bevooroordeeling van groepen, maar van belang voor de welvaartsvorming van het geheel.

Na de pauze was er gelegenheid om vragen te stellen, waarvan dankbaar gebruik werd gemaakt.

PRIJZENSWAARDIG INITIATIEF VAN DE AFDELING HAREN

De afdeling Haren van onze Partij heeft een prijzenswaardig initiatief ontwikkeld door de uitgave van een plaatselijk gidsje, waarin diverse belangrijke gegevens deze gemeente betreffende zijn vermeld, zoals de telefoonnummers van officiële instanties, artsen, predikanten, particuliere instellingen, hotels, etc. Kortom, een klein en handig vadamecum, dat gratis aan alle telefoonabonnees ter plaatse wordt toegezonden. Er is eveneens een plattegrond van de gemeente in deze gids opgenomen.

Vanzelfsprekend werd niet nagelaten op iedere bladzijde te vermelden, dat deze goed verzorgde gids werd uitgegeven door de plaatselijke afdeling van de V.V.D. Voorts zijn in deze gids enkele aanmeldingsstroken aangebracht door middel waarvan men zich als lid van onze Partij kan opgeven.

De opzet getuigt van een fris initiatief. Het behoeft geen betoog, dat deze gids veel zal worden geraadpleegd, waarbij men dan automatisch weer zijn aandacht op de V.V.D. ziet gevestigd, hetgeen uiteraard de bedoeling is.

Een voorbeeld ter navolging.

ALGEMEEN SECRETARIAAT V.V.D.

Koninginnegracht 51 's-Gravenhage
Telefoon (070) 60 43 03 (3 lijnen)
Giro 67880

SPREEKBEURTEN

periode 27 december 1965 tot en met 1 februari 1966

4 januari	Assen („Nijjoarsversite”)	Mr. H. van Riel
7 januari	Strijen (V.V.D. en J.O.V.D.)	Prof. dr. H. J. Witteveen
7 januari	Hoogeveen (Lib. Kring)	Mr. W. J. Geertsema
7 januari	Leeuwarden	R. Zegering Hadders
10 januari	Midsland	Mr. F. Portheine
12 januari	Driebergen	S. J. van den Bergh
12 januari	Zwolle	Drs. Th. H. Joekes
13 januari	Deventer	Jhr. mr. W. H. D. Quarles van Ufford
13 januari	Staten-Centrale Dokkum	Dr. K. van Dijk
14 januari	Creil (N.O. Polder)	Mr. E. H. Toxopeus
14 januari	Voorne en Putten (J.O.V.D.)	Mr. H. van Riel
18 januari	Groningen (V.V.D. + J.O.V.D.)	Dr. K. van Dijk
18 januari	Maarsse (Vrouwengroep Vechtstreek)	Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haaften
19 januari	Zuidlaren (Staten-Centrale Assen)	M. Visser
19 januari	Delft (Liberale Studenten Vereniging)	Mevr. mr. J. M. Stoffels-van Haaften
20 januari	Harmelen (Streek Utrecht-W.)	Drs. Th. H. Joekes
21 januari	Edam (K.C. Hoorn)	Mr. W. J. Geertsema
21 januari	Drachten (St. C. Heerenveen)	Mr. dr. C. Berkhouwer
24 januari	Westland-Streekvergadering	Mr. E. H. Toxopeus
25 januari	Rotterdam	R. Zegering Hadders
27 januari	Zaltbommel	Dr. K. van Dijk
28 januari	Nijmegen	Mr. E. H. Toxopeus
28 januari	St. Anna Parochie (St. C. Franeker)	R. Zegering Hadders
29 januari	Groningen (J.O.V.D.)	Mr. H. van Riel
31 januari	Ondercentrale Westerwolde	Ir. D. S. Tuynman
		R. Zegering Hadders

N.B. IN DEZE OPGAVE ZIJN NIET VERWERKT DE SPREEKBEURTEN, WELKE DOOR ONZE KAMERLEDEN EN ANDERE SPREKERS BUITEN HET VERBAND VAN ONZE PARTIJ WORDEN GEHOUDEN.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Weekblad van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Voorzitter Redactie-commissie: mr. L. Meijer.

Redactie-secretaris: G. Stempher. Adres: Gooiergracht 163, Laren (N.H.). Telefoon (02953) 35 63.

Administratie: Postbus 43, Amersfoort. Tel. 1 34 25.

Voor het zenden van advertentiegelden uitsluitend Postgiro no. 245103 ten name van de Penningmeester van de stichting „Vrijheid en Democratie” te Amersfoort
Losse nummers 20 ct.

Voor advertenties wende men zich tot de administratie.

Bokma het allerbeste!
Oude genever ★ Bessenrood ★ Citroën jenever

JINGLE BELLS

★ ★ Vier Amerikanen vlogen onlangs in hun ruimteschepen op een hoogte van 300 km en met een snelheid van 28.000 km op een afstand van slechts 1.80 m achter elkaar. Dit is een ontwikkeling, die de „aardse” sterveling nauwelijks kan bevatten.

„Techniek en nog eens techniek”, dat is de kreet die de wereld dreigt te overstemmen. Tellen daarbij menselijke waarden nog mee? Het is een belangrijke vraag. Maar de ruimtevaarders Schirra en Stafford hebben er een ontzettend op uitwerking gegeven ten zier op duizelingwekkende hoogte en met een niet minder duizelingwekkende vaart het liedje Jingle Bells ten gehore brachten, dat werd uitgevoerd op een heimelijk meegeomen mondharmonica en wat belletjes.

Hier won het waarachtige kind in de mens die van de techniek op een wijze, die ons even stil deed zijn. Het Kerstlied dat aldus de aarde bereikte, moge ons sterken in de hoop, dat ondanks automatisering, ondanks de grote opmars van de computers, de mens niet zal ophouden mens te zijn.

VERMAAK

★ ★ Andere tijden, andere zeden. Terwijl men in het oude keizerlijke Rome gladiatoren op gladde vloeren en leeuwen of Christenen losliet om de vermaledijde toeschouwers aan sensatie te helpen, moeten wij het eenvoudiger doen. De rillingen-zoekers moeten zich behelpen met een eenvoudig film-verhaal. Blijkbaar komen zij aan hun trekken in „Il Mondo Nudo”, oftewel de naakte wereld. Daar doorboort een fakir zich op de meest vitale plaatsen met een degen. Dit unieke schouwspel bezorgt telkenmale enige toeschouwers een, echte, flauwte. E.H.B.O. is paraat met vlugzout en ander materiaal om de mensen weer op de been te brengen. Voorzitter J. C. Schuller van de Centrale Commissie Filmkeuring heeft deze „Mondo Nudo” een „vrandjeval” genoemd. Er is — zo verklaarde hij — geen strijd met de goede zeden of opbare orde.

Dat weten wij dan tenminste. Of bij al dit „doorboren” niet ook de goede smaak in het hart is getroffen, werd niet vermeld. Flauwvallen als vrijetijdsbesteding. Een vreemd vermaak.

PROVINCIAALS

★ ★ We hebben er weer 'n politieke partij bij: de Fries Nationale Partij, die zich in een (in het Fries gesteld) verkiezingsmanifest tot de (Frie) kiezers heeft gericht. Juist in een tijd, waarin steeds vaker wordt opgemerkt dat de provincies eigenlijk uit de tijd zijn, worden we geconfronteerd met een partij die een grotere zelfstandigheid van de eigen provincie voorstaat. Deze zou hetzij parallel met andere provincies, hetzij in uitzonderingspositie moeten worden verwezenlijkt. De nieuwe partij wenst o.a. een volledige gelijkberechtiging van de Friese taal en vindt dat het vliegveld Leeuwarden met zijn geluidshinder moet worden verplaatst. Zeker naar Drenthe of Groningen! Nee, nationaal klinkt het allemaal niet, eerder provinciaal, of beter gezegd provinciaals.

CHRISTIANSSEN

★ ★ Het besluit van de gemeenteraad van Wyk (op het Westduits eiland Föhr) om een straat naar de oorlogsgeneraal Christiansen te noemen, heeft destijds in ons land tot luide protesten geleid. Nederlandse journalisten, die naar aanleiding daarvan naar Wyk reisden, konden de autoriteiten van dit stadje er echter niet van overtuigen dat de luchtmachtgeneraal toch echt niet zo'n illustere zoon van het eiland was. Een Westduitse TV-uitzending heeft indirect meer resultaat gehad. In het actualiteiten-programma Panorama werd onthuld (wat hier reeds lang bekend was), dat Christiansen in 1942 een Nederlandse jood, die zich tot hem om hulp had gewend, naar Polen (en dus naar de gaskamers) had gezonden. Na deze TV-uitzending zond de regering van de deelstaat Sleeswijk-Holstein een brief naar de autoriteiten van Wyk met de eis dat de desbetreffende straat een andere naam zal krijgen. En nu maar afwachten wanneer dit gebeurt.

Liberaal tegenover het leven

TEGEN het einde van het jaar past een bezinning op ons menselijk bestaan. Politiek is kiezen. Niet uitsluitend en voortdurend. Het kiezen, het beslissen komt na de bezinning op de elementen, die in het geding zijn. Politiek houdt zich bezig met de inrichting van de samenleving en de regels, welke wij in acht moeten nemen, teneinde allen op waarachtig menselijke wijze samen te kunnen leven. Eén onzer wezenlijke bezigheden uit zich in het streven, liberaal bij uitstek, om van het menselijk individu als materiële ondeelbaarheid, een menselijke persoonlijkheid te doen worden, in en door de gemeenschap, waarin wij leven.

De overheid, welke die gemeenschap beheert achten wij geen doel in zich. Ook zij bestaat uit mensen, die evenmin volmaakt zijn als wij. Hetgeen ons er toe leidt om ons op te stellen tegenover hen, die, als de socialist, altoos alle heil van de overheid verwachten. Wij eerbiedigen elke religie en tellen vele gelovigen onder de onzen. Wij zien evenwel geen identiteit tussen geloof en politieke keuze. Anders streven wij politiek gezien in het midden tussen links: staatsideolo-

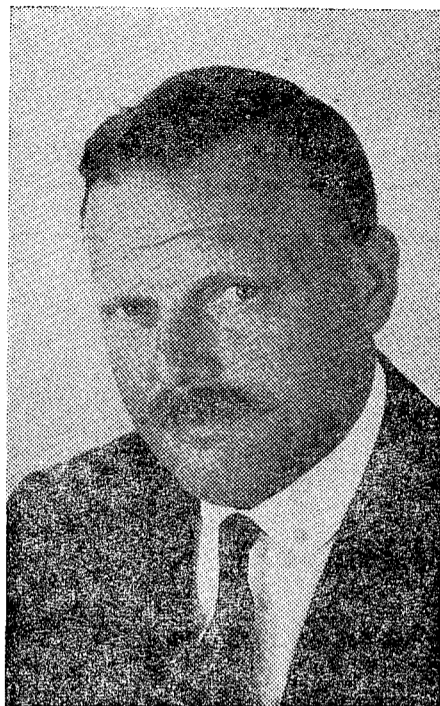
door mr. dr. C. BERKHOUWER
lid van de Tweede Kamer

gisten, en rechts (de confessionelen). Wij zijn van oordeel, dat wat de laatste betreft, voor vele actuele maatschappelijke problemen de oplossing niet te vinden is aan de hand van normen ontleend aan de heilige schrift of andere bronnen van geloofsgezag.

Alvorens we komen tot samenleving komt aan de orde het ontstaan van ons leven op deze aarde. Ons geboren worden en ook het einde van ons leven vinden plaats binnen de menselijke verhoudingen, waarop een aantal rechtsregels betrekking hebben. Deze betreffen zowel onze voortplanting, de verbanden der beide menselijke geslachten, alsook de gevolgen van ons overlijden, inclusief de bezorging onzer stoffelijke resten.

Wat is recht?

Ik heb onlangs gepoogd mijn gedachten over een deel van deze zaken wat te verdiepen en aan een poging om daarvan een weergave te geven, verloor ik mijn weg op schrift te verlenen van „liberaal tegenover het leven”. Bijna zou ik zeggen: het naakte leven. De mens is over steeds grotere mogelijkheden komen te beschikken waarmee hij kan ingrijpen in het ontstaan en het bestaan van het stoffelijke leven. De grote Nederlandse rechtsgeleerde Prof. Hamaker heeft lang

geleden eens in een boek, getiteld „Het Recht en de Maatschappij” de stelling verkondigd: „Het recht is de weerschijn van het maatschappelijk leven der mensen”. Ik onderschrijf deze stelling volgaarne.

Vanuit deze stelling kom ik tot de vraag of ons hedendaagse recht, dat betrekking heeft op de bovenomschreven menselijke aangelegenheden nog wel „up to date” is. Dit recht stamt voor een deel nog steeds uit de Napoleontische tijd en van nog heel veel langer geleden. Recente problemen als geboortebeperving en - andersom - geboortebestemming door middel van kunstmatige inseminatie waren deze wetgever van 1838 volledig onbekend.

Zowel het voorkomen van de geboorte, als het kunstmatig bevorderen ervan door de kunstmatige inseminatie is ons mogelijk geworden door middel van ons eigen menselijk ingrijpen. Ik zal mij in de technieken daarvan niet verdiepen.

Waar het primair om gaat, is onze waardering van de mogelijkheden. Hoe moet men denken b.v. over een getrouwde vrouw, die zich kunstmatig laat bevruchten, zonder inwilliging van haar man? Juridisch geen overspel? Toch wel een ontwijking van het huwelijk.

Tegenover beperking der geboorten staan de katholieken vooralsnog afwijzend. We kennen de rede van de Paus in de Verenigde Naties: men moet het aantal gasten aan het gastmaal der mensheid niet beperken, doch zorgen, dat allen voldoende gelaafd kunnen worden.

En als dat nu niet kan op een gegeven moment? Of als er geen ruimte is voor méér gasten? Hier ligt een verschil in opvatting, met

ons, uiteraard met behoud van al ons respect voor de hoogste gezagsdrager in de R.K. kerk.

Meer openheid gewenst

Onze bestaande wetgeving heeft geen gelijke tred gehouden met de mogelijkheden van menselijke beïnvloeding op de voortplanting van ons geslacht en het verkeer tussen de bestaande geslachten. Volgens de bestaande strafwet staat het verspreiden van middelen ter voorkoming van zwangerschap gelijk met abortus.

Deze wetten zijn van 1911 en ademen nog sterk het Victoriaanse taboe van alles wat betrekking heeft op sex. Uiteraard bepleiten wij geen zedeloosheid. Wel willen wij meer openheid van geest tegenover de problemen, die hier aan de orde zijn.

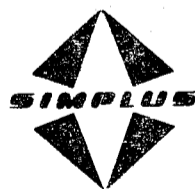
Bij dit alles staat voor ons, uiteraard, voorop de eigen verantwoordelijkheid van de mens, met name ten aanzien van zijn voortplanting. Men kan zich nauwelijks iets voorstellen dat meer verbonden is met de meest intieme levenssfeer van de mens en zijn geslachtspartner.

De op dit stuk bepleite geestelijke openheid ligt op hetzelfde vlak als de zaak van de bezorging onzer stoffelijke resten, de lijkbezorging. Ook daar zijn andere middelen en mogelijkheden te onzer beschikking gekomen dan voorheen ter beschikking waren. Onze strijd voor de wegneming van discriminatie ten ongunste van de crematie is bekend.

Geen brood en wijn alleen

Politiek wordt meer en meer beheerst door zaken van stoffelijke welvaart. Wij mogen in deze dingen indachtig zijn aan het woord uit de schrift, dat de mens niet zal leven van brood en wijn alleen.

Het zal altijd de opgave blijven voor politiek-vrijzinnigen om deze gedachten uit te dragen in het slagveld der politiek. Wellicht kan juist onze tijd het minder dan ooit tevoren stellen buiten die geest van openheid en verdraagzaamheid, welke het liberalisme méér dan ooit zal moeten kenmerken.

BRANDBEVEILIGING

Officieel goedgekeurd
Talrijke attesten

SIMPLUS N.V. - DORDRECHT
VISSTRAAT 6-8 — TEL. 3344* (0 1850)

BODEGOM SPIJKENISSE
Gebouwen van gewapend beton en prefabs voor verschillende doeleinden. Vloerplaten in normale afmetingen of pasplaten volgens opgegeven maten. Broeibakken en alle onderdelen voor de tuinbouw.

N.V. BETONINDUSTRIE / B. ALB. VAN BODEGOM & Co. Oostkade 24 - tel. (01880) 2501 - SPIJKENISSE

„Gastheren in eigen land”

HOTEL „DE NEDERLANDEN” VREELAND
RESTAURANT-RÔTISSERIE „NAPOLEON”
VREELAND A/D VECHT

BIJ KRUISSING AUTOWEG HAARLEM/HILVERSUM + UTRECHT/AMSTERDAM
TEL. (02943) 15 76

HOTEL WITTEBRUG

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

alle kamers met privé bad en douche

nieuwe Restaurant en Lounge-Bar

(geheel airconditioned)

waar de gast ^{koning} is

Cocagne, levend middelpunt van een levende stad: perfecte outillage voor vergaderingen, congressen, shows, feestelijke bijeenkomsten: royale hotelaccommodatie, restaurant, café, petit-restaurant, bar en bowling. Speciale arrangementen bij feestelijke gelegenheden: Kerstmis - Nieuwjaar - Pasen - Pinksteren.

COCAGNE

RESTAURANT DES SPÉCIALITÉS. CAVE RENOMMÉE.
EINDHOVEN, VESTDIJK 47. TELEFOON 04900 - 69288.

Café - Restaurant

„Europoort”

MAASBOULEVARD 7 - SCHIEDAM

Voor reserveringen tel. 010-26 46 25

Het klassieke restaurant
aan de Maas

HET CENTRUM VAN HILVERSUM

HILVERSUM

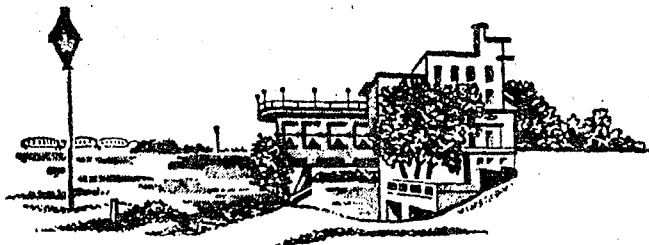
KERKBRINK 1

TELEFOON (02950) 4 61 41
(3 LIJNEN)

CAFE-RESTAURANT
GROTE TERRASSEN
BAR GEOPEND TOT 02.00 UUR

*
ZALEN EN SALONS VOOR ALLE
EVENEMENTEN

*
PARKEERGELEGENHEID VOOR
50 WAGENS OP EIGEN TERREIN

Rijnhotel - Arnhem

annex SAVOY - RESTAURANT

Hotel met sfeer en gesoigneerde keuken

RIJNTERRAS

Onderlangs 10 - Arnhem - Tel. 08300-27141

Hotel-Café-Restaurant BOSCHHEK

BREDA - TELEFOON 01600-33086

Acommodatie voor 300 pers. - Op alle kamers C.V. en telefoon.
Schitterend gelegen aan de rand van Mastbos.

Harmonisering van lonen, kosten en prijzen

Nederland vooraan in E.E.G.-stoet

De loonontwikkeling begint haar schaduwzijde te tonen. „Wij moeten oppassen dat wij ons niet uit de markt prijzen”, zo merkte de voorzitter van het Nederlands Verbond van Werkgevers, de heer H. J. de Koster, op in een tv-interview naar aanleiding van de gebeurtenissen bij de textielfirma Ankersmit.

Tot voor nog niet zo lang geleden was ons land een „goedkoopte-eiland” dat op de wereldmarkten goed kon meekomen door zijn naar verhouding lage prijzen. Maar, wij moesten naar het „Europese peil”, wat dat dan ook moge zijn. Dat komt er op neer, dat onze lonen zich optrokken en nog optrekken aan de hoogste van het Europa der Zes. Hoeveel zijn we nu op die weg gevorderd?

Het antwoord op deze vraag moeten wij eigenlijk schuldig blijven, omdat er nog geen cijfers, statistieken e.d. zijn over de ontwikkeling in dit jaar. Pas dezer dagen heeft de uitvoerende commissie van de Europese Economische Gemeenschap een overzicht samengesteld ten behoeve van het Europese Parlement in Straatsburg over de sociale aspecten van de economische integratie met cijfers uit 1964.

Daaruit kan worden opgemaakt, dat we op 1 januari van het jaar dat nu bijna ten einde is een heel eind waren al valt niet te constateren hoe groot de achterstand is en was. En zou het gewaagd zijn te stellen, dat we dit jaar weer heel wat zullen zijn „opgeschoten”?

Welnu, volgens de Europese Commissie heeft de Europese integratie een geleidelijke harmonisering van lonen en salarissen tot gevolg. Uit de cijfers van 1964 is dat, zo zegt de commissie, duidelijk waarneembaar. Zo zijn in Nederland, dat tot voor kort het land met de laagste reële inkomens was, de lonen in 1964 het sterkst gestegen. En zowel in Nederland als in Duitsland, waar het werkelijke inkomen van de arbeiders met grote gezinnen lager is dan in België, Luxemburg, Frankrijk en Italië, zijn in dat jaar verhogingen van de kinderbijslag tot stand gekomen, die groter zijn dan in de andere gemeenschapslanden.

Reële inkomens

In 1964 zijn de reële inkomens in de zes EEG-landen flink gestegen. In ons land, zoals reeds gezegd, het meest: 7,5 procent. In Duitsland 6,5 pct., in België 5 pct., in Frankrijk en Luxemburg 2,5 pct., in Italië 2 pct. Dit zijn dus de percentages van de reële inkomensstijgingen, waarbij rekening is gehouden met de eveneens gestegen kosten van levensonderhoud. Neemt men de stijging van de c.a.o.-lonen van de industrie-arbeiders in 1964 zonder meer, dan komt men tot loonstijgingen van 18 à 19 pct. in Nederland; 17 pct. in Italië; 11 pct. in België; 5 pct. in Luxemburg en 4 pct. in Frankrijk.

De stijging van de arbeidskosten vertoont een iets ander beeld, omdat de arbeidskosten mede worden bepaald door de sociale lasten, de vakantieregelingen etc. In Frankrijk is in 1964 vrij algemeen een vakantie van vier weken ingevoerd. In Duitsland werd de vakantietoeslag in vele gevallen verhoogd tot een „dertiende” maandloon (acht procent!). In België werd een begin gemaakt met het invoeren van een derde betaalde week vakantie.

Al met al kwam de stijging van de arbeidskosten in 1964 voor ons land neer op ruim 16 pct., voor België op 12,5 à 13 pct., voor Italië op 12 pct., voor Duitsland op 10,5 pct., voor Frankrijk op 7,5 pct. en voor Luxemburg op 6 pct. Ook hier een duidelijke neiging tot harmonisering. De landen met de laagste arbeidskosten - Nederland en Italië - vertonen de grootste toename.

Het jaar 1964 bracht niet alleen hogere lonen en hogere arbeidskosten met zich. Ook hogere prijzen. Volgens de Europese commissie zijn die echter over het algemeen nog wel binnen de perken gebleven. Niettemin waren ze naar het oordeel van de commissie in ons land en in Italië aan de bedenkelijke kant. Tussen de 5,5 en 6 pct. België volgde met 4,2 pct., Duitsland sloot de rij met 2,3 pct.

Ons land loopt dus voorop bij de harmonisering van lonen, arbeidskosten en (consumenten)-prijzen. Ook bij de harmonisering van de produktiviteit? De Europese commissie spreekt daar niet over in het rapport dat volgens haar getuigt van een sociaal gunstig jaar.

Wij zouden niet graag zeggen dat de produktiviteit van ons land zich niet eveneens naar Europees peil beweegt. Als dat niet zo was, dan zouden de resultaten van het Neder-

landse bedrijfsleven niet kunnen zijn zoals ze - ook in 1965 - zijn. Wel menen wij, dat we ons goed moeten realiseren, dat een optrekken van het loonpeil tot „Europees” niveau verplicht tot een verhoging van de produktiviteit.

De ontwikkeling van de consumentenprijzen loopt in de zes landen van de EEG nogal wat uiteen. In België werden vlees (uitgezonderd varkensvlees), melk, zuivel, kranten en tijdschriften en het vervoer duurder en ten dele ook de aardappelen. Behalve varkensvlees, werd vet goedkoper.

In Frankrijk werd de koffie aanzienlijk duurder, stegen de kosten van huisreparaties en van het bioscoopbezoek en gingen tenslotte de posttarieven en de huren omhoog. Ook hier werden varkensvlees en vet goedkoper. De kosten van verwarming en verlichting daalden iets.

In Duitsland stegen alleen de huren noemenswaardig door het geleidelijk vrijlaten van de woningmarkt.

In Italië werden vooral vlees, vis, en verse groenten duurder en vet goedkoper. Het berijden van auto's en scooters werd duurder door hogere aanschaf-, onderhoud- en reparatieprijzen en door een hogere benzineprijs. Minder rijden en wat meer op een terrasje zitten hielp niet veel, want de horeca- en amusementsprijzen stegen ook, zomede de kosten van onderhoud voor huizen.

In Luxemburg werd vooral de kleding duurder, terwijl de kosten van verwarming, en verlichting daalden.

Alles duurder

In ons land werd, zo meenden wij ons te herinneren, alles duurder, maar volgens de Europese Commissie zat de grote stijging van het index-

cijfer vooral in de huurverhoging en in prijsstijgingen voor voedings- en genotmiddelen. Het vervoer werd duurder en er waren ook „andere prijsstijgingen in de dienstensector”. Dus niet alles duurder, maar dan toch wel de essentiële zaken: wonen, eten, vervoer en dienstverlening! Hoe zou over een jaar de omschrijving van de oorzaak van de stijging er uitzien?

De Europese commissie heeft tenslotte geprobeerd er achter te komen, of de inkomens van de arbeiders in 1964 sneller of trager stegen dan de inkomens van de ondernemers, de kleine en de grote. Dat viel niet mee, omdat statistieken op dit gebied ontbreken (waarom eigenlijk?). In Brussel heeft men daarom de stijging van de inkomens der arbeiders vergeleken met de toeneming van de inkomens per hoofd van de beroepsbevolking in het algemeen - dus arbeiders en zelfstandigen - waarvan wel statistieken bestaan.

De voorlopige conclusie is, dat in Nederland en in Italië het inkomen van de arbeider in 1964 meer is gestegen dan het inkomen per hoofd van de beroepsbevolking. In ons land was dat 18 pct. tegen 15 pct. Alleen in Duitsland was de situatie andersom, daar steeg het inkomen per hoofd van de bevolking met 9,1 pct. en dat van de arbeider met 8,3 pct.

Of de verhouding arbeidersinkomen, inkomen zelfstandigen (ondernemers) ten onzent anders ligt dan bij onze partners in de EEG durven wij niet zonder meer zeggen. Of hier van harmonisering moet worden gesproken weten wij dus ook niet. In ander opzicht zouden wij het wel een harmonisering willen noemen. dBo.

Nationale Vrouwenraad besprak overbelasting Middelbaar Onderwijs

EEN volle zaal luisterde op 16 november in het Utrechtse stadhuis naar de onderwerpen, die de laatste tijd in het vrouwenverenigingsleven aan de orde zijn geweest.

De presidente, mevr. dra. N. Vos-Brand besprak o.a. de discussienota van de „34”, de pensioenwet, gelijke beloning voor man en vrouw voor gelijkwaardige arbeid en de arbeidsdienst voor meisjes. Op geestige wijze betrok zij Annie Schmidt's „Mammie, wat is het Vrouwenvraagstuk?” in haar tekst tot een aardig geheel.

De E.E.G.-reis die de N.V.R. organiseerde bleek een succes te zijn geweest. In Luxemburg kwam de wenselijkheid van een beroepen-statistiek en de gelijk-trekking van opleiding en diploma's van o.a. artsen, apothekers en verplegenden aan de orde, zomede de noodzaak van een goede planning voor recreatie en vakantiespreiding in overbevolkte landen.

In Straatsburg boften de dames bijzonder met de agenda, want zij konden een rede van de president, minister Halstein, aanhoren waarbij de grote bezwaren van de afzijdige houding van Frankrijk in de EEG duidelijk tot uiting kwam.

De internationale activiteiten van de Vrouwenraad stonden in het teken van het a.s. congres in Teheran in mei 1966.

's-Middags hield dr. C. Deering, oud-rector van het Libanon Lyceum te Rotterdam een voordracht over „De overbelasting van het middelbaar onderwijs.” Hij stelde eerst vast, dat deze overbelasting allerminst een nieuw verschijnsel

Copie voor deze rubriek te zenden aan: Mejt. Joh. H. Springer, Alexanderstraat 16, Haarlem.

is. Thorbecke vreesde deze al in de vorige eeuw. Ook het vele huiswerk is niet de enige boosdoener voor de mislukking bij het middelbaar onderwijs. Eerder zijn het de veranderingen in school en maatschappij, die enorme eisen stellen aan de leerlingen. Men zou deze veranderingen kunnen bezien:

- vanuit de school,
- vanuit het gezin,
- vanuit het kind zelf.

Het rooster moet onder alle omstandigheden worden afgewerkt. In tegenstelling met het L.O. weten de leraren soms weinig van didactiek en methodiek. Het L.O.-personeel leert op de kweekscholen pedagogie en psychologie. De wat oudere leraar mist veel wat de jongere afgestudeerde beheerst. Deze staat ook in leeftijd dicht bij de leerlingen. De oudere leraar zou door applicatiecursussen zijn kennis moeten herzien. Het kind moet zich bij het wat ouderwetse M.O. aan-

passen en dit weer vergeten als het bij hoger onderwijs is aangekomen. Laten de leraren ook beseffen, dat slechts 7 pct. van de opgedane kennis voor de leerling bruikbaar is. Zeven docenten houden per dag hun redevoeringen. De luisterschool moet doe-school worden. Kennis zij geen doel, maar een middel om tot een goed inzicht te komen.

Audio-visuele hulpmiddelen zijn zeer gewenst.

In het gezin liggen de mislukkingen van het kind meestal niet aan het gebrek aan intelligentie maar aan de veranderde milieus en de hogere eisen. Twintig procent van de leerlingen gaat nu naar mvho. De gemakzucht en de onwetendheid van de ouders zijn kwade factoren. Ook de uithuizigheid en het gebrek aan belangstelling.

Het kind beleeft de schooluren niet meer als zinvol en het brengt met moeite belangstelling op voor de verouderde methodiek. Thuis experimenteert het met natuurkunde of tracht zich het huiswerk op zijn manier eigen te maken. Dikwijls ontstaat er een verwijdering met de ouders, maar het kind van vandaag hunkert precies als vroeger naar medeleven en begrip voor eigen ideeën. Resumerend ziet spreker de moeilijkheden meer in wanbegrip dan in de overlading. De maatschappij verandert; de mensen uit het verleden vormen in het heden de mensen van de toekomst!

Kinderen moeten vandaag „computer-minded” worden gemaakt en computerkunde moet worden gedoceerd.

De scholengemeenschap is bijzonder aan te bevelen, deze kan de moeilijkheden beter opvangen.

„Houdt de Vrijheid hoog!”

Een RONDVAART door de Rotterdamse Havens

★ ----- een BELEVENIS!

SPIDO

Willemsplein
Rotterdam

SM SIMONS

IJZER EN STAAL

STEENPLAETSSTRAAT 10 • TEL. 070-98 65 60 RIJSWIJK (ZH)

Voor Buig- en Zetwerk

op hydr. pers 1000 ton.

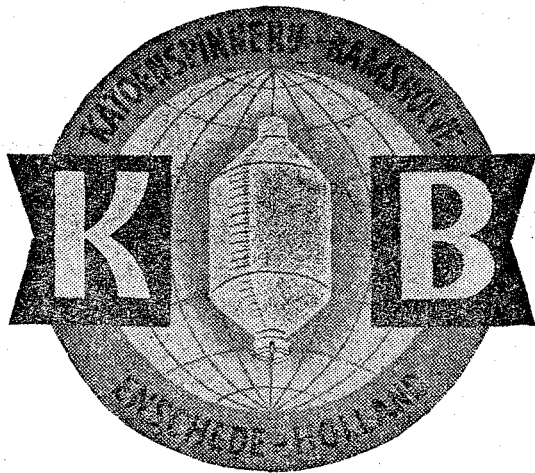
ZETLENGTE 7 m, dikte tot 32 mm

Constructiewerkplaatsen

W. HUIZER N.V.

Telefoon 01804-2657 - Groenewijk 10

CAPELLE A. D. IJSSEL

Spinners en Twijners
van

Weef- en Tricotgarens

**Boele's Scheepswerven en
Machinefabriek N.V.**

BOLNES (BIJ ROTTERDAM)

•
Reparatie en nieuwbouw

•
TELEFOON 195100 ROTTERDAM

TELEGR. BOELE-BOLNES

autolakken vernissen

industrielakken

scheepsverven

constructieverven

muurverven

Pieter Schoen

VERFCHEMIE

fabrieken en vestigingen in o.a.: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland,
Engeland, Finland, Frankrijk, Italië, Japan, Pakistan, Spanje, Zweden.

L. SMIT & Zoon

KINDERDIJK

Scheepsbouw sinds 1687

b

rotatiedruk
handels- en
reclamedrukwerk
periodieken

telefoon (01860) 22 50

drukkerij hoogwerf oud-beijerland

Garages

Fabrieksgebouwen

Hoogbouw

VRAAGT INL. BIJ

DIRECTEUR: A. CALJE

LATUMERD

TEL. (01859) 2647 ALBLASSERDAM

STAAL

CONSTRUCTIES

voor elk
project

Mr. Toxopeus:

VELE PROBLEMEN VOOR DE V.V.D. EEN UITDAGING

In deze laatste radio-uitzending van de V.V.D. in 1965 wil ik even terugzien over het bijna afgelopen jaar, maar vooral vooruit zien, naar het jaar — naar de jaren — die komen gaan.

De terugblik vind ik niet opwekkend. De Kabinetscrisis, die met iets van de onstuitbaarheid van een lawine over ons is gekomen, heeft verhinderd dat het vorige Kabinet zijn werk kon voltooien.

Vele grote en moeilijke problemen waren aan de orde. Zij vormden een uitdaging. Een uitdaging om hen te overwinnen op de wijze die wij voor ogen hadden.

Dat was het Kabinet niet vergund.

Dat thans een andere koers wordt gevaren stemt mij niet verheugd. Naar mijn gevoelen mist het huidige beleid het zo nodige evenwicht. Maar genoeg daarover. Liever zie ik nu naar de toekomst.

De V.V.D. zal zich inspannen om in het komende jaar haar inzichten nog meer ingang te doen vinden.

Veel en vaak ingewikkelde onderwer-

Het kan beter

Wat ons land betreft dient er veel te geschieden. We hebben een rechtsstaat waarop welhaast elk ander volk jaloers kan zijn. Toch laat die zich nog verbeteren. Ons parlementaire stelsel heeft grote verdiensten. Maar het kan beter. Meer dan tot nu toe moet ieder de plaats kunnen bereiken waartoe zijn karakter en begaafdheid hem geschikt maken. Ik noem met opzet hierbij ook het karakter, want de spreuk „gelijke kansen voor ieder” veronderstelt wel de bereidheid om zich in te spannen. Zo is er zo veel te noemen.

We willen een Nederland waar we goed en gelukkig kunnen wonen en leven, sport en spel bedrijven en óók ons in de stilte kunnen terugtrekken.

In een zo dicht bevolkt land als het onze kost dat moeite en offers. Maar het kan en het moet. Het kan zó dat het evenwicht tussen Overheidsregeling en eigen initiatief van de burger wordt bewaard. De V.V.D. meent de weg te kennen en de visie, ja, ze is daarvan overtuigd, te hebben om te helpen dat doel te bereiken. Zij spant zich, ik verzeker U dat, voor die taak in.

Levert ons eigen land zijn grote problemen op, groter en belangrijker zijn de vraagstukken van wereldpolitiek.

Ik sprak over de strijd van onze kinderen: daarmee bedoel ik niet „oorlog” integendeel: ik bedoelde dat wij het aan onze kinderen, aan de kinderen, verplicht zijn te streven naar een wereld, bevrijd van vrees, onderdrukking, hongersnood en ellende. Een wereld waarin recht, niet macht heerst. Elke dag zien wij hoe ver we nog van dat doel zijn verwijderd. Wederzijds wantrouwen overwinnen is al zo moeilijk binnen één land, één volk, één taalgebied. Hoeveel moei-

~~~~~  
Mr. E. H. Toxopeus, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en oud-minister van Binnenlandse Zaken, hield vorige week een radio-rede, die wij integraal afdrucken.  
~~~~~

lijker is dat dan niet tussen de volkeren?

Opgeven is fataal

Gebrek aan kennis van elkanders weten en willen speelt hierin m.i. een grotere rol dan menigeneen beseft. Risico's nemen in deze zaken, dus: vertrouwen schenken, waarbij onder omstandigheden het eigen bestaan op het spel staat, is hachelijk maar niet te vermijden. Vele factoren spelen een belemmerende rol, te veel om nu te noemen. Ik denk b.v. aan misplaatst nationaal prestige, aan de vaak ongeinformeerde of ongeïnteresseerde achterban van hen, die tot beslissen geroepen zijn en aan de vrees voor invloedverlies. Toch moeten we voorwaarts, onvermoeibaar. Als ik met deze zaken bezig ben denk ik wel eens aan dat liedje van Jules de Corte „Waarom zijn de mensen zo moe? Zij zijn al zo lang op weg naar de vrede toe!” En ze lijken er nooit te zullen komen, soms. Opgeven is fataal.

We zullen door alle geschikte middelen de voortgang op die weg moeten bevorderen. De internationale organisaties behoren tot die middelen.

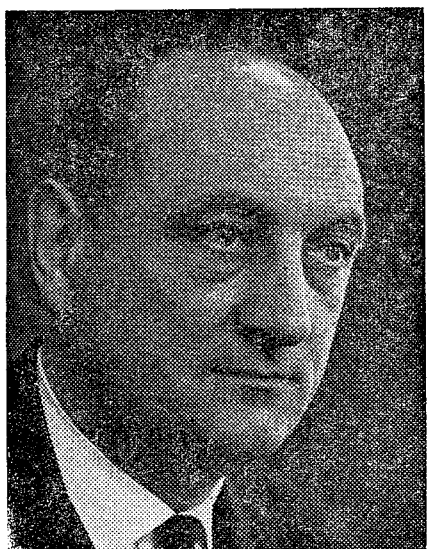
Het contact tussen de volken vindt in belangrijke mate daar plaats. Het dient zo veelvuldig en intens mogelijk te zijn.

De liberale beginselen zijn naar mijn oordeel bij uitstek geschikt als grondslag voor de benadering van anderen. Zijn niet respect voor de ander en verdraagzaamheid beide kenmerken ervan?

Ons kleine land heeft in dit grote spel, dat zo dodelijk ernstig is, een rol te spelen. De rol die juist een klein land spelen kan.

En de V.V.D. heeft haar taak, binnen de politiek van ons land, om ook hier vanuit haar beginselen, een waardevolle bijdrage te leveren.

Alweer: ik verzeker U dat zij zich die taak bewust is en er naar handelt.

Mr. E. H. TOXOPEUS

pen zijn voorwerp van studie en beraad in de Partij.

De opvattingen omtrent tal van zaken dienen immers telkens getoetst te worden aan de kennis die wij heden hebben en aan de zich telkens veranderende omstandigheden.

Want wij, niet alleen de V.V.D., ook niet alleen degenen, die actief aan praktische politiek doen, maar wij allen hebben een zware maar grootse taak.

Wij moeten niet de gevechten van onze vaders opnieuw leveren, maar de strijd strijden voor onze kinderen en kleinkinderen.

Dat geldt voor de situatie in ons eigen land en voor die in de wereld.

gesticht in januari 1965, omvat de volgende ondernemingen:

VAN DER HEEM N.V.:
radio - televisie - grammofoons - elektrische huishoudelijke toestellen - elektrisch handgereedschap - ventilatoren.

VAN DER HEEM ELECTRONICS N.V.:
telecommunicatie-apparatuur - professionele elektronische apparatuur.

EERSTE NEDERLANDSE AUTO-RIJWIELFABRIEK N.V.:
Solex bromfietsen

INDOLA N.V.:
cosmetica - interieurverzorging

N.V. INDUSTRIËLE ONDERNEMING W. H. BRASKAMP:
ventilatoren - kappersapparatuur - elektrische huishoudelijke toestellen.

CHEMISCHE FABRIEK INDOLA COSMETICS N.V.:
chemische produkten.

VOKAP N.V.:
interieurverzorging.

N.V. ELEKTROTECHNISCHE MECHANISCHE INDUSTRIE (EMI): elektromotoren - ventilatoren - professionele motoren.

N.V. PHARMACEUT. CHEMISCHE FABRIEK v.h. E. M. BRASKAMP:
farmaceutische artikelen.

INTERHEEM N.V.:
exportmaatschappij.

N.V. GEBR. VAN NIFTRIK:
kunststoffen.

Fabrieken in:
Den Haag, Rijswijk, Utrecht, Sneek, Putte (N.Br.).

TWEE BEKENDE MERKEN

N.V. SCHIEDAMSCHER DISTILLEERDERIJEN
WESTWEST 46 SCHIEDAM
TELEFOON 010-68106-68095-67588

BEHEER
ONROEREND GOED

Deskundigheid Vertrouwen
Hoogste rendement

Wij hebben een omvangrijk beheer van onroerend goed voor institutionele beleggers en particulieren.

N.V. Makelaarskantoor „GEMAKO”

Nassauplein 16 - Den Haag
Telefoon (070) 60 19 12
(3 lijnen)

N.V. AANNEMERSBEDRIJF v/h J. STAM

KORTENAERSTRAAT 3 te ZWIJNDRECHT

TELEFOON (01850) 2 86 63

WONINGBOUW

**Indien hier
Uw advertentie
had gestaan, dan . . . .**

zouden 25.000 geestverwanten, alsmede hun huisgenoten deze gelezen hebben.

Massa-integratie nog niet bereikt

Parallel tussen vakverenigingen en p.b.o.

HET is weer eens verdeeldheid in de Stichting van de Arbeid. Deze trotse functie van mr. Stikker en Evert Kupers, gedurende de oorlog geboren uit een gevoel van saamhorigheid, was bedoeld de „klassenstrijd” althans de strijd tussen werkgevers en werknemers, om te zetten in een institutioneel overleg, ter behandeling en oplossing van sociale problemen. Het buitenland benijdde ons dit instituut, dat Nederland op het land zonder stakingen of uitsluitingen maakte.

De Stichting heeft gedurende de twee decennia van haar bestaan inderdaad voortreffelijk werk gedaan. Meer nog dan de SER, het officiële instituut, is zij het eigen contactcentrum tussen de top-organisaties van het gehele bedrijfsleven.

De strubbelingen, die de laatste jaren in toenemende mate bij het Stichtingsoverleg zijn opgetreden, kan men niet ongezonder noemen. Er zijn immers twee belangengroepen, die elk hun belangen - die hunner leden - zo goed mogelijk moeten behartigen. Uit discussie, uit wikken en wegen van alle belangen moet tenslotte een door beide groepen aanvaardbare oplossing worden gevonden.

Het is evenwel niet onverklaarbaar, dat na de wittebroodsweken van 1945 en het gezonde huwelijksleven met de up and downs, die ieder huwelijk kent, thans het stadium van een dreigende scheiding is gekomen. (Of die scheiding werkelijk komt, zal nog moeten blijken). Het gezamenlijke leed van de bezetting en onderdrukking heeft plaats gemaakt voor een economische welvaart, die de geesten beheerst en het streven naar gestadige vergroting van het materiële welzijn aanmoedigt. Dit heeft het saamhorigheidsgevoel verzwakt.

Daarbij is een generatie opgegroeid, die niet als de leiders van de vorige, gebukt ging onder de herinnering aan de crisisjaren '30 met hun grote werkloosheid, die men in ieder geval wilde voorkomen. Die leiders van de vakorganisaties toonden hierdoor een matiging bij de looneisen, daar een te sterk opvoeren van de lonen voor onze open economie crisis en werkloosheid kon betekenen.

Volledige werkgelegenheid

DE officiële economische politiek was sedert de oorlog ook steeds gericht op zo volledig mogelijke werkgelegenheid. Industrialisatie werd bevorderd om, zoals in de eerste Industrialisatienota van minister Van den Brink werd uiteengezet, in vier jaar werkgelegenheid te verschaffen aan meer dan 270.000 nieuwe arbeidskrachten. De monetaire politiek werd ingesteld op volledige werkgelegenheid.

Wij zijn in deze politiek geslaagd. Boven verwachting. Want op het ogenblik zitten wij met een overvol-

le werkgelegenheid. Inplaats van een overschot van 270.000 werkrachten, zitten wij met een tekort in deze orde van grootte. De politiek van volledige werkgelegenheid is, zo zei prof. Tinbergen (één der promotors van deze politiek) onlangs: „misschien wat te ver gegaan”. Zekerheid heeft deze politiek ook de permanente geldontwaarding bevorderd die op zichzelf ook weer de (geld)looneisen stimuleert.

Onder invloed van deze omstandigheden is de arbeidsmarkt thans volkomen uit haar evenwicht. Dit betekent een aanhoudende opwaartse druk op de lonen. Men mag het de arbeiders niet kwalijk nemen, dat zij van deze situatie willen profiteren, onder voorbijzien van de kans, dat een te hoog opgedreven loonpeil, groter werkloosheid dan normaal doet ontstaan, hetgeen een neerwaartse druk op de lonen veroorzaakt. Met geen van beide uitslagen van de balans zijn onze economie en ons arbeidspotentieel gediend.

Maar - en dit is wellicht de tweede moeilijkheid voor de vakcentrales - institutioneel kan men geen vrije markt regelen. Ook al zouden de vakbondsbestuurders, indachtig de kwade kansen van een te hoog opgevoerd loonpeil, hun eisen willen matigen, dan worden zij toch in de andere richting gestuwd door hun leden. Het grote gevaar voor vakbondsbestuurders is, dat zij, aan de top, het contact met de leden verliezen en niet meer namens de leden verbintenissen kunnen aangaan, die worden nagekomen. De ellende van een dergelijke situatie hebben wij de afgelopen jaren al herhaaldelijk kunnen waarnemen bij verschillende stakingen en processen.

Doublures

Uit het bovenstaande rijst de vraag of wij sociale vraagstukken wel kunnen oplossen langs institutionele weg. Na de oorlog hebben wij een opbloei gezien van institutionele methoden. De Stichting van de Arbeid is een particulier initiatief geweest. De wetgever heeft andere

in het leven geroepen: de S.E.R. (in opzet feitelijk een doublure van de Stichting, aangevuld met Kroonleden) en de daaraan onderhorige P.B.O.

De P.B.O. is een omstreden figuur geworden. De soms belachelijke „Hetze” er tegen laten we daar. Maar dat een r.k. socioloog als prof. dr. R. A. de Moor zich dezer dagen - in „Ruim zicht” en in „De Tijd-Maasbode” - heeft afgewend van de P.B.O. bewijst, dat de P.B.O.-gedachte niet meer zo „leeft” in r.k. kringen onder de bedrijfsgenoten.

Zal de P.B.O. de weg gaan van haar voorgangers: de Kamers van Arbeid, die omstreeks de eeuwwisseling de toen opkomende gedachte van institutionalisering van de arbeidsverhoudingen trachtten te dienen, en van de Raden van Arbeid, na de eerste wereldoorlog in het leven geroepen, die tenslotte slechts een administratieve functie hebben gekregen?

Een ander verschijnsel dient in verband met dit laatste te worden gememoreerd: Na de eerste wereldoorlog maakte het in 1918 verschenen geschrift van prof. mr. J. A. Veraart „Vraagstukken der Economische Bedrijfsorganisatie” grote opgang. Men herinnert zich, dat prof. Veraart, bij de totstandkomen van de wet op de P.B.O. als de vader van deze gedachte is geëerd. Die opgang van deze gedachte (in Engeland de Social Guild Movement) vond toen vooral aanhang in r.k. kring en sterke bestrijding in de socialistische gelederen (Wibaut) waar men toen nog op het standpunt van de klassenstrijd stond. In r.k. kring zag men die bedrijfsorganisatie als middel ter verwezenlijking van de ideeën neergelegd in de encyclieken Rerum Novarum en Quadragesimo anno. Zelfs de gehele corporatieve gedachte viërde in die kring hoogtij. De A.R. verdedigden de „sovereiniteit in eigen kring”.

Ook in vrijzinnige kring stond men niet afwijzend. Treub was een radicale hervormer, die bedrijfsorganisaties politieke functies wilde geven. Anderen - o.a. prof. Krabbe - zagen daarin een mogelijkheid de nodig geachte decentralisatie van wetgeving, autonomie voor het bedrijfsleven, om hun zaken zoveel mogelijk zelf af te doen, te verwezenlijken. Dit laatste is ook het standpunt van prof. Oud t.a.v. de P.B.O.

Afstand te groot

Hoe aannemelijk de theoretische grondslagen van de P.B.O. echter

**FABLO
COMMODORE
WHITE**

U slaagt
uistekend bij

GERRITZEN

HERENMODES

Laan v. Meerdervoort 280a
DEN HAAG - TEL. 33 64 18

ook mogen zijn, een lichaam kan slechts functioneren, wanneer het leeft. En men kan niet zeggen, dat dit thans met de P.B.O. het geval is. De afstand tussen haar en de bedrijfsgenoten is daartoe kennelijk te groot. De door de minister aangewezen „representatieve” organisaties van het bedrijfsleven vormen de macht in bedrijfs- of produktschap. Men kan dus zeggen, dat de democratie hier niet direkt is, maar door middel van getrapte verkiezingen via „representatieve organisaties”. De lichamen moeten nog tegenover de bedrijfsgenoten hun bestaansrecht en nuttigheid voor het bedrijfsleven bewijzen. Het lidmaatschap - gedwongen door de publiekrechtelijke aard - wekt vooral in kringen waar het het individualisme vaak benepen en emotioneel, het sterkst is (de boeren) weerstanden.

Wij zien hier een zekere parallel met hetgeen wij bij de vakverenigingen kunnen waarnemen; de afstand tussen „overheid” en „onderdaan” is te groot om een hechte band tussen organisatie en leden tot leven brengen, dan zal men met herzieningen op dit punt moeten beginnen. Ook dit is moeilijk. Wij zien dit bij de vakverenigingen, die de band tussen oorganisatie en leden trachten aan te halen door voordelen te bedingen voor de aangesloten leden, een methode, die uitermate zacht gezegd, zeer onelegant is en naar men mag verwachten, inefficiënt zal zijn.

Het vraagstuk der massa-integratie, van de vorming van organisaties en instituten die elk een deel van onze uiterst gevarieerde belangen van toeristische, omroep tot bedrijfsbelangen moeten representeren en behartigen en tegelijk een dienende functie moeten vervullen in het algemeen belang, zoals art. 1 van de wet-P.B.O. het zo plechtig zegt, is nog lang niet opgelost.

J. VAN GALEN

SCHADUWZIJDE VAN DE VOORUITGANG

Wanneer wij deze terugblik op 1965 richten naar ons nationale bestel, dan treffen ons, naast de actuele politieke verwickelingen na de kabinetwisseling, in het bijzonder twee verschijnselen, die de schaduwzijden van de vooruitgang markeren.

In de eerste plaats de spanningen op sociaal-economisch terrein, die zich de laatste jaren in het vierde kwartaal plegen te ontladen. De simpele verklaring, dat het dan gaat om het loonbeleid in het komende jaar en de aanstaande vernieuwing van collectieve arbeidsovereenkomsten, waarover meningsverschillen tussen werkgevers en werknemers rijzen, is weinig bevredigend, omdat zij alleen de materiële kant van het verschijnsel raakt.

Men zou ook kunnen stellen dat de prijsvorming op de arbeidsmarkt onder de al enige jaren, door schaarste aan de aanbodzijde heersende omstandigheden niet het natuurlijke evenwichtspunt kan bereiken, omdat de overheid als hoedster van het algemeen welzijn de uitlaatklep naar evenredig stijgende eindprijzen heeft gesmoord. Deze kunstmatige ingreep heeft evenwel een ongelijke uitwerking in de onderscheidene bedrijfstakken wegens de verschillen in arbeidsintensiviteit, marktpositie, kapitaalcracht, bedrijfstype en zo meer.

Steeds meer ondernemers, die hun financiële weerstandsvermogen zien verminderen, beschouwen dit neveneffect als een sociale onrechtvaardigheid. Daarbij komt, dat loon- en prijsbeleid de inkomensverdeling ingrijpend beïnvloedt, waardoor steeds duidelijker structurele veranderingen optreden, die in het bijzonder de zelfstandigen gevoelig treffen.

Macht dreigt recht te verdringen en op den duur te leiden tot een ommekeer in de maatschappelijke verhoudingen, die de liberaal met zorg moet vervullen. Sociale machtsconcentraties zijn niet minder gevaarlijk dan economische. In dit licht bezien, zijn vermogensaanwasding, werknemerscommissarissen en financiële begunstiging van vakbondsleden — om maar enkele voorbeelden te noemen — geen op zich zelf staande veranderingen van de vakbeweging, maar facetten van het streven naar machtsverovering, zo men wil: koude socialisatie. Men kan een overtuigd voorstander zijn van vooruitstrevend personeelsbeleid, van redelijke arbeidsvoorwaarden en van goede menselijke verhoudingen in de onderneming — en dat zijn wij — en toch vierkant stelling nemen tegen deze dreigende vreedzame doordringing van politieke oogmerken, welke de ondernemingswijze voortbrenging op den duur van haar voetstuk zullen stoten.

Ziende blind

Deze achtergrond van het sociale gebeuren, ontgaat te velen, omdat zij in beslag genomen worden door de actuele zorgen en alleen oog hebben voor de looppolitieke ontwikkeling in hun onderneming en bedrijfstak. Daarom wordt er ook te weinig weerstand geboden en is men te gauw geneigd in een compromis te treden.

De recente verwickelingen in de Stichting van de Arbeid zijn te betreuren en wij kunnen ons indenken dat mr. Stikker zich geroepen heeft gevoeld zijn geesteskind in bescherming te nemen, want dit unieke orgaan van overleg en samenwerking tussen de centrale organisaties van werkgevers en werknemers mag niet worden opgeofferd aan het verloren gaan van de vereiste mentaliteit en de wil tot gezamenlijke opbouw onder de deelgenoten. Los van de materiële kanten van de geschilpunten, staat echter als voornaamste struikelblok een volkomen tegenstrijdige opvatting over de gewenste maatschappelijke structuur en de plaats, die de ondernemer daarin heeft in te nemen.

De elementaire oorzaak van de verwijdering is, dat de vakbeweging stelselmatig in bedrijfsorganen strijdpunten overbrengt, die in de politieke vertegenwoordigende colleges aan de orde behoren te worden gesteld. Zij hecht kennelijk meer waarde aan het grote pokerspel met omverwerping van de maatschappelijke structuur als inzet, dan aan de directe belangenbehartiging van haar leden. Is het wonder, dat steeds meer werknemers zich beter in categorale organisaties gaan thuisvoelen, zodra naar kunstmatige middelen moet worden uitgezien om de vakcentrales de concurrentie te laten volhouden?

Deze ontwikkeling mag de andere staatsburgers niet onberoerd laten, omdat zij een ernstige bedreiging betekent voor de democratie, onze nationale economie en een rechtvaardige verdeling van de welvaart.

Het valt te waarderen, dat dr. M. W. Holtrop, president van de Nederlandse Bank, gelegenheid is geboden in „Ruim Zicht”, officieel orgaan van het Nederlands Katholiek Vakverbond, zijn visie op de ontwikkeling van onze nationale economie in 1966 onomwonden te geven.

Zo legt hij de vinger op een wonde plek in het gedurende de afgelopen jaren gevoerde loon- en prijsbeleid: het toepassen van steeds verdergaande loonsverhogingen in plaats van de gehele bevolking ten goede komende en daarom veelal veel rechtvaardiger prijsverlagingen. Deze zouden ook de concurrentiepositie van de exporterende ondernemingen, op welke onze nationale welvaart voor een belangrijk deel steunt, ten goede komen. Het zijn de machtspositie van de vakbeweging en de politieke weerstand van de met haar verwante partijen enerzijds en angst en kortzichtigheid van een groot deel van de ondernemers, die het volgen van deze voor het algemeen welzijn betere weg verhinderen.

Middengroepen in de verdrukking

Een andere schaduwzijde van de vooruitgang, die nauw verband houdt met de geschetste ontwikkeling, is de toenemende verdrukking van de middengroepen in onze samenleving. Gewezen werd reeds op de schromelijke benadeling van degenen, die niet (meer) in het arbeidsproces zijn ingeschakeld en van een vast inkomen moeten leven. De zelfstandigen in beroep en bedrijf dreigen niet minder de dupe te worden van het scheefgetrokken sociaal-economische bestel. Deze groep met de relatief hoogste spaarquote, waaruit tal van leiders van het maatschappelijke en economische leven zijn voortgekomen, is van oudsher het stabiliserende element in de gemeenschap geweest.

Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat degenen, die de maatschappelijke structuur pogen te herzien, geen middel ongebruikt laten om het weerstand biedende element uit te schakelen. Op vrijwel elk gebied — inkomensverdeling, sociale en fiscale regelingen — worden de zelfstandigen in het defensief gedrongen.

Het is geheel in overeenstemming met de duidelijk socialistische tendens van het huidige regeringsbeleid, dat een ontwikkelings- en saneringsfonds voor het midden- en kleinbedrijf wordt ingesteld om het afvloeien van zelfstandigen te vergemakkelijken. De minister van Economische Zaken kan dan zonder gewetensbezwaar een straf prijsbeleid gaan voeren om de door de opwaartse druk op de arbeidsvoorwaarden in de hand gewerkte inflatie ten koste van de kleinere ondernemers te kunnen keren. Zij kunnen zich immers laten uitkopen of als

werknemer laten omscholen Dat alles past wonderwel in de plan-economie van minister Den Uyl!

Daartegenover stellen wij de liberale visie, die uitgaat van het behoud van zoveel mogelijk zelfstandige bedrijfsuitoefening en uit dien hoofde waar mogelijk de behulpzame hand wil bieden bij het tot gezonde economische ontplooiing brengen van de kleinere ondernemingen, die wel degelijk — al was het al wegens de nuttigheid in de kleinere gemeenschappen voor de behoeftevoorziening der bevolking — bestaansrecht hebben. Men dient deze ondernemers met voorlichting, bijstand en waar nodig krediet te begeleiden, en door passende ontwikkelingsmaatregelen het klimaat te verbeteren.

België doet het beter

Zo hoorden wij onlangs de minister van Middenstand in België een pleidooi houden voor behoud en positieverbetering van de middelgrote en kleine onderneming, waarbij hij o.a. voor het ambacht en de kleine nijverheid wees op bevordering van de toelevering aan de industrie, die reeds van grote betekenis is. Ook met betrekking tot de toepassing van verschillende vormen van economische samenwerking in de handel en de dienstensector was hij optimistisch gestemd. Hij gaf duidelijk te verstaan, dat hij vertrouwen heeft in de ontwikkelingsmogelijkheden van de goed geleide, zich aan de veranderende omstandigheden tijdig aanpassende kleinere ondernemingen en hij zegde daarbij de medewerking der regering toe. Dat is een heel wat opwekkender ge-

luit dan doorklinkt uit de van ondergangsvorspellingen doortrokken beschouwingen van het rapport-Goldschmidt. Wij zouden staatssecretaris Bakker willen aanbevelen eens te rade te gaan bij zijn Belgische ambtgenoot d'Alcantara. Mogelijk zal hij er dan van overtuigd worden, dat de nadruk op de economische ontwikkeling van de kleinere onderneming dient te vallen en dat daarin het zwaartepunt van de gezondmaking van die sector van het midden- en kleinbedrijf moet worden gelegd. Dan hebben wij geen bezwaar tegen sociale benadering van de gevallen, die zich voor herstel niet blijken te lenen.

Het is uit het voorafgaande wel duidelijk geworden, dat in de komende jaarkring een felle strijd om het sociaal-economische beleid moet worden verwacht, waarbij de VVD zich krachtens program en traditie zal inzetten voor behoud en versterking van de zelfstandige kracht in de maatschappij.

v. d. L.

COPIJN GROENEGAN

★

REEDS MEER DAN
TWEDE EEUWEN EEN
BEGRIJF VOOR

boomkwekerij- produkten

EN

tuinarchitectuur

★

TELEFOON 0 3401-1207

De Tweede-Kamerfractie van de
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie zoekt

een TYPISTE

Goede schoolopleiding en ervaring vereist.

Salaris naar bekwaamheid.

Brieven te richten aan de Secretaris van de Tweede-Kamerfractie
van de V.V.D., Binnenhof 1A, 's-Gravenhage.

De Tweede-Kamerfractie van de
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie zoekt

een ALGEMEEN MEDEWERKSTER

Middelbare opleiding is vereist.

Academische vorming strekt tot aanbeveling.

Geboden wordt een aantrekkelijke administratieve en organisatorische
werkkring voor iemand met politieke belangstelling.

Salaris, afhankelijk van geschiktheid, van f 8.000 tot f 12.000 per jaar.

Sollicitaties te richten aan de Voorzitter van de fractie,
Mr. W. J. Geertsema, Konijnenlaan 47, Wassenaar.

De Tweede-Kamerfractie van de
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie zoekt

een JURIST en een ECONOOM

met wetenschappelijke en politieke belangstelling.

Enige ervaring in wetenschappelijk werk strekt tot aanbeveling.

Salaris, afhankelijk van ervaring van f 15.000 tot f 20.000 per jaar.

Spoedige indienstreding gewenst.

Sollicitaties te richten aan de Voorzitter van de fractie,
Mr. W. J. Geertsema, Konijnenlaan 47, Wassenaar.

„Maak de V.V.D. sterk!!”

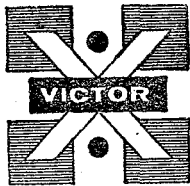
SAUR DEN HAAG

Lange Voorhout 47-52 - Tel. 113938

- ★ *Restaurant*
- ★ *Grillroom*
- ★ *American Bar*
- ★

Aparte salon voor vergaderingen

V. N. K. KANTOORMACHINES

*schrijvende
tel- en rekenmachines*

TRIUMPH

Schrijfmachines

V.N.K.

Franco
levering

Boekhoudmachines
ADMINISTRATIEVE SYSTEMEN
TECHNISCHE SERVICE DOOR HET GEHELE LAND

VERENIGDE NEDERLANDSE KANTOORMACHINEHANDEL N.V.

Beukelsdijk 160 - Tel. 010-25 1052 - Rotterdam-6

OP UW VERZOEK KOMEN WIJ VRIJBLIJVEND BIJ U

Scheepswerf & Machinefabriek v.h. H. J. KOOPMAN N.V.

DORDRECHT — TEL. 01850 - 5041 en 5042

SCHEEPSBOUW — MACHINEFABRIEK — KETELMAKERIJ

NIEUWBOUW EN REPARATIE-INRICHTING

INBOUW EN REVISIE VAN MOTOREN

N.V. Vereenigde Touwfabrieken

GEVESTIGD TE ROTTERDAM
's-GRAVENWEG 264, TEL. 11 40 60

Fabrikanten van:

SISAL- EN MANILLATOUWWERK

STAALKABELS

HERCULESTOUW - PYTHONTOUW

En van de vloerbedekking onder de merken:

JABO

VERTO-HAARBOUCLE

tevens van

COCOS VLOERBEDEKKING

HBU **HBU**

**Hij is van alle
markten thuis...!**

door als cliënt gebruik te maken van de informatiebronnen, waarover de HBU beschikt, dank zij haar uitgebreid net van eigen kantoren en correspondenten over de gehele wereld.

Ook voor U: de HBU

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
AMSTERDAM - DEN HAAG - ROTTERDAM

N.V. RIJNSTAAL

v/h J. W. Oonk & Co.

Telefoon 24941/45 - Arnhem
Postbus 42

FABRIKANTE

VAN

NAADLOZE

EN

GELASTE

STALEN BUIZEN

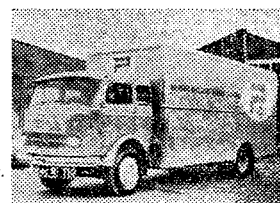

FRIESCH-GRONINGSCHЕ HYPOTHEEKBANK N.V.

EN AANGESLOTEN BANKEN

Amsterdam - Arnhem - Eindhoven - s-Gravenhage
Groningen - Hengelo-O. - Rotterdam

PANDBRIEVEN
EEN VEILIGE EN RUSTIGE BELEGGING

GESLOTEN ALUMINIUM CARROSSERIEËN

alle uitvoeringen te leveren in zeewater-bestendig aluminium. Het opbouwsysteem volgens de modernste methodes, patent ALUSUISSE, Zwitserland.

CABINES

op elk merk chassis, het zij normaal besturing of frontbesturing, volledige slaap- of semi-slaapcabines.

* nationaal en
internationaal bekend!
vraag prijs
en inlichtingen.

LAADBAKKEN

zowel open - met boorden - als met huidconstructie. Uitvoering geheel volgens de voorschriften voor T.I.R. Dekkleden worden in eigen bedrijf gemaakt.

CARROSSERIEFABRIEK

PAUL & VAN WEEDELDE N.V.

'S-GRAVENWEG 350 - NIEUWERKERK A/D IJSSEL - TEL. (01803) 2841 (3 LIJNEN)

„HOUDT DE VRIJHEID HOOG!”

Overpeinzingen rond de Oosterscheldebrug

(Van een Zeeuwse medewerker)

Het gigantische project „Oosterscheldebrug”, dat de laatste jaren de gemoederen in Zeeland zo zeer heeft beziggehouden, is voltooid. Op 15 december werd deze, met zijn 5022 meter, grootste brug van Europa op feestelijke wijze door H. M. de Koningin voor het verkeer opengesteld. Pers, radio en televisie hebben aan deze Zeeuwse mijlpaal veel aandacht besteed. Waarom dan in ons toch op de politiek gericht blad hier nogmaals op teruggekomen?

Het is, naar onze mening, voor onze partijleden in het algemeen en voor diegenen, die zitting hebben in allerlei officiële colleges in het bijzonder van belang zich een juist oordeel te vormen omtrent de toekomstige ontwikkeling van Zeeland. De opening van de Oosterscheldebrug, een project van 77 miljoen gulden waarin Zeeuws initiatief, durf en doorzettingsvermogen tot uiting zijn gekomen, willen wij aangrijpen om op de evolutie, die zich aldaar in betrekkelijk korte tijd voltrekt, eens de schijnwerper te richten.

werkt aan de industrialisatie (de kanaalzone bij Terneuzen, Sloeplan, enz.) Naast deze mogelijkheden van ontplooiing neemt ook de recreatie hier een steeds groter plaats in.

Door de afsluiting van de Zandkreek, nu het Veerse Meer, is een watersportgebied ontstaan, dat ongekende mogelijkheden schept voor recreatie op en om het water. De „delta”, die Zeeland en de Zuid-Hollandse eilanden in feite zijn, zal straks één der grootste, zoniet het allergrootste watersportgebied van West-Europa vormen. In de ruimte-

Enorme gevolgen

De gevolgen van deze ontwikkeling zullen vanzelfsprekend onderkend moeten worden door de regering in Den Haag. Bestuurlijk zal één en ander hoge eisen stellen aan provinciale en gemeentelijke instanties. Het zal mede de taak zijn van onze staten- en raadsleden om mede te helpen de juiste beslissingen te nemen.

Concentraties van polders en waterschappen heeft reeds op ruime schaal plaatsgehad. De herindeling van de Zeeuwse gemeenten is op Schouwen reeds werkelijkheid geworden. En de herindeling van andere delen van Zeeland staat reeds op stapel.

Beslissingen zullen te zijner tijd worden genomen, die van grote invloed zullen zijn op de vorming van Zeeland „Nieuwe Stijl”. Ingrijpende veranderingen zijn zich in de provincie Zeeland aan het voltrekken.

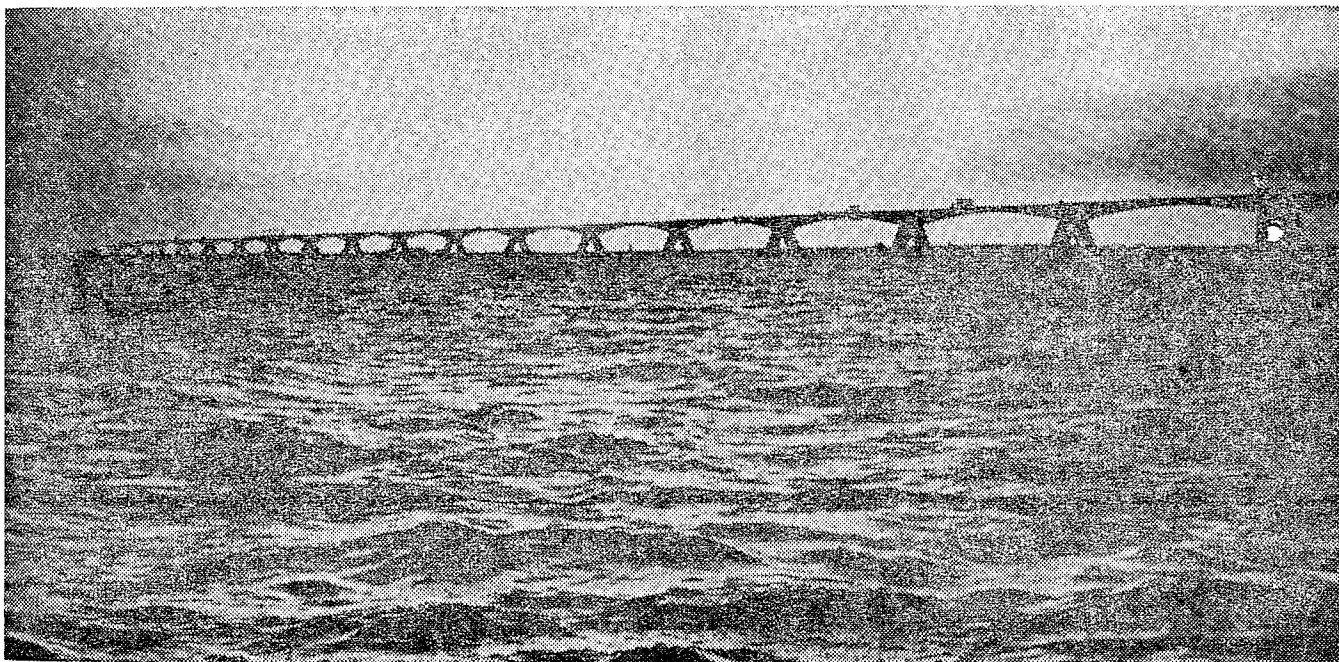
Naast de ontwikkeling van de industrie rond de bestaande kernen, zal het toerisme en de recreatie steeds meer een stempel op de provincie gaan drukken. De totale bruto opbrengst van het toerisme wordt voor 1965 geschat op 100 miljoen gulden, dit is ongeveer 10 pct. van het landelijk totaal. Voorzorgen van velerlei aard als campings, jachthavens, aanleg van wegen, opvangcentra van het dagtoerisme, dijkrecreatie, om er slechts enkele te noemen, vragen nu reeds volop de aandacht.

Brede visie nodig

Politiek en op bestuurlijk vlak zal men slechts door brede visie tot een juiste opbouw kunnen komen en brede aanpak. De Oosterscheldebrug is daarvan een sprekend voorbeeld.

Grotere financiële offers, zowel van particulieren als overheid, zullen gebracht moeten worden.

Slechts door hogere subsidies zal bijvoorbeeld het VVV zijn voorlichtende en service-gevende taak naar behoren kunnen vervullen. Naast een juist beleid van staten- en raadsleden omtrent de vele problemen, die zich nu en in de toekomst nog aan zullen dienen, kan de steun van hogere instanties niet ontbreken. De ontsluiting van Zeeland is niet alleen een provinciaal, maar ook een landelijk belang! H.B.I.

De Oosterscheldebrug betekent in Zeeland een vaste oeververbinding tussen midden- en noord-Zeeland. Een belangrijk facet inderdaad.

Maar het betekent ook het nabereyngen van de randstand Holland tot ons gewest. Een verkorting van de afstand met ongeveer 50 km. Deze vaste verbinding is een stap verder op de grote doorgaande noord-

zuidverbinding, reeds gedeeltelijk gerealiseerd door Grevelingendam, Haringvlietbrug en nu Oosterscheldebrug, maar nog doodlopend op de Westerschelde, de laatste schakel in de keten die nog gesmeed zal moeten worden. In Zeeland is de laatste jaren veel werk verzet om een rationeel en duidelijk toekomstbeeld op te bouwen. Er wordt hard ge-

lijke ordening gezien, zal dit grote voorzieningen vragen, die slechts in breder verband bekeken en gerealiseerd kunnen worden. Eén van de gevolgen van de ontsluiting van Zeeland door de Deltawerken en nu mede door de opening van de Oosterscheldebrug zal zijn dat men in grotere eenheden zal moeten gaan denken op bestuurlijk vlak.

Parlement, kiezer, P.B.O. en S.E.R.

(Ingezonden)

In „Vrijheid en Democratie” gaf u onlangs verslag van de rede, welke prof. mr. P. J. Oud, minister van Staat, voor de contactcommissie voor de Graafschap van de V.V.D. heeft gehouden over het onderwerp „Regering en Parlement.” Dit is een onderwerp, dat mij reeds lang sterk interesseert, een interesse welke door de kabinetscrisis van dit voorjaar nog groter is geworden.

Het gaat over twee punten, welke prof. Oud behandelde, nl. de „Eerste Kamer” Nieuwe stijl en het kenmerk in het Nederlandse systeem, dat de regering bij haar eerste optreden voor de Tweede Ka-

mer deze niet om vertrouwen hoeft te vragen.

Ook ik ben de mening toegedaan, dat de Eerste Kamer in zijn huidige vorm moet verdwijnen. Historisch gezien heeft hij incidenteel zijn intrede in ons staatsbestel gedaan. De grondwet van 1814 kende slechts één kamer. Het is op aandringen van de Belgen geweest, dat in de nieuwe grondwet van 1815 het tweekamerstelsel werd opgenomen. Helaas heeft men er in 1840 niet aan gedacht de Eerste Kamer weer van de lijst onzer colleges van Staat te verwijderen. Maar een volksvertegenwoordiging georganiseerd in

twee Kamers heeft slechts zin in een federatief georganiseerde Staat. In een ge-centraliseerde Staat, zoals wij die in Nederland kennen, vormt hij slechts een nodeloos oponthoud bij het nemen van beslissingen. Bijv. doet het, eerlijk gezegd, merkwaardig aan, dat de jaarlijkse begroting pas wet wordt, wanneer zij al een maand of vijf in werking is.

Het gildewezen

Nu kennen wij in ons staatsbestel de Sociaal - Economische Raad en prof. Oud is van mening, dat de Eerste Kamer de taak van de S.E.R. gedeeltelijk moet overnemen, waarna dit lichaam moet worden teruggebracht tot de zuivere taak, namelijk toezicht op de P.B.O. i.c. het bedrijfsleven.” Bij mij rijst de vraag of dit wel nodig is? Moeten S.E.R. en P.B.O. blijven voortbestaan? Eerlijk gezegd dacht ik dat het liberalisme o.m. was ontstaan uit de strijd van de burgerij tegen het gildewezen en de P.B.O. doet mij levendig denken aan een late poging der gildebroeders om in de oude heerlijkheid te worden hersteld.

Uiteindelijk past de P.B.O. niet in ons Staatsbestel en is tot leven verwekt tijdens de oorlogsjaren. De uitgang „schap” die deze lichamen plegen te dragen, duidt daar ook op. Het is een vertaling van het Duitse „schaft.”

Een bezwaar tegen de P.B.O.-organen is bovendien, dat zij belemmerend werken op de economische beraadslagingen in E.E.G.-verband.

Eerste Kamer

Zij zijn niet nodig. Allang kennen we in Nederland de vakbonden en verenigingen van werkgevers, de Gelders-Overijsselse Maatschappij van Landbouw, de haven-verenigingen Noord resp. Zuid, de drie verenigingen voor de effectenhandel en de bankiersvereniging.

Zou de Nederlandse regering daar niet alle sociale en economische adviezen kunnen inwinnen, welke zij bij het uitoefenen van haar taak nodig heeft. Maar dan moeten deze organisaties hun vertegenwoordigers naar de Eerste Kamer kunnen zenden, die dan een adviserende taak zou krijgen. En dan kunnen S.E.R. en P.B.O. worden opgeheven.

Voorts vraag ik me af, of het niet beter zou zijn, wanneer een regering moest beginnen met het vertrouwen van de Tweede Kamer te vragen. Dat zou het voordeel hebben, dat iedereen weet waar hij aan toe is. Zoals de toestand nu is, legt een nieuwe minister-president een verklaring af, maar de Kamer neemt deze voor kennisgeving aan en de kiezer komt er niet achter of de regering kan rekenen op het vertrouwen of niet. Ik geloof, dat het de band tussen parlement en kiezer ten goede zou komen, wanneer de Kamer al zijn beslissingen neerlegde in duidelijke, door iedere belangstellende te raadplegen, resoluties.

Aerdenhout.

W. A. Ridder VAN RAPPARD.

"Geldzaken - Assurantiën - Hypotheken"

**U DOET ER GOED AAN OM
OOK DE WAERDYE IN UW
TOEKOMSTVOORZIENINGEN
TE BETREKKEN**

DE WAERDYE BASEERT UW LEVENSVERZEKERING
OP BELEGGING IN AANDELEN
ROTTERDAM - BLAAK 101 - TEL. (010) 1117 20

A. VAN HOBOKEN & Co.

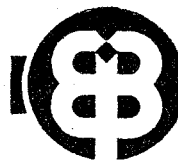
ANNO 1774

DEVIEZENBANK

*

PARKLAAN 32-34 - TEL. 110320 (7 lijnen) - TELEX 21170

ROTTERDAM

VERENIGDE BANKBEDRIJVEN N.V.

ZUIDHOLLANDSE BANK N.V.
CREDIET- EN EFFECTENBANK N.V.

termijnsparrekening - 3 mnd. opz. **4½ %**
termijnsparrekening - 6 mnd. opz. **4¾ %**
deposito's - 1 jaar fixe **5 %**

AMSTERDAM ROTTERDAM DEN HAAG UTRECHT
TEL. 221181 TEL. 287170 TEL. 184955 TEL. 15851
HERENGRACHT 571/3 SCHIEKADE 73 NOORDEINDE 23 KR. NWE GRACHT 6

FORUM-BANK

AMSTERDAM

Coöp. Zuivel-Bank

Zaailand 110 - Leeuwarden

Bijkantoren: DRACHTEN,
HEERENVEEN, LEEUWARDEN,
SNEEK, WIRDUM.

Alle Bankzaken

HOGЕ RENTEVERGOEDING

N.V. NASK

MAKELAARS IN ASSURANTIËN

GRONINGEN
U. EMMIUSSINGEL 59

ROTTERDAM
WESTERSINGEL 93

Ook bij ZIEKTE, ONGEVAL EN INVALIDITEIT.

Een GEGARANDEERD WELVAARTSVAST
INKOMEN

Door de ARBEIDSONGESCHIKTHEIDS-VERZEKERING
MET INDEX- EN 3% STIJGINGS-CLAUSULE

N.V. Amersfoortse Algemene Verzekeringmij.

W.B.K. van 1938

Bergstraat 6-8 - Amersfoort - Telefoon (03490) 170 43 *